Incipit dyalogus dictus malogra
natum ↄpilatus a quodam venerabili
abbate monaſterij Aule regie in Bohe
mia ordinis cyſtercieñ. Et filius lo
quitur patri.

Verba exhortatiõis

ex tuo ore o pater ad me directa aĩme
mee multum ſalubria cordis mei aure
libens ſuſcipio. Sed rogo vt illa que
mihi breuiter ꝑſtrinxiſti latius ⁊ ma
nifeſtius ad interrogationẽ meã ꝑ in
ſtructione ⁊ edificatione mea velis ex
planare vt ꝑ hoc ſalubrem aĩe mee do
ctriná valeã aſſequi. Et illa q̃ ſupꝰ
memoratus es poſſum ꝑfectius adim
plere ⁊ a dño grãm in pñti ⁊ gloriam
in futuro obtinere Vñ primo peto me
in formari quõ ſit accedendũ ad deuꝫ
⁊ prio vtꝝ acceſſus ad deũ fiat ꝑ grãꝫ
dei aut ꝑ liberꝝ arbitriũ ſiue ꝑ volunta
tẽ hoĩs. Diſtinctio I Ca. I

Pater reſpondit filio.

Scire debes fili

ꝙ oĩs ſalus hoĩs primo hꝫ or
tum a grã dei. Vñ iaco. j. Omne datũ
optimũ ⁊ oẽ donũ ꝑfectũ deſurſum eſt
deſcendens a patre luminũ. Iſtud do
nũ ꝑfectũ eſt grã ſpũſſancti ꝑ quã d̃s
oẽs ꝑ ipm a ſeculo ꝑdeſtinatos vocat
ad ſaluté. Vñ neccẽ eſt ſpiritui rõnali
ſi debet eẽ dignus eterne beatitudinis
ꝙ fiat ꝑticeps influentie ſpũalis. Ad
bonũ eñ grẽ non ꝑt quis ꝑ ſe ꝑuenire
cũ hoc nõ ſit ſcd̃m limites nature ſed
ſcd̃m influentiaꝫ largitatis diuine qꝛ
homo ꝑ ꝓpriam induſtriã ſine grã nec
accedere ad deũ nec cogitare nec opa
ri quicquam boni valet Ergo vocatio
prima ſiue acceſſus ad deũ fit ꝑ grãm
Hoc teſtat̃ grego. in .xxxiij. libro mo.
ſuꝑ illo verbo V Et q̃s dedit mi
hi vt reddaꝫ ei ita dicẽs Nemo quip
pe vt diuina eũ grã ſubſequat̃ aliq̃d cõ
tulit deo nam ſi nos deũ bene viuendo
⁊ opando ꝑuenimus vbi eſt qđ ait ꝓ
pheta Mia eius preuenit me. Si nr̃a
dilectio deũ ꝑuenit vbi eſt qđ ait iohã
nes Non quaſi nos dilexerimus deũ
ſed qm̃ ipſe prior dilexit nos. Si ſine
eius munere noſtra v̾tute deũ ſequam̃
vbi eſt qđ veritas d̾r Sine me nihil po
teſtis facere Et illud. Nemo poteſt ad
me venire niſi pater meus traxerit euꝫ
Si ſaltem bonoꝝ opm facta v̾tute no
ſtra ꝓpria bene cogitando preuenimus
vbi eſt qđ rurſum ꝑ paulũ tam ſubtili
ter dicit̃ vt oĩs de ſe humane mentis
fiducia ab ipſa cordis radice ſuccidat̃
cũ ait. Non qꝛ ſufficientes ſumus co
gitare aliquod a nobis quaſi ex nobis
ſed ſufficientia noſtra ex deo ẽ. hec gre
gorius. Sic igitur patet ꝙ conuerſio
ſiue acceſſus ad deum fit primitus ꝑ
gratiam ipſius dei.

Filius.

Sicut audio

conuerſio ſiue ac
ceſſus ad deum fit per gratiã.
quid ergo de libero arbitrio.
agit ne aliquid aut cooperatur gratie
ad hominis ſalutem.

Capitulum .II. Pater X.

QUãuis per gra
tiam principaliter fiat acceſ
ſus ad deũ. non tñ per hoc excludit libe
rum arbitriũ. q2 ↄuerſio ſiue acceſſus
ad deũ ꝛ oẽ opus bonũ ꝛ ꝟtuoſum per
qđ acquirit ſalus ꝓcedit a grã ꝛ a libe
ro arbitrio. principalius tñ a grã. Nã
ops dñs eis quos vult ſaluos facere ꝛ
quos p̃elegit primo donũ ſue gratie in
fundit. q̃ infuſio mouet liberũ arbitriũ
ad bonũ appetendũ. Cũ vero immiſſio
nes has ſalubres liberũ arbitriũ ſuſce
pit. ꝛ ad bonũ appetendũ motũ fuerit
ſtatim grã que prius p̃uenit liberũ arbi
triũ mouẽdo ſubſequitur ſibi coopando
in hisque ptinent ad ſalutem. Hoc ꝓ
bat btũs greg. xvj. mor. cũ dicit. Sup
na pietas prius agit in nobis aliquid
ſine nobis vt ſubſeqñte quoq3 nr̃o libe
ro arbitrio bonũ qđ iã appetimus agat
nobiſcũ. qđ tñ per impenſam grãm in
extremo iudicio ita remuneret in no
bis ac ſi ſolũ ꝓceſſiſſet ex nobis Quia
em̃ diuina bonitas vt innocentes nos fa
ciat p̃uenit Paulus ait. Grã dei ſum
id qđ ſum. Et q2 eandẽ grãm noſtrũ li
berũ arbitriũ ↄſequitur adiungit. Et grã
eius in me vacua nõ fuit ſed abũdanti
us laboraui. Qđ cũ ſe nihil ↄſpiceret.
ait. non aũt ego. Et tñ q2 ſe eſſe aliqđ
cũ grã inuenit adiũxit. ſed grã dei me
cũ. ſi cũ p̃ueniente grã ſubſeqñs liberũ
arbitriũ nõ hrẽt. vt ergo ſine grã ſe ni
hil eſſe oñderet. ait. Nõ ego. vt ꝟo ſe
cũ grã eſſe oparũ per liberũ arbitriũ oñ
deret. adiungit. ſed grã dei mecũ Hec
gre. Dicit beatus aug. Nolentẽ deus
p̃uenit vt velit. ſubſeqt ne fruſtra velit.
A De hoc etiã ait ber. Deus tria hec
hoc eſt bonũ cogitare. a malo decliare
ꝛ velle ꝑficere in nobis opat. primũ ſi
ne nobis. ſcđm nobiſcũ. terciũ ꝑ nos

facit Siquidẽ immittendo bonã cogi
tatõem nos p̃uenit. mutando etiã ma
lã voluntatẽ ſibi ꝑ ↄſenſum iũgit. mini
ſtrando etiã ↄſenſui facultatẽ vel facili
tatẽ foris ꝑ apertũ opus nr̃m intra nos
opifex innoteſcit. Sane ipſi nos p̃ue
nire neq̃q3 poſſumus. Qui ãt bonũ ne
minẽ inuenit neminẽ ſaluat quẽ nõ p̃
uenit A deo g̃ ſine dubio nr̃e ſit ſalutis
exordiũ. nec ꝑ nos vtiq3 nec nobiſcũ
verũ ↄſenſus ꝛ opus ꝛſi nõ ex nobis ſit
nõ tñ ſine nobis Cũ igit deũ inuiſibilr
intra nos ac nobiſcũ actitare ſentim⁹
ſoli grẽ eius attribuamus Ipſa liberũ
excitat cũ ſeiat cogitatũ. ſanat cũ mu
tat affectũ. roborat vt ꝑducat ad actũ.
fuat vt nõ ſentiat defectũ. hec ber. Ex
g̃ ꝑ predcã quõ grã p̃ueniat liberũ arbi
triũ ꝛ etiã ſubſeqtur. nã ipia grã ſpũs
ſcĩ bonã volũtatẽ q̃ ꝓcedit ex libero ar
bitrio primo opat in hoĩe vt ſit. deinđ
coopat ne vacua ſit. B Qđ hugo
pulcris ꝟbis ꝓbat d. Spũs nãq3 ſcũs
bonã voluntatẽ primo in hoĩe opatur.
deinde bone volũtati mouenti ſe ꝛ ope
ranti coopat. prius bonã voluntatem
aſpirat vt ſit. deiñ bone volũtati mouẽ
ti ſe inſpirat vt moueatur ꝛ opet vt va
cua ñ ſit. primo opat eã. deinde opat
per eã. bona em̃ voluntas eſt inſtr̃m ſed
ſpũſſcũs eſt artifex. primo inſtr̃m opa
tur. deinde ꝑ inſtr̃m opat. primo ſol⁹
inſtr̃m opat. qđ ꝟo ꝑ inſtrumentũ nõ
ſolus ipſe opat ſed etiã inſtr̃m ipm ꝑ
qđ ipſe opat. Sic ſpũſſcũs primo bo
nã voluntatẽ in hoĩe ſolus opat. ſed q̃
poſtea per bonã voluntatẽ opat non ſo
lũ ipſe opat ſed etiã voluntas per quã
opat. tñ opus bonũ ex ſpũſctõ eſt qui
opat non ex volũtate hoĩs ꝑ quã opat
in ipſa quidẽ bonũ ſed non ex ipſa. q2
aliunde accepit. Idem g̃ opus bonũ ꝛ
ſuũ eſt inq̃ntum h3. nõ ſuũ inq̃ntũ a ſe
metipſo nõ h3 Hec hugo. De hoc eti

am habeť in glo.ſup.ix.ca. de cele.ie/
rar.vbi dꝛ Sicut in nr̄a ptāte non eſt
vt diuine illuminatōis donū nobis offe
rať ita nō niſi in nr̄a ptāte eſt vt oblatū
ſuſpiciať Nā ꝛ aliqñ ꝛ/cū nolumus of
feřť ſꝫ nūq̄ʒ ſuſcipiť niſi cū volumus ꝛ
cū volumus a deo volumus qꝛ donū dei
eſt volūtas bona cū aūt nolumus a no
bis nolumus qꝛ nolle nihil aliud ē q̄ʒ
nō velle qꝺ͛ deſertio boni eſt. Hec glo.
C. Per iſtas autoꝛitates colligere
poſſumus ꝙ opus bonū oē qꝺ͛ ꝑ hoīeʒ
agiť fit ꝑ grām inſpirantē ꝛ liberꝝ arbi
triū ſiue volūtatē ꝯſentientē ꝛ reqͥrunť
hec duo ad ſalutē vt hoīs ſalus ꝑficiať
De hoc dꝛ bern̄.in libꝛo de grā ꝛ libero
arbitrio ſup illud capituli ad roma.
ix. Nō eſt volētis neq̄ʒ currentis ſꝫ mi
ſerentis dei Qꝺ͛ igiť agit liberꝝ arbitri
um bꝛeuiter rn̄o. Tolle liberꝝ arbitriū
nō eſt qꝺ͛ ſalueť tolle grām nō ē vn̄ ſal/
ueť opus hoc ſine dubio effici nō pōt
niſi vno a quo fit ſine altero cui vel in
quo fit Deus autoꝛ ſalutis eſt cuius eſt
liberꝝ arbitriū tm̄ capax nec dare illaʒ
niſi deus nec cape valet niſi liberꝝ arbi/
triū. Qꝺ͛ g̊ a ſolo deo ꝛ ſoli dať liberū
arbitriū tā abſq̄ʒ ꝯſenſu accipiētis eē
nō pt̄ q̄ʒ abſq̄ʒ grā dantis ꝛ ita gracie
opanti ſalutē coopari dꝛ liberꝝ arbitri/
um dū ꝯſentit hoc eſt dū ſaluať. Con/
ſentire em̄ ſaluari eſt. ꝑinde petōꝛis
ſpūs ſaltē huiuſcemodi minime capit
eo ꝙ illi volūtarius deſit ꝯſenſus quo
ſaluāri viꝫ deo placide obtēpet ſiue iu
benti acq̇eſcendo ſiue pollicēti creden
do ſiue reddēti grās agendo. hec bern̄.
De hoc etiā ait q̇dā glo.ſup illo verbo
apocal.iij. Ego ſto ad hoſtiuꝫ ꝛ pulſo
Ego ſto viꝫ dn̄s ad hoſtiū viꝫ coꝛdis
hūani ꝛ pulſo ad bonum ſupnaturale
mouēdo Si q̇s audiret vocē meā mo
nicioni mee ꝯſentiēdo ꝛ aperuerit mi/
hi ianuā ꝑ conatū liberi arbitrij ad bo
num.introibo ad illū.ſ.ꝑ grām gratū
facientē habitādo in illo cenabo cum
illo ꝛ ipē mecū nā deus in tali hoīe de/
lectať ꝛ ipē in deo.hec glo. D Per
iſta igiť dicta apparet clare ꝙ opus bo
nū fit ꝑ hec duo.ſ.ꝑ grām ꝛ liberꝝ arbi/
triū. Quod greg.in.xxxiij.moꝛa.ꝯfir
mat dicens Bonū quippe qꝺ͛ agimus
ꝛ dei ꝛ nr̄m Dei ꝑ ꝑuenientē grām no
ſtrū ꝑ obſeq̄ns liberū arbitriū. ſi eī dei
nō eſt vn̄ ei ineternū gracias agimus
Rurſum ſi nr̄m nō eſt vn̄ nobis retri/
bui ꝑmia ſperam? Quia g̊ nō immeri
to grās agimus dū ſcimus ꝙ eius mu
nere ꝑuenim̄ Et rurſum qꝛ nō īmeꝛito
retributionē q̇rimus ſcimus ꝙ obſe/
q̄nte libero arbitrio bona eligimus q̄
gerimus.hec greg. Notandū tn̄ ꝙ li/
cet opa meritoꝛia ſalutis eterne ſint li
beri arbitrij ꝛ grē pꝛincipalius tn̄ ſunt
gracie Gracia em̄ liberꝝ arbitriū diri/
git in exercitio virtutū. ꝑ nos em̄ ma
le facere poſſumus ſed nō bonū Quiſ
quis g̊ boni aliquid in ſuis actib⁹ ꝯſi/
derat dono gratie id aſcribat ſed quid
mali in ſe perpenderit hoc ſuuꝫ dicere
poterit in bonis vitando arrogantiam
in malis ſeruando hūilitatis ꝯſtantiā
que ſepe ꝑdiť dum mens de virtutib⁹
ꝑ arrogantiam gloꝛiať. Filius.

SUfficienter mihi nunc expoſitū
eſt quomodo omne opus bonuꝫ
ꝑ gratiā ꝛ liberꝝ arbitriū ꝑficiať ꝑ gra/
tiam ꝑuenientē ꝛ mouentē liberū arbi
trium vero ꝯſentiens ꝛ ſalutis monita
ſuſcipiens ꝛ ꝙ in his duob⁹ ſalus ho/
minum ꝯſiſtat Sed mouet valde mē
tem meā cū liberꝝ arbitriū ſine grā ſpi/
ritusſancti nihil poſſit operari. C
Cur oīpotens deus qui plenus eſt oī
pietate ꝛ miſericoꝛdia ſuā grām nō in
fundat oīb⁹ ꝯmuniter hoīb⁹ per quam
cuncti poſſent ſaluari.

Ca. .III. Pater

Iſta que te mouent. ⁊ de quibꝰ queris valde ſunt occulta. ⁊ nulli intellectui rōnali Quia Judicia eī dei ſunt hec ⁊ valde inꝑſcrutabilia. de quibꝰ ꝑ pš. dr. Judicia tua abiſſus multa. Quis ꝯphendere pt q̄re deus cū poſſꝫ nō vocet oēs ad viā ſalutis. Uel q̄re magis vni pctōri munus grē largiat̄ ꝙ̃ alteri ipm eligēdo ⁊ vocando ad viā vite hic oꝫ ſilentiū imponere humāe loq̄citati ⁊ exclamare cū aplo paulo qui ꝯſiderās ꝓplm iſrahelicitū ꝓpter ꝑfidiam ꝓ maiori parte eſſe reprobatū ⁊ gentilē ad fidē xp̄i vocatū ⁊ electū ait Ro. xj. O altitudo diuitiaꝝ ſapīe ⁊ ſcīe dei ꝙ̃ incōprehēnſibilia ſunt iudicia tua ⁊ inueſtigabiles vie eius. quis eñ agnoſcit ſenſuꝫ dñi.

F Scire tñ debes fili ꝙ nihil viſibiliter ⁊ ſenſibilr ⁊ intelligibilr in iſta totius creature amplitudine quadā immēſa res q̄ publica fit vel agit̄ q̄ nō de illa impiali aula ſūmi imꝑatoris aut iubeat̄ aut ꝑmittat̄ ſꝫ ieffabilē iuſticiā ꝑmioꝝ atqꝫ penaꝝ grāꝝ atqꝫ retributionū. hinc eſt ꝙ oīa q̄ in vniuerſo fiunt agunt̄ ⁊ regunt̄ dina ꝓuidentia que ꝑ oīa eſt irreꝑhenſibilis. q̄ nihil agit niſi bñ. nihil ꝑmittit iniuſte. De hoc dt abbas paſuntius in coll. patꝝ Credere inꝯcuſſa fide nobis ꝯuenit nihil ſine deo ꝓrſus in hoc mūdo geri. aut eñ voluntate eius. aut ꝑmiſſum agi vniuerſum fatendū eſt. vt. ſ. q̄ bona ſunt voluntate diꝑfici auxilioqꝫ eius credant̄. que autē ꝯtraria ſunt ꝑmiſſum. cū ꝓ nequicia aut duricia cordis nr̄i deſerēs nos dina ꝓtectio diabolo maloꝝ oīm inuētori tradi patit̄ vel ignomīioſas corꝑis paſſiones patit̄ dñari. hec paſuntius G

Per hoc igit̄ colligit̄ ꝙ nullo mō pōt aliq̄s boni aliquid efficere niſi deo cooꝑante ⁊ coefficiēte. nullus deficere pt vel peccare niſi ipſo iuſte deſerēte. iuſte aūt deſerit. q2 iuſtuꝫ eſt vt ſic admīſtret res q̄s ꝯdidit ⁊ ſic cooꝑet̄ rebꝰ q̄s creauit vt eos agere ꝓprios motus ſinat. ⁊ iō ſi liberꝝ arbitriū ad vtrūqꝫ vertibile de lege nature dīrtat in maluꝫ cadere. hoc nō ꝑmittit niſi iuſte. Rurſus ſi per grām ꝑueniat ⁊ ſuſtentet nulli fac̄ iniuriā iō nō iniuſte. nec oīno iuſte ſm exigentiā meritoꝝ. q2 merita ad hoc non ſufficiūt. ſed gratis ⁊ miſcditer illō facit ⁊ quodāmō iuſte quantū eſt ex ꝯdecentia bonitatis ſue. Cū ḡ dānat ⁊ reꝓbat opat̄ ſm iuſticiā. qñ vo ꝑdeſtiat opat̄ ſm grām ⁊ miam q̄ nō excludit iuſticiā. Quia vo oēs ſm ꝙ de maſſa erant ꝑditōis dānari debant. iō plures reprobant̄ ꝙ̃ eligant̄ ut oñdatur ꝙ ſaluatio eſt ſm ſpālem grām. dānatio āt ſm iuſticiā ꝯēm. Nullus pt ꝯqueri de dina voluntate q̄ reprobat ſm iuſticiā ⁊ ꝑdeſtiatos vocat ꝑ grām ⁊ miam ad ſalutē. q2 oīa agit rectiſſime. H

Que tñ ꝑdeſtinatio ñ infert rebꝰ neccītatē. qm̄ ſi ꝑdeſtinatio rebꝰ neccītatem imponeret mlta ſeq̄rent̄ incōueniētia nā fruſtra preponerent̄ bonis ꝑmia. ⁊ malis ſupplicia. Itē iniuſte remunerarent̄ boni ⁊ punirent̄ mali. Itē nec ſperandi aliquid nec ſupplicandi vlla eēt rō. Itē euacuaret̄ libertas arbitrij q̄ ſe hꝫ ad vtrūqꝫ. Itē nec bona facientes eſſent laudabiles. nec mala vituꝑabiles. Uñ deus cū reformat hoīem infundendo grām ꝑ hoc leges nature inditas nō infirmat. q2 liberꝝ arbitriū ſic ꝑ grām mouet ad viā ſalutis. vt tñ ipſum nō cogat. ſꝫ eius ꝯſenſus liber maneat. Et iō ad hoc ꝙ culpa expellat̄ nō ſolū neccē eſt ꝙ grā introducat̄. vꝫ ꝑ etiam liberꝝ arbitriū ſe ꝯformet expulſioni culpe ꝑ deteſtatōꝫ oīm pctōꝝ. Hinc eſt ꝙ in noſtra productione iuſtificationis concurrit actus liberi arbitrij ⁊

gratie cõſone ⁊ ordinate ita ꝙ grẽ gra
tis date eſt excitare liberꝝ arbitriũ Libe
ri aũt arbitrij eſt hmõi excicatõi ꝯſen
tire vel diſſentire I Et ita in iuſti
ficatõe ꝯſenciẽtis eſt ad grãm gratũ fa
cientẽ ſe ꝑparare q2 hoc eſt facere qđ in
ſe eſt ⁊ diſpoſito grã gratũ faciẽs hꝫ in
fundi cũ liberũ arbitriũ poſſit coopari
ſi vult ⁊ tũc mereꝑ vel ꝯtrariari ꝑ pctm̃ ⁊
tũc demereꝑ Si ĝ cooperꝑ ⁊ vſqꝫ in fi
nẽ pſeueret mereꝑ venire ad eternã ſa
lutẽ K Ex hoc colligere poſſumus
verꝝ eſſe qđ Aug. ait. ꝙ qui creauit te ſi
ne te. nõ iuſtificabit te ſine te. Uerum
etiã eſt ꝙ nõ eſt volẽtis neqꝫ currẽtis
ſꝫ dei miſerẽtis. verꝝ etiã eſt ꝙ nullus
ꝑt ſupbire de merito q2 nil deus in no
bis ꝑter ſua dona coronat. reſeruauit
eñ deus ſibi munera grẽ ſue liberaliter
largiendo vt diſcat hõ nõ eẽ ingratus
nec in ſe q̃ſi nõ accepit ſꝫ in dño glari.
Uerꝝ etiã eſt ꝙ liberꝝ arbitriũ ꝑ ſe legẽ
implere non poſſet nec grãm in ſe effi
cere I nexcuſabile tñ ẽ ſi nõ facit legẽ
implẽs q2 grã gratis data ſemꝑ ẽ pre
ſto ad ꝯſecratõem liberi arbitrij cuius
amminiculo ꝑt facere qđ in ſe eſt quo
facto habeat grãm gratũ facientẽ qua
obtenta diuinã ĩpleat legẽ ⁊ faciat volũ
tatẽ qua facta tandẽ ad btitudinẽ per
ueniat ſempiternã ꝓpter qđ opa meri
toria totaliter ſunt a gratia totalr etiã
a libero arbitrio lꝫ principalius a grã
L Et nota ꝙ licet nẽo ſibi mereaꝑ ꝑ
primã grãm. hoc eſt ꝑ grãm ꝑuenientẽ
ꝑt tñ preparare ⁊ habilitare ſe ad illã fa
ciendo qđ in ſe eſt q2 nulli grã denega
tur. Hec ꝯgruitas tñ multomagis ex
pte bonitatis dei grãm ꝯferẽtis eſt q̃
ex pte hoĩs ſe ad grãm habilitantis q2
ip̃a habilitatio ex pte hoĩs ſolũ dat di
uine mĩe ꝙ ſalua iuſticia poſſit alicui
grã ꝯferri q2 iniuria fieret diuine iuſticie
ſi ei dareꝑ grã in quo eſſet adhuc oberꝝ

gratie M Qui obex triplex ẽ ⁊ dr
ꝑ eũ cor obdurari tripliciter Uno mõ
ꝑ inhabilitatẽ ad ſuſcipiendã grãm ⁊
fit ꝑ malã volũtatẽ q2 ĩ maliuolã aĩaꝫ
q̃ vult malũ ⁊ nõ vult flecti ad bonũ ꝓ
ut dr ſapiẽs non introibit ſapientia. i.
grã dei. Scđo ꝑ firmã inheſionem ad
pctm̃ ⁊ hoc fit qñ hõ ẽ in actu pctĩ ⁊ tm̃
ſibi placet iniquitas ⁊ adheret volup
tati carnis ⁊ mũdi ꝙ non ꝑt nec vult
ſuſcipe monita ſalutis. Tercio mõ ꝑ
rebellionẽ diuinaꝝ inſpirationũ ⁊ man
datoꝝ qđ fit ꝑ malũ vſum ⁊ ꝯſuetudi
nẽ pctõꝝ q2 talis ꝯſuetudo q̃ ꝯtrahiꝑ
ꝑ deſideria carnaliũ voluptatũ ⁊ etiaꝫ
mũdi excecãt mentẽ hoĩs intm̃ ꝙ di
uinas inſpiratiões ⁊ ſalubria monita
ad cor ꝑuenire nõ patianꝑ vñ necẽ eſt
qui ſe ſenſerit in hmõi laq̃is irretitũ
⁊ voluerit ſaluari vt mortẽ ſuã ⁊ dãna
tiõꝫ ꝑpetuã pre oculis hẽat ꝯtra vitia
ꝯtra ⁊ ꝑ ꝯſuetudinẽ ꝑuerſam vim ſibi
faciat ⁊ cor ſuũ toto conamine ad grãꝫ
ſuſcipiendaꝫ abiliter vt a deo grãm ⁊
mĩam ꝯſequi mereaꝑ N Suffici
ens aũt habilitatio ad grãm eſt ſi hõ
facit qđ in ſe ẽ. O Facere aũt qđ
in ſe eſt tria ꝯplectiꝑ. ſ. vt hõ actũ pctĩ
⁊ voluntatẽ peccãdi deſerat ⁊ coneꝑ ad
bonũ ꝓut ſibi poſſibile ẽ igiꝑ ſi hõ fece
rit qđ in ſe ẽ ds vtiqꝫ faciet qđ in ſe ẽ
grã gratũ facientẽ infundẽdo ⁊ tũc po
terit hõ facere opa meritoria vite eter
ne p voluntatẽ liberi arbitrij ⁊ grãꝫ ſpũſ
ſancti. hec eñ duo exiguꝑ ad ſaluteꝫ
P Quid aũt ſit vel poſſit eẽ in hoĩe
ꝑparatoriũ ad grãꝫ ⁊ vñ ſit illud in hoĩe
difficile eſt videre q2 videꝑ ꝙ nec illud
poſſit eſſe niſi a grã. q2 aug. in libro de
grã ⁊ libero arbitrio dr ꝙ gratia preue
nit non ſolũ voluntatẽ ſꝫ etiã cogitatõ
nem hoĩs vt velit bonuꝫ. i. vt de nolen
te fiat volens ⁊ vt de voluntate parua
fiat magna ⁊ de magna fiat tanta que

poſſit implere dīna mandata. Ex quo
dicto videt ꝙ non ſolū voluntas tanta
q̄ſta ſufficit ad implenda mandata ſit
a gr̄a. ſed etiā prima cogitatio ⁊ volun
tas boni ꝓpoſiti nō ſit niſi a gr̄a. Unde
dr̄ ibidem ꝙ deſideriū gr̄e initium eſt
gr̄e. vnde ſi prima cogitatio ⁊ volūtas
boni ꝓpoſiti eſt a gr̄a. non bene videtur
quid ſit vel poſſit eſſe abſq̃ prima cogi
tatōe ⁊ volūtate preparatoriū ad grām.
ꝓpterea dr̄ ꝙ in iuſtificatōe gr̄a ſit pri
mū mouens ⁊ liber arbitriū ↄſentiēs
mouēti .ſ. gratie. ergo videt ꝙ gr̄a pre
cedet oēm ↄſenſum liberi arbitrij. Pꝫ
ergo manifeſte ꝑ predicta quare oꝑs
deus non ſaluat oēs hoīes eis gratiaꝫ
infundendo. qꝛ res q̄s ↄdidit ſiue ſint
ratōnales ſiue irratōnales ꝓprios mo
tus agere ſinit. Et creature ratōnali .i.
hoī liber arbitriuꝫ habere ↄceſſit ꝑ qđ
bonas inſpiratōes ⁊ ſalubres aut ad
mittere aut reſpuere poſſet. ⁊ ꝑ ōñs re
cipiēdo monita ſalutis ſaluaret. reſpu
endo v° damnaret. Q Uñ ꝙ d's
multos ꝑmittit dānari ⁊ aliquos ſal
uat occultiſſimo ſuo iudicio hoc ſit. ⁊
nobis valde incognitū eſt. Nullus q̄p
pe cauſari vel ↄqueri p̄t ſi non vocet vel
trahat ad viā ſalutis. qꝛ nulla merita
hoīm p̄ceſſerunt per q̄ deū poſſent hr̄e
debitorē. ſed quos ſaluat ſua liberaliſſi
ma pietate hoc facit. quos v° ꝑmittit
dānari ſua iuſticia hoc fac̄ ſibi ſoli no
ta. De hoc dr̄ greg. xxxiij. mor. Nemo
eñī deū meritis p̄uenit vt eū tenere q̄ſi
debitorē poſſit. ſꝫ miro mō equus oīm
ↄditor ⁊ quoſdā p̄elegit. ⁊ quoſdā in
ſuis prauis actib⁹ derelinq̄t. nec tñ ele
ctis ſuis pietateꝫ ſine iuſticia exhibet.
qꝛ hic eos duris afflictionib⁹ premit.
nec rurſum reprobis iuſticiā ſine mīa
exercet. qꝛ hic eq̄nimiter tolerat quos
q̄ñq̄ in ꝑpetuū dānat. Sic ig̃ ⁊ electi p̄
uenīēte ſe gr̄a ſequunt ⁊ reprobi iuxta
qđ merent accipiunt. ⁊ electi de mīa
inueniūt qđ laudant. ⁊ de iuſticia non
hēant reprobi qđ accuſent. idcirco eī
mali neq̄q̄ celeſtis patrie premia eter
na ꝑcipiunt. qꝛ ea dū mereri poterant
ex libero arbitrio ↄtempſerūt. Qđ viꝫ
liberꝫ arbitriū in bono firmat electis.
cū coꝝ mens a terrenis deſiderijs gr̄a
ſuſpirante ſuſpendit. hec greg. Et ſic
habes per dicta ſanctoꝝ patꝝ claꝝ rñ
ſum ad tua obiecta interrogata

SUfficienter informa. Filius
tus ſum de his q̄ mouebā ⁊ ꝓpo
ſui. ſed nunc valde terrent me iudicia
dei occulta ſuꝑ filios hoīm ⁊ ꝑturbant
cor meuꝫ. Quis igit ſecurus eſſe p̄t de
ſalute ſua. neſcit eī homo vt dr̄ ſapiēs
vtꝝ amore dignus ſit aut odio. Cerno
quippe multa q̄ ſiunt ſub ſole ⁊ ꝑtime
ſco. vicꝫ ꝙ multi moriunt qui ꝓdeſſe
plurimis poterāt verbo vel facto. ⁊ vi
uit alius inſidians ⁊ offendens pluri
mos. Itē alius vellet libenter vacare
deo ⁊ negocijs multis occupat. Alius
male viuens diu ꝑ bonitatē reſeruat.
vt corrigat. Alius vero videt bene viue
re ⁊ circa finē ad ꝑuerſa ꝓrumpit ⁊ a
lia innumera mala que in ſcl'o gerunt
circa filios hoīm. q̄ ↄſiderans ⁊ pene
trare nō valeo cur ſiant. iō obſtupeſco.

Ca. IIII. Pater R

DIuina iudicia

vt ait beatus gre. cū neſciunt
non audaci ſermone diſcutienda ſunt
ſꝫ formidoloſo ſilentio veneranda. qꝛ
deus q̄ facit ſuo occulto iudicio vel ꝑ
mittit ſieri circa genus hūanū in ter
ris nll's ea in hac vita vꝫ inueſtigare.
Hoc idē gre. xxix. mor. intēdit dicēs
⁊ exponens q̄dā iudicia dei ſuꝑ illo v
bo iob a dño ꝓpoſito. videlicet. Nun
quid noſti ordinem celi. ⁊ pones rati
ones eius in terra. Ordinē celi noſſe

eſt ſupnaꝝ diſpoſitionū occultas ꝑdi-
cationes videre. rōnem ꝙo eius in ter
ra ponere ē ſupnoꝝ iudicioꝝ miſteria
vel ꝯſiderādo diſcutere vel loqn̄do ma
nifeſtare qđ vtiqꝫ facere in hac vita po
ſitus nullus pōt. vt em̄ a ꝑuis vſqꝫ ad
maiora veniamus ⁊ q̇s intelligat q̄ eē̄
ratio ſecretoꝝ ꝑt ꝙ ſemꝑ vir iuſtus a
iudicio nō ſolū nō iudicatus ſꝫ etiam
punitus recedat ⁊ iniquus eius aduerſa
rius nō ſolū nō punit̄ ſꝫ etiā victor abſ
cedat. Quis intelligit cur viuat alius
inſidiās mortibꝫ ꝓximoꝝ ⁊ morit̄ aliꝰ
qui ꝓfuturus eſſet vite multoꝝ. Alius
culmē ꝑtātis aſſequit̄ q̄ nō niſi ledere
ſtudet. Alius tm̄modo leſos defendere
ꝯcupiſcit ⁊ tn̄ oppreſſus iacet. Alius fa
cere hec appetit ⁊ innumeris negocijs
implicat̄. Alius negocijs īplicari deſi-
derat ⁊ coactus vacat̄. Alius male in-
choans ad vite ſue terminū. ad peiora
ꝑtrahit̄. Alius bene inchoans vel inci-
piens ꝑ longitudinē tp̄m ꝓficit ad au
gmēta meritoꝝ. atqꝫ ecōtra. Alius ma
le viuēs diu reſeruat̄ vt corrigat̄. Aliꝰ
ꝙo bene quidē videt̄ viuere ſꝫ ī hac vi
ta eo vſꝫ durat quo ad ꝑuerſa ꝓrūpat
Alius celſitudinē bn̄ viuendi appetere
⁊ vult ⁊ valet. Alius nec vult nec valet
Alius vult ⁊ nō valet. Alius valet ⁊ nō
vult. Quiſꝫ̄ iſta iudicioꝝ ſecreta diſ-
cutiat ad cognoſcendū quippe iſtos ſe
cretoꝝ ſi nullus aſcēdit dicat ḡ hō vt ſe
neſcire cognoſcat neſcientē ꝙo ſe cog
noſcat vt timeat. timeat vt hūliet̄. hu
miliet̄ vt nō ꝓ̄ſumat in ſe. non ꝓ̄ſumat
in ſe vt ꝯditoris ſui auxiliū requirat ⁊
qꝛ in ſe ꝯfidens mortuus eſt auxilium
ſui ꝯditoris appetēs viuat. Cuncta ḡ q̄
patim̄ tanto tolerare patientius debe-
mus q̄nto ſecretoꝝ celeſtiū ignari cur
hec patiam̄ noſcimus. hec grego. Per
hec ḡ dicta hēs ſufficientē informatio
nē ꝙ nō debeamus ꝯſilia ⁊ ſecreta dei
diſcutere ſed timere ⁊ te ad tantā rem
humiliare Filius. S
Atis ꝑime ſco hec audiens ⁊ ꝯſi
dero terribilē eē̄ deū ī ſuis occul
tis conſilijs ⁊ iudicijs ſuꝑ filios hoīm
Sꝫ pero de hoc informari q̄liter agere
debeat pctōr qui multis vicijs ⁊ pctīs
mortalibꝫ ē inuolutus ⁊ irretitus ⁊ ſe
ob culpā ſentiens infrigidatum ab oī
affectu ſpūali ⁊ priuatū gr̄a dei ⁊ ꝓpter
ſcelera ita infectū ꝙ nō ꝑt excutere ſe
de tanto iugo vicioꝝ paſſionū ⁊ carna
litatū hꝫ quidē timorē de ꝑpetua dam
natione ⁊ ob hoc velle deo approxima-
re ꝑ ꝑniām ſed nō valet ꝓpter pondus
criminū ip̄m deprimentiū ac in volup
tatibꝫ illicitis detinentiū. q̇d inqꝫ tal̄
facere debet vt ſaluet̄ Ca.V Pater

Scire debes fili

ꝙ hoīes corruētes ī pctā mor
talia ſeꝑant̄ a deo ⁊ efficiūt̄ mēbra dy
aboli ⁊ poſt perpetrata facinora ⁊ ma-
xime ꝓpter vſū ⁊ malā ꝯſuetudinē que
ꝯtrahit̄ in vicijs ⁊ pctīs nō valet hō ꝑ
ſe reſurgere ab hmōi laq̇is diaboli m̄
ſi valida manu dei adiuuet̄ qꝛ talis pec
cator quodāmodo ꝯtinet̄ ſub dominio
maligni ſp̄us q̄ ducit ip̄m ad ſcelera ꝑ
volūtate ſua. hoc ꝓbat iohānes criſo.
in q̇dam ome. dicēs. Oēs hoīes ante
q̄ꝫ peccemus liberꝝ habemus q̇dē arbi
triū ſi velimus ſequi volūtatē diaboli
an non ꝙ ſi obligauerimus nos opibꝫ
eius iam nr̄a voluntate euadere nō poſ
ſumus ſicut nauis fracto gubernaculo
ducitur vbi tempeſtas voluerit. Sic ⁊
homo diuino auxilio ꝑdito per pctm̄
nō qđ vult agit ſed qđ diabolus vult.
Et niſi dēs valida manu miſericordie
ſue ſoluerit eū vſqꝫ ad mortē in pctīs
permanebit Ergo quidē noſtra volun
tate ⁊ negligentia obligam̄ diuina aūt
mīa abſoluimur nam liberuꝫ arbitriū

licet per ſe potens ſit ad malū nō eſt po
tens ad bonū ſine redēptoris grā ad/
iutrice. hec criſ. Patz igit̄ ꝑ predcā quō
mīa dei ſola liberare pt̄ eos qui in laq̄/
os dyaboli ꝓpter pctā corruerūt. ⁊ in
ipſius retibꝫ detinent̄. ¶ Sed ⁊
hoc ſciendū ꝙ liberꝝ arbitriū valde ū̄ti
bile eſt magis ꝓnū ad malū ꝗ̄ ad bo/
nū ꝓpter diuerſa q̄ impellūt illud ad il
licita. ꝙ vīz liberꝝ arbitriū ſola dei grā
liberari pt̄. De hoc hr̄ in glo. ſup li. de
diuis noībus vbi dr̄ ꝙ hoīs arbitriuꝫ
vertibile factuꝫ magis liberꝝ eſt ad ma
lum ꝗ̄ ad bonū qꝛ plura ſunt q̄ impel
lunt ad malū ꝗ̄ ad bonū. Infirmitas
eīm corꝑis ⁊ aīe. dyabolice ſuggeſtio/
nes. mundane delectatōes ad malum
incitant. ſed ſola grā dei inuitat ad bo
nū. nihilominus penes liberꝝ arbitriū
ē velle ⁊ nolle. qꝛ libertas liberi arbitrij
occaſio eſt meriti ⁊ demeriti. ¶
Vñ ꝓprie circa motū liberi arbitrij ꝯſi/
ſtit meritū. Gratia autē efficit ꝙ ipſe
motus eſt meritū. ſine grā eīm nullum
opus vel motus eſt meritū. ⁊ ita penes
grām ꝯſiſtit meritū efficaciter. ⁊ ideo
velle nature ꝑ ſe impotens eſt ⁊ vincit̄
⁊ trahit̄ ad velle vitij niſi velle grē ſub
ueniat. hec gloſ. Appet igit̄ manifeſte
ꝙ ds̄ potens ſit liberare tam a ptāte di
aboli quā hꝫ ſuper hoīnem ꝓpter pctm̄
ꝯtractū ꝗ̄ etiam liberꝝ arbitriū a ſuis
defectibꝫ per grām ⁊ ſuā mīam X
Unde oīs pctōr quibuſcunqꝫ pctīs ſit
inuolutus attendat ad tantā oīpoten/
tiam ⁊ mīam dei ⁊ non reſpiciat faci/
nora ſua ſicut deſpet. nec dꝫ etiam at/
tendere aut diſcutere ꝙ multi in ſuis
flagicijs ac ꝑuerſitatibꝫ derelinquunt̄
⁊ ꝙ pauci reſpectu multoꝝ ſunt in ter
ris ad verā pn̄iam inclinati. ⁊ ad viaꝫ
ſalutis eterne vocant̄ vel etiā trahunt̄
Sed toto conamine ⁊ oī ſuſpirio quo
valet de mīam clementiā ⁊ grām im/
ploret. ⁊ pius dn̄s cui ꝓprium eſt miſe
reri ſp̄ ⁊ pcere. dignet̄ ipm̄ a vinculis
pctōꝝ quibꝫ irretitus eſt abſoluere. ⁊
per verā pn̄iam ad ſe trahere ſeu vocare
Ad hoc hortat̄ nos ſcūs aug. ſup illo v̄
bo dn̄i. Nemo venit ad me niſi pater q̄
miſit me traxerit eū. dicens. Magna
grē ꝯmendatio. nemo venit niſi tractꝰ.
quē trahat ⁊ quē non trahat. quare il/
lum trahat ⁊ illū non trahat noli velle
iudicare ſi non vis errare. ſi non trahe
ris ora vt traharis. nā trahi ad pn̄iam
⁊ vincere pctm̄ dei eſt donum De quo
idē aug. in li. de libero arbitrio dī. Vi
ctoria qua pctm̄ vincit̄ nihil aliud ē ꝗ̄
dei donū in iſto certamine adiuuās li/
berꝝ arbitriū ¶ Liberꝝ aūt arbitriū
eſt facultas rōnis ⁊ voluntatis qua eli/
git̄ bonuꝫ grā aſſiſtente. malū vero grā
deſiſtente. vnde qn̄ hō cepit habere me
rita. ſibi non dꝫ tribuere illa ſed deo.
ḡ vnuſquiſqꝫ ꝯ̄ ſuam ꝯſciam dimicās
oret ne intret in temptatōem. ne impi
etatē ⁊ mala opa faciens grā dei nō co
adiuuāte poſt hanc vitā eternis ſuppli/
cijs deputet̄. hec aug. In hac exhorta/
tione ſciſſimi viri aug. habet̄ ſana do/
ctrina vīz ꝙ hō non debeat diſcutere
occulta iudicia dei. nec attendere inſi
pīam illoꝝ qui incaute occupant men
tem ſuā tractantes de predeſtinatōe q̄
predeſtinant̄ hoīes ad vitam eternam
dicentes. ſi p̄deſtinati ſumus ad vitaꝫ
vtiqꝫ ſaluabimur. nec tn̄ volunt tales
talia dicentes opari ea que ptinēt ad
ſaluteꝫ. ſed tepeſcunt in ſua ignauia ⁊
negligentia. quoꝝ dānatio niſi reſipiſ
cant iuſta eſt. ¶ Vult eīm oīps deus
vt illi qui predeſtinati ſunt ab ipſo la/
borē hēant ⁊ ꝑ ſollicitudineꝫ ⁊ humi/
les orōes ab eo obtineant mīam ⁊ gra
tiā ⁊ dona ſpūalia q̄ eis dare diſpoſuit
ab eterno ꝑ q̄ ꝑuenire valeant ad glaꝫ
ſempiternā. De hoc dr̄ beatus gre. in

libro. dyal. Sancti viri ea que orãdo
efficiũt ita p̃deſtinata ſunt vt p̃cibꝫ ob
tineantᷣ. nã ip̃a quoq̈ꝫ ꝑhennis regis p̃
deſtinatio ita diſpoſita eſt ab oĩpoten-
ti deo vt ad hoc electi ꝑueniãt ex labo
re q̃tenus poſtulando mereantᷣ accipe
q̄ꝺ eis oĩpotens deus añ ſecula diſpo
ſuit donare. hec gre. D Per hãc
igitᷣ autoritatẽ colligere poſſumus ꝙ
ad vitã eternã p̃deſtinati ſumus ꝑ la-
borẽ ⁊ poſtulationẽ oꝫ ꝑueniamus. Q̈ꝫ
uis eñ deus ſit largitor oĩm bonorũ
vult tñ vt hõ ſeip̃m in bono ope quã-
tum valet exerceat. nõ eñ torpeſcẽtes
ſed in via dñi laborãtes ꝑueniant ad
regnũ dei. q̄ꝺ ꝓbat Leo papa ĩ quodã
ſmone ſic dicens Quãuis eñ bonoꝝ
ſit ip̃e deus largitor etiã tñ nr̃e fructũ
querit induſtrie. nõ eñ dormiẽtibꝫ ꝑ
uenit regnũ celoꝝ ſꝫ in mandatis dei
laborantibꝫ atq̈ꝫ vigilãtibꝫ. hec leo pa
pa. Habemus igitᷣ manifeſte ꝑ p̃dicta
q̃uo homo ꝑ induſtriã laborẽ ⁊ orõem
dño tñ auxiliante ꝑuenire debeat ad ſa
lutẽ. Vñ quilibet peccator qui vult ſal
uari ⁊ deſiderat a ſuis ſceleribꝫ abſol-
ui debet ſe prouoluere coram viſceribꝫ
mĩe dei noſtri quibꝫ viſitauit nos ori-
ens ex alto ⁊ tam diu eius pietatẽ per
humiles p̃ces ac gemitus pulſare do-
nec mĩam ⁊ gratiam ab ip̃o ꝯſequatᷣ ⁊
ſi in tali humiliatione orans ꝑſeuera-
uerit ꝓculdubio ſaluus erit nam talis
humiliatio q̄ ſic geritᷣ in hoĩe ſit a deo
opante ⁊ coopante a quo cuncta bona
ꝓcedunt ⁊ eſt ſignũ in hoĩe p̃deſtinati
omis eterne. Filius.
Inquiſitioni mee de quibꝫ interrogaui
ſufficienter video mihi eſſe ſatiſfactũ
nec eſt opus vt de his vltra requiram.
Sꝫ flagito inſtanter vt de mĩa dei ali
qua mihi ediſſeras vt peccatores qui
in multa flagitia inciderũt audientes
tantã pietatem ⁊ mĩam dñi faciliores
ſint ad recedendum a via ſua mala ⁊
ad penitendũ. Ca. VI. Pr. E

Ante omnia ſci

re debes ꝙ homo ꝓpter peccata
ꝑpetrata meruit damnatõem ꝑpetuã
nec poteſt dei iuſticie ſatiſfacere ꝑ peni
tentiã ꝓpriam ſed dei mĩam ſupat om
nem nequiciã. hoc ꝓbat beatus Ihero
nimus cũ dĩc. Heu quidem dñe ꝙ ꝯſci
entia mea meruit dãnatiõẽ pnĩa mea
non ſufficit ad ſatiſfactionẽ ſꝫ tñ certũ
eſt ꝙ tua mĩa ſupat offenſionẽ. Et bea
tus bern̄. Sicut nullius merita ſuffici
unt ſi ſine mĩa iudicantᷣ ſic nullius pec
cata impediũt ſi cum mĩa ſuſcipiantᷣ.
hec bern̄. Et q2 dei mĩa oẽm ſupat offẽ
ſionem nemo de eius pietate diffidat
dũmodo cũ ꝓpoſito cauendi a vicijs
ip̃ius mĩam imploret. De hoc dĩc am-
bro. Bonus dñs ⁊ facilis ad indulgẽ
dum peccata. nemo ḡ diffidat. nemo
veterũ ꝯſcius delictoꝝ p̃mia diuina de
deſperet nouit dñs mutare ſñiam ſi tu
noueris emendare delictũ. hec ambro.
Beatus etiã aug. hoc ꝯfirmat dicens
Nemo de dei pietate diffidat quoniã
maior eſt miſericordia eius q̈ꝫ noſtra
miſeria. quiſquis ḡ ad eum toto corde
clamauerit exaudiet illũ quia miſeri
cors eſt. hec augu. F Sed mouet
forraſſis aliquẽ ꝙ poſt multa facinora
ꝯmiſſa non poſſit veniã tantoꝝ ꝯſequi
delictoꝝ. non debet aũt talis deſperare
de venia q2 mĩa dñi omnem multitudi
nem precellit peccatorum Unde dicit
richar. de ſancto victore. nulla noſtra
malicia diuinam miſericordiam vin-
cere poteſt. Et q2 beatus aug. idem ſen
tit dicens Multum ꝯmendat bonita-
tem dei in nobis non ſolum largitas
ſua ſed etiam iniquitas noſtra. O qua
lis dei pietas quã nulla ſupare poteſt
iniquitas ſiue impietas Alia ſunt que

deus miſericorditer ignoſcit. alia que
affluenter tribuit. ignoſcit mala nr̃a.
largit̃ bona ſua. ſemꝑ preſto eſt ad ig/
noſcendũ. paratus ſꝑ ad largiendũ. hic
pius. hic largus. vtroqꝫ benignus. v/
biqꝫ bonus. Cõfiteamur ergo illi ma
la noſtra. ꝯfiteamur a nobis eſſe mala
noſtra vt pie ignoſcat ꝯfiteamur ab ip
ſo eſſe bona noſtra vt ꝯſeruet ⁊ augeat
Hec igit̃ inceſſanter agam⁹ ne ingra/
ti appeam⁹ vel de nobis data venia vel
de ꝯceſſa gratia. verus eñi amor ꝯfitet̃
ſemper. hec aug. In quibꝫ verbis dat̃
intelligi non debere pctõrem deſpera/
re etiam in multis criminibꝫ ꝯſtitutũ.
¶ Sed ſunt nõnulli qui poſt mul
ta ⁊ enormia pctã de dei miſericordia
deſperantes ſe tradũt ad ampliora fla
gicia perpetranda. vt ſaltem hic viuãt
guloſe ⁊ voluptuoſe qui futura aſſequi
bona ſe deſperant. Quoꝝ periculoſaꝫ
excecatõnem beatus aug. in quadã au
toritate tangit ſic dicens. Sunt non/
nulli homines qui cum cogitare cepe/
rint mala que fecerunt. non ſibi putãt
ignoſci poſſe. ⁊ hoc dũ putant dant aĩ
mum iam perire. ⁊ deſperatõe peu nt
dicentes in cogitationibꝫ ſuis. iã nul
la nobis ſpes eſt neqꝫ enim tanta illa q̃
cõmiſimus donari nobis aut ignoſci
poſſunt. quare ergo non ſatiſfacimus
cupiditatibꝫ noſtris. impleamus ſal/
tem pñtis tpis voluptatem. qꝛ nullaꝫ
habemus in futuro mercedẽ. faciam⁹
quicquid libet ⁊ ſi non licet vt habea/
mus ſuauitateꝫ tempalem. qꝛ percipe
non meremur eternã. Talia dicentes
deſpando peunt. ¶ Sed ꝓcedit
ad eos dñs dicens per Ezech. In qua
cunqꝫ die cõuerſus fuerit homo a via
ſua mala omnes iniquitates eius obli
uiſcar. Hac voce audita ⁊ credita a de
ſperatione recreant̃ ⁊ ab illa altiſſima
ac ꝓfunda voragine qua ſubmerſi fue/
rant emergunt. Hec auguſti. Ecce ad
deſperatiõem homines ſtulti ꝓpter pec
cata deueniunt. quoꝝ ſtulticiam Ful/
gentius commemorat ſic dicẽs Stul
tiſſima res eſt deſperatio cum nimiruꝫ
omnia opera ſua diuina excellat miſe/
ratio. De hoc etiam dicit Hilarius.
Stultus reuera eſt qui de dei pietate
miſericordiaqꝫ deſperat. Damnatiõe
autem dignus eſt qui ſuper miſerico/
dia dei fronte imperterrita peccat. hec
hilarius. Unde etiam dicit Ieronĩ⁹.
Hoc ipſum non lateat deſperantes ꝙ
cuncta excellat dei opera ipſa ſua miſe
ricordia. miſericordiaqꝫ ſaluatoris ſu
is preferſ operibus vniuerſis. hec hie/
ronimus Ecce habemus ꝙ vere penitẽ
tes nullo modo debeant deſpare de dei
miſericordia. Quia vt dicit Haymo.
deus eſt ſemꝑ paratus miſereri homi/
nis tam in morte q̃ꝫ in vita. ſed non ſꝑ
eqꝫ ydoneus atqꝫ dignus eſt ſuſcipere
dei miſericordiam tam in morte q̃ꝫ in
vita ſed hoc faciunt peccata ſiue negli
gentie hominum. Nam ſcḋm richar/
dum. Summa dei delectatio eſt effun
dere ex ſe imbrem ſue pietatis ⁊ miſe
ricordie. Iuſto autem dei iudicio ille
damnat̃ qui hunc feliceꝫ impediuerit
atqꝫ reſtrinxerit effluxũ. qui effluxus
pietatis ⁊ miſericordie impedit̃ in ho
mine ꝓpter malam voluntatem ⁊ vitio
rum perpetratõem. Unde quilibet pec
cator q̃uis multis ⁊ magnis crimini/
bus ſit obrutus ſi ex toto corde conuer
ſus fuerit ad dominũ nequaq̃ꝫ debet de
dei miſericordia deſperare.

Filius I

Est ne aliquod peccatum tam
graue quod non poſſit nec va
leat indulgẽtiam a deo ꝓmere
ri ⁊ miſericordiam.

Capitulum VII.

Non eſt aliquod flagiciū ſiue peccatū tã graue ⁊ enorme ſi ꝓ eo homo ↄtritus fuerit ⁊ pn̄iam egerit veniam indubitanter ⁊ m̄iam a deo ↄſequet̃ excepta deſperatione que venia caret De hoc primo di. tern̄. Nec criminis quantitas nec vite enormitas tempoꝝ diuturnitas excludit aĩam a m̄ia dei ſi mutatio fuerit volūtatis Et beatus aug. R Peccantes quoq; ad ſpem venie ne deſperent hortat̃ p exempla in tractatu de conflictu vicioꝝ ſic dicēs Si de criminib; agit̃ de delictis ecce dauid adulterio ſimul ⁊ homicidio reus de inferni faucib; m̄ia dn̄i ſcribitur liberatus Ecce manaſſes oĩm peccatoꝝ nephandiſſimus ĩpuriſſimus ſordidiſſimus ⁊ ſceleratiſſimus pn̄ia de morte ad vitā redijt Ecce maria magdalene ĩnumeris facinoꝝ ſordib; inquinata ad fontem pietatis anxia currens dn̄i veſtigia lacrimis rigans capillis detergens oſculans vngento pungens ablui meruit. Ecce petrus negatōis ſue vinculis aſtrictus amariſſimis lacrimis infidelitatis nodos reſoluit. Ecce ſeditiōis ſimul ⁊ effuſionis fraterni ſanguinis latro obnoxius. vnius hore momēto vna ↄfeſſionis voce de cruce ad paradiſum tranſijt. Ecce Paulus eccl'iam dei pſequens multos ꝓ nomine xp̄i perimens ⁊ vt dicam martirū ſe toto cruore inficiens ap̄ls factus in vas electionis mutatus eſt. vbi g̃ tot tantaq; ꝓcedunt exempla non dent locū deſperari om̄i colloquia mala. Cū etiam ſcriptū ſit in quacūq; peccator ingemuerit ſaluus erit. Et rurſum nolo mortem peccatoris ſed vt ↄuertat̃ ⁊ viuat. L De ↄuerſiōe vo ĩ melius nequaq; mutari quid aliud reſpondeam niſi vt qđ lxxi quiſq; nō egit hodie dū adhuc viuere liceat agat ne differat de die in diē dum neſcit ſi vel vnā correctionis habeat diem. hec aug. Hanc tantam pietatem dei Amb. admirat̃ dicens. De benignitate dei non ſufficio ammirari eo q tm̄ parcere poteſt hoĩ peccatori ſed non eſt mirandū quia tanta eſt pietas ⁊ m̄ia in viſcerib; dĩ noſtri qui cū omnipotēs ſit ⁊ oĩa facere poſſit hoc tamē facere non poteſt vt non miſereat̃ humilib; ⁊ ↄtritis corde ad ſeipſum conuertentib;. Et ne hoc abſurdū eſſe dicat̃ beatus aug in libro. lxxxiij. queſtionū ꝓbat ſic dicens. Deus omnia pt preter hoc q non poteſt non miſereri gemitib; peccatoris qui ad ſe reuertit̃. Hoc idē ſentit beatus ambro. in libro de officijs cū dr̄ Deus namq; oĩs impotentie expers ſola tamen ſue m̄ie ligatur ⁊ vincit̃ pietate. Ecce quāta dei pietas q̄m nulla ſupare poteſt nr̄a iniquitas. Precellit enim eius pietas ⁊ m̄ia oēm iniquitatem ⁊ maliciã. De tanta eius m̄ia dr̄ in quodam tractatu Mirandū eſt ⁊ valde mirandū qđ dr̄ certiſſima tm̄ ⁊ indubitata fide tenendum. Ecce ſi totus mundus eſſet globus igneus ⁊ in medio eius de ſtipula lini pugillus hic ex ſua naturali inclinatione non tam cito flammaꝝ incendia reciperet ſicut abiſſus miſerationū dei pctōrem penitentẽ ⁊ ↄuerti volentem q2 in illa actione naturali aliqualis. licet minima ⁊ impceptibilis requirat̃ morula ſed nulla penitus mora inter peccantem ⁊ remittentē gementem ⁊ gemitus exaudientē Et beatus grego. Verā magna dei m̄ia videtur quaſi ſimile ſentire cum dr̄ in regiſtro maior eſt dei m̄ia q̄ cuiuis malicia ⁊ ſicut ſcintilla in medio maris ſic omnis malicia ad dei miſericordiam. hec gregorius. Nec mirum q2 omnia peccata q̄uis multa ⁊ enormia ſint tamē

ſub numero ⁊ mēſura ſunt. miſcdia ve
ro dei ſine numero ⁊ menſura eſt. ergo
vincere eam peccata non poſſunt.
M Qđ ꝓbat beatus aug. in quadaꝫ
pulcra autoritate ſic dicens. Reuerte
re ad deū o peccator cum fiducia. non
enim vincent omnia pctā tua magnitu
dinem mīe dei. Quantacunqꝫ em̄ ſint
ſub numero ⁊ mēſura ſunt. miſcdia ve
ro dei ſine numero eſt ⁊ ſine menſura.
non ergo vincere pt quod cū menſura
eſt illud qđ abſqꝫ menſura ē. hec aug.
Ecce quō aperte claret per dicta ſanc-
toꝝ patrum ineffabilem ⁊ immenſura
bilem eſſe miſcdiam dei. Tollat̄ ergo
ab homīe omnis deſperatio ⁊ maxime
ab illo qui in toto corde ſuo per veram
penitentiam ſequat̄ dominū. ⁊ tantaꝫ
ſpem habere debet ad deum ꝙ ſi etiam
vnus tm̄ homo ex omnibꝫ hominibus
de toto mundo ſaluaret̄. eundem ſeip-
ſum debet eſtimare eſſe ⁊ ſpare. Ad tā
ꝯſolatoriam ſpem beatus aug. in libro
eccleſie inuitat vnūquemqꝫ fideleꝫ ſic
dicens. Omnis aūt ab homine xpia-
no tollat̄ deſperatio. nam ſi inter oēs
mundi hoīes ſolus vnus homo ſalua-
ri deberet. vnuſquiſqꝫ ſperare tenet̄ ſe
eſſe illū qui ſaluaret̄. hec auguſt.

Filius

Audiens tāta mirabilia de dei mi
ſericordia pre gaudio ⁊ ammira
tione penitus deficio. o oīps deus pater
noꝝ viſceꝝ pietas inaudita. o gr̄a ſin-
gularis. o diuine miſcdie pelagus in-
finitū cunctis mortalibꝫ incomprehen
ſum. excedens ingenia. ſupans vota.
deniqꝫ ſupgrediens merita vniuerſa.
quis enim tam flagicioſus qui aure p
cipiens ⁊ intelligēs tantam tuam pie
tatem ad ſpem venie ſuoꝝ delictoꝝ poſt
poſita ſua iniquitate quā geſſit vt non
reſurgat.

Ca. VIII. Pater.

Bene ſapiſ fili et
optime dixiſti de tam incōpre
henſibi:i miſcdia dei. Erubeſcat ergo
humana malicia ⁊ ſupbia. ⁊ ꝯſiderās
tantam benignitatē dei currat quanto-
tius non deſpando ad fontē eius pie-
tatis ad veram pn̄iam ⁊ ꝯuerſionem. ⁊
tanto humilius ⁊ feruētius ipſius mi
ſericordiā poſtulet quāto ad indulgen
dū ꝓmptiorem cernit ipſum exiſtere.
N De hoc dicit richardus đ ſan
ctore. In nulla viciorūꝫ enormitate de
dei miſeratōe eſt deſperandū qui tam
multus eſt ad ignoſcendū. Sed nun-
quid idcirco ipſum impudenter ⁊ ir-
reuerenter implorare debemus quē ad
indulgendū tam ꝓnum agnouimus.
imo tāto magis debemus in eius ꝯſpe
ctu erubeſcere. tanto humilius veniam
poſtulare quanto benigniorē ⁊ dulcio-
rem agnouimus quem ꝯtum aciter of-
fendimus. hec richardus. Conſiderā
tes igit̄ tantam pietatem in viſceribꝫ
dei noſtri curramus ſinguli ad ſinū pi
etatis ⁊ ad gremium mīe eius dum li
cet ⁊ hoc corpuſculo ſumus. ne preoc
cupati die mortis queramus ſpacium
pn̄ie ⁊ inuenire non poſſimus O
Accedemus ergo cum fiducia ad thro
nū gratie eius ⁊ ſi ſentimus in nobis
duriciam cordis flagitemus clementi
am ipſius vt emolliat illud grām com
punctionis infundendo per quā poſſi-
mus ſaluari ⁊ mīam eius inuenire. ne
forte tardantes incurramus indigna-
tionem ipſius ⁊ perpetuam duriciam
cordis noſtri. ipſe enim corda praua ⁊
dura poteſt emollire cum ſibi placet ⁊
quando ſibi placet. ⁊ diuerſo mō quo
ſibi placet. De hoc dicit beatus augu.
ſic. Quis tam impie deſipiat vt dicat
deum malas hominū voluntates quas
voluerit. quando voluerit. vbi voluerit

in bonum non poſſe ꝯuertere ſed cum
facit miſam facit. cū aūt non facit ꝑiu
dicium non facit. qm̄ cui vult miſeret
⁊ quem vult indurat. hec aug. De hac
dei miſa dr̄ ⁊ beatus grego. xxxix. mor.
Miſericors deus diu peccata hoīm to
lerat ⁊ cū iam vitium reſpicit plerūq̧
mentes peccantium immutat recte de
ſe vincante pietas inſinuans ait illud
iob. Nunquid tenuiſti ꝯcutiens extre-
ma terre ⁊ excuſſiſti īpios ex ea. Per
terram quippe homo infirma ſapiens
deſignat cui peccanti dictū eſt. Terra
es ⁊ in terram ibis Sed q2 pius ꝯdi
tor facturā ſuā nō deſerit. mala hoīm
⁊ ꝑ ſuam ſapientiā tolerat ⁊ per eorū
qnq̧ ꝯuerſionē relaxat. P Cum
duras atq̧ inſenſibiles mentes reſpi
cit modo eas minis modo verberibꝰ mō
reuelationibꝰ terret vt qui pꝰſſima ſe-
curitate durauerāt ſalubri timore mol
leſiant quatenus vel ſero redeāt ⁊ hoc
ipſum ſaltim q2 diu expectati ſunt eru
beſcant. Scit enī dn̄s q2 extrema vite
noſtre plus iudicat ⁊ idcirco electos
ſuos in fine ſollicitos purgat. Scrip-
tum quippe eſt. dn̄s iudicabit fines ter
re Tanto ergo intenſius vltimis nr̄is
inuigilat. quanto in ipſis penderes
initia ſequentis vite penſat. hec greg.
Q Item de eadē miā dei quomodo
corda etiā deſperata ad pn̄iam trahat.
Idem grego. ſuꝑ illo verbo. iob. Nun
quid ingreſſus es in ꝓfundum maris
dr. Mare quippe eſt mens humana cu
ius ꝓfunda deus ingreditur qn̄ ꝑ con
gnitionem ſuam ad lamenta peniten-
tie ab intimis cogitationibus pertur-
batur quando prioris vite nequicias
ad memoriam reducit ⁊ fluctuantē in
ꝯfuſione ſua animum conuertit. Pro
funda maris deus penetrat quando e-
tiam deſperata corda ꝑmutat. Tūc enī
corda ꝑmutat quando cor ſeculare hu

miliat. tūc ꝓfundum maris ingredit
quando viſitare mentes etiā preſſas
ſceleribꝰ non dedignat vnde ⁊ recte
percunctando ſubiungitur ⁊ in nouiſſi
mis abiſſi deambulaſti. quid enim ab
iſſus niſi mens humana que dum ſeip
ſam ꝯprehendere non valet ſeſe in om
ne quod eſt velut obſcura abiſſus latet
in nouiſſimis ergo abiſſi debent deam
bulare. eſt etiam nouiſſimorum homi
num corda conuertere ⁊ deſꝑatas mē
tes viſitatōis ſue veſtigiꝫs tangēdo mi
rabiliter reformare. Cum enī poſt im-
menſa ſcelera quiſquis ꝯpungit quid
aliud q̧ in nouiſſimis abiſſi deus de-
ambulaſſe videtur. quaſi in abiſſo nā-
q̧ deus deambulabat cum obſcurum
cor penetrans fluctus inuiſibiles vici
orum calcat Plerūq̧ enim preterita.
alia plangimus, aliꝫs preſentibꝰ vrge
mur. ⁊ modo ſuꝑbia modo ira modo
luxuria modo auaricia temptante fati
gemur. Sec cum cuncta hec in corde
noſtro dn̄s occulte viſitationis ſue ti-
more reprimit quid aliud q̧ in abiſſo
greſſū ponit. Quos greſſus mente con
ſpicimus qn̄ contra inſurgentia vitia
quomodo timoris eius obuient dona
penſemus. hec greg. Ecce habemus ꝑ
hec dicta quomō miſericors deus etiā
corda nequiſſima ⁊ deſperata ad peni-
tentiam conuertit Conſiderantes aūt
tantam pietatem dei cauendum ſum-
mopere eſt ne quis in peccati crimē la
batur ꝙ ſi lapſus fuerit nō deſperet ſꝫ
ꝑ lamenta penitentie ſurgat. Relaxat
enim deus peccatū qꝺ deflet attamē
qui ſtat timeat ne in peccatum cadat.
quia ſi deflere poſſit peccata que com-
miſit ignorat Hanc ſcientiā beatus
gregori. xxxiij. moral. ſuper illo iob.
Nunquid armilla ꝑforabis maxillā
eius videlicet vehemoth pulchre tan-
git cum dicit Cauendum ſummopere

eſt ne quis delectatione peccati leuia-
than iſtius ore rapiatur ⁊ tñ ſi raptꝰ fue
rit non deſperet. qui ſi peccatum perfecte
lugeat. adhuc foramen in maxilla eiꝰ
inuenit per qđ euadat. iam dentibꝰ te-
ritur ſed adhuc ſi euadendi via queritur
in maxilla foramen inuenitur. habet eti
am captus qua exeat qui preuidere no
luit ne caperetur. Quiſquis ergo q̄ non
dum captus eſt maxillam eius fugiat.
quiſquis vero iam captus eſt in maxil
la eius foramē querat. pius quippe ac
iuſtus eſt conditor noſter. R Sed
nemo dicat. qꝛ pius ē venialiter pecco
⁊ nemo qui peccauit dicat. qꝛ iuſtus ē
de peccati remiſſione deſpero. relaxat
enim deus facinus qđ deflet. ſed perpe
trare quiſqꝫ timeat. qꝛ ſi digne deflere
poſſit ignorat. Ante culpā ergo iuſtici
am metuat. poſt culpam tñ de pietate
preſumat. necqꝫ ita iuſticiam timeat vt
nulla ſpei ꝯſolatōe ꝯualeſcat. necqꝫ ita
ꝯfidat de mīa vt adhibere vulneribus
ſuis digne pn̄ie negligat medicinam.
Sed quē videt ſibi pcere ſp etiam co
gitet diſcrete de ſe iudicare. ſub pieta
te itaqꝫ eius ſpes pctōris gaudeat. ſed
diſcretōe illius penitētis correctio cō
tremiſcat. Spes igitur noſtre preſump-
tionis habeat etiā morſum timoris vt
ad corrigenda pctā iuſticia iudicātis
terreat quem ad fiduciā venie grā pie-
tatis inuitat. Hinc enim ꝑ quendā ſa-
pientem dr̄. Ne dixeris miſeratōnes
dn̄i multe. peccatoꝝ meoꝝ nō recorda
bitur. pietatē namqꝫ eius ꝓtinus ⁊ iu-
ſticiā ſubdidit dicēs. mīa enim ⁊ ira
ab illo. Diuina itaqꝫ clementia maxil
lam behemoth iſtius perforans vbiqꝫ
humano generi ⁊ miſcđiter ⁊ potēter
occurrit. qꝛ nec libero ammonitōnem
peccandi tacuit. nec capto remedium
fugiendi ſubtraxit. Ad hoc quippe in
ſacra ſcriptura viroꝝ talium. ſcꝫ Da-
uid ⁊ Petri peccata ſunt indita vt cau
tela minoꝝ ruina fit maioꝝ. Ad hoc ve
ro vtrorumqꝫ illic ⁊ penitentia inſinu
atur ⁊ venia vt ſpes pereuntium ſit recu
peratio deperditoꝝ. Statu ergo ſuo da
uid cadente nemo ſuperbiat. de lapſu
etiā ſuo dauid reſurgente nemo deſpe
ret. Ecce qꝫ mirabiliter ſcriptura diui
na eodem verbo ſuperbos premit quo
humiles leuat. vnam rem geſtā ꝯtulit
⁊ diuerſo modo ſupbos quidē humi
litatis formidine. hūiles vero ad ſpei
fiduciā reuocauit. O ineſtimabile no
ui generis medicamentum qđ vno eo
demqꝫ ordine poſitum ⁊ premendo tu
mentia exiccat ⁊ ſubleuando arētia in
fundit. de maioꝝ nos lapſu terruit. ſꝫ
de reparatione roborauit. Sic quippe
ſemꝑ nos diuine diſpenſationis miſe
ricordia ⁊ ſupbientes reprimit. ⁊ ne
ad deſperatōem corruamus fulcit. hec
grego. G Per iſta dicta ſanctiſ-
ſimi viri docetur homo ſꝑ habere ſpem ⁊
timorem. ſpem de miſcđia. timorē de
iuſticia. Spē vt ſi lapſus fuerit ſurgat
per penitentiā. timorem ne iterum in-
cidat in peccati ruinā. qꝛ valde diſpli
cet omnipotenti deo recidiuatio ſeu re
iteratio peccati. Vnđ omnis penitens
ſemꝑ miſcđiam dei ⁊ iuſticiam coram
oculis habeat. miſcđiam vt ꝑ ſpem eri
gatur. iuſticiam vt per timorem humili
etur. Ad hoc faciendum hortatur beatus
aug. ſic dicens. Nunqꝫ peccatoꝝ enor
mitas ſine intuitu diuine clementie ē
penſanda. nec diuīa bonitas ſine rigo
re iuſticie cogitanda. nam hec ſine illa
facit inſoleſcere. illa vero ſine iſta deſpe
rando facit nimis ꝓtimeſcere. hec Au-
gu. Sꝫ fortaſſe eſt aliqs qui tot crimi
na ſe ꝯſpicit ꝯmiſiſſe qꝛ ꝓpter illa time
at dei amiciciā ⁊ dilectōem qꝫuis dole
at nequaqꝫ aſſequi poſſe. Sꝫ abſit hoc
a cordibꝰ oīm pctōꝝ. ſua tñ pctā plan

gentiū ꝛ volentiū. nam ꝑ lamēta pſſīe
peccatoꝛ q̄ꝫuis ſoꝛdidiſſimus dei effi-
cit̃ amicus ꝛ dilectus De hac magna
pietate ꝛ mīa dei dı̄r btūs bern̄. Quid
de tua mīa dicam bone iheſu qui non
minus pctōꝛem ↄuerſum diligis q̄ꝫ eū
qui nunq̄ꝫ pctī maculam ↄtraxit. hec
bern̄. Non em̄ qui peccauerūt ſed qui
in peccatis pſeuerant ſunt odibiles ꝛ
abhominabiles deo Conuerſos eos ꝛ
penitentes peccatoꝛes ad gremiuꝫ ſue
pietatis ꝛ dilectionis paratus eſt ſuſ-
cipere xp̄us De hoc ait beatus aug. in
quodam ſermone Non em̄ qui pecca-
uerit ſꝫ qui in pctīs ſuis pſeuerauerit
odibilis erit deo ꝛ abhominabilis Nā
vt de indulgē̄tia diuina diffidat dn̄s
nos ꝑ ↄplexī velut pater pijſſimus ↄſo
latur dicens Nolo morteꝫ peccatoꝛis
ſed vt ↄuertat̃ ꝛ viuat Et illud Impie
tas impij nō nocebit ei. in qua cū q̄ꝫ die
ↄuerſus fuerit ab iniquitate Sed iſta
tam magna mīa tunc nobis pꝛodeſt ſi
non tardemus ↄuerti ad dominū nec
crimina criminibꝰ ſupaddimus Sed
foꝛte cogitat aliquis ſe tam grauia ad
miſiſſe peccata vt iam mīam pꝛomere
ri non poſſit. Abſit hoc a ſenſibꝰ oīm
peccatoꝝ. O homo quicū q̄ꝫ illaꝫ mul
titudinem peccatoꝛū attendis cur om
nipotentiam celeſtis medici non atten
dis. Cum em̄ velit deus miſereri quia
bonus eſt ꝛ poſſit q꞉ omnipotens eſt ip
ſe contra ſe diuine pietatis ianuā clau
dit qui deum ſibi miſereri aut nō velle
aut non poſſe credit. eum q̄ꝫ aut bonuꝫ
aut omnipotentē eſſe diffidit. Nemo
ergo poſt centū peccata aut poſt mille
crimina de miſericoꝛdia diuina deſpe
ret. Sic tamen non deſperet vt ſine vl
la moꝛa deū ſibi repꝛopiciare feſtinet.
ne foꝛte ſi conſuetudinem peccandi fe
cerit etiam ſi velit a diaboli laqueis li
berari poſſit. Hec augu. ¶ Ecce
quomodo beatiſſimus vir auguſtinus
oēs peccatoꝛes etiam in peccatis mul
tis et maximis iacentes hoꝛtatur ad
ſpem venie ꝛ neminē debere deſꝑare de
dei mīa ꝛ pietate. ſic tamen vt ſine vlla
moꝛa ꝑ penitentiam ꝛ ↄuerſionem ac
bonam ↄuerſationem feſtinet facere ſi
bi deum ꝓpicium. ne tardando ꝑ negli
gentiam ꝛ incuriā detur in repꝛobum
ſenſum ꝛ incidat in laqueos dyaboli
ex quibꝰ etiam ſi voluerit excutere ſe
non poſſit. ¶ Sciendum etiā ꝙ
diuine mīe multi ſunt effectus. Ipſa
enim dei mīa pꝛeuenit neſcientes. tra
hit nolentes. ſequit̃ nō querentes. pꝛe
currit fugientes. reuocat recedentes.
expectat tardantes. ſuſcipit reuerten-
tes. remittit debitum. ↄfert meritum.
pꝛemiat vltra ↄdignum Pꝛimum pꝛe
uenit neſciē̄tes Pſalmiſta. Deus me
us miſericoꝛdia eius pꝛeueniat me. ꝛ
hoc per occultam inſpirationem. Io.
iij. Spiritus vbi vult ſpirat ꝛ vocem
eius audis ꝛ neſcis vn̄ veniat aut quo
vadat quia vox diuine inſpirationis
auditur intus in coꝛde penitentis ꝑ re-
cognitionem. ꝛ neſcitur vnde veniat.
quia ab homine ignoꝛat̃ diuine vocati
onis cauſa cū ſit pure gratuita. aut quo
vadat. quia ſimiliter ignoꝛat̃ de fina-
li pſeuerantia. Secundo trahit nolen
tes. Io. vj. Nemo poteſt venire ad me
niſi pater traxerit eum. Tercio ſequit̃
non querentes. Ezechel. xxxiiij. Qđ
perierat requiram ꝛ quod abiectū fue-
rat reducam. Quarto pꝛecurrit fugi-
entes. Exodi. xxiij. Ecce ego mitto
angelum meū qui pꝛecedat te. Quin-
to reuocat recedentes. Iſa. xxxj. Con
uertimī filij iſrl̃ ſicut in ꝓfundū receſ
ſeratis Sexto expectat retardātes Iſa.
xxx. Expectat dn̄s vt miſereat̃ ꝛ iō ex
altabit̃ pcens vobis. Septimo ſuſci-
pit reuertentes. p̄s. Suſcipit eos de

via iniquitatis eoꝝ. Et illud ibꝫ. vbi
dñs ad peccatricē aĩam dr̃. Tu fornica
ta es cũ amatoribꝫ multis. tñ reuerte/
re ad me ⁊ ego ſuſcipiã te. Octauo re
mittit debitũ. Math. xviij. Oē debitũ
dimiſi tibi qm̃ rogaſti me. Nono ꝯfert
meritũ. Vñ paulus. Quid hēs qđ nõ
accepiſti. Decimo ꝑmiat ſupra ꝯdig/
nũ. ad Ro. viij. Nõ ſunt ꝯdigne paſſi
ones huius tp̃is ad futurã glãꝫ que re
uelabit̃ in nobis. Hec igit̃ oĩa que pre
miſſa ſunt de dei pietate ⁊ mĩa debent
vnũquemqꝫ pctõrem ſua facinora tre
pidantē ad ſpem fiducie aĩare ⁊ ad ci
tam ꝯuerſionē ad deũ ſeu pñiam agen
dã mouere vt ſaluus eē poſſit in extre
mis ſuis ⁊ in die iudicij. Filius

Gaudens gaudeo audiens tantaꝫ
mĩam ⁊ pietatē eſſe in viſceribꝫ
dei nr̃i. ⁊ qꝛ aptum eſt gremiũ benigni
tatis eius ad ſuſcipiendũ oēs pctõres
in ſordibꝫ facinoꝝ ꝯſtitutos. neceē eſt
vt currant ſinguli qui ſe ſentiũt onere
criminũ grauatos nihil heſitantes ad
fontē tante pietatis. vt abluti a fetore
ſuoꝝ ſceleꝝ veniã ⁊ grãm ab ipſo mĩa
rum dño valeant impetrare. Sꝫ rogo
pr̃ vt me de hoc informes. Cũ igit̃ ds
ſit ita miſericors quare omēs pctõres
non attedũt eius pietatē vt ſe ꝑ pñaꝫ
ꝯuertant ad ſeipm̃. vel quid eſt qđ im
pedit tantam eoꝝ ſalutem.

Ca. IX. Pater. X

Quod homines

quãꝫ plurimi ⁊ heu ꝓ maiori pre
vt cernimus tardi ſunt ⁊ negligentes
ad ꝯuerſionē ad deuꝫ ſiue ad pñiam a/
gendã facit amor pñtis vite ⁊ delecta
tio in rebꝫ trãſitorijs. Qui vero ꝯuerti
volunt neceē eſt vt pñtia deſpiciãt ⁊ fu/
tura diligant. vt teſtat̃ greg. j. mor. di
cens. Sunt nõnulli qui vitã ſuã negli/
gunt. ⁊ dum tranſitoria appetunt tunc
eterna negligunt ⁊ neglecta ꝯtemnũt.
cũqꝫ eterna q̃ amiſerunt nõ ꝯſiderant
eſſe ſe heu miſeri in bonis non putant.
nequaqꝫ enĩ ad veritatis lucē ad quam
tñ ꝯditi fuerãt mentis oculos erigũt.
nequaqꝫ ad ꝯtemplatõem pr̃íe eterne
deſiderij aciē tendũt. ſed ſemetipſos
in his ad q̃ ꝓiecti ſunt deſerentes vice
pr̃íe diligunt exiliũ qđ patiunt̃. in ce/
citate quã tolerãt quaſi in claritate lu
minis exultant. cõtra ele:toꝝ mentes
dũ cuncta trãſitoria nulla eſſe ꝯſpici/
unt ad q̃ ſint ꝯdite exquirunt. Cumqꝫ
ad eoꝝ ſatiſfactõꝫ nil extra deũ ſufficit
ipſa inq̃ſitionis exercitatõe fatigata il
loꝝ cogitatio in ꝯditoris ſui ſpe ⁊ ꝯtē
platõe requieſcit. ſupnis interſeri ciui
bus appetit. ⁊ vnuſquiſqꝫ eoꝝ adhuc ĩ
mundo corpe poſitus. mente iaꝫ extra
mundũ. ſurgit enĩ. nã exilij ſolicitudi
nē quã tolerat deplorat ⁊ ad ſublimē
patriam inceſſantibꝫ ſe amoris ſtimu
lis excitat. cũ enĩ dolens videt quantũ
ſit eternũ qđ perdidit. inuenit ſalubre
ꝯſilium tp̃ale hoc deſpicere qđ precur
rit. ⁊ quo magis creſcit ꝯſilij ſciētia vt
non peritura deſideret. eo auget̃ dolor
ꝙ nondũ ad menſurã pertingat. Vñ
bene per ſalomonem dr̃. Qui addit ſci
entiam addit ⁊ dolorē. Qui enĩ al's ſi
tit iã ſumma que adhuc nõ hꝫ magis
de infimis in quibꝫ retinet̃ dolet. Hec
greg. Item de eiſdem carnalibꝫ homi
nibꝫ dicit idem. viij. mora. ſuper illud
iob. Cutis mea aruit ⁊ ꝯtracta eſt. In
ſancte quippe eccleſie corpe his qui ſo
lis exterioribꝫ curis inſeruiunt ꝯgrue
cutis vocant̃. que nimiꝝ curis areſcen
do attrahit̃. qꝛ mentes carnaliũ dũ pñ
tia diligũt ⁊ q̃ſi iuxta poſita ꝯcupiſcũt
ad futuram tendi ꝑ longanimitatē vo
lunt. Hanc nãqꝫ attractatõem ꝑs for
midauerat cuꝫ dicebat. Sicut adipe ⁊
pinguedine repleat̃ aĩa mea. Adeps

quippe pinguedis aĩam replet cũ hãc ꝯtra pñtiũ deſiderioꝝ eſtũ ſupne ſpei infuſio refouet Cũctiſꝗ areſcẽs attra hiꝰ cũ cor reb⁹ exterioꝛib⁹ deditũ atq₃ ex deſperatõne ſiccatũ in autoꝛis ſui a moꝛẽ nõ tendiꝰ ſed in ſemetipo vt ita dixerim rugoſa rogitatiõe triplicatur Penſandũ v̾o eſt ꝙ carnales mentes idcirco pñtia diligũt qꝛ vita carnis q̃₃ fugitiua ſit minime attendũt Nã ſi ve locitatẽ trãſitus eius aſpicerẽt hãc eti am ꝓſperitatẽ minime amarent Scti aũt qꝛ pñtis vite momẽta decurrere ſub feſtinatõe ꝯſpiciũt nequaq₃ in hoc no bilitatis itinere coꝛdis itẽſionẽ figũt hec greg. A Per hec igiꝰ dicta mani feſte apparet ꝙ amoꝛ reꝝ trãſeũtiũ ſiue delectatio pñtium faciũt hoĩes tardoſ ad penitẽdũ B Et ecõuerſo ꝯtẽptus mũdi facit ꝓmptos ad deo obediendũ nã ipe amoꝛ mũdi cũ ꝑualet ad ambiẽ dũ honoꝛes terrenaſq₃ mentes hoĩm inſtigat ne deſpecti videanꝰ res facit cumulare terrenas reb⁹ in proſperis gaudere ſola q̃ aſſunt rogitare nullam memoꝛiã celeſtis p̃rie hr̃e. De talib⁹ dr̃ btũs greg. viij. moꝛal. ſup illõ iob. Tabernaculũ ĩpioꝝ nõ ſubſiſtet ſic Ta bernaculũ quippe ꝯſtruiꝰ vt ab eſtu coꝛ pus ⁊ frigoꝛe defendaꝰ Quid igiꝰ hoc loco tabernaculi noĩe niſi edificatõ ter rene felicitatis inſinuaꝰ ꝑ quã ſuper ſe repꝛobi caſura multiplicãt vt ſe a pñ tis vite neccitatib⁹ q̃ſi ab eſtu ⁊ ymbꝛi bus defendãt. honoꝛib⁹ nãq₃ excreſce re ãbiũt ne deſpecti videãꝰ terrena ex aggregant ne inopie frigoꝛe toꝛpeſcãt ꝯtẽnunt curare qđ ſequiꝰ ⁊ tota inten tiõe ſatagũt. ne q̃d in pñtib⁹ deſit. ſtu dent nomẽ dilatare ne lateãt iniunctoſ ſe in oĩb⁹ ⁊ felices putãt. vbi ꝗ mẽtis habitaculũ ꝯſtruunt ibi ꝓculdubio ta bernacula fixerũt aduerſa ĩpatiẽter fe runt remiſſe in ꝓſperis letanꝰ ſola que aſſunt cogitant nec ad affectũ celeſtis patrie vlla recoꝛdatõe reſpirãt gaudẽt ſibi bona ſuppetere q̃ cupiũt . atq₃ vbi carne requieſcũt ibi ⁊ mentẽ extiguẽ do ſepeliũt qꝛ ſecularis cure zelo teuet dati terrenaꝝ reꝝ cumulũ aggerant ⁊ quẽ foꝛis exq̃rendo multiplicãt hunc ſemꝑ interius ꝑ cogitatõem poꝛtant. Ac ꝯ iuſti nec oblata bona hic ꝓ mag no accipiũt nec allata mala valde ꝑti meſcũt ſ₃ ⁊ cũ bonis pñtib⁹ vtunꝰ ven tura mala metuũt ⁊ dũ de malis pñti bus gemũt bonoꝝ ſeq̃ntiũ amoꝛe ꝯſo lanꝰ Sicq₃ tꝑali fouẽꝰ ſubſidio ſicut viatoꝛ vtiꝰ cum pauſat ⁊ recedere feſti nat q̃eſcit coꝛꝑe ⁊ aliud tẽdit mẽte. nõ nũq₃ v̾o ⁊ aduerſa ꝑpeti appetunt ⁊ in tranſitoꝛijs ꝓſperari refugiũt ne dele ctatione itineris a p̃rie ꝑuentõe tardẽ tur ne greſſũ coꝛdis in via ꝑegrinatio nis figãt ⁊ qñq₃ ad ꝯſpectũ celeſtis pa trie ſine remuneratõe ꝑueniãt gaudẽt deſpici nec dolent ſe neceſſitatib⁹ affli gi Qui ꝗ ꝯtra pñtia ſe aduerſa nõ mu niũt q̃ſi ꝯtra eſtus ⁊ pluuias hr̃e taber naculũ nolũt Juſti itaq₃ ſe ꝯſtruere ne gligunt vbi ꝑegrinos ſe eẽ ⁊ hoſpites nouerũt . qꝛ eñi in ꝓꝓꝛijs gaudere deſi derãt eſſe in alieno felices ꝯtemnunt. Iniuſti aũt quanto longius ab eterne patrie hereditate diuiſi ſunt tãto in ter ra altius fundamenta cogitationis fi gunt Bene ergo diciꝰ tabernacula im pioꝝ non ſubſiſtent qꝛ vite fugientis amatoꝛes dum ſe ſtudioſe pñtib⁹ con ſtruunt repente ad eterna ſupplicia ra piũꝰ . hec greg. C Qđ aũt carnales hoĩes ſic inherent tꝑalib⁹ hoc facit qꝛ negligũt pẽſare eterna nec ꝑpẽdũt hr̃e oĩa trãſeũtia ⁊ iõ ſuã ꝯſolatõez totã in voluptatib⁹ carnaliũ deſideriorꝝ ponũt De hoc dr̃ idẽ beatus greg. x. moꝛal. ſup illo v̾bo iob . Oculi impioꝝ defi ciẽt ⁊ effugiũ ꝑibit ab eis Oculi ĩpioꝝ

intentões ſunt carnalium deſiderioꝝ. q̄ idcirco deficiunt qꝛ eterna negligūt ⁊ ſola ſꝑ tranſitoria ꝑſtolanť. Adipiſci q̄ppe terrenā glām cogitant. multiplicari reb⁹ tpalib⁹ exoptant. ad mortē quoqꝫ quotidie curſu etiā labentiū tendunt. ſꝫ cogitare mortalia neſciūt. carnis vita ꝑ momenta deficit. res hīta inſtanti fine corrūpiť ⁊ hn̄di anxietas nō finiť. ſed cū mors impios ſub/trahit eoꝝ ꝑfecto deſideria cū vita terminanť quoꝝ. ſ. oculi tunc ſupna vltō ne deficiunt. qꝛ ſuo hic iudicio a terrena deficere delectatōe noluerūt. a qui/bus ⁊ effugiū ꝓhibit. qꝛ coꝝ malicia ab aīa aduerſiōe diſtricti iudicis quo ſe vaIeat occultare nō inuenit. nā nunc cuꝫ triſticiā iniqui aliq̄ vel aduerſa patiuntur effugij latebras inueniūt. qꝛ ad vo/luptatē ꝓtinus deſiderioꝝ carnaliū reſurgunt. Ne eīn pauptas cruciet diritis aīm demulcet. ne deſpectus ꝓrioꝝ deprimat ſeſe dignitatib⁹ exaltant. an ꝓpoſitis epulaꝝ diuerſitatib⁹ nutriunť. Si faſtidio corp⁹ atteriť. ſi quoqꝫ meſticie impulſu deijciť mox ꝑ interpoſi/ta locoꝝ blandimenta releuať. Tot ḡ hic hn̄t effugia quot ſibi ꝓpant delectamenta. ſed qn̄qꝫ ab eis effugiū ꝑit. qꝛ dū eoꝝ mens amiſſis oīb⁹ ſe ſolum mō ⁊ iudicē ꝯſpicit. tunc voluptas ſubtrahiť. voluptatis culpa ſeruať ⁊ repē te miſeri ꝑeundo diſcunt. qꝛ ꝑitura renuerūt. qui tn̄ quouſqꝫ viuūt corporaliter q̄rere nocitura nō deſinunt. Vn̄ ⁊ ſubdiť. ⁊ ſpes illoꝝ abhoīatio anime. Quid hic pctōꝛ totis cogitatōib⁹ ſperat niſi vt ꝓtāte alios tranſeat. cūctos reꝝ multiplicatōe trāſcendat. aduerſitates donando ſubijciat. obſeq̄ntibus mirād⁹ innoteſcat. ire ad votū ſatiſſacit. benignū ſe cuꝫ laudať oſ̄dat. q̄cq̄d gula appetit offerat. Bene ḡ illoꝝ ſpes abhoīatio dr̄. qꝛ ea q̄ carnales ambiūt ſpūales quiqꝫ iudicio rectitudinis aduerſanť. nā qđ pctōꝛes voluptates eſtimant ꝓculdubio hoc iuſti ꝑenā putāt. abhoīatio hec aīe ſpes eſt prauoꝝ qꝛ minimꝫ ſpūs deficit. vbi caro requieſcit. vt eīn caro mollib⁹. ſic aīa duris nutritur. illā blanda refouent. hanc aſpa exercent. illa delectationib⁹ paſciť. hec amaritudinib⁹ vegetať. ⁊ ſicut carneꝫ dura ſauciant. ſic mollia ſpūm necant ſicut illā laborioſa interimūt. ita hāc delcābilia extinguunt. Spes itaqꝫ carnaliū abhoīnatio anime dr̄. qꝛ inde in ꝑpetuū ſpūs interit vnđ ad tps caro ſuauiter viuit. hec greg. D Et ſciendū ꝙ amatores mundi cū ab eis af/fectū ſe non ſolū non obtꝑant. ſed eti/am ad ipſius dilectōnem ꝓpter carna/les voluptates ⁊ vanitates ſe effundūt in tantū ꝓualet in eis amor ſeculi ⁊ quodammō in eius dilectōe excecanť vt nec etiam circa mortem amare tpalia deſiſtant. Qđ pulcre tangit beatus grego. viij. moꝝ. ſuꝑ illo verbo iob Et ꝯſumpti ſunt abſqꝫ vlla ſpe. dicēs Reꝓboꝝ mentes erga dies p̄ntis vite tā to amore hic ꝯſtringunť. vt ſic ſꝑ hic appetant viuere q̄tenus ſi valeant viuēdi curſum deſiderent nunq̄ꝫ finire. Cogitare q̄ppe ventura deſpiciūt. ſpem totā in reb⁹ trāſeuntib⁹ ponunt. hēc nulla niſi q̄ ꝑtereūt ꝯcupiſcūt. cūqꝫ nimis trāſeuntia cogitāt ⁊ māſura nullaten⁹ ſpant. ſic cecitate inſenſibili cordis o/culus claudiť vt eterne luci nullaten⁹ incendať. vn̄ ſit vt ſepe iā corpus mo/leſtia q̄tiat. ⁊ vicina mors ꝯtur̄e ſpūs vitať incidat nec tn̄ curare q̄ mđi ſunt deſinān̄t. iāqꝫ eos vltor ad iudiciū ꝑtrahit ⁊ tn̄ ipſi ordinatōe ſolicita reb⁹ trā ſeūtib⁹ occupati nihil aliđ cogitāt niſi in hoc mđo adhuc q̄liter viuant. rel inq̄nda oīa q̄ſi poſſidēda diſponunt. qꝛ ſpes viuendi non frangiť. etiam cum

vita terminaẽ iam ad iudiciũ trahun
tur pñtiam ⁊ tñ adhuc labendis reb9
inherent ꝑ curã Dura eñi mente abeẽ
mors longe creditẽ etiã cũ ſentiẽ. ſicq̃
a carne aĩa ſoluiẽ vt erga pñtia immo
derato amore ſe retinẽs ad eternũ ſup
plicium duciẽ. hociꝑm quoq̃ neſciat
quo ducaẽ. ⁊ deſerens q̃ amare cũ ter
mino noluit. repente ſine termino in/
uenit que nũq̃ ꝓuidit Ac ↄtra electoꝝ
mens ad eternitatis intentiõem tendi
tur etiã cũ ꝓſens eam feliciter vita co
mitaẽ. Magna carnis ſalute vtiẽ. nec
tñ eius fiducia retardaẽ nullus adhuc
mortis articulus erumpit ⁊ q̃ſi pñtem
hanc quotidie ↄſpicit. q² eñi vita in/
deſinenter labiẽ ſpes eiuiuendi fundi/
tus amputaẽ. Bene q̃ de dieb9 ꝓtereũ
tib9 dr̃ ↄſumpti ſunt abſq̃ vlla ſpe ac
ſi apte diceret mentis fiduciã in pñti
vita non poſui q² oẽ qđ ꝓterit calcan/
do deſpexi. vnde ⁊ apte ſubditur. Me
mento q² ventus eſt vita mea hĩ etẽi
vitam carnis q̃ſi ꝑmanentẽ diligunt
qui quãta ſit vite ſeq̃ntis eternitas nõ
intendũt cũq̃ ſoliditatẽ plenitudinis
non ↄſiderant exiliũ patriã tenebras
lucẽ curſum ſtationẽ putant. Ac ↄtra
ſancti viri quo ad eterna cor eleuãt q̃
breue ſit qđ fine claudiẽ ꝑpẽſant ⁊ eo eo
rũ ſenſib9 vileſcit qđ ꝓterit quo intel
lectu radiente interlucet qđ acceptũ
nũq̃ recedit. Cunq̃ infirmitatẽ plenitu
nitatis aſpiciunt nequaq̃ iã ꝓ magno
deſiderãt q̃cquid finis anguſtat ſ3 ſub/
leuata mens extra tꝑm terminos du/
ciẽ etiã cũ carne in tꝑe teneaẽ ⁊ tanto
altius finienda deſpicit quanto verius
infinita cognoſcit Sed hec iꝑa huma
ne breuitatis ↄſideratio auctori nr̃o
magne virtutis oblatio eſt Unde bene
dr̃ Memento q² ventus vita mea eſt.
Ac ſi apte diceret tranſeuntẽ velociter
benignus reſpice q² tãto videri a te mi

ſericordius debeo quanto ipſe a ↄſide
ratõne breuitatis mee oculos nõ auer
to. Sed q² dũ tẽpus vite pñtis abſcin
diẽ ad oꝑationẽ ꝓmerende venie vlte
rius non rediẽ recte ſubiungiẽ nec re/
uerteẽ oculus meus vt. vi. bo. Ad vi/
denda bona extincti oculus non redit
q² ad exhibenda recta opera exuta car
ne aĩa non recurrit. Nequaq̃ oculus
ad videnda bona reuertiẽ q² retribu/
tionẽ ſuã mens inueniẽs ad oꝑatõis
vſum nullatenus reuocaẽ. hec grego.
Ecce q̃ño homines carnales ⁊ circa fi
nem vite amare tꝑalia ⁊ trãſitoria nõ
deſiſtunt. Electi vero econtrario ꝓpter
amorem celeſtis pĩe etiã cũ ſani ſunt
ea contemnunt. Sed ⁊ hoc conſiderã
dum ꝙ ad cumulum miſeriarum. illo
rum videlicet hominũ qui ſic abſorp/
ti ſunt in amore tꝑaliũ ⁊ carnaliũ vo
luptatum rapiunẽ etiam ⁊ tradunẽ in
quãdam duriciã cordis ⁊ inſenſibili/
tatem mentis vt labores ꝓ mundo li/
benti aĩo ſuſtineãt dũmodo potiuntur
⁊ aſſequi valeãt ſeculi voluptates. hec
ꝓbat grego. xx. moraĩ. cũ dicit Mun/
di amatores attendũt tranſitoria que
ꝑcipiunt ⁊ intueri negligunt bona ꝑ/
manentia que perdunt. cũq̃ tꝑalium
amore flagrant veram leticiam violen
ter ignorant quã ſi ſtudioſe cognoſce
re quererent q̃ flenda ſint gaudia que
appetunt viderẽt ſed cum meliora ſci
re ↄtemnunt ſola ſibi velut ſumma eli
gunt que viſibiliter oculis ſeductione
ſagaci blandiuntur viſibilia ſequẽtes
cor fugiũt ⁊ tanto extrinſecus gaudẽt
quanto recordationẽ ſui intrinſecus
non habent. Miſcentur cum eorũ gau
diis plerumq̃ tribulationes atq̃ ex re
bus ipſis quibus ſuperbiunt flagellan
tur ⁊ tamen hoc ipſum delicias eſti/
mant quia ⁊ dura quidem ex preſen/
tis huius vite amore tolerãt et tamẽ

affectu nimie cupiditatis obligati la-
borē eiuſdem tolerantie voluptatē pu
tant. ¶Humanū ꝗ genus recto dei iudi
cio voluptatibꝰ ſuis dimiſſum atqꝫ per
eaſdē voluptates ſpontaneis tribulatō
nibꝰ traditū. q2 amara ſunt q̄ ꝓ huius
vite amore tolerat. ⁊ tñ eandē amari-
tudinē cecitate cupiditatis q̄ſi inſenſi
bilitate ebrietatis ignorat. ¶ A-
mant enī ꝑuerſi hoīes ꝓ huius mundi
glā etiā tribulatōes. cunctiſqꝫ ꝓ ea ſu
doribꝰ libenter ſeruiunt ⁊ grauiū labo
rum iugo deuotiſſime colla ſubmittūt
Dn̄s aūt ceſſatōem a mundi laboribꝰ
impat. ſcē quietis dulcedinē ꝑſuadet
⁊ tñ veſaniā iniquoꝝ mens plus aſſeq̄
aſpera carnaliter qꝫ tenere blanda ſpi
ritaliter gaudet plus acerbitate fatiga
tionis qꝫ quietis dulcedīe paſcit̄. Qđ
apte in ſemetipſo nobis iſrahliticus
pplſ oñdit. qui dum refectōnem man
ne deſuꝑ ꝑcipet. ab egipto ollas car-
niū. pepones. porros. cepaſqꝫ ꝯcupiuit
Quid enī ſignat̄ in mãna niſi eſca grē
ſuaue ſapiēs ad refectōem interioris
vite bene vacantibꝰ deſuꝑ data. Et qđ
per ollas carniū niſi carnaliū oꝑa iux-
ta tribulatōem labores quaſi ignibus
excoquenda. quid ꝑ pepones niſi terre
dulcedines. quid ꝑ porros ac cepas ex
primit̄ que plerūqꝫ qui comedūt lacri
mas emittūt. niſi facultas vite pñtis
al's delectationibꝰ que adulatoribꝰ ſu-
is non ſine luctu agit̄ ⁊ cum lacrimis
amat̄. Manna igit̄ deferentes cum pe
ponibꝰ ⁊ carnibꝰ porros cepaſqꝫ queſi
erunt. q2 vicꝫ peruerſe mentes dulcia
per grām quietis dona deſpiciunt. ⁊ ꝓ
carnalibꝰ voluptatibꝰ laborioſo huiuſ
vite itinere etiam lacrimis plena ꝯcu
piſcunt. ꝯtemnunt habere al's habita
re vbi ſpiritaliter gaudeant. ⁊ deſide-
rant ⁊ appetunt vbi carnaliter gemãt.
quia dura lenibꝰ. aſpera mitibꝰ. tranſi
toria eternis anteponunt. hec grego.
De hoc per eundem ſuper ezechie. ſic
dr. Sicut ſunt nonnulli qui quietem
cunctis mundi premijs atqꝫ honoribꝰ
preponunt. ita nonnulli ſunt qui vt in
hoc mundo aliqđ eſſe videantur terre
nis laboribꝰ inſudant. inſiſtunt cauſis
permiſcent̄ iurgijs. ⁊ q̄uis ſe corpore
deficere inter labores ſentiant. amore
tamen terrenaꝝ rerum deuicti delecta
biliter fatigant̄. q2 quibuſdaꝫ prauis
mentibꝰ nihil eſt laborioſius qꝫ ſi eis
precipit̄ vt in huius mundi actibꝰ nō
laborent. nã quidem ſepe repulſi ab a
ctione terrena deprecant̄ vt redeãt. ro
gant vt premant̄ grauius ſe incurriſ-
ſe periculū quietem. hec greg. Apparet
igitur ex predictis qualiter amatores
mundi ꝓpter res ⁊ voluptates tranſito
rias labores ⁊ ſudores libenti aīo ſubi
re quodammō delectent̄. fortes enim
ſunt dilectores ſeculi ꝓ rebus ⁊ gloria
mundi ⁊ quedam difficilima tolerare
ꝓ ſpe vero perpetua nec ꝑuum quidem
laborem volunt ſubire. fortes in rebꝰ
terrenis. debiles in celeſtibꝰ. Qđ et iã
atteſtatur grego. xix. moral̄. cum dicit
Omnes ſecl'i amatores in terrenis re
bus fortes ſunt. in celeſtibus debiles.
nam ꝓ temporali gloria vſqꝫ ad mortē
deſudare appetūt. ⁊ ꝓ ſpe perpetua nec
parum quidem in labore ſuſcipiunt.
vel ſubſiſtunt ꝓ terrenis lucris. quaſli
ber ꝓ celeſti mercede vel tenuiſſimi ver
bi ferre ꝯtumelias recuſant. Sepe nu-
ditatem. deiectōnem. famem ꝓ acqui
rendis diuitijs atqꝫ honoribꝰ ⁊ earum
reruꝫ ſe abſtinentia cruciant ad quas
adipiſcendas feſtinant. ſuperiora ve-
ro laborioſe querere tanto magis diſ-
ſimulant. quanto ea retribui tardius
putant. Hec gregorius ¶ Et no
tandum ꝙ ſicut reprobi fortes ſunt ad
ſuſtinendos labores etiam maximos

ꝓpter gloriam mundi ⁊ amorem rerū tpaliū. ita iuſti fortes ſunt ad ſuſtinenda aduerſa ⁊ tolerādos labores ꝓpter amorē patrie celeſtis. De hac dupli-ci fortitudine dr. vij. moral. ſuper illo iob. Que eſt fortitudo mea vt ſuſtineā ſic. Sciendū eſt inquit ꝙ alia eſt iuſtorum alia reproboꝝ fortitudo Juſtorū quippe fortitudo eſt carnē vincere propriis voluptatibꝰ ꝯtraire delectatōem vite pn̄tis extinguere huius mūdi aſ-pera ꝓ eternis pmijs amare ꝓſperita-tis blandimenta ꝯtēnere aduerſitatis metuz in corde ſupare Reproboꝝ vo fortitudo eſt tranſitoria ſine ceſſatiōe diligere ꝯtra flagella ꝯditoris inſenſi-biliter ꝑdurare ab amore rerum tpalium nec aduerſitate quieſcere ad inanē gloriam. etiā cum vite detrimento peruenire bonoꝝ vitā verbis ac moribus impugnare iniquitatem quotidie ſine vllo deſiderij defectu ꝑpetrare Hinc ē ꝙ per pſalmiſtā electis dr. Viriliť agite ⁊ ꝯforteť cor veſtrum. Hinc ꝑ ꝯplx-tam reprobis dr Ve qui potētes eſtis ad bibendū vinū ⁊ viri fortes ad miſ-cendam ebrietatem. An non reprobi fortes ſunt qui ad pn̄tis vite ꝯcupiſcē-tias tot laboribꝰ currūt ꝑiculis ſe au-denter obijciunt ꝓ lucris ꝯtumelias libenter ferunt ab appetitus ſui libidi-ne ſua victi ꝯtrarietate reſiliūt ꝑcuſſio-nibꝰ dureſcunt ⁊ mala mundi tolerāt ꝓ mundo eiuſq; vt ita dixerī gaudia querētes ꝑdunt nec tn̄ hec ꝑdendo fa-tigant Unde bene ex humani generis voce ꝑ Hieremiā dr inebriauit me ab ſinthio. Ebrius quippe qđ patiť neſcit Abſinthio ḡ eſt ebrius qui pre amore pn̄tis vite ſeculi a ſenſu rōnis eſt alie-nus. dum quicquid ꝓ mundo ſuſtinet leue deputat. laboris amaritudinem quā tolerat ignorat qꝛ nimiꝫ ad cūcta delectabiliter duciť in quibꝰ penaliter fatigať. Ac ꝯtra vir iuſtus ad mundi pericula ꝓ mundo toleranda eſſe debilis ſtudet finem ſuum concupiſcit vita preſens q̄ʒ ſit tranſitoria attendit ⁊ ꝓ ea exterius labores ꝑferi renuit. cu-ius intrinſecus delectationem vincit. Dicat ergo beatus iob. ex oīū voce iuſtorum. Que eſt fortitudo mea vt ſuſtineam aut quis finis meus vt patienter agam. Ac ſi apte dicat mala mūdi pro mundo tolerare nequeo qꝛ iaʒ in eius deſiderio fortis non ſum. dū enim preſentis vite finem ꝯſpicio cur pondus eius patior cuius appetituʒ calco. Et qꝛ iniuſte quiq; vt diximus tanto for-tius labores illius ꝑferunt quanto a-uidius delectatione paſcunť recte ſubdiť. Neq; fortitudo lapidum fortitu-do mea Quid hic ꝑ lapides niſi inſenſibiliū hoīm corda ſignanť qui ſepe ⁊ ſupernos ictus accipiūt ⁊ tn̄ nulla diſ-cipline percuſſione moleſcunt quo cō-tra electis ꝑ ꝓphetam pollicente domino dr tollam a vobis cor lapideū ⁊ dabo vobis cor carneum. hec grego. Ex iſtis omnibꝰ dictis beati greg. colligere poſſumus ꝙ dilectio reꝝ tpalium ⁊ amor carnalium voluptatū retrahunt hominem a conuerſione ad deum ⁊ ad penitentiaʒ ꝓ exceſſibꝰ ⁊ peccatis agēdam faciunt tarduʒ ¶ Inter hec etiam conſiderandum eſt ꝙ ſunt non-nulli in ſeculo conſtituti qui conſide-rantes ſuam peruerſam ⁊ vicioſam vi-tam. aut propter metum gehenne vel propter amorem virtutum proponunt ex animo ſe a vitijs reabſtinere ſed veniente temptatione ſeu occaſione qua-licunq; protinus in priora facinora relabunť a quibus propoſuerāt abſtine-re ⁊ hoc fit quia laborem nolunt ad re-ſiſtendum habere. Et ſunt nōnulli qui ſe a quibuſdam vitijs abſtinent in quibuſdam vero peccantes iacent. ſed

cum tñ non repugnant ⁊ cum non reſi
ſtunt oïbus etiam ad illa vitia a quibꝫ
prius abſtinebant redeūt. Et ſunt nō-
nulli qui ꝑ mentis rōnem ſe deprehen
dunt peccando errare. tñ qꝛ negligen-
ter vitijs reſiſtunt a carnis delectatōne
ſuꝑantur. ⁊ per ꝯſequens in ea exceca̅
tur. Iſta beatus greg. tangit. vij. moꝝ.
ſuꝑ illo iob. Inuolute ſunt ſemite greſ
ſuū eoꝝ dicens. Sunt nōnulli qui ſe
ducentibꝫ vitijs obuiare tota intentōe
deliberant. ſed irruente temptationis
articulo in deliberationis ꝓpoſito non
ꝑdurant. Alius namq; prauo vſu infla
tus cum magna eſſe premia humilita
tis ꝯſiderat aduerſus ſemetipm̄ ſe eri
git ⁊ quaſi tumorē turgidi flatus depo
nit exhibere ſe quibuſlibet cōtumelijs
humilem ꝓmittit. ſed cū repente hūc
vnius verbi iniuria pulſauerit ad ꝯſue
tam ꝓtinus elatōem redit. ſicq; ad tu
morem ducit̃ vt nequaq̄ humilitatis
bonū qḋ ꝯceperat recordet̃. Alius aua
ricia eſtuans augendis facultatibꝫ an
helat. cū preterire velociter oīa ꝯſpicit
vagantē per ꝯcupiam mentem figit.
Decernit iā nil appetere adepta tranſi
toria ſub magne moderationis freno
poſſidere. ſꝫ cū repente fuerint oculis
oblata que placeant in ambitōne ꝓti
nus mens anhelat. ſed ſemetipſam nō
capit adipiſci. Hanc occaſionem que
rit ⁊ oblita ꝯtinentie quā ſecū pepige-
rat cogitationū ſe ſtimulis ꝑ deſideria
acquiſitionis inquietat. Alius luxurie
tabe polluit̃ ⁊ longa iā ꝯſuetudine ca
ptus tenet̃. Quanta aūt ſit caſtitatis
mundicia cōſpicit ⁊ carnē vincit. ⁊ ſe
turpitudine alſis deſplendit. Reſtringe
re vero voluptati ſluxa deliberat ⁊ reſul
tare ꝯſuetudini quaſi totis ſe viribꝫ pa
rat. ſꝫ vel obiecta oculis ſpēs vel ad me
moriā reducta cum ſubita temptatōe
ꝯcutitur ꝓtinus a priſtina preparatōne

diſſipatur ⁊ qui ꝯtra hanc clipeum de
liberatōnis erexerat delectatōnis iacu
lo feſſus iacet. ſicq; eū luxuria inermē
ſuꝑat ac ſi nulla ꝯtra eā intentionis ar
ma preparaſſet. Alius ire flammis incē
dit̃ ⁊ vſq; ad inferendas ꝓximo ꝯtu-
melias effrenat̃. Cum vero nulla furo
ris occaſio aīm pulſat quanta ſit man
ſuetudīs virtus, q̄nta patientie altitu
do ꝯſiderat. ſeq; etiā cōtra ꝯtumelias
patienter pat. Sed cum ꝑua quelibet
cōmotionis occaſio naſcit̃ repente ad
voces ⁊ cōtumelias medullitus inflā
mat̃. ita vt non ſolū ad memoriā pati
entia non redeat. ſed ⁊ ſemetipſam
mens ⁊ ea que loquit̃ ꝯuitia nō agno-
ſcat. cumq; furori plene ſatiſfecerit q̄
ſi poſt exercitiū in tranquillitatē redit
Vix igit̃ ſero poſt ꝯuitia illata ſe cohi
bet. qꝛ ⁊ a curſu ſepe ſpumantes equos
non preſidēris dextera. ſed campi ter
minꝰ coercet. Bene ergo de reprobis
dr̄. Inuolute ſunt ſemite greſſuū eoꝝ.
qꝛ recta quidem deliberando appetunt
ſed ad ꝯſueta ſꝑ mala replicant̃. ⁊ q̄ſi
extra ſe extenſi ad ſemetipſos per cir-
cuitū redeunt. qui bona quidē cupiūt
ſed a malis nunq̄ recedunt. Eſſe quip
pe humiles ſed tñ ſine deſpectu. eē con
tenti ꝓprijs ſed ſine neceſſitate. eſſe ca
ſti ſed ſine maceratōne corꝑis. eſſe pa
tientes ſed ſine ꝯtumelijs eſſe volunt.
cumq; virtutes adipiſci querūt ſed la-
borem virtutis fugiunt quid aliud q̄
ad belli certamina in campo neſciunt
⁊ triumphare in vrbibꝫ ⁊ bella ꝯcupiſ
cunt. Quāuis hoc ꝙ eoꝝ ſemite inuo-
lute memorant̃ adhuc ītelligi ⁊ aliter
poſſit fieri. Sepe nāq; nonnulli ꝯque
dā ſe vitia vehementer accingūt. ſed q̄
dā ſubigere negligūt cū ſe ꝯtra iſta nō
erigant ⁊ illa ꝯtra ſe reparant que ſube-
gerunt. Alius namq; iam carnē a luxu
ria domuit. ſed tamen adhuc mentem

ab auaricia non refrenauit cūq̄ ſe in
mūdo ꝓ exercenda auaricia retinet e-
rūpente occaſionis articulo etiā in lu-
xuriā labiť quā iā ſubegiſſe videbať
Alius auaricie eſtum vicit ſʒ nequaq̄
vim luxurie ſubdidit cūq̄ explende
luxurie aīm p̄parat iugo quoq̄ auari-
cie quā dudū edomuit cordis certamē
alꝰs ceruicē ſubdit Alius rebellantē im
patientiā ſtrauit ſʒ inanem glīam nec
dū vicit ⁊ tn̄ ſe per hanc mūdi honori-
bus inſerit ꝯfixus cauſaꝝ ſtimulis ad
ipa etiā redit cūq̄ inanis gloria ad de
fenſionē ſui aīm erigit ⁊ illam victus
tolerat q̄ ſupauit. Alius inanē gloriā
ſubdidit ſed tn̄ impatientiā necdum
ſtrauit ⁊ cū multa reſiſtentibꝫ ꝑ impa
tientiā minať erubeſcens nō implere
quod loquiť ſub inanis glorie iugo re-
uocať ⁊ hoc victus ꝑ alium tolerat qd̄
plene ſe viciſſe gaudēbat. Puerſis itaq̄
inuolute ſunt ſemite greſſuum q2 ⁊ ſi
deuicta vna nequicia pedem leuant. re
gnante tn̄ altera hunc in eaʒ quā vice
rant implicant. Aliqn̄ vero inuolutis
greſſuū ſemitis ⁊ nonnulla culpa de-
uinciť ⁊ alia ꝑ aliam ꝑpetrať. Nam
ſepe furto negationis fallacia iungiť ⁊
ſepe culpa fallacie piurīj reatu cumu-
latur. Sepe qđlibet vitium impruden
ti p̄ſumptione ꝯmittiť ⁊ ſepe qđ oīm
culpa ſit grauius etiā de ꝯmiſſo vitio
ſupbiť Nam quāuis de virtute naſci
elatio ſoleat nonnūq̄ vero ſtulta mēs
de ꝑpetrata ſe nequitia exaltat. Sʒ cū
culpe culpa adiungiť quid aliud q̄ in
uolutis ſemitis atq̄ innodatis vincu
lis prauorum greſſus liganť Etiā in-
ter hec ſciendū eſt ꝙ aliqn̄ prius ocu-
lus intellectus obtundiť ⁊ poſtmodū
captus animus ꝑ exteriora deſideria
vagatur ⁊ ceca mens quo ducať neſci
at ⁊ carnis ſue illecebris ſeſe libenter
ſubdat. Aliquando vero prius deſide-
ria carnis ebulliunt ⁊ poſt longū vſum
illiciti opis oculū cordis claudunt nā
ſepe mens recta diſcernit nec tn̄ audē
ter contra aduerſa ſe erigit ⁊ renitens
vinciť dū hoc ipſuʒ qđ agit diīudicās
carnis ſue delectatiōe ſupať. Vn̄ Ier.
captiuitatem ʒedechie narrās dt̄ Et
occidit rex babilonis filios ſedechie
in reblata in oculis eius oculoſq̄ ʒede
chie eruit. Rex quippe babilonis eſt
antiquus hoſtis poſſeſſor intime ꝯfuſi
ōis q̄ prius filios an̄ intuētis oculos tru
cidat q2 ſepe ſic bona opa interficit vt
hec ſe amittere ipe q̄ captus eſt dolēs
cernat. Qui gemuit plerūq̄ aīmus ⁊
tn̄ carnis ſue delectationibꝫ victus bo-
na que gemuit amās ꝑdit ea q̄ patitur
dāna ꝯſiderat nec tn̄ virtutis brachiū
ꝯtra regem babilonis leuat ſed dū vi
dens nequicie ꝑpetrationē ꝯcutiť ad
hoc qn̄q̄ peccati vſu perducitur vt ipo
quoq̄ rōnis lumine priueť q2 malig-
nus ſpiritus ſubductis prius bonis o
peribꝫ poſt ⁊ intelligentie lumen tollit
hec grego. ¶ Ecce qn̄o in ſeculo
manētes ꝓpter diuerſa impedimenta
⁊ occaſiones ſeu ꝓpter ſocietatem ma
lam etiā ſi firmiter ꝓponant tn̄ a vitijs
ſe non valēt ꝯtinere Qui ergo vult vi
tare vitia oportet vt fugiat mundū ⁊
ea que in mundo ſunt nā mundus iſte
plenus eſt ſpinis. Conuerſari autē in
mundo ⁊ nō ledi difficilimū eſt Teſtā
te beato bern̄. qui ſic dt̄. Caro ⁊ mūdus
pleni ſunt ſpinis ꝯuerſari in his ⁊ nō
ledi diuine potentie eſt ⁊ nō ꝟtutis hūa
ne. hec bern̄. ¶ Si quis vo eſt tā-
te virtutis vt exiſtens in ſeculo poſſit
caſte viuere ⁊ a mūdi vanitatibꝫ abſti-
nere valde laudabile eſt Si q̄s ſūt nō
p̄t manens in ſeculo a vitijs ſe ꝯtinere
ſalubre eſt vt fugiat mundū ⁊ ſic fugiē
do poſſit ⁊ valeat carnales delectatōes
ſeu vanitates declinare q2 alio mō vin-

ei non pñt. De hoc dicit beatus greg.
Mundus ⁊ mulieres nõ melius ꝙ̃ fu
giendo vincunt̃ q̄ cũ ceteris moribus
quis reſiſtere poterit hos oꝫ eũ fugere.
vnde fugã arripe ſi vis victoriã obti-
nere. hec gre. Et quidã verſificatoꝛ dt.
Mundus non mundat, ſꝫ mundos pol
luit. ergo Qui manet in mundo quo-
mõ mundus erit. Valde enĩ rarꝰ eſt in
tereſſe ſecli voluptatibꝰ vel vanitatibꝰ
⁊ non ꝑ eas maculari ꝓut teſtat̃ yſido.
dicens. Satis rarꝰ eſt vt aliquis inter
ſeculi voluptates poſitus a vicijs mane
at alienus. non enĩ diu tutus eſſe pote
rit qui ꝑiculo ꝓximus fuerit. hec yſid.
Qui ergo deſiderat mũdus a peccatis
exiſtere fugiat mundũ ⁊ adhereat deo
R Ad hoc faciendũ hortat̃ nos
beatus aug. dicens. fuge mundũ ſi vis
eſſe mundus. Conuerti enĩ ad deũ ne-
mo põt niſi ab hoc mundo ſe auerterit
Qui ergo vult ſe ↄuertere ad deuꝫ. ⁊ a
pctõ eſſe mundus neceſſe eſt vt fugiat
mundum. Filius.

Satis ex predictis autoꝛitatibus
ſanctoꝝ patꝝ patet. ſed ⁊ rõ hoc
dictat ⁊ expientia docet ꝙ ↄuerſari in
ſeculo ⁊ eſſe immunis a vicijs ⁊ manẽ
do in mundo poſſe per amorẽ adherere
deo valde eſt difficile Sed peto de hoc
inſtrui qualiter homo debeat declinare
mundũ. vel ſi eſt aliqua via ꝑ quã poſ-
ſint amatores mũdi retrahi ſiue auer-
ti a dilectione ⁊ vanitate ſeculi

Capitulũ .X. Pater. I

TRia ſũt que re
trahunt hoĩem ab amore ſecu
li. ſi tñ illa bene pẽſata ⁊ pfecte diſcuſ-
ſa fuerint in corde hoĩs. Primũ eſt ꝙ
vitia ↄtracta in ſeculo faciũt ſordidũ.
miſeꝝ ⁊ plenũ inordinataꝝ ⁊ abhoĩa-
biliũ paſſionũ. Secundũ eſt breuitas
tpis huius vite. nã vanitates ⁊ volup-
tates ſeculi cito ptranſeunt. q̄ ſp veni
ente morte terminãt̃. Terciũ qð ⁊ ma
ximũ eſt ꝑpetua dãnatio ⁊ toꝛmentũ.
qð amatoꝛes huiꝰ mundi ⁊ voluptatũ in
inferno ſine fine ſuſtinebunt. De pꝛio
ꝙ vitia ſiue pctã faciant hoĩem ſordi-
dũ ⁊ fetidũ dicit beatus grego. O ſi vi
dere poſſemus q̃liter ꝑ vnũquodqꝫ pctm̃
vulneraret̃ ⁊ fetat aĩa vſqꝫ ad morteꝫ
pctõ reſiſteremus. hec greg. Tales qp
pe hoĩes ſic in voluptatibꝰ carnis iacẽ
tes ſunt beſtijs ⁊ pecoribꝰ ſiles nõ rõeꝫ
ſed ſenſualitatẽ ſeq̃ntes De hoc dt tu
lius. Plures dicũt voluptatẽ ſummũ
bonũ eſſe que mihi vox pecudũ nõ ho-
minũ eſſe videt̃ Sunt eñ quidã hoĩes
non re ſed noĩe. Itaqꝫ victus cultuſqꝫ
coꝛpis ad valitudines referat̃ ⁊ ad vi-
res nõ ad voluptatẽ. Nulla capitalioꝛ
peſtis ꝙ̃ voluptas coꝛpis. Et cũ deus
nihil preſtabilius dediſſet mente huic
mõo nihil eſſe tã inimicũ ꝙ̃ voluptatẽ
Non eñ in regno voluptatis virtus pt
ſubſiſtere. nec hꝫ vllum cũ veritate cõ-
merciũ. ſed oẽ lumen aĩe ſolet exting-
uere. hec tullius De hoc etiã dt beatus
bern. Beſtijs beſtialioꝛ eſt homo rõe vi
gens ⁊ rõne nõ vtens. Et ꝓpheta dicit
Cõputruerunt iumẽta in ſtercoꝛe ſuo.
Qð exponẽs btũs gre. ait Iumẽta in
ſtercoꝛe ↄputreſcere ẽ carnales hoĩes
in fetoꝛe luxurie vitã finire Itẽ ꝙ cupi
ditates ⁊ voluptates faciãt hoĩeꝫ miſe
rũ dt criſ. Et O miſerrimus mõs
⁊ miſerrimi q̃ ſequunt̃. ſp enĩ mũdialia
opa excluſerũt hoĩes a vita Et btũs ber.
Nulla maioꝛ miſeria ꝙ̃ falſa leticia. de
niqꝫ intm̃ miſeria ẽ ꝙ maioꝛ felicitas in
hoc ſclo. vñ melius ẽ ire ad domũ luc-
tus ꝙ̃ ad domũ ↄuiuij. De hoc etiã dt
ſene. Quidã in voluptatibꝰ ſe mergũt
⁊ in ↄſuetudinẽ adducti ſcarere ñ pñt
⁊ ob hoc miſerrimi ſunt ad eos puenerũt
vt illis q̃ ſuperuacua fuerũt facta ſunt

neccāria tunc eſt ↄſummata infelicitas
vbi turpia nō ſolū delectāt ſ; etiā pla-
cent. Hec ſeneca. Itez ꝙ tēs tp̄ales ꝛ
voluptates generēt q̄ſdā moleſtias ꝛ
punctiōes mētis dr̄ btūs aug. in gloſa
ſup ps. primo pēti dictū eſt In labo
re ꝛ ſudore edes panē tuū; ꝛ terra ſpi-
nas ꝛ tribulos pariet tibi Aut ſi ē ali
ud vita nr̄a vel ſi potes ↄuertere ad ali
quā voluptatē vbi ſpinas nō ſentias.
Elige qd̄ volueris. ſis auarus. luxurio
ſus. ambitioſus. in honoꝝ cupiditate
q̄nte ſpine in ardore auaricie. quante
ſpine amores turpes. q̄ntas moleſtias
hn̄t. q̄ntas ſolicitudines hic in iſta vi
ta. obmitto gehennas. vide ne iā ipſe
tibi gehenna ſis Sed ꝛ cū te iā ↄuerte
ris vt iuſte agas nō poteris niſi laborā
te in terra ꝛ nō finit̄ labor niſi cū finita
fuerit vita. oꝫ em̄ in via laborare vt in
patria gaudeamus. hec aug. Dicit eti
am yſido. Quid ī hac vita laborioſus
q̄ȝ terrenis deſiderijs eſtuare. q̄d hic ſe
curius q̄ȝ huius ſeculi nihil appetere.
Qui em̄ hūc mundū diligūt turbulen
tis eius curis ſolicitudinibꝫ pturbant̄
qui aūt eū odiunt. nec ſequunt̄ interne
tranquillitatis quiete feruentes futu-
re pacis requiē quā illic expectant hic
quodammō habere iam inchoant. hec
yſido. De hoc etiā dr̄ quidā doctor ſic.
O q̄ȝ miſer cuius aīmus res tp̄ales p
amorem āplectit̄ que cū labore acqui
rūt̄ cū timore poſſidēt̄ cū dolore amit
tunt̄. Et hec de diuicijs Quid de hono
re referā. In ſublimi loco poſitus es.
nūquid nō eris iudicandus ab oībꝫ.
lacerand⁹ ab oībꝫ. nūquid in honore
ſine dolore. in p̄latione ſine tribulatio
ne. in ſublimitate ſine vanitate quis
eē poterit. Quid de gloria vana. nihil
aliud eſt niſi narium inflatio. nūquid
ꝛ ip̄a eſt ſine iudicio Hec em̄ ↄſiderās
beatus ihero. in quadā auctoritate ſic
inquit. Quid imbecillius miſeria hu
ius vite qua tot circundamur doloꝝ ꝛ
paſſionū agminibꝫ vt nulla pene hora
ſit in qua viuens q̄cūq; homo liber a ti
more trāſeat. Si diues vndiq; angu-
ſtat̄ a timore ne qd̄ poſſidet amittat.
ſi pauper nunq̄ȝ quieſcit. ſi bonus. hic
diaboli timet p̄iculum. hic ne nauis
mortalis corporis in huius mundi pela
go naufraget̄ nō mediocriter p̄timeſ-
cit. Idcirco nullus ſexus vel etas vel
ↄditio doloris tranſit expers quouſq;
manet in hac miſeria. Heu qd̄ naufra
gium p hoc mare magnū ꝛ ſpacioſum
in quo ſunt tot diuerſa genera īimico
rum ſm cuiuſlibet viriū quātitatē col
luctantia poſt multā nauigandi fluctu-
atem. poſt multas victorias iam cre-
dentes finem cape p̄ optatū aliqua dy
abolica ſuggeſtione in hac hora ad la-
queū p̄ditionis ſua indiſcretione p̄ue
nerūt. Idcirco dum hic viuitis timea
tis frēs. vita veſtra milicia eſt ſuper ter
ram. qui hic vicerit alibi coronabit̄.
duz hac pelle tegim̄ nulla nobis certa
eſt victoria. Quō inter latrones quiſ
onuſtus auro ſecurus aggredit̄ Quis
ſanctior ꝛ ſapiētior ē plus ſemp timē-
at. nam q̄ altior eſt cadēs maiores ca-
ſus recipit. hec ihero. Ecce quō vanita
tes mūdi ꝛ voluptates ſeculi reddunt
hoīem vt p̄dictū eſt ſordidū miſerū ꝛ
plenū doloꝝ ꝛ inordinataꝝ paſſionuꝫ
Et ideo ip̄e mundus a quolibet ſapiē-
te eſt merito fugiendus ¶ Secū
dum qd̄ retrahit a ſeculi vanitate ſiue
voluptate eſt breuitas tp̄is huius vite
ꝛ ↄſideratio mortis. q2 qui veraciter
p̄pendit cūcta eſſe tranſitoria ꝛ momē
tanea ꝛ ſe finaliter p mortē eſſe finien-
dū de facili ↄtēnet mundū ꝛ ea que in
mundo ſunt. teſtante beato ihero. q̄ dr̄.
facile ↄtēnit oīa q̄ ſemp ſe cogitat mo-
riturꝝ. Item dr̄. breuitatem huius vite

ꝯſpicias ⁊ bona mundi non appetes.
nec mala quelibet ptimeſces. hec Hie
ro. Oportet igit̃ qui vult mundi vani-
tates ⁊ vitia vincere vt intente intuea
tur finē vite ſue. Ad hoc faciendū hor-
tat̃ nos caſſianus cū dicit. Oculus igi
tur mentis hūane circa finē ſter inten
tus ⁊ circa obitū carnis ſue. Difficult̃
eñ vita hec pñs a noxijs cuſtoditur niſi
obitus ⁊ mors carnis mētis oculo in-
ceſſanter ⁊ iugiter preponat̃. hec caſſi
anus. Nā ꝙ hoīes pñtia diligunt fac̃
ꝙ vita iſta ꝙ̃ ſit fugitiua ꝑpendūt De
quo dr̃ beatus hiero. Carnales mētes
idcirco pñtia diligunt. q2 vita pñs ꝙ̃
ſit fugitiua non ꝑpendunt. nā ſi veloci
tatē eius tranſitus aſpicerent hanc ꝓ-
ſperitatem minime amarent. Hoc eti
am tangit beatus greg. vij. mora. cum
dr̃ Sepe eñ dum pñtis vite breuitas
ꝙ̃diu perſeueratura diligit̃ ab eterna
ſpe animus frangit̃ ⁊ delectatus pñti-
bus deſperationis ſue caligine reuerbe
rat̃. cumq3 longū putat qđ ad viuenđ
ſpaciū ſibi reſtat. repente vitā deſerēs
eterna inuenit que vitare iam nequeat
Hinc eſt enim ꝙ per quendā ſapientē
dr̃. Ve his qui ꝑdiderunt ſuſtinentiā
Suſtinentiā ꝑdunt qui dū diu ſe im-
morari viſibilibꝫ eſtimant ſpem inuiſi
biliū derelinquunt. cūq3 mens in pñti
bus figit̃ vita terminat̃. ⁊ ſic repente
ad ſupplicia improuiſa ꝑueniūt Hinc
ſcriptū eſt. dies enim dñi ſicut fur ī no
cte ita veniet. Quia eñ ad rapiendam
aīam ꝓpinquans minime ꝯſpicit̃. furi
in nocte ꝯparatur. Tanto igit̃ debet qua
ſi ſꝑ veniens metui quanto a nobis nō
valet ventura preſciri. Unde ⁊ ſcī viri
q2 breuitatē vite indeſinenter aſpici-
unt ꝗ̃ſi quotidie morientes viuunt. et
tanto ſe ſolidius manſuris preparant
quanto ⁊ nulla eſſe tranſitoria ſꝑ ex ſi-
ne penſant. Hinc eſt ꝙ ꝑs. veloci cur-
ſu fugere vitam peccatoris aſpiciens
ait. Puſillum adhuc ⁊ non erit pctōr
Hinc yſa. ait. Omnis caro fenū ⁊ om
nis gloria eius tanꝙ̃ flos agri. Et Ja-
co. Que eſt vita veſtra vapor ad modi-
cum parens. Recte ergo per Job dr̃.
Expecta pauliſꝑ. q2 immenſuꝫ eſt qđ
ſine termino ſequet̃. ⁊ pax quicquid
finit̃ Longe quippe videri nobis nō de
bet qđ curſu ſui tempꝭ tendit vt nō ſit
hec greg. Item de eodē in. viij. li. mo
ral'. ſuꝑ iſto iob Nihil enim ſunt dies
mei ſic dr̃. Sancti viri quo verius ſum
ma cognoſcunt. eo ſublimius terrena
deſpiciunt. ⁊ idcirco pñtis vite dies
nihil eſſe ꝯſpiciunt. q2 mentis illuīna
te oculos in ꝯſideratione eternitatis ſi
gunt, de qua dum ad ſe redeunt quid
ſe eſſe niſi puluerem cognoſcunt. ⁊ in
firmitatis ſue cōſcīj diſtricte iudicari
metuunt. cūq3 vim tanto vigoris aſpi
ciunt trepidant examīari qđ ſunt. hec
grego. Qui igit̃ vult pñtia ꝯtemnere
⁊ mundū fugere neceſſe eſt vt breuita
tem huius vite ⁊ horam mortis freqñ
ter ſtudeat in animo reuoluere Ad hoc
faciendū hortamur in libro de ſpiritu
⁊ anima vbi ſic dr̃. Jugi meditatione
animū exerceamus ⁊ ꝯſideremus mi-
ſerias ⁊ neceſſitates noſtras. labores
⁊ dolores lugentes. in hanc vitam in
trauimus cum dolore. viuimus cū do-
lore. ⁊ timore exituri ſumus. Cogite
mus ergo ꝙ̃ breuis ſit vita nr̃a. ꝙ̃ via
lubrica ꝙ̃ mors certa ⁊ hora mortis in
certa. cogitemus quantis amaritudi-
nibꝫ admixtū ſit ſi quid dulce aut iocū
dū ſit in via huius vite quod nobis oc
curſu ſuo alludit. ꝙ̃ fallax ⁊ ſuſpectū.
ꝙ̃ inſtabile ⁊ tranſitoriū eſt quicquid
huius mundi amor parturit. quicquid
ſpēs aut pulcritudo tempalis ꝓmittit
Conſideremus etiā que ſit patrie cele
ſtis ſuauitas atq3 dulcedo. attendam?

⁊ ꝑpendamus vnde cecidimus. vbi
iaceamus. ⁊ q̇d ꝑdidim⁹ ⁊ q̇d inueni
mus. ⁊ ex vtroq; intelligamus quãtũ
nobis in hoc ſit lugendũ. Hinc ei Sa-
lomon ait. Qui apponit ſciam apponit
⁊ dolorẽ ⁊ laborẽ. qꝛ quãto magis hõ
mala ſua intelligit tãto amplius ſuſpi
rat ⁊ gemit. Hec in tractatu de ſpiritu
⁊ aĩa. De fallacia em̃ huius vite ⁊ bre
uitate dĩt beatus grego. vita mea naui-
ganti ſimil' eſt. ſiue dormiã ſiue vigilẽ
ſemꝑ feſtinus vado ad mortẽ. O vita
p̃ns q̃ꝫ multos decipis q̃ dũ fugis ni-
hil es. dũ videris vmbra es. cũq; ex-
altaris fumus es. dulcis es ſtultis. a-
mara ſapientib⁹. qui te amant non te
cognoſcũt. qui te fugiunt ipĩ te intelli
gunt. Alijs ꝓmittis longã vt decipi-
as. alijs breuẽ vt in deſparationẽ ducas
hec greg. De hoc etiã ꝑ beatũ iſido. dĩ
Vita mũdi nõ vita ſed mors. vita fal
lax vita mẽdax ⁊ nũc florens ⁊ ſtatim
areſcit. vita momentanea ⁊ caduca q̃
quãto magis creſcit tanto magis de-
creſcit. O vita plena laqueis. quot in
mundo hoĩes illaqueas. quot ꝑ te iam
ſuſtinent tormẽta infernalia. q̃ꝫ btũs
qui tuas ꝯgnoſcit ſtulticias ⁊ tuas nõ
curat vanas blandicias. q̃ꝫ beatiſſim⁹
qui te bene priuatus eſt. hec iſido. Cõ
ſiderantes ẽgo mũdi deceptionẽ ⁊ eius
breuitatem ⁊ mortis vicinitatem debe
mus eius vanitatem declinare. multũ
em̃ valet ad ꝯtemptũ ſeculi ⁊ ad reſi-
ſtendũ peccatis ⁊ vitijs iugis mortis
memoria. Qđ beatus greg. in quadaꝫ
omelia. ſuadet facere ſic hortando di-
cens. Extrema nr̃i debemus formido
loſe ⁊ indeſinenter aſpicere ne incida
mus in pctm̃ iuxta qđ hortam̃ ꝑ ſapiẽ
tem Eccle. vij. In oĩb⁹ opib⁹ tuis me
morare nouiſſima tua ⁊ ineternũ non
peccabis. Penſare etiã debemus malũ
illud qđ peccãtes poſt mortem ſequit̃
penſantes gemere. gementes vitare ⁊
ea que ꝯmiſimus pctã indeſinenter a-
ſpicere. aſpiciẽtes flere. flentes abſter
gere. Nulla nos ꝓſperitatis trãſitorie
leticia diſſoluat. nec mẽtis nr̃e oculos
ea q̃ ſunt trãſitoria obſtruant ne cecos
ad ignẽ ducãt. nã cogitandũ valde eſt
quantũ nobis valde terribilis erit ho-
ra nr̃e diſſolutõis q̃s pauor mẽtis quã
ta tũc oĩm maloꝝ memoria q̃ obliuio
tranſacte felicitatis q̃ formido ⁊ ꝯſite
ratio iudicis. Tũc maligni ſpũs egre-
diente aĩa a corꝑe ſua oꝑa reqrũt. tũc
mala q̃ ſuaſerũt replicant vt ſociaꝫ ad
tormentũ trahant. Sꝫ cur hec de ꝑuer
ſa ſolũmõ aĩa dicimus cuꝫ ad electos
quoſq; egrediẽtes veniãt ⁊ ſuũ in illis
ſi ꝑualeant aliquid requirãt. vnus ãt ho
minib⁹ extitit qui añ paſſionẽ ſuã libe
ra voce dixit. venit pꝛĩceps huius mũ
di ⁊ in me nõ hꝫ quicq̃ꝫ. qꝛ eĩ hũc mor
talem vidit hoĩem. ſuum in illo mũdi
princeps aliq̃d ĩuenire poſſe ſe credi-
dit. ſed ſine vllo pctõ a mũdi corrup-
tione exijt qui ſine pctõ in mũdũ venit
Hec de ſe ꝯtra mundi principem nec
petrus nec paulus nec iohannes apli
dicere ꝑſumpſerũt. In multis eĩ offen
dimus oẽs dĩt iacob⁹. Conſtat em̃ ꝙ
oẽs qui de carnis delectatione ꝯcepti
ſunt in eoꝝ ꝓculdubio vel locutiõe vel
actione vel cogitatõe aliq̃d ſuum prin
ceps huius mũdi habuit. Vñ curandũ
nobis eſt ⁊ cũ magnis quotidie fletib⁹
cogitandũ q̃ꝫ ſeuus q̃ꝫ terribilis ſua in
nobis oꝑa requirẽs. in die nr̃i exitus
pꝛĩceps huius mũdi veniat. carne mo
riente in illo aliquid q̃ ſuũ ẽt in quo ni-
hil potuit. Quid itaq; nos miſeri di-
cturi. quid acturi ſumus qui innume-
rabilia mala ꝯmiſimus. Quid requi-
renti aduerſario ⁊ multa ſua in nobis
inuenienti dicemus niſi ꝙ ſolũmõ no
bis certũ ẽ refugiũ ſolida ſpes qꝛ vnũ

cum illo facti ſumus in quo princeps
huius mundi ⁊ ſuū aliquid requiſiuit
⁊ inuenire mīme potuit. qm̄ ſolus eſt
inter mortuos liber ⁊ a pctī iam ſerui/
tio libertate ſoluimur. qꝛ ei qui vere li/
ber eſt vnimur. Conſtat em̄ nec negare
poſſumus. ſed veraciter fatem̄ qꝛ prin
ceps huius mundi hꝫ in nobis multa
ſed tm̄ mortis noſtre tp̄e nō valet nos
ta pe. qꝛ eius membra effecti ſumus in
quo non hꝫ quicꝗ̄. Jungenda ḡ ſunt
recte fidi recta opa ⁊ mala q̄ fecimus
ꝑ quotidiana lamenta diluamus. trāſ
actas nrās nequicias ſurgēria ad amo
rem dei ⁊ pxī recta opa ſupent. nulla
q̄ poſſumus fratribꝫ bona impendere
recuſemus. Necꝫ em̄ aliter redempto
ris noſtri mēbra efficimur niſi adherē
do ⁊ ꝯpatiendo, primo. Hec greg. Ex
his igit̄ dictis ſciſſimi viri greg. ⁊ ali
oꝝ doctoꝝ ſufficienter appet fallacia
⁊ vanitas mundi ⁊ breuitas huius vi/
te ⁊ hora mortis incerta ⁊ propter hoc
merito mōs eſt ꝯtemnendus ¶
Terciū ⁊ maximū qd̄ detrahit hoīem
a vanitate mundi ⁊ ſeculi vanitatibꝫ ⁊
a vitijs ē metus gehenne ſiue timor dā
nationis perpetue. De hoc dt̄ fortuna/
tus. Nil fortiorē reddit mentē hoīs
ad reſiſtendū carni ⁊ vitijs q̄ꝫ timor de
gehenne ſupplicijs ⁊ tormentis. Uñ ſi
non pōt amor dei retrahere pctōrem a
ꝯcupiſcentijs mundi ſeu a vitijs retra
hat ſaltem timor gehenne ⁊ inferni. p/
ut mouet hugo dicens Si amor dei re
tenere non poteſt ſaltē teneat ⁊ terreat
timor iudicij. metus gehenne. laquei
mortis. dolores inferni. ignis vrens.
vermis corrodens. ſulphur ferens. flā
ma tartarea ⁊ omnia mala. hec hugo.
Debet igit̄ quilibet vt facilius poſſit re
ſiſtere vanitatibꝫ ⁊ ꝯcupiſcentijs mun
di in animo ſuo frequētius reuoluere
mortem. iudiciū ⁊ gehennam. Ad hoc
faciendum hortat̄ nos beatus ber. cum
dicit Filioli mei memoremur nouiſſi
ma noſtra nec peccemus. Nimiꝝ hec
recordatio facit timoratū. timor enim
peccati negligentiam non admittit.
Quid horribilius morte. quid iudicō
terribilius nā gehenna nihil pt̄ intole
rabilius cogitari Quid metuendum
ſi quis ad iſtā non trepidet. nō expaue
ſcat. non timore ꝯcutitur. Nā in mor/
te non magnū. non puum aliqd de bo
nis huius mūdi ſecū delaturus eſt hō
in iudicio. nec fallere nec poſſibile re/
ſiſtere erit. in gehenna nulla penitus cō
ſolatio. ſed perpetuū ve vlulatus ⁊ fle
tus. ⁊ ſtridor dentiū. Time ergo o hō
ꝙ in morte ſepandus es a bonis omni
bus huius corporis ⁊ tam dulce carnis
⁊ anime vinculū amariſſimo ſecandū
eſt diuorcio. time ꝙ in iudicio pñtan/
dus es in cuius manus horrendum eſt
incidere ⁊ eo examinante quē nihil la
tet. Si quidē inuenta fuerit in te iniq
tas alienandus es ab vniuerſitate qui/
etis ⁊ glorie ⁊ ſegregandus a numero
bonoꝝ. ⁊ iungendus in ſorte dyaboli
⁊ angeloꝝ eius. ¶ Ualum tri/
plex ſuper pctōres manet. manet enī
ſup eos horror in exitu. dolor in tranſi
tu. pudor in ꝯſpectu glorie magni dei.
Quis ille pauor erit o aīa cū dimiſſis
oībꝫ quoꝝ tibi pñtia eſt tā iocunda. tā
gratus aſpectus. ſola ingrederis inco/
gnitā penitus regionē ⁊ occurrentia ti
bi cateruatī reuera teterrima illa mō/
ſtra videbis Quis tibi in die tāte necē
ſitatis occurret. qs ꝯſolabit̄. quis dedu
cet. p ignē etiā nobis tranſeundū eſt ⁊
vniuſcuiuſcꝫ q̄le opus fuerit ignis p/
babit. felix cuius opus nō arſerit. quē
ſupedificaſſe ⁊ argentū lapideſcꝫ pcī
oſos examen illud inuenerit. hec bern.
Necē eſt ḡ q̄ timet gehennā ⁊ vult eua
dere eternā flammā ignis vt mutet in

melius vitã ſuam De quo btũs augu.
ſupꝑs. Si timemus futuꝝ ignẽ mu-
temur ⁊ non timebimus. ignez palea
timet. auro qd facit. Si eñ poſſemus
frẽs facere vt dies iudicij non veniret
puto nec ſic eſſet male viuendũ Si nõ
veniret ignis in die iudicij ⁊ ſola peccõ
rib⁹ imineret ſeparatio a facie dei ĩ qua
latet oĩs affluentia deliciaꝝ nõ viden
tes a quo creati ſunt ⁊ ſeparari ab illa
dulcedine ineffabilis vultus eius plã
gere ſe deberent. Qui dulcedinẽ ſapiẽ
tie ⁊ veritatis nouerunt vtrũq; ſentire
ceperũt. qđ dico quãta pena ſit tantũ-
modo a dei facie ſepari Qui aũt dulce
dinem illam nondũ guſtauerũt ſi non
deſiderant dei faciez timeant vel ignẽ.
ſupplicia terreant quẽ premia nõ inui
tant. vile tibi ẽ qđ deus pollicet̃. contre
miſce qđ minat̃. hec aug. In his vbis
ſancti docent̃ abſtinere a vanitatibus
mũdi ⁊ eius concupiſcentijs nõ ſolũ ꝓp-
ter metũ ignis gehenne. verũ etiã ꝓpter
p̃miũ glorie future vite Nam hec duo
cuz pfecte in aĩo penſant̃ ⁊ voluuntur
multum valent ad contemptũ reꝝ tranſe
untium ⁊ carnalium concupiſcentiaruz
De his duob⁹ Aurelius dr ſic. Q
Bona regni celeſtis dicere cogitare vl
intelligere vt ſunt nullus poteſt carne
veſtitus. multo eñ maiora ⁊ meliora
ſunt q̃ȝ cogitant̃ vel intelligunt̃ Unde
ſcriptũ ẽ. j. coꝛ. ij. Quod oculus nõ vi
dit nec auris audiuit nec in coꝛ hoĩs
intrauit Regnũ nãq; celeſte dr omñi
fama maius ⁊ oĩ laude melius oĩ glo
ria excellentius Mala aũt inferni di-
cere vel cogitare vt ſunt nemo pt. peio
ra quippe ſunt valde q̃ȝ cogitant̃ Reg
nuz itaq; dei plenũ eſt lucis. caritatis
leticie. beatitudinis ꝑhennis. ⁊ oĩs bo
ni ineffabilis qđ nec dici nec cogitari
poteſt. At contra locus inferni plenus eſt
tenebraꝝ. diſcoꝛdie. miſerie. turpitu-
dinis. amaritudinis. doloꝛis. ſitis. fa
mis. ignis ĩextiguibilis. triſticie. vin
dicte ꝑhennis. ⁊ omnis ĩeffabilis ma
li. que nec cogitari nec dici pñt. In re
gno dei nõ inuenit̃ niſi qđ ſatiet ⁊ pla-
ceat At contra in inferno nihil videt̃ aut
ſentit̃ niſi qđ diſplicet. offendit ⁊ cru-
ciat Omne bonum in regno dei habũ
dat ⁊ nullum malum Omne malum
habundat in carcere diaboli ⁊ nullum
bonũ. Ue igit̃ illis ꝑhenne qui ſubire
hec oĩa mala ⁊ ſine fine merent̃ ꝓ dele
ctabili vnius hore ſpacio Irridendus
igit̃ eſt quiſq; mũdi huius caducam
fragilitatẽ ⁊ inutilẽ voluptatis carnez
diligit ⁊ querit. eterna gloria contemp-
ta ⁊ neglectis regni celeſtis ineffabili-
bus gaudijs. hoc commerciũ inſipientiũ
valde eſt ⁊ miſeroꝝ ⁊ coꝛ nõ habentiũ
ſanum Quis eñ ſano ſenſu pro vnius
diei delicijs centũ annoꝝ penam elige
rit ⁊ tamẽ miſeri ſine vlla ſapientia vo
luptatẽ carnis ſequentes nec vitãt nec
fugiunt intolerabiles penas nõ centũ
annoꝝ ſed milies mille ſed ſine fine ſe
culoꝝ p. xl. vel. lx. annoꝛuz delicijs vel
qualibet coꝛruptibili delectatõne Foꝛ
titer ergo carnali reſiſtendũ eſt volup-
tati. foꝛtiter contra mũdi blãdicias pug
nandũ eſt ⁊ contra multimodas ſathane
ſuggeſtiones vigilanduz omni ſtudio
lata via ſeculi vitanda eſt que ducit
ad moꝛtem. At vero omni coꝛdis deſi-
derio adeunda eſt via anguſta que du-
cit ad vitam. via hec anguſta eſt vide-
licet via abſtinentie. caſtitatis. humi
litatis ⁊ omnis religionis quam viaz
ante nos chꝛiſtus ambulauit ⁊ eam at
triuit qua via ad ſuum regnum migra
uit cuius veſtigia ⁊ nos ſequamur vt
nec poſt eum eadem via ad vꝛbem regi
am perueniamus in qua ipſe regnat.
de q̃ vꝛbe quicq̃d homo dixerit q̃ſi ſtil-
la de mare ẽ vel ſcintilla de foco in qua

videliʒ vbe fulgebūt iuſti ſicut ſol. hec
aug⁹. aurelius Uidemus ergo nunc ꝑ
predicta ꝙ valde eſt ſtultū ⁊ amarū ꝓ
ter vanitates ⁊ delicias mundi exclu-
di a viſione dei ⁊ oīm ſanctoꝝ ꝯſortiū
⁊ incidere in flāmas tartareas ignis.
R Ad hoc malū ſedule cogitan-
dum hortat᷑ quidā doctor dicēs ſic Co
gita quantū ſit malū a facie xp̄i ſepari
ab illo gaudio diuine ꝯtemplatōis ex
cludi. beatiſſima ſanctoꝝ oīm ſocieta
te priuari. mori vite eterne. ⁊ viuere
morti ſempiterne. ꝓfundo fluctuātis
gehenne immergi. edaciſſimis denti-
bus prementibꝫ ineternū laniari. nec
finiri baratri fumantis amara caligi-
ne oculos obcecari. nec ſentire qđ illu
minat. ſed ſentire qđ cruciat. hec ille.
Etiam beatus greg. de hӯs tormentis
inferni ⁊ gehennalibꝫ flammis ac đ re
medӯs ꝯtra hec libro. ix. moral᷑. expo-
nens illa verba iob. Anteq̄ȝ vadam ad
terrā tenebroſam ⁊c̄ ſic ait. Quid ter-
re tenebroſi noīe niſi tetra tartari clau
ſtra ſignant᷑ que eterne mortis caligo
operit. qꝛ damnatos quoſq̄ȝ in ꝑpetuū
a vite luce diſiūgit. Nec immerito in-
fernus dꝛ terra. qꝛ quiq̄ȝ ad eam rapti
fuerint ſtabiliter tenentur. nequaq̄ȝ vl
tra miā parcentis liberat quos ſemel ī
locis penalibꝫ iuſticia iudicātis dam
nat. Sequit᷑. vbi vmbra mortis. Sic
mors exterior ab anima diuidit carnē
ita mors interior ſepat animam a deo
Umbra ergo mortis eſt obſcuritas di
uiſionis. qꝛ damnatus quiſq̄ȝ cū eter-
no igne ſuccendit᷑ ab interno luīe ob-
tenebrat᷑ S Natura vero ignis ē
vt ex ſeipſo ⁊ luceʒ exhibeat ⁊ ꝯcrema
tionem. ſed tranſactoꝝ illa vltrix flam
ma vicioꝝ ꝯcrematōem hꝫ ⁊ lucē non
hꝫ. Hinc ps. ait. Sup eos cecidit ig-
nis ⁊ nō viderūt ſolē ⁊c̄. Ignis em̄ ſup
impios cadit. ſed ſol igne candēte nō
cernit᷑. qꝛ illos quos gehenne flamma
deuorat a viſione veri luminis cecat vt
⁊ foris eos dolor ꝯbuſtionis cruciet. ⁊
intus pena cecitatis obſcuret. quaten⁹
qui autori ſuo corpe ⁊ corde deliq̄runt
ſimul corpe ⁊ corde puniant᷑. ⁊ vtriq̄ȝ
penas ſentiant. qꝛ dum hic viuerent ꝑ̄
uis ſuis delectationibꝫ ⁊ vtrobiq̄ȝ ſer-
uiebāt. ſequit᷑. Et ſempiternus horror
inhabitat In huius vite tormentis ti
mor dolorem hꝫ dolor timorem nō ha
bet. qꝛ nequaq̄ȝ metus cruciat cuʒ pati
ceperit quod metuebat. Infernum er
go ⁊ vmbra mortis obſcurat ⁊ ſempi-
ternus horror inhītat. qꝛ eius ignibus
traditi ⁊ in ſupplicӯs dolorem ſentiūt.
⁊ doloris anguſtia pulſari ſempꝛ pauo
re feriunt᷑ vt ⁊ qđ timēt tolerēt vt rur
ſū qđ tolerant ſine ceſſatōe ptimeſcāt
Horrendo igit᷑ modo erit tunc repro-
bis dolor cum formidine. flamma cuʒ
obſcuritate. Sic ſic videlicet a dam-
natis pōdus ſentiri ſumme equitatis
debet. vt quia a voluntate ꝯditoris ne-
quaq̄ȝ ſunt veriti diſcrepare dum viue
rent. in eorum quandoq̄ȝ interitum ip
ſa a ſuis qualitatibꝫ etiam tormenta
diſcordent. que tamen ſupplicia in ſe
diuerſos ⁊ vltra vires cruciat ⁊ in eis
vite ſubſidium extinguentes ſeruant.
vt ſic vitā terminus puniat quatenus
ſemper ſine termino cruciatus viuat.
quia ad finem per tormenta properat.
et ſine fine deficiens durat. Fit ergo
mors miſeris ſine morte. finis ſine fi-
ne. defectus ſine defectu. ⁊ quia mors
viuit. ⁊ finis ſemper incipit ⁊ deficere
defectus neſcit Quia igit᷑ ⁊ mors per-
imit ⁊ non extinguit. dolor cruciat. ſed
nullatenus pauorē fugat flamma ꝯbu
rit ſed nequaq̄ȝ tenebras diſcutit. quā
tum per noticiā pn̄tis vite colligit᷑ ſup
plicia ordinem non habent. qꝛ nō ſua
per omnia qualitatem tenent. Tunc

em̄ illos eduxit flamma ꝯburit quos nūc carnalis delectatio polluit. Tūc infinite patens inferni baratruʒ deuorat quos nunc inanis elatio exaltat. atq̧ quolibet ex vicio qđ hic voluntate callidi ꝑſuaſoris expleuerant tūc cuʒ duce reprobi ad tormenta ꝑueniunt. Ecce que maneat damnatis pena Cognoſcimus ⁊ inſtruente nos ſacro eloquio quantus in dānatōe ignis. quāta in igne obſcuritas. quātus in obſcuritate pauor ſit nullatenus ambigimus. Sʒ quid ꝓdeſt iſta prenoſſe ſi non ꝯtingat euadere. tota ḡ intentione curandum eſt vt cū vacatiōis tempus ꝯſpicimus bene viuendi ſtudio maloꝝ vltricia tormenta fugiamus Hinc quippe ꝑ ſalomonē dr̄ Quodcūq̧ ꝑt manus tua inſtanter opare ⁊c. Hinc yſa. ait Querite dn̄m dū inueniri poſſit. inuocate dū ꝓpe eſt. Hinc paulus dr̄. dū tps habemus opem̄ bonū ad omnes. Sed plerūq̧ ſe ad viam rectitudinis animus ꝑcingit. torporem diſcutit. tantoq̧ in celeſtibꝫ deſiderio rapit᷑ vt pene nil ex eo inferius remanſiſſe videat᷑ ⁊ tn̄ cū ad carnis curā reducit᷑ ſine qua pn̄tis vite via nullo mō explet᷑. ita hūc inferius ex ꝑſſum tenet ac ſi adhuc de ſummis nulla cōtigiſſet Hinc veritas ait. Nolite ſolliciti eſſe in craſtinū. Hinc paulus dr̄ Carnis curā ne feceritis in deſiderijs. Sed ⁊ his nimirū ducis ⁊ militis verbis agnoſcimus. qꝛ tunc ab eo mortifero vulnere aīmus pungit᷑ cū in ea menſura equitas non tenet᷑. Neq̧ em̄ mortali adhuc in carne viuētibꝫ funditus cura carnis abſcinditur ſed vt diſcrete aīo ſeruiat᷑ tpat᷑. Naʒ qꝛ ſolicitos nos eſſe veritas in craſtinū ꝓhibuit habere vtrumq̧ curam in pn̄tibꝫ. nō negat q̄ tendi ad tempus qđ ſequit᷑ vetat. Et paulus Cū carnis curam fieri in ꝯcupiſcencijs non ſinit ꝓculdubio in neceſſitate ꝯcedit Diſcretione igit᷑ magna in moderamine carnis cura frenanda eſt vt ſeruiat ⁊ mēte principet᷑. ne quaſi domina animū vincat ſed ſubiecta mentis dominio quaſi ancilla famuletur vt iuſſa aſſiſtat atq̧ ad nutum cordis repulſa diſſiliat vt vix a tergo ſancte cogitationis appareat ⁊ nunq̧ contra faciem recta cogitantis obſiſtat. Curandum itaq̧ eſt ne aut neceſſitatis metus cura carnis trāſeat aut in eo qđ moderate exequitur de ſe preſumat Sepe vero aīmus fallitur vt quod voluptate appetit neceſſariuʒ ſuſpicet᷑. quatenus omne qđ libet vite debitam vtilitatem putet. Et ſepe quia effectus prouidentiam ſequit᷑ in ſui fiducia mens leuat᷑. cūq̧ ſibi adeſt qđ deeſſe ceteris ꝓuiderit cogitatōne de magnitudine ſua hilareſcit. tātoq̧ iam a vera prouiſione longe fit. quanto ipſam quoq̧ elationē quā patit᷑ neſcit. vnde ſolerti ſemper cuſtodia ⁊ intentione penſanduʒ eſt vel quid operemur vel quid corde verſamus Ne aūt mentem prepediens foris ſe terrena cura multiplicet aut ſalutem de eius moderamine intus ſe cogitatio exaltet vt cū diuina iudicia temporali circūſpectione metuimus ſempiterni ſupplicia horroris euadamus. hec grego. Ecce tria que p̄miſſa ſunt remedia ſaluberrima ⁊ ſatis efficacia ad retrahendum ſiue reuocanduʒ animum a vanitatibꝫ mūdi. a ꝯcupiſcencijs. a voluptatibꝫ ſeculi ſi in corde hoīs fuerint bene diſcuſſa ⁊ ꝑfecte menti impreſſa

Filius

Timor ⁊ pauor magnus inuaſit me audiens tot mala imminentia ⁊ occurrentia amatoribꝫ mūdi videlicet breuitatē hui⁹ tpis. acerbitatē mortis. amaritudinē ⁊ dolorē eterne

damnationis. ⁊ miror valde quō pec-
cator hec audiens vel intelligēs ac ani
mo reuoluens tanta mala non ꝯpun-
giť ad penitendū ſiue ad recedenduꝫ a
vanitatibꝫ ſeu voluptatibꝫ huius ſecu
li niſi forte aliquis ſit ita induratus in
tantū ꝙ non velit attendere ſeu perpē-
dere futura pericula aīe ſue aduenien-
tia vel ita deſperatus vt diffidat de dei
mīa. aut ita excecatus in nequicia et
malicia ꝙ ꝓpter hoc non poſſit nec va-
leat etiā metu gehenne ſe ꝯtinere a vo-
luptatibꝫ carnis ⁊ laſciuia ¶ L ¶ Sꝫ
vellem ſcire ꝓpter tales vel ſimiles mū
di amatores cū aliqui ex eiſ ad pn̄iam
trahanť vel etiam vocanť. qualiter vel
per quem modū hoc fiat

Ca. XI. Pater.

Scire debes qꝺ

valde durꝫ cor hꝫ ille quē a ſu
is prauitatibꝫ ⁊ voluptatibꝫ nec ſuppli
cia infernalia nec gaudia eterna retra
here poſſunt ¶ V ¶ Hoc teſtať beatus
bern. cum dr̄. nimis cor eſt durꝫ quod
non emolliunt beneficia nec terrēt ſup
plicia. nec alliciunt ꝓmiſſa. nec caſti-
gant flagella. hec bern. ¶ Sed ops deus
ſcit quos predeſtinauit ab eterno ⁊ pre
elegit ad vitam eternā. ꝓut ipſe dicit.
ego ſcio quos elegerim. cū vult ⁊ quā-
do ſibi placet vocat ad ꝯuerſionē ⁊ ad
pn̄iam agendam ⁊ hoc diuerſis mōis.
aliqn̄ per aliquas reuelatōes. aliqn̄ ꝑ
tribulatōem aut corporales infirmita-
tes. aliqn̄ per exhortationes vel exem
pla alioꝝ. interdum per internā inſpi
ratōem gratiam ꝯpunctionis infundē
do. ¶ De hoc dicit yſido. ¶ Multis modis
terret deus hoīes vt vel ſero ꝯuertanť
atqꝫ exinde magis erubeſcant ꝙ tādiu
expectati ſunt vt redirent. nā nunc mi
nis. nunc plagis. nunc reuelationibꝫ
quoſdam ꝯuertit. deſpiciunt deſpiciē-
tes. ꝯmoniti terroribꝫ corriganť ple-
riqꝫ ex ſola mentis deuotione ꝯuertun
tur ad deū. nōnulli vero coacti plagis
ꝯuertunť qui ex deuotione non ꝯuerte
banť. hec yſido. ¶ X ¶ De hoc etiā hē
in collationibꝫ patꝝ vbi pafuntius in
ſua collatione ſic dicit. ¶ Primus voca-
tionis modus ex deo eſt. ſcd̄s per homi
nem. tercius ex neccītate. ¶ Ex deo qui-
dem eſt quotiens ex inſpiratōe quedā
immiſſa in cor noſtꝝ nonnunqꝫ etiam
dormientes nos ad deſideriū eterne vi
te ac ſalutis exſuſcitat. deūqꝫ ſeq̄ ⁊ eiuſ
inherere preceptis ꝯpunctōe ſaluberri
ma coartatur. vt in ſcripturis ſanctis
Abraham voce dn̄ica de genitali ſolo
⁊ totius cognatiōis affectibꝫ patriſqꝫ
domo legimus euocatū. dicente dn̄o.
Exi de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de
domo patris tui. ¶ Scd̄s modus voca-
tionis eſt quem fieri per homīem dixi-
mus vel exemplis quorundā ſanctoꝝ
vel monitis inſtigati ad deſiderium ſa
lutis accendimur. ¶ Tercius vero voca-
tionis modus eſt qui ex neceſſitate de-
ſcendit dum diuitijs huius mundi vel
voluptatibꝫ obligati ingruentibus re
pente temptationibꝫ vel que mereť pe-
ricula minanť vel amiſſione bonoruꝫ
vel caroꝝ morte ꝯpungimur ad deum
quem ſequi in ꝓſperitate reꝝ ꝯtempſi
mus ſaltē inuiti ꝓperare ꝯpellimur.
¶ A ¶ Per qꝺ manifeſte ꝓbať initiū no
ſtre ſalutis dn̄i vocatōe fieri. dicentis
vt s̄. Exi de terra tua. ⁊ ꝯſummatiōeꝫ
ꝑfectionis ab eodem ac puritatis ſimi
liter tribui cum dicit. ⁊ veni in terram
quam monſtrauero tibi. id eſt nō quā
tu ex temetipſo noſſe vel induſtria tua
valeas reperire. ſed quam tibi ego nō
ſolum ignoranti ſed etiam non inqui
renti monſtrauero. ¶ Ex quo manifeſte
colligitur ꝙ quemadmodum inſpira
tione dn̄i ꝓuocati ad viā ſalutis occur

rimus .ita etiā magiſterio ipſius ⁊ illu/
minatione deducti ad ꝑfectiōem ſum/
me beatitudinis ꝓuenimus. hec paſun/
tius. Apparet igit̃ ꝑ ꝓmiſſa nō ſolū vo/
cationis modus. ſʒ ⁊ principiū nr̃e ſa/
lutis ⁊ ꝯſūmatio ꝑfectōis ꝑ grām dei
in nobis actitari. vñ quilibet qui deſi/
derat ſaluari cū ſe ſenſerit per ꝓdictos
modos a dño moueri ſeu vocari reſpō/
deat ꝑ bonā voluntatē recipiendo gra/
tanter monita ſalutis obediendo ⁊ fa/
ciendo qđ in ſe eſt. De hoc dı̄t idē pa/
ſuntius in eadē collatione. ſic itaqʒ ſi/
cut occaſiōes ſalutis aduerſis modis
cognoſcimus deū opari. ita nr̃m eſt oc/
caſionibꝫ a diuinitate ꝯceſſis vel enixius
vel remiſſius famulari. Nā ſic dei fuit
vocātis oblatio. Exi de terra. itaqʒ A/
brahe fuit exeuntis obīa. ⁊ queādmo/
dū illud qđ dı̄t ⁊ veni in terram vt fiat
obtempantis eſt opus. atqʒ illud qđ
adijcit̃. quā monſtrauero iubentis dei
vel ꝓmittentis eſt gratia. Quibꝫ mani/
feſte ꝓdoceṁ ⁊ initiū bone voluntatis
nobis a dño inſpirante ꝯcedi. cū aūt ꝑ
ſe aut ꝑ exhortationē cuiuſlibet homi/
nis aut per neccītatem nos ad ſalutē
attrahit viam ⁊ ꝑfectionem virtutū ab
eodem ſimiliter ꝯdonari. noſtrum vo
hoc eſſe vt ad exhortationē auxiliūqʒ
dei vel remiſſius vel enixius exequam̄
⁊ ꝑ hoc nos remunerationem vel ſup/
plitia digniſſime promereri. qđ eius
diſpenſationi aut ꝓuidentie erga nos
benigniſſima dignatiōe collate vel neg/
leximus vel ſtuduimus noſtre obedien/
tie deuotione ꝯgruere. vnde diuine eſt
gratie preſtare nobis occaſiones ſalu/
tis ⁊ prouentus ſecundos atqʒ victo/
riam. noſtrum vero vt conceſſa dei be/
neficia vel intēſius vel ſegnius exequa/
mur. hec paſuntius. Habemus igitur
ex dictis ſancti viri modum vocatio/
nis per quem vocamur ad deum. habe/

mus etiam quomodo monitis eius ob/
tpemus obediēdo ⁊ faciendo qđ in no/
bis eſt. B Inter hec ꝯſiderandum
quod maxime duo ſunt que trahūt ho/
minem ad conuerſionem ⁊ ad vitam
ſalutis. timor videlicʒ ⁊ amor. Timor
ne incurrat eternā damnatiōē. amor
vt ꝑueniat ad eterne glorie manſionē.
Nam ſepe ꝯtingit ꝙ peccatores diuer/
ſis ſordibꝫ vitioꝝ inuoluti ad memo/
riam reuocāt eterna gehenne tormen/
ta que eis debentur pro flagicijs ⁊ pec/
catis ab ipſis ꝯmiſſis ⁊ per diuinam
gratiam inſpirati ad penitendū ꝯpun/
guntur. Sunt etiā nonnulli hoīes ita
duri cordis ꝙ metus ⁊ timor futuroꝝ
maloꝝ dū ſani ſunt flectere ad peniten/
dū non poſſunt. Sed tacti infirmitate
⁊ egritudine corꝑis mox inuadit eos
timor mortis ⁊ metus eterne damna/
tionis. quo timore ſtimulante ad peni/
tendum compunguntur. ⁊ tales vt vi/
demus frequentius proponunt poſt cō/
ualeſcentiam egritudinis vitam ſuā
mutare in melius per ingreſſum reli/
gionis. aut alio modo mores ⁊ malā
vitam emendando. Ex quibus etiam
plurimi votum emittunt ad hoc faci/
endum qui opitulante domino votum
quod emiſerunt aut ſine voto qui ſe e/
mendare propoſuerunt per ingreſſum
ordinis aut alio modo vitam ſuā cor/
rigendo fideliter ⁊ deuote exequuntur.
De iſto metu tormentorū ⁊ vita emē/
datione dicit beatus grego. ſuper can/
tica. Sunt nonnulli qui magna inten/
tione que ſint tormenta reproborum
aſpiciunt ⁊ ſua facta ꝓpria ſine palpa/
tione examinare contendunt. cumqʒ ſe
peccaſſe cognoſcunt ⁊ ꝑ hoc ire ad tor/
menta reproboꝝ pertimeſcunt. ſubito
tenebras iniq̄tatis derelinquūt ⁊ luce
iuſticie accēdi ꝯcupiſcūt. mox ad ſcā
opatōem ꝯſurgūt. ⁊ ꝑ bona q̄ faciunt

clarere ꝓrimis quibuſcꝫ incipiũt. hec
greg. Ecce habemus quõ ꝗ̃plurimi ꝓ
pter metum infernaliũ tormentorum
peccã ⁊ vitia deſerentes viam pñie ⁊ ſa
lutis aggrediunť ❡ Sunt etiã nõ
nulli qui per inſpiratõnem diuinã ↄſi
derantes ⁊ ꝑpendẽtes gaudia celeſtia
ac dulcedinẽ glorie future ⁊ maxīe vi
ſionẽ ſancte trinitatis in q̃ ſumma vo-
luptas ⁊ dulcedo ↄſiſtit ſeipſos repre-
hendũt de ꝑuerſis actibꝫ quos ↄtra de
um ꝑpetrauerunt. ⁊ ꝓpter hoc lamen-
tis ac lacrimis agendo pñiam ſe affici
unt. ſubiacere etiã tp̃alibus dedignan
tur. hec ardenter eternalia ↄcupiſcũt.
De quo dr̃ beatus greg. ſup illud Eze
chi. Abij amarus in indignatõe ſpũs
mei. penſate fr̃i cui dona ſci ſpũs cre
auerat cur amarus abibat. Sed men-
tem quam ſpũſſanctus replet in ama-
ritudinẽ tp̃alium delcãtione eternoꝝ
ↄmouet. Dulce eſt eñi eſſe in rebꝫ tp̃a
libꝫ ⁊ humanis. ſꝫ ei qui adhuc de ce-
leſtibꝫ gaudia nulla guſtauit. qꝛ quan-
to minus eterna intelligit tanto delcã
bilius in tp̃alibus requieſcit. Ac ſi q̃s
iam cordis ore guſtauerit que ſit dul-
cedo celeſtiũ premioꝝ. q̃ illi ymnidici
angeloꝝ chori. q̃ incomꝑhenſibilis vi
ſio ſcẽ trinitatis. huic quanto illõ dul
ce ſit qđ intus vident. tanto in amari-
tudinẽ oẽ qđ foris ſuſtinet. rixať ſecũ
de his q̃ male egiſſe ſe recolit. ⁊ ſibi-
metipſi diſplicet cum illi iam placere
incepit qui omnia creauit. Reꝑhendit
ſe in cogitationibꝫ. inſequiť de verbis
⁊ punit flendo. de factis ſupnis inhiat
terrena oĩa iam ꝑ mentis deſpectũ cal
cat. Et q̃ꝫdiu illud qđ deſiderat adhuc
per ſpẽm non habet flere dulce habet ⁊
ſe ↄtinuis lamẽtis affligere. Et qꝛ nec
dum ſe eẽ in patria ad quam creatus
eſt videt in huiꝰ vite exilio nihil plus
ei q̃ꝫ ſua amaritudo placet. dedignať
enim ſubiacere tp̃alibꝫ ⁊ ardenter ſuſ-
pirat eternis. Unde per ſalomonẽ dr̄
In multa ſapĩa multa eſt indignatio.
qꝛ ſi eterna iam ſapimus noſmetipſos
deſpicimꝰ egiſſe hoc qđ nos potuit ab
eternitatis amore ſeparare Si eterna
iam ſapimus concupiſcere tp̃alia de-
dignamur. Reꝑhendit ſemetipſã cõ
ſcĩa accuſat qđ egit. damnat ꝑ pñiam
quod accuſat. ſit rixa in animo ꝑturtẽ
tis pacẽ cum deo. Sic achab iniquus
rex a ꝓpheta reꝑhenſus cum ↄtra ſe di-
uinam ſnĩam audiſſet pertimuit ⁊ ma
gno timore deꝑſſus ẽ ita vt ꝓphete ſuo
dñs diceret. Nonne vidiſti achab hu
miliatũ coram me. qꝛ igiť humiliatuſ
ẽ mei cauſa nõ inducã malũ in diebꝫ
eius. In quibꝫ verbis dñi penſandum
eſt quomodo ei in electis ſuis meroꝛ a
maritudinis placet qui amittere deũ
timent ſi ſic ei ⁊ improbo al's reprobo
penitentia placuit qui timebat perde-
re pñs ſeculum. Aut quomodo ei gra-
ta ſit ſpontanea afflictio pro culpis in
eis qui placent ſi hec ad tempus placu
it ⁊ in eo qui diſplicebat. ❡ Sꝫ
ſciendũ quia nullus agere hoc ꝓ amo-
re omnipotentis dñi ex toto corde pre
ualet niſi is cuius animũ ſpũſſanctus
aſſumpſerit. Nunq̃ꝫ eniꝫ homo ex ſua
virtute ſufficit terrena deſpicere. cele-
ſtia amare. pacem cum deo querere. ſe
cum rixam ſubire. in cogitatione ſe-
metipſum reprehendere ⁊ gemitibus
penitere. Nullus hec agere niſi quem
diuina gratia roborat valet. Unde et
ſubditur. Manus enim domini erat
mecum confortans me. Ad bona ſur-
gere perfecte nõ poſſumus niſi nos ſpi
ritus ⁊ preueniendo eleuet ⁊ ſubſequẽ
do confortet. hec gregorius. ❡
Uidemus igiť per predicta qualiter ꝑ
amorem celeſtiũ nonnulli conſurgant
ad ↄtemptũ terrenoꝝ ac odiũ vitioꝝ ⁊

pro ſceleribꝰ perpetratis ſe tradunt ad
pñie lamentū. Multū eñ valet ad ꝯtē
ptū reꝝ tpaliū ⁊ huius ſeculi vanitatū
diligens meditatio celeſtiū gaudioꝝ.
De hoc dr̃ beda. O aīa ſi te dilectant
aliqñ gaudia hūana falſa breuis huiꝰ
ſeculi gloria ⁊ caduca potentia. illuc
mentē euacua vbi vera ſunt gaudia ⁊
oīa reputabis vt ſtercora Et bt̃us ber.
Si ꝯſideremus que ⁊ quāta ſint que ꝓ
mittunt̃ nobis in celis. vilipenderes
oīa que hñtur in terris. Dicit etiā de
hoc beatus greg. in q̈dam omel. ſic Si
ꝯſideremus q̄ ⁊ quāta ſint q̄ nobis ꝓ-
mittunt̃ in celis vileſcerent aīo oīa q̄
hñtur in terris Terrena nāqꝫ ſuſtan-
tia ſupne felicitati ꝯpata pondus ē nō
ſubſidium. Tpalis vita eterne ꝯpata
mors eſt potius dicenda q̄ꝫ vita. Ipſe
eñ quotidianus defectus corruptōis
quid eſt aliud q̄ꝫ quedā ꝓlixitas mor-
tis Que aūt lingua dicere vel quis in
tellectus cape ſufficit illa ſupne ciui-
tatis quāta ſint gaudia angelorū cho
ris intereſſe. cum beatiſſimis ſpiritibꝰ
glorie ꝯditoris aſſiſtere. pñtem dei vul
tū cernere. incircūſcriptū lumen vide-
re. nullo metu mortis affici. incorrup
tionis ꝑpetue munere letari. Sed ad
hec audita inardeſcit aīmus. iāqꝫ illic
cupit aſſiſtere vbi ſe ſpat ſine fine gau
dere. Sed ad magna premia ꝑuenire
non p̄t niſi ꝑ magnos labores. Unde
⁊ paulus dr̃ Non coronabit̃ niſi q̄ le-
gitime certauerit. Delectat igit̃ men-
tem magnitudo p̄mioꝝ. ſ; nō delectat
certamē laboꝝ als deterreat. hec greg.
Apparet igit̃ ꝑ predicta quō nonnulli
ꝓpter amorē celeſtis patrie relinquūt
mundū ⁊ ſe tradunt pñie ⁊ ſancte con
uerſationi vt illam aſſequi valeant in
futuro. Unde vnuſquiſqꝫ qui ſe ſentit
in ſtatu vitioſo ⁊ in pctōꝝ ſordibꝰ ꝯſti
tutum. reuocet ad memoriam tormen
ta gehenne que incidere poteſt ⁊ ne tar
det quātotius conuerti ad dominū ꝑ
penitentiā. ne forte tardando incidat
in iram ipſius ⁊ eternā damnationem
F Ad hoc faciendum hortatur nos
beatus grego. ſic dicens Dum tps eſt
vnuſquiſqꝫ prauitatē ſuā deſerat ⁊ dei
patientiam pertimeſcat. ne quem nunc
tranquillū deſpicit iratum poſtmodū
nequaqꝫ euadere poſſit. Omnipotens
eñ deus peccantes miſericorditer ex-
pectat. tps ad pñiam tribuit quos nō
cōuerſos ad grauioris reatus teſtimo
nium ꝯtit. patienter iram retinet quā
qñqꝫ irretractabiliter fundet. hec gre.
De hoc etiā ꝑ ſapientem ſic dr̃. Non
tardes ꝯuerti ad dominum ⁊ ne diffe-
ras de die in diem. ſubito eñ veniet ira
illius. ⁊ in tpe vindicte diſperdet te.
ne adiicias pctm̃ ſup pctm̃ ⁊ ne dicas
miſeratio dñi magna eſt multitudinē
peccatoꝝ meoꝝ miſerebitur. Mia eñ
⁊ ira ab illo cito proximant. ⁊ in pec-
catores reſpicit ira illius. Hec ſapi-
ens. Ex his igit̃ dictis colligere poſ-
ſumus periculoſum eſſe tardare peni-
tentiam ⁊ differre conuerſionem de die
in diem. quia quanto quis diutius ꝓ
trahit ſuam ad deum per penitentiam
conuerſionem. tanto magis in pecca-
tis induratur ⁊ difficilius ad peniten-
dum reſurgit De hoc dicit Helman-
dus in quarta parte ſpeculi hyſtoria-
lis ſic Feſtina poſt lapſum vt reſurgas
nam ſi reſurgere hodie ē difficile cras
erit difficilius. Qui nō eſt hodie cras
minus aptus erit. Unde quanto iace-
bis diutius tanto cades profundius
ipſum namqꝫ iacere cadere. Cadere
fateor humanū eſt. ſed nihilominus
humanum eſt reſurgere. non reſurge-
re nullo modo humanum eſt dicendū
ſed dyabolicum cuius tota vita ruina
eſt. G Notandum q̄ quatuor

ſunt.ſ.ſtare cadere ſurgere ⁊ non reſur
gere horum duo media hominis ſunt.
homo enim cadit ⁊ reſurgit. Stare ve
ro abſq; caſu ſolius angeli eſt. Nõ re-
ſurgere ſolius dyaboli eſt. Qui g̃ ſtat
et non cadit angelus eſt. Qui vero ca
dit ⁊ reſurgit homo eſt. Qui aũt cadit
⁊ poſt caſum non ſurgit non quia non
poteſt ſed quia non vult ꝑfecto dyabo
lus eſt. Hec helmãdus. Colligat ergo
vnuſquiſq; pctõꝝ ex his v̾bis ꝙ mul
tum ꝑiculoſum eſt iacere in ſordibus
vicioꝝ ⁊ differre penitentiã ⁊ ꝯuerſio
nem ad deũ ⁊ ideo quãtocius feſtinet
als ad penitentiã ⁊ ſanctam ꝯuerſionẽ
ſe cõuertere ad dñm aut ꝑ introitũ re
ligionis aut manendo in ſeculo mũdi
vanitates peccata ſeu occaſiões pecca
torum fugiendo. Sed in ſeculo multe
ſunt occaſiones ꝑ quas homo trahit̃
ad vicia ⁊ retrahit̃ a ſancta cõuerſiõe
vt docet expiẽtia. Idcirco magis cau
tum eſt qui ſe ſentit ad peccandũ fragi
lem ac propter occaſiones q̃ occurrũt
in ſeculo ſe a vicijs non poſſe cõtinere
vt ꝑ ingreſſuꝫ religionis ſe a peccatis
reſtringat ⁊ de preteritis penitentiam
agat ſancteq; ibi viuat vt poſt hanc vi
tam ad eterna gaudia ꝑuenire valeat.
H De difficultate autẽ abſtinendi
a peccatis in mũdo ꝓpter diuerſas oc-
caſiões q̃ ſe offerũt in ſeculo ⁊ de fuga
mundi atq; ingreſſu ordinis ſupradi-
ctus Helmãdus ſatis lucide ponit ſic
dicẽs. Vis extinguere libidinẽ amoue
ligna ab igne ⁊ als non ſubſiſtet incen
diũ. Que ſunt inquis ligna q̃ nõ ſunt
ſtruẽda in igne. Iſta q̃ppe ſunt. Ocia
ſegnicies. ſomnus. caro. feĩa. vinum
proſperitas. ludus. carmĩa. forma pu
er. Hec ergo ſunt omnia irritamenta
vicioꝝ hec ſunt incitamẽta voluptatis
tormenta caſtitatis. hoc oleo. hac pice
hac ſtupa. his ſacramentis incendit̃

fornax babilonis. Vis g̃ fugere incen
diũ voluptatis fuge hoc omne genus
fomitis. Sed quo fugies a facie iſtoꝝ
totũ circũſpice mundũ vbiq; dyabolũ
hamũ peccati aliquo fomite delectati
onis infeſtat. Fugiendus ergo eſt mũ
dus vt eius concupiſcentie fugiantur
Alioquin ſi in mũdo remanere volue-
ris nec abſciſis manib; nec truncatis
pedibus nec effoſſis oculis eo ꝙ ſcan-
daliſauerint te ſcandulo non carebis
Igitur qñquidem nec ſine mẽbris of-
ficialib; poſſumus viuere nec illis ſcã
daliſantib; bene viuere neceſſario que
rendus eſt locus non tam corꝑibus q̃
moribus ſalubris vbi corꝑe ſenſuum
nõ carentes officijs illis ſcandalis ca
reamus. Et quis locus ad hoc ydone
us niſi clauſtrũ vbi pax includit̃ hone
ſtas claudit̃ excluditur voluptas mala
ſecludit̃ libido. Cede g̃ de fornace fer
rea ad clauſtri refrigeriũ vt in loco a-
meniſſimo ſub dño nẽo Ihũ xp̃o pyiſ-
ſimo voluptuoſe tranſigas preſentis
huius miſerie breuem calamitatem.
I Sed dicis nunquid ſoli clauſtra
les ſaluãtur aut oĩs ꝑeunt ſeculares
ſane neutrũ. ſed iſti ſoli facile ſaluant̃
illi omnes difficile. Cur hoc niſi quia
tutior ab incẽdio remotus ab igne q̃
ꝓximus igni. Hec helmandus. Ecce
patet ꝑ predicta ꝙ cõuerſari in mũdo
et eſſe ibi abſq; peccato mundũ valde
ſit difficile quia propter occaſiones q̃
occurrũt in ſeculo ꝑiclitant̃ virtutes
dicente beato Ber. ꝑiclitas caſtitas in
delicijs. hũilitas in diuitijs. pietas in
negocijs. charitas in hoc ſeculo neq;.
Hec ber. Unde ꝓpter tot ꝑicula fugiẽ
dus eſt mũdus ⁊ appropinq̃ndus reli
gioni ꝑ ingreſſum ordinis vbi occaſio
nes vicioꝝ tollunt̃ ⁊ materia ad bene
opandũ miniſtrat̃ ac copioſior merceſ
ſeu ꝑmiũ acquirit̃ De quo btũs ber. ſic

dicit. Bonum eſt nos hic eſſe. ſ. in clau
ſtro q2 viuit ibi hō purius. quieſcit ſe
curius irrorat̃ freq̄ntius. cadit rari9.
ſurgit facilius. incedit tucius ꝑmiat̃
copioſius. Hec ber. Videmus ergo cla
re valde fructuoſum eſſe ꝛ ſalubre con
uerſari in monaſterijs ꝑ habitū religi
onis cū tot bona occurāt xp̄o dilectis
Queramus ḡ dei grāz ꝑ ingreſſum or
dinis ꝛ ip̄e dignabitur nos ſuſcipe in
ter brachia ſui amoris teſtāte btō ber.
qui dr̄. Bonus es dn̄e anime q̄renti te
occurris amplecteris ſponſum te exhi
bes qui es dn̄s ymo q̄ es ſuꝑ oīa deus
bn̄dictus in ſecula. Hec ber. Fugiam9
igit̃ mundū qui amaritudine plenus
eſt ꝑ introitū religionis leuemus cor
ad celū ꝑ affectū dilectōis vbi ſolū ve/
ra eſt dulcedo ꝛ iocūditas dicēte btō
aug. in glo. ſuꝑ p̄s. Amaritudine ple/
nus eſt mūdus apud ſoluz deū eſt iocū
ditas. Vn̄ cor leua in celū ꝑ quos gra
dus. Gradus affectus ſunt iter tuū vo
luntas tua eſt. Amando aſcendis neg
ligendo deſcendis. Stans in terra in
celo es ſi diligis. non enī ſic leuat̃ cor
q̄uo leuatur corpus vt leuetur locum
mutat. Quocūqꝫ ḡ cor ſe ꝯuerterit in
terrenis rebus amaritudinem inuenit
vnde dulceſcat non habet niſi leuet ſe
ad deū Hec aug. Et q2 preſſura ꝛ ama
ritudo ꝛ fallax eſt pax in mūdo pax āt
vera eſt in dn̄o dicente ip̄o dn̄o in mū
do preſſurā habebitis in me autē pacē
Vn̄ adhereamus deo ꝑ ſanctā cōuerſa/
tionē vt pacem habeamus R De
hac duplici pace dr̄ Hugo in libro de
clauſtro aīe. Duo ſunt gn̄a pacis vna
q̄m xp̄us dat. altera q̄m dat mundus
pax mūdi eſt vt a deo recedas ꝛ diabo
lo ꝯſentias pax vero xp̄i eſt vt expellas
diabolū ꝛ diligas deū. pax mūdi eſt vt
mūdus tibi ꝛ tu mūdo placeas ꝛ ſic ſa
ciatus terrenis voluptatib9 inferni cru
ciatibus in eternū ſuccūbas pax xp̄i ē
vt aduerſa mūdi vſqꝫ ad mortē paciē
ter toleres ꝛ ſic poſt mortē future vite
felicitatē ſecurus expectes. Hec hu/
go. Sectemur igit̃ xp̄i veſtigia eius do
ctrinam ꝛ exempla imitando ꝑ ingreſ
ſum religiōis inibi ſeruiēdo ſancte re
ligioſeqꝫ viuendo vt poſt hanc vitā ad
ipſum ꝑuenire valeamus ipſe enim eſt
via vitas ꝛ vita. Suꝑ quo dicit btūs
augu. Ac ſi cuilibet ſectori ſuo dn̄s di/
cat. Quo vis ire per me vade quia ego
ſum via ſi per me vadis laq̄os euadis.
Quo tēdis venire ego ſum veritas. ad
me veni. feſtina ſimpliciter venire vt poſ
ſis feliciter ꝑuenire. Si in veniendo ſ
uas qd̄ iuſſi in ꝑueniēdo reddā quod
promiſi. Veritas enī ſum mentiri ne/
ſcio vbi vis ꝑmanere cū ꝑueneris ego
ſum vita in me mane. Si in me vis vi
uere veniendo ꝛ ꝑueniēdo in me mane
bis ſine morte viuēdo. Hec aug. Fi.

De modo cōuerſionis ad deū ꝛ de
vocatōe qualiter dn̄s ſuos quos
preelegit ſibi ab eterno ſoleat vocare
ad penitentiā ꝛ ſanctam cōuerſationē
ſufficientē modo habeo informatōem
Sz nūc quero vtꝝ illi qui relinq̄ntes
mundū gratia ſpiritusſancti inſpirati
et ſe trāſferentes ad ſanctā ꝯuerſionē
habitū religionis aſſumēdo paciūtur
aliqua impedimēta ſiue tēptatōes an
te ingreſſuz ordinis vel intra tempus
probationis. Capl'm. XII. Pater

Scire te volo q2
penitentiam ꝛ conuerſionem
penitētium ad deum multa ſunt impe/
dimēta maxime tn̄ hec R videlicet
inuidia dyabolica fragilitas ſiue infir
mitas humana. ꝛ conſuetudo peccan/
di mala. Malignus enim ſpiritus ho/
ſtis generis humani cum ꝯſiderat pec
catorem gracia ſeuiſitāte eſſe compū

ctum ⁊ velle relinquere mundū atq̄ ꝑ penitentiam ⁊ conuerſionez appropin quare deo. mutando vitam vel habituꝫ ꝑ ingreſſum religionis . omnē modū querit hoc impediendi. aut ꝑ ſe: aut ꝑ ſuos nūcios . videlicet malā ſocietatē diſſuadētes ea que ſunt ſalutis. hoc eſt ingreſſum ordinis validius tamen ꝑ ſe immittendo quendā terrorē in mentem hominis faciens eum ꝑtimeſcere habitum ⁊ conuerſionem ſibi incōſuetam ⁊ inuſitatam . quia vt cōmuniter iſta magis faciunt penitētes formidare aut quodāmodo abhorrere. quia oībus in rebus grauis eſt inceptio prima. ⁊ primus aggreſſus ad viam penitentie ⁊ mandatorū dei eſt difficilior. De quo criſ. ſic dicit. Dyabolus ſciens ꝙ hi qui multa oꝑati ſunt mala. Si ſe ad penitentiā cōuertūt diſtricte ſatis vehemēter hoc faciunt vtpote ſcientes quid egerint. metuit eñ ne quis horum iniciū aliquod plenitudinis capiat Si enim ceꝑint iam nequeunt retineri. Sed in modum ignis penitentie calore ſucceñſi. auro purgato purgatiores reddunt animas ſuas. ⁊ memoria conſcientie velut ſpiritu quodā flante ad portū ſalutis ſpe gubernante ꝑueniunt itineris ſui habentes cautelam maximam ex horrore preteritorū geſtorum atq̄ in hoc pene eos qui nunquā aliquos incurrerūt lapſus videntur procedere dum cautiores eos reddit exꝑientia. Acrius eniꝫ experimus ea que ꝑdidimus q̄ que nondū poſſeſſa deſideramus . Acquirere ergo tantum initiū vt fiat in hoc omnis eſt difficultas vt ꝑmos aditus aggrediamur penitentie in ipſo eniꝫ ingreſſu ſtat minans ⁊ terroribꝫ ſpirans ⁊ volētes adire etiā atrocitateꝫ depellit cuius ſi terrorum fumos ⁊ inanem nebulā ɔtemnis nec ille aliquid valebit vltra ⁊ tuo occupatus aditu valentiorem ſereddit ſenciens ſuꝑiorem q̄ effectum inimici terroribus gratulaberis atq̄ ꝑfacile tibi derelinq̄ iſtius agonis viaꝫ videbis. Hec criſ. Et Magnū eñ eſt tormentū demoni penitentia hominū ⁊ conuerſio ad deū. quia ꝑ hoc que poſſidebat amittit ⁊ ideo maioribus nouiſq̄ pulſat inſidijs ⁊ innumeris ꝑturbat temptatōibus qđ facit vt hominem ad odium virtutū inducat ⁊ a via ſalutis auertat ac etiam expulſiōis ſue vindicet iniuriā Teſtatur hoc beda ſic dicens. Sepe enim dū conuerti ad deum poſt peccata conamur. maioribus nouiſq̄ antiqui hoſtis pulſamur inſidijs qđ facit vt odium virtutis incutiat vel expulſionis ſue vindicet iniuriā Magnū enim tormentum demoni infert. a leſione hominū ceſſare ⁊ tanto dimittit grauius. quāto poſſidebat diucius. Hec beda. dicit etiā de hoc grego. iiij. mor. ſuꝑ illo Iob. Qui parati ſunt ſuſcitare leuithan. Omnes enim qui ea que mundi ſunt plena intentione deſiderant. leuithan contra ſe ſuſcitant q2 eius maliciam inſtigatōne ſue ɔuerſionis inflammant. naꝫ qui eius volūtati ſubiecti ſunt quaſi quieto ab illo iure poſſidentur ⁊ ſuꝑbus eoꝝ rex quaſi quadā ſecuritate ꝑfruitur dū eorum cordibꝫ incōcuſſa poteſtate dominatur Sꝫ cū vniuſcuiuſq̄ ſpiritus ad conditoris ſui deſideriū recaleſcit cū torporem negligentie ſue deſerit ⁊ frigus inſenſibilitatis priſtine igne ſancti amoris incēdit. cū libertatis īgenite meminit teneri ab hoſte erubeſcit.

Quia vero idem hoſtis ſe ɔſiderat deſpici. quia vias dñi videt apprehendi dolet contra ſe captum reniti ⁊ mox zelo accenditur mox ad certamē mouetur et ad temptationes innumeras cōtra rebellantem mentem ſe excitat atq̄ in

omni arte lacrimatōnis inſtigat vt ꝑ
temptationū iacula in torquendo cō-
fodiat cor q̄d dudū quieto iure poſſide-
bat. Quaſi dormiebat quippe dum ſo-
pitus in prauo corde quieſceret ſʒ exci-
tatur in prouocatōne certamīs cū ius
amiſerit ꝑuerſe dn̄ationis Huic ergo
nocti maledicāt qui parati ſunt ſuſcita-
re leuiathan ideſt hi ſe cōtra peccatuʒ
fortiter iudicio diſcretōis erigant qui
in ſuis temptatōibꝫ excitare antiquū
hoſtem nō formidāt. Quiſquis enim
accingi diuino ſeruitio properet q̄d a
liud q̄ȝ ſe cōtra antiqui hoſtis certamē
parat al's ⁊ vt liber in certamine ictus
ſuſcipiat al's ſuſcitat qui quietus ſub
tyrannide in captiuitate ſuiebat Hec
greg. Ecce quomō dyabolus mentem
quā prius propter ſordes viciorū qui-
etus poſſidebat poſtmodū repugnan-
tē ſibi ꝑ penitētiā ⁊ vite emendationē
crudeliter ꝑ diuerſa temptationū ge-
nera vexat ¶ Unde neceſſe eſt vt
vnuſquiſq̄ȝ qui viam penitentie ⁊ ſanc-
te ꝯuerſionis aggredi inchoat tempta-
tionibus antiqui hoſtis viriliter reſi-
ſtat. quia idem hoſtis cum conſiderat
aliquem incipientē ingredi viam ſalu-
tis ſtatim obuiat ei ꝑ diuerſas tempta-
tiones vt poſſit eū auertere a ſancto ꝓ-
poſito ⁊ retrahere ab intentōe ſalubri.
Hec probat abbas yſaac ſyrie in quo-
dā tractatu ſic dicens. Cū volueris fa-
cere inicium bone oꝑationis aduentu-
ras tibi temptatōes prius prepara te
metipſum nam ꝯſuetudo inimici eſt vt
cū videt aliquē incipientē bonam cō-
uerſationē fide feruenti ⁊ conſcientia
pura obuiat ei varijs ⁊ diuerſis temp-
tatiōibus vt exinde in timorē veniens
areſcat a bono propoſito nec habeat a-
liquatenus calorē appropinquādi deo
nō q̄ talem virtuteʒ habeat aduerſari-
us. nam nullus poſſit facere bonū ſed

promittit̄ a dō. ſicut in beato iob docti
ſumus. Tu vero prepara temetipſum
viriliter ad obſtandū temptatiōibus
quibus virtutes inducunt̄. Ac deinde
virtutes incipe oꝑari q2 niſi prius pre-
paraueris te ad reſiſtendū temptatio-
nibus a virtutū oꝑatōne recedes Hec
yſaac. Patet igit̄ qualiter dyabolus i-
pediat ſaluteʒ hominis cū cepit appro-
pinq̄re dō ꝑ penitentiā aut ꝑ ingreſſuʒ
ordinis vel religionis ¶ Videndū
eſt etiam quomodo infirmitas ſiue fra-
gilitas carnis reuocat ſiue īpediat ho-
minē a propoſito ſalutis. Cum eñ nō
nulli peccatores pro ſuis delictis com-
pungunt̄ ⁊ locum ad penitendū vide-
licet religionē vel aliū quemcū q̄ȝ ſtatū
ſibi tamen aptum adire decreuerit ab
hac ſancta intentōe carnis infirmitas
ſepius reuocat. Multa igit̄ penitentes
ſiue incipiētes ante oculos ponāt. nūc
vigilias nūc ieiunia auſteritatē vite ⁊
ceteras obſeruācias ordinis q̄ ꝑrimeſ-
centes ſubſiſtere nō poſſe formidāt ſʒ
diuina gratia adiuti ⁊ ſpe future glīe
roborati talē metum abiciūt ⁊ hoc q̄d
in animo propoſuerunt deuote ꝯſequē-
tur. hoc tangit btūs greg. iiij. mor̄. ſuꝑ
primo Job. Et vincula eius quis ſol-
uit ſubaudis niſi ego dn̄s. Soluūtur
vero vniuſcuiuſq̄ȝ vīcula dum diuino
adiutorio interna deſideriorꝫ carnalia
retinacula dirūpuntur. Cum eniʒ pia
intentio ad cōuerſionem vocat ſed ad-
huc ab hac intentōe carnis infirmitaſ
reuocat quaſi quibuſdā vinculis liga-
ta prepedit̄. multos eñ ſepe videmus
viam quidem ſancte ꝯuerſatiōis appe-
tere. ſed ne hanc aſſequi valeāt modo
irruentes caſus modo futura aduerſa
formidare qui incerta mala dum qua-
ſi caute proſpiciunt in p[..]catorū ſuo-
rum vinculis incaute retinent̄ Multa
enim ante oculos ponunt que ſi eis in

conuerſione eueniant non ſubſiſtere ſe
formidant. De quibus ſalomon ait.
Iter pigrorū quaſi ſepes ſpinarū. nam
cū viam dei appetūt eos velut ſpine ob
ſtantiꝰ ſepiꝰ formidinū ſuarū oppo
ſite ſuſpiciōes premūt ⁊ pugnāt. Qđ
q2 electiōes prepedire nō ſolet bene il
lic ſecutus adiūxit via iuſtoꝝ abſq3 of
fendiculo. Iuſti quippe in cōuerſatiōe
ſua ſi qđlibet eius aduerſitatis obſtacu
lū eterne ſpei interne ꝯtemplatōis ſal
tu tranſcendūt. Soluit itaq3 deus vin
cula qñ ab electivniuſcuiuſq3 animo ī
firmarū cogitationū nodos rumpit ⁊
ꝓpicius diſſipat omne qđ illectā men
te ligabat. hec gre. ¶ Ecce qualiter
ſpes futuroꝝ animat penitentes ad exe
quendū bonū hoc quod facere propo
ſuerūt. Sed ſi adhuc aliquis ꝓpter aſ
peritatē religiōis patitur aliquas dif
ficultates reuocet ad memoriā tormē
ta īfernalia ⁊ leuius ſuſtinebit ea que
ſunt difficilia. De hoc ꝑquedā ī quodā
tractatu ſic dr. Multis grauis videtur
et aſpera in monaſterio ſui ipſius pro
xpo tp̄alis abnegatio reminiſcant q3
amara ſit illorū tormentorū diuturna
excruciatio incōparabiliter enim leuior
eſt vita clauſtralis vbi tam corporū q3
animaꝝ neceſſaria ſine ſolicitudine q̄
runtur q3 penarū loca in quibus miſe
ri pro peccatis in hac vita nō emenda
tis non tantū maximis ſed etiā mini
mis negligenter multiplicatis diutur
na miſeria cruciari credunt. ¶
Sunt aūt peccata que minima vel ꝑua
ſiue leuia dicunt. non q2 ꝑua vel leuia
ſunt ſed quoniā in hac vita vere penitē
tibus leuiter a deo dimittunt. Que ſi qs
emendanda in futurū diſtulerit ꝯtem
nēdo nō leuia ſed grauia ymo grauiſ
ſima in penis ea ſentiet expiendo. Ne
mo ſe de peccatorū leuiū leuitate quia
ita apellātur blandiendo ſeducat. quā
to eñ fuerit leuiora tanto ſit culpe ma
ioris eorū in interni iudicis examine
corrigendi negligentia nullū omnino
peccatū ꝑuū eſtimare debemus vt di
ſtrictus iudex ꝑuū eſtimaret aliqđ pec
catū. Nōne omne peccatū ꝑ preuaricatio
nē al's preuaricatōem deū exhonorat.
Quod ergo peccatū audemus dicere
ꝑuū. Deum eñ exhonorare quis ſane
mentis dicturus eſt ꝑuū. Quid reſpō
debimus cū exigatur a nobis vſq3 ad
ictum oculi totius ſp̄itis vite curſus.
Tunc quippe ꝯdemnabit quicquid in
uentū fuerit opis ocioſi. vel ſermonis
ocioſi vel etiā ſilencij vſq3 ad minimā
cogitationē. Quis vel mente captus
audeat affirmare peccata fore leuia qbꝫ
amara debet gehenna. Unđ hic cogite
mus que geſſimus ⁊ in futuro que ſu
mus accepturi. Si multa bona pauca
mala fecimus: multū gaudeamus Si
multa mala pauca bona multum luge
mus. exigetur eñ a nobis vſq3 ad viti
mū quadrantem aut hic cum miſcđia
et benignitate aut in futuro cum ſeueri
tate ⁊ iuſticia quod abſit. Hec ille. Ec
ce q3 ſalubre ſit penitentibus ⁊ ad con
uerſionē tendētibus reducere ante fa
ciem mentis penas īfernales vt eo fa
cilius poſſint ſufferre labores corpora
les. nam ipſa mens humana aſſueta il
lecebris ⁊ cōcupiſcentijs prius fugit
labores abſtinentiā. vigilias. ⁊ cete
ras corporis caſtigatiōes ¶ Sꝫ cū
inſpirante gratia ad mētē redacta fu
erit dies mortis pondus future pene ī
ferni premiū celeſtis gaudij contra ſu
as ꝯcupiſcentias ⁊ paſſiōes ipſe ani
mus bellum aggreditur ipſis vicijs ⁊
male ꝯſuetudini viriliter reſiſtendo et
vim quodāmodo ſibi faciendo vt ad
victoriam carnaliū paſſionū ꝑuenire
mereatur. Hoc teſtatur btūs ambro.
exponēdo illud. Regnū celoꝝ vim pa

tiſ ⁊ dicit nouiſſimus qꝛ famulariter
mens humana in diuerſis huius mū-
di illecebris ⁊ ↄcupiſcēcijs prauis de
uicta fugit laborē experitꝰ voluptatez ⁊
vix adducitᷣ vt ↄſuetudinē prauā pri-
oris vite a ſe excludat. Sed cū cepit
vltimi diei neceſſitatē ac futuri iudi-
cij pondus ↄſiderare incitata vel ſolli-
citata volūtariū bellū indicit alꝰ paſſi
onibꝰ tēptatōibꝰ ⁊ vim facit priſtinis
deſiderijs ⁊ violēter ſeipſam vincere
ↄprendit. nō enī ſine violētia poteſt fie-
ri vt de abundātia ⁊ delicijs ad famē ⁊
ſitim ⁊ abſtinentiā ⁊ ad crucē trāſeat.
et ſomno prius ⁊ ocio amicā carnem
ↄtritionē nūquā ſine violentia fieri pt
vt vnuſquiſqꝫ iracūdiam paciētia ſu-
ꝑbiam hūilitate ↄmutet amore paupꝛ
tatis ac ſufficientia effluētiā ſuper vio
lentiā ſiue gulā ſobrietate luxuriā ca-
ſtitate ↄtem nēt ⁊ homo ſubito trāſeat
in virū ꝑfectū ⁊ transformetᷣ ⁊ quodā
mō alter reddatᷣ ex altero ac ſi a talibꝰ
regnū celoꝝ violēter ⁊ ꝑ violentiā di-
ripitur. Hec ambro. Uidemus ḡ quō
vere penitētes oporteat vim ſibi facere
vt victoriā viciorū ⁊ carnaliū volupta-
tū valeāt obtinere maxīe tamē hi qui
malū vſum ⁊ longā ↄſuetudinē in ſor-
dibus pctōrū ⁊ opibus criminoſis ne
ceſſe habent ſcōꝫ magis ⁊ minus vim
ſibi facere viriliter carnalibꝰ deſideri-
is ⁊ ↄcupiſcentijs reſiſtendo. De quo
dicit btūs greg. Tanto facilius quis
ↄuertitᷣ quanto minore ↄſuetudine co
artatᷣ. vſitata vero culpa obligat men-
tē vt nequaquā ſurgere valeat ad recti
tudinē. Hec grego. S V Qđ ſic in
telligendū eſt ꝙ ſine labore valido nō
pt quis reſurgere poſt ↄſuetudinē lon
gam viciorū inueteratā ad vias vite ⁊
quanto maioribꝰ criminibꝰ quis īpli
catus fuerit ⁊ diucius in ipſis ꝑſeuera
uerit tanto difficiliorē ⁊ maiorez pug
nam ⁊ laborē in reſiſtendo vicijs eum
habere oportebit. Qđ etiaꝫ atteſtatur
btūs aug. ſic dicens. Cōtra ingenitā
cōcupiſcentiā tanto amplius in ea ſu
ꝑāda voluptas laborabit quāto maio-
res ei vires ↄſuetudo dedit. Hec aug.
Hoc idem ſentit yſido. cū dicit. Sa-
tis delicate ſe palpat q̄ vult ſine labo-
re vicia ſuꝑare tn̄ peccati legē quā ſibi
deſeruiendo vicijs fecit ſine violentia
doloris reſecare nō poſſit. Hec yſido.
Un̄ neceſſe vt nouicius ſeu nouiter cō
uerſus laboret ⁊ faciet ſibi ↄſuetudinē
cōtra ↄſuetudinē affectū cōtra affectū
donec mereatᷣ vincere delectatōes car
nis ⁊ ſeculi. Et hoc beatus bern̄. atteſta
tur in quadā auctoritate ſic dicēs Ad
ea que dei ſunt ꝑcipienda homo ſe at-
tingat neceſſitatē ſibi faciat contra ne
ceſſitatē. ⁊ ↄſuetudinē cōtra ↄſuetudi
nē ⁊ affectū ſibi formans ↄtra affectū
donec mereatur plenā delectatōem cō
tra delectatōem vt delectatōnibus car
nis ⁊ ſeculi ſaltē delecteᷣ carere quan-
tū prius delectabatᷣ habere. Hec bern̄.
Notandū etiā ꝙ nouiter ↄuerſi ad re-
ligionē temꝑe ꝓbatōis inter cetera q̄
ſuſtinēt maxime duo paciūtur. T
Primū eſt incōſuete vite nouitas taꝫ
in aſſumptōe habitus quā etiā in mo
rū alteratōe ſiue mutatiōe. Secūdum
eſt ſubtractio gratie infuſe ⁊ prius ha
bite ꝑ quā ſolent ↄſolari ⁊ ↄfortari in
cipientes. Primū ait inconſuete vite
nouitas. nam dum aliquis ↄpunctus
pro ſuis delictis ſanctam religionē in
greditur habitū ordinis aſſumendo ꝓ
ceſſuꝫ temꝑis ceſſante primo feruore
occurrit mēti aſꝑitas habitus ⁊ auſte
ritas vite ⁊ ↄuerſatōis incōſuete vide
licet vigilia. ieiuniū. ſilentium. obediē
tia. caſtigationes. ⁊ cetere obſeruan-
cie regulares. Incipit autem animus
adhuc carnalis ea abhorrere ⁊ gemit

ſub graui ſarcina cōuerſationis. Tre-
pidat eñ caro ⁊ abhorret ſubire vias
duras ⁊ aſperas ſentire ↄtra ↄſuetudi
nē ⁊ recurrit fantaſmata pctōꝝ ymagi
nationes vite prioris qualiter in ſecu
lo liberaliter vixerit ⁊ ſuam voluntatē
in delicijs diuerſis ⁊ voluptatibus ha
buerit ⁊ vexatur carnaliter carnalis a
nimus ex eo nimirū ꝙ ꝓhibetur ab ali
is ⁊ ſubtrahit̄ qd̄ turpiter libuit ⁊ pre
cipit̄ ⁊ proponit̄ qd̄ ſancte libet als li-
cet ſed carni nō facile libet. Ex hac aūt
difficultate ⁊ temptatōe incipit homo
inſtabilis eſſe ⁊ nōnūꝗ̄ dolere de igreſ
ſu religionis ⁊ vias q̄rere euaſionis.
Unde ſunt nōnulli qui poſt aſſumptū
habitū religionis inſtigante dyabo. o
et propria fragilitate poſtpoſito timo-
re dei ⁊ verecundia hoīm reuertunt̄ ad
ſeculū. Et ſunt nōnulli qui ꝓpter pudo
rem hoīm verecūdant̄ deponere habi-
tū hi tales nonnūquā fingūt ſe aliquā
infirmitatē habere aut debilitatē vt cū
honore poſſint iugum ordinis euadere
et a religione recedere. Et ꝓpter hanc
fictā occaſionem ꝗ̄ plures a ſancta cō
uerſatōe recedūt. Et ſunt nōnulli qui
propter diuerſa temptamenta efficiū
tur inſtabiles ⁊ ſe dolent intraſſe reli-
gionē ſiue ordinē ſed ꝓpter votum qd̄
emiſerunt cor ſuū firmant ad manen-
dū. plurimi tñ poſt voti emiſſionē in-
ſtigante dyabolo ab ordine diſcedunt
Et ſunt nōnulli qui multū feruentes
ſunt tēpe probatōis quos ↄſiderās
dyabolus ſub ſpecie boni nititur puer
tere. Unde ſuggerit eis ꝙ non poſſint
ordinē prout ſcriptū ⁊ mandatum eſt
in regula ⁊ in ſtatutis ordinis obſerua
re tam propter ſuā fragilitatē ꝗ̄ etiā
ꝙ in pluribꝰ ipſam regulā vſq̄ ad ꝑ-
fectū ↄſiderant a ꝓfeſſionis ordinis nō ex
equi nec ꝑficere ⁊ iō inſtabiles efficiū
tur. quia putant ſi profeſſionē fecerit

ſibi ex hoc ꝑiculum īminere ⁊ ſi ꝑ hoc
antiquꝰ hoſtis preualere nō poteſt. tūc
immittit quendā affectum indiſcretū
ita ꝙ aliqui corpus ſuū ꝑvigilias. ie-
iunia. ⁊ orationes. ⁊ alias caſtigatio
nes nimis indiſcrete affligunt in tan-
tū ꝙ propter hoc incidunt in debilita
tē corꝑis ⁊ capitis ⁊ ob hanc cauſam
aliqui ſic debilitati de ordine egrediū
tur. ſi autem remanent ab hac infirmi
tate diu nō reformant̄. U Item
aliqua plurima que patiuntur nouelli
tpe probatōnis inſtinctu dyaboli que
faciunt eos fluctuare ⁊ eſſe in propoſi-
to inſtabiles ſicut quotidiana exꝑien-
tia quā plurimos docet in tali exiſten
tes. Contra iſta impedimenta ⁊ temp
tationes ſunt hec remedia X Pri
mū eſt habitare inter multos. quia ha
bitando inter multos videmus pluri
mos qui eandē forte temptatōem ha-
bent ⁊ viriliter ſuſtinent ⁊ multos qui
iam euaſerūt ⁊ ad maiora profecerūt
quos intuentes animamur ⁊ ī noſtris
temptatiōibus non deficimus A
Scdm eſt exempla reſpicere ſeniorū
habentiū timorē ⁊ amorē dei quorum
exemplo poſſimus accendi ⁊ in bono
ꝓpoſito firmari B Terciū eſt api
re ↄſcientiam. multum enim valet ad
tēptatōes mitigandas manifeſtare ſu
as paſſiones ⁊ impugnationes ſenio-
ribus ꝑ hūilem cōfeſſionem. C
Quartū quod eſt maximū querere ſu
per hmōi temptatōibus ⁊ ꝑplexitati
bus a ſenioribus timorē dei habentibꝰ
ↄſilia q̄ꝛ nihil ita efficax eſt ad euaden
dū laqueos diaboli quēadmodū ſunt
ↄſilia de hūili corde procedentia qui
bus ↄſilijs dꝫ vnuſquiſq̄ nouellus ⁊ ī
his temptatōibus laborās acquieſce-
re ⁊ in cor ſuū monita ſalutis q̄ſi a deo
prolata aſſumere. Ad hoc faciendum
beatus grego. hortatur nos dicens.

Collocutiõis vox pluſq̃ lectiõis ſmo
torpẽtia corda excitat ⁊ de mortua pel
le ad hoiem viuũ recurre. deuz in hoie
conſule. apꝫ impedimentũ ⁊ quere me
dicamentũ. auſculta in mẽte nõ homi
nẽ de ſe mendacẽ ſed ꝑ hoiem deũ ve/
racem reſpondentẽ. docentẽ. ꝯſolantẽ
exhortantẽ. ⁊ diſce diligenter ne ſenſu
proprio pro tollẽdo impedimẽto tali
forſitan vtaris remedio ꝺ quo poſtmo
dũ naſcaẗ impedimenti maioris occa
ſio. ſicut eſtuans cõtra eſtũ aqua ſe in/
frigidat ⁊ exinde poſtea magis eſtuat.
Hec greg. Cũ vero ꝑcepto cõſilio me
diante gratia dei. homo in mente ſtabi
litus fuerit ⁊ in ꝓpoſito firmatus infũ/
ditur ſibi abundantior gratia deuotio
nis. Nam fit caſtus in cogitatõe deuo
tus ĩ oratõe ſuſpẽditur deſiderijs eſt lu
it lacrimis ſanctis affectibꝫ abundat.
vigilias. ieiunia. ⁊ ceteros labores li
benter ſuffert ¶ Sed ne homo de
tot donis ⁊ ꝯſolatõibus preſumat aut
eleuetur omnipꝫ deus gratiã dulcedĩs
quam ꝯtulit ad horã ſubtrahit ex qua
ſubtractõe efficitur tedioſus ad opus
bonũ indeuotus in oratione ⁊ in cete
ris obſeruãtijs regularibus ⁊ incipit
homo tribulari ⁊ anguſtiari in ſemet/
ipſo eo ꝙ nõ ſentit in ſe prioris gratie
et deuotionis dulcedinẽ. Contriſtaẗ
mente ⁊ timet propter ſua pctã que fe
cit ſe nõ placere deo eo ꝙ ſuam gratiã
quam prius habuit ab ipſo diſtulerit.
Et hec eſt ſecũda tribulatio ſiue temp
tatio vt ſ̃ premiſſum eſt. quã paciunẗ
nouiter ꝯuerſi ¶ Contra hanc tri
bulatõez ⁊ recuꝑationẽ gratie qua ho
mo priuatus ẽ. ſunt hec remedia. Pri
mũ eſt lectio ſanctarũ ſcripturarũ que
lectio ſancta inſtruit in moribus ꝑdit
temptatões donat ꝯſolatões. Secun/
dũ eſt pacientia vt pacienter ſuſtinea
mus hãc aduerſitatẽ nec moueamꝰ pro
pter hoc a ſctõ ꝓpoſito. Terciũ eſt fre/
quentia ſuſpirioꝝ qꝛ nõ debemus ceſſare
a gemitu donec miſereaẗ nr̃i deus no/
ſter nobis ſuã grãm infundẽdo. Quar
tũ ⁊ maximũ eſt timor cũ hũilitate. nã
ſicut ꝓpter ſuꝑbiã ſubtrahiẗ gratia ita
ꝑ hũilitatẽ ⁊ timorẽ recuperatur. qꝛ deꝰ
ſuꝑbis reſiſtit hũilibus aũt dat gratiã
De hoc dicit btũs bern̄. In ỽitate di/
dici nil tam efficax ad gratiã ꝓmerẽ/
dã retinendã ⁊ recuꝑandaz q̃ƺ ſi omni
tꝑe corã deo inueniaris nõ altũ ſaꝑe ſƺ
timere. Vñ beatus es ſi cor tuũ tripli/
ci timore repleueris. vt timeas quidẽ
pro accepta gratia amplius ꝓ amiſſa
longe plus ꝓ recuꝑata qꝛ vbi tibi gra/
tia deficit deficis ⁊ tu. argumẽtũ ergo
ſuꝑbie priuatio gratie eſt. Hec bern̄.
Vides g̃ ꝑ predcã ꝙ ſubtracta gratia
ꝓpter ſuꝑbiã ꝑ hũilitatẽ ⁊ timorẽ reuo
catur ⁊ reformaẗ. Etiaz ſciendũ ꝙ pi
us dñs ꝯſiderans ⁊ vidẽs fragilitatẽ
ſingulorũ ipſis nouellis ⁊ incipientiꝰ
alleuiat pugnas temptationũ ⁊ ꝯſola
tur dulcedine gratie ſue ne ex diffcul
tate temptatõnũ ⁊ tribulationũ diſſol
uanẗ ⁊ ad ſeculũ reuertanẗ. quos vero
ꝑſpexerit fortiores etiã in ipſo princi
pio inchoatõis ꝑmittit eos pati pug/
nas temptationũ vt ꝑfectius a pctis
purgenẗ ⁊ citius coronenẗ ¶ De
hoc dicit iohãnes abbas mõtis ſynay
in tracta. de. xxx. gradibꝫ ſic diſpẽſati
ue dicẽs a nouis incipiẽtibꝫ pugnas
alleuiat aliqñ ex principijs confeſtim
in mundũ denuo reſoluiẗ igitur gaude
te in dño ſemꝑ omnes ſerui eius in vo
biſmetipſis hoc ſignum charitatis re
gis ad vos cognoſcentes. Sunt etiam
viriles anime ⁊ ſtatim ex principijs
pugnans permittit in eis relaxari vo/
lens ipſas in breui coronare. Hec io/
hannes abbas. Et quamuis aliqui
dulcedinem diuine gratie. vt dictum

eſt rp̄e inchoatōis ⁊ ꝓbatōis accipiāt
plures tn̄ propter pctā diuerſa in ſecu
lo cōmiſſa amaritudinē temptationū
et tribulationū paciunt̄ vt ꝑ lacrimaſ
ac cōpunctionē cordis a ſordibus vi-
cioꝝ purgati mentis oculos ad ſupna
valeant eleuare ⁊ poſtpoſito timore ſe-
uili ex caritate ⁊ ꝯſideria ad amorem
celeſtis patrie ſuſpirare. Qḋ ꝓbat yſi
do. ſic dicēs G Sciendū ꝙ ꝯuer
ſi ad deū plerūqʒ alij incipiūt dulcedi
ne. alij tēptationū amaritudine. Om
nis ꝯuerſus āte ex fletu inchoat pecca
torū ⁊ ſic tranſeat ad deſideriū ſupno
rū. Prius em̄ lacrimis purganda ſunt
vicia que geſſimus ⁊ tūc mūda men-
tis acie id qḋ queremus ꝯtemplemur
vt dū antea flendo pcti caligo a nobiſ
detergitur mūdatis cordis oculis libe
re ſupna inſpiciant̄ ante neceſſe eſt ti
more cōuerti ad deū vt metu futurarū
penarū carnales illecebre deuincant̄.
Deinde oʒ abiecto timore ad amorē
vite eterne tranſire. Perfecta em̄ cari
tas foris mittit timorē Qui aūt timet
habet penā ⁊ nō eſt ꝑfectus vn̄ neceſſe
eſt omni ꝯuerſo vt poſt timorē cōſurge
re ad charitatē dei debeat quaſi filius
ne ſemꝑ ſub timore iaceat q̄ſi ſeruus
tūc em̄ amorē nr̄e ꝯuerſiōis oſ̄dimus
ſi deū ⁊ patrē diligimus quē prius ſui
li mente verevt dn̄m formidabamus.
Hec yſido. H Notandū etiā ꝙ
deus quos ad magnū ſanctitatis ſtatū
ꝓmouere deſiderat Primo fouet eos
dulcibꝫ blandimentis. Scd̄o exercet
duris ⁊ aſperis temptamētis. Tercio
firmā ⁊ ſtabilē dat tranquillitatē mē-
tis. Primū exhibet incipientibꝫ. Se
cundū proficientibꝫ. Terciū ꝑfectis.
Deus igit̄ ſuis electis ī primo aggreſ
ſu vite occurrit eis ꝯſolatōnē dulcedi
nis infundendo blandienſqʒ eis atqʒ
fouens ſorbiciūculis dulcibus diuine
ꝯſolatōis vt ꝑ hoc eos ad ſue familia-
ritatis graciā introducat Qḋ benigna
dei diſpēſatione agitur qꝛ ſi eoꝝ iniciū
amaritudo temptatōis exciperet faci
liter ad ea que reliquerāt redirent vn̄
deus occurrit eis paternis amplexibꝫ
infundens eis tantā deuotōis graciaʒ
vt flere valeāt in orōnibꝫ ſuſpirare in
meditatōibus dulcia ſentire in affecti
bus ita vt om̄ia aſpera ⁊ dura ſint eis
dulcia ⁊ oīa que agunt iocūda ſint ⁊ fe
ſtiua vt q̄ſi ꝑ oēs dies illos ꝯuiuiū du
cant. D̄ hac deuotōis gratia dicit btūs
bern̄. Pius dn̄s puſillos corde hmōi
blandicijs in ꝯuerſionis inicio ſolet al
licere ſed nouerint tales hanc graciaʒ
ſibi preſtitam ⁊ nō datam vt in die ma
lorū memores ſint bonorū. Poſt hoc
ſcd̄o exercet deus ſuos duris ⁊ aſpis
temptatōibus naʒ ſubtracta gratia di
uine ꝯſolatōis incipit hō tepeſcere et
in bonis opibus attediari. faſtidit em̄
omne bonū tedet legere orare nō dele
ctat meditatōes non inuenit nec bona
audire nec loqui deſiderat. Ex quorū
ꝑſona dicit ber. Non ſine cauſa ab he-
ri ⁊ nudus tercius inuaſit me quidam
languor anime ⁊ mentis hebetudo ⁊ in
ſolita quedā inercia ſpiritus vnḋ iſta
ſterilitas anime mee ⁊ indeuotōis q̄m
patior exaruit cor meū ⁊ factū eſt ſine
aqua tibi compungi nō valet ad lacri
mas. legere ⁊ orare non delectat medi
tationes ſolitas non inuenio ideo ad
opus manuum piger ad vigilias ſom
nolentus. Hec bernar. Non ſolum au
tem huiuſmodi defectum in ſpiritua-
libus patitur ſed etiam de diuerſis vi
cijs taʒ carnalibus q̄ʒ alijs temptatur
homo ⁊ vexatur vt nullam requiem in
ſe habeat ſed omnem tribulationem.
In his omnibus aduerſitatibus ſi ho
mo temptationibus nō ceſſerit ſed pa
cientiam ⁊ humilitateʒ habuerit ⁊ in

timoꝛe dei ꝑſeuerauerit conſolationē
magnam conſequetur a deo ⁊ vt ꝓmiſ/
ſum eſt dat tercio firmā tranquillita/
tem mentis de qua ꝓs dicit. Secundū
multitudinē doloꝝ meoꝝ ī corde meo
ꝯſolatōes tue letificauerūt aīam meā
Et apoſtolus ſicut abundāt paſſiones
in nobis ſic ꝑ xp̄m abundat cōſolatio
nr̄a. De hoc etiā dicit btūs bern̄. Deꝰ
cū ad mentē redit. temptationū nebu
las diſcutit ⁊ ſolē iuſticie reducit atqꝫ
ſic oñdit quantū nos diligat Quomo
do aūt ad mentē veniat ſubiūgit dicēs
cū omnis maloꝝū caligo ⁊ triſticia ab
ſtergiť tunc reſplendente rapti choꝛu
ſcatōe incircūſcripti luminis mens il
luſtratur quo vtrūqꝫ conſpicio in gau
dio cuiuſdam ſecuritatis abſoꝛbetur ⁊
quaſi defectū vite p̄ntis vltra ſe rapta
in quadā nouitate aliquociens recrea
tur. Hec ber. Vn̄ talis mens bene ſibi
cōſcia quocūqꝫ ꝯſideratōis oculos ver
tit. teſtimoniū ſalutis inuenit, ꝓpter qḋ
vocationē ſuā cū gaudio preſtolatur.
De hac leta ꝯfidentia dr̄ in prouerbi/
is. Expectatio iuſtoꝝū leticia. In qua
leta expectatōe ſtetit patriarcha iacob
cū dicebat. Salutare tuū expectabo
dn̄e. De iſtis tribus mōis quos ſolent
habere incipiētes proficientes ⁊ ꝑfe/
cti ⁊ ꝙ inchoatōe incipiētes inueniūt
blandimēta dulcedinis ⁊ proficiētes
certamina temptationū ⁊ ꝑfecti pleni
tudinē ꝑfectionis Beatus greg. ſatis
clare ⁊ largis verbis loquiť exponens
illa ṽba libri Job dicta ꝑ lxliu. vide/
licet. Hec oīa opatur deus. trib9 vi
cibus ꝑ ſingulos ſic dicens. Solerter
intuendū eſt que iſte tres vices ſint q̄/
bus vnuſquiſqꝫ homo anxietate mero
ris afficiť ⁊ poſt meroꝛem ad ſecurita
tem leticie reuocať. quia grauis prioꝛ
meroꝛ afficit ⁊ magna poſtmodū leti/
cia attollit. Igitur ſi vigilanter inten
dimus has tres vices meroꝛis ⁊ leti/
cie vniuſcuiuſqꝫ electi aīmū iſtis alter
nari mōis inuenimus id eſt cōuerſione
temptatōe ⁊ moꝛte. In prima quidē
quā diximus alis cōuerſionis vite gra
uis meroꝛ eſt cū ſua vnuſquiſqꝫ pecca/
ta cōſiderans curarū ſecularium vult cō
pedes rumpe ⁊ viā dei ꝑ ſpaciū ſecure
ꝯuerſatōis ambulare deſideriorū tem
paliū graue onus abicere ⁊ leue iugū
dn̄i libera ſeruitute poꝛtare. Cogitāti ei
iſta occurrit iſta familiaris ſua carna/
lis delectatio q̄ inueterata dudum q̄n
to eni diucius ſuſtinuit tanto arcius
ſtringit ⁊ a ſe tardius abire permittit.
Et quis ibi meroꝛ q̄ anxietas cordis
quādo hinc ſpiritus vocat. caro reuo/
cat. hinc amoꝛ noue ꝯuerſatōis inuitat
hinc vſus vetuſtate ꝯuerſitatis impu/
gnat hinc deſiderio ad ſpiritualē pa/
triā flagrat ⁊ hinc in ſemetipſo carna
lem delectatōem ſeu ꝯcupiſcētiam to
lerat que cū aliquo mō etiā inuitū de/
lectat. Sed qꝛ diuina gratia diu nos
difficultatibus affici ꝑmittit ruptis
peccatoꝝ noſtroꝝ vinculis citius nos
ad libertatē noue ꝯuerſatōis ꝯſolidan
do ꝑducit ⁊ ad precedentem triſticiā
ſubſequēs leticia replet ⁊ fouet ita vt
ꝯuerſi vniuſcuiuſqꝫ animus eo magis
ad dn̄m ſuum ꝑueniēdo gaudeat quo
magis ſe pro illo meminit laboꝛando
voluiſſe. Fit coꝛdi immenſa leticia qꝛ
ei quē deſiderat iam ꝑ ſpem charitas
appropinquat. Sꝫ ne ꝯuerſus quiſqꝫ
ſanctū iā ſanctū ſe eſſe credat ⁊ quem
pugna meroꝛis ſupare nō valuit ne ip
ſa poſtmodū ſecuritas ſternat diſpēſā
te deo ꝑmittiť vt poſt ꝯuerſiōem ſuam
temptationum ſtimulis fatigeť. Iam
quidē ꝑ ꝯuerſionē rubꝝ mare tranſitū
eſt ſed adhuc in heremo p̄ntis vite an
te faciem hoſtis occurrunt. Iam pec/
cata preterita velut extinctos egypti/

os poſt terga relinquimus ſed adhuc
vicia quaſi alij hoſtes obuiāt vt ad ter
rā promiſſiōis pgentibꝫ ceptum iter
intercludāt iam priores culpe velut in
ſeqntes aduerſarij ſola diuina vtute p
ſtrate ſunt ſed temptatōnū ſtimuli qſi
hoſtes alij cōtra faciē veniūt qui ꝛ cum
nr̄o labore ſupent̄. Cōuerſatio videli
cet ſecuritatē parit mater aūt negligē
cie ſolet eſſe ſecuritas Ne ergo ſecuri
tas negligentiā generet ſcriptū eſt fili
accedens ad ſuitutē dei ſta in iuſticia
et timore ꝛ prepara aīam tuā ad temp
tationē nō eni ait ad requiem ſed ad
temptatōem. qꝛ hoſtis noſter adhuc in
hac vita nos poſitos qntomagis nos
ſibi rebellare conſpicit tanto amplius
expugnare ɔtendit. Eos enim pulſare
negligit quos quieto iure poſſidere ſe
ſentit. Cōtra nos vero eo vehemētius
incitat̄ quo ex corde nr̄o qſi ex iure p
prie habitatōis expellitur hoc enim in
ſeipſo dn̄s ſub quadam diſpenſatione
figurauit qui dyabolū nō niſi poſt bap
tiſmū ſe temptare pmiſit vt ſignū no
bis quoddā future ɔuerſatōnis innue
ret ꝙ mēbra eius poſtq̄ȝ ad deū profi
cerent tunc acriores temptationū inſi
dias tolerarēt. poſt primā ergo vicem
merois atq̄ȝ leticie quā vnuſquiſq̄ȝ p
ſtudiū cōuerſatōis cognoſcit hec ſecū
da ſubozitur qꝛ ne ſecuritas negligen
tia diſſoluatur in pulſu temptationis
afficitur. Et quidē quiſq̄ȝ in ipſo con
uerſatōis īicio magna plerūq̄ȝ excipi
tur dulcedine ɔſolatōis ſed durū labo
rē poſtmodū probatōis expitur I
Tres quippe mōi ſunt cōuerſoꝝ incho
atio medietas atq̄ȝ pfectō. in īchoatio
ne inueniūt blandimenta dulcedinis
in medio quoq̄ȝ tpe certamina temp
tatōis ad extremū vero pfectionē ple
nitudinis. Prius ergo illos dulcia ſuſci
piūt qui cōſolentur poſtmodū amara

que exerceant ꝛ tūc demū ſuauia atq̄ȝ
ſublimia q̄ ɔfirmēt nā ꝛ ſponſam ſuā
vir quiſq̄ȝ prius dulcibus blandimen
tis fouet quā cū iam ɔiūctam aſperis ī
crepatōibꝫ pbat probatā vo ſecurius
cogitatōibus poſſidet vn̄ ꝛ plebs iſra
helitica cū ſpondente ſe deo ad ſacras
mētis nuptias ex egipto vocaret̄ qua
ſi arraꝝ vite prius accepit blādimēta
ſignoꝝ. Cōiuncta aūt probatōne exer
cetur in heremo pbata vero in pmiſſio
nis terra virtutis plenitudine ɔfirmat̄
Ante igit̄ in miraculis deguſtauit qđ
appeteret. poſtmodū in labore tempta
ta eſt ſi cuſtodire noſſet qđ guſtaſſ; ad
extremū quoq̄ȝ plenius accipe meruit
qđ laboribꝫ probata cuſtodiuit Ita er
go vitā vniuſcuiuſq̄ȝ cōuerſi ꝛ inchoa
tio blāda pmulcet ꝛ aſpera medietas
probat ꝛ plena poſt pfectio liberat nā
ſepe conuerſi quiq̄ȝ in ipſo adhuc adi
tu inchoatōis ſue vel tranquillitatē pa
catiſſimam carnis vel dona, pphecie vel
predicamēta doctrine accipiunt poſt
aūt duris temptationū pbationibꝫ fa
tigant̄ a quibꝫ increpatōibꝫ adhuc cū
inciperēt valde liberos ſe eſſe credide
rūt. Quod diuine gratie diſpēſatōne
agit̄ ne inchoatōe ſua temptationū aſ
peritate tangant̄ quia ſi eoꝝ inicia a
maritudo temptatōis exciperet tam fa
cile ad ea q̄ reliquerant redirēt q̄ȝ nec
longe diſceſſerant. nam ɔtemptis pri
us vicijs qſi iuxta poſitis replicantur
vn̄ ſcriptū eſt cū emiſiſſet pharao po
pulum nō eos duxit dn̄s p viam terre
philiſtijm q̄ vicina eſt īputās ne forte
peniteret eū ſi vidiſſ; aduerſum ſe bel
la ɔſurgere ꝛ reuerteretur in egiptum
Ex egipto itaq̄ȝ exeūtibꝫ e vicio bella
ſubtrahunt̄. qꝛ relinqntibꝫ ſeculū que
dā pri⁹ trāquillitas pmōſtrat̄ ne ī ipa
ſua teneritudine atꝫ īchoatōe turbati
ad hoc territi redeāt qđ euaſert. Pri⁹

ergo ſuauitatem ſecuritatis ſentiunt:
prius pacis quiete nutriunt̄ poſt cogni
tam vero dulcedinē tanto iam tolera-
bilius temptationū certamīa ſuſtinēt
quanto in deo altius cognouerunt q̄d
ament. Unde petrus cū in montē duci
tur prius tranquillitatē trāſfiguratio
nis dñice cōtemplat̄ ⁊ tūc demū temp
tari ancilla interrogante ꝑmittitur vt
ꝑ temptatōem factus ex infirmitate ſi
bi cōſcius ad illud flendo ⁊ amādo re
curreret q̄d vidiſſet vt cum eū timoris
vnda in peccati pelagus raperet eſſet
prioris dulcedinis anchora que retine
ret. Sepe aūt tam diutina ſunt temp
tationū certamina q̄ȝ longa inchoatō
ne fuerāt blandimēta. Sepe vero ma
gis datur inchoatione dulcedinis mi-
nus labore probatiōis nūq̄ȝ vero labo
rem temptatōis diſpar ſequit̄ ꝑfectio
firmitatis. q꞉ iuxta ſummā certamīs
remunerat̄ quiſq̄ȝ plenitudine ꝑfectō
nis. Plerūq̄ȝ autem in eo quiſq̄ȝ ꝯuer
ſus labitur dū quibuſdaȝ donis gracie
dulcedine inchoationis excipitur fir-
macionē ſe accepiſſe ꝑfectionis arbi-
tratur ⁊ plenitudinē cōſumatōis eſti
mat que adhuc blādimēta eſſe incho-
ationis ignorat vnde fit vt dum ſubi-
to temptatōis procella tangitur deſpe
ctum ſe a deo ⁊ ꝑditum ſuſpicetur q̄ ſi
inchoatiōem ſue nō paſſioni cedēt ad
huc in proſperis poſitus mentē ad ad
uerſa prepararet ⁊ vicijs venientibꝫ poſt
modū tam firmus reſiſteret q̄ȝ ea etiā
ſagacius preuidiſſet que quideȝ tran-
quillus ſi preuidet tolerat eorū tamen
certamina etiam ſi preuideat nō decli
net quia vſus noſtri itineris nequaq̄ȝ
agitur ſine puluere temptatiōis. Ple
rūq̄ȝ autem ꝯuerſus quiſq̄ȝ talibus tēp
tatōnū ſtimulis agitatur qualiter ante
ꝯuerſionis gratiā nūquam pulſatum
ſe eſſe reminiſcit̄ non quia tūc eadem
radix temptatōis deerat ſed q꞉ nō ap
ꝑebat. R Humanus quippe aīmus
multis cogitatiōibꝫ occupatus ſepe ſi
bimet aliquo mō manet incognitus.
vt omnino q̄d tolerat neſciat. q꞉ dum
ꝑ multa ſpergitur ab interna ſui cogni
tione remouet̄. Si autem deo vacare
appetat ⁊ ramos multimode cognitio-
nis abſcidat tūc libere ꝯſpicit quid de
intima carnis radice procedit. Cardu
us namq̄ȝ in via naſcit̄ itinerantiū pe-
dibus teritur ipſo vſu trāſeuntiū eius
ſuꝑficies ne appeat cōfringitur ſed q̄ȝ
uis deſuꝑ fructificātes ſpine nō appe-
ant ſub terra tamē radix occulta ꝑdu-
rat. Si autē eum ꝑtranſeuntiū pedes
terere ⁊ calcare ceſſauerint mox in ſu-
perficiē ſurgendo progreditur ⁊ ꝑ ſpi
nam prodit in publicum quicquid in
radice videbat̄ occultū. Ita in corde ſe
culariū ſepe occulta quedaȝ temptatō
nū radix nō facile appareȝ exurgere q꞉
velut via actionū ſic tranſeuntiū terit̄
pede cogitationum ⁊ ꝑ innumeras cu
ras quaſi multis itinerantiū primitur
pedibus ne videat̄. Si aūt ꝑ cōuerſio
nis gratiam a via cordis curarum tur
ba emouetur vt nulla illud inſolentia
occaſionū cōterat nullus cogitationū
tumultus premat tūc quod occultum
latebat agnoſcitur tūc radicem vicio-
rū pungit libere ſpina temptationum
contra quē bene viuentis manu agitur
vt inquantū poteſt fieri nō tegatur oc-
culta ſꝫ radicitus euellat̄. L Quod
nec fiat vniuſcuiuſq̄ȝ cōuerſi animū ita
hec ſpina conturbat. vt ſepe ꝑcuſſione
ſubita pene ſuꝑari ſentiat eiuſq̄ȝ vul-
nus medullitus inflictū exitiabiliter
ꝑtimeſcat plerūq̄ȝ vero ipſi temptatio
nū ſtimuli dum in vſum veniunt dilatā
tur ⁊ non quidem acriores ſed longio
res exiſtunt. minus aūt dolent ſed ma
gis ſibi inficiūt quia dū mēti diutius

adhærent tanto ſiūt minus pauidi quā
tomagis aſſueti. Inter hec ergo depre
henſa mens huc illucq̄ diſtenditur ⁊
ſepe hincinde prouocata cū temptan
ti vicio obuiet vel qđ penitētia ignoret
Unde plerūq̄ euenit vt dum nimis in
ſurgentia vicia cruciāt cū repugnātis
animū iam iamq̄ quaſi in lapſum de-
ſperationis inclinant. Cōuerſus quiſq̄
hanc ipſam ſublimitatis viam quam
ſibi ad remediū elegit expaueſcat ⁊ q̄
ſi in ſummo educt⁹ titubat qui in imo
ſolidus ſtabat. ita vero circūfrementi-
bus temptationū motibus anguſtat̃.
vt recte de eo dici debeat abhominabi
lis ⁊ invita ſua panis ⁊ aīme eius ci-
bus deſiderabilis ℟ Sed q̄ mi
ſericors deus probari nos ꝑmittit tēp
tatiōibus nō reprobari ſicut ſcriptum
eſt. Fidelis aūt deus qui nō patit̃ vos
temptari ſupra id qđ poteſtis ſed faci
et cū temptatione etiā ꝓuentū vt poſſi
tis ſuſtinere citius ꝯſolatōis opus oc
currat ⁊ ſurgentes temptationū ſtimu
los mitigat impūgnantesq̄ ſe cogita-
tionū motus interna pace trāquillat.
moxq̄ iam immenſa de ſpe celeſti leti
ciā ꝑcipit. dum deuictū malū reſpicit
qđ tolerauit vt iure de hoc temptato li
beratoq̄ homīe dici debeat videbit fa-
ciē eius in iubilo ⁊ liberabit aīam ſuā
vt ꝑgeret in interitū. ſed viuēs lucem
videret. his itaq̄ duabus vicibꝫ idest
ꝯuerſionis ⁊ probatōis ꝑ merorē leti
ciamq̄ tranſactis ſupeſt tercia cuius
merorē adhuc ſuſtineāt ⁊ gaudia cōſe
quant̃. poſt ꝯuerſionis nāq̄ certamia
poſt probatōnis erumnā reſtat adhuc
dura temptatio q̄ venire nō poteſt ad
ꝑfecta gaudia libertatis niſi prius de-
bitū ſoluerit hūane ꝯdicionis. Cōuer
ſus aūt quiſq̄ ſibi cautus ⁊ ſollicitusq̄
tacite ſecū cōſiderare nō ceſſat etern⁹
index q̄ diſtrictus adueniat ſuūq̄ ter

minū proſpicit ⁊ ante ſeueritatē tan-
te iuſticie quas rōnes vite ſue ſit poſi
turus attendit ⁊ ſi cuncta praua opa q̄
intelligere potuit deuitauit vētur⁹ tn̄
corā diſtricto iudice illa magis que in
ſeipſo nō intelligit ꝑtimeſcit. Quis
eīn cōſiderare valeat q̄nta mala ꝑ mo
mēta tpm ipſis incōſtantibus cogita-
tionū motibus ꝑpetrauim⁹ ꝟ Fa
cile eſt aūt opa ꝑuerſa vitare ſꝫ nimis
difficile eſt ab illata cogitatiōe corri
gere ⁊ tn̄ ſcriptū eſt ve qui cogitatis in
utile. Et rurſum. in die illa iudicabit
dominus occulta hoīm humana autē
aīma ſemel eternitatis ſtatū deſerens
ad fluxū tpalitatis delapſa hāc muta-
bilitatē alternātiū motuū nōnūq̄ dū
cadere volens appetit ⁊ dum conat̃ ſur
gere cogit multa tolerare. inde quippe
puīta ē vn̄ delectata ē. q̄n ꝯuerſa habe
ret laborē certamīs vnde nō cōuerſa
appetit gaudiū voluptatis. Sepe ergo
electis etiā nolentibꝫ in cogitatōe ſur
ripit qđ ipſi ſollicite inſpiciūt ⁊ ante
dei oculos quanti ſint reatus attendūt
et cum de omibus ſemꝑ diſtricta iudi
cia ꝑtimeſcāt tūc tamen hec vehemēter
metuūt cū ad ſoluendū humane cōdi
tionis debitū venientes diſtricto iudi-
cio propinquare ſe cernunt ⁊ fit tanto
minus acrior quanto ⁊ tribulatio eter
na vicinior. Ante oculos aūt cordis ni
hil tūc trāſuolat de fantaſmate cogita
tionis. q̄ ſubductis de medio omnibꝫ
ſe ⁊ illū tantūmodo conſiderat cui ap
propinquat. Creſcit pauor vicina re-
tributōe iuſticie ⁊ vrgente ſolutōe car-
nis. quāto magis diſtrictū iudiciū iā
quē quaſi tangit tanto formidat vehe-
menti⁹ ℳ Mandata dei ſe nūq̄
pretermiſſe meminerūt. formidant tn̄
tn̄ illa que neſciūt quia videlicꝫ ſemet
ipſos diīudicare ⁊ cōprehendere oīno
nō poſſunt atq̄ vrgēte exitu ſubtiliori

terrenť metu. vnde redemptoꝛ noſter ſolutõi carnis appꝛopinquãs ⁊ ad mē bꝛoꝝ ſuoꝝ ſpēm factus in agone cepit pꝛolixius oꝛare. Quid enī pꝛo ſe ille cū agonia ꝑeret qui in terra poſitus celeſtia cū poteſtate tribuebat ſed appꝛopinquãte moꝛte noſtre mētis in ſe certamē expꝛeſſit q̄ vim quandã terroris ac foꝛmidinis patim̄ cū ꝑ ſolutõez carnis eterno iudici ꝓpiquamus neqꝫ enī tūc cuiuſlibet aīma immerito terretur qñ poſt puſillum hoc inuenit qđ in eternū mutare nõ pōt. Cõſiderem⁹ quippe ꝙ viã pn̄tis vite nequaqꝫ ſine culpa tranſire potuimus. Conſideremus etiam quia nec hoc quidē ſine aliquo reatu noſtro eſt qđ laudabiliter geſſimus ſi remota pietate iudicemur. Quis enī noſtrū vitã precedentiū patrū valeat vel ſupari vel aſſequi. Et tamen dauid ait nõ intres in iudicū cū ſeruo tuo: quia nõ iuſtificabiť in cõſpectu tuo oīs viuēs. Nihil mihi conſcius ſuꝫ addidit. Sed nõ in hoc iuſtificatus ſum iacobꝰ dicit. in multis enī offēdimus oēs. Johãnes ſi dixerim⁹ qꝛ peccatū nõ habemus ipſi nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nõ eſt. Quid g̃ faciūt tabule ſi ɔtremiſcūt columne aut qñ virgulta īmobilia ſtabunt ſi huius pauoꝛis trepitudine etiam cedri q̄tiant. Solutõi ergo carnis appꝛopinquãs nõnūqꝫ terroꝛē vindicte etiã iuſta aīma turbať cui ⁊ ſi quid trãquillū in hac vita ſepe potuit moꝛtis articulo interueniente ɔcutiť. Sed qꝛ iuſtorū anime a leuibus quibuſcūqꝫ cõtagiis ipſo ſepe moꝛtis pauoꝛe purganť ⁊ eterne retributõis gaudia iam ab ipã carnis ſolutõe ꝑcipiūt. Plerūqꝫ vero ɔtemplatõe quadã retributiõis interne etiã pꝛius q̄ carne expolienť hylareſcūt ⁊ quia dum vetuſtatis debitū ſoluūt noui muneris leticia ꝑfruūť recte dicitť videbit faciem eius in iubilo vel certe liberabit aīaꝫ ſuam ne ꝑgat in interitū. ſed viuens luce videat. iuſti itaqꝫ anima in iubilo faciem dei cõſpicit qꝛ tantū ꝺ leticia interna ꝑſpicit vel ꝑcipit quantū capere vl' aſſumpta vix poſſit. ibi igiť luce vidēs videt qꝛ ſpiritalem oculū in radio interni ſolis īfigit. ibi lucē ⁊ viuens videt omni īmutabilitate atqꝫ viciſſitudine ⁊ obumbratõe calcata veritati eternitatis inheret atqꝫ inherendo ei quē cernit ad ſimilitudinē incõmutabilitatis aſſurgit atqꝫ ad ſemetipſam auctoꝛis ſui incõuertibilem ſpēm dum alias reſpicit aſſumit. que enī ad mobilitatē ꝑ ſeipſam lapſa eſt ad immutabilitatis ſtatum ſurgit. Igitur heliu de afflicto quolibet liberatoqꝫ homine qꝛ pꝛimū meroꝛis ⁊ amaritudinē ⁊ poſtmodū apte ſubiūxit hec oīa opatur deus tribꝰ vicibꝰ ꝑ ſingulos videlicet pꝛobatõis ɔuerſionis ⁊ moꝛtis qꝛ ꝑ hec tria ⁊ duris pꝛimū ſtimulis meroꝛis afficitur ⁊ magis poſtmodū ſecuritatis gaudiis refoueť. Et quia electi vniuſcuiuſqꝫ mens tribus vicibus .i. vel laboꝛe ɔuerſionis vel ꝑbatõe temptatiõis vel foꝛmidine ſolutionis atteriť atqꝫ ipſa attritõe purgata liberať. Apte ſubiūgiť vt reuocet animas eoꝝ a coꝛruptõe ⁊ illuminet lumine viuentiū. lux quippe moꝛientiū eſt quã coꝛpeis cernimus oculis. Qui autem huic mūdo viuunt luce moꝛientiū tenebreſcūt illuminanť aūt a lumine viuentiū qui deſpecto tꝑali lumine ad ſplēdoꝛē eterne claritatis occurrūt vt ibi viuãt vbi verū lumē ſentiēdo videant vbi nõ aliud lumen alia vita ſed vbi lux vita ſit vbi ſic nos exterius circūſcribat vt interius impleat vt incircūſcripta externis circūſcribat. Illuminanť g̃ in lucē viuētiū quã tanto tē ſubtilius ɔſpiciēt q̄to nūc ad illã pu-

tius viuant hucuſqꝫ Greg. in libro. xx
iiij. mor. volēs igit̃ oſ̄dere in aliq̄ pre
ꝑ auctoritatē viri greg. ſtatū incipien-
tiū proficientiū ⁊ ꝑfectorꝫ a materia no
ſtra quā tractamus aliq̄liter digreſſi
ſumus. Sꝫ redeamus nūc ad propoſi
tū ⁊ ſtatū incipientiū prout dn̄s dona
uerit exequamꝰ. Sicut enī ſupius dictū
eſt. ꝙ oīpſ deus quos preordinauit ad
vitā eternā diuerſis mōis ad ſe vocat
maxime tñ hoc ipm̄ ꝑ duplicē modū
cōtigere ſolet aut ꝑ flagella correptio
nis aut ꝑ affectū dilectōis. poſtqꝫ vero
tales ꝑ pn̄iam ⁊ emēdatōez vite ad de
um ꝯuerſi fuerint diuerſas impugna-
tōes ⁊ labores ſuſtinēt. ſꝫ ſuſtinere de
bent paciēter qꝛ ꝑ trāſitoriū laborē ab
eterno dolore liberant̃. De quo loquitur
gre. vj. mor. ſup illo iob. ipſe vulnerat
⁊ medet̃ ſic dicens. ¶ Duobus
modis dn̄s omīpſ vulnerat quos vult
reducere ad ſalutē. Aliqñ enī carnem
ꝑcutit ⁊ mētis duriciā ſuo pauore ca-
leſcit. vulnerādo ergo ad ſalutē reuo-
cat cū electos ſuos affligit exterius vt
interius viuāt. Unde ꝑ moyſen quoqꝫ
loquit̃ ſic dicēs. Ego occidā: ⁊ ego vi
uere faciā. Occidit enī ⁊ viuificat per
cutit ⁊ ſanat. Quia idcirco foras fla-
gella admouet vt intus vulnera delicto
rū curet. Aliqñ etiam ſi flagella exteri
us ceſſare videant̃ intus vulnera affli-
git. qꝛ mentis nr̄e duriciam ſuo deſide
rio ꝑcutit. ſed ꝑcutiēdo ſanat. Corda
enī male ſana ſunt cū nullo dei amore
ſauciant̃ cū ꝑegrinatōnis ſue erumnā
nō ſentiunt. ſꝫ vulnerant̃ vt ſanent̃ qꝛ
dū amoris ſui ſpiculis mentes deus
inſenſibiles percutit. mox eas ſenſibi
les per ardorē caritatis reddit. Unde
ꝑ ſponſam in canticis canticorꝫ dr̄ vul
nera caritate ego ſum. Male enī ſana
aīa atqꝫ in hꝰ exilij ceca ſecuritate pro
ſtrata nec videbit dn̄m nec videre req̄
rebat. ꝑcuſſa aūt caritatis ſpiculis vul-
nerat̃ in intimis affectu pietatis. ardet
deſiderio ꝯtēplatōis ⁊ miro mō viui-
ficat̃ ex vulnere q̄ pꝛiꝰ mortua iacebat
in ſalute eſtuat. anhelat. etiā videre de
ſiderat quē fugiebat. ꝑcuſſiōe ergo ad
ſalutē reducit̃ q̄ ad ſecuritatē quietis
intime amoris ſui ꝑturbatōe reuocat̃
Sed ſauciata mēs cū anhelare in deū
cepit cū cūcta mūdi huius blandimē
ta deſpiciēs ad ſupnā patriā ꝑ deſide
riū tendit ad temptatōez ei protinus
vertit̃ q̄cquid amicū prius in ſclo blā-
dūqꝫ putabat̃. nam qui peccantē ama
re ꝯſueuerat recte viuentē crudeliter ī
pugnat ⁊ erectus in deo aīmus carnis
ſue bella tolerat in q̄ prius vicijs ſui-
ens delectabilr̃ iacebat voluptates pri
ſtine ad memoriā redeunt ⁊ ꝯtradicē
tē mentē grauiter tñ affligūt. Sed dū
ꝑ hoc tranſitorio labore atterimur a ꝑ
petuo dolore liberamꝰ. hec greg. ¶
Quicūqꝫ ḡ de erūnoſo ſeculo ad ſcām
ꝯuerſionē ſiue religiōez ꝑ dei grām vo
catus ⁊ ꝯuerſus fuerit ſiue ꝑ flagellati
onē ſiue ꝑ dilectōez aut quocūqꝫ alio
mō vt ſupra pluries premiſſū eſt ſtet
firmus in ꝓpoſito nec ꝓpter temptatōē
aliquā impugnatōem ſeu aduerſitatē
a ſancta intentōe ⁊ a via ſalubri quā ꝓ
pter pctā ſua penitenda ⁊ eternā remu
neratōem reſiliat aſſumpſit. Sꝫ virili
ter cū adiutorio dei iſtis impedimētis
reſiſtat. Cū adeſt grā dei aut cōpūctio
agat grām deo. ⁊ ſtudeat hāc ꝯſeruare
in ſe ꝑ hūilitatē ⁊ ſimplicitatē cordis
Cū deeſt ꝓpter hoc nō deficiat ſed ꝑ ge
mitū ⁊ piū affectū ad deū iterū eā req̄
rat donec inueniat. Cū ꝟo pulſatus fu
erit ꝑ varias tribulatōes ⁊ temptatio
nes paciēter ſuſtineat. ne ꝓpter hoc in
ſtabilis efficiat̃. ſed ꝑ pacientiā ⁊ lon
ganimitatē ac ꝑ requiſitōem ꝯſiliorꝫ a
ſenioribꝫ timentibꝫ deū has impugna

tõeſ ſtudeat in ſeipſo mitigare ac etiã
euadere q₂ impoſſibile eſt vt deus illũ
ſine ꝯſolatõe derelinquat qui facit qđ
in ſe eſt videlicet temptatõibus paciẽ
ter reſiſtendo tribulatões ſuſtinendo.
ꝯſilia vt dictũ eſt ab alijs querẽdo ꝛ ĩ
ipſis ꝯſilijs acquirẽdo ꝛ in bis oĩbus
viriliter agendo ac pſeuerãdo. q₂ fide
lis eſt deus. vt dicit apl'us paulus qui
nõ patiť nos tẽptari ſupra q̃ꝫ poſſum⁹
ſed facit cũ temptatõe etiaꝫ prouentũ
vt poſſimus ſuſtinere. Amãtes igiť ex
hoc pſeueremus in via ꝛ in preceptis
dñi nihil heſitãtes ꝛ ſalui erim⁹. Fili⁹

De impedimẽtis ꝛ temptatiõibꝫ
qua patiunť incipientes ꝛ noui
ter ꝯuerſi ante ingreſſuꝫ ordinis ꝛ tpe
probatiõis ac etiã de remedijs contra
hoc ſatis clare informatus ſum. Nũc
igiť audire deſidero de pñia quam ſub
ire debẽt penitẽtes ꝛ de ſeculo ad ordi
nem conuerſi. Et primo quid ſit peni-
tentia. Capitulũ. XIII. Pater.

Penitẽtia quid ſit. ſctĩ doctores in ſuis dictis
diffiniunt. in hec verba primo ambro.
ſic dicit. P Pñia ſiue vere penite
tere eſt preterita mala plangere ꝛ plã
gẽda iterꝝ nõ ꝯmittere. Item brũs gre
go. penitere eſt añ acta pctã flere ꝛ ite-
rũ flenda nõ ꝯmittere. Et beatus aug.
dicit. Penitentia vera eſt penitẽda nõ
admittere ꝛ admiſſa flere. Diciť etiã
brũs bern̄. Verus penitens eſt ſemꝑ in
labore ꝛ dolore. dolet de preteritis. la-
borat pro futuris cauẽdis. Ecce quõ
ſancti patres cõcordãt in vnũ aſſeren-
tes pñiam eſſe in dolore ꝑpetratorum
viciorũ ſeu facinorũ ꝛ de cetero nõ ad
mittendorũ. Quia qui adhuc agit qđ
penitet procul dubio penitens non eſt
ſꝫ irriſor. vt dicit yſidorus inanis ẽ pe
nitentia ꝛ infructuoſa quo ad ſalutem
quã ſequẽs coinquinat culpa. nihil ei
proſunt lamẽta ſi replicenť peccata ni
hil valet veniã a malis poſcere ꝛ mala
denuo iterare. dicit etiã ambro. hec eſt
vera pñia ceſſare a pctõ vnde vera pñia
hoc requirit vt homo de pctis ꝯmiſſis
doleat ꝛ poſt eadẽ nõ admittat. hoc te-
ſtať beatus bern̄. ſic dicẽs. vera ſiquidẽ
pñia eſt ſine intermiſſiõe omni tpe do-
lere de peccatis ſic plãgere vt nũq̃ꝫ cõ-
miſſa amplius admittat nec voluntate
nec facto. hec bern̄. Qui enĩ vere penitet
et digne nõ iterat lapſum ſed a ſe om-
nẽ mortis repellat caſum. Nam felix
ille eſt vt ait ambro. Qui in animo hec
ꝯſtituit vt ꝯmiſſa deplangat ꝛ plangẽ
da amplius nõ admittat. hic talis ve-
rus penitẽs eſt ꝛ veram pñiaꝫ ducens
q₂ hoc qđ nequiter ꝑpetrauit ex aĩmo
dolet. ꝛ a ſimilibus vicijs ꝛ pctis pro
ponit đ cetero firmiter abſtinere. đ hoc
ait richardus de ſancto victore diffini
ens verã pñiam ſic dicens. vera pñia
eſt de preterita preuaricatõe dolere cũ
firmo propoſito cõfitendi ſatiſfaciẽdi
et cũ omni cautela cauendi vnde pub-
lican⁹ vacat hec richar. Q Quia
ad hoc ꝙ homo bene peniteat quatuor
exiguntť. Primũ ꝙ doleat de peccato
Secundũ ꝙ ceſſat vlterius a peccato
Terciũ ꝙ proponat ceſſare peccare vſ
q̃ꝫ in finẽ vite ſue. Quartũ ꝙ emẽdet
benefaciendo. ꝯfitendo. ꝛ ſatiſfacien
do. R Etiam ſciendũ ꝙ pñia ſm
ethimologiam dicitur quaſi pena te-
nax. quia omnis pñia penalis eſſe de-
bet. Nunquã etiaꝫ ſine interiori vel ex
teriori pena vel dolore deo ſatiſfacere
poteſt quis ꝑ peccatis aut quia punit
deus aut punit homo vnđ publicanus
ꝑcuſſit pectus ne ꝑcuteretur. nec vnq̃ꝫ
dimittiť peccatum niſi homo ꝑ inteRi
orem dolorem cõteratur. niſi enĩꝫ ſe ſe
ciſſe doleat quod ꝯfitetur veniam non

meretur. Sic igitur patet quid ſit penitentia. Nunc videndum eſt de effectu penitentie ſiue fructu quem aſſequuntur penitentes ⁊ veram penitentiã agentes. ¶ Unde primo ſciendum ꝙ omnia peccata ſiue originalia vt in infantulis ſiue actualia vt in adultis per ſacramentum baptiſmi cum ſuſcipit̄ delentur non ſolum quo ad culpam. ſed etiam quo ad penã. Sed quia valde pauciſſimi innocẽtiam ſuſceptam in baptiſmate illibatam cuſtodiunt. nam quaſi cõmuniter poſt aſſumptum baptiſmum homines in diuerſa peccata aut conſentiendo vel mala opa faciendo labuntur. perpetrato vero peccato innocentia perditur ⁊ culpa incurritur per quam ad eternã damnationez obligatur. Ab hac igitur macula ⁊ peccati culpa baptiſmus abluere non poteſt. quia ſemel ſuſceptus nec cuſtoditus virtutem tollendi maculas peccatorum non habet. Dominus autem deus noſter cuius miſericordia ſuper omnia opa eius videns oculo pietatis ſue infirmitatem noſtrã fragilem eſſe ad peccandum cauendũ prouidit nobis ad remedium ꝑ quod poſt peccata id eſt naufragium ipſius miſericordiam et gratiam obtinere poſſemus videlicet penitentie medicamẽtũ. penitẽtia quippe eſt ſecunda tabula poſt naufragium ad quã peccator poteſt recurrere q̄diu eſt in ſtatu preſentis vite quandocũq; ⁊ quocienſcũq; diuinam miſericordiam voluerit implorare ¶ Duplex eſt enim naufragium ſcilicet peccati originalis ⁊ peccati actualis. De primo igitur liberamur per baptiſmum qui virtutẽ accepit ⁊ efficatiam a tabula crucis criſti ¶ De ſecũdo autem liberamur ꝑ tabulam penitẽtie quã diuina clementia prouidit homini. quia pro peccato actuali non poteſt quis iterum baptiſari. de hoc dicitur in quadam omelia ſic. per baptiſmum renaſcimur ⁊ immortalitatis ꝓmiſſa accipimus ſi poſt baptiſma nos a peccatis obſeruamus. nã ſi poſt baptiſma in peccatũ prolabimur ſine quo impoſſibile eſt fragilitati cõſiſtere nõ ad immortalitatem. iterum ꝑ baptiſmũ poſſumus reformari ſed ꝑ fontem lacrimarum ꝑ penitentiã ⁊ confeſſionem eandem poſſumus adipiſci imortalitatem ꝑ gratiam ⁊ miſericordiam dei. Ad mundiciam igitur quam conſecutus eſt ꝑ baptiſmum conſeruandã et ad penitentiã ſi poſtmodum lapſus fuerit agendam. beatus Augu. ſic hortatur dicens. habete tunicam mundaz ſicut accepiſtis de baptiſmo nullus eã maculet moribus malis ſeruate quod accepiſtis. Qui vero polluerit veſtem iſtaz lacrimis mundet ⁊ a malis ſe ſeparet. cõfeſſionem celebret ⁊ correcta vita iam non redeat ad vomitum ſicut canis. Hec dicit augu. Et notandum ꝙ baptiſmus ſpiritualis in vera penitentia ⁊ cordis contritione ac in effluentis lacrimarum atteſtatione cõſiſtit quia ſicut baptiſma ſacramentale ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto habz vim regeneratiuam ſic baptiſma ſpirituale ex aq̃ lacrimarum ⁊ ſpiritu contritionis cõſequitur efficatiam ⁊ virtutem. Hoc baptiſma vocat hieronimus ſecundaz tabulam quaz poſt naufragium deus peccatoribus miſericorditer ordinauit ⁊ cum ad primuz baptiſma nobis peccantibus redire nõ licet in huius baptiſmi lauacro cõmiſſa crimina abluens. quia ipſa penitentia reformat ipſum baptiſmum per peccatum violatum. Hoc teſtatur beatus iohannes abbas d̾ mõte ſynai in tractatu de. xxx gradibus ita dicens. Pñia eſt reuocatio baptiſmatis. pñia eſt pactũ ad deũ

ſecũde vite pñia eſt indeſinẽs deſpera
tio corporalis conſolationis . pñia eſt
recociliatio domini ꝑ bonam opatõeꝫ
penitentia eſt ↄſcientie emundatio hec
iohãnes abbas . vnď ↄfundanť hi qui
dicunt poſt baptiſma peccata perpetra
ta ꝑ penitentiã nõ poſſe deleri. De qui
bus dicit theophilus . Lacrime petrũ
chriſto ꝑ pñiam adduxerunt cõfundã
tur itaqꝫ nouaciani qui dicunt ꝙ qui
poſt ſuſceptionẽ baptiſmatis peccaue
rit non ſuſcipiť a deo vt ſibi delictũ re-
mittatur. Ecce petrus qui ⁊ corpus cri
ſti ſumpſit ⁊ ſanguinem ꝑ pñiaꝫ eſt re-
ceptus. Eteniꝫ ſanctorũ defectus ideo
ſcripti ſunt. vt ⁊ nos ſi ꝑ incautelaꝫ ce
ciderimus recurſum habeamus ꝑ eoꝝ
exempla ad chriſtum ⁊ ſperemus ꝑ pe
nitentiam ſubleuari. hec theophilus .
X Ineffabilis quippe pietas dĩ pec
catoribus poſt gratiaꝫ baptiſmi in pec
cata cadentibus aliam grãm videlicꝫ
remedium pñie miſcďiter prouidit ꝑ
quam poſſit poſt lapſum baptiſmi ite-
rum veniam ⁊ miſericordiaꝫ inuenire.
De q̃ gratia dicit abbas yſaac in quo
dam ſermone ſiue tractatu. Gratia pꝰ
gratiam data eſt hominibus in pñia .
Penitentia em̃ eſt porta peccatoꝝ que
apta eſt ꝓſequentibus eam. ꝑ hanc por
tam intramus ad diuinam miſcďiam
⁊ abſqꝫ introitu iſto nõ inuenimus mi
ſericordiam. qꝛ omẽs peccauerũt iux-
ta diuinam ſcripturam iuſtificari gra
tis ꝑ gratiam ipſius dei. Pñia eſt gra-
tia ſecunda ⁊ oritur in corde ex fide ⁊
timore. Timor autem eſt baculus ſpi-
ritualis gubernans nos quouſqꝫ ꝑue-
niamus ad ꝑadiſum ſpiritualiũ bono
rum ⁊ cũ ibi applicauerimus dimittit
nos ⁊ reuertitur. Paradiſus eſt chari
tas dei in qua eſt delectatio cũctarũ be
atitudinum. ⁊ ſic ſicut impoſſibile eſt
tranſmeare magnũ mare ſine naui ſic
non põt aliquis ſine timore ad carita
tem tranſmeare. Cum naui ergo pñie
tranſfretare poſſumus habentes remi
gatores timoris ꝙ ſi hi non gubernãt
nauem hanc pñie cum qua tranſimus
mare huius mundi ad deũ ſubmergi
mur in mari. Penitentia eſt nauis . ti
mor gubernator. charitas portus diui
nus . Facit ergo timor nos ſedere in
naui pñie ⁊ transfert nos mare mundi
fetidum ⁊ ad portum diuinũ qui por-
tus ducit nos ad quaꝫ reſpiciũt omẽs
qui laborẽt ⁊ tribulantur in pñia. Cũ
qꝫ ꝑuenimus ad charitatẽ ꝑuenimus
ad deũ vt vita noſtra ꝑficiatur. hec ab-
bas yſaac. Hanc igitur gratiã videli-
cet remedium pñie vnuſquiſqꝫ pecca-
tor qui prolapſus eſt in ſcelera neceſſe
eſt vt adeat ſi ſuorum criminũ veniam
a domĩo obtinere deſiderat. De talibꝫ
ad deũ poſt peccata cõmiſſa redeunti-
bus ad pñiam beatus grego. xxvij. mo
raliũ ſic dicit. Sepe cõtingit vt pleri
qꝫ deũ deſerant vt vite ſue tpa carnali-
bus delectatiõibus expendant. ſed ta-
mẽ ſuꝑna gratia reſpecti in extremis
ſinis ad deum redeũt que ſint eterna iu
dicia cognoſcunt cuncta que egiſſe ſe
ꝑuerſe meminerint fletibꝫ puniant at
qꝫ hec eadem inſequi rectis opibus oñ
dunt quibus ſubſequente iuſticia pro
fecto totum dimittitur quod ante de-
liquerunt quia graui luctu afficit eadẽ
gratia que poſt facinora mentẽ repel-
let. nam male geſta ad memoriã redu
cit ſibiqꝫ homiẽm qꝫ ſit iuſte damnan
dus oſtendit vnde fit vt petm̃ omẽ qď
ſe egiſſe remiſcitur quotidianis fleti-
bus inſequatur ⁊ quo magis valet qď
iuſtum eſt cernere eo ardẽtius appetit
iniuſtũ ſe gemitibus punire. Que cum
dñs illuſtrando ꝯpleuerit eius vitam
proculdubio in lamentũ vertit atqꝫ il-
lumiãt mẽtẽ quo magis eterna ſuppli-

cia inſinuat eo hãc durius de trãſacta
nequitia gemitibus fatigat ⁊ dolet ho
mo ꝙ fuit peccator. qꝛ bonum incipit
iam quod nõ fuit. odit qualē fuiſſe ſe
meminit amat qualem ſe eſſe debuiſſe
agnoſcit ⁊ ſolam iam pñie amaritudi
nē diligit. quia caute ꝯſiderat in quã-
tis voluptatibꝫ ſua delectatoīne pecca
uit. Bene ergo ꝑ helui: dicit̄ poſt eũ ru
gitus ⁊ ſonitus. quia cũ mẽtem deus
ingredit̄ ꝯſtat proculdubio qꝛ mox pe
nitentie gemitus ſequatur vt ei iam ſa
lubriter flere libeat qui prius de iniqui
tatibus flendis iocũditate gaudebat
Et quo vberius culpa fletur eo altior
cognitio veritatis attingitur. qꝛ ad vi-
dendũ internũ lumen polluta dudum
cõſcientia lacrimis baptiſata renoua
tur. hec grego. Amanda ergo ⁊ deſide
randa ab omnibus eſt virtus pñie que
nõ ſolum abſtergit facinora verũetiaꝫ
ꝯſolatõnem in gratiã ſancti ſpiritus
penitentibus ⁊ lugentibus ſolet impe
trare. Teſtatur hoc quidam doctor ſic
dicens Qui vere penitet ⁊ veraciter do
let de pctĩs abſqꝫ mora indulgentiam
accipiet ⁊ quanto quis freq̄ntius quã
toqꝫ vehementius de ſuo reatu interno
dolore afficitur. tanto certior tantoqꝫ
ſecurior de indulgentie venia efficitur
inde eſt ꝙ aĩam pñie lacrimis afflictã
tam frequenter quaꝫ libenter ꝯſolatur
ſpiritusſanctus illã frequenter viſitat.
et illam libenter ꝯfortat ⁊ ad venie fidu
ciam plene reformat quaꝫ ſua ſcelera
flendo damnare ⁊ damnando flere cõ
ſiderat. incipit namqꝫ extunc quedaꝫ
familiaritas inter deum ⁊ aĩam fieri ⁊
ex eius aduentu nõ tantum iam conſo
lari ymo aliquotiens quodam ineſta-
bili gaudio repleri. Sed ad hec quis
ydoneus profecto verus penitens ⁊ cõ
fitens poſt baptiſmũ cũ nullum aliud
nobis cõſtitutũ remediũ eſt qꝫ penitē-
cie ⁊ cõfeſſionis. hec ille. Patet igitur
ex predcĩs ſatis clare quõ baptiſmus
ꝑ peccatum violatus ꝑ penitentiam re
formatur. Filius.

Peto etiam de hoc informari vtꝝ
omnia peccata qualitercũqꝫ com
miſſa poſſint ꝑ pñiam deleri vel ſi eſt a
liquod peccatum tam grande qđ care
at indulgentia aut remiſſione.

Capitulũ. XIIII. Pater. A

Scire debes qꝫ
omnia peccata ꝑ pñiam deleri
poſſunt ſcḿ aug. Qui ſic dicit. non eſt
quicquã in criminibus qđ non peni-
tudine deleatur excepta tamen deſpe-
ratione que facit deſpare de dei miſeri
cordia ⁊ obſtinatõne que obdurat cor
ad penitendũ. hec eñ duo ſcilicet deſpe
ratio ⁊ impenitentia carent venia B
De deſperatione dicit yſidorꝰ. Nulla
eſſe tam magna culpa que nõ habet ve
niam ſolũ deſperationis crimen eſt qđ
non habet veniaꝫ nec mereri poteſt. Et
beatus augu. Peccatum deſperatiõis
vera mors eſt. Dicit beatus hieroni-
mus de penitentia. C Nihil tam
repugnat deo qꝫ cor impenitens ſolum
crimen eſt qđ veniã non habet. hec hie
ronimus Iſta igit̄ duo ſolũmodo vide
licet deſperatio ⁊ obſtinatio ſiue impe
nitentia iuxta ſñiam ſanctorum docto
rũ vt dictum eſt. veniam nõ merentur.
Cetera vero omnia peccata qꝫuis enor
mia ꝑ pñiam delentur. Teſtatur hoc be
atus augu. ſic dicens quecũqꝫ neceſſi-
tas cogat ad pñiam nec quantitas cri-
minis nec breuitas temporis nec vite
enormitas nec hore extremitas ſi pu-
ra fuerit ⁊ voluntatũ mutatio excludit
a venia. ſed in ampliſſimos ſinus ſuos
mater charitas reuertentes recipit ꝓ
digos ⁊ velit nolit nouatus hereticus.
ſemꝑ vere penitentes ſuſcipit deus. hec

augu. Conſolentur ergo criſti fideles
de tanta pietate dei ⁊ nullꝰ licet in mul
ta peccata ⁊ enormia lapſus fuerit de
diuina miſcdia deſperet quia eius pie
tas excedit omniū viciorū ⁊ peccatorū
quantitatē ⁊ numeroſitatē. nam oīa
peccata ab origine mundi cōmiſſa di-
uine miſcdie ꝯꝑata ſunt quaſi vna gut
ta aque reſpectu totius maris. quod ꝓ
bat beatus bern̄. in quadam auctorita-
te ſic dicens. Excedit pietas ihesu cri
minū quantitatē ſeu numeroſitatem.
D Item dicit O res ꝯfuſa. O res
monſtruoſa peccatorū deſperantiū de
dei miſcdia cū omnia peccata origina
lia ſiue venialia ⁊ mortalia ab origine
mundi cōmiſſa diuine miſcdie cōpa-
rata ſint quaſi vna gutta aque contra
pelagus totius maris. hec ber. Nullꝰ
igitur peccator audiens de dei pietate
diffidat. ſi tamen ꝑ pn̄iam cōuertitur
ad dn̄m. q2 bonitas eius ſupat omnē
maliciam delictoꝝ. De hoc ꝑ origenē
ſic dicitur. Nihil deſperandū eſt in il-
lis qui ꝯpungunt ⁊ qui cōuertunt ad
dn̄m. non ſuperat enī bonitatē dei ma
licia delictorū. vnde ſi peccator fuiſti.
tantum ſi ꝯuerſus es ⁊ deſiſti a pecca
to iā ſanctus appellaris. hec origenes
vnde ſi quis eſt propter ſua flagicia in
deſperatōe poſitus redeat ꝑ pn̄iam ad
dominū nihil heſitans quia etiā deſpe
ratos ſi ex toto corde conuerſi fuerint.
in gremiū ſue pietatis letāter ſuſcipit
chriſtus. De hoc dicit yſidorus. Se-
pe dyabolus eos quos conuerti ad pe
nitentiā aſpicit immanitate ſcelerum
ꝑcuſſus ad deſperationem perducit vt
ſubtracta ſpe venie trahat in diffiden-
tiam quos nō potuit retinere pſeuerā-
tes in culpa. Sed penitens preuidere
debet callidas cōtra ſe hoſtis inſidias
ſicq3 dei iuſticiā metuat vt tamen quā-
uis in magnis ſceleribꝰ de miſcdia eꝰ
confidat. Amplius igitur letetur de deſ-
perata ⁊ aliqn̄ cōuerſa q̄3 de ea que nū
q̄3 extitit ꝑdita: nullus ergo deſperare
debet de venia etiam ſi circa finem vite
ad pn̄iā3 reuertatur. hec yſidorus. Itē
de magna pietate dei quam frequēter
peccatoribus exhibet. dicit beatus gre
go. O ineffabilia viſcera pietatis dei
culpas inſequitur. ⁊ tamen peccātes
protegit. iratū3 ſe indicat ⁊ tamen ab
hoſtibus defendit cum ipſis nō erat vt
vinceret. ⁊ tamē cum ipſis erat ne ab
hoſtibus perirēt vt mater ꝑcutit delin
quentem puerum. ⁊ tamē prohibet ſi
eum videt ire in precipiciū. hec greg.
Hec ergo omnia premiſſa tante pieta
tis beneficia deb3 vnuſquiſq3 peccator
ex medullis cordis attendere ⁊ cōfidē
ter de venia peccatorum ſuoꝝ preſume
re. ſic tamen preſumat vt quantotius
a peccatis cōtra deū cōmiſiſſet ꝑ peni
tentiam ſe purgare ſtudeat. De hoc di
cit cyprianus ſic. Quiſq3 penitens de
bet de venia peccatorū preſumere vt nū
q̄3 tn̄ ceſſet ſe purgare de culpa. Sic de
bet confidere ſe eſſe in dextera dei vt ca
ueat illius ſiniſtra feriri. hec cyprianꝰ.
Gaudeant ergo omnes peccatores au
dientes tantā pietatem ⁊ bonitatem eſ-
ſe in viſceribꝰ dei noſtri. ⁊ nullus neg
ligat tante miſcdie ſinum. ¶ Si
quis eſt iuuenis ⁊ nō eſt prolapſus in
maiora crimina conuertatur ad dn̄m
⁊ maiorem gratiam ab ipſo cōſequet
quia multum vtile eſt deoq3 carū a iu-
uentute ⁊ in iuuentute ⁊ ſanitate ꝯuer-
ti confiteri ⁊ penitere. Eſt enī vtile pro
pter multa. primo quia qn̄ mutatur cō
uerſio in iuuentute eſt grata ⁊ ſancti-
ficata tanq̄3 primicie etatis ⁊ vite no
ſtre domino. ſ3 illud tren̄. iij. Bonum
eſt viro cum portauerit iugum domini
ab adoleſcentia ſua. Secunda quia fa
cilis ⁊ expedita quia talem conuerſio

nem minus impedit precedens peccā
di conſuetudo ⁊ peccatorum multitu-
do ⁊ d̉ preteritis multa ⁊ oneroſa ſatiſ
factio ⁊ venie deſperatio. nam quanto
minus quis peccauerit tanto citius ꝓ
ſuis exceſſibus ſatiſfacere poteſt deo ⁊
de venia gaudere. Tercia quia ſecura ē
et multiplicat merita. mens enim que
non eſt onerata grauibus peccatis fre
quenter eſt in gaudio. naȝ vbi bona cō
ſciencia ⁊ ſecura mens ibi eſt quaſi iu-
ge cōuiuiū. Quarto quia virtutes con
gregate in iuuentute ſenio cōfectos ſo
lent conſolari ⁊ letantes facere. quod
probat iohannes abbas in tractatu de
xxx. gradibus ſic dicens. da prompte
labores iuuentutis ieſu chriſto. ⁊ gau
debis in ſenio ſuꝑ diuitias impaſſibi-
litatis. in iuuentute eñ congregate ſe
nio confectos ꝯſolantur ⁊ nutriunt la
boremus iuuenes freq̄nter curramus
vigilanter. quia mors eſt incerta vere
malignos ⁊ crudeles doloſos aſtutos
potentes ⁊ non dormientes immateri
ales ⁊ inuiſibiles inimicos habemus
in manibus ignem tenentes ⁊ templū
domini dei ihesu chriſti cōburere cupi-
entes ⁊ nitentes ꝑ flāmam que eſt in
eis. Nullus ergo iuuenis exiſtens ini
micos ſuos demones recipiat dicētes
Ne conteras carnem tuam ⁊ corpus
tuum vt nō laboribus ⁊ infirmitatibꝫ
concidas. hec iohannes abbas. ¶
Et ſic habemus quō valde ſalubre ſit
in puericia ⁊ in etate iuuenili deo adhe
rere per ꝑfectam conuerſatōnem. Si
qui vero in adoleſcētia ſua ⁊ iam in ad
ulta etate pctā ⁊ facinora grauia lapſi
fuerint anteq̄ per longum vſum ⁊ cō-
ſuetudinem ipa vicia veniant ⁊ mentē
in nequicia indurent. neceſſe eſt vt fe-
ſtinent quantocius ad remedium pñie
per quam poſſint obtinere a deo grati
am venie ⁊ meſſe. tales namq̄ nōnūq̄
poſtq̄ cōuertuntur ad deum ꝑ penitē-
tiam tanto fortiora acta ꝑagunt quan
to maiora peccata contra ſuum condi
torē cōmiſerunt. de talibus peccatori
bus ⁊ alijs in ſtatu innocentie ad deū
vocatis ⁊ conuerſis beatus Gregori.
xviij mor. ſic dicit. Penſandum eſt ꝙ
occulto ꝯſilio omnipotens deus quoſ
dā ab ipſis exordijs ſuis innocentes
cuſtodiat ⁊ vſq̄ ad virtutum ſumma ꝓ
uehit vt etate creſcente ſimul in eis ꝓ
ficiat ⁊ annoruȝ numerus alios nume
roſitas ⁊ celſitudo meritorum. alios
vero in exordijs ſuis deſerens ſcaturi
entibus vicijs ire per abrupta ꝑmittit
plerumq̄ tamen eos reſpicit ⁊ ad ſe-
quendum ſe ſancti amoris igne ſuccē
dit atq̄ inolitas in eorū cordibus pru
rigines viciorum vertit in feruorem v
tutum ⁊ eo magis igneſcunt ad deſide
rium requirendū pietatis dei quo ma
gis erubeſcunt memoriā iniquitatis
ſue ſic ſepe cōtingit vt in pugne certa-
mine miles ante ducis ſui oculos con
ſtitutus hoſtili virtute turpiter cedit ⁊
enormiter prebens terga feriatur qui
tamen hoc ipſum quod turpiter geſſit
erubeſcens ante ducis ſui oculos ma-
iores ex ipſa verecūdia vires ſumit tā
toq̄ forciora poſtea exercet quanto ſa
tagit. vt pñtem gloriam virtutis pera
gat ⁊ preteritam ignominiam debili-
tatis tergat. Sic igiť nōnunq̄ quidā
in dei ſ̄uicio ex anteacta acrius debili
tate roborantur eoſq̄ ad cuſtodienda
mandata ⁊ futurorū trahit deſideriū
⁊ impellit memoria preteritorum vt
hinc ad futura amor ꝓuocet illinc de
ꝑteritis verecundia inſtiget. hec greg.
G. Sȝ ſunt nōnulli qui nec ī pueri
cia nec ī adoleſcētia vel iuuētute a ma
licia ſua vel mala vita ad deū ſe cōuer
tere ſtudēt dicentes in cordibus ſuis
quamdiu viuit etas iuuenilis fruamur

voluptatib⁹ ⁊ deſiderijs ⁊ poſtq̄ ſenu-
erimus de malis factis noſtris p̄niam
agemus quorū ſtulticiā abbas effrem
in vij.omel'.ſua ſic cōmemorat dicēs
Quādo te obnoxiū p peccatum ſenſe-
ris ad p̄niā cōuerti non verecūdaris
ſeu cōfundari.q2 qui hic penituerit in
nouiſſimo nō penitebit. clementer eñ
dñs ad penitentiā ꝯfugientes ſuſcipit
ne in miſe͞dia domini fretus peccatis
peccata adijcias.neve velis dicere viget
etas mea. carnis ꝯcupiſcentiā exerce
bo ⁊ poſtremo in ſenectute malorū me
orum penitudinē geram pius namq̄
eſt dñs ⁊ multū miſericors nec vltra
facinorū meorū memorabit'. ſumma
namq̄ eſt ſtulticia hec in mente ꝯcipe
re.quis eñ nouit horam ſiue diem exi
tus ſui.nō enim omēs in ſenectute hac
luce priuant'.ſed in diuerſis etatibus
de hoc mundo migrant ⁊ in quibus ac
tibus vocabitur homo in eiſdem neceſ
ſe eſt eum reddere rationē. nemo eniz
in inferno cōfitebitur dño. ſed tu nec
cuncteris ad penitentiā conuerti ſemp
ante oculos tuos verſetur vltimus di-
es.Cum enim diluculo ſurrexeris ad
veſpas te ambigas puenire ⁊ cū in le
cto ad quieſcendū membra poſueris
noli cōfidere de lucis aduentu ⁊ facili
us te poteris refrenare ab omnib⁹.hec
abbas effrem. Videmus igit' p predi
cta q͞ valde ſtultū ſit talia in mente cō
cipere.⁊ in tali inſenſata cogitatione
perſeuerare. q2 multum infelix eſt qui
iuuentutē ſuam in vicijs cōſumit.dy
abolo ſeruiendo ⁊ poſtea ſenectutē ſu-
am vult offerre chriſto. Teſte beato ber
nar.qui dicit.Infelix eſt qui florē iu-
uentutis ſue offert diabolo. ⁊ fecem ſe
nectutis ſue chriſto.hec berñ.Tales ḡ
qui ſic ad penitudinē ſenectutis tem-
pus expectāt. multū timere debent ne
dum ſperant a deo miſe͞dia3 incidant
in eius iudicium.De hoc dicit beatus
greg.Satis alienus eſt a fide qui ad a
gendā penitentiā tempus ſenectutis
expectat. metuendū ei eſt ne dum ſpe
rat miſe͞diam incidat in iudicium.hec
grego.Ecce patet q͞ valde incautū ſit
differre penitentiā ⁊ emendationē vi
te vſq̄ ad etatē ſenilē ¶ Sed qđ
eſt adhuc grauius multi ipſam penitē
tiam differunt vſq̄ ad extremā horam
mortis quod multū eſt piculoſum De
quo dicit beatus greg.in regiſtro Qui
penitentiā differt ad horā ſui obitus
eſtimo q͞ a merito penitentie eternali
ter maneat alienus.nam ſm aug.Pe
nitentia ſera raro eſt vera.Quō enim
quis poteſt penitentiā agere dolore in
firmitatis pregrauatus ac in extremiſ
vite finibus cōſtitutus.aut quō poteſt
penitentiam agere qui opa nulla ſatiſ
factionis iam exercere valet vnde pe-
nitentia que ab infirmo ſeu moriente
petitur.timendum eſt ne ipſa moriat'
De piculoſa hac in extremis peniten
tia dicit beatus augu. in quodam ſer-
mone ſic Parum eſt peccatorē penite
re niſi penitentiam peregerit.ad emē
danda enim crimina vox penitentis
tantū nō ſufficit.nam in ſatiſfactōe in
gentiū pctōrū nō v'ba ſed etiā opa que
runt' Datur etiā quidē in extremis pe
nitentia ⁊ non poteſt negari ſed aucto
res eſſe non poſſumus q͞ qui ſic pecie
rit mereat' abſolui.Quō enim agit pe
nitentā laſſus.Quomodo agit p̄niā
in extremis finibus vite conſtitutus.
Quō penitentā agere valeat qui iam
nulla opera ſatiſfactōnis per ſe opari
poteſt ⁊ ideo penitentia que ab infir-
mo petitur infirma eſt penitētia que a
mortuo petitur. tantum timeo ne ip-
ſa moriatur. Et ideo dilectiſſimi qui-
cunq̄ vult inuenire miſericodiam dei
ſanus agat penitentiam in hoc ſeculo

vt ſanus eſſe valeat in futuro. hec aug.
Videmus igit̃ ex dictis q̄ꝫ piculoſum
ſit differre vſq̄ꝫ ad extremā horā mor-
tis pn̄iam iam egrotus quiſq̄ꝫ circum-
datus infirmitatis dolore vix cogitare
valꝫ aliud q̄ꝫ quod ſentit. qꝛ tota mēs
eius verſatur ibi vbi vis eſt doloris ⁊
ſi penitet ex dolore penitet. nō ex timo
re quod valde diſplicet deo ¶ De
hoc dicit btūs hieronimus ſic. Age pe
nitentiā dum ſanus es dū peccare po-
tes vt ex amore nō ex timore videaris
penitere ⁊ pctā relinquere non ipſa
te quia ſi egrotas quomodo ſcis ꝙ vere
peniteas vix aliđ cogitare potes q̄ꝫ qđ
ſentis. illuc eniꝫ rapitur tota intentio
mentis vbi eſt vis doloris. hec hiero.
Valde igitur ſalubre ē vt homo pn̄iaꝫ
agat adhuc incolimis an̄q̄ꝫ veniat ho-
ra mortis. ne duꝫ cum poteſt penitere
noluerit ⁊ cū tarde voluerit omīo non
poſſit ⁊ qui praue viuendo pn̄iam pri-
mo vult agere in mortis articulo huiꝰ
eſt valde dubia remiſſio Quod tangit
yſidorus in tractatu de ſummo bono.
ſic dicens q̄ꝫuis quiſq̄ꝫ ſit peccator im
pius ſi ad pn̄iam conuertat̃ conſequi
poſſe veniā credit̃. nullus em̄ de dei bo
nitate dubitet. ſed ſola accipiētiū pra
uitas conferre ſibi indulgentiā abne
get in hac vita tantūdem pn̄ie latet li-
bertas poſt mortem nullā eſſe correctō
nis licentiā. Unde ꝑ prophetā dicitur
date inquit domino deo veſtro gloriaꝫ
id eſt anteq̄ꝫ mors eterna preueniat in
hac vita dum eſtis deum ꝑ pn̄iam glo
rificate adhuc in ſeculo pn̄iam agenti
bus ⁊ operantibus dei miſcđia ſubuenit
in futuro aūt iam non operamur ſed ra-
tionē operū noſtrorum ponimus. ꝑ id
deteriorantur plerumq̄ꝫ iniqui qui ꝑ
pacientiam dei ſpaciū accipiunt emē
dandi quam illi mora viuendi nō vtā
tur ad pn̄iaꝫ. ſed ad peccandi vſurpāt
audaciam. A malo auteꝫ in deterius
vadit qui tpe ſibi ad penitendū indul
to ad libertatem praui operis vtitur.
Feſtinare debet vnuſquiſq̄ꝫ ad deū dū
poteſt ne dum ſi poteſt noluerit. cū tar
de voluerit omnino nō poſſit. proinde
propheta ait. Querite dominum dum
inueniri poteſt inuocate eū dum pro-
pe eſt. Et vbi īueniri poteſt niſi in hac
vita in qua etiam ⁊ prope eſt oībus in
uocantibus eum. nam tunc longe erit
quando dixerit. ite in ignem eternū.
Modo em̄ non videtur ⁊ prope nō erit
quia ⁊ videri poterit ⁊ non poterit in
ueniri. Sed quando quis peccare po
teſt peniteꝫ q̄ꝫ ⁊ vitam ſuam viuens ab
omni crimīe corrigit nō dubiuꝫ ꝙ ad
eternā tranſeat requiem. Quis auteꝫ
praue viuendo penitentiā in mortis ar
ticulo agit ſicut eius damnatio incer-
ta eſt ſicut remiſſio dubia. Qui ergo
cupit certus eſſe in morte de indulgen
tia. ſanus penitet ſanuſq̄ꝫ ꝑpetrata fa
cinora defleat. Et alius cū tamen quā
uis per panitentiā propiciatio ſit pec-
catorū ſine metu tamen non debet eſſe
homo. quia penitentie ſatiſfactio diui
no tantū propenſatur iudicio non hu
mano. proinde quia miſeratio dei oc-
culta eſt. ſine intermiſſione flere neceſ
ſe eſt. neq̄ꝫ em̄ vnq̄ꝫ oportet penitentē
habere de peccato ſecuritatē. nam ſecu
ritas negligentiā parit negligentia aūt
ſepe ad vicia tranſacta reducit. hec yſi
do. ℟ Sciendū tn̄ ꝙ oīpš dš etiaꝫ
et ſenili etate ꝯſtitutos nō deſerit ſi ad
ipm̄ veraciter ꝑ pn̄iam ꝯuerſi fuerint.
nam tales btūs grego. in vna omel̃. ad
penitendū hortat̃ ſic. d. Qui vigilare ī
ſcđa vigilia noluit tercie vigilie reme
dia nō amittat vt q̄ ī iuuētute ad vias
vite ſi vigilabat ſatē ī ſenectute reſipi
ſcat Sepe em̄ ī extrema eē poſiti neccī
tate ꝯpūgunt̃ viſitante ſe grā dei ⁊ illa

que male geſſerunt ꝑ fletus diluunt ac
ꝑ bona opa vt preualent deum placa-
re ſtudent quibus miſericorditer igno
ſcitur quod deliquerunt. De talibus
dicit yſidorus i libro de ſummo bono
ſic miſti ſupna gratia reſpecti in extre
mis ad deū reuertuntur ꝑ pñiaȝ ⁊ que
cūq; male geſſerunt quotidianis fleti
bus purgant atq; in bonis opibus ma
le geſta commutant quibus iuſte totū
quod deliquerant ignoſcitur. quia ipi
quod male geſſerunt penitēdo cogno-
ſcunt. hec yſidorus. Sed adhuc ſcien
dum ꝙ omnipotens deus etiaȝ circa fi
nem vite peccatorem non reſpuit. ſi ta
men veraciter penituerit. nam ſm au-
guſtinū nulla penitentia eſt ſera dum-
modo ſit vera. Dicit etiaȝ yſidorus nō
dubitamus circa finem etiaȝ iuſtifica
ri hoīem ꝑ pñie compunctionem ſi bo
na eſt in extremis compūctio ⁊ cōuer
ſio. multo melior tamen eſt ante fineȝ
vt ab hac vita ſecurius tranſeatur. hec
yſidorus. Sȝ quia homo pro certo ſci
re non poteſt vtrū bonā ⁊ veram cōpū-
ctōeȝ in extremis habere valeat ꝑ quā
poſſit veniā ſuoꝝ delictorum obtinere
ac dei miſericordiam inuenire ⁊ etiaȝ
dubiū ſit ⁊ incertū vtruȝ hi qui in pec
catis multis ſunt ⁊ differunt pñiam vſ
q; ad horam mortis cū querūt abſolui
a ſacerdote ſic abſoluantur īdo valde
neceſſariū eſt qui ſecurus vult eſſe de
venia vt nō differat pñiaȝ vſq; ad ſeni-
lem etatem vel quod peius eſt vſq; ad
articulum mortis Sed in iuuenili eta
te vnuſquiſq; ⁊ cū ſanus poteſt pecca-
re. ſua peīteat peccata ⁊ iuſte viuat qđ
ſi ſic fecerit proculdubio ⁊ gratiam a
domino obtinebit. De hoc tractat bea
tus augu. ſic dicens. Si quis poſitus
in vltima neceſſitate voluerit accipere
pñiam fateor vobis non illi negamus
quod petit. ſed ſi ſecurus hinc exierit

ego neſcio. penitentiam dare poſſum⁹
ſecuritatē vero non. nūquid dico dam
nabitur. ſed nec dico liberatur. Uis er
go a dubio liberari age pñiam dum ſa
nus es. ſi ſic egeris penitētiā ego dico
tibi quia ſecurus es quia pñiam egiſti
eo tempore quando peccare potuiſti.
Si vis ergo agere penitentiā quando
iam peccare nō potes peccata te dimi
ſerunt non tu illa. Item due res ſunt.
aut ignoſcitur tibi: aut non ignoſcitur
tibi. quorū tibi futurū ſit. neſcio ergo
tene certum. dimitte incertum. hec au
gu. Cernentes igitur tam magnū bo-
num ⁊ tam copioſuȝ fructū eſſe in vir
tute penitentie nullus negligat ſalutē
anime ſue ſed vnuſquiſq; qui ſe ſentit
grauatū peccati onere currat ad reme
diū penitentie. ꝑ pñiam enim ſoluitur
homo a peccato reſtituiť eccleſie: recō
ciliatur chriſto: donis ſpiritualibꝫ di-
tatur. de filio dyaboli efficitur filius
dei paradiſus apitur. hec eſt que āgelos
letificat. ipios iuſtificat amiſſa bona
reuocat. penam eternā vitat ad quam
appetendā ſacra ſcriptura nos inuitat
dicente auguſtino Omnis auctoritas
ſcripture ⁊ omibus bonorum ⁊ beato-
rum via oñdere conatur q; ſit appeten
da penitentia que languores ſanat ſe
datos mūdat. mortuos ſuſcitat. vicia
fugat. virtutes adornat. mētem robo-
rat. omnia bona confert. ⁊ ad ſuſcepti
oneȝ chriſti preparat humana precor
dia. Hec augu. De virtute etiam peni
tentie ⁊ eius ꝯmendatione iohannes
criſoſtomus in quodaȝ ſermone ſic di
cit. O penitentia que peccata deo mi
ſerante remittit et paradiſum reſerat
que contritum ſanat homineȝ que tri
ſtem exhylarat vitam de interitu reuo
cat fiduciam reformat gratiamq; ha-
bundantiorem refundit. O peniten-
tia quid de te referam. omīa ligata tu

ſoluis om̄ia ſoluta tu ſeruas omnia aduerſa tu mitigas omnia contrita tu ſanas oīa deſperata tu aīmas. O mira pn̄ia rutilantioꝛ auro ſplendidioꝛ ſole quam nō vincit peccatum nec defectio ſupat nec deſperatio delet pn̄ia reſpuit auariciam horret luxuriam fugit furoꝛem firmat amoꝛē calcat ſupbiaʒ liguam ɔtinet cōponit moꝛes odit maliciam. excludit inuidiam. Perfecta pn̄ia coꝛ mūdat. animas ſanctificat cogit peccatoꝛē omnia libenter ſuſtinere Pn̄ia coꝛ mundat. animas ſanctificat ad ſuſcipiendū deum interioꝛa prepatat naturalia reparat gratuita recuperat. deo recōciliat. angelos letificat demones fugat carnem domat ſpiritum roboꝛat celū impetrat. Hec criſ. Ecce quante ſunt in pn̄ia efficatie ſiue ꝟtutes ⁊ quāta bona confert his qui aggrediunt̄ ⁊ aſſumūt eam vnde quilibʒ pctōꝛ qui deſiderat a peccatis abſolui et ſaluari non negligat eam. Si quis iuuenis eſt ɔuertatur ad dn̄m ⁊ penitētiam nō differat vſqʒ ad ſenilem etatē vt ſecurioꝛ poſſit eſſe de venia pctōꝛum et gloꝛia celeſtis patrie. Si quis vero ſenex eſt ⁊ pn̄iam diſtulit ex ſua negligētia ⁊ incuria vſqʒ ad ſenectutis etatem tamen deſperare nō debet ſʒ agat pn̄iam eo feruētius ⁊ diligentius quo diucius ſe cōſpicit in via viciosa ⁊ ſoꝛdida iacuiſſe. nullus ꝟo differat ex ꝓpoſito vſqʒ ad horam moꝛtis pn̄iam ꝓpter ꝑicula et dubia ſalutis euitanda ſuperius ꝑ ſanctos doctoꝛes ſufficienter expreſſa.

Filius.

De pn̄ia ⁊ eius effectibus ac vtilitate ſufficienter inſtructus ſum. nunc igit̄ de gradibus ſiue ꝑtibus penitentie ⁊ alijs eius circūſtanticijs cupio edoceri.

Capitulum. XV. Pater. I

Antequam procedatur ad explanationē penitentie ⁊ eius partium. Sciendū ꝙ omnipotens deus propter tranſgreſſionē ſuoꝝ preceptoꝛum ⁊ peccati maculas odio habet omnes pecatoꝛes ſʒ miſericoꝛdiā preſtat ꝑcendo penitentibus teſtante ſapiēte. Eccī. xij. qui dt Altiſſimus odio habet pctōꝛes ⁊ miſertus eſt penitentibꝫ. Si igitur non vis odiri a deo diſpliceat tibi iniquitas ⁊ odi pctm̄ ⁊ eris deo amicus. quia hoc odis qō ille odit nec hoc tantū ſufficit vt diſpliceāt pctā. ſed neceſſe eſt vt ꝓ ꝑpetratis ſceleribus pn̄ia ſubſequat̄. quia pctā impunita eſſe non poſſunt. De hoc dicit beatus aug. in glo. ſuper pſal. ſic. Audis quia deus odit iniquitatem ⁊ times ſi odit iniquitatem nunquid te ſed in te eſt iniquitas odit illā deus oderis ⁊ tu. eris eñ deo amicus ſi odiſti qō odit Diſpliceat ergo in teipo tibi iniquitas tua. puniturus eſt eñ pctm̄ maloꝛum deus. preueni illū. nō vis vt ipſe puniat. tu puni. differt manū a pctīs. tu noli differre cōuertere te ad puniendū peccata. qꝛ pctā impunita eſſe nō poſſunt. punienda ergo erūt aut a te aut ab ipſo tu puni ⁊ agnoſce vt ignoſcat. Et quid miſericoꝛdius ē deo qui tantū pcit pctōꝛibus ⁊ qui in omībus cōuerſis ad ſe nō curat preterita. hec augu. Per hec dicta colligere poſſumus ꝙ non ſufficiat homini poſt pctā ad deum ɔuerti a malis actibus abſtinere ⁊ vitam in melius mutare niſi etiam domino per penitentie doloꝛem pro ſuis exceſſibus ſtudeat ſatiſfacere. teſtante eodem beato auguſtino. qui ſic dicit. ad agendā penitētiaʒ nō ſufficit vitā in melius ɔmutare ⁊ a malis actibus recedere niſi ⁊ de his q̄ facta ſūt ſatiſfacias dn̄o ꝑ pn̄ie doloꝛē ꝑ

humilitatis gemitū per contriti cor
dis ſacrificiū coopātibus elemoſinis
ad proximū. Auguſtinus predcā dixit
hoc idem btūs greg. teſtat̄ ſic dicens.
Admonēdi ſunt qui pctā admiſſa de
ſerūt. nec tñ plangūt ne iam relaxatas
eſtimēt culpas q̄s ⁊ ſi agendo nō mul
tiplicāt. nullis tñ fletibus mundant.
neq̄ȝ enim debitor abſolutus eſt q̄ alia
nō multiplicat niſi illa quibꝫ ſe ligaue
rat ſoluat itaq̄ȝ cū deo delinquimus ne
quaq̄ȝ ſatiſfacimus ſi ab iniquitate ceſ
ſamus niſi ⁊ voluptates q̄s dileximus
ecōtrario oppoſitis lamētis inſequam̄
hec greg. Neceſſariū igit̄ eſt valde vni
cuiq̄ȝ pctōri vt ꝯmiſſa delicta p pñiaȝ
in ſe puniat atq̄ȝ deleat. q2 ipſa pecca
ta vt predictū eſt impunita eſſe nō poſ
ſunt. ⁊ iō qui non vult a deo puniri p
ſe peniteat. puniat pñiaȝ agēdo. de hoc
dicit btūs greg. ix. mor̄. ſup iob. Sci
ens q̄ nō pceres delinquētibus ſic ſe
delinquēti non pcitur quis ab eterna
morte eripit̄, cū a delicto mundus ne
mo reperit̄. Si penitenti pcit q2 delin
quēti nō pcit delicta plangimus neq̄
q̄ȝ iam delinq̄ntes ſumus. Sȝ quid eſt
q̄ petrus negans reſpicit ⁊ redempto
ris negati reſpectu ad lacrimas vocat̄
Quid q̄ paulus cū redēptoris nomē
in terra conaret̄ extinguere eius verba
de celo meruit audire. ſed tñ culpa in
vtroq̄ȝ punita. q2 ⁊ de petro ſcriptum
eſt. Recordatus petrus vbi ieſu egreſ
ſus foras fleuit amare ⁊ paulo veritas
dicit. Ego oñdam illi quantū oporte
at pro noīe meo pati. Delinquēti eñ
nequaq̄ȝ pcit quia delictū ſine vltione
nō deſerit. aut eñ ipſe homo hoc in ſe
penitens punit. aut hoc dn̄s hoīem vin
dicās pcutit. nequaq̄ȝ igit̄ peccato pci
tur. quia nequaq̄ȝ ſine vindicta relaxa
tur. Sic dauid poſt ꝯfeſſionem audire
meruit dñs tranſtulit peccatū tuum ⁊

multis poſt cruciatibꝫ afflictus reatuȝ
culpe quā ppetrauerat exoluit. Ab elec
tis eī ſuis iniquitatū maculas ſtudeat
tpali afflictione tergere q̄s in eis non
vult imppetuū videre. hec greg. Salu
bre ergo eſt homini multū vt pctā qua
litercūq̄ȝ ꝯtracta ſiue maiora ſiue mi
nora p afflictionē pñie ſtudeat abſter
gere atq̄ȝ delere quia nec memoria pec
cata impunita erūt ſi non fuerint p pe
nitentiā deleta. teſtatur hoc btūs aug.
ſic dicens. Peccata ſiue pua ſiue ma
gna ſint impunita eſſe nō poſſunt quia
vel homīe puniente vel a deo vindican
te plectunt̄. ceſſat autē vindicta dina
ſi ꝯuerſio precurrat huāna. Hec aug.
Quod etiā ſentire videt̄ beatus greg.
iiij. mor̄. exponēs illud iob pereat dies ī
qua natus ſuȝ ⁊ dicit. Nequaq̄ȝ hō ad
delectationē peccati rapit̄. niſi prius
p voluntarias mētis tenebras infirme
tur. Ante eniȝ cecus in mente fit ⁊ poſt
modū ſe reperiat incauta. mētis inſir
mitas delectatōi ſubſternit. dicat̄ ergo
pereat dies idest pereat delectatio que in
culpā hoīem rapuit pereat incauta mē
tis infirmitas que eū vſq̄ȝ ad tenebras
praui ꝯſenſus excecauit. homo eñ dū
blandimēta delectatōis caute nō pſpi
cit. etiā in noctē nequiſſime perpetra
tionis ruit. Solerter ergo vigilanduȝ
vt dū blandiri culpa inchoat ad quan
tū interitū mēs trahat̄ agnoſcat. vñ ⁊
apte M Dies vertat̄ in tenebras cū
culpa in ipſo delectatōis exordio ad
quē perditōis finē rapiat videt̄. Diē
in tenebras vertimus cū noſmetipos di
ſtricte puniētes ipſa delectatōnis pra
ua blādimēta p diſtricte pñie lamēta
cruciamus cū flendo inſequimur quic
quid quotidie in corde taciti ex delec
tatione peccamus. quia enim fidelis
quiſq̄ȝ ī iudicio ſubtiliter cogitatōes
exquiri nō ignorat ſemetipſum intro

ſum diſcutiēs ante iudiciū diligenter
examinat vt diſtrictus iudex ⁊ iā tran
quillus veniat quo reatū ſuū quē diſcu
tere appetit iam pro culpa punitū ſen
tit vnde ⁊ recte ſubiūgit non requirat
eum deus deſup. Requirit deus ꝙ diſ-
cutit iudicando nō requirit que ignoſ
cendo ſuo iam iudicio impunita dere
linquit hic itaqꝫ dies id eſt peccati de-
lectatio a domino nō requirit ſed aīad
uerſione ſpontanea punit paulo atte-
ſtante qui ait ¶ Si noſmetipſos
iudicaremus nō vtiqꝫ a domino iudi-
caremꝰ. deū ergo diē veſtrū requirere ē
contra mentē noſtrā ſubtiliter in iudi
cio de culpa indagare in qua. ſ. requi-
ſitione illū tunc ſeuerius ꝑcutit quē ſi
bi nūc mollius pepiſſe deprehendit he
ne aūt ſequit ⁊ nō illuſtret eū lumine.
in iudicio namqꝫ dñs apparens omne
quod tūc redarguit luīe illuſtrat. qua-
ſi eñ ſub quadam obſcuritate tegitur
ꝗcquid tūc in memoria iudicis nō re
uocatur. Scriptū quippe eſt. Omnia
aūt que arguunt a luīe manifeſtant ꝗſi
quedā tenebre peccata penitētie abſcō
dūt. De quibus ꝑ prophetā dicit. Be
ati quorum remiſſe ſunt iniquitates ⁊
quorū tecta ſunt peccata. Quia ergo
omne qḋ tegit in tenebris occultat in
die extremi iudicij nō illuſtrat lumīe
quod nō diſcutit vltiōe. actus namqꝫ
veſtros quos tūc iuſte punire noluerit
ipſa ſibi quodāmodo abſcondit ſciēs
diuina miſcdia. in lumine vero oſten-
dit ꝗcquid tūc in cōſpectu oīm demō-
ſtrat. hic ergo dies vertat in tenebras
vt videlicet omne qḋ deliquimus nos
ꝑ penitentiā feriamus. ipſe aūt iudex
venturus eſt qui cūcta penetrat cuncta
ꝯſtringat qui q2 vbiqꝫ eſt locus quo fu
giat nō eſt. Sed q2 correctiōis noſtre
fletibus placat ſolū ab illo locū fuge ī
uenit qui poſt ꝑpetratā culpā nūc ſe in
penitentia abſcondit ⁊ ꝙ nullū pecca
tū dñs inultū relaxat. Aut eñ nos hoc
flendo inſequit aut ipſe iudicando. re
ſtat vt ad emendationē ſuā ſemꝑ mēs
ſolerter inuigilet ⁊ ꝯfitens tergat. Ex
ſi diē quē peccati delectatiōeꝫ dicimꝰ
tot impeti precibus audimus vt. ſ. cir
cūdantes fletus expient ꝗcquid delec
tatus ꝑ negligentiā aīmus delinquit.
quanta aduerſiōe pñie huius diei nox
feriēda eſt videlicꝫ ipſe iam ꝯſenſus
ad culpā. Sicut eī moris eſt culpe cū
carnaliter mens in delectatōeꝫ rapit.
ſed tñ delectatiōi ſue ꝑ ſpiritū relucta
tur. ita grauioris ⁊ plene eſt nequicie
ad peccati delectationē non ſolum de
lectatōni ꝑtrahi. ſed etiā ꝯſenſu famu
lari. tāto ergo arctiori manu pñie mēs
a pollutione tergenda eſt quāto ſe con
ſpicit ꝑ cōſenſum ſordidius inquina
tā vnde apte ſubiūgitur noctem illam
tenebroſus turbo poſſideat. Quaſi eñ
quidā turbo tempeſtatis eſt ꝯcitatus
ſpiritus meroris nam dum pctm̄ quiſ
qꝫ qḋ fecit intelligit dum prauitatis
ſue nequiciā ſubtiliter penſat merore
mentē obnubilat ⁊ quaſi cōcuſſo ſere
ne leticie aere omnē in ſe tranquillita
tem cordis pñie turbine deuaſtat. niſi
eñ recognoſcentē ſe animū iſte turbo
ſe cōtereret nequaqꝫ propheta dixiſſet
in ſpiritu vehemēti ꝯteres naues thar
ſis. Tharſis quippe exploratio gaudij
dicit. Sed cū vehemēs pñie ſpiritus
mentem occupat omnē in ea explora-
tionē reprehenſibilis glorie ⁊ gaudij
ꝑturbat vt nihil iam ei niſi flere libeat
nihil niſi ꝙ ſe terrere poſſit attēdat. po
nit namqꝫ ante oculos illinc diſtrictō
nē iudicis hic meritū culpe ꝯgnoſcit
ꝯſpicit quo ſupplicio digna ſit ſi ꝑcen
tis pietas deſit que ꝑ lamēta pñīa ab
eterna eruere pena conſueuit. Spiri-
tus ergo vehemens tharſis naues con-

terit. tamen vis ꝯpũctõis valida mentes noſtras huic mũdo quaſi mari dedicata ſalubri terrore cõfundit. Sciẽdum vero eſt qꝛ cũ peccata impunita relinquimus a nocte poſſidemur cũ vero hec aĩaduerſione penitẽtie plectimus nimirũ nos nec rem quaʒ fecimus poſſidemus. Sed tũc peccatũ cordis ſub iuris noſtri poſſeſſione reducit̃ ſi tñ incipit reprimitur vnde diuina voce cogitanti praua Cayn dicit̃. in foribus peccatũ aderit. in foribus quippe peccatũ adeſt cũ in cogitatõnibus pulſat cuius appetitus ſubter eſt eiqꝫ homo dominatur. Si cordis nequitia inſpecta citius premit̃ ⁊ priuſqꝫ ad duriciam creſcat reluctanti menti ſubigat̃ vt ergo delictũ ſuuʒ citius animus ſentiat et culpe tyrannidẽ ſub iure ſuo penitẽdo reſtringat dicatur recte noctẽ illaʒ expellere. Ac ſi apte diceretur ne captiua mens culpe ſue ſeruiat culpã a penitentia liberam nõ relinquat. Et quia hec qđ flendo inſequimur nequaqꝫ nobis a vẽturo iudice abici ſperamus vnde ſi de nocte .i. culpa noſtra moueri tẽ ꝑ inquiſitionẽ nolumus magnopere curandum eſt vt in eius diſcuſſione vigilemus ne quelibet culpa nobis impunita remaneat ne mens ꝑuerſa que fecit defendere audeat ⁊ defendendo nequicie nequiciã adiungat ¶ Sunt namqꝫ nõnulli qui nõ ſolum nõ deflẽt qđ faciũt. ſed etiam defendere nõ deſiſtunt ⁊ nimirũ cũ defendit̃ culpa vnde ꝑ quendaʒ dicit̃ peccaſti non adicias iterũ. peccato quippe peccatuʒ adicit q̃ male geſta etiã defendit. Inter hec etiam ſciendũ eſt ꝙ illi culpã ſuam veraciter inſequũtur ⁊ mala tranſacta per aĩaduerſionẽ penitentie corrigũt qui iam ad bona fallenda alias fallentia nulla delectatiõe rapiunt̃. nam quos adhuc alia noxia dlectãt falſuʒ eſt qđ cernit̃ quia ꝑpetrata alia deplorãt. hec grego. Ex his igit̃ verbis doctorũ colligere poſſumus ꝙ non ſolum maiora peccata verũetiam minora ſunt ꝑ penitentiã abſtergẽda vnde vnuſquiſqꝫ cõſcientiã ſuam diſcutiat ⁊ pro vt geſſit inique cõtra dominũ ita ⁊ ſtudeat ſua ſcelera penitendo ⁊ ſeipſum iudicãdo penitere vel punire. valde eniʒ valet ad ſalutẽ aĩe ſuꝑpſius dꝫiudicatio ¶ Nam tales ſeipſos iudicantes ac ſua facinora punientes a deo diliguntur ⁊ non ſolum nõ iudicabunt̃. ſed etiam quãdam ſecuritatẽ de ſua ſaluatõne a chriſto ꝑcipiunt. De hoc dicit beatus berñ. Diligit deus aĩam que in cõſpectu ſuo ſine intermiſſione ſiue diſſimulatione dꝫiudicat ſeipm̃ idqꝫ iudiciuʒ non niſi ꝑpter nos a nobis exigit quia ſi noſmetipſos dꝫiudicauerimus non vtiqꝫ iudicaremur. hec berñ. Dicit etiam de hoc iudicio beatus grego. xxv. mor̃. exponens illud iob vel helïu. Neqꝫ eñi vltra in hoĩs poteſtate eſt vt veniat ad deũ in iudiciũ ſic. Notandum eſt ꝙ aliud eſt coraʒ illo atqꝫ aliud ab illo iudicari. Coram domino iudicat̃ qui corde dominũ cõſpicit ⁊ actus ſuos ſub eius preſentia ſollicita ĩquiſitione diſcernit quem tanto quis ſecurius expectat quanto quotidie vitã ſuaʒ ſuſpectius examĩat. Qui eñi ad extremũ eius iudiciũ venerit nõ iam coraʒ illo ſed ab illo iudicat̃. De hoc mentis iudicio obliuiſcẽti aĩme dominus ꝑ prophetam dicit. Reduc me in memoriam vt iudicemur ſimul narra ſiqđ habes vt iuſtificeris. debꝫ eñi vniuſcuiuſqꝫ mens ⁊ cauſas ſuas apud dñm et cauſas domini cõtra ſe ſollicita inquiſitiõe diſcutere debꝫ ⁊ caute pẽſare vel que ab eo bona ꝑceperit vel que mala bonis illius ꝑuerſe viuẽdo reſpondit. Quod electi quidem quotidie facere

omnino nõ ceſſant. Accedunt enĩ ad
ſecretariũ iudicis intra ſinũ cordis cõ
ſiderant quõ diſtricte q̃nqꝫ feriat qui
diu patiẽter expectat. Metuũt in his
que ſe egiſſe meminerint ⁊ ꝑimũt flen
do qđ perpetraſſe ſe intelligunt timẽt
ſubtilia diuina iudicia etiam de his q̃
in ſemetipſis intelligere fortaſſe non
poſſunt. Uident enĩ videri diuinitus
qđ ipſi ꝑ in ſe humanitatẽ non vident
cõſpiciũt diſtrictũ iudicem q̃ quo tar⸗
dius venit eo ſeuerius ꝑcutit. Sancto
rũ etiam patrũ reſidere cõuentũ cũ eo
pariter ꝯtemplanꝶ eorũqꝫ vel exempla
vel dicta ſe ꝯtempſiſſe reprehendũt at
qꝫ in hoc ſecreto iudicij interioris ipſa
mentis ſue executõe ꝯſtituti penitendo
feriũt qđ ſupbiẽdo ꝯmiſerũt. ibi nam
qꝫ aduerſi in ſe quidq̇d impugnãt enu
merant ibi ante oculos ſuos aĩme qđ
defleant ꝯcernant ibi quidq̇d ꝑ irã di
ſtricti iudicis decerni poſſit intuentur
ibi tot paciũtur ſupplicia quot pati ti⸗
ment nec deeſt in hoc iudicio mẽte cõ
cepto omne miſteriũ quod punire re⸗
os ſeruos plenius debeat. nam ꝯſciẽtia
accuſat ratõ iudicat timor ligat dolor
excruciat qđ iudiciũ eo certius punit.
quo interius ſeuit. vnuſquiſqꝫ enĩ cuꝫ
cauſaꝫ huius examĩs ꝯtra ſe ꝓgrediꝶ
aggredi cepit. Ipſe ẽ auctor qui exhi
bet ipſe reus qui exhibetur. Odit ſe q̃
lem ſe fuiſſe meminerit eſt ipſe qui eſt
in ſe ipſo inſequitur illũ qui fuit atqꝫ
ab ipſo hoĩe aduerſum ſemetipſum fit
quedã rixa in aĩmo ꝑturiẽs pacem cũ
deo. Hanc cordis rixã dñs requirebat
cũ dixit ꝑ prophetã. Attendi ⁊ auſcul
taui nemo qđ bonũ eſt loquitur nullus
eſt qui agat pñiaꝫ ſupꝑ peccato dicens
quid feci. Quia ergo nũc in poteſtate
eſt internũ mentis noſtre ꝯtra nos ha⸗
bere iudiciũ recognoſcendo accuſemꝰ
noſipſos quales fuimus penitẽdo tor

queamus nõ ceſſemus, dũ licet iudica
ri qđ fecimus audiamus caute qđ dr̃.
necqꝫ enĩ vltra. Reproborũ namqꝫ eſſe
propriũ ſolet ſempꝫ praua agere ⁊ ne⸗
quaqꝫ que egerunt retractare. Omne
enĩ qđ faciũt ceca mente trãſeũt factũ
qꝫ ſuũ niſi cũ puniti fuerint non agno⸗
ſcũt. Q At cõtra electorꝫ eſt actus
ſuos quotidie ab ipſo cogitatiõis fon
te diſcutere ⁊ omne qđ turbidũ proflu
it ab intimis exiccare. Sicut enĩ non
ſentimus quõ membra creſcũt corpus
proficit mutaꝶ ſpecies nigredo capillo
rũ albeſcit in canis. hec quippe oĩa no⸗
bis neſcientibus aguntꝶ in nobis ita ⁊
mens noſtra ꝑ momẽta viuẽdi ipſo cu
rarũ vſu a ſeipſa ꝑmutatur ⁊ nõ agno
ſcimus niſi vigilanti cuſtodia ad inte⸗
riora noſtra reſidẽtes profectus nr̃os
quotidie defectuſqꝫ penſemus. hoc ip
ſum enĩ in hac mortali vita ꝯſiſtere q̃
ad vetuſtatẽ ire eſt. Et dum indiſcuſſa
mens relinquitꝶ. in quodã ſenio corpo
ris ſopitur q: ſui negligens ⁊ ꝑpoſitũ
robur inſenſibiliter ꝑdens. a forma ꝓ
oris fortitudinis dũ neſcit ſeneſcit. cũ
vero ſeipſam querit ⁊ ſubtiliter penitẽ
do diſcutit. ab hac ipſa vetuſtate ſua lo
ca lacrimis ⁊ merore incenſa r̃nouat
et que iam pena aĩs pene inueterata vix
erat ꝑ ſubmiſtrata. interni amoris ſtu
diũ nouũ calet. R Sed ad hec agẽ
da valde exẽpla patrũ ⁊ ſacri eloquij
ꝓcepta nos adiuuãt. Si enĩ ſctõꝝ opa
inſpicimus ⁊ diuinis iuſſiõibꝫ aurẽ pre
bemus alia nos cõtẽplata alia audita
ſuccedũt ⁊ cor noſtrũ torpore nõ reſtriꝶ
gitur dũ imitatõe nõ ꝓuocaꝶ. Unde dñ
ad moyſen dr̃ leui. vj. Ignis in altari
meo ſpꝫ ardebit quem mittet ſacerdos
ſubiciẽs mane ligna ꝑ ſingulos dies.
Altare q̇ppe dei eſt cor nr̃m in quo iube
tur ignis ſpꝫ ardere q: neceſſe eſt ex illo
ad dñm caritatis flammã indeſinẽter

aſcēdere cui ꝑ ſingulos dies ſacerdos
ligna ſubicit ne extinguatᷣ. quia neceſ
ſe ē vt fidelis quiſqꝫ ne in eo caritatis
flāma deficiat in corde ſuo tam exem-
pla precedentiū patrū qꝫ ſacre ſcriptu
re teſtimonia congerere nō deſiſtat. nā
quaſi quedā fomēta igni dare eſt in ex
citatōe caritatis vel exempla patrū vel
precepta dñica miniſtrare. Quia eniꝫ
interna noſtra nouitas ipſa quotidie
huius vite ꝯuerſatiōe veteraſcit ignis
iſte charitatis his adhibitis nutrien-
dus eſt vt dum ꝓfuſum ſe noſtre vetuſta
tis extenuat. ꝑ patrū teſtimonia ⁊ exē
pla reuiuiſcat. Ignis enī iſte in altari
dñi .i. in corde noſtro nō citius exting
uitᷣ niſi ſolerter adhibitis exēplis pa-
trū ⁊ dñicis teſtimonijs reparetᷣ. Ber.
aūt illic ſubdit Et impoſito olocauſto
deſuꝑ adolebit adipes pacificorū. naꝫ
quiſquis in ſe habet ignē caritatis ac-
cendit ſemetipſum vtiqꝫ olocauſta de
ſuꝑ imponit. qꝛ omne viciū quod in ſe
male viuebat exurit. Cum enī cogita-
tionū ſuarū interna ꝯſiderat ⁊ vitaꝫ re
probā ꝑ īmutatiōis gladiū mactat in
ara ſe ſui cordis impoſuit ⁊ ignē cha-
ritatis accendit de qua hoſtia pacifico
rū adeps redolebit. quia interna noue
vite impīguatio pacē inter nos ⁊ deū
faciens odorē nobis ſuauiſſimum red
dit. Quia vero eadem caritas in cordi
bus electoꝝ inextinguibilis manet ap
te illic ſubditᷣ ignis eſt ꝑpetuus qui nū
qꝫ deficiet ab altari. Nunqꝫ ab altari
ignis iſte deficiet. quia etiaꝫ poſt hanc
vitā eorū mentibus feruor charitatis
interna quippe ꝯtemplatōne agitur vt
omps deus quo magis cernitur. eo am
plius diligatᷣ. vnde neceſſe eſt vt ad cor
da noſtra redeamꝰ. diſcutiamuſqꝫ om
ne facinus. Et quicquid in nobis di-
uine rectitudinis regulam offendit ac
cuſemus vt apud diſtrictū iudicē ipa
nos accuſatio excuſet. In hoc enī men
tis noſtre iudicio tanto citius abſolui
mur quanto nos diſtrictius reos eſſe
tenemus nec ad hec agenda pretermit
tenda ſunt ipa quibꝫ vacat qꝛ ad hec a
genda poſt huius vite tpa non vacat.
vacue quippe nō dꝛ. neqꝫ enī erit vltra
idcirco nāqꝫ memores enī qd tūc nō poſ-
ſumus negligamus. hec grego. Habe
mus igitur ꝑ predicta ꝙ omps deus
ſe diiudicantes non iudicat. ſe peniten
tes nō punitᷣ ſed ſaluat ⁊ pctā cōtra ſe
dimiſſa relaxat. hec vero omīa ꝑ reme
diū fieri ſolent vnde quilibet peccator
quotiens lapſus fuerit in aliquod pec
catū nō tardet currere ad pñie bonum
ipſa enī omni tēpe valens eſt ad purgā
dum corda peccantiū. Teſtatᷣ hoc bea-
tus grego. qui dicit. O felix lauacrū
pñie quod totiens valet ad purgandū
quotiens eo indiget cor humanū. La-
uemus ergo pctōꝝ maculas in hoc ſa
lubri pñie lauachro vt mundari ⁊ pur
gati poſſimus ꝑuenire ad auctorē vite
et mūdicie. His premiſſis igitᷣ de pe
nitentia: nunc de eius ptibus eſt viden
dum.

¶ Incipit ſcđa diſtinctio primi libri
malogranati. Capitulum .I.

SCiendū q
ptes pñie ſunt tres vi
delicet ꝯtritio cordis
ꝯfeſſio oris. ⁊ ſatiſfa
ctio opis. ¶ Et
ſunt iſte tres ptes qſi ptes integrales
ſcḿ eſſe pñie ꝑfectū. ¶ Sūt aūt hec ptes
ītegrales pñie videlicet ꝯtritio in aīo
ꝯfeſſio in vbo. ſatiſfactio in facto in qͥ
bus tūc pñia integratᷣ cū peccator om
nē mortalē culpā ꝑpetrataꝫ ⁊ facto de
ſerit ⁊ verbo accuſat ⁊ aīo deteſtatur
ꝓponens nūqꝫ iterare peccatū. his au
tem debito modo ꝯcurrentibus cū ab

ſolutiõe facta ab eo in quo eſt ordo cla
uis ac iuriſdictio. abſoluit homo a pec
cato ⁊ reumit ecce ⁊ recõciliat xp̃o me
diante claue ſacerdotali. Q͛ð aũt ſint tres
ptes pñie ſic oñditur. T Pñia enĩ
eſt q̃dam ſpontaneũ iudiciũ in quo
ↄtritio eſt quaſi quedã citatio vbi ſeq
tur rei apud iudicẽ ſpontanea ↄfeſſio
deindẽ ſequit emendatõis p iudicẽ im
poſite ſolutio. Sed in hoc differt iudi
ciũ fori a iudicio poli. q2 ibi ↄfeſſus de
iure damnat ⁊ hic abſoluitur. Alia eſt
etiã ſufficientia iſtarũ ptiũ. q2 cũ oĩe
peccatũ ↄmittatur corde vl' ore vel ope
iuſtũ eſt vt iſta curent p ↄtrariũ vt pec
cator culpã deteſtet animo verbo accu
ſet ⁊ facto puniat. Et ſicut trib9 mõis
offendimus deum. ſ. delectatõe cogita
tionis impudentia locutõis ⁊ ſupbia
opis ſcḋm regulã vt contraria cõtrarijs
curent tribus modis appoſitis ſatiſfa
ciamus. Quia igit peccando innocen
tiam pdidimus reſtat vt p pñiã refor
memꝰ. dicente btõ hieronimo. Si qs
innocentiã peccando corrupit pñie re
medio poterit repare. Quia vt ait ber.
q͛ð dñs nõ imputare decreuit ſic eſt q̃ſi
non fuerit. Si ergo decreuimus inno
centiã repare ⁊ pſequens ianuã celi
p pñiã reſerare curemus vt noſtra pe
nitentia ſit pfecta. De qua dicit criſ.
pfecta pñia cogit peccatorẽ oĩa libẽ
ter ſufferre. in corde cõtritio. in ore cõ
feſſio. in ope tanta hũilitas. hec criſ.
Que tunc veraciter corã deo pfecta dr
ſi ipſam pñiã ad omnia loca in quib9
peccauimus dilatemus. Et quia pecca
uimus in corde malis ↄſentiendo in
ore vana ⁊ turpia loquẽdo in corpore
crimina pperrando. ið͛o ad hec tria lo
ca pñiam extendimus ita videlicet vt
cordi demus amaram ↄtritionẽ. Ori
fidelem ↄfeſſionẽ. corpi penalẽ ⁊ aſpe
rã ſatiſfactionẽ hec tam diu cõtinuan

tes quouſq; ſpiritusſanctus teſtimoni
um phibeat ſpiritui noſtro q dimiſſa
ſint nobis pctã noſtra. Et q2 omĩa pec
cata mortalia ab vno dð auertũt ⁊ vni
gratie opponunt ⁊ vnã principalẽ re
ctitudinem hominis peruertunt V
Hinc eſt q ad hoc q pñie medicamẽ
tum ſit ſufficienter ex ſuis ptibus inte
gratũ neceſſe eſt q pñia habeat de om
nibus pctis quantũ ad preteritũ de p
petratis quantũ ad pñs p ceſſationem
de ppetrandis ⁊ quãtum ad futurũ p
ppoſitum nunq̃ recidiuãdi vel in id vl'
in aliud genus peccati. vt totaliter ſic
recedendo a culpa p pñiã diuina gra
tia ſuſcipiat p quã obtinet venia om
nia peccatorũ. ſed q2 in ptibus pñie cõ
tritio primũ locum tenet. ideo de ipſa
tractanda eſt. Ergo ſcḋm yſidorũ X
Cõtritio eſt ↄpũctio ⁊ humilitas men
tis cũ lacrimis veniẽs de recordatõne
peccati ⁊ timore iudicij. Itẽ in tracta
tu de ſpiritu ⁊ anima de ↄpũctione ſic
dr. Compũctio eſt qñ ex ↄſideratione
malorũ ſuoꝝ cor interno dolore tangi
tur. Item ſcḋm dictũ iohãnis abbatis.
Cõpũctio ppꝛie eſt dolor aĩme non ela
tus nullã ſibi ipſi ↄſolatõẽ prebẽs ſolã
q; ſuam reſolutõnẽ ymaginãs omib9
horis. ⁊ cõſolatõem dei ↄſolantis ſic
aquã frigidã expectans. Contritio eti
am a magiſtris ſic diffinit. Contritio
eſt dolor voluntarie aſſumptus pro pec
catis cũ ppoſito ↄfitẽdi. Pro cuius in
tellectu ſciendũ q ſicut in naturalib9
durum dr quod nõ cedit tractatui. hoc
autem frangi dr qñ p aliquod fortius
in ptes magnas diuidit. Conteri vero
qñ totaliter in minimas ptes diuidit
vel regreditur ⁊ quaſi annihilat. A
Ita methaphorice cor hominis durũ
dicit qñ diuĩe inſpiratiõi quaſi manũ
ſe tangenti nõ cedit ſed obuiat. dum ĩ
affectu peccati moratur. Frãgi vero cũ

a ꝓpoſito reſipiſcere incipit. Quis non
totaliter ꝯuertat̃. Cõteri vero qñ affe
ctus peccati ſm̃ omnẽ ſui ꝑtem in eo
totaliter deſtruitur ⁊ hoc fit qñ volũtas
ꝑfecte ab effectu peccati reſilit vnde ta
lis reſilitio dolor quidã eſt. idõ ꝑ dolo
rem tanq̃ ꝑ genus eſſencialiter diffi-
nit̃. addit̃ autẽ voluntarie ſumptus ꝓ
peccatis ⁊ hoc ꝯuenit ꝯtritioni pro vt
eſt actus virtutis. Sed vt eſt pars ſa-
cramenti ſic oꝫ vt addatur aliquid in
cõparatione ad alias ꝑtes ⁊ ideo ſupad
ditur cũ ꝓpoſito ꝯfitendi ⁊ ſatiſfacien-
di. Et ſciendũ ꝙ eſt differẽtia inter cõ
tritionẽ ⁊ attritionẽ. B Attritio
dicitur acceſſus ad ꝑfectam ꝯtritõem
vnd̃ in corꝑalibus dicunt̃ attrita que
aliquo mõ ſunt ꝯminuta ſed nõ ꝑfecte.
ſed cõtritio dicit̃ qñ omnes ꝑtes ſunt
ſimul trite ꝑ diuiſionem ad minima'.
Et iõ attritõ in ſpiritualib; ſignificat
quandã diſplicentiã de peccatis ꝯmiſ
ſis. Contritio autẽ ꝑfectaꝫ diſplicen
tiam C Utrum aũt requirat̃ con-
tritio de omni peccato actuali ⁊ morta
li. Pro illo ſciendũ ꝙ in omni pecca-
to eſt actualis auerſio voluntatis a deo
ad peccatũ. ⁊ ideo cũ ꝯtraria ꝯtrariis
curent̃ opꝫ ꝙ in omni remiſſiõe pec
cati mortalis ſit actualis auerſio a pec
cato ad deũ. hec aũt auerſio appellatur
contritio. Duricia enĩ voluntatis ma-
nẽtis in peccato nõ tollit̃ niſi ꝑ fractõ
nem volũtatis omĩmodã que appellat̃
cõtritio. ⁊ ideo cõtritio eſt neceſſaria
in omĩ peccato mortali D De pec
catis autẽ oblitis. ſi oblitus eſt homo
totaliter ſufficit cõtritio generalis qñ
autem in ꝑte recolit debet conari ad re
cordandũ ⁊ dolẽdũ in ſpeciali ꝙ ſi nõ
poteſt ſufficit cõtritio gñalis. Sed ad
hoc ꝙ homo nõ poteſt recolere pctm̃ ñ
ſolum d̃ peccato oblito debet dolere in
genere. ſed etiaꝫ de obliuione eius de

bet dolere que ex negligentia cõtingit
Debet etiã homo dolere ſimul de omĩ
pctõ cõmiſſo quia vnũ ſine alio nõ re
laxatur. ideo ꝯtritio ꝑiter eſt habenda
de ſingulis. Teſtat̃ hoc beatus aug. ſic
dicens. Penitentẽ oꝫ ſimul dolere de
omĩ crimine. hec ẽ diſpoſitio ĩmediate
ad gratiã. nam dolere de vno pctõ ſine
alio nõ ſufficit ad ſalutẽ E Unde
quilibet pctõr qui ſentit ſe vicioꝝ ſece
ſordidatũ ꝑ remediũ pñie. ⁊ primo ꝑ
ꝯtritionẽ ac ꝯpunctionẽ cordis ſtude
at ſua facinora emendare. nam aĩa il
lecta malis moribus amittit decorem
virtutũ quem non põt recuꝑare niſi ꝑ
pñie lamentũ. hoc eſt cõtritione vera.
qꝛ nunq̃ pctm̃ dimittit̃ niſi hõ ꝑ inte-
riorẽ dolorẽ ꝯteratur. d̃ hoc dicit btũs
hieronimus. nulla vnq̃ culpa remit-
titur ob quã homo nõ alia amaritudĩe
aut triſticia anxiat̃. nam tunc pctõꝛuꝫ
ſalus veraciter incipit. vt dicit hug. de
ſancto victore. qñ veraciter ꝓ delictis
ingemiſcit. qꝛ amaritudo cordis ſiue
gemitus qui aſſumit̃ ꝓ peccatis men
tem purgat ⁊ deuꝫ miſericordẽ ac pla
cabilem reddit homĩ. probat hoc ber.
ſic. d. Amaritudo cordis mentẽ pur-
gat. angelos letificat. deũ placat. Et re
migius. Tunc nimis miſericors eſt ip
ſe deus dñs noſter ob culpam aĩmus tri
ſtis ſibimet fuerit ⁊ moleſtus. Item d̃
eo de btũs amb. Quis ambigit qm̃ me
ſticia penitẽtis homĩs oculos ſibi vio-
lenter attrahat ꝯditoris. Et qꝛ d̃s cor
cõtritũ ⁊ humiliatũ nõ deſpicit. ideo
aſſumamus verã cordis ꝯtritõeꝫ ⁊ cõ
pũctionis amaritudinẽ qui ꝑ volupta
tes ⁊ carnalia deſideria a deo diſceſſi
mus. Ad hoc hortatur nos btũs augu.
ſic dicens. Non ſint in nobis ficta ſu-
ſpiria ⁊ ſimulata. ſed cũ ingẽti ſiti ſtu
deamus adhibere remedia preteritis
pctĩs vt ſemꝑ ſolliciti ſimus cauẽdo

de futuris. Dñs eñ noluit in mundo
pſperari ſz grauia pati vt nobis oñde
ret qui p delectatõez cecidimus cũ q̃n
ta amaritudine redire debeamus. hec
aug. F Sz ſunt nõnulli q̃ in mlta
ſunt facinora ꝓlapſi nec tñ vt decet ꝓ
ſuis exceſſib' ꝯpũgunt̃ quib' ncc̃e eſt
vt ſupplicia reproboꝝ ac gloriã btõꝝ
habeant pre oclis cordis vt poſſint ad
pñiam ꝯpungi. Ad hoc faciendũ horta
tur btũs greg. ſup ezechielẽ exponẽs
illud. Et ſcripte erant in libro lamẽta
tões in carmẽ τ ve ſic dicẽs. Lamenta
tones videt. Quia ibi ſcripta eſt pñia
pctõꝝ Carmẽ vero q2 prenũciant̃ gau
dia iuſtoꝝ. ve aũt q2 illic expreſſa eſt dã
natio reproboꝝ. vt ḡ peccata peniteas
aĩs pumas lege q̃ in hoc volumĩe ſcrip
ta ſunt lamenta. Riſus veſter in luctũ
ꝯuertat̃ τ gaudiũ in merorem. Et rur
ſum miſeri eſtote τ lugete. vt aũt de ꝓ
miſſiõe gaudij ſeq̃ntis hylareſcas ꝯg
noſce ſcripta eſſe carmĩa laudis eter-
ne. Beati qui hitant in domo tua dñe
in ſeculũ ſcli laudabũt te Sz ſi adhuc
pñti ſcl'o mẽte teneris adhuc terrenis
voluptatib' delcãris ſi amare nõ poteſ
gaudia eterna q̃ audis. cognoſce ḡ in
hoc volumĩe ve qḋ ſcriptũ eſt atq3 p ip
ſum ab aĩmo p timorẽ expelle qḋ dili
gis vt poſſis ex iudicio carmen amare
qḋ legis. ibi quippe dãnatis dicetur.
Diſcedite a me maledicti ĩ ignẽ eter
nũ qui paratus eſt dyabolo τ angelis e'
In hoc quippe volumĩe cuncta q̃ edifi
cãt oĩa que erudiũt ſcripta ꝯtinẽt̃. pec
caſti τ iã te penitet illicita ꝑpetraſſe vt
ad agendã pñiam voceris ibi inueĩs
lamẽta. ſi p celeſtiũ gaudioꝝ mentẽ re
leuare deſideras ibi ad ꝯſolatõem tuã
inuenis carmen. Si v'o τ mala ꝑpetra
ſti τ hoc te ꝑpetraſſe nõ penitet ſz ceru
cẽ mẽtis erigis ad nullaʒ pñie lamẽta
tõem inclinaris nulla celeſtiũ gaudio
rũ expectatõne corrigeris velis nolis
audies ſcriptũ eſſe Ve ve his quos nec
timor ad pñiam humiliat nec ſpes ad
ſupna premia exaltat dãnatõis ſue iã
tunc penã ꝓſpiciat. τ ſine excuſatõne
in eternũ ſuppliciũ cadat. Quid agen
dũ eſt igit̃ miſeris nobis niſi vt euigi
lemus ad hui' volumĩs v'ba que nos
egiſſe meminimus d̃fleamus vt p lamẽ
ta pñie ꝑueniamus ad carmẽ vite ne ſi
affligi modo p pñiaʒ nolumus ve poſt
modũ ſine fine ſentiamus. nec nos no
ſtrorũ vulnerũ multitudo in deſpatio
nẽ deprimat q2 maior eſt pñia medici
q̃3 magnitudo languoris nr̃i. Quid eñ
eſt ꝙ ad ſalutẽ repare nõ poſſit qui po
tuit ex nihilo creare. hec greg. G
Ne ergo ꝯtingat nos ꝓ noſtris reati-
bus ſuſtinere eterna tormenta. timea-
mus futurũ dei iudiciũ ſup nos τ p fle
tus ac lamenta iniquitates ꝑpetratas
diluere ſtudeamus qḋ electi agere nõ
ceſſant. q2 p pñtem ꝯtritõem ac lacri
marũ effuſionẽ ſe euadere eterna ſup-
plicia nõ dubitant. De hoc tractat bea
tus greg. ſup ezechielem ſic. d. Redẽ
ptor igit̃ humani generis cũ appuerit
iudex ſpecioſus iuſtis terribilis erit in
iuſtis. Quẽ eñ manſuetũ aſpiciẽt ele
cti hunc eundẽ pauidũ atq3 terribilez
cõſpiciẽt reprobi ſed hũc ideo tũc ele
cti terribilẽ non videbũt. q2 modo ter
rorẽ illius cõſiderare non ceſſant. ſtu-
dioſi eñ cõſiderant q̃3 terribilis ad iu
dicium veniet culpas anteactas deflẽt
ĩminẽtes declinant pauorẽ illius quo
tidie ante mentis oculos ponũt τ quã
do tremendus appareat ſine ceſſatõne
ſuſpecti ſunt atq3 quotidie agunt peni
tentiã. ne quando venerit pertimeſcant.
Neceſſe ergo eſt vt peccata admiſſa cũ
viuimus defleamus. in aſſiduis enim
fletibus in quotidiana noſtra pñia ha
bemus ſacerdotez in celis qui interpel

lat pro nobis. De quo ꝑ iohānem dꝛ
Si quis peccauerit aduocatum habe-
mus apud deū patrē ihesum christum
iuſtū ⁊ ipſe eſt ꝓpiciatio pro pctīs no-
ſtris. Ecce exultat aīmus cū aduocati
noſtri potentiā audimus ſ; exultatiōe
noſtra iterū remoꝛdemur. qꝛ ipſe qui
nobis aduocatus eſt iuſtus dꝛ. nos enī
cauſas iuſticie nō habemus. iuſtus ad
uocatus iniuſtas cauſas nullo mō ſuſci
pit nec vba dare pro iniuſticia ꝯſentit
¶ Quid ḡ agimus fratres mei Sz
ecce occurrit aīo quid agamus mala
que fecimus ⁊ defleamus ⁊ accuſem⁹
Scriptū quippe eſt iuſtus in pncipio
accuſatoꝛ eſt ſui. quilibet eniz peccatoꝛ
cōuerſus in fletibus iam eſſe iuſtus in
choat cū cepit accuſare quod fecit Cur
enī iuſtus nō fit qꝛ contra ſuam iuſtici
am ꝑ lacrimas ſeuit. iuſtus ergo aduo
catus noſter iuſtos nos eſſe agnoſcet ī
iudicio. quia noſmetipſos ⁊ cognoſci
mus ⁊ accuſamus iniuſtos. non ergo
in actibus nō in fletibus noſtris ſed in
aduocati noſtri allegatōibꝫ ꝯfidamus
hec greg. Ecce patet ꝙ fructuoſa ſit ⁊
ſalubꝛis ſit ſuꝑpſius accuſatio ⁊ lacri-
marū effuſio. Sunt aūt nōnulli qui q̄
dem peccata ꝯfitentur ſed ea deflere cō
temnūt. Electi vo nō ſolū ſua facino-
ra ꝯfitentur ſ; ea que nequiter ꝑpetra-
uerūt fletibus diluūt atq; de ingratitu
dine pro beneficiis ſibi a deo collatis
ſeipſos repꝛehendūt ac ꝑ lamēta puni
unt. de talibus btūs greg. viij. moꝛ. ſic
dicit ¶ Sciendū quoq; eſt ꝙ ſepe
repꝛobi peccata cōfitent̄. ſed flere cō-
temnunt. Electi autē culpas ſuas q̄s
vocibus ꝯfeſſionis aperiunt diſtricte
aīmaduerſiōis fletibus inſequuntur.
Sed qui mala quidem que ꝑpetrauit
inſinuat ſed flere que inſinuauit recu-
ſat quaſi ſubducta veſte vulnus detegit
ſed toꝛpenti medicamentū vulneri nō
appōit. Confeſſio igit̄ a vocali eſt ne-
ceſſe vt meroꝛ excutiat. ne vulnus pro-
ditū ſed neglectū quo licentius iam ꝑ
humanā noticiā tangitur deterius pu
treſcat. Quo cōtra ꝑ pſalmiſtā dicit̄.
Iniquitatem meam ego annūciabo ⁊
cogitabo pro peccatis meis. Pronū-
ciādo etenī occultū iudiciū detegit co
gitando aūt quid aliud ꝙ medicamē
tū vulneri appōit. Sed afflicte menti
et ſua ſolicite damna cogitanti rixa ꝑ
ſemetipſa oꝛitur ꝯtra ſemetipſam. naz
ſe ad lamenta pn̄e inſtigat occulta ſe
increpatiōe laniat vel dilaniat. Unde
apte ꝑ iob dꝛ. Confabulaboꝛ cū ama-
ritudine aīme mee. pauoꝛe nāq; diui-
ni iudicij afflicti dum quēdaz male ge
ſta plangimus. ipſa noſtre via amari-
tudinis ad diſcuciendas vigilantius
excitati alia etiā in nobis que ampli⁹
defleamus inuenimus. nam ſepe ꝙ toꝛ
pentes lauit flentibus ſubtilius innote
ſcit ⁊ afflicta mens certius inuenit ma
lū qđ fecerat ⁊ neſciebat eiq; rixa ſua
verius apit q̄ntū a vitatis pace deuia-
uit. Succreſcēs quippe amaritudo pe
nitentie verecūdanti coꝛdi impoꝛtuna
ingerit illata que ꝯmiſit. Diſtrictū cō
tra hoc iudicē oñdit ſuppliciorū minas
incutit pauoꝛe animū ferit pudoꝛe cō-
fundit motus illicitos increpat quie-
tem noxie ſecuritatis turbat q̄ ei bona
ꝯditoꝛ ꝯtulit. que ipe bonis ipſius ma
la reſpondit enumerat ꝙ iure ab eo cō
ditus ꝙ gratuite nutritus ꝙ ꝯditoꝛis
gr̄a vocatus ꝙ ſepe ipſe vocatus noluit
ꝙ vocātis miſcoꝛdia vt ſurdū hūc reniē
tē q; deſpexit ꝙ petōrez ſuū ſupna gra
tia vt ꝯtempta dereliquit. Cū igit̄ affli
ctā mentē mō ꝑ replicatōem donoꝝ
dei mō ꝑ improꝑia actōnis ſue tanta
ſeueritate īcrepat habet in coꝛde iuſto
rū amaritudo aīe liguam ſuā que tan-
to eis ſubtilius loquit̄ q̄nto ⁊ interius

audiatur. quia vis doloris que pctā ſin
gula reputās torpentē animū ad lamē
ta excitat quaſi ad deū verba ꝯfabulati
onis format. in quibꝫ ſemetipſum cor
rectus inueniat. ⁊ ad ſui cuſtodiā ſolli
citior exurgat. hec greg. R ¶ Deſi
deranda eſt ergo nobis valde cōtritio
ſiue ꝯpūctio lacrimarū. q2 ſm̄ beatum
cyprianū. nulla eſt medicina preſtāti
oraīmarꝫ q; deuota effuſio lacrimarū.
nam abſq; ꝯpunctōe ⁊ fletu nō remit
titur pctm̄. Teſte hugōe qui dr̄. Abſq;
fletu ⁊ lacrima nequaq; remittit ipſa
culpa. Qui vero ob culpā lacrimatus
nō fuerit. lacrime expꝰs eternaliter ne
quaq; erit. Magnā eni3 virtutē hn̄t la
crime. delent quippe culpā ⁊ extinguūt
gehennā. vn̄ bern̄. O q̄nta vis eſt in la
crimis que oēz abluūt culpā extinguūt
gehennā. flectūt ſn̄iam. Et beatus aug.
Vna lacrima de puro corde procedēs
totū ignem inferni extinguit. hec aug.
I. ¶ Sciendū etiā eſt ꝙ veſtis innocē
tie ꝑcepta in baptiſmate ꝑ pctā mor
talia ſordidat ⁊ ꝑ ꝑn̄s eterna damna
tio incurrit. ſed ꝑ lacrimarū effuſiōez
ipſa veſtis que ꝑ peccatū maculata fue
rat abluit ac mūdatur. de hoc criſ. ſup
illud pſalmi. Fuerunt michi lacrime
mee ⁊c̄. Dicit. lacrime ſunt que celum
pulſantes. expellūt crimina ⁊ ꝯſciam
decorant ſonent in ore pn̄ie v̄ba. ⁊ mo
uent verba in pctōre pietatis veniam.
implet caput aqua. tumeſcunt oculi.
irrigant gene. decurrūt riuuli ⁊ deus ī
dulgentiarū mentē exhylarat lacrime
ſunt que reconciliant deū a pctis redi
mūt aīam ⁊ ſanāt languores. eius ſor
dentē aīme veſtē lacrime lauāt ⁊ dant
illi remiſſionē. Item dicit. Sicut ve
hemens ymber cū prorūpit fit ſerenitas
ſic lacrimis effuſis apparet tranquilli
tas ⁊ perit caligo reatuum ⁊ ſicut per
aquā ⁊ ſpiritum ſic ꝑ lacrimas ⁊ cōfeſ

ſionē denuo mundamꝰ. hec criſ. M
Ecce quō per ꝯpunctionem ⁊ gratiam
lacrimarū veſtis innocentie ꝑ peccatū
ſordidata mundat ac reformat. dn̄s
namq; ipſas lacrimas de corde ꝯtrito
effuſas pro baptiſmo reputat. Teſte
yſidoro qui dicit. Lacrime penitentiū
apud deū pro baptiſmate reputantur.
Quia miſericors ds̄ paratus eſt nobis
peccata ꝑcere ⁊ pn̄iam noſtrā ad inno
centiā deputare ſi ꝑ lacrimas renaſci
ſtudeamus. De quo dicit beatus greg.
Libenter obliuiſcit deus ꝙ nocētes fu
imus paratus eſt nobis pn̄iam noſtram
deputare ad innocentiam ſi inquinati
poſt aq̄s ſalutis renaſcim̄ ex lacrimis
hec greg. Et niſi omp̄s ds̄ ex ſua benig
nitate remediū penitentie ꝯpūctionis
ac lacrimarū effuſionē hominibus ꝓui
diſſet raro aliquis ſaluatus fuiſſet. q2
ſicut baptiſmus abluit a pctō origina
li ⁊ a vicijs ꝑpetratis ſic ꝯtritio ſiue cō
pūctio ⁊ aqua lacrimarū purgat a ma
lis criminibus poſt baptiſmū ꝯmiſſis
teſtat hoc iohēs abbas montis ſynai ī
tractatu de. xxx. gradibꝫ ſic. d. Luctus
ſeu lacrimarū fons maior eſt ſupra ba
ptiſmū baptiſmus ꝯſtitutus l3 quēad
modū preſūptuoſu3 ſi ex ꝑte quod dr
eo ꝙ ille quidē ab īgenitis nobis ⁊ an
te patratis malis eſt purgatorius. iſte
vero poſtea patratorū. Et illū quidem
ꝑuuli om̄s ſuſcipiētes ſordidauimus
ꝑ hūc vero ⁊ illū repurgamur. Qui ni
ſi ex dei benignitate hominibus datus fu
iſſet raro vel difficulter inuenirent qui
ſaluati fuiſſent Et quidē ſuſpiria ⁊ me
ſticia ad dominū clamāt. que vero ex ti
more ſunt lacrime intercedūt. Que ve
ro ſanctiſſime charitatis ſupplicatōez
acceptā deo nobis declarant. Sicut ni
hil ita humiliati ſicut luctus conuenit
ita nihil ei ſicut riſus contrariatur de
tinens beatam ſancte compunctionis

gaudentē triſticiam ⁊ ne deſiſtas ab ea
operatiōe que in ipſa eſt quouſqꝫ cū cōfi
dentia ſubleuata ab his pretereuntibꝰ
et mundū te criſto cohibeat. Eſto ergo
merens abſqꝫ amore oñſionis ad tuuꝫ
cor inquiſitionē faciens ſeu agens. ti
ment enī merorē demones ſicut latro-
nes canes. Non eſt nobis ad pñs. o
amici in his que ſunt ad nuptias ꝯuo
catio. Omīo igiť qui vocauit nos nūc
in his ad pñs ad luctum vtiqꝫ vocauit
Quicūqꝫ in luctu inceſſabili ſꝫ deum
graditur iſte diē feſtuꝫ agere quotidie
non quieſcit. Qui vero corꝑaliter diē
feſtum agere non deſiſtit. hunc luctus
eternus ſuſcipiet in futuro N Nō
eſt in carcere gaudiū his qui iam ſen-
tentiā receperūt ⁊ non eſt veris mona-
chis gaudiū ſuꝑ terrā. Eſto ergo tam
qꝫ rex altus in corde tuo in humilitate
ſedens iuberi ſui vade ⁊ vadit ⁊ dulci
luctui veni ⁊ venit ⁊ ſuo noſtro tyrāno
corꝑi fac hoc ⁊ facit vnde etiam ſi ma
gnas ⁊ altas aliqñs ꝯuerſiones exequi
mur cor aūt merens nō poſſidemus ip
ſas q̄ſi vanas exiſtimemus. Oportet
enī ⁊ vere opꝫtet poſt lauachrū iterū in-
quinatos igne ꝯpūctōis ⁊ miſc̄dia dei
ſuas ipſorū manus ab inquinamento
pctīs abſtergere. non aūt inculpabimꝰ
o amici in exitu aīme aut inquiretur a
nobis quare non fecerimus mirabilia
ſed nec q̄re nō theologiſauerimus nec
q̄re ꝯtemplatiui nō fuerimus ſꝫ ratio
nē omīno dabimus deo. q2 pñiam nō
egerimus ⁊ q2 humiles nō extiterimꝰ
et ꝙ indeſinēter nō luxerimus. hec io
hānes abbas. De virtute etiā iſtaruꝫ
lacrimarū dicit rabanus ſic. Lacrime
humide nature ſunt vt ſordes aīe ab
luāt ⁊ ꝑditū baptiſmū reſtituāt. ſalſe
vt fluxum carnis reſtringant. calide vt
frigus torporis excutiāt. clare vt lacri-
mantē ad eternā claritatē ꝑducāt. hec
rabanus. Et ſicut ꝑ vitā vicioſam ds
effugatur a corde ſic lotū ꝑ aquā lacri
marū iterū ad cor reuocatur ⁊ efficiť
homo habitaculū dei. de hoc dicit bea-
tus berñ. Cor fonte lacrimarū miſtice
baptiſatum. hoc dulce dei maieſtatis
hoſpitiū d̄r adoptatum. hec berñ. Hec
etiā aqua aīas que erāt ſponſe xp̄i. ſꝫ
ꝓpter ſordes pctōrum repudiate a ma
culis ꝑ vicia ꝯtractis abluit ⁊ deo ſpon
ſam acceptā reddit. de quā dicit btūs
augu. Aqua lacrimarū balneū eſt quo
abluantur ſordes vt fiāt celeſtis regī
ſponſe. hec ille. Nam vita pctōris deo
indigna eſſe nō ꝑt que ſordes ꝑ pecca
tū ꝯtractas ꝑ cordis ꝯpūctionē ⁊ fletū
lauare ſtudet. De hoc dicit beatus gre-
gorius. tāto nāqꝫ amplius pctī rubigo ꝯſumiť
qꝫto pctōris cor cū magno caritatis ig
ne decremať. Ad vos igiť frēs oculos
mētis reducite q̄cūqꝫ vos ī adoleſcētia
q̄cūqꝫ ī iuuētute deliq̄ſſe memiſtis de
flere. morū operūqꝫ maculas lacrimis
tergite. Ecce ad recipiendos nos ſuꝑ-
ne pietatis ſinus aꝑitur nec maculoſā
in nobis vita ꝯtemnitur ꝑ hoc enī ꝙ in
quinationē ꝑhorreſcimus interne iaꝫ
mundicie recordamus. Reuertentes
nos dñs clemēter amplectiť. q2 pecca
torꝫ vita indigna ei iam eſſe nō ꝑt que
fletibus lauať vnd̄ vnuſquiſqꝫ nēm ad
pñie lamēta recurrat dū flere ante ꝑ
cuſſionē vacat. hec grego. O Ad
exhortatōem igiť huius ſanctiſſimi vi
ri ad lamenta pñie ſcurramus dū tem
pus vacat ī hac luce ſumus ⁊ noſtras
iniquitates ⁊ pctā per lacrimas dilua
mus. Ad hoc faciendū monet etiā ab
bas effrem omelia. iiij. cū dicit. Qui-
cūqꝫ dño peccauerit modo dum tem-
pus eſt hominū vitam amittere aut te-
nere defleat inceſſanter vt ꝑ lacrimas
poſſit gratiam indulgentie promereri
aſſidue lauet corpuſculum lacrimis ⁊

pectus tundat gemitibus vñ al's vnū
volo vos ſcire fratres eo ꝙ nō eſt ſuꝑ
terram dulcius gaudio ꝯpunctiōis in
hora illa q̄n quis ad deū ex toto corde
ſuſpirat cū lacrimis tūc letatur dñs ⁊
ꝓpter lacrimas repromittit illi gaudi
um in futuro. Beatus igit̄ ⁊ vere btūs
qui habet ꝯpunctionē ſm̄ deū. Audite
cariſſimi virtutē ꝯpunctiōis. Cōpun
ctio ſanitas aīe eſt. Cōpunctio pctō-
rū remiſſio eſt. Cōpunctio ſpiritus ac
tū ducit ad ſe. Cōpūctio vnigenitū cri
ſtū facit habitare in ſe. Lacrime apud
deū fiduciā dāt ſemꝑ vbi lacrime abū
dant ibi cogitatōes male non approxi
māt. Quid dulcius dulcedīe lacrima
rū. quid deſiderabilius beatitudine il-
lius q̄n ipſum dñm vidit aīa orans ⁊
ipſum meditat̄ die ac nocte. Theſaurꝰ
ergo bonus eſt ꝯpūctio cordis ⁊ īenu
merabile gaudium. hec abbas effrem.
magne em̄ ſunt efficacie lacrime q̄ ex
puro ⁊ humili corde procedunt. nam
iram dei placant gratiam amiſſam re
parāt infirmū diſſipant pctōres iuſti
ficant angelos letificant celos reſerāt
Iſtas prerogatiuas lacrimaꝝ. beatus
bern̄. tāgit cū dicit. O beatiſſima lacri
ma ꝑe penitētis q̄ diuinā placas iram
tu es archa recōciliatiōis gratie repa-
trix. O felix lacrime effuſio reſerans
celum inebrians angelos ſatians ſan
ctos iuſtificās peccatores diſſipās in
fernū. Gaudēt namq̄ angeli in ꝯuer
ſione ⁊ pn̄ia peccatoꝝ. ſalutē hominū
expectantes ⁊ ſitientes lacrime pn̄e
vinū eorū. quia in illis odor eſt vite ſa
por gratie indulgentie guſtus ſanitas
redeuntis innocētie ſerenitas vel ꝯſci
entie ſuauitas. hec bern̄. De virtute etiā
lacrimaꝝ ⁊ eaꝝ fructuoſo effectu petrꝰ
damiani ſic dicit. quicūq̄ frater ſecu-
lū ꝑfecto corde deſeruit mentis ſui la
tibulū petat vbi ad videndam creato

ris ſui faciem totis viſibus inardeſcat
ad lacrimas anhelet. Lacrimas adeo
quotidianis precibus flagitꝫ. lacrima
rū quippe mador aīmam ab omni labe
purificat ⁊ ad proferēda virtutū germi
na noſtri cordis terrā fecundat. Por
ro lacrime que a deo ſunt diuine exau
ditōis tribunal fiducialiter adeunt ⁊
impetrantes preſto qd̄ petunt. de pctō
rum noſtroꝝ certa remiſſione ꝯfidunt
lacrime ſunt veraces ac doctiſſime in
q̄libꝫ hūane ignorantie dubietate ma
giſtre ¶ Nam dubitantes ex ali
quo vtrū deo placeamus necne nunq̄
meliorē certitudinē capimus q̄ cū ve
raciter lacrimātes oramus. tūc em̄ q̄c
quid agēdū mens noſtra decreuerit ſu
per hoc rurſum ambigere ncc̄ariū iam
nō erit. Porro lacrime diluūt ſpurci-
ciarū om̄e in meretrice ꝯtagiū ⁊ īmun
dis manibꝰ tribuūt vt nō ſolū pedū ſꝫ
et dn̄ici capitis mereant̄ attactum. La
crime tribuūt vt negator apl'us modo
non pereat om̄io poſt lapſuꝫ. ſed vltro
etiam vt ſupra ceteros celeſtis curie ſe
natores obtineat principatum. Lacri
me contulerunt dauid poſt adulteriū ſi
mul ⁊ homicidiū profundiſſimum ba-
ratrum non modo regnū cū vita nō ꝑ
deret ſed vltro etiā promiſſionē here-
dis ex ſe naſcituri cū iuramento ſuſci
peret qui ⁊ regni ſui ſolum oīm regna ꝑ
petua poſſideret. Porro aūt ⁊ ſi cūcta
lacrimarū dona ꝑcurrere voluero pn̄s
forte dies claudit̄ q̄ exemplorū copia
ſubtrahatur. Ile ſunt em̄ q̄ ⁊ anīam a
peccatorū labe purificāt ⁊ cor vagū in
oratione ꝯfirmant. Ile ſunt que dino
tore pauerūt gaudiū ⁊ dum ꝑ oculos
carnis erumpunt ad ſpem ſe eterne et
ſupne beatitudinis erigunt. nō em̄ poſ
ſunt in ſua petitione ꝯtemni que ⁊ ma
gnas habēt voces quas profecto voces
ille ad eum frequenter emiſerat ⁊ q̄d

adoptinendū poſſꝫ ſubtiliter nouerat
qui dicebat audi orationē meam dñe
et deprecationē meā auribus ꝑcipe. la
crimas meas eñ nō oculis attendi: ſꝫ
auribꝫ ꝑcipe. lacrimas poſtulat voces
ineſſe lacrimis manifeſte deſignat. la
crime nempe cū in ꝯſpectu iudicis ſup
plicant nihil heſitant. ſed ſic miſcdiaꝫ
tanq̄ꝫ ꝓprij iuris ſibimet vendicāt ⁊ im
petraſſe ſe qđ petierant ꝯfidenter exul
tant. O lacrime delicie ſpiritales ſup
mel ⁊ fauū atqꝫ omī nectare dulciores
q̄ mentes ad deū erectas iocūda ſapo
ris intimi ſuauitate reficiūt ⁊ arida at
qꝫ tabeſcentia corda hauſtuūt ſuperne
gratie medullitus irrigant. terrenorū
namqꝫ dapū ſapores atqꝫ dulcedines
ſuꝑficiem quidē palati guſtantis oble
ctant. viſcera aūt interiora non pene
trant. Sapor vero diuine ꝯtemplatio
nis oīa interiora noſtra replet vegetat
et obdulcat. lacrimātes equidē oculi
dyabolū terrent ⁊ ſic lacrimarū erum
pentiū expauet impetū ac ſi procelloſi
ymbris grandinē vel fluctiū vndiqꝫ vē
torū effugiat quis tempeſtatē. nam ſic
ſpinoſi torrentis ſuꝑueniēs cunctis al
ueum ſordibus purgat ſic lacrimaruꝫ
profluentiū curſus ex mente fluētis di
abolice verſucie ſemina ⁊ oīs ſorden
tiū viciorū peſtes eliminat. hec petrus
damiani Q Et notandū ꝙ quicū
qꝫ hāc gratiā hr̄e deſiderat. neceſſe eſt
vt diuini ignem amoris in corde habe
at. nam ex igne dilectōis dei hec vnda
profluit ⁊ ecōtrario quanto valentior
vnda lacrimarū a penitēte profluxerit
tanto maior ardor diuine dilectionis
in corde hmōi hominis incaleſcit qđ
probat ibidē petrus damiani ꝑ pulcrū
exemplum ſcripture ſic dicens. hec in
quā aqua videlicet lacrimarū compū
cti ex igne ꝓfluit. vt quiſquis affluere
ymbris inundatione deſiderat diuini

amoris ignē prius neceſſe eſt vt in ca
mino ſue mentis accēdat qđ facilius
exprimere poſſumus ſi quod in ſcđo li
bro macha. prohibet hyſtorialiter ge
ſtum ad mediū deducemus ait ꝰ ſcrip
tura. Cū in ꝑſidem inquit ducerentur
patres noſtri ſacerdotes qui tūc di cul
tores erant acceptū ignem de altari oc
culte abſconderūt in valle vbi erat pu
teus altus ⁊ ſiccus ⁊ in eo cōcitati ſūt
eum. ita vt oībus eſſet ignotus locus.
Cum aūt preteriſſent multi anni pla
cuit deo vt mitteret neemias a rege ꝑ
ſidis. hic miſit nepotem ſacerdotē. il
lorū qui abſconderent ad requirendū
ignē. ⁊ ſicut narrauerūt nobis nō inue
nerūt ignē. ſed aquā craſſam. In qui
bus omibus verbis illud vnū attendē
dum eſt vbum ſpecialiter ꝙ in alto et
ſicco vallis puteo prius abſconditur ⁊
poſtmodū nō ignis ſed aqua craſſa a q̄
rentibus inuenitur. mens quippe ſince
ra atqꝫ ꝑfecta deum intentōe querens
nō incongrue ꝑ puteum vallis altū de
ſignatur ⁊ ſiccū que nimirū a fluidis il
lecebrarū carnaliū voluptatibus ⁊ ter
rene ꝯcupiſcentie ruderibus alte defoſ
ſa ⁊ in vere humilitatis eſt cōualle fun
data. huic itaqꝫ puteo ſacrificij ignis i
mittitur. cū in electi cuiuſlibet mēte di
uini amoris flāma ꝯcipitur atqꝫ ad ce
leſtiū deſideriū pius aīmus inflamat.
ſꝫ hic ignis in aquaꝫ vertit. qr ex igne
diuini amoris lacrimarū ꝯpunctio ge
nerat. Et notandum ꝙ nō pura aqua
dumtaxat. ſed craſſa aqua narrat illic
reperta Quid eñ eſt craſſa aqua niſi la
crimarū ꝯpūctio diuine proculdubio
gratie pinguedine ſaginata qua vide
licet ſaginari piguedine eſtuabat pro
pheta cū diceret. Sicut adipe ⁊ pingue
dine repleatur aīa mea. Hec preterē
undū ꝙ abſcondentes hunc ignē con
citati quidē fuiſſe non autē funditus

extinxiſſe referunt quia nimirū ignis
diuini amoris quē ī ara noſtri cordis
attendimus vt ex aromatibus bonoꝝ
operū ſuaue deo ſacrificiū offeramus
ipſo noſtre ꝯuerſionis initio intus qui
dē debet occulte ſemꝑ ardere nō aūt fo
ras ſe ꝑ vane glorie flāmas expādere
Concutat̄ aūt ſopitis flāmis nō autez
vi priuat̄ ardoris vt nō prorſus intere
at ſz ſeſe poſtmodū mirabiliter ignis
in aquam vertat. hec porro aqua ꝯpun-
ctio videlicet lacrimarū nō ſolū nos a
peccatorū ꝯtagione purificat. ſed etiā
vt placeat ipſa deo bona noſtra ꝯmen
dat. omē namqꝫ bonorū operū ſacrifi-
ciū in cōſpectu ſupni iudicis ſuauius
redditur. ſi lacrimis aſꝑgatur vnde il-
lic apte ſubdit̄. Et ſacrificia inquit q̄
impoſita erāt iuſſit ſacerdos neemias
aſpergi aqua ipſa ⁊ ligna que erāt ſup
poſita. Sed cū opeꝝ noſtroꝝ ſacrificiū
vere ꝯpunctōnis aq̄ ꝑfundimus mox
mentes nr̄as ſplendor irradiat ⁊ quic
qd obſcurū quicquid in eis tenebroſū
eatenus latebat illuſtrat. Quidā nāqꝫ
nobis ſe tūc intime lucis radius apit
et omēs anime noſtre latebras iocūda
fulgoris ſerenitate ꝑfundit qua ꝓpter
illuc cū premittit̄ quia iuſſit haurire ⁊
auferre ſibi ⁊ ſacrificia que impoſita e
rāt iuſſit ſacerdos neemias aſꝑgi aq̄
ipſa ⁊ ligna que erant ſuppoſita proti-
nus hyſtorie ſeries addidit hoc cū fac-
tum eſſet ⁊ tps affuit quo ſol refulſit ꝗ
us erat in nubilo ⁊ accēſus ignis mag
nus ita vt omēs mirarent̄. Audiuim⁹
antea qꝛ aqua pro igne repta' eſt. Nūc
econtrario dr' quia ꝑ aſꝑſionem aque
ignis magnus accenſus eſt. Ergo ⁊ ex
igne aqua naſcitur ⁊ ex aqua ignis in-
uicem procreatur. quia videlicet ex ig
ne diuini amoris gratia ꝯpūctionis
oritur ⁊ rurſus ex compunctione lacri
marū deſiderij celeſtis ardor augetur.
Alterum ſiquidem pendet ex altero ⁊
ſibimet vtrumqꝫ preſtat dū ex amore
dei lacrimarum compunctio profluit.
Rurſuſqꝫ ꝑ lacrimas ad amorem dei
mens noſtra feruentius inardeſcit. in
qua autem mente huius alternatis re
ciproca varietas agitur ab omni pro-
culdubio reatus ſui ſqualore purgat̄.
vnde illic nō incōgrue poſtremo ſub-
iūgitur. Appellauit autē neemias hūc
locum. nepthar qđ interpretat̄ purifi-
catio. Locus itaqꝫ noſter vbiqꝫ ſacrifi
cium offertur vbi aqua ignis vt dictū
eſt varietas alternatur. fidelis eſt aīa
que profecto nō incōgrue purificatio
dicitur quia dum nunc ſupni amoris
igne decoquit̄ nūc contriti cordis fle-
tibus mūdatur velut ſecūdi baptiſmi
fluentis abluitur. hec petrus damiani.
Ecce appet ſatis clare ꝑ precedentia
dicta ſanctorū patrum quāte virtutis
lacrime penitentiū quante ve efficatie
ſunt. Et ideo a cunctis fidelibus maxi
me tamen a peccatoribus penitentia ī
digentibus ſunt deſiderande lachri-
me. Filius.

Non ſufficio gaudens admirari
de tam excellenti dono dei eo ꝙ
gratia compūctionis ⁊ lacrimarū tan
tam habeant efficatiam ⁊ virtutē. Sz
rogo de hoc informari qualiter homo
carens gratia lacrimarum ⁊ eā deſide
rans habere. ꝑ quē modum poſſit illā
a deo obtinere.

Capitulum. II. Pater. R

Scire debes ꝙ ꝯpūctio ſiue lacrimarū' effuſio
ꝓcedit ex ſpū ſancto. teſtāte leone pa-
pa. q̄ dt in quodā ſmōe ſic. Ab ipō eī
videlȝ ſpū ſctō ſunt lacrīe penitentiū
Quiſquis ḡ ꝓpter ſua pctā in ſuo corde
ſe ſenſerit ꝯpūctū. ſciat hāc grāȝ a deo
ſibi eſſe infuſam. nam ds inhabitādo

per ſpiritum ſanctum in corde hoīs
cōpunctos ⁊ lacrimantes facit. de hoc
q̄dā doctor ſic dicit. Quiſquis pctōꝝ
memoria ꝯpungitur ad lamenta. iam
dei circa ſe pńſentiā ſciat. qn̄ ex eo q̄d
admiſiſſe ſe recolit interius erubeſcit.
ſuoq̄ȝ iudicio penitēdo iā ſe punit. hec
ille. Hāc ꝯpunctōis grāȝ deſiderabat
iob cū dicebat dimitte me vt plangaȝ
paululum dolorem meum. Sup̄ quo
greg. ix. mor. ſic dicit. Tunc ad plan-
gendū dolorem nos dn̄s dimittit. cuȝ
et mala que fecimus demonſtrat. atq̄ȝ
adhuc eadē flenda que cognoſcimus
adiuuat. culpas oculis obicit. ⁊ pia
manu grē vincula cordis ſoluit. vt ad
vocatōeȝ pīſſe mens noſtra ſe erigat ⁊
carnis ſoluta ꝯpedibus in auctorē ſuū
libera greſſum amoris tendat. hec gre
go. Et quia ꝯpunctio lacrimaꝝ vt pre
dictum eſt ex gratia noſtri conditoris
procedit neceſſe eſt. qui donum lacri-
marū habere deſiderat. vt ab omnipo-
tenti deo ꝑ humiles preces ac virtuo-
ſam vitam iſtud querat. Per hec igit̄
duo videlicet ꝑ orationes humiles ⁊
ꝯuerſationē virtuoſam. ſi quis in his
ꝑſeuerauerit ⁊ donum hmōi petierit
gratiam ꝯpunctiōis ⁊ lacrimarū pro-
culdubio obtinebit. ꝙ autem ꝑ oratio
nes humiles querenda ſit gratia lacri
marū. ¶ Beatus greg. exponēs
illud iudiciū vbi dicitur ꝙ caleph tri-
buit axe filie ſue irriguū inferius ⁊ ſu
perius. dicit ſic. Axa ſup̄ azinū ſedet
cū irrationabilibus carnis motibus a
nima preſidet. q̄ ſuſpirans a patre ter-
ram irriguā petit. quia a creatore cum
magno gemitu cordis querēda eſt gra
tia lacrimarū. Sunt eīm qui iam rece-
perunt libere pro iuſticia loqui oppreſ-
ſos nō teneri. indigentibus tribuere.
ardorem fidei habere. ſȝ adhuc gratiā
lacrimarū nō hn̄t. hi terrā hn̄t auſtra

lem arentē. ſȝ adhuc irrigua indigent
q: in bonis opibus poſiti in quibus ⁊
feruētes ſunt. oportet vt timore iudicij
vel amore regni celeſtis mala etiā que
ꝑpetrauerūt deplorēt. Dat ḡ pater ir-
riguū ſupius cū ſe in lacrimis celeſtis
regni deſiderio affligit. irriguū ꝟo in-
ferius accipit cū inferni ſupplicia flen
do ꝑtimeſcit. prius aūt inferius ⁊ poſt
irriguū ſupius datur. Sed q: ꝯpūctio
primū dignitate neceſſe fuit vt prius
ſupius irriguū ⁊ poſt inferius poneret
hec greg. ¶ Quōvero ꝑ vitā virtu
oſam ⁊ ſolicitudinē diligentē circa ſa
lutē aīe ſue. ſit etiā querenda a deo gra
tia lacrimarū. petrus damiani probat
ſic dicens. ſi gratia ſpūſſancti hoīm de
fuerit licet mentē quis ad ſupnaȝ glo-
riā ſubleuare ꝯtēdat. licet gehēne ſup
plicia vel pctā preterita ad memoriaȝ
reducat vel etiā dn̄ice paſſiōis recolat
ꝓpter hec tamen oīa lacrime nō erū-
punt. cui mentis archana peccatis ex
igentibꝰ obdureſcūt. Tu aūt ſicut pru
dens ⁊ opoſus agricola. agꝝ tuū inde
ſinenter exerce. terrā tuā cordis ⁊ cor
pis vomere ſancte diſcipline ꝑſcinde
viciorū vepres extirpare ꝯtende. ⁊ ſic
paratus quotidie tenſis in celuȝ oculis
ſupni ymbris mundiciā preſtolare. nā
ſupius ille arbiter videlicȝ occultus in
ſpector liȝ ad tps aquā ꝓuida diſpen
ſatōe ꝯtineat. ſi te ſic ſolerter agēt ac
vigilē eſſe ꝯſpexerit. agꝝ ſuū in proxi
mo criſmatis ymbribꝰ irrigabit ⁊ ita
virtutum floribus diuerſis ager orna-
bit. vt q̄ eatenus ſqualidus ac ſterilis
videbatur iam prouentu exuberantiū
ſegetuȝ cumuletur. Quiſquis ergo nō
tam arido corde merere q̄ȝ ⁊ lacrima-
rū inundantia queris effluere. non ſo
lum te a negociorum ſtrepitu ſeculari
um remoueas ſed et a fraterni ſepe col
loquij mutua confabulatione te com-

peſcere. Omnes a te mundatie actio-
nes curas ac ſollicitudinis amputas.
et eas tanq̃ȝ rudorũ moles ⁊ meatus
obſtacula obſtructi fontis ſubmouere
feſtina. Sic enim in cauerna terre de
abyſſo veniens aqua colligitur. ſed ob
icibus oppreſſa nõ effluit ſic in huma-
no corde ↄſiderata profunditate diui-
ni iudicij triſticia naſcitur. que tñ per
fletum lacrimis erũpentibus nõ ema
nat. ſi terrenorũ actuũ ſufflamen obſi-
ſtat. Triſticia quippe lacrimarum ma
teria eſt ſȝ vt huiuſmodi fontis poſſit
vbertatis vena ꝓfluere. ſatage cũcta ne
gocij obſtacula remouere. Maliciam
quoq̃ȝ iram ⁊ odiũ ⁊ reliquoꝝ viciorũ
peſtes ð atro tui cordis elimĩa. ne ſi te
accuſatrix ↄſcĩa forte ĩmordeat. mẽs
tua intimi roris vacua facta in ardori
bus ariditate formidĩs tabeſcat. San
ctitatis quippe fiducia ⁊ teſtis innocẽ
tie ↄſcĩa eſt ⁊ puraȝ mentẽ celeſtis gra
tie riuulus irrigat ⁊ ĩſoluit in lacrĩas
duriciã ſqualidi cordis emollit ⁊ fluẽ
di meatũ fletibꝫ apit. ſit ergo ↄſcĩa tu
a pura nitida mũda. ſit ſincera atȝ ab oĩ
labe nequiciarũ ſpũaliũȝ defedata. vt
dum ↄtricio cordis erumpe properat
obex mordacis ↄſcientie non obſiſtat.
hec pe. da. Ecce habemus q̃liter querẽ
da ſit ⁊ obtinenda gratia lacrimarũ vi
delicet ꝑ deuotaȝ orationẽ ⁊ ꝑvite pu
ritatẽ. Si quis igitur in his ꝑſeuera-
uerit gratiam predictã a dño ↄſequet̃.
Nam ſpiritusſanctus videns hominẽ
virtutibus adornatũ cor illius ingre-
dit̃ ⁊ ꝑ ſuã pñtiam illud in amore ſuo
accendit ⁊ ꝑpõs ad lacrimas funden
dũ cõpungit. Maculoſa vero ac vicioſa
corda inhabitare dedignat̃. ⁊ ideo la
crimarũ ↄpunctionem habere non me
rentur.

Filius.

Quomodo ſi homo vitã ſuã emen
dauerit a vicijs abſtinẽdo ⁊ pro
ut dñs donauerit religioſe viuendo ⁊
effuderit humiles preces coram deo ꝓ
pter gratiaȝ lacrimarũ obtinendã nec
talem gratiam aſſecutus fuerit vtrum
cõtritio ſiue ↄpunctio abſq̃ȝ lacrimis
valeat ad delenda peccata. Et vtrum
aliqua ↄpunctio poſſit vicem ſupplere
ſiue locum lacrimarum.

Capitulum. III. Pater.

Abbas queſtio
nes prout gratia dei inſpira-
uerit ita reſpondeo. Omĩps igit̃ deus
cui aꝑta ⁊ nota ſunt oĩa corda filio-
rũ hominũ. reſpicit voluntatẽ ſingulo
rũ ⁊ quicquid boni facere homo nõ pt
quod tñ libẽter facere vellet ſi poſſȝ hoc
deus pro facto reputat. Teſtat̃ hoc bea
tus ambro. ſic dicens. Affectus tuus
opꝫi tuo nomen imponit. quicquid vis
et nõ potes deus pro facto reputat. hec
ambro. Vñ quiſquis eſt peccatis gra-
uatus ⁊ non põt pro ſuis exceſſibus la
crimas effundere. doleat tñ ex toto cor
de ſe offendiſſe deũ ⁊ lugeat. veniam a
dño ↄſequetur. qui piam voluntatẽ ſe
humiliter inuocantiũ reſpicit. nã con
tritio ⁊ meror ⁊ ſuſpiria etiam ſine la
crimarũ effuſione cũ haberi non pñt va
lent pctã diluere. De hoc dicit iohẽs
abbas mõtis ſynai in tractatu de. xxx.
gradibus ſic. Sunt aĩe que lacrimari
⁊ lugere nõ valent. ſed ꝑ triſticiã ⁊ me
rorem ⁊ ↄtritionem multaq̃ȝ ſuſpiria
peccata diluunt ⁊ abſtergunt. hec ille.
Hoc idẽ ſentit petrus damiani ſic. d.
Cum igitur mẽs hominis celeſtis gra
tie rore perfunditur ꝑ compunctionis
fletum lacrimarum mundantium ym
bribus irrigat̃ vbi ⁊ ſi ex carneis ocu-
lis lacrime nõ erumpant. ipſa tñ ama
ritudo cordis a lacrimarũ fructibꝫ nõ
elongat Quia qđ ex ramo exterioris
accidẽtie nõ colligit̃ in ipſa cordis hu

midi virenti ſemꝑ radice ſeruat̃. ſuffi
cit em̄ ſi mens ſit flebilis etiã ſi iugiter
nõ poſſit. vnde cũ viſibiles lacrimas
non poteſt quis ex oculis carnis expri
mere ſufficiat exceſſus ꝓprios ĩtra cõ
triti cordis archana deflere. hec petrus
damiani. Patet igit̃ ex predictis qua
liter gemebunda ꝯpunctio etiam ſine
lacrimarũ effuſiõe deleat peccatũ. que
tñ gratia quãuis haberi nõ poſſit debꝫ
tñ ab vnoquoq́ȝ deſiderari. Solet aũt
pius dñs a ſe etiã timentib9 hanc gra
tiam plerumq́ȝ ſubtrahere quia cernit
ex hoc dono poſſe aliquos ſuperbire. ⁊
ideo non donat vt in humilitate ꝑma
neant. Confert tñ penitẽtibus ad ſe cõ
uertentib9 validam ꝯpũctionis gratiã
que delet peccatũ ⁊ ſupplet locuȝ lacri
marũ. ſed talem ꝯpunctõem ſine lacri
marũ effuſione nonnulli penitentes ꝓ
modico ducũt ⁊ in timore ⁊ humilita
te ac ſtatu bono ꝯſeruantur. iſta tangit
iohãnes abbas in tractatu de. xxx. gra
dibus ſic dicens vidi in quibuſdã lu-
ctum ⁊ vidi in alijs ꝓpter penuriaȝ lu
ctus. luctum qui licet habentes tanq́ȝ
nõ detinentes afficiunt̃ ꝑ bonũ ⁊ ꝑ bo
nam ⁊ pulcram ignorantiã impreda-
biles manent. ſolet em̄ ⁊ ipſuȝ lacrima
rũ donum magis vacuos plerumq́ȝ ex
tollere q̃ ex re quibuſdam nõ datur vt
huius priuatõne ⁊ inquiſitõe in ſuſpi
rijs in merore ⁊ triſticia aĩe ſeipſos
affligant. ⁊ profunda ꝯtriſtatiõe ⁊ ex
tenuatione penurie luctus auguſtient̃
que locum lacrimarũ ſine ꝑiculo hñt.
quãuis ab eis hec cõuenientius pro ni
hilo reputentur. hec abbas iohãnes.
Per hanc autoritatẽ ſancti viri colli-
gere poſſumus ꝙ ꝯtritio meror ⁊ ꝯpũ
ctio ⁊ ſuſpiria que habentur pro pecca
tis etiã ſine fletu locũ ſupplẽt lacrima
rũ. Patet igit̃ reſponſio ad ſupius in-
terrogata ꝙ ꝯtritio ſiue ꝯpunctio q̃ ex
meſto ⁊ humili corde ꝓcedit etiã ſine
lacrimis põt tanta eſſe ꝙ delet pctm̃ ⁊
ſupplet locum lacrimarũ A Sed
ſciendũ ꝙ ſunt nonnulli qui poſt pctã
ꝑpetrata ad deũ per pñiam redunt. ⁊
ſtatim in principio ꝯuerſiõis ſue gra-
tiam lacrimarũ a dño percipiũt quaȝ
etiam gratiã per timorem dei ac bone
vite ſtudiũ ⁊ humilitatẽ in ſeipſis cu
ſtodiũt ⁊ ꝯſeruant. Et ſunt nõnulli. q̃
quidẽ lacrimarũ gratiã in cõuerſiõis
nouitate ꝑcipiũt. ſed hãc per incuriã
ſeu negligentiã vel vitam inordinatã
ac vicioſam perdũt. Et ſunt nõnulli.
qui quãuis ꝓ ſuis exceſſibus ⁊ pctis
doleant. valde ac ꝯpungant̃. lacrimas
tñ pro delictis ſuis fundere nõ valent
Et ſunt nonnulli qui in principio ſue
ꝯuerſionis ſua pctã flere nõ valent. fa
ciunt tñ quod poſſunt ſe per ꝯpunctio
nẽ cordis ſeu gemituȝ ac merorẽ affli
gentes. vitamq́ȝ ſuam emendantes ⁊
cũ diligentia cuſtodientes. Hi tales
ſic in tali propoſito perſeuerantes per
cipiũt proceſſu temporis ex dono dei
et gratiaȝ lacrimarũ ⁊ ſic vterq́ȝ homo
ꝯſolat̃ interior gemendo exterior flen
do. nihil em̄ ita reficit aĩaȝ peccatricẽ
ſiue ꝯſolatur quẽadmodũ humilis ef-
fuſio lacrimarũ. De hoc dicit richar.
d ſancto victore ſuper illo ꝟbo fuerũt
mihi lacrime mee ⁊c̃. Dmõi panes ho
mo interior aliqñ ſolus comedit. ali-
aliquando etiaȝ vt ſecum comedat do
meſticum ſuum vix multa fatigatione
compellit. Panem ſuũ ſpiritus ſolus
comedit. qñ animus quidem de pecca
tis dolet. verum tamẽ lacrimas nulla
ratione extorquere valet. panem dolo
ris pariter comedunt ⁊ cibum vinum
quaſi vnanimiter ſumunt. cũ interior
homo profunde ingemiſcit. ⁊ ad eius
gemitũ exterior homo vbertim lacri-
mas fundit. hec richar. Inter hec eti-

am ſciendum ꝙ ſunt nonnulli. qui cō
punctionē lacrimarū ꝑcipiūt. ſed hūi
militatē circa eandē gratiā non habēt
nam contra proximoꝝ vitam nōnūq̄
ſe erigunt. vel contra ꝯditoris ordina
tionē murmurant. aut etiā propter cō
modum tꝑale ſeu vanam gloriam hoc
agere ſtudent. De talibꝫ beatus greg.
ix. moꝛ. exponens illud iob. Si lotus
fuero quaſi aquis niuis ſic dicit Sunt
nōnulli qui lamenta habent. ſed humi
litatē nō habent qui afflicti plangunt
ſed tamen in ipſis fletibus. vel contra
proximoꝝ vitam ſuꝑbiunt vel contra
ordinationē cōditoris erigunt̄. hi ni
mirū aquas habent ſed niuis aquā nō
habent ⁊ mundi eſſe nequeūt. quia hūi
litatis fletibꝫ minime lauant̄. Aquis
autē niuis a culpa ſe lauarat. qui confi
denter dicebat. Cor contritū ⁊ humi-
liatū deus non ſpernit. Qui enī lamen
tis affligunt̄ ſed murmurādo rebelles
ſunt. mentē quidē ꝯterunt. ſed humili
ari ꝯtemnunt. Quāuis aque niuis in
telligi ⁊ aliter poſſint. Aqua enī fōtis
et fluminis ex terra oritur. aqua vero ni
uis ex aere proruit. Et ſunt pleriqꝫ q̄
ꝑorationū lamenta ſe cruciant. ſed to
tis lamentoꝝ laboribus. ad deſideria
terrena exſudant ꝯpungunt̄ in preci-
bus. ſed felicitatis tranſitorie gaudia
exquirunt. hos itaqꝫ niuis aqua nō ab
luit. qꝛ eoꝝ fletus ab ymis venit. Qua
ſi enī ex terre aqua profuſi ſunt. qui ꝓ
terrenis bonis in precibus cōpugunt̄
Qui vero idcirco plorant. quoniā pre-
mia eterna deſiderant aqua niuis hos
deluit qꝛ celeſtis ꝯpūctio infundit. nā
cū ꝑhennē patriaꝫ ꝑ lamenta appetūt
eiuſqꝫ deſiderijs accenſi plāgūt a ſum
mis accipiunt vnde mūdentur. Sed
quouſqꝫ pena corruptōis aſtringimur
quātūlibꝫ rectis opibꝫ luceamus verā
mūdiciaꝫ tñ nequaqꝫ apprehendimus
ſed imitamī vnde apte ꝑ iob ſubditur.
Tamen ſordibꝫ intinguis me. Deus
nos ſordibꝫ intinguere dicit. i. intinc
tos ſordibꝫ demōſtrare. qꝛ quanto ad
illū verius ꝑ bona opa ſurgimus tāto
ſubtilius vite noſtre ſordes cognoſci-
mus. quibꝫ ab eis mundicia diſcorda
mus. Ait ergo. Si lotus fuero ⁊c̄. ac ſi
apte dicat. Quāuis lamētis ſuꝑne cō
pūctōis infundar. quāuis ꝑ ſtudia recte
oꝑatōis exercear. in tua tñ mundicia
video ꝙ immūdus ſum. intentū quip
pe deo aīam ipſa adhuc corruptibilis
caro diuerberat. eiuſqꝫ amoris pulcri
tudinē obſcenis ⁊ illicitis cogitatio-
nū motibus fedat. naꝫ mūdos nos ad
ꝑfectū reddere vel vita vel lacrime nō
valent. quouſqꝫ nos mortalitatis nr̄e
corruptōis tenet ꝯditio. hec gre. B
Vnō quiſqꝫ gratiā lacrimarū a dño ꝑ
cepit illam ſtudeat ꝑ humilitatē ⁊ bo
nam ꝯuerſatōem in ſeipſo cōſeruare.
C Si quis vero hanc gratiaꝫ habi
tā ꝑ incuriā aut negligentiā ſeu etiaꝫ
vitā inordinatā a ſe elongatā ſenſerit
ꝑ pñiam ⁊ gemitū cordis ac vite emē
dationē conetur illaꝫ in ſemetipſo re
formare. Si quis donū lacrimarū nō
dū eſt aſſecutus. ꝑ hūiles oſones ⁊ la
menta pñie ac vite puritatē laboret a
dño illud obtinere. ⁊ dū donū ꝑdictū
adeptus fuerit videat ne ꝑ negligenti
am aut aliqꝺ viciū ſeu elationē mētis
hoc ꝑdat. Si qs vo ꝑdictā grām lacri
maꝝ ex corde hr̄e deſiderat ⁊ ꝓ illa ob
tinēda ſe ꝑ gemitus ⁊ lamēta ac mero
rē aīe intus mactat. nec tñ aſſeq̄ vale-
at qꝺ precat̄. talis nō deſꝑet. ſꝫ ſua fla
gicia ⁊ pctā ꝑ ꝯtritōeꝫ ⁊ ꝯpūctōeꝫ cor
dis ac lamēta pñie ſtudeat abſtergere
quia cōpūctio ac meroꝛ ſeu gemitus.
que procedunt ex humili corde etiam
ſine lacrimis valent vt ſupra dictum
eſt peccata delere. quia cōtritū ⁊ hu

miliatū deus nunq̃ deſpicit. Diligen
da tamen valde eſt ⁊ deſideranda com
pūctio lacrimarū. quia nihil mouet de
um ad miſerandū ſiue etiam cogit. ſicut
humilis lacrimarum effuſio. Teſtatur
hoc beatus augu. cū dicit. Omnia alia
habent effectum mouentis vel ſuppli
cantis. ſed ſola lacrima effectū cogen
tis. Hec augu. Hoc idem affirmat bea
tus hieronimus ſic dicens. Oratio de
um lenit: ſed lacrima cogit. Ecce quo-
modo humiles lacrime cogunt deū ad
preſtandum miſericordiam ⁊ veniam penitē
tibus. ipſa enim lacrima ex pio cordis
procedēs affectu iudicis nō timet ter
rorē accuſantibus inimicis ſilentium
imponit. ſola intrat ante deum. ſola vir
tute vincit inuincibilē. hoc probat bea
tus bern. ſic dicens. O humilis lacri-
ma. tua eſt potentia. tuū eſt regnū aſpe
ctum iudicis non vereris. inimicis ac
cuſantibus ſilentiū imponis. ſola in-
grederis ante deū. ſed nunq̃ ſola aut
vacua exibis. quid plura. vincis inuin
cibilem ligas omnipotētem. hec bern.
Ex iam dictis poſſumus cognoſcere
multū validam eſſe virtutē lacrimarū
quia vincere poſſunt inuīcibilem ⁊ ad
miſerandū inclinare omnipotentē vn-
de quilibet peccator etiam maximis ⁊
multis ſceleribus inuolutus vim facit
omnipotenti deo nō eū cōpellendo. ſed
flendo. nō prouocando. ſed lacrimis
exorando. ⁊ per humilitatē gemendo.
De hac ſalubri violentia beatus aug.
ſuper illo verbo D Regnum celorum
vim patitur ſic dicit. vim facimus do-
mino nō compellendo ſed flendo nō pro
uocando iniurijs ſed lacrimis exoran
do non blaſphemando per ſuperbiam ſed
per humilitatem merendo. O bona vio
lentia que vim patiēti bonitatē elicit.
et vtilitatem tribuit inferenti. Quiſ-
quis violentior chriſto fuerit religio-
ſior habetur a criſto. Aggrediamur ſi-
quā illum non ferro nō fuſte non ſaxo
ſed cōſuetudine ac boni operis caſtitate
hec ſunt arma noſtre fidei. quibus in-
greſſione certamus vt autē his armis
vti in via ferendo poſſimus. ante cor-
poribus noſtris vim quodāmodo faci
amus ⁊ expugnemus membrorum vicia
ac virtutū premia cōſequamur. prius
enim ipſi regnare debemus in nobis vt
regnū poſſimus diripere ſaluatoris. hec
augu. Beatus etiam greg. eodem verbo
Regnū celorū ⁊c. dicit ſic. Qui peni-
tentiā peccatoribus indixit. quid aliud
q̃ regno celorum fieri violentiam do-
cuit. Rogitemus ergo cariſſimi. ma-
la que fecimus. ⁊ noſmetipſos aſſidu
is lamentis atteramus. hereditatē iu-
ſtorum. quam nō tenuimus. per vitam
capiamus per penitentiam. vult a nobis omni
potens deus talem violentiā perpeti. nā
regnū celorū rapi vult noſtris fletibus.
quod noſtris meritis non debet. Exer
ceamus ergo nos ipſos in lamentis ex
tinguamus fletibus ⁊ dignis penitentie fru
ctibus culpas. hec grego. Audientes
igitur tantā vim ac virtutem eſſe in la
crimis vnuſquiſq̃ qui ſe ſentit in ali-
qua anguſtia aut neceſſitate poſitum ⁊
deſiderat conſolari vel etiam ab his li
berari fundat ad deum lacrimas. Ad
quod hortatur beatus augu. ſic dicēs.
E Si deſideras quod nō habes fun-
de lacrimas. Et iohānes criſoſtimus
Nemo ad deū flens aliquā acceſſit. qui
nō quod poſtulauit accepit. nullus ab
eo bñficia dolenter optauit. qui nō im
petrauit quod voluit. hec criſ. Et quia
nihil ita efficax eſt ad impetranda ea.
que ſunt ſalutis ⁊ amouēda ea q̃ ſunt
contraria ſaluti ſicut ſunt lacrime q̃ ex humi
li ⁊ pio corde procedūt ideo quilibet
homo. maxime tamen penitentes. qui
conuerſi ſunt per penitentiam ad dñm in hac

gratia coopante dño. ſe ſtudeat exerce
re. nam cum aliquis ꝑ pn̄iam ⁊ ſanctã
ↄuerſionẽ appropinquat dño. olocau
ſtũ deo factus eſt. Conetur ergo vt mũ
dum ſe olocauſtũ dño ↄſeruet. Si aũt
aliquod viciũ temptando nitit̃ mac
tare. hoc olocauſtum ꝑ ↄpunctionem
et effuſionem lacrimarũ ſtudeat illud
emendare. Quiſquis etiã poſt ↄuerſio
nẽ in ſtatu religionis exiſtens ſe ſenſe
rit ꝓpter preterita peccata in corde ſeu
ↄſciencia ſua eſſe grauatũ ↄpungatur
currat ad lacrimas. Si quis vult aut
ſtatuit in corde ſuo ſeruare caſtitatẽ. ⁊
ſe ꝑ turpes ⁊ illicitas cogitatões tẽp
tari ſenſerit. ↄpungat̃ currat ad lacri
mas. Si quis vero decreuerit in aduer
ſis ſeruare pacientiã. ⁊ ſe ꝓpter aliquã
aduerſitatẽ ſenſerit ira turpari aut do
lore cruciari. ↄpungat̃ currat ad lacri
mas. Si aliquis ſtatuit in corde ſuo
humilem locũ tenere: ⁊ hũilitatis vir
tutẽ in ſe ↄſeruare. ſed cum deſpectus
ꝓximi aduenit. ⁊ ob hoc ſe ſenſerit in
dignari ac meſtũ eſſe. ↄpungat̃ currat
ad lacrimas. Quiſquis etiã in quacũ
ꝙ alia tribulatõe ſeu temptatõe ſe cõ
ſpexerit ↄſtitutũ. currat ad remediũ la
crimarũ ⁊ ad medicamentũ ↄpunctio
nis vt mũdatus ⁊ purgatus ꝑ talia re
media oſtia ſancta ſiue olocauſtũ mũ
dũ in ↄſpectu dei valeat inueniri. Ma
gnus enĩ creatoris noſtri miſcdie ſin⁹
ad recipiendũ humiliũ fletus. Patet
ergo fons miſcdie. curramus ad lacri
mas. lauemus nos in hoc fonte pieta
tis in quo fonte ipſe dd. petrus. mag
dalena. ⁊ latro in cruce loti ſunt. Cum
igit̃ ↄgnoſcamus tantos ſe iaꝫ lauiſſe
in hoc fonte pietatis. ergo de venia et
emendatõe noſtra non deſperemus. q̃
tot exempla miſcdie in pignore teni
nemus. De iſtis iam memoratis ⁊ de
effectibus lacrimarũ. beatus grego. in

tractatu ſuꝑ ezechielẽ ſuꝑ illo vbo ibi
lauant olocauſtũ ſic dicit. Qui ſe ꝑ fi
dem in conuerſatõe ſancta dño deuoue
rũt olocauſtũ dño facti ſunt. Sed qui
adhuc multa in ſe de corruptibili ſua
carne patiunt̃. quia adhuc in eis cor
dis mundicia ſordidis cogitatõibus
inquinat̃ quotidie ad lacrimas redeũt
aſſiduis fletibus affligunt̃. Sanctorũ
etenĩ patrũ ⁊ dicta ⁊ facta ↄſiderant. ⁊
cũ ſe indignos ꝓ̃ſant in portarũ oſtio
olocauſtũ lauant. Ecce etenĩ qui pro ti
more oĩpotẽtis dñi eſſe patiẽs deuouit
nulli ↄuiciũ pro ↄuicio reddere omĩa
eq̃mimiter tolerare ⁊ tñ hũc cõtumelia
ab ore proximi illata ſubito percuſſit.
turbatus forte aliquid loquit̃ quod lo
qui nõ debuit. certe iſte iam olocauſtũ
eſt ſed adhuc inquinatũ fortaſſe cõtra
illatas ↄtumelias. quas portat dolore
tangit. eiuſqꝫ aĩmus in caritate laucia
tur ¶ Paria enĩ vera eſt q̃ ⁊ ipſum
amat quẽ portat. naꝫ tolerare ⁊ odiſſe
nõ eſt virtus mãſuetudinis ſed velamẽ
furoris. Hic itaqꝫ ſepe in cogitatõne
ſua ſe iudicat reprehendat ſemetipſuꝫ
q꞉ dolet nec tamẽ apud ſe preualet ob
tinere. ne doleat. iam ergo ꝑ bonaꝫ vo
luntatẽ ⁊ deuotionẽ olocauſtũ eſt. ſed
tamen ꝑ dolorẽ quo tangit̃ adhuc inq̃
natũ. Alius ea que poſſidet apd ſemet
ipſum decreuit indigentib cuncta tri
buere. nihil ſibimet reſeruare. vitã ſu
am ſoli gubernatõi ſupne ↄmittere. ſꝫ
dum prebet paupibus q̃ hꝫ fortaſſe co
gitatio menti ſurripit. que dicit vnde
viues ſi cũcta dederis. nec tamen deſi
ſtit tribuere. ſed qd letus dare ceperat
poſtmoduꝫ triſtis prebet. Quid hmõi
mens. niſi olocauſtũ miſcdie eſt. ſed tñ
ꝑ triſticiã cogitatõis inquinatũ. Ali⁹
ↄtempta mundi ſupbia. honores atqꝫ
dignitates huius ſeculi decreuit deui
tare. vltimũ apud hoĩes locuꝫ appetit

obtinere. vt tanto excelſioꝛ inueniatur
in ꝑmanenti gloꝛia. quanto humilioꝛ
aſpicit in tranſeunti vita. is foꝛte cū
ſubito ſeſe a pꝛoximo deſpici cognoſ-
cit. dedignatur. cur deſpicit. vult qui
dem eſſe in loco humili. ſed tñ attendi
ꝯtemptibilis nō vult. hunc iam deuo-
tio eleuat. ſed adhuc īfirmitas grauat
iam ergo ꝑ deuotionē olocauſtū ſ3 ad
huc ex infirmitate inquinatū. ¶
Scire debemus ꝙ differentia ſit inter
ſacrificiū ⁊ olocauſtū. In ſacrificio eī
ps pecudis. in olocauſto vero totu3 pe
cus offerri ꝯſueuerat. Pēſemus ergo
quid ſit ſacrificiū quid olocauſtū. Cū
eñī quis ſuū aliquid deuouit ⁊ aliquid
nō vouit ſacrificiū eſt. Cū vero oīe qđ
habet qđ ſapit omnipotēti deo vouerit
olocauſtū eſt. nam ſunt quidā qui ad
huc mente in hoc mūdo retinent. Se3
tamen ex poſſeſſis rebus ſubſidia egē
tibus miniſtrant. iſti in bonis que faci
unt ſacrificiū offerūt. quia ⁊ aliquid dē
actione ſua deo īmolant. ⁊ aliquid ſi-
bi ipſis reſeruant. Et ſunt quidā qui ni
hil ſibimetipſis reſeruant. ſed ſenſum
linguā vitā atq3 ſubſtantiā. quā ꝑcepe
rūt omnipotenti deo īmolāt. Quid iſti
niſi olocauſtū ymo magis olocauſto fi
unt. Se3 ſciendū nobis q2 ſunt quida3
qui etiam ſeculū relinquētes totū qui
dē offerunt, quod habent. ſed tñ in bo-
nis que agunt minime cōpungunt ⁊ bo
nū quod agunt. olocauſtū eſt. ſed quia
flere ⁊ ſeipſos diiudicare neſciunt. ſe-
q3 ad lacrimas nō accendūt ꝑfectū eo
rū olocauſtū non eſt. Hinc eñī ꝑ pſal-
miſtam dr. Memoꝛ ſit omīs ſacrificij
tui ⁊ olocauſtum tuū pingue fiat. Olo
cauſtū quippe ſiccū eſt bonū opus. qđ
oꝛationis lacrime nō infundūt. Olo-
cauſtū vero pingue eſt qñ hoc quod be-
ne agitur coꝛde humili. etiam ꝑ lacri-
mas irrigat. Unde rurſum dicit olo-
cauſta medullata offeram tibi. Quiſ-
quis enim bonū opus agit ſed omipo-
tētis dei amoꝛe atq3 deſiderio flere ne
ſcit. olocauſtū habet. ſed medullam in
olocauſto non habet. Qui vero bona
operatur ⁊ viſione ia3 creatoꝛis ſui in
hyat. atq3 ad eterna contemplatiōis
gaudia ꝑuenire feſtinat. ſeq3 ipſum ex
amoꝛe quo accendit in fletibꝰ mactat
olocauſta medullata dedit dño. Stu-
dendum ergo nobis eſt. ⁊ mala fundi-
tus relinqnere. ⁊ bona que fecimus o-
perari. atq3 vt ipſis bonis que agimus
amoꝛe eterni luminis ꝯpūgamur. Cō
ſiderandum quippe eſt opus noſtrum.
quale ſit. que cogitatio in opere. que ī
tentio in cogitatione ⁊ cum in noſtro
bono opere admixtu3 aliquid malicie
vel pꝛaue delectatōis agnoſcimus. re
deamus ad lacrimas. lauemus olocau
ſtum. Sunt quidam qui ſemetipſos ī
magnis actionibus deo deuouerunt at
q3 ad tantam ꝑfectionē ꝑuenerunt. vt
ab eis nulla vnq3 difficultate flectātur
quatenus in deliberatiōe caſtitatis ne
quaq3 caro in pꝛaua cogitationis dele
ctatione animū ſternat. Nam ⁊ ſi quā
do ꝑ ſugeſtionē pulſat ſurgere non ꝑe
mittitur. quia vigoꝛe iudicij calcatur.
In deliberatione quoq3 patientie nec
ſermo ī oꝛdinatus ab oꝛe pꝛodeat. nec
doloꝛ tacitus animum pꝛemat vt in de
liberatione humilitatis. nullus deſpe
ctus animū moꝛdeat. Sed cu3 iam in
his. que recte deuouerunt ſeſe foꝛtiter
exhibent. Pꝛioꝛa tamen peccata. que
ab his ante bonā deliberationem ꝑpe
trata ſunt. ad memoꝛiā deducūt ⁊ plā
gūt. quicq̄d illicite ſe egiſſe meminerūt
Hi itaq3 ꝑ vitā quā tenent olocauſtū
ſunt ſ3 ꝑ vitā quā ante tenuerāt inqui-
natū. quia mūdāt lacrīs vitā. quā pꝛa
uis aliqñ actibꝰ inquinauerāt. Nos ita-
q3 iter hec ad vitā preteritā mētis ocu-

los reducam? reminiſcam̃ qđ fuimus
cũ mũdi huius ↄcupiſcẽtias ſequere-
mur. Et ſi dñz iam toto corde deſerui
mus q: nos peccaſſe meminimus defle
mus in fletibꝫ olocauſtũ lauemus. Ec
ce omipotenti deo deuouimus caſtita-
tẽ noſtrã. ſed ſi adhuc ĩmunda cogita
tio mentẽ inq̃nat. redeamus ad lacri
mas lauemus olocauſtũ. Ecce patien
tiã nos ſeruare decreuimus ſed adhuc
ira ꝑturbat ſi mẽtẽ tacitus dolor excru
ciat. redeamus ad lacrimas: lauemus
olocauſtũ. Ecce iã incepimus poſſeſſa
tribuere atq̃ in hoc mundo hũiles al's
humilitatis locũ tenere. Sed tñ ſi ad
huc anim inopie ſuſpitio deprimit. ſi
deſpectus ꝓximi in aliq̃ nos indigna
tõe ↄfundit. redeamus ad lacrimas la
uemus olocauſtũ. Magnus eſt em̃ cre
atori noſtro ad recipiẽdos fletus hũi-
lium miſcđie ſinus. vbi em̃ innumera
biliũ hoĩm fletus ſuſcepti ſunt. ibi lo-
cũ ſuũ inuenture ſunt ⁊ lacrime noſtre
patet ergo fons miſcđie. curramus cũ
lacrimis: lauemus nos in hoc fonte pi
etatis. In hoc fonte ipſe dđ lotus eſt.
cũ redq̃t ad lamẽtũ pñie poſt maculas
grauis culpe. In hoc fonte miſcđie lo
ta eſt maria magdalena poſt pctã mul
ta. in hoc fonte lotus eſt petrus poſt ne
gationẽ ⁊ latro in cruce. Cur igiť pi-
gri ſumus. cur torpentes ⁊ frigidi re-
maneamus. qui in hoc fonte pietatis
tantos ſe iam lauiſſe cognouimus Er
go ne de emendatiõe noſtra deſperem?
qui tot exempla in pignore retinem?
Querere ergo fontẽ pietatis debuera-
mus etiã ſi clauſus eſſet. ⁊ patet ⁊ neg
ligimus. mittamus oculos fidei ĩ mũ
dũ vniuerſuz ↄſideremus q̃nti pctõres
diebus ac noctibꝫ ꝑ lamenta in hoc fõ
te miſcđie lauanť. q̃nti poſt maculas
ad noticiã redeũt Curramus cum tali
bus poſt mortis tenebras ad aquã vite

Cõſideremus quantũ peccauimus q̃n
tum quotidie peccemus atq̃ vt appare
mus mundi poſt culpas lauemus olo-
cauſtũ. hec dicta greg. ſuꝑ ezechielem.
Ut igitur virtus ↄtritõis ſeu ↄpunctõ
nis ac etiã effectus lacrimarũ clarius
pateſceret. ſermo đ hac materia ĩ lon
gum eſt protractus ¶ Ultimo e
tiã videndũ eſt de ↄtritõe. vtrũ ↄtritio
ſiue ↄpũctio poſſit tollere totũ reatum
culpe videlicet ⁊ pene. Ad qđ ſciendũ
ꝙ ↄtritio tanta poteſt eſſe ꝙ delet totũ
peccatum. Et de hoc dicit beatus aug.
Peccata longi temporis pereãt. etiã
vnius hore momento ſi fuerit in corde
vera ↄtritõ. Contritio aũt vera multa re
quirit. maxime tñ dolorem cordis qui
ex timore ⁊ pio amore di pro pctis cõ
miſſis procedit. nam quanto cũ maio-
ri dolore lacrime ꝓ facinoribꝫ fundũť
tanto a benigno cõditore ꝑfectius cul-
pa remittiť. ipſe em̃ ſolus laborẽ ⁊ do
lorem ↄſiderat ⁊ prout quis magis cõ
punctus fuerit. tanto potiorem veniaz
pro ſuis exceſſibus ab ipſo ↄſequetur.
Unde iohãnes abbas mõtis ſynai. iu
dicatur penitus a bono ⁊ iuſto iudice
noſtro nature virtus in lacrimis. ſicut
in alijs vniuerſis. vidi em̃ paruas gut
tas cũ dolore effuſas. ⁊ vidi fontẽ ſine
dolore manantẽ ⁊ quidẽ magis ſm̃ do
lorem ⁊ non ſm̃ lacrimas iudicaui la-
borantes. Arbitror aũt ꝙ et deus. hec
ille Et de beato petro legiť ꝙ poſt nega
tionez dñi egreſſus eſt foras ⁊ fleuit a
mare. qui veniam ab ipſo ſtatim ↄſecu
tus eſt. Ex dictis ergo colligere poſſu
mus ꝙ ↄtritio intantũ poteſt extende
re ſe. ꝙ tollat totum reatũ quantũ ad
culpam. ⁊ etiã quantũ ad penã. Unde
thomas de aquino dicit. Intentio cõ-
tritõis poteſt attendi dupliciter. Uno
modo ex ꝑte caritatis. que diſplicen
tiã cauſat. ⁊ ſic poteſt in tantũ intendi

charitas in actu ꝙ ꝯtritio inde ſeq̄ns
merebit̄ non ſolum culpe amotionem
ſed etiam abſolutionē ab omni pena .
alio modo ex parte ſenſibilis doloris
quem voluntas in ꝯtritione excitat et
quia ille etiaꝫ pena quedam eſt. tantū
ꝑtītēdi ꝙ ſufficiat ad deletionē culpe
⁊ pene ¶ Etiā ſciēdū ꝙ in ꝯtritiō
ne duplex eſt dolor de peccato. vnus in
parte ſenſitiua que paſſio eſt ⁊ hic nō
eſt eſſencialiter ꝯtritio prout eſt actus
virtutis. ſed magis effectus ipſius. ſi
cut eñ pn̄ie virtus exterioreꝫ penā ſuo
corꝑi infligit ad recōpenſandā offen-
ſam. que in deum commiſſa eſt. officio
membrorum. ita etiam ipſi ꝯcupiſci-
bili penā infert doloris predicti. quia
ipſa etiam ad peccatū coop̄abatur. A
lius dolor involuntate. qui nihil aliud
eſt q̄ꝫ diſplicētia alicuius mali ⁊ ſic cō
tritiō eſt dolor ꝑ eſſentiam ⁊ eſt actus
virtutis penitētie. hec thomas de aqui
no ¶ Et quamuis vt predictum
eſt ꝑ cōtritionē deleatur culpa vel etiā
pena. nihilominus tñ confeſſio ⁊ peni
tentie iniūcte expletio requirit̄. etiaꝫ
tūc non ꝓpter remedium ſed ꝓpter pre
ceptum , ⁊ non ſolū ꝓpter preceptum
tenetur quis ꝯfiteri ⁊ ſatiſfacere. ſed ꝓ
pter incertitudinē. quia nō eſt certus
ꝙ ſua ꝯtritio fuerit ſufficiens ad ſuuꝫ
reatum totū tollenduꝫ. Unde oportet
vt propter preceptum ⁊ talem incerti
tudinē quilibet etiam multum contri
tus currat ad remedium confeſſionis
niſi articulus neceſſitatis hoc excludit
aut impediat. Nunc igitur de ſecun-
da parte penitentie videlicet de confeſ
ſione dicendū eſt. Filius.

Poſt informationem d' contritio
ne ſiue compunctione. Nunc de
confeſſione que ſecunda eſt pars peni
tentie ego cupio edoceri.

Capitulum. IIII. Pater. ¶

Confeſſio eſt vt
ait augu. ꝑ quā morbus latēs
ſpe venie aperit̄. Hec eſt ꝯfeſſio ſacra-
mentalis que eſt pars pn̄ie. hic ꝯuenie
ter deſcribitur ⁊ ꝑ materiā que eſt pec
catū ⁊ ꝑ actum. qui eſt apire ⁊ ꝑ finem
qui eſt ſpes venie. Confeſſio etiā eſt le
gittima corā ſacerdote pctōrum decla
ratio vel dicitur ſimul vel ex toto vel vn
diqꝫ faſſio. nam ille ꝯfitetur qui totuꝫ
fatetur. hec precipit̄ ꝑ hieremiam. ij.
Effunde ſicut aquam cor tuū ante con
ſpectu dñi dei tui. Et pſalmiſta. Effun
dite coram illo corda veſtra. beatus au
gu. etiam dicit ꝓ vos peccaſtis ꝑ vos
etiam erubeſcatis videlicet ꝯfitendo.
Erubeſcētia eñ remiſſionis habet prē
vtrū aūt teneamur ad cōfeſſionem di
cendū ꝙ ſic ¶ Omnis eñ pecca
ti ſiue actualis ſiue originalis eſt reme
dium paſſio xp̄i. illius eñ virtus paſſi
onis in ſacramētis ecc̄ie eſt impreſſa.
vnde non poſſumus a peccato ſiue ac
tuali ſiue or.ginali ſanari ſine ſacramē
torū ſuſceptione. vel in re q̄ñ habetur
oportunitas ſuſcipiendi. vel in propo-
ſito cū articulus neceſſitatis excludit
ſacramentū nō ꝯtemptus religionis.
Confeſſio vero ptinet ad ſacramentuꝫ
inſtitutū contra morbum peccati mor
talis ideo tenemur ꝯfiteri. hec eñ tria
videlicet ꝯtritionem ꝯfeſſionem ⁊ ſa-
tiſfactionem ſcire debemus eſſe ex pre
cepto diuine ſcripture. nam cōtritio
precipitur iohelis. ij. Scindite corda
veſtra. De ꝯfeſſione dicit̄ iacobi vlti
mo. Confitemī alterutrū peccata vr̄a
De ſatiſfactione habet̄ math. iiij. Pe
nitentiam agite. appropinquabit eñꝫ
regnū celorum. non eſt ergo ſalus ſine
ꝯfeſſione. vbi quis habere poteſt ſacer
dotem cui confiteatur. De hoc dicit ri
char. de ſancto victore. Niſi eñꝫ quis

cōdignam ꝯfeſſionem fecerit ſuorum ſcelerū. ipſe ſaluari nunq̄ poterit in eternū. ⁊ btūs iero. quotquot em̄ abſq̄ cōfeſſione deceſſerint hoīes. nil aliud ſibi q̄ eternas debere nouerunt miſerias ⁊ dolores ¶ Eſt aūt primo ſciendū ꝙ cōfeſſio pctōrum aut procedit ex gratia ſpiritusſancti aut ex metu futuri iudicij. primū probat augu. ſic dicens. Donū ſpiritusſancti iam h3 qui ꝯfitetur ⁊ penitet. q2 nō poteſt eſſe ꝯfeſſio peccati ⁊ ꝯpūctio in hoīe ex ſeipſo. hec ille. De ſecundo beatus greg. viij. mor. ſup illo vbo. Ego non parcā ori meo ſic dicit. Ori ſuo parcit qui confiteri malum quod fecit erubeſcit. ſed iuſtus ori ſuo nō pcit. q2 iram iudicis diſtricti preueniens verbis contra ſe proprie ꝯfeſſionis ſeuit. Hinc pſalmiſta. Preueniamus faciē eius in ꝯfeſſione Hinc ſalomon. Qui abſcondit ſcelera ſua nō dirigetur. qui aūt ꝯfeſſus fuerit ⁊ dereliquerit ea miſcdiaʒ ꝯſequetur. Sed nequaq̄ os pandit niſi cum ꝯſideratiōe diſtricti iudicij ꝑ pauorē ſpiritus anguſtatur. vnde ſubditur. loquar in tribulatione mei. Tribulatio quippe ſpiritus linguā ꝯmouet. vt reatum praui operis vox ꝯfeſſiōis impugnet. hec greg. Unde vnuſquiſq̄ peccator ſtimulat⁹ amore vel timore deo ſtudeat ſua ſcelera confiteri. quia ſm̄ beatum aug. Nullum grauius peccatū eſt q̄ aliquē morbos ſuos nolle confiteri nullus em̄ qui queſiuit remediū perijt nullus qui cōtempſit euaſit. hec augu. Monet ergo nos ſacra ſcriptura vt q̄ ſine peccatis eſſe non poſſumus. illa ꝑ remedium cōfeſſionis diluere ſatagamus. vult em̄ pius dominus. vt ea cōfiteamur in hoc ſeculo. ne ꝯtingat nos pro illis ꝯfundi in futuro. De hoc dicit beatus aug. in omnibus ſcripturis diuinis admonemur fratres. vt peccata noſtra debeamus iugiter ⁊ humiliter non ſolū deo ſed etiā ſanctis ⁊ deū timentibus ꝯfiteri. Quomodo em̄ nobis vulnera deeſſe nō poſſunt. ſic ⁊ cōfeſſionis medicamenta deeſſe nō debēt Non enim ideo vult vt cōfiteamur peccata noſtra. ꝙ ipſe ea ſcire non poſſit. ſ3 q2 dyabolus hoc deſiderat vt inueniat qđ nobis añ tribunal eterni iudicis obiciat. ideo vult vt magis defendere q̄ accuſare peccata noſtra velimus Cōtrario autē deus noſter q2 pius ⁊ miſericors eſt vult vt ea ꝯfiteamur in hoc ſeculo. ne pro illis cōfundamur poſtmodum in futuro. Si em̄ nos ꝯfitemur ille parcit. ſi agnoſcimus ille ignoſcit. Hec aug. Nam ille nō habebit quod timeat in futuro iudicio. qui nūc cōfeſſionē fecerit de ſuo peccato. Teſtante beato leone qui dicit nō remanet iudicio ꝯdemnandum. quod fuerit cōfeſſione purgatum. Et caſſianus illis non iudex: ſed aduocatus eſt chriſtus. qui ſe ꝓpria cōfeſſione dānauerunt. Quia ſm̄ quod hugo dicit. Nihil deo ſit ita acceptabile. q̄ confeſſio in homīe ſue culpe. Omnis ergo qui ſcelera ſua modo accuſat. ⁊ ſuam vitā corrigit ⁊ emēdat. talis nō timebit ſuum aduerſariū cum venerit: quia a deo erit excuſatus Unđ criſ. Omnis qui ſe agnoſcit ſui accuſator eſt. nam qui ſui accuſator extiterit cū venerit aduerſarius. non cōfundetur. Oīs em̄ qui ſe in hoc ſeculo dolēdo accuſat ⁊ fuerit a ſe accuſatus a deo erit excuſatus ſed illa eſt fructuoſa ſi ſecuta fuerit correctio. Ceterū ſe quotidie accuſare ⁊ non corrigere deū temptare eſt. melius eſt ergo eligo vt primo ſit correctio ⁊ poſtea accuſatio. q̄ precedat accuſatio ⁊ non ſubſequatur correctio. Hec criſ. Unde ſi conſideremus peccatorū veniam. nō erubeſcamus ſubire confeſſionis medelam.

nam ⁊ ipſa verecundia que in ꝯfeſſiōe
habetur. penaꝫ tēꝑat quam pro pec
cato quis pati deberet. Teſtatꝰ hoc Eu
ſebius qui dicit. Nullus ꝯfiteri erube
ſcat. nullus dure repꝛehēdi ꝑtimeſcat
Verecundia enim penam tēꝑat quā
pro peccato quis pati debuerat. Et ri
char. de ſancto victore ¶ Quan
to maioꝛ verecundia in confeſſione fu
erit. tanto quilibet diuinis oculis cla
rioꝛ innoteſcit. Ergo poſtpoſita omni
verecundia ſine timoꝛe humano ſtude
amus noſtram ꝯſciam ꝑ humilem cō
feſſionem expurgare. naꝫ ſicut pctā ꝑ
petrata ſcripta ſunt in ꝯſpectu dei. ſic
cōfeſſio delere ſolet ea. ab oculis cōdi
toris. ⁊ tanta eſt vis cōfeſſionis vt de
mones illa que deleta ꝑ cōfeſſionē fue
rint nō valeant reuelare. ymo ſcire ea
prohibentꝰ. probat hoc ſanctus ambro
ſius ſic dicens. tante virtutis cōfeſſio
nem dixerim ꝙ peccata ipſa que ꝑ cō
feſſionem abolentꝰ demones reuelare.
ymo ſcire prohibentꝰ ꝙ aūt omnia ſint
nuda ⁊ aperta que illicite fiunt oculis
dei. dicit quidam doctoꝛ ſic. Nō erube
ſcas deo cōfiteri cui non potes abſcon
di. ipſe enī nouit abſcondita coꝛdium
cui a omīa nuda ⁊ aperta ſunt. ante cu
ius conſpectum omnia peccata noſtra
ſunt ſcripta. ſed quod ſcripſit trāgreſ
ſio. hoc delet cōfeſſio non te pudeat di
cere. qđ non puduit facere. Nulla etiā
eſt tam grandis culpa. que nō habeat
veniam ꝑ ꝯfeſſionem. Vicia ergo coꝛ
dis tui ⁊ prauas cogitatōes illico ma
nifeſta. peccatum enī proditū cito cura
tur. crimen vero tacendo ampliatur.
Vicium enim ſi patet fit ex magno pu
ſillū. ſi latet fit ex minimo magnū. naꝫ
velox cōfeſſio velociter medicinam fa
cit. Sit ergo in te deuota coꝛdis ꝯpū
ctio vera oꝛis ꝯfeſſio. diſcreta carnis
moꝛtificatio. repētina vicioꝝ extirpa
tio. leta bonoꝝ operū exhibitio. hec il
le. Et queadmodū peccata hoīem ſoꝛ
didum ⁊ inmundū reddūt in ꝯſpectu
creatoris. ita ꝯfeſſio iuſtū ⁊ pulchꝝ ex
hibet oculis creatoris. ꝙ aūt iuſtū faci
at ꝯfeſſio. dicit beatus greg. ſuꝑ illo v
bo. iuſtus in pꝛīcipio accuſatoꝛ eſt ſui
Quantūcūcꝫ peccatoꝛ īmaniſſima ſce
lera ꝯmiſerit. incepit tñ iuſtus eſſe. cū
incipit ꝯfiteri. quia cum ꝯfitetur eius
iniuſticia diſplicet ſibi. cū autē diſpli
cet ſibi iuſtus eſſe incipit. ꝙ vero pul
cros ⁊ decoꝛos ipſa cōfeſſio exhibeat
peccatoꝛes deo. dicit beatus ber. Ama
ꝯfeſſionem ſi affectas decoꝛem. Reue
ra vbi ꝯfeſſio ibi pulcritudo: ⁊ decoꝛ.
ſi peccata ſunt in ꝯfeſſione lauantur ſi
bona opa in ꝯfeſſione emendantꝰ. Vn
de beatus augu. ſuꝑ pſalmiſtam dicit.
Vis eſſe pulcer ꝯfitere. fedus eras cō
fitere vt ſis pulcer. peccatoꝛ eras ꝯfite
re vt ſis iuſtus ¶ Et eſt duplex cō
feſſio ſcilicet laudantis ⁊ gementis.
Cōfeſſio laudantis ad honoꝛē ptinet
eius qui laudatur. Cōfeſſio gementis
ad pniam ptinet eius qui confitetur.
Confitemur eniꝫ homines cū laudant
deū. Confitentur autem cum accuſant
ſe ⁊ nihil dignius facit lingua. vt ergo
illuꝫ laudes te accuſas: quia illius mi
ſericoꝛdia eſt. vt noſtra pctā dimittan
tur. nam ſi deus vellet pro meritis age
re. nō inueniret niſi qđ damnaret. Ve
nit ergo dicēs vt recedamus iaꝫ a pec
catis noſtris ⁊ nō nobiſcū deducat ra
tionē de preteritis. ſꝫ tanꝗ tabule no
ue fiant incēſis omībus cyrographis
debitoꝝ noſtroꝝ. Vnde ꝯfitendo dā
nemus qđ fecimus vt ille quod ꝯdem
net inueniat. Hec aug. Nec nimirum
eſt ipſa confeſſio pulchros ⁊ iuſtos ho
mines peccatoꝛes reddit. magne nam
ꝗ virtutis et efficatie eſt. Ipſa enim
a peccatoꝛum ſoꝛdibus mundat. am

mas ſanctificat. deum placat. infirmū
ſpoliat et paradiſum aperit. De iſtis
et alijs effectibꝫ ac virtutibus confeſ
ſionis dicit. beatus gre. ſic Confeſſio
corpus illuminat. animā ſanctificat.
deū placat. veniā peccatori donat an-
gelos letificat dyabolos ꝯtriſtat ⁊ in
firmū ſpoliat. Confeſſio a morte ani-
mā liberat. aperit paradiſuꝫ. ⁊ ſpeꝫ ſa
lutis tribuit nec meretur iuſtificari. q̄
in hac vita peccata nō vult confiteri.
Vn̄ etiā auguſtinꝰ. Cōfeſſio ē ſalus aī
maꝝ. diſſipatrix vitioꝝ. reſtauratrix
virtutū. expugnatrix demonū: obſtru-
it os inferni. apit portas paradiſi. Et
richardus de ſancto victore. Oīa in-
ꝯfeſſione lauāꝫ. ꝯſcia mūdaꝫ. amari
tudo tolliꝫ. tranq̄llitas redit. ſpes re
viuiſcit. anima hylareſcit. Qui itaqꝫ
vult habere ꝯſciaꝫ mūdā et ſanctā. ve
niat ad ꝯfeſſioneꝫ. nā ꝯfeſſio mūdum
ꝯfeſſio ſanctum reddit. ¶ Cō-
feſſione facta etiā vnuſqſqꝫ fideliuꝫ ſe
totaliter ſentit in corde ſuo eē alleui-
atum. teſte euſebio qui dicit. Vnuſ-
quiſqꝫ fidelium ꝯfeſſione facta ſignāt-
ter ſentit ac notabiliter ſe eē alleuiatū
Et ſi quis habeat paruā ꝯtritionē de
ꝯmiſſis. vadat ad cōfeſſionis ſacramē
tum. faciat qḋ pōt. et remittaꝫ ei rōe
ſacramenti nō rōe parue ꝯtritōis. qꝛ
inſufficiēs eſt ex ſe propter prauitatē
ſuam et id qḋ nō pōt pua ꝯtritio. per
ficitur ratōe ſacramenti. Ex quo ergo
tāte efficatie eſt peccati ꝯfeſſio. nullus
negligat ſuis vulneribꝫ qui ſentit ſe
varijs criminibꝫ ſauciatum tam ſalu-
bre remediū ꝯfeſſionis adhibere. Eſt
notanduꝫ ꝙ ſunt nōnulli qui ſe pecca
tores fateꝫ. qui tn̄ peccatores ſe eſſe
nō credūt. cū vero tales ꝓ ſuis exceſ-
ſibus arguūꝫ vl' etiā a dn̄o flagellātur
ſe ſtatim eſſe peccatores defendendo
contradicūt ⁊ ſe innocētes videri ap

petūt atqꝫ cōtra flagella ſui ꝯditoris
murmurāt. de talibus beatꝰ gre. xxiiij.
moraliū. ſuper illo iob vt erā dignus
nō accepi ſic dicit. Sunt qui peccato
res plerūqꝫ ꝯfitētur etiam qui ſe pec-
caſſe nō credūt. nā ſepe ꝯtigit vt paſ-
ſim ſe homines iniquos fateanꝫ. ſed
cū peccata ſua veraciter alijs arguēti
bus audiūt defendūt ſūmopē ſe. atqꝫ
innocētes videri conanꝫ Vnuſqſqꝫ ḡ
cū talꝭ ē ⁊ ſe deliquiſſe dicit verū nō di
cit. quippe qui peccatorē ſe nō ex inti
mo corde ſed verbotenꝰ aſſerit iſte em̄
de ꝯfeſſiōe peccati ornari volunt non
humiliari. ꝑ accuſationē ſuā humilis
apperit videri nō eſſe. valde aūt facile
ē vt peccatorē ſe quiſqꝫ cū nihil ꝓ pec
cato ſuo patitur fateatur Secure viꝫ
īiquos nos dicimꝰ. cū vidictā nullaꝫ
de iniquitate ſentimus nā cū peccato
res nos quidē in tranquillitate loqui
mur ſꝫ cū de peccatis ipſis flagello in
teruenientē corripimur murmuramus
Vir itaqꝫ iuſtus qui culpā ſuā diſcre-
te ꝯſiderat etiā ī flagello poſitus dicat
et vt erā dignus nō ꝯcepi. Item dicit
xxij. mo. ſic Sepe nāqꝫ ꝯtingit vt ela
tus virtutibus animus dū mīta ī eſti
matōe ꝓximoꝝ de ſe ſpargi ꝯgnoue-
rit. agnoſci nō velit. ſi quid ē. qḋ repꝛe-
hēſibiliter fac̄. Quas vicꝫ erroris te
nebras mēs idcirco tolerat qꝛ cordis
oculū tumor grauat. hec ſunt nāqꝫ vere
humilitatis teſtimonia ⁊ iniquitateꝫ
ſuam quemqꝫ ꝯgnoſcere ⁊ ꝯgnitam
voce cōfeſſionis apire Ac cōtra vſita
tuꝫ humāi gn̄is vitiū ē ⁊ labēdo pec
catū ꝯmittere ⁊ ꝯmiſſū negando ab-
ſcondere. ⁊ ꝯuictū defēdēdo mītipli
care Omni enim peccatori iam exor
dium illuminatōis. eſt humilitas cō-
feſſiōiſ. qꝛ ſibimetipſi ꝑcere iā rēnuit
q̇ malū ſ̄ erubeſcit ꝯfiteri qḋ fec̄ ⁊ q̇ de
fēdēdo accuſari potuit accuſādo celer

time defēdit. R Sȝ ſciēdū ē ꝙ ple
rumq̧ homines et culpā confitentur
et humiles nō ſunt. nā multos noui-
mus qui arguēte nullo. peccatores ſe
eſſe cōfitentur Cū vero de culpa fortaſ
ſe fuerint correpti. defenſionis patro
ciniū querunt. ne peccatores eſſe vi-
deantur Qui ſi tunc cū illud. ſpōte di
cunt. peccatores ſe eſſe vera humilita
te cognoſcerent cuȝ arguūtur ab alijs
eſſe ſe quod ꝯfeſſi fuerant nō negarēt
quia in re iudicia vere ꝯfeſſionis ſūt
ſicū quiſq̧ peccatoreȝ ſe dicit id de ſe
dicenti etiam alteri nō ꝯtradicit naȝ
quia ſcriptum eſt. Juſtꝰ in principio
accuſator eſt ſui nō magis peccator q̄
iuſtus videri appetit. cū ſe peccatoreȝ
quiſq̧ nullo arguēte cōfitetur. ſed cō
feſſionis veritatē probat. quando ma
lum alter quod fecimꝰ increpat. quod
ſi ſuperbe defendimus. liquet qꝛ pec-
catores nos ex nobis ficte dicebamꝰ
vn̄ ſūmope curādū eſt. vt mala que fe
cimus et ſpōte fateamur ⁊ hoc alijs ar
guentibꝫ nō negemus. Supbie quip
pe vicium eſt. vt quod fateri de ſe quiſ
q̧ quaſi ſua ſponte dignatur. hoc ſibi
dici ab alijs dedignet. Mirentur in
iob qui volunt caſtitatis cōtinētiam
mirentur integritateȝ iuſticie. miren-
tur viſcera pietatis ego in eo nō mini
me admiror ꝯfeſſionem humilimaȝ
peccatoꝝ q̄ tot ſublimia geſta virtutū
Scio eñ qꝛ ꝓ veritatis verecūdiā ple
rumq̧ grauioris eſt certaminis ꝯmiſ
ſa peccata ꝓdere q̄ nō ad miſſa vita-
re et vnūquodq̧ malum quāuis robuſti
us vitet ut tñ humilius proditur. hec
gre. ibi. Et ſunt nōnulli qui ſe de mal'
ꝑpetratis diiudicando ī mente accu-
ſant. ſed qꝛ ipſas voluptates ex deſi-
derio nō deſerūt erubeſcunt confiteri
quod faciunt ſed cū ceperūt carnis de
lectationes in ſe reprimere etiā per de
ẽis confeſſionem incipiunt ſe accuſa
re Et ſunt nōnulli. qui quidē peccata
ſua confitentur ſed nō gemunt ymo q̄
ſi gaudentes ſua ſcelera dicunt. ſed ſi
volūt veniam ſuoꝝ criminum a domi
no cōſeq̄ ⁊ fiduciā de ſua ſalute a dn̄o
ꝑcipere neceſſe eſt vt per gemitū pu-
niant. quicquid ꝑ linguaȝ accuſant. de
talibꝫ beatus Gre. mor. ix. ſup illo iob
Dimittā aduerſum me eloq̄uȝ meum
hic dicit. quaſi pro ſe eloq̄o ſuo vtitur
qui ꝑua que geſſit defendere accuſati
onibus conatur. ſed aduerſum ſe elo-
quium dimittit. qui accuſare in ſe in-
cipit ꝙ errauit. ſepe vero et cum deli
quimus ea quoq̧ que agimus diiudi-
camus accuſat mens ipſa quod perpe
trat. ſed quia hoc ex deſiderio minime
deſerit erubeſcit confiteri quod fecit.
Cum vero toto iam iudicio carnis de
lectationē premit. audaci voce in ac-
cuſatōis ſue ſe erigit ꝯfeſſiōe. S
Sed ſunt nonnulli qui apertis voci-
bus culpas fatentur. ſed tamen in cō
feſſione gemere neſciunt. et lugenda
gaudentes dicunt. vnde aperte ꝑ iob
ſubditur. Loquar in amaritudine ani
me mee. Qui culpas ſuas deteſtans
loquitur: reſtat vt has in amaritudīe
anime loquatur vt hec ipſa amaritu-
do puniat. quicquid lingua per men
tis iudicium accuſat. Sciendum ve
ro eſt quia ex pena penitentie quam ſi
bi mens irrogat. aliquatinus ſecuri
tatem percipit. atq̧ ad irrogationem
ſuperni iudicis fidentior exurgit. vt
ſeipſam ſubtilius inueniat. et erga ſe
quomodo diſponatur agnoſcat. vn̄
additur dicam deo noli me cōdemna
re. Qui peccatorem ſe in amaritudīe
anime aſſerit quid aliud q̄ ne ꝯdēne
tur dicit. qꝛ amaritudo ꝑſētis penitē
tie extinguit ſupplitia ſeq̄ntis ire. Duo
bꝫ autē mōis ī hac vita iudicat hoīeſ

deus. quia aut per mala preſentia ir-
rogare iā tormēta ſequētia incipit aut
tormēta ſequētia flagellis pñtibus ex
tinguit. Niſi eñi delictis exigentibus.
iuſtus iudex et nūc et poſtmodū quoſ-
dā ꝑcuteret iudas minime dixiſſ; pec
caui. tradēſ ſāguinē iuſtū math. xxvij
Scdo eos q̄ ñ crediderūt ꝑdidit. Et de
iniquis ps nō diceret. induantur ſicut
dyployde ꝯfuſiōe ſua. Dyplois quip
pe duplex veſtimentū dicit̄. Cōfuſio-
ne ergo ſicut dyployde induti ſunt. qui
iuxta reatus ſui meritū ⁊ tēporali ⁊ ꝑ
petua aïaduerſiōe feriūt̄. Solos q̄p
pe pena a ſupplicio liberat. quos īmu-
tat. nā quos p̄ſentia mala nō corrigūt
ad ſeq̄ntia ꝑducūt. Si autē neq̄q̄ pe-
na preſēs quoſdā a ſupplitio eterno de
fenderet. paulꝰ nō diceret. Cū iudica
mur a dño corripimur vt nō cū mūdo
dānemur. Hinc etia; ſcriptū ē. Quez
diligit dñs caſtigat. flagellat eñi oēm
filiū quem recipit. Sepe ergo mens
iuſti vt magis ſecura fit altius trepidat
et cū flagellis cingitur. ſupⁿi iudicis
incertitudīe turbat̄. Pauet ne iniciū
ſeq̄ntis dānatōis ſit: oē q̄ð patit̄. ⁊
ꝑ cogitationē interrogat iudicē q̄ de
vite ſue meritis ambit in ꝑcuſſiōe. ſ;
cū vite ſue virtus ad oculos mentis
reducitur quaſi cōſolatio a iudice rñ-
detur. q̄ nequaq̄ ad perdendū percu-
tit quē in actōis inocētia feriendo cu
ſtodit. Bene itaq̄ dicit̄. Indica mihi
cur me ita iudices ac ſi apte diceretur:
Qui flagellando me iudicas oſtende.
q̄ð ad iudiciū ꝑ flagella ſecurū reddas
quod ⁊ aliter intelligi pōt nā plerūq̄
vir iuſtus perit vt ſemetipſu; iudex ſi-
bi iudicet quatenus ꝙ ille aïaduertē
do percutit hoc in ſe flendo et ip̄e caſti
get. Scit nāq̄ ꝙ equiſſimus iudex in
iuſte quēpiam nullo modo affligit. et
magno fletu affligitur. q̄ dol; in ver-
here et deprehendere perfecte in ſe nō
valet q̄ð deplorat. hec gre. Qui
igit̄ vult bonū aſſequi q̄ð deſiderat de
bet ꝯfiteri malū q̄ð fecit. ⁊ ſe in ꝯſpec-
tu ſui ꝯditoris humiliare. in magnis
eñi defectibꝰ ⁊ miſerijs poſiti ſumus.
Per nos nāq̄ in peccata cecidimus
ſ; noſtris viribꝰ reſurgere nō valemꝰ
et q̄buis nūc iuſticia electi polleant ne
quaq̄ ſibi ad inocētiā ſufficiūt ſi in iu
dicio diſtricte requirāt̄. Hec ergo cō-
ſiderātes humiliemus nos corā ocu-
lis ſūme maieſtatis noſtras iniquita-
tes humili ꝯfeſſiōe pandēdo ⁊ ꝓpter
noſtras prauitates eius gratia nos ī
dignos iudicādo. vt venia; peccatoꝝ
noſtrorū ⁊ habūdantiorē gratiā ab ip
ſo ꝑcipe mereamur. De hoc dicit bea-
tus greg. viij mora. ſic. Qui ꝓmereri
vult bonū quod expedit. debet malu;
ꝯfiteri q̄ð fecit. vñ ꝑ iob dicitur quid
faciam tibi o cuſtos hoīm. Ecce fatet̄
malū quod egit. ſ; bonū quod deo in ꝯ
penſatōe debeat offerre nō inuenit. q̄
ad abluendam culpa; quelibet huma
ne actōis virtus infirma eſt. niſi hanc
miſericordia parcentis foueat. et nō
iuſticia recte iudicātis premat. vnde
recte per pſalmiſtā dicitur. Melior ē
miſericordia tua ſuper vitas. quamli-
bet quis videat̄ innocēs. apō diſtric-
tum tñ iudicē noſtra nos vita nō libe-
rat. ſi ei reatus ſui debitum miſericor-
die benignitas nō relaxat. Humilitas
autem noſtre deſtitutōis exprimitur.
cum deus hominum cuſtos vocat̄ q̄
ſi eius nos cuſtodia minime protegit
ante occulti hoſtis inſidias noſtre ſolli
citudinis oculus vigilās dormit. ps
atteſtante qui ait. Niſi dominus cuſto
dierit ciuitatē et cetera. Per nos nāq̄
cecidimus. ſed noſtris reſurgere viri
bus nō valemus. culpa nos voluptatiſ
ꝓprie ſtrauit ſemel. ſ; pena culpe ꝯterit

quotidie deprimit ad amiſſā rectitu
dinē ſurgere. ſtudiorꝫ conatibus niti
mur. ſed delictorꝫ pondere grauamur
Vñ ꝛ apte ꝑ iob ſubdit. Quare po
ſuiſti me ꝯtrariū tibi Tunc ſibi deus
contrariū hominē poſuit. cum homo
peccādo dereliquit deum. Serpentis
quippe ꝑſuaſionibus captus hoſtis
ei⁹ extitit. cuius ꝑcepta ꝯtēpſit. Sa
lubrem enī humilitatē deſerens ad ĩ
firmitatis iugum ſupbiendo ꝑuenit
et ceruicem cordis erigendo ſuppo
ſuit: qꝛ q̇ ſubeſſe diuinis iuſſionibus
noluit ſub ſuis ſe neceſſitatibus ſtra
uit. Sic nimirꝫ debuit ꝑſumptio cor
poris ſic ſupbia ſterni. Quia enī elatū
ſemel ſumpſimus ſpiritū. eſſe deſtitu
ens quotidie portamus. ſed ab hu
mano genere tūc peccatū plene tolli
tur. cū per incorruptionis gloriā no
ſtra corruptio permutat̄. eſſe nanqꝫ a
culpa liberi neq̄qꝫ poſſumus. quouſ
qꝫ ĩ corpore mortis tenemur. nā quā
talibet iuſticia electi polleāt. nequaqꝫ
tamen ſibi ad innocētiam ſufficiunt.
ſi in iudicio requirantur. ſed hoc nūc
ad ſolatium ſue erectōis inueniūt qꝛ
nequaqꝫ ſe poſſe ſufficere humiliter
ſciunt Sub humilitatis ergo tegimi
ne a gladio ſe rāte aīaduerſionis ab
ſcondūt. et quo terrorē venturi iudi
cis ꝑſtolantes cōtinuo trepidant eo
indeſinēter agitur vt reparatiores ſi
ant hec Grego. Pius enim ꝛ miſeri
cors dominus etiā ĩdignos nos ob
peccati prauitatem ſordidos nō dere
linquet. ſi noſtra peccata humiliter ꝛ
veraciter cognoſcimus confitēdo te
ſte beato Grego. qui dicit. Nūqꝫ mē
tem deus deſerit. ſe que ĩ peccatis ve
raciter agnoſcit hec ille. Nam qui ve
raciter ſe recognoſcit peccaſſe. etiam
dolet et penitet ſe deum offendiſſe. Et
benignus dominus a remiſſione pec

catorꝫ ſe cōtinere nō poterit. vbi peni
tētiaꝫ veraꝫ in hoīe eſſe aſpexit. Vñ
beatus Bernardus. Ad veram ꝯgni
tionem peccatorū imediate ſequitur
penitentia. ad quaꝫ ſine vllo interual
lo ſubiungitur remiſſio. nam qui vere
cognoſcit malum. quod ex peccato in
currimus a penitentia ſe non poterit
continere. multominus deus cui ꝓpri
um eſt miſereri ſemper et parcere a re
miſſione ſe continet. vbi viderit pe
nitentiam veram. hec Ber. Cōſideran
tes autem pietatem tantam et miſeri
cordiam dei. nullus negligat poſt per
petrata facinora remedium penitētie
et ꝯfeſſiōis ſubire. vt ſalutem anime
ſue aſſequi valeat et veniam peccato
rum obtinere. Filius

De cōfeſſione ꝛ ei⁹ effectib⁹ ac
virtute plurima audiui. ꝛ cum
gaudio cordis mei ſuſcepi. ſed qua
lis dēat eē cōfeſſio. de hoc rogo infor
mari. Capitu. V Pater

Scire debes qđ
ad ꝯfeſſiōeꝫ verā ꝛ ſalubrē hec
requirūt̄ Primo vt hūlis ſit Vñ ber.
Omnia que remordēt ꝯſciēciā ꝯfite
re humiliter pure ꝛ fideliter. Et eccle
ſiaſtici dicit̄ presbitero hūlia animā
tuā. Et leproſus de quo habet̄ in mar
co qui ſignificat peccatorē veniēs ad
Iheſū flexo genu dixit Domīe ſi vis
potes me mūdare vnđ vnuſquiſqꝫ cū
ſua humilitate currat ad remediū cō
feſſionis A Itē ꝯfeſſio dꝫ eſſe ve
recunda in vilitate peccati. Unde lu
ce xviij. Publicanus ſtās a lōge no
lebat ad celos oculos leuare ſꝫ ꝑcu
ciebat pectus ſuū. dicēs de⁹ ꝓpicius
eſto mihi peccatori. naꝫ ſic deo mul
tū diſplicet ĩpudentia hoīs peccātis
ſic placꝫ ſibi verecūdia ꝯfitētis teſta
tur hoc. gre. q̇ ſic di. Quantū diſplicꝫ

deo impudẽtia tantum placet ei erubeſcẽtia peccatoꝝ. Et quãuis verecũdia ſit habẽda in confeſſione tamen nihil eſt celãdum eoꝝ que homo neq̃ter ↄmiſit ꝓpter talẽ erubeſcentiã. Ad hoc hortatur nos beatus Bernhardus ſic dicẽs. Erubeſce peccatũ ſed tamen totum reuela. in confeſſione non abſcõdas. Sũt eñ qui ↄfitẽdo quaſi fabulã enarrãt peccatoꝝ ſuorũ hyſtoriam ⁊ egritudĩes anime ſue ſine cõfuſione dinumerant. ⁊ pene ſine penitentia ⁊ affectu doloꝝ. cito eñ lacrimas inuenit ⁊ reſoluitur in lacrimas et gemitus q̃ habet ſenſũ doloris hec Bernhardus. Ad erubeſcentiã vero pellendam multũ valet timor verus dei. q2 timor dei ꝑfectus omnẽ verecundiã ab hoĩe repellit nã propterea vult deus vt ↄfiteamur peccata noſtra vt patiamur verecũdiã ꝓ pena. De hoc dicit criſoſtomꝰ ſic. Cõfeſſio igit̃ peccatoꝝ teſtimoniũ eſt ↄſciẽtie deum timentis. Perfectus eñ timor ſoluit omnẽ pudorẽ ⁊ q2 ipſuʒ erubeſcere eſt pena grauis iõ iubet nos deus peccata noſtra confiteri vt verecundiã patiamur pro pena. nã ⁊ hoc ipſum ꝑs iudicij eſt. hec Criſoſtomus. Ipa nãq3 erubeſcẽtia que habet̃ per peccatorum confeſſionem magna pars penitẽtie et ſatiſfactiõis eſt. teſtãte beato Auguſtino qui dicit. Erubeſcẽtia in confeſſione eſt maxima ꝑs penitẽtie. multũ eñ ſatiſfactiõis abſtulit. q̃ erubeſcentie ſue dominãſ eoꝝ que deliquit nũcio dei nihil denegauit hec. Auguſtinus. Itẽ confeſſio debet eſſe pura ſc3 propter deuʒ nõ propter laudem hominũ aut vanam gloriam ſeu aliud emolimentũ temporale. Math vi. Attendite ne iuſticiã veſtrã faciatis coram hominibꝰ vt videamĩ ab eis. Pura ergo erit confeſſio ſine omni fictiõe ⁊ timore nõ ſeruili ſed filiali. Item ↄfeſſio d3 eſſe fidelis. q2 ↄfitendũ eſt ſub ſpe venie ⁊ ſalutis aliter non valeret. ſicut pñia chayn qui dixit maior eſt ĩiquitas mea q̃3 vt veniã merear. Ad hoc hortat̃ beatus ber. dicens Sit ↄfeſſio tua fidelis vt ↄfitearis in ſpe de indulgentia penitus nõ diffidẽs vt tuo te ore nõ tam iuſtifices q̃3 cõdemnes. Judas certe proditor dñi: ⁊ chayn fratricida cõfeſſi ſunt ⁊ diffiſi ſunt Primus peccaui inquit tradens ſanguinẽ iuſtum. Alter maior eſt iniquitas mea ⁊c̃. Licet nil eis profuit infidelis ↄfeſſio. Item ↄfeſſio d3 eſſe vera ⁊ nõ tacens verũ. nec admiſcẽs falſum etiã humilitatis ne menciendo dicẽs non verũ incidat in pctm̃. Vñ beatus aug. Cũ humilitatis cauſa mentiris. ſi non eras pctõr anteqũ mẽtireris: mẽtiẽdo efficieris. Et btũs greg. Incaute ſunt humiles. qui ſe mentiendo illaqueãt dum arrogantiã vitãt. qui ↄtra veritatẽ ſe erigunt. quã derelinquũt. Ite3 cõfeſſio d3 eſſe freq̃ns dupliciter intelligendo. primo ſi quis freq̃nter ceciderit etiã in pctm̃ mortale. etiã freq̃nter reſurgat ꝑ pñiam. Alio modo vt etia3 eadẽ peccata ↄfiteatur non tñ tenetur quis niſi in certis caſibꝰ vt patebit infra quia quanto aliquis pluribus turpitudinẽ ſuam ſub ſpe venie cõfeſſus fuerit tanto potiorẽ gratiã remiſſiõis cõſequetur a dño. vnde aug. Quanto pluribus cõfitebit̃ quis ſub ſpe turpitudinis criminis. tanto facilius conſeq̃tur gratiã remiſſiõis. Itẽ cõfeſſio d3 eſſe apta. d3 eñ peccator confiteri noĩbus non pallianribꝰ crimẽ ſed q̇libet pctm̃ ſuo nomĩe ꝓprio quantumcunq̃3 turpe exprimat ⁊ nõ ſolum peccata ipſa ſed ⁊ circũſtantias quantũcũq̃3 turpes vel abhominabiles ⁊ ſic tota ſanies apoſtematis expellatur. Unde pſal

miſſa. Reuela dño viam tuã ⁊ ipſe fa-
ciet hoc. Reuela inquã peccata nude
ꝯfitendo ⁊ ipſe faciet veniã criminibus
tribuẽdo. Item debet diſcreta eſſe pre
meditata. ſ. vt diſtricte ac ſeparatim cõ-
fiteatur ſingula pctã nõ ꝯfuſe. iuxta il
lud. Lauabo ꝑ ſingulas noctes lectuꝫ
meũ. i. ꝑ ſingula pctã ꝯſcientiam meã
Et illud. Iniquitatẽ meaꝫ annũciabo
et cogitabo pro pctõ meo. Item cõfeſ
ſio debet eſſe libens ſiue volũtaria non
coacta ſicꝯfeſſio achab qui veniaꝫ me-
ruit vt habetˀ. iij. regũ. xxj. vñ ps. volũ
tarie ſacrificabo tibi ⁊ ꝯfitebor. Et bea
tus aug. Adhuc deus exigit ꝯfeſſioneꝫ
vt liberet humilem damnat nõ ꝯfiten
tem vt puniat ſupbientẽ. Item ꝯfeſſio
debꝫ eſſe integra vt omĩa pctã dicantˀ
nõ diuidendo inter diuerſos ſacerdo-
tes. ſed vni omnia dicenda ſunt. Dñs
ſumme bonus. opus imꝑfectiõis ĩdo
nõ amat. aut totum hominẽ ſaluat aut
nihil. Unde aug. Caueas ne verecũdia
ductus diuidas ꝯfeſſionẽ. Item ꝯfeſ-
ſio debet eſſe ſecreta. quia nõ debet pro
dere in publicũ niſi publice quis pecca
uerit. Unde beda ſuꝑ marcuꝫ. publica
noxa publico eget remedio. leuia eniꝫ
et ſecreta poſſũt deleri leui penitentia
et ſecreta. Item ꝯfeſſio debet eſſe lacri
moſa ſiue amara. Uñ yſaias. Recogi
tabo tibi omnes annos meos in ama-
ritudine anime mee. Item ꝯfeſſio dꝫ
eſſe prompta ſiue obediens. ſ. vt totali
ter ſe ſubdat volũtati ꝓpꝛij ſacerdotis.
Unde btũs augu. Ponat ſe penitens
omĩo in ptãte iudicis in iudicio ſacer
dotis nihil ſibi reſeruando ſui vt omĩa
iubẽte eo paratus ſit. pro recipiẽda aĩe
vita facere quecũqꝫ faceret pro euiten
da corporis morte. ⁊ hoc cũ deſiderio.
quia vitã recuperat infinitã. cũ gaudio
enĩ facere dꝫ ĩmortalis futurus. hec au
gu. q̃ faceret ꝓ differẽda morte mori-
turus. ꝯfeſſio debet eẽ accuſatoria vt
dicat ſe ꝯmiſiſſe pcm̃ ⁊ ex ꝓpria mali
cia accuſando ſe fortiter nõ pretẽdẽs
excuſatões in peccatis ſicut primi pa-
rentes. nam ſm̃ ſalomonẽ. Iuſtus in
principio accuſator eſt ſui. Qui enim
mõ ſe nõ accuſat corã ſacerdote dei vi
cario. in futuro habebit accuſatores
deũ. propriã ꝯſcientiã. dyabolum. pec
cata. ⁊ totum mundũ. quia pugnabit
orbis terrarũ ꝯtra inſenſatos. Qui ve
ro mõ ſe accuſat a deo erit accuſatus.
Item ꝯfeſſio debet eſſe ſimplex nõ re-
citando ea que ad rem nõ ꝑtinent. ſed
ſimpliciter dicendo. de quibus ſibi eſt
ꝯſcius. Unde ꝑ yſaiaꝫ dr. Narra ſi qd
habes vt iuſtificeris. Item ꝯfeſſio dꝫ
eſſe propria vt pctõr ſemetipſum tan-
tum accuſet ⁊ nõ aliũ. pſalmiſta. Per
vitam meã annũciaui tibi alias ſi cri-
men alterius diceret nõ eſſet correctõr
illius erroris. ſed proditor. Item cõ-
feſſio debet eſſe fortis vt vincat omnẽ
timorẽ ⁊ pudorẽ. Uñ eccliaſti. Fili mi
nõ ꝯfundaris ꝯfiteri peccata tua. bea-
tus augu. Laborat mens patiendo eru
beſcentiam ⁊ qm̃ verecũdia eſt magna
pena. qui erubeſcit pro criſto ſit digna
venia. Item vltimo ꝯfeſſio dꝫ eſſe ac-
celerata ſiue feſtina. Uñ ſapiens. Ne
tardes ꝯuerti ad dñm ⁊ ne differas de
die in diẽ. Debet ergo quiſqꝫ feſtina-
re ad ꝯfeſſionem ꝓpter quĩqꝫ. Primo
ꝓpter incertitudinẽ hore mortis. Lu-
ce. x. Ueniet dñs ſerui illius ĩ die qua
nõ ſperat: ⁊ hora qua neſcit premqꝫ eꝰ
cum infidelibus ponet. Item diuiti ꝓ
mittenti ſibi longã vitã dictuꝫ eſt ſtul
te hac nocte repetent aĩam tuã. Scdo
eſt feſtinandũ. quia morans in pecca-
tis accumulat peccatum peccato ⁊ per
conſequens penam pene. Unde in apo
calipſi dicitˀ. Qui in ſordibus eſt ſor-
deſcat adhuc. Et beatus greg. Pecca-

rum quod ꝑ pñiam non deluitur. mox
pōdere ſuo ad aliud trahit. Tertio eſt
feſtinandū. ꝙ quanto quis maiorē fe
cerit moram. tantomagis elongabit̃ a
dño. ⁊ ꝓſequēs tanto difficilior erit
eius ↄuerſio. Unde ꝓ ouidium dicit̃.
Qui non eſt hodie cras minus aptus
erit. Principijs obſta ſero medicina
paratur. Cū mala ꝑ longas ↄualuere
moras. Et pſalmiſta dō. Domīe qui
elongant ſe a te ꝑibunt B Quar
to qꝛ in extrema egritudine vix aliq̄s
penitere poteſt. multa enim in illa hora
occurrūt impedimenta. nam morbus
vrget. pena terret. filij vxor cognati ⁊
totus mundus quos dilexit illicite vo
cant eum ad ſe. tene ergo certū. dimit
te incertū. agas pñiam dum ſanus es
non differendo vſqꝫ ad infirmitatem.
Quinto feſtinandū eſt. quia ſi quis in
preſenti vita dominū exhortantē ⁊ cla
mantem nō audierit exclamabit ipſe
poſtea ⁊ a dño nō exaudiet̃. Diues eñ
in iferno ſepultus pro gutta aque cla
mans non eſt exauditus Et de talibus
dicit dñs ꝑ hieremiā. Ecce ego indu
cam ſuꝑ eos mala. de quibus exire nō
poterunt. ⁊ clamabunt ad me ⁊ nō ex
audiam eos. feſtinare ergo debemus ⁊
nō procraſtinare pñiam ⁊ cōfeſſionē.
vt ſalui eſſe poſſimus a ventura ira.

Filius.

De circūſtancijs etiam peccatorū
et que peccatum aggrauant deſi
dero inſtrui atqꝫ edoceri.
Capitulum VI. Pater. C

Confitens debꝫ

has circūſtantias attendere.
Quis quid vbi per quos quotiens cur
quō quando. Quilibet obſeruet aīme
medicamina dando. Quis debet enimꝫ
confitens dicere qualis fuerit cū quō
peccauit vtrum. iuuenis vel ſenex nobi
lis vel ignobilis. liber vel ſeruus in dig
nitate ſeu officio ↄſtitutus. ſane men
tis vel inſanus. ſciens vel ignarus. ſo
lutus vel ↄiugatus. clauſtralis vel cle
ricus. vel laicus ⁊ ſimilia. Quid vt di
cat genus peccati videlicet ſi ↄmiſerit
adulteriū vel fornicationē vel homici
dium ⁊ ſimilia. Item vtrū peccatum ꝑ
petratum ſit enorme mediocre vel par
uū manifeſtum vel occultum. Item dꝫ
dicere cōfitens peccata que ↄmiſit qui
qꝫ ſenſibus abutendo. Item vtrū diu
in peccato permanſit an recenter illud
incurrit ⁊ ceteras ingreſſiones. ⁊ hec
omīa ꝑ quid intelliguntur Ubi in loco
ſacro vel prophano in domo dñorum
vel alibi. per quos ſcilicet mediatores
vel internūcios. qꝛ omēs tales ſunt ꝑ
ticipes criminis vel damnatōis. ⁊ ip
ſe eſt reus ⁊ obligatus pro peccatis eo
rum. Item ꝑ quos. i. cū quibus ⁊ con
tra quos. Quotiens. debet enim pecca
tor ſi poteſt confiteri non ſolū ipſa pec
cata ſed etiam vices ⁊ iteratiōes vt di
cat quotiens cognouit fornicariaꝫ vel
adulteraꝫ. vtrū vnam vel plures quoti
ens dixerit proximo verba cōtumelio
ſa quotiens iterauit ⁊ ſimilia que vul
nus iteratum tardius ſanāt. Si autꝫ
ex obliuione non poteſt ſingula prout
commiſit confiteri. dicat tamen quan
to tempore in peccatis perſeuerauerit
ſeu ꝑdurauerit. Utrū medio anno vel
integro. aut certe pluribus annis in fa
cinoribus perſeuerauerit ſeu ꝑdurauer
rit ⁊ infra tale tempus vtrū ſepius pec
catum iterauit. hec ⁊ his ſimilia prout
valet ſtudeat diligenter confitendo e
narrare. Et hoc ipſum ꝙ non poteſt ad
memoriam ſua ſcelera propter multi
tudinem ac obliuionem reuocare co
netur deplangere ac dolere. Cur ſcili
cet tali temptatione hoc fecerit ⁊ vtrū
preuenit ipſam temptationem vel fue

rit pꝛeuentus ab ea. vtruꝫ ſponte vel co
actus vtrū cupiditate vel paupertate.
vtrū ludo an nocendi animo ⁊ ſimilia
Quomodo ſcilicet de modo agendi vl'
patiendi quod melius actu ꝗ̄ lectōne
noſcitur. Quando vtrū in tempoꝛe ſa
cro ⁊ oꝛationi ꝯſtituto. vt in feſtiuitate
ſanctoꝛum ⁊ tempoꝛe quadrageſimali
et alioꝛū ieiunioꝛum. Debet etiaꝫ pec
catoꝛ ꝯfiteri ⁊ dolere d̄ bonis obmiſſis
que ſcilicet potuit facere ⁊ nō fecit. ta
lia enim dicunť pꝛopꝛie delicta quaſi
derelicta ¶ Item de tempoꝛe ma
lo expenſo. De his omībus circūſtan
cijs aug. ſic dicit. Conſideret penitēs
qualitatem criminis in loco. in tempo
re in ꝑſeuerantia. in varietate ꝑſone.
et quali hoc fecerit temptatione. ⁊ in
ipſius vicij multiplici executione. O
poꝛtet eñ foꝛnicatoꝛem penitere ſ꜃ ex
cellentiam ſui ſtatus aut officij: aut ſ꜃
modū meretricis aut in modo ſui ope
ris ⁊ qualiter ſuam turpitudinem ꝑe
gerit vel in loco ſacrato. aut cui debuit
excellentiaꝫ fidei vt ſunt domus domi
noꝛū ⁊ alioꝛū multoꝛum ſi in tempoꝛe
oꝛationū cōſtituto in feſtiuitate ſancto
rum. aut tempoꝛe ieiunij cōſideret quā
tum ꝑſeuerauerit ⁊ defleat quod ꝑſeue
ranter peccauit. Item ſi vltro ſe pecca
to obtulerit. Item qđ non expectauit
temptationem ſed pꝛeuenerit volupta
tem. omnis iſta varietas ꝯfitenda eſt ⁊
deflenda. hec augu. ¶ Sed quas
ex iſtis ⁊ cōſimilibus circūſtancijs ſit
neceſſe confiteri vel quarū cōfeſſio ſit
de bene eſſe. Notandum ꝙ quedaꝫ cir
cunſtantie trahunt in aliud genus vel
ſpeciem peccati. vt peccare carnaliter
cum muliere cōiugata. ⁊ has tenetur
homo confiteri. quia tenetur dicere ge
nus peccati. Quedaꝫ vero ſunt aggra
uantes in eadem ſpecie. ⁊ harum que
dam ſunt aggrauantes nō totaliter ſi-

cut ſcientia vel magnitudo. ⁊ has non
tenetur quis confiteri. quia ſunt quaſi
venialia peccata. Quedaꝫ ſunt aggra
uantes totaliter: ⁊ notabiliter ⁊ has
opoꝛtet ꝯfiteri. Non eñ ſufficit illi qui
centuꝫ marcas abſtulit de alieno dice
re ego abſtuli alienum. cū eñ ita bene
poſſit verificari ſi accepiſſet vnū dena-
rium. nec ſufficit illi qui gladio vulne
rauit pꝛoximū: ego ꝑcuſſi pꝛoximum.
Unde ſ꜃m ꝙ dicit thomas Neceſſe eſt
ſolam illam circūſtantiam ꝯfiteri que
trahit in aliam ſpeciē peccati. qđ tunc
ſolum eſt neceſſariū quando circūſtan
tia trahit in aliam ſpeciē peccati moꝛ
talis. De hoc etiā dicit quedam gloſa
ꝙ homo tenetur in ꝯfeſſiōe dicere om
nia peccata. que occurrunt memoꝛie ⁊
circūſtancias eoꝛūdem. ſi tales ſunt q
multū aggrauant peccata. vel ponant
illa in alio genere vt cū quis ꝑcutit a-
liquē in eccleſia vel ibi aliquid furetur
Circūſtancia loci facit ꝙ hmōi cōfeſ
ſio vel furtū ſint ſacrilegia ⁊ ſic tranſe-
unt in aliud genus peccati. De circun
ſtancijs aūt peccati carnalis. dicit tho
mas ꝙ circūſtācie particulares pecca
ti carnalis. que in ſpeciē peccati moꝛ-
talis trahunt. ſemꝑ ſunt ꝯfitende. Eꝫ
omīa talia ꝯfiteri quecūꝗ̄ aggrauant
ꝑfectionis eſt. hec thomas. Ex his igi
tur dictis colligere poſſum⁹ ꝙ ille cir
cūſtantie q̄ trahunt in aliud genus vel
ſpeciem peccati moꝛtalis. ⁊ que mul-
tū ⁊ notabiliter ſunt aggrauantes. de
neceſſitate ſunt cōfitende. Ceteras ve
ro circūſtancias quaſcūꝗ̄ aggrauātes
ꝯfiteri eſt de ꝑfectione pꝛout dicit tho
mas. Naꝫ quanto ꝑfectius quiſꝗ̄ ſu
am ꝯſcientiam a peccatis ⁊ eius circū
ſtantijs quibuſcūꝗ̄ ꝑ ꝯfeſſionē humi
lem expurgauerit. tanto potioꝛem veni
am ſuoꝛū criminū ⁊ copioſioꝛē gratiā
a dñō obtinebit. Filius.

Utrum peccata venialia ſint con-
fitenda de neceſſitate ſalutis.
Capitulū VII. ¶ Pater

Peccata venia

lia confiteri prout plurimi
doctorum aſſerūt nō eſt de neceſſitate
ſalutis qꝛ nullus ꝓpter peccata venia-
lia ſi nō aſſint mortalia a ꝯſortio fide
lium ſeparabit. Debet tñ quilibet in-
quātum valet. a ſe etiā minima pecca
ta propulſare .qꝛ minimū peccatū pōt
fieri in ꝯſpectu dei magnū. dū ſibi pla
cet. vnde richardus de ſancto victore
ꝙ ſi ex fragilitate noſtra venialia pec-
cata ꝯmittimus. neqꝙꝫ tamē pro hui⁹
modi de ꝯſorcio fideliū ſeparamur.
Debemus tamen inquātū valemus
et dñs adiuuerit ea propulſare de no-
bis. quodlibet eñ peccatū liceat homi
nibꝫ videat minimuꝫ ſi nō diſpliceat
apō qꝫ iudicē iuſtū fit magnū. dicit nā
qꝫ aug. Nullū peccatū criminale dū
diſplicet nullū veniale dū placꝫ. Stu
deamus igit nō ſolū magna. ſꝫ etiam
minima vitare peccata. ne ſi minima
contēnim⁹. paulatī defluam⁹ hec rich.

¶ Unde ſalubre eſt etiā de pec-
catis venialibꝫ ꝯfeſſionē facere. quia
dum minutis peccatis medicamenta
nō adhibēt. ꝑ mediū ꝯfeſſionis et cō
tritionis ac alia pia opa. valde cor in-
frigidāt hoīs. ⁊ reddūt faciliores ad
alia maiora peccata perpetranda. ꝓp-
ter hoc dicit beatus auguſtinus. Non
ſolum ad ꝯfitendum mortalia verum
etiam venialia ſic hortat dicens. Qui
confitetur peccata ſua ⁊ accuſat ea. iaꝫ
pactum cum deo facit. Excuſat deus
peccata tua ſi ⁊ tu accuſas coniunge-
ris deo. oportet ꝙ oderis ī te opus tu
um. et ames in te opus dei. iniciuꝫ om
nium bonoꝝ operum. confeſſio ē ope
rū malorum. et tunc facis veritatem
quia nō te palpas nō tibi blandiris.
fac igitur veritatem confeſſionis. ve
ni ad lucem in operibus bonis etiā ꝓ
ter illa. que videntur minuta peccata
lingue aut cogitationum aut immode
rationis in rebus ꝯceſſis. quoniā mi-
nuta peccata plura. ſi negligantur oc
cidunt. Minute ſunt gutte que flumi
na implent. minuta ſunt grana arene
ſed ſi multa arena imponatur. premit
atqꝫ opprimit. hoc facit ſentina neglec
ta. quod fluctus facit irruens ſed diu
intrando et non exhauriendo mergit
nauem. Quid eſt autem exhaurire ni-
ſi bonis operibꝫ agere ne obruāt pec-
cata. gemendo ieiunando tribuēdo ig
noſcendo. hec auguſtinus. Neceſſe igi
tur eſt qui gratiam dei deſiderat habe-
re: et in ſummi ſponſi ⁊ amici amplex
ibus frequentius manere vt a pecca-
tis nō ſolum mortalibus. ſed etiaꝫ ve-
nialibus ſtudeat ſe cohiberi. Si autēꝫ
ex ſua negligentia aliquam maculam
etiam venialis peccati contraxerit. ꝓ
tinus conetur illam per confeſſioneꝫ
⁊ penitentiam a ſe expurgare. ne eum
gratia et conſortio tanti hoſpitis con
tingat carere. De hoc quidā doctor ſic
dicit. Caueamus quantuꝫ poſſimus
ne aliquid ī nobis inueniat dominus
noſter ihesus criſtus. qō oculos eius
offendat et ſi forſitan vt ſolet humane
condictionis fragilitas aliquam ne-
gligentie maculam contraxerit. ciciuſ
per confeſſionem et penitentiam lacri
maruꝫ abluere eam omni ſtudio feſti-
nemus. ne diu ſine amici noſtri mane
amus amplexu. quia paratior eſt nos
recipere. qꝫ perdere tantum ſi non tar
demus de die in diem reuerti ad deuꝫ
hec enim duo mala odit deus omnipo
tens in omnibus hominibus. id ſcili
cet negligentiam reuertendi et negli-
gentiam ſue ſalutis deſiderandi hec il

le .Ex dictis igiť colligere poſſumuſ
bonum et ſalubre eſſe etiaȝ peccata ve
nialia per cōfeſſionem abſtergere. vt
cor magis purgatum ad ſuſcipiendā
grām. vnuſquiſq̧ poſſit hēe. Filius

Scire etiam deſiderio vtruȝ facta
confeſſione teneať quis iterare
confeſſionem. vel ſi ſint aliqui caſus
ꝓpter quos oporteat confitētē iterare
confeſſionem prius factaȝ. Et ſi quis
peracta penitentia recidiuū fecerit ite
rum cadendo in peccatum. vtrū tenea
tur talis peccata prius confeſſa ꝓpter
hoc reiterare ꝯfeſſionē factā reſumen
do aut pmaȝ. Ca. VIII Pater.

Notare dēs qđ
confeſſionem ſemel bona fi-
de factam ei. qui potuit abſoluere. nū
q̄ȝ tenetur homo reiterare niſi velit y-
mo vt dicit Tho. in quadā queſtione
de quolibȝ ꝙ nō pt aliquis auctorita
te cuiuſcūq̧ hominis compelli ad con
fitendū peccatū. quod alteri ꝯfeſſus ē
qui abſoluere potuit. qꝛ confeſſio pec-
catorum eſt quoddā ſacramentale di-
uino imperio ſubiacēs non humano

P Sunt tamen caſus ī quibus
tenetur homo confeſſioneȝ nō rite fac
tam iterare et hoc in quatuor caſibus
vt ꝓpter defectū confeſſoris aut prop
ter defectum confitentis Propter de
fectū confeſſoris dupliciter. aut qꝛ de
ficit ei clauis potentie. eo ꝙ nō poteſt
de illo peccato abſoluere. aut quia de-
ficit ei clauiſ ſciētie. quia neſcit diſcer
nere. Propter defectum confitentis
dupliciter. aut quia dimidiauit cōfeſ
ſionem id ē qꝛ ſcienter tacuit aliquod
peccatum mortale. aut quia contēpſit
ſeu neglexit ſatiſfacere et oblitus eſt
ſatiſfactionem iniunctam. nam ſi ſci-
ret eam implere vellet. non oporteret
confeſſionem iterare Cū ſupradictis
ſatis videtur cōcordare in pluribus
Raym̄. et hoſtienſ. ipſi tamen ponūt
etiam caſum de eo qui in propoſito eſt
non deſerendi peccatum. propter ta-
les igitur caſus vt premiſſum eſt tene
tur homo confeſſionem nō debito mo
do factā reiterare Quido cōfeſſus fue
rit petā vt debuit ⁊ cui debuit. reitera
re nō teneť niſi velit ꝓpter magis cer
tum. quia quanto frequentius et plu-
ribus quis ſua crimina ſub ſpe venie
confeſſus fuerit tanto potiorē veniam
ſuorum ſcelerum et habundantiorem
gratiam a dn̄o conſequetur. I

Uidendum eſt etiam de hoc vtrū poſt
cōpletam penitentiam recidiuans te-
neatur taȝ illud recidiuū q̄ȝ om̄ia alia
que cōmiſit confiteri maxime ſi ꝯfite
atur tali qui nunq̄ȝ al's audiuit eum.
Non credo ꝙ teneatur dicere ſpecia-
liter et diſtincte ea que ante confeſſus
eſt. ſed ſufficit confiteri generaliter de
illis exprimendo ingratitudinem ſu-
am ⁊ dicendo de multis ⁊ magnis pec
catis mortalibꝰ liberauit me dominuſ
per penitentiam et ego ingratus exi-
ſtens nihilominus ſic offendi eum vt
ſi forte neſciat exprimere aut nō expri
mat ingratitudinis nomen nō nocet.
dum talia dicat verba. qꝛ ex quibꝰ ſa-
cerdos ingratitudinem illā poſſit in-
telligere. R Utruȝ etiā liceat cō
feſſionem dimidiare dicendū ꝙ non
qꝛ oportet qđ vni fiat confeſſio omniū
que habēť in memoria. Si vero aliq̄
exciderint a memoria nō debet ob hoc
iterari alias reputari ꝯfeſſio dimidi-
ata ꝙ ſi homo peccatū qđ in priori cō
feſſione oblitus fuit poſtmodū ꝯfite-
tur etiā alteri. nō oportet propter hoc
totam ꝯfeſſionē iterare. licet hoc qui-
dam ſenſerint ſȝ ſufficit ꝙ ꝯfitens di
cat hoc peccatū qđ oblitꝰ fuit expreſ-
ſe vel explicite. Alia aūt ī generali di

tendo ꝙ alia multa peccata confiteretur hoc oblitus fuit. L Etiaȝ notandum ꝙ ſi homo peccatū cōmiſſum eſt totaliter oblitus. tunc ſufficit confeſſio et penitentia generalis. ſi nō totaliter tunc debet laborare. vt per ea q̄ ſcit recordetur. etiam ea que oblitus eſt. et ſi recordetur etiam ea tenetur ꝓ eis penitere. Si vero nō poteſt recordari ſufficit penitētia generaliſ. de hoc dicit Augu. Veritatē dicit deo penitens quando nihil illi de ꝯmiſſis ſceleribꝯ celat. nō ꝙ et ſi volūtate celauerit deus ignoret ſed dum veritatē ſibi dī vult ab eo. vt veniam ꝯſequatᷣ. Si vero aliqua menti exciderint ꝯfitetur veritatem deo cuȝ generaliter dixerit. Deus q̄ noſti occulta cordis et opera mea et delicta mea a te non ſunt abſcondita. quibus veniā largiaris. Et hec veritas confitentis. quam diligit deus. vn̄ pſalmiſta. Ecce em̄ veritateȝ dilexiſti ⁊c̄. Hic inſinuatur ꝙ generalis confeſſio etiaȝ deleat mortalia peccata quorum intelligentia nō habetur M Sed notandum ꝙ ſunt nonnulli in ordine conſtituti ac profeſſi. qui ī graues caſus incidunt peccatorum. ⁊ tamen facinora ſua ducti quodam timore humano ac verecundia nō confitentur ſuis prelatis. vel eis qui hn̄t auctoritateȝ abſoluendi. ſed celāt ſua mala facta aut reuelant ꝯfitendo ea ꝑſonis ſiue religioſis ſiue ſecularibus q̀d peius eſt qui nō habēt auctoritatē eos abſoluendi. Quicunq̧ tales ſunt ſciant ſe eē nō abſolutos. Et quāuis abſoluti nō ſint nō tn̄ verentᷣ accedere ad menſam dn̄i corpus et ſanguinem ſumēdo ac tractādo noſtri ſaluatoris nō timētes illud pauli. Qui māducat carnē meā ⁊ bibit ſanguinē meum. indigne iudiciuȝ ſibi manducat ⁊ bibit Et ſunt nōnulli qui quidē timorē habent ꝯfeſſionē facere. auctoritatē non hn̄tibꝯ q᷑ ſciūt ꝑ tales nō poſſe abſolui a ſuis peccatis nolūt ꝯſciaȝ ſuā reuelare ſuis prelatis timētes īdignationem illoꝝ īcurrere. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in ſuis ſolatijs offitijs ſeu dignitatibꝯ ꝓmouēdis īpediri. Et iō mittūt ad abbatē vl̄ ꝑlatū q̄ eis ꝑeſt vt ſuā auctoritatē alteri det qui eos abſoluere poſſit allegātes ſe nō poſſe. nec habere gratiā ſuo ꝑlato ꝯfiteri. Quid de talibꝯ referā ignoro hoc tn̄ dico ꝙ incautū ē ꝓpter talem carnalē ⁊ ſtultū timorē huiꝰ mōi abſolutōȝ a ſuo ꝑlato extorq̄re vl̄ querere. niſi alia valde rōnabiliſ cā exiſtat ꝓpter quā ſubditus cogatᷣ hoc facere meliꝰ ē tn̄ facere ꝯfeſſionem hn̄ti auctoritatē abſoluēdi q̧̄ n̄ habēti. abſolutionē vero ſic factā ꝯmittamꝰ viſceribꝯ miſericordie ihēſu criſti. Et cōtra tales ſic dicit ꝓpheta. Si q̄ritis q̄rite ꝯuertimi ⁊ venite hoc ē dicere Si deſideratis et q̄ritis veniā vr̄oꝝ peccaminū. querite ꝯſtāter et efficaciter nō obmittēdo ꝓpter timorē priuationis alicuius ſolatij carnalis. ſeu cōmodi tēporalis apire ꝯſcias veſtras. ꝑlato veſtro humiliter peccata veſtra ꝯfitendo. N Sūt etiā nonnulli qui ita excecati ſunt ſeu indurati in ſuis ꝑuitatibꝯ ꝙ eaſdē ſuas iniq̄tates ſuis ꝑlatis nō ꝯfitenᷣ vſq̧ ad extremā horam ſue mortis. Et hoc iō q᷑ a ſuis ꝑuerſitatibꝯ deſiſtere nolūt aut nō poſſunt vl̄ maīfeſtare ſeu īnoteſcere alijs erubeſcūt quales ſint. Et q̧̄ ꝑiculoſū ſit in tali errore eē dicere nō ſufficio. nā ꝑuerſe viuere ſine omni timore dei et differre ꝯfeſſionē vſq̧ ad vltimaȝ mortis horā ignoro ſi quid hōi ſit ꝑiculoſius. in omni em̄ ſcriptura noui ⁊ veteris teſtamēti īuenimus ſolū vnū hominē eē ſaluatū in extrema penitētia latronē vicȝ qui pependit iuxta cru

cem criſti. vñ beat⁹ bernardus. Ut q̃d
homines in vita ſua diſſimulant age
re penitentiam ⁊ de extrema p̃ſumunt
confeſſionem nã in omni ſcriptura ca
nonica tãtũ vnũ inuenies in extrema
penitẽtia ſaluatũ ⁊ hoc hora dominice
paſſionis Ex his igiť dictis colligiť
q̃ꝫ mortiferum et q̃ꝫ periculoſum ſit
deferre ꝯfeſſionẽ ⁊ penitentiã vſqꝫ ad
extremam mortis horam. Omnis ĝ
qui ſe huiuſmodi diuerſis laq̃is tam
periculoſuꝫ irretitũ ſentit ad coꝛ rede
at ex timorem mortis et futuꝝ iuditiũ
ſeu dãnationeꝫ perpetuã p̃ oculis ha
beat et ſuam conſciẽtiã ꝑ vitia ſeu pec
cata maculatã per humilem confeſſi-
onem ſuo prelato cui tenetur ſua ſecre
ta pandere poſtpoſito omni timore et
verecundia patefaciat. multo melius
eſt enim coram vno homine erubeſcẽ-
tiam reportare q̃ꝫ coram deo et omni
celeſti curia verecũdiam ſuſtinere ⁊ ꝑ
conſequens eternã damnationem in
currere igitur vnuſquiſqꝫ fidelis non
differat penitẽtiam ſed cũ ſe ſauciatũ
ꝑ aliqua peccata ſenſerit curat ad re-
mediũ confeſſionis deum iratum iu-
dicem conuertit in pijſſimũ patrem.
teſtãte beato bernardo qui dicit. O fe-
lix penitentiũ humilitas o beata ſpes
confitentium q̃ꝫ facile vincis inuinci
bilem q̃ꝫ cito tremebundũ iudicẽ con
uertis in pijſſimum patreꝫ et ſic patet
de confeſſione que eſt ſcd̃a pars peni-
tentie.

Incipit tertia diſtinctio primi libri.
Malogranati Filius

Poſt explana
tionẽ duarũ partiũ vicꝫ cõ-
feſſionis ⁊ cõtritionis nũc
de tertia parte vicꝫ de ſatiſfactione de
ſidero informari.

Ca. .I. Pater Q.

Scire debes
ꝙ ad emendationem
peccatorum maxime
mortaliũ neceſſaria
eſt ſatiſfactio. oportet
eñi vt crimina ad plenũ purgẽť. quan
tũ ad reatũ ⁊ quãtũ ad actũ. Quãtũ i-
q̃ꝫ ad reatũ vt de p̃teritis ſatiſfaciam⁹
Quãtũ ad actũ vt denuo nil tale ꝯmit
tam⁹. vñ rich. de ſancto victore ſic di.
In criminaliũ peccatorũ expurgatõe
opus eſt ꝯfeſſione et ſatiſfactõe nam
ꝯpũctõ ⁊ orõ qñqꝫ ſolent ad venialiũ
peccatoꝝ in expurgatõꝫ ſufficere. cri
minalia expurgare oportet ad plenuꝫ
tam ſᵐ reatũ q̃ꝫ ſᵐ actũ. ſᵐ reatũ vt
de p̃teritis ſatiſfacias. ſᵐ actuꝫ vt de
reliquo nil tale ꝯmittas: vel ꝯmittere
p̃ſumas P Qualis aũt debeat eſſe
ſatiſfactõ ꝑ peccatis. thomas de aqui
no declarat ſic di. Satiſfactõ debet eẽ
talis per quam aliquid nobis ſubtra
himus ad honorem dei. nos aũt non
habemus. niſi tria bona: ſcꝫ bona aĩe
et bona corporis et bona fortune ſcꝫ ex
teriora. Ex bonis quideꝫ fortune ſub
trahimus nobis aliquid ꝑ elemoſinã
ſed de bonis corporalibꝫ ꝑ ieiuniũ. ex
bonis anime ñ oportet vt aliquid ſub
trahamus nobis quãtũ ad eſſentiam
ſed quãtũ ad diminutõꝫ ipſoꝝ. qꝛ per
ea efficimꝰ deo accepti ꝑ hoc ꝙ ea ſub
mittimus deo totaliter et hoc ꝑ oratio
nem. hec thomas. Q Unde notã
dum ꝙ ſatiſfactionũ quedaꝫ ſunt par
tes p̃ncipales ſcꝫ orõ ieiuniũ et eleõ
ſina Quedã vero ſunt ſecũdarie. que
ad has requirũť vt vigilie pegrinatõ
nes et diſcipline. Dicẽdũ ergo ꝙ oĩa
opa carnẽ affligentia reducũť ad ieiu
niũ. Omnia vero opa ſpiritualia ad o
rationẽ ⁊ oĩa opa miſericordie ad ele
moſinã reducũť Sufficientia vero pꝫ

cium prĩcipaliũ põt accipi ex pᵱte ter
mini a quo ẽ motus ſatiſfactionis .q2
per ieiuniũ reuocamur a concupiſcen
tia carnis per elemoſinam a ꝯcupiſcẽ
tia oculorũ.ꝑ orationẽ a ſupbia vite.
Scd̃o modo ſumiť ſufficiẽtia iſta ex
pᵱte termini ad quẽ ꝑ ieiuniũ bñ ordi‐
nať hõ in ſeipõ. ꝑ elemoſinã ad pro‐
ximũ. ꝑ orationẽ ad deuz. Tertio mõ
ſumitur hec ſufficiẽtia ex parte mate‐
rie de qua fit ſatiſfactio. q2 per elemo
ſinã fit ſatiſfactio de bonis exterioris
ſubſtãtie. ꝑ ieiuniũ de bonis corporiſ
per orationẽ de bonis mẽtis. Quar‐
to mõ ſumiť hec ſufficiẽtia ex pᵱte mo
dorꝫ ſatiſfaciendi. fit eñi ſatiſfactio tri
bus modis. vel ꝑ punitõz. vel ſm re‐
demptõz. vel ꝑ ſupplicationẽ Primũ
facimus ieiunãdo. ſcdõz elemoſinam
dando. tertiũ orãdo. Quĩto ſumitur
hec ſufficiẽtia ex pᵱte effectus. per ſa‐
tiſfactionẽ eñi nobis tria magna bo‐
na ꝓueniũt ſcʒ ĩpetratio gratie. remiſ
ſio pene. expiatõ reliquiarũ culpe. ad
primũ videť valere elemoſina ꝓpter
multiplicatõz interceſſorũ. ad ſcdõz ie
iuniũ. ad tertiũ oratio. Conſiſtit ergo
ſatiſfactio in his tribus ſcʒ in oratiõe
ieiunio. ꝛ elemoſina. vt iſte ternariuſ
contra iſtũ nephariũ ternariũ dyabo
li opponať Oratio vicʒ ꝯtra ſupbiam
ieiuniũ ꝯtra carnis concupiſcẽtiam.
elemoſina ꝯtra auaritiã. R Aliter
etiam põt dici videlicet ꝙ ſatiſfactio
conſiſtat in duobꝫ ſcʒ largitõe elemo‐
ſine. ꝛ carnis maceratõe S T Ele‐
moſina aũt triplex ẽ. prima conſiſtit ĩ
cordis ꝯpũctõe qñ aliquis ſeipſum
offert deo iuxta illud. miſerere anime
tue placẽs deo. Qui eñi pauperi ele‐
moſinã ꝓbet ꝛ ſe ab iniquitate non ab
ſtinet. talis qd̃ minus eſt. obtulit. ꝛ qd̃
maius eſt peccato ſeruauit. de hoc di‐
cit beatus gre. Qui indigenti ꝓximo
exteriorẽ ſubſtãtiã prebet ſed vitã ſuã
a nequitia nõ cuſtodit. rem ſuã deo tri
buit et ſe peccato hoc qd̃ minus ẽ ob‐
tulit auctori. ꝛ hoc qd̃ maius eſt ſerua
uit iniquitati. hec gre. Sed penitens
et ſatiſfaciens ꝓ ſuis reatibꝫ ſtudeat
corꝯtritũ ꝛ corpus mũdũ in ſe exhibe
re deo. vt poſſit elemoſinã acceptã cri
ſto offerre. Secũda elemoſina ẽ in cõ
paſſione proximi. qua ꝯpatimur alie
nis aduerſitatibꝫ tãq̃ noſtris. de qua
compaſſione dicit gre. xx. morali. ſic.
Plus nõnũq̃ eſſe dicimus ꝯpati ex
corde q̃ dare q2 q̃ſquis ꝑfecte indigẽ
ti cõpatitur minus eſtimat omne qd̃
dat. Super afflictũ quippe ꝯpatiẽtes
plangimus. qñ aliena damna noſtra
reputamus. ꝛ culpas delinquẽtiũ no
ſtris mũdare fletibꝫ nitimur. Qd̃ vide
licet agentes plus plerũq̃ nobis. q̃
his pro quibꝫ agiť ſubuenimus quia
apud ĩternũ iudicẽ ex gratia caritate
aſpirãte ꝯmiſſa. queq̃ perfecte diluit
ꝓpria. qui pure plãgit aliena. hec gre.
Qui exteriores diuitias nõ habẽt in
his operibꝫ miſericordie ſe exercere
debent Ad hoc faciendũ hortatur rich
ardus de ſancto victore ſic dicẽs Mi
ſericordia magna eſt aliene afflictio‐
ni compati. maior aũt pro alienis re‐
atibꝫ compungi. preclaruʒ eñi genus
eſt miſericordie delinquentes deflere
penitentibus indulgere. aliena deli‐
cta ꝓpriis lacrimis delere. In his ope
ribus miſericordie nos exercere debe
mus qui exteriores diuitias nõ habe
mus Magna eñi eſt elemoſina nuduʒ
veſtire maior autẽ indiſciplinatũ mo
rũ doctrina ornare. Optimũ vero ele‐
moſine genus corripere inquietos cõ
ſolari puſillanimes. paciẽtes eſſe ad
omnes. hec richardus Et beatus ber.
Plus eñi eſt verbi pabulo victuram
in ꝑpetuũ mentem reficere. q̃ ventrẽ

periture carnis terreno pane ſaciare.
Ponũť etiã ꝑ quoſdã ſeptez elemoſi-
ne ꝑtes.ſ.docere ignorantẽ.conſulere
dubitãti.ↄſolari triſtẽ corrigere pec-
cãtẽ remittere offendẽti. portare one
roſos ꝛ graues ꝛ ꝓ oĩbꝰ orare q̃ etiã ĩ
hoc verſu ↄtineť. Conſule caſtiga ſo-
lare remitte fer ora. Ita tñ ꝙ ſub eo-
dem intelligatur conſiliũ et doctrina
Tertia elemoſina ↄſiſtit in largitõne
manuali. Vñ dñs in euãgelio. Date
elemoſinã ꝛ oĩa munda ſunt vobis. ꝛ
Beatus aug. Elemoſina mũdat pec-
cata ꝛ ipſa interpellat pro nobis ad do
minũ qꝛ quicquid dederimꝰ ipſꝫ inte-
gre poſſidemus. Si vis ergo eſſe mer
cator optimus. da qď nõ potes obtine
re vt recipias qď nõ poteris amittere
da modicũ ꝛ recipies centuplũ. da tẽ-
poralẽ poſſeſſionẽ vt ↄſequaris here
ditatẽ eternã. vtãtur diuites ↄſuetu-
dine infirmitatis ſue: ſed doleãt aliť
ſe nõ poſſe. melius enĩ facerẽt ſi aliter
poſſent qꝛ ſi ↄſuetudĩes mittas egro-
tas. conceditť tibi vti ꝑcioſis da pau
peribꝰ vilia. Hec aug. Et Criſoſto.
Stulticia eſt illic relinquere vñ extu
rus es ꝛ illuc non premittere quo itu-
rus es illuc ergo ſbãm tuã colloca vbi
patriam habes. ¶ De elemoſina
etiam dicit pe.da.ſic. O virtus elemo
ſine. que velut flumen fontis irrigui ꝛ
peccatoꝝ inquinamenta detergis. et e
ſtuantiũ vitioꝝ flãmas extingnis. O
felix elemoſina. q̃ de gehenne baratro
tenebrarũ filios extrahis. adoptatos
regni celeſtis luci ꝑpetue introducis
tu de maĩbꝰ paupeꝝ volas ad celũ ꝛ il
lic tuis amatoribꝰ ꝑparas hoſpitiũ. ꝛ
prebes hereditatẽ ĩmarceſſibilẽ et ce-
leſtis curie dignitatẽ. O mirãda miſe
ricordie virtus q̃ peccatoꝝ oĩm rubi-
ginem purgat. fremẽtiũ peccatoꝝ inci
tamẽta mortificat ꝛ ſplẽdore celeſtis

gratie tenebroſas hoĩꝫ mẽtes illuſtrat
felices nũdine. ꝑbeť panis exiguus.
acquiritť regnũ. porrigiť munus. ↄpa
ratur aula celoꝝ. nũq̃ꝫ deo carus erit
qui vel affectũ vel effectũ elemoſine ñ
habuerit vt ſcꝫ qui nõ habeat rẽ. habe
at volũtatẽ. ꝛ dũ domeſtice facultatis
res nõ exuberat. liberales animi diui
cias non amittat. hec pe.da. ¶
Sũt etiã ſm quoſdã ſeptẽ elemoſine
corporales. ſcꝫ paſcere eſurientes pota
re ſicientes veſtire nudum recolligere
hoſpitẽ viſitare ĩfirmũ redimire cap
tiuũ ꝛ ſepelire mortuum. Vñ verſus.
Viſito poto cibo redimo tego colligo
condo. Iſte igiť ſũt tres elemoſine ſi
ue tria genera elemoſinaꝝ. ꝑ q̃s peni-
tens ſatiſfacere debet pro peccatis ſuo
creatori. Quiſquis ergo habet terre-
nam ſubſtãtiã. teneť ad manualẽ lar-
gitõꝫ. vt tribuat elemoſinã neceſſita-
tem patiẽti ſm maius ꝛ minus. ꝑ vt
dicit Thobias Si multum tibi fuerit
tribue habũdãter. ſi exiguũ tibi fuerit
etiaꝫ exiguũ libenter ĩpartiri ſtude.
X Si quis vero terrenã ſubſtantiã
nõ hꝫ vt ſunt paupes vel religioſi. qꝫ
bus nõ adeſt facultas reꝝ tpaliũ. ſeip
ſos offerãt deo ꝑ ↄtemptũ mũdi. ꝛ a-
morẽ dei ac ↄpaſſionẽ proximi vt pre
miſſũ ẽ. ꝛ acceptã oblatõꝫ ſiue elemo
ſinã obtuleẽt deo. Carnis ãt maceratõ
ↄſiſtit ĩ q̃tuor. ſ. ĩ orõibꝰ ieiunijs vigi
lijs ꝛ flagellꝭ A De orõe ſciẽd. Orõ
ẽ ↄgeries vocũ ad aliquid obtinẽdũ ꝛ
in deum tendẽtiũ. ipſa quippe cũ ex cor
de ↄtrito ꝛ hũili fuſa fuerit. remiſſiõꝫ
peccatoꝝ a dño ꝛ recõciliatõꝫ obtine
bit. De hoc dicit iohãnes abbas mon
tis ſinay ĩ tractatu de xxx. gradibꝰ ſic.
Oratõ ſm qualitatẽ eius ẽ ↄiunctio
ꝛ vnio hõis ꝛ dei. ſm vero opatõꝫ dei
ẽ recõciliatõ. lacrimaꝝ mater. pecca-
toꝝ ꝓpiciatõ. tẽptatõnũ pons. tribula

tionū murus. āgloꝝ opus. futura iocū ditas virtutū fons. delitie anime. mē tis illuminatio. deſperatōis ſecuritas ſpei demōſtratō. triſticie ſolutio: diui cie monachoꝝ. theſaurus quieſcenti um. hec Johannes abbas. Magnum enī remedium eſt ꝑnitentibꝫ ipſa ora tio. ⁊ contra temptamēta omnia mu nimentum egregium. Quā etiā cōmē dās beat⁹ Bernardus ſic dicit. Quid oratione precioſius. q̄ deo eſt ſacrifi cium. angelis organū. ſanctis ꝯuiui um. orātibꝫ ꝓſidium. ꝯtritis vnguen tum. ꝑnitentibꝫ remediū. hoſtibus ia culū. temptatis oībꝫ firmamētum. Et prout thomas dicit. Sciēdū ſm quoſ dam ꝙ duplex eſt orō quedā eſt ꝯtem plantiū. quorū ꝯuerſatō in celis ē. et talis totaliter ē delectabilis nō ſatiſfa ctoria. alia eſt que pro peccatis gemi tus fundit. ⁊ talis hꝫ penam ⁊ eſt ſa tiſfactionis ps. vel dicēdū melius. ꝙ quelibet oratō habet rationē ſatiſfacti onis. qꝛ quamuis aliqua habeat ſua uitatem ſpiritus. habet tamen afflicti onem carnis. Quia dicit gre. Dū cre ſcit in nobis fortitudo amoris intimi infirmamur proculdubio fortitudine carnis. Hec thomas de aquino De ſe cundo ſcꝫ de ieiunio. B Notādū ꝙ triplex eſt ieiuniū Primū eſt corpo ris a cibo materiali Scdm afflictōis a gaudio tēꝑali Tertium ſpirituale a mortali peccato Et hoc triplici ieiuīo debemus caſtigare corpus noſtrū. pa rū eſt enī qđ prodeſt ieiunare a cibo ni ſi ieiunetur a peccato. De ieiunio tamē corporali ſciēdū. ꝙ abſtinentia a cibo materiali carnem affligit. ⁊ penaꝫ ge nerat ideo eſt maxima ps ſatiſfactōis qꝛ vt cōmuniter ꝑnitentibꝫ ieiunium pro peccatis indicitur vt ꝑ abſtinen ciā caſtigati citius a ſuis ſceleribꝫ e mundent̄. Et de virtute ieiunij. Johā nes Abbas montis ſinai in tractatu de xxx. gradibꝫ ſic dicit. Ieiuniū ē vi olētia nature. deciſio delectatōis gut turis. reciſio caloris ꝯcupiſcētie. me ditationū malaꝝ et intentionū ſubci ſio. libertas ſomnioꝝ. mūditia oratō nis. aīe luminare. mētis cuſtodia. cō punctōis porta. ſuſpiriū humile. ꝯtri tio hylaris. reſtauratio mltiloquij. oc caſio trāqllitatis. obediētie cuſtos. ſo mni euacuatio ⁊ alienatō. ſanitas cor poris. peccatoꝝ remiſſio. porta ⁊ dliti e paradiſi. Sꝫ hꝫ ieiuniū tyrānū vicꝫ gulā. q̄ eſt porta vicioꝝ fluctus ⁊ vn da īquinationū. ⁊ ꝓfundū ignoratarum ⁊ indicibiliū īmūditiarū Ex qua etiā procedit ocioſitas multiloquiū riſus patratio ſcurrilitatis. ꝯtradictō glori acio. audatia. ꝓſumptio. amor mundi ſordida rō. Qui aūt poſſidet paraliti cū ipe interpellat ꝯtra carnē ⁊ ille ex oratus gulā vicioſe oriri nō ſinit. Qui enī ſunt ſine guſtu illius penitus ꝑ gu le dulcedinē querūt delectari Hec Jo hānes abbas. C Ieiuniū aūt di cūt̄ hec quatuor comitari ſcꝫ largitas leticia hora ⁊ mēſura. De largitate dt Beatus ieronimus Qđ māducatur⁹ eras ſi nō ieiunares. da paupibꝫ. vt ie iuniū tuum. ſit ſaturitas aīe nō mar ſupij lucrū. De leticia dn̄s dic̄. Cum ieiunatis nolite fieri ſic ipocrite triſteſ De hora ieiunij legit̄ ī libro Reguꝫ ionathas ꝓueīt horā adiudicatus fuit morti. De mēſura dt beat⁹ aug. Mēs auiditate ciborum laſſata. ꝑdit oratō nis virtutem D Nunc videndū ē de vigilijs. de q̄bꝫ dn̄s dt vigilate ⁊ orate ne ītretis ī temptatōem. Et bea tus petrus ī canoni. ſua Sobrij eſtote ⁊ vi. Nā q̄ ſobre viuit agilior ē ⁊ expe dicior ad vigilādū. Cū vero repletus fuerit cibo. ſegnis erit et piger ad ma ne ſurgēdū ad deū laudādū nec tal̄ po

tecit dicere cū pſa'miſta. Media noc-
te ſurgebam ad ꝯfitendū tibi. ꝙ aūt ie
iunia reddant homines agiliores ⁊ ex
pediciores ad vigilādū. De hoc dicit
Effrem abbas. Ad vigilādum multū
ieiuniū valet ſicut em̄ miles plurimo
rum onere ꝑgrauatus impedit̄ ad bel
lū ita īpeditur monachus ad vigilan
dum cū eſcarū largitate turgeſcit. nō
em̄ poſſumus vigilare. cū vēter noſter
fuerit dapibꝫ onuſtus. ſed oppreſſi ſō
no vigiliarum fructus amittimus. ⁊
maximū detrimentū anime noſtre ac
quirimus. Vigiliis ergo ſtude copu-
lare ieiunium. vt cunctis anime vir-
tutibus florere poſſis. vt caro tua ſub
iecta ſit anime tue. ancilla famuletur
domine ſue. hec Effrem. Et quia vigi
lie quandam fatigationem ſeu penam
annexā habent. ideo ſunt partes ſatiſ
factionis pro peccatis. Ad hanc igit̄
vigiliarū virtutem ſectandam horta
tur. Beatus paulus ſic dicens. In om
nibus exhibeamus noſmetipſos ſicut
dei miniſtros in multa paciencia in vi
giliis multis. E Ultimo etiā vi
dendū eſt de quarto ſcꝫ de flagellis q̄
primo conſiſtūt in armis penitentiali
bus ſcilicet cinere cilicio ⁊ lacrimis
deinde in pectoris tōſione iugi genu
flexione et diſciplinis. Item in afflic
tione peregrinatōis. Itē in tribulati
one et cuiuſlibet egritudinis afflictōe
qualia flagella ſuſtinuit iob. Quilibet
ergo penitēs prout ꝯtra dominū per
ſua ſcelera peccauit. ſtudeat de iſtis fla
gellis aſſumere et ſuo creatori ꝑ talia
opa penalia ſatiſfacere. ⁊ qui prius ꝑ
oblectata carnalia receſſit a deo. nunc
per afflictionē carnis ⁊ amaritudinē
penitentie iterū conet̄ redire. De hoc
petrus damaſcenus ſic dicit. Optime
penitet. qui dū carnē verberibꝫ mace-
rat. lucrum qđ delectatiōe carnis ami
ſerat afflictionibꝫ recompenſat. Et ſa
lubrē illi nūc amaritudinē ingerit cu-
ius caro olī noxa delectatōe peccauit.
Nihil differt quibꝫ penis caro addi-
citur. dūmodo volūtas ꝑcedētis ille-
cebris vicaria repreſſi corꝑis afflicti
one mutetur. q2 qđ leta caro traxit ad
culpā. afflicta reducat ad veniā. Hec
pe. da. Vñ quiſquis pro ſuis exceſſi-
bus ſe hic nō afflixerit. nec a deo fla-
gellatꝰ fuerit a ꝯſortio filioꝝ dei alie-
nꝰ erit. Vñ. b. aug. Flagellat deus omnē
filiū quē recipit et tu exceptus eris.
Si fueris exceptus a paſſiōe flagel-
loꝝ nō eris in numero filioꝝ. Sic igi
tur patz de ſatiſfactōe que ē tertia ps
penitentie. Post hec etiā ſciendum ꝙ
vnuſquiſqꝫ tanto maiorē afflictionē
penitentie ſeu ſatiſfactōis ꝓ ſuis pec
catis dēt aſſumere. quāto recordatur
turpiora ⁊ multipliciora crimīa ꝯtra
ſuū creatorē ſe ꝯmiſiſſe. Vñ btūs gre.
ī qdā omelia. Unuſqſqꝫ tāto maiora
querat bonoꝝ opū lucra ꝑ pniām quāto
grauiora ſibi ītulit dāna ꝑ culpā. ne
qꝫ em̄ par fructus eē bōi opis dꝫ eiꝰ. q
minus et eius qui āplius deliquit. tā
to quiſqꝫ dꝫ a ſe illicita abſcīdere qn
to meminit ſe ⁊ illicita ꝑpetraſſe. In
illis xbis vniuſcuiuſqꝫ ꝯſcīa ꝯuenit̄
dēt em̄ quilibet ſeipm diſcutere. ⁊ in
quibꝫ et in quātis peccatis deliquerit
attēdere. Et prout exceſſit ſcđm maius
et minus ſuis delictis remedia ꝑfec
tiora penitētia ſtudeat adhibere. Et tñ
circa hoc de miſericordia dei preſume
re. Sic tamen preſumere. ne ꝯtingat
ex aliqua negligēti ſecuritate torpere.
Et qꝛuis ꝯditor nē nō paſcat̄ crucia-
tibꝫ noſtris vult tñ ⁊ q̄ voluptate dele
ctati ab eo diſceſſimus ꝑ fletus ⁊ lam̄
ta amaricati iteꝝ ad ipꝫ rēdeamꝰ. Iſta
tāgit beatus Gre. in cura paſtora. ſic
di. Ammonendi ſunt quippe qui pec

cata deplorant operū et conſummata
mala perfecto diluant lamēto ne pl⁹
aſtringatur in debito ꝑpetrati opis.
ſi minus ſoluūt ī fletibꝫ ſatiſfactionis
Scriptum quippe eſt. potum dedit no
bis in lacrimis in menſura. vt vide-
licet vniuſcuiuſq; mens tantū penitē-
do conpunctionis ſue bibat lacrimas
quantum deo ſe meminit aruiſſe ꝑ cul
pas. Ammonēdi ſunt. vt inceſſanter
commiſſa ante oculos reducāt atq; vi
uendo agant vt a diſtricto iudice vi-
deri non debeāt. Unde dd̄ cuz peteret
veniam dicens. Auerte oculos a pec-
catis meis paulo ſuperius ītulit. De
lictum meum contra me ē ſemper Ac
ſi diceret peccatū ne reſpicias. poſtu-
lo. qꝛ hoc reſpicere ipē non ceſſo. Am
monēdi ſunt vt ſingula queq; admiſ-
ſa ꝯſiderent. ac ſigillatī ea in ſe puni
ant. vnde ꝑ ieremiaz dr̄. Diuiſiones
aquarum deduxit oculus meus Diui-
ſas quippe ex oculis aquas deducim⁹
quādo peccatis ſingulis diſpartitas
lacrimas damus nec vno eodēq; tē-
pore eque mens de omnibꝫ dolet. Sz
dum nunc huius nūc illius memoria
culpe acrius tangit̄. ſimul de oībus
in ſingulis ꝯmota purgatur. Ammo-
nēdi ſunt etiā vt de miſericordia. q̄m
poſtulant preſumant ne vi immodera
te afflictōis intereāt. neq; eīm pijs do
minus aū delinquētiuz oculos flēda
peccata opponeret. ſi per ſemetipſuz
ea diſtricte ferire voluiſſet Conſtat eīm
ꝙ a ſuo iuditio abſcōdere voluit quos
miſerādo ꝑueniēſ. ſemetipſos iudices
fecerit. Unde per paulū dicit̄ Si noſ
metipſos iudicaremus. nō vtiq; iudi-
caremur. Rurſūq; āmonendi ſunt vt
ſic de ſpe fiduciam habeāt. ne tamē in
cauta ſecuritate torpeſcant. Plerūq;
hoſtis callidus mētem. quam peccato
ſupplantat. cuz de ruina ſua afflictum
ſe reſpicit. ſecuritatis peſtifere blādi-
cijs ſeducit. Modo aliorꝫ eīm facta gra
uiora. mō nihil eſſe qd̄ perpetratum ē
mō miſericordia domini loquet̄. mō
adhuc ſubſequēs tēpus ad penitētiā
pollicet̄. vt dum per hec mens decepta
ducit̄ ab intētōe penitētie ſuſpendat̄
quatinus ſic bona nulla ꝑcipiat quaz
mala nulla ꝯtriſtāt. ⁊ plenius obruat̄
ſupplicijs qꝛ nūc gaudet etiā in deli-
cijs F Et notādū ꝙ deus nr̄ cruci
atibus noſtris nō paſcit̄. ſed delicto
rū morbos medicamētis contrarijs
medet̄. vt qui voluptatibꝫ delectati re
ceſſimus. fletu amaricati redeamus.
Et qui ꝑ illicita defluēdo cecidimus.
et ab illicitis noſmetipſos reſtringa-
mus. ⁊ qd̄ inſana leticia īfuderat. ſa
lubris meſtitia exurat. et qd̄ vulnera
uerat elacio ſuꝑbie. curet abiectio hu
milis vite. hec greg. Per iſta igit̄ dic
ta iam colligere poſſumus vnumquē
q; penitentem debere perfectam peni
tentiam prout peccauit ſuis ſceleribꝫ
adhibere. ſi deſiderat perfectā ſanita
tem anime. ⁊ veniam ſuorum criminū
a domino obtinere. Filius.

Q Uero etiā de hoc vtrum peniten
tia debeat ad finem vite durare
an non. Ca. II Pater G

D E duratōne pe
nitentie ſciēdū ꝙ penitētiā
exteriorē nō oportet eſſe perpetuā. ſz
circa interiorē diſtinguit̄. Eſt eīm pe-
nitentia interior ſc̄m habitum et hec de
bet perpetua eſſe. Alia eſt ſc̄m actum et
hanc non oportet eſſe perpetuam. ſem
per eīm tenetur quis ad interiorem pe
nitētiā habitualē. q̄ vellet nō peccaſſe
ſz ad exteriorē nō tenet̄ ſꝑ H Pre
terea ē alius dolor rōnal. q̄ eſt peccati
deteſtatio. alius eſt ſenſibilis q̄ eſt paſ
ſio: ⁊ primus dolor ē ⁊ ſꝑ debet eſſe in

penitentia. Secundus vero nō eſt de
neceſſitate I Et q̄uis nūq̄ ſit cer
tus de peccati remiſſione. tamen ꝓp-
ter hoc nō oportet penitentiā exterio-
rem eſſe perpetuam. quia nō exigitur
in talibus certitudo ſcientie. ſed ſuffi
cit certitudo coniecture probabilis.
vt eſt quādo homo fecit probabiliter
quod ex parte ſua erat faciēduz ſcʒ do
lendo. confitendo. ſatiſfaciēdo. cauen
do. K De hac vero penitentia
Thomas de aquino ſic dicit. Duplex
eſt penitentia quedam interior alia ex
terior. Interior eſt qua quis dolet de
peccato cōmiſſo et talis debet peniten
cia durare vſq̄ ad finem vite. ſemper
enī debet homini diſplicere ꝙ peccauit
ſi enī placeret peccaſſe. iaʒ ex hoc ipſo
peccatū incurreret. et fructū venie per
deret. Exterior eſt. qua quis exteriora
ſigna doloris oſtendit. et verbotenus
peccata ſua confitetur ſacerdoti abſol
uenti. et iuxta eius arbitrium ſatiſfacī
et hāc nō oportet durare vſq̄ ad fineʒ
vite ſed ad terminatū tempus ſm̄ mē
ſuram peccati. Unde etiā ploratus et
lacrime ad actum exterioris peniten-
tie pertinēt. qui nō ſolūmodo dēt eē
continuus ſed etiā nec oportet ꝙ du-
ret ad finem vite qꝛ merces opis pe-
nitentis eſt plena remiſſio peccati. et
quantum ad culpam ⁊ quantū ad pe-
nam. poſt cuius conſumptionē nō eſt
neceſſe ꝙ homo vlterius exteriorē pe
nitentiā agat. ꝑ hoc tamē nō excludit
continuitas penitētie qualis dicta eſt
L Propterea ſciēdum eſt hoc cū
contritio quātū ad id qḋ ē diſplicen-
tia quedam in appetitu rōis ſit. actus
penitentie virtutis nunq̄ pōt eſſe ſu-
perfluus ſicut nec quantum ad intenſi
onem. ita nec quantum ad durationē
niſi ſm̄ ꝙ actus vnius virtutis. impe-
dit actuʒ alterius magis neceſſariuʒ
pro tempore illo. Unū quantūcūq̄ ho
mo continue in actibꝫ huius diſplicē
cie eſſe poſſit magis. melius eſt dum
modo actus aliaruʒ virtutū vacet ſuo
tempore ſm̄ ꝙ oportet. Sed paſſio-
nes poſſunt habere ſuperfluū et dimi
nutum et quātum ad intenſionē ⁊ q̄n
tum ad durationeʒ. Et iō ſicut paſſio
doloris. quā voluntas aſſumit. dēt eē
moderate intēſa. ita dēt moderate du
rare: ne ſi nimis duret homo in deſpe-
rationem et puſillanimitatē ⁊ hmōi
vicia labat. vnde ad virtutē oportet
tenere mediū in paſſionibus Triſtitia
autē que in appetitu ſenſitiuo peniten
tis ꝯſequit ex diſplicentia voluntatiſ
paſſio quedam eſt. idcirco moderāda
eſt ſm̄ virtutem. quia eius ſuperflui-
tas eſt vicioſa. quia inducit in deſpe-
rationem. vnde apoſtolus. Conſola-
mini ſcilicet penitentem. ne forte ha
bundantiori triſtitia abſorbeatur. qui
hmōi eſt et talis ꝯſolatio debet eē mo
deratiua triſticie M Et notāduʒ
ꝙ gaudium ſeculi impeditur per dolo
rem contricionis. non autem gaudiuʒ
quod de deo eſt. quia habet doloreʒ ip
ſum pro materia. hec thomas de aqui
no. Per hec igitur dicta informamur
ꝙ debita penitentia et congrua. ſi ad
hibetur certis exceſſibus et peccatis
poſtq̄ perfecta fuerit ⁊ conſummata
plenam remiſſionem peccatorum q̄n
tum ad culpam et quantum ad penaʒ
huiuſmodi obtinebit. poſt cuius exe
cutionem non eſt neceſſe. vt homo vl
terius agat penitenciam exteriorem
N Circa quod etiam notanduʒ
ꝙ penitentia non eſt conſiderāda cir
ca quantitatem temporis ſed ſʒ qua
litatem cōpūctionis ⁊ emēdatōiſ nā
quāto plus q̄s compūgit in fletibꝫ ⁊
maiorē ꝓ ſuis reatibꝫ dolorē hʒ. tāto
citius a ſordibꝫ pctōꝝ purgat Unū do

et petrus poſt confeſſionē et lacrimas ſtatim mundati ſunt. de hoc dicit beatꝰ aug. Dñs noſter nō cōſtituit penitē-cie modū in temporis quantitate. ſed in compūctionis ⁊ correctionis qualitate nā dauid et petrus confeſſione ⁊ lacrimis ſtatim mūdati ſunt et latroni in cruce cōfitēti dictū ē in ipō mortis articulo. hodie mecū eris in paradiſo. In actōe ergo penitentie nō tam conſideranda eſt mēſura temporis q̄z doloris. hec aug. Vñ ſunt nōnulli penitentes qui ſtatim in exordio ſue cōuerſionis peccata que cōmiſerunt ad mentis oculos reducunt. et ſe propter illa in fletibꝫ puniūt atqꝫ ab omni inq̄natione vitioꝝ cuſtodiūt. hi tales q̄nto frequētius hāc peragunt penitentiam. tanto citius a ſuis criminibꝫ purgantur. Btūs greg. de hoc in tractatu ſuper cantica exponens illud verbum Surge amica mea ſic di. Surgit amica cū a peccati ꝑpetratōne ſe erigit. venit cum per bona opera deſiderii ſancti. paſſibus ad celeſtia tendit. Sancta etenim mens cum preterite vite turpitudinem conſpicit. cuz peccata ſua numerat. que fecit. mox ſecū in ꝯſcīa erubeſcit. et quecunqꝫ in mūdo dilexerat ad odium ſibi transferens fletibꝫ ſe punit. et ipſa penitētia facta robuſtior ab omni inquinatōe ſe exuit. ab omni torpore negligentie excutit: vt in infimis cogitationibꝫ. nō iaceat ſed ad appetēda celeſtia per ſancta deſideria ſe extēdat. hec itaqꝫ mēs ſurgit et venit quia a torporis infirmitate per cōpunctionem ſe erigit. et ſanctis ſtudiis ſe exercens ad eterna pedibꝫ amoris currit. hec greg. Quanto igitur valētius a fletibus compūgitur tanto perfectius purgatur et quanto eſt purgatior. tanto ad contemptum temporalium fit fortior et ad deſiderāda celeſtia fit feruentior. Hec vero operatur diuina gratia. que talibus infundit. De hoc dicit hugo de ſancto victore. Tunc vero ī quibus malis ſumus agnoſcimus quando per infuſionez diuine gratie illuminati dulcedinem ſpiritualium bonorum aliquatinus deguſtare valemus. Et inde eſt ꝙ poſt acceptū donū gratie continuo. mens ad lamēta ſoluitur. dolore paſcitur. fletibus delectatur. et tanta iam impatientius. mala preſentia tolerat: quanto ardētius e vicino amonita ad bona futura ſuſpirat. iam nō ſolum mundum deſerit ſꝫ fugit. non ſolum poſtponit. ſed odit. Et que prius timore coacta ea que illicite poſſidebat dereliquit nunc ſalubri dolore compuncta etiā his que humane conditōis infirmitas exigit neceſſitatibus deſeruire ingemiſcit. Et ſicut prius per timorez ab illicitis immundiciis ſe ſequeſtrauit. ita nūc omnem mundi ſpeciem quantum poſſibile eſt in hac adhuc mortalitate viuenti a cogitatōne funditus excludit. hec hugo: Ecce ad quantam perfectionez perducit lacrimaruz effuſio et cordis ꝯpunctio. De ipſa enim dicit beatus gregorius. Sola eſt compunctio que facit animaz horreſcere pompas. deſiderare cilitium. amare lacrimas. fugere riſuz. magna agere. et humilia loq̄ iuſte operari et ſuper peccatis timere ac tremere hec ille. Deus autez penitētiam hominum et ꝯpunctionem infūdendo eius conſcientiam purificat a peccatis fedis. nulla enim cōueniētia nec ꝯmāſio pōt eē lucis ad tenebras nā q̄ ꝯmunicatio diuine maieſtatis ⁊ iniq̄tatis. ſꝫ ſtatī vt ingreſſus fuerit dñs virtutis ſue radios īpigit ī tenebras diſſoluēs ⁊ diſſipās ī momēto in ictu oculi quicq̄d inuenerit feditatis qđ ſic cōtigit. nā ꝑ lumē ſue pñtie nō

pōt anīa mala que cōmiſit ignorare.
ſed ſtatim vt cognita fuerit diſplicēt
vehementer. que autem diſplicēt. pe-
nitet cōmiſiſſe. Ex dei autē pſētia ſur-
git anime cognitio. ex cognitōe pro-
cedit diſplicētia. ex illa autē ſurgit pe
nitentia. ad quam vt ait criſoſtomus.
Sine omni interuallo ſequitur indul
gentia peccatoꝝ. nō eñ poterit ſe con-
tinere illa benigna dulcedo et dulcis
benignitas. que eſt in viſceribꝫ miſeri
cordie dei noſtri. cū ex corde nos pete
re et dolere cognoſcit. ſed ad gemitum
offenſam in ſe commiſſam miſericor
diter indulgebit. nec imputabit vt ꝑ
illa ineternum puniat ſed pie relaxa-
bit. vnde beatus auguſtinus ſuper il-
lum locum. Quorum tecta ſunt pec-
cata. i. cooperta et abolita. Si eñ tex
it peccata noluit aduertere. ſi noluit
aduertere noluit anīaduertere id ē pu
nire ſꝫ ignoſcere. Ita ergo dicit a deo
tecta vt deus nō videat id eſt eternali
ter non puniat videre eñ dei eſt pecca
ta ad penā īputare Auertere aūt a pec
catis. hoc ē ea ad penam nō reſeruare
hec aug. Itē ieronimus. Quibꝫ deus
dimittit peccata tegit ne in iuditio re-
uelentur. Ex his aperte oſtenditur. ꝙ
deus ipſe penitentēz ſoluit a debito pe
ne eterne ſcꝫ. et tūc ſoluit qñ intus il-
luminat inſpirādo veraꝫ cordis ꝯpū-
ctionē. cui ſententie rō ſuffragat͛ et au
ctoritates atteſtant͛. nemo eñ vere cō
pūgit͛ de peccato hñs cor ꝯtritū ⁊ hu
miliatum niſi in caritate. qui aūt cari
tatē hꝫ dignus ē vita eterna. nemo eñ
ſimul dignus vita et morte. nō ē igit͛
tūc ligatus debito eterne mortis. fili⁹
eñ ire eſſe deſijt exquo diligere ⁊ pe-
nitere incepit. Ex tūc igit͛ ſolutus eſt
ab ira que manet ſup illū. q nō credit.
ipſe eñ ſolus ē q tollit a ſuis fidelibꝫ
et penitētibꝫ peccata ꝯmiſſa. teſtāte be

ato auguſtino qui dicit. Nemo tollit
peccata niſi ſolus criſtus qui eſt agn⁹
tollens peccata mūdi. Tollit aūt di-
mittendo que facta ſunt. et adiuuando
ne fiant. ꝑducēdo ad vitā vbi omīo fi
eri nō poſſunt. O Uñ ex pcedē
tibꝫ colligitur ꝙ ꝑ ꝯtritōꝫ et peniten
tiam ꝑuenit͛ ad amorem dei. Cū igit͛
inter deū et animā nō cadat medium
niſi ſolū peccatū. dicente yſaia Iniqui
tates noſtre diuiſerunt inter vos ⁊ de
um veſtrum que peccata cum fuerint
per penitentiam et ſpiritualia exerci-
cia de medio ſublata. ſtatim amor dei
tanꝙ calor ab igne et tanꝙ radius a
ſole pertingit ad animam. ex cuius cō
tactu incipit et ipſa caleſcere et vice-
uerſa deum vehementer diligere. vn-
de beatus bernardus. Amor dei amo-
rem anime parit et preuenit. Sicut et
ſol radium ſuper rem obiectam proi-
cit et per modum reflexionis de re ob
iecta calor contra ſolem reuertitur ſic
deus caritas calorem ſue dilectionis
ſuper animam proicit ⁊ de anīa ad de
um redit vt ſic dilecta rediligat a quo
miſericorditer eſt ꝑuenta.

Filius P

Queritur etiā vtrū bona opa et me
ritoria ꝑ peccatū ſequēs morti-
ficata iterū poſſint ꝑ penitētiā ſequen
tem reuiuiſcere ſiue reſtaurari.

Capitulū. III Pater

Spero qd bona
opera et meritoria ꝙuis per pecca-
tum mortificentur. tamen per peni-
tentiam ſequentem viuificentur Uñ
thomas de aquino. Quidā dixerunt
ꝙ opera meritoria per peccatum ſe-
quens mortificata non reuiuiſcunt ꝑ
penitētiā ſequētē ꝯſiderātes ꝙ opa
illa nō remanēt vt iterꝫ viuificari poſ
ſint. Sꝫ in hoc impedire nō pōt quia

viuificentur ꝙ autem nõ habent vim
et efficaciã perducendi in vitã eternã
hoc prouenit ex impedimento peccati
ſuꝑuenientis. ꝑ qđ homo reddit̃ indig
nus vita eterna. hoc autẽ impedimen
tum tollitur ꝑ penitẽtiã. in quantum
per eam remittũt̃ peccata. Vñ reſtat
ꝙ opa prius mortificata per peccatuꝫ
per penitẽtiã recuperãt efficaciã per‑
ducẽdi eũ. qui fecit ea in vitã eternaꝫ
quod ẽ ea reuiuiſcere et ita pꝫ ꝙ opa
mortificata ꝑ penitẽtiã reuiuiſcũt. vñ
verſus Que ſub mortali bona fiũt dãt
bona terre. Cor reddũt humile minu‑
unt tormẽta gehenne Filius Q

Uero vtrũ aſſumpta vel perac
ta penitẽtia remaneãt peccato‑
rũ reliquie per quas ad iterum peccã
dum diſponãtur homines

Capitulũ IIII Pater.

Sciendum qđ quãuis quis agat vel per‑
egerit penitẽtiã. reliquie tñ peccatorũ
remanẽt ꝓpter vicia pri⁹ ꝯtracta ſcꝫ
magis et minus q̃ diſponũt ad velle
peccandũ quemadmodũ remanet fo‑
mes poſt baptiſmũ. ſꝫ tñ diminute et
debilitate. ita ꝙ nõ poſſunt dominari
volẽti reſiſtere cũ adiutorio dei. vnde
tho. de aquino R Notandum ꝙ
peccatũ mortale ex pte ꝯuerſiõis inor‑
dinate ad bonũ ꝯmutabile quãdaꝫ di
ſpoſitõꝫ cauſat in aĩa vel etiã habi‑
tum ſi actus frequẽter iteretur. Culpa
vero mortalis peccati remittit̃. in quã
tum tollit̃ ꝑ penitentiã et gratiã auer
ſio mentis a deo. ſublato autem ab eo
quod eſt ex parte auerſiõis nihilomi‑
nus remanere poteſt id. quod eſt ex ꝑ
te conuerſiõis inordinate, cũ hãc ꝯti
gat eẽ ſine illa. Et iõ nichil prohibet
qñ remiſſa culpa. remaneãt diſpões
ex precedentibus actibus cauſate. q

dicuntur peccati reliquie. remanent
tamen debilitate et diminute ita ꝙ ho
mini nõ dñant̃ et hoc magis ꝑ moduꝫ
diſpoſitõis q̃m per modũ habituũ. ſic
et remanet fomes poſt baptiſmũ. pec‑
catum qñqꝫ inducit debilẽ diſpoſitio
nẽ vtpote ꝑ actũ vnũ cauſatã. Qñqꝫ
aũt fortiorẽ cauſatã ꝑ mltos Sꝫ dñs
qñqꝫ tanta cõmotione ꝯuertit cor ho‑
minis vt ſubito ꝑfecte ꝯſequatur ſani
tatẽ ſpiritualẽ nõ ſolũ ad remiſſaꝫ cul
pam ſed ſublatis oĩbꝫ peccati reliqĩs
vt pꝫ de maria magdalena. Qñqꝫ au‑
tem prius remittit culpã per gratiam
opantẽꝫ et poſtea per gratiã coopan‑
tem ſucceſſiue tollit peccati reliquias
hec thomas. Vñ ſunt nõnulli peniten
tes qui forte cogitatõe a delectacioni‑
bus carnis ſe ſeparant. nichil volũt il
licitũ ĩ ſua cogitatõe tolerare. carnis
ſtimulũ ꝑfecte cupiũt vincere. et ad ſũ
mum virtutum deſiderãt ꝑficere. ſed
tñ adhuc de corruptione corporis cõ‑
tradictõeꝫ ſenciũt incẽtiua carnis ali
as temptatões carnis tolerantes. de
hoc beatus gre. viij mora. ſic di. Mẽs
hoĩs penitẽtie dolorib⁹ preſſa ĩ ſemet
ipſa ꝯſtringit̃ atqꝫ a cunctis delecta‑
tionibꝫ carnis forti cogitatõe ſepara
tur ad ſummã proficere appetit et tamẽ
adhuc de corruptõe corꝑis ꝯtradictio
nem ſentit. vñ per iob dr̃. Circũdedi
ſti me carcere. Carcere homo circũda
tur. qꝛ plerũqꝫ et virtutũ profectibꝫ ad
alta ſurgere nitit̃ et tamẽ carnis ſue pre
peditur corruptõe Sꝫ ſancti viri quo
mũdiori corde celeſtium archana cõ
ſiderant. auctis adhuc quotidie ardo
ribus anhelant et ibi iam pleni ſacia‑
ri deſiderant. Unde adhuc parum ali
quid ore contemplationis degustant
perfecte cupiunt carnis ſtimulum vĩ
cere nihil in cogitatione illicitum de
eius iaꝫ corruptione tolerare ſꝫ quia

ſcriptū eſt. Corpus qđ corrumpit̄ ag
grauat animā intentōe quidem iam
vltra ſemetipſos eminēt ſed tamē ad
huc infirmitatis ſue incertis motibꝫ
ſubditi corruptōis ſue carcere clauſoſ
ſe dolent Quod ſe tamen nec a iuſtis
ſuperbe requiritur. qui amore verita-
tis ſuccenſi. infirmitatis ſue anguſti-
as tranſgredi ꝑfecte cōcupiſcunt. nec
ab auctore iuſtorū iniuſte diſponitur.
quam electoꝝ ſuoꝝ vota differēs cru-
ciat. crucians purgat. vt ad percipien
dum qđ deſiderāt qn̄ꝗ melius conua
leſcant. Electi autē quouſqꝫ ab itima
quiete differūt ad corꝰ ſuū redeūt. ibiqꝫ
carnis ſue tumultibus abſconſi quaſi
amenīſſimū ſecretariū petūt. Sed in
eo ſepe temptatōis aculeos ſentiunt
carnis incētiua paciūtur et ibi grauiſ
ſimos labores ꝑferunt: vbi magnam
requiem a labore queſierūt. hec greg.
Sed penitentes vel iam per penitenti-
ciam emūdati nō debent turbari. ſi pec
cata prius ꝯmiſſa vel quecūqꝫ alia eo
rum corda pulſent. aut temptent dum
modo laborēt. ne cadant in opus vel
conſenſum peccati ❡ Nam ſu-
ſtinere temptatōes ſine perfectione
prauorum operum non eſt damnatio
ſed potius occaſio agende virtutis te
ſtante hoc yſidoro qui dicit Qui ad pe
nitentiam cōuertuntur perturbari nō
debent ſi rurſum poſt emendatōē relic-
ta vicia corda pulſent. dummodo nō
erumpant in cōſenſū vel opus. Fer-
re enim cogitatōes ſine perfectōe vici
orum nō eſt ad damnatōē. nec eſt occa
ſio ſubeundi criminis ſed potius agē-
de virtutis. vtile enī eſt ſeruo dei poſt
conuerſionem temptari. quatinus a
torpore negligētie ſollicitātibus vitijſ
ad opera virtutis animū exercicium
prepararet vitioꝝ. hec yſodorꝰ. ❡
Sciendum etiam ꝙ ſunt nonnulli pe
nitentes qui ſe pro ſuis exceſſibus la
mētis afficiūt. ſꝫ finita orōe. animū
ad gaudia terrena iterū relaxāt. et fit
vt ꝑ nimiū riſū hoc perdāt. qđ priꝰ ꝑ
gemitū lucrati fuerāt. de hoc dicit bea
tus gre. ſup Ezechielē. Sūt nōnulli
q̄ iā a vitijs ſe abſtinēt ac virtutibꝫ ex
ercent ⁊ maloꝝ p̄teritoꝝ ꝯſcīq lamētis
ſe in ꝑcibꝫ afficiūt. ſꝫ finita ꝑce. leti tē
poralibꝫ gaudijs. negligētem animū
dimittūt. ne curāt. ne in eis lacrimaꝝ
mēſura imoderata gaudia tranſeat.
fitqꝫ vt bonū nimie ridēdo ꝑdant. qđ
plangēdo lucrati fuerāt. hec gre. Sūt
etiā nōnulli qui iā ꝑua acta nō ſolū de
ſerūt. ſꝫ etiā cū magnis gemitibꝫ. que
ſe male egiſſe meminerūt deplorāt. et
tn̄ cū recordātur eoꝝ q̄ ꝯtra dn̄m pec
cādo egerūt. magno timore concutiū
tur. et quāuis ſe ꝑfecte ad deū ꝯuer-
tāt. tn̄ de ſua ſalute ſollicit formidant
nam ad memoriam veniunt praua o-
pera. que perpetrauerant. Et vtrū di
gne illa ꝑpetrauerint neſciunt. ⁊ ple-
rumqꝫ iam omnipotens deus peccata
relaxat. ſed tamen afflicta mens dum
valde ꝑtimeſcit de venia trepidat. hoc
tangit beatus gre. iiij moralium ſuper
iob. Erit ſeruus liber a domino dicēs
Scriptum quippe eſt. Omnis qui pec
cat. ſeruus eſt peccati. quia nimirum
quiſqꝫ ſe prauo deſiderio ſubicit. iniqui
tatis dominio dudum libera mentis
colla ſuppoſuit. ſed huic dominio con-
tradicimus cum iniquitati. que nos
ceperat reluctamur. cū cōſuetudini vi
olenter reſiſtimus. et deſideria peruer
ſa calcantes contra hanc nobis in li
bertatis ingenite vendicamus cum
culpam penitudine percutimus. ⁊ ma
culas ſordiū fletibus lauamus. Ple
rūqꝫ autē iā q̄dē mēs qđ ꝑuerſe egiſſe
ſe meminit deplorat. iā ꝑua acta nō ſo
lū deſerit. amariſſimis etiam lamen

tis punit. ſed tamen dū eorū . que egit
reminiſcit. graui de iudicio pauore te
netur iā ſe ꝑfecte ꝯuertit. ſed adhuc ſe
perfecte in ſecuritate nō erigit. qꝛ duꝫ
quanta ſit diſtrictio extremi examinis
penſat inter ſpem ⁊ fortitudinē ſolli-
cita trepidat. qꝛ iuſtus iudex veniens
quid de ꝑpetratis reputet quid relax-
et. ignorat. nam qꝫ praua ꝯmiſerit me
minit ſed an cōmiſſa digne defleuerit
neſcit. ac ne culpe īmanitas modū pe
nitentie trāſeat metuit. Et plerūqꝫ cul
pam iam veritas relaxat. ſed mens af
flicta adhuc de venia dū valde ſibi ſit
ſollicita trepidat. Seruus ergo hic iā
liber nō eſt. qꝛ peccatū ſuum homo iam
corrigendo et penitendo deſerit ſed ta
men adhuc diſtrictum iudicē de eius
retributione ꝑtimeſcit. Ibi ergo ſer-
uus a domino liber erit vbi de peccati
iam venia dubietas nō erit. vbi iaꝫ ſe
curam mentē culpe ſue memoria non
addicit. vbi nō ſub reatu animus tre-
pidat. ſed de eius īdulgētia liber exul
tat. ſed ſi nulla ibi hō peccati ſui me-
moria tangitur. ereptū ſe eſſe vndiqꝫ
gratulatur aut quō largitori ſuo grati
as referat de venia. quam accepit ſi ī-
teruenięte. obliuione tranſacte neq-
cie. eſſe ſe pene debitorez neſcit. Neqꝫ
eñ neglecte ꝑtereūdū ē qđ pſalmiſta.
ait. Miſericordias domini ineternuꝫ
cantabo. quō eñ mīas dñi ī eternū cā
tat ſi ſe fuiſſe miſerū ignorat. Et ſi mi-
ſericoidie trāſacte nō meminit vñ mi
ſericordie largitori laudes reddit. Sꝫ
rurſum querēdū eſt. quō electorū mēs
perfecta eē in beatitudīe poſſit. ſi hāc
inter gaudia memoria ſui reatus tan-
git. aut quomodo perfecte lucis clare
ſcit gloria. quā reducta ad aīm obum
brat culpa ¶ Sed ſciendum eſt ſi
cut ſepe nūc triſtitia reminiſcunt leti
ita tunc tranſacte nequitie ſine leſione
noſtre beatitudīs recordamur. Plerū
qꝫ etiā incolumitatis tꝑe ad memori
am dolores preteritos ſine dolore re-
ducimus. ⁊ quo egros nos recolimꝰ
eo nos incolumes plus amamꝰ. Erit
ergo et in illa beatitudīe culpe memo
ria. nō que mentem polluat ſed que le
ticie arcius aſtrīgat. vt dū doloris ſui
animus ſine dolore reminiſcitur. ⁊ de
bitorem ſe modico verius intelligat.
et eo magis acceptam ſaluteꝫ diligat
quo moleſtie meminit quā euaſit X
In illa eñ leticia ſic tūc mala nrā ſine
tedio concupiſcimus. ſicut nūc in lu-
ce poſiti. ſine vlla cordis caligine am̄
mo tenebras videmus. qꝛ ⁊ ſi obſcu-
rum eſt. qđ mente cernimꝰ de iudicio ē
hoc luminis. nō de paſſione cecitatis
Et in eternū ergo laudes mīe largito
ri noſtro referimꝰ et nequaquā ꝑſcie
miſeria grauamur. qꝛ dū mala noſtra
ſine aliquo mentis malo reſpicimus
nunqꝫ erit ꝙ corda laudantiū de trāſ-
actis iniquitatibꝫ polluant. ⁊ ſemper
erit ꝙ hec ad laudem liberatoris accē
dat. Hec grē. Ex his ergo dictis ſan
ctiſſimi viri colligere poſſumus diffi
cile poſſe homines perfectam ſecuri-
tatem in hac vita de remiſſione pecca-
torum habere. hec eñ libertas eſt om
nis ſalutis perfecta ſecuritas. que in
eterna ſolum patria habebitur. Et iō
laborare debemus. quatinus ꝑ penitē
ciam et bona opa. ad illam requiem
vbi nullus timor ſed ꝑfecta ſecuritas
⁊ ſecura iocunditas eſt ꝑuenire vale
amus. Et qꝫuis ſuperius dictū eſt. ꝙ
pacta congrua et decenti penitētia. nō
ſit opus vt homo agat vlterius penitē
ciam exteriorem. ſꝫ qꝛ incerti ſumus
de ꝑfecta peccatoꝝ remiſſione. iō val-
de ſalubre eſt omnibꝫ. maxime tamen
illis qui multa ſcelera et enormia cō-
miſerūt vt qꝫ diu ī hoc corpuſculo du

tant in penitētia exteriori q̄ꝫ interiori
ſe exercere ſtudeant. melius eſt ampli
us facere q̄ꝫ minus. vt ex hoc tanto
maiorem fiduciam de venia peccatorū
ac de celeſti gloria ī ſuis extremis ha
beant. quanto cōſtantius ꝛ diutius in
caſtigatōe ſui corpis ꝛ bonis opibus
modo perdurant. De hoc hugo de ſan
cto victore ſic dicit. Penitentia alia ē
exterior alia interior. Exterior eſt ī af
flictōe carnis. Interior eſt in cōtritōe
cordis. ꝑ exteriorē caſtigat̄ culpa pra
ui opis. per interiorē emundatur cul-
pa praue voluntatis. Scdm̄ q̄ꝫtitatē
delicti menſura correctōis penſanda
eſt. agite inq̄t fructus dignos peniten
tie. aliud em̄ eſt fructus penitentie. a-
liud eſt ipa penitētia. ſi diſplicet tibi.
quod feciſti. pn̄iam agis. ſi perſeque-
ris ꝛ punis. quod feciſti. fructus peni
tentie facis. Et q2 ſm menſuram de-
licti. correctōis menſura penſanda ē
ideo fructus dignos penitētie nos fa
cere oportet. Si in correctōe minor ē
afflictō q̄ꝫ culpe delectatio fuit. nō eſt
fructus dignus penitentie tue A
Sed dicis mihi quō ſcire poſſum qn̄
condigna ſit penitentia mea Quia ſci
re hoc nō potes. iō neceſſe habes ſem
per penitere ſatiſfacere potes. nimis
facere nō potes. melius eſt vt plus fa
cias q̄ꝫ minꝰ. Idcirco ſollicitus eſto
ſatage. da operā. ſtudium impende. vt
culpa ſit cū fine. deuotio ſine fine Hec
hu. Et q̄ꝫuis ſm Cri. B Sine ī ī
teruallo lacrime penitētis ꝛ remiſſio
peccatoꝝ ſil' ſint. hoc eſt veꝝ quantum
ad culpam ſiue offenſam dei quaꝫ ſta-
tim remittit ſine mora. Sed ſm Al-
bertum qui dicit ī tractatu ſuꝑ miſſaꝫ
ꝙ oportet hominem per multa trahi
anteq̄ꝫ peccatū penitus deſtruat̄. quā
tum ad maculam. Et ideo vt premiſ-
ſum eſt multū fructuoſum eſt ꝛ ſalubre
ꝓpter maiorem ſecuritatem vt homo ī
actibꝫ penitentie ꝛ bonis operibꝫ per
ſeueret vſq̄ꝫ in finem C Circa qđ
etiā notandum ꝙ ſunt nonnulli. qui ꝑ
durantes in carnis integritate cū ſe
reſpiciunt minus habere. quod defle-
ant ad feruorem ſpiritus ꝛ deuotōis
per amorem ſe inflammare nō curant
Et ſepe nonnulli poſt carnis peccata
etiam enormia. ad deum ꝑ penitentiā
reuertentes tanto ſe bonis actibꝫ fer
uentius exercent. quanto ſe conſpici-
unt grauius erraſſe. Et fit plerūq̄ꝫ vita
iſtoꝝ deo acceptior q̄ꝫ illoꝝ. qui ſibi ſuf
ficere vite ſue innocentiaꝫ putabant.
De hoc dicit Beatus gre. in cura pa-
ſtoris. Sepe nonnulli ad deum poſt
carnis peccata reuertentes tanto ſe
ardentius in bonis actibꝫ exhibēt q̄n
to dānabiliores ſe de malis culpe vi-
dent. Et ſepe quideꝫ in carnis integri
tate ꝑdurantes cū minus ſe reſpici-
unt habere qđ defleant. ideſt plene ſi-
bi ſufficere vite ſue innocētiaꝫ putāt
atq̄ꝫ ad feruorem ſpiritus nullis ſeat
doris ſtimulis inflammant ꝛ fit plerū
q̄ꝫ deo gratior amore ardēs vita poſt
culpam q̄ꝫ in ſecuritate torpens inno-
centia. hec gre. Vn̄ vnuſq̄ſq̄ꝫ in quocū
q̄ꝫ ſtatu ſit poſitus. ne tardet ꝑ penitē
tiā ꝛ bona opa cōuerti ad dominū. Si
quis carnis integritatem in ſe nōdū
violauit. gratias agat deo de tanto do
no ſibi collato ab ipſo. reuocet tn̄ ante
oculos mentis ſi quid per cōſenſum vl'
delectationē carnalis peccati enarra-
uerit vel ſi etiaꝫ ꝑ ſpiritualia vicia ſeu
quecūq̄ꝫ alia peccata deum offenderit
et pro illis compungatur ꝛ agat peni-
tentiā ꝛ ꝑ bona opa ꝛ humilitatē cor
dis integritatē ſtudeat in ſe conſerua
re. nā ſi talis in caſtimonia ꝑſeueraue
rit. ꝛ circa hoc timorē dei ꝛ humilita-
tē habuerit. ꝛ ſe in bonis opibꝫ exerc-

citauerit maiorẽ grãm ac feruentiorẽ caritatẽ a dño obtinebit. Si quis vo lapſus eſt in carnalia peccata vel alia crimina: non tamen multa. redeat ad ꝯſcientiã ⁊ ꝑ opa penitẽtie ⁊ lacrimas ſatagat ſua facinora emẽdare. Si quis autẽ in multa crimina eſt ꝓlapſus. ⁊ multa pctã enormia ⁊ turpia ſe deprehendit ꝯmiſiſſe. ⁊ longo tẽpe in his ⁊ in alijs vicijs quibuſcunq̃ ꝑſeueraſſe nec talis debʒ deſperare ſed ex toto corde ſe debet ad dñm ꝑ penitentiã ꝯuertere. Et quanto ſe ꝯſpexerit ꝯtra ſuũ cõditorem magis deliquiſſe. tanto ꝑ potiora penitentie opa ac lacrimaꝝ compunctionem laboret deo ſatiſfacere. ⁊ de cetero a ſimilibꝫ cauere. ⁊ in bonis actibꝫ vſq̃ ad finem vite ꝑſeuerare. ſi ſic egerit. ꝓculdubio veniam peccatoꝝ et gratiam a dño obtinebit ⁊ ꝯſequet̃.

D Et notandũ etiam q̃ verus penitens nihil ꝑdit de tpe. ꝑ ſatiſfactõeʒ recupat tempus ꝑteritum. ꝑ bona opera cuſtodit ⁊ tenet tempus ꝑſens. futurum vero tempus ꝑ bonum ꝓpoſitũ ſeu voluntatẽ. Quod ꝓbat beatus Bern. ſic dicens. Verus penitens de tpe nihil ꝑdat ꝑteritum recupat ꝑ ſatiſfactionem. ⁊ ꝑſens tenet ꝑ bonã opatõem ⁊ futuꝝ ꝑ immobilem voluntatẽ. Sic igit̃ habemus de penitentia ⁊ eius ptibus videlicet cõtritione. ꝯfeſſione. ⁊ ſatiſfactione ⁊ de circũſtantijs tangentibꝫ ipãʒ pñiam ⁊ eius ptes. F Filius.

Q Onſidero vim penitẽtie. ⁊ quodam tremore ꝯcutior eo q̃ plures penitẽtes poſt ꝯuerſionẽ ſuam ad deum ꝑ introitũ ordinis. habitũ religionis aſſumentes. minus diſcrete ſe habent. nam ꝑ immoderata ieiunia ⁊ indiſcretas vigilias ſeu alias caſtigationes corpus ſuum nimis affligẽtes nonnunq̃ dolorẽ capitis ⁊ corpis debilitatem incurrunt vel etiã ſenſum rõnis ꝑdunt. ⁊ ꝑ ꝯſequens efficiunt̃ ſibi ⁊ alijs inutiles. ad hoc cauendũ rogo te. vt de virtute diſcretionis me inſtruere velis vt in his que agenda ſunt ſꝑ cautus ⁊ circumſpectus eſſe poſſim.

Capitulum. V. Pater. E

De diſcretiõe ſuper qua petis informari ſcire debes q̃ hec virtus vicʒ diſcretio omni volenti deo ſeruire multũ eſt neceſſaria. maxime tamen penitẽtibꝫ et nouiter conuerſis ad viam ſalutis. nam ſunt nonnulli. qui poſt multa peccata ſtatum religionis aſſumẽtes opa penitentie aggrediunt̃. ⁊ ſeipſos per abſtinentiam nimiaʒ vigilias ieiunia ac ceteras caſtigatões corporales. indiſcrete affligũt. ⁊ ſic corpore debilitato vires ad bene agendũ in ipſis deficiunt. nonnunq̃ etiam ſenſus amittunt ſpiritus extinguitur ⁊ totus ſpiritual' profectus diſſipat̃. hec vero indiſcretio oritur ex feruore ſpiritus. queʒ nouelli ⁊ nouiter ꝯuerſi habent ⁊ a bona voluntate ſm quã etiã ſepe regunt nõ ſm rationem. nam tales volẽtes pro ſuis exceſſibus ſatiſfacere domino ſemetipſos ꝑ indiſcreta opa penitentie afficiũt ⁊ hoc iõ faciũt. q; ꝑ talia facta putãt ſe placere ſeu obſequiʒ deo ſe ꝑſtare ſʒ q̃cũq̃ talibꝫ ꝑplexis laq̃is ſe circũdatũ ſenſerit. ſciat eẽ hoc tẽptationẽ diaboli ſubtilẽ. ipſe enĩ hoſtis ãtiquus laborat. vt ꝑ vitiũ indiſcretõis tollat de corde hõis dilectõʒ dei. ⁊ boni opis effectũ. F De quo. b. ber. ſic dicit. Nõ hʒ calidus hoſtis machinamẽtum efficacius ad tollendam de corde dilectionem. q̃ ſi efficere poſſit vt in eo incaute ⁊ non cum ratione ãbuletur. vbi autem vehemẽs feruor et emulatio. vbi maxime diſcretio neceſſaria eſt. que eſt ordinatio caritatis.

diſcretio non tam virtus eſt quã que-
dam moderatrix affectuũ ⁊ morũ doc
trix. Vñ qui in diſcretõe cõuerſat̃. ſu
am ipſius ſalutem operatur. Hec ber.
Neceſſe igit̃ eſt vt cauti ⁊ circũſpecti
ſimus tam in cauendis malis ꝗ̃ in a-
gendis bonis. vt noſtra facta ſorcian
tur bonum finem. Unde beatus greg.
iiij. morali. di. Sepe eñi qđ bono ſtudi
o gerimus dũ diſcernere negligimus
quo iudicentur fine neſcimus. ⁊ non
nunꝗ̃ hoc fit reatus criminis. qđ pu
tatur cauſa virtutis. vnde neceſſe eſt.
vt nõ ſolũ intueamur quid agimus.
ſed etiam cũ quanta diſcretõe peraga
mus. primũ quidẽ. ne mala quoquo-
modo agamus poſtmodũ vero ne bo-
na incaute faciamus. Hec gre. Qui
cunq; ergo operatur opus bonum in-
diſcrete vltra vires corpus ſuum af-
fligendo. magis peccat ꝗ̃ meret̃. te-
ſtatur hoc beatus bernardus qui dicit.
De rapina holocauſtũ offert. qui ni-
mia egeſtate vel ſomni penuria corp9
ſuum imoderate affligit. Et Caſſian9
in collationibꝰ patrũ magis aũt pec-
cat ꝗ̃ meretur. qui vltra vires ſuas bo
num operatur. ¶ Quaꝫ ſit vero
periculoſum indiſcretiõis viciũ di.
Beatus bernardus in epiſtola ad Car
thuſ. Sunt namq; corporalia exerci
cia in quibꝰ neceſſe eſt corpus labora
re. ſicut ſunt vigilie ieiunia ⁊ alia hu
iuſmodi. que ſpiritualia non impedi-
unt. ſed adiuuant ſi cũ rõe ⁊ diſcretio
ne fiant. que ſi ex indiſcretõnis vicio
ſic agant̃. vt vel deficiẽt ſpiritu vel lã
gueſcente corpe ſpiritualia ĩpediãt̃.
qui ſic, ẽ corpi ſuo faciẽs afflictõꝫ. tu
lit boni opis effectũ. ſpiritui affectum
proxio exẽplũ. deo honorẽ. ſacrilegus
eſt ⁊ horũ oĩm in deo reus. tamen ali-
quã do affligẽdũ eſt corpus. ſed ꝯcerẽ
dum. qꝛ modus in omnibꝰ eſt haben-
dus ꝓpter quod ad modicũ. ſed tñ nõ
in concupiſcẽtijs cura carnis gerẽda
eſt. agenda vero ſobrie ⁊ cũ ſpirituali
quadã diſciplina vt neq; in modo ei9
neq; in qualitate neq; in quãtitate ap
pareat aliquid. quod nõ deceat ſeruũ
dei. nõ ſolũ in hoc ſed ⁊ omnem vitaꝫ
noſtram. quamuis hominibꝰ occultaꝫ
exhibere debemus ſanctaꝫ ⁊ honeſtam
omnẽ ꝯuerſatõꝫ noſtram. ſanctis an-
gelis ꝯſpicabilem agere ⁊ delectabile
quãuis inter domeſticos parietes in-
cluſam. Hec bernar. Vñ Abbas yſaac
¶ Corpus infirmũ ſi ſupra virtutẽ
ad opa coegeris obtenebrationẽ ſem
per imponit anime. ⁊ ꝯfuſionẽ magis
ſup inducit. Corpus vero forte ſi oci-
oſitati ⁊ requiei dederis omnis mali
tia pficitur in anima habitante in eo.
Unde maior ẽ omni virtute diſcretio
Hec yſaac. Ex his igitur dictis colli
gere poſſumus ꝙ bona opa magis in
digeant diſcretione ꝗ̃ deuotione. et
quãuis deuotio deum amantis termi
num nõ debeat habere. debet tamẽ ter
minum ⁊ diſcretionem habere opus
bene opantis. De hoc dic̃. beatus gre.
ſic. Nolo vos orare vſq; ad tedium
ieiunare vſq; ad defectum. flectere ge
nua vſq; ad debilitatem bona eñi ope
ra nõ tam indigent deuotõe ꝗ̃ diſcre
tiõe. Et beatus bernardus. Sicut nul
lum terminuꝫ vel finẽ debet habere de
uotio amãtis. ſic ſuos terminos ad ſi
nes ⁊ vigilias dꝫ habere actio operã
tis. nam virtus diſcretionis abſq; ca
ritatis feruore iacet. ⁊ vehemens fer
uor abſq; tẽpamẽto precipitat. Hec
ber. Unde quilibet homo corpus ſuũ
cũ diſcretiõe caſtigare debet. ⁊ curam
apud illud negligẽter quaſi circa egro
tum ſibi commendatum adhibere. ad
quod iterum hortatur beatus Bernar
dus ſic dicens. Quia omnis inſtitutõ

animalis hominis circa corpus eſt. ⁊
circa ꝯpoſitōꝫ exterioris hominis. iō
docēdus eſt racionabiliter mēbra ſua
caſtigare. ⁊ inter carnem ⁊ ſpiritū que
inuiceꝫ iugiter aduerſuꝫ ſe ꝯcupiſcūt
iuſtum ratōis ac diſcretōis habere iu
dicium. nec alicuius coꝝ iudicio pſo-
nam coꝝ accipere docendus eſt. ſic ha
bere corpuſ ſuum ſicut iumentuꝫ com-
mendatum cui etiam multa volenti in
utilia ſunt neganda. vtilia vero etiaꝫ
non volenti ſunt iniūgenda ſic vero de
eo agere ſicut de nō ſuo ſed eius a quo
precio magno empti ſumus vt glori-
ficemus eum in corꝑe noſtro. Hec hec.
I Igiť ſciēdum eſt tam magnā eē
diſcretōis virtutē ꝙ ſine illa virtus
pōt pfici ⁊ ī ſuo vigore ꝑmanere. nec
quemꝗꝫ ad ſtatū pfcōis ſine illa poſ-
ſe peruenire. De qua habeť ī ſcđa col
latōe abbatis moyſi in hūc modū. Di
ſcretio ſine q̄ nihil agere oīno ſcrip
ture auctoritate ꝑmittim̄ ita vt ne ipꝫ
quidē ſpirituale vinū qđ letificat cor
hominis ſine ipi⁹ ſinamur moderatōe
percipe ſꝫ illud cū ꝯſilio omnia opera
fac cum ꝯſilio vinum bibe. Et iteruꝫ
ſicut ciuitas muris diruta ⁊ nō circun
data. ſic eſt vir qui nō cū ꝯſilio aliq̄d
agit. Cuius priuatō q̄ꝫ ꝑnitōſa ſit mo
nacho teſtimonij huius exēplū ac fi-
gura declarat dirute em̄ ac ſine muris
ꝯpans ciuitati. in hac ſapiētia. intel-
lectus ſenſuſꝗꝫ ꝯſiſtit. ſine quib⁹ nec ī
terior noſtra edificari poterit domus.
nec ſpiritales poterūt. diuitie ꝯgrega-
ri. ſecundū illud Cū ſapiētia edificať
domus. ⁊ cū intellectu iteꝝ erigiť. cuꝫ
ſenſu impleńť neceſſaria omnib⁹ di-
uicijs ⁊ pcioſis bonis. Quib⁹ maniſe
ſtiſſime declarať. nullā ſine diſcretōis
gratia pfecte poſſe vel perfici vel ſtare
virtutem. Et ita tam bea. Anthonij q̄ꝫ
vniuerſoꝝ ſnīa diffinitū eſt diſcretōeꝫ
eſſe que fixo gradu intrepidū mona-
chum pducat ad deum. ceterꝗꝫ virtu
tes iugiter conſeruat illeſas. cū q̄ ad
conſūmatōis excelſa faſtigia minore
poſſit fatigatōe ꝯſcēdi. ⁊ ſine qua mul
ti etiā ꝓpenſius laborātes pfcōnis
nequiuerūt culmen attingere. Omni
um nāꝗꝫ virtutū generatrix cuſtoſ mo
deratrixꝗꝫ diſcretio eſt. Hec moyſes
abbas. K Notandū etiā ꝙ ſine
diſcretione virtutes bone eſſe nō poſ
ſunt. qꝛ ꝑ indiſcretionē ipſe virtutes
virtutis nomen amittūt. Et iō ſine di
ſcretione vera bona aiī. que ſunt vir-
tutes. nec acquiri poterūt nec ꝯſerua-
ri. Ad ipaꝫ etiā ptinet diligēter atten-
dere q̄ꝫtū quiſꝗꝫ quottidie ꝓficiat vel
deficiat ⁊ inualitudineꝫ ſui corꝑis ſeu
fortitudinē ſolerter penſare ⁊ ꝓut vi-
res ſuppetunt ſe ad virtuoſa oꝑa extē
dere. iſta ⁊ quedam alia tangit richar
dus de ſancto victore in tractatu ſuꝑ
beniamin adoleſcentulo ſic dicens.
Tunc veraciter virtutes credūť eſſe
bone. qn̄ ſunt nō ſolū ordinate ſed eti
am moderate. qꝛ dū virtutes diſcreti
onis moderamen excedunt. virtutis
nomen amittūt. nam timor ſepe min⁹
cadet in deſperatōꝫ. dolor minus in a
maritudinem. ſpes īmoderata in pre
ſumptōꝫ amor ſupfluus in adulatōꝫ
leticia ſupuacua in diſſolutōꝫ. ira irē
ꝑata in furorē. In hūc itaꝗꝫ modum
virtutes in vicia vertūť. ſi ꝑ diſcreti
onē nō modereť. Vn̄ apparet patēter
ꝙ vera bona aiī ſine diſcretōe nō poſ
ſunt acquiri nec ſeruari. merito ergo
illa virtus diligiť ſingulariter ſine q̄
nulla ꝯq̄riť nulla ꝯſūmať. L Et
notādū ꝙ mlťa de diſcretō e legendo
multa diſcimus audiēdo. verūtamen
nūquā ad plenū erudimur ſine experi
entie magiſterio. Primū ğ eſt vt ſata
gamus ſingulꝭ virtutib⁹ ſtudiū freq̄ns

impendere. qđ dū facimus neceſſe eſt
nos ſepius cadere. oportet nos ſepe
reſurgere ⁊ ꝑ freqūtē lapſum addiſce
re qua vigilātia. qua cautela oporteat
virtutū bona acquirere vel cuſtodire.
ſic dum longo vſu virtutū diſciplina
addiſcitꝛ qn̄qꝫ mens diu exercitata ad
plenā morū diſcretionē ꝑducitꝛ. Quā
to em̄ acrioribꝫ temptatōibꝫ vrgemur
quāto crebrioribꝫ periculis exercem̄.
tanto ꝑfectius ad diſcretionē erudi-
mur ⁊ ſepe aliarū virtutum damna. di
ſcretōis ſunt lucra. Etiā ad diſcretio-
nem ꝑtinet diligēter attēdere. frequē
ter diſcutere. quantū animus quoti-
die proficiat. vel quātum forte defici-
at. quibꝫ cogitatōibꝫ magis incurſetꝛ.
quibꝫ affectibꝫ magis tāgitꝛ. debet nō
ſolū vicia cordis ſed etiā inualitudi-
nem corporis ꝑfecte ꝯgnoſcere ⁊ ſꝫ ꝙ
vnūquodqꝫ exigit ſalutis remedia que-
rere queſita adhibere. ipaꝫ noſſe opor
tet nō vicia ſua. ſed ⁊ gratiarū mune-
ra ⁊ virtutū merita. ſed ⁊ ipa diligen-
ter diſtinguere. ⁊ que ſint bona nature
vel dona gratie ſubtiliter penſare. prō
priū habere dicitꝛ. quibꝫ temptatōnum
machinis malignus ſpiritus euꝫ im-
pugnet. quantis ſpiritualiū gaudiorū
ꝯſolationibꝫ habūdet. ꝙ frequēter eū
diuinus ſpiritus viſitet. ⁊ vt totū bre
uiter concludam. Debet diſcretio nr̄a
totū īterioris ⁊ exterioris hoīs ſtatū ⁊
hitū quātū poſſibile eſt plene ꝯgnoſce
re nec ſolū qualis ſit. ſed etiam qualis
eſſe debeat ſubtiliter querere. diligēter
inueſtigare. Per hāc eū animus aſſi-
due eruditur qn̄qꝫ ꝑducitur ad plenā
ꝯgnitōꝫ ſui. cūqꝫ animus diu exercita
tus in virtutibꝫ in ꝯgnitōe ſui plene
eruditus fuerit. ad ꝯgnitōꝫ quoqꝫ dei
poterit ſuſtolli. Hec richardus. Ecce
quāta eſt virtus diſcretōis que nō ſo-
lū ꝓuehit ad virtutū ꝑfectōꝫ. verū eti

am ad dei ꝯgnitōꝫ ſiue ꝯtemplationē.
idcirco ab vnoquoqꝫ religioſo ⁊ volē
ti in ſpirituali vita ꝓficere eſt merito
diligenda. Filius.

Hanc diſcretōis virtutē vt audio
omni volenti ꝓficere in religio-
ſa vita multū neceſſariā eē ꝑpendo. ſꝫ
quō quis ad illā ꝑuenire valeat vel ꝑ
quē modū acqritꝛ hec virt⁹ de hoc pe
to informari. Ca. VI Pater

Scire debes qđ
virtus diſcretōis maxime ꝑ
duo acquiritur. Primum eſt diligen̄
inſpectio exemploꝝ ꝓcedentiū patrū
nā cum nos ſtudioſe legēdo inueſtiga
mus vitā ſanctorum patrū qualiter ī
hoc mundo vixerunt. quid nobis aut
quomodo agendū ſit per eoruꝫ diſcre
tionem. ⁊ exēpla docemur. De hoc be
atus gre. xxviij. mo. ſuꝑ illo ꝟbo quiſ
tēdit ſuꝑ eā lineā ſic dt. Suꝑ hāc em̄
terrā linea tēditꝛ. qn̄ electe vnicuiqꝫ a-
nime ad ſūmēdi viuēdi regulā patruꝫ
ꝓcedētiū exēpla mōſtrātꝛ. vn̄ ex vita il
loꝝ ꝯſideret. qđ ī ſuis actibꝫ ſeruet. q
ten⁹ reſpectu iuſti limitis tramite. nec
īfra minīa negligēs deficiat. nec vltra
maxīa ſuꝑbiēs tēdat. nec min⁹ cogetꝛ
ſupplere ꝙ ſufficit. nec accipiat pluſꝗ
acceperit. Ne aūt ad mēſurā quā dꝫ ī
ꝑueīat aut eādē mēſurā deſerēs extra
limitē cadat. Anguſta quippe porta q̄
ducit ad vitā ⁊ ille hāc īgreditꝛ. q ī cū
ctis q̄ agit diſcretōis ſubtilitate ꝓter
hāc ſollicite coartatꝛ. nā q ꝑ volupta-
tes ꝓprias ſecura mēte ſe dilatat. āgu
ſte ſibi porte aditū dānat vt ergo huiuſ
terre mēſura ſuetꝛ ſuꝑ eā diuinitus li-
nea tēdatꝛ. Quia vt noſtra opa vl' mi
nora ꝓficiāt vl' maiora moderētꝛ. ꝑ ſa-
cra eloqa ſubtil' añ nos ſāctoꝝ vita ex
panditur. et quid nobis et quantū ſit a
gendum oſtēſa eorū diſcretōe diffinitꝛ

N Sciendū etiā ꝙ plerūqꝫ virtuſ
cū indiſcrete tenetur amittit cum diſ-
crete intermittit plus tenetur. Nec
mirū ſi id in corporeis rebus videmꝰ
Ex ſtudio nāqꝫ cū arcus diſtēdit etiā
in ſuo tp̄e cū vtilitate rēdatur qui ſi o
ciū relaxacōis nō accipit feriēdi. vī ip
ſo vſu tenſiōis perdit. Sic aliqñ in ex
ercitatōe virtus cū ꝑ diſcretionē p̄ter
mittitur reſeruat̄ tanto plus vicia va
lenter feriat, quāto a ꝑcuſſione interiꝫ
prudēter ceſſat. Subtili igitur diſcre
tōe ſupꝫ hanc terrā linea tenditur. quā
do oſtenſis vnicuiqꝫ anīe exemplis p̄
cedentiū patrū ⁊ vtiliter ad opacōnē
virtus attēditur ⁊ nōnūqꝫ vtiliter tē-
peratur. Hec gre. O Secūdū eſt
per qđ virtus diſcretōis acquirit̄ ve-
ra humilitas. Oportet em̄ qui vult ad
hanc virtutē ꝑuenire vt ſe humiliet ⁊
nō ſolū que agenda ſunt ſed etiā cogi
tacōes ꝑplexas ſibi aduenīētes ſenio
ribꝰ ⁊ magis expertis intimare ſtude-
at. nec ſuo ſenſu adhereat ſed illoꝝ iu-
dicio ⁊ diffinitōi adhereat ⁊ acq̄eſcat.
Qui igitur ſic egerit nō ſolum decep-
tōes dyaboli euadet. verū etiam in cū
ctis que agenda ſunt magis ſecurus ē
et cautus īcedet. De hoc habet̄ in col
latōe patrū vbi abbas moyſes in ſecū
da collatōe ſua ſic ait. Vera inquit diſ-
cretio nō niſi vera humilitate acquiri
tur. Cuius humilitatis hec erit prima
probatio. ſi vniuerſa nō ſolū que agen-
da ſunt. ſed etiā q̄ cogitat̄ ſeniorū reſ-
uant̄ examini. vt nihil ſuo q̄s iuditio
credens illoꝝ ꝑ omnia diffinitōibus
acquieſcat vt quid bonū vel malū de-
beat iudicare. eorū tradītōe ꝯgnoſcat
Que inſtitutō nō ſolū ꝑ veram diſcre
tionis viam iuuenē recto tramite do-
cebit incedere. verumetiam a cunctis
fraudibꝰ ⁊ inſidijs inimici ſeruabit il
leſum. P Nullatenus em̄ decipi
poterit quiſquiſ nō ſuo iuditio ſed ma
ioꝝ viuit exemplo. nec valebit ignorā
ter alſas ignoratōni eius callidus ho
ſtis illudere. qui vniuerſas cogitatōeſ
in corde naſcētes pernicioſa verecun-
dia neſcit obtegere. ſed eas maturo ex
amine ſenioꝝ vel reprobat vel admit-
tit. illico nāqꝫ vt patefacta fuerit. cogi
tatio maligna inarceſcit ⁊ anteq̄ꝫ diſ-
cretōis iudicium proferatur. ſerpēs
deterrimus velut tenebroſo ⁊ ſubter-
raneo ſpecu virtute confeſſionis pro
tractus ad lucem ⁊ traductus quodā
modo ⁊ dehoneſtatus abſcedit. Tam
diu em̄ ſuggeſtiones eius noxie domi
nantur in nobiſ. q̄ꝫdiu celantur in cor
de. Ethō ſemper ſeniorū ſumma cauci
one ſectanda ſunt veſtigia. atqꝫ ad eoſ
cuncta que in cordibꝰ oriūtur ſublato
confeſſionis velamīe deferēda. Nam
ſciēdum neminēꝫ diffinitōibꝰ ſuis vl
iuditio ꝓprio confidentē ꝑfectōis cul
men aliquādo poſſe ꝯſcendere. ſed ne
dyaboli permitioſa quidē illuſiōe non
decepi. Omni igitur conatu debet diſ-
cretōis bonū virtute humilitatis ac
quiri. que nos illeſos ab vtraqꝫ poteſt
nimietate ſeruare. ad vnum em̄ finem
nimietas ieiunij ac voracitas ꝑuenit.
eodemqꝫ diſpendio vigiliarum īmo
deratio continuata monachūꝫ quo ſō
nij grauiſſimi torpor inuoluit. Nam
per exceſſum continentie debilitatum
quamqꝫ ad illum ſtatum reuocari ne-
ceſſe eſt in quo negligens quiſqꝫ per
īcuriam detinetur. ita vt frequenter
quos ꝑ caſtrimargiā decipi nō potuiſ
ſe conſpeximus per īmoderatōē ieiu-
niorum viderimus deiectos fuiſſe at-
qꝫ in eandem quāꝫ vicerunt paſſionē
infirmitatis occaſione collapſos. vi-
gilie quoqꝫ ⁊ pernoctatōes irraciona
les deiecerūt. quos ſuperare nō potuit
Qua ꝓpter ſcḿ Apoſtolū per arma iu-

ſticie q̄ a dextris ſunt ⁊ a ſiniſtris rec-
to moderamine tranſeūdū eſt ⁊ inter
vtraſq; nimietas diſcretōe moderāte
gradiēdū ē. vt nec a tradito ꝯtinēcie
tramite nos acquieſcam⁹ abduci. nec
rurſum remiſſione noxia in gule vene
riſq; deſideria cōcidamus. Itaq; ſicut
feſtinandū nobis eſt ne appetitu corpo
ree voluptatis in diſſolutoꝝ noxiā di
labamur ⁊ ante ꝯſtitutū tp̄s vl' cibo in
dulgere vl' modū eius excedere preſu
mamus. ita eſt eſce ſomniq; refectio
hora legitima ectā ſi horreat ingeren
da. Utrūq; eñ bellū aduerſarij factio
ne conſurgit ⁊ ꝑnicōſius ꝯtinētia im
moderata q̄ʒ ſaturitas remiſſa ſupplā
tat. ab hac nāq; ad mēſurā diſcretōis
intercedēte ſalutari ꝯpūctōe ꝯſcendi
poteſt. ab illa nō pōt. Hec moyſes Ab
bas. Et quāuis corpus durius ſit tra
ctandū ne rebellet. tñ cū diſcretōe faci
endum eſt vt ſeruire deo ſufficiat. Uñ
beatus Bernard⁹. Q Durius q̄-
dem tractandū eſt corpus ne rebellet
ne inſoleſcat ſic tñ vt ſeruire ſufficiat
deo q₂ ad ſeruiēdū ſpiritui datum eſt
Hec ber. Nam ꝑ abſtinētiaʒ carnis vi
cia ſunt extinguēda nō caro. iō cū mo
deramine cūcta ſūt agenda. vt ſic caro
nō laſciuiet ⁊ tñ ad bona oꝑa faciēda
nō deficiat. De hoc bea. gre. dicit. xx.
mo. R Per abſtinentiaʒ quippe
carnis vicia ſunt extinguēda. nō caro
et tanto ſibimet quiſq; debet modera-
mine ꝑeſſe. vt ad culpā caro nō ſuper
biat ⁊ tñ ad effectū rectitudinis in ope
ratōe ſubſiſtat Hec gre. Si aūt ꝓpter
aliquē defectū vel debilitatē deficiunt
vires ad bene oꝑantem!. bonā volūta-
tem habeamus ad agēdū bonū opus.
et mercede nō priuabim̄ Ad hoc faciē
duʒ hortat̄ Hugo ſic di. Si deficiant
vires ad opus aliq̄d aut ad actū. volū
tatem ꝓrimus adhibeamus ⁊ affectum

hec Hugo. S Unuſquiſq; ergo
ſuas vires penſet ac diſcutiat ⁊ ꝓut
valet ſe in bonis oꝑib⁹ exerceat. ⁊ cuʒ
diſcretōe ⁊ circūſpectōe cūcta q̄ faciē
da ſunt bona oꝑa ꝑagat. ne in pericu
lum indiſcretōis cadat. Menſurā eti
am ī omnib⁹ ſuis actib⁹ obſeruare ſtu
deat. ne vno tp̄e ꝑ abſtinētiam ſe afflī-
gat. alio vero tp̄e de cibo delicato ⁊ ſu
perfluo nimis indulgeat. nam ſunt nō
nulli. qui vno die abſtinētiam arripi-
unt. alio vero de carnib⁹ aut alijs ciba
rijs delicatis ſe replent vno die in ve-
ſtibus vilibus incedunt. altero vero or
natis ⁊ mollib⁹ veſtiūtur. hodie ꝑ la-
mentacionē ⁊ fletum ſe affligūt. cras
riſus cū cachīno ꝓferunt. hodie humi
les ⁊ mites. cras ſuperbi hodie q̄eti ⁊
obedientes. cras turbidi ⁊ ꝯtradicto-
res ſed tales ſic ſe habentes ſunt rep-
henſibiles ⁊ virtute diſcretionis carē
tes. Debet eñ ſeruus dei in omnibus
factis vnam regulam ꝯgruaʒ ⁊ diſcre
tam tenere. per quam deo poſſit place
re ⁊ ſeipſū ac ꝓximo vtilem exhibere
De hoc tractat Effrem abbas ī ome-
lia ſua quinta dicēs ſic Propijciam⁹
a nobis ꝯſuetudinem malam. ⁊ quaſi
veſtimento virtute anime induamur.
māxime nos qui iā ꝯuerſatoꝝ angeli
cam ꝓmeruimus. menſuraʒ ac regu-
lam illam bonā ⁊ ꝑfectam patrū no-
ſtrorum aſſumamus. ne hodie abſtinē
ciam arripias. ⁊ cras ꝯuiuia celebra-
re īcipias. ne hodie aque potū accipi-
as ⁊ cras vina peregrīa deſideres Ne
hodie diſcalceat⁹ eas. ⁊ cras calciamē
ta diuerſa ꝑquiras. ne hodie cilicina ve
ſtem. ⁊ cras mollib⁹ induaris. ne ho-
die viliſſimo habitu. ⁊ cras comptus
et ornatus incedas. ne hodie humilis
et mitis. et cras petulās et ſuperbus
ne hodie quietus et obediens. cras an
teʒ turbidus et ꝯtradictor exiſtas. ne

hodie in fletu et lamētatōe. ⁊ cras cū
chachinno ꝓcaciter ꝓferas. ne hodie
ſuper humum mūdū quieſcas ⁊ cras
mollicie lecti delecteris. ſed ad vnam
regulā cariſſime te cōſtrige ꝑ quā poſ
ſis placere ⁊ tibimetipſi ⁊ ꝓximis vtilē
exhibere. Hec Effrem. Et ſic patet de
diſcretōis virtute. Filius. T

Perpendo venerāde pater etiam
multa fieri in ſancta religione. q̄
ꝑturbant mentem meam ⁊ ſcādalizāt
animū meū. nam multos ↄſpicio itra
re ſanctū ordinē. habentes bonū ꝓpo
ſitū nec tn̄ ꝑſeuerant in bono prout ce
perunt. ſed paulatī de die in diem deſi
deria ſpiritualia in eis deficiunt. ⁊ ſe
ad ſecularia concupiſcēda effundunt.
ex qua etiā occaſione multa mala ori‑
untur. Inſurgūt nanq̄ ex hoc ambi‑
ciones officiorum ⁊ dignitatū diſſenſio
nes diſcordie inuidie inobediencia y‑
pocriſis ⁊ diſſolucō oris ⁊ inordinatō
ꝓpter que omnia multa ſcandala fiūt
in ordine. De his omnibus ⁊ alijs īcō
ueniēcijs. q̄ modo verſantur in religi‑
one obſecro vt velis mihi aliqua enar
rare.

Capitulum VII Pater T

Multa heu incō
ueniēcia et inordinationes q̄
plures in ordine fiunt. vt dicis. ſed
hec omnia habent ortū primo a negli‑
genti conuerſatōe incipiētiū. nam ſūt
nōnulli penitētes qui veniētes ad ſan
ctam religionem forcia facta agere ꝓ
ponūt. ſed nō ꝑſeuerant. q2 paulatim
ī virtutibus deficiūt. ⁊ ſancta deſideria
in eis langueſcunt. de quibus per bea
tum Gregoriuz. xix. moralium. ſic di
citur. Sunt nonnulli qui ad conuerſi
onem venientes non tales quales ce
perint perſeuerant. qui pauliſper per
enigmata temporum paciunt detrimē
ta virtutum. ſenſim quippe in eis deſi
deria ſancta langueſcunt et qui robu‑
ſta et forcia propoſuerunt debilia ⁊ in
firma conſūmant. ſed electoruz cōuer
ſatio plus finiendo peragit q̄ propo‑
nit inchoando et ſi tepidius prima in‑
choat feruentius extrema conſūmat.
Et idcirco infatigabilis in nouitate
perdurat hec Gregorius. Tales igit̄
qui ſic deficiunt a bono propoſito ha‑
bitum mutant aſſumentes veſtem re‑
ligioſam ſed non animum neq̄ moreſ
quia vicia et acta veteris hominis nō
deponentes ſolū de habitu quem ſum
pſerunt fiduciam habētes. De quibus
dicit beatus Gregorius ſuper ezechi
lem. X Sepe enī videmus non
nullos ad vocem predicationis quaſi
ex conuerſione compunctos habituz
non animum mutaſſe. ita vt religioſā
veſtem ſumerent. ſed anteacta vicia
nō calcarent. ire ſtimulis. agitari ma‑
licie dolore. ī proximi leſione feruēſce
re oſtenſis quibuſdam bonis ante hu
manos oculos ſuperbire. preſentis vi
te lucra inhyanter querere et de ſolo
exterius habitu quem ſumpſerunt vi
te ſanctis fiduciam habere. Quibus
quid aliud dicenduz eſt niſi hoc quod
magiſter egregius quibuſdaz legis ex
teriora ſeruantibus loquitur dicens.
Quia in criſto ihesu nec circumciſio
aliquid valet nec prepucium ſed no‑
ua creatura. Non enim magni eſt me‑
riti ſi quid forte erga nos agitur ī cor
pore ſed magnopere penſandum eſt.
quid agatur ī mente. nam preſentem
mundum deſpicere. tranſitoria non a
mare. mentem medullitus deo ⁊ prox
imo ſternere. contra illatas contume‑
lias pacientiam ſeruare. et cuſtodita
paciencia dolorem malicie a corde re
pellere. egenis ꝓpria tribuere aliena
minīe ābire. amicū ī deo diligere. ꝓpt̄

deum eos qui inimici ſunt amare. de af
flictõe proximi lugere. de morte eius
qui inimicus eſt nõ exultare. Hec eſt
noua creatura. ad veterez aũt hominez
pertinet preſentem mundum querere
tranſitoria ex concupiſcentia amare.
mentem in ſuperbiam erigere. paciẽ-
tiã nõ habere. ex dolore malitie de ꝓx
imi leſione cogitare. ſua indigentibuſ
nõ dare. atq̃ ad multiplicãdũ aliena
querere. nullum ꝓpter deum pure dili
gere. inimicicias inimicis reddere de
afflictõe proximi gaudere. cunctaq̃
vetuſti ſunt hominis q̃ vicz de radice
trahimus corruptõis. Hec gre. Hu-
iuſmodi aũt defectus virtutũ maxime
cauſantur ex hoc. qꝛ multi poſt perpe-
trata peccata ad deum ꝑ penitẽtiaz re-
deuntes cũ ceperint aliqua bona face-
re. ſtatim iniquitatũ ſuaꝝ quas prius
fecerunt obliuiſcũt. ⁊ mentis oculos
in quibuſdã bonis operibꝫ ſuis figũt
q̃ ſi timerent diſtrictõz venturi iudi-
cis. plus metuerẽt de malis ſuis. q̃ȝ de
bonis minus ꝑfectis exultarent. non
enĩz abſolutus eſt debitor. qui reddit
multa ſed qui reddit omnia. Vel q̃d
prodeſt bonam vitã capere. ⁊ nõ perfi
cere. magis quippe debemus inſpice-
re bona. que nõdũ fecimus q̃ȝ illa que
egimus De condictõe huiuſmodi ho
minũ dr̃ Beatus gre. xxij. moralium.
A Sunt nonnulli qui cũ bona ali
qua faciũt. iniquitatũ ſuaꝝ ꝓtin⁹ ob-
liuiſcunt. ⁊ cordis oculũ in conſide-
ratõe bonoꝝ opeꝝ que exhibent figũt.
atq̃ eo ſe iam ſanctos eſtimant. quo i
ter bona que agunt maloꝝ ſuoꝝ i qui
bꝫ ⁊ fortaſſe adhuc multiplicati ſunt.
memoriã declinant. qui ſi diſtrictõez
iudicis vigilanter attenderent plus
de malis ſuis metuerent. q̃ȝ de imper
fectis bonis exultarent. plus inſpice-
rent quedam de his. que adhuc agen
da ſunt quoniã debitores tenerentur.
q̃ȝ ꝙ operantes quedam iã debiti par
tem ſoluũt. neq̃ enĩ abſolutus eſt debi
tor qui multa reddit ſed qui omnia.
Deniq̃ quid prodeſt longũ iter cape-
re ⁊ nõ ꝯſummare. Qui ergo vitã eter
nam querimus. quid aliud quam que
dam itinera agimus. ꝑ que ad patriã
feſtinamus. Sȝ quid prodeſt ſi carpi
mus multa ſi ea que ad ꝑueniendũ re
ſtant negligimus reliqua. more itaq̃
viatoꝝ nequaq̃ debemus aſpicere q̃n
tum iam iter egimuſ. ſed quãtũ ſupeſt
vt peragamus. Amplius igit̃ debem⁹
inſpicere que bona necdũ fecimus q̃ȝ
ea que nos feciſſe gaudeamus. B
Sed hȝ hoc ꝓpriũ humana infirmitaſ
vt plus ei intueri libeat. quod ſibi in ſe
placet. q̃ȝ qđ diſplicet. Plerũq̃ enim
hoc vicio etiaz temptãtur electi. Ple
rumq̃ eoꝝ cordi ſuggeritur. vt bona
queq̃ fecerint. ad animũ reuocẽt et ſe
curitatis iam leticia exultent. Sed ſi
veri electi ſunt ab eo quo ſibi placent.
mentis oculos diuertũt. omnem in ſe
pacti boni leticiã deprimũt. ⁊ de his q̃
ſe minus egiſſe intelligũt triſticiã req̃
runt. indignos ſe eſtimant. ⁊ pene ſo-
li bona ſua nõ vidẽt. que in ſe videñ a
oĩbꝫ exẽplũ prebent. Hinc eſt qđ pau
lus dũ expleret in ſe bona poſtponeret
et ſi ſola adhuc reliqua cogitaret que
eſſent implenda dixit Ego me non ar
bitror apprehendiſſe. hinc eſt ꝙ vt poſ
ſet ſe humiliare de bonis. que agebat.
ſtudebat ad animũ ꝓterita mala redu
cere dicẽs. Qui prius fui blaſphem⁹
et ꝑſecutor ⁊ ꝯtumelioſus. Hec gre.
Propter talem igit̃ negligẽtiã. quaz
ſic admittimus in ſanctis virtutibus
prout patres noſtri ꝑfecerũt nõ ꝑfici
mus. illos enĩ legimus de die in diem
ꝑfeciſſe. nos vero vtinã poſſemus in
primo propoſito permanere. vt nõ mi

nus humiles timorati ſollicití et mi-
nus feruẽtes in medio ꝙ̃ in pᷣcipio
videremur. Sꝫ hec iõ nobis accidunt
q꞉ ꝑ dei miſericordiã a pctĩs ꝑ penitẽ
ciã liberamur. ex hac alleuiacõꝫ ĩ con-
ſcia noſtra ↄcipimus. ⁊ ex ↄſequẽti
nos ꝓpter hoc quãdaꝫ leticiã ineptam
effundimus. qđ ſatis volẽtibꝫ ꝓficere
incautũ eſt. Uñ bea. ber. Nõ ſine cau-
ſa cũ ſint nobis cũ patribꝫ eadem pᷣi
cipia. diſpar valde profectus ĩuenitᷣ
ipos eñ de die ĩ diẽ ꝓfeciſſe legimus
et curſum cõſũmaſſe. ſꝫ nũc magnus e
ſtimatᷣ quis q̃ ipa ↄuerſiõis pᷣcipia
cõſeruet. vt nõ minuſ humilᷣ timoratuſ
ſollicitus nõ minus feruens ĩ medio
ꝙ̃ in pᷣincipio videretᷣ. ¶ Cau
ſa aũt huius peſſime apoſtaſie hec ẽ. ꝙ
cũ ꝑ dei miſericordiã a peccatis libera
mur ⁊ remiſſionẽ ↄſequimur pctõꝝ ex
hac alleuiacõe ⁊ exoneratõe ↄſcĩe. q̃n
dam letã ⁊ iocũdam deuotionẽ ↄcepi
mus. quã dũ introꝛſuꝫ in ſpiritũ ↄuer
tere deberemus ⁊ ex hoc magis ac ma
gis ſeruire deo. iuxta Grego. Quanto
maiora beneficia a deo accepimus tan
to ad ſeruiẽdũ ei grauius obligamur.
tandẽ letam ⁊ iocundam fiduciã nõ ĩ
ſpiritũ ſed in exterioꝛẽ inepciã ↄmu
tamus qđ eſt iniquitãs maxima a qua
cautos nos facit apoſtolus di. vos in
libertatẽ vocati eſtis. cautũ ne detis eã
in occaſionẽ carnis. Uñ ad omnẽ gra
tiã nobis datam trepidemus timẽtes
ne indigne operemur ĩ ea. ꝙ aũt quoſ
dam videmus feruẽtes eẽ in ſeruicio
dei ⁊ in bonis operibꝫ. Quoſdaꝫ vero
vix ad parua faciẽda ↄpelli hoc opera
tur ſpiritus ſanctus q̃ habitat ĩ illis.
in iſtis vero non. Teſtatur hoc beatus
Bernardus ſic dicens. ¶ D ¶ Sunt
namq̃ quidam in religione. qui ad
omnia vite neceſſaria vel exercicia nõ
ſolum ambulant. ſed ⁊ currunt. ymo

volant vt eis vigilie breues ſed labo-
res appetibiles videantᷣ. alq̃ nõ ſic ſꝫ
cũ timoꝛe ⁊ cũ pudoꝛe vix ad yma cõ
pellimus. Uñ hec diuerſitas. niſi q꞉ il
los ignis diuinus inhabitat. iſtos vo
nõ. Hec ber. ¶ E ¶ Qui vero ſic frigi
di ſunt ĩ amoꝛe dei. illĩs nõ ſapit lectõ
nõ oꝛatõ. nõ deuotio. nõ ſilẽtium. non
vigilie. nõ ieiunia. nec cetera q̃ aguntᷣ
in ſancta religione eis dulceſcũt. ⁊ i-
deo tedet eos vita oꝛdinata. Unde cõ
ſequẽter ꝑ huiuſmodi tediũ deſiderãt
et querunt occupari exterioꝛibꝫ offi-
cĳs et occupationibꝫ. vt per talia tem
poraliter conſolentur. quia interioꝛa
bona non ſapiunt eis. Sed quia non
ſunt radicati bene in timoꝛe dei et ĩ ſan
cta conuerſatione. idcirco cum ad ex-
terioꝛa agenda effunduntur ſeu occu-
pantur. ab omni boni operis ſtatu era
dicãtur. valde eñ in terrenis actibus
infrigidatur animus. ſi per intima
dona nõ fuerit ſolidatus. De quo di-
cit beatus gregoꝛius. xĳ. moraliũ. Ni
ſi eñ pꝛius coꝛ longo ſtudio et diutur
na conuerſatõe in deſiderĳs celeſtibꝫ
conualeſcat. cum ad exterioꝛa agenda
refunditur. ab omni ſtatu boni operis
eradicatur. Quia ſunt nonnulli qui
poſt ꝑuerſa itinera ſanctas vias appe
tunt. ſed pꝛiuſq̃ in eis deſideria bona
roboꝛentur. quedam illos pꝛeſentis
ſeculi pꝛoſperitas accipit. que eos re-
bus exterioꝛibus implicat. et eoꝝ mẽ
tem dum a caloꝛe intimi amoꝛis retra
hit frigore extinguit. et quicquid de vir
tutum floꝛe apparere videbatur interfi
cit. In terrenis quippe actibus valde
frigeſcit animus. ſi necduꝫ fuerit per
intima dona ſolidatus. ¶ F ¶ Un
de neceſſe eſt vt loca maioꝛa in exte-
rioꝛa opera que humanis ſunt neceſſi-
tatibus pꝛofutura. illi exercenda ſu-
ſcipiãt qui hec diiudicare atq̃ ſemet

ipſos ꝑmere ex virtute intima noue-
runt nā cū infirmus quiſq₃ vel ad locū
regiminis vel ad exteriora agēda tra-
hitur. quo quaſi extra ſe ducit eradi-
catur. Quia arbor que radices prius
in altū nō mittit citius ventoꝝ impe-
tu ſternit. ſi ſe ad altā ceruicē extollit
eoq₃ citius ad yma corruit. quo alci⁹
ſine radice excreuit. Hec gre. Notan-
dū tamen qđ nōnunq₃ etiā religioſi vi
ri ꝑ officia exteriora ꝛ tꝑales curas oc
cupātur. ſed hoc faciūt nō ex ambitōe
alicuius vanitatis ſeu ſolatij tꝑalis.
ſed ſolo timore dei ac vtilitate ꝓximi
ſeu obediētia. ꝛ iō tales nō deficiunt
in bono ꝓpoſito ac ſancta cōuerſatō-
ne. ſed potius merētur q₂ aliud habēt
in deſiderio ꝛ aliud exercent officio:
Deſiderāt em̄ ſoli deo vacare ſed tam̄
ꝓpter timorem eius nō renuūt tꝑali-
bus curis ſubiacere. ¶ Vn̄ ſciē
dum ꝙ aliquis pōt eſſe ī ſeculo dupli
citer. vno mō ꝑ ꝑſentiā corꝑalē. alio
modo ꝑ mentis affectū. Quāuis igit
religioſi q̄ circa opa actiu e cure occu
pant ſint in ſeculo ſm̄ ꝑſentiā corpo-
ralem. nō tn̄ ſunt in ſeculo ſm̄ mentis
affectū. q₂ in exterioribꝫ occupāt nō
quaſi querentes aliquid in mundo. ſ₃
ſolum ꝓpter diuinū obſequium. Vtū-
tur em̄ hoc mundo tanq₃ nō vtētes. ſ₃
dictū pauli. De talibꝫ bē. gre. xviij. mo
ra. ſic di. Cū ↄſter plerūq₃ etiam bo
no non terreno ſtudio terrenis ſtudijs
implicari vn̄ ſepius contingit vt qui
ſolam celeſtem patriā diligūt. terre-
ne patrie curis ſub iacere videantur.
quoꝝ tamen miniſterium a prauorum
operibꝫ plerūq₃ in actibꝫ nōnunq₃ ve-
ro ante ſupernum iudicem ſola cogita
tione diſcernitur. Plem̄ quippe ſuper
na ſapientia ꝛ gratia diſcernunt. qua
liter debeant ad aliud vacare intrinſe
cus ꝛ ad aliud extrinſecus occupari.

vt ſi forte occl'ta dei ordīatōe. aliq̄d eis
nō appetentibꝫ. de huius ſeculi curis
imponitur cedāt deo. quē diligūt ꝛ ꝑa
more eius intrinſecus ſolam illius de
ſiderent viſitatōꝫ alias viſionē. Pre
timore vero eius impoſitam ſibi extri
ſecus humiliter expleant actionem.
vt et deo appetāt vacare ex gratia dile
ctionis ꝛ rurſum curas ſuꝑimpoſitas
ex condictione expleant ſeruitutis
Cunq₃ occupationes extrinſecus pro
ſtrepunt. Intrinſecus in animo eos
pacatiſſima quies tenet. Sicut em̄ vi
gor mentis frenandis ꝑeſt moribus
carnis ſic ſepe ſuper impoſitos tumul-
tus occupationis bene regit a[illegible]or qui
etis. quia exteriores cure ſi peruerſo a
more nō appetūt. nō ↄfuſo ſed ordina
to animo miniſtrari queūt. Sancti e-
tenim viri nequaq₃ eas appetunt ſed oc
culto ordine ſibi ſuꝑimpoſitas gemūt
et quamuis illā per meliorem intenti
onez fugiant. tamen ꝑ ſubditā mentē
portant. Quas quidē ſummope ſi lice
at vitare feſtinant. ſed timentes dei
occultas diſpenſationes tenēt. quod
fugiant. ꝛ exercēt quod vitent. intrāt
em̄ ad cor ſuū. ꝛ ibi conſulunt quid ve
lit occulta volūtas dei ſe ſeq₃ ſubditos
debere eſſe ſummis ordinationibꝫ con
gnoſcentes. humiliant ceruicem cor
dis iugo diuine diſpēſationis. Quiſ
quis vero talis ē q̄ licet tumultus vſē
tur extrīſecus nūq₃ ad eius exteriora
perueniūt ita vt agatur aliud intrinſe
cus voto. aliud extrinſecus teneat offi
cio. Hec gre. ¶ Debent igitur
viri ſpirituales curam exteriorum oc
cupationum aſſumere cum defuerint
alij q̄ debito modo poſſent illa admini
ſtrare. Vnde beatus gre. xix. moraliū
ſic dicit. Sciēdū ē ꝙ cū ꝓximoꝝ cau
ſis exterioribꝫ q̄ apte deſeruiāt deſint
dn̄t hi quoq₃ qui ſpiritualibus donis

pleni ſunt eoꝝ infirmitati condeſcen-
dere. terreniſq; illoꝝ neceſſitatibꝫ in-
quantum decenter. valent caritatis.
condeſcenſiõe ſeruire. Nec tedere ani-
mum debet ſi ſenſus eius ꝯtemplatõi
ſpiritualium ſemper intendens. ali-
quando pro diſpenſandis rebus mi-
nimis quaſi minoratus inflectit̃ quo
niam illud verbum per quod conſtant
omnia creata. vt prodeſſet hominibꝫ
aſſumpta humanitate. voluit paulo-
minus ab angelis minorari. Quid i-
gitur mirũ ſi homo ſe ꝓpter hominem
attrahat dum creator hominũ ⁊ ange
loꝝ formam hominis ꝓpter hoĩeȝ ſu-
ſcepit. Hec gre. ¶ Et quãuis religi
oſis viris timentibꝫ deũ ac amãtibꝫ.
nonnũq; ſit meritoriũ huiuſmodi cu
ram exteriorum ſiue terrenũ honoreȝ
ſubire. tamen q2 ſentiunt ſe ꝓpter ta-
les ocupatões in cordibꝫ ſuis in amo
re dei ⁊ ſãcto deſiderio ĩpediri ⁊ men
tes ſuas per diuerſas ſollicitudines
rerum temporalium diſſipari. Idcir
co gemunt ⁊ cõturbãt̃. eo ꝙ nõ lȝ eis
vacare ꝯpũctõi ⁊ deuotioni prout de-
ſiderant ⁊ prius facere ꝯſueuerũt. ⁊ i-
deo hec occupatõ magis eſt eis quedã
penalitas ſiue afflictio q̃ȝ ꝯſolatio.
De talibꝫ ſic dicit beatus Gre v. mo.
exponens illud iob. Quare data ẽ mi
ſero lux ⁊c̃. In ſcriptura ſacra nonnũ
q̃ȝ lucis nomine proſperitas. noctis
autem appellatione huius mundi ad-
uerſitas deſignatur. Vnde ⁊ ꝑ pſalmi
ſtam dicitur. Sicut tenebre eius ita ⁊
lumen eius. Quia eñ ſancti viri ita
proſperitatem ſeculi deſpiciẽtes cal-
cant ſicut ⁊ aduerſitatem eius calcan
tes tolerant. ⁊ ꝑ magnã mentis celſi
tudineȝ mundi ſibi ⁊ aduerſa ⁊ ꝓſpe
ra ſubſternẽtes dicũt. Sicut tenebre
eius ita ⁊ lumen eius. Ac ſi apertius
dicatur Sicut intentõnem noſtre for

titudinis eius triſtitie nõ premunt. ita
hanc nec blandimenta corrumpunt.
Sed q2 hec vt ꝑdiximꝰ bonoꝝ mentẽ
etiã cũ nõ ſubleuãt ꝑturbãt. Sancti
viri qui ſe in huius exilij erumna miſe
ros agnoſcunt clareſcere in eius pro
ſperitate refugiunt. Vñ bñ nũc dicit̃.
Quare data eſt miſero lux. Lux quip
pe miſeris dat̃ qñ hi q̃ ſublimia ꝯtẽ
plãtes eẽ ſe ĩ hac peregrinatõne miſe
ros agnoſcũt. claritatẽ trãſitorie pro
ſperitatis accipiũt. ⁊ tũc valde defleãt
q2 tarde ad patriã redeũt. tolerare in-
ſuꝑ onera honoris ꝯpellũt̃ amor eos
eternoꝝ conterit. ⁊ gloria de tpalibus
arridet. qui dũ cogitãt q̃ ſint que ĩ iſ
mis tenẽt ⁊ q̃ ſint. q̃ de ſublimibꝫ non
vidẽt. que ſint. q̃ ſe ĩ terra fulciũt. que
aũt de celeſtibꝫ ꝑdiderũt ꝓſperitatis
ſue merore mordẽt̃. q2 ⁊ ſi vident neq̃
q̃ȝ ſe ab ea funditus opprimi penſant
tamen ſollicite cogitationem ſuaȝ in
amore domini ⁊ in eius diſpenſatõe
partiri ſtudent. Vnde bene ſubditur
Et vita hiſ qui ĩ amaritudine anime
ſunt. In amaritudine quippe aĩe ſũt
omnes electi. quia vel punire ſe flen-
do non deſinunt. quod deliquerunt. vl̃
ſe graui merore afficiunt quia longe
huc a facie conditoris proiecti ĩ eter-
ne patrie gaudijs non ſunt. de quorũ
corde bene per ſalomonem dicitur
Cor quod nouit amaritudinem aĩe
ſue. in gaudiũ illius nõ miſcebit̃ alie
nus. In amaritudine ſunt namq; cor
da reproboꝝ. quia ipſis etiam prauis
deſiderijs ſuis affliguntur. ſed eandẽ
amaritudinem neſciunt. quia penſare
quod tolerant ſponte ſua amaritudi-
ne excecati non poſſunt. Ac cõtra cor
bonorum amaritudinem ſuam nouit
cui erũnã exilij qua proiectꝰ lacerat̃.
ĩtelligit et q̃ȝ ſint trãquilla q̃ ꝑdidit.
q̃ȝ ꝯfuſa. ĩ q̃bꝫ cecidit ſentit. Sed hoc

amaricatū cor ad gaudium ſuū ꝗ̄nꝙ
reducitur atꝙ in eius gaudio extrane
us non miſcetur q2 his qui nūc ab hoc
merore cordis foras ſe per deſideria
eijcit ſecluſus tunc ab illa intima ſolē
nitate eius remanebit. Hi itaꝙ qui in
amaritudine anime ſunt mori mundo
funditus ꝯcupiſcunt. vt ſicut ipſi in
ſeculo nihil appetūt ita iā a ſeculo nul
la obligatōe teneāť. R Et plerūꝙ
contingit vt iā homo mūdum mente
non teneat. ſed tñ mundus hominem
occupatōibꝫ aſtringat et ip̄e quidem
iam mundo mortuus eſt. ſed ip̄i mun
dus adhuc mortuus nō eſt. quaſi enim
viuus adhuc mūdus eum ꝯſpicit. dū
alio intentū in ſuis actibꝫ rapere con
tendit. Vñ ꝛ paulus cū perfecte ip̄e ſe
culū deſpiceret et talem ſe videret ait.
mihi mundus crucifixus eſt ꝛ ego mū
do. Mundus quippe ꝛ crucifixus fue-
rat. q2 hūc cordi ſuo iā mortuū nō cu-
rabat. ſed ꝛ ſeip̄m mūdo crucifixerat
qui talem ſe ei exhibuerat vt ab eo ꝗ̄ſi
mortuus ꝯcupiſci nō poſſet. Quia igi
tur nec paulus mundi gloriam quere-
bat. nec a mūdi gloria querebať. ꝛ ſe
mundo ꝛ mundus ſibi crucifixum eſſe
glorificabať. Nō q2 multi appetūt. ſ3
tñ vſꝙ ad culmen extinctōis omīno
de nō aſſurgūt recte gementes dicunt
Quare data eſt ꝛc̄. Vita quippe ama-
ricatis datur cū huius mundi gloria
triſtibus gemētibuſꝙ tribuitur. in ꝗ̄
mimirum vita pena validiſſimi timo
ris ſe afficiūt. q2 ſi ꝛ ip̄i mūdum non
teneāt adhuc tñ tales ſe eſſe metuunt.
qui a mūdo teneāť q2 niſi ei quantulū
cumꝙ viuerēt hos ad vſum ſuū ꝓcul
dubio nō amaret ꝛ mare etenim viua
corpora in ſeip̄o retinet nā mortua ex
tra ſe protinus expellit. Sequiť. Qui
expectāt morte3 ꝛ nō venit. deſiderant
quippe mortificare ſe funditꝰ ꝛ ab om

ni viſa glorie tp̄alis extīguere. ſ3 occl
tis ſepe dei iudicijs vel p̄eſſe in regimi
ne vel occupari iniunctis honoribꝫ cō
pellūť. atꝙ inter hec mortificatione3
pleniſſimā indeſinēter expectant. ſed
expectata mors nō venit quia eorum
vſus temporali glorie etiam nolens
viuit. quam tamen ꝓpter diuinū timo
rem tolerant. ſed intus quidem deſi-
derium pietatis. foras autem explēt
miniſterium ordinis. quatinus nec a
perfectione per intentionem recedāt
diſpoſitioni conditoris per ſuperbia3
cōtradicant. mira etenim diuinitatis
pietate agitur. cum is qui ꝑfecto cor
de ad contemplationem tendit huā-
nis miniſterijs occupať. vt etiā mīris
infirmioribꝫ eius mēs ꝑfecta ꝑficiat
et quo ſeipſum imperfectum reſpicit
inde ad humilitatis culmen ꝑfectior
efficiť. nōnunꝙ enim perfecti viri vñ
deſideriorum ſuorum detrimenta to-
lerant. inde maiora lucra conuerſis a-
lijs portāt. quia dum eis vacare vt ap
petunt non licet rapere ſecū alios qui
bus admiſcentur libet. Fit ergo mira
diſpenſatione pietatis dei vt vñ ſe de
ſpectores eſtimāt. inde locupletiores
ad celeſtis patrie conſtructionem ſur
gant. nōnunꝙ vero idcirco ad accep
ta deſideria minime perueniunt. vt ip
ſa interueniente tarditate. ad eadem
deſideria relaxato mentis ſinu dilatē-
tur et que extenuari fortaſſe īpleta po
terant magna diſpenſatione agitur vt
repulſa creſcant. Sic quippe mortifi-
cari appetunt vt iam perfecte ſi liceat
conditoris ſui faciem contemplentur
ſed eorum deſiderium differtur vt ꝑfi
ciat et tarditatis ſue ſinu innitatur vt
creſcat. Unde bene ſpōſa ī ſponſi ſui
deſiderio anhelans clamat. In lectulo
meo ꝑ noctem queſiui. quem diligit
aīa mea. ꝗ̄ſiui illū ꝛ ñ īueni abſcōdit

ſponſus. dum querit̃ vt nõ inuentus.
ardẽti⁹ q̃rat̃ ⁊ differt̃ vt q̃rẽs ſpon-
ſa capatioꝛ reddita multiplicius quã
doq; inueniat qđ querebat. Sequitur
Gaudetq; vehementer cũ inuenerit
ſepulchꝝ. Sicut eñ ſepulchꝝ locus ẽ
in quo abſcondit̃ coꝛpus. ita diuina
contemplatio quoddã ſepulchꝝ ẽ mẽ
tis. quo abſconditur anima. Quaſi eĩ
huic mundo adhuc viuimus. cũ men
te in eum foꝛas agamur. ſed moꝛtui ĩ
ſepulchro abſcondimur cũ mortifica
ti interius in ſecreto eterne ꝯtempla
tionis celamur. Sancti igit̃ viri ab ĩ
poꝛtunitate deſiderioꝝ tꝑalium. a tu
multu inutiliũ curaꝝ. a clamoꝛe per-
ſtrepentium perturbationũ ſemetip-
ſos ſacri verbi gladio moꝛtificare nõ
deſinũt. atq; intus ante dei faciem in
ſinu mentis abſcondunt. De quibus
Paulus dicit Moꝛtui eñ eſtis vos ⁊
vita veſtra abſcondita eſt cũ criſto in
deo. Qui eñ moꝛtẽ querit. gaudet cũ
ſepulchꝝ inuenit. q2 quo mortificare
ſe appetit valde ad inuentã requiẽ cõ
templationis hylareſcit. vt extictus
mundo lateat ⁊ a cũctis exterioꝝ reꝝ
et tꝑaliũ ꝑturbatõibꝫ intra ſinũ ſe in-
timi amoꝛis abſcondit. Hec gre. Ec-
ce quõ deuoti viri ac religioſi ĩuiti oc
cupantur cũ curis rerũ tꝑaliũ. q̃ vero
ipſas occupatões exterioꝛes ſubeãt
ꝑpter timoꝛẽ dei ⁊ obediẽtiam quã ſu
perioꝛibꝫ ſuis exhibent hoc faciũt.
L Ecõuerſo illi timoꝛe ⁊ amoꝛe dei
carent qui ſecularibꝫ curis libenter in
tendũt. ⁊ quanto magis ꝑ exterioꝛes
occupatões mente diſtrahũtur tanto
frigidioꝛes ĩ dilectõe dei ⁊ celeſti deſi
derio efficiũtur. De hoc ꝑ beatũ gre.
dicitur. Intenti eñ curis ſecularibus
tanto inſenſibilioꝛes intus efficiũtur
quanto ad ea que foꝛis ſunt ſtudioſio
res efficiũt̃. vſu q̃ppe terrene cure a ce
leſti deſidꝰio obdureſcit aĩ⁹. ⁊ dũ ipſo
vſu ſuo durus efficit̃ ꝑ actõẽ ſecli ad
ea emolliri nõ valet. que pertinẽt ad
caritatẽ dei. Hec gre. M Quiue
ro ſic induratur ꝑ affectũ inoꝛdinatũ
in actõibꝫ ſeculi ꝯſciẽtiã acquirit ꝯfu
ſam. cũ aũt in ſe requiẽ ꝑpter remorſũ
conſcientie inuenire nõ poterit cũ in
tentõe foꝛas egredit̃. ⁊ in his que fo-
ris ſunt hoc eſt in voluptatibꝫ carnali
bus ⁊ laſciuijs ⁊ ceteris malis dlecta
cionẽ querit. De hoc bea. aug. in glo-
ſa ſuper pſalteriũ dicit Quiſq; in coꝛ
de ꝑmitur mala ꝯſcĩa. inquietũ habet
coꝛ. q̃ autem quietũ non habet coꝛ. ha
bitare ĩ coꝛde ſuo libenter nõ poteſt ta
les foꝛas exeũt a ſeipſis cum intẽtõe.
et de his que foꝛis ſunt circa coꝛpus
delectantur. quietem in nugis in ſpec
taculis in luxurijs et in omnibus ma
lis querunt. ⁊ qua re ſibi volunt eſſe be
ne extra quia non eſt in illis intus bñ
vnde gaudeant in conſcientia. Hec
aug. N Hi tales qui ſic ſunt per
concupiſcẽtias ſeculi et carnis diſſipati.
querunt in hoc mundo proſperari ali
os rebꝫ ⁊ honoribꝫ ꝑcellere. quietẽ q̃
eſt in monaſterio reputant laboꝛem.
Curam vero et fatigationem quã ha-
bent in rebus ſecularibus exiſtimãt de
lectationem. Iſta tangit Beatus gre
goꝛius. xvi. moraliũ. ſic dicens Quiſ
quis in hoc mundo proſperari appe-
tit. ceteros rebꝫ tranſcendere et hono
ribus tumere. huic nimirum cura ſecu
laris in delectatione eſt quies in la-
boꝛe. Valde enim fatigatur ſi deſit cu
ra ſecularis qua fatigat̃. peruerſe eñ
mentes inde delectabiliter paſcunt̃.
vñ ꝑ ĩquietudinẽ ĩceſſãter agãt̃ Hec
gre. Qui igitur ſic viuunt et talem diſ
ſolutã vitã ducũt. habitum quidẽ religi
onis deferunt ſed concupiſcentijs car
nis dediti mũdo viuũt. Vñ qñ eos cũ

ſecularibꝰ perſonis occupari vel ꝯuer
ſari contigerit. habitu et geſtu ſe eſſe
religioſos ſiſīant ⁊ q̄ꝛ n̄ ſūt q̄ꝺ p̄tēdūt
etiam in ypocriſis vitiū incidūt. quo/
rum ſtudiū eſt nō virtutes amare. ſed
vitia palliare ⁊ tegere. De quibꝰ dic̄
beatus Ber. P Triſticia ypocri/
tarum non in corde ſed in facie eſt. o/
ues ſunt habitu ⁊ vulpes actu ⁊ crude
litate lupi. Neq̄ em̄ eſt apud eos vir/
tutes colere ſed celare vitia. Hec ber.
Poſt ypocriſim ſequūtur etiā alia vi/
cia q̄ monachos tales īordinatos ap/
prehendunt ſcꝫ ſuꝑbia auaricia. que ī
religioſis ſunt valde rep͛henſibilia.

Q De ſuꝑbia eoꝝ dicit beatus ber.
Magis ammiranda eſt ſuꝑbia mona
choꝝ q̄ꝫ luciferi. ille ſuꝑbiuit in celo.
iſti in cenobio. ille in delicijs. iſti ī mi
ſerijs. ille optus omni lapide p̄cioſo.
iſti in ſacco ⁊ cilicio. R De aua
ricia vero eoꝝ dicit beatus Jero. Qui
amat pecunias deum amare nō poteſt.
Si peculiaritas in monachis ſit neq̄
cōcordia neq̄ pax in ꝯgregatōe eoꝝ ē
vel erit. Quid eſt monachi habitus ni
ſi deſpectio mūdi quō ergo mundū de
ſpiciunt qui querūt auꝝ. vbi auꝝ ibi ⁊
viciū. placet tibi criſti milicia nō que
ras lucra. Poſt huiuſmōi aūt vitia iā
p̄miſſa monachū inordinatū ⁊ diſſo/
lutū multa alia incōueniētia ſequunt̄
S Nā ſunt multi fratres inordīa
ti in diuerſis ꝯuētibꝰ. quibꝰ mōaſteri
um vel ambitus carcer eſt. lectio ablo
minatō. quies vexatō. ſilentiū tediuꝫ
Hi tales terū t̄paliū damna gemunt
ruinam vero virtutū nō plāgūt ad la/
crimaꝝ ꝯpunctōꝫ rudes et indocti ad
recitandum fabulaꝝ nugas facūdi cū
ſtant ad orandū nō plorant nec ſuſpi/
rant. Cū vero ſunt in auditorio rident
et in cachinno exaltāt vocem ſuam. et
alia q̄ꝫplura ſatis rep̄hēſibilia ⁊ ablo

minabilia. qui ſolent exercere religiō
ſi inordinati et diſſoluti. Quoꝝ exe/
crabilem conuerſatōꝫ. Anſhelmus in
quadam auctoritate tangit ſic dicens
Sunt quidā in congregatōe. qui faci
unt ad oculū ſeruitium quibꝰ clauſtꝝ
carcer eſt: caritas cathena eſt. ꝯtinētia
ꝯpedes. lectio ablo⁊iatio. quies vex
atio. ſilētiū amaritudo. meditatō faſti
diū. Hi tales ad diſcurrēdū huc atq̄
illuc ꝓmpti. ⁊ alacres ad ſedēdū. in
clauſtro egri ⁊ debiles ad p̄candū de
um bruti ⁊ muti. ad tractādū de bobuſ
⁊ ouibus aſtuti ⁊ acuti. damna rerum
temꝑaliū gemūt ⁊ plangunt. ruinam
virtutū nō dolēt nec ſentiūt ad inueſti
gandū lacrimaꝝ ꝯpūctōꝫ rudes ⁊ in
docti. ad recitādum fabulaꝝ nugas fa
cundi ⁊ faceti. Cū ſtāt ad orandū nec
plorāt nec ſuſpirāt cū ſedent in audi
torio in riſu ⁊ chachīno exaltāt vocē
ſuam Abbati adherent pro cibis ⁊ po
tibꝰ potius. q̄ꝫ pro vite merito aut ſan
ctitate. Priorem obſequunt̄ ꝓ q̄ꝫuiſ
portiuncula quam exſpectāt. non pro
ſpiritualibꝰ exercicijs que ipſi nō amāt
In pſalmodia ſtertūt ⁊ ſomniāt in le
cto detrahunt ⁊ diiudicant. iſti tales ſe
ſe ignorant mundum amāt. deſideria
carnis adhuc ſuſpirant. ab ignorātia
ſui oritur ſecuritas. ex concupiſcentia
mundi leuitas. ex deſiderio carnis ſu
perflua cura et cordis anxietas Secu
ritas reddit eos tepidos. leuitas va
gos. cura diuiſos per ſecuritateꝫ tepe
facti vacant per leuitateꝫ. a preceptis
molleſcunt. per anxiam curam turbā
tur ⁊ anxij fiunt. Hec anſelmus. Bea
tus etiam Bernardus huiuſmodi per
uerſas ac vicioſos hominum condic
tiones rep̄hendēs dr. O homo velox
ad menſam. tardus ad eccleſiā potēs
ad potādū. ſꝫ eger ad pſallēdū piger ad vigil
ad fab'las. ſōnolēt' a d vigilias ꝓmpt'

ad loquendum. ſed inuitus ad pſallē
dum. ꝓmptus ad detractōem ſed tar/
dus ad orōnem. inuidie amator. chri
ſti ꝑſecutor. feſtucam reſpiciens ſꝫ tra
bem non ꝯſiderans. alterius mala con
temnens ſed ſua non deſerens ceteros
rephendis. ſed teipſum non corrigis
malicie inuentor ſed diſcipline deſtru
ctor. amicus viciorꝝ ſed hoſtis virtutū
Hec ſunt que hoīem excecant ⁊ a deo
ſepant. hec ſunt que hoīem ꝯuerſuꝫ ad
veritatem faciunt ꝑuerſum monachū
demoniacū. chriſtianū antichriſtū. hec
ber. Ex his igit̃ dictis iam premiſſis
colligere poſſumus ad quātas inordi/
nationes ⁊ diſſolutōnes deuenerit ſta
tus monachorꝝ. Quod iterꝝ beatus ber.
ꝯmemorans vitam ⁊ ꝯuerſatōnem de
teſtabilem quorundam modernorum
monachoruꝫ ſic dicit. Quis in princi
pio cum ordo cepit monaſticus ad tan
tam crediderit monachos inertiam de
uenire. O quantū diſtamus ab his qui
in diebꝰ anthonij extiterunt monachi
Siquidem illi cū ſe inuicem per tem/
pus ex caritate reuiſerent tanta ab in/
uicem auiditate panē angelorꝝ ꝑcipie
bant. vt corporis cibo penitus obliti di/
em plerumqꝫ totum ieiunis ventribꝰ.
non mentibꝰ tranſigerent. Et hic erat
ordo rectus qñ digniori parti plus al's
prius ſeruebat̃. nobis autem ꝯuenien/
tibꝰ in vnum iam non eſt dominicā ce
nam manducare. paneꝫ quoqꝫ celeſtē
nemo eſt qui requirat. nemo qui tribu
at. nihil de ſcripturis. nihil de ſalute a
nimarꝝ. ſed nuge ⁊ riſus ⁊ verba ꝓfe/
runt̃ inter prandendum. quantum fau
ces dapibꝰ tantū aures paſcunt̃ rumo
ribꝰ. quibꝰ totus intentus modum ne
ſcias in edendo. interim auteꝫ fercula
ferculis apponunt̃. ⁊ ꝓ ſolis carnibus
a quibꝰ abſtinet̃ grandium piſciū cor
pora duplicant̃. tantoqꝫ accuratiore ⁊

arte cocorꝝ prepantur. quatenus qua/
tuor ⁊ quīqꝫ ferculis deuoratis prima
non impediant nouiſſima. nec ſatie/
tas minuat appetitū. venter quippe onē/
ratur dum neſcit. ſed varietas tollit fa
ſtidiū. ⁊ dum iam ſtomachus crebris
ructationibꝰ impletū ſe indicat. nec dū
tamen curioſitas ſatiat̃. Infelix ergo
ſtomachus cum omnia ſuſcipe cogit̃.
oppreſſus magis obruitur qꝫ reficitur.
⁊ iam vero ſic ſurgenti a menſa quid a
liud libet niſi dormire. Si autem ad vi
gilias indigeſtum ſtomachū cogeris
ſurgere non cantū ſed planctū potius
extorquebis. Miror etenim vnde in/
ter monachos tanta intemꝑantia in ci
bis ⁊ potationibꝰ. in veſtimentis ⁊ le/
ctiſternijs. in equitaturis ⁊ ꝯſtruēdis
edificijs moleſcere potuit. Ecce enim
ꝑcitas putatur auaricia. ſobrietas au/
ſteritas credit̃. ſilentiū triſticia repu/
tat̃. Econtra remiſſio diſcretio dr̃. lo
quacitas affabilitas. cachinnatio io/
cunditas. mollicies veſtimentorum ⁊
equorꝝ faſtus honeſtas lectorꝝ. ſuperflu
us cultus mundicia. cumqꝫ hoc alteru
trum impendimus caritas appellatur
Iſta enim caritas deſtruit caritatē. hec
diſcretio diſcretionem ꝯfundit. talis
miſcdia crudelitate plena eſt. qua vi/
delicet ita corpori ſeruitur vt anima iu/
guletur. hec bernar. Ecce videmus quā
ta indecentia diſſolutio ⁊ inordinatō
per religioſas ꝑſonas modo geritur in
ſancto ordine. ⁊ ideo merito dolendū

¶ Nam quilibet qui ſic peruerſe
agit in quo abrenūciauit ſeculo. Ille
vocatus eſt quippe monachus ad ordi
nem ꝓpter hoc vt tribulatōnem ſuſtine
at. ⁊ de ſeculari leticia ipſe ſollicitus
eſt. Vocatus eſt ad nuditatem. ad ſitī
ad vigilias. ad lamentatōem. ad taci
turnitatē ⁊ humilitatē ⁊ ceteras virtu
tes. ⁊ ipſe in omnibꝰ cōtrarium facit.

Quid igiť talis monachus faciet cuꝫ
iudicatur? fuerit in extrema hora mor
tis ſue. De hmōi religioſis abbas ef
frem. in quadā omelia ſic dicens eſt.
In quo huic ſeculo renunciaſti ſi kme
curſum requiē ſecularem requiris. in
tribulationem quippe vocatus es. ⁊ tu
de ſeculari ꝓcūctaris leticia in nudita
tem vocatus es. ⁊ tu de veſtimento ſtu
dium habes. In ſitim quoqꝫ vocatus
es. ⁊ aquā rennuens vinum bibere de
lectaris. ad ꝑlium nihilominus inui
tatus ⁊ ſine armis ſpūalibꝫ tu ꝯgredi
cupis. Ad vigilias quoqꝫ vocatus es.
⁊ tu inercia ſomni atqꝫ pigricia reſol
ueris ad fletū. ⁊ ad lamentationeꝫ vo
catus es. ⁊ tu cū chachinno riſum ef
fundis. In taciturnitatē vocatus es.
⁊ tu multiloquio vano delectaris in ſe
ꝑatione vocatus es. ⁊ tu vicinitatem
negligentiū vitam ſuā non refugis.
heredem te regni ſui vocauit criſtus. ⁊
tu que terrena ſunt ſapis. In manſue
tudinē ⁊ humilitatem vocatus es ⁊ tu
ſuꝑbꝫ ⁊ elatus incedis. In aſſiduam
meditationem ⁊ collationē vbi voca
tus es. ⁊ tu vnius hore ſpaciū faſtidire
incipis. Et q̄d ei in illa die dicturus
es ſi tua vicia expurgare neglexeris.
queſo dilectiſſimi ſic agite vt cū fidu
cia ſimus añ tribunal terribilis ⁊ ma
gni regis ⁊ in ꝯſpectu miliū ſanctoꝝ.
hec Effrem abbas V Eſt etiā ali
ud q̄ꝺ ſatis reꝑhenſibile ē in ſancta re
ligione videlicet de ꝑlatis ⁊ ſubditis
nā ſunt nōnulli ꝑlati. qui ꝓpter ſtatum
ꝑlationis. quē hñt ſuꝑ alios. ſe extol
lunt ſubiectos ſibi deſpiciunt. ⁊ quos
poteſtate ꝑcellunt etiā vite meritis ſe
ꝑcellere credūt. cūctis ſapiētiores ex
iſtimant ſe eē. qꝛ vident ſe ceteris am
plius poſſe. cū laudanť extolluntť ⁊ ta
les ſe eē credunt. q̄les ſe foris audiūt
X Sꝫ quilibet ꝑlatus ſuā fragilita
tem debet aſpicere ⁊ ſe in corde ſuo hu
miliare ac ꝑ humilē ꝯuerſationē ſuis
fratribꝫ ſtudeat ſe ꝯformare. ⁊ tñ zelo
dei peccantibꝫ. ꝑ cenſuram iuſticie dꝫ
obuiare De talibꝫ ꝑlatis beatus greg.
xxvj. moral. ſuꝑ illo verbo Deus po
tētes non abijcit cuꝫ ipſe ſit potens ſic
dī. In vſu vite mortalis. quedā ex ſe
metipſis ſunt noxia. quedam vero ex
hiis que circa ipſa vſantur Ex ſemetip
ſis quedā noxia ſunt ſicut peccata atqꝫ
flagicia. quedā vo nōnunqꝫ nobis ex
hiis que circa ipſa ſunt nocent. ſicut tē
poralis potentia. magna eſt eñi tpalis
potentia. que apud deū meritū ſuum
de bona adminiſtratione regiminis in
uenit nonnūqꝫ tñ qui preminet ceteris
elatione cogitationis intumeſcit. ⁊ dū
ad vſum eius cūcta ſubiacent. duꝫ ad
votū velociter iuſſa ꝯplenť. dum oēs
ſubditi ſi qua bene geſta ſunt laudibus
efferunť. male geſtis aūt nulla auctori
tate ꝯtradicunt. Dum plerumqꝫ lau
dant etiā q̄ꝺ obiurgare debuerūt ſedu
ctus ab hiis que infra ſubdunť ſupra ſe
animus attolliť. ⁊ dum foris im mēſo
fauore circūdať. intus veritate vacua
tur. atqꝫ oblitus ſui in voces ſe ſpargit
alienas. talē ſe credit. qualē interius
diſcernere debuit. ſubiectos deſpicit.
eoſqꝫ equales ſibi nature ordine non
agnoſcit ⁊ quos forte poteſtate excelle
rit tranſcendiſſe etiam ſe vite meritis
cūctis ſe amplius eſtimat ſapere. qui
bus ſe videt āplius poſſe Plerūqꝫ dūꝫ
ſubiectoꝝ affluentia aīmus inflať in
flurum ſuꝑbie ipō potentie faſtigio le
nocinante corrumpiť. Omnis eñi po
teſtas cauta regentis indiget vita. igi
tur bene hanc exercet ille. qui ſcit ꝑ il
lam ſuꝑ culpas ſe erigi. ſcit etiā cum
ceteris equalitateꝫ poni. Humana eñi
mens plerumqꝫ extolliť. etiam cū nul
la poteſtate fulcitur. quanto magis in

altum ſe erigit. ⁊ cum ſe etiã poteſtas
adiungit. Cũ ergo potentie tpalis mi
niſteriũ ſuſcipit ſumma cura vigilan-
dũ eſt. vt ſciat quiſqꝫ ⁊ ſumere ex illa
quod adiuuat ⁊ purgare qđ temptat ⁊
ſe equalem cuz illa ceteris tenere. ⁊ ſe
tñ peccantibus zelo vltionis preferre.
Quam diſcretõez agnoſcimus ſi pau
lum imitemur. paulus bene agẽtibus
fratribꝫ prelatũ ſe eſſe neſciebat cũ di
ceret. Non qꝛ dominamur fidei veſtre
ſed adiutores ſumus gaudij veſtri. Atꝫ
ilico ſubiunxit. fide eñ ſtatis. Ac ſi di
ceret. ideo nõ dominamur fidei veſtre.
qꝛ fide ſtatis. equales ei vobis ſumus
vbi vos ſtare cognoſcimus. quaſi ſe p̃-
latum fratribꝫ eſſe neſciebat cum dice
ret. facti ſumus puuli in medio veſtꝝ.
nos aũt ſeruos veſtros habetis per ihe-
ſum chriſtũ. ſed tñ cũ culpa que corri-
gi debuiſſet inuenit. ilico ſe magiſtruz
eſſe recoluit dicens Quid vultis. in v̄
ga veniã ad vos. hec grego. A De
ſubditis etiam ſciendũ ꝙ ſunt nõnul
li fratres ꝯuentuales qui prelatos ſu-
os in factis ſuis dijudicant ⁊ etiam ſu
per eos murmurant. ⁊ mores eorũ per
verba indecentia corrigunt. ſeip̃os ve
ro incorrectos relinquunt. nec aliquã
diligentiã adhibent vt ꝓprium ſtatũ or
dinent ad ꝑfectum virtutis. Quãdoqꝫ
etiam cogitant ſi in dignitate aut offi-
cio eſſent melius diſponere vellent qꝫ
illi ordinare hec. ſuum autẽ ſtatum in
quo ſunt nec ſollicite diſcutiunt nec e-
mendant. B Sed quilibet deuo-
tus ac religioſus ſubditus ſuam ꝯſciẽ
tiam reſpiciat. ⁊ prelatoꝝ ſuorũ facta
non iudicet nec reprehendat. Et quã-
uis forte fuerit in eoꝝ vita qđ iure re-
p̃hendi poſſit. ipſi tamen ꝓpter hoc ſuo
ſuperiori reuerentiã exhibere nõ omit
tant. opa tamen eoꝝ ſiqua reprehenſi-
bilia ſunt imitanda non ſunt. Attẽde
re etiam debet ſubditus ꝙ poteſtas re-
giminis ſiue prelatura nõ poteſt admi
niſtrari ſine ſtudio cure temporalis. Un
de ꝙ ipſi vexant in exterioribꝫ occupa
tionibꝫ. inde ſubditi ſine omni ſollici
tudie melius vacare poſſunt in dei lau
dibꝫ. Et cuz ſubditus ac religioſus in
ſuo clauſtro ac ambitu exiſtens bonis
moribꝫ ⁊ virtutibꝫ rutilat. ſuum ſupe-
riorem qui curam exteriorẽ gerit non
accuſet. De hoc tractat beatus grego.
xxv. moꝝ. ſic dicens Subditoꝝ mẽs
ad cuſtodiam humilitatis edomat. ſi
infirmitas ꝓpria inceſſanter attendit
ſed tunc vires noſtras examinare vera
citer negligim⁹. cũ de nobis fortia cre
dimus. ⁊ idcirco eos qui nobis p̃ſunt
diſtricte iudicamus. Quo enim noſip
ſos minus agnoſcimus eo illos quos
reprehendere nitimur plus videmus.
Cõmunia hec mala ſunt que ſepe a ſub
ditis in prelatos. ſepe a prelatis ĩ ſub
ditos ꝯmittunt. qꝛ omnes ſubditos
qui preſunt minus qꝫ ipſi ſunt ſapien
tes arbitrant. Et rurſum qui ſubiecti
ſunt rectoꝝ ſuoꝝ actiones iudicant. ⁊
ſi ipſos regimẽ tenere ꝯtingeret. ſe po
tuiſſe agere melius putant. Unde ple
rumqꝫ fit ꝙ ⁊ rectores minus pruden
ter ea que ſunt agenda videant. qꝛ eo-
rum oculos nebula elationis obſcurat
Et nõnunqꝫ is qui ſubiectus eſt hoc cũ
prelatus fuerit facit qđ dudũ fieri ſub
iectus arguebat. Et ꝓ eo ꝙ illa que iu
dicauerat ꝑpetrat ſaltem qꝛ iudicabat
erubeſcit. Igit ſicut prelatis curandũ
eſt ne eoꝝ corda ſingularis ſapĩe loc⁹
ſupior extollat. ita ſubiectis ꝓuidẽdũ
eſt ne ſuoꝝ rectoꝝ facta diſpliceãt. Si
aũt magiſtroꝝ vita iure reprehenditur.
oportet vt eos ſubditi etiã dum diſpli
cent venerent. Sed hoc eſt ſolerter in
tuendũ. ne aut quem venerari neceẽ eſt
imitari appetas. aut quem imitari de-

ſpicis venerari ꝯtemnas. ſubtilis em̄
via tenenda eſt rectitudinis videlicet
⁊ humilitatis. vt ſic reprehenſibilia ma
giſtroꝝ facta diſpliceāt. quatenus ſub
ditoꝝ mens a ſeruanda magiſtri reue
rentia non recedat. Sunt vero nõnul-
li qui ſi paꝝ quid de ſpirituali ꝯuerſati
one inchoanti cū rectores ſuos tꝑalia
agere ⁊ terrena ꝯſiderant. mox ordinē
ſupne diſpenſationis accuſant. ꝙ ne-
quaq̄ bene ad regendum p̄lati ſunt. ꝑ
quos ꝯuerſatōis infime exempla mō
ſtrant̄. Sed hi nimirum dū tꝑare ſe a
ſeniorum ſuoꝝ reprehenſione negligunt
culpe ſue negligentibus meritis ſuis
vſq̄ ad reprehenſionem ꝯditoris exce
dūt. cuius profecto diſpoſitio inde ab
humilibꝰ rectior agnoſcit̄ vnde ab ela
tis nō recte iudicat̄. q2 em̄ poteſtas re
giminis adminiſtrari nō poteſt ſine ſtu
dio tꝑalis. Aliqñ oīpotens deus mi-
ra diſpenſatione pietatis vult tenere
ſpūalium mentes a terrena cura. diſ-
iuncte ſunt. onus regiminis duris ac
laborioſis cordibꝰ iniungit. vt tanto
illi ab hoc mūdo ſecurius lateant quā
to hi exterius ſollicitudinibꝰ libenter
elaborant. In exhibitione quippe ſuſ-
cepti oneris ꝓ ipſis quoq̄ vtilitatibꝰ
ſubditoꝝ dure vie tolerande ſunt hu-
mane ſeruitutis. Et ſepe vt dictum eſt
miſericors deus quos tenere diligit e-
os ſollicite ab externis actionibꝰ abſ-
condit. Nam ⁊ plerumq̄ paterfami-
lias ad eum laborem ſeruos dirigit. a
quo ſubtiles filios ſuſpendit. Et inde
filij ſine vexatiōe decori ſunt. vñ ſerui
in puluere fedant̄ ¶ Quod q̄ recte
in eccl̄ia diuinit' agat̄ ipſa tabernaculi
ꝯſtructione ſignat̄ Ad moyſen quippe
diuina voce precipit̄ vt ad tegēda ſan
cta ſanctoꝝ ex biſſo cocco atq̄ iacīcto
vela texent̄. iuſſumq̄ eſt vt ꝓtegendū
tabernaculum vela cilicina ⁊ pelles ex-
tenderent̄. que nimiꝝ vel pluuias vel
ventos vel puluerē tolerarent. Quid
ergo ꝑ pelles ⁊ cilicia quibꝰ tabernacu
lū tegit̄ niſi groſſas hoīm mentes acci
pimus que aliqñ in eccl̄ia occulto dei
iudicio quāuis dure ſint p̄ferunt̄. que
q2 ſeruire curis tꝑalibꝰ non renitunt̄
oꝝ vt temptationū ventos ⁊ pluuias de
contrarietatibꝰ huius mūdi portent.
Quid vero ꝑ iacinctū coccum biſſum
q̄ ſignat̄ niſi ſanctorū vita tenera vel
clara q̄ dū caute in tabernaculo ſub ci
licijs abſcondit̄. ſua integra pulcritu-
do ſeruat̄. vt em̄ intra interiora taber-
naculi. biſſus fulgeat coccus choruſcet
iacinctus ceruleo colore reſplendeat.
deſuꝑ pelles ⁊ cilicia imbres ⁊ ventos
⁊ puluerē portent Qui igit̄ ⁊ magnis
virtutibꝰ in ſancte eccl̄ie ſinu ꝓficiunt
ꝓpoſitoꝝ ſuoꝝ vitā deſpicere non dēt
cū vacare eos rebꝰ exterioribꝰ vident
q2 hoc ꝙ ipſi ſecuri intima penetrāt ex
illoꝝ adiumento eſt. qui ꝯtra ꝓcellas
ſeculi huius exterius laborāt. Quam
em̄ candoris ſui grām retineret ſi biſ-
ſum pluuia tangeret. aut q̄d fulgoris
⁊ claritatis coccus ⁊ iacinctus oſten-
deret ſi hec ſuſceptus puluis fedaret.
Sit ergo deſuꝑ textura cilicij fortis
ad puluerem. ſit inferius color iacin-
ctus aptus ad decorem. ornent eccl̄ias
qui ſolis rebꝰ ſpiritualibꝰ vacant. te-
gant eccl̄iam quos ⁊ labor reꝝ tꝑalium
grauat Nequaq̄ ergo contra rectores
ſuoꝝ exteriora agentem. murmuret is
qui intra ſanctam eccl̄iam ſpiritaliter
iam fulget. ſi em̄ tu ſecure interius vt
coccus rutilas. cilicium quo ꝓtegeris
cur accuſas. hec grego. ¶ D ¶ Circa
hoc etiam notandū ꝙ ſunt nõnulli ſub
diti. q̄ cū ꝯſpiciunt p̄latos ⁊ ſuperiores
ſuos vite inordinate ⁊ voluptatibꝰ de-
ſeruire ac negocijs ſecularibꝰ nimis
intendere. eo audacius ad laſciuias ⁊

ad alia inconuenientia etiã ipſi ſolent
frena laxare. q2 tanto minus timẽt ex
cedere ⁊ inordinate viuere quanto ma
gis ꝯſiderant illos qui eis deberent ꝑ-
eſſe viam veritatis ac diſcipline decli-
nare. De hoc beatus greg. in mora. ſic
dicit. Sciendũ eſt q2 qd̓ a minoribus
voluptuoſe agitᷣ maioꝝ diſciplina co-
hibetᷣ. Cum vero maiores ipſi volupta
ti deſeruiunt nimiꝝ minoribꝫ laſciuie
frena laxantᷣ. Quis enim ſub diſcipli
ne ꝯſtrictõne ſe retineat. qñ ⁊ ipſi qui
ius diſcretõnis accipiunt ſeſe volupta
tibꝫ relaxãt. Quia ꝯtra nos hoſtis tũc
vehementius vires accipit. qñ ⁊ ipſos
qui ꝓ cuſtodia diſcipline prelati ſunt.
ſibi ſeruire leticie cognoſcit. tanto eñ
licentius ad feriendũ occupat. quãto
⁊ hi qui intercedere poterant volupta
ti vacant. Sic etiam dum ꝓ vtilitate
ſubditoꝝ rectores nimis temporalibꝫ
curis inſeruiunt. pleriqꝫ eoꝝ exemplo
decreſcunt. qd̓ verum valde quis eẽ ab
neget cuꝫ curari a paſtoribꝫ terrena qꝫ
celeſtia ſollicitius vident. hec grego.
¶ Mouere etiaꝫ forſan aliquos
poteſt. cur omnipotens deus nõnullos
qui videbanᷣ eſſe bone ⁊ ſancte vite ex
tare permittat ⁊ in pctm̃ cadere. De
hoc ſciendũ eſt ꝙ ſunt plures cauſe ꝑ
ter quas hoc accidere ſolet. Nam ſunt
nonnulli qui aliquam virtutẽ habent.
vel etiam plures per quas innoteſcunt
hominibꝫ ⁊ ideo veneranᷣ. ſed in qui-
buſdam vitiis ſiue peccatis occulte in-
uoluti ſunt que a ꝓximis ignorantur.
⁊ ideo dñs qui eſt inſpector cordium
nonnunqꝫ tales in aperta vitia cadere
ꝑmittit vt cognoſcanᷣ ab aliis mani-
feſte quales ſunt qui prius in occulto
vitioſi fuerunt. Eſt ⁊ alia cauſa ꝓpter
quam permittunᷣ in peccatum cadere
videlicet ſuperbia vel elatio. Sunt nã
qꝫ nõnulli qui caſtitatis ꝟtute preemi
nent ſed humilitatem cordis non ha
bent. ⁊ cum occulte per ſuperbiam eri
gunᷣ manifeſte in carnis facinora cor-
ruere permittunᷣ. ¶ Sed notan
dũ ꝙ nõnunqꝫ caſus iſtorũ eſt cautela
electoꝝ. nam electi cũ reſpiciũt tales
in quodam religioſo ſtatu eſſe. ⁊ tñ ꝑ
ter occulta alia vitia. aut ſupbiam in
carnis lubricum vel alia peccata cade-
re. talia inqꝫ ꝯſiderantes incipiunt de
um magis timere. ⁊ in cunctis q̃ agũt
ſtudent cautiores eſſe ⁊ in humilitate
perſeuerare. Iſta tangit beatus grego.
xxxiii. morali. exponens illud iob. Et
ſternet ſibi auꝝ quaſi lutum ſic dicẽs.
Mouet fortaſſe aliquem. cur miſeri-
cors deus ꝑmittit fieri iſta vt leuiathã
iſte nunc per ſuggeſtiones validas au
rum. id eſt viros ſanctitatis claritate
fulgentes. quaſi lutũ ſibi vitiis inqui-
nando ſubſternet. ſed citius reſponde-
bimus. q2 aurum qd̓ prauis eius per-
ſuaſionibꝫ quaſi lutum ſterni potuerit.
aurũ ante dei oculos nunqꝫ fuit. Sepe
namqꝫ homo multis peccatis inuolui-
tur ⁊ in vna aliqua virtute magnus vi
detur. ipſa quoqꝫ virtus inanis deficit.
q2 dum innoteſcit hominibus ꝓculdu
bio laudaᷣ. eiuſqꝫ laus inhianter appe
titur vnde fit vt ipſa quoqꝫ virtus nõ
ſit. dum abſcondit qd̓ diſplicet. ꝓdit
qd̓ placet. que vtriqꝫ eſſe merita apud
deum poſſunt. quando ⁊ mala occulta
ſunt ⁊ bona publicata. Plerumqꝫ eñ
vt diximus latet ſuperbia ⁊ caſtitas in
noteſcit. atꝫ ideo diu oſtenſa caſtitas
circa finem vite perditur. q2 cooperta
ſuperbia vſqꝫ ad finem incorrecta reti
neᷣ. Alius elemoſinis vacat. propria
diſtribuit. ſed tñ multis iniuſticiis ſer
uit. vel fortaſſe linguã in detractõnibꝫ
exerit. Et fit plerũqꝫ vt is qui miſeri-
cors fuerat. iuxta fineꝫ vite ſue ⁊ rapa
citatis ⁊ crudelitatis ſtimulis inarde-

ſcat quod valde iuſto iudicio agitur ꝙ
perdat̄ ante hoīes vnde hoīb9 placuit
qui hoc vnde deo diſplicuit corrigere
nunꝗ curauit. alius patientie ſtudet
ſed inuidere alijs ⁊ ſeruare maliciam
in corde nō cauet. Fit qūoqꝫ impatiēs
q2 latebat dolens Hi itaqꝫ ꝑ aliquid
aurum ſunt ⁊ per aliquid lutū atqꝫ hoc
aurum quaſi lutum ſternit̄. quando oc
cultis exigentib9 meritis etiaʒ virtus
que publice claruerat diſſipat̄. Sepe
etenī omnipotens deus occulta quorū-
dam mala diu tolerat. ⁊ aperta eorum
bona electoꝝ ſuorum vſib9 profutura
diſpenſat nam nōnulli mundū nequa
quam funditus deſerentes. non perſe-
ueraturi anguſtum iter aripiunt. ſed
ad querendam anguſtam portaʒ exem
plo ſuo eos qui ꝑſeueraturi ſunt accen
dunt Unde ⁊ plerūqꝫ ↄtigit vt ipſum
hoc ꝙ bene viden̄t viuere non ſibi ſed
potius ſolis electis viuant. dum exem
plis ſuis ad bene viuendi ſtudia perſe-
ueraturos aut non perſeueraturi pro-
uocant. Sepe quoſdam videmus viā
ingredi ad locum propoſitum feſtina-
re. quos alij quia euntes conſpiciunt
ↄſequunt̄. eundem pariter locum pe-
tunt. ſed fit plerūqꝫ vt irruente aliquo
in placationis articulo. poſt ſe redeant
qui preibant ⁊ hi ad locuʒ veniant. qui
ſequebant̄. Idcirco enim virtutis iter
non perſeueraturi inchoant vt eis qui
peruenturi ſunt. qua gradiantur viam
oſtendant. quorum videlicet caſus vti
litate non modica electorum profecti
bus ſeruit. q2 illorum lapſum dū ↄſpi
ciunt. de ſuo ſtatu ↄtremiſcunt ⁊ ruīa
que illos damnat. iſtos humiliat Diſ
cunt enī in ſuperni adiutorij prote-
ctione confidere. dum pleroſqꝫ ↄſpici
unt de ſuis virib9 cecidiſſe. Quando
ergo bene agere viden̄t reprobi. quaſi
planū iter electis ſeqn̄tib9 monſtran-
tur. Quando vero in lapſum nequicie
corruunt. electis poſt ſe ꝓgentib9 qua-
ſi cauendā ſuꝑbie foueam oſtendunt.
Hec greg. De hoc etiam habet̄. xxvj.
mora. vbi idem beatus grego. tractās
illud. Qui docet nos ſuꝑ iumēta terre
ſic dicit. Iumenta terre ſunt. qui vſu
vite carnalis yma appetunt. volucres
vero celi ſunt. qui ſuperbe curioſitatis
ſtudio ſublimia ꝑſcrutant̄. illi viuen-
do ſe deponunt. infra ꝙ̄ ſunt iſti. inqui
rendo ſe eleuant vltra ꝙ̄ poſſunt. illos
in īfimis voluptas deijcit carnis. iſtos
quaſi in ſuꝑiorib9 erigit libido curioſi
tatis. illis ꝑ ſacra eloquia dicit̄ Noli
te fieri ſicut equus ⁊ mulus. quib9 nō
eſt intellectus. iſtoꝝ ſuꝑb9 labor incre
patur cū dr̄. Altiora te ne queſieris ⁊
fortiora te ne ſcrutatus fueris Docet
igit̄ nos deus ſuꝑ iumenta terre ⁊ volu
cres celi. quia dum hoc qd̄ ſumus ag-
noſcimus nec carnis nos infirmitas
deijcit. nec ſpiritus ſuꝑbia eleuat. nec
defluendo de ſublimib9 inflammamur
Qui enī labit̄ carne. iumentoꝝ appeti
tu ꝓſternit̄. qui vō extollit̄ mente. mo
re volucrum q̄ſi leuitatis penna ſuble-
uat̄. Sed ſi vigilanter attendit̄. vt ⁊
mētis humilitas ⁊ carnis caſtimonia
teneatur. cito cognoſcimus. quia alte
rum cuſtoditur ex altero. nam ſepe ſu-
perbia luxurie ſeminarium fuit. quia
dum eos ſpiritus quaſi in altum erex
it caro in infimis merſit. Hi enī voti
us ſecrete eleuātur ſed poſtmodū pub
lice corruunt. quia dum occultis intu
meſcunt motibus cordis. apertis ca-
dunt lapſibus corporis. Sic ſic elati
iuſta fuerant feriendi retributione vt
q2 ſuꝑbiendo ſe hoīb9 ꝓferunt. luxuri
ando vſqꝫ ad iumentoꝝ ſimilitudinē de
uoluāt̄. hō q̄ppe cū in honore eē nō in
tellexit. ↄparatus eſt iumētis ⁊c̄. Quaſi
ſcientie eī illos in altū ꝑna ſubleuaue

rat. de q̇bꝫ paulꝰ dicebat Qꝛ cū ꝯgno
uiſſent deū non ſicut deū glorificauerīt
⁊ gratias egerunt. Quomō autem iu
mentoꝝ aut pluſ q̄ꝫ iumentoꝝ volupta
te ceciderunt ſubdit dicens Tradidit
illos deus in deſideria cordis eoꝛuꝫ in
immundiciā. Ecce caro merſit quo ſu
perba ꝯſcientia ſubleuauit. ⁊ a volatu
volucrum vltra appetituꝫ lapſi ſunt iu
mentoꝝ. atqꝫ inde ſub ſe ꝓſtrati ſunt.
vnde ſuper ſe ire videbanẝ. Curandū
itaqꝫ eſt ⁊ omni cuſtodia mens a ſuper
bie tumoꝛe ſeruanda. non enim añ ocu
los dei vacue tranſuolant cogitatōes
noſtre. ⁊ nulla momenta tp̄is per ani-
mum tranſeunt ſine ſtatu retributōis
Intus ergo videt deus ꝙ mentem ele
uat. ⁊ idcirco foris ꝑmittit inualeſce-
re qđ dedonat. intus prius extolliẝ qđ
foris poſtmođ luxurie coꝛruptōe feria
tur. Occultam videlicet culpā ſequiẝ
aperta percuſſio. vt malis exterioꝛibꝫ
interioꝛa puniānẝ ⁊ coꝛ publice coꝛru
at qđ latēter tumebat. Proinde ꝑ hu-
militatis cuſtodiam ſeruanda eſt mū-
dicia caſtitatis. Unde. Si enī pie ſpi
ritus ſub deo premiẝ. caro non illicite
ſuper ſpūm eleuaẝ. Habet quippe ſpi-
ritus ꝯmiſſum ſibi dominiū carnis. ſi
tū ſub domino recognoſcit iura legiti-
me ſeruitutis. nam ſi autoꝛē ſuperbiē
do ꝯtemnit. ⁊ iure a ſubiecta carne pre
lium ſuſcipit. Unde ⁊ ille pꝛimus hō
inobediens mox vt ſuperbiendo pecca
uit pudenda ꝯtexit. Qui enim ꝯtume
liam ſpūs deo intulit. mox ꝯtumeliam
carnis inuenit. ⁊ qui autoꝛi ſuo ſubdi
tus eſſe noluit. ius carnis ſubdite quaꝫ
regebat amiſit. vt ⁊ in ſeipſo videlicet
inobedientie ſue ꝯfuſio redundaret. ⁊
ſupatus diſceret quid elatus amiſiſſet
Sic enim plerunqꝫ virus libidinis de
radice naſciẝ elatōnis. qꝛ tunc caro vi
cit cū ſpūs latenter intumuit. Hinc ē

enim ꝙ longa ꝯtinentia repente ſolui
tur. hinc eſt ꝙ plerumqꝫ ⁊ vſqꝫ ad ſeni
um virginitas ſeruata vitiaẝ. G
Quia igiẝ negligiẝ humilitas coꝛdis
rectus iudex deſpicit etiam integrita-
tem coꝛpoꝛis. ⁊ quandoqꝫ per apertuꝫ
malum repꝛobos annūciat. ꝙ dudum
repꝛobos in occulto tolerabat. nā qui
diu ſeruatum bonū ſubito perdit. apđ
ſemetipſum intus aliud maluꝫ tenuit
ex quo aliud malū ſubito erumpit per
quod ab omnipotenti deo etiā tunc ali
enus extitit. quando ſe ei per mundici
am coꝛpoꝛis inhrere mōſtrauit Quia
igiẝ mentis elatio ad pollutōeꝫ pertra
hit carnis. repꝛoboꝝ coꝛ a volatu volu
crum ad petulantiam labiẝ iumentoꝝ.
Sancti aūt viri ne appetitu beſtiali ad
luxurie voraginem deuoluanẝ. ſollici-
te cogitatōnes mentis a ſuperbie vola
tu cuſtodiunt. ac ne in infima deſipien
do coꝛruant. omne quod ſublimiter ſa
piunt humiliter premūt. Recte itaqꝫ
dicitur. Qui nos docet ſuꝑ iumēta ter
re. Sancti enim viri ſuper iumēta ter
re edocti ſunt. quia quicquid in ymis
poteſt ambiri deſpiciunt. quia nihil in
hac vita quod preterit querunt. Suꝑ
volucres quoqꝫ celi eruditi ſunt. Per
omnes immundoꝝ ſpūum inſidias cō
prehendunt. ⁊ poteſtates aereas quas
adhuc per carnis infirmitatem tolerāt
etiam vite meritis calcant. Mentes
quippe ſanctoꝛum tranſitoꝛia cuncta
deſpiciunt. ⁊ ſub ſe labi quicquid ſuꝑ
bit. quicquid preterit ꝯtemplantur. ⁊
quaſi in quodam rerum vertice conſti-
tute. tanto ſibi omnia ſubeſſe ꝯſpiciūt.
quanto ſemetipſos auctoꝛi omniū ſub
dunt. atqꝫ inde cūcta tranſcendūt vn-
de creatoꝛi omniū vera humilitate ſub
ſternunẝ. hec greg. Ex his igiẝ dictis
colligere poſſumꝰ q̄ꝫ cautos ⁊ hūiles
nos eē opteat. ſi in vita religioſa ⁊ vir

tuoſa volumus vſqꝫ ad finē ꝑſeuerare
H Sed qꝛ de ſtatu inordinato qui
heu modo ꝑ quoſdam exercet̃ in ordi-
ne tractare incepimus. reſtat vt illa ite
rum ꝓſequamur. Unde ꝯſiderandum
vt ſupra dictū eſt. ꝙ monaſtica diſci-
plina valde modernis tꝑibꝫ deficit. ⁊
a ſua ꝑfectiōe langueſcit. oēs que ſua
ſunt querūt. ⁊ ſpreto celeſti deſiderio.
terrena auide ꝯcupiſcūt Cur igit̃ ad il
la que ꝓ diuino amore ꝯtempſimus.
ꝑ malū deſideriū iterum redimus. ⁊
votum qđ ꝓmiſimus deo ꝑ inordina-
tam vitam alꝰ affectionem violamus
De hoc ꝑ petrum damia. ſic dꝛ Ad tā
tam quippe fecem quotidie ſemetipſo
deterior mūdus iſte deuoluit̃. vt nō ſo
lum cuiuſlibet ſiue ſecularis ſiue eccle-
ſiaſtice ꝯdictionis ordo a ſtatu ſuo col
lapſus iaceat. ſed etiam ipſa monaſtica
diſciplina ſoletenus vt ita dixerim re
clinata ab aſſueta illa celſitudinis ſue
ꝑfectione langueſcit. periit pudor. ho-
neſtas euanuit religio cecidit. ⁊ facto
velut agmine omnium ſanctoꝝ virtu-
tum turba ꝓcul abſceſſit Oēs eñ que
ſua ſunt querūt ⁊ ꝯtempto celeſti deſi-
derio terram inceſſabiliter ꝯcupiſcūt.
Et qꝛ ſub ipſo mundi fine poſt mundū
inhyare nō deſinunt. quaſi poſt alta pe
lagi in litus euecti terram remigio in
aniter pulſant. Nos igit̃ qui mūdi ab
renunciatores dicimur qui terreni fru
ctus naufragium euaſiſſe gloriamur.
cur ad ea que ꝓ diuino amore ꝯtemp-
ſimus retrogradis nitentes greſſibꝫ.
male eſtuanti deſiderio recolemus Et
dum cautionem quam cū xp̄o pepigi-
mus frangimus. violate fidei potius
tormenta metuere q̄ꝫ ꝑmia poſſumus
de noſtra ꝯuerſione ſperare. hec petrus
damia. I Quicunqꝫ ergo religio
ſus violat fidem agendo contra votū
quod ſuo ſpopondit creatori. iure apo-
ſtata debet cenſeri. naꝫ ſicut duobꝫ mo
dis receditur a deo fide vel ope in eodē
ſic duobꝫ modis efficiunt̃ hoīes apo-
ſtate relinquentes fidē aut praua opa
agentes Unde ſi monachus agit con
tra ſuam profeſſionem mortaliter pec
cando merito apoſtata debet nuncupa
ri. etiaꝫ ſi habitum deferat religionis
De quo beatus grego. ſuper ezechie-
lem ſic dꝛ Sciendum ꝙ ſicut duobus
modis a deo recedit̃. ſic duobꝫ modis
a deo apoſtate hoīes fiunt. Nam vnuſ-
quiſqꝫ a creatore ſuo fide recedit. aut
ope. ſicut ergo q̄ a fide recedit apoſta-
ta eſt. ita qui per aduerſuꝫ opus quod
deſeruerat redit ab oīpotenti deo apo-
ſtata abſqꝫ vlla dubietate deputabitur
etiam ſi fidem tenere videat̃. hec gre-
go. K Notandum etiam ꝙ ſunt
in ſancta religione. qui ſolum gloriant
tur de eo ꝙ plures annos habeāt in or-
dine. ꝙ vero ipſi raro vel nunq̄ꝫ glorio
ſe vixerunt modicum ꝑpendunt. Hi
tales qꝛ in virtutibꝫ nondum profece-
runt nouicios ſe eſſe recognoſcāt ⁊ nō
monachos antiquos Unde beatus ber
nardus Si in ordine. xl. annos egiſti
⁊ virtutibꝫ non profeciſti ſed in pri-
mo gradu ſtas quo intraſti. ego noui-
cium te iudico L Eſt ⁊ aliud in or
dine multum reprehenſibile videlicet
murmurationis vitium. Quod tamē
beatus benedictus in regula prohibet
diſcretiſſime dicens Hoc ante omnia
ammonentes vt abſqꝫ murmuratione
ſint fratres. quod mandatum regule
a ſubditis minime obſeruat̃. nā ꝓpter
modicam occaſionem nōnulli fratres
prorumpunt in murmurationes inter
duꝫ cauſantes de cibo ⁊ potu ⁊ ceteris
minus diſcrete. Inſuꝑ ꝯiudicātes
ſuos ſuꝑiores ⁊ prelatos ac alios offi
ciales aſſerētes ipſos inordinatos vel
minꝰ ꝓuidos aut negligētes eē ſꝫ tiere

debent tales monachi. ne ꝓpter vitium
murmuratõis ꝓuocent iram dei. aut
etiam ſeparent̃ de numero filioꝝ eius
De hoc etiã beatus Baſilius dĩ. Non
erit de nũero fratꝝ chriſti qui murmu
rare incitat̃ ob exiguum victus ſui. de
mentiſſima enim plaga anime mur
mur oſtendit̃ fore. ⁊ ſuſurratio huius
vite. hec baſilius. Et quicunqꝫ delecta
tur in murmure priuat ſe diuina ꝯſola
tione. Unde beatus hieronimꝰ. Expers
eris ꝯſolationis diuine ſi ꝯſolatõnem
recipis a murmure. hec hieronimus
M Et ſicut ſubditi peccant mur
murando. ſic etiam prelati laborare ⁊
ſtudere debent vt non dent illis occaſi
onem murmurandi. ne forte ⁊ ipſi in
currant ꝓpter hoc pctm̃ ⁊ iram dei.
N Etiam ſciendũ eſt ꝙ ſicut ꝓfi
cientes in ordine efficiunt̃ valde vir
tuoſi. ſic econuerſo deficientes in bo
nis moribꝰ efficiunt̃ multum vitioſi.
qꝛ tales poſtpoſito omni timore dei. fa
ciunt ea q̃ non expediunt. ſcelera mul
ta ⁊ enormia ꝯmittendo. De hmõi re
ligioſis dĩ beatus auguſti. Sicut non
vidi meliores q̃ꝫ qui ꝓfecerunt in or
dine. ſic non vidi deteriores q̃ꝫ qui de
fecerunt in eodem. O Et notan
dũ ꝙ omnes qui in ſtatu religionis vi
uunt inordinate. miſerabiliores ſunt
omnibꝰ hominibꝰ. qꝛ nec deum habent
nec mundũ. nam ſi explent ſuas volu
ptates occulte peccando. tñ ſpriment
deprehendi. ⁊ ideo frequẽt̃ in quadam
cordis anguſtia ſunt ꝯſtituti. Et ideir
co ſeculũ non habent. qꝛ libere peccare
non preſumunt. deũ etiam nõ habent.
qꝛ preuaricando eius indignatõem in
currũt. De hoc dicit beatus hieronimꝰ
Nota de mũdi ꝯtemptoribꝰ. ſ. mona
chis ⁊ alijs habitu religioſis. ſi ꝓpoſi
tum ſuũ religioſe viuendo impleuerũt
cũ domino iudices erunt. ſin aũt miſe
rabiliores omnibꝰ hominibꝰ. qꝛ nec de
um habent nec ſeculũ. hec hieronimus
Non ſolũ tales in hoc mũdo miſerabi
liores ſunt. verꝫ etiam eterna damnatõ
apprehendet eos in futuro. Unde bea
tus bernar. Qui in loco ordinis ſine or
dine viuunt ad illum ordinẽ deueniũt
vbi nullus ordo ſed ſempiternus hor
ror inhitat. P Unuſquiſqꝫ ergo
monachus ⁊ religioſus ꝑpendat ⁊ pti
meſcat periculum anime ſue. ⁊ abſtra
hat ſe a ꝯcupiſcentijs carnalibꝰ. ⁊ ab
huius ſeculi vanitatibꝰ non ſoluꝫ men
te ſed etiam corpore. qꝛ ꝯuerſari inter
hoĩes ſeculares monachis minime ex
pedit. maxime tñ illis qui nondum in
bono ꝓpoſito ⁊ vita religioſa ſunt fun
dati. nã videndo ⁊ audiendo ea que in
ſeculo gerunt̃ debilis animus faciliter
ad temptatiõem trahit̃. ⁊ ideo mun
dus ⁊ eius occupatões ſunt fugiende
De hoc yſaac abbas ſyrie ſic dĩ. Expe
dit monacho nullatenus ꝯmiſceri op
pugnantibꝰ eum. ſed ab eoꝝ aſpectibꝰ
abſtinere. ⁊ elongare a ꝓpinquitate ip
ſoꝝ. ⁊ hoc dico non ſolum ꝓ ventre. ſꝫ
etiam ꝓ omnibꝰ in quibꝰ examinatur
monachoꝝ libertas. Cum enim homo
accedit ad deum fedus init cum domi
no de his abſtinere. que ſunt hec. non
videre faciem mulierũ. non reſpicere
formoſorum aſpectus. non concupiſ
cere quicq̃ꝫ. vel epulari delicata. orna
tum veſtium non videre. non videre ho
minũ ſecularium dignitateꝫ. qꝛ multas
vires acquirunt vitia de ꝓpinquitate
eorum. laxantium ⁊ alterantium ath
lete ſapientiam ⁊ ꝓpoſitum eius. ſicut
aſpectus bonorum mouet arbitriũ ha
bentis zelum vt inclinetur ad operatio
nem ipſorum. manifeſtũ eſt ꝙ ipſorũ
contraria potentiam etiam habent ca
priuandi animam ⁊ ſi nihil agit plus
ſolitario. ad infeſtationem tamen pre

lioꝝ adducit. ⁊ infructuoſa facit men
tis perturbationē. Ad vnūquodq̃ nā
q̃ corporis membrum habet homo pug
nam. ⁊ debet cuſtodire ſeipm̄ ⁊ dimi/
nuere pugnam ſuam in ipſis. Quam/
uis enī homo ſibi facit violentiam ad
bonum. periclitatur tn̄ ex eis vidēdo ſem
per atq̃ concupiſcendo. hec abbas yſaac
Q Ecce q̃ periculoſum eſt monacho
conuerſari in ſeculo. monachi enī offi
cium eſſe debet fugere turbas. amare ſi
lentium. fletibus inſiſtere. ſimplicitati
ſtudere. innocentiam vite ac ſanctimo
niam amare. Si vero oppoſitum fece/
rit a culpa liber non erit. Hoc tangit
hugo de ſancto victore ſic dicens. Li/
ber a culpa non eſt qui alienum vſurpat
officium Si monachus es. quid fa
cis in turba. ſi amas ſilentium. cur de
clamantibus aſſidue intereſſe delecta/
ris. tu ſemper ieiunijs ⁊ fletibus debes
inſiſtere. ⁊ tu philoſophari q̃ris. ſim/
plicitas monachi philoſophia eius.
Sed docere inquis alios volo. non eſt
tuum docere ſed plangere. Si tamen
doctor eſſe deſideres audi quid facias
vtilitas habitus tui. ⁊ ſimplicitas vul
tus. innocentia vite ⁊ ſanctitas conuer/
ſationis tue docere debet homines. me
lius ergo fugiendo mundum doces q̃
ſequendo. Hec hugo de ſancto victore
Et beatus bernardus. Monachus nō
habet docentis ſed plangentis officiū
cui opidum carcer eſſe debet ⁊ ſolitudo
paradiſus. hec bernardus Unde quili
bet deuotus monachus fugiat mun/
dum ⁊ ea que in mundo ſunt ⁊ religio
ſe viuat. ⁊ quod foris oſtendit hoībus
per habitum. intus ſtudeat ſeruare corā
deo per bonam vitam. Ad hoc hortatur
beatus grego. ſic dicens. Monachus
reuerentiā ſui habitus in actibus in lo/
cutione. in cogitatione ſemper circum/
ſpiciat ⁊ ea que mundi ſunt perfecte de/
ſerat. ⁊ quod oſtēdit humanis oculis
habitu. hoc ante oculos moribus preten/
dat. hec gregorius. Laboret ingr̄ mo/
nachus vt a vitijs ſtudeat abſtinere ⁊
in virtutibus ſe exerceat. ſit humilis
manſuetus ⁊ caritatiuus ⁊ timorē dei
ſemper pre oculis habeat. nam de mo/
nachis inordinatis dicit Abbas paſtor
ſic. Qui querulοſus eſt qui malum pro
malo reddit monachus nō eſt. qui ma/
liciam in corde ſuo retinuerit mona/
chus non eſt. qui iracundus eſt mona/
chus non eſt. qui elatus ⁊ verboſus eſt
monachus nō eſt. Qui vero monachus
eſt ſemper manſuetus eſt. humilis cari/
tate plenus ⁊ timorē dei ſemper ⁊ vbi
q̃ pre oculis habet vt non peccet. Hec
abbas paſtor. Item qualis debeat eſſe
verus monachus dicit Johānes abbas
in tractatu de. xxx. gradibus ſic. Mo
nachus eſt qui ſolum que dei ſunt agit
cogitat ⁊ loquitur chriſto vnitus in om/
ni tempore loco ⁊ negocio. Monachus
eſt violentia nature indeſinens ⁊ cu/
ſtodia ſenſuū indeficiēs. Monachus
eſt ſanctificatum corpus expurgatum
os ⁊ illuminata mens Monachus eſt
merens ⁊ dolens anima indeſinenter.
memoria ſe exercens vigilans ⁊ dor/
miens. Et quis putas eſt fidelis ⁊ pru
dens monachus. qui ſub obediētia la/
bore ⁊ dolore calorem ſuū cuſtodit in
extinguibilem ⁊ ad ſuum exitum ignē
igni ⁊ feruorem feruori ⁊ amorē amo
ri ⁊ deſiderium deſiderio ſolicitudinē
ſolicitudini quotidie addere non ceſſa
uit. Hec iohannes abbas. De virtu/
te ⁊ condictione deuotorum ⁊ bonorū
monachorum dicit. beatus bernardus
ſic. Ille verus eſt monachus. qui deuo
tionem tenet in choro. patientiā in ca
pitulo. diſciplinam in labore. medita
tionē in lectione. feruorem in oratiōe
caſtitatē in temptatione. tolerantiā in

aduerſitate. humilitatē in pſperitate.
hec bernar R Si vero tantam per
fectionem monachoꝝ que modo p ſan
ctos patres premiſſa vel alibi in ſcrip
tura legit̃ ꝓpter noſtram fragilitatem
ſeruare nequimus. ſuppleat hoc in no
bis humilitate ꝯſcientie deuotio. com
pungamur quotidie in fletibus q̄ꝺdiu
ꝑegrinamur a dño deo noſtro ⁊ a luce
vultus eius. Accuſemus ⁊ ꝯfiteamur
imperfectum noſtrum ⁊ defectus nr̃os
agnoſcentes paupertatez noſtram. dñs
liberabit nos. Ad hoc faciendū hortat̃
nos beatus bernardus ſic dicens Mag
nam iacturā ꝓfeſſionis noſtre ſupple-
at pietas ⁊ deuotio ꝯſcientie humilia
te. Sint nobis lacrime noſtre panes
die ac nocte q̄ꝺdiu dr̄ anime noſtre vbi
eſt deus tuus. hoc eſt q̄ꝺdiu peregrina-
mur a dño deo ⁊ a lumine vultus eius
Unū quidem erat neceſſariū. ſed qui
nec in vno figimur nec in multis ope-
rando ⁊ laborando exercemur. in quo
ordine ꝯputabimur. vtinā cum illo de
quo apoſtolus dr̄. Et qui non operatur
credenti aūt in eum qui iuſtificat im-
piū. reputat̃ fides eius ad iuſticiaz ſcḋm
ꝓpoſitum gratie dei. vtinā cum pecca
trice illa cui multū dimiſſum eſt quo-
niam dilexit multū. nam ⁊ in diligen-
do deū retributio magna. Sicqꝫ frēs
obſecro non excuſemus ſed accuſem⁹
nos ⁊ ꝯfiteamur. ⁊ qui magni noīs
vmbram ⁊ pſonale q̄ꝺdam figmentū
perfectionis apud hoīes induimus.
apud deū ꝯſcientie noſtre cognoſcen-
tes paupertatē non vſqꝫquaqꝫ a verita
te recedamus ⁊ veritas liberabit nos.
hec bernar. Et q̄uis ꝓpter fragilitatez
ac defectus noſtros non valeamus per
uenire ad perfectum ſtatū monachoꝝ.
tamen ꝓut poſſumus cū adiutorio dei
in bono opere nos exercere debemus.
menſurā etiam virium noſtraꝝ perpen
damus. ⁊ ſcḋm ꝙ ſuppetant vires ad ex
tirpanda vitia ⁊ ad virtutes inſeren-
das laboremus. Qui igit̃ ad ſanctum
ordinem nos veniſſe gaudemus. tota
noſtra intentō circa hoc verſet̃ vt mēs
noſtra virtutum armis accincta in ſpi
ritali certamine debellare contendat.
De his ⁊ alijs ſtatum religioſorū tan
gētibus petrus damiani ſic dicit. Ple
roſqꝫ vidimus iam dudum in ſacro or
dine conſtitutos. qui necdum norunt
quid in ieiunijs. quid in vigilijs quid
in reliquis celeſtis diſcipline ferre ſtu
dijs potuiſſent. Et cuz ſcriptura dicit.
qui ignorat ignorabit̃. quo pacto vel a
deo cognoſci vel deū mereat̃ cognoſce
re qui ſemetipm̄ in eius obſequio con
uincit̃ ignorare Qui ergo ſemetipſuz
vult vincere ſuarum virium menſurā
turpe eſt noticiam non habere. Quia
quiſquis in militie ſpūalis agone pro
fecerit in hoc ꝓbatio eſt. ſi iam debilio
rem ꝯtra ſeuitioꝝ ꝯtumaciam ſentit ſi
ſurgentes in ſe motus carnis facile im
primit. ſi tumultuantiū cogitationuz
ſtrepitū minore iam labore ꝯpeſcit. ſi
naſcētes carnalis illecebre ſpīas mox
vt oriri ceperint reſecat. ſi tumentia ſu
perbie luxurie ceterorumqꝫ vitiorum
colla gladio ꝓtinus diuini amoris ob
truncant. Ceterum quid prodeſt. diu
quempiam ſacre intereſſe militie quē
velut ſub ipſa primi tyrocinij rudimē
ta remiſſis manibus ⁊ tenero pede ad-
huc publice videas claudicare. a qua
nimirum negligentie diſſolutōne pre
dicator egregius diſcipulos prohibet
dicēs. Remiſſas inquit manus ⁊ diſ
ſoluta genua erigite. ⁊ greſſus rectos
facite pedibus veſtris. ne claudicans
quis erret. Docta manus ad prelium
facile venit ad triumphum. Corpus
attritum lorica promptum fertur ad
pugnam. Monacho nempe cui adhuc

impoſſibile eſt ſupbiam premere. aua-
riciam cohibere. inuidie fauces extin-
guere. nudam mentem a luxurie petu-
lantia cuſtodire. qui virus malicie ad
uerſus offendentem nequit expellere.
qui pro ſeruanda cenſura iuſticie ſuc-
cumbit iniuriam ſuſtinere. quid aliud
dicendus eſt. niſi qꝫ quantum ad pro-
feſſionem quidē iam in ſacra milicia
nomen dedit. ſꝫ quid ſit ſpirituale cer
tamen penitus non agnouit. ymo ad ꝑ
fectionem tendentibꝫ hec totis viribꝫ
obſeruare neceſſe eſt vt ſalubriter rigi
di magis diſcant iſta nocere atqꝫ vin-
cere. Pudeantqꝫ hi qui ſe mortuos ꝓ
fitent̃ eſſe cum xp̄o rebelles motus car
nis. ac paſſiones aīorum adhuc in
ſe procaciter viuere. Diſcat igitur mi
les xp̄i dum adhuc nouus eſt manus
ꝯſerere. diſcat emergentibꝫ quibuſqꝫ
vitiis ꝓut res dictauerit obuiare. huc
illuc circūductis viuacis experientie
oculis. ꝓuidus vertat. ⁊ ſingulis qui-
buſqꝫ iaculis que mittūt̃ ꝯgrue defen-
ſionis tegmen opponat. vt ſuperbiam
humilitate deiiciat. gulā ſobrietate re
ſtringat. manſuetudine iracundiam
calcet. Auariciam largitate refrenet.
ardorem libidinis terrore perpetui ig
nis extinguat. odiū trabem flamma ſua
uiſſime caritatis exurat. Delectat̃ cer-
te deus iſto certamine qui ſubtiliter ac
ꝓfunde ꝯſiderat totum quicquid eſt il
lud. quod verſat̃ in mente. Gratulant̃
angeli ad tale ſpectaculum. videntes
ꝙ humana natura in eo ꝙ ꝯtra ſeipā
pugnat ad eoꝝ ſe ꝯſortium vnde fue-
rat eiecta reformat̃. ⁊ ſibi rixando ad
veram ꝓculdubio pacem tendit quā
olim ſibimet ꝯſenciendo qꝫ nō repug
nauit amiſit. nec cōqueramur fratres
mei ſi ad votum mox cuncta non vinci
mus ſi huius conflictione certaminis
erumnas labores anguſtias ⁊ grauiſſi

mum ſepe fluctuantis aīe tedium ſuſti
nemus. in hoc enī nobis diuina diſpen-
ſatione ꝓſpicitur. ne repentina victo-
ria in arrogantiam animus noſter ex-
tollatur ⁊ de altitudine ſua ꝓfundius
corruat ſi non auctori deo ſed victorie
vires attribuat. Unde fratres cariſſi-
mi qui ad ſacrum ordinē nos veniſſe
gaudemus. hic noſtra tota interior ver-
ſari debet. videlicet vt mens noſtra vir-
tutum armis in ſpirituali certamine
ſe ſemper exerceat. ⁊ vitioꝝ potentia.
que circa nos miteſcere neſciunt. fer-
uido ſpiritu debellare ꝯtendant. para-
ti ſimus ſemper irruentes vitioꝝ cune-
os ac fremētes beſtias de agro noſtri
cordis eiicere. nullumqꝫ eis in ea que
noſtri iuris ſunt ꝑmittamus locum ꝑ-
uerſe dominationis habere. hec pertuꝫ
dami. ❡ Audiuimus igit̃ nunc
ex premiſſis ꝯdictionem ⁊ diſſolutā
vitam quorundam fratrum in habitu
quidem religionis exiſtentium. ſed ꝑ-
uerſe viuentium. audiuimus etiam cō-
uerſationem ſanctam ⁊ ordinatam re-
ligioſorum ac deuotorum monachorū.
Quiſquis ergo in bono propoſito ⁊ in
ſtatu religioſo ſe eē deprehenderit. in
eodem ſancto propoſito ac ꝯuerſatōne
bona ſeu virtuoſa ſtudeat ꝓficere ac ꝑ-
ſeuerare. vt cū ſanctis ⁊ religioſis mo-
nachis premium ⁊ gloriam poſt hanc
vitā valeat obtinere. Quiſquis vero
in diſſoluta inordinata ac ꝑuerſa vita
ſe poſitum eſſe ꝯſpexerit. timorē mor-
tis ⁊ penam gehenne ante oculos men
tis reducat. ⁊ penitentiā a ſuis prauis
actibꝫ agere non obmittat. Quicquid
ergo peruerſe agendo ꝯtra dominum
ſe ꝯmiſiſſe ſenſerit hoc totum ꝑ opera
penitentie ſuperius premiſſa videlicet
per ꝯtritionem ꝯfeſſionem ⁊ ſatiſfacti-
onem delere ſtudeat. puniat inqꝫ ſeip-
ſum per cordis ꝯtritionem. lacrimas

fundendo. per oris confeſſionem ruborem ſuſtinendo. per ſatiſfactōnem opera virtuoſa exercendo. ⁊ de cetero a ſimilibꝰ malis cauendo. Qui autem ſic ſe punit veniam ſuorum ſcelerum a domino ꝯſequetur. De tali penitente dicit beatus auguſtinus. Quid eſt homo penitens niſi homo iratus ſibi. qui vt a deo accipiat veniam ſuo iudicio de ſe ipſo exigit penam. hec auguſtiꝰ. Non ſolum autem talis penitens peccatorū veniam. imo etiam gratiam in preſenti ⁊ ſi pſeuerauerit gloriam in futuro. a chriſto domino obtinebit. ſed ⁊ ſtatum priſtinum religioſoꝝ monachorū ꝓpter mala ⁊ peruerſa opera perditum per huiuſmodi penitentiaꝫ ſe domino cooperante reformabit. Sic igitur habemus de ſtatu incipientium qui vt ſupra dictum eſt ꝯſiſtit in vera penitentia ⁊ eius partibus. videlicet contritōne confeſſione. ⁊ ſatiſfactione. ⁊ quibuſdam circumſtantijs tangentibus eiuſdem penitentie partes. De quibus omnibus prout dominus donauit tractando hanc materiam dicta quedam ⁊ autoritates ſanctorum patrum in vnum collegi vt condictio ſiue ſtatus incipientium ſiue penitentiū aliqualiter iſta legentibus pateſiat.

Explicit liber primus Ualogranati.

Incipit ſecundus liber qui tractat de ſtatu proficientium.

Diſtinctio .I. Filius

Acceptā informatione a te pater ⁊ doctrina ſalubri de ſtatu penitentium ſeu incipientium. nūc inſtrui deſidero de ſtatu ꝓficientiuꝫ. ⁊ primo in quo ꝯſiſtit ſtatus ꝓficientium de hoc ꝑte cupio edoceri.

Capitulū .I. Pater. T

Scire debes ꝙ ſtatus ꝓficientium ꝑut ſupra dictum ē in tribꝰ ꝯſiſtit. videlicet in peccatoꝝ ſiue vitiorū deteſtatōe. in virtutum operatiōe. ⁊ in temptationū perpeſſione. Poſtq̄ꝫ igitur peccator poſt mlta flagicia ⁊ crimina eſt ad deum ꝯuerſus per penitentiā ⁊ in eadem ſtudet domino cooperante cum omni ſollicitudine perſeuerare. hic talis ſtatum incipientiū eſt egreſſus. U. Sed neceſſe eſt vt quilibꝫ penitens ſeu deo ſeruiens incipiens ꝑacta penitentia. vel adhuc in actu penitentie exiſtens peccata perpetrata aut quecunq̄ꝫ alia ſcelera nondum cōmiſſa ex totis viribus ⁊ cum ſumma diligentia vitare teneť omne peccatū mortale deteſtando ſi deſiderat ſtatum proficientium ingredi. qui vt dictum eſt primo ꝯſiſtit in vitioꝝ deteſtatione.

Filius.

Quid eſt peccatuꝫ quod primo deteſtari ſeu vitare debent ꝓficientes.

Ca. II. Pater. X

Peccatum a do-
ctorib9 diuerſis modis diffi-
nitur Primo a beato augu. ſic. Pecca-
tum eſt voluntas retinendi vel ꝯſ. quen-
di qđ iuſticia vetat Item ſic ab eodez
Peccatum eſt dictum factum vel ꝯcu-
pitum contra legem dei. Tercio a bea-
to ambro. ſic. Peccatum ē ꝑuaricatio
legis diuine ⁊ celeſtium inobedientia
mandatoꝝ. Item de eodem a beato au-
guſtino. ſic dr. Peccatuz eſt ſpreto in-
commutabili bono. mutabilib9 reb9
adherere In qua vltima diffinitōne be-
ati auguſtini notādū ꝙ in peccato duo
ſunt. ſ. auerſio a creatore. ⁊ ꝯuerſio ad
creaturam. qđ poteſt eſſe peccatū mor-
tale ⁊ nonnunq̃ etiam veniale. A
Veniale ē qñ quis in creatura delecta-
tur plus debito ſed tamen citra deum
Quandoq̃ etiam poteſt quis delecta-
ri in creatura ſine omni peccato. vt cū
delectatio naturalis eſt tm̄ ſm ꝙ viſus
delectat̃ in viridi. guſtus in dulcedine
⁊c̃. Interdum etiam poteſt quis dele-
ctari in creatura meritorie quando. ſ.
ad deum refert̃. Unde pſalmiſta. De-
lectaſti me dñe in factura tua Sed
cum creatura diligit̃ vltra creatorem
tūc mortaliter peccat̃. qm̄ peccatū mor-
tale eſt auerſio totalis ab incommu-
tabili bono ⁊ ꝯuerſio totalis ad bonuz
ꝯmutabile. B Peccatū aūt mor-
tale ab oīb9 eſt vitandū ⁊ deteſtandū.
qr multa mala infert peccantib9 Pri-
mo obligat hoīem ad duo videlicet ad
culpā ⁊ ad penam eternam. De hoc ri-
char. de ſancto victore ꝓpter petm̄ ob-
ligatur homo ad duo ad culpam ⁊ ad
penam. In vno obligat̃ vinculo cap-
tiuitatis. in altero vero debito damna-
tionis. cum enim homo in aliquod pec-
catum graue ceciderit. iam non eſt in
eius poteſtate. vt per ſemetipſuz reſur-
gere poſſit. per ſemetipſum poteſt a do-
mino recedere ſed per ſemetipſum nō
poteſt ad dominū redire C Hinc
eſt ꝙ obligatio culpe dr mors anime.
qr ſicut per mortez exteriorē reſtringi-
tur per opera que ſunt ad vitam iſtam
ſic aīa ꝑ obligationē culpe mortificat̃
ad opa que ſunt ad vitam eternā. Hec
richardus Omnia namq̃ opa quan-
tumcūq̃ bona ꝓdeſſe non poſſunt nec
ſunt meritoria ad vitam. niſi prius a
peccatis abſtineat̃. Teſte beato augu.
qui dr. ſicut omnia medicamenta non
valent ad ſanandū vulnus q̃diu ferꝝ
fuerit infixum niſi ferrū extrahat̃. ita
omnia beneficia non ꝓderunt tibi niſi
peccatum relinquat̃. Nihil enī ꝓdeſt
ieiunare ⁊ orare ⁊ alia religionis opa
facere. niſi mens ab iniquitate reuoce-
tur. hec augu. Ipſa etiā peccata ſiue vi-
tia ſeu amor terrenoꝝ hoīem tenebro-
ſum reddūt. affectum ſpiritualē a mē-
te repellunt. ⁊ delectationem celeſtiū
bonoꝝ in corde extingunt. De hoc bea-
tus aug. ſic dr. Peccatum eſt tenebra.
quo intellectus obtundit̃. ⁊ totus ho-
mo interior obtenebrat̃ Unde neceſſe
eſt vt tanto ſolicitius mentales oculi
a peccati tenebris per ꝯpunctionis la-
crimas ꝯtinue expurgent̃. quanto am-
plius ꝑ has ꝯtemplationis radius ob-
nubilat̃. Hec aug. ⁊ anſel. quaſi que-
rulādo de hoc dr. Affectus carnalis in-
fatuat in me ſaporem ſpiritualium. in-
tentio inferioꝝ incuruauit animā me-
am ab intuitu ſupnoꝝ. amor terreſtriū
extinxit in me delectationem celeſtiuz
vſu vitiorum euanuit in me ſenſus ve-
rorum bonorum. Hec anſelmus. Nō
ſolum autem peccatores propter ſua
mala his bonis ſpiritualibus ⁊ eter-
nis priuantur verum etiam filij diabo-
li efficiuntur. Teſte domino Qui per-
uerſis iudeis dicit. vos ex patre diabo

lo eſtis. Et ſtatim ſubiungit cauſam
quare dicens. Et deſideria patris ve-
ſtri vultis facere. Deſideriuꝫ enim ma
ligni ſpūs eſt. vt mortaliter peccando
a deo recedamus ⁊ eius mēbra ſiue fi
lij efficiamur. qꝛ totiens quiſq; ex dya
bolo naſcit̄ ſiue venerat̄ vel adorat euꝫ
quotiens mortaliter peccat. Hoc affir
mat beatus iheronimus ſic dicens. To
tiens ex dyabolo naſcimur. quotiens
mortaliter peccamus. Itē dicit. Toti
ens dyabolo genu flectimus quotiēs
peccamus. D V Et notandū ꝙ om
nis qui iuſte ⁊ religioſe viuit ē equus
dei in quo ſedet. quē regit ⁊ ad ſe ꝑdu
cit. Sic omnis ꝑuerſus ⁊ vitioſus eſt
equus dyaboli cui preſidet. quē etiam
ad perditōem ducit. De quo dicit bea
tus gregori. ſup canti. exponens illud
Equitatui meo in curribꝫ pharaonis
aſſimilaui te amica mea. id eſt dum tu
eſſes in curribꝫ pharaonis. dū adhuc
operibꝫ demoniacis deſeruires prede-
ſtinatōe ego te equitatui meo aſſimi-
laui. Omnes eī qui luxurie. auaricie.
ſuperbie. inuidie ⁊ fallacie deſeruiunt
adhuc ſub curru pharaonis ſunt. id ē
ſub regimine dyaboli. Omnis vero qui
in humilitate. in caſtitate. in doctrina
⁊ in caritate feruet. iam equus effcūs
eſt creatoris ſui. iam in curru dei poſi-
tus eſt. iam ſeſſorē habet deum. Unde
cuidā cui preſidebat dominus dr̄. Du
rum eſt tibi ꝯtra ſtimulum calcitrare
Calcitrare nō potes. iam tibi ego pre
ſideo. hec greg. Et ſicut anime virtuoſe
ꝓpter vite ſanctimoniā ſunt habitacō
ſiue locus dei in quibꝫ libenter pauſat
ſic corda peccantiū ⁊ male viuentium
ſunt locus dyaboli in quibꝫ requieſcit
Quod ꝓbat beatus greg. ſup ezechie.
tractans illud verbū. benedicta gloria
domini de loco ſuo ſic dicit. Ibi inha-
bitat deus vbi vera pax querit̄ ⁊ inter-
ne ꝯtemplationis gloria amat̄. Nam
qui ad ꝑuerſitatem defluunt locus dei
eſſe ꝯtemnunt. Locus glorie dei eſt vel
ſancta queq; anima vel vnuſquiſq; in
celeſtibꝫ permanens angelicus ſpūs.
⁊ gloria domini de loco ſuo benedicit̄
cum vel ab electis hominibus vel a ſan
ctis angelis autori omniū laus eterna
cantat̄. Locus aūt maligni ſpūs ſunt
corda peccantiuꝫ. ſed cū ſibimetipſis
irati ꝑ penitentiā redeunt ad vitā glo-
rie domini locus fiunt. iam enim ꝯtra
ſe erigunt̄. iam penitentie lacrimis in
ſequunt̄ mala que ꝯmiſerunt. Vñ cor
da penitētiū fiūt iā dño locus ſuus. q̄
prius in peccatis poſita fuerant locus
alienus. Ipſi autem qui a peccatis ad
dñm ꝯuertunt̄ non ſolum delent lacri
mis peruerſa que fecerunt. ſed etiā mi
ris operibꝫ ad alta ꝓficiunt. vt habita
culū omnipotentis dei fiant. hec greg.
De hoc etiam hugo de ſancto victore
dr̄. In illis mentibꝫ dyabolus pulſat
que intus a calore diuini amoris frigi
de. foras aūt in fluxa carnalium volup
tatum delectatione gaudent. ⁊ que ꝓ-
inde amaritudo ſecutura eſt non ꝓui-
dent. hec hugo. Et notandum ꝙ anti
quus hoſtis diabolus etiam bonorum
mentes nonnunq̄ ingreditur illicita
ſuggerendo ⁊ diuerſis temptationibꝫ
fatigando. ſed in eoꝝ cordibꝫ morari
non permittit̄. qꝛ immundis cogitati
onibꝫ iuſtoꝝ animus viriliter reluctat̄
In reproboꝝ vero cordibꝫ malignus
ſpūs ingredit̄ ⁊ morat̄. qꝛ prauas co-
gitationes quas ille ſuggerit libenter
ſuſcipiunt. ⁊ ſic tales ad ꝯſenſum pec-
cati ac etiam ad opus ꝑuerſum pertra
hunt̄. ⁊ ideo ꝓpter hoc in eoꝝ cordibꝫ
dyabolus ingrediendo dominat̄. Hoc
tangit beatus greg. xxvij. moral̄. expo
nens illud dictū. Ingredietur beſtia lati
bulum ſuum. ⁊ in antro ſuo morabit̄.

ſic dicens. Quis alius noīe beſtie niſi
hoſtis antiquus accipit̄. Sȝ notandū
magnope eſt ꝙ hec beſtia non ſoluȝ an
trum ſuū ingredi ſed in eo morari per
hibet̄ Aliquando eñ etiam bonoꝝ mē
tes ingredit̄. illicita ſuggerit. tempta
tionibꝫ fatigat. rectitudinem ſpūs ad
delectationem carnis deflectere cona-
tur. delectationē quoqꝫ ad ↄſenſum ꝑ
ducere nitit̄. ſed tñ reſiſtente ſuperno
adiutorio ꝑualere prohibet̄. Aliqñ er
go intrare mentes bonoꝝ poteſt. ſȝ in
eis morari nō poteſt. qꝛ coꝛ iuſti huiuſ
beſtie antrum non eſt. Quos eñ quaſi
ꝓprium antrū poſſidet. eoꝝ mentes ꝓ
culdubio immorans tenet. qꝛ in eis co
gitationes ad iniqua deſideria ⁊ deſi-
deria vſqꝫ ad nequiſſima opera ꝑducit
neqꝫ eñ ſtudent reprobi ſuggeſtiones
eius. recta iudicij manu repellere. cu-
ius voluptatibꝫ appetunt ſubita dele-
ctatione ſeruire. cumqꝫ in eoꝝ cordibꝫ
prauū quid oꝛit̄. mox ꝑ ſtudium dele-
ctationis nutrit̄. ⁊ cū ſibi minime reſi
ſtitur. ꝑ ↄſenſum roboꝛat̄. ſta
timqꝫ ↄſenſus ad opus ducitur. opus
uo ↄſuetudine grauat̄. Recte ergo in
antro morari ſuo hec beſtia dr̄. que taȝ
diu cogitatōnes reproboꝝ nutrit. quo
uſqꝫ eoꝝ vitam etiam aculeo praui o-
peris ꝑfoꝛet. vnde bene ad iudeam per
ꝓphetam dñs dr̄. Quouſqꝫ morabunt̄
in te cogitationes noxie. neqꝫ eñ rep-
hendit. cur veniant. ſed cur moꝛantur.
Et in bonoꝝ cordibꝫ cogitationes illi
cite veniunt ſed tamen moꝛari ꝓhiben
tur qꝛ recte quiqꝫ ne captiuandam do-
mum ↄſcientie prebeāt. ab ipo cordis
limine hoſtem fugant. qꝛ ⁊ ſi quando
repentinis ſuggeſtiōibꝫ vſqꝫ ad primū
veſtibulum ſurrepit. ad ↄſenſus tamē
ianuaȝ nō ꝑtingit. hec greg. Sūt etiā
⁊ alia ꝓpter ꝙ moꝛtalia pctā ſunt vitā
da videlicet ꝓpter coꝛreptionē Prop
ter reprobationem. ⁊ ꝓpter eternam
damnationē. Solet namqꝫ dominus
ꝓpter peccata admiſſa etiam ſuos ele-
ctos in hac vita multipliciter punire
eis multas tribulationes immittendo
vt per hoc purgent̄ a ſuis delictis Itē
nōnullos ds omnipotens ꝓpter ſuas
prauitates. qꝛ ab his ceſſare nolūt ſo-
let dare in reprobum ſenſum. ac in ob
ſtinationeȝ coꝛdis irreuocabiliter tra
dere. Item multi ꝓpter ꝑuerſam vitaȝ
quam ducūt ⁊ carnalia delectamenta
que cito ꝑtranſeunt eterna toꝛmenta
⁊ damnationem incurrunt. que fineȝ
habere poſſunt. Iſta tangit richar. de
ſancto victore ſic dicens. Quis enim
eſt tā effrenatus. qui non ſtudeat ↄcu-
piſcentias malas refrenare ſi diligen
ter attendat memoziterqꝫ retineat ꝙ
ſoleat dominus in quibuſdā electis ſu
is malas delectatōnes in hac vita ſep
tuplum punire. Et quiſquis non perti
meſcat. ꝑuerſis ↄſuetudinibꝫ pertina-
citer inſiſtere. quis ve non feſtinet pra
uum vſum carnis citius coꝛrigere. cuȝ
audiat quoſdam in hac vita in repro-
bum ſenſum dari. ⁊ in mentis obſtina
tionem obligationēqꝫ peccati irreme
diabiliter tradi Quis etiam tā inſen-
ſate tā obſtinate mentis homo vſpiaȝ
poterit inueniri. ꝗ nō expaueſcat ⁊ om
nino abhoꝛreat tranſitoꝛia carnis de-
lectamenta toꝛmentis eternis merca-
ri. ſi diligenter inſpiciat. indeſinēter-
qꝫ attendat ꝙ̄ ſint modica ſeu etiā mo
mentanea illa oīa carnis delectamēta
que ꝑtranſeūt ⁊ ſint īmania ꝙ̄ ve atro-
cia illa toꝛmenta eterna. ꝗ finē non ha
bent. nec habere pñt. hec richar. Ecce
ad quanta mala ꝑducunt pctā moꝛta-
lia. priuant quippe hominem ↄſoꝛtio
filioꝝ dei. efficiunt eum filium diabo-
li ⁊ habitaculuȝ ſpiritus maligni ⁊ ad
extremum tradunt eum eternis penis

inferni. O quanta ſtulticia ⁊ miſeria ē ꝑpter voluptates carnis ⁊ terrena deſideria. ꝑpetua gaudia perdere ac eterna tormēta incurrere. De hoc richardus de ſancto victore ſic dicit. Quis digne ꝯprehendat. quis explicare ſufficiat quanta ſit ſtulticia. ꝙ infinita miſeria ſumma bona ſponte deſerere. infima bona auide querere. eterna gaudia faſtidire. tranſitoria ardenter ꝯcupiſcere. ꝓ perituris premia infinita ꝑdere. ⁊ mala eterna incurrere

Filius.

Heu quanta mala vt ex predictis audio ipſa ꝑctā ⁊ carnales voluptates inferunt hominibꝰ vnde deſidero vt de predictis capitalibꝰ ſiue mortalibꝰ ⁊ eoꝝ circumſtātijs. aut quō vel per quem modū primo oriant̄ ipſa peccata velis me informare.

Ca. III. Pater.

Debes ſcire qđ peccatū primo oritur ſiue ꝑpetrat̄ quatuor modis in corde. videlicꝫ ſuggeſtione. delectatione. ꝯſenſu. ⁊ defenſionis audacia. Fit autē ſuggeſtio per dyabolum. delectatio per carnem: ꝯſenſus per ſpūm. defenſiōis audacia per elationem. Eiſdem etiā quatuor modis peccatum cōſummat̄ in opere. Primo enim peccatū latenter agitur. poſtmodum ſine ꝯfuſione ante oculos hoīm reatus aperit̄. deīn ad ꝯſuetudinem vitium ducit̄. vltimo obſtinatōe miſere deſperationis enutrit̄. ⁊ quanto diutius quis in vitijs per malā conſuetudinem immoratus fuerit tāto debilior ad reſiſtendū eius animus etiā ſi voluerit exiſtit. qꝛ quot vicibꝰ praue actionis vſu aſtringit̄. quaſi tot vinculis ligatur. Iſta ꝯmemorat beatus gregorius .iiij. mora. ſic dicens. Quippe quatuor modis perpetrat̄ peccatum in corde. quatuor ꝯſummat̄ in opere. In corde namqꝫ ſuggeſtione. delectatōe. conſenſu. ⁊ defenſionis audacia perpetratur. Fit enim ſuggeſtio per aduerſarium. delectatio per carnē. ꝯſenſus per ſpūm. defenſionis audacia per elationem. Culpa enī que tenere mentē debuit extollit ipſam ⁊ deijciendo eleuat ſed grauius eleuando ſupplantat. Unde ⁊ illam primi hoīs rectitudinē hoſtis antiquus his quatuor ictibꝰ fregit nam ſerpens ſuaſit. eua delectata eſt. adam ꝯſenſit. qui requiſitus ꝯfiteri culpam per audaciam noluit. Hoc vero in humano genere quotidie agit̄ qđ actū in primo parente noſtri generis nō ignorat̄. Serpens ſuaſit. qꝛ occultus hoſtis mala cordibꝰ hominū latenter ſuggerit. eua delectata eſt. qꝛ quaſi carnalis ſenſus ad verba ſerpentis mox delectationi ſe ſubſternit. aſſenſum vero adam mulieri prepoſitus prebuit. quia dum caro in delectatōe rapitur. etiā a ſua rectitudine ſpūs infirmatus inclinatur. Et requiſitus adam culpā ꝯfiteri noluit. qꝛ videlicet ſpūs quo peccando a veritate diſiungit̄. eo in ruine ſue audacia nequius indurat̄. Eiſdē etiam quatuor modis peccatū ꝯſummatur in opere. Prius namqꝫ latet culpa agitur poſtmodū ante oculos hominū ſine ꝯfuſione. reatus aperitur. dehinc ad ꝯſuetudinem ducitur. ad extremū quoqꝫ vel falſe ſpei ſeductionibꝰ vel obſtinatione miſere deſperationis enutritur. Hos itaqꝫ modos peccati qui vel in corde latenter fiunt vel patenter in opere perpetrant̄ beatus iob ꝯſiderās ait. Quare non in vulua mortuus ſum. Vulua quippe peccati eſt hominis culpa latens. que occulte peccatorem ꝯcipit. ⁊ reatum ſuū adhuc in tenebris abſcondit. Egreſſus ex vtero non ſtatim perij. A vulua exitur ab vtero cum

peccatoꝛ que in occulto ꝯmiſit hec etiã
in aperto ꝯmittere non erubeſcit. Qua
re exceptis genibꝫ. quia nimirum cum
peccatoꝛ iam de iniquitate ſua nõ con
funditur. in iniquitate eadem etiam am
miniculis peſſime ꝯſuetudinis roboꝛa
tur. Quaſi genibꝫ pctõꝛ fouetur vt creſ-
cat. dum culpa ꝯſuetudinis firmatur vt
viuat. Cur lactatus vberibꝫ. Quia dũ
pꝛodire culpa in vſum ceperit. nimirũ
vel falſa ſpe diuine mĩe. vel apta miſe
ria deſperationis paſcit. vt eo nequaꝙ̃
ad coꝛrectionem redeat. quo vel facto
rem ſuum pium ſibi inoꝛdinate ſtimu
lat vel hoc qđ fecit inoꝛdinate foꝛmi-
dat. Et notandum ꝙ culpa cũ in vſuȝ
venerit ei aĩmus etiam ſi appetat. debi
lis reſiſtit qꝛ quot vicibꝫ pꝛaue frequẽ
tationis aſtringitur. q̃ſi tot vinculis ad
mentem ligatur. Sciendu꜡ quoqꝫ eſt ꝙ
illi tres modi peccantiu꜡ facilius coꝛ
riguntur. quartus vero difficilius emen
datur. Unde ⁊ redemptoꝛ noſter puel-
lam in domo. iuuenem extra poꝛtã de
ſepulcro aũt lazarum reſuſcitauit. Ad
huc quippe in domo moꝛtuus iacet. q̃
latet in peccato. iam qua extra poꝛta꜡
educitur. cuius iniquitas vſqꝫ ad verecũ
diam publice ꝑpetrationis apitur. Se-
pulture ꝟo aggere ꝑmitur. qui in per-
petratione nequitie etiam vſu ꝯſuetu-
dinis grauatur ſed hos ad vitam miſera-
tus reuocat. qꝛ plerũqꝫ diuina gratia
non ſolum in occultis. ſed etiam in a-
pertis iniquitatibus moꝛtuos ⁊ mole
pꝛaue ꝯſuetudinis pꝛeſſos reſpectu ſui
luminis illuſtrat. Quartũ vero moꝛtuũ
redemptoꝛ noſter nũciante diſcipulo
agnoſcit. nec tñ ſuſcitat qꝛ difficile eſt
valde. vt is quē poſt vſum male ꝯſue
tudinis etiam ad vltimũ adulantium
lingue excipiunt a mentis ſue moꝛte re-
nocetur de quo ⁊ bene dꝛ. Sine moꝛtu
os ſepelire moꝛtuos ſuos. Moꝛtui
moꝛtuum ſepeliunt. cum peccatoꝛes
peccatoꝛem fauoꝛibꝫ pꝛemunt. Quid
enim eſt aliud peccare ꝙ̃ occũbere. ſed
qui peccantem laudibꝫ pꝛoſequuntur
extinctum ſub verboꝛum ſuoꝛum ag-
gere abſcondunt ¶ Difficile eñ
emendatur peccatum. quod linguis pꝛa
uoꝛum hominum nutritur. hec gregoꝛi-
us. Unde vigilandum eſt vt ſenſus ex
terioꝛ maxime viſus ab inoꝛdinato in
tuitu cuſtodiatur. ⁊ cogitationes illici-
te pꝛimo coꝛdi aduenientes valde ne-
ceſſarium eſt vt reſtringantur. qꝛ ex his
duobꝫ videlicet inoꝛdinato viſu ⁊ ma
lo cogitatu omne peccatum oꝛtum ha
bet. Nam cũ viſus inoꝛdinatus non re
frenatur oꝛitur exinde carnalis ⁊ illici-
ta cogitatio. ex cogitatione vero cũ ei
non reſiſtitur generatur delectatio. ex de-
lectatione ꝯſenſus. ex ꝯſenſu ꝑuerſu꜡
opus. deinde ſequitur mala ꝯſuetudo pec
candi ⁊ obſtinatio in opibꝫ pꝛauis. q̃
tandẽ ꝑducũt ad deſpationẽ. Hec pꝛo
bat beatus greg. tractãs illud ꝟbũ. O-
culus meus depꝛdatus eſt aĩam meã ſic
dr. Uiſum ſequitur cogitatio. cogitatio
nem delectatio. delectationẽ ꝯſenſus.
ꝯſenſum opatio. opationẽ ꝯſuetudo.
ꝯſuetudinem neceſſitas. neceſſitatem
obſtinatio. obſtinationem deſperatio.
deſperationem eterna damnatio. Hec
gregoꝛius. Periculoſum ergo multũ
eſt non refrenare in pꝛincipio tempta
tionis ſenſus ſuos ab illicitis ſpectacu
lis ⁊ coꝛ a cogitatõibꝫ noxijs. ſed ne
quiſſimum eſt moꝛtaliter peccare. ſun
oĩa hec peius eſt ꝯſuetudinẽ peccãdi fa
cere. qꝛ valde difficulter pꝛaue ꝯſuetu
dini repugnatur. Uñ yſidoꝛus. Cogita
tio pꝛauã delectationẽ parit. delectatõ
ꝯſenſum. ꝯſenſus actionẽ. actio ꝯſue
tudinẽ. ꝯſuetudo neccitatẽ. Sicqꝫ his
vinculis hõ implicatus q̃da꜡ cathena
vicioꝝ tenetur. ita vt ab ea euelli nequa

q̃ valeat. niſi diuina grã manũ iacen
tis apprehendat. vnde nequiſſimũ eſt
peccare. ſed peius eſt ↄſuetudinem pec
candi facere. ab illo facile eſt recedere
ab hoc cũ labore reſurgit cum male cõ
ſuetudini repugnat. Habemus igitur
ex iam dictis quibꝫ modis orit aut ꝑ
petrat peccatum.

Capitulum .IIII. G

NUnc aũt vidẽ
dum eſt de peccatis capitalibꝫ
ſeu mortalibꝫ ⁊ circũſtantijs eorundẽ
Peccata ſiquidẽ mortalia ſiue capita
lia ſeptẽ ſunt in numero. videlicet ſu
perbia. ira. accidia. auaricia. gula. in
uidia. luxuria. que infinita mala cõfe
runt ↄmittentibꝫ ea. De hoc dicit hu
go de ſancto victore. Septem capita
lia ſunt vitia. videlicet ſupbia. ira. in
uidia. accidia. auaricia. gula. luxuria.
Ex his tria hominem expoliant. nã ſu
perbia aufert homini deũ. inuidia ꝓxi
mũ. ira ſeipſum. Quartũ vero ſpolia
tum flagellat. quintũ flagellatũ eijcit.
ſextum eiectũ ſeducit. ſeptimum ſedu
ctum ſeruituti ſubijcit. Anima enĩ ratõ
nalis in ſanitate ſua vas eſt ſolidũ ⁊ in
tegꝝ nullam habens corruptõem. quã
vitia venientia in eã hoc modo viciant
⁊ corrũpunt. Per ſuperbiam inflat. ꝑ
inuidiã areſcit. per iram crepat. per ac
cidiam frangit. per auariciam diſpgi
tur. per gulam inficit. per luxuriã con
culcat ⁊ in lutum redigit. hec hugo.

H Et notandũ q̃ vnum peccatũ
naſcit ab alio qđ ſic apparet. Supbia
q: vult omnes precellere dolet ſi aliq̃s
ei equat. ⁊ ſic ex ea naſcit inuidia In
uidus vero q: de facili iraſcit ei cui in
uidet. ideo ex eo naſcit ira. ſed ira cuꝫ
ſe non p̃t vindicare triſtat. ideo ex ira
naſcit accidia. Accidia vero ↄſolatõeꝫ
querens facit auaꝝ. Auarus aũt q: in
tpalibꝫ abundat. magis exercere põt
gulã. Gula vero ꝓ ventris repletõnem
de facili ſpumat in libidinẽ ⁊ ira gene
rat luxuriã. Ecce quõ vnum vitiũ mor
tale naſcit ab alio Sed nõnulli docto
res dicunt q̃ ex ſupbia primo naſcit
inanis gloria. ex inani gl'ia inuidia. ⁊
ſic vitia ſubſeqñtia ꝓut ſupra poſitum
eſt. Unde per quendã ſic dr. Ex ſuper
bia naſcit inanis gloria. Superbꝫ enĩ
vult ab oĩbus laudari vt poſſit ab om
nibꝫ honorari. Ex hac aũt inuidia na
ſcit. q: dũ laus appetit eadem alijs in
uidet Ex hac iterꝝ ira. q: dum mẽs ex
aliena felicitate torquet. neceſſe eſt vt
oculus mentis per iracundiã turbetur.
Ex ira aũt accidia. q: dũ mens inordĩ
nate turbat omne bonũ in faſtidiuꝫ ei
vertit. Ex accidia vero auaricia. quia
dũ turbata mens eſt triſtis ⁊ nullã in
terius ↄſolatõem ſentit. foris eã in ter
renis per auariciam querit. Ex auari
cia vero gula q: qđ ↄgregauit auaricia
gula depaſcit. vñ dites ſolẽt eẽ guloſi
ſicut ille qui epulabat quotidie ſplen
dide. Ex gula aũt luxuria. q: venter ⁊
genitalia vicina ſunt. Per vicinitateꝫ
membrorꝝ ſequit ↄfederatio vitiorꝫ
Ex his itaq̃ vitijs ſibĩpſis ↄnexis q̃ſi
cathena ↄficitur qua pctõr ligatus ad
infernum trahit. hec ille. Beatus etiã
grego. faciens mentionẽ de eiſdẽ mor
talibus peccatis ſimilia ſentit. adiun
gens quaſdam deceptões quas predi
cta vitia ſuggerũt mẽti ad ſeducendã
eã atq̃ peruertendaꝫ. Uĩ de hoc. xxxj
moral. exponens illud. Exhortationẽ
ducum ⁊ vlulatuum exercitus. ſic di
cit. Temptantia quippe vitia que ꝑ in
uiſibile contra nos prelium regnanti
ſuper ſe ſuperbie militãt. alia more du
cum preeunt. alia more exercitus ſub
ſequunt. neq̃ enĩ culpe oẽs pari acceſ
ſu cor occupant. ſed dum maiores et

pauce neglectam mentem preueniunt
minores etiã in numero ad illam ſe ca
teruatim fundũt. ipſa namq̃ vicioꝝ re
gina ſupbia. dum deuictũ coꝛ pleneſce
perit. mox illud ſeptem pꝛĩcipalibꝰ vi
cijs quaſi quibuſdã ſuis ducibꝰ deua-
ſtandum tradit quos videlicet duces
exercitus ſequit̃. qꝛ ex eis ꝓculdubio
importune viciorum multitudines oꝛi
unt̃. Qđ melius oſtendemus. ſi ipſos
duces ſpãliter vt poſſumus enumeran
do ꝓferamus. radix quippe cũcti ma-
li ſuperbia eſt. De qua ſcriptura teſtã-
te dꝛ. Inicium oĩs peccati ſupbia. Pꝛi
me eius ſoboles ſeptem nimirũ pꝛinci-
palia vitia. de hac virulenta radice ꝓ
deunt. ſ. inanis gloꝛia inuidia ira triſti
cia auaricia. ventris ingluuies. ⁊ lu-
xuria. nam qꝛ his ſeptem vicijs nos ca
ptos doluit. idcirco redemptoꝛ noſter
ad ſpũale liberationis noſtre pꝛelium
ſpiritu ſemptifoꝛmis gratie plenus
venit. Ex his quibꝰ videlicet ſeptem
quĩq; ſpiritualia. duo quoq; carnalia
ſunt. ſed vnũquodq; eoꝝ tãta ſibi cog-
natione iungit̃. vt niſi vnum de altero
ꝓferat̃. pꝛima namq̃ ſupbie ſoboles
eſt inanis gloꝛia. qꝛ nimirum. dum va
ni nominis potentiã appetit. ne quis
hanc alius adipiſci valeat tabeſcit. In
uidia quoq; iram parit. ⁊ quanto in-
terno liuoꝛis vulnere aĩmus ſauciat̃.
tanto etiam manſuetudo tranquillita
tis amittit̃. ex ira quoq; triſticia oꝛit̃
qꝛ turbata mẽs quo iordĩate ſe ꝯcutit
eo adijciẽdo ſe ꝯfũdit ⁊ cũ dulcedinẽ
tranquillitatis amiſerit nihil hanc ni-
ſi ex ꝑturbatiõe ſubſequens meroꝛ de
paſcit. triſticia quoq; ad auariciã deri
uat̃. qꝛ dũ ꝯfuſum coꝛ bonũ leticie in
ſeipſo intus amiſerit. vnde ꝯſolari de
beat foꝛas querit. ⁊ tanto magis exte
rioꝛa bona adipiſci deſiderat. quanto
gaudium nõ habet. ad qđ intrinſecus

recurrat. poſt hec vero duo carnalia vi
tia. i. ventris ingluuies. ⁊ luxuria ſup
ſunt. Sed cũctis liquet ꝙ de ventris
ingluuie luxuria naſcat̃. dũ in ipſa di-
ſtributione membroꝝ ventri genitalia
ſubnixa eſſe videant̃. vnde dũ inoꝛdi-
nate reficit̃ venter aliud ꝓculdubio ad
ꝯtumelias excitat̃. Bene aũt duces ex
hoꝛtari dicti ſunt. exercitus vlulare
qꝛ pꝛima vitia decepte mẽti quaſi ſub
quadã ratione ſe inſerunt. ſed innume
ra que ſequunt̃ dum hanc ad omnem
inſaniam ptrahunt. quaſi beſtiali cla-
moꝛe ꝯfundunt. Inanis aũt gloꝛia de-
uictũ coꝛ q̃ſi ex ratione ſolet exhoꝛtari
cũ dr. Debes maioꝛa appetere. vt qua
poteſtate valueris multos excedere ea
etiam valeas ⁊ pluribꝰ ꝓdeſſe. Inui-
dia quippe deuictum coꝛ q̃ſi ex ratione
ſolet exhoꝛtari cũ dr. in quo illo vel il
lo minoꝛ es. cur ergo ei equalis vel ſu
perioꝛ non es. quanta vales. que ipſi
non valent. nõ ergo tibi aut ſupioꝛes
eſſe. aut etiã equales debent. Ira etiam
deuictũ coꝛ q̃ſi ex ratione ſolet exhoꝛ
tari dicens. Que erga te agunt̃. equa
nimiter ferri nõ poſſunt. Hec imo pa-
tienter tolerare peccatũ eſt. qꝛ ⁊ ſi non
eis cũ magna exaſpiratione reſiſtit̃.
contra te deinceps ſine menſura accu-
mulant̃. Triſticia quoq; coꝛ. quaſi ex
ratione ſolet exhoꝛtari cum dr. Que
habes vnde gaudeas cum tanta mala
de pꝛoximis poꝛtas. perpende cũ quo
meroꝛe omnes metuendi ſunt. qui in
tanto contra te amaritudinis felle ver
tuntur. Auaricia quoq; coꝛ quaſi ex ra
tione ſolet exhoꝛtari cum dicit. valde
ſine culpa eſt. ꝙ quedam habenda cõ-
cupiſcis. quia multiplicari non appe-
tis. ſed egre pertimeſcis. ⁊ quod ma-
le alius retinet. ipſe melius expendis
Ventris quoq; ingluuies deuictum
coꝛ quaſi ex ratione exhoꝛtari ſolet cũ

dicit Ad eſum deus mundo omnia ↄdi
dit. ⁊ qui bono cibo ſaturari reſpuit.
quid aliud q̄ꝫ munere ↄceſſo ↄtradicit
Luxuria vero devictū cor quaſi ex ratō
ne ſolet exhortari cū dicit Cur te in vo
luptate tua modo non dilatas. cuꝫ qđ
te ſequat̄ ignoras. acceptum t̄pus in
deſiderijs expēdere debes. q2 q̄ꝫ citius
pertranſeat ignoras Si ei miſceri de
us hoīes in voluptate coitus nollet. in
ipſo exordio humani generis maſcu
lū ⁊ feminā non creaſſet Hec eſt ducū
exhortatio. que dū incaute ad ſecretuꝫ
cordis admittit̄ familiarius iniqua p
ſuadet. quā videliꝫ exhortatōem exer
citus vlulans ſequit̄. q2 infelix anima
ſemel principalibꝰ vitijs capta. dum
multis iniquitatibꝰ in inſamiā vertitur
ferali iam inanitate vaſtat̄. hec grego.

Capitulum V.

Poſtquaꝫ dictū eſt de peccatis mortalibꝰ. ſiue
capitalibꝰ in genere. nūc videndū eſt
de vnoquoq̄ꝫ vitō ſeu peccato in ſpecie
Et primo de ſuperbia que eſt regina oī
um vitioꝝ videndū eſt quid ſit I
Superbia vt dr̄ augu. eſt perverſe celſi
tudinis appetitus. Nam ſicut dr̄ idem
beatus aug. Superbia invidet omnibꝰ
ſuperioribꝰ. ſ. q2 illis non equat̄. infe
rioribꝰ ne illi equent̄ ei. paribꝰ. quia
ei equant̄. Unde elatio animi eſt viti
um quo quis pati non vult prioreꝫ vel
parem. K Dicit̄ autem ſuperbia
initiū omnis peccati triplici ratione.
Primo ꝓpter cauſaꝫ que invenitur in
omni peccato. q2 in omni pctō invenit̄
ↄtemptus dei qui eſt quedā cā peccati
Iſte aūt ↄtemptus eſt averſio a creato
re que in oī pctō ē. vbi preponit̄ bonū
ↄmutabile bono incōmutabili. q2 ſic
ſine caritate alie v̄tutes ſunt nihil. ita
ſine ſupbia alia vitia nihil ſunt. abſtra
he ſuperbiam ⁊ habebis grām q2 deus
ſupbis reſiſtit. humilibꝰ aūt dat grām
Scdo q2 principiū fuit peccatoꝝ. hec
enī in genere peccavit dyabolus in ce
lo. ⁊ primus homo in pađiſo. Tercio
q2 naſcunt̄ ex ea alia vitia vt ſupra di
ctū eſt L Sciendū aūt eſt ꝙ eſt q̄
druplex ſupbia viꝫ cordis. oris. ope
ris ⁊ habitus. De qua beatus bernar.
adiungens quedam remedia ſic dicit.
Eſt ſupbia cordis. ſupbia oris. ſuper
bia operis. ſupbia habitus. Supbia
cordis eſt. qn̄ in oculis ſuis homo eſt
magnus. ↄtra quam ſapiens orat di
cens. Extollentiam oculoꝝ meorū ne
dederis mihi. Supbia oris vel lingue
que ⁊ iactantia dr̄ eſt qn̄ homo non ſo
lum magna de ſe ſentit ſed etiā loquit̄
Unde ps. Diſperdat dn̄s vniverſa la
bia doloſa. ⁊ linguam magniloquam.
Supbia operis eſt qn̄ homo quedam
ſuperba vt magnus appareat agit. De
qua iteꝝ pſal. Non habitabit in me
dio domus mee qui facit ſuperbiam.
Superbia habitus eſt qn̄ homo vt glo
rioſus appareat precioſis ſe ornat veſti
bus. Unde apoſtolus. Non in veſte p̄
cioſa. M Sunt autem quinq̄ꝫ q̄
ad remediuꝫ tam mortifere peſtis a do
mino rationali anime ſunt ꝓpoſita. lo
cus. corpus. temptatio dyaboli. pre
dicatio xp̄i. ⁊ eius ↄverſatio. Locus
q2 exilium. corpus q2 oneroſum. tem
ptatio q2 inquietat. predicatio chriſti
q2 edificat. ⁊ eius ↄverſatio q2 infor
mat. His quaſi quinq̄ꝫ ſenſibus deus
humilitatem operat̄ in anima. Sicut
enī anima eſt vita corporis. ita deus ē
vita aīe Et ſicut corpus mortuū eſt qđ
per quinq̄ꝫ ſenſus non vegetat̄. ita ani
ma mortua eſt que per hec dn̄o non hu
miliat̄. hec bern. Et q2 vita aīe deus eſt
⁊ ſine grā dei ac boīs opibꝰ aīa vivere
non p̄t. ido ſupbia valde fugienda eſt

⁊ deteſtanda. qꝛ ipa eſt que priuat ho-
minem gratia dei. ⁊ effectum boni ope
ris viciat impedit ⁊ interficit. De pri
mo beatus bernardus ſic dicit. Superbia
inuenta ē in me ⁊ declinauit dominus
in ira a ſeruo ſuo. ergo argumentū ſu
perbie. gratie priuatio eſt. Subtrahi-
tur enim gratia interdum non pro ſup
bia que iam eſt. ſed que profutura eſt.
nam ſuperbo oculo veritatis non vide
tur. ſincero patet ibi enim inuenit requi
em manſuetus ⁊ ſimplex vbi doloſus
opprimitur ⁊ elatus. De eodem etiā
dicit remigius. Juſto dei iudicio om-
nis ei auffertur gratia diuini muneris
qui moribus execrabilis ſuperbie obru
itur. ⁊ tumoris. hec remigius. N
Nō aūt opus bonum ⁊ virtuoſum ſit
infructuoſum ⁊ infectum propter vitium
elationis ac ſuperbie. probat hoc ber-
nardus ſic dicens Elatum cor durum
⁊ expers eſt pietatis. ignarum compū
ctōnis. ſiccum ab omni rore gratie ſpi
ritualis. Porro elationem fugere ſu-
per omnia vitia neceſſe ē. quiſquis enī
altum ſapit opus eius ⁊ patientia va
num ſapit Superbia enī in penitentia
vel patientia non committatur Dicit
enī de hoc damaſcenus. Nulla virtus
nulla actio eluceſcere poterit. cui etiā
minima ſcintilla ſuperbie dinoſcitur in
herere. hec damaſcenus ¶ Vigi
landum eſt ergo contra vitium ſupbie
qꝛ omnem ſtatum ⁊ condictionem ho
minū ſolet inuadere ⁊ temptare ſecu
lares videlicet nouiter conuerſos ⁊ etiā
iuſtos. De hoc per hugo. de clauſtro a
nime ſic dicit. Supbia eſt que ſeculares
poſſidet ⁊ retinet. nouiter conuerſos
vexat ⁊ reuocat. iuſtos vero temptat ⁊
illudit. in ſecularibus apparet in nouiter
conuerſis notatur. ⁊ in religioſis quan
doque latet Inſidiatur ſecularibus. vt in
prauo comprehendat opere. Religio

ſis vero inſidiatur per gloriam laudis
humane. hec hugo. ¶ Sunt nā
que nonnulli. qui per cordis elationem
alios quadam ſuperba cogitatōe deſpi
ciunt. Et ſi aliquā aliquos exterius ve
nerantur. intus tamen in cordis ſecre
to in ſua cogitatione ſe eiſdem prefe-
runt. ⁊ ſi habent in ſe aliquod bonum
etiā minimum ſtatim oculos mentis
a malis. que prius geſſerūt auertunt.
⁊ ſolum paruum bonū. quod fecerunt
tota intentione aſpiciunt ⁊ propter hoc
quaſi ſanctos ſe exiſtimant. mala vero
multa in quibus diuerſi ſunt non agnoſ
cunt De talibus beatus grego. xxiiij.
moral. ſuper illo verbo Omne ſublime
videt ſic dicens. Omnes iniqui pri-
morem cordis elati cunctos quos cer-
nunt. ſupbie faſtu deſpiciunt ⁊ ſi quan
do exterius venerantur. intus tamen in ſecre
to cordis. vbi apud ſe ſua eſtimatōne
magni ſunt cunctorum ſibi vitam me-
ritumque poſtponūt. qꝛ per elatam cogi
tationem cordis in cuiuſdā ſe altitu
dinis arce poſuerunt. Quibus bene per
prophetam dicitur. Ve qui ſapientes eſtis in
oculis veſtris. Hinc etiam paulus ait
Nolite prudentes eſſe apud vos metip
ſos. hinc ad ſaulem dicitur nōne cum par-
uulus eſſes in oculis tuis. caput te cō-
ſtitui in tribubus iſrael Paruulus quippe
in oculis ſuis eſt. qui in eo quod ſemetip
ſum conſiderat. imparem ſe alienis meri
tis penſat. nā quaſi grandē ſe conſpicit qui
quis. qui ſe ſup aliena merita elatōne
cogitatōis extenderat David aūt ſcīm
dina grā Saul reprobato ad regni gu
bernacula poſſidenda ſuauit. ⁊ tamen pſe
quēte aduerſario mēte ſe hūili ſubſtr
nebat. cui dino iudicio ſe plātū eē no
uerat. illi ſe hūiliter poſtponebat. cui p
electōis grām incōparabiliter ſe nouerat me
liorē Diſcāt igitur quō hūiliari primit
debeant. quod adhuc quo loco apud deū ha

beantur neſciunt. ſi ſic ſe etiā electi hu
miliant illis quibꝫ iam ſe per interna
iudicia antepoſitos deprehendūt. hoc
autem ꝓprium electoꝝ ſemꝑ eſſe ſolet
ꝙ de ſe ſemper ſentiunt infra ꝗ̄ ſunt.
Hinc namqꝫ per eundem dauid dicitur
Si non humiliter ſentiebā ⁊c̄. Hinc
magiſter gentium ſuos ammonens di
ſcipulos dicit. Superiores ſibi inuicē
arbitrantes. nam qꝛ iniquus quiſqꝫ in
feriorem ſe omnē quem cogitat putat
E diuerſo iuſtus ſtudeat vt ſuperiorē
quemlibet ꝓximū attendat. ac ne dum
ſe alīj alter humiliat iret alter in elati
onem bene vtrāqꝫ partem ammonuit
dicens. Superiores ſibīj nuicem arbi
trantes. vt in cogitationibꝫ cordis ⁊
ego illum mihi preferā. ⁊ viciſſim me
ille ſibi. ⁊ cum ab vtraqꝫ parte cor in-
ferius premitur. nullus ex impenſo ho-
nore ſubleuetur. Sed hanc humilita
tis formā reprobi cognoſcere vel tene
re ꝯtēnunt. quia ⁊ ſi quando humiles
ſe ſpecietenus oſtendunt. humilitatis
vim intrinſecus ſeruare negligūt. qui
bus ſepe accidit vt ſi quādo vnū quod
liber bonū vel minimū faciunt a malis
ſuis omnibꝫ reſpectu mentis auertunt
atqꝫ hoc quod vel extremū bonū fece-
runt tota intentione ſemꝑ aſpiciant ⁊
ex eo iam ſe quaſi ſanctos aſpiciāt. ob
liti maloꝝ omniū que ꝯmiſerunt. vni-
us tantūmodo boni meōres quod for-
taſſis facere nec perfecte potuerunt. ſi
cut electis euenire ſolet. vt cum multa
rum virtutū gratia polleant. vnū eos
vel tenuiſſimū virium fatigans pulſet
quatenus tunc ex quadā parte ſe infir
mari ꝯſiderant. De his virtutibus in
quibꝫ preualent ſe minime extollunt.
dūqꝫ de infirmitate trepidant hoc quo
qꝫ vbi fortes ſunt humilius ſeruāt. Se
pe ergo reprobi per hoc ꝙ vnū vel mini
mū bonū ſuum in capite ꝯſpiciunt. ma
la multa ⁊ grauia in quibꝫ diuerſi ſunt
non agnoſcunt. Et ſepe electi ꝑ hoc ꝙ
tenuiſſimū malū ſuum infirmari tre-
pidant. mira diſpenſatōne agitur vt ma
gna bona ad que ꝑuecti ſunt nō amit
tant. Juſta itaqꝫ ⁊ occulta examīs mē
ſura diſpoſuit vt iuſtos ⁊ mala adiuuēt
illos ⁊ bona aggrauent. dū ⁊ iſti ad ꝓ
fectum boni vtuntur leuibꝫ malis ⁊ il
li ad augmentū mali intument mini-
mis bonis. Jſti quippe inde perfecti-
us in bono ꝓficiunt vnde magis tem-
ptantur. Jlli autem ad maius malū de ſi
ciunt vnde de bono gloriantur. Sic ita
qꝫ male bono vtitur impius. ⁊ bene ma
lo vtitur ꝓbus. ſicut ſepe ꝯtingit vt ali
us ex cibo ſalutifero inordinate ſump
to peſtem languoris incurrat. alius ve
neno ſerpentis in medicamīe ordina-
te ꝯfectionis adhibito languoꝝ mole-
ſtiā vincat. Jlle ergo qꝛ cibo ſalutifero
vti recte noluit inde pernicioſe moritur
vnde alīj ſalubriter viuunt. Jſte autē
quia veneno ſerpentis caute vti ſtuduit
inde ſalubriter viuit vnde alīj pernici
oſe moriuntur. Venenū ergo ſerpentis
non ipſam nequiciā ſed ſuggeſtionē
nequicie dicimus. qꝛ nolentes ſepe re
nitentes temptamur. qḋ tunc in medi
camen vertitur cum mens virtutibꝫ ere-
cta circumſpectis contra ſe temptatio
nibꝫ humiliatur. Jniqui igitur atqꝫ ab ap
probatōne interni examīs reprobi dū
quelibet opera faciunt in quibꝫ virtuti
bus eniteſcant. humilitatis ſenſum pe
nitus ignorant. qꝛ nimiꝝ huius leuia-
than membra ſunt. de quo ſuperna vo
ce dicitur. omne ſublime videt. hec gre-
gorius. ¶ Sciendū quoqꝫ eſt ꝙ
alia vitia illas virtutes ſolūmodo im-
petunt quibꝫ ipſe virtutes deſtruuntur
vt videlicet ira patientiā. gula abſti-
nentiā. libido ꝯtinentiam expugnant.
ſuperbia vero nequaqꝫ vnius virtutis

interemptrix eſt. ſed contra oẽs virtu
tes ſe erigit. vt quicquid illa inuaden
te agitur. deo placere non poteſt. qꝛ ꝓ
hoc ſolum vane glorie ſeruit᷑. Cuius
etiam mentem hec peſtis ꝯperit. clau/
ſo cordis oculo iudicij equitatem per
dit. nam cuncta que ab alijs bene fiunt
diſplicent ⁊ ſola que ipſe egerit etiam
praua placent. Aliena opa ſemper de/
ſpicit. miratur ſemꝑ que ipſe ꝑ ſe facit.
ipſa etiam ſupbia alios in rebꝫ ſecula/
ribꝫ alios in ſpiritualibꝫ ꝯſtitutos poſ
ſidet. aliter itumeſcit in infimis ⁊ ter/
renis rebꝫ. aliter ſummis celeſtibuſqꝫ
virtutibꝫ. Aliter hoc vitium temptat
ꝑlatos. aliter ſubditos. prelato nãqꝫ
ſuggerit in cogitationibꝫ. qꝛ ſolus vi/
te merito ſuper ceteros excreuit eiuſqꝫ
mentẽ erigit. viles atqꝫ inutiles eos
qui ſubiecti ſunt oſtendit. ita vt nullũ
iam q̃ſi dignũ reſpiciat. cui equanimi/
ter loquat᷑. At ꝯtra ſubditorum corda
ſuperbia inſtigat. vt ſua acta ꝯſidera/
re funditus negligant. ⁊ ſemꝑ tacitis
cogitationibꝫ rectoris iudices fiant.
qꝛ duꝫ in illo quod reprehendere debe
ant importune reſpiciunt. in ſemetip/
ſis qđ corrigant nũqꝫ vidẽt. Iſta tan/
git beatus Grego. adiungens etiam
quedã remedia ꝯtra. hec. xxxiiij. mora
li. exponens illud. Ipſe eſt rex ſuper
omnes filios ſuperbie ſic dicens.
Scriptũ eſt initiũ oĩs peccati ſupbia.
Per hanc enĩ ipſe leuiathan. i. diabo/
lus occubuit. ꝑ hanc ſequentẽ hoĩem
ſtrauit. eo etenĩ telo ſalutem noſtre im
mortalitatis ipecijt. quo vitaꝫ ſue beati
tudinis extinxit. vñ bene ſupbia radix
vitioꝝ eẽ monſtrat᷑. Sicẽ enĩ inferius
radix tegit᷑ ſꝫ ab illa rami extẽduntur
exterius. ita ſupbia intrinſecus celat
ſꝫ ab illa protinus vitia alia pullulãt
Intus namqꝫ prius ebulit in elatõne
qđ foris poſtmodũ ſpumet in ope. Sꝫ

qꝛ occaſio de ſupbie diſcuſſione ſe pre
buit. debemus hanc ſollicitius ſubtili/
uſqꝫ diſcutere atqꝫ ad humanas men/
tes quanta vel qualis veniat ⁊ quibus
qualiter ſurripiat demonſtrare. Alia
quippe vitia eas ſolummodo virtutes
impetunt. quibꝫ ipſe deſtruunt᷑ vt vide
licet ira patientiam. caſtrimargia ab
ſtinentiam. Libido ꝯtinentiaꝫ expug
net. Supbia autem quã radicem oĩm
vitioꝝ diximus eẽ nequaqꝫ vnius vir
tutis extinctione ꝯtentam. ꝯtra cũcta
aĩe membra ſe erigit. ⁊ q̃ſi generalis
⁊ peſtifer morbꝫ corpus oẽ corrumpit
vt quicquid illa inuadente agit᷑. etiaꝫ
ſic eẽ virtus oſtendit᷑. Ut per hoc non
deo ſed ſoli vane glorie ſeruiat᷑. quaſi
enĩ tirannus quidã obſeſſam ciuitateꝫ
interemit. cũ mentem ſupbia interrũ/
pit. ⁊ quo vitioreꝫ quemqꝫ ceperit co
in dominio durior exurgit. q̃ quo am/
pliores ſiue humilitate agit virtutes
eo latius iſta dominat᷑. Quiſquis do
in ſe tirannidem huius peſtis captiua
mente ſuſceperit. hoc primum dam/
num patitur. ꝙ clauſo cordis oculo iu
dicij equitatem ꝑdit. non cuncta que
ab eis bene gerunt᷑ diſplicẽt. ⁊ ſola ea
que ipſe praue egerit placent. Semper
aliena opa deſpicit. ſemꝑ mirat᷑ quod
facit. qꝛ ⁊ quicquid egerit egiſſe ſe ſin
gulariter credit. ⁊ cũ in cũctis ſe tranſ
cendere ceteros eſtimat. ꝑ lata cogita
tionum ſpacia ſecũ deambulans. lau
des ſuas tacitus clamat. Nonnũqꝫ vo
ad tantam elationem mens ducit᷑. vt
in eo qđ tumet. etiã ꝑ oſtentationeꝫ lo
cutionis effrenet᷑. ſed tãto facilius ru
ina ſequit᷑. quanto apud ſe quiſqꝫ im
pudentius exaltat᷑. Sciendũ quoqꝫ ẽ
ꝙ ipſa hec de qua loquimur elatio. ali/
os ex rebꝫ ſecularibꝫ. alios vero ex ſpi
ritualibꝫ poſſidet. Alter nãqꝫ intumeſ
cit auro. alter eloquio. alter infimis ⁊

terrenis reb᷒. alter ſummis celeſtibus
virtutib᷒ vna tñ ⁊ eadem ante dei ocu
los agitur. Quis ad humana corda ve
niens in eoꝝ obtutib᷒ diuerſo amictu
palliet̃. nam cũ is qui prius de terrẽa
facultate ſupbiebat poſtmodũ de ſan-
ctitate extollit̃. nequaq̃ʒ cor eius ela-
tio deſerit. ſed ad eum cõſueta veniens
vt cognoſci poſſit neqʒ veſtez mutauit.
R ¶ Sciendum quoqʒ eſt ꝙ aliter
hec prepoſitos. aliter ſubiectos temp
tat. Prelato namqʒ in cogitationib᷒
ſuggerit. qꝛ ſolus vite merito ſuper ce
teros excreuit. ⁊ ſi qua ab eo aliquan
do bene geſta ſunt. hec importune eius
animo obiicit. ⁊ cũ hunc ſingulariter
deo placuiſſe inſinuat vt facile ſugge-
ſta ꝑſuadeat. ipſa ad teſtimoniũ pote-
ſtatis tradite retributões vocat dicẽs
Quia niſi omnipotens deus te omnib᷒
bis meliorẽ cerneret. omnes hos ſub
tuo regimine non dediſſet. Eiuſqʒ mẽ
tem mox erigit. viles atʒ inutiles eos
qui ſubiecti ſunt oſtendit. ita vt nullũ
iam quaſi dignũ reſpiciat. cui equani-
miter loquat̃ Unde mox mentis tran
quillitas in irã vertit̃ qꝛ dum cunctos
deſpicit. dũ ſenſum vitamqʒ omniũ ſi-
ne moderamine reprehendit. tanto ſe
ineffrenacius in iracundiã dilatat q̃n
to eos qui ſibi ꝯmiſſi ſunt eſſe ſibimet
indignos putat. At ꝯtra ſubditoꝝ cor
ſuperbia inſtigat. hoc ſummope agere
nititur vt ſua acta funditus ꝯſiderare
negligant. ⁊ ſemp̱ tacitis cogitationĩ
bus rectoris ſui iudices fiant. qꝛ dum
in illo qđ reprehendere debeant impor
tune reſpiciũt. in ſemetipſis qđ corri-
gant nunq̃ʒ vident. Unde ⁊ tanto acri
us pereant quanto a ſe oculos auertũt.
qꝛ in hui⁹ vite itinere offendentes cur
runt dũ alibi intendũt Et quidem pec
catores ſe eſſe aſſerunt. nec tamen tan
tum. vt tam noxie in regimine ꝑſone
tradantur. ⁊ dum eius facta deſpiciũt
dum precepta ꝯtemnunt. ad tantã vſ-
qʒ infamiam deuoluunt̃ vt eũ res hu-
manas curare non eſtiment. qꝛ ei quez
quaſi vite rigore precedunt eſſe ſibi cõ
miſſos dolent. Sicqʒ dum ꝯtra recto-
rem ſupbiunt. etiam ꝯtra iudicia ꝯdi-
toris intumeſcũt. ⁊ dũ paſtoris vitaʒ
ꝯiudicant. ipſam quoqʒ ſapĩam cun-
cta diſponentis impugnant. Sepe au
tem rectoris ſui dictis ꝓterue obuiãt
⁊ eandem vocis ſuperbiam libertatem
vocant. Sic quippe elatio ſe quaſi pro
rectitudine libertatis obicit. ſicut ſe ti
mor ꝓ humilitate ſuppoñt. Nam ſicut
pleriqʒ retinent ex timore ⁊ tamen ta
cere ſe exiſtimant ex humilitate. Ita
nonnulli loquunt̃ impatientiam elati
onis. ⁊ tñ loqui ſe credunt per liberta-
tem rectitudinis. Aliquando etiã ſub
diti ꝓteruia que ſentiunt nequaq̃ʒ pro-
dunt. ⁊ hi quoꝝ loquacitas vix ꝯpeſ-
citur nonnunq̃ʒ ex ſola amaritudĩe in
timi rancoris obticeſcunt. Qui per tu
morem mentis procacitatis ſue verba
ſubtrahentes dum male loqui ſoleant
peius taceant. quia cum peccantes ali
quid de correctione audiunt. indignã
tes etiam verba reſponſioĩs ſuſpendũt
Cum his quãdo aſpere agitur. ſepe ad
querele vocem de hac ipſa aſperitate ꝓ
ſiliunt. Cũ vero eos magiſtri ſui blan
de preueniunt. de hac etiã humilitate
qua preuenti ſunt grauius indignant̃
⁊ tanto eoꝝ mens faſtius accenditur.
quanto ꝯſideracius infirma iudicat̃.
Hi nimiꝝ qꝛ humilitatẽ que virtutuʒ
mater eſt neſciunt vſum ſui laboris ꝑ-
dunt. etiaʒ ſi qua bona ſunt que ꝯpari
videant̃. qꝛ ſurgentis edificij robuſta
celſitudo non figit̃ que nequaq̃ʒ ꝑ fun-
damenti fortitudinẽ in petra ſolidat̃.
Soli ğ ruine creſcit qđ edificãt. qꝛ añ
molẽ fabrice humilitatis fundamẽta

non parant. quos bene ab intimis pro
dimus. ſi pauca in exterioribꝰ oſtēda
mus Cūctis namqꝫ apud ſe ſupbis co
gitationibꝰ tumentibꝰ ineſt clamor in
locutione. amaritudo in ſilentio. diſ-
ſolutio in hilaritate. furor in triſticia.
honeſtas in ymagine. erectio in ſenſu.
rancor in reſponſione. hoꝝ mens ſem-
per eſt ad irrogandas ꝯtumelias vali
da ad toleranda infirma. ad obīam pi
gra. ad lacendū vero alios importuna
ad ea que facere debet ꝛ preualet igna
ua. ad ea aūt que nec debet nec preua-
let parata. Ad hoc aūt qđ latenter deſi
derat querit. vt cogaẛ qꝛ dum metuit
ex deſiderio ſuo vileſcere. optat vim in
ipā ſua voluptate tolerare. Igiẛ qꝛ hu
manos aīmos aliter temptari ex rebꝰ
carnalibꝰ atqꝫ aliter ex rebꝰ ſpirituali
bus diximus audiant illi Omnis ca
ro fenum ꝛ gloria eius ſicut flos feni.
audiant iſti qđ quibuſdam poſt mira-
bilia dr. Neſcio vos vnde ſitis. Diſce
dite a me omnes qui opamini iniqui-
tates. Rurſum qꝛ aliter temptari p̄la
tos atqꝫ aliter ſubditos p̄fati ſumus.
audiant illi qđ per ſapientem dr. Re-
ctorem te ꝯſtituerunt. noli extolli. ſed
eſto in illis quaſi vnus ex illis. Audiāt
iſti. Obedite p̄poſitis veſtris ꝛ ſubiace
te illis. ipi enī puigilant quaſi rōnem
pro animabꝰ veſtris reddituri. Audi-
ant ſimul omnes Deus ſuperbis reſi-
ſtit humilibꝰ autem dat gratiaꝫ Audi
ant omnes. Immundus eſt apud deū
omnis qui exaltat cor ſuuꝫ Contra hu
ius languoris membꝛ audiamus cun
cti. quid in gratia vitas doceat dicēs.
Diſc ite a me qꝛ mitis ſum ꝛ humi-
lis corde. Adhuc namqꝫ dei filius for-
mam noſtre infirmitatis ſuſcepit ad-
huc inuiſibilis. non viſibilis ſolū ſed
etiam deſpectus apparuit Ad hoc ꝯtu-
meliam ꝛ ludibria ꝛ irriſionuꝫ probra
paſſionū tormenta tolerauit. vt ſuper
bum non debere eſſe hoīem doceret hu
milis deus. Quāta ergo humilitatis
eſt virtus. ꝓpter quā ſolam veraciter e
docendam is qui ſine eſtimatione ma-
gnus eſt. vſqꝫ ad paſſionem factus eſt
paruus Quia enī originem pditionis
noſtre ſe prebuit ſuperbia diaboli. in-
ſtrumentum noſtre redemptionis in-
uenta eſt humilitas dei. Hoſtis quip-
pe noſter inter oīa voluit fieri elatus.
redēptor aūt noſter magnus manēs
ſup oīa. inter oīa dignatus ē fieri par
uus. Sed melius ꝛ elationis cām de
tegimus. ꝛ humilitatis fundamenta
aperimus. ſi breuius ꝯmemoratione
ꝑſtringimus quid de mortis auctore.
qui de ꝯditore vite dicaẛ. Ille namqꝫ
dixit. In celum ꝯſcendam ſupra aſtra
celi exaltabo ſolium meū aſcendā ſup
altitudinem nubium ꝛ ſimilis ero al-
tiſſimo. De auctore dr paulus. Cum
in forma dei eſſet non rapinā arbitra-
tus eſt eſſe equalem ſe deo ſed ſemetip
ſum exinaniuit formaꝫ ſerui accipiēs
Ille nihil aliud mentes docet ſibi ſub
ditas qꝫ celſitudinis culmen appetere.
cūcta equalia tumore mentis tranſcē
dere. ſocietatem oīm hoīm alta elatio
ne trāſire ac ſeſe ꝯtra potentiā creato-
ris erigere. Iſte autē ad ſputa. ꝛ pal
mas ꝛ colaphos ad ſpineam coronaꝫ
ad crucē ꝛ lanceā atqꝫ ad mortem veni
ens. membra ſua admonet dicēs. Si
quis mihi miniſtrat me ſequaẛ Quia
ergo redemptor nr̄a corda erigit hūi-
lium. leuiathan iſte rex dr ſupboꝝ. ap
te ꝯgnoſcimus. ꝙ euidentiſſimum re
ꝓboꝝ ſignum ſupbia eſt. at ꝯtra humi
litatis electoꝝ Cū ḡ qđ quiſqꝫ habeat
cognoſciẛ. ſub quo rege militet inue
niẛ vnuſquiſqꝫ enī quaſi quendā titulū
portat opis. quo facile oſtendat ſub cu
ius ſeruiat poteſtate rectoris. Vn̄ per

euangelium dr̄. A fructibꝫ eoꝝ cogno
ſcetis eos. Ne nos leuiathā iſtius mē
bra mira faciendo fallerent. aptum ſi-
gnū dominus quo deprehendi valeat oñ
dit dicens. ipſe eſt rex ſup omnes fili
os ſuperbie. Qui ⁊ ſi aliquando fictaz
ſpem humilitatis aſſumunt. ſemetip-
ſos tñ celare in omnibꝫ nequaꝙ̄ pñt.
qꝛ eoꝝ ſuperbiam diu latere non ſuſti
nent. ⁊ cū ex alia tegit̄ ex alia actione
denudat̄. Qui vero ſub rege humilita
tis militant. ſemp pauidi atqꝫ ex om-
ni latere circumſpecti aduerſum iacu-
la elationis pugnant. ⁊ quaſi ↄtra veni
entes ictus ſolum magis in ſuo corpe
oculum cuſtodiūt. dum in ſemetipſis
principaliter humilitatem tuent̄. hec
grego. in moral. ¶ Notandū eſt
etiam ꝙ ſunt nōnulli qui licet in ſtatu
humili ſint poſiti apud ſe tñ in ſua eſti
matōe magni ⁊ ſuperbi eſſe nō deſiſtūt
Hi tales alijs preeſſe deſiderant. adu-
lationes querūt. fauoribꝫ intumeſcūt.
ventura gaudia querunt. De quibꝫ di
cit beatus grego. xxviij. moral. Multi
ſunt qui puuli eſſe deſpiciunt. vñ con-
tingit vt etiaz in humilitatis loco im
manes apud ſe eſſe minime deſiſtant.
Hos plerumqꝫ videmus honoribꝫ ex-
tolli. voluptatibꝫ perfrui rerum multi
plicitate dilatari. Hi ſepe nihil niſi p̄-
eſſe ceteris appetunt. a multis timeri
gratulant̄ recte viuere negligunt. ⁊ re
cti famā habere ↄcupiſcunt. adulatio-
nes querunt. fauoribꝫ intumeſcunt. fu
tura gaudia non querunt. qꝛ qui tran-
ſitorijs occupatōnibꝫ obcecant̄ eterne
lucis quanta ſit claritas neſciūt. ⁊ dū
in rebꝫ terrenis ſupbiunt. celeſtis ſibi
luminis aditū claudunt. Veritatis eī
lumen qḋ elatis occupatiſqꝫ mentibꝫ
abſcondit̄. afflictis humiliatiſqꝫ reue
latur. hec greg. Tales igit̄ cum ad pre
lationis honorem pueniunt. metū ſibi
a ſubditis exigunt. ⁊ quaſi deus hono-
rari volunt. Sed ſuperbꝫ rector totiēs
ad culpā apoſtaſie dilabit̄ quotiens p̄
eſſe hominibꝫ delectat̄. nec etiam pñt
culpe numerari que in regiminibus a
ſuperbis prelatis ↄmittunt̄. qui puiti
um ambitionis prelationis culmē ſub
intrauerunt. ¶ De hmōi ſuper-
bis rectoribꝫ beatus grego. xxiiij. mo-
ral. ſic dicit. Sepe nouimus ꝙ pleri-
qꝫ qui preſunt inordinatū metū a ſub
ditis exigunt. ⁊ non tam ꝓpter domi-
niū qꝫ ꝑ domino venerari volūt Intus
enī ſe tumore cordis extollūt. cunctoſ-
qꝫ ſubditos in ſua ↄparatione deſpici
unt. nec ↄdeſcendendo ↄſulunt. ſed do
minando premunt. qꝛ videlicet alta ſe
cogitatōne erigunt. ⁊ equales ſe illis
quibꝫ preeſſe ↄtingit non agnoſcunt.
Hunc tumorē per ꝓphetam dñs in pa
ſtoribꝫ increpans ait. Vos aūt cuz au
ſteritate impabatis eis ⁊ cū potentia.
Ipſa enim bona que ſubditis dicūt do
minando potius qꝫ ↄſulendo ꝓferunt.
qꝛ ſi quicquid eis videlicet quaſi ex e-
quo eijcerent. ſemetipſos exiſtimāt de
iecisſe. ſingularitate enī gaudēt culmi
nis ⁊ nō equalitate ↄditionis. ſꝫ hec tu
mentia corda rectoꝝ ſubtiliter dñs pē
ſat bene ↄtra eos dr̄. Qui dicit regi a-
poſtata. vñ vnuſquiſqꝫ ſupbꝫ rector to
tiens ad culpā apoſtaſie dilabit̄ quoti
ens preeſſe hoīibus delectat̄. ⁊ hono
ris ſui ſingularitate letat̄ Sub quo eī
ſit non ↄſiderat. ⁊ ꝙ equalibꝫ q̄ſi non
ſit equalis exultat Vnde aūt hec radix
vicioꝝ pullulat in corde regentiū. niſi
ex imitatōe illius qui deſpectis ange-
loꝝ ſocietatibꝫ dixit. Aſcendā ſup alti
tudinē nubiū. ⁊ ſimilis ero altiſſimo.
Quia vnuſquiſqꝫ rector quotiēs extol
lit̄ in eo ꝙ ceteros regit. totiens p illa
pſum ſupbie a ſummi rectoris iugo ſe
patur ⁊ cū equales ſibi ſubditos deſpi

cit. eius ſup̄ ſe dominium ſub quo oēs
equales ſunt non agnoſcit ꝛ dū domi
nando p̄ſunt. exemplo ſue ſupbie ſub
ditos ad impietatem trahūt Ad vitā
namq̄ꝫ pietatis ducerent ſi ſubditorū
oculis hūilitatis exempla mōſtrarent
Dux eſt aūt impius. q̄ a tramite veri-
tatis exorbitat. ꝛ dū ipſe in preceps ru
it. ad abrupta ſeqn̄tes inuitat. Dux ē
impius. qui p̄tumoris exempla. viaꝫ
oſtendit erroris Unō neceſſe eſt vt is
qui p̄eſt. qui exempla ſubditis p̄beat.
ſolerter attendat. ꝛ tantis ſe ſciat viue
re. quātis p̄eſſe. ac vigilanter inſpici-
at. ne in eo ꝙ prelatus eſt intumeſcat.
ne iura debite poteſtatis īmoderatius
erigat. ne diſcipline ius muteť in vigo
rem ſupbie ꝛ vnde a peruerſitate ſubdi-
tos reſtringere poterat. inde magis in
tuentiū corda peruertat U Nō aūt
debet hoīm ducatuꝫ ſuſcipe. qui neſcit
hoīes bene viuēdo p̄ire. ne qui ad hoc
eligiť. vt alioꝝ culpas corrigat. qđ re
ſecare debuit. ipſe ꝯmittat. hīc inde ſe
ḡ qui p̄ſunt circumſpiciant vt ꝛ ſibi
ꝛ ſubditis viuant. vt ꝛ bonum qđ faci
unt intra ſinum mentis abſcondant ꝛ
tn̄ ex eo ad p̄fectū ſeqn̄tium exempla
recte opationis impciant. vt ſubdito
rum culpas aīaduertentes corrigant.
nec tn̄ per vim eiuſdem aīaduerſionis
intumeſcāt. vt quedā leuiter correpta
tolerent. nec tn̄ diſcipline vincula ea-
dem lenitate ſoluanť qua diſſoluant ꝛ
quedam tolerando diſſimilent. nec tn̄
ea creſcere diſſimilando p̄mittant. la
borioſa ſunt iſta ꝛ niſi dīna gratia fulci
at. ad cuſtodiendū difficilia ſunt. Un̄
magnope curandū eſt. vt qui regēdis
hoīb9 p̄ferť apud ſe in ſecretario cor-
dis in cathedra preſideat humilitatis
cūq̄ꝫ iudicanti ei a ceteris foris aſſiſti
tur. vigilanti oculo inceſſanter aſpici
at. cui qn̄q̄ꝫ iudici ipſe de his iudican
dis aſſiſtat. ꝛ quāto nunc ante eū quē
non videt ſollicitius trepidat. tāto eū
cū viderit ſecurior cernet. Penſet er-
go q2 qui ad ſatiſfaciendū diſtricto iu
dici de ſua tantūmodo aīa fortaſſe vix
ſufficit. ꝛ ad regendū ſubditis preeſt.
reddendo rōem tp̄e iudicij quomodo
apud diſtrictū iudiceꝫ ille ſufficiat vt
ita dicam. qui regere tot ſolus aīmas
habet Que nimiꝝ cogitatio ſi aſſidue
mentem excoquit. omnem ſupbie tu-
morem premit. ꝛ rector p̄uidus tāto
iam neq̄ꝫ rex apoſtata neq̄ꝫ dux impi
us vocabiť. quanto ei cogitatiōe ſolli
cita poteſtas que accepta eſt nō honor
ſed onus eſtimať. nam cui eſſe iudicē
liber. huic tn̄ iudicem videre non libet
numerari eū̄ culpe nequeunt. que ha-
bende poteſtatis amore p̄petranť Tūc
ſolum vero poteſtas bene regiť. cū non
amando ſed timendo retineť. que vt
miniſtrari recte valeat. oportet primū
vt hanc non cupiditas ſed neceſſitas
imponat. Poteſtas autē nec formidi
ne debet deſeri. nec ex libidine ample-
cti. Ne in peius quiſquaſi ex humili
tate ſuperbiat. dum diuine diſpenſati-
onis ordinem fugiendo contemnat.
aut eo iugum superni rectoris abijciat
quo eum ſuper ceteros primatus regi
minis delectat. Poteſtas ergo cū p̄ci
pitur. non ex libidine amāda eſt. ſꝫ ex
longanimitate toleranda. vt inde tūc
ad iudiciuꝫ ſalubriter laus ſit. vn̄ nūc
ad miniſteriū patienter innoteſcit. hec
greg. X Q̄uō aūt verus p̄latus
ac rector circa ſubditos ſibi cōmiſſos
ſe habere debeat Idem beatus grego.
xxvj. moraľ. ſic dī. Summus itaq̄ꝫ lo
cus bene regitur. cū is qui preeſt vitijs
potius q̄ꝫ fratrib9 dominať Cunctos
quippe natura equales genuit. Ut aūt
alijs ad regendū alij ꝯmittāť. nō eos
natura ſꝫ culpa preponit al's poſtponit

A vitijs aūt debent rectores erigi. quo
rum etiam cauſa preferunt. ⁊ cum de
linquentes corrigant. ſollicite atten
dant vt per diſciplinā culpas quippe
iure poteſtatis feriant. ſed per humili
tatis cuſtodiā equales ſeipſos fratrib
quos corrigant agnoſcant. Quis ple
rumqꝫ dignū etiam eſt vt eoſdē quos
corrigimus tacita nobis cogitatione
pferamus. illoꝝ namqꝫ per nos vitia
diſcipline vigore feriunt. in his vero
que ipſi ꝯmittimus ne verbi quidē ab
aliquo inuectione laceramur. tanto er
go apud deū obligatiores ſumus quā
to apud hoīes inulte peccamus. Diſ
ciplina aūt noſtra ſubditos tanto diui
no iudicio liberiores reddit. quāto hic
coꝝ culpas ſine vindicta non deſerit.
Seruanda eſt itaqꝫ in corde humili
tas ⁊ in opere diſciplīa. atqꝫ inter hec
ſollerter intuendū eſt ne dū immode
ratius cuſtodit virtus humilitatis ſol
uant iura regiminis. ⁊ dum prelatus
quiſqꝫ plus ſe qꝫ deceat deijcit. ſubdi
toꝝ vitam ſtringere ſub diſcipline re
gimine non poſſit. Teneamus ergo ex
terius qḋ ꝓ alioꝝ vtilitate accepimus
Teneamus interius qḋ de noſtra eſtīa
tione ſentimus. ſed tū decenter quib
dam erūpentib ſignis tales nos apud
vos eſſe ipſi etiā qui nobis commiſſi
ſunt non ignorent. vt de autoritate no
ſtra qḋ formident videant. ⁊ de humi
litate qḋ imitent agnoſcant. Seruato
aūt regimine ad cor noſtꝝ ſine ceſſatō
ne redeamus ⁊ ꝯſideremus aſſidue ꝙ
ſumus equaliter cū ceteris conditi nō
ꝙ temporaliter ceteris prelati. Pote
ſtas enim quanto exterius eminet. tan
to interius debet premi ne cogitatōē
vincat. ne in delectatōem ſui animum
rapiat. ne iam ſub ſe mens eā regere
non poſſit cui ſe libidine dn̄andi ſup
poſuit. Bene dauid regni potentiā re
gere nouerat. qui elationem eiuſdem
potentie ſemetipm premendo vicerat
dicens. Dn̄e non eſt exaltatū cor me
um. quiqꝫ in eiuſdē humilitatis aug
mento ſubiunxit. neqꝫ elati ſunt oculi
mei. atqꝫ addidit. Neqꝫ ambulaui in
magnis. qui adhuc ſemetipm ſubtiliſ
ſima diſcutiens inquiſitōe ait. neqꝫ in
mirabilib ſuper me. Omneſqꝫ etiam
cogitationes a fundo cordis exhauri
ens ſubiungens ait. Si nō humiliter
ſentiebam ſed exaltaui animā meam.
Ecce humilitatis hoſtiā ab intimo cor
dis oblatam ſepe replicat. ⁊ iteꝝ atqꝫ
iteꝝ ꝯfitendo non ceſſat. eamqꝫ multi
pliciter loquēs iudicis ſui oculis oſtē
tat. Quid eſt hoc ⁊ quō iſtud ſacrifici
um deo placere cognouerat. ꝙ in ꝯſpe
ctu eius tanta iteratōe vocis immola
bat. niſi ꝙ vicina eſſe ſuperbia potenti
bus ſolet. ⁊ pene ſemp rebꝫ affluenti
bus elatio ſociat. Et qꝛ ſepe honoris
abundantia duriciam dat tumoris. mi
mirꝫ eſt veꝝ niſi cū in ſublimiū cordib
regnat humilitas moꝝ. Unde penſan
dum eſt qꝛ potentes quiqꝫ cum humili
ter ſapiunt culmen extranee ⁊ qꝫſi lon
ge poſite virtutis attingūt. ⁊ recte hac
virtute dn̄m quanto tius placant. qꝛ il
lud ei ſacrificium offerunt qḋ potētes
vix inuenire pn̄t. Subtiliſſima nāqꝫ
ars viuendi eſt culmen tenere. gloriā
reprimere. eſſe quidē in potentia. ſꝫ po
tentē ſe eſſe neſcire. Recte itaqꝫ de ta
lib dr̄. Deus potentes non abijcit cū
ipſe ſit potens. Deus quippe imitari
deſiderat. qui faſtigiū potentie alienis
intentus vtilitatib nō ſuis laudibus
inflatus admīſtrat. qui ꝑlatus ceteris
ꝓdeſſe appetit non ꝑeſſe. Tumoris nā
qꝫ elatio non ordo ptātis in crimine ē
Potentiā deus tribuit. elationē vero
potentie malicia nr̄e mentis inuenit.
Tollamus ergo q̄ de noſtro ꝯtulimus

⁊ bona ſunt que deo largiente poſſide
mus. hec greg. Omnis ergo homo cuiuſ-
cūq conditionis ſiue ſit prelatus ſiue ſub-
ditus ſiue religioſus ſiue ſecularis hu-
ic periculoſo vitio reſiſtere ſtudeat. ⁊ ip
ſam ſuperbiam mox vt oriri ceperit ab
ſcindere feſtinet. ne dū negligenter ad
mittitur ipſa vſu in corde roboretur. Ad
hoc hortatur beatus greg. xxiiij. moral.
ſic dicens. Vitiū ſuperbie ab ipſa mox
radice ſecandū eſt vt cū latenter oritur
tunc vigilanter abſcindatur. ne vſu ro-
boretur. Difficile enī quiſq in ſe inue-
teratam ſuperbiam deprehendit. quia nimi-
rum hoc vitiū quanto magis patimur
tanto minus videmus. Sic quippe
ſuperbia in mente ſicut in oculis caligo
generatur. quo hoc ſe latius dilatat. eo
vehementius lumen anguſtat. Pauliſ-
per ergo elatio in precordiis creſcit. ⁊
cū ſe vaſtius extenderit. oppreſſe men
tis oculum funditus claudit. vt capti-
uus animus elationis typum pati poſſit
⁊ tamē id quod patitur videre non poſſit. hec
greg. Et niſi tumor elationis ſtatim cū
in corde oritur ſuffocetur. coram deo om-
ne meritum noſtre actionis extinguitur
De quo idem beatus grego. xxvj. mo-
ral. ſic dicit. Ante ſubtile veritatis exa-
men. ſecuri omnino non ſumus. ſi etiā
humano iudicio quod in nobis reprehen-
di debeat. non habemus. Nam plerū-
q negligentius cogitantes elatione
pulſamur. quam tamen tacentes premi
mus. ſed tamen niſi retractione conci
ta tumor occultus in ipſo cubili cordis
in quo oritur ſuffocetur. coram diſtricto iu
dice omne meritū actionis noſtre ex
tinguitur. Hinc ergo penſandū eſt illa
cordis elatio. quanta animaduerſione dā
nabitur. que vſq ad audaciā vocis nu
tritur ſi neq hec eſt excuſabilis. que in cor
de latenter oboritur. Conſiderandum
quoq qualis intrinſecus regnet. que
eo vſq ſeruata eſt vt etiā foras erumpe
re nō erubeſcit. hec gre. A Sciendū
etiam quod quatuor ſunt ſpecies ſuperbie.
Prima eſt cum homo a ſe ipſo eſtimat
habere. quod habet. Secunda ſi deſuper
datum credit ſuis meritis hoc ſe acce
piſſe putat. Tercia cū iactat ſe habere
quod non habet Quarta quando ceteris de
ſpectis ſingulariter vult videri. hos qua
tuor modos tangit beatus gregorius.
xxiij. moral. ſic dicēs. Quatuor quip
pe ſunt ſpecies quibus omnis tumor ar-
rogantie demonſtratur. Cum aut bonū
a ſeipſis habere ſe eſtimant. aut ſibi da
tum deſuper credunt. ſed pro ſuis hoc me
ritis ſe accepiſſe putant. aut certe cum
ſe iactare ceperint. de hiſque non ha-
bent. aut deſpectis ceteris ſingulariter
videri appetunt. bonū habere. quod ha-
bent. hec greg. B Sunt etiam ſcdm
beatum bernardū. xij. gradus ſuperbie.
Qui ſunt curioſitas. mentis leuitas.
inepta leticia. iactantia. ſingularitas
arrogantia. preſumptio. peccatorum
defenſio. ſimulata confeſſio. rebellio. li-
bertas peccandi. conſuetudo peccati. Nu
merus iſtorū ſic accipitur. homo per ſup-
biam deo iniuriatur. cui debet eſſe ſubie
ctus. homini cui debet eſſe par. ⁊ homini
cui debet eſſe inferior. Sex primi gra
dus determinantur ſcdm iniuriā primi. cui
debet eē par. Quatuor alij ſcdm iniuriā
que fit homini ſuperiori. Duo vltimi de
terminantur proprie quantum ad iniuriā. que
deo immediate fit. hoc ideo dicitur quia ſupe
riores gradus in deum redundant. ſed
mediante primo Gradus aūt vocantur
quia a minore fit progreſſio ad maius. pri
mus enī malus. ſecūdus peior. ⁊ ſic aſ
cendendo inuenitur quod vltimus eſt peſſi-
mus. Vnde iniuria que eſt reſpectu paris ē
minor. illa vero que eſt reſpectu ſuperi
oris eſt maior. ſed illa que eſt reſpectu
dei eſt maxima. propter quod ⁊ taliter

iſti gradus ordinant̄. Notandum eti
am ꝙ iuſticia iuncta ſuperbie peccato
iuncta humilitati ſuperat̄. qꝛ vitiū ſu/
perbie ab ipſis celis ꝑt deprimere. hu
militas vero de abiſſo reatuum poteſt
hoīem ſublimare. De hoc criſo. ſup il
lo verbo Deſcendit hic iuſtificatus in
domū ſuam ab illo. ſic dicit. Gemīas
aurigas ⁊ duas bigas ī ſtadio poſitas
ſermo pñs ꝓponit. in altera quidē iu/
ſticiā cum ſuperbia. in altera peccatū
⁊ humilitatem. Et vides bigā pecca/
ti ꝙ ſuperat iuſticiā non ꝓpriis viribꝰ.
ſed humilitate ꝯiuncta. illam vero de/
victam non fragilitate iuſticie. ſꝫ mo/
le ⁊ tumore ſupbia. nam humilitas ſi/
cut ꝓpter ſui eminentiā peccati pondꝰ
ſupat ⁊ ſaliens attingit deū. ſic ſupbia
ob ſui molem de facili iuſticiam depri
mit. Unde faſtus ſuperbie ab ipſis ce/
lis poteſt deprimere. humilitas vero ⁊
de abiſſo reatuū hoīem ſublimare. Si
ergo iuxta debita humilitas tam faci/
le currit vt ſuperbiā iuſticie tranſeat.
ſi iuſticie ꝯiunxeris eam quo nō ibit.
Aſſiſtit enim tribunali diuino in me/
dio angeloꝝ cum fiducia multa. Rur
ſus ſi faſtus ꝯiunctus iuſticie eā depri
mere potuit. ſi ꝯiunctus ſit pctō in q̄n/
tam detrudet̄ gehennam Hoc dico nō
vt negligamus iuſticiā. ſed vt faſtū vi
temus. hec criſ. Omnes ergo fideles
ſtudeant vitare vitium ſupbie. ⁊ ſpēs
⁊ gradus eiuſdem peccati. qꝛ ipſa po/
tuit angelos decipere. quanto magis ⁊
fragiles hoīes valet corrumpe. ⁊ in ꝑ
ditionē adducere. Nam ſupbia ex an
gelis demōes fecit. humilitas vō ſan/
ctis angelis ſimiles reddit. Ad hoc hor
tat̄ beatus grego. ſic dicens. Vitanda
eſt nobis ſuperbia que etiā angelos va
luit decipe. quanto magis ⁊ homines
diſſipare. Superbia ex angelis demo
nes facit. humilitas aūt ſanctis ange/
lis ſimiles reddit. hec greg. Unde val
de eſt miſeꝝ ac ſtultum ꝙ homo cū ſit
puluis ⁊ cinis ⁊ poſt paululū in pulue
rem ſit redacturus ꝓſumit ſe in corde
ſuo per vitium ſupbie ſuper alios ele/
uare. Tales quippe hoīes ſic mēte ela/
tos obiurgat beatus bernar. ſic dicens
Quid ſupbis cinis ⁊ puluis cuius cō
ceptus culpa. cuius naſci miſeria. vi/
uere pena. mori anguſtia ē. Cogita vn
de venis ⁊ erubeſce vbi es. ⁊ ingemiſ/
ce qui vadis ⁊ ꝯtremiſce. hec bern. Er
go vnuſquiſqꝫ ſapiens ac timens deū
ſtudeat ⁊ conet̄ reſiſtere vitio elatōnis
⁊ ſuperbie ne ꝯtingat eum pati pericu
lum anime ſue. Filius

Poſt explanatōem factam de pec
cato ſuperbie. nunc de vana glīa
cupio edoceri. Et primo quid ſit vana
gloria.

Capitulū. .VI. Pater.

Vana ſiue inanis
gloria eſt inordinatus motus
animi quo quis deſiderat ꝓpriam excel
lentiā. vt alios ſuo honore precellat.

¶ Eſt aūt differentia inter ſupbi
am ⁊ vanā gloriā. qꝛ licet vtrobiqꝫ ſit
appetitus ꝓprie excellentie. tñ ſuperbꝰ
apparet ſibi magnus intra. ſꝫ vanglo/
rius appetit in ore alioꝝ apparere ꝑ lau
dem ab extra. Qui igit̄ ſeruire deo de
ſiderat. bonū qđ agit ꝑ hoc non hoībꝰ
ſꝫ ipſi dño placere ſtudeat. De hoc dr̄
beatus greg. Qui bona agit ⁊ ꝑ hec nō
deo ſed hoībꝰ placere cupit. intentio/
nis faciē deorſum premit. ille enī ſolū
mō deo ſeruit qui ſtudio placendi deo
bonū qđ exhibet facit. hec greg. Quic/
quid ergo boni homo fecerit cauſa va/
ne glorie eterna dei mercede ſe priuat
teſte beato ihero. qui dr̄. Quicq̄d egeri
mus cā vane glorie. hec merces tua. ſi
humanā laudē querimus diuinā amit

timus. Dicit ⁊ beatus augu. Studen
dum eſt. vt bene viuamus. ſed a laude
hoīm cauendū. ſi hic laus querit̄. illic
remuneratio amittit̄. hec ille Eſt mirā
dum ꝙ ſunt nōnulli religioſi. qui poſt
contemptum auri ⁊ argenti ſuam pau
ꝑtatem pro vili ꝓcio. hoc eſt vana glo
ria venalē faciunt. de hoc dr̄ beatus ber
nardus. Mirꝫ eſt vt qui auꝝ ⁊ argentū
ↄtempſimus. ⁊ neglectis illis glorio
ſis. ſordibꝫ intumeſcimus ⁊ theſaurū
paupꝑtatis vili ꝓcio populari aure ve
nalem facimus. hec bern̄. Nemo ergo
querat laudari in vita iſta. ſed oīs glo
ria vniuſcuiuſqꝫ religioſi intus in con
ſciencia debet eſſe. nō extra Ad hoc hor
tat̄ beatus bern̄. etiam quibuſdā aſpis
verbis ſic dicens Fratres nemo veſtrū
velit laudari in iſta vita. quicquid fa
uoribꝫ captas. qđ ad deū non retulis
ipſi furaris. vnde tibi gloria putrida
puluis. Quid nequius ſeruo vſurpan
ti ſibi gloriam domini ſui. ꝓpterea oīs
gloria ſanctoꝝ intra nos foris eſt. hec
bernar. Unde fugiēda eſt vana gloria
qꝛ ſicut vermis ligna corrodit. ſic hoc
vitiū aīam corrodit ⁊ ↄſumit. Nā in
grediendo cor oīa que intus ſunt bona
aufert. teſte criſoſtomo qui dr̄. Sicut
vermis lignū corrodit. ⁊ erugo ferrū
ita vana gloria nutrientem ſe ꝑdit aī
mam. ideo multo ſtudio opus eſt vt
hanc deſtruamus paſſionem. nam oc
culte ingredit̄ cor. ⁊ omnia que intus
ſunt inſenſibiliter aufert. hec criſoſto
mus. Cum igit̄ pulſatur aliquis vana
gloria. ad memoriam reducat mala a
cta. que contra dominum fecit. ⁊ reco
gnoſcat ſe puluerē eſſe. ⁊ eo citius hec
vitioſa peſtis in corde ↄquieſcet Unđ
beatus grego. Cum bona fratres agi
tis. ſemꝑ ad memoriam acta mala re
uocate. vt dum caute culpa agnoſcit̄.
nunqꝫ de bono opere animus leuet̄. Un
etiam beda. vicium vane glorie meli
us caueri non poteſt. qꝫ vt ad ↄſcias
noſtras redeamus. noſqꝫ puluerē eſſe
ↄſideremus. ⁊ ſi quid boni nobis in
eſſe depꝛehendimus. non nobis ſed deo
aſcribamus. hec beda. Unde bonum o
pus qđ agimus ⁊ abſcondendum eſt
ꝓpter vitiū vane glorie. ⁊ tn̄ aliqn̄ pub
licandū ꝓpter edificationem alioꝝ. qđ
ſuadet beatus ambroſius ſic dicēs Bo
na noſtra que agimus ⁊ ꝓpter timorē
vane glorie aliquando debemus abſcō
dere. ⁊ ꝓpter alioꝝ vtilitatē nōnunqꝫ
ꝓpalare. hec ambroſius. Ille nāqꝫ qui
iam humilitate firma fundatus eſt. de
bet aliis qđ agit ꝓpter edificationem ꝓ
palare illi vero qui adhuc derant̄ amo
re vane glorie bona ſua opera in occul
to agant. ne mercedem ꝓpter hmōi va
nitatem ꝑdant. vnde yſidorus Ille de
bet publicare bonū qđ agit qui ꝑfecta
humilitate fundatus eſt nulla iam ela
tione ↄtinget̄. nam is qui ſe intelligit
amore adhuc laudis pulſari facta bo
na in occulto agat. ne forte qđ egerit
ꝑdat. Interdū namqꝫ etiā viri ſancti
tangunt̄ elatione. ſꝫ ab huius ſurrepti
onis malo humilitatis ↄpūctione pur
gant̄. hec yſido. Si igit̄ vt dr̄ criſoſto.
in alicuius cor cogitatio vana aſcēdit
deſiderans apparere hoībꝫ. aīa aūt in
telligēs ↄtradixerit. ille non ꝓpter ho
mines feciſſe videtur. qꝛ qđ cogitauit
paſſio carnis eſt. qđ elegit iudiciū rō
nis eſt. hec criſoſto. Dicit beatus fulg.
In operibꝫ bonis ſi te lauder humana
lingua. tu laudē a ſolo deo deſidera. ſic
fiet vt dū laudē ab hoībꝫ nō queſieris
deus laudet̄ in opibꝫ tuis Et notandū
ꝙ vana gloria faciliter ↄtemnit̄. dum
non offertur. cum vero oblata fuerit
difficulter ei reſiſtitur. teſte beato au
guſtino qui ſic dicit. Facile eſt lau
dem non cupere. dum non negatur.

difficile tamen eſt ea non delectari cũ
offertur. hec augu. Ueruntamen ꝓpter
tales incurſus ſeu temptatõnes vane
glorie bonũ opus ſiue ſit predicatio ſi
ue qđcunq; aliud per qđ ꝓximus edifi
cari poteſt non eſt obmittendũ. ſed hu
iuſmodi vitio cum mentẽ pulſauerit.
fortiter eſt reſiſtendũ. qꝛ repugnando
⁊ reſiſtendo quibuſcũq; vitijs merces
a deo copioſa acquirit. De hoc dicit
petrus damiani. Oportet vt dum ani-
maꝝ fructus per predicatõnem acqui
rit. non humana laus. non aliqua ho
noris reuerentia mentis intentõe que
rat. ꝙ ſi vltimo oblatus honor volenti
bus nobis ingerit. neccãrium eſt vt in
pauimento cordis ſub diſtricto diſci-
pline pede calcet. ⁊ velut venenatus ſer
pens in ſeipſo ſuggeſtionis capite ictũ
ſentiat. ne nos qđ abſit in extremo bo
ne operationis calcaneũ mordere preſu
mat. Nec tñ ob id eſt animaꝝ vtilitas
deſerenda. ſed vt reuera ſtrennui bella
tores dũ noſmetipſos humilitatis cli
peo ab iniecto elatõis telo ꝓtegimus.
ꝓximos noſtros ad fortiter agendum
ſancte exhortatõnis vocibꝰ excitemus
Sic nimirꝫ nobis duplex merces acq̃
ritur dũ ex ipſo caritatis officio quod
pie ꝓximis noſtris impendimus. belli
cus labor oritur quẽ repugnando vinca-
mus. nã quo valentior ictus impingi
tur eo nobis locupletius peracta victo
ria premiũ cumulat. hec petrus dami.
Qđ igit dictum eſt de predicatiõe. ſic
de omnibꝰ virtutibꝰ accipiẽdum eſt ꝑ
quas ꝓximus poteſt edificari. Notan
dum etiã ꝙ pia corda cum ſe laudari
intelligunt de his que ipſi non habent
nequaꝗ̃ ↄſentiunt. cũ vero laudant de
bono qđ forte habẽt. toto tñ niſi huiuſ-
modi fauorẽ a ſe repellere ſtudent Unñ
beatus bern. de hoc dr. Qui humanas
laudes ꝑfecte ↄſueuit ↄtemnere. cuꝫ ſe
laudari percipit de eo quod in ſe nouit
nõ eſſe. nullatenus acquieſcẽs illud ſi
bi ↄmemorat. Cũ vero laudari ſe ↄpe-
rit de bono qđ ſe fortaſſe habere ↄgno-
ſcit. nihilominus quantũ in ſe eſt ſcu-
to veritatis curat a ſe repellere iaculũ
fauoris dans gloriã deo ⁊ dicens. grã
dei ſum id qđ ſum. hec ber. Laborem⁹
igit vt bona opa exerceamus. nec ta-
men per illa fauorẽ hoĩm requiramus
ſed ſoli deo qui eſt inſpector cordium
placere ſtudeamus. nec de noſtris vi-
ribꝰ preſumamus. ne forte hoc qđ ab
illo accepimus amittamus. Bonũ eti
am qđ ab ipſo habemus caueamus ne
per noſtrã negligentiã perdamus. Il-
lud vero qđ nondũ habemus rogemuſ
humiliter vt habeamus. Iſta ↄmemo
rat beatus augu. ſic dicens. Frẽs qua
les haberi volumus in laude hoĩm. ta-
les in operibꝰ eſſe ſtudeamus. nec ideo
bonos nos exiſtimemus ſi boni ꝑdica
mur ſed nos potius noſtro ⁊ nõ alieno
iudicio diſcernamus. nemo enĩ meli-
us poteſt ſcire quis ſit ꝗ̃ ipſe qui ſibi cõ
ſcius eſt. Et quidem beatus eſt qui lau
des hoĩm trãſcẽdit. ⁊ id ſolũ cũ recte
viuit intuet. ⁊ ei placere nitit q̃ ↄſciẽ
tie ſolus inſpector eſt. de cuius ↄſcien
tie puritate q̃cquid ꝓcedit tanto ẽ lau
dabilius ꝗ̃to laudes hoĩm nõ affectat
Unñ nihil de nobis tãꝗ̃ de nr̃is ꝓprijs
viribꝰ ꝑſumamus. ne nẽm facientes
qđ ab illo eſt etiã qđ accepimus amit
tamus Magis etiã cogitare debemus
quid nobis deſit. ꝗ̃ quid nobis aſſit.
Qđ habemus caueamus ne ꝑdamus
qđ nõdũ habemus ſupplicemus vt ha
beamus. Inquãtũ minores ſumus no
bis cogitandũ eſt non inquantũ maio
res. hec aug. Sciendũ etiam ꝙ ſunt
nonnulli qui de ſciã ſeu intelligẽtia ꝗ̃
uis bona opa non faciant ſolent ſe in
mente eleuare. Et ſunt nonnulli quos

quidem ſcientia non eleuat ſed tñ bona opatio quã exercẽt exaltat Et ſunt nonnulli quos ꝓpria opatio nõ extollit ſed tñ cũ laudari ab hominibꝫ ꝑ bona opatione quã exercent ceperint. deuicti fauoribꝫ hoĩm ſe quaſi magnos in ſua cogitatione eſtimant. atq̃ mentis oculos in tranſitorium fauorem defigunt. Sunt etiam nõnulli. qui cũ foris ꝑ ſuis bonis actibꝫ audiũt ſermen dare. intus in corde quandã ꝑnitioſaꝫ elationẽ ex hoc ↄcipiunt. ⁊ q̃uis de fauore hoĩm in aĩmo gaudeant. non tñ ſe extra oſtendendo effundunt Et ſunt nõnulli. quos ita laus vane glorie inflat vt etiam ad verba elationis pertrahant̃. qꝛ dũ vane glorie eoꝝ mens nõ reluctat̃. ad hoc vſq̃ ꝑducunt̃. vt ipſimet hoc laudent qḋ faciunt. vnde magno metu ac circũſpectione opus eſt. vt nunq̃ noſtra mens de ſuis laudibꝫ coram hominibꝫ vel etiam tacita letet̃ ne mercede eterna apud dominũ pro ſuis bonis opibꝫ priuet̃ Sed ſuperba mens etiam cũ de ea falſa bona dicuntur exultat. qꝛ non apud deũ qualiter viuat. ſed apud homines q̃liter innoteſcat excogitat. At contra cor veraciter hũile. bona que de ſe audit aut minime recognoſcit. vel qꝛ falſa dicunt̃ metuit. aut certe ſi adeſſe ea ſibi veraciter ſcit formidat. ne ab eterna retributione ſint ꝑdita quando hec conſiderat hoĩbꝫ diuulgata. vnde plerũq̃ agit̃. vt ſicut iniuſtus de laude polluitur. ita vir iuſtus audita ſua laude purgetur.

Iſta oĩa iam ꝓmiſſa ⁊ quedã alia tangit beatus grego. xxij. moral̃. ſic dicẽs Sciendũ ꝙ ſunt nõnulli. qui in elationẽ corruunt. qui ꝑ ſubtilem intelligẽtiam que nõ faciunt bona cognoſcũt. Et ſunt nõnulli quos intelligẽtia quidem non eleuat. ſed habita opa exaltant. qui dũ actiones reſpiciũt. apud mentem ſuam ſibi ceteros dedignãdo poſtponunt Et ſunt nõnulli quos nec opatio ꝓpria extollit. ſed cum laudari ab hoĩbꝫ ꝑ hac eadem opatione bona ceperint. ipſi hoĩm fauoribꝫ deuicti q̃ſi magnos ſe quoſdã in ſua cogitatione ↄſpiciunt. atq̃ cordis cuſtodia diſſoluunt̃. qꝛ ſemetipſos neſcire incipiunt. dũ mentis oculos in tranſitoriũ fauorẽ defigunt. Sic aũt ꝑfectus eſt hoĩm. ſicut incrementũ ↄſpicimus et arbuſtoꝝ. Vis quippe future arboris in ſemine eſt. poſtmodũ in ortu. ad extremũ ꝓducit̃ in ramis. Sic nimirũ vniuſcuiuſq̃ virtus ↄualeſcit opantis ſeminat̃ namq̃ intelligentia. orit̃ in opatione. atq̃ ad vltimũ ↄualeſcit vſq̃ ad ꝑfectus magni latitudinẽ. Sed cũ quiſq̃ ſua intelligentia extollit. poterat in ſemine putrifieri Cũ vero poſt opationem bonã elationis peſte corripitur. quaſi iã orta ſiccat̃. Cũ aũt nec opatio corrũpit. ſed ex creſcente magnitudine dũ fauor laudantiũ ſequitur. atq̃ a ſtatu ſuo bene opandi aĩm euertit. linguarũ ventos arbor ꝓtulit. ⁊ oẽ qḋ ĩ ea robuſtũ excreuerat. tẽpeſtas fame radicitus euulſit. quo eĩ arbor altiꝰ ad ſupiora ſurrexerat. eo ventoꝝ vim vehementius ſerit. qꝛ quo q̃s ĩ bõa opa attollit̃. eo ampliori ab ore laudantiũ flatu fatigat̃ Si adhuc itaq̃ arbor in ſemine eſt. metuendũ eſt. ne ipa ſcie cognitio putrefiat Si aũt ad virgultũ ꝑdu curandũ eſt. ne hãc manus elatõis tangat. atq̃ a viriditate ſue actõis arefiat Si ãt valẽte labore etiã ad alta ſe ſubleuet. valde formidandũ ẽ. ne hãc ad motus laudis ventus grauior radicitus euellat D. Sed inter hec ſciendum eſt quia ne immoderatis laudibus erigamur. plerumq̃ miro rectoris noſtri moderamine etiam detractionibꝫ lacerari permittimur. vt cũ nos

vox eleuat. lingua detrahentis humili
et. q̄r ⁊ arbor ſepe que vnius venti im-
pulſu ita impellit̄ vt pene iam erui poſ
ſe videat̄. alterius venti flatu erigitur.
⁊ que iam ex preuna inflectōnem ptu
lit. ab alia ad ſtatū redit. Unde ⁊ illa
arbor alte radicata quaſi inter aduer-
ſantes ventos fixius ſteterat qui dice-
bat. Per gloriā ⁊ ignobilitatē. per in
famiā ⁊ bonam famā. Sepe aūt laus
bene agentis auribꝫ inſolenter admo-
ta dū foris ſermonibꝫ perſtrepit intus
quandā mentis pniciosam elationis
tempeſtatē gignit. ſitq̄ ad hoc q̄ ani-
mus qui de humanis fauoribꝫ gaudet
non facile exterius extendat. ſi tm̄ cor-
ruptionis vim non tenuerit exterius
ſentiat. Et ſunt nōnulli quos ita laus
inflat vt vſq̄ ad verba elationis pertra
hat. q̄r inconſiderata mens dum tran
ſitorio fauore non remitit̄. adhuc vſq̄
pertrahit̄ vt laudet ipſa q̄d facit. Qui
dam vero vt prediximus hoc ipſum pa
tefacere q̄ eleuant̄ erubeſcunt. atq̄ au
diti ſui precoꝛijs extollant̄. ſed tamē
vſq̄ ad elationis verba non exeunt. ⁊
gaudere in talibꝫ non oſtendunt vel cu
ſtodiunt. Magno ergo metu ⁊ circū-
ſpectione opus eſt ne mens noſtra vn-
q̄ de ſuis laudibꝫ tacita letet̄. Quiſq̄s
enim fame ſue magnitudinē cōſpicit.
ſibi in occulto mentis gaudium facit.
cui iſte niſi autori ſuo ſe ꝑtulit cuius do
num vt bene operet̄ percipit. ⁊ tamen
in eius mūere de gratia ſue laudis hi
lareſcit. Deſpecto enī honore ſui cōdi
toris ſemetipſum plus amare ꝯuinci-
tur cuius preconijs letat̄. Quāuis nō
nunq̄ etiā ſancti viri de bona ſua opi
nione gaudeant. ſed tamen per hāc ad
meliora ꝓficere gaudētes penſant. nec
iam de opinione ſua. ſed de ꝓximorū
gaudēt vtilitate. q̄r aliud eſt fauores q̄
rere ⁊ aliud de ꝓfectibꝫ exultare. Qua

in re necē eſt vt cum audientiū vtilita-
ti non ꝓficit. mentē nrām fama lauda
bilis non eleuet ſed faſcinet. Cū enim
humane lingue atteſtatōne laudamur
occulta pulſatōe requirimur q̄d de no
bis ſentiamus. Supba enī mens etiā
cū de ea falſa bona dicunt̄. exultat. q̄r
non apud deū qualiter viuat. ſed apd̄
hoīes qualiter innoteſcat excogitat.
Judiciū enim de ſe omnipotētis dei de
ficiens. ⁊ ſolummō hoīm quotiens in
ter auditas laudes attollit̄ aduertit iu
diciū. At ꝯtra ſi cor veraciter humile ē
bona que de ſe audit minime recogno
ſcit. ⁊ q̄r falſa dicant̄ metuit. aut certe
ſi adeſſe ea ſibi veraciter ſcit. eo ipō for
midat ne ab eterna dei retributōe ſint
perdita. q̄r hec ꝯſiderat hoībus diuul-
gata. Precauet q̄ vehementer ne ſpes
futuri muneris in mercedē pmutetur
tranſitorij fauoris. q̄r ex re agit̄ vt ele
ctoꝝ animus magno laudū ſuaꝝ igne
crucietur. atq̄ ab omni torporis ſui rubi
gine merore cogitationis excoquitur.
cauta enī ꝯſideratōne trepidat. ne aut
etiā de his in quibꝫ laudat̄ eleuetur. ⁊
ſibi ꝯpetens premiū pdat. Unū pleꝝq̄
fit vt ſicut iniuſtus de laude polluit̄. ita
vir iuſtus audita ſua laude purget̄. nā
dū bona que agit ab hoībus ꝓferri co
gnoſcit. ſubtile ꝯtra ſe vt dictum eſt ex
tremi iudicij examen metuit. ac trepi-
dus ad ꝯſciām recurrit. ⁊ quicquid il
li ineſt reprehenſibile corrigit. dū enī
bona ſua innotuiſſe formidat. ſubtilē
ſecuturi examinis ſniam ptimeſcens.
ſi que in ſe mala occulta ſunt amputat
Pauet nāq̄ ſi saltē talis deo non oſtē
ditur. qualis ab hominibꝫ putat̄. ⁊ ne
q̄ ꝯtentus eſt. vt in quo potuit innote
ſcere. in hoc debeat remanere. iā enī de
bonis ſuis quaſi retributōēz ſibi factā
eſtimat. niſi eis ⁊ alia que ab homībꝫ
neſciunt̄ adiungat. hec grego. C

Unde deuoti viri vt vane glorie reſiſte
re valeāt ad ſeipſos redeūt. ⁊ quicq̄d
ſibi mali ineſſe cognoſcunt ſibimetip-
ſis aſcribunt. Quicquid vo boni in ſe
eſſe dep̄hendunt. diuine gratie donum
hoc eē recognoſcunt. qui ⁊ p̄ueniendo
⁊ ſubſequendo conceſſit eis bonum o
pus facere quod volunt. Qđ idem bea
tus grego. affirmat dicens ſic Sancti
etēm viri ſciūt poſt p̄imi parentis lap
ſum de corruptibili ſtirpe ſe editos. ⁊
non virtute ꝓpria ſed p̄ueniente ſup-
na gratia ad meliora ſe vota ꝯmutatoſ
⁊ quicquid ſibi mali ineſſe cognoſcūt
meritum. quicquid vere boni in ſe cō-
ſpiciunt immortalis gratie cognoſcūt
donū. eiq̄ʒ accepto munere debitores
fiunt qui ⁊ p̄ueniendo dedit eis bonū
velle quod voluerūt. ⁊ ſubſequendo de
dit bonū poſſe qđ volunt. Unde aucto
ris gratiā ille negare ꝯuincit quiſquiſ
ſibi tribuit. quod opat̄. Liquet em̄ ille
ꝙ illum negat cuius deſpecta gratia ſi
bi vires boni operis arrogat. ⁊ eſt ini-
quitas maxima. qꝛ omne peccatum qđ
ex infirmitate eſt. ſpem nequaq̄ʒ pdit.
qꝛ a ſuperno iudice veniam requirit.
Preſumptio aūt virtutis ꝓprie tanto
grauius in deſperatione eſt. quanto lō
gius ad humilitatem reſpicit Cūq̄ʒ vi
tes ſibi tribuit opis. ad adiutoriū nō
recurrit auctoris. ſitq̄ʒ vt eo grauius
peccator pareat. quo ⁊ ipſi hoc qꝛ pec
cator eſt ignorat. Hec grego. De hoc
etiam p̄ ſalomonem dꝛ. Sicut ꝓbatur
in ꝯflatorio argentum ⁊ in fornace au-
rum. ſic ꝓbat̄ homo ore laudantis qđ
beatus grego. xxvj. moral. exponit ſic
dicēs. Laus quippe ſua ſuos cruciat.
Iniquos exaltat. ſed iuſtos dū cruciat
purgat iniquos dū letificat. reprobos
monſtrat. Iſti em̄ ſua laude paſcunt̄.
qui auctoris ſui gloriā nō requirūt. il-
li auctoris ſui gloriam querūt. qui ſua
laude cruciant̄. ne non ſit intus quod
foris dꝛ. ne ſi eſt etiā quod dꝛ ante dei
oculos ipſis fauoribꝰ euacuet̄. ne hu-
mana laus robur mentis emolliat. at-
q̄ʒ in ſui delectatōne proſternat. ⁊ que
adiumentum debet eſſe augendi opis
iam retributio ſit laboris Cum vo ſua
precomia in dei laude tendere ſentiunt
ea etiam deſiderabiliter amplectunt̄.
Scriptum quippe eſt ſic videant̄ opa
veſtra bona vt glorificent patrē veſtrū
⁊c̄. viaʒ ergo hominibꝰ ſe faciūt. quo-
tiens in ſe aliquid ꝙ cognoſcat̄ oſten-
dunt. qꝛ non ſtudēt in ſe humanaʒ lau
dem figere ſed querunt p̄ eam melius
ad auctoris gloriam tranſire. Arrogā
tes autē humanis laudibꝰ mollia cor
da proſtituunt. qꝛ ſuis moribꝰ corrum
punt̄. hec grego. Et notandum dilige
ter ꝙ malignus ſpūs cum pro carnali
aliqua vanitate mentē per vanam glo
riam pulſauerit. ⁊ repulſus fuerit. ſta-
tim ſub virtutis ſpecie reſiſtentē acre
pugnantem animum temptare ſolet.
nam quem non poteſt ſub ſpecie ſplen-
dide veſtis ſuggerende vanā gloriam
decipere. pro vili ⁊ inculta veſte labo-
rat illam inferre. Et quem non poteſt
per honorem deiicere humilitate ꝯten-
dit ſupplantare. Quos etiam non pōt
p̄ ſcientiam ⁊ locutionē extollere. per
grauitatē ⁊ taciturnitatem ſolet ꝓſter-
nere. nam ſi quis ieiunat in palaʒ glo
ria vanitatis pulſat̄. Si vero illud cō
temnendo glorie cā ꝯtexerit. eodem
vitio elationis obtunditur. Et quanto
quis vitauerit mundum amplius. tan
to eū acrius inſequit̄. De hoc ⁊ de hu
ius vitijs dicit Caſſianus in quadam
collatione patrū ſic F Certamen
eſt nobis habendum contra ſpiritum
xenodoxie multiformem atq̄ʒ ſubtilē.
tantoq̄ʒ eſt pernitioſior ad conflictum
quanto obſcurior ad cauendum.

Qui cum ꝓ elatōne pulſauerit mentē ⁊ fuerit repulſus. rurſus priori habitu perſonaqꝫ mutata ſub virtutum ſpecie victorem iugulare temptat. ex omni parte occurrēs ⁊ in habitu ⁊ in forma. in inceſſu. in voce. in opere. in vigilijs. in ieiunijs. in oratione. in remotione. in lectione. in ſciā. in taciturnitate. in obediencia. in humilitate conatur. nam cui ſub ſpecie ſuccincte veſtis ac nitide xenodoxiam non potuerit generare per ſqualida ⁊ inculta conaṫ inferre. quem non ꝑt per honorē deijcere per humilitatē ſupplantat. quem ſcie ⁊ locutionis ornatu nequiuit extollere. grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet in palā gloria vaītatis pulſaṫ. Si illud ꝯtemnende glorie cā ꝯtexerit. eodē vitio elationis obtundiṫ. ne vane glorie ꝯtagio maculeṫ orōnes ꝓlixius ſub fratꝝ vitat celebrare ꝯſpectu. ⁊ ꝙ eas latēter exerceat non effugit aculeos vanitatis. In ſolitudinem quoqꝫ moraliū cunctoꝝ ꝯſortia glorie cā fugientē perſequi non deſiſtit. Quāto quis vitauerit mundū amplius tanto eū acrius inſequiṫ. Hanc multiformem beſtiam tali remedio poterimus euadere. vt cogitantes quia dn̄s diſſipat eoꝝ oſſa qui hominibꝰ placent primitus nihil inanis glorie capiēde gratia nos facere ꝑmittamus. Deīnd ea que bono initio fecerimus obſeruare. ne laboꝝ noſtroꝝ fructus poſt irrepēs morbꝰ euacuet. ⁊ ea que nos pñt inter ceteros etiā reddere notabiles ac velut ſolis facientibꝰ laus apud hoīes ſit ꝯquirenda vitemus. Conſideremus non ſolū fructū laboꝝ noſtroꝝ nos penitus amiſſuros quoſcunqꝫ xenodoxie ꝓpoſito fecerimus. ſed etiā reos magni criminis factos eterna ſupplicia velut ſacrilegos ſoluturos vtpote qui ad iniuriam dei opus qđ eius obtētu nos oportuerit agere. hominū gratia maluimus exercere. hec caſſianus. Sciendū etiam ſm̄ yſaac abbatis dictum ꝙ quibꝰ mundus mortuus eſt hi ſuſtinent aduerſitates. quibꝰ mūdus eſt viuus hi nequeūt iniuriā ſuſtinere. ſꝫ vana gloria moti ira turbanṫ. ſeu etiam triſticia occupanṫ. hec yſaac. G

Notandum etiam ꝙ inanis glorie he ſunt filie. videlꝫ. inobediencia. ꝯtentio. iactantia. pertinacia. nouitatū preſumptio. arrogantia. inſolentia. ꝯtumacia. irreuerētia. ypocriſis. H

Primo aūt inobediencia eſt ſuo prelato ī iniunctis nō obedire ne inferior videaṫ. qđ fieret ſi faceret mandatū.

I Contentio eſt velle vincere cū clamore. ⁊ ꝑ hoc apparere. K Iactātia eſt qua quis enumerat bona ſua vt laudabilis appareat. L Pertinacia eſt que dictū vel factū ſuū malū defendit ne erraſſe videaṫ. M Nouitatū preſumptio ē qua quis noua dicit vel inuenit vt laudeṫ N Arrogantia eſt animi motus quo mouetur quis ad iactandū ſe habere qđ non habet O Inſolentia eſt que extra cōmunem vſum quaſi ceteris deſpectis. verba. facta. habitūqꝫ ſpecificat P

Contumacia eſt autoritati maioris ex ꝯtemptu obuiare. Q Irreuerentia eſt debitam reuerentiam maioribꝰ denegare. R Ipocriſis autē eſt que querit hominibꝰ in exterioribꝰ apparere. Sed quia hoc vitio videlicet ypocriſi multi temptanṫ ⁊ decipiunṫ neceſſe eſt vt de hac materia latius loquamur. S Unde primo ſciendum eſt ꝙ ſtudium ypocritarum ſolet eſſe. vt quod ſunt abſcondant. ⁊ hoc quod non ſunt eſſe hominibus innoteſcant. Sancti vero etiam hoc quod eē meruerunt innoteſcere alijs fugiunt.

De hoc eñ beatus Gregorius. xviij.

moral. loquit̄ ſic dicens Studiū ypo
critaꝝ eē ſolet. vt ⁊ q̄ ſunt preſumūt
⁊ hoc q̄ nō ſunt eſſe ſe hoīb9 innoteſ-
cunt quaſi menſuram ſuam per eſtima
tionez tranſeant. vt preire ſe ceteros
actionis nomine oſtendant. refugiunt
videri quod ſunt ⁊ ante oculos homi-
num ſuperducta quadam innocentia
honeſtate ſe veſtiunt Quo ꝯtra omnes
veraciter ſancti non ſolum gloriam ſu
pra modum ſuū omnino non appetunt.
ſed etiam hoc ipſum videri refugiunt
quod eſſe meruerunt. Sciendū tamē
ꝙ ſancti viri morem ſui creatoris imi
tantes nonnunq̄ quedam de ſe vt au-
dientes inſtruant. vt ipi proficiant
manifeſtant. ⁊ tunc in his alta conſide
ratione ſe cuſtodiunt ne dum alios a
terrena intentione erigunt ipi interne
laudis appetitione mergant̄. Sed cō
tra ypocrite quod iuſte agunt ad vtili
tatem proximi. hoc faciunt ad extenſi-
onem nominis ſui. hec grego. Notan
dum etiam ꝙ ypocrite ad bona opera
facienda infuſionem quidem ſuperne
gratie percipiunt. ſed in cūctis que a-
gunt exteriores laudes appetētes a fru
ctu percepte gratie inaneſcunt. ypocri
tarum etiam opera ſepe ante tempus
deficiunt. q2 plerumq̄ tales ſpeciē vir
tutis aſſumunt. ⁊ ꝓpter hec queſiti ad
honoris culmen promouent̄. ſed cum
ſibi a cunctis reuerentiā impendi con
ſpexerint. ſtatim ſe in laſciuiam volup
tatis effundunt. ⁊ bona que ipſi in cor
de prius ꝟaciter nō tenuerīt cito ꝓpter
huiuſmodi delectamenta dimittunt.
ſed ſpes illorum quaz in temporali ho
nore ⁊ gloria depoſuerunt velociter pi
bit. q2 oīs laus vana ⁊ honor terrenus
ac voluptates carnales terminum ha-
bent. ⁊ ad finem feſtinant. Plerumq̄
etiam ypocrite mira ſe abſtinentia af-
fligunt. corpus atterunt. ſed ſolum vt
hominib9 placeant hoc faciunt. Unde
tales corpus quidem ꝑ abſtinentiam
afficiunt. ſed tñ per amorem vane glo
rie mundo viuunt ⁊ ideo mercedem a
mittunt. Nonnūq̄ etiaz ypocrite poſt
q̄ prauas vias deſerunt. ſanctitatis
quidem habitum ſumūt. ſed mox vt in
bono opere naſci ceperint obliuiſcunt̄
eoꝝ que fecerunt. ⁊ affligi iam ꝑ peni-
tentiam de ꝑpetratis nequitijs nolunt
laudari de incognita iuſticia appetunt
preeſſe ceteris etiam melioribus ꝯcupi
ſcunt. quos plerūq̄ dum iuxta deſide
rium eos preſens proſperitas ſequit̄
multo q̄ prius fuerunt peiores fiunt.
nam occupati diuerſis vanitatib9 nō
ſolum perpetrata minime deplorant.
Sed adhuc que defleant̄ cumulant.
Hec ⁊ alia de ſtatu ac ꝯditione ypocri
tarum ſatis Beatus greg. diffuſis ver
bis in. xviij. moral. ꝯmemorat dicēs
Notanduz ꝙ ypocritarum vita ad bo
na opera infuſionem quidem ſuperni
muneris ꝑcipit. ſed in cūctis que agit
exteriores laudes appetent a fructu ꝑ
cepte infuſionis inaneſcit. Sepe nam
q̄ mira opa faciunt. ſed tñ ꝑ accepta
bona in ſuis laudib9 ſe eleuāt. ⁊ ipſis
muneribus ꝯtra largitatē pugnāt Inte
ꝯtra dantē ſupbiūt. vnde ei humiles
amplius eſſe debuerunt. ſed eo actius
eos poſtmodū diſtrictio ſententie ꝑcu
tit quo nūc ſupna bonitas ⁊ ingrati
tis largius infundit. ſitq̄ ei āplitudo
muneris incrementum damnationis
Inter hec ſciendū ꝙ iuſtoꝝ bona q2 er
corde incipiunt vſq̄ ad p̄ntis vite ter
minū creſcūt Ipocritaꝝ ꝟo opa. q2 ne
quaq̄ ſunt in occulto radicata. ſepe an
deficiūt q̄ p̄ns vita finiat̄. q2 plerūq̄
aſſumpte ſpeciem maturitatis oſten-
dunt. quiete ſilencij longanimitatis.
patientieq̄ ꝟtute decorant̄. ſ3 cū ꝑ hec
q̄ſiti culmē hōris attigerint. cūq̄ ſibi

ſiam reuerentia a cunctis impendit̃. ꝓ
tinus ſe in laſciuiã voluptatis fundũt.
⁊ bona ſe ex corde non tenuiſſe ipſi ſi
bi teſtes ſunt qui hoc cito dimiſerunt.
ſed ſpes ypocrite peribit. Quid enĩ in
cunctis ſuis operibꝫ ypocrita ſperat niſi
honoris reuerẽtiam. gloriã laudis.
a melioribꝫ metui. ſanctus ab omnibꝫ
vocari. ſꝫ permanere ſpes ypocrite nõ
valet. q2 eternitatẽ non querẽs. fugit
qđ tenet. Nequaq̃ꝫ quippe mẽtis eius
intentio in illa gloria figit̃ que ſine fi/
ne poſſidetur. ſed cũ tranſitorijs fauo/
ribꝫ inhiat perdit ꝑcipiendo qđ labo/
rat. veritate atteſtante q̃ ait. Amen di
co vobis receperunt mercedẽ ſuam. ſꝫ
hec ſpes recipiẽde mercedis tẽeri diu
non põt. q2 pro oſtẽſis etiam laboribꝫ
honor tribuit̃. ſꝫ vita ad terminũ vrge
tur. laudes reſonant. ſed ad finẽ cum
laudibꝫ tempꝰa feſtinant. Nemo nãq̃ꝫ
valet mobilia diligere ⁊ ipſe immobi/
lis ſtare. qui enĩ tranſeuntia amplecti
tur. eo ipſo ad curſum ducit̃ quo decur
rentibꝫ implicat̃. q2 humana laus q̃ꝫ
magis laboribꝫ videri appetit. impul/
ſa temporꝫ momentis decurrit. No
tandũ etiam ꝙ ypocrite plerũq̃ꝫ ſacre
legis eruditionibꝫ fulciunt̃. doctrine
verba ꝓferunt. omne qđ ſentiunt teſti
monijs attingunt. nec tñ per hec vitam
audientiũ ſed ꝓprios fauores querunt
q2 nec ꝓferre illa nouerunt que audi/
torꝫ corda ad repellendas laudes excu
tiant. non aũt que ad lacrimas accen/
dant. Mens quippe ↄcupiſcentijs ex/
terioribus occupata igne diuini amo
ris non calet. ⁊ idcirco ad supernũ de
ſiderium inflammare auditores ſuos
nequeũt. verba quoq̃ꝫ frigido corde ꝓ
ferunt̃. neq̃ꝫ enĩ res que in ſeipſa non
arſerit aliud accendit. Etiam ſciendũ
ꝙ plerũq̃ꝫ ypocrite mira ſe abſtinẽtia
affligunt. oẽ robur corꝑis atterunt ⁊ q̃

ſi carnis vitam funditus in carne vin/
centes extinguunt. ſed adhuc huma/
nos oculos querunt. admiratõnis glo
riam appetunt. veritate atteſtante que
ait. Exterminant facies ⁊c̃. Nam ora
palleſcunt. corpus debilitate quatitur
pectus interrumpẽtibꝫ ſuſpirijs vrge/
tur. ſed inter hec dum ab ore ꝓximorꝫ
ſermo admirationis querit̃ nihilq̃ꝫ tã
to labori aliud niſi eſtimatio humana
cogitat̃. Omnis enĩ ypocrita corpus
quidem ꝑ abſtinentiã afficit. ſed tñ ꝑ
amorẽ glorie mundo viuit. Quo ↄtra
per paulum dr̃. Qui aũt ſunt xp̃i car/
nem ſuam crucifixerunt cũ vitijs ⁊ cõ
cupiſcentijs. qđ tunc digne fit ſi ſic gu
lam reſtrigimus vt iã de mũdi gloria
nihil queramus. nam qui corpus ma/
cerat ſed honoribꝫ anhelat crucem dñi
intulit. ſed mundo per ↄcupiſcentiam
peius viuit. quia ⁊ ſepe ꝑ ſanctitatis
ymaginem locũ regiminis indignus
aſſequit̃. qui niſi aliquid virtutis in ſe
oſtenderit nihil premij mereret̃. Sed
tranſijt qđ delectabiliter obtinet. ⁊ pe
naliter qđ ſequitur manet ſanctitatis
nunc fiducia in ore hominũ ponit̃. ſed
cum internus apđ ſe iudex ſecreta cor
dis examinat. teſtes vite exterius nõ
querunt̃. q2 nihil ei in iudicio atteſta/
tio hũana ſuffragat̃. q2 eandẽ laudem
quã poſt in teſtimoniũ exigit prius in
munere recepit. Sed viri ſancti neq̃q̃ꝫ
hic remuneratorẽm rectitudinis ſue q̃
runt cũ recta faciunt. cũ vero a preſen/
tis mundi laboribꝫ exeunt ad eternã
patriam venientes expectata retributi
one perfruunt̃. At contra ypocrita. q2
mox vt in bono oꝑe naſcit̃. pñtis mũ
di recipere gloriam conat̃. q2 pro eo
ꝙ bene viuere incipit querit ſtatim vt
a cunctis honoret̃. Sepe namq̃ꝫ non/
nulli aperte prauitatis viam deſerunt
ſanctitatis habitum ſumũt. moxq̃ꝫ vt

pꝛima limina bene viuendi ꝯrigerint.
obliti que fecerint affligi iam ꝑ penitē
tiam de ꝯſummatis nequicijs nolunt.
laudari de incognita iuſticia appetunt.
ꝓeſſe ceteris etiam melioꝛibꝯ ꝯcupiſ-
cunt. quos plerū𝔮ꝫ iuxta vorū pꝛeſens
ꝓſperitas ſequitꝰ. multo ꝙꝫ pꝛius fue-
rant. de ſanctitatis habitu peioꝛes fiūt
nam rebꝯ multiplicibꝯ occupari non
ſolum ꝑpetrata minime deploꝛant ſed
adhuc que defleantꝰ exaggerant. Qui
enī mundū deſerunt. ad exterioꝛa offi-
cia pꝛouehi non debent. niſi ꝑ humili-
tatem diutius in eiuſdem mundi con
temptu ſolidentꝰ. Citius nam𝔮ꝫ bona
depereūt. que hominibꝯ ante tp̄s inno
teſcunt. qꝛ ⁊ arbuſta plantata pꝛius ꝙꝫ
fixa radice ꝯualeſcant. ſi manus ꝯcuti
ens tangit arefacit ac ſi in altuꝫ radix
figitꝰ ⁊ terre humoꝛibꝯ ꝯſperſa ꝯſolide
tur. Hec ⁊ manus impellit ſed non le-
dit. hec ⁊ ventoꝝ flatus inflectendo cō
cutiunt ſed non euertūt. Ne ergo eru-
atur vita cepti operis. diu ac robuſte.
in alto hūilitatis figenda eſt radix coꝛ
dis. vt cū ab humano oꝛe detractiōis
aura vel fauoꝛis flauerit ⁊ ſi in qualibet
parte vtrū𝔮ꝫ incuruatꝰ animum fundi
tus non elidat ſed ad ſtatum ſuū pꝛori
nus poſt inflexionem redeat ſi apud ſe
foꝛtis in radice ꝑdurat. Quid in rebꝯ
excreſcentibꝯ abiete ſurgente robuſti-
us. Qui tñ ſi dū ꝯſtruitꝰ impellitꝰ. ſta-
tim ſine laboꝛe deſtruitꝰ. ſi aūt ꝑ ſpaci
um tp̄is ab humoꝛe ſuo exiccari ꝑmit
titꝰ. ſepe attritum ictibꝯ minime ꝙſſa-
tur. Sic videlicet bona nr̄a ⁊ intem-
peſtiue maīfeſtata depereūt. ⁊ diutius
occultata ſolidantꝰ. qꝛ humane occu-
pationis manus cū incipiētem noſtre
ꝯuerſationis vitam ꝯrigerit. ꝙſi recep
tam abietem impellit. eam𝔮ꝫ facile de
ſtruit. qꝛ adhuc humoꝛem ꝓpꝛie fragi-
litatis non amiſit. Cū vero longa quie
tis ſue abiectione ſe animus ꝯpꝛimit.
ꝙſi moꝛe exiccari abietis obdureſcat.
Sepe aūt noue ꝯuerſationis pꝛimoꝛ-
dia adhuc ex carnali ſunt vita ꝯmixta
⁊ idcirco innoteſcere citius nō debent
ne cū laudantꝰ bona. que placent. dece
ptus laude ſua animus depꝛehendere
in eis nequeat mala que latent. Unde
quicq̄d foꝛte ⁊ boni incipimus ad hoc
amoꝛem intimi iudicis in ara coꝛdis
īmolemus. quod ab illo procul dubio
tanto libentius accipitꝰ. quanto ⁊ ab
hominibꝯ occultatuꝫ nulla laudis ma
culatꝰ appetitione. Intus ergo ſeruan-
da ſunt. que agimus ſi ab interno arbi
tro vicem recipere noſtri operis expe-
ctamus. Hinc eſt ꝙ veritas dī. Neſci-
at ſiniſtra quid faciat dextera tua. Oc-
culta ergo ſint q̄ agimus ne hec in hu-
ius vite itinere incaute poꝛtantes la-
trocinantium ſpirituū incurſione ꝑ-
damus. cum dī dn̄s. Uideant opera
veſtra bona ⁊ gloꝛificent patrem veſt-
rum qui in celis eſt. Sed aliud eſt ꝑfecto.
cum in oſtenſione opis. gloꝛia queritꝰ
largitoꝛis. aliud cū laus pꝛiuata ꝯcu-
piſcitur de dono largientis. Unde rur
ſum dī. Attendite. ne iuſticiam veſtrā
faciatis coꝛam hominibꝯ vt videamī-
ni ab eis. Opus ergo veſtrum cū homi-
nibꝯ oſtenditꝰ. in coꝛdis pꝛius exami-
natione penſandum eſt. ꝑ eiuſdē oſten
ſionis ſtudium quid queratꝰ. Si enim
dantis gloꝛiā querimus etiā publica-
ta noſtra. in conſpectu illius. occulta-
ta ſeruamus ſi ꝑ hoc noſtram laudem
queramus foꝛas ab eius ꝯſpectu iā fu-
ſa ſunt. etiā ſi a multis ignoꝛantꝰ. Ex-
valde ꝑfectoꝝ eſt. ſic oſtenſo opere au-
ctoꝛis gloꝛiā querere. vt de illata lau-
de neſciat pꝛiuata exultatōne gaudere
Tūc ſolū nā𝔮ꝫ hoībꝯ innoxie laudabi-
le opus oſtenditꝰ. cū ꝑ deſpectū mētis
veraciter laus impenſa calcatꝰ. Quam

q2 infirmi quiq3 perfecte cōtemnendo
non ſupant. neceſſe eſt vt bonū qd̄ ope
rant̄ abſcondant. Sepe enim ab ipſo
oſtenſionis exordio ꝓpriam laudē que
runt. ſepe vero in oñſione operis auto/
ris gloriam patefacere cupiunt. ſed ex
ceptis fauoribus in laudis ꝓprie cupi
ditatem rapiunt̄. Cumq3 ſemetipſos
dijudicare interius negligūt. ſparſi ex
terius ignorāt̄ qd̄ agāt. eoq3 opus ela/
tioni ſue militat. atq3 hoc ſe impende/
re obſequio largitoris putant. hec gre
go. in mora. Ipocriſis ergo vitiū mul/
tum deteſtandum eſt. q2 ſimulare ſe iu
ſtum ⁊ religioſum exterius ⁊ non eſſe
vituperabile eſt. Qd̄ beatus Aug. mul
tum reprehendit ſic dicens. Simula/
ta equitas non eſt equitas ſed duplex
iniquitas. Simulatores namq3 q̄uis
praua agētes. ſub falſe tñ ſanctitatis
colore de ſe humana iudicia querunt.
ac laudem vane glorie ꝯcupiſcunt. ſed
cum tales permittente deo per flagella
percutiunt̄ iniquos ſe ꝓdere refugiūt.
q2 ſancti ⁊ religioſi ab alijs videri cō/
ſueuerūt. Unde hmōi ſimulatores eti
am in extrema neceſſitate aut mortis
hora ꝯſtituti. q̄uis etiam duci ad eter/
na ſupplicia non ignorēt. tñ deſiderāt
in eſtimatione hominū tales remane/
re quales ſe prius oſtendere ſemꝑ ſtu/
duerunt. Iuſto aūt dei iudicio ſimula
tores excecati ſemetipſos intueri ⁊ ſi/
cut ſunt deprehendere omnino nō pñt
q2 fidem ſuoꝝ meritoꝝ in atteſtatione
poſuerunt oris alieni. ⁊ dum teſtimo/
niū falſe laudis ꝯſpiciunt. remedium
vere ꝯfeſſionis amittunt. ⁊ ideo miſe/
ri ſe ſanctos eē etiam cum moriunt̄ in
peccatis putant. De talibꝫ beatus gre
go. xxvj. mora. exponens illud dictū
Neq3 clamabunt cum victi fuerint. ſic
ait. Omnis iniquus qui cū iniquus ſit
factus. videri non appetit. in flagello
percuſſionis deprehenſus fateri q2 ini/
quus ſit nō erubeſcit. Qui vero iniqua
agit. humana de ſe iudicia ſub ſpē ſan
ctitatis recipit ⁊ cum flagello percuti/
tur. iniquū ſe ꝓdere refugit. q2 ſanctus
videri ꝯſueuit. Si quomō aut graui/
ter coartat̄. iniquū ſe vix ſufficienterꝰ
ꝯfitetur. q2 interna ſua detegere vera/
ci ꝯfeſſione ꝯfundit̄. Quaſi liberi vero
ſumus cū nulla correctōe caſtigamur.
quaſi vincimur cū flagello ꝑcuſſionis
aſtringimur. vincti aūt clamamus al
tius. quando in percuſſione poſiti pec/
cata ꝯfitemur. Apud aures quippe dei
vox valida eſt ꝯfeſſio deuota. Quia er
go ſimulatores quoſq3 ⁊ cum ꝑcuſſio
nis flagella corripiunt. ad ꝯfeſſionem
ſimplicē non perducunt. Cognoſci eī
peccatores refugiunt. q2 ſancti omni
opinione ferebant̄. Quamuis eñ ad
extremum flagella feriant. q̄uis duci
ad eterna ſupplicia non ignorēt. tales
tamen cupiunt apud humana iudicia
remanere quales ſe ſtuduerant ſemper
oſtendere. Igit̄ quiq3 tales dū iuſtos
ſe ante humana iudicia ſimulent. dū
actiones ſuas laude dignas intuēdis
oculis oſtēdant. occulta tamen cū eis
iuſticia agitur. vt quo nitunt̄ foris ali/
os fallere. eo de ſe interius ⁊ ipſi fallā
tur. nam omnē circa ſe ſollicite inue/
ſtigationis oculū perdūt. Uitam enim
ſuam diſcutere ⁊ perſcrutari diſſimu/
lant. ⁊ tales eſſe ſe quales audiunt pu
tant. ſanctoſq3 ſe eē non q2 ita viuunt.
ſed q2 ita dicuntur exiſtimant̄. ſubtili
autē dei iudicio ſeipſos intueri negli/
gunt. q2 fidem ſui meriti in atteſtatio
ne ponunt oris alieni. Cum vero ſubi/
ta percuſſione feriunt̄ iniquos ſe vel ve
raciter fateri. vel ſicut ſunt deprehende
re omnino non pñt. q2 vicz ſanctos ſe
humana ꝓfeſſione crediderunt. Bene
ergo dicit̄ Neq3 clamabunt cū vincti

fuerint Sepe etenim tales cũ ſe ante ſup
num iudicē venire ꝯfidunt. quales ſe
hominib' innotuiſſe cognoſcunt ſeq
ipos miſeri nec in tormētis apprehen-
dunt. ⁊ dū teſtimoniū falſe laudis cõ
ſpiciunt. remedium vere ꝓfeſſionis a-
mittunt. qui etiam vinci ducunt non
clamant. q humane laudis importuni
tate ſupati ſanctos ſe miſeri ⁊ cum in
peccatis moriunt putant. quib' bene p
ꝓpheram dr. Redite ꝑuaricatores ad
cor. Si enim ad cor redirent p exterio-
ris atteſtationis verba ſe non ꝯfunde-
rent. Nam quid viciniꝰ eſt nobis cor
de noſtro quid viciniꝰ eſt nobis are q̃
intra nos eſt. ⁊ tñ cum emittit niſi citi
us reuertat ſiue retrahat homo morit.
Sicut cũ per prauas cogitatiões ſpar
gitur a nobis cor noſtrum. longiuſq
euagat ita niſi celerius ad deum ſeu in
deum retrahat ⁊ reuocet perit ⁊ mori-
tur. hec grego. Unde ſũmope laboran
dum eſt nobis. vt vane glorie ⁊ ypocri
ſi ac ſimilationi fortiter reſiſtamus ⁊
opus bonum qd domino largiente a-
gimus. cum humilitate ⁊ ſimplicitate
faciamus. ne mercedem a deo nobis
repromiſſam ꝓpter hmõi vitia amit-
tamus Sic igit habemus de vitijs va
ne glorie ⁊ quibuſdã adherentijs eius
aliqualem declarationem.

Filius

Habita informatione de vitio ina
nis glorie nũc de peccato inuidie
⁊ quid ſit inuidia cupio edoceri

Ca. VII. Pr. T

Scire debes qd
inuidia vt ait auguſti. Eſt odi
um aliene felicitatis Uel ſic ſm iohã
nem damaſcenũ. Inuidia eſt triſtitia
de alienis bonis Uel ſic Inuidia eſt do
lor ex aliena felicitate naſcens. aĩm
torquens Dicitur aũt inuidia a nõ vi
dendo. q non poteſt videre bona alio
rum. Eſt autem inuidia filia ſuperbie
ſiue inanis glorie. q in vtroq vitio eſt
appetitus ꝓprie excellentie. ꝙ vero in-
uidia ſit filia ſupbie teſtat beatus aug.
ſic dicens U Inuidia eſt filia ſu-
perbie ſed iſta mater ſupbie neſcit eē
ſterilis vbi fuerit ꝯtinuo parit. ſuffo-
cã matrem ⁊ non erit filia. hec auguſti
nus. X Et ſunt due ſpecies inui-
die. exultatio in aduerſis proximi. ⁊
triſticia in proſperis. ipſa namq inui
dia felicitatem odit aliorum quantũ
ad inferiores. quantum ad equales ⁊
quantum ad ſuperiores. De hoc dicit
beatus auguſtinus in quodam ſermo-
ne ſic. Inuidia eſt odium felicitatis a
liene reſpectu inferiorũ. ne ſibi equan
tur reſpectu equalium q ſibi equant
reſpectu ſuperiorum q eis non equat
Unde Chayn inuidit. Abel proſperi-
tati Rachel Lye fecũditati Saul Da
uid felicitati. Per inuidiam procura
tus eſt lapſus mundi ⁊ mors. hec augu
ſtinus. A Et notandum ꝙ hoc vi
tium ꝓprie dyabolo aſſimilat. Unde
ſapiẽ. ij. dicit. Inuidia diaboli mors
intrauit in orbem terrarum. imitantur
autem eum qui ſunt ex pte eius. Ad li
teram diabolus parentes noſtros ſe
duxit. q inuidebat eis regnum celo-
rum. quod ipſe pdiderat. ⁊ ꝓpter hãc
cauſam adhuc homines impugnat.
Unde inuidia eſt ſignum quo diabo-
lus ab alijs ſuos diſcernit. Nam ſicut
xps dr. In hoc cognoſcẽt oẽs. q mei
eſtis diſcipuli ſi dilectionem haberi
tis ad inuicẽ. Sic diabolus ſuis diſci
pulis dicere pt. In hoc cognoſcẽt om
nes q mei eſtis diſcipuli ſi inuidiam
habueritis ad inuicem. ꝙ aũt inuidia
vitium ſit diabolicum. Beatus augu.
in libro de doctrina criſtiana ſic dr. In
uidia vitiũ diabolicũ eſt. quo ſolũ dy

abolus reus ē ⁊ inexplicabiliter reus
Non enim dyabolo dꝛ vt damnet̄. ad
ulterium ꝯmiſiſti. furtum feciſti. villā
alienam rapuiſti. ſed homini intantū
inuidiſti. hec auguſt. Et ſciendum ꝙ
ꝗuis per omne peccatū perpetratū hu
māo cordi antiqui hoſtis virus infun
ditur. in hac tn̄ nequicia totam ſuam
maliciam infundit ⁊ imprimit. ⁊ cū
inuidia mentē poſſederit. cūcta que in
uenerit bona ꝯſumit. De hoc vitio lo
quit̄ beatus gregorius. atq; de eius re
medio exponens illud dictū Et paruu
lum occidit inuidia. ſic dicit. Inuide
re non poſſumus niſi eis quos nobis
in aliquo meliores putamus. Paruu
lus eſt ergo qui liuore occidit̄. qꝛ ipē ſi
bi teſtimoniū perhibet ꝙ eo minor eſt
cuius inuidia torquet̄. qꝛ niſi ipſe in
ferior exiſteret. zelo alterius non ſerui
ret. Sed inter hec ſciendū eſt ꝙ ꝗuis
per omne vitium qđ perpetrat̄ huma
no cordi antiqui hoſtis virus infundi
tur. in hac tn̄ nequicia tota ſua viſcera
ſerpens ꝯcutit. ⁊ imprimēde malicie
peſtem vomit. de quo nimirū ſcriptū eſt
Inuidia dyaboli mors intrauit in or
bem terrarū. nam cū deuictum cor liuo
ris putredīe corruperit. ipſa quoq; ex
teriora indicant ꝗ; grauiter animū ve
ſania inſtigat. Color quippe pallore af
ficit̄. oculi deprimunt̄. mens accendi
tur. ⁊ membra frigeſcunt. fit in cogita
tione rabies. in dentibꝰ ſtridor. cumq;
in latebris cordis creſcens abſcondit
odium dolore ceco cribrat ꝯſcientiam
vulnus incluſum. nil letum de ꝓpꝛijs li
bet. qꝛ tabeſcentē mentē ſub pena ſau
ciat quā felicitas torꝗt aliena. Et ſciē
dū ꝙ inuidia cū mentem tabefecerit.
cūcta q̄ inuenit bene geſta ꝯſumit. Un
de per ſalomonem dꝛ. Putredo oſſiū
inuidia Et quid per oſſa niſi fortia ac
ta ſignant̄. per liuoris vitium autē an
te oculos pereunt etiā fortia facta vir
tutum. Sꝫ cur hoc de inuidia dicimꝰ
ſi non ⁊ qualiter eruatur intimemus.
Difficile namq; eſt vt homo alteri nō
inuideat quod adipiſci alter exoptat.
qꝛ quicquid temporaliter percipit̄ tan
to fit minus ſingulis quāto diuiditur
in multis. ⁊ idcirco deſiderantē men
tem liuor excruciat. qꝛ hoc quod appe
tit aut funditus alter accipiēs adimit.
aut a quantitate reſtringit. Qui vero
hac liuoris peſte plene carere deſide
rat illam hereditatem diligat. quā co
heredū numerus non anguſtat. que eſt
⁊ omnibꝰ vna ⁊ ſingulis tota. que tan
to largior eſſe oſtendit̄ quanto ⁊ hanc
percipientiū multitudo dilatat̄ Immi
nutio eſt g̊ liuoris affectus inſurgens
interne dulcedīs. ⁊ plena eius mors
eſt perfectus amor eternitatis. Nā cū
mens ab huius rei appetitu retrahitur
que accipientiū numero partit̄ tanto
magis ꝓximum diligit quāto minus
ex ꝓfectu illius ſua damna pertimeſcit.
que ſi perfecte in amore celeſtis patrie
rapit̄. plene etiam in ꝓximi dilcōe ſo
lidat̄. quia cū terrena nulla deſiderat.
nihil eſt quod eius erga ꝓximū carita
ti ꝯtradicat. Que nimirū caritas quid
aliud eſt niſi oculus mentis. qui ſi ter
reni amoris puluere tangit̄ ab interne
lucis mox intuitu leſus reuerberat̄. qꝛ
autem puulus eſt qui terrena diligit.
magnus qui eterna ꝯcupiſcit. Paruu
lū ergo occidit inuidia. qm̄ huius pe
ſtis labore non morit̄. niſi qui adhuc
in deſiderijs mundi infirmat̄. hec gre
go. Et qꝛ vitiū inuidie nullam delecta
tionem ꝯfert homini. ſed potius mole
ſtiā atq; torturam infert menti. neceē ē
vt inuidie ac odio reluctet̄ aīmus. nā
tāto facilius hmōi vitia vinci poſſunt
quanto nullā voluptatem ſed magis
penam ſuſtinentibus inferūt. De hoc

per beatum ambro. ſic dr. Quid oro ti
bi inuido delectatōis preſtat inuidia
quid alter ab odio mercedis accipit.
quid iracundo furor ſuus ꝯfert. ſimili
ter curre p ſingula ⁊ inuenies tot aĩme
tormenta. quot vitia que vtiqꝫ eo faci
lius vinci poſſunt. quo nulla nos alli-
ciūt voluptate. hec ambro. B Et
notandū ꝙ vitiū inuidie. has habet fi
lias. Prima eſt odiū. Secunda ꝯtra
ctio. ſuſurrium. deprauatio Ingratitu
do. compꝛeſſio. mali inuentio. inuiden-
tia. Odium quippe eſt velle malū ali-
cui ⁊ nolle bonū Detractio eſt bonoꝝ
alioꝝ denigratio. qꝛ talis intēdit meli
or apparere illo. cui detrahit. Suſur-
rium eſt inter amicos diſcordiā ſemi-
nare Deprauatio eſt bona alterius p-
uertere. vel mala memorari. Ingrati-
tudo eſt de beneficijs gratias nō agere
Compreſſio eſt alterius bonum latere
Inuentio mali eſt adinuenire nouū ge
nus peccati. Inuidentia eſt bonos ſuc
ceſſus alterius nolle videre ſic igit pa
tet de vitio inuidie. Filius.

Accepta informatōne de vitio in
uidie nūc de ptō ire ⁊ quid ipſa
ſit cupio īſtrui Ca. VIII. Pt. C

IRa vt ait bea
tus auguſti. eſt vlciſcendi libi
do. Et ſm hug. de ſancto victore. Ira
eſt irrationabilis perturbatio mentis
Eſt etiam ira aĩmi tēpeſtas. qua quis
aliū in aduerſitate monet. Notandū
aūt ꝙ oꝫ mentē valde eſſe quietā. que
ipſum deū vel donū eius hoc eſt gratiā
ſancti ſpūs in ſe ſuſcipe debet. teſte bea
to hieronimo qui dt ſic. Nihil quieti-
us nihil purius ea mente debet eſſe. q
in dei habitaculū preparanda eſt. Ira
vero cor hominis ac mentē valde per-
turbat. ⁊ inquietam facit. ideo in tali
corde ſeu mente ſpūſſanctus dedigna
tur inhabitare. De hoc dt beatus gre.
Dum ira animum pulſat turbat ſpiri
tum ſanctū. non ſolū qꝛ eius ymaginē
diſſipat ſed ymaginem diaboli loco
eius collocat. qđ multū diſplicet deo
manſueta enim ymago dei eſt. que ſem
per in nobis tranquilla fuit ſed illā ira
diſſipat. q multis virtutibꝫ priuat men
tem ⁊ dū quietē mentis tollit ſpūſſan-
ctus ibi non requieſcit. hec grego. Di
cit etiam de hoc iohannes abbas mō-
tis ſynai. Si ſpūſſanctus pax aĩe dif
finit ⁊ eſt. Ira vero cordis pturbatio
eſt atqꝫ dr. igit nihil ita ipſius ſpūſſan
cti aduentum in nobis ꝯtriſtari ſolet.
⁊ non ſinere pticipare naturam vt fu
ror. hec ille. Neceſſe eſt ergo qui grati
am ſpiritusſancti habere deſiderat. vt
paſſionibꝫ iracundie fortiter reſiſtat.
⁊ motus impatientie inſurgentes vi
riliter cohibeat. Ad hoc hortat beatus
ambroſius ſic dicens. Aĩmus quippe
rōnis capax non eſt ſuarum paſſionū
dn̄s ſed repreſſor. neqꝫ eñ fieri pōt vt
facilis ad iracundiā non iraſcat ſꝫ ra-
tione ſe tpet. indignationem cohi-
beat a puniendo ſe reuocet ſicut aplūs
nos docet dicēs Iraſcimi ⁊ nolite pec
care. Conceſſit qđ nature eſt. negauit
qđ culpe eſt Preclarū eñ eſt motū ire
tpare ꝯſilio nec minoris virtutis dr con
hibere iracundiā indignatiōemqꝫ cō
peſcere. qꝫ oĩno non iraſci quis plerū
qꝫ illđ leuius iſtud fortius eſtimare ſo
lemus. Unde reſiſte ire ſi potes. cede
ſi non potes ſi puenerit ⁊ preoccupaue
rit mentē tuam iracundia. ⁊ aſcende
rit in te, non relinquas locum tuū. lo
cus tuus patientia eſt. hec ambroſius.
Laboremus ergo vt nullas lites aut ꝯten
tiones cū proximo habeamus ne forte
ira noſtra in odiū tranſeat Si vero ex
fragilitate noſtra per aliquod ꝯuiciū
offenderimus proximum, ſtatim per

humilitatem ſeu per humilem ſatiſfa
ctionē ſtudeamus curare hoc qḋ in ꝓ
ximū deliquimus. vt oratōnes noſtre
pure poſſint eſſe in ↄſpectu domini. q̄s
ꝓ peccatis noſtris ac alijs neceſſitatibꝫ
coram illo fundimus. Ad hoc facien
dum monet beatus auguſt. ſic dicens.
Lites aūt nullas habeatis. aut q̄ꝫ celer
rime finiatis. ne ira creſcat in odium.
⁊ trabem faciat de feſtuca. ⁊ animā fa
ciat homicidam. Sic eñ legitis. Qui
odit frēm ſuum homicida eſt. Quicū
q̄ꝫ conuitio vel maledicto vel etiam crimi
nis obiectu aliquē leſerit. meminerit
ſatiſfactionē quantotius curare qḋ ſe
cit. ⁊ ille qui leſus eſt ſine diſcepta di
mittere. ſi aūt ſe inuicē leſerint. inui
cē ſibi debita relaxare debebunt ꝓpter
orōes veſtras quas vtiq̄ꝫ quanto cele
briores habetis tanto ſanctiores habe
re debetis. hec auguſt. D Et notā
dum q̄ vitiū ire multa mala infert ho
mini. Nam per iram māſuetudo amit
titur. ⁊ ſuperne ymaginis ſimilitudo
viciatur. Per iram etiam iuſticia re
linquit̃. quia perturbata mens omne
quod furor ſuggerit rectū putat. Per
iram membrorꝫ domina mēs captiua
tenetur. que cum fuerit furore ſuccēſa
etiam mēbra exteriora videlꝫ manus
in ictus ſiue percuſſiones ꝓximorum
larat. Et ſi manus in percuſſiones nō
exercet. linguam tamen ꝓrius in ma
ledictionis verba vertit. fratriſq̄ꝫ inte
ritum a deo precibꝫ expoſcit. ſicq̄ꝫ vt vo
to ⁊ voce homicidiū peragat etiam cuꝫ
a leſione ceſſat. Hec ⁊ alia de vitio ire
beatus grego. v. mora. exponens illud
dictum. Virꝫ ſtultum interficiet iracū
dia. ſic ↄmemorat dicens. Cū ſcriptū
ſit. tu autē domine cum tranquillitate
iudicas. Sciendū nobis magnopere
eſt q̄ quotiens turbulentos animi mo
tos ſancte manſuetudinis virtute re

ſtringimus. redire ad ſimilitudinem
conditoris conamur. nam cū tranquil
litatē mentis ira diuerberat. dilaniatā
quodammō ſciſſamq̄ꝫ perturbat. vt ſi
bimetipſi non ↄgruat. ac vim intime
ſimilitudinis amittat. Quanta ſit ira
cundie culpa penſemus per quam dū
manſuetudo amittitur superne ymagi
nis ſimilitudo viciatur. Per iram ſapi
entia perditur. vt quid quove ordine
agendum ſit omnino neſciat̃. Sicut
ſcriptum eſt. Ira in ore ſtulti requieſ
cit. Quia nimirum intelligentie lumē
ſubtrahit cum mentem ꝓmouendo cō
fundit. Nam ↄfuſus animus nequaq̄ꝫ
explet etiam ſi intelligere aliquid pru
denter valet. Per iram iuſticia relinq̄
tur. ſicut ſcriptū eſt. Ira viri iuſticiam
dei non opatur. quia dum perturbata
mens iudicium ſue rationis exaſperat
omne quod furor ſuggerit rectum pu
tat. Per iram lux veritatis amittitur.
ſicut ſcriptum eſt. Sol non occidat ſu
per iracundiā veſtram. que cuilibet mē
ti iracunda ↄfuſionis tenebras incutit
⁊ huic deus radiū ſue cognitionis ab
ſcondit. Per iram eñ ſpūſſancti ſplē
dor excludit̃. nam dū ira quieteꝫ men
tis ſubtrahit. ſuam ſpūiſancto habita
tionē claudit. Cuius receſſione anim⁹
vacuus ad apertam mox inſaniā duci
tur. nam ire ſue ſtimulis cor accenſum
palpitat. corpus tremit. lingua ſe pre
pedit. facies igneſcit. exaſperant̃ ocu
li. ore quidē clamorē format. ſed ſen
ſus quid loquant̃ ignorant. Unde fit
plerumq̄ꝫ vt vſq̄ꝫ ad aptas manus ira
ꝓſiliat. ⁊ q2 ratio longe recedit. auda
cior exurgat. ſeq̄ꝫ ipſuꝫ animus retine
re non valet qui factus eſt poteſtatis a
liene. ⁊ eo furor mēbra foras in ictibꝫ
exercet. quo intus ipſam membrorꝫ
dominā mentem captiuam tenet. Ali
quando autē manus non exerit. ſed in

maledictionis iaculo linguam vertit.
fratriſqȝ interitum precibꝰ expoſcit. ⁊
hoc deū ꝑpetrare expedit. qđ ipſe puer-
ſus homo vel facere metuit vel erubeſ-
cit. Fitqȝ vt voto ⁊ voce homicidiū per
agat. etiā cū a leſione proximi manibꝰ
ceſſet. Plerūqȝ ira ꝑ ſilentium clauſa
intra mentem vehemētius eſtuat. ⁊ cla
moſas tacita ira voces format ⁊ verba
ſibi. quibꝰ exaſperet̄ ⁊ obijcit quaſi in
cauſa examinis poſita durius exaſpera
ta reſpondet Sicqȝ fit vt perturbatus
animus maiorem ſtrepitum ſui ſilen-
tij ſentiat. eumqȝ grauius clauſe ire flā
ma ꝯſumat. Sciendū vero eſt ꝙ non-
nullos ira citius accendit faciliuſqȝ de
ſerit nōnullos quidem tarde ꝯmouet.
ſed diutius tenet Alij aūt qđ eſt nequi
us ⁊ citius iracundie flammas accipi
unt ⁊ tardius deponūt. Nonnulli vero
has tardius ſuſcipiūt ⁊ citius amittūt
In quibꝰ nimiꝝ quatuor modis liq̄do
lector agnoſcit q2 ad trāquillitatis bo
num vltimus plus q̄ȝ primus appro-
pinquat. ⁊ malum ſecundū tercius ſu
perat E Sed quid ꝓdeſt ꝙ iracū
dia quomodo mentē teneat dicimus
ſi non ⁊ qualiter ꝯpeſci debeat exprima
mus Duobꝰ enī modis fracta poſſide
re aīm ira deſueſcit Primus vt mens
ſollicita anteqȝ agere quodlibet incipi
at. omnes ſibi quos pati poteſt ꝯtume-
lias preponat. quatenus redemptoris
ſui ꝓbra cogitans aduerſa ſe preparet
que nimiꝝ venientia tanto fortius exci
pit. quāto ſe cautius ex ꝓſciētia arma
uit. Qui enī improuidus ab aduerſita
te deꝑhendit̄. quaſi ab hoſte dormiens
inuenit̄ eūqȝ inimicus eius citius ne-
cat qui non repugnantem ꝑforat. naȝ
qui mala imminentia ꝑ ſolicitudineȝ
prenotat. hoſtiles incurſus q̄ſi in inſi-
dijs vigilās expectat. ⁊ inde ad victo
riā valenter accingit̄. vnde neſciens

deprehendi putabat̄. Sollerter ḡ aní-
mus añ actionis ſue primordia cūcta
debet aduerſa ꝓmeditari. vt ſemꝑ hec
cogitans ſemꝑ ꝯtra hec thorace patiē
tie munitus ⁊ quicquid acceſſerit ꝓui
dus ſuperet ⁊ quicquid nō acceſſerit lu
crum putet. Scđs aūt ſeruande man
ſuetudinis modus eſt vt alienos exceſ
ſus aſpiciamus. noſtra ī quibꝰ malis
exceſſimus delicta cogitemus Conſi
derans enī infirmitas ꝓpria mala excu
ſat aliena. patienter nāqȝ illatā iniuri
am tolerat. qui pie meminit ꝙ fortaſſe
habeat ipſe tolerare ⁊ quaſi aqua ignis
extinguit̄. cū ſurgente furore cum ſua
cuiqȝ ad mentē culpa reuocat̄ q2 erū
beſcit peccati non ꝑcere. quibꝰ vel deo
vel proximo ſepe ſe recolit ꝑcendo pec
caſſe. F Sed inter hec ſollerter ſci
endū eſt ꝙ alia eſt ira quā īpatientia
excitat. alia quā zelꝰ format. illa ex vi
tio iſta ex virtute generat̄. Si enī nul
la ira ex virtute ſurgeret diuine aīadu
uerſionis īpetū phinees ꝑ gladiū nō
placaſſet De hoc ꝑ pſalmiſtā dr̄. Iraſ
cimini ⁊ nolite peccare. Quod nimiꝝ
nō recte intelligūt. qui iraſci nos nō
bis tantūmodo nō aūt ꝓximis delin
q̄ntibꝰ volūt. ſi enī ſic ꝓximos vt nos
amare ꝓcipimur. reſtat vt eoꝝ reatibꝰ
ſicut noſtris vicijs iraſcamur De hoc
iteꝝ pſalmiſta dr̄. Turbatus eſt pre ira
oculus meus Ira quippe ꝑ viciū exce
cat mētis oculū Ira aūt ꝑ zelū turbat
q2 quo ſaltem recta emulatione ꝯcuti
tur eoqȝ niſi tranquillo corde ꝑcipi ſ
ꝯtemplatio diſſipat̄ Ipſe nāqȝ zelus
rectitudinis q2 in egritudine mentem
exagitat. eius mox aciem obſcurat vt
altiora in commotione nō videat. que
bene prius tranquilla cernebat. Sed
inde ſubtilius ad alta reducit̄. Vnde
ad tempus. ne videat reuerebat̄. Nā
ipſa recti emulatio. eternam poſt pau

lulum tranquillitatem aperit. que hic
interim per ꝯmotõem claudit. ⁊ vnde
mens turbaṫ ne videat. inde ꝓficit vt
ad videndū melius clareſcat. Nonnū
ꝗ̄ vero ꝯmotioni ꝯtemplatio iungitur
nec preualet mens perturbata conſpi
cere ad qḋ vix valet tranquilla inhia⸗
re. Sed cū per zelū animus moueṫ cu⸗
randū ſummopere eſt ne hec eadē que
inſtrumento virtutis aſſumiṫ mēti irā
domineṫ. ne quaſi dn̄a preeat. ſ; velut
ancilla ad obſequiū para a tõis tergo
nequaꝗ̄ recedat. etenī robuſtius ꝯtra
vitia erigiṫ cum ſubdita rationi famu
laṫ. Nam quantūlibet ira ex zelo recti
tudinis ſurgat. ſi immoderata mentē
vicerit rationi ꝓtinus ſeruire ꝯtemnit
⁊ tanto ſe impudentius dilatat. quan
to impatientie vitiū virtutē putat. vn
de neceſſe eſt vt hoc ante oīa qui zelo
rectitudinis moueṫ attendat. ne ira ex
tra mentis dominiū tranſeat. ſed in vl
tione peccati modumꝗ̄ ꝯſiderans ſur
gentē animi ꝑturbatõem ſubtilius ꝑ⸗
tractando reſtringat. aīoſitatēꝗ̄ repri
mat. ⁊ motus feruidos ſub eq̄tate diſ⸗
ponat. ⁊ eo fiat iuſtior vltor alterius
quo prior extitit victor ſuus. q̄tenus
ſic culpas corrigat delinquentiū vt añ
ipſe qui corrigit per patiam creſcat. ⁊
furorē ſuū tranſcēdendo dīiudicet. ne
intpanter excitatus ipſo zelo rectitu⸗
dinis longe a rectitudine aberret. Hec
greg. In his igiṫ dictis ſanctiſſimi vi
ri duplicē iram eſſe audiuimus. Unā
impatientia excitet. Alia quam zelus
format. Prima eſt vitioſa. ſcḋa eſt me
ritoria. ſi actus ſuos cum diſcretione
⁊ timore dn̄i ꝓſecuta fuerit. nam ſi ze
lus ire defuerit. nec doctrina ſufficiet.
nec crimina ꝯpeſceñ. ⁊ non ſolū ma⸗
los. ſed etiā nonnunꝗ̄ bonos ad ma⸗
lum inuitat. Teſtaṫ hoc beatus criſoſto
mus ſuper math. ſic dicens. Ira nāꝗ̄

ſi non fuerit. nec doctrina proficit. nec
iuſticia ſtat. nec crimina cōpeſcuntur.
Itaꝗ̄ qui cū cauſa occurrit ſi non ira⸗
ſciṫ peccat. Patientia enī irrationabi
lis vitia ſeminat. negligētiam nutrit.
⁊ non ſolū malos. ſed bonos ad ma
lum inuitat. hec criſo. ¶ Scien
dum ꝙ ſunt nōnulli qui quidē diuer⸗
ſis virtutibꝫ ſunt prediti. ad zelum tñ
animarꝫ nimis ſunt pigri ⁊ peccantes
quoſꝗ̄ quaſi ob cuſtodiā humilitatis
increpare non preſumunt. vel ne cari
tatem ꝑturbare videanṫ. deliquentes
arguere metuunt. E conuerſo ſunt nō⸗
nulli qui hoc qḋ agunt in ſpū furoris
agere ſe arbitranṫ ſpū rectitudinis. ⁊
que veraciter exequunṫ odio hoīm ex⸗
ercere ſe putant vel ſimulant odio viti
orꝫ. De talibꝫ richardus de ſancto vi
ctore in tracta. ſup benya. ſic dt. Quā⸗
multos videmus ſpū paupes. ſpe gau
dentes. caritate feruentes. multū ab
ſtinentes. ad modū patientes. ad ze⸗
lum tñ animarꝫ nimis tepidos. multū⸗
ꝗ̄ torpentes. Aliꝗ̄ quaſi ob cuſtodiam
humilitatis delinq̄ntes increpare nō
preſumunt. Aliꝗ̄ ne caritatē fraternam
ꝑturbare videanṫ. peccantes arguere
metuunt. E contra multi qḋ abſꝗ̄ du⸗
bio agunt in ſpū furoris agere ſe arbi
tranṫ zelo rectitudinis. Et que veraci
ter exequunṫ odio hoīm exercere ſe pu
tant. vel ſimulant odio vitiorꝫ. Sed ꝗ̄
ſo ſeipſos interrogent. vtrū in veritate
diligant quos quaſi inſtigante zelo tñ
acerbe caſtigant. Illi enī pietate potiꝰ
ꝗ̄ crudelitate delinq̄ntes ꝓſequi cre⸗
dendi ſunt. qui interna illa gaudia ad
que eos tot doloribꝫ inuitant per expi⸗
entiā nouerunt. Uens aūt que carita
tis adhuc ⁊ interne ſuauitatis expers eſt
rectitudinis normā in ſuo zelo minīe
ſeruare poteſt. Caritas enim docet quō
tractare oporteat quos zelus caſtigat.

Hec richardus. Notandum etiam ꝙ
reddere malũ ꝓ malo eſt fragilitatis
ſicut fecit ioab qñ interfecit abner in-
terfectorem fratris ſuis azahel. Sʒ red
dere malum ꝓ bono eſt puerſitatis. ſi-
cut fecit iudas tradendo dñm Redde
re aũt bonũ pro malo eſt pfectionis. ſi
cut fecit ſcũs ſtephanus qñ pro inimi
cis orauit. Reddere vero bonũ ꝓ bo-
no ē equitatis. ſicut fecit aſſuerus qñ
mardocheum honorauit ¶ Sciē
dũ vltimo ꝙ filie ire ſunt he. viʒ impa
tientia. diſcordia. rixa. ꝯtumelia. in-
iuria. ꝓteruia. malicia. maligitas. fu
ror. clamor. indignatio. blaſphemia.
homicidiũ. Impatientia aũt eſt impe
tuoſum animi motum non refrenare.
Diſcordia vero eſt aliquoꝝ diſſenſio.
quos prius amoris vinculũ colligaue
rat. Diſcordia aũt vel litigare valde ē
rephenſibile. qꝛ ſm beatũ augu. Nihil
eſt ſimilius actib' demonũ ꝙ̃ litigare
Rixa eſt motus ex diſcordia factus.
Contumelia eſt voluntas ſe vindicãs
ꝑ exprobrationem maloꝝ. vel ꝑ vborũ
iniuriaʒ. Iniuria eſt verbo vel facto cũ
aliquo iniuſte facere Proteruia ē ſubi
taneo motu in verba obiecta obrumpe
re vel ꝓrumpere. Malicia ē qua quis
damnum alicui mollit. Malignitas ē
mala voluntas hoīs cũ vltra non poſſit
Furor eſt intemperata tempeſtas animi
rõnem ꝓhibens Clamor eſt voluntas
ſe vindicans in exaltando vocem per
vituperium ad alioꝝ aures pueniens.
Indignatio eſt voluntas ſe vindicans
ꝑ ſignum moleſtie exterius declarata.
Blaſphemia eſt voluntas ſe vindicans
ꝑ obprobriũ deo ⁊ ſanctis oblata. Ho
micidium eſt actuali volũtate in mor-
tem alterius moliri. Sic igit̃ patet ⁊
⁊ habemus de vitio ire.

Filius.

Poſt explanationem de vitio ire
nunc de vitio accidie ⁊ quid ipſa
ſit cupio informari.

Ca. IX. Pater. I

Acidia ut dicit
beatus greg. eſt de virtute lau-
dabili exercitõ vtriuſqꝫ hoīs languida
deiectio Itē ſm hugonē de ſcto victo.
Accidia eſt in ꝯfuſione mētis nata tri
ſticia ſiue tediũ ⁊ amaritudo aī immo
derata. qua iocũditas ſpũalis extingui
tur ⁊ quadaʒ deſperatione in ſemetipſa
ſubuertit̃ Eſt aũt accidia animi torpor
quo quis aut bona negligit inchoare.
aut inchoata implere faſtidit. R
Sunt aũt duo nomina huius vitij. ſ.
triſticia ⁊ accidia. quorum nominum
hec eſt ratio. qꝛ in peccato iſto eſt auer
ſio a ſpũali bono. qđ eſtimat̃ graue ſi-
cut ieiunare vigilare ⁊ hmõi ⁊ rõe hu-
ius dꝛ triſticia. Eſt etiam ibi ꝯuerſio
ad creaturam. ſ. ad quietem. que eſti-
mat̃ leuis. ⁊ rõne huius dꝛ accidia.
Patet ex his ꝙ hoc vitium ꝓut voca-
tur triſticia opponit̃ leticie ſpũali. que
eſt in exercitio ſpirituali ſed prout vo-
catur accidia opponit̃ fortitudini que
conſiſtit in aggrediendis arduis ⁊ ſu-
ſtinendis aduerſis. qꝛ per ea habet a-
nima tediuʒ de omni ſpirituali diffici
li. L Circa quod notandum ꝙ ſi
aliquis volũtarie ſe ſubdit obedientie
⁊ precepto ⁊ tamen triſtetur de aliquo
opere afflictiuo. ⁊ laborioſo. eo ꝙ ip-
ter hoc ſentiat aliquã corporalem gra-
uitatem ſicut contingit in ieiunijs. vi
gilijs ⁊ ceteris caſtigationib' corpis.
Sed tamen prout valet ꝗ̃uis cũ diffi
cultate illa que prius voluntarie ſuſce
perat exequitur. talis triſticia non eſt
accidia. quia non eſt de interiori bono
ſed de exteriori malo. vnđ etiã ⁊ marti
res dicunt̃ in lacrimis ſeminaſſe ⁊ te

ſtatur hoc beatus thomas de aquino ſic
dicens. Si quis voluntarie implens
obſiam vel p̄ceptū triſteť de aliquo ope
re afflictiuo vel laborioſo. talis triſtici
a non eſt accidia. q2 non eſt de interio-
ri bono ſed de exteriori malo. Unde ⁊
martires dicunť in lacrimis ſeīa ſſe vt
augu. exponit. Nec illa triſticia paſſio
nis eſt accidia. q2 nō eſt de interiori bo
no ſed de exteriori malo. Hec tho. Si
aūt preualente triſticia ex aliqua neg-
ligēria ſeu incuria hoīs nequaq̄ꝫ oppri
miť affectus ⁊ deliberato animo ⁊ non
reſiſtēre omittiť bonuꝫ opus ad quod
quis teneť. tunc talis triſticia ſiuꝫ ac-
cidia habet culpā. ¶ De hoc idē
thomas dī. Triſticia dr̄ oē aggrauans
inquantū opprimit affectū ne inſurgat
ad bene operandum. ⁊ hec aggrauatio
triſticie in bonis magis hꝫ rōnem cul
pe q̄ꝫ pene. q2 eius principiū ex nobis
eſt. hec thomas. Uñ reſiſtendū eſt acci
die. nec ꝓpter hmōi vitiū obmittendū
eſt opus bonū ⁊ illa que ptinent ad ſa
lutem. Nam per ptm̄ ꝓuocať deus ⁊
mun⁹ ſue gratie ſubtrahit his qui ad
celeſtia regna querēda fuerint accidi-
oſi. Teſtať hoc beatus fulgē. qui dicit.
Fugant angeli. irritať deus. ſubtrahi
tur dei munus. duꝫ animus humanus
ad celeſtia accidioſus fuerit ⁊ infirm⁹
Hec ille. Qui igiť vult aſſequi premi
um future glorie excutiat pigriciā ſeu
accidiā a ſe ⁊ in bonis operibꝫ ſe exer-
ceat. q2 multi ſunt qui regnare quidē
deſiderant cum xp̄o. ſed laborē nolūt
ſubire ꝑ xp̄o. De talibꝫ beda ſic dicit
Uult ⁊ non vult piger. Recte pigri vo
cabulo denotať. qui vult regnare ⁊ nō
laborare ꝑ deo. delectant p̄mia cū pol
liceňť. deterrēt certamina dum terrē
tur. Et beatus bernar. dicit de eodē. q̄ꝫ
pauci poſt te o dn̄e ire volunt. cum ta-
mē ad te peruenire nemo ſit qui nolit.

hec ſcientibꝫ cunctis q̄ delectationes
ſunt in dextera tua vſqꝫ in finem. ⁊ ꝑ
terea volunt omnes te frui. ac non ita
te imitari. ꝯregnare cupiunt ſed non
ꝯpati. non curant querere quem̄ deſi-
derant inuenire. cupientes ꝯſequi ſed
non ſequi. hec bernar. Cupientes igiť
efficaciter has ꝓmiſſas dn̄i delectatio
nes. tunc cauenda eſt valde accidia.
q2 de ipſa ꝓcedit tepiditas que hoīem
ad multa incongruentia perducit. nā
tepidoꝝ eſt leticia remiſſa. breuis ⁊ ra
ra ꝯpunctio. tepida ꝯuerſatio. obediē
tia ſine deuotione. oratō ſine cordis in
tentōe. lectio ſine edificatōne. amant
enim terrenas ꝯſolatōnes ⁊ ſuas affe-
ctiones raro in deū dirigunt. Unde ber
nardus. Pernicioſa tepiditas ideo fu
gienda. nam tepidoꝝ remiſſa ē leticia
puſillanimis triſticia. quoꝝ breuis ra
ra ꝯpunctio. animalis cogitatio. tepi-
da ꝯuerſatio. quoꝝ obedientia ſine de
uotōe. ſermo ſine circūſpectione. ora-
tio ſine cordis intentōe. lectio ſine edi
ficatōe. Quos deniqꝫ vt videmus vix
gehenne metus inhibet. vix pudor co-
hibet. vix frenat ratio. vix diſciplina
coercet. Huiuſmodi autem ſi diu ita
permanſerint ſub onere. aut opprimū-
tur ⁊ ſuccūbunt. aut quodammodo in
inferno ſunt ⁊ nunq̄ꝫ ad plenum reſpi
rant in lucez miſerationū domini. nec
in libertatem ſpūs. qui ſolum facit iu-
gum ſuaue ⁊ onus leue. Inde autē per
nicioſa tepiditas emanat. quia volun-
tas eorum nōdum purgata eſt. nec bo
num ſic volunt vt nouerunt a ꝓpria ꝯcu
piſcentia abſtracti ⁊ illecti. Amant enī
in carne ſua terrenas ꝯſolatiūculas.
inde eſt q̄ raro affectōes ſuas in deuꝫ
dirigant. ⁊ eoꝝ ꝯpūctio nō eſt ꝯtinua
ſed horaria. Impleri aūt viſitatōnibꝫ
dn̄i anima que his diſtractionibꝫ ſub-
iacet non poteſt. ⁊ quanto magis illis

euacuabit tanto amplius iſtis imple-
bit. Non eñi ſpũs ⁊ caro ⁊ tepiditas
in vno domicilio ꝯmorant. preſertim
cũ ipa tepiditas ſoleat domino vomi-
tum ꝓmouere. hec beatus bernardus.
N De triſticia etiam ſciendum ꝙ
valde periculoſa eſt nam cuȝ animum
occupat multa mala inducit. Oratio-
nes namq̧ explere cũ alacritate nõ ſi-
nit. facre lectioni intendere ꝓhibet. trã
quillũ ⁊ mitem fratribꝰ eſſe non patit
ad cũcta opa virtuoſa impatientem ⁊
aſperũ reddit. Interdũ etiã nullis cau
ſis exigentibꝰ quodam merore depri-
mit. Sed huic vitio reſiſtendum eſt ſi
cut fornicationi vel ceteris vitijs. que
tot mala eam patientibꝰ ſolet inferre
De hoc dĩt caſſianus in quibuſdã col-
lationibꝰ patꝝ. Edaces triſticie ſtimu
li retundendi ſunt. que ſi paſſim ꝑ ſin
gulos incurſus ⁊ incertos ac varios
caſus obtendendi aĩm nr̃m habuerit
facultatem. ab omni nos ſepat diuine
ꝯtemplationis intuitu. Non orõnes
explere cũ ſolita cordis alacritate per
mittit. non ſacrarꝝ lectionũ remedijs
incumbere. tranquillum quoq̧ ac mi-
tem fratribꝰ eſſe non patit ⁊ ad cũcta
opationuȝ vel religionis officia impa
tientem ⁊ aſperũ reddit. Interdũ etiã
nullis exiſtentibꝰ cauſis inimici ſubti
lis inſtinctu magnope repente mero-
re deprimit O Eſt etiaȝ aliud de
teſtabile triſticie genus. qđ deſperatio
nem aĩe mittit delinquẽti. qđ nec cha
yn fecit poſt fratricidium penitere. nec
iudam poſt traditionem domini ſed il
la triſticia que pñiam ad ſalutem ſtabi
lem opat. obediens ẽ. ⁊ affabilis mã
ſueta ⁊ humilis ac patiens vtpote ex
caritate dei procedens. Quapropter
abſq̧ illa que ꝓ pñia ſalutari vel ꝓ ſtu
dio ꝑfectionis ſeu ꝓ deſiderio ſuſcipi-
tur futurorꝝ. oĩs triſticia tamq̧ ſeculi ⁊
que mortem infert equaliter repellen-
da eſt ſicut fornicationis ſpũs ſeu phi
largie vel ire. hoc eñi mõ vniuerſarum
triſticiarum genera valebimus ſupare
cum eternarꝝ rerum ac futurarꝝ intuitu
ſempꝛ leti nec caſibꝰ deiecti preſentibꝰ
nec ꝓſperis fuerimus elati. vtraq̧ ve-
lut caduca ⁊ mox tranſeũtia ꝯtemplã
tes. hec caſſianus. Dicit de hoc iohã-
nes abbas montis ſinai. Qui cecidi-
mus. ꝯtra triſticie demonem pre oĩbꝰ
pugnemus. ipe eñi tempore orationis
aſſiſtens. ab oratõe euacuare nos vult
Beatus etiaȝ bernardus. triſtitiam ⁊
puſillanimitatem. que ex illa orit mo-
net caueri ſic dicens. Oportet puſilla
nimitatem ⁊ triſticiã in oĩbꝰ. que agen
da ſunt tolerandam caueri. quia hyla
rem datorem diligit deus Nec turbet
quis puſillanimitate ſpũs. hoc eñi quã
tum pt laborat aduerſarius noſter vt
holocauſtum noſtrum deuotionis pig-
uedine euacuet. ⁊ vt minus acceptuȝ
ſit deo. ⁊ conſciã noſtra ſpirituali gau
dio minus exhileret. ſicq̧ de puſilla-
nimitate tolerantie etiam conſcientie
puſillanimitas generetur. hec bernar-
dus. P Sciendũ ꝙ accidia ha-
bet plurimas filias vt ſunt iſte. torpor
animi. deſidia. pigricia. puſillanimi-
tas. negligentia. iprudentia. incircũ-
ſpectio. ignauia. rãcor. deſparõ. euaga
tio mentis circa illicita. Torpor ẽ
quo q̃s aut bona negligit inchoare aut
inchoata implere faſtidit Deſidia eſt
legnities q̃ q̃s bona aggredi formidat
Pigritia. ẽ mẽtis inertia vel aĩ fatiga
tio q̃ q̃s ꝯſũmare faſtidit ichoatũ Pu
ſillanimitas ẽ aĩ anguſtia. q̃ q̃s timet
aggredi magna Negligẽtia eſt torpor
animi. quo quis minus diligens eſt ex-
equi. quod deberet Imprudẽtia eſt mẽ
tis obtenebratio. qua quis minus eſt
ꝓuidus in preuidendo preterita vel fu

tura. Incircumſpectio eſt animi vitiũ
quo quis minus caute diſcernit ꝯtrari
etatẽ vitioꝝ. vt ſi quis vitans auarici
am incidit in ꝓdigalitatẽ. Ignauia ẽ
vitiũ animi quo quis in nullo ope ad
hibet debitã diſcretionẽ. Rancor ẽ in
ueteratũ odium. Deſperatio eſt diffi-
dentia de diuina miſericordia ꝓpter defectuꝫ
meritoꝝ. Diffidentia aũt meritorum
mater eſt diffidentie premioꝝ. Euaga
tio mẽtis eſt circa illicita. qñ homo ab
ſorptus eſt triſticia ⁊ non habens in ſe
vnde delectet̃ euagat̃ ad omnia q̃rens
delectatõem. ⁊ ſic pꝫ de vitio accidie.

Filius.

Poſtq̃ informatus ſum de vitio
accidie. nunc de peccato auaricie
cupio edoceri.

Ca. .X. Pater.

Scire debes q̃d
auaricia vt ait tullius. eſt im-
moderatus amor habendi. Item aua
ricia ſm beatum bern. eſt quarumlibet
reꝝ inſatiabilis ⁊ inhoneſta cupido.
Eſt etiã auaricia peſtis cum cupidita-
te acquirendi vel retinendi diuitias.
honores ⁊ ſciam Item auaricia ſcd'm
apoſtolũ dr ydoloꝝ ſeruitus. qꝛ homo
elatus exhibet creature quod debet cre
atori. ſ. fidem. ſpem ⁊ dilectioneꝫ. hoc
enim auari exhibent pecunie In hoc er
go ſpecialiter reprehendunt̃ iſti qui rei
viliſſime amorẽ ſuum exhibent. ſ. pe-
cunie que de terra tollit̃. quã creaturã
deus infimã ordinauit. De hoc Inno
centius etiã ſic dicit. Auaricia ſm apo
ſtolum eſt ydoloꝝ ſeruitus qꝛ ſicut ydo
latria ſeruit ſimulacro. ſic auarus the-
ſauro. nã ille cultũ ydolatrie libenter
ampliat ⁊ iſte cumulũ pecunie libenter
augmentat. Ille cũ omni diligẽtia co
lit ſimulacꝝ. ⁊ iſte cum oĩ cura theſau
rum cuſtodit. ille ſpem ponit in ydola-
tria. ⁊ iſte ſpem ꝯſtituit in pecunia. ille
timet mutilare ſimulacꝝ. iſte timet mi
nuere theſauꝝ. hec innocen. Et notan
dum q̃ auaricia non ſolũ eſt in appeti
tu auri ⁊ argenti. ſed in omnibꝫ rebus
que inordinate cupiunt̃ debet intelligi
Unde beatus aug. Auaricia quippe nõ
in ſolo argento ⁊ auro vel in nummis
ſed in omnibꝫ rebꝫ que cupiunt̃ inor-
dinate intelligenda. Ubicunq̃ plus
oĩno vult quiſq̃ q̃ ſatis eſt. hec autem
auaricia cupiditas eſt. cupiditas vero
improba voluntas eſt. ergo improba
voluntas maloꝝ omniũ eſt cauſa. Hec
ambro. De eodẽ etiam dicit yſaac ab
bas ſyrie. Qui cupiditate ligatus eſt
ſeruus vitioꝝ exiſtit Et ne putes q̃ ſit
cupiditas queſtus tm̃modo auri ⁊ ar-
genti. ſed oĩs rei cuiuſlibet in qua volũ
tas tua pendet. hec yſaac. Neccẽ eſt aũt
vt animus huic vitio viriliter reſiſtat
anteq̃ preualeat. qꝛ quẽ auaricia poſ-
ſidet hic ſatiari nunq̃ diuitijs pt. Un
de auguſt. Auarus vir inferno ſimilis
eſt. Infernus eñ quantoſcũq̃ deuora
uerit nunq̃ dicit ſatis eſt. Sic ⁊ ſi om
nes theſauri ꝯfluxerint in auaꝝ. hec au
gu. Tales igit̃ auari qui ſic res tranſi-
torias diligunt tanto magis affligun-
tur cũ eas perdunt. quanto validius ⁊
tenacius eas prius amauerũt. Quod
ꝓbat yſidorus ſic dicens. Qui pluſq̃
oportet res tranſitorias diligunt. ma-
iorem ſibi ingerunt dolorem res abla-
te q̃ amorem prebebant poſſeſſe. Gra
ui enim dolore amittunt̃ que cum mag
no amore habent̃. minus aũt carendo
dolemus que minus poſſidendo diligi
mus. hec yſidorus. Unde calcanda eſt
auaricia ſiue cupiditas que ſuos ama
tores ita affligere ſolet. ⁊ ſe diligẽtes
vt ita dicã magis vorare q̃ portare cõ
ſueuit. De hoc beatus auguſt. ſic dicit
Preſens ſeculũ eſt quaſi mare. ventus

magnus et tempeſtas valida. in mari
vnicuiqꝫ ſua cupiditas eſt. Amas deū
ambulas ſup mare ſub pedibꝰ tuis eſt
ſeculi timor. Amas ſeculū abſorbet te.
amatores em̄ ſuos vorare nouit nō por
tare Sed cū cor tuū fluctuat cupidita
te inuoca xp̄i diuinitatem. Cupiditas
aūt nihil aliud eſt niſi amor reꝝ tranſe
untium Cupiditatis vero minuēde in
icium eſt deum timere. qui ſolus time
ri ſine amore non poteſt regnat aūt car
nalis cupiditas. vbi non eſt dei cari/
tas. hec augu. Amoueamus ergo a no
bis cupiditatem. vt deo adherere vale
amus p caritatē. q2 vt dr̄. beatus greg.
Auctori noſtro aliter inherere nō vale
mus niſi cupiditatem a nobis que eſt
omnium maloꝝ radix abſcindamus.
hec grego. Tanto nāqꝫ vnuſquiſqꝫ diſ
ſimilior eſt deo quanto fuerit in rebus
tpalibꝰ cupidior. q2 ſicut caritas facit
hominem ſimilē deo ſic cupiditas diſ
ſimilem. Quod ꝓbat beatus augu. ſic
dicens Quanto homo ſimilior eſt deo
tanto fit ei propinquior q2 nulla eſt a/
lia ab ip̄o longinquitas qꝫ eius diſſi/
militudo. tanto autē eſt ei diſſimilior
anima quanto reruꝫ temporalium mu
tabiliumqꝫ cupidior. R Ex hoc
dicto excipiunt̄ duo documenta. Pri
mum eſt ꝙ pfectio humana ꝯſiſtit in
aſſimilatione diuina Secundum ꝙ
cupiditas opponit̄ caritati. q2 ſicut per
caritateꝫ homo fit deo ſumme ſimilis
ita p cupiditatem maxime diſſimilis
Quicūqꝫ etiaꝫ laborat ꝓ temporalibꝰ
diuitijs vt poſt adeptionem illarum
ſe libere poſſit tradere luxurie ⁊ alijs la
ſciuijs. hic talis efficit̄ habitaculū ſpi
ritus maligni. probat hoc beatus gre/
gorius ſic dicens. Demonum habita
culum fit quiſqꝫ in hoc ſeculo. qui ꝓ/
ter diuitias ⁊ honores laborat. quas
poſtqꝫ conſecutus eſt. tradit luxurie. vt

que auaricia ꝯgregauit luxuria conſu
mit. hec grego. Princeps aūt huius
mundi videlicet diabolus eijcit̄ foras
quando ex toto corde renunciat̄ huic
mundo. q2 vincunt̄ inuiſibiles poteſta
tes. ſ. maligni ſp̄us qui in nobis vin/
cunt̄ viſibiles cupiditates De hoc dr̄
beatus auguſti. ſic. Princeps huius
mundi miſſus eſt foras ab animis coꝝ
qui coherent verbo dei ⁊ non diligunt
mundum. cuius ille princeps non. q2
ipſe dominus eſt huius mundi. Sed
princeps cupiditatis earum. quibꝰ cō
cupiſcit̄ oē quod tranſit. vt ei ſubiace
ant qui negligunt eternum deuꝫ ꝓpter
inſtabilia ⁊ viſibilia ⁊ mutabilia. Ra/
dix eſt ei oīm maloꝝ cupiditas. mitti
tur diabolus foras. quādo ex toto cor
de renunciat̄ huic mundo. ibi vincun
tur inimici nobis inuiſibiles poteſta/
tes. ibi vincunt̄ viſibiles cupiditates
⁊ ideo q2 ſi in nobi ſinet vincimus tē/
poralium rerum cupiditates neccē eſt
vt in nobiſmetip̄is vincamus ⁊ illoꝫ
qui p illas cupiditates regnat in hoīe
hec augu. Unde reſiſtendū eſt auaricie
ne dominet̄ ſed potius vt ancilla ſub/
dita ſit dn̄i. Un̄ ſeneca. Pecunie oꝫ
imꝑare non ſeruire. Pecunia ſi vti ſci
as ancilla eſt. ſi neſcis domina. Si eti
am pecuniā habueris neceſſe eſt. vt te/
metip̄m aut pecuniaꝫ vilē habeas. hec
ſeneca S Dicit̄ etiā in eccleſiaſti
co. ꝙ auro nihil eſt ſceleſtius ⁊ hoc ꝓp
ter quatuor cauſas. Primo q2 omnia
fere ſcelera p auariciā ꝑpetrant̄. vt fur
ta ⁊ homicidia ⁊ hmōi. Secūdo ꝯtra
legem eſt nature Unde dr̄ luce. Que
cūqꝫ vultis vt faciant vobis hoīes ⁊c.
Tercio q2 contra legem ſcriptam Un
de luce. Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pa
ter veſter celeſtis miſericors eſt. Quar
to quia eſt contra legem vniuerſalem
que eſt in omnibꝰ rebus. que ꝯpellunt̄

ſe dare. Auarus vero captiuas detinet
res ne ſe communicare poſſint. ¶
Ultimo notandū ꝙ hec ſunt filie auari
cie. videlicȝ ſymonia. vſura. furtū. per
iuriū. mendaciū. rapina. inquietudo.
violētia. dolus. fallacia. fraus. prodi-
tio. obſtinatio. iniuſtum iudiciū. Sy
monia eſt ſtudioſa cupiditas emendi
vel vendendi ſpūale vel ſpūali annexū.
Uſura eſt ſtudioſa cupiditas recipiē
di aliquid vltra ſortem vel vbi amplius
requirit̄ q̄ȝ datur. Furtū eſt vſurpa
tio latentis rei inuito dn̄o. Periu-
riū eſt mendaciū iuramento firmatū.
qd̄ ſepe fit in emptione et venditōne.
Mendaciū eſt vocis falſe ſignificatio
cum intentōe fallendi. Rapina eſt
violenta predatio rei aliene. Inqui
etudo eſt alicuius iniuſta commotio. Ui
olētia eſt que fit alicui nocendo palā
per acta mala. Dolus eſt fraudulē-
ta deceptio. Fallacia eſt q̄ fit per ver
ba deceptionis in occulto. Fraus ē
deceptio per facta que fit in p̄ntia illi-
us qui decipit̄. Proditio eſt idē qd̄
deceptio q̄ fit in abſentia decepti.
Obſtinacio eſt pertinacia in malo.
Iniuſtum iudiciū eſt iniuſte ſnīe pla-
tio ex timore vel cupiditate pecunie p̄-
mulgate.

Filius.

Habita informatione de pctō aua
ricie. nunc de peccato gule cupio
edoceri. Et primo quid ſit gula.

Ca. XI. Pater.

Gula ut dicit be
atus auguſti. eſt immoderata
cibi auiditas. Item ſcd̄m hugonem de
ſancto victore. Gula ē immoderatus
appetitus edendi. Item gula vorax eda
citas nature finibꝰ nō contenta. Notan
dum aūt ꝙ humana natura bene qui-
dem ab initio condita, ꝓpter lapſuȝ pri
mi hominis in magnā miſeriam ceci-
dit. et ꝓpter hoc multis neceſſitatibus
oppreſſa. nihil in hac vita niſi vt affli-
geret̄ inuenit. Unde cū neceſſitatibus
noſtris pluſq̄ȝ expedit deſeruimus mē
tis curam negligimus. et miſerie nr̄e
infirmitatis ſupaddimus ſqualorem
culpe. Unde ſancti viri in oī qd̄ agunt
ſeipſos ſtudioſe diſcutiūt. ne quid ab
eis pluſq̄ȝ nature ſue infirmitas requi
rit exigant. At econtra praui non ſolū
in nature neceſſitatibꝰ non ſunt conten-
ti ſed victi delectatōe carnali etiam in
voluptate gule ac ceteris vitiis ſe im-
mergūt. De hoc beatus gre. xx. mora.
ſic dicit. Natura igit̄ humana bene cō
dita ſed ad infirmitatē vitio volupta-
tis lapſa in calamitatem cecidit. quia
preſſa innumeris neceſſitatibꝰ nihil ī
hac vita niſi vnde affligeretur inuenit.
Sed tamen eiſdeȝ nature neceſſitati-
bus plerumq̄ȝ plus q̄ȝ expedit deſerui-
mus. mentiſq̄ȝ curam negligimus ex
miſeria negligentie infirmitati noſtre
addimus ſqualorē culpe. Neceſſitates
namq̄ȝ naturales hoc habere valde pe-
riculoſum ſolent. ꝙ ſepe in eis minime
diſcernit̄ quid circa illas ꝓ vtilitatis
ſtudiū quid per voluptatis vitiū occur
rat. crebro enī occaſione ſeductōnis in
uenta dum neccitati debita reddimus
voluptatis vitio deſeruimus. et infir-
mitatis velamine an̄ diſcretōis oclos
excuſatio nr̄a palliat. ac q̄ſi ſub patro-
cinio explēde vtilitatis occultat. infir
mitatē vero nr̄e nature per negligētiā
laxare nil aliud eſt q̄ȝ calamitatis mi-
ſeriā addere. ac vitiorū ſqualorē ex ea-
dem miſeria multiplicare. Unde ſancti
viri in oī qd̄ agunt ſtudioſiſſima intē
tōe diſcernunt. ne q̄d ab eis plus natu
re ſue infirmitas q̄ȝ ſibi debeat̄ exigat.
et ne ſub neccitatis tegmine in eis viti
um voluptatis excreſcat. Aliud enim
ex infirmitate. aliud ex tēptatōis ſug-

geſtione ſuſtinent. ⁊ quaſi quidam de-
ctiſſimi arbitris inter neceſſitatem vo-
luptatemqꝫ ꝯſtituti hanc conſulendo
ſubleuant illā pꝛemendo frenant. Un-
de fit vt ⁊ ſi infirmitatis ſue calamita-
tem tolerant tamen ad ſqualoꝛem mi-
ſerie ꝑ negligentiam non deſcendant.
at econtra pꝛaui gaudēt in his coꝛrup-
tionib⁹ ſuis ac neceſſitatib⁹ que nimi-
rum eos ad vſum voluptatis retoꝛquēt
cū enim reficiendis cibo coꝛpoꝛalibus
nature ſeruiunt pꝛo delectatione gule
in voluptatis ingluuie deſcenduntur.
Cum tegendis membꝛis veſtimenta
querunt. non ſolum que tegūt ſed etiā
que extollunt appetunt ⁊ ꝯtra toꝛpoꝛē
frigoꝛis non ſolum que per pinguedi-
nem muniant ſed etiam que per molli-
ciem delectent. Et non ſolum que per
molliciem tactum mulceant ſed ⁊ que
per coloꝛem oculos ſeducant. hec gre-
goꝛius. X Sciendum etiam eſt
ꝙ nequaqꝫ aliquis ad ſpiritualis a-
gonis certamē ꝯſurgere poteſt. niſi ho-
ſtis pꝛius interioꝛ videlicet appetitus
gule fuerit edomatus. Quia niſi quis
ex ea que magis ſunt vicina ꝓſternat.
ad ea que longius ſunt expugnāda nō
pꝛeualebit. Nec merebit̄ grauioꝛes
pugnas nequitiaꝝ celeſtium experiri.
ſi carnem fragilem reſiſtentē ſpiritui
nequiuerit ſubiugare. qui enī gule ſu-
ꝑfluos appetitus cohibere nō pōt. quo
modo valebit carnalis cōcupiſcentie
eſtus extinguere. Et qui nō valēt paſ-
ſiones hmōi cōpeſcere. qualiter pote-
rint occultas temptationes debellare
qꝫ plures enī oꝛdinem certaminis ig-
noꝛantes edomare gulam negligūt. ⁊
tū ad ſpūalia bella ꝯſurgunt. qui aliqñ
etiā multa q̄ magne foꝛtitudinis ſunt
faciunt. ſed dominante gule vitio. per
carnis illecebꝛa oē qđ foꝛtiter egerunt
ꝑdunt. Et dum venter non reſtringit̄
ꝑ carnis ꝯcupiſcentiam videlicet per
luxuriam ſimul cuncte virtutes obru-
untur. De hoc beatus grego. xxx. mo-
ral. exponens illud dictum Clamoꝛē
exactoꝛis nō audit ſic ait. Quis intel-
ligi exactoꝛ alius niſi diabolus poteſt
qui ſemel iam paradiſo hoī male per-
ſuaſionis nummum ꝯtulit. ⁊ quotidie
ab eo huius debiti exigere reatum que-
rit. huius exactoꝛis ſermo ē ꝑſuaſiōis
male inchoatio. huius exactoꝛis cla-
moꝛ eſt iam nō leuis ſed violenta tem-
ptatio. hic exactoꝛ. i. temptatoꝛ loqui-
tur cū leuiter ſuggerit. hic exactoꝛ cla-
mat cum foꝛtiter temptat. Clamoꝛem
exactoꝛis non audire eſt violēter tem-
ptationum motib⁹ minime cōſentire.
audiret enī ſi ea que ſuggerit faceret ſꝫ
cum peruerſa agere deſpicit recte dici-
tur clamoꝛē exactoꝛis nō audiet. non-
nulli vero hoc loco ꝑ exactoꝛem ventrē
intelligi volunt. ipſe nāqꝫ a nobis quo-
dam debitum exigit. qꝛ quotidianum
fructum ſibi humani laboꝛis impendi
etiam ꝑ naturā querit. Abſtinentes
igit̄ viri. qui dum violentia gule deſi-
deria repꝛimunt. quaſi clamantis ex-
actoꝛis ꝟba ꝯtemnunt. ſed cū ꝯtinenti
viro contra innumera vitia multa vir-
tutum certamina ſuppetunt. cur ſub ex-
actoꝛis clamoꝛe cōtempto de ſolo hic
ventre dꝛ ꝙ eius impetū impulſumqꝫ
reſtrīgit. niſi ꝙ nullus palmā ſpūalis
certaminis appꝛehendit. q̄ nō in ſemet
ipſo pꝛius ꝑafflictā mētis vel ventris
ꝯcupiſcentiā carnis incentiua deuice-
rit. Neqꝫ enī ad ꝯflictum ſpūalis ago-
nis ꝯſurgit̄. ſi nō pꝛius intra noſmet-
ipſos hoſtis poſitus gule viꝫ appetitus
edomat̄. qꝛ ſi nō ea q̄ viciniora nobis
ſunt ꝓſternimus. nimiꝝ īaniter ad ea
q̄ lōgius ſunt īpugnanda tranſimus.
Incaſſum nāqꝫ ꝯtra exterioꝛes inimi-
cos in cāpo bellū gerit̄. ſi intra ipſa vr-

bis menia cuius inſidias habet. mens
quoqꝫ ipſa certantis ſub graui ꝯfuſio-
nis dedecore a ſpiritalis certaminis cō-
greſſione repellit. q̄n infirma in car-
nis ꝓlio gule gladijs ꝯfoſſa ſuperatur.
nam cū ſe partis ꝓſterni ꝯſpicit. ꝯfli-
gere maiorib⁹ erubeſcit. Nonnulli vo
ordinē certaminis ignorantes edoma
re gulam negligūt ⁊ ad ſpiritalia bella
ꝯſurgunt. qui aliq̄n etiam multa que
magne ſunt fortitudinis faciūt. ſed do
minante gule vitio per carnis illecebra
omne qđ fortiter egerint perdūt ⁊ dū
venter non reſtringit̄ per carnis ꝯcupi
ſcentiā ſimul cuncte virtutes obruunt̄.
Unde ⁊ nabuchodonoſor victēti ſcri-
bit̄. princeps cocoꝝ deſtruxit muros
iheruſalē. Quid enim per muros iheru
ſalē ſignificans ſcriptura exprimit ni-
ſi virtutes anime q̄ ad pacis viſionem
tendit. Aut quis cocorū princeps niſi
venter accipit̄. cui diligētiſſima a co
quentib⁹ cura ſeruit̄. Muros igit̄ ihe
ruſalē princeps cocoꝝ deſtruit. qꝛ vir-
tutes anime dū non reſtringit̄. venter
perdit. Hinc eſt ꝙ paulus ꝯtra menia
iheruſalē decertanti vires cocoꝝ prin-
cipi ſubtrahebat cum diceret. Caſtigo
corpus meū ⁊ in ſeruitutē redigo ⁊c̄.
Hinc etiam ꝓmiſit dicens. Sic cur-
ro non quaſi in incertū. ſic pugno non
quaſi aerē verberans. qꝛ cum carnē ip
ſis reſtringimus ꝯtinentie noſtre icti-
bus non aerē ſed immundos ſpūs ver
beramus. Et cū hoc qđ intra nos ē ſub
ijcimus. extra poſitis aduerſarijs pu-
gnos damus. Hinc eſt ꝙ rex babilo-
nis cū ſuccendi fornacē iuberet. napte
ſtuppe picis ⁊ malleole miniſtrare cō-
gerie precepit. ſed tñ abſtinentes pue
ros hoc igne minime ꝯſumit. quia anti-
quus hoſtis licet innumeras ciboꝝ cō
cupiſcētias noſtris obtutib⁹ opponat.
quib⁹ libidinis ardoꝛ creſcat tñ bonis

mentib⁹ ſpūs ſuperni gratia inſibilat.
⁊ a carnalib⁹ ꝯcupiſcentie eſtib⁹ ille-
ſe ꝑdurant ⁊ ſi uſqꝫ ad temptationem
cordis flāma ardeat. uſqꝫ ad ꝯſenſum
tamen temptatio non exurgat. hec gre
gorius. De hoc dicit caſſianus in col-
lationib⁹ patrum. Impoſſibile inquit
eſt extingui ignita corporis incētiua pri
uſqꝫ ceteroꝝ quoqꝫ principalium viti
orum fomites radicitus excidant̄. pri
ma nobis calcanda eſt gule ꝯcupiſcē-
tia. ⁊ eouſqꝫ extenuanda mens non ſo
lum ieiunijs verū etiam vigilijs. lectōe
quoqꝫ ⁊ crebra ꝯpunctōne donec eiuſ-
modi meditationib⁹ occupata pariter ⁊
poſſeſſa ipſius ſibi refectōne non tam
iocunditati ꝯceſſam q̄ꝫ oneris vite ſi-
bi impoſitam recognoſcat. illud enim
eſt cunctaꝝ luctaminū fundamentum
vt primitus carnaliū deſirioꝝ incē
tiua perimant̄. Non enim merebimur
mentis robore ꝯquiſito grauiores pu-
gnas nequiciaꝝ celeſtiū experiri ſi car
nem fragilem reſiſtentem ſpūi noſtro
ſubiugare nequimus. Qui enim gule
ſuperfluos appetitus inhibere nō potu-
it. quomō eſtus carnalis ꝯcupiſcentie
valebit extinguere. ⁊ qui nequiuerint
paſſiones huiuſmodi ꝯpeſcere. quali-
ter occultos nulloqꝫ hominū teſte pru
rientes poterit debellare. non enim eſt
nobis aduerſarius extrinſecus formi-
dandus. in nobiſipſis hoſtis eſt inclu-
ſus. inteſtinū nobis quotidie ingerit̄
bellum. deuicto eo omnia que forinſe-
cus ſunt reddent̄ infirmi ac militi xp̄i
vniuerſa pacata erunt ⁊ ſubdita. De vi-
tio gule etiam dicit Johannes abbas
montis ſinai in tractatu de. xxx. gradi
bus ſic. Gula eſt preparatio deliciarū
delectantiū. ꝯditrix delectatōis fons
libidinis Gula eſt ciboꝝ ſatietas. pa
ter fornicationis. tribulatio vero ven-
tris. ꝯculcatio eſt caſtitatis. Qui ſuū

ventrem fouet ⁊ nutrit ⁊ ꝯtendit ſpiri
tum vincere fornicationis. ſimul eſt vo
lenti cū oleo incendiū extinguere Si
ſpopondiſti xp̄o ihesu auguſtam ⁊ arctā
ambulare viaꝫ. anguſta ventrē. Qui es
ieiunātis orat vigilanter ⁊ ſobrie. nō
abſtinentis vero replet ydolis imun
dis in menſa alimentoꝝ recumbēs ad
refectionem affer in mediū memoriā
mortis ⁊ iudicij poculum bibens. xp̄i
regis dn̄i fellis ⁊ acceti non ceſſes me
morari. ⁊ penitus aut abſtinebis aut
ſuſpirabis aut ſapere magis humile
facit. hec iohannes A Notandū
vero eſt ꝙ quinqꝫ modis peccat circa
gulam Primo cum quis horam com
edendi p̄uenerit ⁊ hoc ſepius fit ꝑpter
impatientiam expectandi tempus de
bitum. Secundo cum quis querit ci
baria p̄cioſa ⁊ delicata. de quibꝫ Oui
dius. Eſt virtus placitis abſtinuiſſe
cibis ⁊ ſic peccauit diues ille. qui epu
labat quotidie ſplendide. Tercio qn̄
q̄s menſurā excedit. ſ. nimis ꝯedendo
Pro quo ſciendum ꝙ hoc quod vni ē
menſura debita hoc alteri eſt exceſſus
Vn̄ mēſura nō conſtat in cibi quātita
te. ſed in comedētis qualitate. Quar
to quando quis nimis ardenter vel fe
ſtinanter comedit. nō em̄ ciboꝝ vſus
ſed concupiſcentia in vitio eſt. Quin
to qn̄ nimis ſtudioſe quis prepat ſua
cibaria. Unde bernardus. Non ſapo
res ſed fames excitet appetitum In
omnibꝫ his ſumenda ſunt duo nō que
voluntas ſed que requirit neceſſitas.
Contingit etiam eſſe peccatuꝫ circa di
minutionem cibi ſicut circa ſuꝑfluita
tē. hec ⁊ alia de vitio gule Beatus gre
gorius. xxx. moral. commemorat ſic
dr. Sciendum ꝙ quinqꝫ modis vitiū
gule temptat. Aliquando namqꝫ indi
gentie tempora preuenit aliquādo vo
tps non preuenit. ſed cibos lautiores
querit. aliqn̄ cū quelibet ſumēda ſunt
preparari accuratius expetit Aliquan
do aūt qualitati ciboꝝ ⁊ tempori con
gruit. ſꝫ in ip̄a quātitate ſumendi mē
ſuram refectionis excedit Nonnunqꝫ
vero ⁊ abiectus eſt cibꝫ quē deſiderat.
⁊ tn̄ ipſo eſtu immenſi deſiderij deteri
us peccat Mortis quippe ſniaꝫ patris
ore ionathas meruit. qꝛ in guſtu mel
lis ꝯſtitutum edendi tempus antecel
ſit. Ex egipto populus eductus in he
remo occubuit qꝛ deſpecto manna. ci
bos carnium pecijt quos lautiores pu
tauit. Et prima filiorū hely culpa ſub
orta eſt. ꝙ ex eoꝝ voto ſacerdotis puer
non antiquo more coctas vellet de ſa
crificio carnes accipe ſed crudas. que
accuratius exhiberet. Et cum iheruſalē
dr hec fuit iniquitas zodome ſororis
tue ſuperbia ſaturitas panis ⁊ habun
dantia. aperte oſtendit ꝙ idcirco ſalu
tem ꝑdidit. qꝛ cū ſuperbie vitio men
ſuram moderate refectionis exceſſit.
Et primogenitorum gratiam Eſau a
miſit. qꝛ magno eſtu deſiderij vilem ci
bum. i. lenticulam concupiuit. quam
dum emens etiam primogenitis p̄tu
lit quo in illā appetitu anhelaret indi
cauit. Neqꝫ em̄ cibꝫ ſed appetitus ē in
vitio. Unde ⁊ lautiores cibos plerū
qꝫ ſine culpa ſumimus. ⁊ abiectiores
non ſine reatu ꝯſcīe deguſtamus. hinc
quippe quem diximus Eſau primatū
per lenticulam perdidit. Et helyas in
heremo virtutem corporis carnes edē
do ſeruauit. Unde ⁊ antiquus hoſtis.
qꝛ non cibum ſed cibi ꝯcupiſcentiam
eſſe cauſam damnationis intelligit. ⁊
primum ſibi hominem non carne ſed
pomo ſubdidit ⁊ ſcd̄m non carne ſꝫ pa
ne temptauit. hinc eſt plerumqꝫ ꝙ cul
pa ꝯmittit etiam cū vilia ⁊ abiecta ap
uide ſumunt. Ea vtiqꝫ ſumenda ſunt
que nature neceſſitas requirit. ⁊ non

que edendo libido ſuggerit. Sed ma-
gnus diſcretionis labor ⁊ huic exacto-
ri, ⁊ aliquid impendere ⁊ aliquid dene-
gare, ⁊ non dando gulam reſtringere.
⁊ dando naturã nutrire. Que forta ſſe
diſcretio ſubinfert cum dr. Clamorē
exactoris non audit. Sermo nãq; hu-
ius exactoris eſt neccãria poſtulatio na-
ture. Clamor vero eius menſurã neceſ-
ſitatis trãſiens appetitus gule. Hic ita-
q; huius exactoris ſermonē audit. cla-
morē non audit qꝛ diſcretus vir ac cõ-
tinens ⁊ vſq; ad tꝑandam neccitatem
ventrem reficit ⁊ voluptatē reſtringit.
B Sciendũ vero eſt ꝙ ſic volup-
tas ſub neccitate ſe palliat vt vix eã ꝑ-
fectus quiſq; diſcernat. nam dũ ſolui
debitũ neccitas petit. voluptas explere
deſideriũ ſuppetit. ⁊ tanto gula ſecuri-
us in preceps rapit. quãto ſub honeſto
noĩe neccitatis explende ſe ꝯtegit. Se-
pe aũt in ipſa edendi via furtiua adiũ-
cta ſubſequitur. nõnunq; vero impuden-
ter libere etiã preire conatur. facile autē
eſt deprehendere cũ voluptas eius neccita-
tem ꝑuenit. ſz valde difficile eſt diſcer-
nere cuz ipſa in eſu neccãrio ſe occulta
ſubiungit. nam qꝛ ꝑeuntis nature ap-
petitũ ſequitur quaſi a tergo veniens tar-
dius videtur. Eo enim tpe quo neccitati
debitũ ſoluitur. qꝛ per eſum voluptas ſe-
quitur ignoratur. Sepe vero vt diſcerni-
mus. ⁊ qui vtrumq; ſibi ꝯiunctũ noui-
mus. ⁊ in hoc ꝙ extra metas rapimur
liber vt ſciendo fallamur. Et dum ſibi
mens ex neccitate blanditur. ex volupta-
te decipitur. Scriptum quippe eſt. Car-
nis curã ne feceritis in deſiderijs. Que
igitur in deſiderio fieri ꝓhibentur. in ncci-
tate ꝯceduntur. Sed ſepe dũ incaute ne-
ceſſitati ꝯdeſcendimus deſiderijs deſ-
uimus. nõnunq; vero dũ deſiderijs im-
moderatius obuiare nitimur. neccita-
tis miſeriã augemus. ſic enim neccē eſt
vt artē quiſq; ꝯtinentie teneat. quate-
nus nõ carnē ſed carnis vitia occidat.
nã plerũq; dũ plus iuſto caro reſtrin-
gitur. etiã ab exercitatõe boni operis e-
neruatur vt ad orõnem vel predicatõem
nõ ſufficiat. dũ incentiua vitiorũ in ſe
funditus ſuffocare feſtinat. Adiutorē
quippe habemus intentionis interne.
hunc hoĩem quē exterius geſtamus. ⁊
ipſi inſunt motus laſciuie. ipſi effcũs
ſuppetunt actionis bone. Sepe vero in
illo hoſtē inſequimur. etiã ciuem quē
diligimus trucidamus. ⁊ ſepe dũ qua-
ſi ciui parcimus ad preliũ hoſtem nutri-
mus. eiſdē namq; alimentis vitia ſu-
perbiunt quibus virtutes nutrite viuunt.
Et cũ virtus alitur. plerũq; vires vitijs
augentur. Cũ vo imenſa ꝯtinētia vitiorũ
vires extenuat. etiã virtus deficiens an-
helat. vt neccē eſt vt interior homo no-
ſter equus quidē arbiter preſideat inter
ſe ⁊ eũ quē exterius geſtat. quatenus
ei homo ſuus exterior ⁊ ſp ad debitum
miniſteriũ ſeruire ſufficiat. ⁊ nunq; ſu-
perbe libera ceruice ꝯtradicat. nec mo-
ueat ſi quid ſuggerendo ſubmurmurat
dummõ eum ſp ſuppoſita calce dñatõ-
nis premat. ſicq; fit vt dum repſſa vi-
tia remiti quidē nobis patimur. ⁊ tamē
hec aggredi nobiſcũ ex equo ꝓhibem⁹
nec vitia ꝯtra virtutē preualeant. nec
rurſum virtus cũ vitiorũ ommimoda ex-
tinctione ſuccũbat. qua in re ſola ela-
tio extinguitur funditus. qꝛ cũuis victo-
rie ſeruiat. ad edomandã tñ cogitatio-
num ſupbiam ꝯtinua nobis pugna ſer-
uatur. Unde bene hic qꝛ vnuſquiſq; vir
ꝯtinens ⁊ debite neceſſitati ꝯgruit. ⁊
violenti voluptati ꝯtragreditur voce do-
minica dr. Clamorē exactoris non au-
dit. hec greg. C In quibus dictis
ſanctiſſimi viri inter cetera colligere
poſſumus. ꝙ etiã precioſiſſimo cibo
diſcretus quiſq; ac ſapiens ſine vitio

vti poteſt. Indiſcretus vo ac inſipiēs
etiam in viliſſimo cibo ꝑ vitiū gule er
rare poteſt. Vñ ⁊ beatus aug. dr̄. Fieri
etiā poteſt. vt ſine aliquo vitio cupidi-
nis vel voracitatis precioſiſſimo cibo
ſapiens vtat̄. Inſipiens aūt fediſſime
gule flamma in viliſſimum ardeſcat.
Et ſanius quiſqȝ maluerit more domi
ni piſce veſci. q̄ȝ lenticula more eſau.
aut ordeo more iumentoꝝ. nō ꝓpterea
ↄtinentiores nobis ſunt pleriqȝ. qꝛ vi
lioribꝫ alunt̄ eſcis. nam in oībꝫ hmōi
rebꝫ non ex eaꝝ reꝝ natura quibꝫ vti-
mur ſed ex cā vtendi ⁊ modo appeten
di vel ꝓbandum eſt vel improbandum
qđ fecimus. hec augu. D Et ſm
criſoſto. Voluntas non in natura cibo
rum. ſed in deſiderij vigore ↄſiſtit. Ca
uenda igit̄ eſt diligenter voluptas gu-
le qꝛ ſunt nōnulli etiaȝ religioſi qui re
lictis quidē grauioribꝫ culpis ac pec-
catis. vitio tñ crapule applaudūt ⁊ tā
in cibis q̄ȝ in potibꝫ ſuꝑfluitatem exi-
gunt. que certe ꝑfectionem religioſoꝝ
ac pñīam agentiuȝ grauiter impediūt
nam tales gulam ſectantes ſm carneȝ
ambulāt ⁊ nō ſm ſpiritum. quoꝝ etiā
deus venter eſt. De quibꝫ beatus bern̄.
ſatis duris ſermoībꝫ ſic dr̄. Cauete ne
blandiente vobis carne inſana huius
ſeculi delectatio necat. Ad ꝑficiendaȝ
carnis curā in deſiderijs aīm denuo re
uocetis. qđ eſt auerti a ꝓpoſito. vnde
ſunt nonnulli. qui grauioribꝫ relictis
turpitudinibꝫ. crapule tñ applaudāt ⁊
tam ciboꝝ q̄ȝ potuum exigunt ſuꝑflui-
tatem. que ꝑfectum penitentis graui-
ter impediunt ⁊ tales ſm carnem am-
bulāt. Quicūqȝ eñī in carne ſunt ſiue
in habitu ſiue extra habitū religionis
ſi verax eſt imo qꝛ verax eſt apoſtolus.
Deo placere non pñt. multū eñī citra
ꝑfectum ꝑficit imo multuȝ imꝑfectū
vehementer deficit. cuius gula domina
tur. Item q̄ guloſoꝝ hoīm ſit deus ven
ter teſtat̄ paulus apl̄s ſic dicens. Quo
rum deus vēter eſt. E De hoc etiaȝ
hugo de ſancto victore in libro de clau
ſtro anime ſic. Solent dijs templa cō
ſtrui. altaria erigi. miniſtri ad ſeruien
dum ordinari. īmolari pecudes. thu
ra ↄcremari. deo ſiquidē ventri tēplū
eſt coquina. altare mēſa. miniſtri coci
īmolate pecudes cocte carnes. fumus
incenſoꝝ odoꝛ ſapoꝝ. nec audiuntur a
guloſis luctus ⁊ ſingultus in oratione
ſed eructationes carnis ingurgitat. q̄
non ſunt in iheruſaleȝ ſed in babilone
quia deus eoꝝ venter ⁊ gloria i ↄfuſio
ne. hec hugo. F Vnde ſm eundē
hug. Tria ſunt in cibo ↄſideranda vi
delicet quid qñ ⁊ quantū ↄmedamus
.ſ. cibi ſpecies hora ⁊ menſura. ne illi
citum aut extra horā aut extra menſu
ram aliquid ſumamus. vetitū ↄmedit
adam. aut expellit̄ extra horam Iona-
thas ⁊ a patre maledicit̄. populus vo
iſrahel ad ſepulcra ↄcupiſcentie vltra
menſurā occidit̄. hec hug. Diſcamus
ergo ne in ſumendis alimētis corpis
gule magis q̄ȝ neccitati ſeruiat̄ nutriē
da nāqȝ eſt caro. vt in bono nobis o-
pere famulando ſufficiat non aūt vt ꝑ
ſacietatē ad iniquitateȝ turpitudinis
prorūpat. Ad qđ hortat̄ beatus greg.
ſuꝑ ezechielem ſic dicens Diſcamus
ſatiari. ne in ſumendis alimentis cor
poris gule magis q̄ȝ neceſſitati ſeruia
tur. plus eñī concupiſcentia q̄ȝ neceſſi
tas petit. Et ſepe dū carnis inopie ſa
tiſfacere curamus. voluptas ſubrepit
⁊ modum refectionis excedit. Vnde
fit vt culpa tranſeat ad penam. qꝛ ple
rumqȝ inde alia temptatio carnis naſ
citur. dum carni immoderatius in re
fectione ſeruit̄. Caro enim nobis ali-
quādo adiutrix eſt. in bono ope. aliqñ
autem ſeductrix in malum. Si igitur

pluſq̄ debemus tribuimus carni hoſtē nutrimus. ⁊ ſi neccītati eius que debemus nō reddimus ciuē necamus. Satianda itaq̄ eſt caro. ſed adhuc vſq̄ vt in bono nobis ope famulando ſufficiat. nā quiſquis ei tantū tribuit vt ſupbiat ſatiare penitus ignorat. ars nāq̄ magna eſt ſatiari. ne vnuſquiſq̄ p ſatietatē carnis ad iniquitatē prūpat turpitudinis. hec greg. G Filie aūt gule ſunt iſte. videlz Scurrilitas. inepta leticia. immūdicia. ebetudo mentis. immodeſtia. inhoneſtas. crapula ebrietas. inſuſtinētia. inuerecundia. immoderātia. vaniloquiū. Scurrilitas aūt eſt que mouet ad vba ſcurrilia Inepta leticia ē laſciuia carnis ſiue geſtus corpis inordinatus laſciuiā mentis demonſtrās. Immūdicia eſt q̄ ſolet puenire ex gula. vt ſunt vomitus ⁊ eructatōes fetide ac luxuria. Ebetudo mentis eſt ſubuerſio rōnis. Immodeſtia eſt corpis ſupfluitas. Inhoneſtas eſt lautiora fercula querere ⁊ operā dare. Crapula eſt exceſſus in cibo. Ebrietas eſt exceſſus in potu. Inſuſtinētia eſt ſtatutū tps puenire in comedendo. Inuerecūdia eſt feda verba ⁊ turpia pferre. Immoderātia. ciboꝝ minus appetitus. Vaniloquiū eſt ocioſa vba ex more pferre Vltimo ſciendū q̄ gula ɔplectif. ſ. comeſatōem. ebrietatē. ⁊ ppie loquēdo pſimonia opponif comeſationi. ⁊ ſobrietas ebrietati.

F Filius.

Poſt informatōem de vitio gule. nunc de peccato luxurie. Et quid ſit luxuria a te cupio edoceri.

Ca. XII. Pater. P

Scire debes q̄d luxuria ſcḋm hugonē de ſancto victo. eſt ɔcupīa expiende voluptatis carnalis inimici. Itē luxuria eſt ex immundis deſiderijs veniens lubrica carnis ⁊ mentis pſtitutio. Eſt etiā luxuria incontinentia corpis de prurituu libidinis naſcens Notandū autem q̄ peccatū luxurie eſt valde piculoſuꝫ. q2 hoc facinus plus q̄ cetera vitia mentē quam cepit pſternit ⁊ eneruat. Unde hugo in libro de clauſtro anime Nihil mentē citius eneruat q̄ cum aliquis ad luxuriā affectū cordis inclinat. Et hugo de ſancto victore. Luxuria eſt immoderata carnis petulantia. dulce venenū. importuna lues. pniciosa potio. que humanū corpus debilitat. ⁊ virilis animi robur eneruat. hec hugo. Vñ reſiſtendū eſt viriliter huic vitio. q2 nihil ita vaſtat corda hoīm ⁊ ſubijcit ſuo dominio cū preualet quemadmodū libido. Quod teſtaf beatus augu. qui ſic dicit. Felicius ſeruif homini q̄ libidini. q2 libido ſeuiſſimo dominatu vaſtat corda mortaliū. Et iſtius ſeruitutis atrocitas declaraf dupliciter. Primo cū voluntas noſtra ſit ita libera vt non poſſit ab aliqua creatura citra deū cōpelli. tn̄ ſeruitus libidīs ita ipſam ſubiugat ſucceſſiue. vt poſtq̄ fuerit ei per ɔſuetudinem ſubmiſſa. teneat eam ſic captiuam vt vincaf faciliter ab omni malo ⁊ pareat quaſi cocta Scḋo declaraf q2 in ceteris dominijs q̄nto facilius ⁊ melius ſeruit quiſq̄. tanto miti9 tractaf ⁊ remuneraf a dn̄o ſuo. in iſta aūt tyrannide qua voluptas ɔpellif ad pretereundū libidinē quanto perfectius exequif eius preceptū. tanto ferocius in fine opis excruciaf. Peſſima ergo hec peſtis vicꝫ vitiū luxurie cū mentem pfecte inuaſerit totaliter cor hoīs excecat. nullūq̄ bonū cogitare pmittit. nā ipſe amor carnalis ⁊ libidinoſus eſt inſatiabilis. cū eñ extinctus fuerit iterꝫ reaccendif. ⁊ poſt explerōem turpis voluptatis. iterꝫ inopiā patif.

nec ſaciat ⁊ exceptis paſſionibꝰ quas patit. eam nihil aliud cogitare ꝑmittit. Iſta ꝯmemorat beatus hieroni. ſic dicens Cum luxuria mentem inuaſerit nullum bonum cogitare permittit. Amor enim mulierū ſemꝑ inſaciabilis eſt. qui extinctus reaccendit. ⁊ poſt copiam iterum inopiam patit animum ꝗ virilem effeminat. ⁊ excepta paſſione quam ſuſtinet. aliud cogitare non ſinit. omnia bona nature ꝯſumit qꝛ naturales vires corporis eneruat rōnem ꝑturbat ingeniū hebetat nec rōni paret que impetu ducit. qui etiam luxuriat viuens mortuus eſt. ⁊ ferreas mentes luxurie domat libido Unde amor eius inſaciabilis inferno ꝯparatur. hec hieronimus Bene igitur luxuria inferno comparatur. qꝛ ipſa cum gehenne familiarem quandā habet ſimilitudinē Teſtatur hoc beatus bern̄. qui ſic dicit. Luxuria eſt peſtis. que cum gehenna familiarem habet ſimilitudinem. In gehenna enim ſunt tria. ſ. dolor ferens. vermis ꝯſcientie vrens. flamma putens. ſic luxuria feret ꝑ infamiam. vrit per ꝯſcientiā. putit ꝓ ꝯcupiſcentiam Luxuria eſt peſtis omni monſtro damnioſior. que corpus eneruat. animam commaculat. famam ꝑdit. primum offendit deū amittit De eodē etiam dicit beatus hieronimus O infernalis luxuria cuius materia gula. cuius flamma ſuperbia. cuius ſcintille prauum colloquiū cuius laus infamia. cuius cibꝰ inopia cuius finis gehenna I Et notandū ꝙ ſicut mundicia cordis ac corporis efficit hominem membrum chriſti. ſic fornicatio ⁊ libido facit membrū meretricis Teſte apoſtolo qui dicit Neſcitis q̄m corpa veſtra mēbra xp̄i ſunt. tollens ꝰ mēbra xp̄i. faciam membra meretricis. abſit Neſcitis q̄m qui adheret meretrici vnum corpus efficit. cum ea. qui adheret deo vnus ſpiritus eſt. fugite fornicationē. omne enim peccatum quodcunqꝫ fecerit homo extra corpus ē. qui autē fornicat in corpus ſuum peccat. Ex quibꝰ verbis ſancti apoſtoli colligere poſſumus. ꝙ maximum ſcelus ſit fornicatio. que templū dei videlicet hominem ita turpiter violat. Et ꝓ ꝯſequens facit membrū meretricis R Unde yſidorus fornicatio eſt maximū ſcelus. qꝛ per carnis immundiciam templum dei violat. ⁊ tollens membrū xp̄i facit meretricis Et dicit innocentius de eodem. O extrema libidinis turpitudo. que non mentem effeminat. ſed ⁊ corpus eneruat. non ſolū maculat aīam ſed fedat pſonam ſemꝑ illā ꝓcedunt ⁊ ardor ⁊ petulantia. ſemꝑ comitat feror ⁊ immūdicia. ſemꝑ ſequit dolor ⁊ penitentia. hec innocentius. Audientes igit ex predictis tot ꝑicula huius vitij. neceſſe eſt vt huic peccato videlicet luxurie animus in pꝛīcipio viriliter reſiſtat. qꝛ ſi admittit ⁊ in ꝯſuetudinē ducit etiam in quandā neccītatem peccādi ꝯuertit. Unde beatus aug. Ex volūtate ꝑuerſa facta eſt libido ⁊ dū ſeruit libidini facta eſt ꝯſuetudo. ⁊ dū ꝯſuetudini nō reſiſtitur facta eſt neccītas. hec augu. Cū autē hec mortifera peſtis mentē ſic obſederit. nocte ac die hominē quieſcere non ꝑmittit. Quod teſtat beatus ambroſi. ſic dicens Seruus criminū ſtimulus libido eſt. que quietū nūqꝫ manere patitur affectū. nocte feruet. die anhelat. Hec ambroſius Nec mirꝫ ſi hoc vitiū faciat ſemper animū inquietum. quia qui prauo ac laſciuo amore ardet hic. talis mente ac corꝑe langueſcit ⁊ ideo nunqꝫ quieſcit. De hoc dicit oroſius ſic. Qui dilectione praua eſtuat. procul dubio mente ⁊ corpore egrotat. Unde maligni ſpiritus ꝗuis de omni pec-

cato gaudeāt cū nos lapſos in aliqua vitia intellexerint. tñ maxime de for/nicatione letant̄. q2 hoc facinus vali/dius ꝙ̄ cetera vitia corda ⁊ corpora ho minū occupat ⁊ vaſtat. Unde dic̄ gloſa. Cum demones de omni pctō gaude ant. precipue tñ gaudent de fornicatō ne ⁊ ydolatria. ¶ Et notanduꝫ ꝙ ↄtra hunc peſtiferū morbū. videliꝫ lu xurie viciū triplex poteſt eſſe remediū Primū eſt mortis frequens meditatō Unde beatus greg. Ad reſtringenduꝫ carnis illecebram ⁊ luxurie feditatem nil tantū valet ꝙ̄ ſi frequenter cogite/mus ꝙ eadē caro non lōge poſt vermi bus ſcaturiet ⁊ in fetidā materiā con/uertet̄. hec greg. Secundū remedium ꝙ homo debet fugere occaſiōes hmōi vitij. viꝫ familiaritatē mulierū ⁊ om nia alia que pñt mentē ad hoc peccatū inclinare. Unde beatus ambrō. ſup il lud dictū apoſtoli. Fugite fornicatōeꝫ ſic ait. Cum alijs vitijs pt expectari cō flictus. ſed hanc fugite. ne approxime tis. q2 non poteſt vinci. Et beatus Ihe ro⁹. Rethe dyaboli eſt luxuria. ſi quis hac capit̄ non cito ſoluit̄. In iſto tam graui ⁊ periculoſo prelio nemo pt vin cere niſi fugiat. nemo pt firmiter ꝑdu rare niſi carnē domet abſtinētia ⁊ ieiu nio. Hec ihero. Terciū remediū eſt ꝙ homo dꝫ primos motus carnales cuꝫ titillat̄ in ſeipſo refrenare anteꝙ̄ ptra hant mentē ad delectatōem ⁊ ↄſenſuꝫ peccati. Unde beatus bern. de vitio gu le qd eſt qddam incitamentū luxurie ſic dicit. Notandū ꝙ ardor libidinis ꝑ aliqua parua occaſione excitatur. ⁊ niſi ilico reſpuat̄. ſubito totū corpus occupat eſtuat urit ⁊ incendit. primo carnē tactam modicū titillat. deinde delectatione turpi mentē maculat. ad extremū per ↄſenſum prauitatis men/tem ſibi ſubiugat. Unde ps. ait. Filij hominū vſq3 quo graui corde ⁊ pingui corpis vt quid diligitis vanitatē. ⁊ ve ritatē negligitis. pinguedo carnis. de licie corporis. ſaturitas ventris aut an te mortem vos deſerent. aut vos illa in morte relinquitis. hic caro vermibus illic anima ignib9 deputat̄. donec rur/ſus infelici collegio collegati in tormē/tis penalib9 ſocient̄ qui ſocij fuerūt in vitijs. Una nāq3 pena implicat quos vnus amor in crimine ligat. O delica te qui delicijs ⁊ diuitijs circumfuſus es ↄfuſionē expectas ⁊ mortē. non eſt re/gnū dei eſca ⁊ potus. nō purpura. non biſſus. q2 diues ille vtrūq3 circumda/tus in puncto ad inferna deſcendit.

Quid ad hec dicitis vos guloſi ⁊ luxu rioſi quorū deus venter eſt. quorū vſus oīs aut in ventre aut ſub ventre eſt. qui in luxuria nutriſtis corda ⁊ corpora ve ſtra. Audite q2 eſca ventri ⁊ venter eſcis deputat̄. deus aūt ⁊ hunc ⁊ has deſtru/et. Calix demoniorū eſt ſupbia. detrac/tio ⁊ inuidia. crapula ⁊ ebrietas. q̄ cū impleuerint mentē vel ventrem. xp̄us ibi non inuenit locū. Quō ignis ⁊ aq̄ ſimul eſſe non pñt. ſic ſpūales ⁊ carna les delicie in eodē ſe non patiunt̄. vbi crapulam ructantis inter pocula ſenſe rit xp̄s. vina ſua dulciora ſuper mel ⁊ fauū menti ꝓpinare dedignat̄. vbi cu/rioſa ciborū diuerſitas paſcit ventrem celeſtis panis ieiunam deſerit mentē. hec bernar. ¶ Qd autē gula ſiue ebrietas occaſio ſit libidinis. de hoc dt beatus hiero. Venter mero eſtuans ci to ſpumat in libidinē. Venter enim ⁊ genitalia vicina ſunt. ⁊ vnū alteri ſub miniſtrat. ex vicinitate enim mēbrorū ſequit̄ ↄfederatio viciorum. ¶

Sciendum etiam ꝙ ſunt ſeptem ſpe/cies luxurie. videlicet fornicatio. adul terium. inceſtus. ſtuprū. raptus. ſacri/legium. vitium ↄtra naturam. Forni/

catio est omnis vsus meretricū .i. vidu
arū ⁊ ꝯcubinaꝝ. Adulterium est alieni
thori violatio. Incestus est ꝯsanguine
arum ⁊ affinium abusus. Stuprum est
virginū illicita violatio. Raptus est
cū puella a domo patris educit̄ vt cor
rupta in vxorem habeat̄. Sacrilegiuꝫ
est quo ꝯtinentia deo sacrata ledit̄. vt
in religiosis ⁊ clericis in sacris ordini
bus ⁊ in his qui emiserunt votum ꝯti
nentie. Vitium ꝯtra naturā est quo na
turalis vsus coeundi ꝑuertit̄ qđ tam
malum ⁊ detestabile est vt non de faci
li nominet̄ q꞉ pctm̄ sodomie seu con
tra naturā oē vitiū supat. nam hoc fla
gicium mors est corpoꝝ. exterius inte
ritus aiaꝝ. spm̄ sanctum de corde eijcit.
Intentorez diabolū introducit hoc vi
tium. oīa maculat. oīa polluit. ⁊ nihil
purum aut mundū esse ꝑmittit. ad ex
tremū a deo sepat ⁊ diabolo ꝯiungit.
De hoc vitio petrus dami. sic dr̄. Viti
um sane contra naturā oīm immanita
tem supat vitioꝝ. hoc siquidem vitiuꝫ
mors est corpoꝝ. interitus est aīaꝝ. car
nem polluit mentis lumen extinguit.
Spm̄ sanctum de templo humani cor
poris ⁊ pectoris eijcit. intētorem luxu
rie diabolū introducit. eunti laqueos
parat. cadenti puteū ne egrediat̄ opi
lat. infernum aperit. paradisi ianuam
claudit. Celestis ihrusalē ciuem tarta
ree babilonis facit heredeꝫ. abscindit
membrū ecclie. in ipm̄ voraꝫ ꝓijcit ge
henne estuantis incendiū. hoc vitiū su
perne ciuitatis muros conat̄ euertere.
⁊ rediuiua exuste zodome satagit me
nia repare. hoc est enī qđ sobrietatē vi
olat. pudiciciam necat. castitatem iu
gulat. virginitatem spurcissime cogita
tionis mucrone trucidat. oīa fedat oīa
maculat. oīa polluit. ⁊ quantū ad se ni
hil puruꝫ. nihil a sordibꝫ alienū. nihil
mundū esse ꝑmittit. a deo aīam etiam

sepat. vt demonibꝫ ꝯiungat. hec pestilē
tissima sodomoruꝫ regina sue tiranni
dis leges obseqn̄tem hoībꝫ turpem.
deo reddit odibilem. Infelici quippe
aīe postq̄ hic venenatissimus coluber
dentes semel infixerit. illico sensus ad
imitur memoria tollit̄. mentis acies
obscurat̄. immemor dei obliuiscit̄ sui
hec pestis fidei fūdamēta euacuat. spei
robur eneruat. caritatis vinculū dissi
pat. iusticiā tollit. fortitudinem subu
it. tempantiam eximit. prudentie acu
men obtundit. Quid amplius dicam
qñquidem oīm virtutum cuneū de cu
ria humani cordis expellit. omniuꝫ vi
cioꝝ barberiem. velut euulsis portarū
repagulis intromittit. nimiꝝ. q꞉ quē
hec atrocissima bestia cruentis semel
faucibꝫ deuorata cūctis bonis opibꝫ
quibusdā suis vinculis obligat. ꝑ oīa
nequissime prauitatis abrupta ꝑcipi
tāter effrenat. mox nāq̄ vt q̄sq̄ i hāc ex
treme ꝑditiōis abyssum fuerit lapsus
a supna patria exul efficit̄. a xpi cor
pore sepatur totius ecclie auctoritate
ꝯfundit̄ oīm sanctoꝝ patrum iudicio
ꝯdemnat̄ inter hoīes in terra despicit̄
a celestium ciuium ꝯtubernio reproba
tur q꞉ ⁊ nūc humane irrisionis obpro
brium. ⁊ postmodū damnationis cogi
tur ꝑferre tormentū. hec petrus dami
ani. Sed ne quis ꝓpter huiōi tam gra
ue scelus etiam post lapsum tā īmanis
facinoris in desperationē corruat. idē
petrus damiani. ad penitentiam ⁊ ad
spem habendā de diuina misericordia
etiam de hoc scelere sic inuitat dicens
Quisquis huius zodomitice turpitu
dinis se contagione fedauerit. nisi fru
ctuose penitentie satisfactione purgat
tus fuerit nunq̄ habere poterit gratiā
dei. nunq̄ xpi corpore ⁊ sanguine dig
nus erit. nunq̄ celestis patrie limen
intrabit. Unde exurge queso O homo

ad penitentiam . qui in huius miſerie
voluptatis ſopore deprimeris . reuiui-
ſce tandem qui letali coram inimicis
tuis gladio corruiſti. Caue ergo ne te
baratꝝ deſperationis abſorbeat . mens
fiducialiter ex diuina pietate p̄ſumat.
ne ꝓ magnitudine criminis impenitens
obdureſcat . non eſt peccatoꝝ deſpera-
re ſed impioꝝ . nec magnitudo crimi-
num in deſperationē adducit animuꝫ.
ſed impietas . ſi enī tantum potuit dy-
abolus vt te in huius vitij ꝓfunda ſub
mergeret . quanto magis virtus xp̄i te
poterit ad deum de quo lapſus es verti
ce reuocare. nunquid qui decidit non
adijciet vt reſurgat. cecidit aſinus car
nis tue in lutum ſub pondere. eſt ſtimu
lus penitentie qui pungat. eſt manus
ſpūs que viriliter extrahat Non ergo
te ex diuine miſerationis largitate diffi
das . ſi tñ infatigabiliter in penitentia
ꝑſeuerare ꝯtendas. hec petrus dami.
Apoſtolus etiam paulus inter cetera
vitia de hoc ſcelere enormi ad chorin.
ſcribens mentionē facit. ⁊ tales vitio
ſos in huiuſmodi crimine collapſos
eſſe damnandos ſic ꝯmemorat di. An
neſcitis qr iniq̄ regnū dei ñ poſſidebūt
nolite errare. neqꝫ fornicari . neqꝫ ydo
lis ſeruientes . neqꝫ adulteri neqꝫ mol
les . neqꝫ maſculoꝝ ꝯcubitores . neꝫ fu
res . neqꝫ auari . neqꝫ ebrioſi . neqꝫ ma-
ledici . neqꝫ rapaces regnum dei poſ-
ſidebunt. Poſtqꝫ vero apoſtolus hos
criminoſos enumeraſſet . non ſolū ab-
lutionem ſeu delectationem hoꝝ vi-
tioꝝ ſed etiam iuſtificatōem ⁊ ſancti-
ficatōeꝫ tales eſſe ꝯſecutos demōſtrat
cum ſubdit dicens . Et hec aliquando
fuiſtis . ſed abluti eſtis . ⁊ ſanctificati
eſtis in nomine dñi noſtri ieſu chriſti
⁊ in ſpū dei noſtri Ex his ergo dictis
tam premiſſis colligere poſſumus ꝙ
non ſolum hoc peccatum videlicet cō-
tra naturam verumetiam omnia crimi
na ꝑ pñiam poſſunt deleri . dummodo
homo de facinoribꝫ ſuis ꝯmiſſis dole-
at . peniteat . ac de cetero a ſimilibꝫ ca-
ueat . quia multum diſplicet deo itera
tio peccati . nam ipſe dominus ad mu-
liereꝫ in adulterio deprehenſam dixit.
Quis te ꝯdēnauit mulier . que reſpon
dit . Nemo domine . Et dixit . Nec ego
te ꝯdemnabo . vade amplius noli pec
care . In quibꝫ verbis magna fiducia
lapſis in peccata tribuitur . qui poſt la-
pſum per pñiam reſurgentes . ⁊ in ipa
perſeuerantes ſe poſtmodū a ſimilibꝫ
cuſtodiunt. ¶ Poſtmodū ſcien
dum ꝙ filie luxurie ſunt iſte . videlicꝫ
Impudentia . cecitas mentis . incon-
ſideratio . inconſtantia . amor ſui . pre-
cipitatio . odium dei . affectus preſen-
tis ſeculi . deſperatio futuri ſeculi . Im
pudentia eſt exterioribꝫ ſignis luxuri-
am demonſtrare. Cecitas mentis eſt
inconſideratio mortis ⁊ inferni . quia
ſm̄ beatum auguſtinū . In opere luxu-
rie tota ratio abſorbetur . Inconſtātia
eſt ad cogitandum ⁊ ꝯſiderandū nunc
illud nunc iſtud . Amor ſui eſt quo ali-
quis deſiderat longam vitam vt exple
at voluptates ſuas . Precipitatio eſt q̄
quis p̄cipitanter currit ad peccādū . ex
ponens ſe ꝑiculo mortis ꝓpter luxuriā
faciendā . Odiū dei eſt qđ fit cū d̄s ab
ſtrahit ſe ⁊ punit eos qui ſequunt̄ car-
nis delicias ad q̄s inclinat luxuria . Af
fectus p̄ntis ſcl'i eſt appetitus honoꝝ.
diuitiaꝝ . ſanitatis fortitudīs ⁊ hmōi
ꝑ que luxurioſus homo finē ſuū ꝯſeq̄t̄
Deſpatio futuri ſcl'i eſt diffidētia gl'e
vel venie ꝯſequēde ⁊ hec eſt filia luxurie
ꝯſummate. Sic hēmus de pctō luxu-
rie ⁊ de ceteris capitalibꝫ pctīs ⁊ cete
ris vitijs ꝓut dñs donauit expoſitum.
Sequit̄ q̄ñ talia . ſ . pctā predicta ſunt
mortalia vel non   Filius.

Poſtq̄ informatus ſum de ſeptē vicijs capitalibꝰ ſiue mortalibꝰ nunc ſcire deſidero qn̄ p̄dicta peccata ſint mortalia vel qn̄ poſſint eſſe venialia. Ca. XIII. Pater P

Omnia vitia pre dicta q̄uis ſemꝑ ſint peccata non tn̄ ſemper ſunt mortalia. Q

Qn̄ vana gloria mortale pctm̄ dr̄ dupliciter. Primo rōne finis. ꝓpter quē laus appetit̄. Sic illi faciunt qui bona opa ad hūc finē opant̄ vt aliqđ lucruꝫ tpale videlicet pecuniā vel aliaꝝ qualiumcūq̄ reꝝ ab hoībꝰ ꝯmodū cōſequi valeant. Scđo rōne opis in quo laus appetit̄. qđ fit qn̄ homo bonum opus operat̄ ad hūc finē vt laudē ⁊ fauorem capiat ab hoībꝰ. ⁊ ſuum aīm totaliter laxat in eandē laudē ⁊ fauorē ꝑ inordinatā ⁊ nimiam delectationē R

Circa primū ſciēduꝫ ꝙ quadruplici fine laus appetit̄. Primo ad vitanduꝫ malum infamie. ſic Samuel ſe laudauit .j. regum. Secundo ꝓpter vtilitatē aliquā ſpūalem vt eſt gloria dei vel edificatio proximi ſicut paulus ſe ꝯmēdauit. ad chorin. ij. Tercio ꝓpter lucꝝ auaritie ſicut pharisei qui deuorabant domos viduaꝝ. ſimulantes longā orōnem. Quarto ꝓpter actū alicuius pcti venialis ſicut qn̄ quis laudari vult. eo ꝙ venialiter in laude delectet̄. primuꝫ eſt ꝓuidentie. ſecundū eſt caritatis dei ⁊ ꝓximi. terciū eſt mortale peccatum. qꝛ ꝓpter auariciā fit ⁊ lucrum tpale vt dictum eſt. quartuꝫ eſt veniale. Sequitur ſecunda cauſa quare vana gloria ſit peccatum mortale ſ. ratiōe operis per quod laus querit̄. Hoc aūt etiam poteſt fieri tripliciter qꝛ laus quandoq̄ requirit̄ per opera illicita. quandoq̄ per opera quedam alia. quandoq̄ ꝑ opera virtutum. Si primo modo ſic eſt tale peccatum quale eſt illicitum. ſ. mortale vel veniale. Si ſecundo ſic eſt peccatuꝫ veniale vt habere diuitias vel veſtes precioſas. Verūtamen ſi talia de ſe ſint īordinata vt ſint occaſio mortalis peccati. vt quando mulier ornatu meretricio ad capiendas aīas preparat̄. ⁊ ſimilia tunc eſt peccatuꝫ mortale. Si tercio modo id eſt ſi laus queratur ꝑ opera virtutum. hoc eſt dupliciter. qꝛ appetitus laudis adiungit̄ operi virtutis tantum. ſicut ꝯtingit in cantu vel predicatione quandoq̄ ⁊ in quibuſdam alijs operibꝰ virtuoſis. ⁊ tunc eſt peccatum veniale vel laus eſt ſi nis principaliter preſtitus operi virtutis ⁊ operanti. ita ꝙ ſibi ꝯſtituit finem vltimum ſe totaliter fundens ſup huiuſmodi delectationeꝫ vane glorie. ⁊ ſic eſt peccatū mortale quia tunc inheret ei vt fini vltimo.

Sequitur de inuidia

Ca. .XIIII. S

Inuidia eni ex ſuo genere eſt mortale peccatum qꝛ cū inuidia ſm remigium ſit dolor de alieno bono ꝯtrariat̄ directe caritati. que non emulat̄ ſed congaudet veritati Caritati vero nihil eſt contrarium niſi mortale peccatū. tn̄ illud qđ ex genere ē mortale poteſt eſſe veniale in quantum vel in primo motu ꝯſiſtit vel extra rationem ſuam trahitur. Dolor ergo de alieno bono ē quadruplex qꝛ vel eſt primo primus motus ex natura veniens. ſicut q̄dam naturaliter inuidi ſunt. ⁊ hoc nullum eſt peccatum. cum nullo modo in noſtra ſit poteſtate. Vel eſt ſecundo primus motus. quando. ſ. appetitus ſine completa deliberatione tali paſſioni afficit̄ ⁊ ſic eſt veniale peccatum. vel eſt actus voluntarius deliberatiue. ⁊ hoc fit cū bō voluntarie

deliberato animo admittit ⁊ ꝯſentit vicio inuidie. ⁊ ſic eſt mortale pctm̄ ¶ Vel trahitur per intentōem extra rōnem ſuā vt qn̄ dolor ſurgit ex cā bona. ſicut qn̄ dolet aliquis de bono tꝑali alterius qꝛ videt illud redundare in detrimentū aīe illius vel etiam in detrimentū communitatis. ⁊ dolor talis bonus eſt. qꝛ maius bonū eſt magis appetendū

¶ Capitulum XV. ⁊

IRa ex ſuo genere ē mortale pctm̄. qꝛ ſm̄ caſſiodoꝝ. Ira ē motus animi ꝯcitatus ad penam ꝓuocanti inferendā. Talis aūt motus ꝯtriatur caritati que non irritatur. nec cogitat malum. i. ad Chorin. ¶ Eſt aūt ira triplex. Prima eſt remiſſus affectus ꝯtra ꝓximū per quē nō dolet de malo ꝓximi. nec gaudet de bono eius ſed fit ei indifferens. ⁊ ſic nō eſt pctm̄ mortale. ſed eſt imꝑfectio caritatis. Scđa eſt actualis impatientia. abſqꝫ appetitu vindicte. ⁊ talis motus etiaꝫ deliberatiuus eſt veniale pctm̄. qꝛ hꝫ incompletā ratōem ire. Tercia eſt impatientia cū appetitu vindicte. Et hoc tripliciter. Qnqꝫ enī ira eſt ex natura. ſicut in melancolis in quibꝫ ſm̄ phūm ꝯtinue mordetur natura. ꝓpter qđ ſemꝑ ſunt turbulenti. ⁊ ſic nullū eſt peccatū cū ſit motus naturalis Qnqꝫ eſt ab appetitu deliberato ⁊ tunc eſt veniale ſicut aliꝗ primi motus. qnqꝫ aūt eſt a voluntate deliberatiua. ⁊ tunc eſt peccatum mortale.

¶ Caplm XVI. x

ACcidia ex genere ſuo eſt veniale peccatū. quia ſm̄ augu. Accidia eſt tediū eterni boni Hoc aūt nō opponitur caritati ſed facit diminutōꝫ feruoris caritatis. in quo ꝯſiſtit oē pctm̄ veniale Illud ergo tedium vel eſt motus naturalis ⁊ ſic nullū eſt pctm̄. vel eſt motus appetitus ꝯtriſtati de ope ſpūali laborioſo. ⁊ ſic eſt pctm̄ veniale. Cū vero tediū redundat in omiſſionē que ſunt neccāria ſaluti. vel obmittuntur ea ad que tenetur quis vt eſt horas canonicas pſoluere. ad quas obligati ſunt qui ſacros ordines pceperunt. tunc eſt pctm̄ mortale. A Unde thomas de aquino. Sicut inuidia que eſt triſticia de bono ꝓximi eſt pctm̄ mortale in ſuo genere inquantū ꝯtrariatur caritati quantū ad dilectōeꝫ ꝓximi. Ita accidia q̄ eſt triſticia boni ſpūalis diuini eſt pctm̄ mortale ex ſuo genere inqꝫtum ꝯtrariatur caritati quantum ad dilectiōem dei. ⁊ hoc verificatur in omībus pctīs que ſunt mortalia ex ſuo genere. ſed motus imꝑfecti in genere taliū pctōꝝ non ſunt pctā mortalia. que. ſ. ſunt abſqꝫ deliberatōe rationis. vn̄ tales motus accidie ſunt pctā venialia. nam etiā in viris ꝑfectis pōt eſſe imperfectio motus accidie ſalteꝫ in ſenſualitate. ꝓpter hoc ꝙ nullus eſt ita ꝑfectus in quo nō maneat aliq̄ cōtrarietas carnis ad ſpūm Sed qn̄ affectus carnalis ita ꝑualet rōni vt ex deliberatiōe homo triſtetur de bono ſpūali ⁊ diuīs manifeſte. talis motus eſt pctm̄ mortale. hec tho. Si aūt illud qđ fit ex obmiſſione boni vel difficultate aggrediendi bonū ducit in deſꝑatōem. tunc iā accedit ad pctm̄ in ſpūm ſctūm. Et qnqꝫ illud tediū ita creſcit ꝙ etiaꝫ ducit in tediū vite. intantū ꝙ iniꝗciat ſibi manus. tunc iam ſimilis erit iude qui laqueo ſe ſuſpendit.

¶ Capitulum. XVII.

AVaricia dicitur dupliciter. Uno modo ſecundum ꝙ eſt oppoſitum iuſticie. ⁊ hoc modo ex ſuo genere eſt mortale

peccatum. ſic enĩ ad auariciã ptinet ꝙ aliquis iniuſte accipiat vel retineat res alienas qḋ ptinet ad rapinam vel ad furtuʒ. que ſunt mortalia. Alio modo poteſt accipi auaricia ſm̄ ꝙ opponitur libertati alias liberalitati ⁊ ſm̄ hoc importat inordinatũ amorem diuiciaꝝ. Si ergo in tantum amor diuitiaꝝ creſcit ꝙ pferatᷣ caritati. vt. ſ. ꝓpter amorem diuitiaꝝ aliquis non vereatᷣ facere ↄtra amorem dei ⁊ ꝓximi. ſic auaricia erit peccatum mortale. Si aũt homo q̄ꝫuis ſuꝑflue diuitias amet. non tñ prefert amorem eaꝝ amori diuino. vt. ſ. ꝓpter diuitias nõ velit aliquid facere ↄtra deũ ⁊ ꝓximum ſic auaricia ẽ pctm̃ veniale B Et qꝛ auaricia eſt immoderatus amor ſiue appetitus habendi ſciendum ꝙ ſi aliquis appetit aliena appetitu ↄpleto. qui etiam ꝓcederet in opus ſi facultas adeſſet ſic eſt peccatũ mortale Item ſi quis appetit illicita voluntate ↄpleta vt ſi aliquis indignus conatᷣ beneficiũ eccleſiaſticũ adipiſci. ſic eſt iterũ peccatũ mortale. Itẽ ſi quis appetit talia ſiue ſint aliena ſiue illicita cũ voluntate cõditionata. ſ. ſi poſſet habere ſine offenſa dei ac iniuria ꝓximi. ⁊ tũc vel nullũ vel veniale pctm̃ eſt Item ſi quis ſimpliciter appetit habere ſuꝑflua ⁊ hoc appetitu ſuffocante mentem a cura ſui ⁊ a ↄſideratione diuinoꝝ. hoc eſt peccatũ mortale. Iteʒ ſi quis ſuꝑfluo amore inheret tpalibꝫ tñ infra amorẽ dei. hoc eſt peccatũ mortale. Item ſi quis retinet ea que ad neccitatem ſuam ⁊ ſuoꝝ pertinent vel ad ↄſiderationem ſui ſtatus ⁊ ſuoꝝ ſm̄ quod decet ſuam dignitatẽ. hoc nõ eſt pctm̃ Item ſi quis retinet ſuperflua reſpectu vtriuſqꝫ iã dictoꝝ ⁊ hoc tpe neccitatis extreme alicuius. ⁊ ſic eſt pctm̃ mortale. Item ſi quis retinet ſuperflua citra extremam neceſſitatem ex inſaciabili cupiditate ſic etiam eſt peccatum mortale. Precipuum aũt ſignũ talis affectus eſt. ꝙ enĩ quis potius res putreſceri ſinit q̄ꝫ vtiliter alijs diſpenſaret. ꝙ aũt vitiũ auaritie ydolatrie ↄpetit. de hoc thomas de aquino ſic ait. C Apoſtolus nõ dı̇t ꝙ omnis ſimpliciter auarus non habeat partẽ in regno xp̄i ⁊ dei ſed addit qḋ eſt ydolorum ſeruitus. illa enĩ auaritia a regno xp̄i excludit. que ↄpatᷣ ydolatrie. eo ꝙ honorẽ deo debitũ exhiberet creature. inquantũ in tpalibꝫ bonis finem ↄſtituit. qḋ ſoli deo debet. nã cupiditas extinguẽs caritatẽ eſt illa. que finem cõſtituit in temporalibꝫ bonis. illa aũt que finem non conſtituit q̄ꝫuis ſupercedit debitũ modum non extinguit caritatem ſed impedit eam in ſuo actu. hec thomas. Ex quibus dictis colligere poſſumus ꝙ nõ oĩs auaricia ſit ydoloꝝ ſeruitus vel peccatum mortale. ſed ſolũ illa que extinguit totaliter caritatẽ Unde auaritia poteſt eſſe peccatum veniale in certis caſibꝫ vt premiſſum eſt.

Ca. XVIII. D

Gula eſt immoderatus appetitus edendi. qḋ poteſt eẽ q̄tuor modis. Primo ſi ibi ẽ ſolus appetitus cibi ⁊ hoc nũq̄ꝫ ẽ pctm̃ nec etiã delectatõ in cibũ ↄñs eſt pctm̃ in quantũ ordinatᷣ ↄtra defectũ ſibi contrariuʒ. hec enĩ pure ſunt naturalia. in quibꝫ nõ eſt meritũ neqꝫ demeritũ Secundo ſi appetitui neccitatis adiungitur appetitus delectatõis. ⁊ voluptatis in cibo. hoc ẽ veniale pctm̃ Tercio ſi ẽ ibi tranſgreſſio p̄cepti vt cũ aliquis ſine neceſſitate ſoluit ieiuniũ eccl̃e. vel religioſus comedit carnes. cũ hoc in ſuo ordine ſit prohibitum ſub precepto. ſic eſt pctm̃ mortale. Quarto ſi appetitus

comedendi eſt cū libidine. vt quando nimio ⁊ finali affectu inheret delectati oni cibi ⁊ nimis ingurgitat ſe. ⁊ hoc ē peccatū mortale. De hac gula thomas de aquino. Vitium gule ꝓprie ↄſiſtit in ↄcupiſcentia inordinata. Si ergo inordinatio accipit in gula ſm auerſionem a fine vltimo. ſic gula erit peccatum mortale. quod quidē ↄtingit qñ delectationi gule inheret homo tanq̄ fini ꝓpter quem deū ↄtempnit. paratus ſcʒ ↄtra precepta agere vt delectatōes huius aſſequat. Si vero in vitio gule intelligat inordinatio ↄcupiſcētie tm̄ ſm ea que ſunt ad finem. vtpote qꝛ nimis ↄcupiſcit delectationes ciboꝝ. nō tamen ita ꝙ ꝓpter aliquid faceret ↄtra legem dei ⁊ eſt peccatū veniale. hec thomas. ¶ De vitio etiam ebrietatis ſciendum ꝙ culpa ebrietatis conſiſtit in immoderata ⁊ inordinata cōcupiſcentia ⁊ vſu vini vel alterius pot9 qui inebriare poteſt. Hec autem ebrietas ↄtingit eſſe tripliciter. Uno modo ſic ꝙ neſciat potum eſſe immoderatum ⁊ inebriare potentē. ⁊ cum neſcit vini fortitudinem. ⁊ ſic ebrietas poteſt eſſe ſine peccato. ⁊ ſic noe creditur inebriatus fuiſſe. Alio modo ſi aliquis ꝑcipiat potum eſſe immoderatū. non tamen exiſtimat potum eſſe potentē inebriare. ⁊ ſic ebrietas poteſt eſſe cuʒ peccato veniali. Tercio modo poteſt ↄtingere ꝙ quis bene aduertat potum eſſe immoderatū ⁊ inebriare potentē ⁊ tm̄ magis vult ebrietatē incurrere q̄ȝ a potu abſtinere. ⁊ talis ꝓprie dͬ ebrius ⁊ ſic ebrietas eſt pctm̄ mortale. qꝛ volēs homo ⁊ ſciens priuat ſe in ſenſu rōnis

Capitulum XIX. ¶

Luxuria ex ſuo

genere eſt pctm̄ mortale. qꝛ cōtra illud preceptum. non mechaberis

¶ Concupiſcentia vero luxurie diſtinguit ſeptē modis. Primus eſt cum ↄcupiſcentia cōſiſtit in primo motu tm̄. ⁊ ſic veniale peccatū. Secundus eſt cum ſequit ↄſenſus in delectatōem. licʒ nō in opus velit procedere ſic eſt mortale peccatū. Tercius cum ↄſentit in opus ita ꝙ velit carnaliter peccare ſi occurreret oportunitas. ⁊ ſic iteꝝ eſt peccatū mortale. Quartus modus eſt cum nō ſolum tenetur corde. ſed paſcit viſu. ⁊ ſic iteꝝ eſt peccatum mortale. Unde dͬ Math. v. Qui viderit mulierē ad ↄcupiſcendū eam ⁊c. id eſt animo ⁊ ſine intendit mulierē vt eam ↄcupiſcat. qꝛ ſm auguſtinū hoc iam non eſt titillari ſed plene ↄſentire libidini. Bene autem dͬ ad ↄcupiſcendum eam. qꝛ ſi aliquis videret mulierem vt rem pulcram ⁊ vlterius non ꝓcederet. tunc vel nullum eſſet peccatū vel ſolum peccatū curioſitatis. Quīt9 modus ē in ſtultiloquio. vt cū quis mulierē ꝓcatur ⁊ ꝓpter libidinē habet cū ea familiaria colloquia. qꝛ ⁊ hoc eſt mortale peccatum. Sextus modus vocat ab apoſtolo turpitudo. vt in oſculis. in amplexibꝰ. ⁊ tactibꝰ laſciuis. ⁊ hoc eſt pctm̄ mortale. ⁊ tanto grauius quanto magis per talia libido accendit ꝓpter nimiam approximationē ad ignem. Notandū tn̄ ꝙ tangere mulierē preter malā intentionē non eſt peccatū. ſimiliter cuʒ intentione boni ex necītate. ſed tangere ex libidine. vel oſculari ad ſe non pertinentē eſt mortale peccatum. Septimus modus eſt cum ↄcupiſcentia ꝓcedit in opus. ita ꝙ ꝑficit opus luxurie hoc eſt ſꝑ peccatū mortale niſi excuſet per matrimonium. ¶ De moribus aūt ↄcupiſcentie carnalis nicolaus de lyra in glo. ſuper illo verbo. Omnis qui viderit mulierē ad concupiſcēdū. ſic ait. Uidere abſolute mulierem

non eſt malum. ſed quantū ex eo ſequi
tur ↄcupiſcentia interior. ⁊ iſta ↄcupi
ſcentia primo ꝓcedit ſic qꝛ primo ex
aſpectu mulieris cauſat ↄcupiſcentia
in appetitu ſenſitiuo. qui dꝛ ſenſualitas
⁊ preuenit actum rationis. ⁊ ſic nō eſt
mortale. nec veniale peccatū. cuius ra-
tio eſt. quia talis mot9 ſenſualitatis
non eſt in poteſtate hōis ⁊ ꝑↄſequens
non eſt pctm̄. ſed retentio huius ↄcu-
piſcentie poſtq̄ ꝑcepta eſt bene eſt pec-
catū. vnde dr aug. Non eſt in poteſta-
te noſtra quatenus viſis nō tangamur
ſed in ptāte noſtra eſt reſpuere vel ac-
ceptare. Et ſic patet ꝙ predictus mo-
dus ſenſualitatis non eſt pctm̄. ſed eſt
materia exercende virtutis ſi ei reſiſta
tur ꝑ rationem. ſi aūt teneat ꝑ delecta
tionem moroſam abſq̄ ↄſenſu tūc eſt
peccatū ſed veniale. Si autem ſequat
ↄſenſus in aīo. tunc eſt mortale pctm̄.
anteq̄ exprimatur facto vel ſigno. Et
ideo de tali ↄcupiſcentia que eſt ↄſen-
ſus dr ſaluator. Jam mechatus eſt in
corde tuo. Et hec de luxuria. Sic igit
habemus. qn̄ pctā capitalia ſunt mor
talia ſiue venialia Filius. P

SCire etiā deſidero vtrū ſint plu-
ra pctā criminalia ſiue mortalia
exceptis iſtis ſeptem capitalibꝫ vitijs
que modo premiſſa ſunt Et etiam que
ſint peccata venialia ⁊ que remedia va
lent delere pctā venialia. de his cupio
informari.

Ca. .XX. Pater.

SCire debes qḋ
etiaȝ ſunt alia q̄ plurima cri
mina exceptis ſemptem principalibꝫ
vitijs. que mortalia peccata dicuntur
nam omnes tranſgreſſiones decalogi
⁊ mortalia ſunt peccata J Nume
rus aūt. decem preceptorum ſic ſumit
quia quedam ordinant nos ad deum.
quedam ad proximū. quod deus inſi-
nuare voluit. quando in duabꝫ tabu-
lis illa dedit. Jn prima tabula tria pre
cepta ptinent que pertinent ad deum.
quorum primū pertinet ad patrem qꝛ
eſt de diuina vnitate. Secundum ad
filium. qꝛ eſt de iuramēti veritate. Ter
cium ad ſpiritum ſanctū qꝛ de ſpiritua
li vacatione. Jn ſcda tabula fuerūt ſe-
ptem ꝑcepta ad proximum ptinentia
quorum primum eſt de exhibendis ho
nis vt eſt illud. Honora patrem ⁊ ma
trem. Reliqua ſex ſunt de cauendis
malis que inferri poſſunt corde ore vel
opere. Opere ledimus proximū ꝓpter
quod dant tria precepta Primū non
occides. Secundum nō mechaberis
Tercium non furtuȝ facias Ore quo
q̄ ledimus ⁊ contra hoc eſt illud. Nō
dices contra proximum tuum teſtimo
nium falſum. Corde ledimus ꝓximū
dupliciter. quandoq̄ enī reſpectu rei
rationalis de hoc dr non concupiſces
vxorem ꝓximi tui. Quandoq̄ reſpe-
ctu rei irrationalis. Unde dr. Non
ↄcupiſces rem proximi tui.

Ca. .XXI. R

PRimum prece
ptum decalogi tres habet clau
ſulas. Prima eſt. Non habebis deos
alienos coram me. vbi ꝓhibemur ado
rare creaturā ſpūalem. i. angelos Se
cūda ē. Nō facias tibi ſculptile. i. ima
gines fictas que nullius rei naturalis
repreſentatiue ſunt Tercia nec omnē
ſimilitudinē. ſ. ymaginem rei natura-
lis. Et ſequit que eſt in celo deſup. vel
ſolis ⁊ lune ⁊ que in terra deorſum vel
hominis bouis ⁊ ſimilium. neq̄ eorū
que ſunt in aquis ſub terra. i. piſcium
Nō adorabis. ſ. actu exteriori nec co-
les ſcilicet affectu interiori L Ex
his patet ꝙ nō reprehendunt criſtiani

qui faciunt ymagines non quidem ad
adorandū ſed ad memorandu3. honor
aūt qui exhibetˀ ſanctis nō latrie ſ3 du
lie. prima clauſula oſ̄dit iudeos ⁊ ſa-
racenos eſſe ydolatras q2 deos habent
alienos. Iudei quidē meſſiam ⁊ anti
xp̄m. ſaraceni machometū. Contra ſe
cundā. ſ. non facias tibi ſculptile faci
unt heretici qui non credūt in deo niſi
qd̄ de ymaginatōe ⁊ fantaſia ꝯfingunt
Contra terciam faciūt mali xp̄iani. q2
ſuperbꝰ colit ſimilitudinē eorum que
ſunt in celo deſup. nam ſup omnia di-
ligit prelaturā. Auarus colit ſimilitu
dinē eoꝝ que ſunt in terra. Voluptuo
ſi colunt ſimilitudinem eoꝝ que ſunt
in aquis hoc eſt delicias. ¶ Se
cundū preceptum eſt. Non aſſumas
nomē dei tui invanum. Hic ꝓhibetˀ iu
ramentū qd̄ fit ſine cauſa ⁊ periurium
Vterq3 enim. ꝓ nihilo iurans ⁊ falſo
iurans aſſumit nomen dei invanū. q2
primus ſine cauſa noīat ſummam veri
tatem. ſecundus aūt ꝯtemnit. Tribꝰ
modis quis peccat in ꝑiurio. vel iurā-
do ꝯtra ꝯſciam. vel iurando illicitum.
vel veniendo ꝯtra iuramentum ¶
Terciū eſt. Memento vt diem ſabba-
ti ſanctifices. non facies omne opus.
In hoc precepto qd̄dam eſt morale vt
vacatio que eſt ad deū orando. dolēdo.
meditando. qd̄dam eſt cerimoniale vt
aſſignatio diei ſeptime. que figurabat
tropologice ceſſatōnem a peccatis. al
legorice quietem corporis xp̄i in ſepul
cro. anagogice requiē eternā in celo
¶ Iſtud ergo preceptū triplici-
ter accipi pōt. Primo generaliter vt
ceſſemus a vitijs. Scd̄o ſpecialiter vt
ceſſemus ab operibꝰ corporalibꝰ. que
impediunt vacatōem ad deum. Tercō
ſpecialiſſime vt eſt in viris ꝯtemplati-
uis vt ab omnibꝰ mundanis ſeparent
ſe vt totalr̄ deo vacent. Pria vacatio ē
neccāria. ſcd̄a eſt debita. tercia ꝑfecta.
Scd̄m ergo ꝙ ſabbatū d̄r requies ſi-
ue vacatio ad deū. ſic dies dn̄ica ꝑt di-
ci dies ſabbati. ⁊ quelibet dies ſtatuta
ad diuinā venератōem. in quibꝰ ceſſan
dū eſt ab ope ſeruili. i. a pctō ⁊ ab ope
impediente vacatōem ad deū. opa em̄
ſeruilia dicunt ab eccīa opa mechani
ca. agricultura. mercatura. plantatio.
¶ Quartū preceptū. Hōra pa-
trem tuū ⁊ mrēm tuam. Huic precep
to additˀ ꝓmiſſio. ſ. vt ſis longeuus ſu
per terrā. q2 ꝯgruū eſt vt ꝯſeruatio vite
aliene mereatˀ ꝯſeruatōem vite ꝓprie.
Pater d̄r in hoc mandato qui eſt prin
cipiū per generatōem quo ad eē natu
re vt pr̄ carnalis. vel qui eſt principiū
per miniſtratōem regenerationis quo
ad bn̄ eſſe vt prelatus ſpūalis Honor
hic intelligitˀ duplr̄. ſ. exhibitio corpo
ralis in ſuſtentatōe. ⁊ ſpūalis in reue
rentia ⁊ obīa. Sed obedientia diuerſi
ficatˀ ſm̄ diuerſificatōem patꝝ. q2 pa-
tri ſpūali debemus tm̄ obedire in ſpūa-
libꝰ. ꝑlato ſeculari. ſ. regi in tpalibus
reipublice. carnali in diſpoſitōe rei fa
miliaris. ¶ Quintū preceptu3
eſt. Non occides. Hic explicite ꝓhi-
betˀ homicidium. ſed implicite oīs mo
tus ire ꝯtra ꝓximu3. ſiue ille ſit cordis
tm̄ vt ira. ſiue oris vt contumelia. ſiue
operis vt percuſſio citra mortē vel de-
pilatio. ¶ Diſtinguitˀ homicidij
genus duplr̄. ſ. veꝝ quod d̄r corporale
⁊ interpretatiuū quod d̄r ſpūale. Ho
micidium ſpirituale duobꝰ modis fit.
Vno modo obmittendo. vt cum quis
videt alium in extrema neceſſitate. ⁊
non ſubuenit ei. interpretatiue d̄r eum
occidiſſe. Alio modo fit ꝯmittendo. ⁊
hoc qn̄q3 corde. ſcil3 odiendo. Iohan.
Qui odit fratrem ſuum homicida eſt.
quandoq3 ore. ſc3 detrahendo. quia il-
le cui detrahitˀ occiditˀ in ꝯſcia illius.

qui audit detractionem. in qua prius
viuebat p bonã famã. quãq ope. ſ. ma
lo exemplo alicui occaſionẽ ruine pre
ſtando. ⁊ tũc dr̃ interpretatiue illũ oc
cidere S Sextũ p̃ceptũ eſt Non
mechaberis in quo p̃cepto vt dr̃ aug.
prohibet omnis illicitus cõcubitus ⁊
oĩm membrorũ oĩs illicitus vſus. T
Septimũ eſt. furtũ nõ facies. vbi ſm
auguſti. phibet oĩs ɔtrectatio rei alie
ne ex cupiditate V Octauũ p̃cep-
tum eſt. non loqueris contra primuʒ
tuũ falſum teſtimoniũ. hic phibet oẽ
genus mendacij. vt dr̃ augu. qd̃ ter mi
nat p tres differentias X Eſt enĩ
mendaciũ pnitioſum. qd̃ nocet. offici
oſum qd̃ pdeſt. iocoſum qd̃ delectatur
Includit enĩ in hoc p̃cepto taciturni-
tas veritatis tpe neceſſitatis. tñ cauſa
⁊ opportunitas facit ipſam taciturnitatẽ
eſſe licitam A Nonũ ⁊ decimum
precepta. non ɔcupiſces domũ proxi
mi tui. nec deſiderabis vxorẽ eius nec
ſeruum nec ancillã nec bouẽ nec aſinũ
nec oĩa que illi⁹ ſunt B Duo phi
bent hic. ſ. ɔcupiſcentia carnis in vxo-
rẽ primi ⁊ ɔcupiſcẽtia oculorũ in re
aliena. nam ad hec duo maxime incli-
natur natura corrupta. ad vnum pter
ɔſeruationeʒ ſuippius indiuidui. hic
non phibet appetitus. qui ex corrupti
one fomitis vel a ſenſualitatis delecta
tione orit. qꝛ impoſſibile eſt ꝙ ille ɔcu
piſcentie nõ ſint in nobis. ſed phibet
appetitus qui eſt ex conſenſu rationis.
Quamuis ad iſta duo determinet tan
tum. tamen dr̃ ibi phiberi vniuerſali-
ter oĩs ɔcupiſcentia male voluntatis
Et hec breuiter de decem preceptis di
cta ſunt. C Item quedaʒ pctã nu
merant ab apoſtolo ad romanos pri-
mo. ſ. ydolatria vitium contra naturã
iniquitas. malicia. fornicatõ. auaricia
nequitia. inuidia. homicidium. ɔten-
tio. dolus. malignitas. ſuſuratio. de-
tractio. contumelia. ſuperbia. elatio.
inuentio malorum. inobedientia. in-
ſipientia. ⁊ incompoſitio. quibus ad-
iungit illos qui ſunt ſine affectiõe abſ
ꝗ federe ⁊ ſine miſericordia Poſt hec
omnia ſubiũgit apoſtolus ꝙ qui talia
faciunt. digni ſunt morte ſcilicet eter
na. Item ad galathas quinto de qui
buſdam facinoribꝰ ſic ait. Manifeſta
autem ſunt opera carnis. que ſunt for
nicatio. immũdicia. luxuria. auaricia
quod eſt ydolorum ſeruitus veneficia
inimicicie. contentiones. emulatiões
ire. rixe. diſſenſiones. ſecte. inuidie.
homicidia. ebrietas. comeſſationes.
⁊ his ſimilia. que predico vobis ſicut
predixi quia qui talia agunt regnũ dei
non conſequentur. Ex quibꝰ dictis a-
poſtoli colligere poſſumus p̃miſſa pec
cata eſſe mortalia. quia dicit agentes
huiuſmodi ſcelera dignos morte eter
na. nec poſſe tales conſequi regnum
dei. Et pro intelligentia horum vicio
rum. notandum ꝙ malicia eſt quando
aliquis damnũ molitur alicui Nequi
tia eſt temeritas. quando quis auder
quod nequit. Vel ſic Nequitia eſt in-
tempãtia ſui. Suſurratores ſunt. qui
inter amicos diſcordias ſeminant.
Inuentores malorum ſunt. qui nouũ
genus cuiuſcunq mali inueniunt ver-
bo vel facto Inſipientes ſunt non diſ
cernentes inter bonum ⁊ malum. In-
ɔpoſiti habitu ⁊ inceſſu quia incõpo
ſitio corporis indicat qualitateʒ men-
tis. Sine affectione id eſt ſine dilecti
one proximi. abſq federe id eſt ſine
ſocietate ⁊ pace. ſine omni miſericor-
dia quia non compatiuntur miſeriẽ.
Immũdicia eſt que nõ eſt ɔtra naturã
Impudicitia eſt nõ pudice viuere Ri
xe ſunt qñ ex ira ſe aliqui ad inuicem
pcutiũt Diſſenſiões ſũt qñ aliq̃ prop

diſſentientes faciũt in eccleſia. Secte
que grece dicunt hereſes. Ebrietates
aſſidue. comeſſatões ſupflue veneficia
ſunt incantatões. Cetera vero vitia p
apoſtolũ ſupius premiſſa ſupius ſunt
expoſita qñ de mortalibus peccatis ⁊
eorundẽ filiabus eſt tractatũ. Beatus
etiam aug. plurima pctã mortalia enu
merat cũ dicit. Mortalia ſunt homici
dium. ſacrilegiũ. adulteriũ. fornicatio
falſum teſtimoniũ. rapina. furtum. ſu
pbia. inuidia. auaricia. ⁊ ſi lõgo tem-
pore teneat iracundia. ⁊ ebrietas ſi aſ
ſidua ſit deputat in eoꝝ numero. quicũ
q aliqđ de iſtis pctis in ſe dominari p
miſerit niſi digne peniteat in eterno ig
ne cruciabit. hec aug. Sic patꝫ de pec-
catis mortalibus.

Capitulum .XXII.

De venialib⁹ ve
ro pctis ſciendum eſt ꝙ ſunt
diuerſa. ⁊ longũ eſſet omnia replica-
re. De quib⁹ beatus aug. mentionẽ fa
cit. que cõmemorans ac dicens P
Que aũt ſunt minuta pctã licet omni
bus nota ſint. tamen qꝛ longum eſt vt
omnia replicent. opus eſt vt ex eis ali
qua nominemus. Quotiens aliquis
in cibo ⁊ potu plus accipit ꝗ neceẽ eſt.
ad minuta pctã nouerit ptinere. Quo
tiens plus loquit ꝗ expedit. quotiẽs
paupem importune petentez exaſpat.
quotiens cũ ſit corpe ſanus alijs ieiu-
nantib⁹ ipẽ prandere voluerit. aut ſom
no deditus tardus ad eccleſiam ſurgit
Quotiens excepto filioꝝ deſiderio vx
orem ſuam cognouerit. quotiẽs in car
cere poſitum tardius requiſierit. infir
mos tardius viſitauerit. ſi diſcordes
ad concordiam reuocare neglexerit. Si
plus aut pximũ aut vxorem aut filium
aut ſeruum exaſperauerit ꝗ oportet. ſi
amplius fuerit blanditus ꝗ oportet. ſi
cuicunq maiori pſone ex voluntate aut
neceſſitate adulari voluerit. ſi ſe aut in
eccleſia. aut extra eccleſiã fabulis ocio
ſis de quib⁹ in die iudicij ratio reddẽ
da eſt occupauerit. ſi dum iocantes in
caute iurauerimus. ⁊ tñ hoc p aliquã
neceſſitatẽ implere non potuerimus.
vtiq piuramus. ⁊ cũ omni facilitate
maledicimus. hec auguſt. In quibus
iam memoratis peccatis minutis ſiue
venialib⁹ poſſumus colligere etiã om-
nia alia ſimilia eſſe pctã venialia. quia
longũ eſſet ſingula talia explicare.

E Et notandũ ꝙ omnis culpa ſepa
rat a deo. Hec aũt ſeparatõ pfecte qui
dem fit per pctm̃ mortale. Im perfecte
vero per pctm̃ veniale. Per pctm̃ enim
mortale omnis mens auertit a deo per
pctm̃ aũt veniale retardat affectus ho-
minis ne ita pmpte ferat in deum. ſed
vtrumq pctm̃ per pniam deletur Et ſi
cut mortale pctm̃ remitti nõ pt. quãdiu
voluntas pctõ inheret. ita etiã nec pec
catum veniale. ſed ad remiſſionẽ pecca
ti mortalis pfectior exigit pnĩa. ad pec
catum autem veniale requiritur actua-
lis quedã diſplicentia. Et ſciendum
ꝙ homo in grã cõſtitutus poteſt vitare
oĩa pctã mortalia. ⁊ ſingula pctã veni-
alia. ſed non oĩa. Unde pnĩa de pctis
mortalib⁹ requirit vt homo pponat ab
ſtinere ab omnib⁹ ⁊ ſingulis mortali-
bus peccatis. Sed ad pniam venialiũ
peccatoꝝ requirit ꝙ homo pponat ab-
ſtinere a ſingulis. non tñ ab omnibus
Iſta tangit beatus thomas de aquino
ſic dicens Notandum ꝙ culpa ſepa
rat a deo. ſed hec ſeparatio pfecte qui-
dem fit per peccatum mortale. imper-
fecte aũt per pctm̃ veniale. Nam p pec
catum mortale mens omnino a deo a-
uertit. vtpote contra caritatem agẽs.
Per peccatum autem veniale retarda-
tur affectus hominis. ne ita prompte

in deum feratur. Et ideo vtrumq; pec
catum per penitentiam quidem remit
tit̃. qꝛ ꝑ vtrumq; deordinatur voluntas
hoīs. ꝑ immoderatā ↄuerſionem ad
bonum creatum. Sicut em̃ peccatum
mortale remitti non poteſt. q̃diu vo/
luntas peccato adheret ita etiã nec pec
catũ veniale. qꝛ manente cauſa manet
⁊ effectus. Exigit̃ aũt ad remiſſionē
peccati mortalis ꝑfectior penitentia.
ſcilicet vt mortale ↄmiſſuȝ deteſtet̃ quã
tum in ipſo eſt. vt ſcilicet diligentiam
adhibeat ad rememorandum ſingula
peccata mortalia vt ſingula deteſtetur
ſed hoc non ad remiſſionem venialiuȝ
requirit̃. tñ actualis quedã diſplicen
tia. puta cum aliquis hoc modo in de/
um fert̃ ſcd̃m affectum ⁊ res diuinas
⁊ quicquid ſibi occurreret. qđ eum ab
hoc motu retardaret diſpliceret ei. ⁊
doleret ſe hoc ↄmiſiſſe. etiam ſi actu de
illo non cogitaret qđ tamen non ſuffi/
cit ad remiſſionem peccati mortalis.
niſi quantum ad peccata oblita poſt di
ligentem inquiſitionē. qꝛ de quolibet
peccato mortali tenet̃ homo ſpeciali/
ter conteri. vnde debet homo recogita
re ad inueniendũ peccatum ↄmiſſum.
Si peccatum omnino a memoria exci
derit. tunc ex impotentia faciendi ex/
cuſat̃ a debito. ⁊ ſufficit generalis con
tritio de omni eo in quo deuȝ offendit
Sed quando impotentia tollit̃. ſicut
cum ad memoriam peccatum reuoca/
tur. tũc tenet̃ ſpãliter ↄteri homo. Etiã
ſciendum ꝙ homo in gratia conſtitu/
tus poteſt vitare omnia peccata morta
lia ⁊ ſingula. poteſt etiam vitare ſingu/
la peccata venialia ſed non omnia. Et
ideo pñia de peccatis mortalibꝫ requi
rit ꝙ homo ꝓponat abſtinere ab oībꝫ
⁊ ſingulis pctīs mortalibꝫ. ſed ad pe/
nitentiam venialium peccatoꝝ requiri
tur ꝙ ꝓponat abſtinere a ſingulis. nõ

tamē ab omnibꝫ. qꝛ infirmitas huius
vite hoc nõ patit̃. Debet tñ habere ꝓpo
ſitũ ſe preparandi ad venialia pctã minu
enda. alioquin eſſet ei ꝑiculum defici/
endi. cum deſereret appetitum ꝑficien
di ſeu tollendi impedimenta ſpũalis
ꝑfectus. q̃ ſunt venialia. hec thomas.
De remiſſione etiam venialiuȝ pctõꝝ
ſciendum. ꝙ oīa venialia pctã tollunt̃
per diuerſa remedia videlicet per eu
chariſtie dignam ſumptionem. per ex
tremam vnctionē. ⁊ per generalem cõ
feſſionem. ꝑ tunſionem pectoris. per
dominicam orationē. per epiſcopales
benedictionem. per aque benedicte aſ
perſionem. Per hec igit̃ remittunt̃ ve
nialia peccata. non tñ ſemꝑ remittunt̃
totaliter quantũ ad penam. qꝛ ſi ſic aliꝗs
qui eſſet omnino immunis a pctõ mor
tali aſꝑſus aqua benedicta ſtatim auo
laret ſed reatus pene remittit̃ ſcd̃m mo
tum feruoris in deũ. qui per predicta
excitat̃ ſcd̃m magis ⁊ minus. De hoc ſꝫ
thomam de aquino ſic dꝛ. Notandum
ꝙ triplici ratiõe aliqua cauſant remiſ
ſionem venialium pctõꝝ. Uno modo
in quantũ in eis infunditur gratia. qꝛ
ꝑ infuſionem gratie tolluntur venialia
peccata. ⁊ hoc modo per euchariſtiam
⁊ extremā vnctionem. ⁊ vniuerſali/
ter per omnia ſacramenta noue legis.
in quibꝫ ↄfert̃ gratia. peccata venialia
remittuntur. Secundo in quantũ ſunt
cũ aliquo motu deteſtationis peccato/
rum. ⁊ hoc modo confeſſio generalis
tũſio pectoris. ⁊ oratio dominica ope
rant̃ ad remiſſionem venialiũ pctõꝝ.
Tercio modo in quantũ ſunt cũ motu
reuerentie ad deuȝ ⁊ ad res diuinas ⁊
hoc mõ benedictio epãlis. ⁊ aſperſio a
que benedicte opant̃ ad remiſſionē ve
nialiũ pctõꝝ. Et quidē ꝑ ꝓdicta tollun
tur venialia pctã quantuȝ ad culpã. nõ
virtute illius ſanctificatiõis nõ tñ ſed

etiam virtute caritatis citius motus ꝑ
predicta excitat᷑. Non aūt per qͦlibet
predictoꝝ ſp̄ tollit᷑ reatus pene. qꝛ ſic
qui eſſet oīno immunis a pctō̄ morta-
li aſperſus aqua benedicta ſtatim auo-
laret. Sꝫ reatus pene remittit᷑ per pre-
dicta ſm̄ motum feruoris in deū. qui
per predicta excitat᷑ qn̄qꝫ magis qn̄qꝫ
minus. hec thomas ¶ Notandū
etiaꝫ ꝙ peccatū cum per pn̄iam citius
non tergit᷑. aut peccatū eſt. aut cā̄ pec-
cati. aut peccatū aut pena peccati nam
ex vno vitio ſubſequens culpa oritur.
qꝛ ipſum ſuo pondere mox in aliō tra
bit. ex quo cecata mēs ducit᷑ vt peius
ex alio liget᷑. Et cum pctm̄ ex peccato
orit᷑ iam non pctm̄ tm̄modo. ſed pecca
tum eſt ꝛ pena peccati. qꝛ iuſto iudicio
omnipotens deus cor pctō̄ris obnubi-
lat. vt precedentis peccati merito etiā̄
in aliud cadat. nam plerūqꝫ vnū idēqꝫ
pctm̄ ꝛ peccatū eſt ꝛ pena peccati. Qd̄
ſic oſtendi pt̄ Ventris namqꝫ ingluui
es in feruorē̄ luxurie plenitudinē̄ car-
nis inſtigat. perpetrata aūt luxuria ſe-
pe aut periurio aut homicidio tegitur.
ne ꝓ huiuſmodi peccato puniat᷑. Iſta
ꝯmemorat beatus greg. xxv. mora. ſic
dicens. Omne quippe peccatū qd̄ cuꝫ
citius penitendo non tergit᷑ aut pecca-
tum eſt aut cā̄ peccati. aut peccatum ꝛ
pena peccati. Pctm̄ namqꝫ qd̄ penitē-
tia nō diluit. ipſo ſuo pondere mox in
aliud trahit. Unde fit vt non ſoluꝫ ſit
peccatū. ſed etiam peccatū ꝛ cauſa pec
cati. Ex illo quippe vitio culpa ſubſe-
quens orit᷑ ex quo cecata mens ducit᷑
vt peius ex alio liget᷑. Sed cum pecca
tum ex pctō̄ oritur. non iam pctm̄ tan
tummō̄ ſed eſt ꝛ pena peccati. qꝛ iuſto
iudicio omnipotens deus cor pctō̄ris
obnubilat. vt precedentis peccati me
rito etiam in aliud cadat. Quē̄ enim
liberare noluit. deſerendo ꝑcuſſit. Nō

ergo immerito pena peccati dꝛ ꝙ iuſte
deſup̄ irrogata cecitate ex precedē̄tis
peccati vltō̄ne ꝑpetrat᷑. qd̄ videliꝫ agi
tur diſpoſitō̄e ſup̄ius ordinata. ſed in-
ferius in iniquitate ꝯfuſa. vt ꝛ p̄cedē̄s
culpa ſit cauſa ſubſequentis. ꝛ rurſuꝫ
culpa ſubſequens ſit pena p̄cedentis.
Unde ꝛ de infidelibꝫ ꝛ lubricis ſctūs
paulus dicit. Qui cū̄ cognouiſſent de-
um non ſicut deū glorificauerunt. aut
gratias egerunt. Et paulo poſt. ꝓpter
qd̄ tradidit illos deus in reprobū ſen-
ſum. in deſideria cordis eoꝝ. in immū
dicias. vt ꝯtumelijs afficiant corpora
ſua in ſemetipſis Quia em̄ recognoſ-
centes deum pctm̄ ſupbie ꝯmiſerunt.
cecant᷑ etiam ne intelligant qd̄ ꝯmit-
tunt. ꝛ qui intelligentiā̄ ſequi nolunt
in pctō̄ ꝛ cauſa peccati ſunt. ꝛ ipſuꝫ lu
men intelligentie ꝑdant in pctō̄ ꝛ pe-
na peccati. Prioris ergo peccati meri
to pctō̄rum ſequentiū̄ fouea tegit᷑. vt
qui malum ſciens ꝑpetrat deinceps iu
ſte in alijs etiam neſciens cadat. Hoc
quippe agit᷑ vt culpis culpe feriantur.
quatenus ſupplicia fiant peccantiū̄ ip
ſa incrementa vitioꝝ. Naꝫ qꝛ omnipo
tens deus ad pn̄iam tempus indulget
qd̄ humana malicia ad vſum ſue iniq̄
tatis retorquet. nimiꝝ iuſto dei iudicō̄
augeri culpa ꝑmittit᷑ vt ad feriendum
artius qn̄qꝫ cumulet᷑. Hinc enim etiā̄
de quibuſdā̄ Paulus dicit. Peruenit
ira ſup̄ illos vt impleant pcā̄ ſua ſem
per. Hinc voce angelica Iohanni dꝛ.
Qui nocet noceat adhuc. ꝛ qui in ſor
dibꝫ eſt ſordeſcat adhuc. Hinc dauid
dicit. Appone iniquitatē̄ ſup̄ iniquita
tem eoꝝ. ꝛ non intrent in iuſticiam tu
am. Cor quippe dn̄s duꝝ prioribꝫ me
ritis aggrauatū̄ iuſte ꝑmittit etiā̄ ſub-
ſequentibꝫ malignoꝝ ſpūum ꝑſuaſio-
nibꝫ falli. quia cū̄ digne in culpa tra-
hitur. reatus eius in pena cumulatur.

habent iam quidez: vnde fieri mereantur ſed ſuſtinet tñ adhuc peccatũ creſcere vt peccantes poſſit atrocius pena cruciare. iam meret ſuppliciũ pena ꝛ cauſa pcti expectat adhuc. vt augmenta ſupplicij ſubroget pctm̄ ꝛ cauſa pcti. Plerũq; vero vnũ idemq; peccatum ꝛ pctm̄ eſt ꝛ pena peccati ꝛ cã peccati. qḋ melius oſtendimus ſi res ipſas in mediũ deducamus. Effrenata quippe ventris ingluuies in furorem luxurie plenitudinem carnis inſtigat. ꝑpetua aũt luxuria ſepe aut ꝑiurio aut homicidio tegit. ne humanarꝫ legũ vltione puniatur. hec grego. Unde neceſſe eſt. ſi q̇s lapſus fuerit in aliqḋ pctm̄ graue vt ꝑ pn̄iam quanto citius poterit ab hoc vitio reſurgere ſtudeat. ne in grauiora peccata ꝓpter tale facinus eum cadere contingat

De duodecim abuſionibꝫ.

Ca. .XXIII. G

Sciendũ quod ſm̄ beatũ ciprianũ duodecim ſunt abuſiones ſeculi ꝛ ſunt he videlicet. Sapiens ſine bonis opibꝫ. ſenex ſine religione. adoleſcens ſine obedia. diues ſine elemoſina. femina ſine pudicitia. dñs ſine virtute. criſtianus ꝯtentioſus. pauꝑ ſuꝑbꝫ. rex iniquus. ep̄s negligẽs. plebs ſine diſciplina. populus ſine lege. Quibꝫ. xij. abuſionibꝫ ſeculi ſuffocant diſciplina ꝛ iuſticia. hec ciprianus. Et qꝛ pñs tractatus maxime requirit ꝛ tractat de ſtatu religioſoꝝ ꝛ clauſtraliũ. Ideo notandũ ꝙ etiam ſunt duodecim abuſiones clauſtraliũ. quibꝫ tota religionis ſumma corrumpit Et ſunt iſte videlicet. Prelatus negligens Diſcipulus inobediẽs Iuuenis ocioſus. Senex obſtinatus. Monachus curialis Monachus cauſidicus. Habitus precioſus. Cibus exquiſitus Rumor in clauſtro. Lis in capitulo Diſſolutio in choro Irreuerentia circa altare. Immoremur ergo in ſingulis ꝛ de ſingulis pauca diſſeramus H Sunt quidã qui ſciunt ꝛ pñt ꝛ volunt preeſſe. quidã qui ſciunt ꝛ pñt ꝛ nolunt ꝑeſſe. quidã qui nec ſciunt nec pñt nec volũt. ſed ꝛ ſunt quidã qui nec ſciũt nec pñt ſed volunt. Scire vero ꝛ poſſe ꝛ velle eſt ſupbie vel caritatis. Scire ꝛ poſſe ꝛ nolle eſt humilitatis vel inertie Nec ſcire nec poſſe ꝛ velle ẽ cupiditatis ꝛ ſtulticie. Nec ſcire nec poſſe nec velle eſt diſcretionis ꝛ prouidentie. Qui eñ ſciunt ꝛ poſſunt ꝛ volunt preeſſe ſi velint ꝓdeſſe caritatis eſt. alioquin ſuperbie Qui vero ſciunt ꝛ poſſunt ſed nolunt hũilitatis eſt qḋ rennuit. inertie vo cũ ſciunt ſi omnino deſiſtũt Qui aũt nec ſciũt nec poſſunt ſed volunt cupiditatis eſſe videt qḋ volũt eſſe ſtulticie ſi velint qḋ nec ſciunt nec pñt. illi ſi quidẽ qui nec ſciunt nec pñt nec volũt prudẽter agũt. ſumma eñ diſcretio eſt nolle qḋ nõ poteſt

I Sciendũ aũt ꝙ oues paſtorem ſequunt ad vitam ſi diligens. ad mortem ſi negligens precedat. debet eñ precedere vita ꝛ doctrina. vt qḋ docet verbis factis impleat Tenere etiam debet vnitatez cũ grege qḋ fit qñ nõ diuiditur a ſubiectis ꝑ precioſiorem habitum. vel ꝑ delicatiorẽ cibũ dũ fit vnus ꝑ ꝯpaſſionem. cum infirmis. ꝑ diſpenſationem. cũ delicatis vt cũ aplo dicere poſſit. oībꝫ omnia factus ſuꝫ. paſtore vero negligens fugit. Sunt eñ quidã prelati. qui onera importabilia imponũt ſubditis ꝛ ea digito mouere nolũt fugiunt quod precipiunt. fugiunt qui remoti a ꝯuentu ſub ocio viuunt. qui praua agunt. ꝛ reprehendi nolũt. qui male viuũt ꝛ ſubiectos bene viuere cogunt errantes reuocant ſed fortes occi

cidunt. reuocant verbis. ſed occidunt
operibꝫ que operant ipſi que alijs lici-
ta non putant. ſubiectos cogunt ⁊ ipſi
a nemine cogi volunt.

Capitulum XXIIII.

De diſcipulo ino bediente.

Inobedientie mor-
bus ex ſupbie tumore pcedit. ſicut ſa-
nies ex vulnere. Hoc morbo primus
homo languit qui beſtijs terre prepoſi-
tus fuit. per inobedientie culpã ſuppo-
ſitus etiã cuz muſcis ⁊ culicibꝫ per po
ſteros ſeruit. Hoc aũt tribꝫ modis me
deri ſolet. emplaſtro. ſ. vnguento ⁊ fer
ro. i. exemplo boni operis. verbo ꝯmo
tionis. diſciplina correctionis. aſſuit
aũt inobedientia nomen obedientie p̃
cepto. facto ⁊ loco. Leue enĩ eſt preci-
pere ſed labor implere. Locus vo qñ-
q̃ placet. aliqñ diſplicet. Placet qui
buſdã. non qꝛ abundat fratribꝫ ſed pi
ſcibꝫ. placet qꝛ famulis abundat ⁊ fa-
bulis. ⁊ ſic fit vt vocet obedientia cuz
non ſit. Hanc multi deſiderant vt ex-
tra obedientiam eſſe queant. Multis
enim modis hec obedientia queri ſolet
parentuz exactõe ſeu fratꝝ ſeductoria
exhortatõe. vel etiam boni operis ſimu
latoria oſtẽſione. Eſt ⁊ alia ſpẽs inobedi
entie que tñ obedientia vocat. de qua
dr. quia obediſti voci vxoris tue plus q̃
mee. ſed de obedientia vera per p̃s. dr.
Audiam quid loquat in me dñs deus
Nunquid dyabolus caro aut mũdus
vox vxoris. vox carnis ſcꝫ voluptas.
vox mundi vanitas. vox dyaboli iniq̃-
tas. vox dei bonitas. Eſt aũt vox crea-
toris ad ſubiectos de prelatis dicens
Que dicunt facite. que aũt faciunt no
lite facere. vbi etiã male opantibꝫ obe
dire iuſſit. vt ſic ingrediaris ⁊ egredi
aris cũ dauid. cũ ſaule ⁊ eundẽ hono-
res licet reprobũ cum ſamuele. nec bo
nis tñ obedias in malum. nec puerſis
ꝯtradicas in bonum.

Capitulum XXV.

De iuuene ocio ſo.

Ocium ſtulticiã. labor ſci-
entiam generat. Labor hominis iteri-
or labor ſcie. labor exterior exercitiũ
operationis. Scie labor in tria diui
ditur. in puericia labor diſcipline. in
iuuentute exercitij. in ſenio doctrine.
vt ſcilicet ille qui neſcit. in puericia
diſcat que didicit in iuuentute ad v-
ſum ducat. que ad vſum duxerit in ſe-
nio doceat. Sed cũ homo interior ia-
cet in lectulo voluptatis dũ ſomno tor
peſcit inertie ⁊ ſomnis deludit curioſi
tatis. vocat ⁊ exhortat exteriorem ho-
minẽ vt inclinet aurẽ rumoribꝫ. loqua
tur vana. induat mollibꝫ. mane come
dat. cantus galli cene terminet lectio
nem. euntibꝫ dormitũ ſurgentes ad vi
gilias obuiant frẽs. vigilantibꝫ illis
dormiant. redeuntibꝫ a vigilijs ſurgãt
Sed melius forſitan eſſet ſi nihil dice
rent q̃ ſi ſubtractis ſillabis aut dictio
nibꝫ oſſitando pſalmos decantarent.
Labor ergo interior homo ⁊ exterior ne
dicat eis Quid ſtatis hic tota die oci-
oſi Audiant tñ prelati cãm ocij. nemo
inquiunt nos conduxit Non epi. non
preſbiteri populũ. non abbates nõ pri
ores ꝯuentũ. Ad hunc laborem diuer
ſi veniunt ⁊ diuerſis tpibus. mane pu-
eri. meridie iuuenes. veſpe ſenes. ſo-
la tamẽ iuuentus pondus portat diei ⁊
eſtus. portat materialiter pondus la-
boris ⁊ eſtus ſolis. Moraliter pondꝰ
carne fragilitatis ⁊ eſtũ libidinis. La
bore igit manuũ annihilat pondus tẽ
ptationũ. Iuuenis aũt in ocio eſt qua-
ſi iumentũ ſine iugo. qui dũ nõ tenet
obiẽ vinculo. q̃ſi bos laſciuiẽs diſcur-
rit p deſideria ꝓprie voluntatis.

Ca. XXVI.

De ſene obſtinato

Inter abuſiões ſola maior eſt ſenis obſtinatio. qui morti ꝓximus mortis aduentū non abhorret. qui quaſi ad oſtium mundi huius poſitus foras ſpectat. nec tñ vite pñtis egreſſuꝫ nec ingreſſum future conſideret. audit nūcios mortis. ⁊ credere non vult eis Caſus mortem nūciat latentem. infirmitas apparentem. Sed forſitan funiculus triplex quo ligat̃ ſenex difficile rumpit̃. dū eñi a pueritia in mentē ſenis ꝑ cogitationem ſemitā fecerit voluptas. in ſermone vanitas. in ope peruerſitas. quid aliđ agit̃ niſi ꝙ in ꝯſuetudinē quaſi in funē. hec tria torquēt̃ Eſt aūt laqueus in fune. dulcedo tpalis in ꝯſuetudine. circumdatio funis. impedimenta ſunt carnis. dulcedine igit̃ decipimur. conſuetudine ligam̃.

Ca. XXVII.

De monacho curiali ⁊ cauſidico

Cum autē mōachus đr curialis ex adiuncto deſignat̃ aliquid leuitatis. ordo clauſtri ⁊ ordo curie diuerſus. ibi ſedes in inſidiis cū diuitibꝫ in occultis. hic audis non ſedi cū ꝯcilio vanitatis ⁊c̃. ibi dextera tua repleta eſt muneribꝫ. hic lauas inter innocentes manus tuas. ibi pauperum res violēter auferunt̃. Hic a paupibꝫ ſponte offerunt̃. Ibi laudatur peccator in deſideriis aīe ſue. Hic aūt benedicit̃ iuſto. Contingere enim quādoq; ſolet vt monachi qui curias frequentant. cauſas audiant. iudicia perquirant. ament decreta ꝯſiliorum non ſecreta miſteriorum. laudari appetunt. q2 pro multis loquunt̃ ſed monachi multum loquentes multis diſplicent. de incertis iudicant. teſtantur ſepiſſime quod ignorant Si vero res ad effectū ꝑuenire non valeat monachus cauſidicus iter parat vt quod alibi fieri non potuit. rome fiat Pro principe ergo ſeculi alpie frigus ytalie calores libenter patitur qui ꝓ magiſtro ſpirituali multo leuiora inuitus forſitan pateret̃. Oneratus cartulis auctoritatibꝫ fultus reuertitur ponit dieꝫ cauſe. ꝑſonas inducit. que parate ſunt iurare quod eſt. ⁊ ſi velis iteruꝫ iuret qđ non eſt. Quid ergo dicam nonne magis amas monache cauſidicus eſſe re ſimul diſcumbentibus cum herode. ꝙ in vinculis ⁊ carcere teneri cū iohāne

Ca. XXVIII.

De veſtitu ſuperbo

monachoꝝ ait apoſtolus. Non in veſte precioſa que mollicieī ꝑcioſiorem veſtem negat putas ne monacho precioſiorem habitū ꝯcedit. plus amat terrenus ſponſus ſponſe caſtitatem. ꝙ precioſam veſtem. plus ſimplicitatem ꝙ tortum crineꝫ. Sic immortalis ſponſus criſtus plus amat interioreꝫ habitū. ꝙ exteriorē. molles mollia querunt. elati precioſa. delicati ſpecioſa. Exterior eñi ſuperfluitas animi nunciat vanitatē q2 vt đt beatus berñ. Nemo precioſas veſtes niſi ad inanes gloriam querit. Unde peccatū eſt querere precioſum veſtitum dicente beato gregorio. Nullus eſtimet in fluxu precioſarum veſtium peccatum deeſſe. q2 ſi hoc peccatum non eſſet nullo modo dominus Johannem de veſtimenti aſperitate laudaret. non enim veſtis ſed puritas mentis ornatum facit monachum vel clericum. Unde beatus iheronimus. Non tenera veſtis. ſed mundicia mentis ornatum facit clericum. Ipſe namq; celeſtis ſponſus chriſtus cum ꝯſpexit animam virtutibꝫ adorna

tam eius decorem concupiſcit ⁊ in am
plexuȝ illius volat. Unde ⁊ petrus da
miani. Inuiſibilē quippe ſponſum in
uiſibilis oblectat ornatus. ⁊ cū ſctām
animā ↄſpicit emitere virtutibꝫ in eiuſ
illico volat amplexus. cui dicit. Pul
cra es aīca mea. ſuauis ⁊ decora ſicut
iheruſalem Sicut iheruſalē ait. non ſi
cut babilon. Babilon ſane dyabolus.
iheruſalē inhabitat xp̄s Ille luxurian
tis amictus vanitate reficiť. hic aſpe
ris ⁊ humilibꝫ ſi cordis non deſit hu
militas non delectať. hec petrus. Unū
notandū ꝙ non ſolū in veſte precioſa.
ſed etiā in vili amictu poteſt eē iactan
tia. Teſte beato auguſtino. Non ſolum
in rerū corporeaꝝ nitore atqꝫ pompa.
ſed etiam in ipſis ſordibꝫ eſſe poſſe ia
ctantiā. ⁊ eo periculoſiorē quo ſub no
mine ſeruitutis decipit. Et philoſo
phus dicit ꝙ ⁊ ſupabundantia ⁊ defe
ctus inordinatus ad iactantiam perti
net. Unde de beato auguſtino legiť ꝙ
veſtes nec nimis precioſas nec nimis
viles habere volebat. qꝛ in vtroqꝫ hoī
nes ſua querunt. Si autē hoc aliquis
in humilitate facit ꝓpter maceratōem
carnis vel humiliatōem ſpūs ad virtu
tem tempantie pertinet. ſed medium
tenere in hmōi magis eſt ſalubre. Unū
dicit beatus ber. Nec affectate ſordes
nec exquiſite mundicie ↄueniunt xp̄ia
no. Et ideo veſtimentū tale nobis eli
gendū eſt quo poſſit nuditas operiri. ⁊
vis frigoris atqꝫ omne quod extrinſe
cus ledit arceri. vt in die honeſtuȝ ap
pareat. ⁊ in nocte necitatem expleat.

Caplm XXIX. D

De cibo exquiſito.

Cum autē legas deliqſſe
ionathan in guſtu mellis. eſau in edu
lio lentis. zodomitas in ſaturitate pa
nis. putaſtie eſſe ſine periculo tot car
nis ferculis. tot piſcium generibꝫ. tot
frixuraꝝ diuerſitatibꝫ delectari. non
ne ſic differt pallacium a refectorio ſi
cut egiptus a deſerto Si ergo in deſer
to ſumus. mirandū non eſt ſi ollas car
nium ſemꝑ habent. adhuc inquit eſce
in ore ipſoꝝ ⁊ occidit pingues eorum
Occidit enim pingues quoꝝ deus vē
ter eſt. qui nutriebanť inquit in croce
is amplexati ſunt ſtercora. Crocus in
oriente naſcitur. colorat ⁊ ſaporat In
croceis ergo nutriunť qui in initio cō
uerſionis interius ſapore virtutum re
ficiunť. exterius vero boni operis exē
plo conantur. Sed hi amplexanť ſter
cora. dum poſt ſobrietatis ⁊ abſtinen
tie vitam reuocat eos ventris cura. Et
fit quandoqꝫ vt qui in ſua domo añ cō
uerſionem ſobrie vixerant. poſtmodū
in monaſterio guloſi fiant. placať eo
rum venter deus diuerſorum hoſtijs
ferculoꝝ. inclinat aurem rumoribus
excitať ſapoꝝ generibꝫ. demulceť con
fabulatione. non oratione ſȝ ocio gau
det. ſomnolentia delectať. Per ſimili
tudinē ergo deus ventro aſſimilať dū
ei tota deuotōe per omnia ſeruiť

Ca. XXX. R

De rumoribus in claustro.

De rumoribus i
clauſtro affluētia ciboꝝ ↄcita
ri ſolet. inundatio verboꝝ ſaturitatem
ventris ſequiť leuitas opis ⁊ vanitas
mentis. Sedit populus manducare ⁊
bibere ⁊ ſurrexerunt ludere Ludere in
quit. non legere. Sunt enim quidam
poſt delicati cibi diuerſa fercľa qui cū
in clauſtro ſedeant non lectioni ⁊ ſilē
tio. ſed rumori ⁊ curioſitati vacāt. qui
locū ⁊ tempus nuſqꝫ ⁊ nunqꝫ ſeruant.
ſed inſtabiles ⁊ ocioſi. nunc hos. nūc
illos ad colloquium vocant. Pone in
quit pſalmiſta cuſtodiam ⁊ oſtium cir
cumſtantie labijs meis. Oſtium dixit

non murum ſed hoſtium ponit᷑ qđ tem
pore ⁊ loco claudit᷑ ⁊ aperit᷑. Eſt tpus
⁊ locus tacendi ⁊ loquendi. apit᷑ itaqꝫ
hoſtium in claustro hora conſtituta le/
ctioni in capitulo. ꝯfeſſioni in eccleſia
oroĩ in oratorio. claudit᷑ iteꝝ in clau/
ſtro ꝯfabulationi. Hi aũt rumores de/
bent eſſe clauſtralium. ad quos non ꝑ/
tinent bella principũ ſeculariũ. ſꝫ pug
ne temptationũ. delectare ɡ̃ kariſſime
his rumoribꝫ non exterioribꝫ. gaudẽt
eñ multi clauſtraliũ dũ de regibꝫ fabu
lant᷑. dũ caſus militũ narrant. dũ ꝓ il/
lis loquunt᷑. a quibꝫ ipſi nõ agnoſcun/
tur. multorum partes defendunt. pro
multis iraſcunt᷑. pro multis litigant.
ignorant tamen quod negant ⁊ affir
mant. Si aũt de regibꝫ ſermo ẽ. docet
lectio clauſtri certamina regũ ⁊ caſus
euentus belloꝝ. quõ moriebat᷑ ſaul. ⁊
quis eius mortẽ nũciauit dauid Audi
re forſitan velles rumores pacis. non
belli. ꝯcordie. non diſcordie. Regina
ſaba nouit rumores hmõi que audita
ſapientia ſalomonis a finibꝫ terre ve/
nit.

Ca. ·XXXI·

De lite in capitulo Infirmitati mortaliũ oĩpo
tens deus pater benigne ꝓuidẽs. in ec/
cleſĳs inſtituit tria. ſ. medicos. loca.
⁊ remedia. medici ſunt ꝑlati. loca ca/
pitula. modi pñie remedia. Attende
igit᷑ in ſamaritano prelatum in ſtabu/
lo capitulum in infuſione vini ⁊ olei.
fomentum ꝯſolationis. ⁊ aſperitatem
correctionis. hec eſt piſcina ꝯpunctio
nis. in qua ſanatus eſt infirmus poſt
ꝯmotionem vere ꝯfeſſionis. nec tñ ſa/
nabit᷑ niſi vnus. niſi eñ ſit vnitas deẽ
ſanitas. qui ɡ̃ amant litem deſtruunt
ſanitatem. Intolerabilis igit᷑ eſt hec
abuſio. vt ibi litiges. vbi te accuſare
debes. vt ibi auget᷑ culpa. vbi deleri ꝑt
vt ibi ꝯtemnes xp̃i vicariũ. ꝯtemnes
chriſtum. Sed forſitan dr̃ aliquis re/
ligioſoꝝ. poſſum pati magiſtrum. ſed
cum negligentiam prelatorum ꝯſidero
obedire ꝯtemno. cum video fratres
meipſo deteriores. accuſationes ipõꝝ
pati nolo. Cum dicis fratres teipſo
deteriores deterior factus es quare cõ
temnis magiſtrum an neſcis xp̃m co/
ram pilato iudicatum. tulit crucem ꝓ
peccatis tuis. non pro ſuis. ⁊ tu virga
tenuis flagellari. ille non erubuit co/
ram populo flagellari ⁊ tu dedignaris
ſpoliari coram magiſtro. accuſat᷑ ⁊ ta/
cet accuſaris ⁊ litigas. ſi in hoc pſene
res. in deũ peccas. igit᷑ in loco remiſ/
ſionis inducis litem contradictionis
hic eſt locus pre ceteris diabolo odio
ſus. hic amittit quos alibi acquiſiuit.
hic eſt ei locus ſpũiſancto ꝯſecratus.
officina ſpiritusſancti. in qua filĳ dei
congregant᷑. vt ei reconcilient᷑. Noli
eſſe frater ſicut ſathan inter filios dei
Sathan eſt. qui magiſtro ꝯtradicit ⁊
fratribꝫ aduerſat᷑. Noli queſo eſſe in
capitulo ſicut ſathan ⁊ ſicut adam in
paradiſo. an neſcis ſathan expulſum
a capitulo celi Adam a capitulo para
diſi Iudam a capitulo xp̃i. In primo
culpa ſuperbie In ſecundo inobedien
tie. In tercio auaricie. Lucifer non at
tendens dignitatẽ creatoris caſurus.
queſiuit ſedem elationis. Sic quidã
clauſtralium dum generis nobilitate
preminent. dum literaꝝ ſciencia pol
lent. dum ꝓpria virtute ad laborandũ
preualent. dũ vocis modulatione pla
cent. dum in qualibet facultate artiũ
ceteros fratres precellunt. elationis ſe
dem petunt Et qui ex dono tanti mune
ris humiliores eſſe deberent. contra de
biliores ⁊ illiteratos ſuperbi tument

Capitulum ·XXXII·

De diſſolutiõe in choro.

In eccleſia cum ad opus q̄d inuentū fuerit acceditᷣ. humilitatis honeſtas diligentius obſeruetᷣ ne qui in eccleſia ante ↄſpectum dei venimus ibidē deteriores ſimus. Sunt enī quidā qui mente vagi. attoniti oculi. hītu diſſoluti. plana parietū ꝓſpicientes pluſtrant. aliud cantant. aliud cogitant. in choro ſunt corpe. ſed in foro mente. Sunt etiam alij voce diſſoluti qui vocis ſue dono gloriantᷣ. nec tantū gaudent de dono gratie ſed alios ſpernunt tumentes elatione. aliter cantāt q̄ libri habeant. fortaſſis vt placeant populo magis q̄ deo. qui ſic cantāt nō cantant in choro cū maria ſorore moyſi. ſed in palacio cū herodiade vt placeant herodi ⁊ ſimul diſcūbentibus. delectantᷣ enim altitudine vocis. Nemo tñ altius cantat eo quē dominus audire ↄſueuit de monte ſancto ſuo. nemo dulcius q̄ cui inclinat aurem ſuā dñs. Voce mea inquit ad dñm clamaui. ⁊ exaudiuit me de monte ſctō ſuo. Eſto igitᷣ in valle humilitatis. vt in monte ſancto audiri merearis. ſed ſi ſic cantas vt ab alijs laudem queras. vocem tuā vendis ⁊ facis eam non tuā ſed alienam. caue ne monaſteriū vertas in theatꝝ. habes in prāte tua vocem. habeto ⁊ aīam. frangis vocē frange ⁊ voluntatem. ſeruas ↄſonantiā vocum. ſerua ⁊ ↄcordiam moꝝ. vt per exemplū ↄcordes ꝓximo. per voluntatē deo. per obedientiā magiſtro. hec eſt ↄcordia.

Capitulum XXXIII.

De irreuerentia circa altare.

Ultimo de duodecim abuſiõibꝫ clauſtri dicturus accedo. qui me ſoluꝫ inter ceteros in hac ꝑte negligentiorem reperio. qui licet ablutis manibꝫ. lota facie. albis veſtibus indutus accedā ad altare. tñ ꝑuerſus ope. pollutus ore. immundus corde. xp̄i corpus nō ꝑtimeſco manibus tractare. accedo elatus ad humilē. iratus ad mitem. crudelis ad miſericordem. ſed tamen patitᷣ humilis elatum mitis iratū. crudelē miſericors. Accedo ſeruus ad dñm non amore ſꝫ timore. non deuotiõe ſed vſu. accedo igitᷣ ad altare vanus curioſus vanitati ſubditus Sunt etiā multi alij in ſeculo qui non tñ vani curioſi ⁊ voluptuoſi. ſꝫ etiam cum ambitiõe non cum deuotiõe accedunt ad menſam xp̄i. qui etiam nō accederent. niſi ſe aliquid recepturos ſparent. Acceſſit ad ieſum petrus ⁊ iudas. acceſſerunt diſcipuli. acceſſerūt ⁊ milites crucifigētes. accedūt ⁊ quotidie ad corpus xp̄i religioſi. accedūt ⁊ peruerſi ſacerdotes. ex quibꝫ multi terrenis inhiant. terrena ſapiunt. nonnulli aſſidui in plateis. in eccleſia rari. tardi ad inueſtigandū culpam peccatoris. parati ad inquirenda veſtigia leporis. velociores ad ↄgregandos canes q̄ ad ↄuocandos pauperes. libentius porrigunt panem cani q̄ pauperi plures ſeruiunt eis ad mēſam. ad miſſam nullus. Hi ſunt quoꝝ thalamus ornatior eſt q̄ eccl̄ia ſua. menſa patior altari. ciphus calice ꝑcioſior. equus carior miſſali. cappa caſula pulcrior. camiſia delicatior alba. Ecce quō obſcuratū eſt auꝝ fuligine peccatoꝝ. mutatꝰ ē color optimus decoris ⁊ ſanctitatis in feditatē vitioꝝ. lapides ſanctuarij ſunt diſperſi in capite omnium platearum. q2 dum per vitam mundā ⁊ orationem intus in ↄtemplatione dei eſſe debuerant. per vitam reprobam foris paſſim vacant. Ecce iam pene nulla ſecularis vite actio quam ſacerdotes criſti non admīſtrent. nulla mundi nego

cia. in quibꝰ miniſtri altaris ſe non oc
cupent. nulla reꝝ improbitas. qua mo
nachalis ordo ſe non īplicet. pene nul
la illecebris vite blandicies. qua ſe ca
ſtitas ſanctimonialium non comma-
culet. Sanctuarij igiť lapides diſper
ſi ſunt in plateis. cū religioſi quiqꝫ la-
ta mundi itinera ſectanť. ⁊ non ſoluꝫ
in plateis. ſed in capite oīm platearū
diſꝑgunť. qꝛ ⁊ iacent ꝑ miniſteriū ope
ris. ⁊ honorari volūt de ymagine ſan-
ctitatis. Igiť prelati ſubditos diligē
ter cuſtodiant. ſubditi prelatis obedi-
ant deuoti ſint ſenes. laborioſi iuue-
nes. ſit honeſtas in habitu. mediocri-
tas in victu. in clauſtro aſſidui. in cu-
ria rari. vt non ſint curiales ſed clau-
ſtrales. ſint intenti pſalmis nō cauſis
in clauſtro non ſit rumor ſed lectio. in
capitulo non lites ſꝫ ꝯfeſſio ſit. in cho-
ro ſerena ſimplicitas. circa altare re-
uerentie honeſtas Ex his obſeruantie
mandatis pendet ſumma totius religi
onis ⁊ ſic pꝫ de. xij. abuſionibꝰ clauſtri
X Sed ⁊ hoc ſciendū ꝙ ſunt nō
nulli fratres in ſancta religione. q̄ val
de proni ſunt ad detrahendū. ⁊ ad iu-
dicandum alios qđ multuꝫ in religio
ſis reprehenſibile ⁊ ꝑiculoſum eſt. De
tractio aūt ſꝫm qđ dt hugo. eſt locutio
ex inuidia ꝓcedens. bona illoꝝ deni-
grans. Vñ ille detrahit. qui bona ꝓxi
mi. inquantū poteſt minuit Sunt aūt
plurimi. qui ꝓpter hoc alijs detrahunt
vt ex vituꝑatione aliorum ipſi lauda-
biles appareant. quod prohibet beatus
iheroni. ita dicens. Nulli vnqꝫ omni-
no detrahas. vt vituꝑatione aliorum
te laudabilem videri velis. hec iheroni
mus. Hoc igiť vitium valde eſt cauē-
dum qꝛ detrahens ⁊ libenter detractio
nem audiens. ambo malignū ſpiritū
in lingua portant Teſte beato bern̄. qui
dicit. Detractor ⁊ libēs auditor vter
qꝫ diabolum portat in lingua. Eſt etiā
lingua detractoris. q̄ſi vipera infecti-
ua. ⁊ lancea acutiſſima tres penetrā-
ictu vno videlicet detrahentem audiē-
tem detractionē. ⁊ cui detrahiť. quod
idem bern̄. ſic ait. Nūquid non vipera
eſt lingua detractoris ferociſſima. pla
ne nimiꝝ q̄ tā letāter inficiat flatu vno
nūquid non lancea eſt lingua iſta pfe
cto acutiſſima. que tres penetrat ictu
vno. hec bern̄. Tales vo viꝫ detracto-
res multū odit deus. ꝓut apl's ad ro-
ma. dt. Detractores deo odibiles ⁊
ideo ab vnoquoqꝫ hoc vitiū eſt valde
deteſtandū Et ſicut nr̄o ſtudio nō debe
mus materiā dare alijs detrahendi. ſic
ꝑ maliciā ꝯtra nos excitatos debemus
patienter ſuſtinere. vt nobis meritum
creſcat. de hoc dt beatus greg. Lingua
detrahentiū ſicut noſtro ſtudio nō debe
mus excitare ne illi ꝑeant. ita ꝑ ſuam
maliciā excitatas debem⁹ equanimiter to
lerare vt nobis meritū creſcat. pleruſq
rum nāqꝫ derogatio vite nr̄e eſt appro
batio. qꝛ iā oñdiť aliquid iuſte nos ha
bere. ſi diſplicere incipimus illis qui
deo nō placēt. hec greg. A De iudi
cio quidē incauto primoꝝ ſciendū ꝙ
dubia mala q̄ dicūť de ꝓximis ſunt in
meliorē ꝑtem interꝑtanda. ⁊ nullus
debet aliū dījudicando ꝯtēnere ſine ra
tionabili cauſa. vnde vbi non apparēt
maīfeſta ſigna de malicia alicuius. de
bemus eū vt bonū hēre in meliorē ꝑtē
qđ dubiū eſt interꝑtando vñ dt q̄dam
glo. ſuꝑ illud apl'i. Qui nō manducat
manducantē nō ſpernat ⁊ iudicet. Et
hoc nāqꝫ ꝙ aliquis habeat opinionē
de aliquo abſqꝫ ſufficienti cā iniuriat
ei ⁊ contemnit ipm. Nullus aūt debet
aliuꝫ contemnere vel nocumentum a
liquod inferre abſqꝫ cauſa cogente. ⁊
ideo vbi non apparent manifeſta indi
cia de malicia alicuius. debemus eū vt

bonum habere. in meliorē ꝑtem inter
pretando qđ dubium eſt. Et melius eſt
ꝙ aliquis freqn̄ter fallatur habens bo
nam opinionē de aliquo malo hoīs.
qꝫ rarius fallat̄ habens malam opinio
nem de aliquo bono. qꝛ ex hoc fit iniu-
ria alicui. non aūt ex primo. Unde ca-
uendū eſt ne quis ſit aliene ꝯuerſatio-
nis temerarius iudex. ⁊ etiam ſi quid
forte deꝓhendat in ꝓximo reprehenſi-
bile. non tn̄ ſtatim iudicet ſed potius
excuſet. ⁊ ſi non poteſt excuſare opus
excuſet intentionē. Ad qđ faciendum
hortat̄ beatus bernar. ſic dicens. Caue
aliene ꝯuerſatōnis eſſe aut curioſus ex
plorator. aut temerarius iudex. etiam
ſi perperam actum ſit qđ deprehendas
nec ſic iudices ꝓximum. magis autē
excuſa intentionē ſi opus non potes.
puta ignorantiā. puta ſurreptionē. pu
ta caſum. ꝙ ſi omnino diſſimulaōem
rei certitudo recuſet. ſuade nihilomi-
nus ipſe tibi. ⁊ dicito apud temetip-
ſum. vehemēs fuit nimis temptatō. qđ
de me illa feciſſet ſi in me ſimiliter ac-
cepiſſet poteſtatē. hec bernar. Si vero
aliqua ſuſpitio de ꝓximo ex fragilita-
te nobis ſubrepſerit debemus illi reſiſte
re ⁊ a diffinitiua ſnīa huiuſmodi iudi
ciorū ꝯtinere. Unde thomas de aquino
Si ſuſpitōes vitare non poſſumus qꝛ
hoīes ſumus. iudicia tn̄ firmaſqꝫ ſen-
tentias ꝯtinere debemus. hec ille.
B Et notandū ꝙ qui per ſemetipſm
reprehenſibilis eſt non debet iudicare a-
lios. qꝛ per hoc magis ſeipſum ꝯdem-
nat. Unde beatus ambro. Cum graue
ſit de altero iudicare. ille de alterius o
re iudicet qui in ſeipſo non hꝫ qđ con
demnet. ne dum de alio iudicat. in ſe-
ipſum ſnīam ferat. hec ambro. Unde
vnuſquiſqꝫ valde cautus debet ſibi eſſe
in ꝓferendo vel audiendo iudicium de
ꝯuerſatione ꝓximorꝝ. qꝛ ſunt nonnul-
li qui forte leſi ſunt. vel offenſi per ali-
quos. Cū vero de eiſdē fama nō bona
exorta fuerit ſtatim ad iudicandum ta
les qui eos offenderunt ꝓſiliunt ⁊ qđ
ſe putant zelo caritatis agere. hoc non
nunqꝫ faciunt zelo inuidie. ⁊ ideo pec
cant. Et ſunt nōnulli qui qꝫuis nō ſint
offenſi per aliquos. tn̄ cū audiunt ma-
lam famā de aliquo ſtatim ſe aſſerunt
eſſe ſcandaliſatos ⁊ quandā moleſtiā
atqꝫ diſplicentiā in corde ꝯtra ꝓximū
ꝯcipiunt ꝑ que caritas ledit̄. Et ſunt
nōnulli qui cū aliqua mala de ꝓximiſ
audiunt. non ſolū dedignant̄ illis. ve
rumetiā ſuꝑ eiſdem in ſua cogitatōne
preponunt eo ꝙ ſe exiſtimant talia ma
la nō admiſiſſe. Unde neccē eſt vt in ta
libus cauti ſimus. ⁊ cū aliquid incōue-
niens factū de ꝓximo audimus. nō ſi-
mus ꝓni ſtatim ad iudicandū. ſed ma
gis ad ꝯpatiendum. qꝛ forte in ſīilia vel
maiora aliqn̄ lapſi ſim⁹ vel labi poſſu-
mus ſi lapſi non fuimus. Et qꝫuis cō-
paſſio circa ꝓximos ſit habenda. non
tn̄ vitia eorꝝ ꝓpter hoc ſunt nutrienda.
ſed ex zelo caritatis ſiue iuſticie. ⁊ nō
ex zelo odij ⁊ inuidie ſunt arguenda.
Unde cū aliquis publice peccat. dꝫ in
publico corrigi vel corripi vel emenda
ri vt ceteri metū habeant. ſi aūt occul-
tum eſt pctm̄. ⁊ ad noticiam alicuius
deuenerit. debet ꝓximū ſuum in ſecre-
to monere vt ab hoc malo deſiſtat. nec
ſtatim eum ꝓdere ne ſua fama ledatur
ſi autem noluerit ſe corrigere adhibe-
at vnum vel duos. ⁊ coram illis corri
piat̄. quem ſi nec ſic correxerit. tunc
ꝯtemnenda eſt eius fama. delicta illi-
us ac vitia ſunt in publicū ꝓpalanda ⁊
per ſuꝑiores corrigenda ſeu puniēda.
De hoc ſic dicit quedā gloſa. Notan-
dū ꝙ pctā publica ſunt in publico ar-
guēda vt ceteri metū habeant. ſꝫ quan
do ſunt ſecreta tūc debet fieri primo in

ſecreto. Debet igiť temptare ſi poſſit
fratrem ſuū emendare abſq̧ detrimen
to ſue fame. q2 fama ↄputať inter ma
ioꝛa bona hominis circa virtutes. ⁊ i⸗
deo corrigens fratrem debet quantum
poteſt ↄſeruare eius famam. Alia cau
ſa eſt q2 amiſſa fama vel leſa. efficitur
homo inuerecundus ⁊ per ↄſequens
minus a peccato retrahitur. q̄ꝫ prius.

¶ Eſt ergo debitus proceſſus in
correctione caritatiua. vt homo corri⸗
gat fratrem ſuū inter ſe ⁊ ipſm ſolū. vt
ſic poſſit eū ſaluare cū omni integrita⸗
te fame ſue. ſi autem non audierit ad⸗
hibeať vnus vel duo. q2 eñi fama ē mi
nus bonū. q̄ꝫ ſit bona vita. ſi non poſſit
ſeruari vita bona fratris ſine detrimē
to fame ſue. tūc ꝓcedēdū eſt ad ſalutē
bone vite cū aliquali leſione ſue fame.
⁊ ideo adducendus ē vnus vel duo ad
ſciendum fratris delictū. vt coꝛaꝫ eis
arguať. ⁊ ſi ſe non correxerit. tūc ſim⸗
pliciter ↄtemnenda eſt eius fama. vt
ↄſerueť bona vita vel ſaltem oꝛdo iuſti
cie ad terroꝛem alioꝝ. ⁊ tūc teſtes ſunt
inducendi ad facti ꝓbationē. qui pri⸗
us fuerant inducti ad fratris ſecretaꝫ
correctionem. hec glo. Unde cū proxi
mum audimus vel ↄſideramus nō cu⸗
rare. non debemus eū iudicare ſed cō⸗
paſſionem erga ipſum habere. ⁊ ꝓ il⸗
lius correctione dñm exoꝛare. ⁊ cum
corripiendus eſt proximus aut emen⸗
dandus pro ſuis exceſſibꝫ. ꝑ ſuum ſu⸗
perioꝛem hoc prelatus debet ex carita⸗
te ⁊ zelo oꝛdinato facere. Sic igiť ha
bemus de peccatis moꝛtalibꝫ ⁊ eoꝝ cir
cumſtantijs ac alijs vitijs ꝓut dñs do
nauit expoſitū. que oīa a volētibꝫ in ſta
tu religioſo ꝓficere ſunt deteſtanda ac
fugienda. q2 vt dictuꝫ eſt ſupra ſtatus
ꝓficientiū ↄſiſtit primo in peccatoꝛuꝫ
ac vitioꝝ deteſtatione. neceſſe eſt enim
valde oībꝫ maxime tñ ꝓficere volenti

bus. vt vitijs reſiſtāt ac pctā deteſtenť
q2 pctm̄ multa mala īfert homini. De
quo etiā dı̇̄t beatus aug. Peccatum eſt
priuatio gloꝛie. corruptio nature. ob⸗
probriuꝫ fame. elongatio dei. appꝛoxi
matio diaboli. amiſſio regni. obliga⸗
tio inferni. hec auguſt. Et beatus berñ.
Qui pctō cōſenſerint manebit in eis
hoꝛroꝛ in exitu. doloꝛ in trāſitu. pudoꝛ
in ↄſpectu magni dei. hec berñ. Et ſicut
virtutes faciunt hoīem ſeruum dei. ſic
peccatū ſuū diaboli Teſte beato aug.
qui dı̇̄t Oīs nimiꝝ peccatoꝛ ſeruus eſt
tot demonioꝝ. quot fuerit vitioꝝ. hec
augu. Non ſolum autem fugiendū eſt
pctm̄. ſꝫ dē p̄teritis facinoꝛibꝫ ↄmiſſis
ſemꝑ dolendū. nam ſunt nonnulli. qui
non ſolum nō dolent de pctīs aliqñ ꝑ
petratis. verūetiam cū ad memoꝛiam
eadē reducūt. quandam laſciuaꝫ exul
tationem de illis in mente concipiūt
quod valde diſplicet deo. ⁊ multū ab⸗
hominabile eſt coꝛam dño Uñ beatus
auguſti. Nullum ſcelus eoꝛū deo tam
abhominabile eſt. q̄ꝫ peccata pꝛeterita
vnicuiq̧ noſtrū dimiſſa reminiſcendo
De eis gaudere ⁊ inde exultare. Hec
aug. Unde vnuſquiſq̧ metuꝫ moꝛtis
ante mētis oculos habeat. ne in aliqua
pctā ruat. q2 ſm̄ qd̄ dı̇̄t beatus ihero͞i.
Audacter peccant. qui de moꝛte nō co
gitant Maxime etiam valet ad reſiſtē
dum vitijs a peccatis timoꝛ gehenne ⁊
amoꝛ dei. Nam qui perfecte perpendi
dit eterna inferni ſupplicia. que perpe⸗
tua ſunt omnibus peccantibus ⁊ ini⸗
que agentibꝫ. ⁊ eterna gaudia iuſtoꝛū
ac ſocietatem ſupernoꝛum ciuiuꝫ. quā
priuanť omnes vitioſe ⁊ nequiter vi⸗
uentes. vtiq̧ talis pertimeſcat praua
agrere ⁊ peccare. De quo ꝓſper ſic ait
Nulla res ſic nos ab omni malo ſeruat
immunes. ſicut timoꝛ ſupplicij ⁊ amoꝛ
dei Ad penam que peccanti debeť mēs

anteqꝫ peccet aſpiciat. ⁊ nulla eum ad
peccandū delectatio carnalis inclinat
Cogitate quale maluꝫ ab illo gaudio
diuine ꝯtemplationis excludi. beatiſſi
ma oīm ſanctoꝝ ſocietate priuari. mo
ri vite eterne ⁊ morti viuere ſempiter-
ne. ꝓfundo gehenne fluctuanti immer
gi. edaciſſimis vermibꝫ ineternū dila
niari. nec finiri. hec ⁊ ſimilia cogitare
nihil aliud eſt qꝫ vitijs omnibꝫ repudi
are ⁊ oīa carnalia blādimēta refrena-
re. hec Proſper. Sic igiť pꝫ primum
in quo ꝯſiſtit ſtatus ꝓficientiū. vicꝫ in
peccatoꝝ ac vitioꝝ abſtinentia ⁊ dete
ſtatione.

Sequiť diſtinctio ſecunda ſecunde
ptis Malogranati. ¶ Filius.

Poſtquā infor

matus ſum de pctīs capita
libꝫ ſiue mortalibꝫ. ⁊ alijs
diuerſis vitijs ⁊ circumſtantijs eoꝝ a
quibꝫ primo debent abſtinere ꝓficien-
tes. Nunc de ſcdo videlicꝫ de virtutuꝫ
opatione qd̄ pertinet ſcdo loco ad ꝓfi
cientes. ⁊ primo quid ſit vtus de hoc
cupio edoceri.

Ca. I. ¶ Pater. D

Scire debeſ

fili primo ꝙ nequaqꝫ
in vita vtuoſa poterit
quis delcāri qꝫdiu fue
rit in pctīs ⁊ vitijs in
uolutus. Vnde dr̄ boe. Conſtat ꝙ anīa
peccatis obnoxa in nullo eoꝝ que dei
ſunt. aut que ad beatā vitam ptinent.
poterit delectari. Et beatus auguſtinꝰ.
Nemo non pt̄ habere regnū virtutū. ni
ſi iugum prius excuſſerit vitioꝝ. Nec
etiam ſm̄ beatū greg. bonū meritorie
agiť. niſi prius malum deſerať. Unde
neceſſe eſt volenti in virtutibꝫ ꝓficere
vt abſtrahat ſe a quibuſlibet vitijs. ſta
tim cum ſentit ſe aliquo eoꝝ interius
pulſari vel exterius occupari. non ſolū
a maioribꝫ veꝝ etiam leuioribꝫ. i. ab o-
cioſis verbis. a iocis. ab actionibꝫ in-
fructuoſis ⁊ maxime a cogitatōibus
vanis ⁊ affectōnibꝫ vanis ⁊ vitioſis ⁊
carnalibꝫ ꝯcupiſcentijs q̄ nec ad horā
debemus in corde ꝑmittere morari ne
offendamꝰ deū ⁊ ſcōs āgelos pn̄tes no
biſcū. ⁊ ꝯſciaꝫ ſordamꝰ. ⁊ bona q̄ poſ
ſemus cogitare ⁊ agere interim negli-
gimus. Sic abrahā quondaꝫ iubente
deo ſacrificia offerens deſcendētes ſu
per ea volucres ad lacerandū vel fedan
dū ſollicite abigebat. Et nos ne aliqn̄
in ꝯſpectu dei appareamus vacui cū ſa
crificia ei offerimus bone voluntatis,
bone actionis. bone locutionis. ſacre
meditatōis ⁊ pie affectōnis volucres
malaꝝ cogitatōnū ⁊ affectionū ſtatim
abigere debemus. ne ea nobis diſſilan
tibꝫ aliquatenus nos maculent. ⁊ deo
ingrata efficiant. ⁊ nobis inefficacia
ad meritū ad vitam ſpūalem ꝓficiant
Qui ergo bonū hoſpitē xp̄m non vult
effugare de hoſpitio cordis ſui. inimi
cos eius. i. vitia ſecū nō hoſpitet. Dꝫ
ergo quilibet ꝓficere volens ꝯtra vitia
ſe armare ⁊ viriliter reſiſtere. ⁊ ad bo
nū ſeu fructuoſuꝫ opus qd̄ ex alterius
ammonitōe vel ex diuina inſpiratōne
intelligit faciendū ſtrennue ſe habere.
multū em̄ ꝓfectū negligimus tam me
ritoꝝ qꝫ premioꝝ. eo ꝙ ſepius tedeat
nos bonis ſtudijs inſiſtere. ex horrore
habemus difficultatē. aut ſi voluntatē
faciendi habemus qd̄ tunc etiā de tem
pore in tp̄s differimus ⁊ ꝓcraſtinamꝰ
et interim irrecupabiliter perdimus
tempus ⁊ premiū quod lucrari potera
mus. aut ita deſidioſe ⁊ indeuote faci
mus. ꝙ nec deo eſt valde gratum. nec
ꝯſcientie noſtre meritorium vel conſo
latorium. imo corroſiuum quod etiaꝫ

inde puniri timemus. ⁊ ex inſipidita
te tedet nos laboris ⁊ feſtinamus inde
cito ſolui. ⁊ tedet nos aliquid ſimile
inchoare. de hoc beatus bern̄. ſic dr̄. Re
cordare viaꝝ tuaꝝ. ⁊ vide quantū in
ter ſe diſtet via ꝑ quā hactenus ambu
lare oꝫ ad deum. ⁊ vide quantū diſtet
ortus ab occidente. ſic vias a ſe diſcor
dare. cū via ꝑ quā ambulaſti ſit plena
leuitate ocio diſſolutione corruptōne
vaniſquibuſdā delectationibꝫ. cuꝫ te
non lateat ꝙ qui mollis eſt ⁊ diſſolu
tus ſemper ſit ſua tp̄a diſſipans. ⁊ ꝙ
vere op̄a eius in eo non vigeant ſed po
tius diſſipant. ꝯfateor quideꝫ nōnun
q̄ꝫ cogitans mores velle corrigere car
nalibꝫ deſiderijs plus ⁊ plus velle reſi
ſtere. dei laudibus inuigilare ꝓponis
hec quidem nunq̄ꝫ vel rariſſime video
a te effectui mancipari. imo ſi qn̄qꝫ in
cipis ſic miſere deſinis. vt ab inimicis
tuis merito tibi illud dicat hic cepit
edificare ⁊ non potuit ꝯſummare. nō
nūqꝫ cum debes orōni vel meditationi
inſiſtere torpore grauaris. ſomno de
primeris. cogitatione ſuperflua ſedu
ceris ⁊ nonnūqꝫ vt tempus orationis
expendas in deſiderijs carnis ⁊ ſi qua
tibi confortatio gratie tribuenda eſſet
hanc tibi ſubripit carnis pigritia. ita
vt ip̄a ꝯforteſ. ſpiritu debili ꝑmanen
te. O de impia mīa ⁊ dura crudelitas
ancillam domine ſubſtantiam volup
tuoſe conſumere ꝑmittis domina fa
melica ꝑmanente. hec bern̄. Reſtat. er
go imminente pugna. vt a fortiori in
firmior ſuperet. Neceſſe igitur eſt qui
viam virtutū ingredi deſiderat vt con
ſtantiā mentis ⁊ bonū ꝓpoſitū habeat
qꝺ ex dono dei perceperit in virtutibꝫ
⁊ bonis op̄ibꝫ illud viriliter exerceat
naꝫ ſunt nonnulli. qui deū ſequentes
poſt eū ambulant. alij currunt alij for
titer currūt. De quibꝫ grego. ſuꝑ cañ.

exponens illud dictū Curremus in o
dore vngentoꝝ tuoꝝ ſic dr̄. In odore
vngentoꝝ dei currimus. cū donis ſpi
ritualibus afflati in amoreꝫ viſionis
eius inhiamus. vnde in eo ꝙ hoīes
deū ſequūt alij ambulant. alij currunt
alij fortiter currūt. Poſt deū ambulat
qui tepide ſequit. currit qui freqn̄ter
ſequit. pfecte currit qui pſeuerāter
ſequit Hic autem non motus ſed cur
ſus dr̄. qꝛ non ſufficit vt ſequamur niſi
etiam deſiderando curramus ꝙ vero
neqꝫ currere ſufficit niſi etiā pfecte cur
rat. Paulus dr̄ Sic currite vt ꝯphen
datis. hec grego. ¶ Primo ſcien
dū quid ſit v̄tus Uirtus vt ait beatus
auguſt. eſt bona qualitas mentis. qua
bene viuit. qua nullus male vtit quaꝫ
ſolus deus in homine opat. Item ſcḋm
yſidoꝝ. Uirtꝰ eſt animi habitus natu
re decus. vite ratio. moꝝ pietas. cul
tus diuinitas. honor hoīs. eterne beati
tudinis premium. Ethimologia etiaꝫ
virtutis hec eſt. dr̄ eñ virtus quaſi vis
intus Et hec vis ꝯſiſtit in aggreſſione
arduoꝝ. ⁊ in tolerantia aduerſoꝝ. ⁊
in abſtinentia placitorum. Uidendū
igit nunc eſt de effectu virtutum Pro
quo ſciendū ꝙ ſicut corpus ꝓpter fri
gus honoreꝫ ⁊ decorem veſtimentis in
duit. ſic aīa virtutibꝫ veſtitur. vt ꝯtra
impugnantia vitia per virtutum indu
ctionem defendat. Unde beatus augu
ſtinus Sicut corpora ꝓpter algoreꝫ. la
borem. honorem. ⁊ decorem veſtibꝫ in
duūt. ſic ꝓpter eaſdē cauſas aīme vir
tutibꝫ veſtiunt. ita videlicet vt cū ſint
multa malorum genera. nos impug
nantia. per virtutum inductionē a ſin
gulis defendamur. Sed ſciendum ꝙ
humana fragilitas ad vitia ꝑpetran
da prona eſt. ⁊ faciliter inclinatur. ad
virtutes vero exercendas cū difficul
tate aſſurgit Unde dr̄ yſido. Ad virtu

les difficile ꝯſurgimus. ad vitia ſine labore dilabimur. iſta enim ꝓna ſunt. illa ardua. Et petrus dami. Naturaliter hoc modo humana laborat infirmitas vt a ꝯtinētie rigore facile corruat. ad virtutum vero ſtatū diſciplināq; viuendi difficulter aſſurgat. hec petrus damiani. Unde neccē eſt vt laborē ſubeat ille qui cupit virtutes adipiſci. nā vt dicit beatus ambro. nulla ſine labore eſt virtus. qꝛ labor ꝓceſſus eſt virtutis. Et beatus bern. Uirtus doceri vult cum humilitate. queri cū labore. haberi cū amore. ¶ Et notandum ꝙ primo multum graue eſt aliqḋ virtuoſum facere opus. ſi aūt quis aſſueſcat in virtutib9 ſe exercere nō eſſet graue. paulopoſt ſi ꝑſeuerauerit leue ſentiet. vltimo etiam delectabit. Quod ꝓbat beatus bernar. dicens. Non natura virtutes ſed vſus facit. primū tibi importabile videbit᷑ aliqḋ virtuoſum facere ſi aſſueſcas iudicabis non adeo graue paulo poſt nec ſenties. paulopoſt etiā delectabis. hec bern. Sed ſunt nōnulli qui quidem virtutib9 deſiderant ditari. ſed laborem ⁊ dolorem ꝓ eis obtinendis nolunt ſubire. volunt a paſſionib9 carnalib9 temporalib9 temptari. ⁊ carnis caſtimoniā poſſidere. ſed neq; volunt dolores neceſſarios ꝓ eiſdē virtutib9 ſuſtinere. De hoc dicit caſſianus in collationib9 patꝝ. Eſt voluntaſque virtutum dolorib9 non acquieſcit. ſic querens a paſſionib9 temptari carnalib9 vt nequaq; velit dolores neceſſarios ſuſtinere. ſine quib9 deſidīia ſpūs nequeūt poſſideri. abſq; caſtigatione carnis caſtimoniam deſiderans obtinere. ſine vigiliaꝝ labore acquirere puritatem. cum requie carnis ſpūalibus exuberare virtutib9. abſq; vllius exaſperatōe ꝯuitij patientiā poſſidere humilitatē xp̄i ſine honoris mundani exercere iactura. religionis ſimplicitatem cū ſeculi ambitōne ſeruare. xp̄o cum hominū laude ac fauore ſeruire. poſtremo ſic vult futura cōſequi bona vt non amittat preſentia. hec caſſian9.

Non ſolū aūt eſt habendus labor in acquirendis virtutib9 verū etiam omnis induſtria ⁊ ſtudiū eſt adhibendum. vt homo ſcire poſſit ac valeat cum dei adiutorio in operib9 virtuoſis ſe exercere ⁊ hoc ipſum tñ totum non ſibi ſed gratie dei attribuet. Unde etiam paulus quaſi gloriando dicit. Scio humiliari ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. Qḋ beatus grego. exponens ſuper ezechielē ſic ait. Nunquid non fratres ars eſt aliqua humiliari ⁊ abundare. ſatiari ⁊ eſurire. ⁊ penuriam pati. vt ꝓ magno ſe ſcire iſta tantus predicator inſinuet Ars omnino ⁊ mire diſcipline ſciētia que toto nobis cordis deſiderio eſt diſcenda. quem enim penuria ſua nō frāgit. a gratiarum actōe non retrahit. in reꝝ temporalium deſiderio non accendit. ſcit humiliari. hoc enim in loco apoſtolus humiliari dicit penuriā pati Nam ſtatim ſubiunxit. ſcio ⁊ abundare. Qui enim acceptis reb9 non extollit᷑. qui eas ad vſum vane glorie nō retorquet. qui ſolus non poſſidet qḋ accepit. cum hoc cū indigentib9 miſericorditer diuidit ſcit abundare Qui vero acceptis alimentis non ad gurgitatem ventris ſed ad temperatōem virtutis nec plus carni tribuit q; neccitas petit ſcit ſatiari. Qui alimentoꝝ inopiā ſine murmuratione tolerat. nec ꝓ neccitate victus agit aliquid vnde aīa peccati laqueū incurrat ſcit eſurire. Quem ergo nec in abundantia ſuꝑbia eleuat nec ī neccitate cupiditas irritat. nouit abūdare ⁊ nouit penuriā pati. Qui cū ſtatī ſubderet Oīa poſſum. ne elatōis verba crederemus eē adiūxit in quo. in

eo qui me ꝯfortat. Ecce in altū ramus prodijt ſed q2 in radice ſe tenet. in viriditate ꝑmanſit. in altū em̄ ſurgens areſceret. ſi ſe a radice diuiſiſſet Sibi em̄ a radice nihil tribuit. qui oīa ſe poſſe nō in ſe ſʒ in eo qui ſe ꝯfortat fatet̃. hec greg. Laborandū igit̃ eſt. ⁊ ſtudioſe agendū. ꝓ adipiſcendis ꝟtutibꝫ. q2 ipē nobilitant hoīem ⁊ reddunt amabilem deo ⁊ hoībꝫ. Un̄ beatus hiero[n]i. Summa apud deū libertas eſt clarere ꝟtutibꝫ. ſolus em̄ ille nobilis eſt. quē nobilitat ſua ꝟtus. Sūma etiaʒ apud deū nobilitas eſt non ſeruire peccatis Un̄ ⁊ tulius dt. Si quid optimū volumus adipiſci. ꝟtuti opa danda eſt. nihil em̄ ꝟtute amabilius. nihil qđ magis alliciat ad diligendū cū ꝓpter virtutū nobilitatē ⁊ ꝓbitatem etiā quos nūꝙ̄ vidimus diligamus. hec tulius.

Hoc igit̃ attendendū eſt ꝙ ſancti viri oēm diligentiā adhibuerūt quō interiorem hoīem ſuum. viʒ aīam ꝟtutibꝫ decorarent. ſciētes nihil acceptius eē deo. ꝙ̄ in hmōi bonis ſe freqnter exercere Unde beatus bern̄. dt. Oīs cura ſanctoꝝ ſpreto ornatu cultuꝙ̄ ſupfluo exterioris ſui hoīs. qui certe corrūpitur oī ſe diligentia prebuit ⁊ occupauit extollendo ⁊ decorando interioreʒ illū hoīem. qui ad ymaginē dei eſt ⁊ renouat̃ de die in diē. certi em̄ ſunt. deo non poſſe eē quicꝙ̄ acceptius ymagine ſua. ſi ꝓprio fuerit reſtituta decori. quem videlicet decorē nō niſi ꝟtutibꝫ ꝯſequunt̃. hec bern̄. Qui igit̃ deſiderat habitaculum ſui creatoris effici adornet lectulū ſue ꝯſciē decore ꝟtutuʒ. q2 nequaꝙ̄ mentē ſeu cor alicuius ingredit̃. niſi fuerit ꝟtutibꝫ decoratū. quod ꝓbat beatus bern̄. ſic dicēs. Deus qui dn̄s ꝟtutum dr̄ nequaꝙ̄ thalamū mētis ingredit̃. ſi non fuerit lectulus cōſcientie virtutibꝫ adornatus. quantūcūꝙ̄ te affligas. quantūcūꝙ̄ te crucies. non ſui copiam tibi tribuit deus. niſi fueris ꝟtutibꝫ decoratus. hec bern̄.

Et notandū ꝙ ſicut deus. qui creauit hoīem ad ymaginē ſuam eſt caritas. bonus. mitis. miſericors ⁊c̄. q̄ de eo legunt̃. G Ita homo creatus eſt vt bonus ⁊ patiens mitis ⁊ ꝟtuoſus eſſet. quanto quis in ſeipſo ꝟtuoſiorē tanto ꝓpinquior eſt deo. ⁊ maioreʒ ſui creatoris gerit ſimilitudinē. De hoc in libro de ſpiritu ⁊ anima dr̄ ſic Sicut creator qui hoīeʒ creauit ad ymaginē ſuam. ē caritas. bonus. mitis. iuſtus ⁊ miſericors ⁊ cetera ſanctorum inſignia ꝟtutuʒ. que de eo legunt̃. ita homo creatus eſt vt caritatē habeat ⁊ bonus ſit ⁊ mitis iuſtus patiens ⁊ māſuetus quas virtutes quanto quiſꝙ̄ in ſeipō plus habet. tanto ꝓpinquior eſt deo ⁊ maiorem ſui conditoris gerit ſimilitudinē. Si vero quod abſit aliquis ꝑ deuia vitioꝝ ab hac nobiliſſima ſui cōditoris ſimilitudine degener oberret. tunc fiet de eo qđ ſcriptum eſt. Homo cum in honore eſſet non intellexit ⁊c̄. Quis maior honor poteſt eſſe hoīs. ꝙ̄ ꝙ ad ſimilitudinem ſui conditoris cōderet̃. ⁊ eiſdē virtutum veſtimētis veſtiret̃ quibꝫ ⁊ conditor. de quo legitur Dominus regnauit decorem indutus eſt. i. omnium ꝟtutum ſplendore ⁊ totius bonitatis decore ornatus. vel qđ maius pōt eſſe homini dedecus aut miſeria ꝙ̄ vt hac ſimilitudine ſui conditoris amiſſa ad informem ⁊ irrationabilem brutoꝝ iumentorum ſimilitudinem dilabit̃. Quapropter quiſꝙ̄ diligentius attendat prime ꝯditionis ſue excellentiam. ⁊ reuerende ſancte trinitatis ymaginem in ſeipō agnoſcat honoremꝙ̄ diuine ſimilitudinis. ad quā creat⁹ eſt nobilitate moꝝ ⁊ exercitatione ꝟtutū dignitate meritoꝝ habere ꝯtē

dat. vt qñ apparebit tunc ei ſimilis ap
pareat qui eũ mirabiliter ad ſimilitu/
dinē ſuam in primo hoīe ꝯdidit. mira
biliuſqȝ in ſcđo .i. in ſeipſo reforma/
uit. Hec in libro de ſpũ ꝛ anima. Ecce
quō per virtutum decorem ꝓmouemur
ad dei ſimilitudinē ꝛ vnimur cũ ipſo.
ꝛ efficimur filij dei. ꝛ denominamur.
ꝓpter hoc etiam dij ſumus. non quidē
naturaliter ſed per gratiam ꝛ adoptiue
De hoc per quendam ſic dr̃ Sãctimo
niavite ſiue virtutes animã deuotã ꝓ/
mouent ad dei aſſimilationē. Aſſimi
latio aũt dei perficit homini dei denoi/
natōem vt homines dicanẗ dij ſicut ip
ſe deus eſt dictus. non tñ naturaliter.
ſed adoptiue. hec ille H Unde in
rebꝫ humanis principale bonũ eſt vir
tus que deo ſemꝑ inherere facit. Econ
trario vero peccatuȝ a deo nos ſepans
malo dyabolo facit copulari. Qđ te/
ſtaẗ Theodorus abbas in ſua collatōe
ſic dicēs. Nihil in rebꝫ dumtaxat hu
manis principale bonũ credenduȝ eſt
niſi ſola virtus animi que fide ſincera
nos ad diuina perducens illi incōmu
tabili bono facit iugiter inherere. Et
econtrario nihil malum dicendum eſt
niſi pctm̃ ſolum qđ a bono deo nos ſe/
parans malo facit dyabolo copulari.
hec theodorus in collatōe ſua. Feſtina
re ergo debemus cum omni diligentia
ad reſiſtendũ peccatis ac vitijs ꝛ adhe
rendum virtutibꝫ. qꝛ ſicut virtutes ſu/
os amatores pulcros ꝛ ſplēdidos red
dent in futuro ſeculo. ita vitia ad illaȝ
perhennē manſionē tenebroſos ac im
perfectos tranſmutent. Unde paſun/
cius abbas in ſua collatōe ſic dicit. Fe
ſtinare debemus omni inſtantia vt in/
terior quoqȝ noſter homo vitioꝝ diui/
tias quas in anteriori ꝯuerſatōe ꝯtra/
xit vniuerſas abijciat atqȝ diſpergat q̃
corpori atqȝ anime iugiter coherentes
ꝓprie noſtre ſunt. ac niſi adhuc in hoc
corpore ꝯſtitutis a nobis abiecte fue/
rint ꝛ abſciſe. etiã poſt exceſſum nos
non deſinent ꝯmunicari virtutes. vel
ipſa caritas que eoꝝ fons eſt in hoc ſe/
culo ꝯquiſita poſt fineȝ huius vite pul
crum ac ſplendidũ amatorem ſuũ red
dent. Ita vitia ad illam perhennē com
moratōem obfuſcatã mentem quodã
modo coloribꝫ totam infectãqȝ tranſ/
mutent. Pulcritudo enim vel diffORmi
tas aīme virtutũ vel vitioꝝ gignẗ qua
litate. ex quibꝫ quidaȝ attractus color
aut ita ſplendidam eam reddet vt a ꝓ
pheta mereaẗ audire. Et ꝯcupiſcet rex
decorem tuum. Aut certe tetram feti/
dam atqȝ deformē. ita vt fetoreȝ ꝓprie
turpitudinis ipſa ꝯfiteaẗ ꝛ dicat. Cō/
putruerunt ꝛ corrupte ſunt cicatrices
mee a facie inſipientie mee. Et id cir/
co he ſunt ꝓprie noſtre diuitie que cum
anima iugiter ꝯmoranẗ. quas nobis
regum nullus hoſtium nec ꝯferre pote
rit nec auferre. he ſunt ꝓprie diuitie no
ſtre quas nec ipſa mors quidem vale/
bit ab anima ſeꝑare. hec paſunci⁹. Unñ
vere diuitie nō ſunt res terrene. ſȝ virtu
tes quas aīa poſt hanc vitam ſecum de
fert vt in eternũ viuere poſſit Teſte be
ato bern. qui dr̃. Uere ſunt diuitie q̃s
fidelis aīa ſecũ portat vt in eternuȝ vi/
uat J Ad amorē etiam virtutum
hortaẗ Johannes abbas montis ſinai
ſic dicens. Sit tibi pater ſpũs dei qui
ad onus peccatoꝝ tuoꝝ tecũ collabora
re vult ꝛ etiam pt̃. mater vero tua ſit cō
punctio a ſordibꝫ lauare valens. Fra
ter vero qui ad curſum ꝛ viam ſupernã
tecum collaborat ꝛ coartaẗ. Poſſide
vxorē ineuulſibilē memoriã mortis.
Filij vero tui dilectiſſimi ſint. ſuſpiria
cordis ꝛ gemitus. Seruũ poſſide cor
tuum. amicos vero ſanctas virtutes.
que quidem in tempore exitus tibi ꝓ/

deſſe poſſunt. ſi tibi amice fuerint. Hec eſt generatio querentiū dñm. hec iohānes. Et notandū ꝙ ille virtutibꝰ pollet qui ex alia ꝑte vitiis nō ſubiacet nam virtus vna. ſine alia. aut oīno nulla eſt aut imꝑfecta. hec tangit beatus grego. xxij. moral. ſic dicens. Quiſquis virtute aliqua pollere dr̄. tūc veraciter pollet. cū vitiis ex alia ꝑte non ſubiacet. nam ſi ex alia ꝑte te vitiis ſubdit̄. nec hoc eſt ſolidū. vbi ſtare putabat̄. vnaqueqꝫ eñi virtus tanto ſola minor eſt. quanto deſint cetere. nā ſepe quoſdam pudicos quidem vidiſſe nos ↄtingit. ſed non miſericordes. quoſdā q̄ſi miſericordes. ſed nequaqꝫ iuſtos. quoſdam vo q̄ſi iuſtos ſed in ſe potius qꝫ in domino ↄfidentes. Certū eſt. qr nec caſtitas in eius corde vera eſt. cui humilitas deeſt. quippe qr ſuꝑbia ſe intrinſecus corrūpente ſemetipſum diligens a diuino amore fornicatur. nec humilitas vera eſt. cui mīa iuncta non eſt. qr nec humilitas dici debet. que ad paſſionē fraterne mīe neſcit inclinari. Nec mīa vera eſt. que a rectitudine iuſticie aliena exiſtit. qr que poteſt ꝑ iuſticiam pollui. neſcit ꝓculdubio ſibipſi miſereri. nec iuſticia vera eſt. que fiduciam ſuā non ↄditore oīm. ſed in ſe fortaſſe aut in rebꝰ ↄditis ponit. qr dū a creatore ſpem ſubtrahit. ipſe ſibi principalis iuſticie ordinem ꝑuertit. vna itaqꝫ virtus ſine alia aut oīno nulla eſt aut imꝑfecta. hec gregorius. Sed ⁊ hoc ſciendum ꝙ magna eſt virtus virtuoſum exiſtere. ⁊ tū vanam gloriam. que ex hoc venit contemnere. Unde beatus auguſtinus. Virtutes habenti magna virtus eſt contemnere vanam gloriam. contemptus eñi eius in conſpectu dei eſt. nam recte viuere ⁊ nolle laudari. quid aliud eſt. qꝫ inimicum eſſe rebus humanis. pertinet ad oculum mundū non intueri. in recte faciendo laudes hominum non habet ſimplex cor id eſt mundum cor. niſi qui tranſcendit humanas laudes ⁊ illum ſolū intuet̄ cui recte viuit. qui ↄſcientie ſolus inſpector eſt. nihil conſequentius ſiniſtra videt̄ ſignificare. qꝫ ipſam delectationem laudis. neſciat ſiniſtra. i. ſe non immiſceat conſcientie tue laudis humane appetitio. hec auguſtinus. Et ſic habemus de virtutibꝰ ⁊ eius effectibꝰ.

Filius

Scire cupio que virtus ſit prima quam ꝓficientes debent aggredi vt ad ceteras virtutes ſequentes venire poſſint.

Capitulum .II. Pr R.

DEbes ſcire qđ prima virtus ⁊ per quā ꝑuenit̄ ad alias virtutes eſt timor domini. De quo per pſalmiſtam. Initium ſapientie timor domini. ipſe eñi timor totius religionis eſt exordium. ſine quo nullum bonum poterit pullulare vel manere. Teſte beato bernardo qui ait. Sine timore que gratiarum prima eſt. ⁊ totius religionis exordiū nullum bonum pullulare poterit vel manere. omne eñi virtutū edificium vergit in precipitium. ſi huius gratie amiſerit fundamentum. Quid plura ↄnexa ſunt timor ⁊ religio nec alterum ſine altero poteſt remanere. ꝑ timorem eñi mūdo renunciamus. noſmetipſos abnegamus. crucem noſtram poſt dominum portamus. hec bern̄. Naȝ timor dñi expellit peccatum ab homine. ⁊ nihil cō ſeruat ita a vitiis immunes ſicut hec virtus. Unde ꝑ ſapientem dr̄. Timor domini expellit peccatum. Nam qui ſine timore eſt nō poterit iuſtificari. Unde beatus iheronimus. Nulla res ab omni peccato ita nos ſeruet immunes

ſicut timoꝛ dñi ⁊ moꝛs ſupplicij. hec ibe
ro. Qui enim fidē dei habent timēt ſup
pliciū. qui timent ſuppliciū ꝯtinent ſe
a peccatis. ⁊ ꝯſequenter a terrena af-
fectōe ſe diſiungūt. De quo per maxi
minū ſic dꝛ. Qui credit dño timet ſup
pliciū. qui vero timet ſupplicium abſti
net ſe a vitijs. ſuſtinet tribulatiōem. q
vero ſuſtinet tribulatōnem habebit in
deo ſpem. ſpes aūt in deo ſepat ab om̄i
terrena affectōe. ab hac vero mens ſe-
para habebit circa deū caritatem. hec
maximinus. Per timoꝛē etiā dñi ad
pñiam agendā. ad bene operandū cō-
pungimur. ⁊ ad mundū relinquendū
animamur. Qđ affirmat quedā gloſ.
ſic dicens. Per timoꝛē quippe ſanctū
ad bene operandū ꝯpungimur ⁊ ad o-
diū omniū viſibiliū ⁊ ꝯcupiſcibiliū ⁊
ꝓprij coꝛpoꝛis ⁊ ꝓprie voluntatis inui-
tamur. ⁊ ad agendā penitentiam ⁊ ad
mundū relinquendū animamur. ⁊ ſol
licitudine implemur ad ſeruiendū deo
ſine negligētia die ac nocte. hec gloſa
Qui igit̄ iuſticiam deſiderat ⁊ legem
dei cuſtodire ac ꝯſeruare timoꝛē eius
⁊ amoꝛē ſtudeat habere. qꝛ difficulter
ſine timoꝛe poterit quis iuſticiā ac pre
cepta illius cuſtodire. De quo baſiliꝰ.
Difficile iuſticia ſine timoꝛe cuſtodit̄
non illum timoꝛē qui tp̄alia bona ſi-
bi ſubtrahi ꝑtimeſcit. quē perfecta di
lectio foꝛas mittit. ſed timoꝛē dñi ſan
ctū qui pmanet in ſec̄la. quo iuſtus de
um quanto ardentius diligit tanto ſo
lertius offendere cauet. Dicit ⁊ inde
caſſiodoꝛus. Cum audis ꝙ dñs tuus
dulcis eſt. attende quid diligas. Cum
audis rectus attende quid timeas. vt
amoꝛe ⁊ timoꝛe dei exercitatus legem
eius cuſtodias. Et ſm̄ beatum auguſt.
Conſiderandū eſt ꝙ per timoꝛē plene
bona vita retinet̄. per bonā vitam bo-
na ꝯſcientia ꝯparatur. per bonam ꝯſciē
tiam nulla pena timetur. diſcat time-
re qui non vult tremere. hec auguſtinꝰ
Unde notandū ꝙ ipſe timoꝛ locū pre
parat caritati. cū aūt caritas cepit in
coꝛde hominis habitare expellit timo
rem qui prius locum caritati prepaue
rat. quantū enim caritas creſcit timoꝛ
decreſcit. ⁊ quanto caritas fit in coꝛde
feruentioꝛ. tanto feruentius timoꝛ fo
ras pellit̄. Neceſſe ē ergo vt intret pri
mo timoꝛ per quem veniet caritas. oc-
cupet coꝛ vt inducat caritatē. De hoc
beda ſuper illo verbo iohannis Timoꝛ
non eſt in caritate. ſic dicit. Quid di-
cemus de illo qui cepit timere diē iu-
dicij. ſi perfecta in illo eſſet caritas nō
timeret. perfecta eñi caritas pfectā fa
ceret iuſticiam ⁊ non haberet quare ti
meret. imo haberet quare deſideraret.
vt tranſeat iniquitas ⁊ veniat regnum
dei. Et ergo timoꝛ non eſt in caritate.
ſed in qua caritate non inchoata. in q̄
ergo non pfecta. qꝛ perfecta caritas in
quit foꝛas mittit omnē timoꝛē. Ergo
incipiat timoꝛ. qꝛ initium ſapīe timoꝛ
dñi. Timoꝛ quaſi locū prepat caritati
cum aūt cepit caritas habitare. pellit̄
timoꝛ qui ei prepauit locum. quantū
eñi creſcit illa. ille decreſcit. ⁊ quantū
illa fit interioꝛ timoꝛ pellit̄ foꝛas. ma
ioꝛ caritas minoꝛ timoꝛ. minoꝛ caritas
maioꝛ timoꝛ. Opus eſt ḡ vt intret pri-
mo timoꝛ per quē veniet caritas. Occu
pet ḡ coꝛ tuū vt inducat caritatē. iā fa-
cta ſecuritate per caritatē in aīo / quale
gaudiū nobis ē vel in hoc vel in futuro
ſeculo. quis nobis nocebit plenis cari
tate. Videte quō exultet apl's de ipſa ca
ritate. quis nos inq̄t ſepabit a caritate
xp̄i. tribulatio an anguſtia. hec beda
¶ Sciendū ꝙ ſpēs timoꝛis ſunt ſex
Primus eſt timoꝛ naturalis quo timꝫ
quilibet naturalr̄ nociuū nature. iſte ti
moꝛ nec eſt bonus nec malus. qꝛ non

ſubeſt libero arbitrio. Secūdus timor eſt
hūanus. quo timet quis pelli ſue plus
debito. hic eſt malus ⁊ qñq3 venialis
⁊ qñq3 mortalis ſm ꝙ amor huius vi
te ex quo orit̃ minor vel maior ē. Mor
talis vt cū q̃s potius peccaret morta-
liter q̄3 amitteret vitā ſuam. Venialis
vt cū quis faceret prius veniale pctm̄
q̄3 mitteret ſe occidi. Tercius timor ē
mundanus quo timet aliquis nimis
reb9 ſuis hic ſimiliter malus eſt. naſ-
cens ex amore rez tempaliū ⁊ eſt qñq3
mortalis. qñq3 venialis penitus eodē
modo quo dictū eſt de humano. Quar
tus eſt timor ſeruilis quo quis timet
peccare ꝓpter gehēnā principaliter.
De quo timore dr̃ hugo de ſancto vi
ctore. Seruilis timor eſt ꝓ euitanda
pena abſtinere a malo. retenta mala vo
luntate. qḋ beatus augu. confirmat ſic
dicens. Quando tm̄ pene non amore
iuſticie fit bonū. non fit in corde qḋ fi-
eri videt̃ in ope. qñ homo mallet non
facere ſi poſſet impune. hec aug. Quin
tus eſt timor initialis. quo timet quis
⁊ gehēnā ⁊ dei offenſam ⁊ habet qua
ſi duos oculos vnū ad penā alteꝝ ad
deū ⁊ hic eſt pricipalior. De quo dicit
hugo de ſctō victore. Initialis timor
eſt pro euitanda pena cū puerſo opere
etiam puerſas cogitationes reſecare.
Sextus timor ē filialis quo timet q̃s
principaliter offenſam dei vel ſeparatio
nem a deo. De quo dr̃ hugo de ſancto
victore. Filialis timor eſt bono firmi
ter inherere eo ꝙ illud amittere nolit
qui ex ſuccedente caritate naſcit̃ vt ip
ſum timere nihil aliud ſit. q̄3 deguſtatū
in caritate bonū iā nolle amittere. Et
hic quidē timor aliquid pene adiūctū
h3. dū in incerto ambulamus. ⁊ pt̄ in
vtramq3 ptē adhuc declinare ſtatus
vite ſue mutabilis. Sed cū mutabili-
tas nulla erit tūc nulla ex incerto ſuſpi
cionis pena inerit. ⁊ timor quodāmo
do ſine timore erit. vbi ⁊ de ſtabilitate
certi erimus ⁊ tm̄ reuerentiā creatori
exhibere nō deſiſtemus. hec hug. ¶
Et notandū ꝙ coiter hoīes vocant̃
primo ad ꝯuerſionē p timorē ⁊ ꝓceſſu
tpis per amorē iuſtificant̃. Teſte beato
bern̄. qui dr̃ timore vocamur amore iu
ſtificamur. nam principiū noſtre ſalu
tis eſt timor dn̄i. de quo naſcunt̃ cete
re virtutes. quouſq3 ad caritatē pueni
at̃. De hoc dr̃ caſſianus principium
nr̄e ſalutis atq3 ſapientie ſm ſcriptu-
ras timor dn̄i eſt. De timore eñ domini
naſcit̃ ꝯpunctio ſalutaris. de ꝯpuncti
one cordis ꝓcedit abrenūciatio. i. con-
temptus oīm facultatum. de nuditate
humilitas ꝓcreat̃. de humilitate mor-
tificatio voluntatum generat̃. de mor-
tificatione extirpāt̃ atq3 marceſcūt vi
tia. de vitioꝝ expulſiōe v̄tutes fructifi
cāt atq3 ſuccreſcūt. De v̄tutū pullulati
one puritas cordis acquirit̃. per cor-
dis puritatem apoſtolice caritatis per
fectio poſſidet̃. hec caſſianus ¶
Sciendū ꝙ ſicut in vita huius ſeculi
audacia fortitudinē pit. ita in via dei
audacia debilitatem. ⁊ ſicut in via ſe-
culi timor debilitatem. ita in via dei ti
mor fortitudinem gignit. Hec tangit
beatus gregorius. x. moral. ita dicēs.
Via dei a timore incipit̃ vt ad fortitu
dinem deueniat̃. nam ſicut in via ſecu
li audacia fortitudinem. ita in via dei
audacia debilitatē parit. ⁊ ſicut in via
ſeculi timor debilitatem ita in via dei
timor fortitudinem gignit. Salomo-
ne atteſtante qui ait. in timore domini
fiducia fortitudinis. Timor quippe do
mini eſſe fiducia dicitur fortitudinis.
quia nimirum mens noſtra tanto va-
lentius terrores rerum temporalium
deſpicit. quanto ſe auctori earundem
temporalium veracius per fortitudi-

nem ſubdit. que in timore domini con
ſtituta non inuenit extra quod metuat
qꝛ dum recto metu ↄditori omniū iun
git᷑. poteſtate quadam ſupꝛ omnia ſub
leuat᷑. hec grego. Juſti etiam viri cuꝫ
intente ↄſiderāt quomō aſſiſtere opoꝛ
teat coꝛam diſtricto iudice valde pri‑
meſcunt. reducunt nāqꝫ ad memoꝛiaꝫ
praua opa que fecerunt. ⁊ qualiter di
ſtricta illa deus dijudicat attendunt ⁊
perituros ſe abſqꝫ dubitatōe preſciūt
ſi remota pietate reducent᷑. Qδ idem
beatus grego. viij. moꝛa. tangit dicēs
Juſtoꝝ mens ſꝑ ſollicita venturo exa‑
mini intendit. omne namqꝫ qδ agunt
metuunt. dū caute ↄſiderant qui ante
quantū iudicem ſtabunt. intuent᷑ potē
tiam illius magnitudinis. ⁊ pēſant q̄n
to reatu ↄſtricti ſint ꝓpꝛie infirmitatis
enumerāt mala ꝓpꝛij operis ⁊ ↄtra hec
aggregantur bona ↄditoꝛis. ↄſiderāt
praua que diſtricte iudicet. bona opa
q̄ꝫ ſubtiliter penſet. ⁊ pituros ſe abſqꝫ
ambiguitate preſciunt ſi remota pie‑
tate iudicent᷑. qꝛ hocipſm quoqꝫ iuſte
ꝙ videmur viuere culpa eſt. ſi vitā no
ſtram cū iudicat hanc apud ſe diuina
miſcδia non excuſet. Hinc in eodem
libꝛo ſcriptū eſt Aſtra non ſunt mūda
in ↄſpectu eius. qꝛ apud deuꝫ diſtricte
iudicāti ipſi quoqꝫ maculas inquina‑
tionis habent qui per mundiciaꝫ ſan
ctitatis lucēt. Contemplant᷑ igitur q̄ꝫ
diſtrictius iudex veniat qui dum vi im
menſe magnitudinis coꝛdiū ſecreta il
luminat. om̄es ante oculos culpas re
ducit penſant quanta illi ſit verecūdia
in ↄſpectu tūc totius generis humani
angeloꝝ omniūqꝫ archangeloꝝ ↄfun‑
di perpendunt. qui poſt ↄfuſionē cruci
atus maneat ⁊ deficienter carnem ge‑
henna ↄſumat. hec greg. Penſant eti‑
am electi ⁊ iuſti viri a quanta beatitu‑
dine ad quantā coꝛruptionis ſue miſe

riam ceciderunt. perpendunt nāqꝫ nō
que in hac vita tolerant. ſed metuunt
ne poſt hanc vitam grauioꝛa patiant᷑.
lugent qꝛ in hoc exilio ⁊ ſeculo detinē‑
tur. timent ne ⁊ cum exilium relinqui
tur moꝛs eterna ſubſequat᷑. Sed ele‑
ctoꝝ animus debet talem metum ⁊ do‑
loꝛem a ſe excutere ⁊ ad ſola eterne pa
trie deſideria ſe extendere pondus foꝛ
midinis abijcere. ⁊ in virtute amoꝛis
dei ſe exercere. Iſta ↄmemoꝛat beatus
grego. xij. moꝛa. exponens illud Job.
Indignatio ſagittaruꝫ domini ebibit
ſpūm meum. ſic dicit. Sagittaꝝ indi
gnatio ſpūm bibit. qꝛ superne ſentētie
electos quos in peccatis inuenit dum
voluerit immutat. vt duriciā ſuā trāſ‑
fixa mēs deſerat. atqꝫ ex ſalutifero vul
nere ſanguis ↄfeſſionis currat. Pen‑
ſant namqꝫ vnde lapſi ſunt. penſant a
quanta beatitudine. ad que coꝛruptio
nis ſue toꝛmenta ceciderunt. ⁊ non ſo
lum gemunt in his que ſuſtinent. ſꝫ in
ſupꝛ metuūt hoc qδ diſtrictus iudex de
linquentibꝫ de gehenne ignibꝫ minat᷑
Unde ⁊ recte per iob ſubdit᷑. Et timo
res tui militant ↄtra me. Juſtoꝝ mēs
non ſolum perpendit qδ reſtat. videlꝫ
qualia in hac vita patit᷑. metuit. ne pꝰ
hanc grauioꝛa patiat᷑. luget. qꝛ in hu
ius cecitatis exilio a padiſi gaudijs. ti
met ne ⁊ cum exilium relinquit᷑ moꝛs
eterna ſubſequat᷑. Jam ergo ſententi
am tolerat in pena. ſed minas adhuc
venturi iudicis timet ex culpa. Hinc
p̄s. ait. In me tranſierūt ire tue ⁊ ter
roꝛes tui ↄturbauerūt me. Interni q̄p
pe iudicis poſtq̄ꝫ ire pertranſeunt etiā
terroꝛes perturbāt. qꝛ iam aliud de dā
natōe patimur. ⁊ adhuc aliud de eter
na vltione foꝛmidamus. Unde dicit᷑
Et terroꝛes tui militant contra me. ac
ſi aperte diceret. percuſſus quidem de
preſentibus doleo. ſed in hoc doloꝛ ſit

grauis quia in pena poſitus adhuc ſup
plicia eterna pertimeſco. Debet tñ a me
tu ⁊ dolore aĩmus excuti ⁊ ad ſola eter
ne patrie deſideria extendi. Tunc enĩ
nobilitatẽ noſtre regenerationis oſten
dimus. ſi patrem diligimus. quẽ nũc
ſeruili mente vt dominũ formidamus
Unde per paulum dr̃. Non accepiſtis
ſpiritum ſeruitutis. iterũ in timore ⁊c̃
Pondus itaqꝫ formidinis mẽs electi
poſtponat. in virtute ſe amoris exerce
at. reuocationis ſue dignitatem deſide
ret. ad conditoris ſui ſpem anhelet. quez
quouſqꝫ conſpicere non valet eternitatez
eius neceſſe. i. vt intimum cibum ſuũ
eſuriens expectet. hec gregorius Qui
igit̃ in peruerſa vita ſe conſtitutum conſi
derat. timeat incidere in gehennam ⁊
ideo vitam ſuam emendando ⁊ penitẽ
do corrigat. Qui vero iam virtuoſe vi
uit ⁊ in ſtatu proficiendi eſt timeat ne
ab eodẽ ſtatu. per ſuam negligentiam
corruat. Oportet enĩ ſcḋm apoſtolum vt
cum timore ⁊ tremore noſtram ſalutẽ
exerceamus ac iugiter in tali ſalubri
metu perſeueremus. Sic igitur habe
mus de timore. Filius.

Vellez ſcire que virtus primo ori
tur de timore.

Ca. .III. Pater.

Debes ſcire qḋ
ex timore dñi procedit ſiue o
ritur bona voluntas. qui enĩ timet pro
ſuis exceſſibꝫ damnari ſeu a deo ſepa
ri. mutat voluntatem ſuam prauam in
bonã ⁊ ſicut timor eſt initiũ oĩm virtu
tum ſic etiam bona voluntas eſt origo
⁊ mater oĩm bonorum. Hoc ꝓbat be
atus bernardus ſic dicens. Bona volũ
tas in aĩo eſt origo oĩm bonorũ ⁊ oĩm
mater virtutuz. ſicut econtrario mala
voluntas eſt origo oĩm viciorum ⁊ ma
lorum ideo cuſtos anime ſue valde ſol
licitius eſſe debet. circa cuſtodiam vo
luntatis ſue. hec bern̄. Unde magnum
⁊ principale donum dei eſt bona volũ
tas. quia quicquid agit̃ non poteſt eẽ
bonum. niſi ex bona volũtate procedat
ſine qua etiaz nemo ſaluari poteſt Vñ
richardus de ſancto victore. Inter
omnia bona que ad ſalutem hominis
ſpectare vident̃. primum ⁊ principale
donum bona voluntas eſſe cognoſcit̃.
per quam in nobis diuine ſimilitudi
nis ymago reperitur quicquid homo
agat bonum eſſe non poteſt niſi ex bo
na voluntate fiat. ſimiliter malum eſſe
non poterit. ſine bona voluntate oĩno
ſaluari nõ potes. cũ bona volũtate peri
re non potes. hec richardus. P

Et notandum qꝫ volũtas corrupta ſeu
inordinata ⁊ conſuetudo mala plurima
ſepe vitia quaſi naturalia in neglecta
conſciencia efficere ſolet. Remiſſa nã
qꝫ voluntas generat mentis leuitatem
ex qua prodeunt inconſtantia morum
leticia vana. cordis laſciuia ⁊ multa a
lia. ⁊ in hunc modum omnia genera
viciorum ex aliquo male voluntatis ef
fectu vel male conſuetudinis ſuam ſin
gula ducũt originem. Iſta commemo
rat beatus bernar. in epiſtola ad carthu
ſienſes ſic ait. Sicut magno aliquan
do labore ⁊ ſtudio perſeuerante virtu
tes trahũtur in affectum ⁊ mentem bo
nam. ſic vicia leuiſſima remiſſioris li
centie opportunitate tranſeunt in con
ſuetudinẽ. ⁊ quaſi naturalia efficiunt̃
ſed nullum vitium eſt naturale. Om
nis vero virtus naturalis eſt. Conſue
tudo tamen vel corrupte vel inalite ne
gligẽtie plurima ſepe vitia quaſi natu
ralia in neglecta conſciã efficere ſolz. nã
remiſſa volũtas facit leuitatẽ mentis.
ex qua ꝓdeũt inſtabilitas mẽtis. incõ
ſtantia morum. vana leticia. ſepe vſqꝫ
ad laſciuiam carnis vel multa alia in

negligentiam vel tranſgreſſionē ꝓpoſi
ti ex leuitatis vitio venientia. in hunc
modū omnia genera vitioꝝ ex aliquo
male voluntatis affectu vel male ꝯſue-
tudinis vſu ſuam ſingula ducunt ori-
ginem. que quanto diutius menti ino
lita eſt. tanto fortius heret ⁊ fortioribꝫ
remedijs indiget. etiam curā inquirit
diligentiorē. hmōi enim peſtes vitio-
rum vſqꝫ in vltimam ſolitudinē ſolita
riū perſequunẗ. ⁊ ſicut bene ꝯcreta vir
tus ⁊ fideliter animo inſidēs poſſeſſo
rem ſuum in nulla deſerit multitudīe
ſic vitium ꝯſuetudinis poſſeſſorē ſuū
liberꝝ eſſe non patiẗ in qualibet ſolitudi
ne. nam niſi pertinaci ſtudio ⁊ prudenti
labore expugnata fuerit ꝯſuetudo ſu-
perari al̄s non poteſt. vinci vix poteſt.
⁊ quomōcunqꝫ ſe ꝯponat animus herꝫ
⁊ in quauis ſolitudine ſecretum vel ſi
lentiū eſſe non patiẗ cordis. hec bern.
Laborare igiẗ debemus vt noſtram vo
luntatē ſi praua ē aut remiſſa corriga
mus. qꝛ ſi inquantum in nobis eſt veli
mus vires ad bene operandū appone-
re ⁊ ꝓmpta fuerit noſtra voluntas. ni-
hil poterit nos auxiliante dn̄o a virtu
te ac bonis operibꝫ ꝓhibere. Unde cri
ſoſt. Poſſibile eſt iuſſa dei implere ſi
tm̄ velimus. Si em̄ inquantum in nobis
eſt vires velimus apponere. maximū
deus adiungit auxiliū. qꝛ ſi ꝓmpta fu-
erit in nobis volūtas. nihil erit quod
nos a virtute poſſit ꝓhibere. hec criſo.
Q Et ſciendū eſt ꝙ voluntas bo-
na ꝓdeſt ad ſalutem hoīm etiam ſi effe
ctū boni operis non habuerit. qꝛ quic
quid vult homo ⁊ non poteſt perficere.
hoc deus ꝓ facto reputat. ſi enim nihil
habet quis dare. det voluntatē quā ha
bet ⁊ totū dedit. De hoc primo dicit
beatus ihero. Voluntas ꝓdeſt. q̄ ſi effe
ctū non habuerit. tn̄ premiū nō amit-
tit Item beatus ambro. Affectus tuus
operi tuo nomen imponit. quicqd vis
⁊ nō potes deus ꝓ facto reputat. Et be
atus augu. Bona voluntas cui non eſt
facultas opis. ſufficit ſibi ipſi. ſufficit
etiā deo. ſi nihil dare habes. da volun-
tatē quam habes ⁊ totū dediſti. Om-
nia ei impleuit qui qd̄ potuit fecit. hec
auguſt. Unde qui habere vult magnū
meritū magnā habeat voluntatem. qꝛ
quantū creſcit bona voluntas tantum
creſcit ⁊ meritū. De hac voluntate di-
cit beatus bern̄. Bona voluntas nec da
ri pt̄ inuito. nec auferri niſi volenti. er
go totum meritum hoīs eſt in bona vo
luntate. Quantū creſcit voluntas tua
tantum creſcit meritū tuum. tantū me
reris quantū vis. fac magnā volunta-
tem ſi vis habere magnū meritū. ita de
us pijſſimus ⁊ miſcōdiſſimus in eo no-
ſtram redemptōem in quo nullus niſi
velit egere pt̄. Amare namqꝫ equalr̄ ⁊
diuites ⁊ pauperes poſſunt. licet equali
ter dare pecuniā non poſſint. Volun-
tas tn̄ bona nō eſt. ſi non opereẗ quod
poteſt. hec bern̄. De hac voluntate etiā
notandū ꝙ ſicut voluntas ſi fuerit viti
oſa in hoīne facit aīam vitioſam. ita ⁊
bona voluntas ſi affuerit efficit animā
bonā. R Que etiā hꝫ q̄tuor gra-
dus. Primus gradus eſt volūtas recta
Scd̄s voluntas valida Tercius deuo
ta. Quartus volūtas plena. In quibꝫ
bone volūtatis gradibꝫ dꝫ aīa deuota
de die in diē ꝓficere ⁊ ſe in illis exerce
re. De hoc per beatū ber. ſic dr̄. Sermo
dei duo operari debet. ⁊ animas vitio-
ſas ſanare. ⁊ bonas ammonere. vitio
ſas dixerim non ad omnes quibus in-
eſt vitium. ſed que vitio ex voluntate
conſentiunt. nec reſiſtunt quantū poſ
ſunt. Bonas dico animas non ſolum
perfectas. ſed etiam incipientes. que
licet vitium habeant. tamen nullo mo
do conſentiunt ſed repugnant. Etta-

les aīe licet ex infirmitate vel ignoran
rantia ſepe cadant. tñ ꝑ bonā volunta-
tem quā habent reſurgūt Hec eſt enim
que bonā facit aīam Si vo voluntas
fuerit vitioſa. vitioſam facit aīam Si
q2 homo ſicut iob ait. Nunquam in eo
dem ſtatu ꝑmanet. aut eñ deficit aut ꝓ
ficit ꝓficiendū eſt in hac voluntate. q2
ipſa eſt de qua ꝓpheta ait. hec eſt via
dñi ābulate in ea. primus gradus hu-
ius vite eſt recta. Secundus valida.
Tercius deuota. Quartus plena volū-
tas. In primo gradu aīa mēte legi dei
ꝯſentit. ſed carne repugnante bonum
qḋ diligit ꝓficere non inuenit. ſed ſepe
malū qḋ odit ꝑ infirmitatez facit. In
ſcḋo gradu aīa non ſolū malū qḋ non
agit odit ſed etiā bonū qḋ diligit licet
cū grauedine fortiter tñ ꝑficit. In ter-
cio gradu iaʒ dilatato corde currit viā
mandatoꝝ dei. ⁊ delectat̃ in eis ſicut
in oībꝫ diuicijs In quarto gradu ſunt
angeli qui ea facilitate qua ſemper vo
lunt plenarie ꝓficiūt. hūc gradū deſi-
derare quidem pt̄. aſcendere nō pt̄ ob
hoc qḋ corpore grauat̃. Qui igit̃ non-
dū voluntatez rectam habet. ſciat q2
impedit eū intentio carnalis. qui ha-
bet rectā ⁊ non validam. ſciat q2 impe-
dit eū mala ꝯſuetudo. qui hʒ deuotam
⁊ non plenā ſciat. q2 impedit eū terre
na inhabitatio Cuius vitioſa eſt volū
tas oret ⁊ dicat. Fiat volūtas tua ſicut
in celo ⁊ in terra. ſe intelligens in ter-
ra. In celo illū autē qui rectam hʒ vo
luntatem. q2 quantū diſtat celū a terra
tantuʒ diſtat voluntas recta a vitioſa.
Item etiā oret qui hʒ voluntatē rectaʒ
ſe intelligens in terrā illum aūt qui in
voluntate valida ē celū. ita de ceteris
vt ſemꝑ intendat aīa ꝓficere. q2 ſicut
damnatus eſt. qui ſemꝑ in vitioſa per-
manet voluntate. ita repꝛehenſibilis eſt
qui in alijs non ſtudet proficere. Hec
berñ. Sed ⁊ hoc circa voluntatē ſcien-
dum. cū eñ vult bonū agere qḋ poteſt
laudāda eſt Cū vo plus vult ꝙ̃ poteſt
corrigenda eſt. cū aūt facere non vult.
qḋ pt̄. excitanda eſt. Iſta cōmemorat
beatus berñ. ſic dicēs. Bona voluntas
cū vult qḋ poteſt laudanda eſt. cū vult
qḋ non pt̄ corrigenda eſt. cū non vult
qḋ poteſt excitanda eſt Hec berñ. ⁊ ſic
patet de voluntate.

Filius.

SCire aūt deſidero que virtus ſe-
quat̃ bonam voluntatem.

Ca. .IIII. Pater S

DE hoc ſcire de
bes. ꝙ ex bona voluntate ꝓce
dit ſuꝑpſius diſcuſſio ſiue dijudica-
tio. omnis namqꝫ voluntas bona odit
malum ⁊ diligit bonū. homo vero ha-
bens bonā voluntatē ad ſemetipſuʒ re-
uertetur ac ſemetipſum diſcutit. ac in
greditur ſecretum conſcientie ſue. ibi
qꝫ omnes defectus. omnes conſuetu-
dines. omnes affectiones. omnes o-
perationes. omnia peccata. tam prete
rita ꝙ̃ preſentia diligenti conſiderati
one examinat ⁊ examinando inſpicit
⁊ ſi quid minus rectum apud ſe inue-
nerit ſtatim penitendo punit. Neceſſe
eſt enim vt homo in ſuis operibus ſit
prouidus ⁊ circumſpectus ⁊ quotidia
na diſcuſſione cogitationes locutōes
pariter ⁊ facta ſua examinet. Quantū
etiam ad bona agenda ſolito ſit alacri
or ⁊ quantum ad temptamenta vincē
da ſit inſtantior. penſet etiam quantū
in virtutibus ꝓficiat. vel quantum de
ficiat ⁊ qualis ſit in affectibꝫ ⁊ qualis
in moribus diligenter attendat Unde
hugo de ſancto victore. Neceſſarium
eſt vt homo in omnibus operibus ſu-
is ſit circumſpectus. ⁊ prouidus et

quotidiana diſcuſſione cogitationes
locutões pariterq̈ facta ſua apud ſe
metipſum examinet. per ſingulos di-
es vitam ſuam ad iudiciũ vocet. mane
q̃n ſurgere debet ꝯſideret quid egerit ꝑ
noctem. In veſpere q̃n cubatum vadit
ꝯſideret quid egerit per diẽ. quantuꝫ
ad bona agenda ſolito alacrioꝛ ſit. et
quantũ ad mala vincenda ſolito ꝯſtan
tioꝛ. vel ſi quod ex his que agenda nõ
erant preſumpſit. hec hugo. Dicit eti-
am beatus bernardus Integritatis tue
ſis curioſus exploratoꝛ. viam tuã quo
tidiana diſcuſſione examina. attende
diligenter quantum ꝓficis vel quantũ
deficis. qualis ſis in affectibus ⁊ qua
lis in moꝛibꝰ. q̈ ſimilis deo. ⁊ q̈ diſſi
milis. q̈ ꝓpe. q̈ longe. non locoꝝ in-
teruallis ſed moꝝ affectibꝰ. Stude a-
gnoſcere temetipſum. qꝛ multo meli-
oꝛ ⁊ laudabilioꝛ es ſi te cognoueris q̈
ſi te neglecto cognoſceres ſydeꝝ cur-
ſus. vires herbaꝝ. ꝯplexiones hoĩm.
naturas animaliũ. ⁊ haberes omnium
celeſtium ⁊ terreſtriũ noticiam ⁊ ſciẽ-
tiam. Redde ergo te tibi. ⁊ ſi nõ ſem
per aut ſepe. ſaltẽ interdum rege tuos
affectus. dirige actꝰ. coꝛrige exceſſus
Ante deũ nihil remaneat in te indiſci
plinatũ. qꝛ ipſe nihil dimittit impuni
tum. pone omẽs tranſgreſſiones tuas
ante oculos tuos. ſtatue te ante te tã q̈
alium ⁊ ſic temetipſum plange. ploꝛa
iniquitates tuas ⁊ peccata quibꝰ deuꝫ
offendiſti. indica ei miſerias tuas. oñ
de maliciam aduerſarioꝝ tuoꝝ. hec ber
nar. Multum nãq̈ placet deo diſcuſ-
ſio vite noſtre. teſte beato auguſtĩo qui
dicit Scio dñe ſcio ꝙ nihil tibi tantũ
placeat in me ſicut diſcuſſio vite mee.

L Sed ſunt nonnulli qui ad co-
gnoſcendã vitam alienã multum ſunt
ſtudioſi. ad ꝓpꝛiam vero vitam coꝛrigẽ
dam deſidioſi. Vñ ꝯtingit ꝙ tales ali
ena ſcientes ſe neſciant. ⁊ quanto ma
ioꝛes exploratoꝛes fuerint alieni meri
ti. tanto magis efficiuntur ignari ſui.
Unde beatus aug. Curioſuꝫ eſt genus
hominũ ad cognoſcendam vitam alie
nam. deſidioſum ad cognoſcendã ſu-
am. Et beatus gregoꝛius Graue nam
q̈ curioſitatis eſt vitium. qui dũ cuiuſ
libet mentem ad inueſtigandã vitam
ꝓximi exterius ducit ſemꝑ ei ſua inti
ma abſcondit. vt aliena ſciẽs ſe neſci
at. ⁊ curioſi animus quanto etiam pe-
ritus fuerit alieni meriti. tanto fiet ig-
narus ſui. V Neceſſe igit̃ eſt qui
vult humilitate ⁊ in ceteris virtutibꝰ
ꝓficere vt ſemetipſum dñudicet ⁊ nõ
alium. Magis quippe namq̈ debet co
gitare quid ſibi deſit de bonis moꝛibꝰ.
q̈ quid abſit alteri. qui enim cogitat
quantũ preceſſerit alium. tumoꝛe ſup-
bie inflat̃. qui vero cogitat quantũ ſibi
adhuc deeſt ingemiſcit ⁊ humiliatur.
Unde beatus bernardus. Si te ad lu-
men veritatis intus in animo ſine pal
patõe dñudices. non dubito quin hu
milieris tu in oculis tuis. ⁊ quanto al
tius ꝓfeceris. tanto amplius inuenies
qđ te humiliat. Dicit etiam beatus au
guſtinus. Magis cogitare deberis q̃d
vobis deſit q̈ quid vobis aſſit. qđ ha-
bes vide ne ꝑdas. qđ non habes ſuppli
ca vt habeas. In quantis ſis minoꝛ ti
bi cogitandũ eſt. non in quãtis ſis ma
ioꝛ. ſi eñ cogitas quantuꝫ preceſſeris
aliũ time tumoꝛẽ. Si vero cogitas q̃n
tũ tibi adhuc deeſt ingemiſcis. ⁊ cum
ingemiſcis curaris. humilis eris. tu-
tioꝛ ambulabis. nõ ꝓcipitaberis. non
inflaberis. hec aug. X Quiſquis
aũt deſiderat ad cognitiõem ſuꝑ ꝯſiuꝰ
ꝑuenire tria dꝫ attendere. oĩa namq̈
pctã ⁊ mala q̃ ꝯmittunt̃ aut ꝑ negligẽ
tiam. aut per concupiſcentiam. aut ꝑ
nequiciam perpetrant̃. Circa iſta tria

debet vniuſcuiuſq̄ verſari cogitatio.
debet em̄ quiſq̄ recordari ꝙ negligen
ter cor ſuū ꝙ negligenter tempus ſuū
expenderit. ꝙ malū finē operi ſuo im-
poſuerit. Hec eī tria cū ſumma diligē
tia ſunt obſeruanda. vt. ſ. cor bene cu-
ſtodiat. tp̄s vtiliter expendat. ⁊ finis
bonus ⁊ debitus in omni tp̄e p̄efigat
Item debet recogitare ꝙ negligens
fuit in orōne. ꝙ negligēs in lectione.
ꝙ negligens in operis execucione. in
his em̄ trib' dꝫ vnuſquiſq̄ ſeip̄m dili-
gentiſſime exercere ⁊ excolere. ſi vult
fructum bonū facere ⁊ dare in ſuo tp̄e
Itē debet recogitare. ꝙ negligens ſit
vel fuerit ad penitendū ꝙ negligēs ad
reſiſtendū. ⁊ ꝙ negligēs ad ꝓficiēdū
debet em̄ cū ſumma diligentia deflere
mala ꝯmiſſa. repellere temptamēta di
abolica. ⁊ ꝓficere de vna ꝟtute in aliā
vt poſſit ꝑuenire ad p̄mia eterna. Se-
cundo dꝫ homo recogitare ſi in ip̄o vi
geat vel viguerit ꝯcupiſcentia volupta
tum curioſitatū ⁊ vanitatum Certe tūc
ꝯcupiſcentia voluptatis viget in reli-
gioſo hoīe. qn̄ appetit dulcia viꝫ ciba-
ria ſaporoſa. qn̄ appetit mollia. ſ. veſti
menta delicioſa. qn̄ appetit carnalia vi
delicet oblectamēta luxurioſa. Certe
tūc viget ꝯcupiſcentia curioſitatis in
dei famulo. qn̄ appetit videre pulcra.
qn̄ appetit habere cara Certe tūc viget
ꝯcupiſcentia vanitatis. qn̄ appetit ho-
minū fauorem quando querit huma-
nam laudem quando deſiderat hono-
rem humanum. Iſta oīa debet ſeruus
xp̄i tanq̄ venenuꝫ fugere. qꝛ ſunt indi
ces oīs mali Tercio recogitare debet
homo diligenter qui cupit noticiā ha-
bere ſuiip̄ius ſi in ipſo vigeat vel vigu
erit nequitia iracundie. nequitia inui
die ⁊ nequitia accidie. Certe tūc in re
ligioſo homine viget iracūdia. quan-
do amina in corde vel affectu ſigno vel
verbo vel clamore quātumcūq̄ modi-
cam indignatōem ⁊ ex corde rancorē
ꝓximo ſuo oſtendit. tūc aūt in hoīe re
gnat inuidia. qn̄ gaudet de ꝓximi ad
uerſitate. ⁊ triſtat de eiuſdē ꝓſperita-
te qn̄ letat de malis ꝓximi ⁊ tabeſcit
de bonis ip̄ius. Tūc etiam accidia vi-
get ī religioſo qn̄ fuerit tepidus. ſom
nolentus. ocioſus. tardus. negligēs
remiſſus. diſſolutus. indeuotus. tri-
ſtis ⁊ tedioſus. hec oīa ſeruus xp̄i de-
bet deteſtari ⁊ fugere. qꝛ in his vitiis ⁊
aliis ſupra memoratis ꝯſiſtit perditio
corporis. inquantum aūt magis quiſ-
q̄ in illis que p̄miſſa ſunt ſuam ꝯſciāꝫ
diſcuſſerit tanto ꝑfectior in ſuiip̄ius
cognitione ⁊ noticia erit.

Filius

Poſt diſcuſſionem ꝯſciē ⁊ cogni-
tionē ſuiip̄ius quā ꝯſequit ho-
mo ex diligenti ſui ꝯiudicatione deſi-
derio nūc informari que virtus ſit que
comitat hanc virtutem.

Ca. V. Pater A

Debes ſcire q̄d
humilitas eſt. que hanc virtu-
tem ſequit videlicet cognitionem ſui-
ip̄ius. quia quāto magis homo ſemet
ip̄m diſcuſſerit ⁊ ꝓprias defectus ante
cordis oculos reduxerit. ac congnoue
rit tanto hūilior erit Nā certa noticia
ſuoꝝ defectuū hoīem ſibiip̄i vilē reddit
Vn̄ primo ſciendū q̄d ſit hūilitas Eſt
aūt hūilitas ſcd̄m bern̄. Virtus qua ho-
mo ꝟiſſima ſui ꝯgnitiōe ſibiip̄i vileſ-
cit Et beatus aug. Humilitas eſt ex in
tuitu ꝓprie ꝯdictionis. ⁊ ſui ꝯditoris
volūtarie mētis inclinatio Iteꝫ bern̄.
Humilitas eſt ꝯtemptus ꝓprie excel-
lentie. Notādum aūt eſt ꝙ humilitas
eſt fundamentum omnium virtutum ⁊
bonorum operum. omnis namq̄ ſtru-
ctura bonorum operum ac virtutum ſi

ne hoc fundamento ſubſiſtere non põt.
Unde qui vult edificiũ artum bonorũ
opeꝝ ↄſtruere. dꝫ prius fundamentuꝫ
vere humilitatis ponere. Unde criſo.
Nemo ↄſtruet celſitudinẽ bonoꝝ ope-
rum ⁊ virtutis niſi prius iaceantur fun-
damenta vere humilitatis. Dicit etiã
de hoc caſſianus. Nullo modo poterit
in anima noſtra virtutũ ſtructura ↄſur-
gere niſi prius iacta fuerint vere humi-
litatis fundamẽta. ſine qua etiam hu-
militate nec purgatio peccatoruꝫ. nec
emendatio moꝝ. nec ↄſummatio vir-
tutum poterit apprehendi. Beatus eti-
am aug⁹. ſic dicit. Magnus vis eſſe in-
cipe a minimo. cogitas fabricã erige-
re celſitudinis. de fundamento cogita
humilitatis. hec aug. In hoc g̃ fundo
vere humilitatis erigamus edificium
ſpũale vt creſcat in tẽplum ſanctũ do-
mino. Unde ſcḿ dictum beati bern. bo-
nus fundus eſt humilitas in quo om̃e
edificium ſpũale ↄſtructum creſcit in
templũ ſanctum dño. hec ber. Humili-
tas etiam eſt caput omniũ virtutũ ⁊ ob-
tinet principatũ que ceteras virtutes
in ſuo vigore ↄſeruat. ⁊ ſuſtinet totum
edificiũ fouens corpus bonoꝝ operũ.
Teſtat̃ hoc beatus aug⁹. qui dicit. Hu-
militas eſt caput omniũ virtutũ. ⁊ ob-
tinet primatũ ⁊ principatum ceteraꝝ
tanqꝫ ipſaꝝ ↄſeruatrix. in eo ꝙ ipſa ẽ
perſeuerãtie ꝓpria coadiutrix. De hoc
etiam dicit ambro. Humilitas virtu-
tum omniũ caput eſt. que fouet ⁊ ſuſti-
net bonoꝝ opeꝝ totum corpus. hec ille
Hec igit̃ virtus multum diligẽda eſt
qꝛ valde gratos facit hoĩes eſſe deo ip-
ſa humilitas. teſte beato augu. qui dr̃.
Nihil nos ita gratos deo efficit ſicut
humilitas. ipſa namqꝫ trahit ad ſe cle-
mentiã dei. nam corda humiliuꝫ ipſe
deus libenter inhabitat. Unde dicit be-
atus bernar. O felix humilitas que di-

ad ſe trahit clementiam. ⁊ eius ligat
omnipotentiã. magna ergo virtus hu-
militas. cui dei maieſtas tam facile ſe
inclinat. Et beatus auguſti. Excelſus
es domine ⁊ humiles corde ſunt dom⁹
tua. Qui igit̃ vult eſſe templum dei ⁊
habitaculum ſpũſſancti cum omni ſtu-
dio ⁊ diligentia exerceat ſe in virtute
humilitatis. Ipſa namqꝫ eſt que pre-
parat locum diuine caritati ⁊ grẽ ſpi-
ritusſancti. ꝓpter qđ dicit beatus augu-
ſtinus. Quanto ſumus a tumore ſup-
bie minores. tanto ſumus dilectione
pleniores. qꝛ ſicut aqua ↄfluit ad val-
les. ſic gratia ſpũſſancti ↄfluit ad hu-
miles. Unde caſſiodorus. In vallibus
quippe humilium animaꝝ fontes ma-
nant ⁊ tranſeunt celeſtium gratiarum
qui vero humilis non fuerit grã ſpiri-
tusſancti in ipſo habitare non poterit
De quo beatus auguſti⁹. Si humilis
⁊ quietus non fueris nec põt in te ha-
bitare. nec habere gratiam ſpũſſancti.
Fode ergo in te fundamenta humili-
tatis ⁊ peruenies ad faſtigium carita-
tis. hec auguſtinus. Quia dum mẽs
humana humilitati innitit̃ ꝑfecto ip-
ſa in amore celeſtium inflammat̃ Nã
ſcḿ caſſianum. Amor celeſtium nõ al-
titudini ſublimiũ. ſed humilitati infũ-
ditur animaꝝ. ipſa namqꝫ humilitas
ꝓut dicit Richardus de ſancto victo-
re. ſola eſt que mentẽ diuino accendit
lumine. celeſtiqꝫ inflammat deſiderio
⁊ amore. hec richardus. Non ſolum
autem humiles obtinent a deo gratiã
in preſenti. veꝝetiam gloriam magnã
ↄſequunt̃ a domino in futuro. ad quã
gloriam ſiue patriam celeſtem non po-
teſt aliquis peruenire. niſi prius viam
humilitatis ſtudeat ambulare. De hoc
dicit beatus Auguſtinus. Excelſa eſt
patria. humilis autem eſt via. ergo qui
querit patriam quid recuſat viã. Am-

bula igiꝰ per xp̄i humilitatē vt venias
ad eius eternitatem. vis capere celſitu
dinem dei. prius cape humilitatē. Al-
tus eſt dn̄s. ſi te erigis non tanges illū
ſi te humilies deſcendet ad te. hec aug.
Oportet ḡ vt ꝑ humilitatē aſcendaꝰ
ad celi ſublimitatē. ⁊ qui deſiderat ha
bere primatū celeſtem. neceſſe eſt vt ſe
quaꝰ humilitatem terreſtrem. Vn̄ bea
tus bern̄. Per humilitatē aſcende ad
ſublimitatē. q2 hec eſt via ⁊ nō eſt alia
preter ip̄am. qui aliter vadit cadit po-
tius. ꝙ̄ aſcendit. ⁊ criſo. Quicūq3 de-
ſiderat primatū celeſtē ſequaꝰ humili
tatem terreſtrē. Dicit etiam de hoc yſi
dorus. Homo deſcendas humilitate
vt exalteris ne exaltatus humilieris
humilitas aūt caſum neſcit. lapſuz nō
nouit. humilitas nūq3 lapſuz paſſa ē.
hec yſidorus B Et notandū ꝙ tri
plex eſt hūilitas. ſ. magna maior ma-
xima. Magna eſt humilitas. qn̄ ſe ho
mo apud ſemetip̄m veraciter ꝯtemnit
Maior vero qn̄ ſe ꝯtemni ab alijs non
deſpicit. Maxima aūt qn̄ homo ꝯtem-
ptum ſuum non ꝯtemnit. ſed ad modū
ꝯcupiſcit. hos tres modos tangit Ri-
chardus de ſancto victore ſic dicens.
Humilis nāq3 eſt. qui ſeip̄m apud ſe-
metip̄m veraciter ꝯtemnit. hūilior aūt
qui ſe ꝯtemni ⁊ ab alijs nō refugit Hu
milimus vo qui ꝯtemptū ſuū nō ſolū
non ꝯtemnit ſed ad moduz ꝯcupiſcit.
hec ille. De quo dī etiam beatus bern̄.
Verus humilis vilis vult reputari nō
humilis ꝑdicari. gaudet de ꝯtemptu
ſui. Sed ſunt nōnulli. qui quidē pec-
catores ſe eſſe fatenꝰ. pctōres ab alijs
eſtimari nolunt Quod redarguit bea-
tus bernardus adducēs in exemplum
dn̄m noſtrum ſic dicēs. Qui peccatū
non fecit. non dedignatus eſt peccato-
rem ſe reputari. Et nos eſſe volumus
ſed nolumus reputari. Hec bern̄. Sed
qui veraciter ſunt humiles. de ſua de-
ſpectione gaudent ⁊ cū ſe viles in alie
nis oculis ꝯſpiciūt. de hoc intra ſemet
ipſos gratulanꝰ. De talibꝰ dī beatus
gregorius. Qualis quiſq3 apud ſe la-
teat. contumelie illate probant Nam
ſicut ſupbi honoribꝰ ſic plerumq3 hu-
miles ſua deſpectione gratulanꝰ. cūq3
ſe in alienis oculis viles ꝯſpiciunt id-
circo gaudent. q2 hoc iudicium confir
mari intelligunt quod de ſe ⁊ ip̄i habu
erunt. hec gregorius Unde ſancti vi-
ri magna quidem agunt. ſed per humi
litatem in corde ſuo infimi ſunt. quod
multum acceptum eſt deo. Teſte beato
iheronimo qui dī. Nihil eſt quod nos
deo ⁊ homibꝰ ita gratos faciat ꝙ̄ ſi vi
te merito magni ⁊ humilitate infimi
ſimus. hec iheronimus. C Sed
hec virtus valde rara ē. vt magna qui
dem operantem ſe tn̄ nō magnum eſti
mare. mirabilez in virtutibꝰ coram a
lijs apparere. ⁊ tamen ꝯtemptibilem
ſe reputare. Unde beatus bernardus.
Magna ⁊ rara virtus vt magna licet
operātem magnum te neſcias. ⁊ mani
feſtam oībꝰ tuam te ſolum latere ſan-
ctitatem. mirabilem te apparere ⁊ cō-
temptibilez te reputare. hec beatus ber
nardus. Perfecti etiam viri ⁊ veraci-
ter humiles ſemper ſtudent in virtuti-
bus proficere. ⁊ hanc humilitatem ſi
bi ſeruant vt ſemper ⁊ in bono profici
ant ⁊ tn̄ nec perfectionis inicia ſe habe
re credant. de hoc richardus de ſancto
victore cū admiratōne quadam ſic ait
O virū perfectum ſummaq3 humili-
tate fundatum. qui ſemper poteſt ⁊ fe-
ſtinando proficere. ⁊ proficiendo feſti
nare. ⁊ hanc ſibi humilitatē ſemꝑ ſer
uare. vt ſemꝑ in bono ꝓficiat. ⁊ tn̄ nec
ꝑfectionis inicia ſe habere credat. hec
richar. D Et notandum ꝙ ne-
mo dz fiduciā hr̄e de aliquo bono ope

te. ſed ſolum ꝯfidere de humilitatis v
tute. Unde dicit iohānes abbas mon
tis ſinay. Noli fiduciā habere in teip
ſo etiam ſi poſſides mundiciā. ſed ma
gis ad humilitatem multam accede ⁊
amplius fiducialiter ages. Nempe ſi
omnē ſcalam virtutū ſcandens aſcen
diſti, ꝓ remiſſione peccatoꝝ exora. De
codē etiam dicit beatus bernar. Inſi
piens ⁊ inſanus eſt quicunqȝ in alijs
vite meritis qȝ in ſola humilitate con
fidit. Unde mater domini noſtri ihēſu
xpi hanc ſolam virtutem in ſe dn̄o pla
cuiſſe ꝯmemorat ſic dicens. Reſpexit
humilitatē ancille ſue ⁊c. Quanto nā
quonaqueqȝ aīma ꝓpter amorē ſui cre
atoris eſt deſpectior in oculis ſuis tan
to eſt precioſior ⁊ acceptior corā ocu
lis ſumme maieſtatis. ⁊ econuerſo qȝ
to precioſior eſt ſibi. tanto vilior deo.
Unde beatus grego. Tanto nāqȝ vna
queqȝ aīma ſit precioſior ante oculos
dei. quanto ꝓ amore veritatis deſpecti
or fuerit ante oculos ſuos. tanto ergo
fit quiſqȝ vilior deo. quanto precioſior
ſibi. tanto precioſior deo. quanto vili
or ſibi ꝓpter eum. qꝛ humilia reſpicit.
⁊ alta a longe cognoſcit E Et ſci
endū ꝓut dicit richardus de ſancto vi
ctore. ꝙ eſt differentia inter humilita
tem ⁊ humiliatōem. Humilitas ē vir
tus qua quiſqȝ ſibi vileſcit interius co
ram oculis dei. Humiliatio vero eſt v
tutis effectus quo quiſqȝ ſeipm̄ abijcit
exterius in oculis ꝓximi. Aliud ē hu
milē eſſe. aliud ē humiliter ſe habere.
illud ꝑtinet ad diſciplinam mentis.
iſtud ad diſciplinā corporis. illud eſt
humilitatis. iſtud eſt humiliationis.
hec richar. Hanc igitur virtutem vere
humilitatis nobis aſſumere debemus
qꝛ ipſa eſt origo ceteraꝝ virtutum. ⁊ il
la virtus in nobis veraciter pullulat ꝗ
in radice ꝓpria. i. in humilitate perdu

rat. Sed ſunt nōnulli qui etiam in ho
noribꝰ poſiti de ſe humilia ſentiunt. ⁊
ſe cinerē eſſe ꝑpendūt. ſed tn̄ coram
hoībus eſſe viles apparere refugiūt Et
ſunt nōnulli qui quidem viles videri
ab hominibꝰ appetunt. ſed apud ſe in
trinſecus quaſi ex ipſo merito oſtenſe
humilitatis intumeſcunt. que vtraqȝ
elationis genera a quolibet deuoto hoī
ne ſunt repellenda. De hoc beatus gre
go. xxviij. moral. exponens illud. Nō
audebunt eum ꝯtemplari omnes qui
ſibi videnꝉ eſſe ſapientes. ſic dr̄. No
tandū ꝙ non ait. Et non audebunt eū
ꝯtemplari ſapientes ſed qui ſibi vidē
tur eſſe ſapientes. Quibꝰ videlicꝫ ver
bis non peritos quidē ſed arrogantes
inſinuat Viri namqȝ arrogantes ⁊ do
cti cū recte non viuunt ſed tn̄ recte di
cere doctrine impulſionibꝰ ꝯpelluntur
ipſi damnationis ſue aliquo mō preco
nes ſunt. qꝛ dum ea que agere reſpuūt
predicantes inſinuant. ſuis vocibꝰ dā
nantes dānant. Unde ſumma cura eſt
ꝓuidendum ne accepta ſapientia cuꝫ
ignorantie tenebras illuīat lumen hu
militatis tollat. ⁊ ipſa ſapīa eſſe neq̄
at. ꝗ ⁊ ſi virtute locutionis fulgeat. ela
tōis tn̄ velamīe cor eloqn̄tis obſcurat.
Quia vo origo oīm virtutū huīlitas ē
illa in nobis virtus veraciter pullulat
que in radice ꝓpria. i. in humilitate ꝑ
durat. A qua nimirꝫ ſi abſcidiꝉ areſcit
qꝛ viuificantem ſe in intimis humorē
caritatis perdit. Intueri libet quanta
virtutum munera dauid perceperat at
qȝ in his omnibꝰ qȝ fortis humilitati
ſeruiebat. quem em̄ non extolleret ora
leonum frangere. deſpectis prioribus
fratribus eligi. reprobato rege ad reg
ni tabernacula vngi. vno lapide goly
am ſternere. ⁊ cetera que geſſit. ⁊ tam̄
cum archam dei iherūſalem reuocat. ꝗ
ſi oblitū ſe prelatū omnibꝰ admixtus

populis ante archam ſaltabat Et quia
coram archa ſaltare vt creditur vulgi
mos fuerat. rex ſe in diuino obſequio
pſaltando rotat. Ecce quē dñs cūctis
ſingulariter ꝑtulit ſeſe ſubdendo ⁊ ab
iecta exhibendo ꝯtemnit. non prāos re-
gni ad memoriam reducit. non ſubdi
torꝫ oculis ſaltando vileſcere metuit.
non ſe honore ꝑlatū ceteris añ eius ar
cham qui honorem dederat recognoſ-
cat coram deo egit debilia ⁊ extrema.
vt illa ex humilitate ſolidaret. que co-
rā hoīb gesserat fortia Quid de eius
factis ab alijs ſentiat ignoro. Ego da
uid ſaltantem plus ſtupeo. q̄ꝫ pugnan
tem. pugnando quippe hoſtes ſubdit.
ſaltando aūt corā dño ſeipſm vicit. quē
michol Saul filia adhuc ex tumore re
gij generis inſana cū humiliatū deſpi
ceret dicēs Quā glorioſus fuit hodie
rex iſrahel diſcooperiens ſe ante āncillas
ſeruorꝫ ſuorꝫ ⁊c. ꝓtinus audiuit viuit
dñs. q2 ludam añ dñm ⁊ vilior fiam
pluſq̄ꝫ factus ſum. eroq; humilis in o-
culis meis ac ſi apte dicat. Vileſcere
coram hoīb appeto. q2 ſeruare mihi
coram deo ingenuitatem ꝑ humilita-
tem quero. Sunt ꝟo nonnulli. qui de
ſemetipſis humilia ſentiunt q2 in ho-
norib poſiti nihil ſe eſſe niſi cinerem
fauillamq; ꝑpendūt. ſed tñ corā hoīb
viles apparere refugiūt Et ſunt nōnul
li q̄ viles videri ab hoīb appetūt atq;
omne qđ ſunt deiectos exhibendo ſed
ꝯtemnunt. ſe tamē apud ſe introrſus.
quaſi ex ip̄o merito hūilitatis ⁊ vilita
tis intumeſcunt ⁊ tanto magis in cor-
de elati ſunt. quanto amplius in ſpecie
humilitatis vel vilitatis elationē pre-
munt que vtraq; elationis vnius bella
circūſpectione magna dauid deꝑhen-
dit mira virtute ſuꝑauit. q2 eñ de ſeip
ſo intus humilia ſentiens honorē exte
rius non quereret inſinuat dicens. Lu-
dam ⁊ vilior fiam plus q̄ꝫ factus ſum
Et q2 ꝑ hoc ꝙ vilem ſe exterius ꝑbuit.
nequaq̄ꝫ exterius intumeſcat adiūgit.
Eroq; humilis in oculis meis ac ſi di
cat Qualē me exterius deſpiciens ex
hibeo. talē me interius attēdo. bene er
go dr. Non audebūt ꝯtēplari omnes
qui ſibi vident eē ſapientes Contem-
plari eñ dei ſapientiā nō poſſunt. qui
ſibi ſapientes vident. q2 tāto ab eius
luce longius ſunt. quanto apud ſemet
ipſos humiles non ſunt. q2 dū eorum
mentib tumor elationis creſcit. aciē
ꝯtemplationis claudit. ⁊ vnde lucere
ſe pre ceteris eſtimant. inde ſe lumine
veritatis priuāt. Si ꝟo veraciter ſapi
entes eſſe atq; ſapientiam ꝯtemplari
appetimus. ſtultos nos humiliter re-
cognoſcamus. relinquamus noxiam
ſapientiam. diſcamus laudabilē fatui
tatem. Hinc quippe ſcriptū eſt. Stul-
ta mūdi elegit deus vt ꝯfundat ſapien
tes. Hinc rurſum dr. Si quis videt
inter vos ſapies eſſe. in hoc ſeculo. ſtul
tus fiat vt ſit ſapiens. hec greg. F
Et notandū ꝙ virtus humilitatis val
de neceſſaria eſt ꝑlatis. qui ꝑſunt ſub
ditis ⁊ cū aliquis temptat vitio elati
onis. ꝑ humilitatē cordis debet repri
mere faſtum tumoris. Unde ſancti vi
ri cū ꝑſunt ceteris ꝑ hoc non gaudent
hoīb preeſſe ſed ꝓdeſſe ⁊ cū timeri a
ſubditis appetunt. ideo hoc faciūt. q2
ip̄os ſubditos deū minime timere de-
prehendunt vt ſaltem humana formi-
dine peccare metuant. qui deū offende
re non formidant Cū vero deeſt a ſub
ditis vitium. quod corrigat. non ſolū
ab eis metui ſꝫ honorari pluſq̄ꝫ neceſ-
ſe eſt refugiunt. ⁊ q̄uis hos hoīb pre
latos gloria poteſtatis oſtendat. interi
us tñ per merorem ſecretū ſacrificium
domino ꝯtriti cordis offerūt. De tali
bus poteſtatib beatus gregorius. xxj

moꝛa.ſic dicit. Potentibꝰ viris mag-
na eſt virtus humilitas ꝯſiderata eq̄li
tate ꝯditionis.omnes namqꝫ hoīes
natura equales ſumus.ſed acceſſit di
ſpenſatoꝛio oꝛdine vt quibuſdā p̄ela
ti videamur. Si igit̃ hoc a mēte depri
mimus qđ tempoꝛaliter acceſſit inue-
niemus citius qđ naturaliter ſumus.
Plerumqꝫ enim ſe animo accepta po-
teſtas obijcit.eumqꝫ tumidis cogitati
onibꝰ fallit.manu igit̃ humilime con-
ſideratōis deprimendus eſt tumoꝛ ela
tionis.naꝫ omnes hoīes natura equa
les genuit.ſed varietatē meritoꝝ oꝛdi
ne alijs.alios diſpenſatio occulta poſt
ponit. Ipſa aūt diuerſitas q̄ acceſſit ex
vitio recte eſt diuinis iudicijs oꝛdīata
vt q2 omnis homo iter vite non gradi
tur.alter ab altero regat̃. Sancti aūt
viri cum p̄ſunt non in ſe poteſtatem
oꝛdinis ſed equalitatē ꝯditionis atten
dunt.nec p̄eeſſe gaudent hominibus
ſed ꝓdeſſe.homo quippe animalibꝰ ir-
rationabilibꝰ.non aūt ceteris homini
bus p̄latus eſt. Unde dr̄.terroꝛ veſter
⁊ tremoꝛ ſit ſuꝑ cuncta animantia ter-
re.⁊ idcirco ab animalibꝰ.non aūt ab
hominibꝰ timeat̃.q2 ꝯtra naturā ſuper
bire eſt ab equalibꝰ velle timeri. Quis
plerumqꝫ a ſubditis etiam ſancti viri
timeri appetunt.ſed qn̄ ab eiſdem ſub
ditis deū deprehendunt minime time-
ri.vt humana ſaltē foꝛmidine peccare
metuant qui diuina iudicia nō foꝛmi-
dant. Nequaqꝫ ergo p̄poſiti ex hoc q̄
ſito timoꝛe ſuꝑbiunt in quo non ſuam
gloꝛiam ſed ſubditoꝝ iuſticiā querūt.
in eo ꝙ metuꝫ ſibi a ꝑuerſe viuentibꝰ
exigunt.quaſi non hoīb9 ſed brutis
animalibꝰ dominant̃.q2 videlꝫ ex qua
p̄te beſtiales ſunt.ex ea etiam debēt foꝛ
midini iacere ꝓſtrati. Cum vero deeſt
vitium quod coꝛrigat̃.non de excellē
tia poteſtatis.ſed de equalitate ꝯditio

nis gaudent ⁊ non ſolum ab eis metui
ſed etiam plus qꝫ necē eſt honoꝛari re-
fugiunt. Item per eundē ⁊ de eodem
xx.moꝛa.ſic dr̄. Uiro enim oꝛdine v-
no eodemqꝫ tempꝛe ꝯuenire in actibus
bonoꝝ ſolet ⁊ foꝛis honoꝛ culminis.⁊
intus afflicte meroꝛ humilitatis.qui
⁊ ſi hos p̄latos hominibꝰ gloꝛia pote
ſtatis oſtendat.interius tamē meroꝛe
ſuo ſecretum ſacrificium domino ꝯtri
ti coꝛdis offerunt. Sciunt electi quiqꝫ
ꝯſideratione intima cōtra exterioꝛis
excellētie tempramenta pugnare.qui
ſi ad exterioꝛē felicitatē ſuam coꝛ ap-
ponerent.iuſti ꝓfecto non eſſent. Sed
q2 coꝛ humanū non poteſt de ipſis pro
ſperitatibꝰ reꝝ quantulacunqꝫ gloꝛia
in nullo temptari ꝯtra ipſam ꝓſperita
tem ſuam.ſancti viri intrinſecus dimi
cant.non dico ne in elatōe ſed ſaltem
in eius amoꝛe ſuccūbant.cui valde ſuc
cubuiſſe eſt captiuā mentem eius deſi-
derijs ſubdidiſſe.hec grego. G
Sciendū etiam ꝙ multū valet ad hu-
miliādū ſe.peccatoꝝ p̄teritoꝝ recoꝛ
datio.⁊ qui etiam fragilitatem ſuam
ſollicite reſpicit.de donis a deo perce-
ptis ſe non extollit. Sed ſunt nonnul
li qui quidē nihil virtutis agere ſtudēt
attamen cum alios peccare ꝯſpiciunt
iuſtos ſe in eoꝝ ꝯparatione ſuſpicant̃.
Et ſunt nonnulli qui quibuſdam vi-
tijs ſuperbia videlꝫ vel auaricia depꝛi
munt̃.ſed cum alios in luxuriā vel irā
ꝯſpiciunt incidiſſe.ſe melioꝛes illis
deputant.atqꝫ apud ſemetipſos quaſi
ſe de iuſticia extollunt quia negligunt
penſare ſua vitia quibꝰ grauiter tenen
tur. At ꝯtra illi qui ad altam virtutem
ꝯſcendere veraciter appetunt.mox cū
alienas culpas audiunt.mox coꝛ ad ꝓ
p̄ias virtutes reducūt.⁊ poſtpoſito iu
dicio de alienis culpis ſuas veraciter
plangunt. Iſta ꝯmemoꝛat beatus gre-

gorius. iiij. moral. exponens illud vbū
Sedens in ſterquilinio ſic d̄r. In ſter
quilinio q̄ppe ſedere eſt vilia de ſe quē
piaꝫ ⁊ abiecta ſentire. In ſterquilinio
nobis ſedere eſt ad ea que illicite geſſi
mus mentis oculos penitendo reduce
re at cū ante nos peccatoꝝ ſtercora cer
nimus. omne qđ in aīa de elatione ſur
git inclinemus In ſterquilinio ſedet.
qui infirmitatē ſuam ſollicitus reſpi/
cit. ⁊ ſeſe de bonis. que ꝑcepit non ex/
tollit An non apud ſe in ſterquilinio a
braħā ſederat. qui dicebat. loquar ad
dn̄m meuꝫ cū ſim puluis ⁊ cinis. aper
te em̄ cernimus. in quo ſe apud ſe loco
poſuerat. qui puluerē ⁊ cinerē ſe etiaꝫ
qn̄ cum deo loqueret̄ eſtimabat Si igi
tur ſe ita deſpicit. qui vſqȝ ad honoreꝫ
diuine locutionis aſcendit. ſolicita in
tentione penſandū eſt. qua pena illi fe
riendi ſunt. qui ⁊ ad ſumma nondū ꝑ
ficiunt ⁊ tn̄ de minimis extollunt̄. naꝫ
ſunt nōnulli. qui cū praua agunt de ſe
magna ſentiunt. in altum mentē ſub/
leuant. ⁊ preire ſe ceteris vtutum me/
rito putant. hi nimirꝫ apud ſe intror/
ſus humilitatis ſterquiliniū deſerunt.
⁊ elationis faſtigia aſcendūt. illū imi/
tantes. qui primus ſe apud ſe extulit.
ſed eleuando ꝓſtrauit qui dixit in celū
aſcendam. ſupꝛ aſtra celi exaltabo ⁊c̄.
Etiam ſciendum ꝙ ſunt nōnulli. qui
nihil quidem virtutis agere ſtudent.
ſed tn̄ cū alios peccare ꝯſpiciūt iuſtos
ſe in eoꝝ ꝯparatiōe ſuſpicant̄ Neqȝ em̄
corda oīm vna vel ſimilis culpa tranſ/
figit Hunc namqȝ ſuperbia illaqueat.
illū forſitan ira ſupplantat Hunc aua/
ricia excruciat. illuꝫ luxuria inflām̄at
Et plerūqȝ ꝯtingit vt is quem ſupbia
deprimit. alium reſpiciat. qualiter ira
ſuccendat. Et q2 ſe ira non citius inſti
gat. meliorem ſe iracundo iam depu/
tat. atqȝ ſemetipſm quaſi de iuſticia ex
tollit. qui penſare negligit vitiū. quo
grauius tenet̄. plerūqȝ cōtingit. vt is
quem auaricia ſauciat. aliū luxurie vo
ragine merſum cernat. ⁊ q2 ſe a pollu/
tione carnali alienum reſpicit. quibꝫ
ipſe ſordibꝫ ſpiritalis veneni intrinſe/
cus polluat̄ non attendit. dūqȝ in alio
penſat malū qđ ipſe non hꝫ. in ſe negli
git ꝯſiderare qđ hꝫ. ſicqȝ fit vt duꝫ ad
aliena dijudicanda mens ducit̄ ꝓprij
iudicij lumine priuet̄. ⁊ eo durius cō
tra aliena ſupbiat. quo ſua negligenti/
us ignorat At ꝯtra. hi qui ad alta vtu
tum ſurgere veraciter appetūt cū alie/
nas culpas audiūt. mox cor ad ꝓprias
reducūt ⁊ tāto rectius illas dijudicāt
quanto verius iſtas deplorāt Quia igi
tur electus quiſqȝ infirmitatis ſue con
ſideratione ſe ꝯprimit dicat̄ recte ꝙ
vir ſanctus in ſterquilinio dolens ſe/
det. qui em̄ vere ſe humiliat ꝯtinue ꝯſi
derationis oculo quibꝫ circumſeptus
ſit delictoꝝ ſordibꝫ ꝓficiens penſat.
hec grego. H Eſt etiā aliud qđ va
let ꝯtra vitiū elationis videlicet. vt bo
na que agimus ſciendo neſciamus.
quatenus ad cuſtodiam hūilitatis hec
⁊ recte eſtimemus. ⁊ in ipſis nihil etiā
nobis virtutis tribuamus Sed bona
que facimus de miſericordia noſtri cō
ditoris eē agnoſcamus. De hoc bea/
tus greg. in libro moral. ſic d̄r Plerū/
qȝ em̄ ſi ſcimus bona. que agimus. ad
elationem ducimur Naꝫ ſi neſcimus
minime ſuamus. q̄s em̄ audita vtutis
ꝯſciā non quantulūcunqȝ ſupbiat. aut
q̄s curſum bonū in ſe cuſtodiat qđ ig/
norat Sꝫ ꝯtra vtrāqȝ quid ſupeſt. niſi
vt recta q̄ agimus ſciendo neſciamus
vt hec ⁊ rcā eſtimemus ⁊ minima. q̄te
nus ad cuſtodiam ſui ſi ſentiat aīmus
ſciam rectitudinis. vt in tumorē non
eleuet hūilitas eſtimatōis Et q̄uis te
ſe hūilia ſentiat aīmus iuſtoꝝ. ea q̄ tn̄

agunt ꝙ quō ſint recta ꝯſpiciunt. ſed
de coꝝ rectitudine non preſumūt. Il‑
le etiam verā deo exhibet oꝛōnem. qui
ſemetipm̄ q꜡ puluis ſit humiliter vi‑
det. qui nil ſibi ꝟtutis attribuit. qui bo
na que agit de mīa ꝯditoris cognoſcit
Eſt namq꜀ magnū ꝯturbati ſolaciū vt
pulſatis vitijs cū ſe quaſi nudari ꝟtu‑
tibꝫ ꝯſpicit. ad ſolam miſcḋie ſpem re
currat. ⁊ eo nudari non ſinat. quo ſe a
virtutibꝫ humiliter nudū putat. Qui
⁊ ſi fortaſſe aliqua virtute in temptati
one deregit̃ infirmitatē tn̄ ꝓpriam ag
noſcens ipſe melius humilitate veſtit̃
⁊ valde robuſtius qui ſteterat cum ſibi
ſine adiutorio diuīo ceſſat tribuere qḋ
habet. hec grego. ¶ Notandū eti‑
am ꝙ ad humilitatem veram ꝯſequen
dam maxime valet exemplū noſtri re‑
demptoris qui ſe humiliauit ꝓ nobis
carnem aſſumēdo ⁊ in eadē multa op
ꝓbria ⁊ paſſiones ſuſtinendo. vt nos
doceret ſuo exēplo qui puluis ſumus
non alta ſapere ſed timere ⁊ humiles
eſſe. De hoc dicit beatus ber. O homo
intuere humilitatis ⁊ manſuetudinis
ſpeculum dn̄m noſtꝝ ihesum xp̄m vni‑
uerſe creature factorē. tremebundū iu
dicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ante pedes eti
am hoīs traditoris ſui genua incuruā
tem. diſce q꜡ mitis eſt ⁊ humilis corde
⁊ ꝯfundere in ſuperbia tua. erubeſce in
impatientia tua. Quid enī magis mi
randū. quid amplius deteſtādū. quid
grauius puniendū. q̄ꝫ ꝙ videns filium
dei ſummū in regno celoꝝ nouiſſimū
factum in regno hoīm. apponat tn̄ ad
huc magnificare ſe homo ſuper terram
Dicit etiam beatus aug. Ecce hēmus
humilitatis exemplū. ſupbie medica‑
mentū. quid igit̃ intumeſcis o homo.
pellis morticina quid extenderis. O
ſanies fetida quid inflaris. princeps
tuus ē humilis ⁊ tu ſupbis. caput hu
mile ⁊ membꝝ ſuperbum. hec aug. Vi
demus igit̃ ꝙ magna ſit virtus humi‑
litatis. ꝓpter quā edocendā tanta ſu‑
ſtinuit dei filius De qua ſic dr̄ beatus
bern. Quanta ꝟtus humilitatis ꝓpter
quā edocendā is qui ſine eſtimatione
magnus eſt vſq꜀ ad paſſionē factus ē
ꝑuus. hec ber. Si vero non poſſumus
ſequi exemplū noſtri redēptoris eo ꝙ
ipſe ſit deus ⁊ homo ⁊ dn̄s virtutū. ſe‑
quamur ſaltē veſtigia ſeruoꝝ ſuoꝝ hoc
eſt precedentiū patꝝ qui fuerūt hoīes
ſicut ⁊ nos. ⁊ tn̄ extiterūt in ſanctimo
nia vite pfecti. ⁊ in ꝟtute humilitatis
preclari. q꜡ qui alioꝝ bona veraciter
penſat. ſua opa magno humilitatis ra
dio illuſtrat. De hoc beatus gre. ſic dr̄
Ille nāq꜀ cordis ſui oculū per elatōis
ſue tenebras extinguit. quicunq꜀ cū re
cta agit ꝯſiderare melioꝝ vitam negli
git. Et ꝯtra magno humilitatis radio
ſua opa illuſtrat qui alioꝝ bona ſubti
liter penſat. q꜡ dū ea que ipſe fecerit fa
cta foris ⁊ ab alijs ꝯſpicit. eum qui de
ſingularitate intus erumpe nitit̃ tumo
rem ſupbie ꝑmit. magna quippe q̄ agi
mus q̄ſi minima ducimus cū hec p fo
tia exēpla penſamus. ſed tunc apd̄ de
um creſcunt ꝑ meritū cū apud noſmet
ipſos ꝑ humilitatē decreſcūt. hec gre.
¶ Unde neccē eſt ꝙ qui in ꝟtute
humilitatis pficere deſiderat. vt exē‑
pla ſanctoꝝ viroꝝ ꝯſpiciat. atq꜀ in eo
rum ꝯpatione ſe penſans. ſe pctōrem
eſſe deprehendat. Si enī plene intelli
gere appetit q̄lis eſt. talis nimiꝝ dꝫ cō
ſpicere qualis non eſt vt ex bona ⁊ ſcā
ꝯuerſatōe alioꝝ colligat quantū ipē a
vita ꝟtuoſa atq꜀ pfecta diſtat. Iuſtoꝝ
ḡ debemus ꝯſpicere vitā vt ſubtilit̃ dep
hendamus noſtrā. qḋ quidē facere ele
cti nō ceſſent. melioꝝ nāq꜀ vitā ꝯſide‑
rant ⁊ idcirco ſe hūiliant. ⁊ ſi q̄d pra‑
uitatis deꝑhendūt in pfectā ꝯſideratō

nem mutant. Iſta tangit beatus greg.
xxiiij. moral'. exponens illud. Reſpi-
ciet hoĩes ⁊ dicet peccaui ſic dr̃. Nul-
lus ſe peccatorē cognoſceret. ſi iuſtici-
am nõ haberet. Nemo quippe fortitu-
dinem ſuã niſi cũ rectus eſſe ceperit de
ꝓhendit. nam qui omnino ꝑuerſus eſt
nec hoc poteſt videre qd̃ eſt. qui vero pec
catorez ſe intelligit. iam ex ꝑte aliqua
iuſtus eẽ inchoauit. atq₃ id qd̃ non iu-
ſtus fecerat. ex eo ꝙ eſt iuſtus accuſat.
q₃ accuſatione ſua deo inherere incho-
at. dũ rectũ ↄtra ſe iudicium ꝓferens
hoc in ſe qd̃ illi ſentit diſplicere ↄdem
nat. Recepta ergo iuſticia ſua. dicat
homo iſte peccaui. Et notãdũ ꝙ dicit̃
vel ꝑmittit̃ reſpiciet hoĩes Et tunc in
de ſubiungit̃ ⁊ dr̃ peccaui. ideo enĩ nõ
nulli peccaſſe ſe neſciũt. q₃ hoĩes nõ at
tendunt. nam ſi ↄſiderarent hoĩes ciri
us cognoſcerent. quantũ peccando in
fra hoĩes cecidiſſent L Sed notã
dum ꝙ hi ſolummodo vocantur hoĩes
qui iuſticie rõne ſuffulti ſunt. ⁊ irrati
onabilia iumẽta noĩant̃ hi. qui carna
li delectationi deſeruiũt Recte de quo
liber pertẽte dr̃ Reſpicit hoĩes ⁊ dicet
peccaui. ac ſi dicat̃ ſanctoꝝ viroꝝ exẽ-
pla ↄſpicit. atq₃ eoꝝ ↄꝑatione ſe pen-
ſans iniquũ ſe eẽ deꝓhendit. qui eĩ ple
niſſime intelligere qualis eſt appetit.
tales nimiꝝ debet ↄſpicere. qualis non
eſt vt ex bonoꝝ forma metiat̃. quantũ
ipſe. deſerto bono. deformis ẽ. Ex his
quippe quibꝰ pleniſſime bona aſſunt ꝑ
pendit. que ſibi minus ſunt. atq₃ in il
loꝝ pulcritudine conſpicit feditatem
ſuã quã in ipſo ⁊ ꝑt perpeti ⁊ ſentire nõ
ꝑt Lucem namq₃ dr̃ ↄſpicere. qui vult
de tenebris iudicare. vt in illa videat.
quid de tenebris eſtimet. ꝑ quas vide-
re ꝑpendit̃. Peccator namq₃ ſi incog
nita vita iuſtoꝝ ſemetipſm ↄſpicit. pec
catorē ſe nullatenus deꝓhendit Vide-
re enĩ ſe non ꝑt. q₃ fulgorē lucis neſci
ens cũ ſeipſm ↄſpicit quid aliud q̃₃ te-
nebras attendit. Iuſtoꝝ igit̃ ↄſpice-
re debemus vitam vt ſubtiliter deꝓhen
damus noſtrã. illoꝝ viz ſpẽs quaſi que
dam nobis forma imitanda ꝓmittit̃.
M Uiua lectio eſt ſanctoꝝ vita iu
ſtorum ⁊ bonoꝝ Unñ non immerito hi
idez iuſti in ſacro eloquio libri noĩan
tur. ſicut ſcriptũ eſt. Libri aperti ſunt
⁊ alius liber aptus eſt. qui eſt vite ⁊ iu-
dicati ſunt mortui. ex his que ſcripta
erant in libris. Liber nãq₃ vite eſt ipſa
viſio aduenientis iudicis. in quo qua
ſi ſcriptũ eſt oĩe mandatũ q₃ quiſquis
eum viderit mox teſte ↄſciã. quicquid
non fecerit intelligit Libri etiã aperti
referunt̃. q₃ iuſtoꝝ vita tũc ↄſpicit̃. in
quibꝰ mandata celeſtia oꝑe impreſſa
cernuntur. ⁊ iudicati ſunt mortui ex
his que ſcripta erant in libris. quia in
oſtenſa vita iuſtoꝝ quaſi ex paſſione li
brorum legunt bonum. quod agere ip
ſi noluerunt. atq₃ ex eorũ que fecerunt
bonum ↄꝑatione damnant̃. Ne ergo
vnuſquiſq₃ tunc vidẽs eos. qd̃ non fe
cit defleat quod quidẽ electi facere nõ
ceſſent meliorum namq₃ vitã conſide-
rant ⁊ deteriores vſus ꝑ ↄuerſationez
mutãt Electi ĝ vt aſſequi ſumma vale
ant inſpecta odorifera ⁊ cãdida vita iu
ſtoꝝ faciant̃ Iam quidẽ videre deum
ſitiunt. iam de eius cõtemplatione ſa-
ciari caritatis eſtibꝰ inardeſcũt. ⁊ q₃
in hac vita poſiti nec dum valent per
precedentium ſanctorum viam ince-
dere. interim ꝑ patrum exemplis paſ-
cunt̃. tamdiu quippe refici iuſtorũ ex-
empla indigemus. donec pñtis vite
mortalitatis vmbras eterno die aſpi
rante trãſeamus. cũ enĩ huius tꝑalita
tis vmbra trãſacta ac mortalitatis fu
erit inclinata. quia ipſius diei inter-
num lumẽ cernimus nequaq̃₃ iam ap

perimus vt ad amorem eius per alioꝝ
exempla flagremus. nunc autē q̄ȝ nec
dum eum intueri poſſumus ſummopere
neceſſe eſt vt eoꝝ qui eum perfecte ſecu
ti ſunt ꝯſpectis actionibus imitemur.
Intueamur ergo ꝙ̄ pulcra ē agilitas
ſequentium. ⁊ videamus ꝙ̄ turpis ſit
hebetudo pigroꝝ. Statim namq̄ꝫ cum
bene agentiū geſta reſpicimus noſmet
ipſos ꝯfuſione intima vlciſcente iudi
camus. mox verecundia mentem ꝯcu/
tit. mox iuſte ſeuiens reatus addicit ⁊
vehemēter hoc etiā diſplicet qḋ adhuc
fortaſſe turpiter liber. Vn̄ bene ad eze/
chielem dr̄. Fili hoīs oſtende domui iſ
rahel templū vt ꝯfundanť ab iniquita/
tibꝫ ſuis ⁊ metianť fabricā ⁊ erubeſcāt
ex omnibꝫ que fecerunt. Templū quip
pe dei filijs iſrahel ad ꝯfuſionē oſtendi
tur q̄n vniuſcuiuſq̄ꝫ iuſti anima quā in
ſpirando deus inhabitat quāta ſancti
tate fulgeat ad ꝯfuſionē ſuam peccan/
tibꝫ demonſtrať. vt in illa bonum qḋ
negligunt videant. ⁊ in ſeipſis malū
qḋ operanť erubeſcant. Metiri vero fa
bricam eſt penſare ſubtiliter vitam iu/
ſtoꝝ. ſed dū metimur fabricam neceē ē
vt ex cunctis que fecimus erubeſcam⁹
q̄ȝ bonoꝝ vitam quanto ſubtilius pen
ſando diſcutimus. tāto ſeuerius in no
bis omnia iniq̄ geſta reprobamus. Be
ne aūt ꝓphete dr̄ vt oſtendat templum
q̄ȝ enim iuſtoꝝ rectitudinem peccatoꝝ
ꝯſiderare diſſimulat. ſaltem ad vocem
predicantis agnoſcat. Templū quip/
pe peccatori oſtēdere eſt ſponte ſua ꝯſi/
derare. nolentibꝫ opera rectoꝝ narra/
re. Qui itaq̄ꝫ ſicut diximus ꝑduci ad
ſumma deſiderant ſupeſt vt melioribꝫ
ꝓfectibꝫ intendāt. quatenus tanto di
ſtrictius in ſe culpas ꝯiudicent quan
to in illis altius qḋ ammirenť vidēt.
Sed quid iſta de peccantibꝫ dicimus
cum ipſos quoq̄ꝫ operatores iuſticie tā
ta ꝓuebi diſpenſatione videamus. Ali
us namq̄ꝫ habet donum ſcīe. ⁊ tn̄ ad v
tutē mire abſtinentie non ꝑtingit. A/
lius magne abſtinentie virtutē attin/
git ⁊ tn̄ ſumma ſcīe ꝯtemplatōne non
dilatať. Alius ſpiritu ꝓphetie valȝ oīa
futura prenoſcere. ſed tn̄ per curatōis
grām nō valet preſentis moleſtie ma/
la ſubleuare. Alius per curationis gra
tiā mala preſentis moleſtie ſubleuat.
ſed tamen quia ſpūm ꝓphetie non ha
bet quid ſequať ignorat. Alius indigē
tibꝫ multa iam ꝓpria largiri poteſt. ſȝ
iniuſte agentibꝫ obuiare libere non p̄t
Alius iniuſte agētibꝫ audacter ꝓ deo
obuiat. ſed tn̄ indigentibꝫ que hȝ tri/
buere recuſat. Alius iam ſe ab ocioſo
ſermone reſtringēs. lingue laſciuiam
ſupat. ſed tn̄ adhuc inſurgentes ire ſti
mulos perfecte non calcat. Alius īſur
gentē iram edomat. ſed tn̄ adhuc lin/
guā ad leticiam relaxat. Quid eſt hoc
ꝙ iſte eo bono indiget quo alius pol/
let. ⁊ ille cū multis polleat habunde.
alijs bonū adeſſe ꝯſiderat qḋ ſibi deeē
ſuſpirat. niſi ꝙ mira nobiſcū diſpenſa
tione agiť. vt per hoc qḋ alter hȝ ⁊ iſte
non habet. vnus alteri melius oſtēdat
quatenus tanto ardentius ad humili/
tatē quiſq̄ꝫ ꝓficiat. quanto ex bonis q̄
non habet inferiorē ſe hec habentibus
penſet. ſicq̄ꝫ fit vt dum ille in iſto. atq̄ꝫ
hic in illo reſpicit qḋ ammireť diſtin
cta bona eos ⁊ ab altitudine elatōis
reprimant ⁊ ad ſtudium ꝓfectus accē
dant. magna namq̄ꝫ ſollicitudine ad
curā noſtre melioratōnis attingimus
q̄n id virtutis in alijs cernimus qḋ nō
habemus. Vnde ⁊ ezechiel ꝓpheta cū
volantia animalia deſcripſiſſet. adiun
xit. ⁊ vocem alaꝝ animalium percuti/
entium alteram ad alteram. Quid nā
q̄ꝫ alas aīaliū niſi virtutes debemus
ſentire ſanctoꝝ. qui dū terrena deſpi/

ciunt ad celeſtia volando ſubleuantur
volantia itaq; aīalia alis ſuis ſe viciſ-
ſim feriūt. q2 ſanctoꝝ mentes in eo ꝙ
ſupna appetunt ↄſideratis inuicem al
terius v̓tutibꝫ excipiunt. excitantur.
Ala eñ ſua me ꝑcutit. qui exēplo ſan-
ctitatis ꝓprie me ad melius accēdit. ⁊
ala mea vicinū aīal ferio. ſi aliqñ alte
ri opus bonū qđ imitet̃ oſtendo Sed
q2 ſanctoꝝ vitam ſanctificare iſtis aīa
libꝫ diximus. libet in ipſo volatu aīali
um oculos mentis attollere ⁊ quanta
viciſſim alarum ꝑcuſſione ſe excitent
ſubtili ↄſideratione penſare. Paulus
namq; cū ceteroꝝ ſanctoꝝ ſollicitudi
nem in predicatione robuſtius labo-
rando tranſcenderet. vt ab elatione ſe
premeret. ⁊ vires ſuas in humilitatis
gremio nutriret. crudelitatis ſue anti
que nō immemor apoſtoloꝝ oīm inno
centiā ↄtemplatus ait. Ego eñ ſū3 mi
nimus apoſtoloꝝ qui non ſum dignus
vocari apoſtolus. q2 perſecutus ſum ec
cleſiam dei. ⁊ tñ eorundem oīm apoſto
lorum primus quaſi accepti principa
tus oblitus ac ſi minus ipſe aliquid ſa
pere in paulo mirabat̃ ſapientiam di
cens Sicut ⁊ cariſſimus frater noſter
paulus ſcḋm datam ſibi ſapientiam ſcri
pſit vobis. in quibꝫ ſunt quedā diffici
lia itellectu. Ecce paulus in apoſtolis
mirat̃ innocentiam. ecce apoſtolorū
princeps mirat̃ in paulo ſapientiam.
Quid eſt hoc niſi ꝙ ſancti viri dū vir-
tutum ↄſideratione viciſſim ſibi alios
preponunt volantia aīalia alarum ꝑ-
cuſſione ſe tangunt. vt eo ad volatum
ſe altius excitent. quo humilius alter
in altero qđ ammirat̃ videt. hinc ita-
q; colligendum eſt quanta debeamus
ſolicitudine meliorum vitam conſpi-
cere qui in infimis iacemus ſi ⁊ hi qui
iam tanta ſanctitate ſublimes ſunt. vt
humilitatis greſſu ad maiora ꝓficiāt
adhuc querunt in alijs qđ imitantes
admirentur. ſed hec reprobi neſciunt
q2 mentis oculum ſemper in infimis
premunt. q2 ⁊ ſi qñ in via domini veni-
unt nō ad melioꝝ veſtigia intuenda ſ3
ad prauorum exempla vertunt̃. Nec
eorum ↄſiderāt vitam. quibꝫ ſe humi
liando poſtponant ſed quibꝫ ſe ſuperbi
endo preferant. Deteriores namq; re
ſpiciunt. quibꝫ meliores ſe eē glorien
tur. Et idcirco ꝓficere ad meliora nō
poſſunt quia hoc ſibi ſufficere eſtimāt
ꝙ peſſimos antecedunt. O miſeri viā
corruptam ꝑgunt ⁊ integrū reſpiciunt
per ſpeciē quidem quaſi ante ſe pedem
ꝓferunt. ſed ꝑ ↄſiderationem prauoꝝ
hoīm poſt ſe oculos tendunt. recte vi-
uere appetunt ſed ad immundos totaꝫ
regulam ſumunt. Si eñ ſemetipſos
quales ſunt congnoſcere cupiunt non
deteriorum ↄſpicere ſed melioꝝ exem
pla debuerāt. idcirco ergo peccatores
ſe eſſe non intelligūt. q2 hoīes non at-
tendūt. nam ſi hoīes attenderent quā-
tum peccando diſtarent a bonis hoībꝫ
inuenirent. hec grego. Studeamus er
go pre omnibus humiliari ⁊ humilita
ti inſiſtere. ſi volumus ad perfectionē
ceterarum virtutum peruenire. qui eñ
virtutes ſine humilitate ↄgregat. qua
ſi in ventum puluerē portat. Unde bea
tus grego. Perijt omne qđ agit̃ ſi non
ſollicite in humilitate cuſtodiat̃. qui
eñ virtutes ſine humilitate cōgregat
quaſi puluerē in ventu3 portat oīs nā-
q; labor ſine hūilitate vanitas eſt. Di
cit etiā de eodē effrem abbas Fili pre
omnibꝫ humiliari ſtude quod eſt oīm
virtutum ſublimius. vt ad perfectio-
nis faſtigium poſſis ↄſcendere. Cun-
cte enim conſtitutiones non aliter niſi
per humilitatem implentur ⁊ multoꝝ
temporum labores per ſuperbiam in
nihilū reputabūt̃ Uir hūilis eſt deo ſi

milis. ⁊ in templo pectoris ſui geſtat
eum. Superbꝰ aūt cū ſit deo odibilis
eſt dyabolo ſimilis. Humilis licet in
bitu videaṫ viliſſimus. glorioſus ē tñ
in virtutibꝰ. ſuperbꝰ homo licet deco/
rus videaṫ in aſpectu ⁊ clarus. ſꝫ inu/
tilem eum manifeſtant opa ipſius ⁊ ꝑ
inceſſum ⁊ motus dinoſciṫ ſuperbia ⁊
leuitas ipſius. cupit ſe ſꝑ laudari ab
omnibꝰ ⁊ virtutes quibꝰ alienus eſt de
ſe predicare. non ſe patiṫ cuiqꝫ ſubie/
ctū. ſemꝑ cupit primatū. ⁊ ad maiorē
gradū conaṫ ſe immergere qđ ex meri
tis obtinere non pt. Humilis ecōtra/
rio reſpuit oēm honorem terrenū. ⁊ vl
timū ſe eſſe iudicat cunctis hominibꝰ.
nam ⁊ ſi mediocris in vultu appareat.
eminens apud deū inuenitur. cū ꝯſum
mauerit omne mandatū nihil ſe feciſ/
ſe teſtaṫ. ⁊ omnes virtutes anime ſue
celare feſtinat. ſꝫ diuulgat deus omnia
opa eius ⁊ ꝓfert in mediū mirifica ge
ſta illius ⁊ exaltabit eum ⁊ claꝝ effici/
et illum. ⁊ in temꝑe precum ſuarū qđ
poſtulat impetrabit. hec effrem abbas

N Sed ⁊ hoc ſciendū ꝙ ſunt nō
nulli qui humilitatis cauſa mentiun/
tur. aſſerentes ſe eſſe pctōres vltra qꝫ
ſunt. vel ſe hoc feciſſe qđ non ꝯmiſerūt
vel neceſſitate cogente virtutes habi/
tas abſcondendo. vel negando celare.
qđ peccatum eſt ⁊ ſatis reprehenſibile
eſt. teſte beato auguſtino qui dicit. Cū
humilitatis cauſa mentiris ſi nō eras
peccator antequꝫ mentireris. mentien/
do efficieris. vnde non ita caueaṫ ar/
rogantia vt veritas relinquaṫ. Et bea/
tus grego. xxvj. moraľ. idem ſentit di
cens. Incaute ſunt huiles. qui ſe mē
dacio illaqueant dum arrogantiaꝫ vi
tant. imo mentiendo ſuꝑbiunt qui cō
tra veritatē ſe erigunt quā relinquunt
Qui enī neccitate vrgente vera bona de
ſe loquiṫ. tanto magis humilitati iun
gitur. quanto ⁊ veritati ſociaṫ. An pau
lus humilis non fuerit qñ emulatōne
veritatis cōtra falſos apoſtolos tot de
ſe diſcipulis fortia geſtauit. qui nimi/
rum veritatis inimicus exiſteret ſi ab/
ſcondendo ꝓprias virtutes predicatō
ne preualere permiſiſſet. hec gregori.
Notandū etiam ꝙ malignus ſpūs cū
ſibi humilitatē dominari ꝯſpexerit ho
minem talem de aliis facinoribꝰ nō ci
to temptare preſumit. Unde hilarius
Cum hoſtis noſter antiquus humilita
tem ſibi dñari cōſpicit. de aliis vitiis
temptare hoīem non preſumit. hec hi
larius. O Sūt etiā tres gradus
humilitatis. Primus eſt ꝙ homo hoc
qđ eſt. i. vilem. infirmū. inopem oīs
boni. vitioſuꝫ ac pctōrem fuiſſe vel ad
huc eſſe ⁊ ſi quos alios defectus hꝫ ag
noſcat ⁊ ſciat. ⁊ non mentiaṫ ſe ſibi eē
maiorē in quacunqꝫ dignitate aut ſta/
tu ſit. ⁊ nō eleuet ſe ſupra ſe vel alios
inſolenter. nec vanas hominū laudes
vľ honores ⁊ ſi aliqñ delectet aliquod
iſtoꝝ ſemetipm redarguat. caſtiget. qꝛ
deceptū ⁊ in quo veritas nō ſit. Scđs
gradus poteſt dici vt non ſolū ſeipſuꝫ
agnoſcens homo ſe ſpernat ꝓ vilitate
ſua. ſed etiam ab aliis ſi ꝓpter hmōi ſu
os defectus ſpernaṫ patienter hoc ſuſti
neat. imo qꝛ veritatem amat etiam ab
aliis deſideret talis reputari. qualeꝫ ſe
reputat. videlicꝫ vilē. vitioſum ⁊ igno
bilē. ⁊ qualē ſe nouit eſſe. Honores eti/
am ſibi exhibitos non ſolum faſtidiat
ſed etiā ipſos vilipendat. Iſte aūt gra
dus eſt altus ſatis. ⁊ rari ſunt qui euꝫ
aſcendūt etiam inter religioſos. Unđ
nō eſt miꝝ ſi inopes ſumus virtutuꝫ ⁊
gratiaꝝ cum matrem ⁊ cuſtodē virtu/
tum humilitatē tam alienam a nobis
ſentiam? Qui gͦ cito deſiderat culmē
virtutis attingere ſtudeat in humilita
tis ꝓfundo ſolidari. qꝛ ſicut deus ſuꝑ/

bis reſiſtit eos deprimendo. ita humilibꝰ dat grām magnis ꝟtutibꝰ attollēdo. Tercius humilitatis gradus eſt q̄n etiā in magnis virtutibꝰ ⁊ donis ac honoribꝰ homo nihil extollit. nihil ſibi ex hoc blandit ſed totū illi attribuens ⁊ integrū reſtituens. a quo fluit oē bonum. talis fuit beate ꝟginis hūilitas. q̄ cū ſe electam ſciret vt mater dei fieret. ancillā eius ſe hūilem recognouit dicens. Reſpexit hūilitatē ancille ſue Talis eſt hūilitas angeloꝝ ⁊ ſanctoꝝ i gloria. qui cū ſint pleni ſummo bono ⁊ ſummo honore ſublimati nullū motum de hoc habent ſupbie ſꝫ ſunt in ſe humiliores quo altiores in deo. ꝓpterea hec eſt humilitas pfectoꝝ. q̄ quāto maiores ſunt tanto magis ſe humilient in oībꝰ in ſenſu in affectu in ꝟbo in actione in habitu. ſi eni humiliat ⁊ deſpicit ſe quaſi nō habet vn̄ gloriet. ſed multa habet vnde ↄfundat licet bona ſit humilitas iſta. ſed tn̄ non eſt humilitas hec miranda. Itē ſi pauperem ſe reputet pauper. ⁊ ab alijs vult pauper agnoſci veritati ↄſentit in iſtis ſed non in āmiratione talis hūilitas. Si ꝟo diues paupibꝰ ſe ↄformet ⁊ altus nihil altū ſapit ⁊ glorioſus nihil ſibi de gloria attribuit Sed totū refundit in eū a quo hꝫ vnde glorioſus videtur hic eſt humilis non cogēte neceſſitate ſed veritatis caritate. Vn̄ beatus bern̄. Non eſt magnū eē humilē in abiectione. magna p̄ſus ⁊ rara virtus eſt humilitas honorata. hec bern̄. ¶ Notandum etiā q̄ vera humilitas ſcḋm dictū beati grego. eſt qua quis de ſe p̄rava eſtimat ⁊ bona alterius ſine īuidia ⁊ liuore ↄmendat. hec greg. Hanc igitur nobiliſſimā ꝟtutē ⁊ multū neceſſariam ac fructuoſam oī volenti ꝓficere debet quilibet religioſus valde diligere ⁊ ſe in illa cū ſummo ſtudio exercere. q̄ ipa humilitas eſt regina ꝟtutū ſancti ſpūs receptaculū ⁊ ſancte trinitatis hoſpitiū. De cuius ↄmēdatione beatus bern̄. ſic dicit. Humilitas eſt regina ꝟtutū. mors vitioꝝ nutrix diſcipline. radix ſcīe. religionis vigor. virginitatis decor. ſpūſſancti receptaculū trinitatis hoſpitium. hec bern̄. Sed ⁊ hoc notandū q̄ ſancti viri quanto magis ꝓficiunt in ꝟtutibꝰ tanto minus ſe putant ꝓfeciſſe. qḋ gratia diuina ſolet in eis ad ↄſeruandā humilitatem opari. vnde beatus greg. Sancti viri quo altius ꝟtutum dignitate ꝓficiunt eo ſubtilius indignos eē deꝓhendunt Dicit etiā beatus bern̄. Nimirū ſolet pietas ↄſeruande humilitatis gratia ordinare. vt quanto plus quiſq̄ ꝓficiat. tanto minus ſe reputat ꝓfeciſſe. hec bern̄. Quantūcunq̄ etiaꝫ quis in ꝟtutibꝰ ꝓficiat ſemꝑ tn̄ ſe debet humiliare ⁊ ſe peccatorem recognoſcere. ne gratiā ⁊ ꝟtutes a deo acceptas ꝑdat. Unde beatus aug. Quicūq̄ hic viuit quantūlibet iuſte viuat ve illi ſi cū illo intrauerit in iudiciū deus. noli ergo iudicio ↄtendere. da operā eſſe iuſtus ⁊ quantumcūq̄ fueris iuſtus cōfitere te peccatorē ſemꝑ. ſpera miām. hec auguſti. Sic igit pater de virtute humilitatis

Filius

Habita informatione de humilitate. nūc que virtus ſequat ꝟtutem humilitatis de hoc cupio edoceri.

Ca. VI. Pater.

Debes ſcire qḋ de humilitate naſcitur virtus patientie. hec enim ordinat nos ad fruitionem ſumme pacis. nihil namq̄ pati moleſtie eſt pacem habere. quod ſit duobꝰ modis. ſcilicet aut nullam

moleſtiam ſentiendo. qđ erit tm̄ in pa-
tria. aut moleſtias non moleſte feren-
do. qđ eſt magnanimoꝝ etiã invia. ⁊
hec eſt patientia. Magnanimus eſt enĩ
qui ad vniuerſa ſuſtinenda patiẽs eſt.
qꝛ nihil paſſionibꝫ perturbatᷣ. Patien-
tia aũt reſpectu eterne glorie volũtaria
⁊ inſuperabilis perpeſſio laboꝝ. De q̃
dicit tullius. Patiẽtia eſt virtus ↄtume-
liaꝝ ⁊ omnis aduerſitatis impetus eq̃-
nimiter portans. Patientia etiã ſcḋm
greg. eſt aliena mala equanimiter ꝑpe-
ti. contra eum quoqꝫ qui mala irrogat
nullo dolore morderi. ℞ Et notã-
dum ꝙ patientia alia eſt neceſſitatis. a-
lia ſimulationis. alia virtutis. Simu-
lationis eſt qñ aut ꝓ humana laude a-
liquis in aduerſis ſe patientẽ oſtẽdit.
aut cũ interim diſſimulat iniuriã quã
patiᷣ vt in aliud tpus oportunũ diffe-
rat vltionem. Unde greg. Qui mala
primi ita tolerat vt tñ intrinſecus do-
leat ⁊ tps tribulationis exquirat. pati-
entiã non exhibet ſed oñdit. Patien-
tia neceſſitatis eſt cũ aliquis iđo in ad-
uerſis vlciſci ſe non preſumit. qꝛ non
poteſt vel non audet. timens ex hoc ma-
ius ſibi imminere periculũ vel ↄmodũ
deperire. vt ſerui a dominis verberati.
vel paupes a diuitibꝫ obiurgati. pria
vitioſa eſt ⁊ mereᷣ ſupplicium. ſecũda
cauta vt euadat tpale diſpendium. ter-
cia virtuoſa ⁊ mereᷣ grãm in preſenti
⁊ gloriam in futuro. Notandũ vero
eſt ꝙ ſunt nõnulli qui quidẽ diuerſis
virtutibꝫ ſunt adornati. ad virtutẽ tñ
patientie minus ydonei. nã plures vi-
demus caſtos. abſtinentes. pauperes
ſeipſos humiliantes. elemoſinas faci-
entes. orationibꝫ inſtantes. fide ↄſtã-
tes. ſed paucos admodũ in ↄtumelijs
⁊ detractionibꝫ ac deſpectionibꝫ humi-
liter patientes. Unñ qualis quiſqꝫ ẽ in
moribꝫ per tribulatões ⁊ iniurias ma-
nifeſtatur. De quo per beatum auguſt.
dꝛ. Perfacile eſt veſtem ↄtemptã ha-
bere. inclinato capite incedere. velum
ſuper oculos mittere. ſed veꝝ humilẽ
patiã oſtendunt iniurie. Dicit etiã be-
atus grego. Sicut vnguenta redolere
latius neſciũt niſi ↄmota. ita ſancti vi-
ri omne qđ de virtutibꝫ redolent in tri-
bulationibꝫ innoteſcunt. Et ſicut gra-
num ſinapis niſi ↄteratᷣ nequaqꝫ vis v-
tutis eius agnoſciᷣ. ſic vnuſquiſqꝫ vir
ſanctus cum non pulſaᷣ tribulatione
lenis aſpiciᷣ. ſi qua vero illum tritura
ꝑſecutionis opprimat. mox qualis ſit
oſtentat. Nam donũ qđ in tranquilli-
tate a dño percipiᷣ in tribulationibus
manifeſtaᷣ. Cum igiᷣ virtutũ manda-
ta perficeret. vnũ ei deerat. vt etiã fla-
gellatus gratias referre ſciret. Notũ
erat quia ſeruire deo inter dona noue-
rat. ſed dignum fuit vt diſcretõe ſeue-
ritatis inquireret. vtꝝ deuotus deo in-
ter flagella ꝑmaneret. pena quippe in-
terrogat ſi quietus quis pacifice amet.
Hec gregorius. S Sed multũ
dolendum eſt ꝙ modernis tempoꝛibꝫ
non ſolum ſeculares. verumetiam re-
ligioſi pro modica cauſa rapiũtur ad
impatientiam. ⁊ interdum pro modi-
co cõuitio. vel etiam ꝓpter ſignum vel
verbum ita derelinquunt caritatem vt
per plures dies nec loqui nec amicici-
am erga ꝓximos velint habere. Unde
beatus auguſtinus. Nimis dolendum
eſt ꝙ cum apoſtoli nec horribilibꝫ tor-
mentis poterant a caritate dei ſepara-
ri. nos interdũ ocioſis fabulis. ⁊ ſepe
ob paruiſſimũ ↄuitium. imo quãdoqꝫ
per ſignũ ita derelinquimus caritatẽ.
vt non ſolum multis diebꝫ. ſed etiam
menſibꝫ nec loqui nec amiciciam ha-
beamus. hec auguſti. Ualde autem re-
prehenſibile eſt in nõnullis religioſis
qui poſt ſeculi abrenunciatõnem ma-

gis impatientes exiſtant in clauſtro.
ꝗ̃ prius fuerunt in ſeculo. De quibꝫ
beatus bern̄. dolenter ſic ait. Video ꝙ
multū doleo poſt ſpretā ſeculi pompā
nōnullos magis addiſcere ac ſub alis
mitis humiliſqꝫ magiſtri grauius in-
ſoleſcere. ⁊ impatientes amplius fie-
ri in clauſtro. ꝗ̃ fuiſſent in ſeculo. qḋ
ꝗ̃ magis ꝑuerſuꝫ eſt. pleriqꝫ in domo
dei non patiunẜ haberi ꝯtemptui. qui
in ſua domo non niſi ꝯtemptibiles eſſe
potuerūt. hec bern̄. Qui igiẜ in ꝟtutibꝫ
ꝓficere deſiderat ⁊ ad ſtatum ꝑfectum
ꝑuenire. ſtudeat in ꝟtute patientie ſe
exercere. naꝫ qui ꝓximoꝝ mala impa
tienter tolerat. ipſe ſibi ꝑ impatiētiam
teſtis eſt. ꝙ a vita ꝟtuoſa longe diſtat
De quibꝫ beatus grego. xx. moraẜ. ſic
dicit. Nullus quippe perfectus eſt. qui
inter ꝓximorum mala patiens nō eſt.
qui em̄ equanimiter aliena mala nō to
lerat. ipſe ſibi ꝑ impatientiā teſtis eſt.
qꝛ ab omni plenitudine longe diſtat.
Abel quippe eſſe renuit quem Chayn
malicia nō exercet Sic in tritura aree
grana paleis ꝓ̄muntur. ſic flores inter
ſpinas ꝓdeunt ⁊ roſa que redolet creſ
cit cū ſpina que pūgit. qꝛ ſic iuſto pec
cator cum malicia iungiẜ. Sic in for-
nace auro palea cū igne ſociaẜ vt quo
ardet palea purgeẜ aurum. Hi ergo
veraciter boni ſunt. qui in bonitate per
ſiſtere inter malos poſſunt. hec grego.
Item. v. moraẜ. de eodē dr̄. Ille vere ꝑ
fectus eſt. qui erga ꝑfectionem ꝓximi
impatiens non eſt. nam qui alienam
imꝑfectionē ferre non valens deſerit.
ipſe ſibi teſtis ē ꝙ ꝑfecte nōdū ꝓfecit.
hinc veritas dr̄. In patiētia veſtra poſ-
ſidebitis aīas ⁊c̄. Quid eſt enim aīam
poſſidere niſi ꝑfecte in oībꝫ viuere cun
ctis mentis motibꝫ ex ꝟtutis arte do
minari. Qui igiẜ patiētiam tenet ani-
mam poſſidet. qꝛ inde ꝯtra oīa aduer-

ſa fortis efficiẜ vnde ſibi ⁊ ſeipſm vin
cēdo dominaẜ Ex quo ſe laudabiliter
frangit. infractū ſe fortiter exerit quia
cū in ſuis ſe voluptatibꝫ ſupat. ſeſe ad
ꝯtraria inuictū parat nam illi veraci-
ter recti ſunt. qui amore ſupne patrie
ad cūcta ꝑ̄ſentis vite aduerſa prepan-
tur. nam qui ꝓ eternis bonis mala hic
ꝑpeti metuunt recti veraciter nō ſunt.
hec grego. L Vera aūt patientia
hec eſt. vt illū amet quem tolerat ſi vo
odit illum quē ſuſtinet non eſt virtus
patientie. ſed velamen rancoris Teſte
beato grego. qui dr̄. Patientia vera eſt
que ⁊ ipſm amat quē portat. naꝫ tolera
re ⁊ odiſſe non eſt virtus manſuetudi
nis ſed velamen furoris. hec greg. Un
de mala que patimur niſi patienter ſuſ
feranẜ celeſti mercede priuanẜ Unde
origenes. Cuncta quidem mala. que
homo aliquis paſſus fuerit in hac vi-
ta ſi abſqꝫ perfecta feranẜ patientia. a
celeſti premio ſunt penitus aliena. hec
origenes. Beati ergo ſunt illi qui ma
la pn̄tis vite patienter ſuſtinent. qꝛ ta
les celeſtem gloriā poſſidebūt in futu
ro Unde dr̄ hugo. Beatos illos credi
mus. qui mala queuis ꝑferūt in impa
tientiā tn̄ non ꝓrumpunt. celeſtis nā
qꝫ illos expectabit gloria. in quibꝫ nūc
hec vera inuenta fuerit patientia ⁊ ꝑfe
cta. hec hugo. Vi Et notādum ꝙ
ſi quis ꝑfectam patientiam in aduer-
ſis habere non valet. agat tamen quan
tum valet motus impatientie refrenā
do ⁊ mercede ac merito non priuabiẜ.
De hoc thomas de aquino ſic dicit.
Quamuis flagella nō ſint omnino in
poteſtate noſtra tamen quantū ad ali-
quid ſunt vt. ſ. patienter reſiſtat eis ⁊
ſic homo facit de neceſſitate virtutem.
Unde ⁊ meritoria ⁊ ſatiſfactoria eſſe
poſſunt. hec thomas X Debemus
igiẜ tribulatōes patiēter ſuſtinere. qꝛ

ipſe aduerſitates ⁊ tribulationes cum
patienter ſufferunt reddunt hominez
membꝛ xpi ⁊ celeſtis regni faciunt he/
redē. Unde petrus damiani. Cum bō
facit bona ⁊ mala tolerat. tunc ſe ꝓcul
dubio numerari intra mēbra xpi con/
fidat. Quiſquis enim recte viuens fla/
gellis atterit. ſicut xpi nunc in vtroqꝫ
veſtigia ſequit. ita poſtmodū eius con
ſoꝛtio non priuet. Dicit beatus augu.
Nequaqꝫ ad regnū celoꝝ ꝑtinere ſe iu
dicet qui hic in area triture non tūdi/
tur tribulatōe. nec mēbra xpi ſe iudi/
cent qui caput ſuum ſpinis coronatuz
in paſſionibꝫ non ſequunt. Nullus eī
ſeruus xpi ſine tribulatōe eſt. ſi putas
te non habere pſecutōnes nondū cepi
ſti eſſe xpianus. hec aug. Qꝺ autē om
nipotens deus hereditatem celeſtis pa
trie tribulationē in pn̄ti vita ſuſtinen/
tibꝫ dare diſpoſuit. de hoc beatus gre.
dī. Niſi correctis deus hereditatez da
re diſponeret. erudire eos per moleſti/
am non curaret. electoꝝ namqꝫ eſt hic
aterit vt ad premia debeant eterne here
ditatis erudiri. noſtꝝ eſt hic flagella ꝑ
cipere quibꝫ ſeruat de eternitate gaude
re. hec grego. Unū qui deſiderat non ex
cludi ab hereditate ⁊ ꝯſoꝛtio filioꝝ dei
flagella ⁊ tribulatōes a ſe non abijciat
aut repellat ſed patiēter ſuſtineat. Ad
qꝺ faciendum hoꝛtat beatus auguſ. ſic
dicens. Fili ſi ploras ſub patre plora
nam vnde plangis medicicina eſt non
pena. caſtigatio non damnatio. Noli
repellere flagellū. ſi non vis repelli ab
hereditate. noli attendere quam penaz
habeas in flagello ſed quē locum in te
ſtamento. nunquid ſunt felices qui ad
uerſis non tangunt. imo infeliciſſimi
ſunt quibꝫ permittit hic omnia per ſua
uiter viuere ⁊ omnia deſideria ſua ꝓ li
bitu ſuo implere. ſed aduerſitate non
tāgunt. qꝛ tali modo vt arida ligna ad

ignem nutriunt. Econtra ſunt felicif/
ſimi qui a ſuis deſiderijs arcent ⁊ mul
tis aſperitatibꝫ exercent. qꝛ modo ad
regnū vt filij flagellis erudiunt. Unde
dr̄. Flagellat deus omnē filiū quē reci
pit. Si igit exceptus es a paſſione fla
gelloꝝ. exceptus es a numero filioꝛū.
Quid ergo mirꝝ ſi flagellat paruulos
dominus quos grādes querit heredes
vnde non timeas flagellari. ſꝫ exhere/
ditari. hec aug. Et notandū ꝙ diuer
ſa ſunt genera paſſionū ⁊ tribulatōnū
Unde dominus dicit. Qui vult venire
poſt me abneget ſemetipſum. Qꝺ di/
uerſimode accipi pt̄. nam ꝓmptū ani
mū habere patiendi moꝛtem ꝓ xp̄o. ⁊
moꝛtificatō vitioꝝ ⁊ patientiā habere
in aduerſis ſuſtinendis eſt tollere cru/
cē ſuam ⁊ ſequi ipſum. Qꝺ teſtat bea/
tus baſilius ſic dicēs. Appetitus moꝛ/
tis tolerande ꝓ chꝛiſto ⁊ moꝛtificatio
membꝛoꝝ que ſunt ſuꝑ terram ⁊ virili
ter diſponi ad omne periculū ſuſtinen
dum ꝓ chꝛiſto hoc eſt tollere crucē ſu/
am quaz quotidie tollere ⁊ ea ſumpta
dn̄m ſequi iubemur qui crucē ꝓpꝛiā ba
iulauit. hec baſilius. A Eſt etiam
ſcḋm gregoꝛium triplex martirium ſine
ſanguine. ſcilicet patientia in aduer/
ſis. Unde dicit. Sine ferro martires
eſſe poſſumus ſi patientiā in anima ve
raciter cuſtodimus. Item compaſſio
afflictoꝛum. vnde dicit. Qui doloꝛez
exhibet in aliena afflictione ⁊ neceſſi/
tate crucem poꝛtat in mente. Item di
lectio inimicoꝛum. Unde dicit. Ferre
cōtumelias ⁊ odientē ſe diligere mar
tirium eſt in occulta cogitatione. Hec
gregoꝛius. Si igitur toꝛmenta q̄ ſan/
cti martires pertulerunt pati nō poſſu
mus. ſaltē perſecutionē ꝓ iuſticia pa/
tiamur. vitijſqꝫ ac ꝯcupiſcentijs virili
ter reſiſtamus. in pꝛemio martirꝝ non
pꝛiuabimur. Unde beatus auguſtinus

Martir quippe teſtis interp̄taꝛ. quicū
q̄ꝫ vero pro veritate teſtimoniū dederit
⁊ omnes cauſas cum iuſticia iudicaue
rit quicquid ꝓ teſtimonio veritatis vel
iuſticie ꝑtulerit totum ei dominus ꝓ
martirio ꝯputabit. habet enī pax mar⸗
tires ſuos. nam iracundiam mitigare
libidinem fugere. iuſticiam cuſtodire
auaritiā ꝯtemnere. ſuperbiam humili
are. pars magna martiriꝗ̄ eſt. Dicit
etiam de hoc maximus. Si tormenta
que ſancti martires ꝑtulerunt ſuſtine⸗
nere non poſſumus. ſaltem contra ma
las ꝯcupiſcentias pugnemus ⁊ qꝛ nō
deſunt quotidiana peccata non deſint
etiam quotidiana remedia. hec maxi⸗
mus. Poſſumus ergo ex p̄dictis col
ligere ꝙ patientiā in aduerſis exhibe
re viriliter. ⁊ vitiꝗ̄s reſiſtere eſt magnā
ꝑtem martiriꝗ̄ poſſidere. nam genera
crucis ac martiriꝗ̄ ſunt diuerſa qꝛ abſti
nere a delectamentis carnalibꝫ videli
cet a gula luxuria ⁊ a ceteris volupta⸗
tibꝫ carnis. Item reſiſtere ire ſupbie
auaricie ⁊ aliꝗ̄s vitiꝗ̄s ſpūalibꝫ ⁊ cū il⸗
lis ꝯflictū in repugnando habere glo⸗
rioſa crux eſt in ꝯſpectu dei. Teſtaꝛ hoc
beatus aug. in quodam ſermone ſic di
cens. Due ſunt abſtinentie ⁊ crucis
genera. Unum corꝑale aliud ſpiritua
le vnuꝫ eſt a potu atq̄ꝫ epulis ꝑparce ap
ꝑetitum gule. et a delectationibus ac
molliſſimis ſuauitatibꝫ cohercere ab
his que tactu guſtu viſuq̄ꝫ decipiūt ſen
ſum viriliter abſtrahere. Alterū abſti⸗
nentie ⁊ crucis genus eſt p̄cioſius atq̄ꝫ
ſublimius motus aīmi regere ⁊ ꝑtur⸗
bationes illius modeſta tranquillita⸗
te placere. ire ⁊ ſupbie impetus quaſi
feram beſtiam refrenare litigare quoti
die ꝯtra vitia. ⁊ rixam quodammodo
cū homine interiore ꝯſerere. precioſa
hec ē ī ꝯſpectu dei ⁊ glorioſa crux cogi
tationes malas in ꝑtātez redigere. vo

luntates ꝓprias abnegare. eaſq̄ꝫ inte⸗
riori examinatione diſcutere ⁊ regen⸗
tis imperio ſubiugare a ſermone atq̄ꝫ
opere. quo aīa lediꝛ tanq̄ꝫ a cibis nori
is abſtinere. Item beatus grego. Se⸗
quamur kariſſimi diſtrictā ⁊ aſperam
redemptoris viam. deſpiciamus cun⸗
cta preſentia. nulla etenī ſunt que tran
ſire poſſunt. turpe ſit nobis diligere.
q̄d ꝯſtat citius ꝑire. non nos terrenaꝝ
rerum amor ſupet. non ſupbia inflet.
non ira dilaniet. non luxuria polluat.
non inuidia ꝯſumat. amore enī noſtro
redemptor noſter occubuit ⁊ nos amo
re eius diſcamus vicere noſmetipſos
q̄d ſi ꝑfecte agimus non ſolū imminē
tes penas euadimus ſed etiam gloria
cū martiribꝫ remunerabimur nam q̄ꝫ
uis occaſio ꝑſecutionis deſit habet tū
⁊ pax noſtra martiriū ſuum qꝛ ⁊ ſi car
nis colla ferro non ſubdimus. ſpiritua
li tū gladio carnalia deſideria in men
te trucidamus. hec grego. Unde qui
nō poſſumus ꝓ xp̄i nomine mortē car
nis ſubire ac ſanguinem fundere. quo
tidiana tū afflictione videlicet in ieiu
niꝗ̄s vigiliꝗ̄s ⁊ in ceteris caſtigatōibꝫ
ac vitioꝝ diuerſoꝝ repugnatione ac
tribulationū ac aduerſitatum perpeſſi
one ſtudeamus nos exercere vt crucē
poſſimus etiā in pace eccleſie poſt cri⸗
ſtum baiulare. De hoc ꝑ beatum bern̄.
ſic d̄r. Eſt martiriꝗ̄ genus ⁊ effuſio ſāg
uinis in quotidiana corporis afflictiōe
ſic quippe infirmis ⁊ puſillis corde ne
ceſſe eſt. vt quem ſemel nō ſufficiūt po
nere mitiori ſed diuturniori martirio
ſanguinem fundant. qꝛ quāto minus
habent de acuta paſſione tāto plus ha
bent de ꝯtinuatione ⁊ ſic longitudine
reparaꝛ amaritudo. Dicit etiā de hoc
petrus damiani. Qui pro defenſione
fidei mori nō poſſumus. ſaltem in ſan
ctaꝝ ꝯuerſatiōe ꝑpetuum viuere ſtudea

mus.pudeat nos ſub ignauie torpore
langueſcere qui martires cernimus ꝑ
tormenta ad celū peruenire. Et quidē
nobis minor eſt labor. cum tñ ɔmune
ſit premiū. Quis enī neſciat incompa
biliter eſſe difficilius gladio ceruiceꝫ
ſubdere. ꝙ gule illecebram cohibere.
quis nō mallet eſtuare laboribꝫ vel nu
ditate frigeſcere ꝙ flammarꝫ furentiū
incendia ſuſtinere. quis nō leuius ſen
tiat eſurire ſitire. ꝙ radi vngulis vel be
ſtiarꝫ morſibꝫ tradi. an non periculoſi
us eſt ſemetipm̄ morti vltroneū trade
re. ꝙ voluptates ꝓprias ⁊ carnis deſiđ
ria refrenare. Cū itaqꝫ minus laborā
do ad eandem beatitudinē tendimus
cur decertantes in ſtadio imitari neg
ligimus vt ɔſortes in patria victoribꝫ
exiſtere valeamus. Pugnemus igitur
fratres ⁊ infeſtantiū nos viciorꝫ illece
bras amputare curemus. nō enī iuxta
pauli vocē poſſumus hic gaudere cum
ſeculo. ⁊ illic regnare cum xp̄o. Et qui
dem beatos martires cū membris dya
boli dimicare cognoſcimus. nos autē
ipſo iniquorꝫ capite infederabilis pu
gne luctamen habemus. illi vicerūt eū
ꝑ mēbra ſua minaciter ſeuienteꝫ. nos
ſupare precipimur ſub inſidiarꝫ frau
dibꝫ latitantē. Quiſquis igitur amat
martiriū exhibeat ſe martirio dignū.
⁊ martirij ꝓculdubio ɔſequetur premiū.
Non pt̄ quis ſanguinē fundere poteſt
ſeipm̄ ꝑme telo percutere ⁊ in cordis
ɔtritione mactare. Studeamus igitur
huius ſeculi blandimenta deſpicere.
rerꝫ tempaliū affluentiā deuitare. car
nis incentiua reprimere. crucē poſt cri
ſtū etiam in pace eccl̄iaſtica baiulare.
quatenus qui nunc ſanctorꝫ ſequimur
vitam cū ipſis poſtmodū deſiderabilē
perducamur ad gloriā. hec petrus da
miani B Notandū etiā ꝙ multū
valet ad ſuſtinendas diuerſas paſſio
nes aduenientes ⁊ ad patientiam ha
bendam in aduerſis recordatio paſſio
nis domini noſtri Jheſu chriſti. Unde
dicit beatus auguſtinus. Nihil dulci
us in preſſura tribulationū ꝙ memo
ria dominice paſſionis. Quantūcunqꝫ
preſentis vite premat afflictō parum
patimur. ſi recordetur quantuꝫ bibit ad
patibulū qui nos inuitauit ad celum.
Dicit etiam beatus grego. Si paſſio
domini ad memoriā reuocetur nihil adeo
durꝫ qđ non equo animo toleretur. Et be
atus bernar. Habeo xp̄m ſemper non
retro in humeris ſed ante pre oculis.
⁊ videntes anguſtias domini. leuius
veſtras portabitis. nam ſanat omnes
amaritudines mentis dulcis recorda
tio in cruce pendentis. hec bernardus
Et diligenter ɔſiderandū eſt ꝙ ſi xp̄s
qui in hunc mundū ſine peccato venit
tanta ſuſtinuit. quanta nos miſeri pa
ti debemus qui in hunc mundū cū pec
cato venimus. ⁊ multis criminibꝫ in
uoluti ſumus. De hoc dicit beatus gre
go. Si xp̄s hinc ſine flagello non exi
uit qui ſine peccato venit. quomodo fla
gellis digni non erunt qui huc cū pec
cato venerunt. hec greg. C Unde
reprehenſibile valde ⁊ iniuſtum eſt. ꝙ
ꝓ amore noſtri redēptoris nec detra
ctiones nec quicqꝫ aduerſitatis volu
mus pati. cū ille qui cum ſit deus tan
tas iniurias perpeſſus ſit ꝓ nobis. quo
modo ergo illum amamus ſi ꝓ illo ni
hil ſuſtinere valemus. Unde btūs ihe
ro. corripiendo ⁊ hortando ſic dicit. Sa
tis eſt impiū ſi ꝓ dei nomine nec detra
hi patiaris qui ꝓpter te tanta ꝑpeſſus
eſt. cur ergo graue ſit ꝓ domino ſuſtiṅe
re omnia que aduenerint in hac vita ſi
ue damna ſiue derogatōes. ſuſpitōes
detractiones vel cetera hmōi. quando
ille qui cum deus ſit ⁊ dei filius ꝓ ſalu
te tua opprobria omnia ⁊ iniurias ſuſti

nuit. valde ab eo alienus eſt. qui nec
detractiones ſaltem ſuſtinere ꝯtentus
eſt. nā quō amare eū dicimus ſi pro ip
ſo nihil ſuſtinere parati ſumus. ꝙ ſi ī
nobis eſt ipſius dilectio. quecumqꝫ ꝓ
eius noīe quibus grauia irrogēt' exigua
cenſemus. ⁊ dicimus parua ſunt iſta.
que patimur. maiora ille ꝓ ſalute no-
ſtra ꝑpeſſus eſt. nobis nihil dignū pro
eius noīe irrogat' ꝙ ſi ſententie eius
memores ſumus ⁊ intelligimus. ait
eī Non eſt diſcipulus ſupra magiſtꝝ
Et patremfamilias beelzebub vocaue
runt quāto magis domeſticos eius Et
nos ſi domeſtici ſi diſcipuli xp̄i ſumuſ
debemus obprobria ⁊ detractiones li-
benter amplecti ⁊ equo aīmo oīa ferre
que pro nobis dominus ⁊ magiſter nr̄
ꝑtulit. Qui ergo hec ſuſtinere non vult.
nec diſcipulū ſe approbat eſſe. nec ſer-
uum nec filiū nec domeſticū. Nos er-
go detrahentibꝫ cūctis ⁊ vituꝑantibꝫ
ſimus patientes humiles ⁊ pudici. ⁊
deum ſemꝑ in mente habeamus. ⁊ lex
eius in noſtro ſemꝑ ſit pectore. hec ihe
ronimus D Oportet igit' ſi volu
mus conregnare cū xp̄o vt patiamur ꝓ
xp̄o. vnd' dr̄ apoſtolus petrus. Criſtus
paſſus eſt ꝓ nobis vobis derelinquēs
exemplū vt ſequamini veſtigia eius.
nam tribulatio ꝑua ꝓ xp̄o ꝑpeſſa me-
lior eſt magnoꝑe. qđ fit ſine tribulati-
one. hec teſtat' yſaac abbas ſyrie ſic di-
cens Tribulatio parua ꝓ deo facta
melior eſt magnoꝑe. qđ ſine tribulati
one ꝑficit'. q2 ſpōtanea tribulatio ꝓba
tionē fidei ⁊ caritatis facit oriri. ⁊ iō
in tribulationibꝫ probati ſunt ſancti
pro caritate xp̄i. ſꝫ non in refrigeriis.
qm̄ opus quod fit ſine labore iuſticia
eſt ſecularium ꝑſonarum. que exterio
ribꝫ faciunt elemoſinam tu aūt o paſſi
onis xp̄i ſectator ſtude in temetipō. vt
dignus fias guſtare gloriā eius. quod

ſi ꝯpatimur ⁊ ꝯglorificamur. i. nō glo
rificat' mens cū xp̄o iheſu niſi patiatur
corpus ꝓ xp̄o. hec dr̄ yſaac abbas E
Nullus ergo poterit regnū celorꝝ ⁊ ad feli
citatē ꝑhennū bonorꝝ ꝑuenire niſi ꝑ to
lerantiā tribulationum ⁊ paſſionum.
nec valet aliquis hic gaudere cū ſecu-
lo ⁊ poſtea regnare cū xp̄o. De hoc dr̄
beatus bern̄. In mundo iſto quaſi in ſta
dio certaminis poſiti ſumus. vbi xp̄s
mortuus eſt. Qui ergo hic liuorem ⁊ pla-
gas non ſuſceperit. in futuro iudicio
miles inglorioſus apparebit. nullus
eī ad regnū celorum ⁊ ad illā abiſſū
oīm voluptatum peruenire poterit. niſi
ꝑ amaritudinem paſſionū. neqꝫ eīm il
le qui de celo venit iheſus xp̄s ad celum
redire voluit. niſi per viam amariſſi-
me paſſionis. vn̄ dr̄ luce vltimo. Nō
ne oportuit pati xp̄um ⁊ ita intrare in
gloriam ſuam. Et beatus iheronimus.
Vis regnare cum xp̄o patiaris cū xp̄o
Si dominū xp̄m oportuit pati ⁊ ita in
trare in gloriam ſuam quam fiduciā
habemus nos intrare ſine labore. O
quam ſtulti ſumus ſi volumus hic gaudere
cū ſeculo ⁊ poſtea regnare cū xp̄o. Do
minus nudus ingredit' ſeruus ſuperflui
tate onuſtus veſtium auri ⁊ gemmarū.
intrabit ille ieiunus. ⁊ iſte crapula. ⁊
luxuria plenus. ille in cruce ꝓ nobis
moriēs. iſte in lecto delicato dormiēs
Hec iheronimus F Et notandū
ꝙ ſingularis eſt retributio patientia
paſſionis xp̄i. talia eīm ſtudet homo re
prehendere qualia ab ipō accepit. qui
dolores noſtros portauit. Et hec eſt ſin
gularis leticia ſanctorum in tribulati
one patientium ⁊ gaudentiū. ꝙ ſic oc
caſionem habent ⁊ oportunitatem ali-
quo modo tribuēdi deo ꝓ illa magna
caritate qua ꝓ nobis animam poſuit
ſaltem aliquid ſuſtinendum. q2 bono-
rum noſtrorꝝ nō indiget vt aliquid ei

dare de noſtro poſſimus Cum ergo in
iudicio veniens oſtendet indicia paſſi
onis ſue omnibus. magna erit cõfuſio
illis qui nihil pati ꝓ xp̄o voluerunt. ⁊
magna gloria illis qui ꝓ xp̄o multa ⁊
magna ſuſtinuerunt. Signū etiam di
lectionis ſpecialis videt̃ cui dominus
dat aduerſa pati. vt quaſi impriri ei
dignet̃ partem oneris ſui portandi. ſi/
cut ille ſymon cyreneus crucē domini
cā portauit. Solent em̄ ſocij in via cū
laſſant̃ rogare eos quibꝫ plus ꝯfidunt
⁊ quos ſpecialius diligunt vt partem
oneris ſui ꝑ ſe ad horam ferant vt hoc
quaſi indiciū ſit illis ꝙ maiorē de eo/
rum dilectione habeant fiduciam qui
bus onera ſua imponunt portanda. ꝗ̄
de illis quibꝫ quaſi formidãt impone
re. ne forte nollent equo animo porta/
re. Sic ⁊ dñs qui nobiſcum omnibus
diebꝫ in via hac qua ambulamus laſ/
ſatus vſqꝫ ad mortē labore paſſionis
querit quis noſtꝝ velit ei ꝯpati ⁊ onus
tribulationū ſuaꝝ qđ adhuc in corpe
ſuo miſtico qđ eſt eccleſia ſuſtinet ſecū
portare. q2 hanc paſſionē quaꝫ caput
in ſe ꝓ nobis ſuſtinuit in carne diuiſit
per omnia membra fideliū ſuoꝝ. vt ſi/
cut oportebat xp̄um pati. ⁊ ita intrare
in gloriam ſuā. ſic membra eius ſi ca/
piti fideliter ꝯpatiant̃ ⁊ ꝯglorificent̃.
Sicut inquit ſocij paſſionum eſtis ait
paulus. ita ⁊ reſurrectionis eritis. qui
em̄ ꝯpaſſus xp̄o plus fuerit. etiam ei ꝑ
pius ꝯregnabit. G Etiā notand̄
ꝙ omnipotēs deus ſuos electos in hac
vita flagellat. diuerſas tribulationes
eis immittendo. ⁊ hoc facit vt ꝑ tales
aduerſitates eoꝝ peccata deleãt̃ ac ſic
vitam ſuā corrigant. ⁊ in virtutibꝫ ꝓ/
ficiant. De hoc dicit beatus ber. Quic
quid ĩ hac vita humana fragilitas to
lerat. hoc pius ꝯditor quantum in bo
nitate ſua eſt vel ad correctionē noſtrā

⁊ noſtre prauitatis. vel ad ꝑfectuꝫ no
ſtre virtutis diſpenſat Nunquid deus
qui ſumme bonus eſt ⁊ ſumme nos di
ligit gaudet in ꝑturbationibꝫ noſtris
delectat̃ in tribulationibꝫ. Abſit hoc a
clementia diuina. ſed ideo vult vt fla/
gellemur vt a peccatis purgemur. Di
cit etiam beatus ihero. Quilibet iuſtus
debet flagella domini patienter tolera
re. quia aut ad purgationē aut ad ꝓba
tionem tolerat̃. H Et ſciendum
ꝙ quanto quis altius in virtutibꝫ ꝑfe
cerit. tãto maiores huius ſeculi aduer
ſitates ſuſtinebit. ſi autē patienter fla/
gella ⁊ tribulatões preſentis mūdi to
lerauerit. poſt hanc vitam in celeſti pa
tria ſublimatus regnabit. Unde bea/
tus greg. Quanto em̄ quiſquis altius
ꝑfecerit. tanto in hoc mundo inuenit
qđ durius portet. q2 cum a preſenti ſe/
culo mentis noſtre delectatio deficit.
eiuſdē ſeculi aduerſitas creſcit. Hinc
eſt enim ꝙ pleroſqꝫ cernimus ⁊ bona
agere. ⁊ tñ ſub graui tribulationū faſ/
ce deſudare. terrena nāqꝫ deſideria fu
giunt. ⁊ tñ flagellis durioribꝫ fatigã/
tur. ſed cū patienter ⁊ humil̄r flagella
ſuſcipiunt poſt flagella ad requiē ſub/
limiter ſuſcipiunt̃ Si quis ergo appe
tit plene vitia vincere ſtudeat humil̄r
purgationis ſue flagella tolerare vt tã
to poſt ad iudicē mundior veniat. quã/
to nunc eius rubiginē ignis tribulatõ
nis purgat. hec greg. Unde gaudere de
bent fideles in diuerſis tribulationibꝫ
ꝯſtituti. nam ſi quis iuſtus eſt ꝑ aduer
ſa ꝓbatur. ſi vero peccator eſt non ſolū
a peccatis mundat̃. ſed etiam poſt hoc
ſeculum remunerabit̃. Beatus augu.
Gaudeat xp̄ianus in aduerſis. q2 aut
probatur ſi iuſtus eſt. aut ſi peccator eſt
emundatur Contriſtet̃ ſane quem cor
rigere flagella non poſſunt diuina. ti/
meat iudicium futurum. qui preſens

iudicis ꝓtempſerit remedium. gaude
at pctōr cū in iſto ſeculo contriſtat᷑. vt
poſt hoc ſeculū cū xp̄o remuneret᷑. hec
aug. ¶ Unde piculoſum valde ē
ꝙ peccator in ſordibꝰ vitioꝝ exiſtens
ꝑ aduerſa non flagellat᷑. nam aīa cum
peccat a deo ſe diuidit. ⁊ ꝑſeuerando
in peccatis ab eo longe recedit. Si vō
poſt pctm̄ proſperitas ſequitur ⁊ nulla
diſciplina aut tribulatio tūc talis aīa
a deo repudiat᷑ ideo deus hic parcit re
probis vt ineternū puniat. electos vō
ſuos hic ferit vt ineternū parcat ⁊ eter
nam patriā eis tribuat. Unde beatus
grego. Anima que peccat a deo ſe diui
dit ꝙ ſi pctā cōtinuauerit a deo longe
recedit. ſi vō poſt peccatum ꝓſperitas
ſequitur ⁊ nulla diſciplina increpatio
ne reuocat᷑ in diuiſione quā inter ſe ⁊
deum fecit etiam libellum repudij acci
pit. vt iam velut aliena derelicta faciat
mala que vult. Un̄ neceſſe eſt vt pecca
tores quoſqꝫ ꝯſideremus tanto ampli
us miſeros quanto eos ꝯſpicimus in
ſua culpa ſine flagello derelictos. ideo
enī deus ſic parcit hic vt eos in ꝑpetuū
feriat. ideo aūt quoſdam hic ferit non
parcendo vt ineternū parcat. ¶
Et notandū ſcḋm dictum criſoſtomi ꝙ
malus non poteſt in oībꝰ eſſe malus ſꝫ
habet aliqua bona neqꝫ bonus in oībꝰ
eſſe bonus ſed habet aliqua peccata.
Quando ergo ꝓſperitatem habet ma-
lus ꝓ illis paucis bonis retributionē
hic accipit. illic etiam plenius puniet᷑
Et iterū beatus eſt ille maxime qui pu-
nit᷑ vt omnia expians delicta ꝓbatus
⁊ purgatus hinc exeat. ⁊ in nullo ob-
noxius. hec criſo. Unde electi vt eua-
dere poſſint eterna ſupplicia ⁊ ꝑuenire
ad plenam gloriam neceſſe eſt vt hic
flagellent᷑. quatenus purgati in futu-
ro iudicio inueniāt᷑. De hoc dr̄ beatus
grego. vj. moral. Electus quiſqꝫ vt e-
terna ſupplicia euadat ⁊ vt ad plenā
gloriam aſcendat debet hic aſſiduis fla
gellis atteri quatenus in iudicio vale
at purgatus inueniri. ip̄o namqꝫ infir
mitatis noſtre pondere deorſum duci
mur. niſi mira manu artificis ꝑſubue
nientie flagella releuemur. Unde hic
dr̄ beatus homo q̄ corripit᷑ a dn̄o. Pri
ma virtus ē ne ꝑpetrari debeant pctā ſꝫ
vitari. Secūda aūt ꝑpetrata corrige
re ſed plerūqꝫ culpas non ſolū immi
nentes minime vitamus. verūetiā nec
cōmiſſas recognoſcimus. ⁊ pctōris
mens tanto altius tenebreſcit. quanto
nec dampnū ſue cecitatis intelligit. Un
de fit plerūqꝫ diuini muneris largita
te vt culpam pena ſubſequatur. ⁊ fla
gella oculos delinquētis aperiant. quos
inter vitia mētis ſecuritas cecabat. tor
pens quippe aīmus ꝑcuſſione tangit᷑.
vt excitet᷑ quatenus qui ſtatū ſue recti
tudinis ſecurus ꝑdidit. afflictus ꝯſide
ret quo iacet. Hinc itaqꝫ ipſa aſperi
tas correctionis origo eſt luminis. Un
ꝑ paulū dr̄. Omne qḋ arguit᷑ a lumi
ne manifeſtat᷑. argumentū enī ſalutis
eſt vis doloris. Et dn̄s in apocalipſi.
Ego quos amo caſtigo ⁊ arguo. qꝛ ꝑ
hoc ꝙ peccator dolore correptionis ſti
mitur qūqꝫ ad beatitudinem. que ſine
fine eſt. interuentu doloris erudit᷑. hec
grego. Et quanto duriora ⁊ grauiora
quis in preſenti pro xp̄o tolerat. tanto
feruidiorem ſpem ⁊ certiorē de ꝑcipi
endo futuro premio ac gaudio habe-
bit. Unde idem beatus gregorius. xx.
moral. de hoc ſic dr̄. Sancti viri quia
medullitus diligunt. in infimis dura
patiunt᷑ ſed in fine gaudij lumen inue
niunt. quod habere hoc ſpacio percurren
tis vite contemnunt. Unde bn̄ dr̄. Et
quaſi meridianus fulgor conſurget ti
bi ad veſperum. peccatoris aūt lumen
in die eſt obſcuritas in veſpere. qꝛ in

preſenti vita felicitate attollatur. ſed
aduerſitatis tenebꝛis in fine deuoꝛat̃.
Juſto aũt meridianus fulgoꝛ ad veſpe
rum ſurgit. qꝛ quanta ſibi claritas ma
neat cum iam occumbere ceperit agno
ſcit. Hinc namqꝫ ſcriptum eſt. Timẽ
ti deũ bene erit in extremis. Et ſciend̃
ꝙ bonoꝝ mẽs quo durioꝛa ꝓ veritate
tolerat. eo eternitatis pꝛemia certius
ſperat. Tanto namqꝫ ſpes ſolidioꝛ in
deum ſurgit. quanto quiſqꝫ ꝓ illo gra-
uioꝛa pertulerit. qꝛ nequaqꝫ retributõ
nis gaudium de eternitate colligit̃. qđ
non hic pia tribulatõe ſeminat̃. Hinc
per ꝑs. dꝛ. Qui ſeminant in lacrimis
in exultatione metent. Hinc paulꝰ ait
Per multas tribulatões oportet nos
intrare in regnum celoꝝ. Qui igitur
nunc per tribulatõem ſerit̃ vt poſt gau
dij fructus metat̃ tanto maioꝛi fiducia
mentem roboꝛat. quanto hanc foꝛtioꝛ
ꝓ veritate afflictio anguſtat. Vñ pau-
lus dicit. Bonum certamen certaui.
qui enim ꝯtra mala tranſeũtia ſine de-
fectu certauerat. de manſuris nimiruꝫ
gaudijs ſine dubietate ꝓſumebat. hec
grego. Unde perfecti viri ſicut fuerũt
martires ⁊ ſimiles omnia aduerſa ⁊ a
mara que eis occurrebant dulcia eſtĩa
bant. quia per hec ad eterna gaudia ꝑ
uenire non deputabant. De talib9 per
beatum gregoꝛium. vij. moꝛal̃. ſic dici
tur. Mens ſi in deo foꝛti intentõne di
rigit̃ quicquid ſibi in hac vita amarũ
ſit dulce eſtimat. om̃e quod affligit re
quiem putat. Cumqꝫ eterne patrie q̃n
ta ſit dulcedo ꝯmemoꝛat, ꝓ eo pñtis vi
te amaritudines ardenter amat. Trã
ſire etiam per moꝛtẽ appetit vt obtine
re vitam plenius poſſit. funditus in in
ſimis extingui deſiderat quo verius ad
ſumma ꝯſcendat. hec gregoꝛius Debe
mus ergo exemplo ſanctoꝝ patruꝫ tri
bulationes nobis aduenĩẽtes ⁊ flagel
la dei patienter ſufferre. ⁊ non iudicia
dei occulta ſuper nos repꝛehendere vt
poſſimus ab ipſo miſcḋiam ꝯſequi ⁊ a
noſtra iniuſticia liberari. Nam vt bea-
tus hieronimus dicit. Qui tribulatio
nem ſibi ꝓ ſuis peccatis aduenisse eſti
mat dei miſcḋiam ad amplius bene fa
ciendum ſibi ꝓuocat. Dicit etiam de
hoc beatus gregoꝛius. Quiſquis ꝯtra
flagella dei ſemetipſum defendere ni-
titur. flagellantis iudicium euacuare
conatur. nam qui ꝓ ſua culpa feriri ſe
denegat. quid aliud qꝫ iuſticiã accuſat
Unde magna ſatiſfactio percuſſionis
eſt volũtas iuſta conditoꝛis. que cum
iniuſtum nihil facere ſolet iuſta agno-
ſcit̃. ⁊ ſi latet. Nam cum ꝓ iniuſticie
peccato ꝑcutimur ſi in percuſſione no
ſtra diuine voluntati ꝯiungimur. mox
a noſtra iniuſticia ipſa ꝯpunctõne libe
ramur. ¶ Et notandũ ꝙ valde in
felices ſunt qui in pꝛeſenti vita per ad
uerſa non flagellantur. qꝛ cũ deus pec
cantes ꝓ ſuis exceſſib9 non flagellat.
in futuro damnat. Unde beatus berñ.
Crudelioꝛ eſt omni indignatione iſta
miſericoꝛdia. qua peccanti parcat de-
us. nec coꝛripit per flagella. Illi nam
qꝫ iraſcitur deus quem peccantem nõ
flagellat. Nam quem flagellando hic
non emendat. in futuro damnat. Hec
bernardus. Vñ diuina pietas electis
ſuis iraſcit̃ ⁊ non parcit in hoc ſeculo
vt poſtmodum parcat ⁊ non iraſcatur
in futuro. teſte beato auguſtino qui dꝛ.
Diuina bonitas ideo maxime iraſcit̃
in hoc ſeculo ne in futuro iraſcat̃ ⁊ mi
ſericoꝛditer adhibet tempoꝛalem ſeue
ritatem. ne inferat iuſte eternam vltio
nem. Et beatus ambꝛoſius. Quaꝫ mi
rum alijs deus miſericoꝛditer parcit.
cum aduerſa hic tribuit ⁊ qꝫ ſeuere ira
ſcit̃ cum ꝓſpera elargit̃. Nam dꝛ Ful
gentius Qui ꝯſolatõem nunc in pñti

recipit ꝯſolatõis dine eternalr̄ exp̄s
erit tribulatus aūt in hoc ſeculo. ſolus
ꝯſolationē recipit in futuro. hec fulgē
tius. Neceſſe igit̄ eſt oīb⁹ fidelib⁹ ad
vitam eternā volentib⁹ ꝑuenire ac deſi
derantib⁹ vt flagella dei ac tribulatio-
nes patiēter ſuſtineāt ⁊ ſint grati deo
patri ꝯſolāti ⁊ flagellanti. cū eñ adeſt
pn̄tis ſeculi felicitas vtant̄ illa in do-
mino ⁊ gratias agant deo. cū vero deeē
viderint iuſticie dei iteꝝ gratias agā̄t.
⁊ deū ſemꝑ diligant ſiue blandiat̄ ſiue
minet̄. De hoc beatus aug. ſupra pſal
miſtā ſic dr̄ Multa mala ſunt in iſto ſe
culo intus foris prorſus non ceſſant.
habundant ſcandala. nemo illa ſentit
niſi qui graditur viam dei. ⁊ talib⁹ dr̄
in omnib⁹ diuinis paginis vt tolerēt
pn̄tia ſperent futura. ament que nō vi
dent. vt amplectent̄ cum viderint. Et
ſi amamus nunc quem non videmus
qūo amaturi ſumus cū viderimus deſi
deriū noſtꝝ creſcat criſtiani nō ſumus
niſi ꝓpter futuꝝ ſeculū. nemo pn̄tia ſpe
ret bona nemo ſibi ꝓmittat felicitatē
mundi qui xp̄ianus eſt. ſed vtat̄ felici
tate pn̄ti in dn̄o cū adeſt ⁊ cōſolationi
dei gratias agat cū deeſt iuſticie dī gra
tias agat vbiq; ſit gratus nunq; ſit in-
gratus ⁊ patri cōſolanti ⁊ blandienti
gratus ſit. ⁊ patri emendanti flagellā
ti ⁊ diſciplinam dāti gratus ſit. amet
eum ille ſemꝑ ſiue blandientē ſiue mi
nantem. vnde in dolorib⁹ exigit a no-
bis patientiā ſed poſt dolores ꝓmittit
ſalutem ſiue etiam tribulamur ⁊ angu
ſtemur ſiue letemur ⁊ exultemus. ille
blandus eſt. qui ⁊ in tribulationibus
erudit ⁊ in leticia ꝯſolat̄. Laus eñ dei
a corde ⁊ ore xp̄iani recedere nō debet
non vt laudet in ꝓſperis ⁊ maledicat
in aduerſis. ſed quēadmoduꝫ pſalmi
ſta ait. Benedicā domino in omni tpe
ſemper laus eius in ore meo. Gaudēs
agnoſce. patrem blandientem tribula
ris agnoſce patrem emendanteꝫ ſiue
blandiat̄ ſiue emendet. cum erudit cui
parat hereditatē. hec auguſtinus. Sci
endum etiam ꝙ omnipotens deus ele
ctis ſuis in hac vita iter aſperum facit
⁊ eos ꝑ diuerſa flagella ⁊ tribulatio-
nes durius affligit ne delectari tempo
ralibus oblectamentis obliuiſcentur
eorum que ſunt in celis Unde beatus
gregorius. Electis ſuis deus iter aſpe
rum facit. ne dum delectent̄ in via ob
liuiſcant̄ eorum que ſunt in patria. vn
de tribulationes. que nos hic premūt
ad deum ire compellunt Dicit etiā de
hoc yſidorus. Durius circa ſuos ele-
ctos deus in hac vita agit. vt dum for-
tiorib⁹ flagellis ſtimuliſq; feriuntur.
nulla oblectamenta preſentis vite de-
lectent. ſed celeſtem patriam vbi cer-
ta requies eſt. indeſinenter deſiderent
Beatus etiam auguſtinus de eodē ſic
ait. Cum moleſtie in huius vite fragi
litate crebreſcunt. eternaꝫ requiē nos
deſiderare ꝯpellunt. mundus ꝑiculoſi
or eſt blandus. q̄ȝ moleſtus ⁊ magis
cauendus eſt. cū ſe allicit diligi q̄ȝ cuꝫ
ammonet cogitq; ꝯtemni. hec auguſti
nus. Si igit̄ homo ſemꝑ eſſet in ꝓſpe
ris ⁊ nunq; tribulationes ⁊ aduerſita
tes pateretur. poſſet obliuiſci ſui crea
toris ⁊ tranſitorias delectationes p̄re
ferre ſummis bonis ⁊ eternis. ⁊ ideo
deus immittit ſeruis ſuis amaritudi-
nes tribulationū in iſta vita. vt ea que
ſalubriter bona ⁊ dulcia ſunt. ſtudioſe
requirant. Unde beatus auguſtinus.
Ip̄e mundus dum tot amaritudinib⁹
cruciat. dum tot calamitatib⁹ ingemi
nat. quid aliud niſi vt nō amet̄ clamat
niſi tribulationes eſſent deū homines
obliuiſcerent̄ bonis tempoꝛalib⁹ ꝯten
ti. Si eñ deus ſemper in iſtis proſpe-
ritatibus faueret nobis. vt omnia no

bis habundarent. nullamqꝫ in tempo
re iſto mortalitatis noſtre preſſurā an
guſtiaſqꝫ pateremur. nō diceremus ni
ſi iſta eſſe ſumma bona q̄ preſtat deus
ſeruis ſuis. ⁊ maiora non deſiderare-
mus. Ideo autē huic vite male dulci
miſcet amaritudines tribulationū. vt
alia que ſalubriter dulcis eſt requirat̄
hec aug. M Vn̄ ſancti viri plus
aduerſis gaudent q̄ꝫ pſperis. qꝛ illos
alienos reputant a deo quibꝰ ipē mun
dus ad omne ꝯmodū tꝑale pſperatur.
Teſtat̄ hoc yſidorus dicens. Ea que ſe
culi amatoribꝰ cara ſunt. ſancti velut
aduerſa fugiunt. pluſqꝫ aduerſitatibꝰ
mundi gaudent. q̄ꝫ pſperitatibꝰ dele-
ctent̄. alienos reputant eſſe a deo qui-
bus hoc ſeculū ad omne ꝯmodū pſpa
tur. Seruis aūt dei huius ꝯtraria cō-
tingunt. vt dum iſta aduerſa ſentiunt
ad celeſte deſideriū ardentius exciten
tur. Magna apud deū refulget gratia.
qui huic mundo ꝯtemptibilis fuerit.
nā reuera necē eſt vt quē mūdus odit
diligat̄ a deo. Tunc etiam iuſtis gau-
dia eterna diſponunt̄ cum pn̄ti tribu-
latōe pbantur. hec yſidorus. Debet eti
am quilibet qui ſe cōſpicit in diuerſis
tribulationibꝰ ꝯſtitutum. ſiue ſit tribu
latio corporis ſiue anime ad dn̄m ꝯfu-
gere. nec debet xp̄iano aliud refugium
eſſe q̄ꝫ ſaluator eius ⁊ deus eius N
Inter omnes tn̄ tribulationes aī-
me nulla maior eſt q̄ꝫ vulneratam con
ſciam per pctm̄ habere. nam talis aīa
nuſq̄ꝫ requiē inuenit. Unde in iſta tri
bulatōe ⁊ in alijs quibuſcunqꝫ aduerſi
tatibꝰ ad deū eſt p ꝯſolatione ꝯfugien
dum. Unde beatus aug. ſuper ps. Mul
te enim ſunt tribulatōes ⁊ in omni tri
bulatōe ad deum ꝯfugiendū eſt ſiue ſit
tribulatio in familiari re. ſiue ſit in ſa-
lute corporis. ſiue ſit in periculo cariſſi-
moꝝ. ſiue in aliqua re tn̄ ad huius vi-

te ſuſtentaculū neceſſaria. omnino ali
ud refugiū non debet eſſe xp̄iano q̄ꝫ ſal
uator eius q̄ꝫ deus eius. Verūtn̄ inter
oēs tribulatōes aīe humane nulla eſt
maior q̄ꝫ ꝯſcīa delictoꝝ. nā ſi ibi vulꝰ
non ſit. ſanumqꝫ ſit intus hominis qđ
cōſcientia vocat̄. ſi aūt alibi vbicunqꝫ
paſſus fuerit tribulatōes. illuc fugiet.
⁊ inueniet deū. ſi aūt ibi requies nō eſt
ꝓpter abundantiā iniquitatis. quoni
am ⁊ deus ibi non eſt. quid faciet hō.
quo fugiet cū ceperit pati tribulatōes
nam quocunqꝫ fugerit ſequit̄ tribula-
tio. hec aug. O Habenda eſt etiā
patientia in tribulatōe. qꝛ cum tribu-
latis ⁊ patientibꝰ freqn̄t eſt deus. Te
ſte ps. qui ait. Iuxta eſt dn̄s his q̄ tri-
bulato ſunt corde. ⁊ humiles ſpū ſal-
uabit Et beatus bern̄. Quantumcunqꝫ
ſeuiat tribulatio non putes te dereli-
ctum. ſed memineris ſcriptū. Cuꝫ ip-
ſo ſum in tribulatōe. Unde idem bea-
tus bern̄. vt ſemper poſſet dn̄m ſecum
habere freqn̄t deſiderabat tribulari. ita
dicens Da mihi tribulatōes domine
vt ſemꝑ poſſis eſſe mecū. Domine ſi
mecū eris in tribulatōe ſemꝑ volo tri-
bulari vt te ſemꝑ mecum habeam. hec
bernardus. Quante etiam virtutis ſit
tribulatio cū patienter ſuffert̄ ⁊ q̄ꝫ ne
ceſſaria eſt. videlꝫ incipientibꝰ. pfi-
cientibꝰ ⁊ pfectis. de hoc per quendaꝫ
dꝛ ſic. Tribulatio eſt nutrix humilita-
tis. doctrix patie. cuſtos vginitatis.
ꝯparatrix eterne felicitatis. Tribula
tio hec ita eſt adeo ſalutifera. vt vix ſit
qui ab eius ſe abſcondat bonitatis aſ-
pgimine. ſiue ſit de incipientiū nume
ro vel pficientium vel perfectoꝝ. Ru-
biginem etiam aufert peccatoꝝ. incre
menta preſtat virtutum. ⁊ vbertatem
ꝯfert gratiarum Quid hoc theſauro p̄
cioſiſſimo vtilius. ipſa namqꝫ pecca-
ta tollit. purgatorium minuit. repellit

temptationes. extinguit carnalitates
ſpiritum reuocat. ſpem roborat. vultū
exhilarat ↄſcie. Fert ⁊ interioꝝ gau-
dioꝝ ↄtinuā ꝓſtat vbertatē. ipa eſt po-
tio ſanitatis. herba ſalutifera ſup oēs
paradiſi terreſtris. corpus corruptibi
le caſtigat quidē ſed aīam vegetat im-
mortalē. aīa deuota ſaginat̄ tribulati-
one ſicut roſe ac lilia fecundant̄ celeſti
rore. ipa tribuit ſapientiā. adducit cir
cūſpectionem ⁊ hoīem inexptum exer
citaciorem facit. Qui nō aduerſa paſ-
ſus eſt quid ſcit. Qui non eſt tēptatus
qualia ſcit. ipa eſt donū dei electū vir-
ga amoroſa plaga paterna. ipa volun-
tarios inuitat vel īmutat ⁊ rebelles ad
ſe trahere ↄſueuit voluntates homini pa
tienti eque ſubſeruiunt tā aduerſa ꝙ̄
ꝓſpera. amici ⁊ inimici eq̄liter famu-
lant̄. hec ille. ¶ Notandū etiam
ꝙ qui patientiā in aduerſis habere de-
ſiderat. necesse eſt vt laudes hoīm ↄtē-
nat. q2 quanto quis in pñtis vite glo-
ria ſeu vanitate delectat̄. tanto magis
ↄtra eius iniurias ꝑturbat̄ ⁊ īpatiens
efficit̄. Unde criſoſto. quāto aliquis
letat̄ de laude hoīm ⁊ de vituperatione
triſtat̄. Qui vero gloriam cōcupiſcit in
celo. obprobria nō timet in terris. dī
etiam de eodē yſaac. Pro certo niſi ho
mo odio habuerit vitā ſuā in hoc mun
do. ꝓpter affectū future vite tribulatio
nes ſuſtinere non pt̄. Et beatus grego.
x. moral̄. ſic dī. Quiſquis pñtem glo-
riā querit, ꝑfecto deſponēret metuit q2
qui ſemꝑ ad lucra inhyat. ſemꝑ dāna
formidat ⁊ quo magis pituris inheret
eo longe in īfimis ab arte ſecuritatis
iacet. Ac ↄtra quiſquis in ſolo eternita
tis deſiderio infigit̄. nec ꝓſperitate at-
tollit̄ nec aduerſitate quaſſat̄. q2 nihil
habet qđ in mūdo appetat. nihil eſt qđ
de mundo ꝑtimeſcat. Hinc ſalomon
ait. Non ↄtriſtabit iuſtū quicquid ac-
ciderit ei. nam quanto quiſq3 a ſe ple
nius pauorē qui ex mundo eſt abijcit.
tanto in ſeuerius mundi ↄcupiſcentiā
vincit. hec grego. Uñ ſancti viri vt poſ
ſent exultare in aduerſis ⁊ in obpro-
brijs patientiā habere ſtuduerūt gloriā
⁊ vanitatē mūdi ↄtemnere. De hoc p
rabanus ſic dī. Neſcio quis noſtrū poſ
ſit implere vt laceret̄ obprobrijs fama
noſtra ⁊ nos exultemus in dño. qui ſe
ctat̄ vanam gloriā implere nō poteſt
Hec rabanus. Perfecti tñ viri qui ſu
am ↄtumeliā gloriā reputātes. ⁊ diſ
poſitionē exaltationē in tribulatōnib9
gloriant̄ ſed paucoꝝ eſt iſta virtus. Te
ſte beato bernō. qui ait. In tribulatōib9
gloriant̄ qui ↄtumeliam gloriam repu
tant obprobrium deſpectionum exal-
tationem pauci ſunt qui hoc ſpiritu re
plent̄. hec bernardus. Neceſſe eſt etiā
ꝙ illata ↄuitia a proximis patimur vt
mala perpetrata ad memoriam reuoce
mus. vt eo facilius iniurias ſuſtinere
poſſimus. quanto conſpicimus peius
eſſe hoc quod meruimus. Unde bea-
tus gregorius. Tunc eñ illata conui-
tia bene toleramus cum in ſecreto mē
tis ad mala perpetrata recurrimus. le
ne quippe videbit̄ ꝙ iniuria ꝑcurrimur
dum in actione noſtra ↄſpicimus. q2
peius eſt quod meremur. hec gregori-
us. ¶ Sed ⁊ hoc conſiderandū
ꝙ magna eſt conſolatio in tribulatio-
ne conſtitutis ſi dona ſui conditoris
ad memoriam reuocent vt cum turbā-
tur ex flagello. ex donis a deo ꝑceptis
ↄſolent̄. De hoc dī beatus gregori. iij.
moral̄. exponens illud. Si bona ſuſce
pimus de manu domini. Magna con-
ſolatio tribulationis eſt. ſi cum aduer
ſa patimur auctoris noſtri ad memo-
riam dona reuocemus. nec frangit qđ
ex dolore obuiat. ſi mēti citius hoc qđ
ex munere ſubleuat occurrat. Hinc

namq; ſcriptum eſt. In die bonorum
ne immemor ſis maloꝝ. ⁊ in die maloꝝ
ne immemor ſis bonoꝝ Quiſquis em̄
dona ꝑcipit. ſed donoꝝ tempꝛe nequa/
q̄ etiam flagella pertimeſcit in elatio
nem per leticiā corruit. Quiſquis aūt
flagellis atterit̄ ſ; flagelloꝝ tpꝛe neq̄q̄
ſe ex donis que eū ↄtingit accepiſſe cō
ſolat̄ a ſtatu mentis omnimoda deſpa
tione deſtruit̄. Sic enim vtraq; iungē
da ſunt vt vnum ſp̄ fulciat̄ ex altero.
quatenus ⁊ flagelli penā memoria tē
peret doni. ⁊ doni leticiam mordeat ſu
ſpicio ac formido flagelli. hec grego.
R Notandū etiam ꝙ virtuti pati
entie iungenda eſt caritas. vt videli;
malos quos quiſq; tolerat ac etia; ſu
ſtinendo amet. Qđ tangit beatus gre.
viij. morali. ſic dicens. Mens quippe
ſanctoꝝ in hoc temptationu; prelio ⁊
munita patīe clipeo. ⁊ gladio amoris
accincta ad perferēda mala ſumit for
titudinē. ad prebenda bona exerit bo
nitatem. quatenus ⁊ odioꝝ tela poten
ter excutiat. ⁊ amoris iacula valenter
reddat. nequaq; quippe ad bella arma
tus pergit qui aut clipeum ſumens gla
dio vtit̄ non mutato clipeo. Vn̄ ⁊ mi/
les dei aduerſitatis gladio depꝛehenſus
⁊ ſcutum patīe dꝫ anteferre ne pereat
⁊ amoris iacula inferre vt vincat. Cu
ius armaturā ſummā breuiter inſinu/
at paulus dicens. Caritas patiens eſt
benigna eſt ⁊c̄. Cum vero vnū ex vtroq;
defuerit caritas non eſt. ſi videlic; ma
los abſq; benignitate tolerās nō amat
aut rurſum ſi ſe ſine patīa exhibens ne
gligit tolerare quos amat. Vt ergo a
nobis caritas teneat̄ neceſſe eſt quare
nus ⁊ benignitati patīa. ⁊ rurſum beni
gnitas patīe ſuffraget̄ vt magnum qđ
dam in corde noſtro edificiū ↄſtruens
⁊ benignitatis arcem patīa ſolidet. ⁊
patientie fundamenta edificata benig
nitas exornet. hec gregorius. S
Et ſciendum ꝙ valde ſtultum eſt illis
placere qui deo non placent. qꝛ dei ai
cum ſe eſſe denegat qui eius placet im
mico. Vnđ ſancti viri eos ad ſua odia
excitare non metuūt quos deū non di
ligere cognoſcūt. De hoc beatus gre.
ſuꝑ ezech. ſic ait. Stultū valde eſt ſi il
lis placere querimus quos non place
re dn̄o ſcimus. nam peruerſoꝝ deroga
tio vite noſtre eſt approbatio. qꝛ ia; oſ̄
dimur aliquid iuſticie habere. ſi illis
diſplicere incipimus qui non placent
deo. Nemo em̄ poteſt in vna eadēq; re
omnipotenti dn̄o atq; eius hoſtib9 gra
tus exiſtere. nam ſe deo amicum dene
gat qui eius placet inimico Vn̄ ſancti
viri in voce libere increpationis accen
ſi eos ad ſua odia excitare nō metuūt.
quos deū diligere non agnoſcunt. Et
ſm̄ dictū beati bern̄. Melius eſt odiu;
ꝓpter deū q̄ amicicia que eſt ꝓpter ꝓxi
mū. cum amamur ꝓpter deū debitores
eius ſumus. cū odio habemur ꝓpter ip
ſum eū nobis reddimus debitorē. hec
bern̄. T Sciendū etiam ꝙ ſm̄ be
atum greg. trib9 modis virtus patiē/
tie exerceri ſolet Alia namq; ſunt que
a domino. alia que ab antiquo aduer/
ſario. alia que a ꝓximo ſuſtinemus A
ꝓximo namq; perſecutiones. damna
⁊ ↄtumelias. ab antiquo aute; aduer
ſario temptamenta. a deo autē flagel/
la toleramus. Sed in omnibus his
tribus vigilanti oculo ſemetipſm̄ mēs
debet conſpicere. ne contra mala pro/
ximi pertrahat̄ ad retributōnem mali
ne per temptamēta aduerſarij ſeduca/
tur ad delectationem vel ↄſenſum pec/
cati ne contra flagella opificis ad ex/
ceſſum prorūpat murmurationis. perfe
cte enim aduerſarius vincit̄. quando
mens noſtra ⁊ inter temptamēta eius
ꝫ delectatōe atq; conſenſu ⁊ inter con

tumelias ꝓximi cuſtodiatᷣ ab odio ⁊
inter flagella dei ↄpeſcitᷣ a murmurati
one. nec agentes hec retribui nobis ꝑ
ſentia bona requiramus ꝓ labore pa-
tientie bona ſperanda ſunt pñtis vite
vt tūc premium noſtri laboris incipi-
at qñ labor oīs iā̄ funditus ceſſat. hec
grego. V Sunt etiam tres gra-
dus ſiue ꝓfectus patientie. Primus ē
vt diſcat homo motus ire ⁊ patientie
cohibere ⁊ reprimere ne erumpant fo-
ras in verba ⁊ facta illicita ſicut ignis
ſuffocatus ſub fumo extinguitᷣ ſi non
cohibetᷣ creſcit ⁊ oīa attingere pōt cre
mabilia incendit. Secundus gradus
patientie eſt cū ex longo vſu peccandi
impatientiam refrenandi homo didi-
cerit iam nō terreri vel ꝑturbari in ad
uerſis ſed in loco munito inconcuſſus
circūcurſantes aduerſarios intuetur.
quos nihil ſibi nocere ↄfidit. tam diu
aūt homo aduerſis terretᷣ. ꝗꝫ diu dili-
git aliquid tp̄ale in ſe vel iuxta ſeipm̄
qđ timet ꝑdere vel dolet vt corpus res
honores amicos vel ꝓpriam voluntatē
Qui aūt iſta inordinate nō diligit nō
valde delectatᷣ in eis non ita grauiter
ↄtriſtatᷣ pro eis vnde corꝑis leſionez
reꝝ ⁊ amicorū amiſſiones offenſas ⁊
ↄfuſiones patienter ſunt tolerāde. qđ
maxime dicitᷣ vſu. ſepe talia ſuſtinen-
do. vix eñ in hac vita tam aſperum eſt
qđ vſu ⁊ ſtudio patiētie non fiat aīmo
leuius ad portandū. iuxta illđ. Quod
male fers aſueſce ⁊ feres. ī iſto gradu
nec ꝑturbatᷣ homo in aduerſis nec gau
det proſperis ſed ſuſtinet ⁊ tacet. Ter
cius gradus patientie ē gaudere in tri
bulationibꝫ ⁊ gloriari cū aſſunt. ⁊ deſi
derare cū deſunt. qđ eſt ꝑfectoꝝ. ſicut
facit nobilis tiro. gloriatᷣ cum debet ti
rocinium ↄtra alium nobilez exercere
talis erat paulus cum ait. Complaceo
mihi in infirmitatibꝫ. in ↄtumelijs. in
neceſſitatibꝫ. in anguſtijs. in ꝑſecutio
nibꝫ pro criſto. Nam ſm̄ beatū grego.
Maioris eſt meriti aduerſa patienter
tolerare. ꝗꝫ bonis operibus inſudare.
Qui igitᷣ ex deſiderio patiendi ſibi ali
qua infert aduerſa caſtigando corpus
⁊ mentē merore ⁊ ↄtritione afficiēdo
cur etiam non ſuffert cū ab alio infert
ei occaſio patiendi vnde vel corpus
affligitᷣ vel animus humiliatᷣ. cū maio
ris ſit meriti hec pati equanimiter ab
alio. ꝗꝫ a ſeipſo vnde qui ſeipm̄ vilem
⁊ repꝛehenſibilem indicat patienter de-
bet accipere. qñ alius idē de ip̄o ſentit
Vera eñ humilitas ſic gaudet ab alio
humiliari quomodo a ſe. ⁊ vera patiē
tia ita ſuſtinendo libenter aduerſa ab
alijs illata ſicut a ſe procurata. X
Et notandum ꝙ ꝗuis aliqua differē
tia videatur eſſe inter fortitudinem ⁊
patientiam ⁊ ↄſtantiam ⁊ magnanimi
tatem. mititatē ⁊ manſuetudinē ſicut
ex eoꝝ diffinitionibꝫ colligitᷣ tamen ſe
pe vnum pro alio poſitum inuenitur.
Patientia eñ eſt honeſtatis cauſa reꝝ
difficilium voluntaria perpeſſio. For-
titudo eſt immobilis inter aduerſa a-
nimi laborum ⁊ ꝑiculorum equa ſuſce
ptio. Conſtantia eſt inter fluctuantes
cauſas nulla mentis trepidatione con
cuti. Magnanimitas ē difficiliū ſpon
tanea ⁊ rōnabilis aggreſſio. Longani-
mitas eſt ſpes cuꝫ longa expectatione
bonoꝝ. Mititas eſt quem aſperitas ⁊
amaritudo non afficit. Manſuetudo
eſt animi tranquillitas alterius nō ce-
dens improbitati. Poſſunt etiam ſin
gula iſtorum ſingulis ſanctis adequa
ri. Patiens eñ eſt qui dolores equoa
nimo tolerat. vt iob ⁊ tobias. Fortis ē
queꝫ temptationū certamina nō ener
uant vt ioſeph. Conſtans eſt quem la
bores ⁊ terrores non puſillaminem fa
ciūt vt macbabei. Magnanimus eſt q

ardua ⁊ difficilia aggredi non expaue
ſcit. vt iohannes bapti. ⁊ dauid. Lon
ganimis eſt quē lōga expectatio a ſpei
deſiderio non frangit. vt abrahā. Mi
tis eſt qui odientiū iaculis nō irritaꝰ.
vt ꝓ malo malū reddat. vt Moyſes ⁊
paulus. Manſuetus eſt qui corde trā-
quillus ⁊ moribꝫ foris tractabilis eſt
vt iohēs euangeliſta. Iſtoꝝ ⁊ aliorum
ſanctoꝝ exempla debemus reſpicere ⁊
tribulatōes nobis aduenientes patiē-
ter tolerare. q2 quāto plura ꝓpter amo
rem noſtri ꝯditoris paſſi fuerimus. tā
to maior merces nobis a dn̄o recōpen
ſabiꝰ. Unde beatus aug. Multa ſuſti-
nentibꝫ in terris. multa merces ſerua
tur in celo. Et ꝑut beatus greg. dı̄. Si
illic dulcia appetimus. necē eſt vt hic
amara toleremus. Un̄ per multas tri-
bulatōes oportet nos intrare in regnuꝫ
dei. ſed tn̄ paſſiones ⁊ tribulatōes quas
patimur in p̄ n̄ti vita non ſunt ꝯdigne
non ſolum ꝓpter pctā preterita que re
mittunꝰ nobis. ſed etiam ꝓpter futurā
gloriā que ꝓmittiꝰ ⁊ donabiꝰ nobis.
Unde beatus bern̄. Non ſunt cōdigne
paſſiones huius tp̄is ad preteritā cul
pam que remittiꝰ nobis non ad p̄ n̄tis
ꝯſolationis grām que infundiꝰ nobis
non ad futurā gloriam que ꝓmittitur
nobis. hec bern̄. Patientiā ergo in ad
uerſis ⁊ tribulationibꝫ habeamus. vt
eterna gaudia poſt hāc vitam percipe-
re mereamur ac valeamus. Sic igiꝰ
habemus de virtute patientie.

Filius.

Poſtꝗ̄ edoctus ſum de virtute pa
tientie nunc que virtus eā ſequa
tur de hoc cupio a te informari.

Capl'm VII. Pater

Scire debes qd̄
virtutem patientie ſequiꝰ ſilē
tium ſiue taciturnitas q2 verus patiēs
poſt illatas ſibi iniurias ſilentiū tenet.
nec per impatientiam malis ſibi irro
gatis ꝯtradicit. ſed tacendo patienter
tolerat ac ſuſtinet. Et notanduꝫ ꝙ
multum valet homini religioſo virtuſ
ſilentij. q2 ſicut in multiloquio non de
erit peccatuꝫ. ſic breuiter ⁊ raro loqui
ad hoc valet vt homo caueat ſibi a pec
cato. Et ſicut ex nimia loquela freq̄
ter ſequiꝰ inuidia tam di ꝗ̄ ꝓximi. ſic
ex ſilentio nutriꝰ iuſticia. ex qua velut
ex quadam arbore colligiꝰ fructus pa
cis. Unde cuꝫ clauſtralibꝫ pax ſit ſum
me nccāria. valde neceſſarium eſt eis
ſilentiuꝫ per qd̄ pax tam cordis ꝗ̄ cor
poris ſeruatur. Propterea yſaias vir
tutem ſilentij ꝯſiderās ait. Erit opus
iuſticie pax ⁊ cultus iuſticie ſilentium
quaſi diceret. Tante virtutis eſt ſilen-
tium ꝙ in homine ꝯſeruat dei iuſticiā
⁊ inter ꝓximos pacem nutrit ⁊ cuſto-
dit. Niſi em̄ homo valde diligēter ori
ſuo adhibeat cuſtodiam bona gratui-
ta cito diſſipabit. ⁊ in multa mala cor
ruet. nam ex lingua ſi negligēter cuſto
diaꝰ ꝓdeunt blaſphemia. murmuratō
defenſio peccati. periurium. mendaci-
um. detractio. adulatō. maledictio cō
uitium. contentio. prauum conſilium
rumor. iactantia. multiloquium. ſcur
rilitas. De hoc per Johannem abba-
tem montis ſinay ſic dicitur Multilo
quium eſt vane glorie cathedra ꝑ quā
ſeipſam manifeſtare. ac pompatice ꝓ-
palare naturam habet. Multiloquiuꝫ
eſt inſipientie argumentum detractio
nis porta. manuductor ſcurrilitatis.
mendacij miniſter. compunctionis re
ſolutio. acuitatis intelligentie diſper-
ſio. accidieꝗ̄ conditor. diſſipatio me
moris. caloris ⁊ feruoris frigefactio.
orationis obſcuratio. Hec Johānes
abbas. Unde religioſus ille fruſtra
gloriaꝰ de poſſeſſione virtutis in corde

qui diſſipat diſciplinam ſilentij ꝑ in-
quietudinem multiloquij Si quis eñ
teſte ſcriptura putat ſe religioſum eſſe
nō refrenans linguā ſuā ſed ſeducens
cor ſuū huius vana eſt religio. qꝛ cū o
cioſa ꝟba cauere negligim⁹ ad noxia
queq; dilabimur. nā primo de alienis
factis libet aliquid loqui poſtmodū vt
incauta locutione ad ꝟba detractoria
ꝑueniť. Deinde oriunť rixe. accendū
tur odia. pax tota cordium ꝯfundiť. ⁊
ab omni ſtatu rectitudinis euertiť. De
hoc beatus greg. vij. moral. ſic dr. B
Notandum etiā ꝙ ſepe dū ab ocioſis
ꝟbis nequaq; lingua ꝯpeſciť ad teme-
ritatē quoq; ſtulte increpationis effre
nať. Quibuſdā eñ ruine ſue gradib⁹
deſidioſa mens in foueā lapſus impel
liť. nam cū ꝟba ocioſa cauere negligi
mus. ad noxia ꝑuenimus. vt prius lo
qui aliena libeat ⁊ poſtmodū detractio
nib⁹ eoꝝ vitam de quib⁹ loquiť lingua
mordeat. qñq; aūt vſq; ad apertas ꝯtu-
melias ꝓrumpat. hinc ſeminanť ſtimu
li pax tota extinguiť cordium. Unde ⁊
bene per ſalomonē dr Qui dimittit a-
quam caput eſt iurgiorum Aquā quip
pe dimittere ē linguā in fluxu eloquia
relaxare. qui ḡ dimittit aquā caput eſt
iurgioꝝ: qꝛ qui linguā nō refrenat con
cordiam diſſipat Un̄ ꝑ ſemetipſam ve
ritas nos ammonet dicens. De omni
ꝟbo ocioſo qđ locuti fuerit hoīes red
dent rōnem in die iudicij. Ocioſum
quippe ꝟbū eſt qđ aut rōne iuſte neceſ-
ſitatis. aut pie vtilitatis caret intenti
one. Si ergo rō de ocioſo ſermone exi
giť. penſandū eſt valde que pena mul-
tiloquium ſequať. in quo etiā ꝑ ſuꝑer
bie ꝟba peccať. Sciendū quoq; eſt ꝙ
ab omni rectitudinis ſtatu deꝑeūt.
qui ꝑ noxia ꝟba dilabunť Unde ſcri-
ptum eſt. Sicut vrbs patens ⁊ abſq;
muroꝝ ambitu ita vir qui nō poteſt in
loquendo ſpiritum ſuū cohibere Qui
eñ murū ſilentij nō habet. patet inimi
ci iaculis ciuitas mentis ⁊ cū ꝑ ſe ꝟba
extra ſemetipſam eijcit apertaȝ ſe aduer
ſario oſtendit. quam tanto ille ſine
labore ſuperat. quanto ⁊ hec eadē que
vinciť ꝯtra ſemetipſam ꝑ multiloqui
um pugnat. hec greg. ¶ Unde ſi
lentiū diſcretum multū eſt diligendū
quia conſeruat vnumquemq; religio-
ſum in diſciplina. ⁊ in ſtatu virtutum
⁊ bonorum operum. niſi enim hec vir-
tus ſilentij in ordine inuenta ⁊ ſtatuta
fuiſſet. religio in ſuo vigore permane-
re non poſſet. De cuius commendati-
one ⁊ virtute Johānes abbas montis
ſynai ait. Silentium eſt mater oratio-
nis. ignis cuſtodia. epiſcopus cogita-
tionum. intentio pugnatorum. luctus
colligatio. amicicia lacrimarum. me-
morie mortis operator. pene eterne pi
ctor. iudicij eterni diligens inquiſitor
meſticie miniſter. confidentie propo-
inimicicia. tranquillitatis cōiugalis
conuictus. non apparens profectus.
Silentij amicus appropinquat deo ⁊
latenter colloquens a deo illuminatur
congnoſcens delicta tenuit linguam.
qui vero multiloquus eſt nondum cō-
gnouit ſeipſum ſicut oportet. Sollici-
tus de exitu circumcidit ſermones. ⁊
qui luctum anime poſſidet quaſi ignes
auertit multiloquium. ⁊ quietem ſoli
tudinis diligit os ſuum recludit qui
nouit odorem ignis altiſſimi fugit ho-
mines quaſi apis fumum. hec iohan-
nes abbas. Sciendū tamen ꝙ diſcre-
tio eſt habenda in ſilentij obſeruantia.
nam ſunt nonnulli qui vitia lingue in
caute figentes deterioribus cogitatio
nibus in cordis ſecreto implicantur.
⁊ dum a colloquijs immoderate ſe ab
ſtinent. graue multiloquium in men-
te tolerant. Et ſunt nonnulli qui ſi-

lentium obſeruantes alios loquentes
aſpiciūt ⁊ infirmos iudicantes ſemet
ipſos ꝓpterea in ſupbiam erigunt. Et
ſunt nonnulli nimis taciti. qui cū iniu
ſte aliqua patiunť eo acriorē dolorē ſu
ſtinent quanto ea que tolerant non lo-
quunť. nam ſi illatas moleſtias loquē
do tranquille dicerent. ſue ꝯſcīe dolo-
rem alleuiarent. Et ſunt nonnulli qui
dum quorundam ſuoꝝ mala ꝯſpiciūt
ſilendo peccatoꝝ vulneribꝫ medicamē-
ta ſubtrahunt. ⁊ ideo mortis autores
tacendo fiunt. Unde cū magna diſcre
tione lingua frenanda eſt. ne nimis lo
quendo in vicium defluat aut nimis tacē
do ab vtilitate torpeſcat. De hoc btūs
greg. vj. moꝛa. ſic dicit. Sciendū eſt
ꝙ cū pauore nimis a locutōe reſtringi
mur interdū pluſq̄ neceē eſt intra clau
ſtra ſilentij coartamur. ⁊ dum lingue
vitia incaute fugimus. occulte deteri
oribꝫ implicamur. nam ſepe dum ab
eloquio immoderate ꝯpeſcimur. gra-
ue multiloquiū in corde toleramus.
vt eo plus cogitationes in mente fer-
ueant quo illas violenta cuſtodia in-
diſcreti ſilentij anguſtat. ⁊ plerūq̄ tan
to latius defluunt quanto ſe eſſe ſecuri
ores eſtimant. qꝛ foris a reprehenſori-
bus non videnť. Unde mens nōnun-
q̄ in ſuperbiā tolliť dum eos quos lo-
quentes audit quaſi infirmos ꝯſpicit
cūq̄ os corporis claudit quantū ſe vi-
tijs ſuperbiendo aperiat non agnoſcit.
linguam etenim premit. cogitatōnem
erigit. ⁊ cum ſe per negligentiam mi-
nime ꝯſiderat. tanto apud ſe cunctos
liberius quāto ⁊ ſecurius accuſat. Ple
rumq̄ aūt nimis taciti nonnulli iniu-
ſta patiunť. ⁊ eo in acriorē dolorem ꝓ
deunt quo ea que ſuſtinent non loquū
tur. nam ⁊ ſi illatas moleſtias lıgua di
cerent tranquille a conſcīa dolor ema
naret. vulnera enī clauſa plus cruciāt

qꝛ cum putredo que intrinſecus feruet
eijciť ad ſalutem dolor aperiť. Plerū-
q̄ nimis taciti dum quorundā mala
ꝯſpiciunt ⁊ ſilentio linguā premunt.
quaſi ꝯſpectis vulneribꝫ vſum medica
minis ſubtrahūt ⁊ eo mortis autores
fiunt quo virus qđ poterant eijcere lo-
quendo noluerūt. Unde ⁊ immoderatū
ſilentiū ſi culpa non eſſet ꝓpheta nō di
xiſſet. Ue mihi. qꝛ quid ergo inter hec
niſi ſtudioſe lingua ſub magni modera
minis libratione frenanda eſt. nō inſa
lubriter obliganda ne aut laxata in vi
tium defluat. aut reſtricta etiā ab vtili
tate torpeſcat. Hinc per quendā ſapi-
entē dr. Sapiens tacebit vſq̄ ad tps
vt nimiꝝ cū vt oportunū ꝯſiderat poſt
poſita cenſura ſilentij loquendo q̄ con
gruunt in vſum ſue vtilitatis impēdit.
Hinc ſalo. ait. Tps tacendi ⁊ tps lo
quendi. Diſtricte quippe viciſſitudi-
nū penſanda ſunt tpa. ne autē cum re
ſtrīgi lingua debet pverba ſe inutiliter
ſoluat cū loqui vtiliter poſſit. ſemetip
ſum pigre reſtringat. Qđ bene ps ꝯſi
derans breui poſtulatōe ꝯplexus eſt di
cens. Pone dñe cuſtodiam ori meo.
⁊ oſtiū circūſtantie labijs meis. Oſti
um namq̄ aperitur ⁊ claudiť. Qui er
go ori ſuo nequaq̄ poni obſtaculū ſed
oſtium petijt. aperte docuit ꝙ ⁊ per di-
ſciplinam retineri lingua debeat. ⁊ ex
neceſſitate laxari. quatenus os diſcre-
tum ⁊ ꝯgruo tpe vox aperiat. ⁊ rurſus
ꝯgruo tempe taciturnitas claudat.

D Sed notandū ꝙ raro inueni
tur aliquis q̄uis etiam perfectus qui
in verbis ocioſis non excedat interdū
Unde diciť vnuſquiſq̄ culpas ſuas
lingue tegere meritis vite. ⁊ etiā pon
dere bonoꝝ operum premere immode
rata verboꝝ Unde gregorius. xxij. mo
ralium exponens illud Job dicentis
Manum meam poſui ſuper os meum.

ſic dicit. Uſu ſacri eloquij in manu ope/
ratio in ore locutio ſolet intelligi. ma
num ergo ſup os ponere eſt virtute boni
opis culpas tegere incaute locutionis
quis em̄ inueniri poteſt qui q̄libet per/
fectus ſit. de ocioſo tm̄ ſermone nō pec
cet. ſed ſancti viri ante dei oculos ſtu/
dent culpas lingue tegere meritis vi/
te ſtudent pondere bonorum operum pre
mere immoderata verborum. Unde in ſan
cta eccleſia manus ſupponitur dum in ele
ctis eius quotidie ocioſe locutionis vi
tium virtute bone actionis opitur. Scrip
tum quippe eſt. Beati quorum remiſſe
ſunt iniquitates ⁊ quorum tecta ſunt pec
cata. Sed rurſum cū ſcriptū ſit. Omnia
nuda ⁊ aperta ſunt oculis eius quō tegi
poſſunt que eius cui cuncta nuda ſunt
abſcondi oculis nequaq̄ poſſunt. Sz
qz hoc qd tegimus inferius ponimus
atq̄ hoc vnde tegimur nimirum ſuperduci
mus vt qd eſt ſubterpoſitū tegamus te
gere pctā dicimus. que quaſi ſubter/
ponimus dū abdicamus eiſdem atq̄
aliud ſuperducimus dū bone actionis
opus ad hoc poſt eligimus vt preferea/
mus. Qui ergo priora mala deſerit ⁊
bona poſterius facit p hoc qd facit ad/
dit qz tranſactam nequitiam tegit cui
boni operis merita ſuperducit. hec gre.
Debet ergo quiſq̄ religioſus amare ſi
lentium ⁊ raro loqui ⁊ cū loquitur pau/
ca ⁊ rōnabilia ⁊ edificatoria verba ⁊ de
preceptis dei tractantia loquatur. Unde
p ſapientem dr. Omnis narratio tua
ſit de preceptis altiſſimi. magna aūt vti
litas eſt virtus ſilentij vna eſt. qz addu/
cit compunctionem. homo nāq̄ cū tacet
cogitat vias ſuas ⁊ locum hz cogitan
di q̄ multiplex ſit ſuus defectus. q̄ mo
dicus profectus ⁊ ex hoc ſurgit compūctio
Unde dr pſalmiſta. Obmutui ⁊ ſilui a
bonis ⁊ dolor meus renouatus ē. Alia
vtilitas ſilentij qz homiem demonſtrat
eſſe celeſtem. nam qui eſt in mundo ⁊
mūdana non loquitur euidenter demon
ſtrat ſe nō eſſe de mūdo. qui em̄ de ter/
ra eſt de terra loquitur. Nihil aūt tm̄ va/
let hoīni religioſo ad conſeruandū ſilen
tium ſicut fugere conſortia hoīm ⁊ vitaz
ducere ſolitariā. Ille em̄ homo qui ias
leuauit ſe ſupra ſtatū hoīm. non dz ha
bere conſolatorē ⁊ collocutorē niſi ſolū
deum ⁊ iđo dz eſſe ſolitarius ⁊ tacere.
ex quo em̄ deū hz pro ſocio nō dz cura
re de humano conſortio. ppterea dr in te/
rentio. Sedebit ſolitarius ⁊ tacebit.
qz leuabit ſe ſuper ſe. Sedebit inq̄ ſo
litarius conſortia hoīm fugiendo. ⁊ tace
bit de celeſtibus meditādo. ⁊ leuabit ſe
ſupra ſe. celeſtem dulcedinē deguſtan
do. Sic igitur pater de ſilentio.

Filius

Poſt explanationē ſilentij ⁊ eius
informatōem. que virtus nunc ſe
quatur de hoc deſidero edoceri.

Ca. .VIII. Pater.

Scire debes fili
q̄ de patientia ⁊ ſilentio virtus
obedientie naſcitur qz veraciter patiētes
⁊ ſilentiū amantes ad queq̄ iuſſa ſu/
periorum ſunt obediētes. Primo
aūt videndum eſt quid ſit obīa. Obe
dientia eſt, proprie voluntatis ſubiectio
arbitrio ſuperioris ad licita ⁊ honeſta
Obedientia eſt exhibenda ſoli deo ꝓp
ter ſe cuius ſerui ſumus ꝓprie vel crea
ture rationali vice dei angelo vel homi
ni in his que deus requirit a nobis ⁊
que ad deū conducunt. Ratio
aūt obīe triplex eſt. Una q̄ oīs creatu
ra ita ordinata eſt a deo q̄ licet ipſe om
nibus ⁊ ſingulis preſit ita vt ab ipſo ſolo
accipiant quid ſunt. habent ⁊ poſſunt.
tamen propinquiora ſibi nō loco ſed
ſimilitudine plenius accipiunt ab ip/
ſo quod inferioribus ⁊ ſibi propinqui

oribꝫ influunt ⁊ illa iteꝝ ſuis inferiori
bus vſqꝫ in infimũ vt inferiora ſuperi
oribꝫ ſubdita ſint. ⁊ ſuperiora inferio
ribꝫ preſint ⁊ ea regant. vt ſumma me
dijs. ⁊ media preſint ymis. ſic angeli
ſuperiores inferioribꝫ preſunt. Et de ho
minibꝫ ſublimioribꝫ ſimiliter inferio
ribꝫ paulus dicit. Omnis aĩa poteſta
tibꝫ ſubdita ſit Subſtantia enĩ diuina
ita eſt eleuata ⁊ ſegregata ab omni cre
ato ꝙ inferiora immediate motũ eius
ſuſtinere non pñt niſi mediãtibꝫ ſupe-
rioribus cũ ipſe tñ immotus oĩa in ſe
moueat ⁊ gubernet. ita vt nihil ſit omni
bus eo preſentius. ⁊ nihil incompre-
henſibilius. Sc̃da ratio eſt. cum non
omnibꝫ datũ ſit eẽ docibiles dei ne ig-
nari errent a via dei qua neccẽ eſt eos
peruenire ad celeſtez gloriam. expedit
vt ſequantur doctrinã ſanctoꝝ doctoꝝ
ſicut dat cecus manũ ductori ne cadat
⁊ impinget vel erret. Tercia ratio. vt
homo qui noluit deo ſubeſſe peccando
⁊ ita ſuperbiendo gloriã dei perdidit. ſa
tiſfaciat ei ſubijciendo ſe hoĩ ꝓpter deũ
⁊ ita humilitatis meritum grãm dei
recuperet quã amiſit. quanto autẽ ma
ior ⁊ purior fuerit humiliatio ⁊ ꝓmp-
tior tanto plenior erit recuperatio. Ma
gnitudo vero humiliatõnis attenditur in
difficultate operis iniũcti. puritas in
ſimplicitate intẽtionis ꝓmptitudo in
alacritate executionis ¶ Eſt eti
am triplex obĩa. neccitatis, cupidita-
tis ⁊ caritatis. Neceſſitate obedit qui
cogitur inuitus ⁊ libenter eẽt liber ſi poſ-
ſet vel auderet. Cupiditate obedit qui
ꝓ mercede terrena vel ꝯmodo corporis
vel ꝯſolatõe exteriori libenter facit qđ
iniungitur. Obedientia vero caritatis ẽ
qñ ex caritate dei ⁊ ꝓpter diuinã remu
neratiõnẽ obedit. Et notandũ ꝙ obe
dientia eſt genitrix omniũ virtutũ. per
quam vita omniũ fideliũ bene ordina-
tur ⁊ regitur. De qua dicit iħero. Obe
dientia eſt ordo quo oĩm vita fideliũ
ordinatur. genitrix omniũ virtutũ. cibꝰ
omniũ ſanctoꝝ. virtus omniũ viuenti
um. hec iħero. Sine hac virtute nullũ
opus bonũ poteſt placere deo. nec pote
rit acceptũ eſſe illi omne qđ inquina-
tum fuerit ꝓpria voluntate. Vñ beatus
bernar. Nec ſtudiũ bone actionis. nec
ocium ſancte ꝯtemplationis. nec lacri
me penitentis extra obedientiã accep-
ta poterunt eſſe deo. Unde grãde ma-
lum eſt ꝓpria voluntas. qua ſit vt bona
tua bona tibi non ſint. Nihil omnino
qđ ꝓpria voluntate inquinatũ eſt guſta
bit is qui paſcitur inter lilia. Quid autẽ
ſit ꝓpria voluntas dicit idẽ beatus ber.
Propria voluntas eſt que non eſt ꝯmu
nis cum deo ⁊ hominibꝫ ſed noſtra tm̃.
qñ qđ volumus non ad honorẽ dei nec
ad vtilitatem ꝓximi facimus. ſꝫ ſatiſ-
facere cupimus ꝓprijs motibꝫ animo-
rum. Quid enĩ odit deus aut quid pu
nit preter ꝓpriam voluntatẽ. ceſſet pro
pria voluntas ⁊ infernus non erit. hec
dicit bernardus. Unde ab omni viro
religioſo cauenda eſt inobedientia. qꝛ
hoc vitium ade perdidit paradiſum ⁊ in
obedientibꝫ angelis tulit celũ. Teſte
beato auguſtino qui dicit. O q̃ꝫ enor-
me vitium eſt inobedientia. que ange-
lo perdidit celum. ade paradiſum. ſauli
regnum iſrahel. ſalomoni amorem dei
⁊ celũ inobedientibꝫ. hec auguſtinus.
Nec etiam chriſtus dominus obedien
tie amator dabit illis gratiam ⁊ copi-
am ſui qui vitio inobedientie deſerui-
unt. qꝛ ipſe mori potius q̃ꝫ non obedi-
re voluit Unde beatus bernar. Non da
bit inobediẽti copiam ſui tantus obiẽ
amator. vt mori q̃ꝫ non obedire malue
rit. Quis ergo nõ erubeſcat obſtinatus
eſſe in ꝯſilio ſuo. quando ipſa ſuum ſa
pientia deſtruit. Vñ in euãgelio Luce

inaure obtulit quia profecto redemp
tori noſtro nõ obedit. qui innocens nõ
eſt. ⁊ innocens nõ eſt qui ei obediri cõ
temnit. ⁊ obediẽtia nõ ſeruili metu ſʒ
caritatis affectu eſt. quia caritas virtu
tes omnes quaſi optimũ aurum cete-
ra metalla tranſcendit. hec Greg. Ex
his igitur dictis colligere poſſumus
ꝙ neqꝫ valet aliquis virtutẽ obediẽ
tie perfecte adimplere. niſi prius ſtude
at ꝓſpera mundi deſpicere. ⁊ aduer-
ſa queqꝫ paciẽter tolerare. Vñ Rich-
ardus de ſancto victore. Duo ſolent
perfectõʒ obedientie ꝑpedire. id eſt ne
cogamur vel amata deſerere. vel aſpe-
ra tolerare ſed ſi ſemel amore abſtinẽ
tie animus vel pacientie ꝑfecte incalu
erit. primus ad omnem obediẽtiã abſ-
qꝫ vlla ↄtradictõe ſe ſubdit. Qui eñi
tam aduerſa ꝑpeti qꝫ in ꝓſperis no de
lectari apud ſemetipʒ ſtatuit. que diffi
cultas eius obediẽtiã vlterius minue-
re potuerit. Hec richardus. Sic igit̃
pater de virtute obediẽtie. Filius

Habita iam informatõe de obedi-
entia que virtus ſequatur hanc
de hoc cupio edoceri.

Capitulum. IX Pater

Scire debes qđ de obediencia oritur contemp
tus diuiciarũ ſiue paupertas. qꝛ q̃ frã
git voluntatem ꝓpriã humiliter ſuperi
oribus obediẽdo promptior erit ad cõ
temptũ rerũ tranſeuncium pauperta-
tem amando. Paupertas aũt ſm di-
ctum Johannis Abbatis montis ſi-
nai eſt ſollicitudinũ depoſitio. cure vi-
te pretereuntis priuatio. itinerario ſi-
ne impedimento. fundamentũ pacis.
mundicie ſemita. ⁊ qui guſtant ſuper
na faciliter inferiora contempnunt. q̃
vero illa nõ guſtant ⁊ in poſſeſſionibꝫ
exultãt. hec Johannes abbas. Et no-
tandum ꝙ paupertatis virtus ad per
fectionis integritatẽ ĩ tãtũ eſt neceſſa-
ria vt nullus omnino ſine ea poſſit eſſe
perfectus. teſte domino qui dicit. Si
vis ꝑfectus eſſe vade ⁊ vende omnia
que habes. ⁊ da pauperibꝫ. cũ eñi ſum
ma euangelice ꝑfectõis conſiſtat in ex
cellẽtia paupertatis. quõ ſe credit ap
prehendiſſe ꝑfectõis apicem. qui nõ
dum particeps factus eſt euangelice
paupertatis. ait nãqꝫ Hugo de ſanc-
to victore. Quicquid ꝑfectõis eſt ĩ re
ligioſis. inueniri non põt. nec eñi inue
nitur ꝑfectõis integritas. niſi diliga-
tur paupertas. Sunt duo que quem
libet religioſuʒ mouere debent ad pau
pertatis amorem. primum diuinũ ex
emplũ qđ eſt irreꝑhenſibile.
Secundũ eſt diuinũ promiſſuʒ quod
eſt inenarrabile. primo mouere debet
ad amorem paupertatis exemplũ dñi
noſtri ihesu criſti. ipe eñi paup fuit na-
ſcendo. pauper ↄuerſando. paup mo
riendo. De cuius paupertate dĩt Apo
ſtolus. Scitis gratiam domini noſtri
ihesu criſti. qui cum diues eſſet pro no
bis egenus factꝰ eſt. vt eius inopia di
uites eſſemus. ꝙ autẽ dedit nobis ex
empla paupertatis ⁊ terrena ↄtemnẽ
di. Dicit beatus Auguſtinꝰ. Omnia
terrena ↄtẽpſit deus homo vt ab om-
nibus hominibꝫ ↄtemnẽda demõſtra
ret. ⁊ omnia aduerſa ſuſtinuit vt ſuſti
nẽda doceret. vt nec in illis quereret
felicitas. nec in iſtis timeretur aduer
ſitas. Beatus etiã Ber. de criſti paup
tate ſic dicit. Vide pauperem criſtuʒ
natum ſine hoſpicio. iacentẽʒ inter bo
uem ⁊ aſinum in preſepio. inuolutuʒ
in vili panniculo. fugientem in egip-
tum. ſedentem in aſino. pendentẽ nu
dum in patibulo. qꝫ magna abuſio eſt
et nimis magna vt diues eſſe velit ver
miculus vilis ꝓpter quem deus maie

ſtatis ⁊ dñs ſabaoth pauper voluit fie
ri. hec ber. Secundū qđ ad amorē pau
pertatis nos mouere debet eſt diuinuȝ
promiſſuȝ qđ eſt ineſtimabile. quis eī
poteſt digne exprimere verbis. corde
concipere. manu ſcribere illā celeſteȝ
gloriaȝ. quā deus pauperibꝫ ⁊ mundi
cōtemptoribꝫ ſe daturū ꝓmiſit. ipi enī
ꝓpter paupꝑtatem voluntariā merebū-
tur glorie ꝯditoris aſſiſtere ⁊ intrare
in potentias dñi. ī illa eterna taberna
cula. in illas lucidiſſimas manſiōes.
vicȝ regni celeſtis. Unde ipē dñs ait.
Beati pauperes ſpiritu. qm̄ ipoꝝ eſt
regnū celoꝝ. Dicit ⁊ hoc beatus bern.
Ditior eſt criſti paupertas cūctis opi
bus cunctiſqꝫ theſauris. quid hoc pre
cioſius inuenitur qua nimirū regnum
celoꝝ emit̄ ⁊ diuina gratia acquiritur
Uis obtinere celum paupertatē āple
ctere ⁊ tuum erit. Non aūt paupertas
virtus reputatur ſȝ paupertatis amor
Beatus etiam Ambro. de hoc ſic dicit
Qui ꝯtempſerit ſecularia ipē merebi
tur eterna. nec pōt quiſqꝫ meritū reg-
ni celeſtis adipiſci qui mundi cupidi-
tate poſſeſſus. emergendi nō hȝ facul
tatem. Et ſm̄ beatum Augu. Qui ter-
rena diligēti cura cuſtodit. celeſtis pa
trie ꝑhennem theſauꝝ amittit. quem
theſauruȝ null⁹ hominū habere poteſt
niſi qui pauperibꝫ ſolatia prebet. aut
per ſeipȝ pauper eſt. hec Augu. Unde
qui deſiderat poſſidere vitam eternaȝ
dimittat tꝑalia ⁊ caduca. naȝ qui dili
git creaturā offendit creatorē. ⁊ amit
tit eum qui creauit omnia. nemo eniȝ
poteſt in hoc ſeculo gaudere. ſimul ⁊ ī
domino. vñ beatus Augu. Non amāt
illi criſtum. qui aliquid plus amāt qꝫ
criſtuȝ. Unde dñs. Qui diligit patrē
aut matrē plus qꝫ me. non eſt me dig
nus. Si vis ergo tenere qđ non ha-
bes. ⁊ dimitte qđ habes vt amor criſti
ſit in corde tuo. Ecce petis a deo ⁊ di-
cis domine da mihi. quid tibi dabit.
qui aliunde manus tuas videt occupa
tas. Ecce dominus vult dare que ſua
ſunt. ⁊ nō habet vbi ponat. Dimitte ꝫ
quod tenes ⁊ accipies quod queris.
dimitte temporalia ⁊ caduca ⁊ accipi
es eternam ⁊ ꝑpetuam vitam. auarus
enī amat aurū pl⁹ qꝫ animā ſuā. tu cri-
ſtiane ama criſtum plus qꝫ animā tuā
ille feruet in amore auri. tu ferue in a-
more criſti. Impius dū diligit creatu
rā offendit creatorē. ⁊ amittit eū qui
creauit omnia ex nihilo Nemo pōt in
ſeculo gaudere ⁊ in domino. qñ enim
gaudet in domino nō gaudet in ſecu-
lo. extra vincat gaudiū in dño donec
finiatur gaudium in ſeculo. gaudiū in
dño ſꝑ augeat̄. gaudiū in ſeculo ſem-
per minuat̄. donec finiatur. non iō iſta
dicantur quoniam cum ſumus in hoc
ſeculo gaudere nō debemus ſed etiam
in hoc ſeculo conſtituti iaȝ in domino
gaudeamus. hec Augu. ❡ Et no
tandū qꝫ paupꝑtas ⁊ abdicatio ꝓprieta
tis maxime pertinet ad religioſos. nā
cum mundo renunciant. ipſum deum
ſuam ꝓprietatem eſſe conſtituunt. vt
ipſi illius ꝓprietas ꝯſequērer effician
tur Unde monachus debȝ abicere nū
mum vt poſſit in corde ſuo recondere
criſtum. nō ſolum autē debet eſſe paup
habitu nihil ꝓprietatis habendo. ſed
etiā affectu nihil hoꝝ que in mūdo ſūt
cōcupiſcendo. Cedat terrena pecunia
vbi celeſtis theſaurus admittit̄. vacet
domus cordis a cupiditate vt celeſti-
bus bonis valeat adimplere. tales ſe
religioſi ꝑ obſeruātiā paupꝑtatis ⁊ cō
tēptū mūdi exhibere ſtudeāt. vt parſ ⁊
porcio illoꝝ poſſit eſſe criſtus. De hoc
beatus Ieronimus. Tales ſe debent
exhibere monachi vel clerici vt poſſide
ant dñm. ⁊ ipi a dño poſſideāt. Qui

em̄ poſſidet dominuꝫ et cum ꝓpheta
dicit. Pars mea dn̄s nihil extra do-
num habere poteſt. ꝙ ſi quippiam alıd
habuerit p̄ter dominum pars eius nō
erit dominus. verbi gratia ſi aurū vel
argentū ſi poſſeſſiones ſi variam ſup-
pellectilem cū iſtis ꝓs dn̄s eſſe dedig-
natur. Dicit hoc etiā petrus damiani.
Qui ad ea que reliquit terrena queli-
bet ꝯgregando reuertitꝛ. ſicut alienus
eſt a ſeculo quod decreuit excutere. ita
etiam regno dei vltra aptus nō eſt qꝺ ī
dubitāter acceptū voluit poſſidere. cū
em̄ mundo renūciauimꝰ. ꝓprietatē no
ſtram deum eſſe ꝯſtituimus. ⁊ nos il-
lius ꝓprietas ꝯſequēter effecti ſumus
vt ille eēt porcio ⁊ nos peculiariſ here
ditas ſua. Dicimus em̄ porcio mea do
mine. Et ille nobis. Opus manuum
mearum tu es hereditas mea iſrahel.
Si ergo porcio noſtra ip̄e omnipotēs
deus eſſe dignatꝛ quid rogo diuiciarū
genus quippiā valebit acquirere. qꝺ ſu
per hunc ſingularē theſauꝝ merito de-
beat cumulare. Theſaurus nāqꝫ ille hu
iuſmodi. vt ſi ſolus ſit om̄es ī illo di-
uicie valeant veraciter poſſideri. in pec
tore nāqꝫ iheſu omnes theſauri ſapien
tie ⁊ ſcientie ſunt abſconditi. Si vero
alienas ac peregrinas diuicias ſuper
hunc is q̄ potitꝛ ꝯſtipare voluerit illi-
co vilis ⁊ ignobilis copie dedignatur
omnino ꝯſorciū ⁊ idigni ꝯtubernalis
ſpaciēs dū retineri putatꝛ amittitꝛ. at
qꝫ hoc mō exfruſtrati auolat manibus
poſſeſſoris nemo em̄ pōt deo ſeruire ⁊
mām̄ōe. q̄ ꝓpter O monache vis ī tuo
loculo recōdere criſtū. excute priꝰ nū-
mū. neqꝫ em̄ in vno receptaculo ꝯgrue
ſociātꝛ. nā ſi vtrumqꝫ ſimul ıncluſeris.
alteꝝ ſine altero vacuus poſſeſſor inue
nies. Quanto quippe in egenis mūdi
lucris copioſior fueris. tāto a veris di
uicijs erūpnioſius inaneſcis Nūmus
ſi eſt. in aliena ꝓprinus iura cedat vt va
cuam tui pectoris archaꝫ criſtus inueni
at magnus nāqꝫ hoſpes ī diuerſoꝛiū tui
querit anguſta deſcēdere. atqꝫ idcirco
ſolus vult ⁊ ſine conſortibus habitare
Quem em̄ celi terreqꝫ non valet vaſti
tas capere. quo pacto ī exiguo tui cor
dis āgulo miteris illi peregrinos ad co
habitādū ſocios adhibere. Cedat ter-
rena pecunia. vbi celeſtis theſaurus
admittitur. vacet exedra cordis q̄ ce
leſti mercimonio poſſit impleri. Pu
deat ergo te o miles criſti pitura ī hoc
ſeculo facultate diteſcere. ne in futuro
cogaris nudus et inops mendicare.
Hec petrus damiani. Pauci ergo ſūt
tales qui ita renūciant ſeculo vt criſtū
poſſint poſſidere. oportet nāqꝫ valde a
lienū illū eſſe a peccato ⁊ a mundi cu
pıditatibꝰ ac ceteris vicijs. cuius por
cio debet eſſe criſtus. vnde dicit beatus
Ambroſius. Quā rarus in terris qui
poſſit dicere porcio mea dn̄e. qui alie-
nus a vicijs. qui ſegregatus a labe pec
cati. qui nihil habeat commune cuꝫ ſe
culo. qui nihil ſibi mundi vendicet. q̄
nō ſit corporaliū poſſeſſor cupiditatūꝫ
quem nō inflammat libido. nō ſtimu-
lat auaricia. nō etiaꝫ luxuria decoloret
nō ꝯſternat ambitō. nō maceret inuidia
nō negociorum ſeculariū aliqua cura
ſollicitet. hec Ambro. Qui vult deum
poſſidere renūciet vicijs ⁊ mundo vt
ſit deus eius porcio ac poſſeſſio. ⁊ talē
ſe exhibeat ꝑ vite ſanctimoniaꝫ. vt de
us delectātur habitare in eo qꝛ nemo
poteſt poſſidere deū niſi ip̄e prius poſ
ſideatur a dn̄o. De hoc dicit bea. Aug
Ille quem poſſidendi delectat ambi-
tio. deum qui poſſidet omnia que cre-
auit. expedita mēte poſſideat. ⁊ in eo
habebit qꝺcūqꝫ habere ſancte deſider-
at. Sed qꝛ nemo poſſidet deū niſi q̄
poſſidetur a deo ſit ip̄e primitꝰ poſſeſ

ſio dei ⁊ efficiať ei deus poſſeſſio ⁊ poꝛ
cio Et quid pót eſſe felicius eo cui effi
citur ſuus ꝯditoꝛ cenſus. ⁊ hereditas
eſſe dignatur ipa diuinitas. Deinde
qui vltra querit cui oῖa ſuus ꝯditoꝛ
fit. aut q̇d ei ſufficit. cui ipe nõ ſufficit
Hunc poſſidebat ⁊ ab eo poſſidebať
ille qui dicebat in ſpiritu poꝛcio mea
dñe Et dñs pars hereditatis mee ⁊ ca
licis mei Sȝ ⁊ ipe cũ dicit filij leui nõ
habebũt ꝑtem inter fratres ſuos. ego
dñs poꝛcio eoꝝ. ibi ſatis oſtendit ꝙ hi
qui terrenas hereditates ꝯtempſerũt
poꝛcionem domini mereantur ſpeciali-
ter poſſidere. cuius ditati muneribus
omnia que p̃clara habẽtur in hoc mũ-
do faſtidiunt ⁊ ipȝ poſſidere ⁊ ab ipo
poſſideri. eo ſolo ꝑfrui atqȝ illa adhi-
here inſeparabiliter concupiſcũt. Vñ
datur intelligi. ꝙ qui bona tp̃alia ⁊ ſe
culi gaudia peritura ſectatur. ac dili-
git. que ⁊ quanta ſit diuine dulcedinis
multitudo nõ didicit. Ergo q̃ vult de-
um poſſidere. renunciet mundo. vt ſit
deus eius poſſeſſio. Propterea enim
voluit cultoꝛes ſuos deus omnibꝫ renũ
ciare. ꝓpter que diligitur mundus. vt
excluſa mũdi cupiditate. diuina ĩ ei⁹
caritas poſſit augeri vł ꝑficere. hec Au.

¶ Opoꝛtet ergo illũ hominẽ amo-
rem reꝝ tp̃aliũ vincere. qui in deo de
ſiderat delectari. qꝛ quanto quis vali-
dius ꝑ affectum inoꝛdinatũ inclinan
tur ad iſima. tanto magis frigeſcit ad
ſumma. Affirmat hoc beatus gre. xviij
mo. ſic dicẽs. Qui terrenaꝝ reꝝ amo-
re vinciť in deo nullatenus delectatur
Eſſe ſine delectatõe anima nõ pót. naȝ
aut in infimis delectatur aut in ſũmis
et quanto altioꝛa ſtudeo exerceť ad ſũ
ma tanto maioꝛi faſtidio toꝛpeſcit ad
infima. quantoqȝ acrioꝛi cura inarde-
ſcit ad iſima. tanto tepoꝛe dãnabili fri
geſcit a ſummis. vtraqȝ eñi ſimul ⁊ e-
qualiter amari nõ poſſunt. hec grego.
Vt ergo amoꝛ diuinus robuſtius ĩ coꝛ
de accendatur. neceſſe eſt vt omnia ter
rena ꝑ ꝯtemptum a mente excludãť
vñ bea. Auguſtinus. tunc diuini amo
ris in vnum collecta incendia feliciť
roboꝛãtur ſi vno ſolo adamoto. cetera
omnia cõtemptui habita excludãtur.

¶ Notandũ etiã ꝙ ꝓſpera huius
mundi ſunt timenda nã ſucceſſus reꝝ
tp̃aliuȝ eſt eterne dãnatõis indicium
qꝛ difficile eſt vt p̃ſentibꝫ quis ⁊ futu-
ris ꝑfruatur bonis. vt dicit bea. greg.
Succeſſus iſte tp̃aliũ eſt eterne dãna
tõis indiciũ. Boni aũt ꝑ aſpera veniũt
ad patriam. Et bea. Jheronimus. Dif
ficile eſt ymo impoſſibile. vt p̃ſentibꝫ
quis ⁊ futuris ꝑfruatur bonis. vt de
delicijs tranſeat ad ďlicias vt illic ven
trem illic mentẽ impleat. vt in vtroqȝ
ſeculo ſit primus ⁊ in vtroqȝ appareat
glorioſus. hec Jheronimus. Vñ cuȝ
deeſt ſubſtancia coꝛpoꝛalis. nõ eſt do-
lẽdum ſed magis gaudendum. qꝛ tan
to liberius ad celeſtẽ patriã ꝑuenimus
quanto minus reꝝ tranſeunciũ ponde
re grauamur. vñ bea. gre. Cũ deeſt ſub
ſtãcia terrena. de qua eterno iudici ra-
cionẽ ponam⁹. liberius ad patriã ten
dimus. qꝛ quaſi in via pondere care-
mus. hec gre. Si quis igiť vult ſeq̇ ve
ſtigia criſti. vendat ſubſtãciã terrenaȝ
ſi quã habet ⁊ nudus nudũ ſeq̇tur cri-
ſtum Ad hoc hoꝛtatur bea. Jheronimus
ſic dicens. Si habes ſubſtanciam va
de ⁊ vende ⁊ da pauperibꝫ ſi nõ habes
graui onere liberatus eſ ⁊ nudũ criſtũ
nudus ſequere durum grande diffici-
le. ſed magna ſunt premia hec Jhero.
Qui etiaȝ vult ⁊ vincere temptamẽta
maligni ſpiritus diligat pauptatẽ vt
expeditus ab omni onere ⁊ impedimẽ-
to facili⁹ poſſit ſupare tẽptatõnẽ. De
quo dicit beatus gre. Nudi cuȝ nudo

nos luctari oportet. nam ſi veſtitus qui
libet cū nudo luctatur. ad terrā deiciť.
qꝛ habet vnde teneať. quid autē ſunt
terrena oīa. niſi q̄dam corꝑis veſtimē
ta: Qui ergo ↄtra alterū ad certamen
ꝑperat veſtimenta abiciat ne ſuccūbat
Beatus eſt ergo ſcḋm dictum beati bernḋ.
Qui poſt illa nō abijt que poſſeſſa one
rant. amata inquinant. amiſſa cruciāt
quia dum tranſeūtia appetunt deſideri
orū ſuorum ſe pondere affligunt. San
cti aūt qui tꝑalia non amant. nulla pō
dera deſideriorū terrenorum tolerant
De hoc beatus grego. vj. mor. ſuꝑ illḋ
verbum. homo ad laborē naſcitur ſic
dicens. In hac itaqꝫ vita homo ad la
borem naſciť. qꝛ carnalis quiſqꝫ dum
tranſeuntia appetit. deſideriorū ſuorū
ſe pōdere affligit. grauis quippe labor
eſt. hanc ipſam pn̄tis vite gloriā que
rere. queſitam q̄nqꝫ ꝑcipere. ⁊ ꝑceptā
circūſpectione cuſtodire. Grauius la
bor eſt cū hoc magna fatigatiōe appre
hendere. qḋ is qui apprehenderit. noue
rit diu ſtare nō poſſe. Sancti aūt viri
qui tranſeuntia nō amant. non ſolum
nulla tꝑalium deſideriorū pondera to
lerant. ſed ⁊ ſi qua aduerſa ↄſurgunt. ī
ipſis ſuis preſſuris ⁊ languoribꝰ non
laborant. Quid enī flagellis durius.
et tamen de flagellatis aplīs ſcriptum
eſt ibant gaudentes ⁊c. Quid ergo co
rū mentibus labor eſt. quibꝰ ⁊ pena ver
berū labor non eſt. Homo ergo ad la
borem naſciť. qꝛ ille huius mundi ve
raciter mala ſentit. qui eius bona inhi
anter appetit. nam cuius mens ad alta
ſuſpendiť. ſub ipſo eſt quicq̄d exteriꝰ
ↄtra ipſam mouetur. hec grego. Unde
magna eſt ſecuritas mentis nihil ↄcu
piſcentie habere rei ſecularis. qꝛ ſi ad
terrena adipiſcēda cor anhelat. tranq̄l
lum eſſe nullatenus poteſt. Qḋ tāgit
beatus. Gregorius. xxij moralium ſic

dicens Magna eſt ſecuritas cordis nī
hil ↄcupiſcentie habere rei ſecularis.
nam ſi ad terrena adipiſcenda cor in
hyat tranquillū eſſe nullatenus poteſt
quia aut nō habita ↄcupiſcit vt habeat
aut adepta metuit ne amittat. vt dum
in aduerſis ſperat proſpera. in proſpe
ris formidat aduerſa huc illucqꝫ qua
ſi in quibuſdam fluctibꝰ voluitur ac ꝑ
modos varios rerū alternantiū muta
bilitas verſatur. Si vero ſimul in appe
ticione ſuperne patrie forti ſtabilitate
animus figitur. minus rerū tꝑaliū per
turbatōe vexatur. a cunctis quippe ex
ternis motibꝰ eādem intentōnem ſuā
quaſi quendam ſecretiſſimū ſeceſſū
petijt. ibiqꝫ incōmutabili inherēs ⁊ ī
mutabilia cuncta tranſcēdens ipſa trā
quillitate q̄etis ſue in mūdo extra mū
dum eſt. Excedit profecto yma omia
intētōe ſummorū in cunctis rebꝰ. quas
nō appetit. libertate quadā ſuꝑeſſe ſe
ſentit. nec tempeſtates rerū tꝑaliū in
tus ſuſtinet. quas intueť foras. qꝛ ter
rena omnia que concupita mente op
primere poterant. deſpecta ſubiacent.
Unī ꝑ ꝓphetam diciť. Statue tibi ſpe
culum vt dum quiſqꝫ ſpeculatur ſūma
ſuꝑemineāt infima. hinc eciā Abba
cuc. dicit. Super cuſtodiam meā ſta
bo. Stat quippe ſuꝑ cuſtodiā ſuā q̄ ꝑ
ſolerciā diſcipline terrenis deſiderijſ
nō ſuccumbit. ſed ſuꝑeminet vt dum
ſemper ſtantem appetit eternitatē īſta
ſit ei omne qḋ tranſit hec greg. Talis
namqꝫ qui terrenis rebꝰ ꝑ amorem nō
ſubiacet cum ſubtrahūtur aut amittū
tur nō dolet. qui vero eas diligit cū ab
late fuerint gemit. vn̄ bea. greg. Sine
dolore amittitur quicquid ſine amore
poſſidetur. Que vero ardenter diligi
mus. habita. grauiter ſuſpiramus ab
lata. nam quāto magis terrena quis
diligit. tanto priuari vehementius ꝑ

timeſcit ⁊ quãto mens in aſpectu celeſtiuz fortius figit̃. tanto minus rerum tẽpalium ꝑturbatiõe vexatur. Dicit etiam de hoc proſp. Boni tẽpalis amiſſio fit iuſti exercitiũ. ⁊ iniuſti ſupplicium. qz ⁊ iuſtus celeſtium deſiderio captus omnia tẽpalia ſiue habeat ſiue amittat: omnino nõ ſentit. ⁊ iniquus qd cuz delectatiõe habuit ſine dolore nõ perdit. O facinus inauditum ſuaui iugo xp̃i ↄtempto ferreũ cupiditatis imperiuz voluntaria mentiũ indignatiõe ſuſcipimus. ⁊ abiecto dñi noſtri leui onere. qd ſubiectos nõ onerat. ſed honorat. ñ deprimit omino ſed ſubleuat. plumbeum pondus ceruicibꝫ noſtris aggregamus. quod citius deponi p̃t ꝙ ferri qz ipſa cupiditas ↄtemni põt. facilius ꝙ expleri. hec proſper Cauenda eſt ergo ↄcupiſcentia diuitiarũ qz diuitie poſſeſſores ſuos non faciant ſed magis irritant ⁊ cruciant. Unde dicit valerius diuitie nõ faciant ſed magis irritant poſſidentẽ. Et damaſus nulli eſt dubium. q̇n maior ſit cruciatus auari oĩa poſſidẽtis ꝙ paupis penitus nihil habentis. De eadem paupertate etiam dicit ſeneca. Honeſta res eſt ⁊ leta paupertas. qui cũ paupie bene ↄuenit. diues ẽ Non qui parũ habet ſed qui multa cupit paup eſt. Que ſunt maxime diuitie. nõ deſiderare diuitias. Quis plurimũ habet. is qui minimũ cupit. Que maxima egeſtas. auaritia. pecunie imꝑare oportet nõ ſeruire. Utendũ eſt diuitijs nõ abutendũ. Fortior eſt qui cupiditatẽ vincit ꝙ qui hoſtem ſubijcit. Eſt eñi difficillimum ſeipſum vincere pecunia nõ faciat auariciã ſed irritat. ido ſemp indiget pecunia. mihi crede nõ potes eſſe diues ⁊ felix. Scire vti paupertate maxima felicitas eſt. Uultũ eſt nõ corrũpi diuitiarũ ↄtubernio. Magnus eſt ille. qui in diuitijs. pauper eſt. Nemo alius eſt deo magis dignus ꝙ qui opes cõtẽpſit hec Seneca. Infelix ergo eſt qui inheret diuicijs ⁊ rebus tranſitorijs que diu cũ homine ꝑmanere nõ poſſunt. nam fallaces ſunt ⁊ ſe diligentes decipiũt. vñ bea. greg. Fallaces diuicie ſunt. q̃ nobiſcũ diu permanere nõ poſſunt fallaces ſunt. q̃ mentis noſtre iopiã nõ expellũt. Sole autem diuicie ſunt. que nos diuites virtutibꝫ faciũt Si fratres cariſſimi diuites eſſe cupitis. veras diuicias amate hec greg. ℞ Uere autez diuicie ſunt ſancte v̾tutes. que hominez in ↄſciã diuitez faciunt. De talibꝫ diuicijs dicit beatus aug. Bona conſciẽtia. iuſticia. miſericordia. caſtitas ⁊ ſobrietas. qui talibꝫ rebꝫ plenus eſt. diues erit. etiaz ſi de naufragio nudus exierit. hec aug. Et beatus Bernardus Filij Adam. genus auaꝝ ⁊ ambitioſũ audite. q̇d vobis cuz terrenis diuicijs et gloria tẽpali que nec vere nec veſtre ſunt. Uere diuicie nõ opes ſunt ſʒ virtutes. quas ſecum portat conſcia. vt ĩ perpetuum diues fiat. hec Ber. Tales igitur diuicie nobis deſiderande ſunt que animam ornant. i. eſt v̾tutes ſunt quibꝫ nemo habũdare poteſt niſi prius renunciet carnalibus diuicijs De hoc dicit Proſper. ille nobis ãbiẽde ſunt diuicie. que nos ornare poſſint. vt ſũt diuitie virtutũ. patrimonium eñi cordis diuicie ſunt incorruptibiles moꝝ quibꝫ non habundant niſi qui carnalibus diuicijs ex corde renunciãt. hec ꝓſper. He ſunt diuicie videlicet v̾tutes quas debet vnuſquiſꝗ cũ diligenti ſtudio ↄquirere qz ſcḋm dictum beati Ber. Nulla paupertas pciofior eſt ꝙ penuria virtutum. vñ valde cauenda eſt auaricia. que homines agitat ⁊ nulluz quietum eſſe pmittit. qz nõ habentes diuicias cupiditate torquentur. poſſi

dentes vero eas ſollicitudine cruciāt.
Idcirco amāde ⁊ requirēde ſunt vir-
tutes. qui ſe poſſidentes beatos effici
unt. Vñ maximus. Cūctos quippe ho
mines. quos agitat auaricia. nullū de
his quietū eſſe ꝑmittit. Hi enī qui ni
hil habent cupiditate torquent̃. illi ꝗ
diuicias poſſidēt. ſollicitudīe cruciāt
Quid igit̃ fratres putatis habere auri
diuicias. Ego dixerī maiores eſſe di
uicias. nō hr̄e aurū. Precioſior enim
mens eſt. que auꝝ deſpicit ꝗ̄ que auꝝ
requirit. Maiores plane ſunt diuicie
nō habere auꝝ. ſed auꝝ hn̄tibꝫ emine-
re. Qui enī ꝓpꝛijs habūdat bonis ſecu
li theſauros nō requirit. Bona enī pro
pria. honeſtas. ſobrietas. miſericor-
dia. caſtitas. que bona oīa auro ſunt
magis p̄cioſa. quibꝫ argētivaſa com-
parari nō poſſunt. Honeſtas vero non
emit̃ ſed acquirit̃ qꝛ nō ꝯſtat p̄cio ſʒ
virtute. hec Maximus. Vñ diues in
conſciā ſecurius quieſcit ī terra ꝗ̄ di
ues in purpura teſte beato Aug. ¶ S
Notādū ꝙ triplx̄ ē abrenūciatō quā
deſcribit hugo. de ſancto victo. Expo-
nens illud. Exi de terra tua et de cog-
natōe tua ⁊ de domo patris tui ⁊c̃. ſic
dr̄. De terra noſtra exim⁹ qn̄ ea ꝗ foris
poſſident̃ terrena bona dereliquim⁹.
De ꝯgnatōe noſtra exim⁹ qn̄ vicīs ꝗ
in nobis ⁊ ex nobis nata ſunt renūcia
mus. De domo patris noſtri eximus
qn̄ mundū omnēʒ ⁊ ea que in mundo
ſunt. ꝓrſus a cogitatōe noſtra ſeqſtra
mus. ⁊ omnē anī intētōʒ ī ſola eter-
na defigimus. hec Hugo. hec autēʒ tri
plex abrenūtiatio ſpecialiter ꝑtinʒ ad
monachos ⁊ ad religioſas pſonas. in
qua virtute tenēt̃ ſe exercere ⁊ cū oīi
ſtudio ꝓut valēt et domin⁹ donauerit
adimplere. vnđ pafuncius abbas in
collatione ſua ſic dicit. De abrenūtia
cionibus differētiū ꝯdiciones tres eē

et patrū traditio. ⁊ ſanctaꝝ ſcriptura
ruʒ demōſtrat auctoritas. quaſqꝫ vnū
quēqꝫ noſtrū oīi ſtudio oportʒ adim
plere. Pria eſt. ꝗ corpalr̄ vniuerſas
diuicias mūdi facltateſqꝫ ꝯtēnimus.
Secūda qua mores et vicia affectuſqꝫ
priſtinos animi carniſqꝫ reſpuimus.
Tercia qua mētem noſtrā de p̄ſentib⁹
vniuerſ ⁊ viſibilibus euocātes futura
tm̄mō ꝯtēplamur. ⁊ que ſunt inuiſibi
lia ꝯcupiſcim⁹. Que tria vt ſil ꝑficiāt
eē Abrahe legimus dn̄m p̄cepiſſe cū
dr̄ ad eū Exi de terra tua ⁊ dꝯgnatōe
tua ⁊ d domo patris tui. Primū dixit
d terra hoc ē de facltatibꝫ mūdi hui⁹
opibꝫqꝫ terreis. Scđo de ꝯgnatōe tua
id eſt conuerſatiōe tua ⁊ moribus vi
ciſqꝫ prioribꝫ. que nobis a noſtra na-
tiuitate coherentia velut affinitate ꝗ
daʒ ⁊ ꝯſanguinitate cognati ſunt. Ter
cio de domo patris tui. id eſt omni me
moria huius mūdi. que oculoꝝ occur-
rit obtutibꝫ. quod ita fit. cum mortifi-
cati cū criſto ab elementis mundi hu-
ius ꝯtemplamur ſʒ apoſtolū iā nō ea
que vident̃ ſed que nō vident̃. que enī
vident̃ tꝑalia ſunt. que aūt nō viden
tur eterna ſunt. Et exeuntes corde de
hac tꝑali ac viſibili domo in illā ꝗ ſu-
mus ꝑmanſuri noſtros oculos mentē
qꝫ dirigamus. qđ tunc implebimus.
cū in carne ambulantes nō ſm̄ carnē
militare ceperimus dn̄o. iam beati a
poſtoli ſententiā ope ac virtute clamā
tes noſtra cōuerſatio in celis eſt. Hec
pafuncius. Qui igit̃ vult frui eciam
in preſenti vita dulcedīe dei ⁊ ī ſemet
ipſum ſpiritum ſanctū ſuſcipere. non
ſolū debet oīe terrenū ⁊ qđ delectat ī
ſeculo ꝯtemnere. verū eciā ſeipſuʒ ab
negare ac cōtemnere. de hoc dicit bea.
Augu. ꝓcedat ſpiritus ſanctus in me
diuʒ ⁊ dicat amatori ſuo. vis me frui
volo. ꝯtemne qđcūqꝫ terrenū cōtēpſi

parum feciſti. quid amplius. ꝯtemne quodcūqꝫ delectat. ꝯtēpſi. adhuc parum feciſti. Et dixit amplius ꝯtemne teipſum. ꝯtempſi. iā multa feciſti. ſic inueniſti me hec Aug. valde nāqꝫ placet deo talis humiliatio. quādo homo ꝓpter deū ꝯtēnit ſeipſum vnde Beda Nullas deo gratas hoſtias ymmolamus. niſi ſibi in ꝯtemptu noſtri ac vilipenſione humili placeam⁹. dicit de hoc fortunatus Ad hoc vt criſto digne ſeruiam. digne viuā neceſſe eſt. vt pro criſto me viuaciter totaliter ꝯtemnam qꝛ nemo criſtum ſequit͛. niſi carnē ſuā crucifigat. nemo autē ſe crucifigit hominū niſi ꝑ ſuſpſius felicē ꝓbabileqꝫ ꝯtemptū hec fortunatus L Unde qui ꝑfectus monachus eſſe deſiderat oportet vt nō ſolū renūciet omīb; que poſſidet. ſed eciam vt moriat͛ mundo et ſemetipſum abneget. teſtat͛ hoc beatus Iheronimus qui ſic dicit Si q̇s diligit criſtū. ſi quis verus eſt criſtianus ſpecialit͛ ſacerdos ⁊ monachus in quo tamēqꝫ in ſpeculo relucꝫ ꝑfectio non ſolum renūciet omnib; . que poſſidet ſed eciā abnegꝫ ſemetipſum ita vt mortuus ſit toti mundo. oportet nāqꝫ hominem . qui capere vult ꝑfectionē et tenere. ita mortuū eſſe mūdo vt tāqꝫ mortuus nichil de reb; ſecularib; ſenciat. ita vt cū aplo dicat Noſtra ꝯuerſatio in celis eſt Itaqꝫ nos oportꝫ per multas tribulatoēs acq̇rere regnū dei Errant in via qui ꝑ diuicias ⁊ delicias feſtinant ire . Signū manifeſte dānationis eſt in hoc mundo ſua bñ placita aliquem aſſequi. ⁊ a mundo diligi. hec Iheronimus Circa qḋ Sciendum ꝙ q̄uis ꝯtēptores mūdi ⁊ ꝑfecti. viri ꝓpter excellentiam meriti copioſiorem graciā ⁊ habūdāciorē ꝯſolatōꝫ ſpiritualis dulcedīs a dño ꝑcipiant. ꝓpter hoc tamen nō priuant͛ eciā minus ꝑfecti. qꝛ peccatores poſt emēdationem viciorūꝫ. poſt executionem bonorūꝫ operūꝫ. conſolationem anīe ſue ⁊ graciam eciam ipſi ꝯſequuntur a domino. Minor tamē eſt illo qui ſe per contēptū mundi ⁊ tꝑaliūꝫ rerū ſegregat a mūdo. De hoc yſaac abbas ſirie ſic dicit. Eſto liber a multa ſollicitudine corꝑis. rerūqꝫ ꝑturbatōe. vt delectabilem deguſtatiōꝫ in anīa tua deguſtes per dulcem ꝯſideratōꝫ. que exuperat omnem ſenſum. ⁊ ſenciat eā anima perſeuerando in ipſa. niſi enim homo deſtruat a corde ſuo ſollicitudinem ſecularium preter neceſſarium vſum nature. ac dimittat dominū curare de ipſis. ſpiritualis ebrietas in ipſo non mouebitur. ⁊ conſolatōnem illam non ſenciet de qua erat apoſtolus conſolatus quando dicebat. Noſtra conuerſatio in celis eſt. Et iteꝝ Viuo ego iam non ego. viuit vero in me criſtus. Hec autem dixi. non ſuccidens ſpem ita videlicet ꝙ niſi quis attigat ſummitatem perfectōis non promereatur graciam dei aut ſibi conſolationem inueniat occurrentem. In veritate eñ cum aliquis cōmiſſa publicauerit ⁊ ab eis ſe elongauerit omnino. et acceſſerit conſtanter ad bona in modico tempore ſenciet auxilium. ꝙ ſi ꝑſeuerauerit aliquantulum inueniet cōſolationem anime ſue. et remiſſionē peccaminum conſequetur. ⁊ habūdānciam recipiet bonorum. et gratia dignus fiet. Uerumtamen minor eſt illo in comparatione apud perfectionem qui ſeipſum ſegregat a mundo. et inuenit in anima ſua beatitudinis ſecretum et cōprehendit illam rem pro qua criſtus aduenit hec Yſaac Abbas

M E Unde notandum ꝙ duo ſunt genera iuſtoꝝ Sunt nāqꝫ nōnulli qui ſic celeſtia appetūt vt tamē a terrenoꝝ

ſpe minime diſtant patrimonia ⁊ res ſi
bi a domino traditas ad neceſſitatem
ſibi poſſident. et tamen ad res ipſas
quas poſſident ex deſiderio non obli
gantur. Et ſunt nonnulli qui ad ꝯpre
bendēdū culmē ꝑfectōis accincti ter
rena derelinquunt. rebꝫ habitis ſe nu
dant ⁊ ꝯſolatiōꝫ de exterioribꝫ habere
nolunt. De talibꝫ beatus gre. viij. mo.
exponens illud. Deſperaui neq̄q̄ꝫ vl-
tra iam viuam ſic ait. Sunt nonnulli
iuſtoꝝ. qui ſic celeſtia appetunt. vt tam̄
a terrenorū ſpe nō frāgātur. largita di
uinitꝰ patrimonia ad neceſſitatis ſub
ſidiuꝫ poſſidēt. honores tꝑalꝭ ſpen
ſos tenēt. aliena nō ambiunt. ſuis lici
te vtuntur qui tm̄ ab eiſdem rebꝫ quas
poſſident alieni ſunt qꝛ adhuc ipſa q̄
poſſidēt ex deſiderio nō tenēt. Et ſunt
nōnulli iuſtoꝝ qui ad ꝯꝓhēdendū cul
men ꝑfectōis accincti dum altiora i-
terius appetunt exterius cuncta dereli̅
qunt. qui rebꝫ habitis ſe nudant. glo
ria honoris expoliant. qui in terreno-
rum deſiderio ꝑ aſſiduitatē ſe anī me-
rore afficiunt. habere de exterioribus
conſolatōꝫ nolunt. qui ī terrenis gau-
diis dum mente appropinquunt. vitā
in ſe fundit ꝯcorꝑe delectatōis necant
talibꝫ nam ꝑ paulū dicitꝰ. Mortui
enī eſtis ⁊ vita veſtra abſcōdita eſt cū
criſto in deo. Horū voces pſal. expreſſe
rat cū dicit. Concupiſcit ⁊ deficit ani-
ma mea in atria dn̄i. Concupiſcit enī
ſed nō deficit qui iam quidem celeſtia
appetit ſꝫ adhuc a terrenoꝝ delectatōi
bus minime laxatꝰ. Concupiſcit vero et
in dei atria deficit qui cū eterna deſide
rat in amore tꝑaliū nō perdurat. hinc
veritas dicit. Si quis vult venire poſt
me abneget ſemetipſm̄. Bene ergo di-
citur. Deſperaui ⁊c. Iuſtis quippe pro
prium eſt deſperare pn̄tis vite bona.
electōꝫ deſerere. manſura querere. ⁊ ī

rebꝫ tꝑalibꝫ fiduciā nō habere qui hec
agens neq̄q̄ꝫ ſe vltra viuere aſſerit. qa
vicꝫ viuificatrice morte quotidie a vi
ta ſe paſſionis occidit. hec gre. Ex qbꝫ
verbis colligere poſſumus ꝙ vtriqꝫ iu
ſti placent deo ⁊ retinēt licita terrena
quibus tm̄ ꝯceſſum eſt vt ſecularibus
vel aliis dūmodo illas nō ꝓponāt deo
vel qui ꝯtemnūt ꝑfecte mundū ⁊ abre
nunciant ꝓprietati. vt ſunt monachi ⁊
oēs religioſi. qui fugiētes ſeculū ſo-
lum deum ⁊ celeſtia diligūt. multo ma
gis tm̄ acceptiores ſunt deo iſti. q̄ ꝯtē-
nentes ⁊ relinquentes omnia ſecuti
ſunt criſtum. q̄ꝫ illi q̄ poſſidentes ter-
renā ſubſtāciā ⁊ elemoſinam faciētes
⁊ a prauis opibꝫ ſe cuſtodiētes viuūt
⁊ ꝯuerſantes in ſeculo. qꝛ qui lauda
biliter conuerſantur in hoc ſeculo
amici dei ſunt. Qui vero ꝯtemnūt mun
dum ⁊ ea que in mūdo ſunt ⁊ ſoli deo
adherere ꝑ amorem ⁊ vacare ꝑ contē
platōꝫ deſiderant. cariſſimi dn̄i nūcu
pantur ⁊ ſunt. Et iſta tangit bea. greg.
ſuꝑ cantica exponens illud dictū. Co
medite amici ⁊ bibite ⁊ inebriamini
cariſſimi ſic dicit. Qui comedūt ami
ci qui vero bibunt ⁊ inebriantur cariſ
ſimi eſſe ꝓhibentꝰ. In quibꝫ verbis in
telligi datꝰ ꝙ in hoc loco ꝯmedere bo
num eſt. ſed bibere ⁊ inebriari amplī
bonum eſt. Sunt nimiꝝ quidā in ſan
cta eccleſia. qui ſic diuina audiunt vt
celeſtia pluſq̄ꝫ terrena amare diſcant
pro eoꝝ deſiderio multa pauperibꝫ tri
buant. a prauis ſe operibꝫ cuſtodiant.
nulla aliena violenter rapiant eccleſie
predicatōꝫ libenter audiāt. fide ſe in
ſtruāt quam ⁊ operibus ſanctis exerci
tāt ⁊ cū vxores habeāt. pignora nutri-
ant ⁊ ſuas res diligāt. q̄ꝫuis his oībꝫ
deū ꝓponant. Hi profecto ꝯmedūt ⁊
amici ſūt. ⁊ ſctāꝫ ſcripturā audiētes
īteꝫ īſtcōꝫ ſibi aſſumūt vt ſi ad ſum-

tiam refectõis adhuc nõ reſurgũt. ta-
men ſm modũ ſuum ꝑfecti in ꝓceptiſ
diuinis ſine crimine viuũt. Sunt ꝺo
aliq qui tanta auiditate ſcripturaꝫ au-
diũt vel legũt vt protinus cũctis operi
bus abdicatis ſola celeſtia ambiãt pa
rentes. vxores. dños. filios ⁊ omnia
tranſitoria abijciunt. ſolũmõ criſtum
ſequi ⁊ amplecti ꝯcupiſcũt. eius deſi-
derio ſe affligũt ieiunijs. afficiũt lacri
mis. exercent meditatõibꝫ diuinis. ſo
la que ſunt eterna cogitãt. ꝯtẽplatõi-
bus vacant ad hoc laborãtes vt ea que
retro ſunt obliuiſcẽtes in ãteriora ma
gis ſe extẽdãt. quo ꝑfecto iſti q̃d aliꝺ
agunt niſi bibẽtes inebriãt̃ vt dũ om-
nia terrena ꝑ deſideriũ obliuiſcũt̃. iu-
xta ſponſo celeſti non tm̃ amici vocari
mereãt̃ ſꝫ ec̃ kmĩ hec gre. X Tales
etiaꝫ viri ꝯtẽptores mũdi ⁊ ſequaces
criſti qui ꝓpter amorẽ dei in hoc ſecu-
lo magnã penuriã ſuſtinent ⁊ aduerſa
paciunt̃ in extremo cũ dño iudices ve
nient. ⁊ ceteros cũ dño iudicabunt. de
hoc beatus gre. x. mo. exponens illud.
Lampas ꝯtempta apꝺ cogitatões di
uitũ ſic dicit. Sepe ꝯtingit vt iuſtus
q᷑ ad eternã felicitatẽ ducit̃. cõtinua
hic aduerſitate deprimatur nõ hũc re-
rum habũdantia fulceat. nõ dignita-
tum gloria honorabilẽ oſtendat. nulla
ei obſequenciũ frequẽcia ſuppetat. nl'-
la hũc hũanis oculis veſtiũ põpa ꝯpo-
nat. a cunctis ꝓo deſperatus cernitur.
⁊ huius mũdi gratia ĩdignus eſtima-
tur ſꝫ cuꝫ añ occultis iudicis oculos
virtutibꝫ emicat. vite meritiſ choruſcat
honorari metuit. deſpici non refugit.
corpus ꝯtinẽtia afficit. ſola in aĩo di
lcõe pingueſcit mẽtẽ ſꝑ ad patiaꝫ ꝑpar
⁊ ꝓ iuſticia de ꝑceptis ꝯtũeliis exul-
tat. afflictis ex corde ꝯpatit̃. de bono-
rum ꝓſperitatibꝫ quaſi de ꝓprijs letat̃.
ſacri vbi pabula in mẽte ſolicit⁹ rumi
nat. ⁊ inquiſitus a quolibet eloqui dul
citer nõ ignorat. Bene ergo iuſti ſim-
plicitas ⁊ lampas eſſe ꝺr ⁊ ꝯtempta
quia interius lucet. ardet flãma carita
tis. foris nulla gloria reſplẽdet deco
ris. Lucet ergo ⁊ deſpicit̃ q᷑ flagrans
virtutibꝫ ab eis non eſtimatur. Men
tes quippe carnaliuꝫ penſare bona nõ
valent niſi que carnaliter vident. Eꝫ
notanduꝫ qꝺ ſequitur. parata ad tem
pus ſtatutũ. Statutũ quippe contemp
te lampadis. tempus eſt extremi iudi
cij ꝑdeſtinatus dies. quo iuſtus quiſq
qui nũc deſpicitur. quãta poteſtate ful
geat demonſtrat̃. Tunc em̃ iudices cũ
dño venient. qui nunc ꝓ deo iniuſtei u
dicantur. tunc eoꝝ lux tanto lacius e-
micat. quanto eos nunc manus perſe
quentiũ durius anguſtat. tunc repro-
boruꝫ oculis pateſcet ꝙ celeſti poteſta
te ſubnixi ſunt. qui terrena ſponte om-
nia reliquerũt Vñ electis ſuis veritas
dicit. Vos qui ſecuti eſtis me ⁊ cetera
Quia quiſquis ſtimulo amoris diui-
ni excitatus hec poſſeſſa reliquerit. il
lic proculdubio culmen iudiciarie po
teſtatis obtinebit. vt ſimul iudex cum
iudice veniat qui nunc conſideratõne
iudicij ſeſe ſpontanea paupertate caſti-
gat ⁊ tales veritas iam nõ famulos ſꝫ
amicos denunciat dicens. Iam nõ di
cã vos ſeruos ſed amicos meos. Quo
ciens itaq nũc pro amore veritatis ſe
ſe humilient libenter tot tunc in iudi
cio lampades choruſcant. Dicat igit̃
lampas ꝯtempta ⁊ cetera. quia vniuſ
cuiuſq anima velut abiecta contemni
tur. dum degener inferius gloriam nõ
habet. ſed admirabilis cernitur duꝫ de
ſuꝑ fulget. hec gre. A Notãdũ ec̃ ꝙ
ſũt q̃ ſũt papes rebꝫ ⁊ non ſpiritu. q̃ li
benter diuites eſſent ſed non poſſunt
vt ſunt pauperes mundi ⁊ tales non
ſunt beati q᷑ cõtrarius pauperes ſũt ĩ ſub

ſtantia terrena. auariſſimi tamen ſunt in inordinato affectu. De talibus ſic dicit baſilius. Non omnis quem pauꝑtas premit beatus. ſed qui criſti preceptū mundanis pretulit opibus. plures enī ſunt paupes in ſubſtantia. auariſſimi vero ſm̄ affectū. quos nō ſaluat pauꝑtas. ſed affectus damnat. hec baſilius. Unde illi ſunt ſolū beati. qui eſuriem ⁊ pauꝑtatē patiunt̄ ꝓpter regnū celoꝝ. teſte beda qui dicit. Qui ꝓpter diuitias hereditatis chriſti. ꝓpter panē vite eterne. ꝓpter ſpem celeſtiū gaudiorū fletus eſuriē pauꝑtatemq; deſiderat. beatus eſt. Multo aūt beatior. qui has virtutes iter aduerſa amplecti n̄ trepidat. hec beda. Qui igit̄ paupes eſſ ſeueraciter volunt. neceſſe eſt vt hūilitatem pacientiamq; in ſua penuria habeant. q2 ſicut hūilitas facit diuites paupes ſpiritu. ita ſupbia facit paupes diuites ac ſupbos mentis affectu. Unde dicit beatus aug. Paup in multis diuicijs ē. diues humilis ſpiritu. nihil habens quaſi diues paup ſupbus mentis affectu. Dicit etiā de hoc caſſiodorus Paupes dei ſunt qui mūdana ſupbia derelicta. humilitati ſe ꝑ omnia tradiderunt. Nam ⁊ ſi paup ſupbiat. nō eſt dei paup. ⁊ ſi locuples humilitatē diligat nō eſt ſeculi diues. Uoluntates enī taliū ſunt inſpiciēde nō noīa. hec caſſiodorus. B Uñ habere diuitias n̄ eſt pctm̄. ſed ſeruire diuitijs ꝑ affectuꝫ inordinatū eas diligere. De hoc dicit quedam gloſa habere diuitias licitum eſt ſed nō ſeruire. diuitijs enī ſeruire eſt deū negare. Et beatus greg. Non eſt cēſus in crimīe ſed affectus qui ergo poſſidet diuitias terrenas ⁊ nōdum valꝫ eas relinq̄re. vtatur illis licite ad gloriā dei. ⁊ nō apponat animū. vt illas diligat ꝑ inordinatuꝫ affectum. Ad hoc hortatur. beatus greg. ſic dicens. Noli te fratres poſſidere ꝑ deſideriū que ꝑ vſum adhuc minime reliquiſtis. ſpē in ſolo redemptore figite. ad eternam patriam mente trāſite. Si enī nihil in hoc mundo amando poſſideris. etiam poſſidenda cuncta reliquiſti. hec greg. Nam qui poſſidet diuitias. nec tamē cor apponit. vt illas amet ſꝫ potius ſub ſe calcet eas ſuum affectum ab illis remouendo. hic talis in corde ſuo locuꝫ facit deo ſuo. Unde beatus augu. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere. diuitie ſi abundāt. calca eas. ⁊ ſuſcipe ſpē ex deo tuo. cum enim eas ſubter habueris ⁊ ex illo ꝑpenderis cuꝫ fuerint ſubtracte. non cades. Abſtinemus ergo nos fratres a poſſeſſiōe rei priuare aut ab amore. ſi non poſſumus a poſſeſſione. ⁊ facimus locum domino. nihil enī gratius ei poſſumus offerre. q̄ꝫ vt dicamus ei illud yſaie. poſſide nos. hec augu. Et ſicut malis diuitie impedimēta ſunt ſalutis. ita bonis ſunt adiumēta ſalutis. quia probis omnia coopantur in bonum. Unde beatus ambro. Sicut diuitie impedimenta ſunt reprobis. ita probis ſunt iumenta virtutis De hoc dicit quedā gloſa. Si tempalia bona iuſtis ſubtrahuntur. ad probationem eſt. ſi dantur ad gratiarum actōnem eſt. quia bonis omīa coopantur in bonum. hec gloſa. Quicunq; ergo habuerit diuitias. cui tamē conceſſe ſunt habere. vtatur illis ad neſſitatem non ad voluptatem ⁊ hoc in timore dei ⁊ magis ſtudeat dirigere affectū ſuū ſemp ab diligenda eterna bona vt eo expeditius deo poſſit per amorē adherere. quia vt dicit origenes. q̄ꝫ deus non dilectionem horū que in mundo ſunt. ſed vſum hominibus dedit. Dicit etiaꝫ beatus aug. Non facile inueniunt̄ qui diligūt bona interiora id eſt ad interiorem hominem ꝑtinentia

que ſola diligenda ſunt. ceteris autē ad neceſſitatē vtendū nō ad gaudiū pfruendū. nā ſi aīa dedita tp̄alibus voluptatib9 ſemꝑ exardeſcit cupiditate. nec ſaciari pōt. ⁊ multiplici erumnoſa cogitatōe diſtenta ſimplex bonū videre nō ſinitur. Vñ amatores eternitatis eſſe debemus. ſi vni deo ⁊ dño noſtro cupimus inherere. Et ſciēdū ꝙ dicit quedam gloſa. Non valent ſimul tranſitoria ⁊ eterna diligi. ergo qui eternitatē diligit. tp̄alia in vſu nō ī affectu poſſidet hec gloſa. Debet ergo qſꝗ curam adhibere diligētē. ne tp̄alia bona diligat nec etiā in eiſdem q̄ ad vſum habet fiduciā ponat. nec etiam ī bis que ſibi habundātet aſſunt vanā leticiam habeat. De hoc beatus grego. xxij. mora. ſic ait. Prius itaꝗ curandum eſt. ne quiſꝗ tp̄alia diligat ac deinde. ne in eiſdē tp̄alib9 q̄ nō ad delectatōē ſibi ſꝫ ad vſum retinet fiduciam ponat. q2 ſunt pleriꝗ qui ⁊ ſi in reb9 trāſeūtib9 fiduciā neq̄ꝗ ponāt. cū tñ ſibimet ad vſū neceſſaria habūde aſſunt mente tacita letanf. q̄ in re dubium nō eſt. q2 q̄nto quiſꝗ minus dolet ꝙ deſint eterna. tanto magis gaudet. ꝙ aſſunt tp̄alia ⁊ qui minus dolet ꝙ deſint tp̄alia certius expectat vt aſſint eterna. hec gre. Vñ ſancti viri deſiderātes videre ſpēꝫ ſui ꝯditoris. omnē ꝑſentis ſeculi habūdantiam inopiā eſtimāt. q2 menti veraciter querenti deū nihil eſt in rebus creatis quod ei extra deū ſufficiat. Qđ bea. gre. xxij. mora. ſic tangit dicens. Sancti quippe viri in huius ꝑegrinatōis erūna. qui eam quam appetūt. ſui adhuc ꝯditoris ſpeciem ꝯtemplari minīe ſinūf. omnem ꝑſentis vite copiā inopiā deputāt q2 vic3 ꝙ nihil extra deū ſufficit mēti. q̄ veracif deū querit. Et pleruꝗ eis ſua habūdātia fit vehementer onerosa. q2 hoc ipſm grauiter tolerant q̄d feſtinantes ad patriam in itinere multa portāt Vñ fit vt hec cū indigētib9 ꝓximis deuote ptianf. electi ḡ de mlta habūdācia minīe letanf. quā vic3 ꝑ amore celeſtis patrimonij aut largiēdo diſpergunt aut deſpiciēdo deſerūt. hec greg. ¶ Et notandū ꝙ ſunt quidā pauperes ſpiritu ⁊ nō reb9 vt qui libēter eēnt pauperes reb9 ſꝫ nō pmittūf qui diuicias nō ꝑ eaꝝ amore poſſidēt ſꝫ ꝑ amore dei vt cultū dei ꝑ eas amplificēt vel amori ꝓximi ī deo vt ꝓximis iñ ſubueniāt vl ꝑ obediētia iūcti pꝛīcipatus vt beatus papa Gregori. Et alij ſancti epiſcopi qui pauperes elegerūt eſſe ſed iuſſu diuino aliter ordinatū ē. vt prīcipes terre ꝯſtituerēf ⁊ diſpenſatores reꝝ eccleſiaſticaꝝ ꝑ alijs. ⁊ inſe paupertatis ꝓpoſitū nō abiciētes tāto laudabiliores paupertatis ſectatores. quāto etiam in diuicijs ab eius amore nō ſunt ſeparati. Vñ dñs noſter loculos habebat cui angeli miniſtrabāt nobis per hoc condeſcendens. vt ſicut nos monendo excitabat ad ſumma. ita nobis etiam cōpateretur ad infima. De hoc dicit beatus Auguſtinus. Quare criſtus habuit loculos cui angeli miniſtrabant. niſi quia eccleſia ipſius loculos erat habitura. oportebat enī vt vnus mediator dei et hominum ſicut nos excitauit ad ſumma ita nobis conpateretur ad infima. habebat enim dominus loculos ⁊ a fidelibus oblata cōſeruans in ſuorum neceſſitatibus. ⁊ alijs indigentibus tribuebat. tunc primum eccleſiaſtice pecunie forma inſtituta eſt. vt intelligeremus quod precepit non eſſe cogitandum de craſtino. non ad hoc fuiſſe p̄ceptū vt nihil pecunie ſeruaretur a ſanctis ſed ne ideo ꝓpter iſta ſeruiatur ei. et propter inopie timorem iuſticia deſeratur. hec beatus

Auguſtinus. Ex quib9 verbis collige
re poſſumus ꝙ ſerui criſti nō ſolū poſ
ſidebunt celeſtia ſꝫ etiā in p̄ſenti terre
na ꝓ vſu neceſſario. ⁊ iō vtuntur his
reb9. tāꝙ̄ nō vtentes. q2 in gloriaꝫ dei
omnia faciunt. qḋ ꝓbat beatus Bern.
ſic dicens. non putent diuites huius
ſeculi fratres criſti ſola poſſidere cele
ſtia. q2 ſola ea audiunt in promiſſione
poſſident ⁊ terrena. ⁊ quideꝫ tāꝙ̄ ni
hil habentes ſed omnia poſſidētes nō
mendicātes vt miſeri ſed vt deū poſſi
dentes. eo pro certo magis deuꝫ quo
minus cupidi. Demū fideli homini
totus mundus diuiciaꝝ eſt totus pla
ne. cui tā aduerſa ꝙ̄ ꝓſpera ipſius eq̄
omnia ſeruiunt ei ⁊ coopantur in bo
nuꝫ. Ergo auarus terrena eſurit vt mē
dicus. fidelis ↄtemnit vt dn̄s. ille poſ
ſidendo mendicat. iſte ↄtemnēdo ſer
uat. Si habere contingat argētū ⁊ au
rum non vtere ꝓ libito ſed pro tp̄e. ſic
eris vtens illis quaſi nō vtens hec ber.
Nam ſecundū dictū cuiuſdam docto
ris nihil habere interdū eſt res neceſ
ſitatis. nihil autem cupere eſt res vir
tutis. mirabili9 em̄ eſt non inherere re
bus poſſeſſis ꝙ̄ omnia relinquere hec
ille. Notandū etiā ꝙ ſunt quidaꝫ pau
peres ſpiritu ⁊ rebus qui diuicias nō
habent nec habere vellent. qui omnia
ꝓpter criſtū ↄtēpſerunt ⁊ reliquerunt.
hi tanto feliciores ſunt. quanto a laq̄o
cupiditatis elongati. hec igit̄ virtus
vicꝫ voluntaria paupertas eſt. quoddā
genus martirij. teſte beato Bernardo
qui dicit. Felix voluntaria paupertas
relinquencium omnia ⁊ ſequēciū te do
mine Jheſu. vere martirij eſt genus vo
luntaria paupertas. Quid mirabilius a
liquod martirij genus quid grauius ē
ꝙ̄ inter epulas eſurire inter veſtes mul
tas ⁊ p̄cioſas algere. paupertate p̄mi i
ter diuicias. quas offert mūdus. quas

oſtendit malignus. quas ↄſiderat no
ſter appetitus. an nō coronabit̄ qui ſic
certauerit hec Ber. D Sed ⁊ hoc
Notādum ꝙ multū valet ad ↄtemp
tum mūdi ac reꝝ terrenarum frequēs
memoria mortis. ⁊ meditatō futuro
rum tormentoꝝ ſeu gehenne. q2 in hu
iuſmodi qui diligenter meditatus fu
erit de facili cuncta ↄtemnit. Unde di
cit beatus Jheronimus. facile cōtem
nit omnia. qui ſe ſemper cogitat mori
turum. Dicit etiā de hoc Johannes.
abbas montis ſinai i tractatu de. xxx.
gradib9. In veritate xp̄m Jheſum di
ligēs ⁊ in corde ⁊ corpe portans. in ve
ritate futuꝝ regnū ꝑticipare inquirēs
in veritate dolorē de peccatis ſuis ⁊ of
fenſionib9 ſuis habēs. in veritate me
moriaꝫ tormentoꝝ ⁊ iudicij eterni poſ
ſidens. in veritate ſui exitus memori
am reaſſumens. nō vlterius curabit
vel ſollicitus erit. nō de pecunijs. nō
de poſſeſſionib9. nō de parētib9. nō de
gloria vite p̄ſentis. nō de amicis. nō
de fratribus. nec de terrenis aliquibuſ
vniuerſaliter. ſed omnē ſuā habitudi
nem ⁊ affectōꝫ omnē ad aliquid paſſi
onem. omnē de his ſollicitudinē excu
ciens. ⁊ odiens. inſup ⁊ ſuam ipſius
carnem nudus ⁊ ſine ſollicitudine et
abſꝙ̄ pigricia ſeq̄t̄ criſtū. ad celū ſem
per inſpiciet ⁊ inde auxiliū inuocabit
ſcd̄m pſalmiſtā. qui dixit. Adheſit ani
ma mea poſt te. Sed ↄfuſio maxia ex
iſtit vniuerſis predicta relinquētib9
poſt vocationē. ad quam vocauit deus
et nō homo. de aliquo ſollicitari ⁊ cu
rare non valent. nobis vtilitatem fa
cere et ꝓdeſſe in hora neceſſitatis no
ſtre vicꝫ exitus nēpe iſtud eſt qḋ dn̄s
dixit. Conuerti et aſpicere retro non
eſt aptum inueniri ad regnū celorum
hec Jo. abbas. Ex iſtis igit̄ vbis col
ligere poſſum9 paucos eē moderno tp̄e

qui res temporales ac mundi gloriā
veraciter ɔtemnant. qꝫ pauci modo re
periūť. qui deuꝫ ꝑfecte diligūt ⁊ mor-
tem corꝑis ſeu tormenta eterna pecca
toribꝯ ꝑparata veraciter añ mentiſo-
culos ponant. nā ſi deum veraciter dili
gerent ⁊ obitū ſuum ac gehennā ignis
eterni ꝑfecte attēderent, ꝑfecto res ter
renas ⁊ gloriā mūdi ɔtemnerent nec
amarent. Vñ quāto quis ꝑfectius di
ligit deū ⁊ diligencius attēdit ſuū oc-
caſum ⁊ futuꝝ iudiciū. tanto expedici
us ɔtemnit mundū. ⁊ ea que in mūdo
ſunt. Quanto vero quis tepidior eſt ĩ
dei amore. ⁊ in ceteris iā ꝑmiſſis. tan
to etiam negligentior ac tepidior eſt ĩ
ɔtemptu reꝝ tpaliū ac ceterarū vani-
tatū. ¶ Sciēdū etiā ꝙ pauperta
tis tres ſunt ſpēs. Sunt enī qui rebꝯ
tpalibꝯ egent ſed inuiti. ⁊ hec ſolet vo
cari egeſtas. egent enī rebꝯ ⁊ egent bo
na voluntate. qua dicius nihil pōt eē
nihil enī dicius bona volūtate. Sed ⁊
alij qui rebus habundant ſunt tñ pau
peres ⁊ hec eſt aurea pauꝑtas qꝫ licet
affluant diuicie. corda tñ nolunt appo
nere hec ⁊ illa ꝑiculuꝫ habent. ſapiēs
autem periculum vitat. Salomon au
tem ſapiens erat. qui nō deſiderabat
paupertatem. aliaꝫ ꝗꝫ illam que daret
victui neceſſaria. que ē illa mediocri-
taſ. Eſt etiā adhuc tercia ſpecies hanc
vocant phī. frugalitatē. Unde Sene
ca. in epiſtolis ad lucilluꝫ cū laudaret
pauꝑtatē voluntariaꝫ. ſic ait Frugali-
tas idem eſt ꝙ voluntaria paupertas.
Et he ſunt tres vie ⁊ tres gradus Ege
ſtas. mediocritas. diuicie. qui gradi-
untur per illas. pauper. mediocris. ⁊
diues. Mediocritas ē via media que
tenenda eſt. qꝫ ducit ad ciuitatē ſum-
mi regis. a dextris vero ⁊ a ſiniſtris
ſūt egeſtas ⁊ diuicie. mediocritas tri
bus ſimul id eſt pauꝑi mediocri ⁊ di-
uiti meabil'ē ⁊ ꝑuia. ĩ alijs vero dua-
bus nō ē ſic. in vna enī āguſtať ꝑ ege
ſtatē. ĩ alia vͦo errať ꝑ ſuꝑbiā. nō ꝑ dico
tñ ꝙ ꝗcūꝗ diuicias poſſidēt. vel ꝗ la-
borāt egeſtate ad ciuitatē ſūmi regis
ꝑuenire neqant. ſꝫ dico qꝫ ſecurior eſt
mediocritas tenētibꝯ illā ꝗꝫ ſint diui
cie vel egeſtas. In ꝑcioſa enī veſte ſuꝑ
bia. In pānoſitate vͦo aliene rei ɔcupi
ſcētia timetur. mediocritaſ vero quaſi
menſura ꝗdā ē. Vtamur ḡ mediocri-
tatis mēſura. De hoc ſixt⁹ ſic dicit.
Si vis cū leticia viuere. noli mlta col
ligere. oīe qͦd pl⁹ ē hōi ꝗꝫ neceſſe ē ini
micū ē illi. Nō amplius poſſideas ꝗꝫ
vſus corꝑis poſcit. Sufficiēciā ſtude
ſeruare. ɔtētus eſſe mediocribꝯ ſtude
hec Sixtus. Sed qꝫ paupertas ē con
tempt⁹ mūdi ſpecialiter ꝑtinet ad mo
nachoſ ⁊ ad ꝑſonas religioſaſ. ꝗ abre
nūciauerūt ꝓprie volūtati ⁊ fecerūt vo
tū paupertatis ⁊ nihil ꝓprij hñdi necē
eſt. vt ꝗlibꝫ religioſus ſtudioſe inuigi-
let. Iten⁹ hoc qͦd vouit deo diligenter
adimpleat. volūtariā pauꝑtatē obſeruā
do. ⁊ ſe ab omni ꝓprietate cauēdo. vt
poſt hāc vitā regnum celoꝝ poſſit poſ-
ſidere. De quo dicit dñs. Beati pauꝑ
es ſpiritu qm̄ ipoꝝ eſt regnū celoꝝ ¶
Sed notandum ꝙ ſunt nōnulli religi
oſi. qui quidem pauꝑes eſſe volūt ſed
tamen ſine omni defectu qͦd ſatis repꝫ
henſibile eſt. De quibꝯ dͭ bea. bernar.
Videmus aliquos pauperes. qui pau
peres eſſe volunt eo tamē pacto. vt ni
hil eis deſit. et ſic diligunt paupertatē
vt nullam paciantur inopiam hec ber.
Et ſunt nonnulli religioſi qui in rebꝯ
paruis vel alijs quibuſcunꝗꝫ a prela
tis ipſorum eis conceſſis vtpute libel
lis cultellis veſtibus et ornamentis a
lijſꝗꝫ diuerſis etiam in ſpiritualibus
rebus delectacionem inordinataꝫ ha
bent ⁊ in talibus ſuperfluitatē diligūt

quorum affectus per huiuſmodi vani
tates viciatur. quia ſicut aurū habere
nō eſt viciū ſed auri cupiditas. ſic ha
bere cultellum vel aliam rem non eſt vi
cium ſed appetitus inordinatus illaꝝ
rerum eſt vicium Vn̄ beatus bernard⁹
Non multū diſtat q̄cūqꝫ ſubſtancia vi
lis vel ꝑcioſa requiratur. dūmodo eq̄
liter ſit corruptus affectus nō cultell⁹
vicium eſt ſed cultelli appetitus. nec
aurum vicium eſt. ſeruari cupiditas
hec Bernardus. Unde quilibet religi
oſus nūc vigilare debet vt no ſolū ſit
pauper habitu ſed eciaꝫ ſpiritu omnē
cupiditatē quarūcūqꝫ rerū a ſe exclu-
dendo vt regnū celoꝝ aſſequi valeat.
a domino repromiſſuꝫ. Sic igiť habe
mus de ꝯtemptu mundi ⁊ de virtute
paupertatis. Filius

Habita nunc informatōe de ꝯtēp
tu mundi et de virtute pauperta-
tis. que iam virtus ſequatur pauper-
tatem de hoc cupio edoceri

Capitulum X Pater G

Scire debes qꝺ
poſt ꝯtemptū mundi ſeu pau
pertatem ſequitur virtus ſobrietatis
quia qui pauper eſt in rebꝫ. ſobrius ē
in victu. nam inopes ꝓpter defectum
facultatum alimenta delicata ⁊ ſuper-
flua habere nō poſſunt et iō ſobrie vi-
uunt. maxime tn̄ hi hoc faciunt. q̄ ꝓp-
ter criſti amorem diuicias ſeculi ꝯtē-
pſerunt. Notandū aūt ꝙ ſobrietas eſt
virtus. qua corporis alimenta cū mo
deratōe admittim⁹ in cibo potu ⁊ ſom
no. Sumiť etiā pro moderamine ab
omni ſuperfluitate. ⁊ in tꝑancia men
tis ⁊ corporis. vn̄ diciť. Sobria mēſ
et ſobrius ſenſus. ſed prout accipitur
pro reſtrictiōe alimentorum. illa eſt q̄
et pſimonia vel abſtinentia dicitur.
et opponitur vicio gule vel caſtrimar-
gie. que eſt ventris ingluuies. P
Eſt autem ſobrietas alia medicine. a-
lia auaricie. alia ypocriſis. alia paup-
tatis. alia religioſitatis. medicinalis
ſit ꝓpter ſanitatem corpis ꝯſeruandaꝫ
vel recuperandā. Auaricie. ad ꝑcendū
expēſis. ypocriſis pro humana laude
paupertatis ꝓ neceſſitate pecunie. re-
ligioſitatis vero pro virtute obtinen-
da. ꝓ vicio calcādo. ꝓ penitentia agē-
da. ꝓ edificatōe ꝓximorum. ꝓ gloria
eterna ꝓmerenda. pro arduo intelle-
ctu in ſapientia inquirenda. naꝫ ſicut
feneſtra obſtructa lino. obtenebratur.
vt ſepe videmus. ſic ꝑ ſupḣabūdātiaꝫ
intellectus obſcuratur. ꝓpter quod ſo-
brietas eſt ꝑeligenda. Sobrietas aūt
ſicut omnis virtus tunc ſolū eſt coraꝫ
deo meritoria. ſi ꝓpter deum principa
liter fiat ⁊ ſm̄ deum. Et Notanduꝫ ꝙ
homo interior debet regere hominem
exteriorem id eſt corpus ꝓprium ⁊ ſic
debet ei ꝓuidere prudenter vt neceſſa
ria ꝓuideat nec aliquid ſuperflui im-
pendat vt nō deficiat ante tempus et
penuria vel labore nec laſciuiat et ha-
bundancia et quiete. Debet aūt inten
cio hominis ſollicite circa ſtudium ſo-
brietatis ⁊ diſcretōis inuigilare. quia
non ꝓpter corpus anima eſt creata. ſꝫ
corpus ꝓpter animam. vt illi ſeruiat ⁊
cooꝑetur ad ꝓfectum ſalutis ⁊ virtu-
tis. anima vero ꝓpter deum creata eſt.
vt ei inhereat ⁊ inherēdo ſuauitate ip
ſius fruatur. ⁊ in fruendo ſit beata. I
Et ſciendum ꝙ ſobrietas in tribꝫ con
ſiſtit vicꝫ in quantitate qualitate ⁊ mo
do. In qualitate vt nō delicata ⁊ ꝑcio
ſa et ſumptuoſa requirat ſꝫ ſimplicia
quibus valeat ſuſtentari natura nō irri-
tari et que de facili poſſunt haberi.
In quātitate vt nō nimis nec ſepius
q̄ꝫ decet ſed tēꝑerate vt ſit refectio cor
poris non onus. In modo vt nō ꝑpo

tunc requiratur nec impetuoſe aut in-
diſciplinate ⁊ inordiate ſumat̃ ſ; mo
deſte mature ⁊ religioſe vt decꝫ mona
chos et religioſos. K Et Notādū
ꝙ ad ꝯſeruandam ſobrietatem mul-
tū valet ieiuniū. ꝗ virtus ieiunij valde
eſt diligenda q2 ſaluti hominū eſt mł-
tū ꝓficua naꝫ ꝑ ieiuniū peccata remit
tūtur. pena eterna euaditur ⁊ gratia. a
domino ꝓmeretur. Unde dicit beatus
bernardus Bonū ⁊ ſalutare eſt ieiuni-
um quo redimuntur eterna ſupplicia.
dum redimunt̃ peccata ⁊ nō ſolum eſt
abſolutio peccatoꝝ. ſed extirpatio vi
ciorum et nō ſolum obtinet veniā ſed
meretur graciam. nō ſolū delet pecca-
ta preterita que ꝯmiſim⁹ ſed ⁊ repel-
lit futura. que ꝯmittere poteram⁹. hec
bernardus. L Nam virtus abſti
nentie carnem ſpiritui ſubicit ardorē
libidinis refrenat ⁊ extinguit. cogita
tiones prauas remouet. ⁊ bonas inge
rit. et cor ꝯtritum ⁊ humiliatuꝫ facit.
De hoc dicit Augiſtinus. Ieiunium
purgat mentem ⁊ ſubleuat. carnē ſpi
ritui ſubicit. cor facit contritū ⁊ humi
liatum. ꝯcupiſcētie nebulas diſpergit
libidinum ardores extinguit. caſtita-
tis vero lumen accendit. Dicit ⁊ de e-
odem ꝓſper. Temperātia facit abſti-
nentē a peccato. ſobriū. moderatū. pu
dicū. tacitū. ⁊ verecunduꝫ. hec virtus
ſi in anima habitat libidines frenat.
affectus malos ꝑpat. deſideria ſancta
multiplicat vicioſa caſtigat. omnia in
tra nos ꝯfuſa ordinat. cogitacōes pra
uas remouet. ſanctas infert. ignē libi-
dinoſe voluptatis extinguit mētē trā-
quillitate placitā ꝯponit. ⁊ ſemper to
tam ab omni vicioꝝ tempeſtate defen-
dit. hec ꝓſper. Qui igitur vult vince-
re incētiua carnis. ⁊ tēptamēta diuer
ſa dyaboli. abſtinentie ac ieiunijs inſi
ſtere debet q2 dyabolus guloſos ac lux
urioſos aggredit̃ ⁊ oppugnat. ieiunā-
tes vero fugit ⁊ pertimeſcit. Unde bea
tus Augu. Caſtra enī ſunt ieiunia criſti
anis. que eos a dyabolica impugnati
one defendunt. Murus igitur quideꝫ
eſt criſtiano ieiunium inexpugnabilis
dyabolo. intranſgreſſibilis inimico.
Quis enī vnqꝫ criſtianoꝝ ieiunando
captus eſt. quis ſobrius victus eſt. tu-
mulentum aggredit̃ dyabolus. luxu-
rioſum oppugnat inimicus. vbi auteꝫ
ieiunium viderit fugit. metuit. perti-
meſcit. terret̃ pallore. debilitatur me-
diāte debilitate q2 infirmitas criſtia-
no fortitudo eſt. tunc eſt fortis infirmi
tas. qn̄ caro tabeſcit ieiunijs. anima pu
ritate pingueſcit. quātū enī illi ciborū
ſuccus ſubtrahitur. tantū huic iuſticie
virtus augetur Tūc igit̃ hō imbecillis
quidē ē ad ſecularia opa. ſed fortis ē
ad diuina hec Aug. Et ſcd'ꝫ dictū pro-
ſperi ardentes dyaboli ſagitte. ieiunio
rū ac vigiliarū frigore reſtringēde ſūt
De abſtinentia etiā dicit ſic ſydonius
Abſtinentia vitā prolongat. caſtitatē
conſeruat. deū placat demones expug
nat. intellectū illuminat. mentē corro
borat vicia domat. carnē exuperat. cor
ipſum in dei amorem pertrahit ⁊ īflā
mat. hec ſydonius Unde ſaturato ven
tre lux diuina videri nō pōt q2 radi
us gratie dei nō infunditur. niſi abſti-
nentib9 ⁊ caſtis hominib9 nā amor di
uinus ī ſobria ⁊ caſta corda ⁊ corpora
ſe ingerit ⁊ totaliter infundit. Unde di-
cit damaſcenus. Sane nobis abſtinē
tia inducitur. nam ſaturato ventre lux
diuina neqꝫ cernit̃. Et bea. Dioniſi⁹
Nulli ꝓſus lucet diuinus radius. ni
ſi abſtinētia quis fuerit ⁊ caſtitate pre
ditus. Et he. Ambro. ꝑ abſtinētiā lux
celica mēti ingruit. dulcedo dei influ
it. amor diuinus ſe ingerit ſapor ſup-
nus ſe inſerit. totaqꝫ diuinitas ſe īmer

git. Et ſecundū dictū beati bern. Ubi
curioſa ciboꝝ diuerſitas. celeſtis paiſ
deſerit mētē. ꝑterea abſtinentia ⁊ ie-
iunium multum ſunt amanda q꞉ inici
um ſunt ſpiritualis certaminis ⁊ ſplē
dor caſtitatis ac mater oratōis. nec va
let a ↄcupiſcentia mala ſeduci. q̇ cor
pus ſuum ꝑ diſcretū ieiuniuꝫ caſtigat
De hoc dicit yſaac abbas. Jeiunium
eſt ꝓtectio omnis virtutis. ⁊ iniciuꝫ
certaminis. ⁊ corona ↄtinētiū. ſplen
dor caſtitatis. principiū vie criſtiani-
tatis. ⁊ mater oratōis. ſicut imitatur
ſanos oculos deſideriū lucis. ita ſeqt̄
ieiuniū. qd̓ cum diſcretōe fit deſideriū
orationiſ. cū ſigillum ieiunij ſuppoīt̄
ori hominis in ↄpunctōe meditatur.
et cor eius ꝓducit fructus oratōis. et
male cogitatōes longe ꝓlongātur ab
ipſo. et ↄcupiſcentiaꝝ ⁊ inanium col-
loquioꝝ ē inimicus. nūq̄ꝫ vidit aliq̇s
ieiunantem cū diſcretione a mala con
cupiſcentia redactū in ſeruitutem. hec
yſaac abbas. Et notādū ꝑut dicit ihe
ronimus. ꝙ ieiunio paſſiones corpo-
ris. oratione vero ſanande ſint peſtes
mentis. Jſte etiam virtutes vicꝫ ieiu
nium ⁊ oratio ſibi inuicem ſuffragant̄
nam ieiuniū orationi deuotionem pre
ſtat. oratio vero īpetrat ieiunandi vir-
tutem. Unde dicit beatus ber. Jeiuni-
um orationi deuotōnē ⁊ fiduciā donat
oratio virtutem impetrat ieiunandi ⁊
ieiunium gratiam meretur orandi.
Jeiunium orationē roborat. Oratio
ſanctificat ieiuniū ⁊ repreſentat domi
no. ¶ Jeiuniū aūt laudabile eſt
ſic̄ ſcribitur a beato iheronimo. Sint
pura caſta ſimplicia ⁊ non ſuperſticioſa
ieiunia. pura vt ieiunās ſit abſq̄ꝫ mor
tali peccato. caſta vt bona ītētiōe fiāt
ſimplitia vt non querātur delitie. Jtē
eſt ieiunium bonuꝫ. melius ⁊ optimū
Bonum eſt quod fit cū caritate ad ſa

tiſfaciendū ꝓ peccatis. Melius qd̓ ſit
ad honorem dei ⁊ ꝓximi vtilitateꝫ. vt
videlicꝫ cōtumeliā dei in ſuo corpore
vindicet. et pauperibꝫ tribuat qd̓ ſibi
ſubtrahit. Optimū ieiuniuꝫ eſt quod
homo ex vna parte abſtinet. ⁊ ex alia
parte bona agere nō ceſſat. et etiam a
vicijs ſe continet. Unde dicit yſido-
rus. Hoc eſt perfectum et racionabi-
le ieiunium quando noſter homo exte
rior ieiunat. ⁊ īterior orat. Et beatus
Jeronimus. Tunc preclara eſt apd̓ de
um abſtinētia corporis. cū animus ie
iunat a vicijs. Quid prodeſt extenua
ri corpus abſtinentia. cum animus in
tumeſcit ſuperbia. hec iheronimus
¶ Et notandū ꝙ quamuis corpus
abſtinentia ſit affligendum nō tamen
eſt conterendum. modus enī in omni
bus eſt habendus. Unde cura carnis
habenda eſt. ſed non in deſiderijs. er-
go ſiue comedamus ſiue bibamus ſi-
ue aliud quid facimus. omnia in no
mine domini facere ſtudeamus. ⁊ hoc
pie ſancte ⁊ religioſe ac ſobrie. q꞉ poſt
ſobrium cibū ſequitur etiam ſobrius
ſomnus. ⁊ talis ſalubris obſeruantia
multū valet ꝓ religioſis ⁊ ſanctum or
dinem ꝓfitentibꝫ. De hoc beatus ber.
in epiſtola ad carthuſ. Affligendum ē
aliquando corpus. ſed non conteren-
dum quia modus in omnibꝫ habendꝰ
eſt. ꝑpter quod ad modicum ſed nō in
concupiſcentijs cura carnis agenda ē
Agenda vero eſt ſobrie ⁊ cuꝫ quadā ſpi
rituali diſciplina. vt neq̄ꝫ ī modo eī᷒
neq̄ꝫ in qualitate neq̄ꝫ in quātitate ap
pareat aliquid. quod nō deceat ſeruuꝫ
dei nō ſolū in hoc ſꝫ ⁊ omnē vitam no
ſtrā. quāuis hominibꝫ occultā exhibe-
re debemus ſanctā ⁊ honeſtā omnē con
uerſatōꝫ noſtrā. ſanctis angelis ↄſpi-
cabilē agere. ⁊ delectabilē. quāuis in-
ter domeſticos parietes incluſam. Si

ue ergo ꝯmedamus ſiue bibamus ſi/
ue aliud quid facimus omnia in nomi
ne domini facim⁹ pie ſancte ac religio
ſe. Si mādueas mēſaȝ tuā ꝑ ſe ſatis
ſobriam ſobrietas tua ꝓrnet. ⁊ cum
māducas neq̄ꝗ̃ totus māduces. ſȝ cor
pore tuo ſuā refectioneȝ procurante.
mens nō omnino ſuam negligat ſȝ de
memoria ſuauitatis dn̄i vel ſcriptura
rum aliquid qđ etiā paſcat meditādo
vel ſaltē memorādo ſecum ruminet ⁊
digerat ⁊ ipa neceſſitas nō ſeculariter
non carnaliter expleat̃ ſed ſicut decet
monachū. ſicut ꝯuenit ſeruo dei. nam
etiam ad ſanitatē corꝑis cibus quam
to honeſtius ⁊ ordinatius ingerit̃. tā/
to facilius ⁊ ſalubrius digerit̃. Ob/
ſeruandus eſt ergo ſumēdi modus. vt
non effūdat qui comedat aīām ſuā ſu
per cibū ꝑuemiendo tempus. nec ante
horā. Qualitas q̄ quelibet vtit̃ ꝯmu
nitas fraternitatis. excepta cauſa ma/
niſeſte infirmitatis. De condimētis
vero ſufficit obſecro vt ꝯmeſtibiles ſi
ant cibi noſtri. ⁊ nō ꝯcupiſcibiles vel
delectabiles. ſufficit eīm̄ ꝯcupiſcentie
malitia ſua. que vix aut nullo modo ꝑ
trāſire pōt ad finē explende neceſſita
tis. niſi ꝑ viam quātecūq̄ȝ delectatōis
Deide ſicut de cibo ſic ⁊ de ſomno di/
cendū eſt. Caue inq̄ȝ ſi potes ſerue dei
ne tutus aliqñ obdormias. ne ſit ſom
nus tuus nō requies laſſi ſed ſepultu
ra corꝑis ſuffocati. nō reparatio ſȝ extic
tio ſpiritus tui. Iturus ergo ī ſomnū
ſemper aliquid defer tecuȝ in memo/
ria vel cogitatōe in qua placite obdor
mias quod nōnūq̄ȝ etiā ſomniare iu/
uet. quod etiā euigilātē te excipiēs in
ſtatum heſterne intentōis reſtituat. ſic
tibi nox ſicut dies illuminabit̃ ⁊ nox
illuminatio tua in delitijs tuis. placi/
te obdormias ⁊ in pace requieſces fa
cile euigilabis ⁊ ſurgens facilis ⁊ a/

gilis eris ad redeūdū in idvn̄ nō tot⁹
diſceſſiſti. ſobriū eīm cibū ſobriūq̄ȝ ſen
ſum ſequit̃ ſobrius ſomnus De quo
poſt congruā quietē facile ſenſus cor/
poris ⁊ mentis euocare. ⁊ quaſi ſer/
uos domus patrisfamilias ad opa ne/
ceſſaria ſpiritui ſuſcitare ⁊ remittere.
Sic eīm prudēs ani⁹ ⁊ deo dedit⁹ habe
re ſe dȝ in ꝯſcia ſua. ſicut prudēs pa/
terfamilias ī domo ſua. nō habeat mu
lierem litigioſam carnē ſuaȝ ſȝ ad ſo/
brietatem morigeratā ⁊ aſſuefactā ad
obediētiā ⁊ ad laborē paratā vbiq̄ȝ in
ſtitutam. ⁊ eſurire ⁊ ſaciari. ⁊ habun/
dare ⁊ penuriā pati. hēat ſēſ⁹ exterio/
res nō duces ſȝ ſuiētes Interiores ſo
brios ⁊ efficaces habeat omnīo domū
ſuam vel familiā cogitatōnū ſuaruȝ ſic
ordinatā vt dicat huic vade ⁊ vadat. ⁊
alij veni ⁊ veniat ⁊ ſeruo ſuo corꝑi ſuo
fac hoc ⁊ faciat abſq̄ȝ ꝯtradictōe. Qui
ſic ſemetipȝ regit ⁊ ordinat in ꝯſcien
tia ſua. bn̄ ſtat. hec ber. ¶ Scien/
dū etiā ꝙ neceſſaria ē pugna ꝯtra gu/
lā ⁊ delectatōȝ ciboꝝ. ne ſurrepat Vn̄
ſic ad alimēta accedēdū ē ſicut ad me
dicamēta. Et tñ cū ſalutis cauſa cor/
pus reficit̃. adiungit ſe in ipſo eſu pe/
riculoſa quedā iocūditas ⁊ inordina
ta delectatio. ⁊ homo excedit mēſurā
neceſſitatis. ꝓpter āexā voluptatem.
nā qđ neceſſitate ſatis iā eſſet. delecta
tōi parꝝ ē. Vn̄ etiā deuoti ⁊ ſancti viri
cū reficiūt corpus extra mēſurā neceſ/
ſitatis nōnūq̄ȝ in cibo vel potu rapiūt̃
Iſta ꝯmemorat bea. Aug. in libro cō/
feſſionū quaſi gemēdo ſic di. Refici/
mus dn̄e de⁹ quottidianas ruinas cor
poris edendo ⁊ bibēdo. priuſq̄ȝ eſcas
⁊ ventrē deſtruas. cū occideris indigē
tiā meā ſacietate mirifica ⁊ corruptibi
le hoc indueris corruptōe ſempiterna
Nunc aūt ſuauis eſt mihi neceſſitas.
et aduerſus iſtam neceſſitatē pugno.

ne capiat. ⁊ quottidianū bellum gero
in ieiunijs ſepius in ſeruitutē redigēs
corp⁹ meū. ⁊ dolores mei voluptate pel
luntur. nam fames ⁊ ſitis quidē dolo
res ſunt. vrunt ⁊ ſicut febris necāt. ni
ſi alimētoꝝ medicina ſuccurrat q̄ qm̄
preſto eſt ex ꝯſolatōe muneꝝ tuoꝝ in q̄
bus noſtre infirmitati celum ⁊ terra ⁊
aque ſeruiunt. calamitates delicie vo
cātur hoc me docuiſti vt queādmodū
medicamēta ſic alimenta ſumpturus
accedam. ſed dū ad quietē ſacietatis
ex indulgentie moleſtia tranſeo in ip
ſo tranſitu inſidiatꝰ mihi laq̄us ꝯcupi
ſcētie. ipē em̄ tranſitus voluptas eſt et
nō eſt altius qua trāſeatꝰ q̄ꝫ quo trāſire
cogit neceſſitas. Et cū ſalus ſit tā edē
di q̄ꝫ bibendi. adiungit ſe tāq̄ꝫ pediſſe
qua periculoſa iocūditas ⁊ plerūq̄ꝫ p̄
ire conatꝰ. vt eius cauſa fiat qđ ſalutiſ
cauſa me facere vel dico vel volo. nec ī
dem modus vtriuſq̄ꝫ eſt. nam qđ ſalu
ti ſatis eſt. delectatōi paꝝ eſt. ⁊ ſepe in
certum fit. vtrū adhuc neceſſaria cor
poris cura ſubſidiū petat. an volunta
ria cupiditatis fallatia miniſteriū ſuppe
tat. ad hoc incertū hylareſcit infelix a
nima. ⁊ in eo ꝑparat excuſatōis patro
cinium gaudens nō apparere. quid ſa
tis ſit moderatōi valitudinis. vt obtē
tu ſalutis obumbret negociū pietatis
voluptas. his tēptatōibꝫ quottidie co
nor reſiſtere. ⁊ īuoco dexterā tuā ad ſa
lutē mea. ⁊ ad te ꝛ̄fero eſtus meos. qꝛ
ꝯſiliū mihi de hac re nōdū ꝯſtat. au
dio vocē iubētis dei mei. Nō grauētꝰ
corda veſtra in crapula ⁊ ebrietate.
Ebrietas eſt longe a me. miſereberis
ne appropiq̄t mihi. Crapula aūt non
nūq̄ꝫ ſurripit ſeruo tuo. miſereberis vt
longe fiat a me. nemo pōt eē ꝯtinens
niſi tu dederis. Cōforta me vt poſſim.
Audio quēdam rogantē. Aufer a me
inquit ꝯcupias ventris vñ oportꝫ ſan
cte deus meus te dare. cū fit qđ imperi
as fieri. Sꝫ in his tēptatōibꝫ poſitus
certo quottidie aduerſus ꝯcupiſcētiā
māducādi ⁊ bibendi. ñ eſt em̄ qđ ſemel
ꝑſcidere ⁊ vlterius nō attingere decet
nam itaq̄ꝫ freni gutturis ꝑpara laxati
one ⁊ ꝯſtrictōe tenende ſunt. Et quis
eſt dñe qui nō rapiatꝰ aliquantulū ex
tra metas neceſſitatis. quiſq̄s eſt. ma
gnus eſt. magnificet nomē tuū. Ego
autem non ſuꝫ qꝛ homo peccator ſum
ſed ego magnifico nomē tuum ⁊ inter
pellat te ꝓ peccatis meis qui vicit ſecu
lum numerans me inter firma mēbra
corporis ſui. qꝛ imꝑfectōꝫ ei⁹ viderūt
oculi tui ⁊ in libro tuo omnes ſcriben
tur. De illecebra odorū nō ſatago ni
mis cū abſunt nō ꝛ̄quiro. cū aſſunt nō
reſpuo paratus eis. etiā ſemꝑ carere
ita mihi video forſitā fallor. ſunt em̄
⁊ iſte plangēde tenebre. ī quibꝫ me la
tet facultas mea. que in me eſt. vt ani
mus meus de viribꝫ ſuis ipē ſe interro
gans. nō facile ſibi credendum exiſti
met. qꝛ ⁊ qđ ineſt plerūq̄ꝫ occultum ē
niſi experientia manifeſtaretꝰ. ⁊ nemo
ſecurus eſſe debet in iſta vita. que tota
temptatio nominatur. hec Augu.

P Unde ſtudioſe debent īuigilare
religioſi vt cum ſumunt alimenta. ne
nimietate ciborum obruantur. qꝛ non
prodeſt ieiunium. vbi nimia ſacietas
ventris fuerit ſubſecuta. vnde Yſido
rus. Non reputanda eſt abſtinentia.
quam ſacietas ventris fuerit ſubſecu
ta. Dicitur de eodem in quodam ſer
mōe ſic. nihil ꝓdeſt tota die lōgū trac
ī ſſe ieiunium ſi poſtea ciboruꝫ nimieta
te obruatur illico mens repleta torpe
ſcit. ⁊ irrigata corꝑis noſtri terra ſpi
nas libidinum germinabit. Sit ergo
temperatus cibus. ⁊ nunquam venter
nimium repletus. ⁊ plus ſemper de ci
bo cordis q̄ꝫ de cibo corporis cogita

mus qꝫ intus in homine interiori fac/
ti ſumus ad ymaginē dei. in corꝑe au
tem de limo terre facti ſumus. Notā
dum etiā ꝙ facile eſſet ſobrie ⁊ ſecun/
dum naturam viuere. adiuncto tñ con
dimento diuine gratie ſi noſtra carna
litas ⁊ fragilitas admitteret. Vñ bea.
Ber. Facilimū quippe ⁊ delectabile eſ
ſet adiuncto amoris dei ꝯdimento ſe/
cundū naturā viuere. ſi inſania noſtra
nos ꝑmitteret. Hec bern. Q Et
ſciendū ꝙ ſobrietas ad mlta vtilis eſt
primo eñ valet ad ſatiſfactionē ꝓ pec
catis vt ſicut corꝑis voluptate pecca/
uimus ita caſtigatōe emēdemus. Itē
valet ad carnis laſciuiā reprimēdam.
vt que impinguata inſolens facta eſt.
macerata diſcat ſpiritui obedire. Itē
valet ad multaꝝ virtutū abilitationē.
Sobrius eñ agilior eſt ad bonū ⁊ ca/
ſtior. cautior in lingua. ꝓmptior ad de
uotionē ⁊ purior in affectu. Item va/
let ad ſapiētiā inquirēdam. qꝫ magis
ſenſum vigilem facit ſubtilem. ⁊ me/
moriam tenacē. Item valet ad aliorū
edificatōꝫ. qui cū exteriora vident or/
dinata ⁊ tꝑata ꝯiciunt quid de interi
oribꝫ eſtiment que nō vident. Itē va
lēt ad meritū glorie recte ꝓ ſeipā ꝗꝫ ꝓ
virtutibꝫ ſibi cōnexis. qꝫ quo magis
hic nobis de voluptate ſubtrahimus
eo magis ⁊ hic ſpiritualibꝫ ⁊ illic ce/
leſtibus delicijs habundamus. R
Conſiderādum etiā eſt ꝙ tres ſūt gra
dus ſobrietatis. Primus eē pōt a cra
pula ⁊ ebrietate cauere. ⁊ debita tꝑa ⁊
horas in ꝯmedendo ſubire. ne ieiunia
ſtatuta leuiter frāgāt vel tꝑe icōgruo
epulis ⁊ potibꝫ temere inſeruiat ⁊ ne
magis ad luxuriā ꝗꝫ ad nature refecti
onē edendo ⁊ bibēdo ſtudeat. Scd̄s
gradus eſt etiā a quibuſdaꝫ licitis ab
ſtinere vt a carnibꝫ ⁊ vino ⁊ ceteris de
lectabilibꝫ ⁊ frequencius ieiunare. ſi/
cut deuoti religioſi ⁊ penitentes facere
ſolent. Tercius gradus eſt ſic domuiſ
ſe gulam ⁊ ſic docuiſſe palatū vt ſoluꝫ
ſit ꝯtentus. que extreme ſufficiant ne
ceſſitati. in q̄litate cibi ⁊ potus vt quo
ſimplicior victus. eo magis diligat ⁊
ſi aliqñ delicata ſumere oporteat. non
delectatōeꝫ in eis ſed ſolam neceſſari
am refectōꝫ requirat ſm dictū. Apo.
carnis curam ne feceritis in deſiderijs
Poteſt etiam eſſe alia diſtinctio de ꝑ
fectibꝫ abſtinētie ⁊ ſobrietatis S
Primus vicꝫ gradus eſt paciēter ca/
rere cū nō pōt haberi cibus vel potus
delectabilis. ⁊ nō cōtriſtari qñ nō ha
bentur deſiderata interdum. ſicut qui
dam cū qñqꝫ nō hñt in menſa qd̄ deſi
derant ꝯtriſtāt dedignāt. murmurāt
verecūdiam abiciunt nec cogitāt pro
feſſionē ſuam ⁊ ꝙ aliqñ diuites ſecli
non habent omniū copiā que cupiūt
quanto magis religioſi ⁊ monachi. q
pauperes eſſe decreuerūt. Secundus
gradus abſtinentie eſt velle abſtinere
pro deo etiam ab illis que haberi poſ/
ſunt amore ſobrietatis ac pauꝑtatis
et boni exempli. Tercius gradus ab
ſtinētie eſt poſſe ſine difficultate abſti
nere ab habitis delectatōibꝫ vel tantū
inde ſumere puram neceſſitatē ⁊ hoc
non amore delectatōis ſꝫ recreatōnis
⁊ quamuis quo ad pauꝑtatem maior
virtus ſit non habere qd̄ cupias tamē
quo ad fortitudinē abſtinentie maius
eſt appetitum retrahere ab vſu vel delec
tatōe preſentis voluptatis. ꝗꝫ abſen/
tem non deſiderare. caucius tamen et
ſecurius eſt fugere corporales delecta
ciones. quia ſepe victi ſunt ī certamīe
qui nimis voluerunt eſſe ſecuri. ⁊ qui
ex preſumptione ſibi victoriā ſpopō/
derunt victi ⁊ ꝯfuſi didicerunt ꝗꝫ ſtul
tū eſt ſe committere periculis prelioꝝ
vbi pōt oportune vitari. facilius enīꝫ

in litore nō ſubmergeris q̄ꝫ i gurgite
aquaꝝ. ¶ Notandū etiaȝ diligē
ter circa eſum carniū. nam vti carnibꝫ
⁊ vino poteſt fieri abſq̄ꝫ peccato de ſe
tamen eſt actus imꝑfectōis. fit iq̄ꝫ abſ/
q̄ꝫ peccato. vñ dicit beatus aug. Qui
cupiūt domino abſq̄ꝫ impedimēto ſer
uire. ꝯiugia nō appetāt. a carnibꝫ ⁊ vi
no abſtineant. quātum corꝑis valitu
do ꝑmittit. Nō ꝙ peccatū ſit aut ꝯiu/
gem habere aut carnem ⁊ vinū ꝑcipe/
re. hec Aug. De ſe tñ eſt actus imꝑfec
tōis. vñ ⁊ bea. Jheronimus Concedū
tur quidem nuptie carniū vſus ⁊ vinū
ſed horꝫ abſtinētia cōſilio ꝑfectōri ſua
detur. Hec iheronim⁹. Patet ergo ꝙ
abſtinere a carnibus aliiſq̄ꝫ delicatis
actum eſſe conſonū ꝑfectōi ⁊ econtra
his vti imꝑfectōꝫ quandam importat
quantum de ſui generis natura eſt ni/
ſi ad ꝑfectōꝫ reducatur ꝑ circūſtanti/
am ſuperadditam. ¶ Et hoc fie
ri pt̄ tripliciter Primo requirit neceſ
ſitas ſuſtētatōis. Proprie ꝓpter egri
tudinem vel debilitatē qđ etiā cōcedit
regula ſancti Benedicti vbi admittit
ꝙ īfirmi ⁊ omīno debiles poſſunt car
nibꝫ vti ꝓ recuperatōe virium. Secū/
do cū fit ꝑ caritatē cōdeſcenſiuā ſicut
faciunt boni prelati. qui huiuſmodi ci
bo nō ꝓpter ſe ſed ꝓpter alios vtūtur.
⁊ hoc ſobrie faciunt ⁊ cum timore dei.
Tercio cuȝ aliquis abſtinet a cibo car
nium vel ꝓponit abſtinere. ⁊ tamē tē/
pore ⁊ loco cū ocurrerit cauſa raciona
bilis vicȝ cum veniunt hoſpites reue/
rendi vel cū eſt ꝯſtitutus in alieno mo
naſterio cauſa viſitandi vtit huiuſmo
di cibariis ſobrie. ⁊ hoc de licentia ſu
perioruȝ. qui in talibꝫ diſpenſare poſ
ſunt non impedit ꝑfectōꝫ. qꝛ deus in/
tuetur bonum ꝓpoſitum ⁊ bonam vo
luntatem hominū vbi tamen ſub intel
ligendum eſt de illis ꝑlatis vel ſubdi/
tis. qui poſſunt licite talibꝫ vti vel da/
re licentiam aliis talibꝫ vtendi. vt ſūt
moderno tp̄e abbates Ciſtercieñ. qui
habent ex indulto dñi pape Benedic
ti. qui in talibꝫ cū eiſdem diſpenſauit
ꝙ poſſunt in domo ſua talibꝫ vti ⁊ ali/
os huiuſmodi alimento recreare.
¶ Ex ꝑdictis ergo eluceſcit ꝙ tam
abſtinentia a carnibꝫ ⁊ vino q̄ꝫ his vti
poteſt quis perfecte vel imꝑfecte. ſed
vnū ſcȝ abſtinentia fit ꝑfecte ex ꝓprio
genere. Alteꝝ vo ratione circumſtan/
cie adiuncte. vt ꝑmiſſum eſt. cum ex ſe
tamen magis decliner ad imꝑfectōnē
Hec tamen nō ideo dicunt ꝙ cibꝫ in
culpa ſit. cum dicat. Apoſtolus. Eſca
nos nō cōmēdat deo. Glo. ſumpta vel
non ſumpta. Et beatus Auguſtin⁹ de
doctrina criſtiana ſic ait. Quid locis
⁊ tp̄e ⁊ perſonis conueniat diligenter
attendendum eſt ne temere flagicia re
prehendamus fieri eñ poteſt vt ſine a
liquo vicio cupiditatis vel voracitatiſ
precioſiſſimo cibo ſapienſ vtatur inſi
piens viliſſime gule flamma in viliſſi
mum ardeſcat ⁊ ſanius quiſq̄ꝫ poterit
more domini piſce veſci q̄ꝫ lēticſa mo
re Eſau. aut ordeo more iumentoruȝ
Hec auguſtinus. ¶ Sciendum ve
ro eſt ꝙ ſunt nōnulli in ſctā religiōe
qui ab eſu carnium abſtinent. qui tam
huiuſmōi cibo licite vti poſſēt quādo
offerturꝫ eis a ſuperioribꝫ ſuis vt ꝑmiſ
ſum eſt ſed ꝓpter magis meritum ſe a
tali alimento continent. Et ſunt non
nulli qui cuȝ offertur eis talis eſus car
nium per ſuos prelatos vtunt talibuſ
ſimplici intētōe. vicȝ vt poſſint ex hoc
recreari ⁊ ꝯſequēter melius deo ſerui
re. ſed diligentiam magnaȝ adhibere
debent tam abſtinentes q̄ꝫ huiuſmodi
cibo vtentes. vt ſine ſcandalo hoc fiat
videlicȝ. vt abſtinentes non iudicent
mādicantes. quaſi hoc faciant ꝓpter

aliquam laſciuiā ⁊ guloſitatem. ⁊ mā
ducantes non ſpernant eos. quia tali
bus ſe abſtinent quaſi hoc agant ꝓpter
vanaꝫ gloriā vel laudē humanā. Unde
paulus ad Romanos. Is qui mādu
cat non manducātem nō ſpernat. ⁊ q
nō manducat manducātē nō iudicet.
Unde cū omī ſtudeo abſtinētes inui-
gilare debent vt hoc qḋ faciūt ad laudē
dei. ⁊ ꝓpter ſalutem animaꝝ ſuaꝝ ſaga
citer circa hoc humilitatē ⁊ paciēciaꝫ
habeant. ne meritū ſuū ꝑdant. qꝛ non
nūq̄ꝫ aliqui ꝓpter huiuſmodi abſtinē-
ciam in quādam elatōꝫ extollūt. arbi
trantes ſe ceteris eſſe meliores ⁊ iō de
cipiuntur. ⁊ in futuro premio priuan
tur. Sepe eciaꝫ aliqui ꝓpter abſtinēci
am vel alias ꝟtutes quas exhibēt a ꝓx
imis infirmioribꝫ deſpiciūtur ac eciaꝫ
iudicant̄ aſſerētes eos talia agere ꝓpt̄
vanam gloriam vt poſſint ꝑ hoc prela
tis ⁊ alijs placere. Si vero ꝓpter talia
conuicia ipi abſtinentes rapiuntur ad
impaciētiam ⁊ ſcandaluꝫ faciūt alijs
iniuriam ſuā ꝑverba impaciencie vin
dicando meritum ſuū ꝑdunt. quāuis
bona intēcōe prius abſtinuerunt. qꝛ ꝑ
turbulenciam mētis ac impaciētiam
proximi caritatē in ſe vulnerant ⁊ per
ꝯſequens alios ꝑ hoc ſcandalizant et
idō peccāt. Unde veraciter abſtinētes de
bent ſummā diligētiaꝫ adhibere vt in
hac virtute ⁊ in alijs ſi quas hñt ꝟtuti
bus ſe nō eleuent ſed verā cordis hūi-
litatē habeant ⁊ ſi ꝓpter huiuſmōi ab-
ſtinenciaꝫ vel quaſcūq̄ꝫ alias virtutes
per infirmiores ꝓximos deſpiciātur
ſeu iniuſte iudicantur aut eciam ypo-
crite appellentur. ꝯ tales iniurias ſibi
illatas clipeū paciētie opponant. ne ꝑ
viciū impaciētie meritū ſuū ꝑdant.
Quid enī poterit nobis obeſſe ſi om-
nes derogent. cum ꝯſcīa nos defendat
Uel quid prodeſt nobis. ſi omnes lau
dent qñ ꝯſcīa ꝓpria nos accuſat. De
hoc dicit bea. gre. A In omni qḋ
de nobis dicit̄ ſꝑ taciti ad mentē re-
currere debemus interioreꝫ teſtē ⁊ iu-
dicem querere. Quid enī ꝓdeſt ſi om
nes laudent. cuꝫ ꝯſcīa accuſet. ⁊ quid
poterit obeſſe ſi omnes nobis derogēt
⁊ ſola nos ꝯſcīa defendat. hec gregor.
Unde vere abſtinentes ⁊ religioſi cōtra
hmōi iniurias paciētiam habeant. vt
eis ex hoc maius meritū creſcat ac a
domino ꝑvirtutē paciētie copioſius
premium in futuro ꝑcipiant. Illi vero
qui vtuntur eſu carnium debent tali ci
bo vti ſobrie. ⁊ cū timore dei. ⁊ alios
qui a talibꝫ abſtinent nō ſpernere. vel
iudicare vel īiurioſe obicere nec ꝓpter
abſtinentiam. ⁊ alias virtutes contra
proximuꝫ aliquā inuidiaꝫ ſpiritualē
habere ſꝫ pocius ꝯgaudere de ſpiritu
ali profectu fratrum ſuoꝝ ⁊ bonuꝫ qḋ
in ſe nō habent debent in alijs diligere
qꝛ qui diligit bonum ꝓximi ꝑticeps
efficitur huius boni. et virtutis qḋ
habet proximus. Et qḋ in ſe nō habet
ꝑ ꝓpriam virtutem. habebit tñ per fra
ternam caritateꝫ. Unde de hoc per quē
dem doctoreꝫ ſic dicit̄. Qui bonū qḋ
in ſe nō habet in altero diligit de non
ſuo ſuum facit. Ecce q̄ꝫ fructuoſuꝫ eſt
diligere bona ⁊ virtutes proximoruꝫ
idō debet vnuſquiſq̄ꝫ alteri fauere ī do
nis ſpiritualibꝫ ſicut ſibi vt bonuꝫ qḋ
per ſe habere non valet per caritatem
fraternam poſſideat. B Notādū
eciam de eſu carniū ꝙ quilibet mona
chus ordinē Cyſtercienſ. ꝓfeſſus ab
ſtinere debet a tali cibo niſi offerat̄ ei a
ſuo prelato qui poteſt ꝓpter ſuū indul
tum apoſtolicum in talibꝫ diſpenſare
vel neceſſitas infirmitatis aut alia ra-
cionabilis cauſa vt premiſſum eſt hoc
exegerit. Si vero ꝓpter laſciuiam ſeu
corporalem delectacionem ſine omni

ñ neceſſitate huiuſmodi eſus requirat̄.
ac mens ſuperioris ꝓpter hoc pluſq̄ꝫ o
portet ſollicitet̄. eciam ſi cū licētia p̄/
lati talis eſus ſumat̄. peccat tñ mādu
cans. qui contra p̄ceptū regule ſanc/
te facit tali cibo ſine neceſſitate vtēdo
Sciendū eciā q̄ magna diſcretio eſt
habenda in ſumendo alimento naꝫ ſi
parſimonie vel abſtinentie metas exce
ditur ſuas. in ſuꝑfluitate cibi vel pot⁹
declinat in viciuꝫ gule. ſi nimis modi
cum admittat de neceſſario alimento
vicium indiſcretōis incurrit. ꝑ quaꝫ
vires corꝑis deſtruat. vigorē mentis
extinguat. naturam debilitat. ⁊ bona
que promereri potuit negligat vl' vitā
cicius perimat. vel ſenſum perdat vl' ſi
vires recuꝑari debent tanta poſtmo/
duꝫ ſtudeat cura corpus reficere. com
modis ⁊ fomentis. quanta prius ī di
ſcrete eadem ſubtraxerant ei. ergo in
omnib⁹ diſcretio eſt habenda. vñ bea.
Fulgencius. Ieiunijs ſic adhibenda
eſt tēperies vt corpus noſtruꝫ nec ſatu
ritas excitet nec inedia īmoderata de
bilitet. ⁊ facit vt inaniter ieiunemus
debilitas ne ieiunare poſſimus. Vñ ī
refectōe noſtra nō voluptas expleatur
ſed infirmitas ſuſtentetur. hec Fulgē
cius. C Et qꝛ humanum corpuſ
ſine alimentis ſubſiſtere nō pōt īdō ta
les ac tantas ſumamus eſcas. quibuſ
nec corpus oneremus. nec libertas a/
nimi p̄grauetur. nihil eñi obruit men
tem ſicut venter plenus ⁊ eſtuans. vñ
beatus Iheronimus. Abſq̄ꝫ guſtu īpoſſi
bile ē humanū poſſe corpus ſubſiſte/
re ſed adeſſe d̄r racio vt tales ⁊ tātas
ſumamus eſcas quib⁹ nec corpus o/
neremus nec libertas aīi p̄grauet̄ mo
dicus ac tp̄atus cib⁹ ⁊ carni ⁊ animi v
tilis eſt. Unde ieiunia ſint moderata.
ne nimia debilitent ſtomachuꝫ. ⁊ ma
iorem refectionem paſcencia erum/

pant in cruditatem: que parens eſt li
bidinū eciā ex viliſſimis cibis vitāda
eſt ſacietas. nihil eñi ita obruit animū
vt plenus venter ⁊ eſtuans. hec Ihero/
nimus. Dicit ⁊ de ſobrietate beatus
baſilius ſic. Naturale eſt cibi deſideri
um. qm̄ quidem corpus humanū ſem
per defluit idcirco repleri īdiget cibiſ
ac reformari ſi quid ergo illud eſt qđ
poteſt breuius vel faciliuſ hanc imple
re neceſſitatem corꝑis. id pocius in
cibis eligendum eſt. Oportet om̄ino
illis vti cibis. qui ⁊ facilius ⁊ vilius
comparantur vt non occaſione inueni
amur precioſa queq̄ꝫ ac difficiliora ſe
ctari. dum ſuauitate condimentorum
viles natura cibos in ſummū ⁊ delica
tum ſaporeꝫ conamur extollere. Ille
eciam manducat ⁊ bibit in gloria dei
ſi ī memoria habeat deū a quo paſcit̄
et gracias ei agere ⁊ non ſecurum mā
ducare ſed quaſi operariuꝫ dei ab ipō re
fici ob hoc. vt ad laborem ⁊ expletio/
nē ſufficiat mandatorū. hec baſilius
D Unde corpus caſtigandum ē ꝑ
abſtinenciā cuꝫ diſcretōe ⁊ non conte
rendum. quia vt dicit beatus Iheroni
mus Abſtinencia nulla virtus eſt ſi tā
tum quiſq̄ꝫ corpus nō edomat quantū
valet aut valde inordinata eſt ſi arte/
rit pluſq̄ꝫ valet. hec Iheronimus. Erīō
prout dicit beatus bernardus. Tēprā
cia nō eſt in ſolis ſuperfluis reſecādis
ſed ⁊ in admittendis neceſſarijs. De
bet ergo vnuſquiſq̄ꝫ prout vires corꝑo
ris ſibi ſuppetunt tantuꝫ de cibo ſume
re vt nec ventreꝫ ieiuniorū ariditate cō
ſtringat nec eſcarum nimietate diſten
tat. De quo Moyſes abbas in ſua ſe
cunda collatōe ſic ait. Generalis ſic
hic ꝯtinētie modus eſt. vt ſm̄ capaci
tatem virium vel etatis vel corꝑis tā
tum ſibimet vnuſquiſq̄ꝫ concedat q̄n/
tum ſuſtentatio carnis nō quantū deſi

deriū ſaturitatis expoſcit. ī vtraqꝫ enī
parte maximū ſuſtinebit detrimentuꝫ
quiſquis inequalitatem tenēs. nunc
ventrem ieiuniorum ariditatem con-
ſtringit nunc eſcaꝝ nimietate diſtēdit
vt em̄ mens cibi inanitate laſſata per
dit orōis vigorem. dū carnis laſſitu-
dine nimia pregrauata dormitare cō-
pellit͛. ita rurſū nimietate voracitatis
oppreſſa minuere. emittere ad deuꝫ ꝑ-
ces puras leueſqꝫ nͦ poterit. Et nec
caſtimonie q̄dē ipſi⁹ puritatē valebit ī
diſrupta iugitati ſuare dū ei ec̄ dieb⁹
illis quib⁹ carnē acrior videtur conti
nencia caſtigare. ꝑterita cibi materia
quamuis ad preſens defecto ſit corpo
re. ignem carnalis ꝯcupiſcētie ſubmi
niſtrat. Hec moyſes abbas E
Notanduꝫ eciā ꝙ ſunt nōnulli qui ie-
iuniū faciliter tolerant. alij vero mole-
ſte ferunt ſed tamen ī abſtinēcia vter-
qꝫ nō diſpar meritum ſortit͛ ⁊ fortis
quis forcia pagit ⁊ ḋbilis qui minima
que agere preualet nō obmittit vn̄ de-
bilis poteſt tantum mereri minus ab-
ſtinendo ſic͛ fortis multū ieiunādo qꝛ
vires corpis ⁊ bonam voluntatem ho
minis pēſat ipſe deus. Vn̄ vnuſquiſqꝫ
conſideret vires ſuas. et ꝓut viderit
ſe poſſe ꝑ abſtinenciā diſcretaꝫ corp⁹
ſuū caſtiget. Vn̄ petrus damiani. Nō
nulli nempe ꝑ totā ebdomadā ieiunā
do facile tranſeunt. quidā vō bidui e-
ciam ieiuniū moleſtiſſime ferunt. ſed
in his exhibendis nō diſpar meritum
vterqꝫ ſortit͛ ⁊ robuſtus videlicꝫ. qui
fortia pagit ⁊ debilis qui ea queqꝫ pre
ualet. minima non derelinquit. Qua
ꝓpter difficile eſt diffinitiuaꝫ ꝯmunē-
qꝫ regulam ſup ieiunijs cōſtituere. ne
cogere videamur. vl' forciores a ſua ꝑ
fectiōe langueſcere vel debiles virib⁹
ſuis maiora temptare. Vires ḡ ſuas
vnuſquiſqꝫ ꝯſiderans nō ſemetipſuꝫ
inaniter fallat nec ſimulata debilitate
decipiat ſed ꝓut ſibi viderit poſſe ſub
ſobrietatis legib⁹ ⁊ abſtinētie ſe rigo
re ꝯſtringat. hec petrus damiani. Vn̄
de menſura edendi difficile eſt dare re
gulam certam niſi vt inter duo iſta me
dium ſtudeat vnuſquiſqꝫ tenere ne ita
parum ſumat vt virib⁹ deficiat ⁊ labo
re frangat͛ ⁊ ne ita multū vt poſt cibū
nō poſſit orare vel legere vl' agilis eſſe
ad opa virtutuꝫ. Inter iſta ꝓpria expe
riencia melior eſt magiſtra ⁊ ſic patet
de virtute ſobrietatis. Filius
Poſtqꝫ informatus ſum de virtu
te ſobrietatis nunc q̄ virtus iſtā
ſequatur de hoc cupio edoceri.

Capitulum. XI Pater F

Scire debes qđ
de ſobrietate generat͛ virtus
caſtitatis. nam caſtitas ſobrietatis ē
filia ⁊ nutritur ab ea Sicut ecōtrario
luxuria a ventris ingluuie. Unde pro
generali regula ab omnibus ſpiritua
libus viris hactenus obſeruatum eſt.
ꝙ q̄ caſtus eſſe ꝯſiderat ſtudeat ſobri
etati inherere. qꝛ ſine ea non diu caſti
tas eſt ſecura. nam cum ꝓficiente ꝓfi
cit ⁊ cū deficiēte deficit. Quid autem
ſit caſtitas ſcribit beatus Augꝰ. ita di
cens. Caſtitas eſt virtus. ſub iugo ra
cionis īpetum libidinis refrenās. Ca
ſtitas eciā eſt virtus nobiliſſima. qꝛ o
riginē hꝫ de celo. hāc em̄ ſancti ange
li ab ipo dn̄o oīm virtutū ab ipſo fon
tali pꝛincipio primitus didicerūt ⁊ īde
clinabiliter ſeruauerūt. Hāc vn⁹ ⁊ ſū
mus mgr̄ criſtus dn̄s nobis de celeſti
ſcola ad terras publice docēdo attulit
⁊ matrē ſuā glorioſaꝫ virginē mariaꝫ
perfectam ⁊ primam poſt ſe huius di
ſcipline magiſtraꝫ in eccleſia catholi
ca vginalis mūditie ceteris mirādā ⁊
imitandā ꝑfecit. Vn̄ caſtitatis mūdi

cia eſt res euãgelica. qꝛ per eam homi
nes angelis aſſimilãt ⁊ ciues celeſtes
efficiunt. Aũ Criſoſtomus Caſtitas
eſt res angelica. ꝑ hãc eñ ſolã ſingula
riter homines angelis aſſimilant. et
vincit natura virtutibꝫ. Et bea. bern.
Quid caſtitate decorius. que mũduz
de immundo ꝯceptum ſemĩe de hoſte
domeſticũ. angelum denicꝫ de hominé
facit Et yſidorus. Caſtitas hominez
celo iungit ⁊ angeloꝝ cõciuem facit.
ꝓpter hoc multum diligenda eſt virt⁹
caſtitatis. qꝛ mens munda ⁊ caſta ſo-
la eſt. que celeſtis gratie lumen perci-
pit. vñ dicit beatus dyonſius. Mens
caſtitati dedita celeſtis ſola eſt lumi-
nis ſuſceptiua. Eſt eciã caſtuz corpus
⁊ cor habitatio dei ⁊ criſto domuſ val
de amabilis. ¶ Nec tñ poſſideñſ
caſtitatem ſibiipſi deputet eiuſdẽ vir-
tutis poſſeſſioné. a deo eñ hoc donum
eſt. nam ꝑ victoriam ꝓprie nature cog
noſcit. ſupnaturalis aduentus gratie
dei. que hanc virtuté operatur in homi-
ne. De hoc Johãnes Abbas montis
ſinai in tractatu de. xxx. gradibꝫ ſic di
cit. Caſtitas eſt criſti ihꝛſu domus a-
mabilis. Caſtus eſt. qui amore ⁊ ꝯcu-
piſcentiaz ⁊ igné igne immateriali re
percuciens extinguit ⁊ inuictus vin-
cit aſpectũ ignis. intenta meditatõne
pulchritudinis ſupnoꝝ. Nemo obti-
nencium caſtitaté ſibiipſi iputet eiuſ-
dem poſſeſſionem. nimiꝝ ꝙ ſuaz quis
vincat naturam nõ eſt vticꝫ virtus ſu-
ſcipienciũ vbi eñ facta eſt nature vic-
toria ibi eius ſupernaturalis aduen-
tus ꝯgnoſcit. Ne ergo credas luto car
nis tue in omĩ vita ⁊ donec criſto ihꝛſu
obuiaueris nõ ꝯfidas in ea qui eñ ſu
a ipſius carnez vult expugnare ⁊ vĩ
cere ex ſeipſo invanum currit. Niſi e
nim domin⁹ diſſoluerit et deſtruxerit
domum carnis ⁊ edificauerit domũ a-
nime invanum qui vult diſſoluere ie-
iunauit ⁊ vigilauit repreſentata. ⁊ pp
ne coram deo. carnis ⁊ nature iſtemi
tatez ex toto ꝯgnoſcens ꝓpriam ipo-
tentiam ⁊ inſenſibiliter ſuſcipiẽs do-
num caſtitatis. Et nota inquantũ in-
corruptibilis ⁊ incorporeus eſt dñs.
intãtũ de corꝑis noſtri caſtitate ⁊ ico-
ruptibilitate exultat ⁊ exulat. Caſti
tas ẽ ẽc dei ꝓprietas ⁊ ſimilitudo ſꝫ ꝙ
hominibꝫ poſſibile eſt. Mater vo caſti
tatis eſt quies ſolitaria cũ obediẽntia
hec iohannes abbas. ¶ Et notã
dum ꝙ inter oĩa certamina q̃ ſuſtinẽt
fideles nõ eſt maior ꝯflictus. ꝗ pug-
na caſtitatis. Nam ceteris vicijs deo
auxiliante poſſumus ⁊ debemus ipſi
ri reſiſtere: libidinẽ vero oportet fugiẽ
do ſupare. ne ꝓpter fedam ⁊ momenta
neam delectatiõz eternum cruciatum
⁊ obprobriũ nos ꝯtingat incurrere.
Unde beatus Aug. Inter oĩa criſtia
noꝝ certamina ſola ſunt duriora ꝑlia
caſtitatis. vbi quotidiana eſt pugna.
⁊ rara victoria. grauem caſtitas ſorti
ta ẽ inimicũ q̃ quotidie vĩcit ⁊ time
tur. Et iõ nemo ſe falſa ſecuritate deci
piat. nec de ſuis viribꝫ piculoſe pręſu
mat ſed audiat apoſtolũ dicẽtẽ Fugi
te fornicatõz. Nam ꝯtra ãliqua vicia
deo auxiliante debem⁹ in pñti reſiſtere
libidinẽ vo fugiẽdo ſupare. Fuge ꝗ
contra ĩpetum libidinis apprehẽde fu
gam ſi vis obtinere victoriaz nec tibi
verecunduz ſit fugere ſi caſtitatis pal
mam deſideras obtinere ſꝫ quãta ini
quitas ⁊ quam lugenda puerſitas eſt
vt aĩaz quã criſtus ſanguĩe ſuo rede
mit luxurioſus q̃ſꝫ ꝓpter vni⁹ momẽ
ti libidinẽ dyabolo vẽdat. Uere enĩ
nimium plangenda ⁊ miſeranda con
dictio ẽ. vbi cito preterit quod delec
tat. et manet ſine ſine quod cruciat.
ſub momento enim libidinis ĩpetus

tranſit. ⁊ obprobriū infelicis anime ꝑ
manet.hec aug. Conſiderantes igitur
feditatē ⁊ ꝑiculum vicij videlicet luxu
rie ad amorē caſtitatis nos accīgamꝰ.
De cuius ↄmendatōe dicit origenes
Caſtitas ſeu v̄ginitas eſt munimē ſan-
ctimonie.infirmitas laſciuie.aīme vi
ctoria.captiuitas criminū.pax virtutū
debellatio bellorū.inquietantiū culmē.
puritatis carcer.libidinis carnis īteri
tus.ſtatus qualitatis angelice.hec ori
genes J Et notandū ꝙ virtus ca
ſtitatis tria facit. Primo corpus mun
dum facit.ſicut ecōtrario luxuria īqui
nat.ita ſi non eſſet alia merces caſtita
tis ꝙ̄ ꝑñs mundicia nec aliud luxurie
ſupplicium niſi eius feditas caſtitatis ho
neſtas eſſet amplectenda ⁊ turpitudo
luxurie horrenda. Scdo ↄſcientiā leti
ficat q̄ꝛ gratū deo preſtat obſequium.
qui pro xp̄o carnis dulcedinē reſpuit.
quā mundus pro magno ↄcupiſcit Le
tificat autem q̄ꝛ deo placet. deū placat
etiaꝫ deo ꝓximare facit ⁊ premiū cele
ſte ac deū meretur ⁊ auctorē mundicie
ꝑ caſtitatem imitando ſequit̄ .cum ſit
gloria magna ſequi dn̄m qui nos pre-
ceſſit in mūdicia caſtitatis virgo. vir-
ginis filius virginis ſponſus. Tertio
ipſa caſtitas tam hominibus ꝙ̄ angelis
ſpectabilē ⁊ amabilē facit. hominibus
q̄ꝛ homines venerant̄ eam. angelis q̄ꝛ cū na
turaliter om̄e animal diligat ſibi ſimi-
le ſic ⁊ angeli caſti hoīes caſtos famili
ariter diligunt K Sciendū etiaꝫ
ꝙ ad caſtitatis acquiſitionē ⁊ conſer-
uationē maxime valeat iſta videlꝫ alie
natio ⁊ ſeꝑatio a feminis ⁊ ↄſortiū cō
tubernale caſtorū.quorū exemplo caſti
tas doceat̄ Item deliciarū fuga que nu
trit carnis illecebras . Itē exteriorum
ſenſuū cuſtodia vt non videat vel audi
at vel tangat vnde temptetur. Itē ocij
deuitatō q̄ꝫ omniū viciorꝫ ianua maxi

me carnalium eſt. Item cuſtodia meri
torum cogitationū ⁊ affectionum cor-
dis ꝑ quas coluber primo caput vene-
natum ingerit. Item orationis freq̄n
tia qua obtinetur auxilium a deo con-
tra omnes impugnatōes . Iſta equali
ter tangit beatus criſ. ſic dicens . Sex
ſunt que incorruptam cōſeruant caſti-
tatem. Sobrietas. oꝑatio. aſꝑitas cul
tus. inhibitio ſenſuum. raritas ſermo
num cū honeſtate euitatio opportunita-
tis ꝑſone loci ⁊ tempis . hec criſ. L
Eſt etiā triplex gradus ſiue profectus
caſtitatis. Primus eſt cōtinentia ab a
ctu carnali cum propoſito ſic manēdi:
et omnibꝫ illicitis motibꝫ ↄſenſum ne
gandi. iſte gradus cuꝫ adhuc vicinus
ſit terrene voluptati propter nouitateꝫ
ↄuerſionis . ſepe vapor tangit eum car
nalis temptatōis . ⁊ eſt adhuc in labo
re pugne ⁊ in merito victorie. dum ſo-
la volūtas cū adiutorio gratie dei pug-
nat contra quatuor hoſtes ſcilicet car-
nis pruritum. affectōis appetitum. mū
di prouocamenta ad libidinē ⁊ demo
nū ſuggeſtionē. ſed hō diligens caſti
tatē maneat ī bono propoſito. ⁊ virili
ter reſiſtat huiuſmodi temptamentis
et fiduciam habeat in dn̄o ⁊ adhereat
ei qui dixit. In mundo preſſuram ha-
bebitis ſed cōfidite. quia ego vici mun
dum. ⁊ cito inimicos eius ↄuertet ad
pacem. vt ſubijciat ei exactores eius ⁊
ſuos videlicet carnis libidinoſuꝫ pru
ritum ⁊ affectionis illecebroſum appe
titum. Secundus gradus eſt cū ꝑ ma
ceratōnem carnis ⁊ ꝑ alia ſtudia ſpiri
tualia affectus mundat̄ ⁊ caro ita ſpi
ritui ſubiugatur. vt rarius temptet̄ ⁊
mitius. vt quāuis adhuc nō plene ca
reat ↄcupiſcentiarum ſtimulis. quaſi
ſpinarum aculeis . cedetur tamē eius
ↄmotio. ⁊ impando magis ꝙ̄ reluctā
do inſurgētes iordinatos carnalitatū

motus ꝯpeſcat. Tercius gradus caſti
tatis eſt ita edomitas habere ꝯcupiſcē
cias ꝙ vix rariſſime ⁊ tenuiſſime ſen-
ciantur ⁊ ex affectu talē induiſſe caſti
tatis amorem. vt horreat ⁊ ita deteſte
tur omnes carnales motus. ꝙ q̄ſi nau
ſeam inde paciatur. nec poſſit audire
tractare de opib⁹ carnis. niſi cū horro-
re ⁊ execracōne. ¶ Etiā eſt q̄dā
caſtitas coniugalis vidualis ſiue poſt
lapſum ſe ꝯtinēciū ⁊ virginalis. In-
ter quas virtutes nulla placet tātū do
mino quēadmodū caſtitatis virgina
lis q2 in talib⁹ cordib⁹ dn̄s criſtus libē
ter pauſat. Teſte be. ber. q̄ dic̄. Nuſꝗ
dn̄s Jheſus tam libenter caput ſuū in
clinat. ꝗ in virginitatis aureū ſinum.
Hec Ber. Nō ſolū aūt in caſtitate vir
ginali delectat̄ dn̄s. verumetiam poſt
lapſum. carnis penitentia peracta cuz
homo ꝯtinēter ⁊ caſte viuit tal' inquaz
caſtitas etiā placet deo. q2 ſm. Caſſia
num. Longa caſtitas poſt peccatū. imi
tatrix eſt virginitatis Vn̄ multi pecca
tores poſt facinora carnis reuertētes
ad dominuz ꝑ pn̄iaz corpus ſuū ꝑ ab
ſtinentiā affligunt. viciis carnalibus
reſiſtūt. ⁊ caſte viuūt. ac ꝑ bonā vitaz
quā ducūt ꝓximis ſalutis exempla o-
ſtendūt. In talib⁹ inquit animab⁹ ca-
ſtis eciā deus habitare delectat̄. d' hoc
beatus gregorius ſup Cañ. exponens
illud. Qui paſcitur inter lilia ſic dicit
Quid ꝑ lilia niſi aīe deſignātur. q̄ cuz
caſtitatis candorē retinent ꝑ bone fa-
me opinionē fortiter ꝓximis quib⁹
ꝗ ſuauiter olēt. Inter lilia ergo ſpon-
ſus paſcit̄. q2 proculdubio aīaꝝ caſti
tate delectatur. que in ſe carnis mūdi
ciam ſeruant. ⁊ ꝓximis exempla qua-
ſi odorem ſuauitatis donant. hec gre.
Quiſquis etiam virtutē caſtitatis de-
ſiderat poſſidere neceſſe eſt vt carna-
les cogitatōes ſibi aduenientes ac pra

uū ꝯſenſum huius peccati ſtudeat a ſe
amouere. q2 neq̄ꝗ poteſt corpus ꝓxi
ciū carnalis peccati corrūpi niſi mēs
prius fuerit corrupta. Vn̄ cuz cogita
tio carnalis delectatōis cū ꝯſenſu ad
mittit̄. proculdubio caſtitas tā men-
tis ꝗ corporis violat̄. Vn̄ Fulgencius
Semper nimirū dū in mundo cū con-
ſenſu cogitatio admittit̄. ipa tam mē
tis ꝗ corporis caſtitas ꝯtinuo violatur
Et ſm ꝙ dicit. Yſidorus. Corrūpi ñ
pōt. niſi prius corruptus fuerit anim⁹
Ergo cū conſenſus carnalis delectati
onis non reprimit̄ nōnūꝗ etiam in ꝑ
ua actōe dominat̄. ¶ Sciendū
etiam. ꝙ ad caſtitatis conſeruationē
multum valet diſciplina exterioꝝ mo
rum ⁊ pudicicia ſeu verecūdia. Diſci
plina nāꝗ componit vultum. riſuz co
hibet. frenat luxuriam. ⁊ corporis inor
dinatos motus prohibet. De qua be
atus bernardus ſic dicit. Diſciplina
ceruicem ſubmittit. ponit ſupercilia.
componit vultum. ligat oculos. cachi
nos prohibet. gulam refrenat. iraz ce
dat. format inceſſuz. Diſciplina ē cu
piditatis compes. maloꝝ deſiderioꝝ
carcer. frenum luxurie. iracundie vin
culum. que temperanciaz domat. om
nes corporis inordinatos motus: ⁊ il
licitos ſuffocat appetitus. ſemper ma
neat in diſciplina diſcipulus criſti vt
erudiatur ad ſcientiam. exercitet̄ ad
timorem. coronetur ad gloriam. ſit ſi
bi ratio magiſter. ꝓpria conſciētia vi
ga. et ingenita verecundia. lex diſcipli
ne. iuge quippe ſilentium. et ab omni
ſtrepitu ſecularium perpetua quies. co
git celeſtia meditari porro continue la
bor et rigor diſcipline. pſalmorū ym
norumꝗ dulcedine releuātur. pudor
d' ꝓteritis noue ꝯuerſatōis ꝑpat auſte
ritatem. Hec ſūt monachorū inſignia
hec vitā decorare ſolēt nobilitare mo

caſticam. hec beatus bern. Similiter ⁊
pudicicia ē cuſtos caſtitatis. verba ſcur
rilia non multiplicat. laſciuiam repri
mit. appetitum turpiū cogitationū cō
peſcit. omnes virtutes nutrit. O
De cuius ꝯmendatione beatus augu.
ſic dicit. Pudicicia caſtitatem habet.
leuitates deuitat. ebrietatē cauet. verba
nō multiplicat. gule ꝯcupiſcentias op
pugnat. omnia vicia reprimit. omnes
virtutes nutrit. Pudice etiam anime
plus eſt propter dei oculos ꝙ̄ hominū
omnia bona facere. appetitus turpium
cogitationū ꝯpeſcere. omēs meliores
ſe eſtimare. non inuidere. de ſeipſo nō
cōfidere. dei ſemꝑ auxilio res omnes
ꝯmittere. cepta bona opa mortis tan-
tum termino finire. Pudicicia orna-
mentū eſt nobilium. exaltatio humili
um. nobilitas ignobilium. augmentū
omnis pulchritudinis. decus religio-
nis. multiplicatio meritorū ⁊ de ſpe be
atitudinis gaudet. hec aug. Dicit etiā
de pudicicia beatus ber. Pudicicia eſt
caſtitatis cuſtodia. que nos hominibus
reddit venerabiles. hec ꝯſcientiā emū-
dat ſeruat affectum illuminat intellec
tum. pium propoſitū in animo roborat
amicos attrahit inimicos reprimit. cō
fundit demones. claudit inferos. ce-
los apit. ipſi deo cum fiducia aſſiſtit.
Hec ber. dicit. Simus ergo veraciter
pudici ⁊ veraciter verecundi. vt virtu-
tem caſtitatis in nobis valeamus con
ſeruare. Sed ſunt nōnulli qui pudorē
ſeu verecundiā hn̄t inordinatam. qui
magis infamiam timent coram homī
bus incurrere. ꝙ̄ peccati culpā coram
deo. Hi tales ſunt ſatis ꝑuerſi. quia ſi
peccatum ꝑfecte erubeſcerent. nō tam
facile illud ꝑpetrarent De hoc dicit ri
chardus de ſancto victore. Diſce priꝰ
peccatū odiſſe. ⁊ tunc incipies illud ve
raciter erubeſcere. ille pudor verus eſſe
cognoſcitur quem viciorū odium p̄ce-
dit. ⁊ comitatur aliqn̄. ſi in peccato de
prehenderis ⁊ deprehenſus pudore cō
funderis. non te credo erubeſcere cul-
pam. ſed infamiā. non enī deſcendit ve
recūdia talis tam ab ipſo pctō ꝙ̄ de fa
me detrimento. Habent etiā homines
ꝑuerſi verecundiā. ſed vtinā bonaȝ vti
nam ordinatā. nam ſi bonā verecun-
diaȝ haberent ꝑuerſi non eſſent. pctī
enī ſi ꝑfecte erubeſcerent non tam faci
le ꝯmitterēt. Hec richar. Quilibet er
go religioſus deum timens votū caſti-
tatis qđ deo ſpopondit ſtudeat in ſe cō
ſeruare nō ſolū ab omni actu carnalis
vicij abſtinendo. verū etiam cor ſuum
ab imundus ⁊ ſordidis cogitatōibus
retrahendo ſed ⁊ viſum ab aſpectu ne-
phando mulierū auertendo ⁊ affectuȝ
ſuum ⁊ amorē ad ſplendidiſſimā pul
chritudinē criſti ꝯuertendo. qui ſic ege
rit virtutē caſtitatis. in ſe illeſam ꝯſer
uabit illaȝ. De qua etiā effrem abbas
in ſeptima omelia ſic exhortando dic.
Caſtum te in omibꝫ ſerua fili. vt vide
as deū in gloria ꝯſiſtentē ab omni pol-
lutione mundū ſit cor tuum. ⁊ ne des
inimico aditū introeūdi ad te ab aſpe
ctu nephādo auerte oculos tuos. ⁊ ne
delecteris in pulchrarū vultibus femi
narū. ne ꝑ talem ſoluas vltima ſuppli
cia. reſeca amorē tuuȝ ab amore muli
erū. ne te ab amore dei excludat. Vide
ne te ſeducat corꝑis pulchritudo. ⁊ de
corē aīe tue amittas. ne improbo ocu
lo tuo intuearis mulierū ſpeciē. ne in
tret mors in aīaȝ tuā ꝑ feneſtras tuas
mulieris carnē omnino nō velis tange
re. ne ꝑ tactum eius inflāmetur cor tu
um. ⁊ ſpū tuo labaris in ꝑditionē. ſicut
enī fenū ꝓximans igni ꝯburit̃. ita qui
tangit mulieris carnē ſine damno nō
euadet aīe ſue. ⁊ licȝ corpus caſtū eua
ſerit. mēte tamē ⁊ corde corruptus ab

ſcedit. Reflecte ergo animū tuum ab his
obſcenis amoribus ⁊ omnē amorē tuū
cōuerte ad ſplendidiſſimā ihesu criſti
pulchritudinē vt radij fulgoris eius il
luſtrent cor tuū ⁊ omnis obſcuritas ca
liginis expellat a te. hec pulchritudo
diligēda ē. que leticiā ſpiritualē ɔſue
uit infundere. hic decor omnimode ā
plectēdus eſt. vñ nobis ſerenitas tran
quillitatis acquiritur. Euitemus pci
oſas pulchritudines ne omniū ma
loꝝ genera in nobis irrigantur. Mul
ti enī āmirantes mulieꝝ ſpēz a virtu
tis via naufragauerūt. plerūqꝫ ornamē
tis eaꝝ oblectati. pniciem animaꝝ ſua
rum ppeſſi ſunt. ⁊ a pfectōis veſtigio ī
profundū inferni dimerſi ſunt. Sapi
ens enī vir nō corporis decorē ɔſiderat
ſed anime. Inſipiens aūt carnalia or
namenta amplectit. Sapiens vir mu
lierem reſpuit. ſtultus aūt ɔcupiſcit eā
miſerabiliter ⁊ ſupplātabit. tu aūt ca
ue oibus modis ſpecies pnicioſas ⁊ fal
ſas. Deturbat enī anima tua ſi decorē
eaꝝ attēdas. criſtus enī nō ī corporis
ſed anime pulchritudine delectatur.
Hec Effrem abbas. P Et notā
dū ꝙ nōnulli qui cū in etate iuuenili
ɔſtituti ſunt. luxurioſe viuūt cū vero ſe
nuerint. tūc primo caſte ⁊ ɔtinēter vi
uere volunt. ſed tales neqꝫ ɔtinētes
vocādi ſunt. ⁊ premia pro huiuſmodi
ɔtinencia a dño ɔſequentur. quia labo
res certaminū in reſiſtendo nō habue
runt. De talibus Yſidorus ſic ait. Qui
dam in iuuentute luxurioſe viuentes
in ſenectute ɔtinētes fieri delectantur
tunc eligunt ſeruire caſtitati qñ libido
eos ſeruos habere ɔtemnit. neqꝫ in ſe
nectute continentes vocandi ſunt quia ī
iuuentute luxurioſe vixerunt. tales pre
mium nō habent. quia laboris certamē
nō habuerūt. Eos enī expectat gloria
in quibus fuerunt glorioſa certamina.

hec yſidorus. Vñ quilibꝫ criſtianus maxi
ime tamen religioſus. qui votū fecit
caſtitatis debet ab omni īmūdicia car
nalis peccati ſe cōtinere. ⁊ huic vicio
cum adhuc iuuenis eſt viriliter reſiſte
re debet vt premiū future glorie pro la
bore tāti certaminis valeat a domino
obtinere. Sic igitur habemus de vir
tute caſtitatis. Filius

POſtqꝫ informatus ſum de virtu
te caſtitatis atqꝫ alijs virtutibus
iam pmiſſis. Nunc de quatuor cardi
nalibus. ⁊ que ſint virtutes politice ⁊
purgatorie purgati animi. ac exempla
res flagito edoceri.

Capitulum. XII. Pater

SCire debes fili
ꝙ ſunt quatuor virtutes p quas
homo pōt ad honeſtatē vite puenire
dicit Seneca quatuor virtutū ſpēs multo
rū ſapiētū ſniīs diffinite ſunt quibus hūa
nus animus ɔpoſitus ad honeſtatē vite po
teſt accedere. hoꝝ prima prudentia. ſe
cūda magnanimitas. tercia ɔtinētia
quarta iuſticia. Singule igit honeſtū et
bene morigeratū efficiūt viꝝ. hec Se
neca. Iſte quatuor virtutes ſtructurā ſpi
ritualis edificij ac boni operis ſuſtinēt
Teſte beato grego. qui ſic ait. Solidum
mentis noſtre edificium temperancia
prudentia fortitudo. iuſticia ſuſtinent
quia in his quatuor virtutibus tota boni
operis ſtructura coſurgit. Unde iſta
quattuor paradiſi flumina terrā irri
gant. quia dum his quatuor virtutibus
animus infunditur. ab omni iā deſiderio
rum carnaliū eſtu temperatur. hec gre.
R Appellantur autem iſte quatuor
virtutes cardinales. quia ſicut oſtium
vertitur in cardine. ita in his vertit ⁊
regitur vita hominis. Per virtutes nā
qꝫ cardiales rectifica t ania in ſuis vi
ribus. na prudētia rectificat raciona

lem.fortitudo ſiue magnanĩtas iraſci
bilem.tēpancia ſeu continentia ꝯcupi
ſcibilē.iuſtitia vero rectificat omnes
vires.ipſa enĩ iuſticia ꝯprehendit om
nes virtutes ordinantes ad ꝓximum
vt eſt equalitas ⁊ liberalitas. ⁊ ordi-
nātes ad ſeipſū ſicut eſt penitentia ⁊ in-
nocencia. ⁊ ordinātes ad deū ſicut eſt
latria pietas ⁊ obediēcia. Et ꝓpter hoc
dicitur iuſtitia circuire omnes virtu-
tes.q2 nō ſolū ſpēal' eſt virtus ſed etiā
generalis ꝯprehendens totius anime
rectitudinē cū ipſa dicat' volūtatis.
§ Et notandū ꝙ per virtutes car-
dinales homo inſtruitur in omnib9 o-
peribus bonis ⁊ contra vicia armatur.
Primū fit dupliciter quia inſtruitur
quo ad ſe ꝑ prudentiā. ⁊ quo ad ꝓxi-
mum per iuſticiam. Secundū etiam
fit dupliciter q2 homo armat' ī proſpe
ris per tēpanciā ⁊ in aduerſis per forti
tudinem. De hoc beatus Aug. ſic dic.
Prudentia eſt in ꝑcauendis inſidijs.
iuſtitia in ſubueniēdis miſerijs. For
titudo in ꝑferēdis moleſtijs tēpancia ī
cohercēdis delectatōib9 prauis. ¶
Sciēdum ꝙ virtutes quedā qñqȝ di
cuntur politice. quādoqȝ purgatorie.
qñqȝ purgati animi. qñqȝ exemplares
Politice nāqȝ dicūt' ſm̃ qḋ regunt vi
tam humanam. quo ad opera exterio
ra. ⁊ ſm̃ qḋ pugnant contra vicia pur
gatorie dicūtur. ſȝ ꝙ ſunt in victoria
viciorū ⁊ reſpiciūt ꝑ̄mū interiora. ⁊ ꝑ
tim exteriora purgati animi dicuntur
quādo deuictis vicijs poſſeſſor virtu-
tum quieſcit raro inſurgētib9 motib9
primis. Exemplares dicuntur que in
mente diuina ꝯſiſtūt nam ydee in deo
ſunt ⁊ ibi e omnium rerū exemplar eſt.
¶ Et notādū ꝙ quelibet virtus car
dinalis pōt coaptari ſingulis virtuti
bus iam ꝑmiſſis. nā prudētia que eſt
virtus cardinalis ſm̃ ꝙ virtus eſt po
litica vt ait Macrobi9 eſt ad rōis nor
mam. que cogitat queqȝ agit vniuerſa
dirigere. ac nihil ꝓter rectū velle vel fa
cere. Prudētia ſȝ qḋ eſt virtus purga
toria eſt mundū ⁊ omnia que in mūdo
ſunt diuinorū cōtemplatōe deſpicere.
Prudētia aūt ꝓut ē virt9 purgati ani
mi eſt ſola diuina noſcere. ⁊ ea tāqȝ ni
hil ſit aliud intueri. Exemplaris vero
prudentia vt eſt in deo eſt ipſa mens di
uina. cui omnia nuda ſunt ⁊ apta et di
ſponit vniuerſa que in celo ſunt ⁊ que ī
terra. Ex his apparere poteſt ꝙ prim9
gradus prudētie vt eſt virtus politica
facit hominem in omnib9 racionabili
ter oꝑari ⁊ cū hōib9 honeſte ꝯuerſari.
Secūd9 gradus prudētie vt ē virtus
purgatoria mentē altius erigit q2 cū
mundana deſpicit celeſtia prudenter
appetit. Tercius gradus prudētie vt ē
virtus purgati animi mentē pleni9 per
ficit. dū eam in eternis figit quia ſola e
terna concupiſcit. Exemplaris autē
prudentia. que in ſolo deo eſt predic-
tos gradus īchoat deducit ⁊ cōſūmat
quia omnis vera prudentia a domino
deo eſt. De hac etiam virtute videlicȝ
prudentia. Seneca ſic dicit. Quiſqs
prudenciam ſequi deſideras. tunc per
racionem recte viues ſi omnia prius e
ſtimes ⁊ perpenſes. ſi prudens eē cu
pis in futurū ꝓſpectū intēde. ⁊ que poſ
ſint contingere animo tuo cuncta ꝓpo
ne. nihil tibi ſubditū ſit ſȝ totū ante ꝓ
ſpicies. nā qui prudēs eſt nūqȝ dicit
non putaui fieri. quia nō dubitat. ſȝ ex
pectat. nec ſuſpicat' ſed cauet. Si pru Libro de 4 Virtutib9.
dentiam āplecteris vbiqȝ idē eris ⁊
pro varietate rerū erigit ita te accōmo
des tpi. ſermo tuus nō ſit inanis ſed
aut ſuadeat aut moneat aut cōſoletur
aut precipiat. Lauda parce vitupera
parcius. nam ſimiliter reprehenſibilis
eſt nimia laudatio ſicut immoderata

culpatio illa ſiquidē adulatōe. iſta ma
lignitate ſuſpecta eſt. Si prudens eſt
animus tuus trib⁹ tempori⁹ diſpenſe
tur. pſentia ordina. futura prouide. p̄
terita recordare. Nā qui de futuro nō
premeditatur. in omnia incautus inci
dit. Propone animo tuo mala futura ⁊
bona vt illa ſuſtinere poſſis iſta mode
rari nō ſemper ſis in actu. ſed interdū
animo tuo requiem dato. ſed ⁊ ipſa req̇
es plena ſit ſapientie ſtudijs ⁊ cogita
cionib⁹ bonis. nā prudens nūquām o
cio marcet. animū aliqñ remiſſum nū
quam diſſolutū habet non te moueat
auctoritas dicētis nec quis ſʒ q̇d dicat
attendito. nec q̄ꝫ multis ſed qualibus
placeas cogita. Hec Seneca. Notan
dum etiam ꝙ prudentia eſt bonarum
rerū ⁊ malaꝝ vtrarūqꝫ diſcretio cū fu
ga mali ⁊ electione boni. de qua proce
dit circumſpectio docilitas ⁊ cautio.
Circumſpectio eſt cautela contrarioꝝ
vicioꝝ qua fugimus auariciaʒ ⁊ caue
mus prodigalitatem. Docilitas ē po
tencia erudiendi hoc ordine. vt prius
te poſtea alios īſtruas. Caucio ē prudē
tia diſcernēdi vicia virtutū ſpēʒ p̄ca
rētia. X Vel al'r dici pōt ꝙ prudē
tia ī ſex diuiditur ſcʒ in cogitatiōeʒ p̄
ſentiuʒ. Unde p ſapiētem dicit Pre
cedent palpebre tue greſſus tuos ideſt
cōſilia tua facta preueniāt. In memo
riam preteritorum. Vñ Ezechiel' Re
cogitabo tibi omnes annos meos ⁊c̄
In prouidentiam futurorum vñ Boe
cius Non ſufficit intueri qd̉ factū eſt
ante oculos. prudentia rerum exitus
metitur. In circūſpectionē ꝯtrarioꝝ
Vñ puerbioꝝ. Eſt via que videt ho
mini recta. nouiſſima vero illius du
cūt ad mortem In cohibitōʒ peccato
rum. vñ paulus. Caſtigo corpus meū
et in ſeruitutem redigo. In exercitati
onem virtutū Vñ per ſapiētē dicitur

Quodcūqꝫ poteſt manus tua facere in
ſtanter operare. A Secūda virt⁹
cardinalis eſt tempantia cuius put ē
virtus politica eſt nihil appetere peni
tendum. in nullo legeʒ moderationis
excedere. ſub iugo rationis cupidita
tem domare. Temperantia put eſt vir
tus purgatoria cuius eſt omnia relinq̄
re in quantū natura patitur que corpo
ris vſus requirit. Temperantia put ē
virtus purgati aīmi eſt terrenas cupi
ditates nō ſolū reprimere ſed penitus
obliuiſci. Temperantia vero exempla
ris que in deo eſt ſic eſt ꝙ in ſe ppetua
intentione conuerſa eſt. Ex his patet
ꝙ primus gradus temperantie put ē
virtus politica hominem ab exceſſu ⁊
defectu cuſtodit. q2 ei mediū virtutis
in omni tēpore vel ope oſtendit. Secū
dus gradus tēpātie eſt vt virtus pur
gatoria q̄ mentē ad eterna pfecte diri
git q2 omnē ſupfluitatem rerū grauan
ciū firmiter excludit. Terci⁹ gradus
tpantie ē vt virtus purgati animi mē
teʒ in eternis figit quia concupiſcētiā
omnis inordinati concupiſcibilis pe
nitus extinguit. Exemplaris autē tē
pancia que ī deo eſt pdictos gradus
tempancie inchoat deducit perducit ⁊
perficit. quia omni creature numeruʒ
pondus et menſuram tribuit. De hac
etiam virtute temperātie Seneca ſic
dicit. Continentiam ſi diligis circum
cide ſuperflua ⁊ in artum deſideria cō
ſtringet. conſidera tecum. quātum na
tura poſcat. non quantum cupiditas
expetat. palatum tuum fames excitet
non ſapores. nec ad voluptatem ſʒ ad
cibum accedas. nec preſentibus deli
cijs inherebis nec deſiderabis abſen
tes. Si continentiam diligis. turpia
fugito anteqꝫ accidāt nec quēquā aliū
verberis pluſqꝫ te. omnia tolerabilia
pter turpitudinē crede. a verbis quoqꝫ

turpib9 abſtineto. q2 licentia eoꝝ im-
pudentiã nutrit. Si ꝯtinens es adu-
lationes deuita. difficilimuꝫ eſt opus
ꝯtinentie affectiones adulantium re-
pellere. quoꝝ ſermones animũ quadã
voluptate reſoluunt. Si ꝯtinens es a-
nimi ⁊ corporis tui motus obſerua ne
indecori ſint. nec ideo ꝯtemnas q2 la-
tent. nam nihil differt ſi nemo videat
cũ ipſe illos videas. Cunctis eſto beni-
gnus. nemini blandus ⁊ paucis fami-
liaris. omnib9 equus. bone fame ne-
q3 tue ſeminator exiſtas. nec inuidus
aliene. ad iram tardus. ad miſcdiam
ꝓnus. in aduerſis firmus. in ꝓſperis
cautus. ⁊ humilis occultator virtutũ
ſicut alii vitioꝝ. rari ſermonis ipſe
ſis ſed loquentiũ patiens. que noſti ſi-
ne arrogantia poſtulanti impartieris
que neſcis ſine occultatõe ignorantie
tibi poſtula impertiri. hec ſeneca. B
Notandũ etiam q͂ temperantia eſt vir-
tus cum potentia reſiſtendi illecebris
in nos impetum facientib9. ex qua ꝓ-
cedit ꝯtinentia. caſtitas. pudicicia. ſo-
brietas. ꝑcitas. moderãtia. honeſtas
abſtinentia. verecũdia. modeſtia. Cõ-
tinentia eſt virtus abſtinẽdi ab illece-
bris. Caſtitas eſt virtus ſub iugo ratõ-
nis impetũ libidinis refrenans. Pu-
dicicia eſt virtus non ſolũ impetum re-
frenans. verumetiam ſigna cohibens
videlicet geſtus inordinatos corporis.
viſum diſſolutũ ⁊ ſimilia. Sobrietas
eſt virtus qua exceſſuꝫ cibi ⁊ potus co-
hibemus. Parcitas eſt virtus qua re-
tinemus retinenda. ſicut largitas eſt
virtus qua damus danda. Moderan-
tia eſt verboꝝ nimium appetitũ imꝑio
rationis reuocare. Honeſtas ẽ nec lau-
tiora querere fercula. nec circa curam
totius apparatus operam dare. Abſti-
nentia eſt ſtatutũ prandendi tp̃s non
preuenire. Verecundia eſt feda ⁊ ſup-
flua verba reprimere. Modeſtia ẽ cor-
porei habitus ⁊ cetere neceſſitatis ſup-
pellectilis immoderatũ reuocãs vſuꝫ
C Tercia virtus cardinalis ẽ for-
titudo. que ꝑut eſt virtus politica eſt a-
nimum ſupra periculi metũ erigere. ni-
hil q3 niſi turpia timere. Secundo for-
titudo ꝑut eſt purgatoria eſt animo nõ
terreri ꝯtra queq3 aduerſa. Tercio for-
titudo ꝑut eſt virtus purgati animi eſt
paſſiones non ſolũ vincere corꝑis ſed
⁊ animo penitus ignorare. Exempla-
ris aũt fortitudo que in deo eſt. eſt q͂ ſp
idem eſt nec vnq3 mutatur. Ex his pa-
tet q͂ primus gradus fortitudinis pro-
ut eſt virtus politica hoĩem facit oẽm
metuꝫ ꝑ vtilitate reipublice poſtpone-
re. ⁊ niſi turpia formidare. Scd's gra-
dus fortitudinis vt eſt virtus purgato-
ria mentẽ magis ꝯfortat. vt nulla pe-
na corꝑalis eaꝫ terreat. q2 ad ſola eter-
na fortiter anhelat. Terci9 gradus for-
titudinis vt eſt virtus purgati animi.
mentẽ in eternum figit. q2 cum omnia
cõtraria vicerit. repugnare omnino ⁊
ꝯfidenter ꝯtemnit. Exemplaris autem
fortitudo que in deo eſt. predictos gra-
dus inchoat. deducit ⁊ ꝯſummat. Ipſa
enĩ attingit a fine vſq3 ad finẽ fortiter.
⁊ diſponit oĩa ſuauiter. De hac etiam
virtute videlicet fortitudine ⁊ magnani-
mitate ſic dr̃ ſeneca. Magnanimitas
que ⁊ fortitudo d2 ſi inſint in aĩmo tuo
viues cũ magna fiducia. liber. intrepi-
dus. alacer. Magnum humani animi
bonũ eſt fineꝫ huius vite intrepide ex-
pectare. ſi magnanimus fueris nunq3
tibi ꝯtumeliã fieri iudicabis. de inimi-
co dices. nõ mihi nocuit ſed nocendi
aĩm habuit. ⁊ cũ illum in ptãte tua vi-
deris vindictã putabis vindicare po-
tuiſſe. Scito enĩ magnũ ⁊ honeſtũ eſſe
genus vindicte ignoſcere. Eris mag-
naĩus ſi ꝑicula non appetas vt temera

rius. nec formides vt timidus. nam timidum nō facit niſi reprehenſibilis vite ɔſcia mala. hec ſeneca. Et notandū ꝙ fortitudo eſt immobilis inter aduerſa animi laboꝝ ⁊ ꝑiculoꝝ ſuſceptio. q̄ nec aduerſitatis incurſu frangit᷑. nec blandimento ꝓſperitatis eleuat᷑. De qua orit᷑ magnanimitas. fiducia. ſecuritas. magnificentia. ɔſtantia. firmitas. patientia. ꝑſeuerātia. longanimitas. humilitas. manſuetudo. Magnanimitas eſt virtus ſpontanea difficiliū aggreſſio. Fiducia eſt certa ſpes aīmi rem inchoatam ad finē ꝑducendi Securitas eſt virtus incommoditates imminentes rei inchoare ad finem ꝑducendi non formidans. Magnificētia eſt virtus aīmi. arduoꝝ vās ɔſummationē Conſtantia eſt ſtabilitas aīmi firmi. ⁊ in ꝓpoſito ꝑſeuerans. Firmitas eſt virtus animi. oīa equanimiter portans. Patientia eſt v̄tus ɔ̄tra vis animi. ɔtumeliaꝝ ⁊ oīs aduerſitatis impetus cum tranquillitate ſuſtinens. Perſeuerātia eſt aīmi firmitas in bono ꝓpoſito. vſq͂ ad cōſūmationē ptingens. Longanimitas eſt v̄tus qua patiēter vite eterne premiū expectamus Humilitas eſt v̄tus ꝑ quā animus in nullo ſe efferēs. nihil ſibi aſcribēs boni ⁊ exterius abiectuȝ defert habitum. Manſuetudo eſt virtus animi qua homo ſe tolerabilem alijs reddit.

Quarta virtus cardinalis eſt ipſa iuſticia. que vt ſit v̄tus politica. debet mundum iſtum deſpicere. ⁊ ſeruare vnicuiq͂ quod ſuū eſt. ſ. ſibi ipſi. proximo. ⁊ deo. Secundo vt eſt v̄tus purgatoria. ipſa iuſticia eſt ad veram proximi viaȝ conſentire. ⁊ vniuſcuiuſq͂ virtutis officium in ſuo vigore ɔſeruare. Tercio iuſticia ꝓut eſt virtus purgati animi. ē cum diuina mente ꝑpetuo federe ſociari Exemplaris vero iuſticia que in deo eſt. eſt ꝙ ꝑhenni lege a ſempiterna operis ſui ɔſummatione non flectitur. Ex his patet ꝙ primus gradus iuſticie vt eſt virtus politica ab omni iniquitate hoīem cuſtodit ⁊ cū hoīb9 pacifice conuerſari facit. Secundus gradus iuſticie vt eſt purgatoria virtus menteȝ ad eterna directe trahit iuſto ordini rationis ꝑfecte ɔſentit. Tercius gradus iuſticie vt eſt virtus purgati animi mentem in eternis figit q2 illa cū deo eterno ꝑpetuo federe ſociat. Exemplaris aūt iuſticia. que in deo eſt ꝑdictos gradus inchoat. deducit ⁊ ꝑficit. que omnem creaturam ſuam ꝑpetua ⁊ inflexibili lege iuſte regit. Ex his aliqualiter patet quō ꝑ virtutes ꝓut ſunt politice homo ordinat᷑ in operationibus ſuis quo ad proximum ⁊ per virtutes ꝓut ſunt purgatorie ordinat᷑ ad ſeipſum ⁊ vt ſunt virtutes purgati animi ordinatur ad deum quas v̄tutes exemplares que in ſolo deo ſunt ꝑficiūt ſm maius ⁊ minus ꝓut operantes in fide ⁊ caritate opa lucis eas ꝑfectius vel minus ꝑfecte participant. De v̄tute etiā iuſticie ſic d̄t ſeneca. Iuſticia aūt quid ē niſi nature tacita ɔuentio in adiutoriuȝ multoꝝ inuētita inſtitutio non noſtra conſtitutio ſed diuina lex eſt ⁊ vinculum ſocietatis hūane. Quiſquis igit᷑ iuſticiam ſectari deſideras time prius deum. ama deum vt ameris a deo. amabilis eris deo ſi illū in hoc imitteris vt velis oīb9 prodeſſe nulli nocere ⁊ tūc te virum iuſtū appellabunt omnes ɔſequenter venerabunt᷑ ⁊ diligēt. Juſtus enī ſis non ſolum nō nocebis ſed ⁊ nocentes prohibebis. hec ſeneca.

Notandum etiā ꝙ iuſtitia eſt ius ſuū vnicuiq͂ tribuēs. De qua ꝓcedunt reuerentia. religio. pietas. ſeueritas. innocētia. ⁊ miſericordia. Religio eſt virtus quedam ſuperioris vite. q2 hac

virtute regulamur al'ſ religamur diui
no cultui. Pietas eſt virtus qua parē
tib' vel potentib' honorem debitū ex
hibemus. non ſolum in veneratōe ſed
etiam in exhibitione neceſſariorum.
Seueritas eſt virtus qua ↄmuni vtili/
tate ſeruata diſtricte agimus in ſuppli
cijs reddendis. vt non relinquamus
aliquid de pena debita. Innocētia eſt
qualitas mentis onus iuris nō formi/
dans. Reuerentia eſt virtus q̄ primis
noſtris vel aliqua prelatione ſublimi/
bus debitū honorificationis culmē ex
hibemus. Hec diuidit' in duas ptes.
in veneratōem que eſt virtus qua reue
rentiam exhibemus maioribus in cor
poris humiliatōe. geſtu. nutu. ⁊ verbo
rum emiſſiōe. in obedientiā que eſt cā
iuſte iuſſionis effectus. Miſericordia
eſt virtus per quā animus in calamita
te alterius mouetur. F Et ſciend
ꝙ virtus perducere ſolet hominem ad
vitam eternā. que virtus maxime eſt
amor dei de quo cetere virtutes proce/
dunt. ⁊ etiam virtutes cardinales. q̄
cum habite fuerint dilectionem dei ⁊
primi in mente cuſtodiunt ⁊ ↄſeruāt
Unde beatus auguſtinus Uirtus ad be
atam vitam nos perducit. ſed virtutē
nihil eē affirmauerim niſi per ſummū
amorē dei. Nam ⁊ illud qd' virtus qua
dam partita dicit' ex ipſius amore va
rio quodam affectu dr. Eſt enim tem/
perantia amor integrū ſe prebēs ei qd
amat'. Fortitudo amor facile tolerās
omnia ꝓpter id quod amat'. Iuſticia a/
mor ſoli amato ſeruiens. ⁊ ideo recte
dominans. Prudentia amor eorū qui
bus adiuuat' ab eis. quib' impedit' ſa/
gaciter eligens. Sed hunc amorē nō
cuiuſlibet ſed dei eſſe diximus. i. ſum/
mi boni. ſumme. ſapiē. ſumme cōcor/
die. Eſt etiam caritas ſimplex ⁊ pura
que ſpiritu ſancto inſpirata perducit
ad filium per quem cognoſcitur pater
Omne aūt officiū temperantie eſt exu
ere veterem hominem ⁊ in deo renoua
ri. i. ↄtemnere omnes illecebras cor/
poreas ⁊ laudē popularem. totumq̄
amorem ad diuina ↄferre. ne ſubijciat
ſe homo per peccata his reb' mortali/
bus vite regulā vtroq̄ teſtamento for
matam vt eorū nihil per ſe diligat. ni/
hil appetendum putet. ſed ad vite hu/
ius atq̄ officiorū neceſſitatē (quantū
ſatis eſt) vſurpet vtentis modeſtia nō
amantis affectu. ſi enī deus eſt ſummū
bonum hominis. nihil aliud eſt homi
ni bene viuere q̄ toto corde. tota aīa
tota mente deū diligere. a quo exiſtit
vt incorruptus in eo amor cuſtodiat'.
quod eſt tempantie. nullis frangat' in
commodis qd' eſt fortitudinis. nullis
alijs ſeruiat qd' eſt iuſticie vigilet ī di/
ſcernendis reb'. ne fallacia ſubrepat.
qd' eſt prudentie. hec eſt hominis vna
perfectio qua ſola impetrat' vt carita/
te in veritate perfruat'. non poteſt autē
ſeipſum diligere qui deū diligit. imo
ille ſolus ſe diligit qui deū diligit. q2
ſedule agit vt ſummo bono perfruat'.
qd' aūt agis tecum agendum eſt cum ꝓ
ximo. ſcz vt ad id bonum ad quod ip/
ſe tendis eum adducas. illud enim eſt
vnum bonum quod omnib' tecū ten/
dentib' non fit anguſtum. Ex qua ſcz
dilectione ꝓximi naſcunt' officia ſoci
etatis humane. in quibus non errare
difficile eſt Duob' enim modis pecca
tur in homine. vno ſi ledatur. alio cū
poteſt non adiuuatur. hec auguſtinus.
Et ſic patet de quatuor virtutibus car
dinalibus. Filius.

Cupio etiam aliqua ſcire de ↄſili
is ad que tenētur religioſi facta
profeſſione. anno probationis expi/
rato.

Caplm XIII. Pater

Scire debes fili
ꝙ ꝯſiliuꝫ eſt ꝑſuaſio melioris
boni ad qđ non tenet̄ quis ex p̄cepto.
G Unde notandū ꝙ ꝯſilia in mul-
tis differunt a p̄ceptis. Primo qꝛ ad
precepta tenemur. ad ꝯſilia ꝟo nō. qꝛ
p̄cepta ſeruare eſt neceſſitatis. cōſilia
ꝟo voluntatis. Item lex vetus dat pre
cepta viꝫ decalogi hoc eſt decem p̄cep
ta. euangeliū ꝟo ſuꝑaddit ꝯſilia Naꝫ
ꝯſilium ꝑtinet ad ꝑfectos. preceptuꝫ
aūt ad ꝑficiendos. p̄cepta ſeꝑant nos
ab illicitis. ſed ꝯſilia a ꝯceſſis. per pre
cepta declinamus pctā ſed ꝑ ꝯſilia de
clinamus occaſiones peccandi Itē p
p̄cepta penā fugimus. ſꝫ ꝑ ꝯſilia p̄miū
cumulamus Item ad p̄cepta ꝯſtringi
mur ex debito. ſed ad ꝯſilia non niſi ex
voto. qꝛ ꝯſilium ꝑ votū fit p̄ceptū ſicut
ait aug. Uouere inquit eſt voluntatis
reddere ꝟo neceſſitatis. H Et ſci
endū ꝙ ꝯſilia ꝗuis ſint plurima. tn̄ p̄-
cipue ſunt tria videlicet caſtitas paupꝫ
tas ⁊ obꝫa. De p̄mo viꝫ caſtitate dꝛ in
euangelio. ſunt enuchi qui ſeipſos ca
ſtrauerūt ꝓpter regnum celoꝝ Secun-
dum ꝯſiliū viꝫ paupertas ꝯſiſtit in ab
dicatione ꝓprietatis al's ꝓprie volunta
tis. Un̄ ꝑ dn̄m in euangelio dꝛ. Qui
non renunciauerit oīb. que poſſidet
non poteſt eſſe meus diſcipulus. Et de
monachis ꝓprietatē hn̄tib dr̄ beatus
ihꝛoni. Monachus habens obulū nō
valet obulum. Tercium ꝯſiliū videli
cet obꝫa tangit̄ in euangelio cū dꝛ ſuꝑ
cathedram moyſi ſedebūt ſcribe ⁊ pha
riſei que dicunt facite que aūt faciunt
nolite facere. Predicta aūt ꝯſilia ſunt
ſubſtantialia oīs ꝑfecte religionis. qꝛ
ſuos obſeruatores vel ſectatores elon-
gant a malo nō ſolū quantū ad malū
culpe ſed etiā quantū ad mali cauſam
Unde religioſi maxime hec tria ſolent
vouere ⁊ promittunt obſeruare. I
Omne nāqꝫ malū orit̄ ex triplici radi
ce. ſ. ꝯcupiſcentia carnis. ꝯcupiſcen-
tia oculoꝝ ⁊ ſuꝑbia vite. Predicta ꝟo
ꝯſilia nos elongant ab hac triplici ra-
dice. nam ꝑ caſtitatē vincit̄ carnis cō
cupiſcentia ⁊ luxuria. ꝑ paupratem ſu
ꝑat̄ rerū terrenaꝝ cupiditas ſeu auari
cia. ꝑ obꝫam aūt calcat̄ mentis elatio
ſiue ſuꝑbia. Sed qꝛ de his trib virtu
tibus. ſ. paupertate. caſtitate ⁊ obꝫa. ſu
perius tractauimus non eſt opus vt de
his iterum mentionē faciamus K
Soluꝫ hoc adiiciendū eſt ꝙ omnes ho
mines maxime ſolēt deſiderare tria. ſ.
opes. voluptates. ⁊ honores. ex quib
trib cetera vitia ꝓcedūt ⁊ oriunt̄ Un̄
innocentius Tria maxīe ſolent hoīes
affectare. opes. voluptates ⁊ honores
De opib praua. de voluptatibus tur
pia. de honorib vana ꝓcedunt. Nam
opes generant cupiditatē ⁊ auariciā.
voluptates ꝑiūt gulā ⁊ luxuriā. hono
res nutriunt ſuperbiam ⁊ iactantiam.
hec innocentius. Sed criſtifideles ⁊
maxime religioſi habent remedia con
tra predicta ſcelera videlicet caſtitatē
paupertatem ⁊ obedientiam. per quas
virtutes cū dei adiutorio vincere poſſ
ſunt vitia ſupradicta.

Filius

Poſt informationem diuerſaruꝫ
virtutum ſuperius premiſſarum
nunc de bona actione ſeu oꝑatione ca
pio edoceri.

Ca. .XIIII. Pater. L

Debes ſcire qđ
poſtqꝫ homo fuerit per predi
ctas virtutes videlicet humilitatem.
patientiam ⁊ caſtitatem. ac alias vir
tutes ſuperius premiſſas interius ⁊ ex-
terius decenter ornatus debet etiam in

aliis bonis actionibus hoc eſt ieiuniis
vigiliis. ⁊ in ceteris bonis operib9 ſe
exerceret vt per huiuſmodi ſanctas ob
ſeruantias valeat deo magis placere.
Unde beatus bernardus. Sex ſunt ob
ſeruantie ſeruis dei ꝓpoſite quib9 puri
ficari debeant. Sunt aũt iſte. ſilentiũ.
pſalmodia. vigilie. ieiuniũ. opus ma
nuum. ⁊ carnis mũdicia. In obſerua
tione ſilentii purificamur a peccatis q̄
verboſitate contraximus. Cuius vitii
ſunt octo ſpecies. Eſt enim verbũ ſtul-
tum. vanum. mendax. ocioſũ. ſm. dolo
ſum. impudicũ. maledictum. excuſa-
torium. Que nimiꝝ peſtis naſcit̃ ex lo
quacitate. ⁊ ꝑ ſilentii cenſurã aut euer
tit̃ funditus. aut certe ne multũ noce-
at reprimit. In pſalmodia fit duplex
ɔfeſſio vbi ⁊ peccator de culpis ɔpun
git̃ ⁊ deo laudes ſuper iudicia iuſticie
dicuntur. In hac autem obſeruantia
quiſq; qui recte cõfitet̃ purificatur ab
immundo ſpũ blaſphemie cui ante cõ
feſſionem ſubiacebat. dum eñ ſeipſu3
laudaret ac deum accuſaret qui nõ ali-
us ꝙ blaſphemus erat. ɔuerſus ac con
feſſus canticis diuinis inſtructus. cor
recta vita corrigit ⁊ verba. ſeq3 ipm ac
cuſans mala ſua ſibi reputat. deum au
tem laudans bonum quod in ſe videt.
non ſibi ſed illi applicat. ⁊ hoc totum
agit̃ in pſalmodia. Per pſalmodiam
accipe quicquid deo agit̃ cum mentis
melodia. ſiue ſint pſalmi ſiue hymni.
ſiue etiam quecunq; cantica. Tercia3
obſeruantiam poſui ſuperius. Uigili
as has ſemper debet comitari oratõnũ
inſtantia. Tales vigilie abluunt nos a
ſordib9 quas ɔtraximus per ſomnolẽ
tiam reſoluti. dũ obliuione quadam a
via ſalutis incepimus deficere ac tor-
puimus. Quarta obſeruantia eſt ieiu
nium. de quo quis dubitet quin ⁊ ipm
purificet. Uera eſt illa ſententia. ɔtra

ria ɔtrariis curantur. Si ergo per gu-
lam peccauimus. quid reſtat niſi ꝑ ab
ſtinentiam reparemur. Non ſolu3 hu
ius vitii per ieiunium fit purgatio. in-
ſuper ⁊ virtus ad expellendos demões
comparatur. Per ſegniciẽ quoq; ⁊ ocio
ſitatem que inimica eſt anime multas
ɔtraximus ſordes. ɔtra dei ſententiã
in ſudore vultus alieni non nr̃o pane ve
ſcentes. ꝓpter hoc ſequit̃ obſeruantia
que eſt quinta ⁊ dr̃ opus manuum. vt
ſordes ille manuũ in labore abluant̃.
Reſtat vltima ſc3 mundicia. In hac
fit purificatio quinq; ꝑtium corporis
illecebra videli3 viſus. auditus. guſt9
odoratus ⁊ tactus. ⁊ cetera que predi
cta ſunt. i. ſilentiũ. pſalmodia. vigilie
ieiuniũ. opus manuum. exerceri pñt ſi
ne iſta. ſed ſi lumbi veſtri nõ fuerint ꝑ-
cincti. i. ſi deſit carnis mundicia. lucer
ne ardentes quid ꝓderunt. Hinc er-
go colligendum eſt ꝙ ſit neceſſaria hu
ius ſexte obſeruantie purificatio. que
ſola omnib9 ſupradictis equipollentẽ
obtinet vim ſalutis. Et notandũ ꝙ
in his obſeruãtiis primas quatuor de
bemus nobis. quintam ꝓximis. ſextã
deo. nam ſilentiũ. pſalmodias. ieiuni
um ⁊ vigilias debet quiſq; exercere ꝓ
ter ſeipſum. hoc eſt ꝓpter ſua3 diſcipli
nam. opus manuũ ꝓpter ꝓximũ vt ha-
beat vnde tribuat neceſſitatẽ patienti
Carnis mundicia ꝓpter deũ vt placeat
illi ⁊ eius voluntatem faciat. hec berñ.
Non ſolum autem in his virtutibus
ſed etiam in aliis vir religioſus debet
ſe exercere. videlicet in ɔpaſſione pro
ximi. in ɔpunctione. in orõne. in lecti
one. in ſtudio ⁊ meditatõe ſacre ſcrip
ture. ac aliis virtuoſis operibus vt per
hoc poſſit placere deo ⁊ ꝓximis ſuis bo
num exemplum prebere Sunt namq;
nonnulli qui magna intentõne repro
boꝝ tormenta ɔſiderant. ⁊ primeſcen-

tes ſubito pctā ⁊ iniquitates deſerunt
⁊ ad virtuoſam vitam ⁊ ſanctam ope-
rationem bene viuendo conſurgunt ⁊
ꝑ opa bona que agunt ſcd̄m maius ⁊
minus proximis ſuis bona exempla
oſtendūt. De talibꝰ beatus gregorius
ſuꝑ cantica exponēs illud dictū. Que
eſt iſta que progredit̄ quaſi aurora ſic
ait. Sunt nonnulli qui magna inten-
tione que ſint tormēta reproboꝝ aſpi
ciunt ⁊ ſua facta ꝓpria ſine palpatione
exaīatione ꝯtendunt. Cūq̄ ſe peccaſſe
congnoſcunt ⁊ per hoc ire ad tormen-
ta reproborum ꝑtimeſcunt. tunc ſubi
to tenebras iniquitatis derelinquunt ⁊
luce iuſticie accendi cōcupiſcunt mox
ad ſanctam operationem ꝯſurgunt. ⁊
ꝑ bona que faciunt clarere proximis
incipiunt. hi proculdubio velut auro-
ra conſurgentes progrediunt̄. qꝛ ſubi
to noctem peccati euacuantes ad lucē
magis ac magis dilatant̄. ſic aīa que
prius in tenebris nūc ſplendens appa
ret. ⁊ que etiam in ſe obfuſcabat̄. nūc
luce ſancte oꝑationis reſplendet pul-
cra vt luna. Luna quippe dum noctem
illuminat. caligantibꝰ oculis iter ꝑ qd̄
homo gradiat̄ oſtendit. Sic nimirum
queq̄ anima. que tenebras dimittit ⁊
in ſanctam operationem ſe extendit
dum exemplum bene operandi tribuit
quaſi lucem tenebreſcentibus oculis
ſpargit. Dum enī peccantes quiq̄ bo-
num opus aſpiciunt. ⁊ ad idem faciē
dum ſe conuertunt quaſi errantes in
nocte per lumen lune ad viam redeūt.
Hec itaq̄ ſancta anima dum peccātibꝰ
exemplum prebet. quaſi luna in nocte
lucet. dū vero magis ac magis creſcit
⁊ de die in diem ꝑ ꝯſuetudinem boni
operis lumen iuſticie perfecte percipit
vt etiā bonis exemplum imitationis
prebeat que prius ſolis peccatoribus
imitanda apparebat. profecto iam lu-
na ſol efficit̄. quia que in nocte erran
tibꝰ lucebat. mō in die ambulantibꝰ
lumen veritatis manifeſtat. hec grego.
Tales namq̄ qui poſt pctā perpetrata
ad penitentiam redeunt ⁊ ſancte viuūt
nōnunq̄ ex dono celeſtis gratie. etiaꝫ
vbuꝫ doctrine ad alios docendos pci
piūt. quoꝝ ꝑdicatio tanto ſuauius au
dientibꝰ ſapit. quanto eoruꝫ actio ver
dientibꝰ ſapit. quanto eoruꝫ actio ver
bis que predicant ꝯtraria non eſt. De
his q̄ beatus grego. ſuper ezechielem ſic
ait. Sepe enim quoſdā videmus ſeto
ta mentis ad ſancte lectionis ſtudium
ꝯtuliſſe atq̄ inter vba diuīca recogno
ſcentes in quātis deliquerūt ſemetip-
ſos in lacrimis mactare. merore ꝯti-
nuo affici. in nullis huius mūdi ꝓſpe
ritatibꝰ delectari. ita vt eis vita ꝑſena
oneri ⁊ lux ipſa faſtidio fieret. vix ad
colloquendū ꝯmunia admittere. atq̄
a rigore diſcipline aīm difficile rela-
xare ꝓ amore cōditoris luctu ſolūmō
⁊ ſilentio gaudere. ⁊ tales ꝑcepta vite
q̄ ſenſus illoꝝ capere potuit. memoria
nō amiſit. qꝛ collectus in deo aīmus le
gendo ſemꝑ ⁊ recolendo ſuauit. Et ſit
plerūq̄ vt tales quiq̄ ex dono celeſtis
gr̄e etiā vbū doctrine ꝑcipiant atq̄ de
vitatis pabulo qd̄ ipi intrinſecus dul
citer ruminant ⁊ ꝓximos ſuauiter paſ
cant. De quoꝝ ꝑfecto ore ꝑdicatio au
dientibꝰ tanto dulcior eſt quanto coꝝ
actio contraria ſuis predicationibus
nō eſt. quia de ꝓpria vita ſumunt quic
quid per linguam ꝓximis conferunt.
nam ſermo dulcedinem nō habet quē
vita reproba intra ꝯſcientiam remor-
det. Vn̄ neceſſe eſt vt qui vbū
dei loquit̄ prius ſtudeat qualiter viuat
vt poſt ex vita colligat que ⁊ qualiter
dicat. ad predicandum namq̄ plus
conſcientia ſancti amoris edificat. q̄
exercitatio ſermonis. quia amando ce
leſtia intra ſemetipſum predicator le

git quomodo perſuadeat vt deſpici de
beant terrena. Qui enim vitam ſuā in
terius penſat. ⁊ exēplo ſuo foris am-
monēdo alios edificat. quaſi in corde
lingue tingit in eo ꝙ manu verbi pri-
mis exterius ſcribit. hec grego. Nam
ſm eundē gregoriū Quanto ſanctior
eſt vita doctoris tāto fit humilior ſen
ſus auditoris. ⁊ ſp ſemetipſam deſpi
cit dū predicatoris vitam in magnā
altitudinē ſurgere perpendit. Si vero
predicator magna ꝑdicans per ſe exē
plaris non eſt. ſermo eius in corde au
ditoris ſapidus eſſe non pt. Unde dt
beatus berna. Si ergo qui inter vos vi
deor paſtoris curam gerere vobis ap-
poſuero moyſi manſuetudinē. patien-
tiam Job. ſamuelis miſcdiam. dauid
ſanctitatē. intus ipē ⁊ impatiens atqꝫ
immiſericors ⁊ mīme ſanctus fuero.
ſermo meus vt minus ſapidus veniet.
⁊ vereor vos minus auide capietis.
hec bern. ¶ Unde quilibet in quo
cunqꝫ gradu vel ſtatu exn̄s ſtudere dꝫ.
vt per vitam ſanctam bonū exemplū
ꝓximis prebeat quatenus per hoc mer
cedē eterne vite a domino aſſequi va-
leat. De hoc beatus ihronimus ſic dt.
Nemo ſibi ſolummō viuat. quantoſcū
qꝫ exēplo ſancto edificauerit. cum tan-
tis ⁊ ꝓ tantis mercedē beate retributi
onis inueniet. quantiſcunqꝫ exēplum
male cōuerſationis etiam ſi illi eum
non ſequunt̄ prebuerit ꝓ tantis ſe ma
liratōem reddere ſciat. hec ihro. Fe
lix ergo ē cuius vita virtuoſa alterius
vitam virtuoſam ꝯfundit ⁊ emendat.
Unde beatus bernar. Benedicta aīma
a domino cuius humilitas alterius ſu
perbiā ꝯfundit. cuius manſuetudo al-
terius iram extinguit. cuius obediētia
alteri9 pigriciā tacite increpat. cuius
feruor alterius inertiam excitat. ꝙ fra
tris ſui interiorē oculum turbatū gra-
tia edificationis ⁊ ꝯſolationis illumi
nat. que enim inter hoīes ſublimior ⁊
deo gratioſior ꝯuerſatio eſſe poteſt. ꝙ̄
eoꝝ qui ſe abdicant vicijs. qui virtutū
ſtudijs animū ſubiugant. inſuꝑ etiam
alios quotidiano exercitio ad grāz au
toris ſui ſtudēt ꝯuertere. ⁊ crebra acq̄
ſitōe fideliū gaudiū ſuperne patrie ce-
leſtis augere. hec bern̄. Debemus ergo
ſm dictum apoſtoli. ſobrie. iuſte ⁊ pie
viuere. vt ſanctitatē poſſimus acqui-
rere. ⁊ ꝓximis noſtris bonū exemplū
prebere. Nam ꝓut dt beatus bernard9
¶ Tria ſunt que faciunt hoīem
ſanctū. victus ſobrius. actus iuſtus.
ſenſus pius. Victus ſobrius erit ſi ꝯti
nenter. ſi ſocialiter. ſi obedienter. id ē
caſte. caritatiue ⁊ humilr̄ vixerimus.
per ꝯtinentiam enim caſtitas. per ſoci
alitatem caritas. per obedientiam hu
militas acquirit̄. Actus iuſtus erit. ſi
fuerit rectus. diſcretus. fructuoſus.
Rectus per bonam intentōem. diſcre
tus per menſurā poſſibilitatis. fructu-
oſus per vtilitatem ꝓximoꝝ. Senſus
pius erit ſi fides noſtra deū ſentit ſum
me potentē. ſumme ſapientē. ſumme
bonū. vt per eius potentiā noſtram cre
damus adiuuari infirmitatē. per eius
ſapiāz corrigi ignorātiā nr̄az. ꝑ eius
bonitatē nr̄ām credamus ablui iniqui
tatem. hec bernard9. Studeamus ergo
etiā ordinate viuere nobis. ſocialiter
ꝓximis. humilr̄ deo. Ad qd̄ hortatur
idem beatus bernardus ſic dicens. Ui
ue in ꝯgregatione ordinaliter tibi. ſo-
cialiter ꝓximo. humilr̄ deo. Dēmus
etiam vnicuiqꝫ reddere quod ſuum eſt
videlꝫ obedientiam ſuperiori. auxili-
um equali. ⁊ diſciplinam minori Uñ
idem beatus bernardus. Debemus ſu
periori obedientiam ⁊ reuerentiā. eq̄li
ꝯſilium ⁊ auxilium. minori cuſtodiā
⁊ diſciplinam. ¶ Et notandum

ꝙ qui in bonis opib⁹ ꝓficere ⁊ ꝑmane
re deſiderat. neceſſe tñ eſt vt etiã a ma
la ſocietate ſibi caueat. qꝛ valde noci-
ua eſt ſocietas maloꝝ. ſicut econuerſo
multũ ſalubris eſt ſocietas bonoꝝ. Vñ
beatus iſidoro. ſic dr̃. Nil tam nocet hoĩ
ꝗ̃ mala ſocietas. plus ꝗ̃ impoſſibile
puto virũ in bonis opib⁹ diutius per-
manere qui maloꝝ aſſidue ↄuerſatiõe
vtit̃ ⁊ ſicut mala nocet cõuerſatio. ita
bona ꝓdeſt. qui bonã inuenit ſocieta
tẽ vitã inuenit. rarus homo vel bonus
vel malus efficit̃ niſi ob ſocietatis cau
ſam. hec iſidoro. Unde fugienda eſt ſoci
etas maloꝝ ⁊ maxime illoꝝ. qui ad vi
tia proni ſunt ⁊ adherendum eſt ſocie-
tati bone. que timet deũ. vt ex ↄſortio
taliũ emendatiõem vite ac moꝝ ſuoꝝ
quiſqꝫ aſſequi valeat. Unde yſidorus
Uita malos. caue iniquos. fuge impi
os hoĩes maxime eos. qui ad vitia ꝓ-
ni ſunt. ſocios tibi bonos ↄiunge. qꝛ ſi
fueris ſocius ↄuerſationis. eris ⁊ vir-tu
tis. Periculoſum eſt his. qui peccare
volunt ſociari. melius eñ eſt habere o-
diũ prauoꝝ ꝗ̃ ↄſortiũ. ſicut multa bo
na habet vita ſanctoꝝ. ſic plurima ma
la ↄfert ſocietas maloꝝ. Dicit etiã de
hoc beatus greg. Uitanda eſt ſocietas
maloꝝ. ne forte ſi ſe corrigi nõ valent
ad imitationẽ trahant ⁊ cu⁹ ipſi a ſua
malicia non mutant̃. eos qui ſibi con
iuncti fuerint ꝑuertunt. hec gregorius

¶ Sciendum etiã ꝙ bona opa
prima facie cũ quadam difficultate o
peramur. cũ vero in ↄſuetudinem veni
unt facilius ea ⁊ cum quadam iocũdi-
tate ſpirituali perficimus. Unde dicit
abbas iohannes montis ſinai. Nota
in ipſis principiis abrenunciationis
penitus cũ labore. violentia ⁊ amari-
tudine operamur virtutes. ac ꝓficien
tes deinceps ſine triſticia ſumus ꝗ̃uis
in ipſis modicũ ↄtriſtari efficiamur.
Quando vero voluntas noſtrum mor-
tale ſapere conculcat̃ ⁊ abſorbet̃. ꝓte-
ſtatiue ſubiicit̃ a ꝓmptitudine exiſten
te in nobis. tũc de cetero cũ omni gau
dio ſollicitudine ⁊ deſiderio igne cor-
dis ⁊ flamma diuina ipſas operamur.
hec iohannes abbas ℟ Si vero
bonoꝝ operũ labor nos grauat. atten-
damus mercedẽ futurã ⁊ leuius porta
bimus qꝛ ad eterna ꝑmia non niſi cũ
labore ꝑuenitur. Unde beatus auguſti
nus in libro de verbis dñi ſic dicit. Uia
noſtra xp̃s eſt. attende xp̃m pati venit
non ſolum glorificari ⁊ ↄtẽni ſed etiã
exaltari. opus te terret. mercedẽ exp̃e
cta. quare vis ꝑuenire delicatus ad eã
rem. ad quã non ꝑducit niſi labor. ſed
times ne ꝑdas argentum tuum. qꝛ ad
argentum cũ magno labore perueniſti
ſi ad argentum quod quãdoqꝫ vel mo
riens amiſſurus es. non perueniſti ſine
labore ad vitã eternã ſine labore vis
peruenire. carior ſit tibi illa ad quam
poſt omnes labores ſic perueniens vt
nũꝗ̃ amittas. ſi hoc tibi carum ſit. ad
quod per omnes labores ſic perueniſti
vt aliquando amiſſurus ſis. quanto
magis illa ꝑpetua deſiderare debemuſ
Hec auguſtinus. Uñ ſancti viri pen-
ſantes ⁊ attendentes eterne vite pre-
mia. que deus daturus. eſt diligentib⁹
ſe ⁊ in mandatis eius laborantib⁹ nõ
ſolũ opa bona ⁊ laborioſa aggrediun-
tur. verumetiam aduerſitates ⁊ tribu
lationes preſentis vite ſuſtinere non
formidant. De hoc beatus grego. viij.
moral. exponẽs illud Sicut mercena
rij dies eius ſic dr̃. Mercenarius ſolli
citus curat inſpicere. ne vnꝗ̃ dies va
cuus labat̃ ab opere ⁊ expectatus finis
tpis inanis veniat ad remunerationẽ
laboris. in laboris namqꝫ ſtudio con-
ſpicit. quid recipe in tempore remu-
nerationis poſſit. nã cũ opus creſcit. pre

mīū fiducia ꝓficit. Cum vero opus for
puerit ſpes a remuneratione laceſſit.
Unde electus quiſqꝫ vitam ſuam qua
ſi mercēnarius penſans tanto fidenti
us ſpe tendit ad premia. quāto nunc ro
buſtius perdurat ad laboris incremen
ta. quid ſit decurſus pñtis tꝑis penſat.
dies cū operibꝫ dinumerat. ne a labo
re tranſeant vacua vite momenta. for
midat. aduerſis gaudet. merore refo
uet. qꝛ ſubſequentibꝫ vite premiis tan
to ſe munerari largius ꝯſpicit. quāto
ꝓ amore illius quotidianis ſe mortibꝫ
verius impendit. Hinc namqꝫ eſt ꝙ ci
ues celeſtis patrie ꝯditori eius pſalmi
ſte vocibꝫ dicunt. ꝓpter te morte affici
mur tota die. Sancti igit̄ viri quot la
bores nunc veritati ꝯmendantes exhi
bent. tot iam remunerationis ſue pig
nora intra ſpei cubiculū clauſa tenent
ſed grauis nunc ſentit̄ eſtus in ope. vt
quāqꝫ refrigerium percipiat̄ ex quiete.
Unde aperte ſubdit̄ Sicut ceruus de
ſiderat vmbrā. Umbrā quippe deſide
rare eſt poſt temptationis eſtuꝫ ſudorē
qꝫ opis eterni refrigerii requiē quere
re. Sequit̄. Et ſicut mercennarius p̄
ſtolat̄ finē opis. Mercennarius enim
cū facienda opera ꝯſpicit mentem ꝓti
nus ⁊ longinquitate ⁊ ponderis labore
afficit. cū vero laceſſentē animū ad cō
ſiderandū laboris premiū reuocat. ri
gorē mox cū ad exercitiū laboris acce
dit infirmat. ⁊ qđ graue perpendit ex
ope leue eſtimat ex remuneratōe Sic
electi quiqꝫ cū mundi huius aduerſa
patiunt̄ cum inhoneſtatis ꝯtumelias
rer damna. cruciatus corporis tolerāt
eſſe grauia quibꝫ exercent̄ penſant. ſꝫ
cū mentis oculos ad eterne patrie ꝯſi
derationem tendūt. ex ꝯparatōe premii
ꝙ ſit leue qđ patiunt̄ inueniunt. quod
enī valde importabile ex dolore oñdit̄
in ꝯſideratōe ꝓuida ex remuneratōe
leuigatur. Hinc eſt ꝙ paulus ſemꝑ ſe
ipſo robuſtior ꝯtra aduerſa erigit̄. mi
nimꝫ finem ſui operis ſicut mercennari
us preſtolat̄. graue namqꝫ qđ ſuſtinet
eſtimat. ſed leue hoc per premii ꝯſide
ratione penſat. ipſe quippe qꝫ ſit graue
qđ patitur indicat. qui in carceribus
abundantius in plagis ſupra modum
in mortibꝫ frequenter ſe fuiſſe teſtat̄.
ſed quō remunerationis linteo ſudo
rem tanti laboris tergat. ipſe denūci
at dicens ſic. Non ſunt ꝯdigne paſſio
nes huius temporis ad futuram glām
que reuelabit̄ in nobis. Finemqꝫ ope
ris quaſi mercennarius preſtolat̄. qui
dum ꝓfectum remunerationis ꝯſide
rat. vile eſtimat qđ pene deficiens la
borat. defectum egeſtatemqꝫ ꝓpeti bo
nis mentibꝫ laborioſum nō eſt. ſed cū
vſqꝫ ad afflictiōem carnis aduerſitas
vertit̄ labor ꝓculdubio ex dolore ſenti
tur. In hac eñi vita quedaꝫ laborioſa
ſunt. quedā vero vacua. quedā vero va
cua ⁊ laborioſa ſimul. Amore quippe
ꝯditoris pñtis vite tribulationibꝫ ex
erceri laborioſum quidē eſt. ſed vacu
um nō eſt. Amore aūt ſeculi volupta
tibus ſolui vacuū quidē eſt. ſed nō labo
rioſum. amore eiuſdē ſeculi aliqua ad
uerſa ꝓpeti eſt vacuū ſil̄ ⁊ laborioſum.
qꝛ ex aduerſitate mens afficit̄ ⁊ remun
ciationis p̄mio non replet̄. hec grego.

S Exerceamus igit̄ nos in boīs
operibꝫ. nā quotiens bona agimus to
tiens angelos letificamus. quotiens
vero a bono opere deuiamus. ipſos con
triſtamus ⁊ malignis ſpiritibꝫ leticiā
facimus. Teſtat̄ hoc beatus augu. di
cens. Quotiens bene agimus gaudēt
angeli ⁊ triſtant̄ demones. quotiēs ve
ro a bono deuiamus dyabolum letifi
camus ⁊ angelos ſuo gaudio frauda
mus. gaudiū enim eſt eis ſuper vno pec
catore penitentiam agente. hec auguſ.

Qui etiam deſiderat non triſtari ſed frequenter in aīmo gaudere ſtudeat bene viuere. Vñ hugo de ſancto victore. Vis nūq̄ eſſe triſtis bene viue. bona vita ſemꝑ gaudiū habet. nec etiā obmittendū eſt bonū opus ꝓpter aliquā negligentiam aut deſidiam noſtrā. ne ↄtingat mentē in vltimo examine gemere ⁊ pro tp̄e inutiliter ſine fructu ſpūali expenſo lugere. De hoc beatus bernar. lamentando ſic dicens. O dñe deus quot tp̄a eff luxerunt in quibꝫ ſine fructu vt aſpicio vixi. quō corā te ſubſiſtam. quō ad te leuare potero faciē meam in illo magno ⁊ terribili examine. qñ numerari iuſſeris. omnes dies meos querens fructum meum. O dñe cur intermiſi vllo tp̄e verſari te in corde meo tota mēti amplecti. in tua dulcedine delectari oīa interiora mea vbi tunc erant qñ tecū non erant. cū habeata te omnis creatura quicquid habet deſiderabile laudabile aut delectabile Hec beatus bern̄. ¶ Sed ⁊ hoc notandum q̄ in opibꝫ bonis quiſqꝫ humilitatem habere debet ⁊ illa attribuere debet gratie diuine. peccata aūt ſibi aſcribere. Vnde aug. in libro de v̄bis domini. Caue o criſtiane ſupbiā. licet eñ ſanctoꝝ imitator ſis. totum ſemꝑ gratie deputa Quia vt eēt aliquid gratie in te dei non tuū meritū fuit. ipſius ergo totum deputa pietati q̄ aūt peccator es tue iniquitati aſcribe. Eſto accuſator tuus ⁊ ille erit indultor omne eñ crimen qđ facimus vel pc̄m̄ eſt noſtre negligentie ⁊ omnis virtus ⁊ ſanctitas dei eſt indulgentie conuerſi ad deum. hec auguſti. Magna namqꝫ virtus eſt bona actio cū humilitate. ꝑ hoc eñ reddit̄ homo diuinus. Vnde dicit Iſaac abbas. Bona opatio eſt humilitas, hominem deū faciens ſuꝑ terraꝫ Igit̄ laborādum eſt vt in bonis opibꝫ que gerimus: humilitatē cordis ſemper habeamus ⁊ cū bona opera noſtra ad noticiam alioꝝ ꝑuenerint gloriam dei ⁊ edificationē ꝓximoꝝ ꝑ hoc non noſtram vanam gloriam requiramus ne meritū noſtꝝ apud deū ꝓpter hmōi ſtultam vanitatem amittamus. Vnde beatus augu. in libro de verbis domini Quiſquis ita vult videri ab hominibꝫ opa ſua. vt ille glorificet̄ a quo ea que in illo vident̄ accepit. ⁊ ſic ad imitandum bonum idē ip̄i qui vident ꝓuocētur. vere eius lumen lucet corā hoībꝫ. q2 lux de illo caritatis radiat. non ſuꝑbie fumus euomit̄ ⁊ in eo cauet. ne iuſticiā ſuam faciat coram hoībꝫ. vt videat̄ ab eis, q2 nec ſuam deputat illam iuſticiam. hec augu. Bona ergo opa cū ſumma diligentia exerceamus. nec ꝑ hoc qđ agimus vanam gloriam requiramus. ſed oīa in gloria dei agere ſtudeamus vt pro bonis noſtris actiōibꝫ vitam eternā poſſidere valeamus.

¶ Filius

Poſt diuerſoꝝ operū bonoꝝ tam interioꝝ q̄ꝫ exteriorum informationē. nunc etiam de virtute ꝑſeuerantie cupio edoceri.

Ca. .XV. Pater.

Scire debes qđ poſtqꝫ omniū virtutū acceptus quis fuerit ꝑicipium. nondū tñ in cōſpectu dei apparet glorioſus. niſi virtutum conſummatrix aſſit. videlicet perſeuerātia. quia nullus omnino mortalis quantumcunqꝫ perfectus laudandus eſt in vita ſua. niſi prius hoc bonū inchoatum. bono ⁊ felici fine ↄcludat̄. Eſt eñ ꝑſeuerantia finis ac ↄſūmatrix virtutum. parū eñ valet fuiſſe religioſuꝫ. fuiſſe humilē patientē fuiſſe deuo

tum ↄtinentem. deum dilexiſſe. ⁊ ce
teras virtutes habuiſſe niſi adeſſet per
ſeuerantia. Cū enim oēs virtutes cur-
rant. ſola pſeuerantia accipit brauiū.
qꝛ nō ille qui incepit. ſed qui pſeuera-
uerit in bonis operibꝫ hic erit ſaluus.
Vñ dicit hugo. Inchoata virtus non
pdeſt niſi ad finem pducat̃. Et ideo p
ſeuerantia valde neccāria nobis ē vt in
bono qđ per dei grām recte inchoam⁹
ↄſtanter vſqꝫ ad finē pſeueremus. hec
hugo. Ipſa namqꝫ pſeuerātia virtus
eſt multū laudabilis. qꝛ eſt nutrix ad
meritū. ↄſtantie filia. ⁊ ppugnaculum
ſanctitatis. ſine quo nemo poterit deū
videre. De cuius etiā ↄmendatōe bea
tus ber. dr̃. Perſeuerantia eſt vnica re
gis filia. finis virtutū. earūqꝫ ↄſumma
tio. totius boni repoſitoriū. ⁊ virtus ſi
ne qua nullus videbit deū. abſqꝫ victo
ria eñi nec qui pugnat victoriam. nec
palmā victor ↄſequit̃. vigor eſt viriū.
nutrix ad meritum. mediatrix ad pre
miū. ſoror patie. ↄſtantie filia. amica
pacis. amiciciaꝝ nodus. vnanimita-
tis vinculū. ſanctitatis ppugnaculuꝫ.
tolle perſeuerantiā nec obſequiū mer-
cedē hꝫ. nec beneficium grām. nec lau
dem fortitudo. ſola ē cui eternitas red
ditur vel potius que eternitati hominē
reddit. dicente dño. Qui pſeueraue-
rit vſqꝫ in finē ſaluus erit. hec bernar.
Debet ergo homo ſe in bono ↄtinuare
⁊ inceſſanter noua prioribꝫ ſupaddе-
re. ne ↄtingat eū in bonis ac virtuoſis
actionibꝫ torpeſcere ⁊ deficere. Vñ be
atus ber. Nequaqꝫ ſufficit ſemel vel ſe
cundo opari qđ bonū eſt niſi inceſſan-
ter addas nouū prioribꝫ. alioquin ia-
cet ⁊ marceſcit flos primi operis. atqꝫ
ex eo virtus ⁊ vigor in breui terminat̃
ſi nō alijs atqꝫ alijs ſubiectis pietatis
operibꝫ ↄtinue reparent̃. Hec bern̄.
X Nec debet aliquis pter verba
deriſoria vel quecūqꝫ alia bonū opus
obmittere. nā ſunt nōnulli qui aliqua
agere pponunt. ſed cū ab alijs deriden
tur. ptinus ab intentione bona quam
ppoſuerūt reſiliunt. Unde beatus gre
go. Sepe namqꝫ aliqua agenda bona
pponimus. ſꝫ ſi vnus ↄtra nos leuiſſi-
mus ſermo irridentis erupit. ab intē
tione actōnis noſtre fracti protinus ⁊
ↄfuſi diſcedimus. hec gregorius. Et
ſciendum ꝙ incipientibꝫ bona opera
premium pmittit̃. ſed ſolum pſeuerā-
tibus datur. qꝛ in vanum opus bonuꝫ
agit̃ ſi ante finem vite deſerat̃. Unde
yſidorus. Inchoantibꝫ premiū pmit-
titur. perſeuerantibꝫ dat̃. tunc placet
deo ↄuerſatio noſtra quando bonū qđ
inchoamus perſeuerāti fine implem⁹.
Vnumquemqꝫ deus de fine nō de pre-
terita vita iudicabit. Virtus ergo bo-
ni operis pſeuerantia eſt. in caſſum qp
pe bonū agitur ſi ante terminū vite de
ſerat̃. hec yſidorus. Notandū ꝙ vir
tus pſeuerantie in bono eternitatis hꝫ
ſimilitudinē per quam tanqꝫ per nēm
eternū mercabimus eternū dei. qꝛ eter
na vita perſeueranti in bono eſt pene-
trabilis. Teſte ſeneca qui dr̃. In excel
ſo eſt vita beata. ſed perſeueranti pene
trabilis eſt. Et ſciendū ꝙ vā ⁊ efficax
perſeuerantia in ſuis ſemper debet ex-
ercitijs augeri. creſcere ⁊ pficere. quia
vel ſi affectus deuotionis vel operis ef-
fectus remittit̃ vel ex negligentia atte
nuat̃. paulatim deficere incipit donec
penitus extinguat̃. Unde apoſtolus.
Non coronabit̃ niſi qui legitime cer-
tauerit. vocans legitimū certamen no
ſtri pfectus ↄtinuū incremētū. Dicit
etiā beatus bern̄. Nulla vnqꝫ ſeruū dei
non dico dies ſed nec hora inueniat ni
ſi in exercitio labore. A Sed ad
hoc faciendum. quattuor ſunt nobis
neceſſaria bona. ſcilicet opatio. inter

na deuotio. ſancta cogitatio ⁊ recta in
tẽtio. His quatuor exercitijs homo de
uotus totã vitã ſuã ꝯtinuat. Opať enĩ
bona ſi pt ſi vo opari non poterit qua-
cũq̃ occaſione impeditus deuotionez
ſuam meditando accendat. que duo ſi
ad manuz non habenť. vel q2 torpet in
actione exteriori vel q2 languet in affe
ctione interiori ſaltem dñm cogitet
qđ nulli difficile eſt. q2 hoc plane ſub-
iacet noſtre voluntati Unde in deutro
nomio đr. Caue ne vnq̃ obliuiſcaris
domini dei tui. Et thobie Omni tem-
pore in mente habeto deum Et ideo ad
cogitandum deum ſemꝑ ex precepto
legis vrgemur vt pmiſſuz eſt. licet ad
meditandum ipſum deuote qđ eſt gra
tiẽ nõ obligemur Si vo idipm nobis
ſubtrahiť vt experiamur qđ ait dñs.
ſine me nihil poteſtis facere temetip-
ſum intra temetipm metire ⁊ ſic cũ a-
poſtolo. Non ꝙ ſufficientes ſimus ali
quid cogitare a nobis tanq̃ a nobis.
ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt ſed ⁊
eandẽ miſeriam ꝑ intentionẽ diriga-
gamus in deũ ⁊ humiliantes noſmet-
ipſos dicamus. Oĩa opa noſtra opa-
tus es domine in nobis vt hmõi gra-
tia reformeť in nobis. Gratia ğ diui
na ſuffragante ſublimiora opemur. ſi
vero minuiť opemur mediocria. ſi aũt
oĩno extinguiť opemur infima nõ tor
pentes ſed ambulantes ⁊ pſeuerãtes
in pceptis ⁊ mandatis vt ſalutez eter
nam ab ipo ꝯſequi mereamur. Nam
ipe đr. Qui pſeuerauerit vſq̃ in finez
hic ſaluus erit Et in apocalipſi. Eſto
fidelis vſq̃ ad mortem ⁊ dabo tibi co
ronã vite. Sic ğ patet de pſeuerantia
habemus itaq̃ de vtutibꝫ. Nunc ꝓut
dignatus eſt dñs donare explanatum
qđ ptinet ad proficientes. quorum ſta
tus vt pmiſſum eſt ſupra in ſecundo li
bro conſiſtit in vtutum operatione

Sequitur tercia diſtinctio
ſecundi libri. Filius
Poſtquã infor
matus ſum de vtutibꝫ quo-
rum obſeruantia ſecũdo lo
co ptinet ad ꝓficientes. nũc de tercio
in quo dependet ſtatus eorundem ꝓfi-
cientium a te O pater cupio edoceri.
Ca. .I. Pater. B
Scire debes
fili ꝙ tercius gradus
in quo ꝯſiſtit ꝓficien-
cium ſtatus ꝓut ſupi-
us dictũ eſt pendet in
temptationum ꝑpeſſione. nam quiſq̃
religioſus cum relictis vitijs cepit re-
ligioſe viuere ac in bonis operibꝫ ſe ex
ercere atq̃ in illis ꝓficere. talis inq̃
diuerſas temptationum tribulatiões
incipit tolerare. q2 ſpũs malignus in-
uidens ſaluti hũane cũ aliquẽ ꝓſpere-
rit vtuoſe ac religioſe viuere. ſtatĩ mul
tiformes tẽptationũ laqueos in cor il-
lius immittere ſolet. vt eũ a via ſalu-
tis poſſit reuocare ⁊ ad priſtinã ⁊ vitio
ſam vitã ac maculoſam ꝯuertere ⁊ per
ꝯſequens ad ꝑditionẽ eternã ꝑducere.
re. ſʒ quilibet religioſus ⁊ in vita vtu-
oſa ꝓficiẽs dʒ tẽptatõibꝫ ⁊ ſuggeſtio-
nibꝫ demonũ viriliter reſiſtere ne con-
tingat eum tm̃ malum incurrere C
Et primo notandum ꝙ temptatio ⁊
omne peccatum inchoať ⁊ impleť tri-
bus modis videlicet ſuggeſtione. de-
lectatione. ⁊ ꝯſenſu. Suggeſtio quip
pe fit ꝑ diabolũ. Delectatio per carnẽ
Conſenſus per ſpiritum. Neceſſaria
eſt ergo magna diſcretio vt inter ſug-
geſtionem ⁊ delectationem atq̃ con-
ſenſum iudex ſui animus preſideat.
cum enim malignus ſpiritus peccatuz
ſuggerit in mente. ſi nulla delectatio

peccati ſequatur peccatū omnino non
eſt. cum vero caro ceperit delectari. tūc
peccatū incipit naſci. ſi aūt ex delibera
tione ↄſenſerit tunc peccatum cogno-
ſcit̄ perfici. In ſuggeſtione igit̄ pecca-
ti ſemen eſt. in delectatōe fit nutrimen
tum. in ↄſenſu pfectio. ⁊ ſepe ↄtingit
in hoc ꝙ malignus ſpūs ſeminat in co
gitatōe. caro in delectatōe trahit. nec
tñ anima eidē delectationi ↄſentiat. ⁊
cum caro delectari ſine animo neque-
at. ipſe tñ aīmus carnis voluptatibus
reluctans in delectatōe carnali aliquā
do ligat̄ inuitus vt ei ex rōe ↄtradicat
ne ↄſentiat. ⁊ tñ delectatione ligatus
ſit. ſed ligatū ſe vehemēter ingemiſcat
Vñ ⁊ ille celeſtis exercitus precipuuſ
miles etiā gemebat dicēs Uideo aliā
legē in membris meis repugnantē le-
gi mentis mee. ecce homo eſt vt ita di
xerim captiuus ⁊ liber. liber ex iuſticia
quam diligit. captiuus ex delectatōne
quam portat inuitus. q2 ſunt nonnul-
li qui in viſu vel in aliꝭs occaſionibꝫ in
tanto affectōem ſeu delectatōnem car
nalē ſentiunt in corde ac etiā in corpe
per illicitos motus titillant̄. ſed tñ eti
am inordinatis motibꝫ tam cordis ꝗ̄
corporis viriliter reſiſtunt. hi propter
hmōi paſſiones non ſolum non incur
runt pctm̄. ſed meritū ſibi acquirunt.
Nam ſciendū ꝙ in vnoquoqꝫ noſtruꝫ
nihil aliud nunc agit̄ cum ad peccatuꝫ
quiſqꝫ dilabit̄ ꝗ̄ tūc actum eſt in illis
tribꝫ. ſerpente. muliere ⁊ viro. Nā pri
mo fit ſuggeſtio ſiue per cogitatōem ſi
ue per ſenſus corpis vel videndo vel tā
gendo vel audiendo vel guſtando vel ol-
faciendo. que ſuggeſtio cū facta fuerit
ſi cupiditas noſtra nō moueat̄ ad pec-
candū exclud it̄ ſerpentis aſtutia. Si
autem mota fuerit quaſi iam mulieri.
alis perſuaſum erit. ſed aliquando ratō
viriliter etiam ↄmotam refrenat cupi
ditatem atqꝫ compeſcit. quod cum fit
non labimur in peccatum. ſed cum a-
liquanta luctatiōe coronamur. Si au
tem ratio ↄſentiat ⁊ quod libido ↄmo
uerit faciendum eſſe decernat ab omi
vita beata. tanqꝫ de paradiſo expellit̄
homo. iam enim peccatum imputatur
etiam ſi non ſubſequat̄ factum. quādo
rea tenet̄ in conſenſu ↄſcientia D
Unde reſiſtenduꝫ eſt in principio ſug
geſtioni dyabolice cum adhuc mollis
eſt. ne preualeat ac roboretur. De hoc
beatus gregorius. xxxij. morali. expo-
nens illud dictum de behemoth. ſtrin-
git caudaꝫ ſuam quaſi cedrum. ſic pri
ma quippe ſerpentis ſuggeſtio tenera
⁊ mollis eſt. ⁊ faciliter virtutis pede
conterenda. ſed ſi hec inualeſcere neg
ligenter admittitur. ei ad cor aditus
licenter prebet̄. tanta ſe virtute exag-
gerat. vt captam mentem deprimens
vſqꝫ ad intolerabile robur excreſcat.
Caudam itaqꝫ quaſi cedrum ſtringe-
re dr̄. quia ſemel eius recepta tempta-
tio in corde in cunctis que ſubſequen-
ter intulerit quaſi ex iure dominatur.
Huius ergo behemoth caput herba eſt
cauda cedrus. q2 ex prima quideꝫ ſug
geſtione blandiens terit̄. ſed p vſuꝫ
vehementer inualeſcens ſuccreſcente
temptationis fine roborat̄. ſuperabile
namqꝫ omne quod initio ſuggerit ſed
inde ſequit̄ qd̄ vinci vix poſſit. prius
enim quaſi ↄſulens ad animū loquitur
blanda. ſed cū ſemen delcātionis inſi-
xerit violenta poſtea ↄſuetudine pene
inſolubilr̄ innodat̄. Vñ ⁊ bene caudā
ſtringere dr̄. dente enī vulnerat. cauda
ligat. q2 prima ſuggeſtione percutit ſꝫ
percuſſam mentē ne euadere valeat in
ualeſcente fine temptationis aſtringit
Quia enim pctm̄ tribꝫ modis admit-
titur cum videliꝫ ⁊ ſerpentis ſuggeſti-
one. carnis delectatione. ſpūs cōſenſu

perpetrat̃. behemoth iſte prius illicita
ſuggerens linguā exerit. poſt ad dele-
ctationē pertrahens dentē figit. ad extre
mū vero per ꝯſenſionē poſſidens caudā
ſtringit. Hinc eſt ꝙ nōnulli peccata lō
go vſu perpetrata in ſemetipſis ipſi repre
hendūt atq; hec ex iudicio fugiūt. ſed
vitare opere nec decertantes poſſunt.
q2 dū behemoth iſtius caput non ꝯterit̃
plerūq; cauda ⁊ nolentes ligant̃. qui
ꝯtra eos cedri more induruit. q2 a blā
da voluptate exordij vſq; ad violentiā
retentionis excreuit. Dicat̃ ergo ſtrin
git caudā ſuā quaſi cedrum. vt tanto
quiſquis dz initia temptationis fuge-
re. quāto ſinē eius intelligit citius ſol
ui non poſſe. hec greg. ¶ Notandū
etiā ꝙ īpetus diaboli in principio val
de eſt ad tolerandū grauius. ſi vero ſta
tim ei viriliter reſiſtat̃ efficit̃ debilis.
⁊ quanto plus per reſiſtentiā repellitur.
tanto magis eius vires debilitant̃. de
hoc criſoſto. ſic dr̃. In primis grauis ē
impetus diaboli ⁊ intolerabilis. quē
ſi quis forti aīo ſuſtinuerit. eū in ſcdo
inueniet infirmiorem. quāto enī plus
percuſſus fuerit. tanto magis frigeſcit ⁊
deficit. hec criſoſto. Vigilandum itaq;
eſt ꝯtra antiquū hoſtem ⁊ cū omni ſtu-
dio eius prauis ſuggeſtionibus reſiſten
dū. q2 ſicut ꝯtra ꝯſentientes eſt fortis
vt leo. ita contra reſiſtētes eſt debilis
vt formica. Quod beatus greg. v. mo
ral̃. tangit ſic dicens. Omne peccm̄ ho
ſtis antiquus ſuadet ſed nos eius ſuaſi
onibus ꝯſentiēdo perpetramus. āntiquus
enī hoſtis nos ad culpam ſine noſtra vo
lūtate nō rapit. q2 ille qđ male nobis
ſuggerit nos ſequēdo ex volūtate ꝓpria
implemus. Si enī prime ſuggeſtioni
maligni ſpūs nō reſiſtit̃. repēte totus
ad interna cordis dū non ſentit̃ illabi
tur. Antiquus enī hoſtis ſicut ꝯtra ꝯſen
tientes fortis eſt. ita cōtra reſiſtentes
debilis. Si enī eius ſuggeſtōibus aſſen
ſus prebet̃. quaſi leo tolerari nequaq̄
pt̃. Si aūt ei reſiſtit̃. q̄ſi formica atte
rit̃. alijs ḡ leo. alijs formica. q2 crude-
litatē illius carnales vix tolerant. ſpi
rituales vero illius firmitatem virtutis
pede calcant. Facile quippe inimico re
ſiſtit̃. ſi non ei vel in multis lapſibus vel
in vno diu ꝯſentiat̃. Si vero eius ſua
ſionibus aīa ſubeſſe ꝯſueuerit. quanto ſe
ei crebrius ſubijcit. tanto eū ſibi vene-
rabilem facit. vt ei reluctari non vale-
at. q2 nimirum malignus aduerſarius de
contra hanc ex praua conſuetudine de
uictam quaſi more gigantis pugnat. Qui
De hoc etiam yſidorus ſic dicit. Qui
enim ſuggeſtiones diaboli non recepe
rit. in eius inſidias minime trāſit. Que
facile in ꝯſequenti opere repellit̃. ſi pri
ma oblectamenta ipſius reſpuunt̃. dia
bolus enī eſt ſerpens lubricus. cuius ſi
capiti id eſt prime ſuggeſtioni nō reſi-
ſtit̃. totus in interna labit̃. Temptatio-
nū diabolicarū initia fragilia ſunt. que
ſi non cauent̃ ſed per vſum in ꝯſuetudi-
nem tranſeunt. in nouiſſimis fortiter
ꝯualeſcūt. ita vt aut nūq; aut cū diffi-
cultate vincant̃. hec yſidorus. ¶
Notandum etiam ꝙ duplex eſt in no-
bis principiū motiuū operans pccm̄.
vnū qđ operat̃ in nobis nolentibus. ſ.
primus motus fomitis. quem quidā
doctor appellat ꝯcupiſcentiam ſiue de
ſiderium ſiue languorē nature. ⁊ licet
ille motus operet̃ peccatum in nobis
ſtimulando. ⁊ nos non operemur con
ſentiendo. nos tamen etiam illud dici
mur operari licet nolentes. ex eo ꝙ ille
fomes a quo incipit primus motus cō
cupiſcentie eſt languor nature nrē nō
aliene. hec aūt iniquitas non eſt culpe
perſonalis ſed pene noſtre nobis origi
naliter inflicte. Scdo primus motus
operans peccatū eſt in ſenſualitate ⁊ q̄

tis in ſenſualitate ſit peccatuꝫ. non tñ
hoc mortale erit ſed tñmodo veniale.
q2 voluntas non habet ꝯpletum domi-
niũ ſuper primos motus. qui ſunt ſen-
ſualitatis. vt in illis actibꝫ qui ex im-
perio voluntatis ꝓcedunt. ſed hñt in
eis dñium ꝯpletũ ſicut eſt in illis acti-
bus qui nõ ꝑ imperiũ ratõnis ꝓcedũt
⁊ tñ voluntas tales motus ſenſualita-
tis impedire pt ⁊ iõ ſunt pctã venialia
G Dicit aũt talis motus prim9
pctm̃ veniale triplici rõne. Primo. q2
mouet ad illicitũ. Scdo q2 ſunt quo-
dammõ voluntarij non ſcdm ſe. q2 vt di
ctũ eſt non impediunt a voluntate. Ter
cio ꝓpter delectatõem annexã. cũ enim
aĩa per delectatõem ꝯiungit creature.
obtenebrat ⁊ peiorat. ſicut qñ ꝯiungi
tur deo illuĩnatur ⁊ melioratur. De hoc
triplici als duplici motu inordinato
ſiue ꝯcupĩa ſic dicit Alanus. Omnis
ꝯcupiſcibilitas ad illecebras eſt vitiũ
ex peccato. Omnis eñi motus ꝯcupĩe
illecebris eſt peccatũ ex vitio. Eſt autẽ
ꝯcupiſcibilitas ꝓnitas qua quis pro-
nus eſt ad peccanduꝫ. Concupĩa vero
dr̃ ipſe actus ꝯcupiſcendi. Aliqñ autẽ
ex ꝯcupiſcentia ꝓcedit quidã motus
qui eſt circa delectatõem ⁊ circa arbi-
trij libertatẽ. vt qñ videns homo muli
erem velit nolit mouet in hoc tñ nõ de
lectat. nec tñ talis motus ꝯcupĩa ſed
ad ꝯcupiſcentiã eſt. non illecebris. ſꝫ
ad illecebras. ⁊ talis motus vitiũ eſt
ex peccato ſed non eſt peccatũ eo ꝙ nõ
eſt penes velle ⁊ nolle. Vñ omnis vitiõ
ſus motus originẽ habuit a pctõ pri-
mi parentis vel a peccato originali. alio
quin vero primũ motuꝫ ſequit delecta
tio que eſt in illecebris ⁊ in ꝯcupiſcen
tia. tunc enim ꝯcupiſcit homo ⁊ illece
broſo mouetur. ⁊ talis motus eſt pctm̃
ex tali ꝓcedens vitio. hec alanus. Sꝫ
intelligendũ eſt ſic ꝙ delectatõ ſeqñs
primum motum ſi ſtatim ei non reſiſti
tur ſed incaute in mente voluit eſt pec-
catum veniale. Si auteꝫ ꝯſenſerimus
illi primo motui tunc nos dicim9 ſim
pliciter peccatũ operari. H Eſt
aũt ꝯſenſus ꝯpletus in cogitatõne qñ
mora voluntaria in mentis reuolutõe
accidit cogitationi ꝯtinuans cogitati
onem in ꝓpoſito. ſed declinans in ipſa
cogitatõne tanq̃ꝫ in finem ꝓpter quem
dicit ꝯſenſus in cogitatõem ⁊ delecta
tionem peccatũ efficere. q2 licet acceſ-
ſus ⁊ receſſus cogitationuꝫ in mente
ſit fortuitus ⁊ delectationis ſubſecutõ
ſit ineuitabilis. tamen in cogitatione
morari vſq̃ꝫ ad nimiam reuolutõnem
⁊ in delectatione vſq̃ꝫ ad longã oble-
ctatõem eſt in noſtra voluntate. cũ poſ-
ſim9 nos in primo motu auertere men
tem a cogitatõe nimia ⁊ delectatione.
Unde iheremie dr. Uſq̃ꝫ quo morabũ
tur in te cogitatõnes noxie. Ex hoc ꝙ
dicit morabunt patet ꝙ nõ cogitatio
ſimpliciter. ſed mora que accidit per
ꝯſenſum in cogitatione ꝓpter delecta-
tionem reprehendit ⁊ damnatur. imo
cogitatio veniens ⁊ impugnans vide
tur eſſe occaſio meriti. quando ſtatim
ei reſiſtitur. Unde beatus auguſtinus
in de verbis domini. Sunt qui res illi
citas obuias cogitationibus ſuis ita
prorſus abijciunt. vt nec in ipſis dele-
ctentur. Sunt qui delectantur ⁊ non
conſentiunt. in quibus nondum per-
fecta eſt mors ſꝫ quodammodo incho-
ata. Si vero delectationi accedat con
ſenſus. iam eſt mortis damnatio. Di
citur etiam de concupiſcentia ⁊ de mo
tu ſenſualitatis in gloſa magiſtri Ny-
colai de lyra ſuper illo verbo. Omnis
qui viderit mulierem ad concupiſcẽ-
dum eam ⁊c̃. Uidere abſolute mulie-
rem non eſt malum. ſed in quantum
ex ipſo ſequitur concupiſcentia inte-

rioꝛ ⁊ iſta ꝯcupiſcentia ſic procedit ꝗ
primo ex aſpectu mulieris cauſat̄ ꝯcu
piſcentia in appetitu ſenſitiuo. qui dr̄
ſenſualitas ⁊ preuenit actum rōnis. ⁊
ſic non eſt etiam peccatum veniale nec
moꝛtale. ꝗ talis motus ſenſualitatis
non eſt in poteſtate hoīs ⁊ ꝑ ꝯñs nō
peccatum ſed retentio huius ꝯcupiſ-
centie poſtꝗ̄ ꝯcepta eſt bene eſt pecca-
tum. Unde dr̄ beatus auguſtinus. Nō
eſt in poteſtate noſtra quatenus viſis
non tangamur ſed eſt in poteſtate no-
ſtra ea reſpuere vel acceptare ⁊ ſic patꝫ
ꝙ predictus motus ſenſualitatis non
eſt peccatuꝫ ſed eſt materia exercende
virtutis. ſi ei reſiſtat̄ ꝑ rōnem. ſi aūt te
neat̄ ꝑ delectationem moroſam abſꝗ̄
ꝯſenſu. tunc eſt peccatum veniale. ſi au
tem ſequat̄ ꝯſenſus in aīmo tūc eſt pec
catum moꝛtale etiam anteꝗ̄ exprima
tur facto vel ſigno ⁊ ideo de tali ꝯcupi
ſcentia que eſt ꝯſenſus dr̄ ſaluatoꝛ. iaꝫ
mechatus eſt eam in coꝛde ſuo. hec glo
ſa. Unde cū pulſamur ꝑ illicitos mo-
tus ſiue ſint naturales ſiue ſenſuales ſi
ue ſint ex ſuggeſtionibꝫ diabolicis pro
cedentes repugnandū eſt illis. ⁊ non
ꝯſentiendum ne in noſtro moꝛtali coꝛ
poꝛe ꝓpter talē ꝯſenſum regnet pecca-
tum De hoc beatus grego. xxi. moꝛal̄.
ſic dr̄. Habere me poſſeſſoꝛem excelſo-
rum conditoꝛ rennuit. ſi mens mea an
te ꝯſpectū illius in infimis deſiderijs
tabeſcit Sed ſciendum eſt aliud eē qd̄
aīmus de temptatione carnis patitur
aliud vero cū ꝑ ꝯſenſum delectatōnibꝫ
obligat̄. plerūꝗ̄ eīm cogitatiōe praua
pulſat̄ ſed renitit̄. plerumꝗ̄ aūt cū ꝑ-
uerſum quid ꝯſpicit hoc intra ſemet-
ipſum etiaꝫ ꝑ deſideriū voluit. ⁊ nimi
rum mētem nequaꝗ̄ cogitatio immū
da inquinat cum eam pulſat ſed cum
hāc ſibi per delectationem ſubiugat.
J Hinc etiaꝫ ꝑdicatoꝛ egregius
dr̄ Temptatio vos non apprehendat ni
ſi humana Humana quippe temptatō
eſt. qua plerūꝗ̄ in cogitatione tangi
mur etiam nolentes. ꝗ nonnunꝗ̄ illi
cita ad aīm veniūt. hoc vtiꝗ̄ ex nobis
ipſis ex hūanitatis coꝛruptibilis pon
dere habemus. iaꝫ vero demonica eſt ⁊
non humana temptatio. cū ad hoc ꝙ
carnis coꝛruptibilitas ſuggerit ꝑ con
ſenſum. ſe animus aſtringit. Hinc ite
rum dr̄. Non regnet peccatū in veſtro
moꝛtali coꝛpoꝛe. Peccatum quippe in
moꝛtali coꝛpoꝛe nō eſſe ſed regnare ꝓ-
hibuit ꝗ in carne coꝛruptibili non re
gnare poteſt ſed nō eſſe nō poteſt. Hoc
ꝑpm namꝗ̄ ei de peccato temptari pec
catum eſt. quo ꝗ ꝗ̄diu viuimus pſe-
cte omnimode nō caremus. ſancta pre
dicatio que hoc expellere plene nō po-
tuit ei de noſtri coꝛdis habitaculo re-
gnum tulit. vt appetitus illicitus ⁊ ſi
plerumꝗ̄ bonis noſtris cogitationibꝫ
occulte ſe quaſi fur inſerit ſaltem ſi in
gredit̄ non dominet̄. Hec greg. San
cti namꝗ̄ cū carnis inoꝛdinatos mo-
tus in ſemetipſis ꝯſurgere ſentiūt vi-
riliter reſiſtūt ꝗ temptationū motibꝫ
non ꝯſuetudo ſuccumbere ſed bene re-
gendo reſiſtere nouerunt. De talibus
idē beatus gre. xxvi. moꝛal̄. exponens
illud dictū Reges in ſolio collocat ie
ternū ſic ait Bñ ſci viri reges vocant̄
ꝗ ꝑlati cūctis motibꝫ carnis mō luxu
rie appetitum frenant. modo auaricie
eſtum tꝑant. modo gloꝛiam elationis
inclinant. vel ſuggeſtiones liuoꝛis ob
ruunt. modo ignem furoꝛis extinguūt
Reges ſunt ergo. ꝗ temptationū ſua
rum motibꝫ non ꝯſentiendo ſuccūbe-
re ſed regendo preeſſe nouerūt. ꝗ igi
tur ab hac poteſtate regiminis ad pote
ſtatē tranſeunt retributionis dicat̄ re-
cte Reges in ſolio collocat in eternū
ſemetipſos eīm regendo ad tempus ſa

tigati ſunt. ſed in erectõnis interne ſo
lio ineternū collocant̄. ⁊ eo illic acci
piūt̄ alios digne iudicare. quo hic ne
ſciūt ſibimetipſis nequiter ꝓcere. hec
greg. Unde reſiſtendū eſt in motibꝫ ⁊
cogitationibꝫ prauis. nec eis ꝯſentiē
dum eſt. Nam dñs ad hoc hortat̄ ꝑ yſa
iam dicentē. Auferte malū cogitatio-
num veſtraꝝ ab oculis meis. non dicit
malas cogitatões. ſed malū cogitatio
num. hoc eſt ꝯſenſum prauū iniquuz ⁊
ꝑuerſum. qꝛ quotiens malis cogitatõ
nibꝫ ꝯſentimus ⁊ in eis delectamur to
tiens deū offendimus ⁊ ab ipſo ſepa-
mur. iuxta illud ſapiē. Peruerſe cogi
tationes ſeꝑant a deo. ⁊ dicunt̄ puer-
ſe cogitatões qꝛ peruertunt mentez ho
minis ⁊ deturpant cor eius ⁊ deducūt
eum non ſolū ad turpia verba. veꝝ etiā
ad turpia opera. qꝛ dū voluptas in co-
gitatõe non reprimit̄ in actione dñā-
tur. Unde ſi malis cogitationibꝫ om-
nino carere non valemus. ſaltē eis nõ
ꝯſentiamus. nec eis delectemur. quia
nullus in eo peccat qđ vitare non põt
Unde dicit augu. Non ergo nocet ſen
ſus vbi nõ eſt ꝯſenſus. qꝛ cogitatões
non de re de qua ſurgūt. ſed ex affectu
quem gignunt iudicande ſunt. Nihil
eñi intereſt quale illud ſit qđ cogitat̄.
ſed qualis affectus ex ipſa cogitatõne
ꝯſequatur. qꝛ cogitatio mentē nõ pol
luit vbi delectatio per prauū ꝯſenſum
ꝯſcientiam non corrumpit. Unde di
cit beatus auguſt. Temptatio cui non
ꝯſentitur non eſt peccatū ſed materia
exercende virtutis. Ergo neceſſe ē vt
ꝑ malas cogitatões temptemur. quia
dicit quedā gloſa. Glorioſius eſt non
cõſenſiſſe ꝙ̄ non temptari potuiſſe. ſꝫ
caueamus nobis ⁊ caute ambulemus
ne per ꝯſenſum in temptatõem intre-
mus. ſm̄ qđ dominus nos ammonet
dicens. Vigilate ⁊ orate. ne intretis
in temptationem. **Filius.**

Affecto etiam ſcire occaſiones tē
ptationum per quas oriunt̄ tem
ptationes.

Caplm̄ II. **Pater R**

Scire debes fili
ꝙ magnam occaſionem dant
ipſis temptamētis quinqꝫ ſenſus cor-
poris. inter quos maxime viſus eſt no
ciuus ⁊ periculoſus. qꝛ prima cā con-
cupiſcentie carnalis eſt intuitus ocu-
loꝝ incautus. De hoc dicit yſidorus.
Prima cauſa fornicationis. tela ſunt
oculoꝝ. ſecunda verboꝝ. ſed qui nõ ca
pitur oculis poteſt verbis reſiſtere. qui
etiam delectatõem refrenat libidino-
ſe ſuggeſtionis non tranſit ad ꝯſenſuz
libidinis. ⁊ cito reſiſtit operi qui titil-
lanti ſe non accommodat delectatõni
Durius etiam impugnat̄ qui vſqꝫ ad
ꝯſentiõem temptat̄ ꝙ̄ is qui ſola ſug
geſtione ꝓ ꝯditione carnis temptamē
tis ſollicitat̄. hec yſidorus. Qđ aūt per
quinqꝫ ſenſus ſit introitus vitiorū ad
animā. dicit de hoc beatus ihero. Per
quinqꝫ enim ſenſus quaſi per quaſdaz
feneſtras vitioꝝ ad ipſam eſt introit᷒
Nam ſenſus corpoꝝ ſunt quaſi ſine ra
tione currentes. anima igit̄ in modū
aurige retineat frena currentium. hec
ihero. Anima namqꝫ cū ſit inuiſibilis
reꝝ corporeaꝝ non tangit̄ delectatõne
ſed inherens corpori per ſenſus exteri
ores que foris ſunt reſpicit. in reſpiciē
do ꝯcupiſcit. ⁊ per ꝯſequens etiam nõ
nunqꝫ in peccati delectatõnem cadit.
nam callidus hoſtis humani generis
cū ab effectu operis expellitur ſecreta
cordis per malas cogitatões polluere
molit̄. Qđ beatus gregorius. xxj. mo
ra. tangit ſic dicens. Cum ſit inuiſibi-
lis anima nequaqꝫ corporeaꝝ reruz de
lectatione tangit̄. niſi ꝙ inherēs quaſi

quedam egrediēdi foramina eiuſdem
corporis ſenſus habet. viſus quippe au
ditus. guſtus. odoratus ⁊ tactus quaſi
quedam vie mentis ſunt. quibꝫ foris
veniat. ⁊ ea que foris ſunt ꝯcupiſcat.
ꝑ hos eñ corporis ſenſus quaſi ꝑ fene
ſtras exteriora queqꝫ aīa reſpicit. ⁊ re
ſpiciendo ꝯcupiſcit. Quiſqꝫ vero ꝑ has
corporis feneſtras incaute exterius re
ſpicit plerumqꝫ in delectatōem pecca
ti etiā nolens cadit atqꝫ obligatus deſi
derijs incipit velle qḋ noluit. preceps
quippe aīa dū ante non preuidet. ne in
caute videat qḋ ꝯcupiſcat. cecata po-
ſtea incipit deſiderare qḋ vidit. ne er-
go quedā lubrica in cogitatione verſe
mus. prouidendum nobis eſt qꝛ intue
ri licet nō ꝯcupiſci. vt eñ mūda mēs
in cogitatione ſeruet̃. a laſciuia volup
tatis ſue deprimendi ſunt oculi. quaſi
quidā raptores ad culpā L Vñ no
bis ad cuſtodiendam cordis mūdiciā
exteriorꝫ ſenſuū diſciplina ſeruāda eſt
Nā quantalibet grauitate vigeat. car-
nales tñ ſenſus puerile quidā exteriꝰ
ꝑſtrepunt. ⁊ niſi interioris grauitatis
pudore q̄ſi iuuenilia quodaꝫ frigore re
frenent̃. ad fluxa queqꝫ ⁊ leuia menteꝫ
eneruem trahunt. malū etiam luxurie
aut cogitatione ꝑpetrat̃ ope. callidus
namqꝫ temptator noſter cū ab effectu
opis expellit̃ ſecreta polluere cogitati
onis molit̃. hec grego. Vñ pudicus o
culus quaſi ianitor cordis. qui non per
mittit intrare omne qḋ nocere pt̄ Ecō
uerſo vero impudicus oculus diſcurrit
⁊ ea que nociua ſunt libenter intrare ꝑ
mittit. De hoc dr̄ hug. in libro de clau
ſtro anime Pudicus oculus ianitor eſt
cordis ſedet ad ianuā. nō ꝑmittit in-
trare qḋ noceat. nihil nūciat niſi quod
deceat. quicquid nouerit indecens eſſe
excludit ⁊ eliminat. impudicus vero
querens quod placeat ꝑ oīa diſcurrit.

volentes intrare patit̃ nolētes vo mo
net ⁊ hortat̃. hec hugo M Sed la
borandum eſt cū omni ſtudio vt viſus
retrahat̃ ab oībꝫ. que ꝯcupiſci poſſunt
maxime tñ a ſpē mulierꝫ. ne cor ⁊ ani
mus ex intuitu incaute cōcupiſcentie
gladio ꝯfodiant̃ Unde beatus grego.
xxj. moral̃. ſic dicit Sicut eñ ſepe tem
ptatio per oculos trahit̃. ſic nonnūqꝫ
ꝯcepta intrinſecus oculos cogit deſer
uire. nam plerumqꝫ res quelibet inno
centi mente reſpicit̃. Sed ipo reſpe-
ctu aīmus ꝯcupiſcentie gladio ꝯfodi-
tur. Fit vero recte retributionis cra-
mine. vt qui exteriori negligenter vi
tur. interiori oculo non iniuſte cecetur
Sepe aūt intrinſecus ꝯcupiſcentia do
minat̃ ⁊ illecebrat̃ aīmꝰ aduerſus ſen
ſus corporeos. familiari more tiranni
dis erigit. ſuiſqꝫ voluptatibꝫ oculos
ſeruire ꝯpellit. atqꝫ vt ita dicam fene-
ſtras luminis ad tenebras aperit ceci-
tatis. Unde ſancti viri cū ſiniſtra pul
ſari delectatione ſe ſentiunt. ipa ꝑue
forme ſpēs ad menteꝫ ingredit̃ diſci
pline magiſterio lumina reſtringunt.
ne praue cogitationi viſio lenocinata
famulet̃. que vnqꝫ ſi ſubtiliter cuſto-
diri negligit̃. cogitationis imundicia
ꝓtinus ad operationeꝫ tranſit. neqꝫ eñ
culpa ad opus ꝓdiri ꝑmittit̃ ſi intus
vbi naſcit̃ extinguat̃. Si aūt tempta
tioni in corde naſcenti cū feſtinatione
nō reſiſtit̃. hac eadem qua nutrit̃ mo
ra roborat̃. ⁊ exiſtens foris in opibꝫ
vix vinci preualet. qꝛ intus ipſam mē
brorum dominam mentem captiuam
tenet. hec grego. Unde ⁊ criſoſtomus
Si igit̃ ꝯtinue velis oculos pulcris
faciebus infigere. capieris animo ⁊ ſi
bis vel ter poſſis continere fortaſſis.
non eñ eſt contra humanam naturaꝫ.
qui autem flammam ſemel accendat
viſa muliere. abſente format apud ſe

ymagines turpium actionum a quibꝯ
multotiens ꝓcedit ad opus. De hoc
ſerapion abbas in collatōne patꝝ ſic
dicit. Puritatis ſtudentibꝯ plurimuꝫ
ꝯfert. vt carnaliū paſſionū ipſas ma/
terias ſibi primitus ſubtrahāt. quibꝯ
poteſt vel occaſio vel recordatio earun
dem paſſionū egrotanti adhuc aīe ge
nerari. nam corpori ne ꝯcupiſcentia ī
effectū tempt̄ ꝓrumpere neceſſario
effigies ⁊ materie illiciens ſubtrahen
da eſt. hec ſerapion N Ad has au
tem occaſiōes euadendas maxime va
let fuga ſeculi. qꝛ ꝯuerſari in mundo ⁊
eſſe ſine anime periculo ſatis raruꝫ eſt.
teſte yſidoro qui dicit. Satis raruꝫ eſt
vt quiſquis inter ſeculi voluptates po
ſitus a vitijs maneat illibatus. in qui/
bus ⁊ ſi non cito implicet̄. aliquando
tn̄ attrahat̄. nec eñ poteſt eſſe ſecurus
qui periculo fuerit ꝓximus. hec yſido.
O Notandū eſt etiam de cogita
tionibꝯ illicitis ꝙ cogitatōes peruer/
ſe non ſolum generant̄ ex ſenſibꝯ cor/
poris. verumetiā nonnunꝗ͂ oriunt̄ ex
ſuggeſtionibꝯ dyabolicis vel ꝓpria ne/
gligentia. quocunꝗ͂ tn̄ modo oriunt̄.
ſemp eſt eis reſiſtendū. ⁊ diligenti cu/
ra debet vnuſquiſꝗ͂ cogitatōes ſuas di
ſcernere. ⁊ ad primū motū malas re/
probare. ⁊ bonas approbare ⁊ ſuſcipe
Unde criſoſt. exhortando dicit. Eſt tu
tiſſimū atꝗ͂ perfectiſſimū vt aſſueſcat
animus ſollicitus ſp̄ ⁊ peruigili cuſto/
dia diſcernere cogitatōes ſuas ad pri
mū animi motū approbare vel impro/
bare quid cogitet. vt vel bonas cogita
tiōes alat. vel ſtatim malas extinguat
Hinc naꝗ͂ fons eſt boni vel origo pec
candi. ibi maxime oportet obſeruare
peccatū vbi naſci ſolet. ſtatimꝗ͂ ad pri
mam temptationis al's cogitatōnis fa
ciem ⁊ malū anteꝗ͂ creſcat reſtrīgere
debet dum adhuc eſt in cogitatiōe. hec

criſo. Mēs enim que ſtatim repugnat
illecebroſe cogitationi non cito rapit̄
in ꝑuerſam delectatōnem. Unū richar
dus de ſancto victore. Mens que ſtati
repugnat ⁊ reſtringit illecebroſam co
gitatōem non facile rapit̄ in prauā de
lectatōem ſicut ⁊ culpa que ꝓhibet̄ an
te prauū ꝯſenſum nunꝗ͂ trāſit in actū
Hec richardus. Unde cum aliquis ꝑ
illicitam cogitatōem pulſat̄ non per/
mittat eam in corde ſuo creſcere. ſꝫ vi
riliter reſiſtat ⁊ a domicilio mētis ſue
ſtatim cum ſentit̄ debet reijcere eā Un
de beatus hieronimus. Nolo vt ſinas
cogitatōem creſcere. dum puus eſt ho
ſtis interfice. nequicia elidat̄ in ſemīe
Et yſidorus. Cuꝫ te titillat cogitatio
cum tibi aliquid ſuggerat illicitū. nō
ibi teneas animum. calca ſerpentis ca
put. calca praue cogitationis initium.
eſt eñ periculum in mora. hec yſidorꝰ.
Quia qui cogitationi male in princi/
pio non reſiſtit. facilius poſtmodū ip/
ſa praua cogitatio ad ꝯſenſum peccati
⁊ ad opus peruerſum adducit. Unde
beatus origenes. Duꝫ enim cogitatio
mala in initijs ē facile p̄t abijci a corde
nā ſi freqn̄t iteret̄ ⁊ diu ꝑmaneat ad/
ducit animā ſine dubio ad ꝯſenſum. ⁊
poſt ꝯſenſum intra cor ſuum ꝯfirmatū
certuꝫ eſt qꝛ ad peccati tendat effectū
dū in initijs eſt ⁊ puſilla ergo capi de/
bet ⁊ abijci. ne ſi adulta fuerit ⁊ inuete/
rata iam non poſſit expelli. hec origeñ
P Et notandū ꝙ in illa ſolūmō
cogitatione que ſuggeſtionibꝯ prauis
ꝯſentit eſt peccatum. nam ꝑuerſa cor/
da non ſolum peccato ꝯſentiunt. ſed ⁊
facto ſi occurreret oportunitas perfice
re illicitum ꝯcupiſcunt. ⁊ tales iaꝫ rei
de crimīe in ꝯſpectu ſui ꝯditoris tenē
tur. Unde beatus hieronimus. In illa
tm̄ cogitatione peccatuꝫ eſt que ſugge
ſtionibꝯ ꝯſenſum dedit. que malū ſuū

blande fouet. que in factum geſſit irrũ pere. huius cogitatio etiã ſi aliquo caſu impedita non impleat voluntatẽ. nihilominus actione criminis ↄdemnatur a dño. Dicit etiã beatus greg. Cũ reproboꝝ mentibꝰ occaſio ꝑpetrandi peccata deeſt. deſiderioꝝ cogitationes eoꝝ cordibꝰ nullatenus deſunt. ⁊ cum diabolũ nõ ſemꝑ ſequunt̃ in oꝑe ſemper tñ ſe illi obligant in cogitatõe. hec grego. Et q̃uis preuenire prauis cogitationibꝰ non ſit in noſtro arbitrio. tñ delectari in ipſis cuz deliberatione ⁊ ↄſentire ad nrãz ptinet volũtatẽ. Qḋ ꝓbat yſidorus ſic dicens. Non eſt arbitrij noſtri cogitationis praue ſuggeſtionibꝰ ꝑueniri. iacere aũt in aĩmo cogitationem. noſtre attinet voluntati. illḋ ergo ad culpam non redigit̃. iſtud enĩ culpe imputet̃. nam cogitationes illicitas occurrere demonũ eſt cogitationibꝰ oblectari ꝑuerſis nr̃m eſt. Vñ dei ſeruus iudicio timoris dei eoꝝ tẽptamenta a ſeipſo reijcit boniſq; ↄtra obiectis cogitationibꝰ turpibꝰ a ſe repellit. ideoq; ſi prius praue cogitationi reſiſtamus. in lapſum oꝑis non incurrimus. hec yſido. ¶ Cõſiderandũ aũt nũc eſt ꝙ cogitationũ principia ex tribꝰ ꝓcedunt videlicet ex deo ex diabolo ⁊ ex nobis Ex deo quidẽ ſunt ſpiritusſancti cũ illuſtratione nos viſitare dignat̃ erigens nos ad ſublimiorẽ ꝑfectum ⁊ in quibꝰ vel minus acquiſiuimus vel deſidioſe agentes ſeꝑati ſumus ſaluberrima ↄpunctione caſtigat vel reſerat nobis celeſtia ſacramẽta ⁊ ꝓpoſitum noſtrum ad meliores actus voluntatẽq; ↄuertit. Ex diabolo vero naſcit̃ cogitationũ ſeries cũ ſubuertere noſtram vitioꝝ delectatione q̃z etiã occultis conatur inſidijs. ſubtiliſſima calliditate mala pro bonis fraudulenter oſtentãs. ⁊ transfigurans ſe nobis in angelum lucis Ex nobis autem oriuntur cum eorum que gerimus vel geſſimus vel audiuimus naturaliter recordamur. De quibꝰ dauid dicit. Dominus cognouit cogitationes hominum quando vane ſunt. hanc igitur tripartitam rationez oportet nos obſeruare ⁊ vniuerſas cogitationes que mergũt in corde noſtro ſagaci diſcretione diſcutere. origines eorum ⁊ cauſas auctoreſq; primitus indagantes. vt quales eis nos ꝑbere debemus ex illorum merito qui eas ſuggerunt deſiderare poſſimus. Et notandum ꝙ omnipotens deus per ſpm̃ſanctum ſuggerit nobis bona ⁊ ſancta. Unde ipſe dominus in euangelio dicit. Paraliticus aũt ſpiritusſanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit oĩa ⁊ ſuggeret vobis omnia videlicet que ptinent ad ſalutem. Nam vnctio dulcis eius gratie docet nos de omnibus. que ſalubria iuſta ⁊ ſancta ſunt Malignus aũt ſpiritus guſtum ſue praue dulcedinis ꝑuerſis hoĩbꝰ propinat. eos ad diuerſa vitia ⁊ peccata inſtigando. De hoc dicit beatus gregorius. xv. moral. Diabolus guſtum ſue dulcedinis. alijs per ſuperbiã. alijs per auaritiam. alijs per inuidiam. alijs per fallaciaz. alijs per luxuriam porrigit ⁊ ad quanta vitiorum genera ꝑtrahit quaſi dulcedinis ſue potus propinat. nam aliquid in mente ſuperbum perſuadet. fit dulce quod dr̃ quia videri prelatus ceteris homo ꝑuerſus appetit. duz menti auaricia infundit̃. fit dulce qḋ loquit̃ quia per habundantiam neceſſitas vitatur. duz aliquid de inuidia ſuggerit fit dulce quod dr̃. quia ꝑuerſa mens dum alterum decreſcere viderit ſeminorem minime videri putat. Cum aliquid de fallacia perſuadet. fit dulce qḋ ſuggerit. quia eo ipſo quo ceteros fallit

ꝓdeſſe ſibi videtur. Cum luxuriam de
ceptementi loquit̃ fit dulce qđ ſuadet
q2 in voluptate animū reſoluit. Quot
ergo vitia carnalium cordib9 infundit
quaſi tot potus ſue dulcedinis eis por-
rigit. quā tñ dulcedinē non recipiunt
niſi illi qui preſentib9 voluptatibus de
diti ad ꝑpetuū luctum trahunt̃. illos
enim ſolummō ſuis delectationib9 pa
ſcit. quos quotidianis lapſib9 ad gemi
tum pellit. hec gregori9. ℞ Debe
mus etiam diligenter attendere cū im
petus cogitationum al's delectationuȝ
in mēte ſuſtinemus. quales ſint hmōi
impetus. vtrꝫ ex carne vel ſpū ꝓcedant
Nam in electis eſt impetus ſpūs. In
reprobis vero impetus carnis. De quo
duplici impetu beatus gre. ſup ezechi
elē exponens illud. Ubi erat ſpūs im-
petus illic gradiebantur. ſic dī. In ele
ctis ⁊ reprobis diuerſi quippe ſunt im
petus carnis. ad odiū. ad elatōem. ad
immundiciā. ad rapinā. ad exteriorē
gloriam. ad crudelitatē. ad perfidiaȝ.
ad deſpatōem. ad iram. ad iurgia. ad
voluptates animi impellūt. Impetus
vero ſpūs eſt qui ad caritatē. ad humi
litatem. ad ꝯtinentiam. ad largitateȝ
miſcđie. ad interiorem ꝑfectū. ad pie
tatis opera. ad eternorꝫ fidem. ad ſpem
ſequentis gaudij. ad patiam. ad ꝯſer-
uatōeȝ vite immortalis. ad lacrimas
pertrahit. Unde neceſſe eſt vt magna
ſemꝑ cura ꝯſiderare debeamus in om-
ni qđ agimus qui nos impetus ducat.
vtrꝫ noſtra cogitatio per impetum car
nis an per impetum ſpūs impellat̃. A-
mare etenī terrena. tp̄alia eternis pre-
ponere. exteriora bona nō ad vſum ne
ceſſarium habere ſed ad voluptatē con
cupiſc. vltionem inimico querere. de e-
muli caſu viſo gaudere ī petus carnis
eſt. At ꝯtra amare celeſtia. cōtemnere
terrena. non ad fructū voluptatis tran
ſitoria ſed ad vſum neceſſitatis quere-
re. de inimici morte tribulari impetus
ſpūs eſt. Et q2 perfecti quiqꝫ in iſtis ſe
virtutib9 exercent. recte nunc de ſan-
ctis animab9 dī. vbi erat impetus ſpi-
ritus illic gradiebant̃. hec greg. ℞
Et notandū ꝙ quanto quiſqꝫ plus
carnalia ⁊ temꝑalia delectamenta ap
petit. tanto maiores cogitationū illici
tarꝫ tumultus ī corde ſuo ſuſtinet. Sā
cti vero viri nihil horꝫ que in mūdo ſunt
appetunt. nullis in corde cogitationuȝ
inordinatarꝫ tumultib9 premunt̃. De
hoc beatus greg. iiij. moral. exponens
illud Qui edificant ſolitudines ſic ait
Omnes enī qui vel illicita appetūt vel
in hoc mundo videri volunt denſis co-
gitationū tumultib9 in corde ꝯprimū
tur. dumqꝫ deſideriorꝫ turbas intra ſe
excitant. ꝓſtratam mentē pede miſe-
re frequentationis calcāt. Alius nāqꝫ
ſe luxurie ſubdidit. atqꝫ ante mentis
oculos ſcemata turpiū perpetrationū
fingit. ⁊ cum effectus non tribuit̃ ope
ris. hoc crebrius agit̃ intentōe. cogita
tione voluptatis perfectio querit̃ ⁊ ſol
licitus animus excecatus occaſionem
nequiſſime expletionis rimat̃. Mens
itaqꝫ hec quaſi quendam populum pa
titur que inſolenti cogitationū tumul
tu vaſtatur. Alius ire ſe dominio ſtra-
uit ⁊ quid in corde niſi iurgia ⁊ que de
ſunt peragit. hic ſepe preſentes nō vi-
det. abſentib9 ꝯtradicit. intra ſemetip
ſum ꝯtumelias ꝓfert ⁊ recipit. recep-
tis autem durius reſpondet. ⁊ cū qui
obuiet nullus aſſit magnis clamorib9
rixas in corde ꝯponit. Turbam itaqꝫ
hic intus ſuſtinet quem pondus vehe-
mens in flamma cogitationis premit.
Alius iuri ſe auaricie tradidit. ⁊ faſti
diens ꝓpria aliena ꝯcupiſcit. hic ple-
rumqꝫ ꝯcupita adipiſci non valēs. di
em quidē in ocium. noctem vero in co

gitationem verſat corpꝰ ab vtili ope q2
fatigat illicita cogitatione. ꝯſilia mul
tiplicat. puenire a concupita ſatagit.
ad que obtinenda quoſdam ſecretiſſi-
mos cauſarū meatus querit. Et q̄uis
nihil de concupita re recepit. habet tñ
in corde iam fructū concupiſcentie la
borem rixe. graui itaqꝫ populo premi-
tur. qui inueſtigantis auaricie tumul-
tu vaſtat. Alius ſe tirannidi ſuperbie
ſubijcit ⁊ cor miſerum dum ꝯtra homi
nes erigit vitio ſubſternit honoꝝ ſub
limiū infulas apperit. exaltari ſucceſſi
bus exquirit totumqꝫ qđ eſſe deſiderat
ſibi apud ſemetipſuꝫ in cogitationibꝰ
depingit. iaꝫ ſibi parare obſequia ſub
ditorū videt. iam ceteris eminet. iam
alijs mala irrogat. alijs qui irrogaue-
rint repenſat. iā ſemetipſum ſtipatus
cuneis ad publicum procedit. iaꝫ qui
bus obſequijs fulciat ꝯcupiſcit. Qui
igitur tot fantaſmata cordi imprimit
quid iſte aliud q̄ ſomnium vigilans
videt. q2 ergo reꝝ cauſas fingit nimi-
rum ſi iſte intrinſecus natas ex deſide
rijs turbas portat. Ac contra ſancti vi
ri qui nihil huius mundi appetunt nul
lis ꝓculdubio tumultibꝰ in corde pre
munt. Oēs quippe inordinatos deſi-
derioꝝ motus a cubiculo cordis manu
ſancte deſiderationis eijciunt ⁊ q2 tran
ſitoria cūcta deſpiciunt ex his naſcen-
tes cogitationū moleſtias non patiun
tur. ſolā namqꝫ eternam patriaꝫ appe
tunt ⁊ q2 huius mundi bona non dili-
gunt magna etiam tranquillitate pfi-
ciunt. Unde recte dr. Qui edificāt ſi
bi ſolitudines. Solitudines quippe
edificare eſt a ſecreto cordis terrenoꝝ
tumultus expellere ⁊ vna intentione e-
terne patrie in amore intime quietis
anhelare. an non cūctas cogitationuꝫ
tumultus expulerat. qui dicebat vnaꝫ
petij a dño hanc requiram. A tumultu
enī rerum tꝑalium magnum quoddaꝫ
ſeceſſum petierat. quietam menteꝫ. in
qua tāto purius deū cerneret q̄to hūc
atqꝫ ſe ſolum inueniret. hec greg.
Sciendum etiā ꝙ antiquus hoſtis tri
bus modis bona noſtra inſequit̃ inte
tionem noſtrā ⁊ cogitationes pollu en
do vt rectū opus qđ gerimus corā con
ſpectu ſummi iudicis viciet̃. aliqñ ei
in inchoatione boni opis ꝓpoſitum ⁊
intentionē noſtrā molit̃ maculare. va
nam gloriam nobis ſuggerendo. ſi aūt
non pfecerit tunc in ipſa actione boni
opis ſtulticiā huius vane glorie ſolet
cordibꝰ noſtris ingerere. vt poſſit illa
viciare. ſi aūt nō ꝑualuerit tunc opus
bonū circa finem actionis laborat ſup
plantare Iſta ꝯmemorat beatus greg.
.j. moral. exponens illud iob. Ne for
te peccauerint mei ⁊c. ſic dicens. Filij
in cordibꝰ maledicunt cū recta noſtra
opa non rectis noſtris cogitationibꝰ
ꝓdiunt. cū bona in apto exeunt. Sed
etiā innoxia in occultis moliunt̃. Deo
quippe maledicunt etiam ipē mentes
noſtre ſi de ſe exiſtimāt habere qđ ſunt
deo maledicunt cum ſe ab illo accepiſ
ſe vires intelligunt. ſed tamen pro mu
neribus propriam laudem querunt.
Sciendum vero eſt ꝙ bona noſtra an
tiquus hoſtis tribus modis inſequit̃
vt videlicet hoc quod rectum coram
hominibus agitur. in interni iudicis
conſpectu vicietur. Aliquando namqꝫ
in bono opere intentionem polluit. vt
omne quod in actione ſequit̃ eum. pu
rum mundumqꝫ nō exeat quo hoc ab
origine perturbat. Aliquando vero in
tentionem boni operis viciare nō pre
ualet. ſed in ipſa actione ſe quaſi in iti
nere ponit vt cū per propoſitū mentis
ſecurior quiſqꝫ ingredit̃ ſubiuncto la
tenter vitio quaſi ex inſidijs perima
tur. Aliquando vero nec intentionem

vitiat. nec in itinere ſupplantat. ſed o-
pus bonum in fine actionis illaqueat.
quantoq̃ vel domo cordis vel ab itine
re ope longius ſe receſſiſſe ſimulat. tã
to ad decipiendū bone actionis termi
nū aſtutius expectat. ⁊ quo ĩcautū quē
q̃ quaſi recedendo reddiderit. eo illo
repentino nōnunq̃ vulnere durius in
ſanabiliusq̃ tranſfigit. intentōem ꝗp
pe in bono ope polluit. q2 cū facilia ad
decipiendū corda hoĩm ꝯſpicit eoꝝ de
ſiderijs auram tranſitorij fauoris appo
nit. vt in his que recta faciunt ad appe
tenda yma fortitudine intentōnis in-
clinent. Unde recte de vnaquaq̃ aīa
laqueo miſere intentōnis capta per ꝓ-
phetam dr̄. Facti ſunt hoſtes eius in ca
pite. Ac ſi aperte diceret. Cū bona in
tentōe ſumit hinc aduerſantes vel ſpi
ritus ab ip̄o cogitatōnis exordio prin
cipant. tantoq̃ eã plenius poſſident.
quanto per initiū dn̄antes tenent. Cū
vero intentōem vitiare non preualēt.
in via poſitos laqueos tegit. vt ĩ eo qđ
bene agit cor ex latere inuitium dirue
tur. quatenus qđ inchoans aliter ꝓpo-
ſuerat in actōe longe aliter q̃ ceperat
ꝑcurrat. ſepe eī dum bono operi laus
humana obuiat. mentē operantis im-
mutat. que q̃uis queſita non fuerit tñ
oblata delectat. cuius delectatōe dum
mens bene opantis reſoluit ab oī intē
tionis intime vigore diſſipat. Cum ve
ro antiquus hoſtis neq̃ in exordio in-
tentōnis ferit. neq̃ in itinere actionis
intercipit duriores in fine laqueos tē
dit. qđ tanto nequius obſidet. quanto
ſolū ſibi remanſiſſe ad decipiendū vi-
det. Hos nãq̃ fini ſuo oppoſitos ꝓple
ta laqueos ꝯſpexerat cū dicebat. Ipſi
calcaneū meu3 obſeruabunt. q2 enī in
calcaneo finis eſt corporis quid ꝑ hūc
niſi terminus ſignat actionis. Un̄ ⁊ ei
dem ſerpenti dr̄. Ipſa tuu3 obſeruabit

caput ⁊ tu eius calcaneū. Caput quip
pe ſerpentis obſeruare eſt initia ſugge
ſtionis eius aſpicere. ⁊ manu ſollicite
ꝯſiderationis a cordis aditu funditus
extirpare. Qui tñ cū ab initio deꝑhen
dit ꝑcutere calcaneū molit. q2 etſi ſug
geſtione prima intentōem nō ꝑcutit.
decipere in fine ꝯtendit. ſi aūt ſemel cor
in intentōe etiã corrumpit ſequentis
actionis medietas ⁊ termin⁹ ab hoſte
callido ſecure poſſidet. qm̄ totã ſibi ar
borē fructus ferre ꝯſpicit quã veniente
radice vitiauit. Tota itaq̃ virtute ꝓſpi-
ciendus eſt fluuius opis ſi purus ema-
nat ex fonte cogitatōnis oī cura ſeruã
dus eſt a malicie puluere ocul⁹ cordis
ne hoc qđ rectū in opatione hoīb9 oſtē
tat. ꝑ vitiū praue opationis interrogat.
Cauendū itaq̃ eſt ne bona nr̄a pauca
ſint. curandū ne indiſcuſſa ne aut pau
ca agentes inueniamur ſteriles. aut in
diſcuſſa relinquētes vecordes. hec gre.
¶ Sed ⁊ hoc cū diligētia eſt ꝯſide-
randū ꝙ antiquus hoſtis culpas ãn ꝑ
petratas ⁊ iã per pn̄iam ⁊ dei mīam de
letas ãn oculos mentis reuocat ⁊ cogi
tatōe illicita nolentes pulſat. ⁊ quem
ope ꝑuerſo non p̄t maculare. laborat
vt per cogitationes prauas valeat cor
eius inquinare. ſed idcirco homo non
nunq̃ iſta patit. q2 in quibuſdã terre-
nis actib9 q̃uis licitis libēter occupat
vel ocio torpeſcit infructūoſo. ꝑ qđ dat
occaſionē dyabolo ſeip̄m temptandi.
De hoc beatus greg. ix. mora. ſic dicit
Sciendū eſt ꝙ in quibuſda3 factis ⁊
certi de venia reddimur. ⁊ poſt ꝑpetra
tas culpas ad abſolutōnis nr̄e fiduciã
correptione ⁊ penitentia ſubſequēte ro
boramur. ꝑpetrate tñ noſtre nequicie
adhuc memoria tangimur. ⁊ cogitati
one illicita auerſi nolenteſq̃ pulſamꝰ.
Unde per iob dicit. Si peccaui ad ho
ram pepercisti mihi. cur ab iniquitate

mea mundū me eſſe nō pateris Ad ho
ram dn̄s pctm̄ pcit᷒ cū reatū culpe con
ceſſis ꝓtinus fletibꝫ diluit ſed ab ini-
quitate noſtra mūdos nos eſſe nō pati
tur qꝛ volentes quidē culpas fecimus
ſed nonnūqꝫ nolentes eius memoriaꝫ
cū delectatōne toleramus. ſepe em̄ hoc
qđ a ꝯſpectu iudicis iā fletu interueni
ente deletū eſt ad animum redit. ⁊ de
uicta culpa ad delectationem rurſus
inſerpere nitit̃ ita qđ prius egit in cor
pore. hoc importuna cogitatione poſt-
modū verſat in mente. Quod caute il
le ſpiritalis atletha nouerat qui dice-
bat Putruerūt ⁊ corrupte ſunt cicatri
ces mee a facie inſipientie mee. quid
nāqꝫ cicatrices niſi ſanitates ſunt vul
nerū laxatas itaqꝫ nequicias ad dele-
ctationū memoriam redire ꝯſpexerat
q̄ cicatrices deflebat. Cicatrices quip
pe putreſcere eſt ſanata iaꝫ petōꝝ vul
nera rurſus in tēptatione ſerpere. atqꝫ
ex eoꝝ ſuggeſtionibꝫ poſt ſupradictam
curē penitentie ferorē culpe ⁊ iterū do
lorē ſentire. qꝛ viꝫ in ſe ⁊ nil foras in
ope agit̃. ⁊ ſola intus cogitatione pec
cat̃ diſtrictoqꝫ ſe mens reatu obligat.
niſi hoc ſollicitus lamentis tergat. Sꝫ
inter hec ſciendū ꝙ idcirco nōnunqꝫ
impulſu illicite cogitationis affligim̄
qꝛ in q̄buſdā terrene ꝯuerſationis acti
bus q̄uis licitis libenter occupamur.
cūqꝫ vel in minimis terrena actio p de
ſideriū tangit̃ creſcente ꝯtra nos anti
qui hoſtis fortitudine mēs nr̄a nō mi-
nima importunitate temptationis in-
quinat̃. Vn̄ etiā ⁊ ſacerdos legis mē-
bra hoſtie per fruſta cōcidit caput atqꝫ
ea que erga iecur ſunt ⁊ iubent̃ ignibꝫ
cremare. pedes vero atqꝫ inteſtina ho-
ſtie prius aqua diluere. nos quippe ip
ſos deo ſacrificiū offerrimus cū vitam
noſtrā cultui diuino dedicamus. qui
membra hoſtie ꝑ fruſta ꝯciſa ſuper ig-
nem ponimus. cum vite noſtre opa vite
turibꝫ diſtinguentes immolamus ca-
put atqꝫ ea que iuxta iecur ꝯtinent̃ in
cendimus cū in ſenſu noſtro quotidie
omne corpus regit̃. atqꝫ in occultis de
ſiderijs flamma diui amoris ardemus
Et tn̄ precipit̃ vt pedes atqꝫ inteſtina
hodie lauent̃. pedibꝫ namqꝫ terra tan-
git̃. Inteſtinis vero ſtercora geſtantur
qꝛ plerūqꝫ iam ex deſiderio in eternita
te ſuccendimur. iam tanto deuotionis
ſenſu. ad appetitū noſtre mortificatio-
nis inhiamus. Sed qꝛ adhuc terrenū
pre infirmitate aliquid agimus. non-
nulla etiā que iam ſubegimus illicita
in corde toleramus Cumqꝫ cogitatio
nes noſtras immunda temptatio inq̄
nat. quid aliud q̄ꝫ inteſtina hoſtie ſter-
cus portant Sed vt ꝯburi debeant la
uent̃. qꝛ nimiꝝ neceſſe eſt. vt immun-
das cogitationes timoris fletus dilu-
at. quas in acceptione ſacrificij ſuper
nus amor incendat Et quicquid mē
vel de experto certamine vel de ꝯuerſa-
tionis priſtine memoria patit̃ lauetur
vt tanto ſuauius in conſpectu ſummi
inſpectoris ardeat. q̄ꝫto cū ei aſſiſtere
ceperit. nihil terrenum ſecum nihil lu
bricum in ara ſue orationis imponit.
Sepe aūt ita mens in culpe recordati-
one concutitur. vt ad perpetrationem
illius longe grauius q̄ꝫ prius capta fu
erat vrgeatur ⁊ deprehenſa trepidat. ſe
qꝫ ipſam varijs motibus impulſa per
turbat. nec quidem vt vincat̃ tempta
tionibꝫ metuit ſed reſiſtens hoc ipſum
qđ longe laboris certamine affligitur
perhorreſcit. hec greg. X Dicit ⁊
de eodē idem gregorius Ocioſe men
ti ſpūs maligni prauas cogitatōes in
fundūt. vt ſi quieſcat ab ope. nō quieſ
cat a mala cogitatione. Antiquus eni
hoſtis mox vt ocioſam mentem inue-
nerit ad eā ſub quibuſdaꝫ occaſionibꝫ

venit. vt ei quedã de preteritis geſtis ad memoriã reducat. audita quondã indecēter verba reſonat ⁊ ſi qua dudū acta ſunt turpiter eorꝝ ſpēs cordis oculis preſentat. ⁊ quem de preſentibus non poteſt violare. de malis trāſactis polluit. vt deceptam mentem ſic in delectatōem inducat. vnde ſe iam diu ꝑ pñiam afflixerat. hec greg. Notandum etiam ꝙ antiquus hoſtis fideles animos nonnunq̄ʒ temptare ceſſat. ⁊ ad tps ab ipſis recedit. non vt malicie ſue ⁊ temptatōnibꝰ finem prebeat. ſed quos iam quietos ⁊ ſecuros ab impugnationibꝰ reddiderat inopinate rediens validius temptet. Qui vero ſic inopinate ⁊ fortiter temptat̄ fragilitatē ſuam ⁊ ꝙ in breui ſit moriturus attendat. ⁊ talibꝰ temptamētis fortiter reſiſtat. Qđ beatus grego. iij. morali. ſic ꝯmemorat dicens Sepe antiquus hoſtis poſtq̄ʒ menti noſtre temptationū certamen. inflixit. ab ipſo ſuo certamine ad tempus recedit. nō vt illate malicie ſue finē prebeat. ſed vt corda que per quietem ſecura reddiderat. repēte rediens facilius inopinatus irrūpat. Hinc eſt ꝙ ad temptandū beatum iob iterū redit eiuſq̄ʒ cruciatus expetit quē tñ ei ſuperna pietas retinendo ꝯcedit dicens. Ecce in manu tua eſt verūtñ animā illius ſerua. Sic quippe nos deſerit vt cuſtodiat. ſic cuſtodit vt tñ permiſſo temptationis articulo ſtatū nobis noſtre infirmitatis oſtendat. Qui mox a facie domini exit. atq̄ʒ a planta pedis vſq̄ʒ ad verticem acceptum feriendo vulnerauit. q2 nimirū cum licentiam percipit a minimis incipiens atq̄ʒ vſq̄ʒ ad maiora ꝑueniens quaſi omne corpus menti illatis temptationibꝰ lacerando tranſfigit. ſed tñ etiam ad animam feriendo non peruenit. q2 cūctis cogitationibꝰ interiora inter ipſa vulnera delectationū que ſuſcipit arcbā ꝓpoſiti reſiſtit intentio. ⁊ q̄ʒuis delcātio mentem mordeat deliberatōem tñ ſancte rectitudīs vſq̄ʒ ad ꝯſenſus mollicie non inflectit. debemus tñ ꝑ aſperitatem pñie ipſa vulnera delectationū tergere ⁊ cenſura diſcretionis rigide ſi quid fluxū emanat in cogitatōne mundare. Unde bene mox ſubdit̄. qui teſta ſaniē radebat. Quid eñ per teſtā niſi vigor diſcretionis. quid per ſaniē niſi fluxus illicite cogitatōnis accipit̄. Percuſſi ergo teſta ſaniē radimus cū poſt pollutōem cogitatōnis illicite noſmetipſos aſpere ꝯdiudicando mundamus. Pōt etiam intelligi teſta fragilitas nr̄e mortalitatis. Teſta eñ ſaniē mundare eſt mortalitatis curſum fragilitatēq̄ʒ penſare ⁊ putredinē miſere delectationis abſtergere. nā cū quiſq̄ʒ ꝯſiderat q̄ʒ citius ad puluerem redeat feſtine ſupat hoc qđ de carne ſe intus turpiter impugnat. Cū ergo ex temptatiōe praua menti cogitatio influxit. quaſi ex vulnere ſanies decurrit. ſed citius ſanies tergit̄ ſi in ꝯſideratōne nr̄a fragilitas quaſi in manu teſta teneat̄. neq̄ʒ eñ ꝑuipendenda ſunt. que q̄ʒuis vſq̄ʒ ad effectū non pertrahunt. tñ illicite in nr̄a mente verſant̄. ſed perfecta mens ſolerter inuigilat vt nō ſolū peruerſa agere renuat. ſed oē etiā qđ in ſe per cogitatōes turpiter loquit̄ tergat. hec greg.

¶ Notandū etiā ſcḋm dictū beati berñ. in epl'a ad carthuenſ. ꝙ ille qui redit ad ꝯſciam ſuam. inuenit ibi de ꝯcupiſcentia vel graues corroſiones. vel ſuaues delectationes. ⁊ inde multiplicat cogitationes. Qui vero iā cōcupiſcentiam ſuam aliquantulum vicit. q̄ʒdiu tamen veri boni maior ꝯcupiſcentia vel maior delectatō mentem eius non obtinuerit cum exoſa quadā voluptate geſtorum. viſorum. audito-

rum patiť ymaginationes. Unde ⁊ in
vtraqꝫ lumbi implenť illuſionibꝫ dele
ctationū. ⁊ ad cogitanda ſpūalia ꝟ di
uina lumen oculoꝝ ſuoꝝ ⁊ ipm̄ nō eſt
ſecū. cū qui impugnat ꝯtra ꝯcupiſcen
tias moleſtias patiť. q₂ vincere nō p̄/
ualet adhuc ad pfectum affectiones.
Qui ꝟo iam ad libertatem aſpirat ex/
cutere a ſe nō p̄t affectiones ymagina
tionū ⁊ noxias vel occupatorias ⁊ oci
oſas. que exinde paſſim oriūť cogita
tiones ⁊ pſalmodie ⁊ ceteroꝝ exerci/
tioꝝ ſpūaliū in corde ſerui dei etiā no
lentis ⁊ reluctātis ymaginatōnes vol
uunť. ⁊ fantaſmata cogitationū ꝟſan
tur a quibꝫ velut auibꝫ immūdis inſi/
diantibꝫ ⁊ circūuolantibꝫ ſacrificium
deuotionis. vel oīno rapiť de manu te
nentis. vel ſepe polluiť oratio offeren
tis. hec bern̄. B Sciendū etiā ꝓut
dr̄ beda in quadā omelia. ꝙ triplex eſt
modus cogitationum. nequaqꝫ vnus
eaꝝ eſt ſuſtinendus que deliberatione
ꝓpoſita peccandi mentem ꝯtaminant.
Alius eaꝝ que delectatione quidē pert̄
mentē ꝑturbant nec tn̄ hanc ad ꝯſen/
ſum ptrahūt peccandi. Tercius earū
que naturali motu mentē ꝑcurrentes
nō tn̄ hanc ad patrāda vitia alliciunt
quā a bonis que cogitare debuit īpedi
unt. Veluti eſt cū fantaſmata reꝝ que
aliqn̄ ſuperuacue geſta vel dicta noui/
mus ad memoriā reducimus. quarū
crebra retractio quaſi importuna muſ
caꝝ improbitas oculos cordis circū/
uolat ac ſpūalem eius aciē inquietare
magis qꝫ excecare ꝯſueuit A cūctis aūt
his cogitationū generibꝫ monet nos
caſtigari Salomon cū dixit. Omni
cuſtodia ſerua cor tuū. qm̄ ex ipſo vita
ꝓcedit. Cuius monita ſequentes aga
mus ſolliciti. vt ſiquidē ꝯſenſu ꝑpetrā
di facinoris in aīo deliquimus. cito
hoc cōfeſſione ⁊ dignis penitentie fru
ctibꝫ abſtergamus Si delectationem
peccādi nos tēptari ſenſerimus. noxi
am delectationē crebris p̄cibꝫ ac lacri
mis amaritudinis perpetue recordati
one pellamus ⁊ ſi nos ſolos ad hāc p
pulſandam ſufficere non poſſe videri
mus. fratres queramus auxilio. vt quod
noſtris viribꝫ nequiuimus. illoꝝ con
ſilio intermiſſo ſumamus. Sed q₂ ſuꝑ
uacuis cogitationibꝫ ad integrum ca
rere non valemus. has in quantū poſ
ſumus immiſſione bonarum cogitati
onū ⁊ maxime frequēti ſcripturarum
meditatōne fugemus. hec beda Et ſm̄
caſſiani. Incipiamus bonas cogitati
ones diligere ⁊ ſtatim ab alijs que ma
le ſunt nos dominus dignabiť liberare
C Notandum etiam ꝙ non pul
ſari vel temptari cogitationibꝫ noxijs
⁊ inutilibus impoſſibile eſt. q₂ ſicut or
tus earum non dependet a nobis. ita
etiam reprobatio vel electio hmōi co
gitationū conſiſtit in nobis Unde in
ſiſtendū ē nobis lectioni orōni ⁊ alijs
ſpiritualibus remedijs. vt per talia re
media facilius poſſimus inordinatis
cogitationibꝫ reſiſtere ⁊ eas a nobis a
monere. De hoc moiſes abbas in pri
ma ſua collatione ſic dr̄ Mentem qui
dem non interpellari cogitationibus
impoſſibile eſt. ſuſcipe vero eas vel re
ſpuere omni ſtudēti poſſibile eſt. Quē
admodum igitur ortus earum nō om/
nimode pendet a nobis ita reprobatio
vel electio conſiſtit in nobis. nec tamē
ex eo ꝙ diximus impoſſibile eſſe. men
tem cogitationibꝫ non adiri. vel incre
pare ſibi ſed illis ſpiritibus tribuendū
eſt. qui nobis eas ingerere nituntur. a/
lioquin nec liberum in homine mane/
ret arbitrium nec in nobis ſtaret no/
ſtre correctionis induſtria. ſed eſt in/
qꝫ noſtrum magna ex parte vt ſcilicet
cogitationum qualitas emendetur ⁊

vel ſancte ac ſpiritales in cordibꝫ no-
ſtris vel terrene carnaleſqꝫ ꝯcreſcant.
ideo nāqꝫ frequens lectio ⁊ iugis ad-
hibet̄ meditatio ſcripturaꝝ vt exinde
nobis ſpiritalis memorie prebeat̄ oc-
caſio. idcirco fit decantatio frequens
pſalmoꝝ vt aſſidua nobis ꝯpunctō ex
inde miniſtret̄. idcirco vigiliaꝝ. ieiu-
nioꝝqꝫ ſedulitas adhibet̄. vt extenua-
ta mens nō terrena ſapiat ſed celeſtia
ꝯtemplet̄. quibꝫ rurſum negligentia
repente ceſſantibꝫ neceſſe eſt vitioꝝ
mens ſqualore ꝯcreta in carnalē par
tem mox inclinet̄ ⁊ corruat. qꝺ exerci
tium cordis non incōgrue molarū ſi-
militudini ꝯparat̄. quam meatus aq̄
rum preceps impetu rotante ꝓuoluit.
que nullatenus quidē poſſunt ceſſare
ab opere ſuo aquaꝝ impulſibꝫ circum
acto. in eius vero qui preeſt ſitū eſt po-
teſtate. vtꝝ nam triticū molit an orde-
um loliumue cōminui. illud quippe p
culdubio ꝯmolendū qꝺ ingeſtū ab il-
lo fuerit. cui operis illius cura ꝯmiſſa
eſt. Ita igit̄ mens ⁊ ꝓuite pñtis incur
ſus vndiqꝫ ingruentibꝫ temptationū
torrentibꝫ circūacta vacua quidē cogi
tationū eſtibꝫ eſſe non poterit. quales
vero vel admittere vel parare ſibi debe-
at ſtudij ac diligentie ſue ꝓuidebit in-
duſtria. Si enī vt diximus ad ſanctaꝝ
ſcripturaꝝ meditatōem iugiter recur-
ramus. ⁊ memoriā noſtram ad recor-
datōem ſpūalium reꝝ ⁊ deſiderium ꝑ
fectionis ſpemqꝫ future beatitudīs eri
gamus. neceſſe eſt vt orte cogitatōes
exinde ſpiritales in his que meditati
ſumus mentē faciant immorari. Sin
vero deſidia vel negligentia ſupati. vi
tijs ⁊ ocioſis cōfabulationibꝫ occupe-
mur. ſeu curis mundanis ⁊ ſuperfluis
ſollicitudinibꝫ implicemur. ꝯſeqñter
exinde velut quedā zizanioꝝ ſpecies
generata operatōem quoqꝫ noſtro cor

di noxiam miniſtrabit. ⁊ ſm̄ ſententi-
am ſaluatoris vbi fuerit theſaurus o-
peꝝ noſtroꝝ ſeu intentionis noſtre. ibi
⁊ cor noſtꝝ neceſſario ꝑmanebit. hec
moyſes abbas. D Sed ⁊ hoc ſci
endū ꝙ multi reprehendūt ſe de ꝑuer-
ſa actione vel praua voluntate. pauci ve
ro ſunt qui ſe diiudicant de inordina-
ta cogitatōe. ſed religioſi ⁊ perfecti vi
ri hoc faciunt etiam a talibꝫ cogitatio
nibꝫ refrenando. vt ſtatum ꝑfectionis
eo facilius aſſequi valeant quem ꝯcu-
piſcunt. qualeſcunqꝫ tñ cogitationes
menti occurrant que ſalutē anime im-
pedire pñt ex ꝯſideratōe futuroꝝ tor-
mentoꝝ que ab impijs preparata ſunt a
mouende ⁊ repellende ſunt. De hoc ri
chardus de ſancto victore. Sancti ete
nim viri quotiens ſe ſentiunt turpibꝫ
cogitationibꝫ pulſari ⁊ ad illicitam de
lectatōem incitari. totiens ſolent ī ip
ſo temptationis aditu futura tormēta
ante mētis oculos ponere. ⁊ ex tali cō
ſideratōe quicquid illicitū mens ſug-
gerit. ante turpem delectatōem exting
uere. ſed quid hoc de turpibꝫ cogitati
onibꝫ loquimur. qñ quidem vanas ⁊
inutiles perfecti viri non leuiter abho
minant̄ ꝓpter illud qꝺ ſcriptū inuenit̄.
Ve qui cogitatis inutile. Et illud. ſpi
ritus ſcūs effugiet diſcipline fictum. ⁊
aufert ſe a cogitationibꝫ q̄ ſunt ſine in
tellectu. Quid ergo q̄ſo fiet de his q̄
ſentimus nō ſine quodā illicito affcū.
qñ ſpūſſanctus aufert ſe ab his q̄ ſunt
ſine intellectu. ſepe fit vt in orōne ꝯſti-
tuti quaſdā cogitationū fantaſias cū
inoportunitate magna ſe ingerentes.
toleramus. ſed nunqꝫ ſine nr̄a repre-
henſione negligere debemus. nōne ma
gis oportet eas acriter arguere. ⁊ ꝑre
pñtatōem pene reprimere irritatōem
culpe. ⁊ cogitationem cogitationibꝫ
caſtigare. quotiens ergo aliqꝺ falſum

ſentimus . quotiens iniuſtum aliquod
volumus . quotiens inordinatū aliqđ
agimus . ſtatim reꝓhenſibiles minime
ignoramus ſed nūquid eque oēs reꝓ/
henſione dignos ſe eſſe iudicant . q̄n
aliquid inutile vel inordinatū cogitāt
multoꝝ eſt ſeipſos reꝓhendere de per/
uerſo opere vel praua voluntate . pauci
ſunt . qui ſeipos ↄ̄iudicant de inordi/
nata cogitatione ſed ꝑfecti viri hoc fa
ciunt ⁊ facere eos oportet . qui perfecti
eſſe volunt nūq̄ʒ malū approbo . nunq̄ʒ
malo ↄſentio . nunqʒ maluʒ ꝑficio niſi
ipſe etiam voluero . malum aūt ꝑ cogi
tationem occurrere poteſt etiam inui/
te ſed exurgens malū ſtatim cū ꝑ cogi
tationem pulſat debet in iudicium ad
ducere ⁊ diligenter diſcutere . deꝓhen
ſum damnare ⁊ deceptoriam cogitati
onem ⁊ temptantia mala ex tormen/
torum recordatione extinguere . hec ri
chardus E Notandū etiam ꝙ ſi
mentis euagatio que fit ꝑ inutiles co/
gitationes nō reſtringit̄ . ſenſualis ap
petitus minime ↄpeſcit̄ . Et ſicut de in
conſtantia mentis . naſcit̄ inordinata
ↄmotio corporis . ita quoqʒ dum cor/
pus per diſciplinam ↄponitur . aīmus
ad ↄſtantiam ſolidat̄ Liganda ſunt ḡ
foris per diſciplinam membra corꝑis
vt intrinſecus ſolidet̄ ſtatus mentis .
De hoc hugo ſic dīt Sicut de inconſtā
tia mentis naſcitur inordinata motio
corporis ita quoqʒ dū corpus ꝑ diſci/
plinam ſtringit̄ . aīmus ad ↄſtantiā ſo
lidat̄ ⁊ paulatim intrinſecus mens ad
quietē ↄponit̄ cū ꝑ diſcipline cuſtodi/
am mali motus eius . foris fluere nō ſi
nunt̄ . integritas vero virtutis eſt q̄n ꝑ
internam mentis cuſtodiam ordinate
regunt̄ membra corporis . ſed qui ſta/
tū mentis ꝑdit ſubſequenter foras in
inconſtantiā motionis defluit . atqʒ ex/
teriori mobilitate indicat qua iterius

radice ſubſiſtat . Liganda ſunt ergo fo
ris per diſciplinā membra corꝑis . vt
intrinſecus ſolidet̄ ſtatus mentis qua
tenus dū vndiqʒ exterior cuſtodia in/
teriori mobilitati cohercēdo opponit̄
tandem mens ad ſtabilem pacē in ſe
metipſa colligat̄ F Dīm namqʒ
vitiorum motus diſciplina cohercet ⁊
quantū mala deſideria foris cohercen
do ↄprimit . tm̄ ꝑ ea bonū deſiderium
interius ↄualeſcit . paulatimqʒ eadeʒ
virtutis forma ꝑ ↄſuetudinē mēti im
primit̄ . que foris ꝑ diſciplinam in ha
bitu corꝑis ↄſeruat̄ . Dicit etiā de hoc
richardus de ſancto victore . Si ymma
ginationis euagatio que fit ꝑ inutiles
cogitationes prius non reprimit̄ . abſ
qʒ dubio ſenſualitatis appetitus immo
deratus minime ꝑpat̄ . Qui igit̄ vult
corporalium deſideria voluptatū ꝑpare
prius aſſueſcat carnales delicias nūq̄ʒ
vel ſalteʒ raro cogitare . ꝑfecto namqʒ
quanto talia rarius cogitaueris . tāto
rarius ⁊ tepidius ea deſiderabis Nam
diſciplina corꝑis abſqʒ diſciplina cor
dis ſine dubio inutilis eſt . ⁊ ecōuerſo
diſciplina cogitationū ſine diſciplina
ſenſuū obſeruari non pt̄ . Si eñ corpo
ris ſenſus a ſua euagatione nō reſtrin
git̄ . carnalis appetitus inquietudo nō
extinguit̄ . ſi tñ corporis ſenſus virili/
ter domat̄ ⁊ violenter reſtringit̄ rigo/
re diſcipline . incipit in aſſuetis oble/
ctamentis minus minuſqʒ delectari .
in quantū ergo appetitus vel ceteri ſen
ſus hominis ad equitatis menſurā re/
ſtringunt̄ . eo citius ad ꝑfectionis for
mam ꝑuenitur .

Filius

Scire etiā deſidero aliqua de pu/
gna ſpūali ⁊ que ſint q̄ nos prin
cipaliter impugnant .

Ca. .III. Pater G

DEbes ſcire q̄d
tres ſunt que bella mouent cō-
tra nos ⁊ expugnare ꝯtendunt. videli
cet dyabolus. caro ⁊ mundus. Dya-
bolus per vitia. caro ꝑ mala deſideria
mundus per ꝓſpera ⁊ aduerſa. Vñ hu
go de ſancto victore. Tres ſunt qui bel
la cōtra nos mouent. dyabolus. caro.
mundus. Dyabolus ducit cōtra nos
agmina vitioꝝ. caro maloꝝ deſiderio
rum. mundus ꝓſpera ⁊ aduerſa. Hec
hugo. Sed iſte impugnatōes non no
cent. ſed magis ad ꝑfectū ſuſtinentib9
ꝑueniunt. ſi illis reſiſtat̃. Unde btūs
augu. Caro temptat ad voluptatē. mū
dus ad vanitatē. diabolus ad iniquita
tem. deus ad bonitatem vt ꝓficiamus
Et notandū q̄ malignus ſpūs quos
temptando ſupare non poteſt. hos per
ſequit̃. q2 cum interius per peccatū re
gnare nō valet. exterius temptat ⁊ op
pugnat. De hoc dicit beatus ber. Dy-
abolus ſanctos non temptando poſſi-
det ſed perſequit̃. q2 enim nō in eis re
gnat intrinſecus ꝯtra eos extrīſecus
pugnat ⁊ qui interius amiſit dominiū
exterius ꝯmouet bellū. hec beatus ber.
Sed antiquus hoſtis nulla aduerſita-
te illos moleſtat quos ꝯgnoſcit in pec
catis mortalib9 ſuauiter quieſcentes.
Teſte euſebio qui dī. Hoſtis ſiquidez
humani generis nulla aduerſitate aut
moleſtia excitat. in pctō tam ſuauiter
quieſcentē. ne infortunio aliquo corre
ptus euigilet. ⁊ mentē in deuz erigat
penitentē. hec euſe. Veri etiam hoſtes
anime ſunt carnales delectatōes. Un
de affligenda eſt caro ⁊ in ſeruiturē re-
digenda ne ſpūi dominet̃. Ad hoc hor
tat̃ boetius ſic dicēs. Crudelis hoſtis
ipſa caro eſt. quā in ſeruitutem redige
ſemper expugna ingiterq3 afflige. De
his tribus hoſtib9 beatus bernardus in
tractatu de miſeria hominis ſatis pul-
cris verbis ſic dicit. Adiuua me domi
ne deus meus quia inimici mei circun
dederunt animā meam. corpus. mun
dus ⁊ dyabolus. Corpus fugere non
poſſum nec fugare. circumferre illud
neceſſe eſt quoniā alligatum eſt mihi.
perimere nō licet. ſuſtentare cogor. cū
illud impinguo hoſtem meū aduerſuz
me nutrio. Si eñi ſatis comedero ⁊ il
lud robuſtum fuerit. ſanitas eius mihi
aduerſat̃. Mundus vero circūcinxit
⁊ obſedit me. vndiq3 ꝑ quinq3 ſenſus
corꝑis mei q̄ſi per portas ſagittis ſuis
vulnerat me. ⁊ mors intrat per fene-
ſtras meas. Reſpicit oculus ⁊ mētis
ſenſum auertit. audit auris ⁊ intentio
nem cordis inflectit. odoratus cogita
tionem impedit. os loquit̃ ⁊ fallit. ar-
dor libidinis ꝓ aliqua parua occaſiōe
excitat̃. niſi ſubito reſpuat̃ ſtatī totuz
corp9 occupat. eſtuat. vrit ⁊ incendit.
Primo carnem tactā modicum titil-
lat. deinde mentem meā maculat tur-
pi delectatione. ad extremū per cōſen
ſum prauitatis ſibi mentem ſubiugat
porro dyabolus quem videre non va-
leo ⁊ ideo minus cauere poſſum. ipſe
tetendit arcum ſuum ⁊ in eo ꝑauit ſa-
gittas ſuas vt ſagittet me. narrauit vt
abſconderet laqueos ⁊ dixit quis vi
debit eos. laqueum poſuit in auro ⁊ ar
gento ⁊ in omnib9 his quib9 etiaz abu
timur cū intus male delectamur. hīs
illaqueamur. nec ſolum laqueū poſuit
ſed ⁊ fiſcum. Fiſcus eſt amor poſſeſſio
nis. affectus cognationis. cupiditas
honoris ⁊ voluptas carnis quibus ani
ma infiſcat̃ ⁊ irretit̃ ne pennis ꝯtem-
plationis per plateas ſuꝑne ſyon diſ-
currere poſſit. Sagitte dyaboli ſunt.
ira. iracundia. luxuria. ⁊ cetera vitia
quib9 anima vulnerat̃ Et quis eſt q̄ ia
cula eius ignea poſſit extinguere. ꝓch

dolor his telis ſupat ſepe fidelis Heu
mihi miſero vndiq3 mihi bella. vndi-
q3 tela volant. vndiq3 temptamenta.
vndiq3 pericula. bella mihi video. bel
la parant a demone. Quocūq3 me ver
taz nulla ibi ſecuritas. caro mihi ſug
gerit mollia. mūdus vana. diabolus
amara. Quotiens aliqua carnalis de-
lectatio meā mentē importune pulſat
de cibo. de potu. de ſomno ceteriſq3 ſi-
milibꝫ ad carnis curam pertinentibꝫ.
mihi caro loquit. Cū vo de ambitiōe
ſeculi de iactantia. de arrogantia. cogi
tatio vana verſat in corde a mundo eſt
qn̄ aūt ad iram ad amaritudinē aīmi
puocor ſuggeſtio diabolica eſt. cui nō
aliter q3 ipi diabolo reſiſtēdū eſt. nec
aliter ab eo cauendum q3 ab ipa dāna
tione. Caro mea de luto eſt ꝛ ideo luto
ſas voluptates ꝛ cogitationes ex illa
habeo. vanas ꝛ curioſas de mundo. a-
maras et maculoſas a diabolo. Iſti
tres inimici mei impugnant me ꝛ pſe
qunt. nunc quidē occulte. nunc vo a
perte. ſemp aūt malicioſe. Diabolus
eñ plus ꝯfidit in adiutorio carnis. qꝛ
magis nocet domeſticus hoſtis. illa ve
ro ad ſubuerſionem meā cū illo fedus
inijt vtpote in peccato nato ꝛ in pecca
to nutrito nimis corrupto ipa origine
ſed multo amplius viciata praua con-
ſuetudine Hinc eſt ꝙ tam acriter caro
ꝯcupiſcit aduerſus ſpiritum ꝛ aſſidue
murmurat ꝛ impatiens eſt diſcipline.
nec obtempat rōni. nec inhibet vllo ti
more. Huic attendit hanc adiuuat ho
ſtis humani generis. cui nullū eſt deſi
deriū. nullū ſtudiū. nullū negociū. niſi
pdere aīas noſtras. hic eſt qui iugiter
nobis malū machinat. callide decipit
illicitos motus inſufflat. venenatas
cogitatōnes inflammat. ſuſcitat lites
ꝛ ꝯtentiones. Ira quoq3 tiras nutrit
ꝛ odiū incitat gulam. excitat libidinē
deſideria carnis inſtigat. peccati occa
ſiones parat ꝛ mille nocēdi artibꝫ cor
da hoīm pulſare non ceſſat. hec berñ.
H Pugnandū eſt igit ꝯtra malas
ſuggeſtiōes maligni ſpūs negāde ſunt
carnis voluptates ſue Ipſa etiā caro
ſubdita ſit deo p obiām pceptoꝝ eius
ꝛ reſiſtentiaz pctī. vt pax eſſe poſſit in
domicilio cordis. De hoc dt criſoſto.
Quis pt inueniri irrephenſibilis ꝛ ſi
nō de pñtibꝫ ſaltez de pteritis. Inſup
nō deeſt vbi offendat caro ita fragilis
ꝛ ſemp caſibꝫ plena. g dicamus Non
intres in iudiciū cū ſeruis tuis In vi
ta iſta temptationis videmus qd nolu
mus. audimus qd nolumus. loquīn
qd nolumus. ābulamus vbi nolumus. ſꝫ ꝯ
torum ad qd nolumus venimus. ſꝫ ꝯ
in eo qd nolumus cū victoria perueni-
mus ad qd volumus Pugnandū g eſt
in oibꝫ malis ſuggeſtōnibꝫ Luctandū
eſt cū deſiderijs. negande ſunt carni
voluptates. vt ſeipſam ſubdat interi-
ori hoī .i. aīe vt ſit par ī domicilio cor
dis Qualis eſt vita noſtra infelix mi-
ſeria que quotidie ad non eſſe tendit.
maxime qꝛ dies exitus noſtri occultat
tus eſt a nobis. ſed ideo occultant di-
es noſtri vt viuamus cauti ſolliciti.
ne ſubito occurrat mors incerta ꝛ pōc
cupent peccata ꝛ perueniat ad penam.
tps nūc eſt curationis. tempus eſt cor
rectionis. ꝛ recipiēde ſalutis. nullus
ſedeat curuatus. nullus remaneat vul
neratus. hec criſoſtomus. Dicit ꝛ de
eodem leo papa. Nota ꝙ intra noſ
metipos multa ſunt certamina ꝛ aliud
caro aduerſus ſpiritum aliud aduer-
ſus carnem ſpiritus ꝯcupiſcit In qua
diſſentione ſi cupiditates corporis ſue
rint fortiores turpiter aīmus amittit
pro patria dignitatem. ꝛ perniciosum
erit eum ſeruire quem decuerat impare
Si aūt mens rectori ſuo ſubdita ꝛ ſu

pemis delectata terrene voluptatis in
citamenta calcauerit. ⁊ in ſuo coꝛpoꝛe
peccatū non ſcierit regnare. oꝛdinatiſ
ſimū obtinebit ratio pꝛincipatū ⁊ mi
nutões eius nulla ſpūalium nequicia
rum labefactabit illuſio. qꝛ tunc vera ē
pax hoīs ⁊ vera libertas qñ ⁊ caro ani-
mo regit̃ ⁊ animus deo pꝛeſide guber-
nat̃. hec leo papa Nā qui hic ſunt xp̄i
carnem ſuā crucifixerunt delectationi
praue ⁊ vitijs reſiſtēdo. Vñ remigius
Qui ſunt xp̄i. hoc eſt qui pertinent ad
ſoꝛtem xp̄i. vitia ⁊ ꝯcupiſcentias ma-
las in carne ſua moꝛtificauerūt Quot
enim pctā a nobis ꝯpellimus. tot ſem
per in nobis mala occidimus ⁊ carnē
crucifigimus ⁊ moꝛtificamus qñ dele
ctationi praue ⁊ voluntati peruerſe nō
ꝯſentimus. hec remigius. Quamdiu
aūt viuimus in iſto coꝛpoꝛe in certami
ne poſiti ſumus ⁊ pugnamus Pugna
eſt cum ꝯcupiſcit caro aduerſus ſpūm
⁊ ſpūs aduerſus carnem. In hoc p̄lio
verſamur ſi coꝛā deo militamus. ſed
opoꝛtet vt per ſpūm ꝯcupiſcentie car-
nis ꝯtradicat̃ ⁊ reſiſtat̃ ⁊ repugnet̃. ſi
homines caſti vellent non habere ꝯcu-
piſcentias. ſed velimus nolimus ha-
bemus illas. titillant. ſtimulant. infe-
ſtant. non ſolum iuuenes ſed ⁊ ſenes.
Ergo exerceamus nos in hoc bello vi-
tijs ⁊ ꝯcupiſcentijs reſiſtendo. ⁊ ſpere-
mus per dei grām triumphū. De hoc
beatus augu. in de verbis domini ſic dr̄.
Luctatio eſt in iſto coꝛpoꝛe. q̄diu viui
mus pugnamus. ſed in omnibꝫ his ſu
peramus per eū qui dilexit nos. Noli
vinci qñ pugnas. Vide quale bellum
poſuit apoſtolus qualem pugnā. qua
lem rixam intra ſemetipſum cū dicit
Caro concupiſcit aduerſus ſpūm. ſed
opoꝛtet vt ꝯcupiſcentie carnis ꝯtradi
catur. reſiſtat̃ ⁊ repugnet̃. non eñ nō
habes vnde repugnes. deus tuus ē in
te. ſpūs bonus datus eſt tibi. ⁊ tamen
permittit̃ ipſa caro ꝯcupiſcere aduer-
ſus ſpūm ſuggeſtionibꝫ prauis ⁊ dele-
ctationibꝫ iniquis Ibi enim ꝯcupiſcit
aduerſus ſpūm vbi eſt ſpūs. ſed ſpūs
dei eſt qui pugnat in te aduerſus te. ſꝫ
homo caſtus vult vt nulla omnino ſur
gat in membꝛis eius ꝯcupiſcentia ad
uerſaria caſtitati. pacem vult ſed non
habet. volumus eñ vt nulle ſint ꝯcupi
ſcentie ſed nō poſſumus. velimus. no
limus. habemus illas. velimus noli-
mus titillant. blandiunt̃. ſtimulant.
infeſtant. ſurgere volunt pꝛemunt̃ non
dū extinguunt̃. q̄diu caro ꝯcupiſcit
aduerſus ſpūm. ſpūs aduerſus carnē.
Ergo q̄diu viuit̃ etiam nos qui ſenui
mus in iſta militia minoꝛes quidē ho
ſtes habemus ſed tñ quos habemus fa
tigati ſunt quodammō hoſtes noſtri iā
etiā per etatē. ſed tñ etiam fatigati nō
ceſſant qualibuſcunqꝫ motibꝫ infeſta-
re ſenectutis quietē. acrioꝛ pugna iu
uentutis. nouimus eam. ptranſiuimꝰ
eam Caro ergo concupiſcit aduerſus
ſpūm. ⁊ ſpūs aduerſus carnem. vt nō
que cūqꝫ vultis illa faciatis. Quid vul
tis eñ o ſancti. o boni pꝛeliatoꝛes. o
foꝛtes milites xp̄i. quid vultis vt non
ſint omnino ꝯcupiſcentie male. ſed nō
poteſtis. exercete bellū. expectate triū-
phum. modo interim pugnet̃. facite
igit̃ qđ poteſtis. I Ait eñ ipſe a-
poſtolus. Non regnet pctūm in veſtro
moꝛtali coꝛpoꝛe ad obediendum deſi-
derijs eius. Ecce qđ non vis deſideria
mala ſurgunt. ſed noli obedire. q̄diu
enim poꝛtas moꝛtale coꝛpus pugnat ꝯ
te peccatum. ſed non regnet. Quid eſt
non regnet. id eſt ad obediendum deſi
derijs eius ſi ceperis obedire regnat. ſꝫ
fac quod dicit apoſtolus. Non exhibe
as membꝛa tua arma iniquitatis pec-
cato. dedit tibi deus poteſtatem p̄ ſpm̄

ſanctum membꝛa tua teneas. ſurgit li
bido. tu tene membꝛa. tene manus ab
omni ſcelere. tene oculos ne male attē
dant. tene aures ne vba libidinis audi
ant. tene totū coꝛpus quid facit libido
ſurgere nouit. vincere nō nouit ſurgē
do aſſidue ſine cauſa diſcit. ⁊ non ſur-
gere ſurrexit libido damnabilis. ſug-
geſtio nō audiat. ardet ⁊ velles vt non
arderet. noli ḡ dare membꝛa ardeat ſi
ne cauſa ⁊ ꝯſumit. hec auguſti. R
Et notandum ꝙ ꝯcupiſcentia cū qua
nati ſumus non pt̄ finiri. q̄diu in car-
ne viuimus. pt̄ quidē minui ſed finiri
non pt̄. Unde cū vexamur ⁊ impugna
mur per diuerſas temptationes ⁊ ꝯcu
piſcentias non deſpemus. qꝫ ⁊ ſancti
patres noſtri talia ſuſtinuerunt. Inter
quos paulus apoſtolus lumen eccle-
ſie talia paciebat cum dicebat Uideo
aliā legem in membꝛis meis repugnā
tem legi mentis mee. Cuius exemplo
docemur. cū audimus illum pugnantē
nemo ſe faciat deſperantē. Iſta cōme-
moꝛat beatus aug. in quodaꝫ ſermone
ſic dicens. Concupiſcentia in qua na
ti ſumus. finiri non pt̄ q̄diu viuimus
quotidie minui pt̄. finiri non pōt. De
quo dt̄ apoſtolus. Non qd̄ volo hoc a-
go. Non ergo qd̄ vult hoc agit apoſto
lus. qꝫ vult non ꝯcupiſcere ⁊ tn̄ concu
piſcit. ideo non qd̄ vult agit. non qꝫ il
la ꝯcupiſcentia mala trahebat apoſto
lum ſubiugatum ad ꝯcupiſcendum. ⁊
ad foꝛnicandū abſit luctabat. non ſub
iugabatur ſed qꝫ nolebat habere ⁊ hoc
ꝯtra quod luctabat ideo dicebat non
quod volo hoc ago. ꝯcupiſcere nolo ⁊
tamen concupiſco. nō qd̄ volo ago ſed
tamen concupiſcentie non conſentio.
non eñ taliter diceret concupiſcenti-
as carnis ne perfeceritis ſi eas ipſe ꝑfi
ceret. Sed cōſtituit tibi ante oculos
pugnam ſuā ne timeres tuā Si enim
dixiſſet hoc apoſtolus Quando vide-
res moueri concupiſcentiam in mem
bꝛis tuis. cui tu nō conſentires tamē
cum eam moueri videres foꝛſitan de-
ſperares. ⁊ diceres ſi ad deum pertine
rem ſic non moueret. Uide apoſtolum
pugnantem. ⁊ noli te facere deſperan-
tem Uideo aliam legem in membꝛis
meis ⁊c̄. Dicit apoſtolus. Ago quidē
bonum cum male concupiſcentie non
conſentio. ſed non perficio bonum vt
omnino non concupiſcam. Rurſus et
go hoſtis meus quomodo agit malum
⁊ non perficit malum. agit malum. qꝫ
mouet deſiderium. nō ꝑficit malū. qꝫ
me non trahit ad malum. ⁊ in iſto bel-
lo eſt tota vita ſanctoꝛum. Nunc ergo
fratres tenete hunc modum mēte. ſez
uite legi dei. concupiſcentie non con-
ſentiendo. carne legi peccati concupi
ſcentiam ſentiendo. ſed ex neceſſitate
qꝫ ꝯcupiſcitis non qꝫ ſentitis. hec bea
tus auguſtinus. De eodem dt̄ quedā
gloſa ſuper illo verbo pauli. Uelle ad
iacet mihi. ꝑficere aūt non inuenio ſic
dt̄. Rebellat homo concupiſcentie ⁊
non conſentit. delectat eñ eum vroꝛ a
liena. ⁊ non annuit. mentem auertit.
in ſecretarium mentis intrat videt fo
ris ſtrepentem concupiſcentiam. ⁊ in
tus mundat ꝯſcientiam. agit ergo bo-
num ꝙ concupiſcētie non ꝯſentit ſed
non perficit bonum vt. ſ. omnino non
ꝯcupiſcat. hec gloſa. L Hec etiā
pugna inter carnem ⁊ ſpm̄ non eſt pe-
riculoſa. ſed potius que ad melioꝛem
ſtatum nos pꝛouocat ⁊ ꝯpellit. Unde
deus electis ſuis nōnunq̄ vtiliter ſub-
trahit gratiaꝫ ⁊ pꝛobat ꝑ diuerſa tem
ptamenta vt in virtutibꝫ pꝛoficiant.
De hoc daniel abbas in ſua collatio-
ne ſic dicit. Hanc pugnam vtiliter no
ſtris inſertam membꝛis etiam in apo
ſtolo ita legimus Caro concupiſcit ad

verſus ſpiritu3. ſpūs autem aduerſus
carne3. habemus hic pugnam inuiſce
ratā quodammō corpori noſtro diſpē
ſatione dn̄i ꝓcurante. Quicquid enim
generaľr ⁊ ſine exceptiōe aliqua omni
bus ineſt. Quid eñ aliud iudicari pt̄.
niſi ipſi humane ſubſtantie poſt ruinā
primi hoīs velut naturaľr attributum
⁊ qđ vniuerſis ꝯgenitū ꝯcreatumq3 de
prehendit̄. quō non cedendū ſit arbi-
trio dn̄i nō nocentis ſed ꝯſolantis in-
ſertum. cauſam vero belli huius .i. car-
nis ⁊ ſpūs hanc eſſe ꝓnunciat. vt non
quecunq3 illa faciatis que volumus er
go id quod deus ꝓcurauit vt a nobis
poſſit impleri. i. vt non quecunq3 volu
mus illa faciamus. ſi impleat̄ quid a-
liud credi poteſt eſſe q̄3 noxiū. ⁊ ē quo
dammō vtilis nobis hec pugna diſpē-
ſatōe creatoris inſerta. ⁊ etiā ad ſtatū
meliorem nos ꝓuocans atq3 ꝯpellēs.
qua ſublata ꝓculdubio pax ecōtrario
ꝑnicioſa ſuccederet. Unde dauid deſ̄
tionem dn̄i tam vtilem eſſe cognouit.
vt nequaq3 orare maluerit ne a deo pe
nitus relinqueret̄. hoc eñ ſciebat eē in
congruū vel ſibi vel humane nature ad
quamlibet ꝓuenienti perfectiōem. ſed
temptari ea3 potius deprecatus ſic di
cens. Non me derelinquas vſq3quaq3
Ac ſi diceret alijs verbis. Scio q̄ de-
relinquere ſoleas vtiliter ſanctos tuos
vt eos ꝓbes. Aliter eñ ab aduerſario
temptari non poſſunt. niſi a te pauliſp
fuerint derelicti. ⁊ ideo nō rogo vt nū
q̄3 me derelinquas q2 non expedit mi
hi. vt vel meam infirmitatē ſentiēs di
cam. bonū mihi q2 humiliaſti me. vel
exercitiū non habea3 preliandi. quod
ſine dubio habere non potero. ſi mihi
ſp ⁊ indirupte coheſerit diuina ꝓtectō
ſed magis peto ne me vſq3quaq3 deſe-
ras. i. vſq3 ad nimietatē. quantum eī
mihi vtile eſt ſi me paululū ſub relin-
quas. vt deſiderij mei ꝯſtantia ꝯprobe
tur. tantum noxiū ſi ꝓ meritis ac deli-
ctis nimiū me deſeri patiaris. q2 nul-
la virtus humana ſi in temptatōe diu-
tius tuo deſerat̄ auxilio ſua poterit cō
ſtantia perdurare ⁊ non ꝓtinus aduer
ſarij vel potentia vel factione ſuccūbere
niſi tu ipſe qui es ⁊ humanarū virtus
virium ꝯſcius ac luctaminū modera-
tor. non permiſeris nos temptari ſup
id qđ poſſumus. ſed feceris cū temp-
tatōne exitū vt ſuſtinere poſſimus. hec
daniel abbas. ¶ Notandu3 eſt
etia3 de bello qđ inter nos quotidie ge
rit̄. hoc eſt inter carnem ⁊ ſpūm q̄ vi-
ctoriam non poteſt habere ſpūs aduer
ſus carne3 ſine certamine ⁊ magno la
bore. Nam ſunt nōnulli qui virtutes
quidē deſiderant habere. ſed certamē
⁊ laborem ꝓ eiſdem virtutibꝫ obtinē
dis nolunt ſubire. De hoc daniel abb.
in collatione patꝝ ſic dicit. Cum igit̄
vtraq3 deſideria hoc eſt carnis ⁊ ſpūs
in vno eodemq3 ſtatu ſint. in hoīe inte
ſtinū quotidie ꝯtra nos gerit̄ bellum.
dum ꝯcupiſcentia carnis que precipi
tanter fert̄ ad vitia his que ad pn̄tem
requiem ꝑtinēt delicijs gaudet. quibꝫ
econtra ſpūs ꝯcupiſa aduerſata ita de
ſiderat totis ſpūalibꝫ ſtudijs inherere.
vt etiam neccārios carnis vſus oporte-
at excludere. Caro luxurijs ⁊ libidine
delectat̄. ſpūs ne ipſis quidem natura
libꝫ deſiderijs acquieſcat. illa cupit ſa
tiari ſomno. repleri cibo. hic ita vigi-
lijs ieiunijs ſaginat̄. vt ne ad ipm qui
dem neceſſarium vite vſum ſomniū ci
bumq3 velit admittere. honoribus illa
laudibꝫq3 hominū ꝯfouetur. hic irro-
gatis ſibi iniurijs ac pſecutionibꝫ glo-
riat̄. inter has igit̄ vtraſq3 ꝯcupiſcen
tias anime volūtas in meditullio quo-
dam vituperabiliore ꝯſiſtens. nec vitio
rum flagicijs oblectat̄. nec virtutibus

acquieſcit. ſic querit a paſſionibꝫ tem
poꝛali vel abſolui carnalibꝫ. vt nequa
q̄ velit dolores neceſſarios ſuſtinere ſi
ne q̄bꝫ deſideria ſpūs nequūt poſſideri
ſine caſtigatiōe carnis caſtimonia coꝛ
poris deſiderans obtinere ſummo vi-
giliaꝝ laboꝛe coꝛdis acquirere purita
tem cū requie carnis ſpiritualibꝫ exu-
berãte virtutibꝫ abſq; vllius exaſpera
tione ꝯuicij. ⁊ patientie gratiam poſſi
dere humilitatem xp̄i. ſine honoris ia
ctura mundū exercere. religionis ſim
plicitatē cū ſeculari ambitione ſecta
ri. xp̄o cū hoīm laude ac fauoꝛe ſeruire
diſcretionem veritatis ſine ꝯcupiſcen-
tia vel tenui offenſione ꝓferre. poſtre-
mo ſic vult futura ꝯſequi bona. vt pre
ſentia non amittat. hec daniel abbas.
¶ Sed ⁊ hoc ꝯſiderandū ꝙ cū tem
ptationibꝫ ⁊ ꝯcupiſcentijs carnalibus
reſiſtit aīmus. tribulationē ex hoc ſu
ſtinet. Si vero admittat eas ⁊ cōſentit
tunc nō tribulationem ſed potius ꝯſo
lationem ⁊ delectationem in ipſo aīmo
pariūt. Si vero cupimus vincere vitia
oꝫ vt ꝑ ꝯtraria hoc eſt ꝑ virtutes vitia
curent̄. Unde dīt beatus bern̄. Quare
tribulamur in temptationibꝫ niſi cum
reſiſtit̄ contaminatio concupiſcentie
repugnat̄. ſi eīm voluntarie admittun-
tur iam tribulationē non ingerunt ſed
potius ꝯſolationē. luctamur ergo cū
his vitijs q̄diu eis reſiſtimus ⁊ tunc
ſupplantamus quando ita victa ſunt.
vt amplius non impugnent. que ⁊ ſi
perfecte vincere cupimus. opoꝛtet vt
eoꝛum ꝯtraria in nobis plantemus vt
videlicet contra cupiditatem vel aua-
riciam quam mundus ingerit pauper
tatem. contra voluptatem auſteritatē
contra ſuperbiam plenam humilita-
tem induamus. Que tria cū ꝑfecte vi
te noſtre inſederint. iam mundum ꝑ-
fecte contemnimus. hec bern̄. ¶

Etiam notandum ꝙ nonnūq; iuſti vi
ri flagellis atterunt̄ ⁊ circa hoc etiam
temptationibꝫ fatigant̄. ſuſtinēt nāq;
infirmitatē coꝛpoꝛis vel aduerſitates
tribulationū. ⁊ tn̄ non deeſt eis temp-
tatio carnalis delectatōibꝫ ſed electi
hmōi temptationis repugnant. repro
bi vero illis conſentiunt. De hoc bea-
tus gregoꝛius in. iiij. moꝛal. ſic dicit.
Plerumq; eīm ⁊ aduerſa exterius pa-
timur. ⁊ intra temptationū impulſu
fatigamur. vt ⁊ flagella carnis crucient
⁊ tamen ad mētem carnalis ſuggeſtio
mundet. Hinc eſt ꝙ ihereimias deplo
rat dicens. Foꝛis interficit gladius ⁊
domi moꝛs ſimul eſt. Foꝛis eīm gladi-
us interficit cū nos exterius vindicta
feriens configit ſed domi moꝛs ſimul
eſt quia ⁊ flagella ſuſtinet ⁊ tamen in-
tus ꝯſcientia a temptationū ſoꝛdibꝫ
munda non eſt. Sed ⁊ hec aliter agun
tur a reprobis aliter ab electis. illoꝝ
namq; coꝛda ita temptant̄ vt ꝯſentiāt
iſtoꝝ vero temptationes quidem ſuſcipi
unt. ſed repugnant illoꝝ mens delecta
biliter capit̄. ⁊ ſi ad tempus qđ male
ſuggeritur diſplicet ſed poſtmodū pre
deliberationem liber. Iſti vero ſic tem-
ptationum iacula excipiunt. vt ſemp
reſiſtendo fatigent̄. ⁊ ſi quando vſq;
ad delectatiōem mēs rapit̄. ipſa tn̄ ſub
reptione ſue delectationis erubeſcūt ⁊
foꝛti cēſura redarguūt quicquid extra
ſe exurgere carnale deꝑhendūt. hec gre
go. Sciendū etiā ꝙ magna ē miſeria
hoīm in ꝑegrinatione degentium ⁊ in
iſto mundo ꝯuerſantium. quia ſi quis
peruerſus eſt ve ſibi. nam eterna dam
natio poſt hanc vitam eum ſequitur ſi
quis vero iuſtus fuerit diuerſis tribu
lationibꝫ ⁊ temptationibus afficitur
nec leuare caput permittitur Unde be
atus iob dicit. Et ſi impius fuero ve
mihi ⁊ ſi iuſtus non leuabo caput ſatu

tatus afflictione ⁊ miſeria. Qđ beatus
grego. ix. moꝛa. exponit ſic dicēs. Im
pius namq̃ ve h̄z. iuſtus miſeriā. q2 ⁊
eterna repꝛobos damnatio ſequit̄. et
electus quiſq̄ doloꝛib9 tranſitoꝛie ad
uerſitatis expiat̄. impius caput leuat
ſed elatus euadere ve qđ ſequit̄ nō valet. Iuſtus laboꝛe ſui certaminis aflictus caput leuare non ſinit̄. ſ3 preſſus
a perpetua afflictōe liberat̄. Ille volup
tatib9 erigit. ſed ſupplicijs ſequentib9
mergit. iſte in doloꝛe depꝛimit. ſed tñ
a pondere eterne aīaduerſionis abſcōdit. Conſiderās hec vir ſanctus dt. Et
ſi impius fuero. ac ſi apte deploꝛet dicens Aut ſubtractus carnis deſiderijs
ſupplicio eterno ſubijcioꝛ. aut repugnans illicitis motib9 pena pñti crucioꝛ. q2 a laboꝛe certaminis liber nō ſum
ſed ſupna diſpenſatio idcirco nos tota ſibi intentōne ſeruientes carnis nře
pmittit impugnationib9 pcuti. vt ne
mens noſtra in ſuperbiā audeat pſum
ptione ſue ſecuritatis eleuari. vt dum
pulſata trepidat. in ſolo autoꝛis adiutoꝛio ſpei pedem robuſtius figat. Hec
grego.

Filius.

Scire deſidero vtr̄ homo poſſit vi
uere in hoc mōo ſine tēptatōib9

Caplm IIII. Pater

Scire debes qđ
nemo pt eſſe ſine temptationi
bus ſuper terrā. ſi vero tollit̄ aliq̃ temp
tatio quā quis patit̄ ſecurus ⁊ timid9
expectet aliā. nec vnq̃ debet ſibi in coꝛ
poꝛe etiā huius moꝛtis requiē pollice
ri. q2 ſicut nec mare fluctib9. ita nec vi
ta hōis carere pōt temptationib9. De
hoc beatus bernar. ſic dt. Hic premoni
tos vos eſſe volo neminem ſup terram
abſq̃ temptatōe victuꝝ ⁊ cui forte tol
litur aliq̃. ſecurus aut magis pauidus
expectet aliā. ⁊ ſic petat ab ea liberari

vt nunq̃ ſibi in coꝛpoꝛe moꝛtis huius
libertatem pfectam ſeu requiē audeat
polliceri. Qua in re pſideranda eſt no
bis tam benigna erga nos diuine diſpē
ſatio pietatis vt quibuſdam nos temptatōib9 patiat̄ diutius occupari. ne
foꝛte periculoſioꝛes occurrant. ab aliquib9 vero citius liberari. vt poſſimus
in alijs quas nobis vtilioꝛes foꝛe preuidet exerceri. Neceſſe eſt eñ vt veniant temptatōes. quis enim coꝛonabitur niſi qui legitime certauerit. quō āt
certabimus ſi deſit qđ impugnz. quid
mihi cū victoꝛia cum nō ſim in pugna.
Ergo deus miſcditer nobiſcū agens
vult nos tribulationib9 exerceri vt qđ
virtuoſis operib9 a nobis nō poteſt ex
toꝛquere. ſaltem in laboꝛioſis tribula
tionib9 obtineat a nobis deus. ⁊ ideo
ſicut mare non fluctib9. vita hominis
carere temptationib9 non poteſt. Nec
poteſt pax firma ⁊ ſolida eſſe niſi in regione ſua. tot eñ temptatōib9 plena
eſt vita noſtra vt nō immerito tota vita ipſa temptatio debeat appellari. hec
beatus berñ. Nullus ergo etiam qui in
virtutib9 pfecerit multum q̃diu eſt in
hac coꝛruptibili carne poteſt carere tē
ptationib9 ⁊ non moueri illicitis deſi
derijs ac cupiditatib9. cum malignus
ſpūs actioꝛibus pulſet temptationib9
eos quos viderit magis reſiſtere vicijs
⁊ inſiſtere virtutibus. Unde Leo
papa. Quis hac fragili carne circum
datus ⁊ in iſto moꝛtis coꝛpoꝛe conſtitutus etiam qui multum valdeq̃ pꝛofecerit ita iam de ſua perfectione ſecurus ſit. vt ab omni ſe illecebꝛarum periculo credat alienum. licet donet ſan
ctis gratia diuina quotidianam victo
riam. non tamen aufert materiam dimicandi. q2 ⁊ hoc ipſum de miſericoꝛdia pꝛotegentis eſt. quia nature mutabili ne de confecto pꝛelio ſuperbi

retur ſemper volunt ſupereſſe qđ vince
ret. naꝫ nullis illecebris ꝯmoueri nul
lis cupiditatibꝫ titillari non eſt iſtius
vite. que tota temptatio ē ⁊ qua nimi
rum vincit᷑. q̄ꝛ vinci ab eodem nō vere
tur. Suꝑbum eſt enī̄ de non peccandi
felicitate p̄ſumere. cū hoc ip̄m p̄ſum-
pſiſſe pctm̄ eſt ſic dicente iohanne Si
dixerimus qꝛ peccatum non habemus
noſmetip̄os ſeducimus. nemo ergo ſe
fallat. nēo decipiat neq̄ ita quiſq̄ de
cordis ſui puritate cōfidat. vt putet ſe
nullis temptationū p̄iculis ſubiacere.
cū pugil ille temptator acrioribꝫ eos
pulſet inſidijs quos maxime viderit
abſtinere a peccatis. hec leo papa. De
hoc đt beatus gregorius .iiij. vel. viij.
moral. Nequaq̄ in hac vita per exerci
tationē iuſticie pctm̄ deſerit᷑. vt in ea-
dem iuſticia inconcuſſe maneat. qꝛ ⁊ ſi
iam a cordis habitaculo culpam recti
tudo eliminat. ip̄a tñ culpa que repelli
tur cogitatōnis noſtre foribꝫ aſſidens
vt ſibi aperiat᷑ pulſat. Unde per moy-
ſen đr. Factus eſt mane atq̄ ſubijciēs
factuꝫ eſt veſpere. Mane quippe ad veſ
perum ducit᷑ quia nimirum lucem re-
ctitudinis vmbra ſequit᷑ tēptationis.
ſed qꝛ electoꝝ lux temptatione nō ex-
tinguit᷑. nequaq̄ nox ſed veſpera facta
perhibet᷑. qꝛ nimirum ſepe temptatio
in corde electoꝝ lumen iuſticie abſcō-
dit ſed nō interimit. quaſi ad palloreꝫ
trepidationis pertrahit ſed funditus
non extinguit. electi ḡ poſt ſomnū re-
ſurrectionē appetunt. poſt reſurrectio-
nem veſpam p̄ſtolant᷑. qꝛ de pctō ad iu
ſticie lumen poſiti ſemp̄ ſe ꝯtra illece-
bras temptationū parant. quas nimi
rum nō timent ſed expectant qꝛ humi
litatis ſue rectitudini etiā temptamē-
ta p̄ficere nō ignorant. quantalibet aūt
ꝯtra temptationem ſuam v̄tute ꝯten
derint habere integram ſalutem neque

unt quouſq̄ dies p̄ntis vite finiatur.
Unde p̄ iob đr Et replebor dolore vſ-
q̄ ad veſperā. mō namq̄ aduerſa irru
unt. modo ip̄a quoq̄ proſpera callida
hilaritate blandiunt᷑. modo ſurgentia
vitia bellum carnis excitant. modo de
uicta vitia animum ad elationem vo-
cant. Bonoꝝ igit᷑ vita doloribꝫ vſq̄
ad veſperā replet᷑. qꝛ quouſq̄ tempus
corruptōnis agit᷑ interna externaq̄ af
flictione ꝯcutit᷑ ⁊ ſalutis ſecuritatem
non inuenit niſi dū diеꝫ temptationis
relinquet. hec grego. Q Sancti
tñ vellent ⁊ deſiderant non moueri illi
citis ꝯcupiſcentijs ⁊ delectationibus
ſed efficere hoc nō poſſunt q̄diu in car
ne viuunt. Unde reſtat vt ip̄is ꝯcupi
ſcentijs ⁊ delectationibus carnis reſi-
ſtant. q̄diu in hoc corpore corruptibi-
li deo militant. Hec ⁊ quedā alia bea
tus augu. in libro de v̄bis apoſtoli cō-
memorat ſic dicens. Caro cōcupiſcit
aduerſus ſpiritū. ⁊ ſpiritus aduerſus
carnem. hec ſibi inuicē aduerſant᷑. vt
nō ea que vultis faciatis. Quid eſt nō
que vultis faciatis vt oīno nulle ſint
concupiſcentie malaꝝ ⁊ illicitaruꝫ de-
lectationuꝫ. ꝙ q̄uis ſanctus hoc velit
non efficit. q̄diu hic viuit᷑ hoc non im
pletur. quid ergo reſtat ſpiritu ambu-
late ⁊ qꝛ non poteſtis efficere vt ꝯcupi-
ſcentias carnis ꝯſummatis. concupi-
ſcentias carnis ne perficiatis Conſum
mare quidē illas atq̄ finire ⁊ penitus
extirpare oīno velle debetis. ſed q̄diu
ſint in vobis ⁊ ē alia lex in mēbris v̄tis
repugnās legi mētis veſtre. ꝯcupiſcē-
tias carnis ne perfeceritis. ſed cuꝫ per
turbat vos temptatio. audite pſalmi-
ſtam dicentem. Miſerere mei domine
quoniam infirmus ſum. ⁊ anima mea
turbata eſt valde. ⁊ tu domine vſque-
quo. Quid eſt vſquequo niſi quouſq̄
probes. quia ego ſubuenio. ſi enim cu-

to ſubuenirem luctamen non ſentires
tanq̄ de tuis viribꝫ ſuperbires, ⁊ per
iſtam ſuperbiā nunq̄ ad victoriam p-
uenires. Dictum eſt quidē. adhuc te
loquēte dicam. ecce aſſum. ſed deus cū
differt adeſt ⁊ differendo adeſt. ne ꝑpe
ram cum implet voluntatē perfectam
non impleat ſanitatem. Non eñ frēs
mei apoſtolo paulo non aderat qui cū
certaret ne extolleref timebat. in ma-
gnitudine inquit reuelationū mearū
ne extollar ſed virtute medicamentū
qđ ſibi dicit appoſitū. ne extollar inq̄t
datus eſt mihi ſtimulus carnis mee an
gelus ſathane qui me colaphiſet. Ca-
put cedebaf ne caput extolleretur. O
antidotū quaſi qđ de ſerpente ↄficif. ⁊
ꝓpterea tyriaca nuncupaf. Sed nun-
quid in temptatōe dñs deerat. Deni-
q̄ vt ſciatis q̄ aderat. videte quid te
roganti rñdeat. dixit inquit mihi. ſuf
ficit tibi gratia mea. nā virtus in infir
mitate perficitur. Ego inquit noui me
dicus optimus in quē tumorem ꝑgat
qđ volo ſanare. quieſce. adhibeam qđ
ſcio. Sufficit tibi gratia mea. non ſuf
ficit tibi voluntas tua. Opus etiam no
ſtrū in hac vita debet eſſe actōes carnis
ſpū mortificare. quotidie affligere mi
nare. frenare. interimere. q̄ multi eñ
ꝓficientes iam non delectant que an-
te delectabant qñ delectabat ⁊ nō con
ſentiebaf mortificabaf. q̄ iam non de
lectat mortificatū eſt. calca mortuum.
tranſi ad viuū. calca iacentē. ↄflige cū
reſiſtente. mortua eſt eñ vna delectatō
ſed viuit altera. ſed illi dū nō ↄſentis
mortificas. cū ceperis omnino non de
lectari mortificaſti. hec eſt actio noſtra
hec eſt militia nr̄a. in hoc agone dū cō
fligimus deū habemus ſpectatorē. in
hoc agone cū laboramus deū habemuſ
adiutorē. ſi eñ nos ipſe non adiuuat.
nō dico vincere. ſed nec poterimus pu
gnare. Cū ergo dixiſſet apoſtolus. Si
aūt ſpū actiones carnis mortificaueri
tis viuetis. ⁊ illas concupiſcētias carnis
mortificare quibꝫ non eſt ↄſentire ma
gna laus eſt. quas non habere ꝑfectio
eſt. hec auguſti. ℞ Et notandū q̄
ſunt nonnulli qui cū patiunf aliquas
tribulatōes vel temptatōes locum ali
um querunt ad manendū vt ꝑ hoc poſ
ſint quietius ⁊ cū minori impedimen
to deo ſeruire. ſed homo in hac vita po
ſitus in nullo loco q̄uis etiam ſecreto
poteſt ſine temptatōe viuere. imo ple-
rumq̄ ibi maior dolor temptatōnis in
uenif vbi mutando locū requies ſpera
batur. Hoc aūt permittit omnipotēs
deus vt homo cognoſcat infirmitatē
ſuam ⁊ humilief. ⁊ nō in pñti vita re
quies ſed in futura queraf. De hoc be
atus grego. xxiiij. moral. exponens il-
lud dictum. Increpat quoq̄ per dolo-
rem in lectulo, ⁊ oīa oſſa eius marceſ
ſere facit. ſic ait. Cum quiſq̄ curis ſe-
cularibꝫ fatigaueris deſerere ꝑ diuinā
grām huius mundi itinera laborioſa
ↄpungif cogitare ſolet quomō pñtis
vite deſideria fugiat. ⁊ ab eius labori
bus requieſcat. ſibiq̄ mox deſiderate
quietis ordinē querit. ⁊ velut qđdam
ſtratū ſic a cunctis laboribꝫ locū inue-
nire ↄcupiſcit. ſꝫ q̄ in hac vita adhuc
homo poſitus in cuiuſlibet ordinis lo-
co. in cuiuſlibet ſecreti receſſu ſine tēp
tationibꝫ viuere nullatenus p̄t. Ple-
q̄ in id qđ ad requiē ↄſtituif maior do
lor temptationis inuenif. Unde recte
per ꝓphetam dr̄. vniuerſum ſtratū eius
verſaſti in infirmitate eius. ac ſi dice-
ret. Oē qđ hic ſibi placuit ad requiē.
hoc mutaſti ei occulto iudicio ad ꝑtur
bationem. quod ꝑ quodam ↄſilio agi-
tur vt huius peregrinationis tempore
electoꝝ vita perturbef. Uia quippe ē vi
ta preſens qua ad patriam tendimus

Et idcirco hic occulto iudicio frequē
ti perturbatione conterimur. ne viam
pro patria diligamus. ſolent eñi non
nulli viatores cū amena fortaſſe prata
in itinere ꝯſpiciunt ⁊ ꝑgendi moras
innectere ⁊ accepti itineris rectitudi/
nem declinare. eorūq̃ greſſus tardat
pulcritudo itineris. dum delectat ele/
ctis ſuis ad ſe ꝑgentibꝰ dñs huius mū
di iter aſperum facit. ne dū etiã quiſq̃
vite pñtis requie quaſi vie amenitate
paſcit̃. magis eum diu ꝑegrinare quã
citius ꝑuenire delectet. ne dū oblecta/
tur in via. obliuiſcat̃ qđ deſiderabat in
patria. q2 ergo in hac vita omnis no/
ſtra quam forte ꝑauimus requies per/
turbat̃ recte dicit̃. Increpat quoq̃ ꝑ
dolorem in lectulo id eſt in preſentis
vite requie vel temptatōnis nos ſtimu
lis vel flagellis afflictione conturbat.
naꝫ ſepe humanus animus quamlibet
breui tempore ſine temptatione in bo/
nis ſtudijs fuerit. mox de eiſdem ſtudi
is in quibꝰ quieſcendo ſe extollit. de ip
ſis virtutibꝰ quibꝰ multiplicari nitit̃
dum perficere ſe ſentit elabitur. Unde
pio rectoris noſtri moderamine ĩpul/
ſu temptationis afficit̃. vt in eo ipſo
profectus ſui elatio comprimat̃. qua/
propter poſtq̃ dixit increpat quoq̃ ꝑ
dolorem in lectulo aperte ſubiungit ⁊
omnia oſſa eius marceſſere facit. Oſ/
ſa in ſacra ſcriptura v̓tutes accipimuſ
ſicut ſcriptum eſt. Dominus cuſtodit
omnia oſſa eorum. vnum ex his nō cō
teret̃. quod vtiq̃ non de oſſibꝰ corpo/
ris ſed de viribꝰ vꝫ mentis. Cuꝫ ergo
increpat ꝑ dolorem in lectulo. omnia
oſſa facit marceſſere. q2 cuꝫ ea requie.
quam nobis ab hoc ſeculo preparamus
flagello temptationis afficimur. quia
fortaſſe de virtutibꝰ noſtris inflari po
tuimus. cognito infirmitatis noſtre te
dio extenuamur. cū eñi ſicut cupimus
ad deum ꝓficimus ſi ꝓfectum noſtruꝫ
nulla temptatio pulſaret. alicuius for
titudinis nos eſſe crederemus. Sed
q2 nobiſcū ſuperna diſpenſatione agi
tur vt infirmitatis noſtre q2 proficien/
tes obliuiſcimur temptari recolamus
⁊ in ꝓfectu noſtro quid in diuino mu
nere ⁊ in temptatione cognoſcimus
quid de ꝓprijs viribꝰ ꝓſumamus. que
nos ꝓfecto temptatio ad plenuꝫ cape
ret. niſi protectio ſuperna ſeruaret. ſed
pulſat nec frangit. ĩpellit nec mouet.
quatit. nec deijcit. vt de infirmitate ſe
ciamus eē qđ quatimur. ⁊ diuino mu
nere eſſe ꝙ ſtamus. Hec grego. Ergo
impoſſibile eſt hominē in hac vita non
temptari. ideo omnes tam iuſti q̃ pec
catores quotidie orant dicētes. Et ne
nos inducas in temptationem. nō eñi
eſt oranduꝫ vt non temptemꝰ ſed ne in
temptationē inducamur. hoc eſt tem/
ptationi ꝯſentiamus. qđ beda etiã in
quadam omelia tãgit ſic dicens Im/
poſſibile eſt hoiem q̃diu in hac vita fu
erit non temptari. vnde oēs tam iuſti
q̃ peccatores quotidie in orōne dicūt
ne nos inducas in temptationē. Non
ergo ꝓcipit dñs orandū vt non tēpte
mur. ſꝫ ne in temptationē inducamur.

Aliud ē eñi tēptari ⁊ aliud eſt in
temptationē induci. temptat̃ quilibet
qñ vel aĩa vel corpore in delectationeꝫ
alicuius vitij titillat̃. inducit̃ vero in
temptationē ſi ſue delectatiōi cepit cō
ꝯſentire. hec beda Conſiderans beatus
iob ꝙ ꝓpter lapſum primi hoīs huma
nū genus tot miſerias tēptationuꝫ in
hoc mūdo ſuſtinet. iſtam vitã totã eſſe
temptationē ſic denominat dicēs. Mi
litia eſt vita hoīs ſuꝑ terrã. qđ beatus
greg. viij. moral. exponēs ſic ait. Hoc
in loco tranſlatione veteri nequaq̃ mi
litia vita hominis. ſed temptatio voca
tur. Temptatio itaq̃ ipſa militia eſt q2

dum ɔtra malignoꝝ ſpūum inſidias
vigilat. in belloꝝ ꝓcinctu ꝓculdubio
exudat. Notandū vero ꝙ hec eadē vi
ta hominis nō temptatōem habere dr̄.
ſed ipſa temptatō eſſe perhibeť. Spon
te quippe a ſtatu ɔdictionis lapſa ⁊ cor
ruptionis ſue putredine ſubdita. dum
ſibi ex ſemetipſa moleſtias gignit hoc
eſt iam facta qd̄ tolerat. q2 enim ſtatuꝫ
mentis incliťa deſeruit. quid in ſe ni
ſi motum varietatis vnde nunc ⁊ ſi ad
ſumma appetenda ſe erigit mutabili-
tatis lubrice impulſu ꝓtinus a ſemet-
ipſa cadit. vult in ɔtemplatōe ſtare ſꝫ
non valet. cogitationis greſſum figere
nititʳ ſed infirmitatis ſue lapſibꝫ ener-
vatʳ. que nimiꝝ mutabilitatis ſue one-
ra q2 volens expetijt nolens portat. qui
etus homo carnē poſſidere potuit ſi be
ne ab autore ɔditus poſſidere voluiſſꝫ
cū ſe ɔtra ɔditorem erigere ſtuduit. in
ſemetipſo ꝓtinus carnis ɔtumeliā in
venit. Sed q2 cum culpa ſimul ab ori
gine etiam pena ꝓpagatʳ inſerta infir-
mitatis vitio naſcimur ⁊ quaſi nobiſ-
cū hoſtem ducimus quē cum labore ſu
peramus. Sic itaqꝫ humana vita tēp
tatio eſt. vt ⁊ ſua ab iniquitatis perpe-
tratōe ɔpeſciť. in ipſis tn̄ bonis operi
bus modo maloꝝ memoria. mō ſedu-
ctionis caligine. modo intentionis ſue
interruptione fuſceť. Alius namqꝫ a
luxuria carnem refrenat ſed tn̄ adhuc
luxurie fantaſmata tolerat. q2 que vo-
lens fecit. hoꝝ invitus meminit. ⁊ pe-
nam ſuſtinet quam voluptatē putabat.
Quia vero ad devictā culpam retrahi
metuit. ventrem abſtinentie rigore re
ſtringit. vultuſqꝫ ex abſtinentia palleſ
cit. cumqꝫ in facie pallor aſpiciť reve-
rēda ab hominibꝫ vita laudať. morqꝫ
inanis gloria ad abſtinentis animū cū
verbis favoris quam cōcuſſam mens
dum ſubigere non valet. eum per queꝫ
venerat tergere a facie pallorē querit.
ſicqꝫ fit vt infirmitatis nexibꝫ ligata.
ad pallorē abſtinentie fugiens iterū ꝑ
alimēta ſubdi luxurie metuat. aut im-
pulſum luxurie per abſtinentiam ſupe
rans pallorem ſuū inani glorie milita
re pertimeſcat. Alius lapſus ſupbie to
to iam deſiderio ſupans ſtatum humi
litatis apprehendit cumqꝫ ſupbientes
quoſdā vſqꝫ ad oppreſſiones innocen
tium erumpe ɔſpicit. zeli excitatione
ſuccenſus poſtponere aliquotiens co-
giť qd̄ decrevit vim rectitudinis ſꝫ au
toritate ɔtradicit. vnde plerumqꝫ fit.
vt aut humilitatis ſtudio zelum recti
tudinis deſerit aut rurſum zelo rectitu
dinis turbet humilitatis ſtudiuꝫ quod
tenebat. Cumqꝫ ſervari ſimul ⁊ zeli au
toritas ⁊ ꝓpoſita humilitas nō poſſit.
ſibimetipſi hō ex ꝑturbatōe incognit⁹
reddiť ita vt vehementť ambiat. ne apd̄
ſeductū animū aut ſupbia ſe autorita-
ti zeli inſinuet. aut torpor pavidus hu
militatem fingat. Alius amore ɔdito-
ris excitatus a terrenis cogitationibꝫ
mentem curat aſſidua oratione ſuſpen
dere. atqꝫ hanc in ſecreta quietis inti-
me ſecuritate collocare. ſed in ipſo o-
rationis ſue aſcenſu dum elevari ab in
timis nititʳ inferioꝝ fantaſmata rever
beranť. atqꝫ ad intuendam lucem mē
tis oculus tendiť. ſed ex corporeo viſu
ſurgentibꝫ terrenarum rerum ymagi-
nationibus obſcuratur. Unde fit ple-
rumqꝫ vt intendentis animus ipa ſua
infirmitate fatigatus aut orationeꝫ de
ſerens torpeat deſidia. aut ſi diu in ora
tione mā ſerit. ante eius oculos occul
tarum ymaginum caligo deſeneſcat.
Bene autē dicitur. Temptatio eſt vi
ta hominis ſuper terrā. quando quoqꝫ
ibi reatum deſcenſionis invenit. vbi ſe
profectum comprehendere aſcēſionis
putavit. Et inde mens ɔfundiť vnde

ſurgere a ↄfuſione nitebat̃. ⁊ ꝑ hoc ad
ſemetipſam diuerberata iam redeat.
ꝑ qđ em̃ ſemetipſam iã collecta ⁊ coad
unata tranſibat. Temptatio ḡ eſt vita
hoĩs ſuꝑ terrã. q² aut aliena vt ṽtutib⁹
ad celeſte p̃miũ ↄſurgere nõ valet. aut
ditata donis ſpũalib⁹ aliqñ in deteriuſ
ex occaſione ṽtutũ ruit. hec greg. T
De eodẽ etiã ꝑ quendam dr̃. Nullus
gradus pfectõis quantũcũq; excellẽs
in tota vita pñti ⁊ quolibet tp̃e vel pte
ipſius pt̃ eſſe ſine tẽptatione ⁊ tribula-
tiõe. q² nihil niſi tẽptatio eſt vita hoĩs
ſuꝑ terrã. vñ dr̃ iob Militia ẽ vita ho
minis ſuꝑ terrã ꝑ quã. ſ. militiam pug
na ↄtinua inſtaurat̃ cõtra tres hoſtes
viatoris. ſ. carnẽ mundũ ⁊ diabolum.
hec ille. Conſiderantes igit̃ ꝙ non ſit
pax in iſta vita que plena eſt temptati
onib⁹. ↄfugiamus ad creatorez nr̃m ⁊
humiliter poſtulemus ab ipõ auxiliũ.
vt temptatõib⁹ reſiſtere valeamus. ad
qđ hortat̃ beatus bern̄. ſic dicens. Nõ
pt̃ eſſe pax firma ⁊ ſolida niſi in regio-
ne ſua in tot tẽptationib⁹ eſt vita nr̃a
vt non immerito tota ipſa temptatio
debeat appellari. Sed qui ſumus nos
aut que eſt fortitudo noſtra vt tam mul
tis temptationib⁹ reſiſtere valeamus.
cũ temptationis impetuz ſentimus in
cogitatione. ſtatim fugiamus ad ipm̃
⁊ hũiliter poſtulemus auxiliũ nõne co
opat̃ nobis in bonũ illa tẽptatio. Vñ
⁊ hũiliores efficimur ⁊ cautiores. hec
bernardus. Filius.

Cupio informari de vitijs que ſe
palleant ſub ṽtutis ſpecie ac eti-
am de prauis cõſilijs ⁊ laqueis demo
num. quib⁹ ſolent fideles ⁊ criſti mili
tes temptari.

Ca. .V. Pater

Scire debes qđ
triplex ẽ temptatio manifeſta
⁊ impetuoſa ⁊ fraudulenta. Tẽptatio
manifeſta eſt cum quis temptat̃ ꝑ luxu
riam ſupbiã aut auaritiam ⁊ cetera vi
tia que apte ⁊ maĩfeſte mala ſunt. hac
temptatione tẽptant̃ infirmi ac teneri
in quib⁹ nondũ radicatus eſt timor ⁊
in quib⁹ amor ſeculi nõ eſt extinctus
⁊ ideo reaccendit̃ ⁊ ex ↄcupiſcentijs
mundi ſicut candela adhuc fumigãs
cito capit flammam. Temptatio vero
impetuoſa eſt. que quaſi violenter ad
peccandum ſtimulat. ⁊ hec temptatio
ſolet fortiores impetere. vt qui molli
bus non flectunt̃ duris ⁊ robuſtis tem
ptationib⁹ quaſi ventis validis euellã
tur. Temptationes fraudulente ſunt.
que ſub ſpecie boni ſe palliant. ⁊ licet
quoſq; rudes vel ſtultos decipiant. qui
nondũ ↄgnouerũt altitudinẽ ſathane
.i. aſtutias eius. tñ ſingulariter perfe
ctis ⁊ bene pficientib⁹ inſidiant̃. Vñ
dr̃ pſalmiſta. In via hac q̃ ambulabã
abſconderunt. Et beatus paulus. Ipſe
ſathanas tranſfigurat ſe in angelũ lu
cis. Si em̃ in eis ſua figura appareret
que turpis eſt horrerent eum ⁊ fuge-
rent. ſi apte impugnaret eos t eſſicerẽt
ei ⁊ auxilio dei fugarent eum ⁊ vince
rent ⁊ ſic apud eos non pficeret. boni
em̃ qui mũdi ſunt deteſtant̃ immũda
peccata. q² virtuoſi ſunt virtualiter cõ
tra omne malum repugnant. qđ malũ
eſt agnoſcũt. venit ergo angelus ſatha
ne in ſpecie angeli boni quem credit a
bonis diligi vt tanto facilius decipiat
eos quo bonus nuncius putat̃. ⁊ qui
non ſoleat niſi bona nũciare ⁊ ſuadere
Unde dr̃ beatus bernardus Bonus nũ
q; niſi boni ſimilitudine deceptus eſt.
⁊ vt facilius recipiat̃ eius perſuaſio.
primo ſola bona proponit poſtmodũ
mixta malis. tandem falſa bona ſed
vera mala. poſtremo cuz irretierit eos
⁊ illaquiauerit inſolubiliter capit re-

nenatum erigit. ⁊ etiam in aperta pec
cata eos deijcit. ſicut ſcorpius qui blā
dam faciem habet ⁊ caudā venenoſam
cum qua occidit. quanti ſub ſpecie ſpi
ritalis dilectionis femīas ſpūales viſi
tant. ⁊ ꝑ orationum ipſaꝝ obtentu. ec
ce quanta puritas in intentōe prima.
ſcȝ caſtitas ⁊ deuotio. poſtea ſequunt̄
longe ꝯfabulatiōes. modo de deo. mō
de mutuo ipſoꝝ amore ⁊ fide. ⁊ deindē
ſequunt̄ amoroſi aſpectus. Ecce quo
mō mixta ſunt tam bona ſpūalis ꝯſo
lationis ⁊ collocutōnis ⁊ fidelis affe
ctionis cum malis inutilis ꝯſolatōis
⁊ incaute familiaritatis ⁊ inutilis oc
cupationis cordis circa dilectōem. tā
dem ꝯſequunt̄ falſa bona ſed vera ma
la. ſ. amplexus. oſcula ⁊ cetera incon
uenientia que oīa ſuſpecta ſunt. ⁊ car
nalis affectionis indicia. ⁊ turpis ope
ris preludia. X ¶ Et notanduȝ ꝙ
hec affectio carnalis ſiue amor inordi
natus ortum hȝ ex nimia familiarita
te que nunꝙ̄ eſt bona ⁊ ex ſuggeſtioni
bus ⁊ immiſſionibꝫ dyabolicis. ⁊ nō
ſolum ſolet haberi inter religioſam ⁊
religioſam. verumetiam inter feminā
⁊ feminam. maſculum ⁊ maſculuȝ cu
iuſcunꝙ̄ ꝯditionis tam ſecularium ꝑ
ſonaꝝ ꝙ̄ etiam religioſaꝝ perſonarū.
Inter ſeculares ⁊ carnales hic amor
totaliter ē carnalis. nec hȝ aliquid de
ſpūali amore. qui cū preualet ⁊ ei nō
reſiſtit̄. ad magnam immundiciam ⁊
turpitudinē carnis hoīnem pertrahit.
de qua nec loquendū eſt. inter religio
ſos vero hic affectus ſiue amor eſt ſpū
alis. poſtmodū creſcente quadā fami
liaritate ⁊ ſuggeſtione temptatoris ſo
let admiſceri carnali affectiōe. poſtre
mo vero preualente dyabolo ⁊ eius tē
ptatione. ac ꝓpria negligentia. totus
hic amor mutat̄ in carnalem amorem
quia aſtutus diabolus primo occultat
temptatōis laqueum. donec amor cre
ſcat ⁊ tenax fiat. ⁊ ꝗ̄uis corda timen
tium deuȝ huiuſmodi amor carnalis
non obruat. tñ qui hanc paſſionem ſu
ſtinent magna impedimenta in ſpūa
libꝫ exercitijs ⁊ in amore dei patiunt̄.
Et licet homo timorem dei ac ſue ꝯſci
entie pre oculis habens in flagiciū ma
gnum non incidat. tamē magnas mo
leſtias animi ⁊ remorſus quoſdā con
ſcīe ꝓpter talem temptatōnem die no
ctuꝙ̄ in anima tolerat. Unde neceſſe
eſt vt quilibet qui ſe per hunc inordīa
tum amorem pulſari ꝯſiderat anteꝙ̄m
nimis preualeat ⁊ in aliqđ anime peri
culum deducat huic aīe periculoſe tēp
tationi reſiſtat. In hunc etiam moduȝ
ſuperbia ſe ſepe palliat. ſepe auaricia.
inuidia. ⁊ alia vitia que cū non audēt
bonos temptare apte quos ſciunt odi
re omne malū. aliqđ virtutis velamen
aſſumunt ne agnoſcant̄ eſſe qđ tñ ſunt
ſicut qui ſe mentit̄ amicum eſſe donec
doloſe admiſſus interficiat. De his vi
tijs que ſub ſpecie virtutuȝ ſe tegunt ⁊
de remedijs ꝯtra hec vitia videlicet cō
punctione beatus grego. in. iij. mor. ſic
dī. Quiſquis ſubigere vitia appetit. ⁊
ad eterne retributionis culmīa vere in
tentionis greſſibꝫ tendit. quo magis
vallari ſeuitioꝝ bello vndiꝙ̄ ꝯſpicit.
eo ſe virtutum armis robuſtius accin
git. ⁊ tanto minus iacula metuit. quā
to ꝯtra hec vementia fortiter pect⁹ mu
nit. Sed plerumꝙ̄ dum ꝯtra hec tem
ptationū bellum fulciri magnis virtu
tibꝫ nitimur. quedā ſe nobis vitia ſub
ſpecie virtutum tegunt. ⁊ quaſi blāda
ad nos facie veniunt. ſed cuius aduerſi
tates ſint diſcuſſa ſentiunt̄. Unde ⁊ a
mici beati iob quaſi ꝓ conſolatione ve
niunt. ſed in contumelias ꝓrumpunt
quia inſidiantia vitia virtutum facieȝ
aſſumunt. ſed hoſtili inuectione nos

ferīunt.nam ſepe immoderata ira.iu/
ſticia. ⁊ ſepe diſſoluta remiſſio vult mi
ſericordia videri.ſepe incautus timoꝛ
humilitas ſepe effrenata ſupbia.appe/
rit libertas apparere. ſed ſi erumnā no
ſtre captiuitatis agnoſcimus. ſi ex a/
moꝛe patrie in intimis dolemus. vi/
tia que male letis ſubrepunt.bene tri/
ſtibꝫ pꝛeualere non poſſunt Vñ ⁊ bene
ſubdit᷑ de amicis beati iob. Cūqꝫ ele/
uaſſent oculos ſuos ꝓcul nō cognoue/
runt eū Afflictos eī nos vitia minime
cognoſcūt.qꝛ triſte coꝛ mox vt pulſaue
rint reprobata reſiliunt. ⁊ que nos le/
tos quaſi nouerāt.qꝛ penetrabant.me
rentes cognoſcere nequeūt.qꝛ ipſo no
ſtro rigoꝛe frangunt᷑ ſed antiquus ho/
ſtis quo in eis foꝛtiter depꝛehendi ſe cō/
ſpicit.eo illa ſub virtutū ymagīe altius
abſcondit. Vñ ſubdit᷑ Et exclamātes
ploꝛauerūt ſciſſiſqꝫ veſtibꝫ ſparſerunt
puluerem ſup caput ſuū ſederuntqꝫ cū
eo in terra.ſignat᷑ eñi pietas ꝑ ploꝛa/
tum Diſcretio ꝑ ſciſſionem veſtiū.ef/
fectus opeꝝ ꝑ puluerē capitū.humili/
tas ꝑ ſeſſionem. Aliquando eñi pium
quid hoſtis inſidiās ſimulat.vt ad cru
delitatis terminū ꝑducat.ſicut eſt cō/
plecti ꝑ diſciplinam culpam ꝓhibet.
quatenus que hic nō repꝛimit᷑ gehen/
ne igni feriat᷑. Aliqñ diſcretionis ima
ginem oculis obijcit ⁊ ad indiſcretio/
nis laqueos ꝑducit.ſicut eſt cū impul/
ſu eius pꝛo infirmitate nobis plus ali
mentoꝝ q̄ſi diſcrete ꝯcedimus.ſed in
diſcrete ꝯtra nos bella carnis concita/
mus Aliqñ aūt affectū ſimulat bonoꝝ
opeꝝ ſed ꝑ hunc inquietudinem irro/
gat laboꝛuꝫ ſicut eſt cum quis quieſce/
re non valet ⁊ quaſi de ocio iudicari ti
met. Aliquando enim imaginem hu/
militatis oſtentat. vt affectum humi/
litatis ſubtrahat.ſicut eſt cum quoſdā
pluſqꝫ ſunt infirmos atqꝫ inutiles ſibi
metipſis aſſerit vt dū ſe nimis indig/
nos ꝯſiderant.res in quibꝫ ꝓdeſſe ꝓxi
mis poterant miniſtrare ꝑtimeſcant.
ſed hec vitia que ſub virtutibꝫ ſpecie an/
tiquus hoſtis occultat.valde ſubtiliter
manus ꝯpunctōis examinat.qui eñi
veraciter intus dolet. que agenda foꝛ
ris que ve non agenda ſint foꝛtiter pꝛe
uidet.ſi eñi vis ꝯpunctōis in intimis
afficit oīs ſtrepitus pꝛaue ſuggeſtiōis
obmuteſcit. ⁊ ſi coꝛ veraciter dolet.lin
guam contra nos vitia nō habent.hec
greg. A Et notandū ꝙ antiquus
hoſtis tanta ſe arte palliat. vt nōnūqꝫ
ante oculos decepte mentis vitia vir/
tutes fingat.vt exinde quiſqꝫ quaſi ex
pectet ꝓmia. vnde eterna dignus eſt in
uenire toꝛmenta. ⁊ ꝓpter hoc eo tardi/
us mens vitiū deſerit.quanto ꝑ virtu
tis ſpeciem decepta pꝛemioꝝ etiam de
eo retributionē querit. De hoc beatus
grego.xxxij.moꝛal᷑.exponens illud vi
ctū.cartilago illius q̄ſi lamine ferree
ſic ait Qui eñi ꝑ cartilaginē niſi ſimu/
latio oſſis accipit᷑. Cartilago namqꝫ
oſſis oſtendit ſpēm ſed oſſis nō habet
firmitatē. Et ſunt nōnulla vitia que o
ſtendūt in ſe rectitudinis ſpeciem ſed
ex pꝛauitatis ꝓdeunt infirmitate.ho/
ſtis eñi noſtri malicia tanta ſe arte pal
liat. vt plerūqꝫ ante decepte mentis o
culos culpas virtutes fingat. vt inde
quiſqꝫ quaſi expectet pꝛemia. vnde eter
na dignus eſt inuenire toꝛmenta. Ple
rūqꝫ in vlciſcendis vitijs crudelitas
agit᷑. ⁊ iuſticia putat᷑. atqꝫ immodera
ta ira iuſti zeli meritū credit᷑ ⁊ cū a di
ſtoꝛtis moꝛibꝫ peccantes dirigi caute
debeant. violenta inflixione frangun/
tur. Plerūqꝫ diſſoluta remiſſio quaſi
māſuetudo ac pietas habet᷑ ⁊ dū plus
q̄ꝫ decet delinquentibꝫ equaliter parcit᷑
ad eterna ſupplicia crudeliter reſeruā
tur. Nonnunqꝫ effuſio mīa creditur ⁊

dum male ſeruare culpa penis ſpargi
qđ acceptum eſt non timet᷑. Aliqñ ti-
mor incompetẽs humilitas credit᷑. cũ
tpali formidĩe preſſus quiſq; a defen-
ſione veritatis tacet. arbitrat᷑ ꝙ iuxta
dei ordinem humilem ſe potioribꝫ ex
hibet. Aliqñ vocis ſuperbia vera viri li
bertas eſtimat᷑. ⁊ cum per elatõem veri
tati ꝯtradicit᷑ ꝓcacitas veritatis defẽ-
ſio putat᷑. ſepe ad ea que agenda ſunt
icauta precipitatio laudãdi feruor ſtu
dij credit᷑. ⁊ cum deſideratũ bonuꝫ in
tempeſtiua actõe corrumpitur. eo agi
melius quo celerius eſtimat᷑. ſepe ac-
celerãdi boni tarditas ꝯſilium putat᷑
⁊ cum expectat᷑ vt ꝑ extractione ꝑfici
at. hoc inſidians mora ſupplantat. igit᷑
cum culpa velut virtus aſpicit᷑ neceſſa
rio penſandũ eſt. qꝛ tãto tardius mẽs
vitium ſuum deſerit. quãto ꝓ virtutis
ſpeciem decepta premiorꝫ etiam de eo
retributõem querit. facile autẽ culpa
corrigit᷑. que ⁊ erubeſcit᷑. qꝛ eſſe culpa
ſentit᷑. qꝛ itaq; error cum virtus credi
tur difficilius emendat᷑. recte dr̃. carti
lago illius quaſi lamine ferree. Behe-
moth eĩ iſte quo ſub pretextu boni cal
liditatẽ ſuã fraudulentius exhibet. vt
eo in culpa mentẽ durius tenet. Hinc
eſt ꝙ nõnunq; hi qui quaſi viã ſancti-
tatis appetunt. in errorẽ lapſi tardius
emendant᷑. Rectũ quippe eſtimãt eſſe
qđ agunt. qꝛ ſicut excolende virtuti ſic
vitio perſeuerantiã iniungũt. rectum
eſtimant eſſe qđ agunt. ⁊ idcirco iudi
cio ſuo enixius ſeruiũt. hec greg. B
Notandũ etiam ꝙ ſunt diuerſe tẽ-
ptatões ⁊ laquei dyaboli ac ꝑplexita
tes vt pleroſq; ita peccare faciant vt ſi
fortaſſe pctm̃ fugere appetant. non ta-
mẽ ſine aliquo peccati laqueo euadãt.
nec etiã valeant ab vno vitio ſolui. niſi
ꝯſentiant in aliquo ligari. Sed cũ a-
liquis ſic circũdatus laqueis dyaboli

fuerit. vt nequaq; ſine peccato tranſi-
re ⁊ euadere eius retia poſſit. ibi viam
euadendi querere ſtudeat. vbi minus
periculũ anime eſſe ꝯſpexerit. De iſtis
ꝑplexis temptationibꝫ dyaboli btũs
greg. xxj. mora. tractans illud. Nerui
teſticulorũ eius perplexi ſunt. ſic ait.
Nerui teſticulorꝫ eius perplexi ſunt pe
ſtifera argumẽta machinationũ eius.
Per ipſa quippe calliditatis ſue vires
erigit. ⁊ fluxa mortaliũ corda corrum
pit. Teſticuli eius ſunt ſuggeſtiones ꝑ
ue. quibꝫ in mentis corruptõe ferueſ-
cit. atq; in ꝯſtuprata anima iniqui ope
ris ꝓlem gignit. ſed horꝫ teſticulorum
nerui ꝑplexi ſunt. qꝛ ſuggeſtionũ eiuſ
argumenta implicatis inuentõnibus
alligant᷑. vt pleroſq; peccare faciant.
quatenus ſi fortaſſe pctm̃ fugere cupi
ant. hoc ſine aliquo laqueo peccati nõ
euadant. ⁊ culpã faciunt dũ vitant ac
nequaq; ſe ab vna valeant ſoluere. niſi
cõſentiant in aliã ligari. Qđ melius
oſtendimus ſi qua ex ꝯuerſatiõe hoĩm
allegatõis huius exempla ꝓferamus.
Ecce enim quidã duꝫ mundi amicici-
as appetit. cuilibet alteri ſimilẽ ſibi vi-
tam ducenti. ꝙ ſecreta illius oĩ ſilẽtio
ꝯtegat iureiurando ſe aſtringit. ſed is
cui iuratũ eſt adulteriũ ꝑpetraſſe cog-
noſcit᷑. ita vt etiã maritũ adultere oc-
cidere conet᷑. is aũt qui iuſiurandum
prebuit ad mentẽ reuertit᷑. ⁊ diuerſis
hincinde cogitationibꝫ impugnat᷑. at
q; hoc ſilere formidat. ne ſilendo adul-
terij ſimul ⁊ homicidij pꝛiceps fiat ⁊ ꝓ
dere trepidat. ne reatus ſe periurij ob-
ſtringat. perplexis ergo teſticulorꝫ ner
uis ligatus eſt. qui in quãlibet partem
declinet metuit. ne a trãſgreſſionis cõ
tagio liber non ſit. Alius cuncta q̃ mũ
di ſunt derelinquens. ac per omnia frã
gere voluntates ꝓprias querens. alie-
no ſe ſubdere regimini appetit. ſed euꝫ

qui ſibi apud deum preeſſe debeat mi-
nus caute inquiſitõe diſcernit. cui for
taſſe is qui ſine iudicio eligit̃ cuꝫ p̃eſſe
iam ceperit. agi que dei ſunt prohibet
que mũdi ſunt iubet. penſans atqꝫ ſub
ditus vel qualis ſit culpa inobiẽ vel qđ
ꝯtagiũ ſecularis vite ⁊ obedire formi-
dat. ne aut obediens in ſuis p̃ceptis de
ferat aut inobediens deũ in electo p̃la-
to ꝯtemnat. ⁊ aut illicitis obtemꝑans
hoc qđ ꝓ dõ appetijt ꝯ deũ exerceat. aut
rurſum nõ obtemꝑans eũ quẽ ſuũ iudi
cẽ queſierat iudicio ſuo ſupponat. Ap-
te ergo iſte ꝑ indiſcretionis ſue iudici
um perplexis teſticuloꝝ neruis aſtrin-
git̃. qꝛ aut obtemꝑans aut nõ obtem-
perans in culpa tranſgreſſionis ligat̃.
qꝛ ꝰg behemoth iſte ita inexplicabilibꝰ
nodis ligat vt plerũqꝫ mens in dubio
obducta. vnde ſe a culpa ſoluere nitit̃
inde in culpa artius aſtringat̃ recte dꝛ
Nerui teſticuloꝝ eiꝰ ꝑplexi ſunt Ar-
gumenta nãqꝫ machinationuꝫ illius
quaſi quo laxant̃ vt relinquãt. eo ma-
gis implicant̃ vt teneant Eſt tñ qđ ad
deſtruendas eius ꝟſucias vtiliter fiat.
vt cũ mẽs inter minora ⁊ maxima pec
cata ꝯſtringit̃ ſi oĩno nullus ſine pctõ
euadendi aditus patet. minora ſemꝑ
eligant̃ qꝛ ⁊ qui muroꝝ ambitu vndi-
qꝫ ne fugiat claudit̃ ibi ſe in fugam p̃-
cipitet. vbi breuior murus inuenitur.
Unde cũ in dubijs reſtringimur vtili-
ter minimis ſubdamur. ne in magnis
ſine venia peccemus. itaqꝫ plerũqꝫ ner
uoꝝ behemoth iſtius perplexitas ſoluit̃
dum ad ꝟtutes maximas ꝑ ꝯmiſſa mi
nora tranſitur. hec greg. ¶ Sed
⁊ hoc ꝯſiderandũ ꝙ ſunt diuerſa ꝯci-
lia praua demonũ. ꝑ que ſolent nõnũ
qꝫ corda decipere ⁊ ad culpam ptrahe-
re. ⁊ quos non poſſunt ꝑ vitia apta tẽ-
ptando ſuꝑare. hos querunt per praua
ꝯſilia ſupplantare De hoc itēꝝ beatus
gregorius. xxxij. moral̃. exponẽs illud
Oſſa behemoth ſic ut fiſtule eris ſic loq̃
tur dicẽs. quid ꝑ oſſa iſtius behemoth
niſi ꝯſilia praua deſignant̃. nã ſicut in
oſſibꝰ poſitio roburqꝫ corꝑis ſubſiſtit.
itaqꝫ in fraudulẽtis ꝯſilijs tota ſe eius
malicia erigit. neqꝫ eñi vi quẽpiaꝫ p̃e
mit. ſed ad calliditatem peſtifere ꝑſua
ſionis illicit. in hoc vero eius teſticuli
ab oſſibꝰ ⁊ ſuggeſtiones a ꝯſilijs diſtãt
ꝙ ꝑ illas aꝑte noxia ingerit. ꝑ hec aũt
quaſi ex bono ꝯſulens ad culpam tra-
hit. per illas pugnando ſuꝑat. ꝑ hec ve
lut ꝯſulendo ſupplantat. iſta ꝟo aſtuta
eius ꝯſilia dũ quaſi blanda ꝓmiſſiõe
ꝯſulunt. cor a forti intentione auertũt
⁊ dũ dulcia reſonant. ad noxia incli-
nant. hoc eñi behemoth iſte magno ope
ad exequendam deceptioneꝫ ſatagit.
vt dum ꝑuerſitatis ſue ꝯſiliũ quaſi vti
le oſtendit ſuauiter valeat qđ dr̃ qua-
tenus ⁊ oſtenſa vtilitate mentẽ mulce
at. ⁊ abſconſa iniquitate corrumpat.
que apertius in cunctis oſtendimus
ſi pauca breuiter conſiliorum eius ar-
gumenta pandamus. Ecce eñi quidã
rebꝰ ꝓprijs contentus decreuit nullis
occupationibꝰ mundi huius implica
ri. valde formidans quietis ſue cõmo
da perdere. ⁊ valde deſpiciens cũ pec
catis lucra cumulare. Ad hũc hoſtis cal
lidus veniens vt intentionem bone de
uotionis ſubruat quaſi vtilitatis con-
ſilium ſubminiſtrat dicens Ecce quidẽ
que ſunt in preſenti ſufficiunt ſed his
deficientibus quid acturus es ſi etiam
poſt hec nulla prouident̃ an nõ ⁊ terre
na actio poteſt peragi ⁊ tamen in actio
ne culpa declinari. hec interim blandi
ens inſinuat ⁊ ſeorſum iam in negotiõ
terreno quos p̃uidet peccati laqueos
occultat. Illius decreuit ꝯmoda terre-
na non ſolum non querere ſed etiam
cũctis q̃ poſſidet renũciare. vt in diſci

plinatu celeſtis magiſterij tanto ſe libe
rius exerceat. quanto ⁊ expeditior red
ditus ea que poſſidentem premere po
terāt deſerens calcat. huius cor hoſtis
inſidians occulta ſuggeſtione alloqui
tur ita dicens. Unde tante hec temeri
tatis ſurrexit audacia. vt credere aude
as ꝙ ad omnia relinquenda ſubſiſtas
Aliter te creator ꝯdidit. atq; aliter tu
ipſe diſponis. an non pleriq; ⁊ terrēa
patrimonia nequaq̄ deſerant. ⁊ tamē
ex his per miſcdie opa ſuperne ſortis
bona eterna mereant̄. hec blandiens
ſuggerit. ſeorſum vero in eiſdem rebꝫ
quos retinere ammonet. aū retinētis
oculos delectatōnes peſtiferas decipi-
ens apponit. quatenus ſeductū cor ad
blanda exteriora pertrahat. ⁊ intima
perfectōnis vota peruertat. Oſſa itaq;
eius ſicut fiſtule eris ſunt. quia doloſa
eius ꝯſiderans dum blandum de exte
rioribꝫ ſonum reddunt. ꝑniciosum di
ſpendium de interioribꝫ ingerunt Ali
us relictis omnibꝫ que exterius poſſe-
derat. vt ordinē ſublimioris diſcipu
latus apprehendat. etiam intimas frā
gere voluntates parat. vt alterius ſe re
ctoris voluntatibꝫ ſubdet. non ſolum
prauis deſiderijs ſed ad ꝑfectōnis cu-
mulū etiam in bonis votis ſibimet re-
nunciet ⁊ cuncta que ſibi agenda ſunt
ex alieno arbitrio obſeruet. Hunc ho-
ſtis callidus tanto mollius alloquitur
quanto ab excellētiori loco deijcere ar
dentius conat̄ morq; virulenta ſugge
ſtione blandiens dicit. O quanta per
temetipſum miranda agere poteris ſi
nequaq̄ te alteri' iudicio ſubdis. cur
ꝑfectum tuum ſub ſtudio melioratio
nis imminuis. cur intentionis tue bo
num dum vltra q̄ neceſſe eſt extende-
re niteris frangere. que enim dū volun
tate ꝓpria vſus es peruerſa perpetraſti.
qui ergo tibi plene ad viuendum bene

ſufficis. alium ſuper te iudicem cur re
quiris. Hec blandiens intimat. ſeor-
ſum vero in voluntate eius ꝓprijs exer-
cende ſuperbie cauſas parat. ⁊ dū lau
dat corde inteſtina rectitudine inueſti
gat callide vbi ſubruat in prauitate. A
lius fractis pene voluntatibꝫ ſuis. mul
ta iam vetuſti hominis vitia ⁊ immu-
tatione ⁊ lamentatōe penitentie exte-
rit ⁊ tanto maiore zelo ꝯtra aliena pec
cata accendit̄ quanto ſibimetipſi fun-
ditus mortuus. iniquitatibꝫ ꝓprijs nō
tenetur. Hunc hoſtis callidus quia ze
lo iuſticie eam ceteris ꝓdeſſe cogno-
ſcit. quaſi ſub ſpecie ꝯſulentibꝫ verbis
appetit dicens. quid te ad aliena curā
da dilatas. vtinam tua ꝯſiderare ꝯua
leſcas. an non perpendis quia cuꝫ ad
aliena extenderis. erga ea curanda q̄
tua ſunt minor memineris. ⁊ quid ꝓ-
deſt alieni vulneris cruorem tergere ⁊
putredinem ꝓprie negligentie dilata-
re. hec quaſi dum ꝯſulens dicit zelū ca
ritatis adimit. ⁊ omne bonum qđ ꝓ-
dire ex caritate poterat gladio ſubitro
ducti torporis extinguit̄. ſi enim ꝓxi-
mos diligere ſicut nos ipſos precipimꝰ
dignum eſt vt ſic eoꝝ zelo ꝯtra vitia ſi-
cut noſtro flagremus. Quia ergo duꝫ
ſuauiter ꝯſulit. mentem ab intentione
ꝓpria alienam reddit. recte dr. Oſſa
eius ſicut fiſtule eris. Quia enim per
fraudulenta conſilia audientis animo
blandum ſonat. quaſi cum fiſtula eris
cantat. vt vnde mulcet inde decipiat.
hec gregorius.

Filius.

Cupio informari que ſint acrio-
res aut validiores temptatōnes
quas ſuſtinent religioſi ⁊ alij chriſtifi-
deles. ⁊ quomodo ſit illis reſiſtenduꝫ
de his mihi aliquid rogo explanari.

Caplm .VI. Pater D

SCire debes qđ acerbiſſime temptationes ⁊ magis periculoſe iſte ſunt. videlicet. heſitatio in fide catholica. deſpatio de dei miſericordia. ⁊ ſpiritus blaſphemie contra deū ⁊ ſanctos eius. ac temptatio ſibimetipſi inijciendi manus ⁊ perimendi. ⁊ quedā perplexitas que ruloſe conſcientie medicinale conſilium non admittentis. Iſtas temptationes maxime viri religioſi ⁊ timētes deū ſuſtinere ſolent. qꝛ malignus ſpiritus cuꝫ non pt ꝑ carnalia vitia hoīem religioſum decipere. ꝑ tēptatōnes ſpirituales ⁊ intricatas querit ⁊ conat̄ ꝑuertere. temptatio aūt in fide catholica ſolet diuerſimode euenire. viꝫ cum aliquis dubitat de trinitate ꝑſonarū ⁊ de vnitate diuine eēntie vel de incarnatione xp̄i. vel de ſacro corporis ⁊ ſanguinis xp̄i. ⁊ multis alijs q̄ tenet fides catholica ⁊ ad que xp̄ifideles fidē tenētur adhibere. E Itē deſperatio de mīa dei ſolet euenire ꝓpter multitudinem criminuꝫ ꝯmiſſoꝝ. qñ aliquis timet ſibi ꝓpi ꝑ exceſſibꝫ ſuis etiam exiſtens in ſtatu pñie ſibi denegari mīam diuinam. Itē ſpūs blaſphemie eſt cuꝫ aliquis cogitat indigna ⁊ indecencia de deo vel ꝯtra deum et ſanctos eius ⁊ ſimilia. que redolent blaſphemiā Iteꝫ temptatio ſe perimendi orit̄ ex deſperatione. ſicut legimus de iuda qui laqueo ſe ſuſpendit Item perplexitas q̄ruloſe ꝯſcīe medicinale conſilium nō admittentis eſt. quando aliquis format ſibi ꝯſcientiā de aliquo facto vbi peccatum non eſt. vel cum aliquis ſepius confitetur peccata ſua ⁊ tamen non poteſt quieſcere in ꝯſcientia ſua ꝗuis frequentius iteret illa. eo ꝙ ſemꝑ quēdam remorſum conſcientie ⁊ perplexitatem in corde ſuo ſentiat Qui igit̄ talia patit̄ ⁊ in quo huiuſmodi temptatio preualet magnam iuſticiam animi etiam longo tempore ⁊ pluribꝫ annis intra ſeipſum ſuſtinet. hec ⁊ alia plurima ſimilia que perplexa ſunt cum preualent generant conſcientiam erroneam in tantum. ꝙ homo obꝛuptus his perplexitatibꝫ etiam cōſilium ſalubre quod ei ab alijs offert̄ ſuſcipere non valet F Contra premiſſas aūt temptationes ⁊ ꝑplexitates iſta maxime valent remedia Primum conſolent̄ ⁊ non timeant illas temptationes qui ſuſtinent eas. quia magis ad meritū proficient patienti q̄ȝ ad detrimentū dum non ꝯſentit̄. Secundum ꝙ patienter tolerent. ſicut ſi ſathanas aliquē viſibiliter vel ſenſibiliter tribularet. Tercium ꝙ non curent̄ nec rationando eis reſiſtat̄ quia ex hoc magis quaſi confricate inflammat̄ ſed ad alia tractanda homo ſe cōuertat. quibꝫ abſtractus a ſe obliuiſcat̄ paſſionis ſue. ſicut corporali paſſione laborans. ſi habet quo occupatus obliuiſcat̄ ſui leuius interim torquetur. Quartum vt orationibꝫ ſuis ⁊ aliorum bonoruꝫ hominū miſericordie diuine imploret remedium ⁊ auxilium. De iſtis temptationibꝫ periculoſis ⁊ remedijs ac fructu ſuſtinentibꝫ illas beatus gregorius ſic di. Temptatio ꝯtra fidem ⁊ ſpūs blaſphemie ⁊ cōſimiles nec fugere poſſumus nec repugnando vincere. quia quanto plus indignamur nobiſmetipſis ⁊ diſputamus cum ipſis. tanto plus earuꝫ rabies non curande ſunt nec timende dummodo non ꝯſentiat̄ eis ⁊ patienter earum infeſtatio quaſi quoddā diabolicum ſuſurrium ſupportet̄. quod aliter compeſci non poteſt. non enī ſolent bonis piculoſe temptationes nocere ſed ſunt ſepe preſagia future gratie ⁊ amplioris conſolationis ⁊ vitio-

rum purgatrices ⁊ maioris meriti co operatrices. diuine vero caſtigatões humilr ⁊ patienter ſunt tolerande. ⁊ eis eſt deuote obtẽperandum. vt ⁊ fortes ſimus in fide ⁊ a mandatis dñi nunq̈ʒ declinemus. ⁊ dñs permittit hoĩem tẽptari vt cognoſcat homo fragilitatẽ ſuã. De hoc dr̃ maximus ſic. Qñ inci pit mens in caritate dei ꝓficere tunc ⁊ demon blaſphemie incipit eã temptare. ⁊ hmõi cogitatões ei ſubmittit. q̈s les hoĩm quidem nullus. ſolus autem hmõi pater dyabolus adinuenit. hoc vero facit inuidens deũ amanti. vt in deſperatõem veniẽs. vtpote q2 talia co gitauit non amplius audeat per ↄſue tam orõem ad eam reuolare. nihil aũt hinc ꝓficui ſequit̃ predo ad ꝓpriam in tentõem. ſed ⁊ potius certiores nos ꝑ ficit. cũ eñi pugnamus ⁊ impugnañ. ꝓbabiliores ac precordialiores in ca ritate dei inueniemur. ¶ De cõ ſcia vero erronea in quadã ſumma ꝑ modũ queſtionis ſic dr̃. Utrũ ↄſcientia erronea obliget hoĩem ad faciendũ vel obmittendũ id qđ ↄſciẽtia dictat. Di cendũ ꝙ ſic. q2 credẽs ſe ad aliquid te neri ⁊ non faciens incurrit ↄtemptuʒ Unde ad Roma. xiiij. Omne qđ non eſt ex fide peccatũ eſt. Glo. Omne qđ fit ↄtra ↄſcientiã edificat ad gehennã ¶ Manente aũt ↄſcientia erronea homo ꝑplexus eſt. non tñ ſimplr̃ perplexus. q2 ꝑt ⁊ debet deponere talem ↄſcientiã. vel ꝑ ſe vel per alterius ↄſiliũ. hec in ſũ ma. Sed ſunt nonnulli qui cũ patiun tur iſtas ꝑiculoſas ⁊ ꝑplexas tẽptati ones in magnã turbulentiã ⁊ triſticiã mentis ꝓpter hmõi temptamenta in cidunt. ⁊ in cunctis operibꝫ etiam bo nis q̃ faciunt cor merens ⁊ amaricatũ hñt. ⁊ per ↄſeqñs magna impedimen ta ex hoc in ſuis orõnibꝫ ⁊ ſpũali exer citio ſuſtinẽt. nec etiã valent in tali ꝑ plexitate ⁊ merore poſiti a ſuis confra tribꝫ aut ſenioribꝫ ſanũ ↄſiliũ ſuſcipe. vt ↄſolent̃. ſed rñderi ſibi diuinitus ſup ſuis paſſionibꝫ ⁊ temptationibꝫ quas ſuſtinent ↄcupiſcunt vt inde ↄſolatõꝫ accipiant. Sed omnipotens deus nõ ſolet rñdere vocibꝫ ⁊ orõnibꝫ ſingulorꝫ ad ſe in ſuis tribulationibꝫ ⁊ anxieta tibꝫ clamantiũ. ſed edidit tale eloqui um videliʒ ſacram ſcripturã ⁊ exẽpla precedentiũ patrꝫ per qđ ſingulis ſatiſ faciat etiã in quacunq̈ʒ tribulatõe aut temptatõe ↄſiſtant. Unde apoſtolus. Quecunq̈ʒ ſcripta ſunt ad noſtram do ctrinam ſcripta ſunt. vt per patiam et ↄſciam ſcripturarꝫ ſpem habeamus. ¶ Beatus etiã grego. xxxiij. mora. exponens illud. Semel loquit̃ deus ⁊ ſecundo idipſum non repetit de hoc ſic ait. ac ſi dicat. Deus in ſingulorꝫ cor dibꝫ priuatis vocibꝫ non rñdet. Sed tale eloquium ↄſtruit per qđ cunctorꝫ queſtionibꝫ ſatiſfaciat. In ſcripturis quippe eius eloquij cauſas noſtras ſin guli ſi requirimus inuenimus. nec eſt opus vt in eo qđ ſpecialiter quiſq̈ʒ to lerat rñderi ſibi diuĩa voce ſpecialiter querat. ibi eniʒ nobis omnibꝫ in eo ꝙ ſpecialiter patimur ↄmuñiter reſponde tur. vbi vita precedentiũ ſit forma ſe quentium. vt enim vnũ eſt pluribꝫ ꝓfe ramus. ecce dũ paſſiõe aliqua vel mo leſtia carnis afficimur. ſcire fortaſſis occultas cauſas paſſionis eiuſdem vel moleſtie optamus. quatenus in eo qđ patimur ex ipſa rerꝫ cognitione ↄſole mur. ſed q2 de ſpecialibꝫ noſtris temp tationibꝫ nequaq̈ʒ nobis ſingulis ſpe cialiter rñdetur ad ſacram ſcripturaʒ recurrimus. vbi videlicet inuenimus ꝙ paulus carnis infirmitate perficit̃. ꝙ idcirco illa infirmitate temptatus audiuit. ſufficit tibi gratia mea. nã vir tus in infirmitate perficit̃. qđ ꝓpterea

dictum eſt ne ſigillatim nobis omni-
bus diceref. in ſcriptura ergo ſacra vo
ce dei afflicto paulo audiuimus. ne cū
fortaſſe affligimur ſinguli audire eam
priuatā ꝯſolationē querimus. non er-
go dn̄s ad oīa nobis reſpondet. qꝛ ſe-
mel loquif ⁊ ſecūdo idipſum nō repe-
tit. i. in his que per ſcripturam ſacraꝫ
ad patres ꝓtulit nos erudire procura
uit. Diſcant igif ſancti doctores eccīe
dum intra eam laborare quoſdā puſil
lanimitate ꝯſpiciūt. qꝛ deus nobis ad
verba omnia non reſpondet. qꝛ ſemel
loquif deus ⁊ idipſum ſecūdo nō repe
tit. i. cogitationibꝫ vel temptationibꝫ
ſingulorꝫ non iam paſſim ꝑ ꝓplextaruꝫ
voces nec per angelica officia ſatiſfaci
at. qꝛ ſcriptura ſacra quicquid poteſt
ſingulis euenire ꝯprehendit. ⁊ in illa
ꝑ exempla precedentiū etiam vitā ſe-
quentiū informare curauit. hec grego.

I Si vō aliquis in ſuis ꝑplexis
temptationibꝫ nec ꝑ ſacrā ſcripturam
nec ꝑ exempla ſanctorꝫ pt̄ ꝯſolationē
ꝑcipere tunc manifeſtet ſuam paſſiōeꝫ
alicui viro religioſo timenti deū. ⁊ ab
illo ꝯſilium deſuper requirat ⁊ dictis
illius tanqꝫ a deo ꝓlatis fidem credu-
lam adhibeat ⁊ omnem metū inordi-
natum ⁊ ꝯplexitates erronee ꝯſcientie
deponat. ad qd̄ hortaf beatus gregori.
ſic dicens. recurre ad hominem viuuꝫ
deum in homine ꝯſule aperi īpedimen
tum ⁊ quere medicamentum auſculta
non hominem de ſe mendacē ſed ꝑ ho
minem deum veracem reſpondentem
docentē ꝯſolantem ⁊ hortantem ⁊ diſ-
ce diligenter ne ſenſu ꝓprio pro tollē-
do impedimento tali forſitan vtaris re
medio. de quo poſtmodum impedimē
tū maioris occaſio ſicut eſtuans cōtra
eſtum aqua ſe infrigidat. ⁊ exinde po-
ſtea magis eſtuat. hec greg. K Et
notandū ꝙ nōnunqꝫ homo oīa teme-
dia iam ꝑdicta ſuis paſſionibꝫ ⁊ tem-
ptatōibꝫ exhibet. nec tn̄ ab illis abſol-
ui valet. ſed prius dn̄s hoc ſuo occulto
iudicio fieri ꝑmittit ⁊ etiā exaudire ꝑ
ces ad ſe clamātiū diſſimulat vt per ta
les tribulationes ⁊ temptatiōes quas
paciunf nec cito liberāf eorꝫ exceſſus
⁊ peccata prius ꝯtra deū ꝯmiſſa. eo ꝑ-
fectius purgenf ⁊ emendenf. vñ ꝑſe-
uerare dꝫ in timore dei quiſquis talia
ſuſtinet ⁊ nō deficere etiaꝫ ſi maximis
tēptationibꝫ ⁊ tribulatōibꝫ turbef. qꝛ
pius ꝯditor noſter qui laboreꝫ ⁊ dolo-
rem humiliū ꝯſiderat vltimo cū ſe iaꝫ
homo qſi deficere putat ab oībꝫ tribu-
lationibꝫ ⁊ temptationibus miſericor-
diter liberat ⁊ dona gratie ſue eidē lar
gius preſtat. Hoc aliqualiter tangit be
atus grego. x. moraf. exponens illud.
Et cū te conſumptum putaueris orie
ris ſicut lucifer ſic dicēs. Sepe naqꝫ
nos tot tēptamēta obſidēt. vt ipa nos
eorꝫ numeroſitas pene ad lapſuꝫ deſpe
rationis incliner. vnde plerūqꝫ mens
in tediū vertif. vix ipa virtutis ſue dā
na ꝯſiderat. tota dolens ⁊ enumerare
nō vales. quāto cogitationū tumultu
vaſtaf. ruiturā ſe ꝑ lamēta ꝯſpicit. eti-
qꝫ ne arma repugnatōis arripiat gra-
uis meror ipſe ꝯtradicit circūductos
cuiuſlibet oculos obſcuritas obſidet. ⁊
cū viſum tenebre ſemꝑ īpediūt. mens
meſta nil aliud qꝫ tenebras videt. ſed
apud miſericordē iudicē ſepe hec ipſa
ꝓ nobis ſubtilius triſticia exorat. naꝫ
meroris noſtri caliginē ꝯditor ꝯſpicit
⁊ ſubtracti lumīs radios refundit. ita
vt erecta ꝓtinus perdita mens vigeat
quā paulo ante decertantia vitia ſup-
bie calce deprimebāt. mox corpis pon
dus diſcutit atqꝫ ad ꝯtēplatōis lumen
poſt turbatiōis ſue tenebras erumpit.
mox in gaudio ꝓfectus attollif. q iter
tēptamēta peius cadere ex deſpatōe co

gebat ſine cogitationis certamine pre
ſentia deſpicit. ſine dubitatõis obſta
culo de uentura retributione ꝯfidit. iu
ſtus ergo cum ſe ꝯſumptum putauerit
vt lucifer orit. q2 mox vt tenebreſcere
temptationum caligine ceperit. ad lu
cem gr̃e reformat. ⁊ ſemetipſum mõ
ſtrat diem iuſticie qui caſurum paulo
añ timuit in noctem culpe. hec grego.
Dicit etiam de hoc yſidorus. Sepe iu
ſti mentẽ varijs vexationũ temptatio-
numq3 doloribꝫ vires demonũ cruciãt
Unde interdũ vſq3 ad deſpationis an
guſtiam coartat. permanenti autez in
dei amore anime. ⁊ ipſa talis anguſtia
ad meritum ꝓficit. Nam ſiue in aĩa
ſiue in corpore per inſtinctũ immũdoꝝ
ſpũum quelibet aduerſa inuitus patie
tur. dei vtiq3 ꝑmiſſum id patitur. qð ſi
hoc ipſm ad dei gloriam humilis refe-
rat ⁊ dicat qð ꝓ corporis paſſione iob
dixit. Si bõa ſuſcepimus de manu do
mini. mala aũt quare nõ ſuſtineamus
Iſte non ſepat a deo ſed ꝯiungit. Qlli-
bet atroci iniuria vel anguſtia torquea-
tur. multa iuſtus in anima patit aduer
ſa inſtigatõe demonum. ⁊ talibꝫ tem-
ptamentis perire a gloria vite eterne.
non enim pt̃. q2 pius dñs ad damnati
onem culpe non reputat. qð de ſue ma
ieſtatis permiſſu nolens qui patit por-
tat. Nam ibi peccamus vbi cupidita
tem vel voluntatez deflectimus. vbi ve
ro violenter adducimur. ⁊ ſi facinus
aut ꝓ flagicio non eſt miſeria. aut ꝓ fa
cinore flagicio non eſt. ſed qui deum ꝓ
irrogata laudat miſeria ꝯmiſſo ꝓcul-
dubio caret facinore. hec yſido. Dein-
de notandũ ꝙ nõ ſolũ iſtis temptamẽ
tis iam premiſſis eſt repugnandũ. ve-
rumetiã omnibꝫ temptationibꝫ cũ dei
adiutorio eſt viril'r reſiſtẽdũ. q2 in hac
vita hoĩ poſito temptatio deeſſe nõ pt̃.
ſed aliud eſt pctõ per ꝯſenſum ſeruire.

⁊ aliud eſt peccato temptanti reſiſtere
aliud dñanti ſeruire. vt teſtat bea. gre.
Et apoſtolus dicit. Non regnet pecca-
tum in veſtro mortali corpe. Non eñ
ait. non ſit. ſed non regnet. q2 non eſſe
non pt̃. non aũt regnare hoc poteſt. hec
grego. Concupiĩas etiam inordĩatas
non ſentire eſt omnino perfectoꝝ. poſt
ꝯcupiĩas vero non ire. nec eis ꝯſentire
eſt repugnantis ⁊ laborantis. nec eti
am tales ſm carnem ambulant. ſ3 ſm
ſpm̃. q2 poſt ꝯcupiſcentias illicitas nõ
vadunt. Carnales namq3 illi dicunt.
qui ꝯcupiſcentias ſuas ſequunt. ⁊ car
nalibꝫ deſiderijs deſeruiunt. Spiritu
ales vero dicunt qui carnalibꝫ deſide-
rijs fortiter reſiſtunt. De hoc beatus au
guſtinus ſic dĩt. Non ꝯcupiſcere omni
no pfecti eſt. poſt ꝯcupĩas vero nõ ire
luctantis ⁊ laborantis. non eñ ambu
lat ſm carnem qui non agit opera car
nis. ſed ſm ſpũm ambulat. qui iuuat
ſpũ in mente ne poſt ꝯcupiſcẽtias eat.
L Dicit ⁊ de eodem richardus
de ſancto victo. Carnales dicunt qui
poſt ꝯcupiſcentias ſuas eunt ⁊ carnali
bus deſiderijs deſeruiunt. ſpũales vo
qui corporalibꝫ deſiderijs fortiter reſi
ſtunt. ⁊ ſpũalibus ſtudijs vehementer
inſiſtunt. Carnalium autem eſt carnis
concupiſcentias ſentire ⁊ conſentire.
ſpiritualium ſentire ⁊ non conſentire
ſed reſiſtere. ſed repugnare. ſed morti
ficare. Aliud enim eſt concupiſcentiã
ſentire. atq3 aliud conſentire. infirmi
tati vero deputat ꝙ contra voluntatem
concupiſcentiam ſentimus. Malicie
ꝙ concupiſcentie ex deliberatõne con
ſentimus. illa venialis. iſta damnabi
lis. Hec richardus. Dum igitur ma-
lignus ſpũs ſuggeſſerit nobis turpes
cogitatões ⁊ malũ deſiderium reſiſta-
mus ſibi. q2 inimicus noſter poteſt ex-
citare temptationis motũ. ſ3 in nobis

eſt ſi voluerimus dare vel negare ꝯſen
ſum. Unde dr̄ beatus bern̄. Poteſt ini
micus excitare temptationis motum.
ſed in te eſt ſi volueris dare vel negare
ꝯſenſum. in tua volūtate eſt ſi volueris
inimicū tuū facere ſeruum tuū ꝛ oīa ti
bi coopent̄ in bonū. Ecce em̄ inflam
mat tibi inimicus deſideriū vanitatis
aut impatientie cogitationes ingerit
aut excitat libidinis motuꝫ tu ſolūmo
do non ꝯſenſeris. ꝛ quotiēs reſiſteris
totiēs coronaberis. Credo etiā ſi cogi
tatōes iſtas q̄ꝫ cito ī nobis aduerti⁹ nō
patimur remorari ſed in ſpū vehemēti
aīmus aduerſus illas excitat̄ ꝛ inimi
cus ꝯfuſus abſcedit. nec tn̄ libenter il
lico reuertit̄. hec bern̄. ¶ Notan
dum ꝙ quelibet cogitationes peruerſe
q̄ꝫuis ſint valde turpes ꝛ īmunde cor
ꝛ mentem nō polluunt cū rō non ꝯſen
tit. Teſtat̄ hoc beatus gre. dicens. Co
gitatio quantūlibet immunda menteꝫ
nō polluit cui rō nō ꝯſentit Et beatus
aug. Nihil mihi oberit dū tempꝛoꝛ de
crimine. dūmodo prauo ꝯſenſu careā
in amore. Et ſm̄ dictum beati bernar.
Quantaſlibet diabolus aduerſuꝫ nos
temptationū erigit machinas. quan
do nō tenet locum cordis per prauum
ꝯſenſum pctī non oberit. ¶ Con
ſiderandū etiā eſt ꝙ omnipotens deus
illos quos ſibi ab eterno elegit cū eos
ad ꝯuerſionem ꝛ ad viam ſalutis reuo
cat ſolet in eis ꝯcupiſcētias ꝛ mala de
ſideria ſucceſſiue abſcidere. Nam in
vere penitentibꝫ deſtruere ꝯſueuit nō
nunq̄ꝫ dominus actū turpitudinis vt
opa illicita non ꝯmittant. in incipiē
tibꝫ vo ꝛ nouiter cōuerſis conſenſum
peccati. in ꝓficientibꝫ aūt illicitā dele
ctationem mentis ſed in valde pfe
ctis motū titillacōis. naꝫ multi q̄ꝫuis
ad magnā pfectionē ꝓfecerint. ſtimu
luꝫ tn̄ carnis ſue extinguere non potue
runt Iſta tangit richardus de ſancto
victore exponēs illud pſalmiſte. Vox
domini intercidentis flammam ignis
ſic dicens. Poſſumus hanc literaꝫ ſic
exponere vt poſſit incipientibꝫ ꝛ pꝛofi
cientibus pariter ꝛ perfectis congrue
re. Et notandum ꝙ non ignem extin
guere ſed eius flammam pꝛomittit in
tercidere. ignem em̄ iſtum q̄ꝫdiu viui
mus hoc eſt peccati fomitem intra noſ
metipſos habemus. ſed nō eque eius
ſemp flammam ſuſtinemus. tunc em̄
ignis in flammam pꝛorumpit. quādo
eſtibus carnalis incendij nos vrit. pri
mo ergo titillat carnem. ſecūdo dele
ctatione turpi coinquinat mentem. ta
dem per conſenſum prauitatis ſubdit
ſibi rationem. His itaq̄ꝫ gradibꝫ ſul
phurea illa flamma libidinis creſcit.
ſed eiſdem quidem gradibꝫ conuerſo
tamen ordine ad vocem iubentis domi
ni decreſcit. Quia igit̄ impenitentibꝫ
dominus deſtruit actum turpitudinis
in ꝯuerſis actum voluptatis. in pꝛofi
cientibꝫ contagiū fede delectationis.
in pfectis quibuſdam motū titillatio
nis recte dr̄. Vox dn̄i intercidētis flā
maꝫ ignis. primo nāq̄ꝫ vox illa dn̄i in
tercidētis flammā ignis incipientibꝫ
ꝛ nouiter ꝯuerſis intercidit. quicquid
inclinare poſſit ꝯſenſum rōnis. in pfi
cientibꝫ aūt ſepe aufert illicitā delecta
tionē mētis In raris ꝛ valde pfectis
remouet etiā titillationem carnis ſue
Multi tn̄ q̄ꝫuis ad ſummā pfectōnem
ꝓfecerint. ſtimulū carnis ſue extingue
re nō potuerūt. ſꝫ dīna hoc diſpenſati
one in eis actū credit̄. quoniāquidem
q̄d vnicuiq̄ꝫ vtilius accidat latere non
pt. ꝛ in alijs quidē fiebat ad demōſtra
tionē ſingularis foꝛtitudinis. q̄ tales
erant q̄ ſp pugnare aſſidue triūphare
ſufficerēt. in alijs āt ad cuſtodiā hūili
tatis. qñ ſingulare aliqđ bonū pre ce

teris alijs omnibꝫ acceperant. hec Ri‑ char. Unde penitentes cū primo ꝯuer‑ tunť ad dn̄m per malignos ſpūs infe‑ ſtanť ⁊ ſepius pertrahunť. ⁊ ſi non ad opus peruerſum. tn̄ nonnunq̄ʒ ad con‑ ſenſum peccati prauū. Sed tales dn̄t ſtatim per pn̄iam reſurgere. ⁊ ꝯtra hu‑ iuſmodi inſultus ⁊ temptatōes demo‑ nū reſiſtendo pugnare. ⁊ de cetero ma‑ gis cauti eſſe. ac etiam in puritate cor‑ dis de die in diem ꝓficere Quia ſcd̄m dictū hugonis Sicut ſepe cadendo di‑ ſcit homo qualiter greſſum figere debe‑ at ⁊ caute ambulare. ⁊ in cōflictu belli freqn̄r plagatus eſt. cautius venientez ictum accipit. ſic qui dyabolo ſepe de‑ cipiť. ſubtilius poſtmodum verſutias eius deprehendit. ⁊ in quibꝫ ſepius ſe viciſſe gaudebat. iam non ſpoliaſſe ſʒ ꝯtra armaſſe videať. hec Hugo de ſcō victo. ¶ Unde antiquus hoſtis maxime ſolet nouicios inuadere quia ſcit ꝙ ſi nouiter ꝯuerſi eius prauis ſug‑ geſtionibꝫ viriľr repugnauerint. poſt‑ modū vires ad ledendū minime habe‑ bit. De hoc petrus dami. ſic dīt. Idcir‑ co inſidiator ſpūs totum fel ſue nequi‑ cie circa nouicios euomit. ideo omne virus artificioſe ac deceptorie callidi‑ tatis effundit. qm̄ non ignorat. quia ſi tunc effectum peruerſi conatus amiſe‑ rit opportunitatē ledendi poſtmodū mi‑ nus habebit. imo qui ſupplantare non potuit. ruine poſtmodū turpiter ſubia‑ cebit. ⁊ qui rudi non preualet. exerci‑ tato ſuccūbet. hec petrus dami. ¶ Notandū etiam ꝙ motus carnis illi‑ citi q̄ʒuis temptante dyabolo hoīes deuotos ſoleant vexare ⁊ moleſtare. nō tamen poſſunt eos ad ꝯſenſum peccati pertrahere. qui ⁊ cernentes vitā iſtam plenam eſſe afflictionibꝫ. tāto magis eterne patrie deſiderant introitū. quā‑ to in hoc mūdo erumnoſo laborioſius ⁊ periculoſius viuunt. ⁊ illam manſi‑ onē celeſtis patrie toto corde diligūt. quā aduerſitas nulla ⁊ ꝯtradictio per‑ turbare pt̄. De hoc bea. greg. vj. mor. exponēs illud. Et beſtie terre pacifice tibi erunt. ſic ait. Nō ait pacate ſʒ pa‑ cifice. videlʒ non q2 pacē habeant. ſed q2 pacē faciunt. Callidi quippe hoſtes inſidianť ⁊ affligūt. ſed afflicta mens tanto magis ad eternā patriā reditūʒ dirigit. q̄nto in hoc erūnoſo exilio la‑ borioſius viuit. ⁊ verius ſe grē ſui ad‑ iutoris humiliat. cuʒ ꝯtra ſe inſidias hoſtiū acriores penſat. Terre ergo be‑ ſtie electis pacifice fiunt. q2 eni̇̄ malig‑ ni ſpūs cuʒ bonoꝝ corda aduerſantes deprimunt. hec nolentes ad amorē dei impellunt. Inde ergo cum deo pax ro‑ buſtior oriť vnde nobis ab aduerſari‑ is durior pugna generať. Poſſūt etiaʒ ꝑ terre beſtias motus carnis intelligi. q2 dum mentē noſtram irrōnabilia ſua‑ dendo laceſcunt ꝯtra nos beſtiaľr inſur‑ gunt ſed dū cor ſub diuina lege deprimi‑ tur etiā carnis incentiua detumeſcunt vt ⁊ ſi temptando ſubmurmurent. ne‑ quaq̄ʒ tn̄ vſq̄ʒ ad effectum opeꝝ quaſi ad aperti morſus rabiē exurgūt. quis enim in hac corruptibili carne adhuc ſubſiſtēs has cū beſtias terre plene do‑ mat. cū ille ad terciū celū raptus egre‑ gius predicator dicat. video aliā legē in mēbris meis legi mentis mee repu‑ gnantē. Sed aliud eſt beſtias in campo opis ſeuientes aſpicere aliud ꝯtra cor‑ dis caueā fremētes tenere. redacte nā‑ q̄ʒ intra clauſtra ꝯtinentie. ⁊ ſi adhuc tēptando rugiūt vſq̄ʒ ad morſuʒ tn̄ vni‑ us actōnis illicite nō excedūt. pacifice itaq̄ʒ ſunt beſtie terre. q2 motus carnis ⁊ ſi ꝑ deſideria palpitāt. apta tn̄ nos ꝯdictōe opis nō impugnāt. q̄ʒuis per hoc ipſʒ ꝙ pacifici dicunť etiā id qd̄ de malignis ſpiritibꝫ dixi⁹ ñ incōueniť

accipit. motus etiā carnis nobis pacē
cū deo faciunt cū temptādo ↄtradicūt
nā iuſti mēs in eo ꝙ ad ſupna dirigit
ex corruptibili corpore graui bello fa-
tigat. que ⁊ ſi qn̄ a deſiderijs celeſtibꝫ
huius mūdi q̄libet minima delectatōe
tardat ip̄o bello ſue temptatōis impel
lit. vt illud toto corde diligat qđ ↄtra
dictio nulla ↄturbat. vnde fit vt quietē
intimā ad memoriaꝫ reuocet ⁊ carnis
ſue illecebra fugiēs ad illā pleno amo
re ſuſpiret. Conſiderare em̄ ex tempta
tione quiſꝙ ↄpellit. Vn̄ vel quo ceci-de
rit qui poſtmoduꝫ dei pacem deſeruit.
rixam ſibi ↄtra ſe exurgere ſemetip̄m
ſentit ⁊ tūc verius videt de ſe cur a dei
dilectione cecidit. vel quid ꝑdidit qui
a ſe dilapſus ſuā in ſeꝯtumeliam inue
nit. Pacem ḡ nobis cū deo terre beſtie
faciunt. q2 motus carnis dū nos temp
tando laceſcūt ad amorem quietis in-
time impellūt. hec greg. Q Sed
hoc ↄſiderandum. ꝙ q̄uis caro nr̄a ni
hil deſideret ſine aīa a qua accepit ſen
ſus ꝑ quos ſumit ⁊ motus. debet tn̄ ea
dem aīa ſubdite ſibi ſubſtantie hoc eſt
ip̄i corpi negare ea que nociua ſunt. ⁊
a corporeis cupiditatibꝫ ⁊ ↄcupiſcen-
tijs eam refrenare vt eo liberius poſſit
rebꝫ vacare diuinis. De hoc leo papa
in quodā ſermone ſic dt. Q̄uis nihil ca
ro ſine aīa deſideret ⁊ in̄ accipiat ſen-
ſus vnde ⁊ motus. eiuſdē tn̄ aīe ē que
dam ſubdite ſibi negare ſubſtātie ⁊ in
teriori iudicio ab inconuenientibꝫ ex
teriora frenare. vt a corporeis cupidi
tatibꝫ ſepius liberata in aula mentis
poſſit diuine vacare ſapie. vbi em̄ ſtre
pitu terrenaꝝ ſilente curaꝝ in medita-
tionibꝫ ſanctis ⁊ in delicijs letet eter-
nis. qđ ⁊ ſi in hac vita difficile eſt ↄti
nuari. pōt tn̄ ꝑfreqn̄r aſſumi vt ſepius
⁊ frequētius diuitijs ſpiritalibꝫ q̄ car
nalibꝫ occupemur. ⁊ cū melioribꝫ cu-
ris maiores impendimus moras. in
incorruptibiles diuitias etiā tpales
tranſeant actiones. hec leo papa. R
Notandū etiam ꝙ quicūꝙ vincere vo
luerit vitiū aut paſſiones temptatio-
num quas patit. debet idem vitiuꝫ pri
quod maxime infeſtat explorare ⁊ cō
tra illud principale certamen arripere
⁊ omnem curam ac ſollicitudinem in
illius vitij expugnationem adhibere.
quo deuicto facilius poterit ſequentia
vitia ipſum impugnantia cum adiu-
torio dei ſuperare. hoc ↄmemorat ſera
pion abbas in collatione patrum ſic
dicens. Cū igit octo vitia oē genus
hoīm pulſent. non tamen vno modo
ꝑpetunt cunctos. in alio namꝙ ſpi-
ritus fornicationis locuꝫ obtinet prin
cipalem. in alio ſuperequitat furor. in
alio xenodoxia vendicat tirannidem.
in alio arcem ſuperbia tenet ⁊ cū ↄſtet
omnes ab omnibus impugnari diuer
ſo tamen modo ⁊ ordine ſinguli labo-
ramus. Quamobrem ita nobis aduer
ſus. hec arripienda ſunt prelia. vt em̄
vnuſquiſꝙ vitiū quo maxime infeſta
tur explorans quidem aduerſus illud
principale certamē oēm curam men
tis ac ſollicitudinem erga illius impu
gnationem. obſeruationemꝙ em̄ deſi
gens aduerſus illud quotidiana diri-
gens ſpicula. ↄtra illud cūctis momē
tis cordis ſuſpiria crebraꝙ gemitū te
la ↄtorquens. aduerſus illud vigilia-
rum labores ac meditationes cordis
ſui impendēs. indeſinētes quoꝙ orō
num fletus ad deū fundēs ⁊ ip̄ugnatō
nis ſue extirpatōem ab illo ſpāliter ac
iugiter depoſcens. Impoſſibile nāꝙ
eſt de qualibet paſſiōe triūphuꝫ quēpi
am ꝑmereri. priuſꝙ itellexit iduſtria
vel labore ꝓprio victoriā certaminis ſe
metip̄m obtinere non poſſe cum tamē
valeat emundari. neceſſe ſit eum die

noctuqꝫ in omni cura ⁊ ſolicitudine ꝑ
manere. cū ſe ſenſerit abſolutum rur-
ſus latebras ſui cordis ſimili intentio
ne ꝑluſtret ⁊ excipiat ſibi quā inter re
liquas ꝑſpexerit viciorem. atqꝫ aduer
ſus eam ſpecialius omnia arma ſpūs
ꝯmoueat ⁊ ita ſꝑ validioribꝰ ſuꝑatis
celerē habebit de reſiduis facilēqꝫ vi-
ctoriam. qꝛ ⁊ mens triumphoꝝ ꝓceſſu
reddeť fortior ⁊ infirmior pugna ſuc-
cedens ꝓmptiorē ei ꝓuentū faciet ꝑ̄e
lioꝝ. itaqꝫ viciis ſemꝑ robuſtioribꝰ ſu-
ꝑatis atqꝫ infirmioribꝰ ſuccedētibꝰ
parabiť nobis abſqꝫ vllo diſcrimine ꝑ
fecta victoria. hec ſerapion.
Sunt etiā alia remedia ꝯtra impetus
temptationū. vicʒ bona occupatō. hu
milis orō. ⁊ diligens ſollicitudo. Pro
primo eñ debet homo ſemper aliquid
opis facere. ne a dyabolo inueniať oci
oſus. qꝛ qui bono vacat exercicio non
cito rapiť a temptatione. Unde btūs
ihero. Fac aliquid opis. vt dyabolus
te ſemꝑ inueniat occupatum. ſꝑ in ma
nu tua ſacra ſit lectio. ama ſciam ſcrip
turaꝝ ⁊ carnis vicia non amabis. Di
cit ⁊ beatus auguſt. Non facile rapiť a
temptatōne qui bono vacat exercicio.
Unde hoī religioſo ocium ſine ſtudio
⁊ lr̄is eſt multū periculoſum. Teſtante
ſeneca qui dr̄. Ocium ſine lr̄is mors ē
⁊ viui hoīs ſepultura. Unde denuo be
atus ihero. Non per ocium ⁊ delicias
ſed per multas tribulatōes ⁊ tempta-
tiones veniendū eſt ad xp̄m. Secun
dum remediū ꝯtra temptatōes eſt hu
milis orō. Quis enim grauis ſit nobis
inimici temptatio. multo tñ grauior ē
illi noſtra orō. frequens namqꝫ orō vi
cioꝝ eſt expugnatio ⁊ omniū temptati
onū expulſio. Unde dr̄ beatus grego.
Quocūqꝫ impugnaris vitio ꝯtra hoc
ſiet orō. qꝛ frequens orō vicioꝝ eſt ex-
pugnatio. Quāto grauiori tumultu ꝑ

mimur. tanto inſiſtere orōni ardenti-
us debemus. Dicit ⁊ beatus bern̄. Gra
uis eſt nobis inimici temptatio. ſʒ lon
ge grauior eſt illi noſtra orō. ledit nos
eius iniquitas atqꝫ verſutia. ſed multo
amplius torquet eū noſtra ſimplicitas
⁊ mīa. ⁊ humilitatē noſtram nō ſuſti-
net. vriť caritas noſtra manſuetudine
⁊ obediencia cruciať. hec bern̄.
Tercium remediū eſt diligens ſollici
tudo. vt videlʒ ꝯtra vicia impugnātia
nos oēm diligentiā ⁊ ſollicitudinē ad
hibeamus illis reſiſtendo ⁊ ea a nobis
amouendo. Ad qꝺ̄ hortať hugo. ſic di.
Qꝺ̄ timemus incidere ſollicite ſtude-
amus euitare. qꝺ̄ dolemus adeſſe ſol-
liciti ſtudeamus nobis amouere ⁊ qꝺ̄
deſideramus adipiſci ſolliciti ſtudea-
mus obtinere. hec hugo. Et quis labo
rioſum ſit ꝯtra inimici inſidias ac tēp
tationes pugnare aſſidue. non tñ erit
difficile ſi noſtram cuſtodiā ⁊ victori-
am non nobis ſed gratie diuine tribui-
mus. ⁊ nos ipſi etiam inquātum poſſu
mus cū adiutorio dei ipſis temptamē
tis reſiſtamus. De hoc dr̄ beatus gre.
Laborioſum eſt valde ꝯtra inimici in
ſidias ſꝑ tendere. ⁊ ꝯtinue quaſi in a-
cie ſtare. ſed laborioſum non erit ſi cu
ſtodiā noſtrā non nobis ſed grē ſuꝑne
tribuimus. ita tñ vt ⁊ ipſi quātum poſſu
mus ſub ꝓtectōne diuina vigilemus.
hec greg. Pugnandū ergo nobis eſt ꝯ̄
vitia ⁊ ꝯtra temptamenta antiqui ho-
ſtis. qui mille modos nocendi hʒ. ſi vo
lumus ad victoriā ꝑuenire. De hoc in
quadā omelia ſic dr̄. Antiquus aduer
ſarius noſter dyabolus quēcunqꝫ vide
rit in opus prauum temptando ſe non
poſſe pertrahere. feſtinat maxime quā
tum poteſt in ocioſis etiā ⁊ illicitis ſer
monibꝰ vel etiā cogitationibꝰ immun
dis ſeducere. ⁊ ita reū efficere corā do
hoīem conať. mille eñ artes habet no

cendi. ⁊ ideo nobis omni vigilãtia in
intentione ꝯtra prauas cogitationes
⁊ callidas ſuggeſtões pugnare neceſſe
eſt. ſi volumus ꝑuenire ad victoriã cer-
taminis. hec in omelia Nec debet time
re ſeruus dei cũ a diabolo ꝑ illicita de
ſideria temptaẜ qꝛ ꝑ hoc exerceẜ ad p̃-
mium nec putet ſe alienari a xp̄o cũ ta
lia patiẜ. ſed magis exiſtimet ſe place
re deo. qꝛ ꝯflictio vitioꝝ exercitiuꝫ eſt
virtutuꝫ. De hoc dr̃ hug. De inuidia
diaboli. illicitis deſiderijs nos inflam
mando vulnerat. ſed in his oĩbꝫ dei ſer
uus exerceẜ ad p̃mium. qꝛ tũc ei mala
ſubiecta ſeruiunt. cũ eũ affligendo ꝓ-
bant nõ ſubuertũt nã ꝯflictus vitiorũ
exercitatio ſunt v̾tutum. Dicit de hoc
yſido. ſic Qui paſſionibꝫ aĩe inſidian
tibꝫ aduerſarijs cruciaẜ non credat id
circo ſe alienari a xp̄o qui patiẜ talia.
ſed ꝑ hoc magis ſe deo ꝯmendabilem
eſſe exiſtimet ſed duꝫ patiẜ laudet deũ
potius non accuſet. ad magnã eñ vtili
tatem diuina mens iuſti diuerſis tem
ptationuꝫ paſſionibꝫ agitaẜ. ꝓ quibꝫ
ſi deo gratias egerit ſueqꝫ culpe qꝛ tali
bus dignus ſit imputauerit hoc qđ ex
paſſione tolerat. ei ꝓ v̾tute reputabaẜ
qui ⁊ diuinã agnoſcit iuſticiã ⁊ ſuã cul
pam intelligat. hec yſidorus. Et notã
dum ꝙ quicũqꝫ vitia ſuꝑare deſiderat
⁊ victoriam de ipſis obtinere quã eti-
am dominus ab vnoquoqꝫ expectat. de
bet prauis cogitationibꝫ ſtatim cum in
ſurrexerint reſiſtere. qꝛ ſi diutius eñ in
ſeip̄is reſidere ꝑmiſerit cũ magna dif
ficultate poſtmoduꝫ ⁊ labore illas a ſe
eliminare poterit ⁊ excludere Vñ dr̃
beatus augu. Sicut candidũ veſtimen
tum cũ fuerit ſanguine aſpſuꝫ ſi fuerit
mox lotũ candorẽ ſuũ recipit. ſi aũt in
ſederit ⁊ intoxerit macula vix lauaẜ ſic
mens humana ſi ſurgentem cogitatio
nem deleuerit. poterit ſuũ retinere can
dorem. ſi aũt diutius inſidere ꝑmiſe-
rit vix cũ magno labore purgaẜ. hec ẽ
aũt prima victoria ſecreti certaminis
noſtri qđ dñs expectat ⁊ angelus. cuꝫ
cogitationibꝫ malignis mẽs humana
fideliter occurrerit ⁊ bonis opibꝫ ma-
los ſuꝑat cogitatus. hinc laus naſciẜ
hinc gloria creſcit Manifeſtum eſt eñ
apud fideliores qꝛ nõ ſolum de factis
ſed etiã de cogitationibꝫ aut laus aut
vituperatio a deo iudice tribuatur. hec
augu. V Sciendũ etiam ꝙ non
oĩs temptatio eſt culpanda. que nos
infeſtat. ſed illa ꝑ quam fit ꝓbatio po-
tius eſt gratulabũda. qꝛ vita noſtra nõ
p̃t eſſe ſine temptatione nec etiã quiſ-
qꝫ ſibi innoteſcit niſi tempteẜ. nec põt
coronari niſi vicerit. nec vincere niſi le
gitime certauerit. nec certare niſi ini-
micũ habuerit Iſta ꝯmemorat beatus
aug. ſic dicẽs. q̃diu repugnaẜ vitijs
plena pax non eſt. verũtamen non eſt
culpanda oĩs temptatio ſed illa gratu
labunda qua fit ꝓbatio. vita eñ noſtra
peregrinatio eſt nec p̃t eſſe ſine tẽptati
one qꝛ ꝓfectus noſter ꝑ temptationeꝫ
fit nec quiſqꝫ ſibi innoteſcit niſi temp-
teẜ nec poteſt coronari niſi vicerit nec
p̃t vincere niſi certauerit. nec poteſt cer
tare niſi inimicum ⁊ temptationem ha
buerit. habundat ergo in mundo. ſed
maior eſt qui vicit mundũ. Eſtus ma-
gnus eſt ſeculi ſed maior ẽ vmbra ſub
alis dei. Quis pertinens ad chriſtum
non varijs temptationibus agitatur.
noli ergo timere permiſſum aliquid fa
cere temptatorem. habes miſericordiſ-
ſimum ſaluatoriem qui dat poteſtateꝫ
habet equitatem. temptaris vt profi-
ris. temptaris vt a teipſo inueniaris
deus temptat vt doceat. dyabolus vt
decipiat. cui tamen niſi ille qui temp-
taẜ locum dat inanis temptatio ⁊ irri-
denda repelliẜ. hec augu. Sed tamen

pia corda cum cogitationibꝯ illicitis
⁊ delectationibꝯ carnalibꝯ pulſant̃ q̃ꝫ-
uis illis cuꝫ adiutorio dei reſiſtant. tñ
q꞉ titillant̃ delectatione inordinata. ⁊
patiunt̃ ꝓpter hoc impedimenta inter
dum in orõibꝯ ⁊ alijs bonis operibꝯ.
habent ꝓpter hmõi impedimenta ⁊ tẽ-
ptationes remorſum ꝯſcie ⁊ triſticiaꝫ
mentis gerunt. ſed non ſunt timende
tales cogitatões quocunqꝫ tp̃e vel ho-
ra veniant. dũmodo viriliter eis reſiſta
tur. q꞉ labor eſt in tali pugna vbi dele-
ctationi male reſiſtit animus. ⁊ q꞉ reſi
ſtentẽ fatigat. vincentẽ coronat. Hoc
ꝓbat hugo de ſancto victore in lib. de
archa noe ſic dicens. Dicit inquã ali
quis ſepe ſe cogitationibꝯ quibuſdam
preteritoꝝ maloꝝ per illicitam quan-
dam delectatõem in animo renaſcen-
tibꝯ perturbari atqꝫ admodum ex hoc
ꝯtriſtari. ꝓpterea nonnunq̃ꝫ etiam in
tp̃e orõnis his pulſari ⁊ vexari. Breui
ter reſpondeo. ſi pugna non eſſꝫ. victo
ria nulla eſſet. ꝙ aũt ſubiunxiſti malle
te in alio genere fatigari vbi labor eẽt
ſed periculũ tantũ non eſſet. Et ad hoc
ſimiliter rñdeo. ſi nulla delcãtio eſſet
in cogitatõe. nullus oĩno labor eſſꝫ in
ꝯtradictõe. q꞉ animus oẽ qđ nõ delcã
ter facile refutaret. hic vero labor ẽ cũ
eo pugnare qđ placet. hoc ẽ amare pa
titer ⁊ improbare. q̃ cũ delectatio ſi ſit
mũ eſt ꝓpoſitũ in bono non ſolũ nõ no
cet. ſed ꝓdeſt. q꞉ in eo ꝙ reſiſtentẽ fa-
tigat. vincenteꝫ coronat. Sentire eñ
ſolam delectatõem ſine ꝯſenſu pena ẽ
nõ culpa. q꞉ vitiũ qđ in nobis ex fomi
te peccati ſine rõne orit̃. per rõnem re
frenat̃. per grãm excuſat̃. Vñ paulus
dꝛ. Nihil damnatõnis eſt his qui ſunt
in xp̃o ihesu qui non ſm carnẽ ambu-
lant. eſt tñ omne peccatum qđ ꝯtra iu-
ſticiam mouet̃ ſed non damnabile qđ
per gratiam excuſat̃. hec hugo. Unde

cum homo aliquem motum inordina
tum in mente vel in carne ſenſerit non
delectet̃ vel ꝯſentiat. ſed ſtatim reſiſtat
Nam demonũ eſt nobis ſuggeſtiones
malas immittere. ſed noſtruꝫ eſt illis
non ꝯſentire. nã quotiens reſiſtimus
totiens deũ honoramus. angelos leti
ficamus. noſmetipſos eterna glia co-
ronamus. De hoc dꝛ beatus bern̄. Si
homo aliquẽ motum ad id ad qđ non
debet moueri ſe ſenſerit. non ꝯſentiat.
ſed illico reſiſtat. Nã ſolus ꝯſenſus re
os nos facit. etiaꝫ ſi aliquid impediat
ne opera ſubſequant̃. tunc eñ mori aĩ
ma ſicut ſcriptum eſt dꝛ cum ipſa ratõ
ꝑ ꝯſenſum ad peccatũ curuat̃. Anima
enim que peccauerit ipſa morietur. reſi-
ſtat ergo ne moriat̃. pugnet vt corone
tur. Moleſta ergo lucta ſed fructuoſa
q꞉ ⁊ ſi habet penam. adhibeat ⁊ victori
am. non nocet ſenſus vbi non eſt ꝯſen
ſus. imo qđ reſiſtentẽ fatigat. vincen
tem coronat. Demonuꝫ eſt nobis ma-
las ſuggeſtiones immittere. noſtrũ eſt
illis non ꝯſentire. Nã quotiens reſiſti
mus. totiens dyabolũ ſuperamus. an
gelos letificamus. noſmetipſos beati
ficamus. deũ honoramus. Ipſe eñ fi-
lius dei nos hortat̃ vt pugnemus ⁊ ad
iuuat vt vincamus. certãtes ſpectat. de
ficiẽtes ſubleuat. vincẽtes coronat et̃
na glã. Vñ ⁊ ſm beatũ ihero. grata ⁊ ꝯ
ſiderãda tẽptatio eſt. cuius premium
ſperat̃ a xp̃o in celo. q꞉ vt dꝛ petrus da.
Per bellũ ꝑuenit̃ ad pacẽ ꝑ laborẽ trã
ſit̃ ad requiẽ. nõ ẽ eĩ ſine pugna victo
ria. nec abſqꝫ victoria ꝑuenit̃ ad coro-
nã. hec pe. da. Utile etiã ſcĩs eſt vt dꝛ be
da temptationũ flãmis examinari vel tẽ
ptari. q꞉ ſi fortes fuerũt appeant. vel
cognita ꝑ temptatões ſua infirmitate
fortiores fieri diſcãt. ⁊ ſic cũ ꝓbati fu
erint accipiant coronam vite. hec beda

X Et notanduꝫ ꝙ quanto quis

feruẽtius reſiſtit temptationib⁹ tanto validius a maligno ſpiritu impugnatur. ſed quãto plures ſunt pugne temptationũ. tanto ſunt copioſiores corone vincentiũ. Unde dr̃ beatus ambro. Q̃to plura certamina tanto precelſior virtutũ corona. Uñ ⁊ iohãnes abbas montis ſinai in tractatu de. xxx. gradibus ſic dr̃. Aĩa que ẽ ſine pigritia ꝯtra ſeipſaʒ demones excitat multiplicatis ꝟo preliis multiplicate ſunt ⁊ corone. qui non plagatus eſt ab ĩpugnatorib⁹ penitus nõ coronabit̃. Et gloſa ſup eodem tractatu ibidẽ ſic dr̃. Qui em̃ vicerit demões ꝑcutientes ⁊ plagãtes eis reſiſtendo. licet plaget̃ coronabit̃. plagas nãqꝫ ſuſcipit q̃ tẽptat̃ ⁊ plagas retribuit. qui tẽptatione potenter ĩpugnat ⁊ repellit qui ꝟo ꝯſentit nõ tm̃ plagat̃ ſed morit̃. ⁊ ideo nõ coronat̃. qui ꝟo nõ ꝯſentit ex virili reſiſtẽtia plagatur quidẽ ſʒ ꝓpter anguſtias ⁊ labores quas ſuſtinet coronabit̃. hec glo.

Et q̃uis ſupius ſit dictuʒ ꝙ tria ſint q̃ hoĩem ſpãliter impugnant. viʒ diabolus mũdus ⁊ caro. tñ ⁊ plures poſſent aſſignari. que nos ĩpugnant licet ſingularis intẽtio ſit diuerſa viʒ iſta ſeptem. deus. ꝓximus. diabolus. mũdus caro. hõ ſeipſm. ⁊ opa ꝟtuoſa. deus impugnando tẽptat vt ꝑficiat. ꝓximus vt noceat. homo ſeipſum vt ſibi ſatiſfaciat. bona opa vt homo ꝑficiat. de tribus primis dr̃ beatus greg. Alia a deo alia a proximo alia ab aduerſo ſuſtinemus. de ſeqñtib⁹ trib⁹ dr̃ beatus bern̄. Impulſator hoĩs eſt mundus caro hõ ipſe. Bonũ ꝟo opus eſt qḋ etiã nos impugnat ꝑ ſuã difficultateʒ. Primo nos deus impugnat aliquando in reb⁹ per earum ſubtractionẽ. aliquando in corpore caſtigando nos ꝑ infirmitatẽ. aliqñ in aĩa ꝑ gratie ſubtractioneʒ vt ad celeſtia deſideranda nos inuitet. Secundo ꝓximus nos impugnat in reb⁹ nos ſpoliando vel famã denigrando vel corpus vulnerando ⁊ quibuſlibet aliis iniuriis nos grauando. Tercio diabolus nos impugnat ꝑ prauas ſuggeſtiones ⁊ malas ĩmiſſiones Uñ dr̃ bern̄. Ille callidiſſimus ſerpens. cui nulluʒ ſtudiũ aliud niſi fundere ſanguinẽ aĩarum hic eſt qui iugiter machinat̃ malum venenatis ſuggeſtionib⁹ ſufflat illicitos motus in flammã. nã mille nocendi artib⁹ corda hoĩm tẽptare non ceſſat. Quarto mũdus nos impugnat ante ⁊ retro a dextris ⁊ a ſiniſtris ſenſibus noſtris exteriorib⁹ ſuas offerens vanitates Uñ beatus bern̄. Quot mũdus hʒ oblectamẽta. tot vir iuſtus patit̃ temptamenta. dicit etiã nobis illo ſapiẽ venite fruamur bonis q̃ ſunt ⁊c. Quinto ĩpugnat nos caro nr̃a dicẽs nobis illud ſapiẽ. Venite vino ꝓcioſo ⁊ vnguento nos ĩpleamus Et beatus bern̄. de eodẽ noſipſi geſtamus laqueuʒ nr̃m vbiqꝫ circũferimus ĩimicũ carnẽ hanc loquor de pctõ genito. Sexto impugnat hõ ſeipſm qñ ex vehementi temptatione ꝟtus iã eſt in deliberatione iã dandi ꝯſenſum Uñ dr̃ beatus bern̄. noli mirari vſqꝫ adeo hõ impulſor eſt ſui ipſius ⁊ ſuimet ꝑcipitator vt nõ ſit qḋ in altero formidet. ſi ipſe ſolus a ſeipſo manus ꝯtineat manũ tuã dico cõſenſum tuũ. hũc ſolũ ꝯtineas ⁊ impugnatio nõ nocebit. Septimo ĩpugnãt nos opa ꝟtuoſa que ex viciata natura primoꝝ parentum non delectat opari oẽm em̃ ꝟtutem ⁊ omne bonũ difficulter facimus niſi ꝑ ꝯtinuam aſſuefactionem ipſaꝝ opatio tranſeat in affectum de modo aũt vincẽdi vt vincamus atqꝫ vt vtar verbis beati bern̄. dicentis. Qui ſumus nos aut que fortitudo nr̃a vt tam multis tẽptatõib⁹ reſiſtere valeamus. ſed videntes defectũ noſtrum

puris orationibꝫ ad eius miſeꝛicoꝛdiam ꝯfugi
amus. Sciendū tn̄ ꝙ deū vincimus ſi
eius flagella ſine murmure ſufferamꝰ
Scḋo primū vicimus ſi iniurijs fati
gati malū ꝓ malo nō reddamus. Ter
cio dyabolū vincimus. ſi ꝑſuaſionibꝫ
eius per fortē reſiſtentiā aditū denega
mus Quarto mūdū vincimus ſi lumē
vere fidei teneamus Qui eī ꝑfecte cre
dit deū ⁊ futurā vitā. mundū iſtū ꝑui-
pendit. Quinto carnē vincimus ſi du
ris laboribus eius deſideria exhauri-
mus. dicente aplo. Si ſpū ſcā carnis
mortificaueritis viuetis Sexto noſip
ſos vincimus ſi ꝓprie voluntati renūciā
tes diuine voluntati nos ꝑ oīa ꝯformamꝰ
Septimo bōa opa vincimus ſi ex fre
quēti aſſuefactōe ipſa trahamus in af-
fectū. Deiñ ſequit̄ de cumulo ꝓmioꝝ.
vt qui ꝓdicta oīa vicerit q̄d ⁊ quantū
apud deū de ꝓmio ex hoc ꝯſeq̄tur Sūt
aūt ſeptē p̄mia in apoca. poſita. q̄ vi
ctoribꝫ iſtis ſunt ꝓmiſſa. Primo de vi
ctoria q̄ deū vincimus dr̄ in apoc̄. Qui
vicerit dabo ei ſedēre mecū in throno
meo. vt ſicut ꝑ flagella videbar aduer-
ſari. ꝑ intimā vnionē dr̄ mecū ꝑpetuo
ꝯſolari. Scḋo vincētibꝫ prios ꝓmit
tit remiſſio oīm pctōꝝ cū dr̄ ibidē. qui
vicerit veſtibꝫ albis induet̄. Vñ dñs
dr̄. Si dimiſeritis hoīb; pctā eoꝝ. ſ. nō
reddentes malū ꝓ malo. dimittet vo-
bis pr̄ celeſtis pctā veſtra. dimiſſis aūt
pctīs relinquimī dealbati. Tercio vin
centibꝫ dyabolū ꝓmittit̄ pticipatō bo
noꝝ oīm que dñs meruit in ſua paſſi-
one. Vñ in apoca. vincenti dabo ede-
re de ligno vite qḋ eſt crux xp̄i. in q̄ pe
pendit vita nr̄a. ⁊ eſt ꝯueniēs ꝓmiſſio
Dignū eſt vt q̄ ꝑ virtutē xp̄i ac crucis
⁊ paſſionis eius. omnibꝫ ꝑſuaſionibꝫ
dyaboli viriliter reſiſtit. fructus etiā
pticipet in eternū. Quarto vincentibꝫ
mundū ꝓmittit̄ eterne dānatōnis eua

ſio. Vñ iteꝝ in apoca. Qui vicerit nō
ledet̄ a morte ſcḋa. hoc eſt nō dānabit̄
in inferno. Cū autē duplex ſit mors.
culpe ⁊ pene. mortē culpe ꝑ pctā mor-
talia incurrimus. mors vo pene eſt dā
natio q̄ eſt mors ſcḋa. Quinto vincen
tibꝫ carnē ꝓpriā ꝓmittit̄ ſpūalis ꝯſola
tio. Vñ ibidē in apoca. vincēti dabo
manna abſcōditū. qḋ nemo ſcit niſi q̄
accipit. dignū quippe eſt vt qui ꝓpt̄ deū
dulcedinē carnis reſpuit. diuine ꝯſolati
onis dulcedīe ꝯſolet̄ Sexto vincētibꝫ
ſemetipſos ꝓmittit̄ tam p̄ntis vite q̄
future ſublimatio ſingularis Vñ in a-
poca. Qui vicerit ſeipm̄ faciā illū co-
lumnā in templo meo. ⁊ eſt digna ꝓ-
miſſio. nā ſicut oī victoria maior eſt il
la q̄ homo ſe totū vincit intus ⁊ extra.
dicente ſapiente. qui dñat̄ aīo ſuo for
tior eſt expugnatore vrbiū. ita talibus
maius ꝓmiū ꝓmittit̄ vt in via hac ce-
teris ꝓferant̄ ⁊ in patria glōſius ſub-
limenī. Septimo vincentibꝫ hoc eſt ī
bonis opibꝫ laborantibꝫ ꝓmittit̄ oīm
predictoꝝ tam p̄ntium q̄ futuroꝝ co-
pioſa ꝓmiatio. Vñ ꝯcludit̄ in apoca.
Qui vicerit poſſidebit hec ⁊ ero illi ds
⁊ ipſe mihi erit filius. q. d. Qui de ꝓ-
dictis vnū vicerit vnū premiū hēbit.
qui aūt oīa vicerit oīa ꝓmia habebit.
⁊ ea cū deo manens in eternum poſſi-
debit.

Filius

Scire deſidero q̄re deus electos
ſuos ꝑmittit diuerſis temptatio
nibꝫ ⁊ tribulationibꝫ in hoc mūdo tem-
ptari ⁊ tribulari. vtꝝ ſit ſalubre temp
tationes ſufferre.

Caplm VII. Pater B

Scire debes qḋ
ſuſtinere tēptatōes atq; eis re
ſiſtere ſalubre ē. nā multa bona ꝯſeq̄t̄
hō ex ſufferentia tēptationū. qr ipſe ꝑ
tribulatōes ⁊ tēptatōes ꝓbat̄ ⁊ pur-

gat̃ exercitat̃ erudit̃ ꝛ hũiliat̃. ꝓbatur
aũt qꝛ q̃cquid durare dꝫ diu ꝓbari ſo-
let ſi durabile ſit ꝛ oẽ nobile ꝛ caꝝ ꝓba
tur ſi valeat ſicut dꝫ. ita ꝟtus hoĩs bo
ni q̃ nobiliſſima ẽ ꝛ q̃ in ꝑpetuũ dura-
re dꝫ. temptatõe ꝓbat̃. ſi ꝯſtãs ſit ꝛ ds
ꝓbat amicos ſuos aduerſitate ſi fideli
ter in ip̃a ꝑſeuerauerit. Vñ dr̃ ſapiẽs
Vaſa figuli ꝓbat fornax ꝛ hoĩes iuſtoſ
tẽptatio tribulatõis Et thobie dr̃ Qꝛ
acceptus eras deo neccẽ erat vt tẽptatõ
ꝓbaret te. Purgat̃ etiã hõ a pctĩs per
tribulatiõem tẽptationis vt dignus fi
at glorie celeſtis celeri introitu. ne poſt
mortẽ ĩdigeat grauius ꝛ diutius pur
gari. Vñ in apocal̃. dr̃ Ego quos amo
arguo ꝛ caſtigo Purgat̃ etiã hõ vt ma
ioris grẽ capax fiat. ſicut vitꝝ obſcurũ
tergit̃ vt ãplioris luminis ſit capax. ex
ercitat̃ etiã hõ ꝑ tẽptationes. vt agili
or ꝛ ꝓmptior fiat ad opa iuſticie ꝛ ꝟtu
tum exercitia qꝛ in ſtatu ꝯſolationis ſo
la q̃es mẽtis ꝛ ſtudiũ deuotõis videba
tur ei ſufficere ad ſũmã ꝑfectionẽ. que
iõ ei ad tps ſubtrahit̃ vt diſcat in alijs
ꝟtutuꝫ ſtudijs exerceri. nã religioſus
nõ tm̃ in q̃ete deuotõis ꝛ dulcedĩe cõ
ſolatõis ſpũalis ſed etiã in labore cer
taminis ꝛ exercitio bone actionis q̃re
re dꝫ ſtudiũ ꝑfectõis ꝛ merẽdi occaſi-
onẽ. Erudit̃ g̃ hõ tẽptationibꝫ vt non
innitat̃ tm̃ expientijs ꝯſolationũ ſꝫ fi-
duciã hẽat ad deũ. nã ſicut qdã rudes
in via dei q̃ ſtati ſubtrahi ſibi ſentiunt
ꝯſolatõis expiẽtiam aĩo ꝯcidũt credẽ
tes a ſe deũ eẽ auerſum ꝑ grãꝫ. vult ãt
dñs erudire nos ꝑ ſubtractõeꝫ ꝯſolati
onis ꝛ inniti ꝟitati ſcripture ꝛ fidei po
tius q̃ꝫ nr̃e q̃licũqꝫ expiẽtie qꝛ fidꝭ nõ
hẽret meritũ ſi in ſola expientia ꝯſiſte
ret ꝛ ſpes ſi iã teneret̃ expiẽtia ſpes nõ
eẽt. ꝑ patiam aũt in ꝯſolatõm ſcriptu
raꝝ potius q̃ꝫ ꝑ expientiã ſpem hẽamꝰ
credentes deũ nũq̃ꝫ auerti a nobis per
grãm. q̃ꝫdiu volũtas nr̃a a deo non eſt
auerſa ꝑ ꝯſenſũ pctĩ. vel torporẽ negli
gentie. ¶ Hec ei ſunt ꝟa teſtimonia
gratie dei iuſticia in voluntate ꝛ opati
one. ꝛ veritas dei ſꝫm ꝓmiſſiones ſacre
ſcripture que ꝓmittit nobis vitã eter-
nã ſi mãdata eius obſeruemus. Noli
g̃ diffidere quicũqꝫ es religioſus ſi ꝯſo
latio interne dulcedinis tibi ſubtrahi
tur q̃ſi ds dereliq̃t te vel bona opa tua
nõ ſint accepta ei ſꝫ reuertere ad illa te
ſtimonia ꝛ ꝯſolare in ip̃is. ſ. vt ꝯfidas
ꝟitati dei q̃ꝫdiu tu nõ diſcedis ab eo ꝑ
aſſenſum ꝑuaricatõis mãdatoꝝ eius.
q̃ ip̃e nõ dereliq̃t te ꝑ ꝓpiciatõeꝫ ſuã
nõ eñ eligimus eũ ſꝫ elegit nos. ꝛ pri
or dilexit nos ꝛ nõ deſerit ſe nõ deſerẽ
tes q̃ etiã dilexit nos nõdũ exiſtentes
ei ꝑ pctm̃. D Deiñ elegit ꝛ dilexit
nõ ꝓpter nos ſꝫ ꝓpter ſeip̃m ex ſola bo
nitate ſua ꝛ ꝓpter hoc etiã ſuabit nos.
hũiliat etiã nos ds ꝑ tẽptationẽ tribu
lationis. vt agnoſcamus q̃d ſimus ex
nobis ne extollam̃ de eo q̃d a deo acce
pimus De ip̃is etiã bonis humiliam̃
videntes q̃ nr̃a nõ ſunt ſed dei q̃ q̃ñ ꝛ
q̃ꝫtũ voluit dedit nobis ex grã ſua non
ex meritis nr̃is E Et notandum q̃
maxĩe ꝓpter elatiõeꝫ mẽtis ſolet ds ꝑ
mittere diabolũ tẽptare hoĩes. ſic tñ ꝑ
mittit non vt interimat ſꝫ vt erudiat ꝛ
hũiliet. De quo beatus gre. ij. moral.
ſic dr̃. Plerũqꝫ dũ ꝟtutũ fructus fecũ
de reddimus dũ ꝯtinua ꝓſperitate pol
lemus aliquãtulũ mẽs erigit̃ vt a ſeip
ſa exiſtere bona q̃ hꝫ arbitret̃. q̃ mini
rũ bona ãtiquus hoſtis malicioſe ꝯtr
ctare appetit. ſꝫ hoc ds nõ niſi ſibi benig
ne ꝑmittit vt dũ mẽs tẽptatõe pulſan
te in bonis q̃bꝫ gaudebat ꝯcutit̃ infir-
mitatis ſue debilitate ꝯgnita ĩ ſpe diui
ni adiutorij robuſtius ſolidet̃ Fitqꝫ mira
diſpenſatõe pietatis vt vñ malignus
hoſtis cor tẽptat vt interimat. iñ miſe

ricoꝛs conditoꝛ hoc erudiat vt viuat.
Qui etiã ſi v̾tutes mentis plerũq; tur
bat. coꝛp̄o foꝛis q̄ reſiſtẽte deo vſq; ad
īteritũ boꝝ coꝛda ñ vulnerat. q̄ppe ꝯ il
la ſeuire ꝑmittit̃ quantũ neccẽ eſt vt tẽ-
ptationibꝰ erudita ſolident̃. ne ea q̄ a
gũt bõa ſuis viribꝰ tribuãt. ne in ſecu
ritatis toꝛpoꝛe ſe deſerãt ⁊ a foꝛmidis
accinctõe diſſoluãt. ſed ad ꝓfectus ſui
cuſtodiã tãto ſolertius inuigilẽt. q̄to
ſe ꝯ aduerſariũ ſtare in acie tẽptatõnũ
vidẽt. hec gre. Sepe nãq; dũ viri iuſti
aĩus in v̾tutibꝰ ꝓficit. ex illo ꝓfecu rcĩ
tudis quadã vana glĩa tangit̃ ⁊ ĩ tumo
rẽ ꝓꝑie ꝑ̄ſumptõnis eleuat̃. ſꝫ ꝯditoꝛ
nẽ ſubleuatũ in ꝓſꝑis aĩm ſubita ꝯcu-
ti tẽptatõe ꝑmittit. vt ſuã infirmitatẽ
ꝓ hoc veri9 agnoſcat ⁊ de v̾tutibꝰ hĩtis
nõ ꝑ̄ſumat. Qð bea. gre. xxvj. moꝛ. tã
git ſic di. Sepe dũ viri iuſti aĩus in ip
ſa intentõis arce ꝯſiſtit. dũ ab oĩ muta
bilitatis ſꝑſione ſe colligit. dũ quicq̄d
in ſe ſupflue ab hoꝛit̃ ꝑ̄mit. ipſa ſue rcĩ
tudis glĩa tangit̃ ⁊ in tumoꝛẽ ꝓꝑie p̄re
ſumptõis eleuat̃. q2 eĩ magna agit q̄s-
nis de ſe huĩlia ſentiat. ſcit tñ magna
eſſe q̄ agit. nã ſi magna eẽ neſcit. ea ꝑ-
culdubio mĩme cuſtodit. q̄ dũ cuſtodi
re negligit aut in eis minus ꝓficit aut
ea funditus aĩttit. Duꝫ g̃ nr̃a opa ſcire
neccẽ eſt vt cuſtodiamus. ex ipſa coꝛuꝫ
ſciã elatõnis aditus pãdit̃ ⁊ ad opan
tis coꝛ culpe manus admittit̃ q̄ a vaſtã
te rapiat. mira aũt diſpenſatõe agit̃ vt
ꝯditoꝛ nẽ ſubleuatũ ꝓſꝑis aĩm ſubito
ꝯcuti tẽptatõe ꝑmittat. q̄tenus ſemet
ipm̃ in infirmitate veri9 videat. ⁊ ab
eo quẽ de v̾tutibꝰ ꝑ̄ſumpſerat iã de ſe-
metipſo melioꝛ elatõis faſtu deſcẽdat
Vñ etiã ꝑ helyu dr̃. depone magnitudi
nẽ tuã abſꝫ tribulatõe ⁊ oẽs robuſtos
foꝛtitudine. Robuſti q̄ppe ſunt motꝰ
coꝛdis cũ nulla niſi q̄ v̾tutis ſunt ſenti
unt ſed magnitudinẽ ⁊ robuſtos mot9
deponimus qñ pulſante vitõ cogimur
penſare qð ſumus. robuſtos motus de
ponimus qñ nõ iã v̾tute attollimur ſꝫ
in culpa ꝯſentiendo obrui de ipſa q̄ q̄-
timur infirmitate foꝛmidamus ¶
Multũ nãq; de ſe ꝯfidit qñ ſibi adhuc
vires ſuppetere ꝯſpicit. iã ſibi fiduciã
ſanitatis arrogat. iã ſe ydoneũ etiã ad
cũcta v̾tutũ culmina q̄ ſola cogitatõe
ꝯceꝑat putat. ſꝫ cũ huc tẽptatio ſubi-
to ſuboꝛta trã ſuerberat eas q̄ nate de v̾-
tutibꝰ fuerãt elatas cogitatões fundit9
turbat q̄ſi ſecurã vrbẽ inopĩatus hoſtis
ingredit̃ ⁊ repẽtino gladio ſupboꝝ ci
uiũ colla feriunt̃. nihil g̃ tũc niſi ꝯtinu
us luctus agit̃ dũ capta vrbs aĩ ⁊ mag
natoꝝ ſuoꝝ glĩa cede interueniẽte vacu
at̃ Vñ nũc dr̃. depõe magnitudinẽ tuã
ac ſi apte diceret̃. Dẽ qð intrinſecus
de bona actõe intumueras repꝛime. ⁊
coꝛdis motus quos ex rcõ opere robu
ſtos hũeras depone. q2 ipſa iã aduerſi
tatis tẽptatõe ꝯſideras q̄ fruſtra prius
de te magna elatus eſtĩabas. q̄ viꝫ ma
gnitudo idcirco abſq; tribulatõe depo
nẽda dr̃. q2 nimiꝝ cũ tẽptatõe humili
tas ꝓficit. ꝓſꝑa ẽ ipſa aduerſitas que
mentẽ ab elatõe cuſtodit ſꝫ tñ ſine ma
gna tribulatõe nõ agit̃. cũ tranquilla
mẽs irruẽte tẽptatõe q̄ſi repẽtino hoſte
turbat̃. ipa nãq; tẽptatõis aduerſitas
dũ ſe mẽti inſerit. q̄ſdã in illa tñbꝛas
gignit. eãq; obſcuritatis ſue amaritu-
dine turbat. q̄ apð ſe dudũ dulcedine
v̾tutũ irradiãte claruerat. vñ ⁊ aperte
ſub dr̃. Ne ꝓtrahas noctẽ vt aſcẽdant
ꝑplĩ. ꝓ eis q̄ppe nox ꝓtrahit̃. cũ ſuboꝛ
ta de tẽptatõe triſticia ꝯſolatiõe ꝯcita
nõ finit̃. nã dũ mẽs poſita in tẽptatõe
ꝯſiderat q̄ a v̾tutis ſue priſtina ſolidi
tate repellit̃ ſupductis meroꝛibꝰ q̄ſi q̄
buſdã tñbꝛis cecat̃. atq; oĩ luce gaudij
eius ocl̃s claudit̃ dũ ſollicite trepidat
ne hoc qð deeſſe dudũ ceꝑat funditus

amittat mõ tranq̃llitatẽ ſuã. qꝛ ꝑdidit
volũ mõ ne vſq; ad praua opa corruat
ꝑtimeſcit mõ in quo culmine ſteterat.
meminit mõ in quo vitioꝝ ꝓfũdo iace
at ꝑ delectatões attẽdat mõ ad ẽſumẽ
das vires ſe repat. mõ ſe eas poſſe reſu
mere q̃ſi victus iã fructuſq; deſpat Cũ
q; ad dictã mẽtẽ multiplices cogitati
ones ꝓdeũt hãc q̃ſi in nocte ꝑpli ꝯſur
gẽtes ꝑmũt. quos nimiꝝ ꝑplꝰ ne ꝑ ſe ſʒ
diue ꝓtectõis auxiliũ ꝑplexta ſubigere
ſe poſſe ꝑſũpſerat cũ dicebat. ꝓtector
meus ⁊ in ipõ ſperabo ſubijciẽs ꝑplos
ſub me Sanctis q̃ppe mẽtibꝰ ꝑpli ſubi
gunt. cũ ab eis ꝑ diſtricte ſeueritatis
pñiũ cogitatões ſtulte diſſiliũt. vt nõ
abrupta fantaſmatũ rapiãt ſʒ rõni ſub
dite a corde hũilr ꝯq̃eſcãt. hec gre. G
Et ſciẽdũ ꝙ donũ ſpũſſancti q̃uis tri
buat hoĩbꝰ ad aĩe ꝓfectũ. tñ cuʒ aliq̃s
incipit de hoc ĩminẽte ꝑſumere hec ea
dẽ grã vtiliter ſibi ſubtrahit ac tẽptat
vt ꝑſumẽti de ſe q̃ʒtũ in ſe infirmet oñ
dat. tũc eĩ ꝟe recognoſcimus bõa nr̃a
vñ ſint. q̃ hec q̃ſi amittẽdo ſentimus qꝛ
a nobis ſuari nõ pñt. De hoc greg. ij.
moral. ſic dĩt. Donũ q̃ppe ſpũs vt men
tẽ ꝯtra ſingula queq; tẽptamẽta erudi
at in ſeptẽ ꝟtutibꝰ tpat vt ꝯ ſtulticiaʒ
ſapiam. ꝯ hebetudinẽ intellectũ. ꝯ p̃ci-
pitatiõeʒ ꝯſiliũ. ꝯ timorẽ dei fortitudi
nẽ. ꝯ ignorantiã ſciam. ꝯ duritiã pie
tatẽ. ꝯ ſupbiã dei timorẽ. Sʒ nõnũq;
dũ mẽs nr̃a tãti muneris plenitudine
atq; vbertate fulcit ſi ꝯtinua ĩ his ſecu-
ritate ꝑfruit a quo ſibi hec ſint obliuiſ
cit ſeq; a ſe putat hẽe qđ nunq; ſibi ab
eſſe ꝯſiderat. vñ fit vt aliqñ ſe hec eadẽ
grã vtiliter ſubtrahat. ⁊ ꝑſumenti vt
inq̃ntũ in ſe ĩfirmet oñdat. tũc eñi ꝟe
cognoſcimus bona nr̃a vñ ſint. qñ hec
q̃ſi amittẽdo ſentimus. qꝛ a nobis ſua
ri nõ pñt. ad hoc itaq; intimãde hũili
tatis magiſteriũ fit plerũq;. vt irruẽte
articulo tẽptatõis tãta ſtulticia nr̃am
feriat. vt ꝑturbata mẽs q̃liter mal ĩmi
nẽtibꝰ obuiet vel ꝯ tẽptatõem quo ſe ꝑ
paret ignorat. ſʒ hac ipſa ſtulticia ꝓu
dẽter erudit. qꝛ vñ ad momẽtũ deſipit
eo poſt verius quo ⁊ hũilius ſapit ⁊ ſa
pientia vñ q̃ſi amittit iñ certius poſſi
det. aliqñ dũ ſublĩa ĩtelligẽdo in elati
one ſe aĩmus erigit. in rebꝰ imis ⁊ vi
ribꝰ graui hebetudĩe pigreſcit vt repẽte
eẽ ſibi ima clauſa videat q̃ ꝑuir ſũma
penetrabat ſʒ ⁊ hec ipſa hebetudo intelle
ctũ nobis dũ ſubtrahit ſuat qꝛ dũ ad
momẽtũ cor hũiliat verius ad ſublĩa
intelligenda ꝯfirmat. Aliqñ dũ cũcta
nos agere ꝯſiliũ grauitate gaudemus
pulſante eẽ emergẽtis articulo. p̃cipi
tatõe ſubita rapimñ ⁊ q̃ nos ſp diſpoſite
vixiſſe credimus. repẽte ĩtima ꝯfuſiõe
vaſtamñ. ſʒ tñ eiuſdẽ eruditõe ꝯfuſiõis
diſcimus. ne nr̃is viribꝰ nr̃a ꝯſilia tri
buamus. ac tãto maturius ad grauita
tẽ reſtringimñ. q̃to ad hãc q̃ſi amiſſas
redimus Aliqñ dũ mẽs fortiter aduer
ſa ꝯtẽnit. ſubortis aduerſitatis euẽtibꝰ
hãc metus vehemẽs ꝑcutit. ſʒ ꝑ hũc cõ
cuſſa diſcit cui turbat ꝙ in q̃buſdã for
titer ſterit. ⁊ tãto poſt validius fortitu
dinẽ retinet. quãto hãc irruẽte formi
dine ſibi iaʒ q̃ſi elapſam videt Aliqñ
dũ magna nos ſcire gaudemus repen
te ignorãtie cecitate torpeſcimus. ſed
quo ignorãtia mẽtis oculus ad momẽ
tũ claudit eo poſt ad ſciam ꝟius apit.
vt nimiꝝ flagello ſue cecitatis erudit
ſciat ipm a quo hẽat Aliqñ dũ religio
ſe cũcta diſponimus dũ pietatis viſce
ra plene nos hẽe gratulamñ q̃dã mẽtis
duricia irruẽte ꝑcutimñ ſʒ q̃ſi obdurati
cognoſcimus. cui pietatis ꝟius l' eẽ
cta recipit. dũ q̃ſi amiſſa ãplius ama
tur Aliqñ dũ ſubiectũ ſe diue formidi
aĩmus gaudet repente ſupbia tẽptãte
rigeſcit. ſed tñ valde mox timẽs. qꝛ ti

met ad humilitatē. ſe iterū feſtinus in
flectit. ⁊ tanto hāc ſolidi⁹ recipit q̄to
eius v̄tutis pondus q̄i amittendo pēſa
uit. Mira hoc nobiſcū diſpēſatōe agit
vt mēs nr̄a culpe q̄nq̄ pulſatōe feriat
nā eē ſe magnar̄ viriū crederet. ſi nul
lūnq̄ earūdē viriū defectū intra mē
tis archana ſentiret. ſ; dū tēptatōe ir
ruēte q̄tit ⁊ q̄i vltra q̄ ſufficit fatigat
ei᷒ hoſtis ſui inſidias munimentū hu
militatis oñdit ⁊ vñ ſe p̄mi ſentit ener
uiter vel enormiter cadere. inde accipit
fortiter ſtare. tēptatus aūt n̄ ſolū vires
a quo accipit diſcit. ſ; q̄ta eas vigilā
tia fuerit intelliget. hec gre. ¶ Sz
hoc ↄſiderādū eſt q̄ nōnunq̄ iuſti viri
nō ſolū tēptant p̄ vitia. ſ; etiā flagell'
caſtigant. cū aūt tēptant vitiis pia di
ſpenſatōe ↄditoris agit ne de v̄tutibus ī
q̄b᷒ p̄ficiūt extollāt. cū v̄o flagellis at
terunt admonent ne mūdo blādiēte ſe
ducant. dū illos vitia tēptant p̄ficien
tes in eis v̄tutes humiliāt. Flagella dū
illos tēptant ſurgētes in corde huius
mūdi voluptates extirpāt. p̄ illa reſtrin
gunt ne intrīſecus extollant. p̄ iſta ↄp̄
munt ne q̄d extrīſecus appetāt. Iſta tā
git gre. xxiij. mor. ſic di. Aliqñ poſt p̄
fectū v̄tutū nō ſolū tēptant vitia. ſed ⁊
flagella caſtigāt. cū aūt tēptamr̄ vitiis
pia diſpenſatōe nobiſcū agit ne his v̄
tutibus q̄b᷒ p̄ficim⁹ extollamr̄. cū flagel
lis atterimr̄ malis increpantibus admo
nemur ne mūdo blādiente ſeducamur.
vicia dū nos tēptant p̄ficientes in no
bis v̄tutes cauſant. flagella dū nos tē
ptant ſurgētes in corde h⁹ mūdi volup
tates eradicant. p̄ tēptantia vitia diſci
mus q̄d de nobis p̄ ferientia flagella co
gnoſcimus q̄d de mūdo fugiamus. p̄ il
la reſtringimr̄ ne intrinſecus extollamr̄
p̄ iſta ↄprimimur ne q̄d extrīſecus ap
petamus. In hac g̃ vita dū ſumus ⁊ fla
gell' atteri ⁊ aliqñ vitiis tēptari neccē ē

Siue eñi in laboribus flagellor̄ ſiue in
certamīne vitior̄ nō ſolū nobis nr̄a infir
mitas īnoteſcit. ſ; etiā in q̄ta v̄tute p̄
fecerimus agñſcimus. neq̄ eñi vires ſu
as in pace ↄgñſcit. ſi eñi bella deſunt v̄tu
tū expimēta nō p̄deūt. Improuidus ē
miles q̄ fortē ſe in pace gl'iat. neq̄ q̄p
pe q̄tū p̄fecerit niſi īter aduerſa ↄgno
ſcit. cū eñi aſſunt p̄ſpa certi viriū docu
mēta nō pñt. vñ ſcriptū ē. In die mā
dauit dñs miaz ſuā ⁊ nocte cāticū ei⁹
declauit. q2 viz vnuſq̄ſq; ſupni doni in
tranq̄llitate grām quietis p̄cipit. ſ; q̄
tū p̄cepit ī aduerſitate p̄turbatōis oñt.
Primis igr̄ ferimr̄ correptionibus ⁊ q̄tuz
p̄ficimus agñſcamus. Vñ p̄ helin dr̄. ap
p̄pinq̄uit corruptōi aīa ei⁹ ⁊ vita illius
mortiferis. Tēptari igr̄ vniuſcuiuſ; iu
ſti aīa corruptōi ap̄pinq̄re dr̄ q̄ñ eā ne
v̄tus poſſit extollere p̄ flagella ↄpellit
q̄d ſit ex p̄pria infirmitate ſentire. cor
ruptōi vicz ap̄propinq̄t. q2 ex ſuis ſeui
tribus p̄ditōi p̄xīm n̄ ignorat ⁊ hoc q̄d
a p̄ditōe lōge eſt nō ſibi ſ; dño tribuat.
Ap̄propinq̄t v̄o mortiferis q2 in infir
mitate carnis p̄rimū ſe p̄ctis mortez
inferētibus reſpic̄. a q̄b᷒ diuino mūere tā
to magis lōge ſit. q̄to ſe eis p̄rimū ex
ſuis meritis depłendit. Corruptioni g̃
vel mortiferis ap̄propinq̄re eſt ↄſidera
ta infirmitate hūanitatis ſue p̄ctōrē ſe
ex ſuis meritis cernere. atq; apd̄ ſe ar
rogātiā ex p̄priis viribus nō hr̄e. Quid
eñi ſumus ſi ↄditoris nr̄i p̄tectōe deſe
ramur. q̄ nimir̄ p̄tectio nunq̄ neccāria
credit ſi ſp̄ habeat. ſed vtilr̄ plerumq̄
ſubtrahit vt ſibimetipſi hō q̄ſi ſine il
la nihil ſit oñdit. Manus igr̄ dei aliqñ
nobis p̄ aduerſa inſinuat. q̄ etiā neſci
entes nos in p̄ſpis portat. q2 deſtituti
dū cadere incipimus ⁊ tñ adiuti reti
nemr̄. ⁊ doctrina ſit q̄ in lapſu trepida
mus ⁊ cuſtodia q̄ in ſtatu p̄maēmus.
nemo g̃ ſe alicuius v̄tutis eſtimet etiā

cū q̄d fortiter quē ſi diua ꝓtectio deſe
rat ibi repente eneruiter obruit̄. vbi ſe
valēter ſtare gl'iabat̄. q2 vnūquēq3 ele
ctū ſuū diua gr̄a tūc magna erudiendo
cuſtodit cū q̄ſi ꝑcutiēs deſerit. dr̄ recte
Appropinquit aīa corruptōi eius ⁊ vi
ta illius mortiferis vt quo ſe vīb9 vici
nū morti ꝑ aduerſa ꝯſiderat eo in cun
ctis q̄ fortiter erigit ad diuine ſpei muni
mē fugiēs ſolidius viuat. hec gre. ¶
Notandū ꝙ oīpotens deus q̄buſdā dat
maiora dona v̄tutū. q̄dā vo eis minora
negat. dat etiā fortitudinē ad reſiſten-
dū ⁊ ſupandū maiora vitia. ⁊ q̄dā mi
nora q̄ tñ nō valde noceāt remanere ꝑ
mittit vt ſp aīmus eoꝝ hēat vñ ſe reꝑ-
hendat ⁊ in illis q̄ agere ꝓualet nō ſe ex
toller. ſ3 potius hūiliet. De hoc dr̄ gre.
iiij. moral'. ſic. dū mēs ꝯ hoſtē accigit̄
q̄ alia vitia ſubigit aliq̄s reluctat̄ aliq̄n
de culpa qđ tñ valde nō nocet remane
re ꝑmittit̄ ⁊ ſepe mēs q̄ aduerſa multa
⁊ fortia minimū q̄uis magna intētio
ne inuigilet nō expugnat. qđ diua diſ
penſatōe viriū agit̄. qđ ex oī pte v̄tu-
tib9 ſplēdens elatiōe ſubleuet̄ ⁊ dū in
ſe ꝑuū q̄d rep̄henſibile videt ſ3 tñ hoc
ſubigere nō valet. nequaq3 ſibi auctori
tatē tribuat in his q̄ ſubigere fortiter
valet. Vñ bñ dr̄ obſcurent̄ ſtelle caligi
ne eius. Stelle caligīe q̄ppe h9 noctis
tenebrāt̄ qñ ⁊ hi q̄ magis ſplēdent ad
huc de obſcuritate culpe aliq̄d remiten
tes ſuſtinēt. vt iā magna vite claritate
luceāt. ⁊ tñ adhuc noctis reliq̄as no-
lētes trahāt qđ ad hoc ſicut dictū eſt a
git̄. vt mens ꝓficiēs ad v̄tutē iuſticie
ſue melius in firmitate roboret̄ ⁊ inde
v̄ius in bonis luceat vñ etiā nolentem
praua rep̄henſibilia hūiliter obſcurent
Vñ ⁊ bñ cū in iſrahelitico ꝑp'lo ꝑcepta
ꝓmiſſiōis terra ptiret̄ effraim tribui.
chanāeus gētil ꝑp'ls nō occiſus factus
tributarius dr̄. ſicut ſcriptū ē. hītauit
chananeus ī medio effraī tributarius
Quid eī chananeus gētil' viz ꝑp'ls niſi
vitiū fidel' ſigīficat̄ ⁊ ſepe ī magnis v̄tu
tib9 terrā ꝓmiſſiōis īgredimī. q2 ſepi
time de eternitate roboramī ſ3 dū īter a
cta ſublimia vitia q̄dā ꝑua retinemus
q̄ſi chananeū viuere ī terra nr̄a ꝯcedi-
mus. q̄ qñ tributarius efficit̄ q2 hoc ip
ſu3 vitiū qđ ſubigere nō poſſumus ad
vſū nr̄e vtilitatis hūiliter retorq̄mus
vt eo mēs de ſe ⁊ ī ſūmis hūilia ſētiat
quo ſuis virib9 ⁊ ꝑua q̄ appetit ſi ipug
nat. Vñ bñ rurſū ſcp̄tū ē hec ſunt gētes
q̄s dñs reliq̄t vt in eis iſrael' erudiret.
Ad hoc nāq3 q̄dā minīa vitia nr̄a reti
nēt̄. vt ſeſe nr̄a intētio ſollicita ī certa
mīe ſp exerceat ⁊ de eo victoria nō ſup
biat quo viuere ī ſe hoſtes ꝯſpicit. a q̄9
bus adhuc vici formidat. iſrl' ḡ reſtia
tis gētib9 erudit̄. qñ ī q̄buſdā minis
vitijs elatio v̄tutis nr̄e ꝯꝑimit̄. ⁊ ipi
us ſibi reſiſtētib9 diſcit. qđ ex ſe maio
ra nō ſubigit. de hoc etī ī glo. ſup deut.
ſic dr̄. Quibuſdā maiora bona dat deus
nō minora vt ſp eoꝝ aīmus hēat vñ ſe
reꝑhēdat. ⁊ dū ꝑfecti ſe eē appetūt nec
pñt minīe ſe extollāt in his q̄ hñt q̄ ꝑ
ſe ꝑua hēe ñ pñt. Eadē ḡ mēs pollet ex
v̄tute. laſceſcit ex īfirmitate vt dū q̄ ex
q̄ hēe nō valet qđ h3 hūiliter ſeruet.
ḡ in vnaq̄q3 aīa agit̄. vt maxīa lucra
ꝯferāt minīa dāna. hec glo. ¶ Vñ
miſericors deus iō electoꝝ mētes q̄uis
ex magna pte ꝓficiat īꝑfcōs tñ ex aliq̄
pte derelinq̄t. q̄tenus dū appetūt ꝑfci
eē ⁊ nō pñt ī his q̄ accepta a dño hñt
ſe minīe extollāt. qđ gre. ꝯmēorat ſic
di. Plerūq3 oīpotēs deus idcirco electo
rum mētes q̄uis ex magna pte ꝓfici-
at īꝑfectas tñ ex aliq̄ pte derelinquit.
vt cū miris v̄tutib9 rutilant īꝑfectio-
nis ſue tedio tabeſcant ⁊ ſe nequaq3 de
magnis erigant cū adhuc contra mini
ma innitentes laborent. ſed q2 extre-

ma non valent vincere. de precipuis
actibꝰ nō audeāt ſupbire. Magna qꝑ
ꝑe eſt oīpotentis dei diſpenſatio vt ille
q̇ maiora dona pſtat minora ñ tribuit.
vt ſꝑ eoꝝ animus hēat vñ ſeipm repꝛe/
hendat. q̄tenus dū appetūt pfecti eē ſꝫ
nō pñt. ⁊ laborāt in hoc qđ nō accepe
rūt. nec elaborādo ꝓualent in hiſq̄ ac
cepta hñt ſe mīme extollāt. ſꝫ diſcant
q2a ſeipſ maiora bona nō hñt q̇ in ſe/
metipſ ꝓua vitia atqꝫ extrema vīcere
ñ pñt. fit itaqꝫ miro mō vt vna eadēqꝫ
mens ⁊ vtute polleat ⁊ infirmitate laſ
ſeſcat. q̄tenus ⁊ ꝑ ꝑte ꝯſtructa ſit. ⁊ ex
ꝑte ſe ꝯſpiciat eē deſtructā vt ꝑ bonuꝫ
qđ q̄rit ⁊ hēe nō vꝫ. illud ſuet humilr̄
qđ hꝫ. hec gre. ¶ Sꝫ ⁊ ꝯſiderādū
ꝙ ꝯtingere ſolet freqñtius vt deuoti ⁊
religioſi viri quoꝝ mentē dū acuit cō
pūctio afficit. aut ꝯtēplatio ſuꝑ ſemet
ipſam rapit. ſtatī poſt hoc etiā eos tēp
tatio ſeq̄r. vel etiā in ipſo actu ꝯpūcti
onis ſeu ꝯtēplatōis caro īportunis tēp
tationibꝰ illos īpugnat. ne de dono cō
punctōis aut ꝯtēplatōnis ſe extollant
De hoc btūs gre. ſuꝑ ezech. ſic dr̄. No
tandū ꝙ plerūqꝫ is q̇ plus ꝯtēplatiōe
rapit ꝯtingit vt āplius in tēptatōe fa/
tigeſ ſic q̄buſdā ſepe ꝯtingere ſolet bñ
ꝓficiētibꝰ quoꝝ mentē aut ꝯpūctio af
ficit aut ꝯtēplatio ſuꝑ ſemetipm rapit
ſtatī etiā tēptatō ſequiſ ne de his ad q̄
rapta eſt extollaſ. nā ꝯpunctōe ⁊ ꝯtem
platōe ad deū erigiſ. ſꝫ tēptatōnis ſue
pondere reuerberaſ ad ſemetipſaꝫ. q̄te
nus tēptatio aggrauet ne ꝯtēplatio in
flet. ⁊ ita ꝯtēplatio eleuat ne tēptatio
demergat. Si em̄ ſic ꝯtēplatio attolle
ret vt tēptatio funditus deeſſet. in ſuꝑ
biā aīus caderet. ⁊ ſi ſic tēptatio ꝓme
ret vt ꝯtēplatio nō leuaret. plane ī cul
pā laberet. ſꝫ mira diſpenſatōe in quo
dā medio aīa liberaſ vt neqꝫ in bonis
ſuꝑbiat. neqꝫ in malis cadat. Itē bea.

greg. de eodē. x. mora. ſic dr̄. Sepe cō
tingit vt ad ſummā iā mentē ſpūs ele
uet. ſꝫ tñ hanc īportunis caro tēptatio
nibꝰ impugnat. cūqꝫ ad ꝯtēplanda ce
leſtia aīus duciſ abiectis actōnibꝰ illi
cite ymaginibꝰ reuerberaſ. naꝫ carnis
repēte hūc ſtimulus ſauciat quē extra
carnē ꝯtēplatio ſcā rapiebat. nā vnaꝫ
eandēqꝫ mentē ⁊ ſubleuatio ꝯtēplatō
nis illuīat ⁊ īportunitas tēptatōis ob/
ſcurat. vt ⁊ videat intendēdo qđ appe/
tat ⁊ ſuccūbendo in tēptatōe tolerꝫ qđ
erubeſcat. hec gre. Vñ pius dñs elcōs
ſuos veniendo ⁊ grām ſuā in eis infun
dendo ꝯſolaſ ⁊ adiuuat. derelinqñdo
vo ⁊ tēptādo ꝓbat. nā ſi poſt vtutū mu
nera nulla tēptatōe ꝯcuterenſ. hēe ſe
hmōi dona ex ſeipſ eſtimarēt ⁊ ꝑ ꝯñs
de hoc glāri poſſent. ⁊ iō temptanſ vt
infirmitatē ſuā humilr̄ agnoſcāt. ⁊ de
gr̄a ſe eis collata nō eleuēt. Qđ tāgit
bea. greg. iij. mora. ſic di. Oñs dꝰs eos
quos in eternū diligit aliqñ ad tps re
linq̇t. ſcōs etem̄ ſuos dñs veniēdo ad/
iuuat. derelinqñdo ꝓbat. donis firmat.
tribulationibꝰ tēptat. iuſti q̇ppe aīam
gr̄a vocat. tēptatio interrogat ¶
Vñ de dño ꝑ iob dr̄. viſitas eū dilucu
lo ⁊ ſubito ꝓbas eū. Notandū ꝙ dꝰs
poſtqꝫ diluculo viſitat ſubito hoīem ꝓ
bat. q2 ⁊ accedendo corda nr̄a ad vtu/
tes ꝓuehit. ⁊ recedendo ꝯcuti tēptatō
ne permittit. ſi em̄ poſt virtutū munera
nulla temptatōe ꝯcutiaſ. ea ſe hēe ani
mus ex ſeipo gloriaſ vt g̊ ⁊ firmitatis
dona hēat ⁊ infirmitatē ſuā humilr̄ a/
gnoſcat. ⁊ per acceſſum gr̄e ad alta ſu
ſtolliſ ⁊ ꝑ receſſum q̇d ex ſeipſo ſit ꝓ/
baſ. hec greg. Sub hac aūt alternātiū
viciſſitudinū varietate videlꝫ gr̄e ⁊ tē
ptationis viſitationis ⁊ ꝓbatōis mul/
tum ꝓficit homo. ⁊ oꝫ eū q̄diu in hac
vita eſt ꝯſtitutus. ſub hmōi varietate
viuere. ſ. ꝯſolationis ⁊ temptationis.

Vñ dr brũs berñ. Nota crebris viciſſitudinibꝫ inter grẽ viſitatõez ⁊ tẽptationis ꝓbatõem in ſcola ꝟtutũ mirabiliter ꝓficit hõ. viſitatione ne deficiat. temptatõe ne ſupbiat De hoc dr brũs richar. de ſcõ victo. ſup illud ꝓphe: tricũ Venit mane ⁊ nox venit mane dine ꝯſolationis. vt iterũ ſubſequat nox diabolice tẽptationis. ſub hac certe alternã tiũ viciſſitudinũ varietate viuere nos oꝫ q̃diu ſumus in hac ꝑegrinatione.

Hec richardus. Filius.

Deſidero etiã ſcire cur nonnunq̃ grã ſubtrahit̃ etiã deuotis ⁊ q̃re iuſti viri nõ pñt tñ ꝓficere quantum volunt.

Ca. VIII. Pater.

Nili hoc ſcire debes ꝙ multe tẽptationũ ſpẽs de q̃bꝫ vna eſt viꝫ grẽ ſubtractio ⁊ inopia deuotionis. ſine q̃ alie tẽptatões nullã vel modicã ꝟtutẽ hñt. cũ ipa ſit q̃ſi domus refugij ab oĩ tribulatõe Vñ ps. Dñs mihi adiutor ⁊ ego deſpiciã inimicos Subtrahit̃ aũt nõnũq̃ grã deuotõis viris. vt ꝑ hoc ꝓbent̃ vtrũ firmi ſint in fide ſpe caritate ac ceteris ꝟtutibꝫ. nã ſubtracto tam ſingulari refugio. ſ. deuotiõe. homo quodãmõ inermis expoſitus ẽ hoſtibꝫ tẽptationũ. ⁊ ideo pauidus efficit̃ ⁊ puſillanimis niſi fidei ⁊ ſpei firmitate ſe muniat. ⁊ patiẽtia ac hũilitate ſe defendat. qui tũc maxĩe hñt locũ exercẽdi ſe ⁊ magnã gloriã ꝓmerẽdi Fides ibi ꝓbat̃ ſi credat vera eẽ. q̃ iã deſũt ꝑ guſtũ dulcedinẽ experiri dulcia ſunt nimis oĩa q̃ de deo credi⁹ ſi ꝑ guſtũ expiamꝰ ſꝫ guſtus eorũ iõ ſubtrahit̃ bonis vt fides magis innitat̃ auctoritati ſacre ſcripture q̃ experientie ꝓprie ⁊ magis hec meritoria ſit. Spes ꝓbat̃ ſi ꝯfidit deũ ſibi eẽ ꝓpiciũ etiã dũ flagellat. ⁊ ita ſtudioſe audeat ei ſeruire ⁊ placere in oĩbꝫ ac ſi ſentiat ⁊ videat eũ ſibi eẽ placatũ. Paciã ꝓbat̃ ſi nõ murmuret ꝯ deũ q̃ſi ex ſua duricia hoĩem tribulet. ⁊ deſolet̃ ⁊ lõganimiter ſuſtineat bñplacitũ dei. ⁊ non deficiat. in aduerſis humilitas ꝓbat̃. ſi cogitet ſe digne puniri q̃ſi ſit indignus ꝯſolatiõe ſpũali. ⁊ ſi iuſtificet deũ ⁊ in ꝙ iuſte iudicauerit puniendo reũ ⁊ ingratũ bñficio priuãdo ꝯſolatõis interne tñ nobis dꝫ deus placere ⁊ tñ debemus eũ diligere qñ nos punit. ſicut qñ nos ꝯſolat̃. q: tã pia intentõe nos punit vt purget. ſicͭ blandit̃ vt ꝯſolet̃. diſcimus in ſubtractione grẽ ⁊ ꝯſolatõis interne de minimis etiã bñficijs grãs agere ⁊ minimas culpas ⁊ negligentias timere ⁊ cauere ⁊ minima queq̃ aduerſa diſcere patiẽter tolerare. de opulenta ei mẽſa multe mice imo aliq̃ ſrũſta qñq̃ decidũt. Sic hõ habũdans diuerſis ꝯſolationũ donis plurima bñficia dei ſine debita grãrũ actiõe ꝑterit plurimas grãs negligit ope exercere plurima ꝑua reputat que magna ſunt plurima nõ agnoſcit Sꝫ his oĩbꝫ ſubtractis ſicut vir videns pauptatẽ ſuã recolit q̃tũ prius habuit ⁊ potuit q̃ iam non hꝫ ⁊ ſicut mẽdicus famelicus modicã buccellã gratãter acciperet ⁊ ſtudioſe colligeret. q̃ prius delicata fercula vilipendit. ſic iſte ad ſe reuertens incipit colligere. que prius negligenter ꝑteriuit. vñ ꝓpter hoc etiã minimas culpas cauere docemꝰ. q: timendũ nobis eſt. ne forte ex culpis nr̃is ⁊ magnitudine nr̃a ſit nobis ſubtracta grã. vt eã recupemus cauẽdo negligentias. q̃s admiſimus ĩ tãta libertate Diſcamus ḡ oĩa pctã ꝓ poſſe cauere ⁊ ꝓ his q̃ fecimus oĩa aduerſa hũiliter pati ⁊ oĩbꝫ beneficijs dei debitã ꝯſiderationem cũ gratiarum actione exhibere ſemper. ⁊ gratiã dei nõ in vacuũ recipe. vt digni

erimus vt gr̃a nobis ſubtracta ⁊ aug-
mentata reddat̃ ⁊ ad magnū virtutū
ꝑfectū potuerimus ꝑuenire. P
Deinde ↄſiderand̃ eſt ꝙ nemo iuſtoꝝ
inuenit̃ qui tantum ꝟtutes appꝛehendit
q̃ntū deſiderat. qꝛ oĩps d̃s interioꝛa vi-
dens ipſ ſpũalib' ꝑfectib' mod̃ ponit
vt ex hoc qd̃ appꝛehendere ↄcupiſcit ⁊ n̄
vꝫ in illis ſe nō extollat q̄ facere p̄t. de
hoc bea. greg. xij. mor̃. exponens illud.
ↄſtituiſti terminos eius q̄ p̄re. nō. po.
ſic d̄r. qꝛ nōnūq̄ȝ in ꝟtutib' ꝑficere co-
nam̄ ⁊ q̄dā dona recipimus a quib' re-
pulſi in ymis iacemus. nec̄ eſt q̄ tm̄ ꝟ-
tutes appꝛehendat q̄ȝtum deſiderat. qꝛ
oĩps d̃s interioꝛa diſcernēs ipſis ſpiri-
talib' ꝑfectib' modū poĩt vt ex hoc hō
qd̃ appꝛehendere conat̃ ⁊ nō p̄t. in illis
ſe nō eleuet q̄ valet. vñ ⁊ ille quoq̄ȝ p̄-
dicatoꝛ egregius qui raptus ad terciū
celū fuerat. ⁊ ꝑadiſi archana penetra-
uerat eē͂ poſt reuelatōꝫ tranq̄llus atq̄ȝ
intēptatus volebat. ſꝫ qꝛ oĩps deus ter-
minos ↄſtituit hoĩ q̄ p̄teriri nō poteſt
⁊ eleuauit hūc ad ↄgnoſcēda ſubliĩa.
⁊ reduxit itēꝝ ad infima toleranda vt
modi ſui mēſuras aſpiciens dū ſecuri-
tatē appꝛehendere conaret̃ ⁊ nō poſſꝫ ꝑ
elatōēꝫ extra ſe ire. ꝑ humilitatē coge-
ret̃ intra ſuos ſp terminos redire. hec
gre. P Vñ ſunt nōnulli q̄ poſt pctā
ꝑpetrata coꝛde ↄpūgunt̃ ⁊ relictis ini-
q̄tatib' bona opa agūt. ⁊ in ſummis
ꝟtutib' ſe exercēt intm̄. vt nō ſolū cul-
pa eoꝝ opatōem nō inq̄net. nec cogi-
tatōꝫ impulſet ſꝫ interueniētib' tēpta-
tionib' reuerberant̃ vt vicꝫ infirmita-
tis ſue recoꝛdent̃ ⁊ elati de ꝟtutib' q̄s
acceperūt nō ſint. Hoc tangit bea. gre.
xix. moꝛa. exponēs illa ꝟba Quis eſt
pluuie p̄r. ⁊ q̄s genuit ſtillas roꝛis. de
cuius vtero egreſſa eſt glacies. ⁊ gelu
de celo quis genuit. ſic d̄r. Quid eſt ꝙ
dñs prius quidē ſe p̄rēꝫ pluuie inſinu-
at. poſtmoduꝫ vero de ſuo vtero egredi
glaciē narrat. ſeq̄ȝ gelu gignere de ce-
lo ꝑnuūciat. niſi qꝛ miro mō noſtri pe-
ctoꝛis terrā ad ſuſcipienda verbi ſeĩa.
⁊ prius ꝑocculte gr̃e pluuiā infundit
⁊ poſtmodū ne in ↄceptis ꝟtutib' im-
moderatius ꝑfluat diſciplina intime
diſpenſationis p̄mit. vt quē percepte
gr̃e pluuia irrigat etiā diſciplĩe rigoꝛ
aſtringit. ne ſi aut ante q̄ȝ dꝫ. aut plus
q̄ȝ necē͂ eſt ↄceptas ꝟtutes ꝑferat. fri-
gus in herbā ↄuertat̃. pleꝝ q̄ȝ ab incho-
antib' opus bonū dū prius q̄ȝ oꝫ oñdi-
tur a grano. nec imꝑfectionis inaniter
⁊ pleꝝ q̄ȝ ꝟtutes dū plus q̄ȝ eſt necē͂ ex-
uberant exaltēt. vnde ⁊ electoꝝ ſuoꝛuꝫ
dñs vel añ tp̄s deſiderio renuit vel rur-
ſum in tp̄e vltra menſurā ꝑfectus p̄re-
mit. ne ſi aut ante q̄ȝ dñt. aut plus q̄ȝ de-
bent ꝑficiant. per ꝑfectus ſui magnitu-
dinem in elationis defectum cadant.
nam cum coꝛ poſt peccata ↄpungit̃ ter-
ra que aruerat infuſione pluuie irriga-
tur ⁊ cum relictis iniquitatibus bona
opera exequi ꝓponit. quaſi poſt infuſio-
nem ſemina accepit. ⁊ plerīq̄ȝ cum de-
ſideria ſancta ↄcipiunt ⁊ ſummis iam
exerceri virtutibus inardeſcunt. vt nō
ſolum culpa operationem non inqui-
net. ſed nec cogitationem pulſet. ⁊ ad-
huc quidem in coꝛpoꝛe poſiti ſunt. ſed
nil perpeti iam de cōmunione vite p̄re-
ſentis volunt imitari. per intentōnem
eternam mentis ſtabilitatem appetūt.
ſed interuenientib' cogitationibus re-
uerberantur. vt videlicet infirmitatis
ſue meminerint. ⁊ elati de ꝟtutibus
quas accipiunt non ſint quod duꝫ mi-
ra diſcipline repreſſione agitur. quid
aliud q̄ȝ de dei vtero glacies producit̃
quando de interno ſecreto diſpenſatio
egreditur. ⁊ voluntates noſtre etiam
in bonis deſiderijs refrenantur. Vide-
amus Paulum in ſua videlicet ter-

ra cõtra diſcipline grã ꝑmebat̃. cũ ait
velle adiacet mihi ꝑficere aũt bonũ nõ
inuenio. q̃ aũt velle ſe hr̃e aſſerit. iã ꝑ
infuſionẽ gr̃e q̃ lateant ſemina oñdit.
ſʒ dũ ꝑficere bonũ nõ inuenit, ꝓfecto i-
dicat. quãta illũ ſupne diſpenſationis
glacies ꝑmat. an eoꝝ corda nõ ꝑſſerat
q̃bꝫ dicebat. vt nõ quecũqꝫ vultis illa
faciatis ac ſi apte dicat. Occulta cor-
dis nr̃i ſemĩa iã ꝓdire in frugẽ querũt
ſʒ ſupni moderamĩs gelu ꝑmũt̃ vt tã-
to poſt fecũdius exeant. Quto diui iudi
cij ꝑmentia pondera patiẽtius portãt.
⁊ q₂ plerũqꝫ hũana corda qm̃ erũpere
ad v̾tutes q̃s appetũt nõ valent eo ipſo
quo ab intentõis ſue ꝑfectõe reſiliunt
tẽptationũ ſtimulis fatigãt̃. ſʒ tm̃ eaſ-
dẽ tẽptatões ꝯprimũt ſeqꝫ ꝑ exercita-
tiõis vſũ in quẽdã viuẽdi rigorẽ ꝯpo
nũt. vñ ſubdit̃ in ſilitudinẽ lapidis a-
que durãt̃. q₂ ⁊ ſi fluxe cogitatões inte
rius laſceſcũt. nequaq̃ꝫ vſqꝫ ad ꝯſenſũ
praui opis ptrabũt. ſʒ mens ſub inoli
ta viuendi ꝯſuetudĩe q̃ſi ſub q̃dã duri
tia exterius abſcõdit. q̃cq̃d intus ex tẽ
ptatõis pulſatione molleſcit q₂ praua
cogitatio vſqꝫ ad ꝯſenſum nõ ꝓſilit q₂
fluctuãtes motus aĩ ſupductus rigor
ſancte deliberatõis ꝑmit. hec greg. Vñ
oĩps ds̃ vidẽs de remedijs ſalutis hoc
eſt de v̾tutibꝫ augeri infirmitatẽ nrãm
menſurã ipis ꝓfectibꝫ ĩponit vt hẽa-
mus q̃dã v̾tutũ dona. que nũqꝫ q̃ſiui-
mus. ⁊ q̃ramus q̃dã. nec tñ hr̃e valea
mus. q̃tenus mẽs nr̃a dũ hec hr̃e non
ꝑt q̃ appetit ⁊ intelligat illa de ſemetip
ſa nõ hr̃e que hʒ ⁊ q̃ extolli poterat ex
donis q̃ hʒ hũilief ex v̾tute quã non hʒ
De hoc beatus gre. xxviij. moral. ſic di
cẽs. Oĩps ds̃ q̃ augeri infirmitatẽ no
ſtrã de remedijs ſalutis ꝯſpicit. mẽſu-
rã ipis nr̃is ꝓfectibꝫ imponit. vt hẽa-
mus quedã v̾tutũ dona. q̃ nũqꝫ q̃ſiui-
mus ⁊ q̃ramus q̃dã. nec tñ hr̃e valea-

mus. q̃tenus mẽs nr̃a cũ hec hr̃e nõ ꝑt
q̃ appetit ⁊ illa ſe intelligat de ſemetip
ſa nõ habere. q̃ hʒ. ⁊ ꝑ ea q̃ ſunt ꝯſide-
rãt̃ illa q̃ deſunt ⁊ ꝑ ea q̃ vtiliter deſũt
ſeruẽt̃ hũiliter bona q̃ ſunt Vñ dcẽ dr̃
Quis poſuit mẽſuras eius ſi noſti vel
q̃s tetẽdit ſup eã lineã Quis ei niſi cõ
ditor nr̃ h⁹ terre menſuras poſuit. q̃ in
terni iudicij ſecreto moderamine. alij
ſermonem ſapientie. alij ſermonem
ſciẽ. alij plenaʒ fidem. alij grãm ſanita
tũ. alij opatiõem v̾tutũ. alij ꝓphetiam
alij genera linguarum. alij ſermonũ i-
terptatiõm tribuit Sic itaqꝫ creatore
nr̃o ac diſpoſitore cũcta moderãt̃ vt q̃
extolleret ex dono qd̾ hʒ hũilief ex v̾
tute. quã nõ hʒ. ſic cũcta moderant̃ vt
cũ ꝑ ĩpenſaʒ grãm vnũquẽqꝫ ſubleuat
etiã ꝑ diſpẽm alteri alteꝝ ſubdat. ⁊ ꝑ
meliora quiſqꝫ dona alioꝝ quo ſibi ſub
ijcit̃ attẽdat. at illd̾ licet ſe ꝑire ex his
ſentiat. eidẽ tñ quẽ ſupat ſe ĩ alijs poſt
ponat. ſic cũcta moderãt̃ vt dũ ſingula
queqꝫ ſunt oĩm interpoſita q̃dã carita
tis viciſſitudine fiant oĩa ſinguloꝝ vt
vnuſquiſqꝫ ſic nõ qd̾ accepit in altero
poſſideat vt ipi alteri poſſidẽdũ qd̾ ac
cepit hũiliter impendat. Hinc enim
ꝑ petrũ da. dicit̃. vnuſquiſqꝫ ſic vt ac
cepit grãʒ in alterutrũ illã adminiſtrã
tes ſicut boni diſpenſatores multifor-
mis gr̃e dei. tũc nãqꝫ multiformis grã
dei diſpẽſat̃. qñ acceptũ donũ ⁊ ei qui
hec nõ hʒ credit̃. qñ ꝓpter eũ cui ĩpen-
ditur datum putatur. Hinc per paulũ
dicitur per caritatem ſeruire inuicem.
tunc enĩ caritas nos a iugo culpe libe
ros reddit. cum viciſſim nos noſtro ꝑ
amorem ſeruitio ſubijcit cum ⁊ aliena
bona noſtra credimus. alijs quaſi ſua
offerentes exhibemus. ſed cum miro
conſilio auctor diſpenſatorqꝫ noſter
huic illa largit̃ que alij denegat. que
iſti largit̃ mẽſuras ſibi poſitas egredi

nititur. quiſqꝫ poſſe plus q̄ꝫ acceperit
conaṫ. in precipicio eñi pedē porrigit
qui menſurarꝫ ſuarꝫ limitē nō attēdit.
ꝛ plerū qꝫ amittit q̄ poterat q̄ audacter
ca ad q̄ pringere nonū ꝫ arripe feſtiat.
hec gre. ¶ Miſericors etiā dn̄s
ꝯceſſaꝫ ſibi hic electis ſuis de ꝟtutibꝫ
gloriā. ſolet per immixtā infirmitateꝫ
tpare. vñ quibuſdā temptationibꝫ re
primunṫ vt nequaq̄ꝫ tm̄ ꝓficere valeāt
quantū deſiderāt. ꝛ ne extollanṫ vnuſ
quiſqꝫ ſcōꝝ iā quidē interius ad ſūma
rapiṫ. ſed adhuc temptaṫ exterius ne
deſpationis lapſum. ne elatōnis incur
rat viciū. Iſta tangit beatus greg. xix.
moꝛa. ſic di. Conceſſam hic electis de
ꝟtutibꝫ gliam ꝑmixta infirmitate dn̄s
ꝯſueuit tpare. Unde bene ꝑ iob dr̄. Et
aq̄s appendit menſura. qꝛ ipſi ſcti qui
ſubleuante ſpū ad ſumma rapiunṫ q̄ꝫ
diu in hac vita ſunt ne elatōe aliq̄ ſuꝑ
biant quibuſdā temptatōibꝫ reprimū
tur. vt nequaq̄ꝫ tm̄ ꝓficere valeant q̄n
tum volunt. ſed ne extollanṫ ſuperbia.
ſit in eis ipſaꝝ quedā menſura ꝟtutū.
Hinc eſt eñi q̄ helias dū tot ꝟtutibus
in altū ꝓfeciſſet. quadā mēſura ſuſpē
ſus eſt. dū iezabel poſtmodū q̄ꝫuis regi
nā tm̄ mulierculā fugit. ppendo quippe
hunc mire ꝟtutis viꝝ ꝟbo celos a plu
uijs claudere. ſuſcitātē mortuos. ven
tura queqꝫ ꝓuidentē. Ecce rurſum aīo
occurrit q̄ꝫtoqꝫ pauore añ vnā mulier
culā fugerit. cōſidero timore ꝑcuſſum
de manū dn̄i mortē petere nec accipe de
manū mlieris mortē fugiēdo vitare. Un̄
q̄ ſic potēs vt tot illas ꝟtutes faciat vñ
ſic infirmus vt ita feiam pertimeſcat. ni
ſi qꝛ aque appendunṫ menſura. vt ipſi
ſancti dei hoīes ꝛ multū valeant ꝑ po
tentiā dei. ꝛ rurſum quadaꝫ menſura
moderati ſint ꝑ infirmitatē ſuā ī illis
ꝟtutibꝫ. Helias quid de celo accepat
in iſtis īfirmitatibꝫ quid de ſe poterat
agnoſcebat. illa potentia virtutis fuit
iſta infirmitas cuſtos ꝟtutis. in illis
ꝟtutibꝫ oñdebat quid accepat. ī iſtis
infirmitatibꝫ qd̄ accepat cuſtodiebat
in miraculis monſtrabaṫ ꝛ in infirmi
tatibꝫ ꝯſuabaṫ. Hic paulū video ieiu
nijs corpꝰ ac vigilijs frenātē. ſuſtinētē
frigoris ac nuditatis erumnā ad terci
um celū raptū ꝛ audiſſe archana ꝟba.
que nō licet hoī loqui ꝛ tm̄ ſathane an
gelo ad colaphiſandū ꝯcediṫ. orat vt
eximi debeat ꝛ nō exaudiṫ. cuius cum
imtie ꝯuerſionis aſpicio. ppendo qꝛ ei
ſuꝑna pietas celos apit. ſeſeqꝫ illi ihe
ſus de ſublimibus oñt. ꝛ tm̄ de ciuitate
eadē quā poſt viſioneꝫ ihſu ingreſſus
fuerat fugiens recedit. ſicut ipē teſtaṫ
di. Damaſci ꝓpoſitus ꝛc̄. Cui licēter
dicā. O paule in celo iā ieſum ꝯſpiciſ
ꝛ in terra adhuc hoīem fugis. in pa
diſum duceris. ſecreta dei ꝟba cogno
ſcis. ꝛ adhuc ſathane angelo tempta
ris. Un̄ ſic fortis vt ad celeſtia rapia
ris. vñ ſic infirmus vt in terra hoīem
fugias. ꝛ adhuc a ſathane angelo ad
uerſa toleres niſi qꝛ ipē qui te ſubleuat
rurſum te ſubtiliſſima mēſura mode
raṫ. vt ꝛ miraculis tuis nobis ꝓdices
ꝟtutē dei ꝛ rurſum in timore tuo remi
niſci nos facias infirmitatis nr̄e. q̄ tm̄
infirmitas ne in deſpatōnem nos ptra
hat dū pulſat dū de infirmitate tua do
minū rogares qꝛ auditus non es. no
bis quoqꝫ locutus ē qd̄ audiſti. ſufficit
tibi gr̄a mea. nam virtus in infirmita
te perficiṫ. Aperta ergo voce dn̄i oñdi
tur. qꝛ cuſtos virtutum eſt infirmitas
Tūc quippe bene interius cuſtodimur.
cū per diſpenſatōem dei tolerabilr̄ tēp
tamur exterius aliq̄n vitijs. aliquādo
preſſuris. nam eis quoqꝫ quos viros
nouimus fuiſſe virtutū temptatōes at
qꝫ certamina nō defuere vitioꝝ. Hinc
eſt q̄ ad ꝯſolationē nr̄am idem ꝓdica

toꝛ egregius de ſe quedā talia prodere
dignaꝛ dicens Video aliam legem in
mēbꝛis meis repugnantē legi mētis
mee. Ad yma qꝑpe trahit caro. ne ex/
tollaꝛ ſpūs. ⁊ ad ſumma trahit ſpūs
ne ſubſternaꝛ caro. ſpūs leuat ne iace
amus ī īfimis. caro aggrauat ne extol
lam̄ in ſūmis vn̄ fit certo moderamīe
vt dū vnuſquiſqꝫ ſcōꝝ. iā qꝺem interi
us ad ſūma rapiꝛ ſꝫ adhuc tēptaꝛ ex/
terius ne deſpatōis lapſū nec elatōis
vitiū incurrat. qm̄ nec tēptatio exteri
oꝛ culpā ꝑficit qꝛ interioꝛ intētio ſurſū
trahit. nec rurſū intētio interioꝛ in ſu
ꝑbiā eleuat qꝛ tēptatio exterioꝛ hūili/
at duꝫ grauat. ſic itaqꝫ magno oꝛdine
agnoſcimus in īterioꝛi ꝑfectu qd acci
pimus. in exterioꝛi defectu qd ſumus
⁊ miro mō agiꝛ vt nec de ꝟtute quiſqꝫ
extolli debeat. nec tēptatōe deſperet qꝛ
dū ſpūs trahit ⁊ caro retrahit ſubtiliſ
ſimo iudicis interni moderamīe infra
ſumma ⁊ ſup̄ infima in quodā medio
oīa libraꝛ. hec grego. Filius

Deſidero etiā ſcire vtꝝ iuſti ⁊ ſcti
viri in hac vita viuere poſſint ſi/
ne minutis ⁊ venialibꝫ pctis.

Ca IX Pater R

Scire debes qꝺ
ꝙ impoſſibile ē hoīem aliqn̄ nō veialr
peccare, ꝓpter ꝯtinuā ꝯuerſatōeꝫ quam
gerit in terris. qꝺ ꝓbat bea. aug ſic di.
Impoſſibile ē hoīeꝫ aliqn̄ nō peccare
veīaliter ⁊ nō hēe aliquā īoꝛdinatōeꝫ
in ſua ſenſualitate ꝓpter ꝯtinuā ꝯuerſa
tōeꝫ in terris. ex q̄ ꝯtrahiꝛ aliq̄ macu/
la īpuritatis in affectu. vel ruga obſcu
ritatis in mēte. hec aug. Vn̄ in hac coꝛ
ruptibili carne ꝯſtituti nequaqꝫ valea
mus ſic viuere. vt nulla nos culpe dele
ctatio poſſit pulſare. ſꝫ aliꝺ ē ꝑ cogita
tiōes illicitas tāgi. aliud ē illis aſſenti
re De hoc bea. gre. Adbuc carnis coꝛ/
ruptibilis pondere grauati nequaqꝫ vi
uere valemus. ſic vt nulla nos poſſit
culpe delectatō pulſare. ſꝫ aliud ē nolē
tem tāgi aliud ꝯſentiēteꝫ aīam ꝑimi.
Sancti aūt viri tāto euigilātioꝛe cir/
cūſpectiōe ſe cuſtodiūt. quāto ſe pulſa
ri ſiniſtris motibꝫ vel trāſitoꝛie deligi/
naꝛ. hec gre. S Vn̄ notādū ꝑut teſta
tur idē bea. greg. xviij. moꝛal. ꝙ q̄dam
ſunt pctā que a iuſtis viris vitari pn̄t
⁊ ſunt nōnulla q̄ etiā a iuſtis viris vi/
tari nō pn̄t. cuius em̄ coꝛ in hac coꝛru
ptibili carne ꝯſiſtēs. in ſiniſtra cogita/
tiōe nō labiꝛ. ⁊ tn̄ hec ipā praua cogi/
tare peccare eſt ſꝫ dū cogitatōi reſiſtiꝛ
a ꝯfuſiōe ſua aīmus liberaꝛ Mēs ḡ iu
ſtoꝝ ⁊ ſi libera ē a ꝑuerſo ope. aliqn̄ tn̄
coꝛruit in ꝑuerſā cogitatōeꝫ. ⁊ ī pctm̄
ergo labiꝛ qꝛ ſaltem in cogitatione
declinaꝛ. ⁊ tn̄ vn̄ ſemetipā poſtmo/
modū flendo repꝛhendat nō hꝫ. qꝛ ante
ſe repat qꝫ ꝑ ꝯſenſum cadat. hec greg.
Quāuis igiꝛ iuſti viri per grām ſancti
ſpūs adiuti ꝯtra vitia carnis erigāꝛ ⁊
ꝟtutibꝫ reluceāt. nullus tn̄ eſt qui ſine
culpa vitā iſtā trāſeat qꝫdiu carnē coꝛ
ruptibilē poꝛtat. Si ḡ ſine cōtagio eē
nō valet. q in hac vita tenebroſa ꝟtuti
bus lucet. quāto vitioꝝ reatu obligati
ſunt. qui adhuc carnaliter viuunt. De
hoc beatus greg. xvij. moꝛal. ſic dt̄ Ec
ce nōnulli ꝑ donū ſpūs adiuti ꝯtra in/
firmitateꝫ ſue carnis eriguntꝛ. ꝟtutibꝫ
emicāt. nullus tn̄ eſt q ſine culpa vitaꝫ
trāſeat. quouſqꝫ carnē coꝛruptōis poꝛ
tat. nec bene viuentiū mentes a pctōꝝ
maculis munde ſunt. ſi remota pietā/
te iudicenꝛ. qꝛ apud diſtricti iudicis
oculos ſua vnumquemqꝫ coꝛruptibi/
litas inquinat. niſi hunc quotidie gra
tia parcentis tergat Electoꝛum quip
pe animus prodire ad libertatem iuſti
cie nititur. ſed adhuc cōpede infirmi/
tatis teneꝛ. ⁊ culpas quideꝫ ſubigere

perfecte deſiderat. ſed quouſqꝫ carnis
corruptōe aſtringit eius vinculis etiā
cū nō vult ligat. ¶ Hinc itaqꝫ col
ligant q̄ꝫto pctōꝝ pondere preſſi ſunt
quī hec decertare negligunt. ſi plene
culpā nec illi ſupant qui ꝯtra hanc vi
ciſſe pugnant. ſi ipſi quoqꝫ eſſe ſine ꝯta
gio nō valent. qui ꝯtra p̄ntis vite tene
bras virtutibꝫ lucent q̄nto reatu iniq̄-
tatis obſtricti ſunt. q̄ adhuc carnalr̄ vi
uunt ſi a pctō liberi eſſe neq̄unt qui iā
in celeſtibꝫ deſiderijs ꝯuerſant. q̄ pec
catorū pondera tolerāt. qui carnis ſue
voluptatibꝫ dediti adhuc putredinis
iugū portant. Hinc petrus ait. Si iu-
ſtus vix ſaluabit. impius ⁊ pctōr vbi
apparebūt qꝛ ſi illoꝝ mentē vitia depri
mant qui p celeſtis p̄rie deſiderio affli
gunt. quibꝫ culpis ſubtracti ſunt q̄ ſi-
ne vlla formidine ſe in carnis volupta
te derelinquūt. hec greg. ¶ Non
ſolū aūt ſancti viri ſe ab opibꝫ prauis
cuſtodiunt. ſed etiā in cogitatōnibꝫ ſu
is tanta ſe cautela circūſpiciunt. vt ſp
irrep̄henſibiles ante oculos ſui ꝯdito-
ris valeant aſſiſtere. ſed tñ nō p̄nt hoc
efficere vt nunq̄ꝫ labant per inordina-
tam cogitatōem. Unde beatus grego.
xj. moral. exponens illud. Quis eſt vt
iudicet mecum veniat. ſic ait. Sci viri
ita ſe in operibꝫ ſuis deo autore cuſto-
diunt. vt oīno vnde accuſent exterius
non inueniat. in cogitatōnibꝫ vero ſu
is tanta ſe cautela circūſpiciunt vt ſi ſi
eri valeat ſemp irrep̄henſibiles añ in-
terni iudicis oculos aſſiſtant. ſed quā-
tum agere p̄nt ne exterius labantur in
ope. tanto interius agere nequaq̄ꝫ p̄nt
vt nunq̄ꝫ labant in cogitatōe. huma-
na eīm ꝯſcīa eo ipſo quo ab intimis ce-
cidit. ſemp in lubrico eſt. Unde fit vt
etiam ſcī viri freq̄nt̄ labant in corde.
Beatus ergo Job tam voce ſua quā ex
voce alioꝝ electoꝝ loquens dr̄. Quis
eſt qui iudicet ⁊c̄. Quia enim in exte-
rioribꝫ actibꝫ vnde repꝛehendat non
habet. libere accuſatorē querit. qꝛ vero
etiam iuſtoꝝ corda ſemetipſa nōnun-
q̄ꝫ de ſtulta cogitatōe repꝛehendunt ꝓp
ter hoc fortaſſe ſubdit. Quare tacens
ꝯſumor. Tacens eīm ꝯſumit qui de ſtul
ta ſe cogitatōe repꝛehendens apud ſe
metipſum dente ꝯſcīe mordet. acſi ap
te dicat. ſicut vixi vt accuſatorem exte
rius nullum timerē. vtinā ſic vixiſſem
vt intra memetipſum accuſatricē con
ſciam nō haberem. Tacens eīm ꝯſumi
tur. qui intus in ſe inuenit vnde curet
hec gre. Ex hijs igit dictis ſupra ⁊ ſm̄
aug. firmiſſime tenere ⁊ nullatenus du
bitare debemus etiam iuſtos atqꝫ ſcōs
homines. exceptis qui puuli baptiſa-
ti ſunt ſine peccato hic minime viuere
poſſe. Nullus quippe ſctūs ⁊ iuſtus ca
ret peccato non tñ ex hoc deſinit eē ſan
ctus. vel cū affectu teneat ſanctitatem
non nature viribꝫ ſed ꝓpoſito adiumē
to per dei gratiam acquirimus ſancti-
tatem. ⁊ ideo veraciter omnes ſancti
ꝓnunciāt ſe peccatores. qꝛ in veritate
habent qō plangant. ⁊ ſi non repꝛehē
ſibile ꝯſcientie certe mobilitate ⁊ mu-
tabilitate pꝛeuaricatōnis nature. Hec
aug. ¶ X Dicit etiā de eodē caſſia
nus in collatōne patꝝ. Nota iuſtos ⁊
ſcōs viros non eſſe immunes a culpa
manifeſte ſcriptura ꝓnunciat dicens
Septies in die cadit iuſtus. nec iuſti-
cie eſſe p̄iudicant lapſus fragilitatis
hūane. qꝛ multū intereſt inter ſancti ⁊
pctōris hoīs lapſum. Aliud eſt admit
tere mortale pctm̄. ⁊ aliud eſt cogitati
one que pctō nō caret p̄uenire vel igno
rantie vel obliuionis agi errore. aut fa
cilitate ocioſi ſmonis offēdere. aut ad
punctū a fidei theorica aliq̄d heſitare.
aut ſubtili quadā xenodoxie titillatōe
pulſari. aut neceſſitate nature aliq̄ntiſp a

ſumma pfectõe recedere Hec eñ ſunt
ſeptẽ genera lapſuũ in qbꝫ ſcũs vir li
cet nonnũqȝ cadat. tñ iuſtus eẽ nõ deſi
ſinit. hec caſſia. Et qȝuis vt ſepius iaȝ
pmiſſũ ẽ nõ poſſit hõ etiã iuſtus ĩ hac
vita poſitus ſine pctĩs leuibꝫ ſiue venia
libꝫ eẽ nõ tñ dȝ ea amare ſȝ viriliť illis
ꝓut ipẽ pt reſiſtere ⁊ de die ĩ diẽ in pu
ritate cordis ac corpis ꝓficere. vt poſ-
ſit ex hac vita eo mũdior trãſire Dicit
de hoc richar. de ſcõ victore Sic venia-
lia pctã nunqȝ poſſumus qȝdiu in hac
corruptibili carne viuimus ad puꝝ de
vita nr̃a extirpare. tñ debemus ſp eoꝝ
expurgatõi inſiſtere. ⁊ ad quotidiana
puritatis incrementa ſtudia nr̃a inno-
uare. Et beatus augu. in libro de ꝟbis
aplĩ ſic dr̃. Si dixerimus q2 pctm̃ non
hẽmus nosmetipõs ſeducimus. His
ꝟbis docuit beatus iohãnes. imo dñs
p iohannẽ in iſta carne in iſto corrup
tibili corpe in iſta terra ĩ iſto ſeclõ ma
ligno in iſta vita tẽptatõibꝫ plena ne-
minẽ hic viuere ſine pctõ abſoluta pe-
nitentia ẽ nec expoſitõe indiget Quis
eſt ei q nõ hẽat pctm̃ ſicut ſcriptura dr̃
nec infans cuius ẽ vnius diei vita ſup
terrã. talis puulus pctm̃ nõ fecit ſȝ de
parẽtibꝫ traxit. Ergo nullo mõ quiſqȝ
pt dicere nõ ſe habuiſſe pctm̃. ſȝ acceſ
ſit p fidẽ ad lauacrũ regeneratõis hõ
fidelis. ⁊ oĩa dimiſſa ſũt ei. iã ſub grã
viuit in fide mẽbrũ xp̃i factus ẽ tẽplũ
dei factus ẽ. ſȝ dixerit ſe nõ hẽre pctm̃
ſeipm̃ ſeducit ⁊ ꝟitas in eo nõ eſt. pro-
ſus mentiť ſi dicat iuſtus ſum. Nẽo ğ
ſe dicat eẽ ſine pctõ ſȝ nõ tñ ideo debe-
mus amare pctm̃. frẽs ⁊ ſi nõ ſimus ſi
ne pctõ. oderimus tñ ea ⁊ maxĩe nos
a criminibꝫ abſtĩeamus qȝtũ poſſumus
etiã alienis pctĩs Oremus igiť vt dñs
dimittat nobis pctã nr̃a ſȝ faciamus
ſm q dr̃. Dimittamus debitoribꝫ no-
ſtris ⁊ dimittetur nobis quotidie dici

mus hoc ⁊ quotidie facimus ⁊ quoti-
die fit in nobis. Nõ hic ſine peccato
ſumus. ſȝ exibimus hinc ſine pctõ q2
vnuſquiſqȝ cũ de corpore exierit dimit
tunť ei q talia hẽbat vt dimitterẽť de
bita q2 ⁊ quotidianis pcibꝫ dimittiť
⁊ exit mũdatus. hec aug. A Uñ qui
liber religioſus ac timens deũ nõ ſoluȝ
debet a maioribꝫ pctĩs ↄtinere ꝟ etiã
a leuioribꝫ ⁊ venialibꝫ inqñtũ valet cũ
adiutorio dei abſtinere. nam diſplicet
deo incuria in ſeruis ſuis. q non curãt
nec adhibent diligentiam nec reſiſtũt
qñtũ valẽt etiã minoribꝫ pctĩs q ſunt
nõnũqȝ ĩpedimenta ſuſceptionis ma-
ioris gratie dei. vñ ſp ſolliciti ſimus.
ne eius grãm p negligentiã nr̃am quã
nobis multipliciter eẽ necẽariam co-
noſcimus pdamus. Iſta ⁊ qdã alia be
atus bern. ↄmẽorat di. Inter iuſtus
deus nõ mõ qd fiat. ſȝ quo aĩo fiat ↄſi
derat Nemo ğ dicat in corde ſuo leuia
ſunt iſta nõ curo corrigere. non eſt ma
gnũ. ſi in iſtis maneaȝ venialibꝫ pctĩs.
hec eñ impenitentia eſt blaſphemia in
ſpm̃ ſanctũ Eradicari tñ ⁊ extirpari a
cordibꝫ noſtris oĩno non poterit mali-
cia. donec in mũdo fuerimus quãtum
libet ꝓfeceris. erras ſi putas vitia eſ
mortua. velis nolis ĩtra fines tuos ha
bitabit vitiũ Iebuſeus ſubiugari pt ſȝ
exterminari nõ poteſt pctm̃ qd eſt mor
bus aĩe ⁊ corruptio mentis auferri nõ
poterit. donec liberemur. reprimi qȝ
debet ⁊ pt p gratiã dei vt non regnet in
nobis ſed non eiciť niſi in morte qñ
ſic decerpimur vt aĩa ſepeť a corpore.
Affectiones eñ aĩe dum in hoc pulue
re gradimur ex toto mũde eſſe nõ poſ-
ſunt. aliqñ vanitati. aliqñdo voluptati
aliqñ curioſitati pluſqȝ oportet cedat
animus vel ad horam. in multis enim
offendimus omnes. veruntamen ne-
mo ↄtemnat aut puipendat. impoſſibi

le eñ eſt cum eis poſſe ſaluari. impoſſi
bile eſt ea dilui niſi per xp̄um ⁊ a xp̄o.
nec ideo tñ ꝓ eis neceſſe eſt nimis eſſe
ſollicitos. ignoſcit facile imo ⁊ libẽter
ſi nos ignoſcamus. in hmõi nāq; ine
uitabilibꝫ ⁊ negligentia culpabilis ē.
⁊ timor immoderatus ⁊ ĩpatiens tē-
perandus. qꝛ damnatio nõ eſt his qui
ſunt in xp̄o ihẽſu. ꝯcupiſcentie ſenſus
abſq; ꝯſenſu. ⁊ hec gratia nobis ꝯfert̄
ut nobis ꝯcupiſ̄ca non noceat. ſed tñ a
ꝯſenſu abſtineamus tñ ad humilian-
dos ꝯcupiſ̄am adhuc patitur viuere in
nobis. ⁊ grauiter affligere. ut ſentia-
mus quid nobis gr̄a preſtet. ⁊ ſꝑ ad il
lius auxiliū recurramus. Sic de mino
ribꝫ iſtis peccatis pia diſpenſatōe agi
tur ut non penitus auferant̄. ſed cū il
lis erudiat nos deus. ut cū minima ca
uere nõ poſſumus certi ſimus ꝙ nõ no
ſtris viribꝫ maiora ſuperemus. ſemꝑq;
timorati ⁊ aĩo ſolliciti ſimus quõ eiuſ
grām non amittamus. quā nobis tā
multipliciter neccāriam eſſe ſentimus
hec bern̄. B Et qꝛ ſm aug. etiam
ſub gratia poſitis in hac mortali vita
difficile eſt omnimode implere quedā
legis precepta. ut eſt illud. Non ꝯcu-
piſces ⁊c. Unde xp̄s per infirmitatē
carnis ſue ſacerdos factus impetrat no
bis indulgentiā. etiā hanc legē adim
plens. ut qđ ex noſtra infirmitate mi
nus implere poſſumus. eius perfectōe
recuperemus cuius capitis membra fa-
cti ſumus. hec aug. Cum igit̄ ſine pec-
catis minutis in hac vita eſſe non vale
mus. neceſſe eſt ut ꝓ dimittēdis illis
p̄ces ſedulas ad dn̄m fundamus. orō
nem dn̄icam freq̄nter dicendo. que ef
ficaciam magnā in talibꝫ habet. Und̄
auguſti. de quotidianis leuibuſq; pec-
catis ſine quibꝫ hec vita nõ ducit̄ quo-
tidiana oratio fideliū ſatiſfaciat. C
Unde ꝓpter leuia peccata ſine quibꝫ
eſſe nõ poſſumus inuenta eſt oratio do
minica. que quotidiana delet peccata.
per hanc nobis ſaluator voluit oſtende
re quantūlibet iuſte in huius vite cali
gine viuamus non nobis deeē peccata
ꝓ quibꝫ dimittendis debeamus orare
Hec aug. D Et notandū ꝙ ſci
viri ⁊ deuoti peccata minuta ⁊ quoti-
diana que nequaq; poſſunt vitari ꝑ pe
nitentiā ⁊ ꝯpunctōem ſeu lacrimas ſo
lent aſſidue abluere. ut in ꝯſpectu ſui
ꝯditoris valeant ſꝑ pulcri ⁊ mūdi in-
ueniri. ⁊ q̄uis interdū peccando venia
liter a iuſticia declinent. tñ per aſſidu-
am ablutionē ꝯpunctionis ſuam iuſti
ciam ſemꝑ retinent. Unde beatus gre
go. ſuꝑ cantica exponens illud. Tota
pulcra es amica mea. ⁊ macula nõ eſt
in te. ſic dr̄. Cum ſit ſcriptū. nemo vi
uit ſine peccato. nec infans cuius vita
eſt vnius diei ſuper terram. quid eſt ꝙ
ſponſa tua pulcra dr̄ ⁊ ſine macula. cū
alibi ſcriptū eſt. Si dixerimus qꝛ pec
catum non habemus veritas in nobis
non eſt. Sed dum ſancta anima a pec
catis quotidianis ſe per penitentiā mū
dat. dū quotidie peccata minuta cū la
crimis abluit ⁊ a maioribꝫ ſe obſeruat
q̄uis freq̄nt̄ peccet. per aſſiduā tamē
pn̄iā mūdiciā ſuā aſſidue ſeruat. Dic
eñ alibi precipit̄ ſꝑ ſint veſtimēta tua
candida. Et illud. iuſtus ex fide viuit.
Q̄uis eñ mox ut peccat a iuſticia decli
net. tñ dū ſꝑ credit ꝗ iuſtificat impiū
⁊ aſſidue ſub eius fide pctā deflet. ⁊ ꝑ
aſſiduas ablutōes iuſticiā ſuā retinet.
hec greg. Cū ergo ſine pctīs minutis
nemo in hac vita eē valeat. neccē eſt ut
in oī ſtudio inuigilemus quatenus vi
tijs quibuſcunq; fortiter reſiſtamus ⁊
in tali ꝓpoſito iugiter ꝑſeueremus. qꝛ
vitia a nobis effugata iteꝝ redeūt ⁊ ex
tincta reaccendunt̄. Un̄ ſiue ſit ſenex
ſiue iuuenis errat ſi putat vitia emor-

tua ⁊ non magis ꝯpreſſa ergo ſemper
eſt illis reſiſtendū. De hoc bern̄. ſic dꝛ.
Quis ita ad integrū ſupflua reſerauit
vt nihil habere ſe putet putatione dig
nū credite mihi ⁊ putata repullulāt ⁊
effugata redeunt ⁊ reaccendunt̄ extin
cta ⁊ ſopita excitant̄ paꝝ ē ergo ſemel
putaſſe ſepe putādū. imo ſi fieri poſſet
ſempꝫ. qꝛ ſempꝫ creſcit qđ putari oꝫ. ſi-
ue ſis ſenex ſiue iuuenis in corpore ma
nens ꝓfecto erras. ſi puta vitia emoꝛ
tua ⁊ non magis ꝯpreſſa Unde in tan
to diſcrimine ꝯſilium eſt obſeruare di
ligenter ⁊ mox vt renaſcentium vitioꝝ
capita apparebunt prompta ſeuerita-
te ſuccidere. hec bern̄. Conſiderantes
igit̄ miſeriam ⁊ paupertatem nr̄am ꝙ
in peccato ꝯcepti ſumus ꝙ frequenter
ꝑ diuerſas temptationes impugnam̄
poſtulemus a domino noſtro auxilium
gratie ſue. vt tot incurſib9 temptatio-
num reſiſtere ⁊ ꝓualere valeamus ¶
Cum v9 ꝑ gratiam dei cogitationes
immundas ⁊ motus inordinatos car
nis euicerimus nō nobis hanc victori
am ⁊ mūdiciā tribuamus. ſed deo qui
ſolus mundus eſt ⁊ mūdare ꝓualet im
munda. De hoc beatus gre. xj. moral.
exponēs illud Quis poteſt facere mū
dum de immūdo ꝯceptū ſemine ſic ait
Is qui ꝑ ſe ſolus mundus eſt munda-
re ꝓualet immunda. homo eñ in corru
ptibili carne viuens hꝫ temptationū
īmundicias impreſſas in ſemetipō. qꝛ
nimiꝝ eas traxit ab origine. ipā quoqꝫ
ꝓpter delectationē carnis eius ꝯceptō
immundicia eſt. vñ ps Ecce eñ in ini
quitatib9 ꝯceptus ſuꝫ. hinc eſt ergo ꝙ
plerumqꝫ temptat̄ nolens. hinc eſt ꝙ
immūda queque in mēte patit̄. ꝗuis
ex iudicio reluctet̄. qꝛ ꝯceptus de im-
mundicia dum ad mundiciaꝫ tendit.
hoc conat̄ vincere qđ ē. Quiſquis aūt
occulte temptationis motus atqꝫ im-
mundiciā cogitationis euicerit nequa
ꝗ̄ ſibi ſuā mūdiciā tribuat qꝛ de īmun
do ꝯceptū ſemīe nullus facere mundū
ꝑt niſi is qui mundus ꝑ ſemetipm ſo-
lus eſt. Qui ḡ iam ad locuꝫ mundicie
ꝑuenit. ꝯceptionis ſue viam reſpiciat
ꝑ quā venit atqꝫ inde colligat q̇ ex ſua
virtute non habet mundiciā viuendi.
cui de immūdicia factuꝫ eſt iniciū ſub
ſiſtendi. hec gregorius. ¶ Filius

Scire cupio vtrum ſpūs maligni occultas cogitatiōes cordis itel ligant.

Ca .X. Pater. ¶

Scire debes qđ dyabolus interiores cogitati
ones aīe videre vel intelligere non va
let. niſi ꝗ̄rum ꝑ exteriores motus cor
poris aliqua conicere poteſt ⁊ ꝯgnoſce
re. nam ſecreta cordis ſolus deus no-
uit. nec credendum eſt malignos ſpiri
tus illabi aīe qđ ſoli deo poſſibile eſt
hoc facere. q̇ eā creauit. q̇ cogitatiōes
hominū ⁊ īternos motus atqꝫ abdita
mētis ſolus inſpicit ⁊ ꝑluſtrat De hoc
beatus aug. ſic dꝛ. īternas cogitatōes
aīe diabolū non videre certiſſimū eſt.
ſꝫ motib9 corporis ⁊ affectionū indicijs
colligi ex ꝑimēto didicimus Secreta
aūt cordis ille ſolus nouit. ad quē dꝛ.
Tu ſolus noſti corda filioꝝ hoim. De
mones eñ nō credimus ſbāliter illabi
aīe Illabi aūt mēti illi ſoli poſſibile ē.
qui creauit eā De hoc etiā ſerenus ab
bas in collatōe ſua ſic ait Nō eñ ſi cat
ni ſpūs viꝫ malignus admiſcet̄ idcir-
co ⁊ aīe q̇ vt idē ſpūs eſt. non ita vniri
poſſe credit̄ vt eaꝫ quoqꝫ ſimiliter ſue
nature reddat capacem quod ſoli eſt
trinitati poſſibile. que ſic vniuerſe intel
lectualis nature efficitur penetratrix
vt non ſolum circumſpiciam eam at-
qꝫ ambire. ſed etiaꝫ illabi ei ⁊ velut in

corpora corpori poſſit infundi. Licet
eñi pnunciemus nõnullas eſſe ſpiritu
ales naturas. vt ſunt angeli ⁊ archan-
geli ceteręq; virtutes ipſaq; anima. tñ
in corpore noſtro nullatenus eſtiman
de ſunt fore. habent eñi ſm ſe corpus
quo ſubſiſtunt licet multo tenuius q; no
ſtra ſint corpora ſm apoſtoli ſentenci
am ita dicẽtis. Et corpora celeſtia ⁊
corpora terreſtria. Quibus manifeſte
colligit nihil incorporeum eſſe niſi ſo-
lum deum. Et idcirco ipſi tm̃mõ poſſe
penetrabiles eſſe omnes ſpũales at-
q; intellectuales ſubſtancias. eo ꝙ ſo
lus ⁊ totus eſt vbiq; in oĩbus ⁊ ita vt co
gitacões hominũ ⁊ inter nos motus
atq; abdita mentis vniuerſa ĩſpiciat
atq; pluſtret. hec Serenus abbas.
G Quamuis autem ĩmundi ſpiri
tus internas cogitatões cordis noſtri
intelligere nõ poſſint. tñ ꝑ exteriora
indicia ex habitu vicz vl' geſtu ⁊ vbis
quid in animo verſet' dephendũt. Nã
ſi aliquẽ viderĩt mulierẽ. crebro reſpi
cere. intelligunt cor carnalis amoris
iaculo vulneratũ. ſi quẽ eciã ardenter
intueri aurũ ⁊ argentũ ꝯſpexerint in-
telligunt in corde latere auariciam. ſic
igitur patẽt eis ꝑ exteriora indicia co
gitatões hõinũ. De hoc idẽ Arſenius
abbas in collatõe patrũ ſic dicit. Nõ
dubium eſt ſpiritus imũdi cogitatõnũ
noſtrarũ attingere q̃litates ſed indicijs
eas ſenſibilibus foris ſecus colligẽtes
aut ex noſtris diſpoſitõibus aut ex vbis
⁊ ſtudijs in que ꝓpenſius nos ꝓſpexe
rint interminari. Ceterũ illas que nec
dum de internis anime ꝓdierũt adire
omino nõ poſſunt. ipſas quoq; cogita-
cões. quas ingerũt vtrũ ſuſcepte ſint ſi
ꝑ ipſius naturam aĩe. id eſt ꝑ illũ in-
teriorẽ motum medullis vt ita dixerĩ
ipſius latitantẽ. ſed ex motibus atq; in
dicijs exterioris hoĩs dephendunt.

hec Serenus. H Eciã de eodẽ He
ricus in quadã ome. ſic dicit. Arguen
di ſunt. qui dicũt cogitatões a dyabo-
lo ĩmitti. ⁊ nõ ex ꝓpria volũtate naſci
Dyabolus eñi adiutor ⁊ incentor ma-
larũ cogitatõnũ põt eſſe. auctor vero eſ
ſe nõ põt. ſed neq; recipiendũ eſt. dya
bolum ſecreta cordis poſſe rimari. il-
le eñi in inſidijs ſemper poſitus quid
animo verſemus ex habitu ⁊ geſtibus
ipſius corporis eſtimat cũ tamen ꝑni
tus cogitacões cordis nequeat intue-
ri. quod ſoli ſibi deus reſeruat. cui dic-
tum eſt tu ſolus noſti corda filiorũ ho-
minũ. cũ ergo ipſas cogitatões videri
nõ poſſit. ſignis quibuſdã ⁊ motibus
illas dephendit. verbi gratia. Si nos
pulchrã mulierem videt crebro reſpi
cere. intelligit cor amoris iaculo vul-
neratũ. ſicq; prauis cogitatõibus ſtimu
lat ad fornicandũ. Si nos contra ꝓxi
mum rancorẽ vocis vel trucẽ aſpectum
leuare conſpexerit. intelligit cor inui
dia tabeſcere. ſicq; ꝑ irã ad homicidi
um inflammat. Si gẽmarũ vel auri vl'
quarũlibet rerũ pulchritudinẽ nos ar-
denter intueri ꝯſpicit. intelligit ĩ cor
de latere auariciam ⁊ idcirco nos pro
uocat ad furta. nã ꝯcupiſcẽtia primũ
corde ꝯcepta cogitatõnũ fomitibus nu
tritur. ⁊ ſic demũ ad opatõẽ ꝑducitur
Et iõ dñs hec opa cogitatões vocat
dicens. De corde exeũt cogitatões
male. quarũ indicia hoſtis callidus per
quaſdã vt dixi habitudines morũ ĩue
ſtigãs humanũ genus decipe feſtinat. et
agẽda q̃ diuinus ſermo ꝓhibet ĩſtigat
vt hominẽ ad ymaginẽ dei ꝯditũ pol
luat. Hec henricus. I Vñ notã
dũ ꝙ antiquus hoſtis vniuſcuiuſq; mo
res ⁊ ꝯdicões intuet' cui vicio magis
ſint homĩes ꝓpinqui ⁊ illa obicit ante
ipſorũ faciẽ. ad que ꝯgnoſcit facilius
mẽtẽ ĩclinari. ⁊ ibi querit cauſam no

cendi. vbi viderit quẽcꝫ diligenciꝰ
occupari. Vñ gre. xiiij. mor. Exiſtunt
enĩ qualitates moꝝ que ceteris vicijs
ſunt vicine. nã mores aſperi aut crude
litati aut ſuperbie ſolent eſſe ꝯiuncti
mores autem blandi ⁊ pauloampliuſ
letiores q̃ꝫ decet nõnũq̃ꝫ luxurie ⁊ diſ-
ſolutõni iungũtur. Intuet̃ g̃ inimicꝰ
generis humani vniuſcuiuſcꝫ mores.
cui vicio ſint ꝓpĩqui ⁊ illa opponit an
te faciem ad que ꝯgnoſcit facilꝰ ĩcli-
nari mentem vt blandis ac letis mori
bus ſepe luxuriam. nõnũq̃ꝫ vanaꝫ glo
riam. aſperis vero mentibꝫ irã ſupbiã
vel crudelitateꝫ ꝓponat. Ibi ergo deci
pulam ponit vbi eſſe ſemitam mentiſ
conſpicit. qꝛ illic periculũ deceptioniſ
miſerit vbi viam nouerit eſſe ꝓpinq̃
cogitationis hec gre. Dicit eciã de eo-
dem Leo pp. Non deſinit ãtiquus ho
ſtis tẽptationũ laqueos vbicꝫ ꝑtẽde
re vt quomodo fidẽ credẽtium valeat
corrũpere. nouit enĩ cui vitꝰ ĩfundit
ĩuidie cui ĩcitamẽta luxurie apponat
nouit quẽ merore ꝯturbet. quẽ gaudio
fallat. quẽ metu opprimat omniuꝫ di
ſcurrit mores. omniũ ſcrutat̃ affectuſ
et ibi q̃rit cauſas nocendi vbi viderit
quemq̃ꝫ diligencius occupari. hec leo
papa. Vñ dyabolus prout dicit Hu-
go qñ decipe quemquam temptat pri
us naturã vniuſcuiuſcꝫ intendit ⁊ in
de ſe applicat. Unde aptum hominez
ad peccandum aſpicit blandis ⁊ leui
bus moribꝫ ſepe luxuriaꝫ aut vanam
gloriam proponit. aſperis vero menti
bus iram ſuperbiã vel crudelitatẽ. hec
Hugo Et ꝯſiderandu ꝫ ſꝫ dictũ aug.
ꝙ non omnes cogitatões noſtre male
ſemper dyaboli inſtinctu excitantur.
ſed aliquando ex noſtri arbitrij motu
excitantur. Bone aũt cogitatões ſem
per a deo ſunt. hec Aug. Cum igit̃ ma
lignus ſpiritus interiora noſtra ⁊ cor-
poris motus ꝑ indicia exteriora dep̃-
hendere preualet. neceſſe eſt vt viril-
ter ⁊ cũ bono animo contra tẽptamẽ-
ta ⁊ inſultus dyaboli pugnemus. qꝛ
ſi viderit nos exterius ex pauore com
mutatos crudeliꝰ ꝯ nos aĩat̃. De hoc
iohan. abb. mõ. ſinai ſic ait. Occurra-
mus cũ gaudio ⁊ timore pulchro ⁊ bo
no certamine nõ dubitãtes nec timẽ-
tes inimicos noſtros. qñ in faciẽ ani
me noſtre ĩtuẽt̃. Quis nõ videant ꝙ ſi
viderit eã ex pauore ꝯmutatã. tũc cõ-
tra nos crudelius aĩant̃ ĩtelligẽcia
fraudulẽti. qꝺ timuimus. Igitur gau
denter ꝯtra ipos armemur nimirꝫ con
tra certantem ꝓpter nullus cõcertat
hec iohannes abbas. Filius

Utrum maligni ſpiritus poſſint
temptare homines. Quãtuꝫ volũt. R

Capitulum. XI Pater

Scire debes qꝺ antiquus hoſtis generis hũa
ni ad nocendũ ⁊ tẽptãdũ ſp anhelat ⁊
quãuis prauã volũtateꝫ ex ſemetipſo
habeat poteſtateꝫ tñ nocendi hẽre non
poteſt niſi deus ꝑmittat. Qꝺ bea. gre.
ꝓbat ſic dicens Maligni ſpiritus ad
nocendum nobis inceſſanter ãhelant
ſed cũ prauam volũtatẽ ex ſeipſis ha-
beant poteſtatẽ tñ nocendi nõ hñt. niſi
eos volũtas diuĩa ꝑmittat. Et cũ ipſi
quidẽ iniuſte ledere nõ poſſunt niſi iu
ſte ꝑmittãt̃. hec gre. Vñ maligni ſpiri
tus pñt nocere hominibꝫ ſuadẽdo ſꝫ
nõ cogẽdo teſte beato Aug. q̃ dr̃. Dya
bolus nõ cogẽdo ſꝫ ſuadẽdo nocꝫ. ſol
licitare ⁊ ſuadere põt. cogere nõ põt
omnino hec Aug. Ergo antiquus ho
ſtis immiſſor ⁊ incẽtor maloꝝ eſſe poteſt
ſed nõ ĩpulſor qꝛ ſi ei ſubeſſet facultaſ
ad ꝯpellẽdũ ſicut ad ſuggerendũ nul
lus poſſet vitare peccatũ. Vñ ſicut illi
adeſt copia ad inſtigãdum. ita nobis

attributa ē libertas ⁊ virtus ad reſiſtē
dum. Nullus poteſt a dyabolo decipi
niſi ille qui p̄bere voluit ſue volūtatis
aſſenſuꝫ. De hoc Serenus ab. in ſua
collatōe ſic ait. Aduerſarios quidem
nobis iugiter inſidiari. quicūq̄ interi
oris hominis experti ſunt pugnas du⸗
bitare nō poſſunt. ſed ita dicimus hoſ
noſtris ꝓfectibꝫ aduerſari. vt eos tm̄⸗
modo incentores maloꝝ nō aūt eciaꝫ
impulſores eſſe credamus. Ceteꝝ nul
lus hominū poſſet omnino vitare pec⸗
catū. q̄dcūq̄ illi cordibꝫ noſtris inge
rere voluiſſent ſe eis queadmoduꝫ ad
ſuggerendū. ita eciā ad ꝯpellendum
facultas violenta ſuppeteret q̄obrem
ſicut eſt in illis inſtigatiōis copia ita
nobis virtus reſpuendi ſiue acquie⸗
ſcendi libertas eſt attributa. quoꝝ tam̄
potencia ⁊ impugnatōes ſi p̄timeſci⸗
mus eciā ꝓtectōes atq̄ adiutoria ecō
trario ꝯferamꝰ. De quo dr̄ maior eī̄
qui in nobis eſt. q̄ qui in hoc mundo
cuius auxilia multo vehemētiore mili
tant virtute. q̄ aduerſus nos illorum
multitudo ꝯfligit. Nā bonaꝝ reꝝ non
tm̄ ſuggeſtor ſꝫ eciā fautor atq̄ īpul⸗
ſor eſt deus. ita vt nōnūq̄ nos eciam
inuitos ⁊ ignorantes trahat ad ſalutē
Conſtat ergo nemineꝫ poſſe a dyabo⸗
lo decipi. niſi illū q̄ p̄bere ſibi voluerit
ſue voluntatis aſſenſum. Ergo maīfe
ſtum eſt vnūquēq̄ delinquere. q̄ īgru
entibꝫ prauis cogitatōibꝫ nō eis cōfe
ſtim repulſam cōtradictiōis obiciat.
Nam reſiſtite inquit ei ⁊ fugiet a vo⸗
bis. hec Serenus. ¶ Et notādū
q̄ pius dn̄s ꝯſiderās infirmitatem ⁊
fragilitatē hominū. tēptatōes aduer⸗
ſarij refrenat. ⁊ mala que electis eue⸗
niunt modificat. vt ſimul nō vemiāt. ſꝫ
vt ip̄e temptatōes tm̄ que fieri pn̄t. a⸗
nimam tāgant. ⁊ vt temptamēta que
cumulata p̄mere poterāt, moderata

ac diuiſa facilius tolerentur. De hoc
bea. gre. xxix. mor. exponens illud vide
licet. Diuidit̄ eſtus ſup̄ terram ſic ait.
Hoſtis callidus quos luce iuſticie emi
teſcere ꝯſpicit. eoꝝ mentes illicitis de
ſiderijs inflāmare ꝯtendit. vt plerūq̄
plus ſe vrgeri tēptationibus ſenciant
q̄ tunc cū lucis interne radios non vi
debant. poſt lucem ergo eſtus ſequitur
q2 poſt illumīatōꝫ diuini muneris tē
ptationis certamē auget̄. Recte vero
diuidi eſtus dr̄. q2 nimiꝝ non ſinguli
omnibꝫ ſed quibuſdaꝫ vicinis ⁊ iuxta
poſitiſ vicijs fatigātur. Alta quippe at
q̄ incomp̄henſibil' ſancti ſpiritus gra
cia cū luce ſua noſtras mentes irradi⸗
at. ⁊ temptatōes aduerſarij diſpenſan
do modificat. vt ſimul non veniant. vt
ip̄e tm̄mō que fieri poſſunt illuſtratā
iam deo animam tangant. vt cuꝫ tac⸗
tus ſui ardore nos cruciāt. ꝑfectiores
incendio nō exurāt. Paulo atteſtāte
qui ait. Fidelis deus qui nō patitur
vos temptari ſupra id qđ poteſtis ſed
facit cū temptatōe ꝓuentum. vt poſſi
tis ſuſtinere. Hūc ergo eſtū aliter di⸗
uidit callidus ſupplātator aliter miſe⸗
ricors deus ⁊ conditor ille diuidit. vt
per illum cicius interimat iſte vt eum
tolerabilē reddat. Et in ſcđo morali.
de eodē ſic dicit̄. ¶ Sciendum
eſt ſathane volūtas ſp̄ iniqua eſt ſꝫ nū
q̄ poteſtas īiuſta. q2 a ſemetip̄o habet
voluntatem. ſꝫ a dn̄o poteſtatē. quod
eī̄ ip̄e facere inique appetit hoc deus
fieri nō niſi iuſte p̄mittit. Vn̄ in libro
regum dicit̄ Sp̄us dn̄i malus irruit
in Saul. Ecce vnus idē q̄ ſp̄us ⁊ dn̄i
appellat̄ ⁊ malus. dn̄i vic3. per licenti
am poteſtatis iuſte. malus autē p̄ deſi⸗
derium voluntatis iniuſte. Sed ꝯſide
randa eſt nobis in v̄bis dn̄i diſpēſatō
ſancte pietatis eius. quō hoſtē noſtrū
p̄mittit ⁊ retiet ⁊ laxat ⁊ refrenat alia

ad temptandū dat ſed ſubito ab alijs
religat. Vñ dī ad ſathan de Job. Vni
uerſa que hʒ in manu tua ſunt tm̄ ī eū
ne extendas manū tuā. ſubſtanciā pro
dit. ꝙ quidē poſtmodū temptari tra
diturus eſt ſed tñ non ſimul ad omnia
relaxat hoſtem. ne vndiqꝫ feriens fran
gat ciueʒ. mala eñ cū multa eueniunt
electis mira ꝯditoris gratia ex tpe di
ſpenſant. vt que coaceruata perimere
poſſent diuiſa tolerari. Hinc Dauid
ait ꝓba me dñe ⁊ tēpta me ac ſi aper-
te dicat. Prius vires inſpice ⁊ vt fer
re valeo tēptari ꝑmitte. hec gregori.
¶ Sciēdū eciā ꝙ ſunt īter malig
nos ſpiritus quidā forciores. ⁊ q̄daʒ
infirmiores ad īpugnādum. vñ īcipi
entes ⁊ nouiter ꝯuerſi per infirmio-
res ſpūs tēptant vel īpugnātur. robuſti
ores vero ⁊ forciores in virtutibus ac
bonis moribꝫ maior pugna demonuʒ
ac forcior temptat ⁊ oppugnat. ⁊ ꝓ v-
niuſcuiuſqꝫ vires difficultas certami-
nis auget. ⁊ niſi clemētiſſimus domi
nus ſcḋm vires hominū temptatōes mo
deraret ⁊ refrenaret demonū incurſus
nullus eoꝝ nequiciā eciā qui ſancti vi
dentur ſufferre poſſent. De hoc Sere
nus ab. in collatōe patrū ſic ait. Illud
nequaqꝫ ignorare debemus. nō eē om
nes ſpiritus eiuſdē ferocitatis ac deſi
derij ſed nec omnes quidē fortitudinis
atqꝫ verſucie ⁊ incipiētibꝫ quidē atqꝫ
infirmis nō niſi īfirmiores ſpūs in cer
tamine ꝯpari. Et hijs nequicijs ſpiri
talibus ſuꝑatis gradatī ſp̄ aduerſus
athletaʒ criſti robuſtior pugna ſucce-
dit. ꝓ ꝯparatōe ſiquidē viriū ac ꝑfect⁹
humani eciā difficultas colluctatōis
auget. nullo etenī modo quilibet ſanc
toꝝ ſufficeret taliū tātoꝝqꝫ hoſtiū ſuf-
ferre nequiciā vel īſidijs eoꝝ poſſet oc
currere. ſed neqꝫ crudelitateʒ quideʒ
ac ſeuiciam ſuſtinere ſi nō certaret ꝓ
nobis clementiſſimus arbiter atqꝫ a-
gonizet preſidens criſtus ⁊ exequaret
colluctanciū vires ⁊ īmoderatos eoꝝ
inſultus repelleret ac refrenaret īcur
ſus. faceretqꝫ cū temptatōe exituʒ vt
ſuſtinere poſſimus. Ceteꝝ nemo poſ-
ſet nō dico iuuenū quos videmus in
hoc heremo ꝯſtātiſſime ꝯmorari. ſʒ ne
qꝫ ꝑfectoꝝ quidē tantis taliū hoſtiū ag
minibꝫ circūſeptus in heremo ſingula
ris habitare. ſi in ipis eſſet ꝓ volūtate
ſua nocendi vel temptādi facultas vel
libertas. hec Serenus ab. De eodem
eciā beatus gre. ix. mora. exponēs illō
Cōſiliuʒ īpiorum nō adiuues. ſic ait.
Quos nāqꝫ īpios niſi malignos ſpi-
ritus vocat. qui cū redire ipi ad vitā ne
queunt. crudeliter ſocios ad mortem
querūt. quoꝝ nimiꝝ ꝯſiliū fuit vt bea
tū Job diuina correptio tangeret. ⁊ q̄
in tranquillitate iuſtus extiterat. ſaltē
ꝑ flagella peccaret. ſed impioꝝ ꝯſiliū
dñs nō adiuuit. qꝛ eoꝝ temptatōibus
carnem iuſti ꝓdidit. animaʒ negauit
hoc indeſinenter ꝯtra bonos ꝯſilium
maligni ſpūs ineunt vt hi quos ſerui
re deo inocue in tranquillitate ꝯſpici
unt vexati aduerſitatibꝫ ad voragineʒ
culpe rapiant. ſed eoꝝ ꝯſilij acumine
deſtruit culpa qꝛ prius cū viribꝫ flagel
la moderat. ne virtutē pena tranſeat.
ſʒ ꝑ aſtutiā fortiū īfirmitas humana
excedat. niſi enī miſericors deus viri
bꝫ tēptamēta modificet. nullus ꝑfec
to eſſet q̄ malignoꝝ ſpirituuʒ inſidias
nō corruens portet hec greg. D
Sed ⁊ hoc ꝯſiderāduʒ ꝙ maligni ſpi
ritus tanto validius inſurgūt contra
dei famulos q̄to magis cōſpiciunt ſe
ꝑ eos victos ac in amore dei feruidos
ac bonis opibꝫ ſtudioſius intētos De
hoc bea. gre. ſic dicit. Quātuʒ antiqu⁹
hoſtis ſuꝑatuʒ ſe ꝯgnoſcit. tāto inſidi
ari acrius nō quieſcit. nā ad ſeruitutē

dei dum quis ꝓperat. acriores contra
eũ temptatões excitat. Tunc enĩ con-
tra dei famulos hoſtis noſter validius
ꝯgredit̃ ⁊ inſurgit. dum ipſos in amo
re dei feruidos ⁊ in ſacro oꝑe ſtudio-
ſos aſſiduoſq; ꝯgnoſcit. Nam eciam
ſm̃ ꝙ dicit Hilarius. ĩ ſanctificatis
maxie dyaboli tẽptamẽta craſſantur
q2 victoriam magis exoptãt de ſanc-
tis ſed omĩpotẽs deus mẽtes hominũ
in quocũq; ſtatu exiſtant temptari q̃n
tum volunt malignos ſpũs nõ ꝑmittit
ſed maliciã eoꝝ reprimit ne electi per
nimiã temptatõꝫ vexari obruant̃ ⁊ de
ficiant. qđ bea. Gre. xxvij. mora. expo
nens illud qđ domin⁹ Beemoth. ait
Qui fecit eũ applicuit gladiũ eius ſic
dicens Gladius quippe iſtius Bee-
moth ipſa nocendi malicia eſt. ſed ab
eo a quo bonus ꝑ naturã factus eſt ei⁹
gladius. q2 ei⁹ malicia diuina diſpẽ-
ſatõe reſtringit̃. ne tñ mẽtes hominũ
ferire q̃tũ appetit ꝑmittat̃. ꝙ g̃ noſter
hoſtis ⁊ multũ ꝑt ⁊ minus ꝑcutit eius
gladiũ pietas ꝯditoris ꝯſtrigit. vt re
plicatus intra eius ꝯſcienciã lateat ⁊
vltra q̃ deſuꝑ iuſte diſponit̃ ſeſe ĩ mẽ
tes hominũ eius malicia nõ extẽdat.
ꝙ autẽ ad multa fortiter ꝑualet. hoc
de principio humane ꝯditiõis põt. ꝙ
vero a quibuſdã vincit̃ eius nimiꝫ gla
dius ab auctore replicat̃. Sed notã-
dum ꝙ multos exigẽtibꝰ meritis feri
re ꝑmittit̃. vt cũ deũ deſerunt dãnato
hoſti famulentur. ab electis vero valẽ-
cius vincit̃. quo ſoli auctori omĩũ hu
milius ſubſternũt̃. q2 igit̃ ꝑ hoc ꝙ per
mittẽdo deo malignus ſpũs valde in-
tolerabil' demõſtrat̃ apte ꝯgnoſcimus
cũ quãto hoſte pugnamus. ſupeſt vt
vnuſquiſq; noſtꝝ tanto ſe plenius auc
tori ſubiciat. q̃to ꝯtra ſe verius violẽ
tas aduerſarij vires penſat. Quid nã-
q; nos niſi puluis ſumus. Quid vero
ille niſi vnus ex celeſtibꝰ ſpiritibꝰ ⁊ qđ
adhuc maius eſt ſũmus. Quid ergo
de ꝓpria virtute audeat qñ ꝯtra ãgeloꝝ
pricipẽ puluis pugnat. ſꝫ q2 ſupnoꝝ
ſpũuꝫ ꝯditor terrenũ corpus aſſump-
ſit recte iã ſupbiẽtẽ angelũ humil' pul
uis vicit. nãq; dignũ eſt vt vincatur a
puluere qui fortem ſe credidit deſerto
creatore. vt agnoſcat ſupatus. q2 de ſe
elatus ſit. ſic ſupbia meruit deici. ſic
humilitas exaltari. qtũs ⁊ celeſtis ſpi
ritus erigendo ſe tartaꝝ toleret. ⁊ ter-
ram poſſidens humilis ſine termino
ſup celos regnet. hec Gre. ¶
Vñ cũ aliquis cogitatões malas ſibi
aduenientes ſupat. nõ ſibi de hoc victo
riam tribuat. ſed deo. q2 niſi adiutori-
um dei ⁊ timor dñi qui cordibꝰ fideli-
um ꝑ donũ ſancti ſpũs infundit̃ adeſ-
ſet et carnalia deſideria reprimeret.
neq̃q; homo tẽptatõibꝰ ⁊ prauis cogi
tationibꝰ reſiſtere poſſet. De hoc beat⁹
gre. xxviij. morali. tractãs illđ. Quid
ꝯcluſit hoſtijs mare ſic dicit Quid eſt
mare niſi cor noſtꝝ furore turbidũ. rix
is amarũ. elatõe ſupbie tumidũ. frau
de malicie obſcuꝝ. qđ mare quãtũ ſe-
uiat attẽdit. quiſquis in ſe occl'tas co-
gitacõnũ tẽptaciones intelligit. Ec-
ce enĩ iam ꝑuerſa relinquimus iã deſi
derijs rectis inheremus iaꝫ praua ope
ra foris abſcidimus ſed tñ latenter in
tus ea cũ qua huc venimus vite veteris
ꝓcella fatigamur. quaꝫ niſi reſpectus
iudicij eterni pauor tormẽti imẽſiq;
timoris clauſtraq; ꝯſtringerẽt. cuncta
in nobis penitus ſupedificati opis fũ
damẽta corruiſſent. ſi enĩ qđ ꝑ ſugge-
ſtionẽ ſeuit intriſecus ꝑ deliberatõnẽ
cõem foras erũperet. vite noſtre fabri
ca funditus euerſa iacuiſſet. iniquita-
te nãq; ꝯcepti ⁊ in delicto educati vel
editi ⁊ ꝑ inſite corrupcõis moleſtias
pugnã nobiſcũ huc deferimus. quam

cũ labore vincamus. Vñ de hoc mari dicitur. Qñ erumpebat quaſi de vulua procedẽs. Vulua em̃ praua cogitationis adoleſcentia eſt. dẽ qua p̃ Moyſen dñs dicit. Senſus ⁊ cogitatõ humani cordis prona eſt ad malũ ab adoleſcentia ſua. Corruptõis nãq̧ malũ qđ vnuſquiſq̧ noſtꝝ ab ortu deſiderioruz carnaliũ ſumpſit in ꝑfectu etatis exercet ⁊ niſi hoc cicius diuine fortitudinis manus reprimat. om̃e ꝯdite nature bonum repẽte culpa in ꝓfunduz vorat. Nemo igiꝭ cogitationũ ſuaruz victoriaz ſibi tribuat cũ veritas dicat Quis ꝯcluſit hoſtijs mare. qñ erũpebat quaſi de vulua procedens. q̄ꝛ niſi ab ip̃o cogitatõis primordio cordis fluctus diuina gracia retineret. tẽptationũ ꝓcellis mare ſeuiens terrã procul dubio hũane mẽtis obruiſſet. Solus ergo dñs hoſtijs mare ꝯcluſit q̃ p̃ꝫnis motibꝫ cordiſ clauſtra ĩſpirate formidinis obicit. Vñ hñ ſubiũgiꝭ. Circũdedi illud terminis meis. Terminiſ ſuis dñs hoc mare circũdat q̄ꝛ cor noſtrũ temptatõibꝫ tumidũ occultis donoꝝ diſtributõibꝫ mitigat. mõ agẽſ ne praua ſuggeſtio ad delectatiõz veniat. modo ne praua delectatõ ad ꝯſenſũ ꝓrumpat. Qui ergo illicitoſ motus cordis reſpicit ⁊ in quibuſdã eos vſq̧ ad conſenſum venire ꝓhibet in quibuſdaz vero illos eciã ad delectatõz reſtrigit nimiꝝ furenti mari terminos imponit vt neq̃q̧ in ope exeat ſed intra ſinum mẽtis tẽptatõnũ ſubmurmurationis ſevnda collidat hec gre. Q Notandum eciã q̧ dyaboli tẽptamẽta ñ ſolum electis nõ nocẽt ſed ꝓſunt. q̃adum tẽptanꝭ in humilitate conſeruãtur ⁊ in pugna ſp̃uali erudiũꝭ ⁊ ideo ĩ p̃ñti ⁊ in futuro tẽptatões huiuſmodi ſaluti iuſtoꝝ deſeruiũt. qđ hea. Greg. aliqualiter tãgit. xxxiiij. mo. expoñẽs

illud Nũquid feriet tecũ pactũ ſubaudis vt mecũ ⁊ accipies eũ ſeruũ ſempiternuz ſubaudis vt ego ſic ait. Solerter intuẽduz eſt q̧ pactũ cũ dño leuiathan iſte feriat vt ſempiternus ab eo ſeruus habeaꝭ. In pacto nãq̧ diſcordantiũ ꝑtiũ voluntas impleꝭ. vt ad votum ſuum quiſq̧ ꝑueniat. ⁊ iurgia deſiderato fine ꝯcludat. Antiquuſ itaq̧ hoſtis a ſinceritate diuine inocẽcie malicie ſue face ſuccenſus diſcordat. ſed ab eius iudicio eciã diſcordãdo nõ diſcrepat nã viros iuſtos ſemꝑ maliuole temptare appetit. ſed tñ hoc dominus vel miſericorditer fieri vl iuſte ꝑmittit. hec ip̃a ergo temptatiõis deſiderꝫ licentia pactũ vocaꝭ. in qua ⁊ deſiderium temptatoris agiꝭ ⁊ tñ ꝑ ea miro modo voluntas iuſti diſpẽſatoris impleꝭ. Erudiens em̃ electos ſuos dñs ſepe tẽptatori ſubicit ſed hac ip̃a tẽptatione diſponiꝭ. vt qui elati ꝑire poterant humiliati a ꝑditõe ſeruẽꝭ. Secreto ergo diſpoſitõis ordine vñ ſeuire ꝑmittitur iniquitas dyaboli. inde pie ꝑficiꝭ bonitas dei. Et bene ex hoc pacto qđ cũ dño ferire dꝛ ſeruus accipi perhibeꝭ q̄ꝛ iñ obꝑat nutibꝫ ſuperne gracie. vñ exercet iram nequiſſime voluntatis ſue. Seruꝰ ergo ex pacto eſt. qui dũ voluntatem ſuam ĩplere ꝑmittiꝭ. a superni ꝯſilij volũtate ligaꝭ vt electos dei volentes tẽptet. ⁊ temptando neſciens ꝓhet. ſed q̄ꝛ tã diu inelectoꝝ vita vſibꝫ ſeruit q̧ diu malicie ſue nequiciã ſuã tẽptatõibꝫ exercere potuerit. hoc aũt ĩ loco nõ ſolũ ex pacto ſeruus ſed ſempiternꝰ ſeruus accipi dꝛ. inueſtigare ꝯpellimur qũo ⁊ p̃ñtis vite terminũ ſeruire cũ dño in ꝑpetuum demonſtremus. Neq̧ enim tũc iuſtos celeſti felicitate pollẽtes ad huc temptare ꝑmittimur. cũ añ eorũ oculos eterne gehenne ignibꝫ mãcipa

tur qꝛ neqꝫ in illa eterna beatitudine
téptatóibus erudiēdi ſunt. in qua iaꝫ
temptatōnū laboribꝰ remunerant. ſed
cū leuiathā iſte cuꝫ ſuo corpore repro
bis vicꝫ oibꝰ flāmis vltricibꝰ tradi⸗
tur. quibꝰ ſine fine crucient. quos ſcili⸗
cet cruciatus dum iuſti ꝯſpiciunt ī dei
laudibꝰ creſcūt. qꝛ ⁊ in ſe cernūt bonū
quo remunerati ſunt. ⁊ in illis ꝯſpi⸗
ciunt malū qd̄ euaſerūt ⁊ q̄ꝫuis ex viſi
one dñica coꝝ gaudiū nō ſit quo cre⸗
ſcat tāto magis tñ auctori ſuo debito
res eſſe ſe ſenciunt. quāto ⁊ bonū cer⸗
nunt qd̄ iuſti remunerati percipiunt.
⁊ malum qd̄ miſericorditer adiuti vi
cerunt. ideo ſiv vtilitati iuſtoꝝ ⁊ hic tem
ptatō leuiathā iſtius ⁊ illic dānatio
ꝓficit ſempiternus ſeruus eſt dum dei
laudibꝰ neſciens ſeruit. ⁊ illic eius pe⸗
na. ⁊ hic voluntas iniuſta. hec Greg.

Filius

Deſidero ſcire quare nōnūq̄ꝫ reli⸗
gioſi viri paciant tepiditatem ⁊
quandā ignauiā in operibꝰ bonis et
in diuino cultu ⁊ amore dei. de quibꝰ
aliquam informatōꝫ habere a te pater
expoſco

Ca XII Pater R

Scire debes qd̄
tepiditas ſeu deſidia mētis
ſiue corporis ſolet euenire tripliciter.
Primo ꝓpter negligenciam ꝓpriā. cū
remiſſe ſe hꝫ homo ī ſpūali exercicio
vel cū coꝛ ſuū non cuſtodit a noxijs ⁊
ſuperuacuis cogitatōibꝰ vel cuꝫ aliquis
nimis ſibi indulget de ꝯmodis corpo⸗
ralibꝰ vicꝫ de cibo de potu ſomno ⁊ ce
teris. que ptinēt ad ꝯmodū corporis.
ꝓpter huiuſmodi eñi negligencias in
currit tepiditas ⁊ ſterilitas mentis et
corporis que tepidū faciūt hominem.
in dilectōe dei ac ceteris opibꝰ bonis
Secūdo tepiditas ſiue deſidia ſolet e
uenire ꝑ ipugnatiōes dyabolicas. qd̄
accidit qñ homo facit qd̄ in ſe eſt bo⸗
nis opibꝰ inſiſtendo. ⁊ tñ ꝑ ſubtilē tē⸗
ptatoris calliditatē efficit accidioſus
⁊ tepidus mēte ⁊ corpe ad exequēdū
opus bonū. ⁊ ad ea que ptinent ad ſa
lutem. Tercio tepiditas ſolet euenire
ex diſpenſatōe aut permiſſione dei.
⁊ hoc ꝯtingit quando deus graciā ſuā
ſubtrahit homini ⁊ pauliſper dereliqt
vt ex hoc homo ī ꝓpriā īfirmitatē hūi
liter intuens ſuꝑ puritate cordis quā
prius ex dono gracie dei habuit ſe nō
extollat ⁊ poſt recuꝑatā graciā eādeꝫ
poſtmodū cū maiore diligēcia ī ſeſtu
deat conſeruare. De quo Daniel ab.
in collatōe patrū ſic ait. Triptita no⸗
bis a maioribus racio ſub ſterilitate
mētis eſt tradita. aut eñi de negligen⸗
cia noſtra. aut impugnatiōe dyaboli.
aut de diſpenſatōe dñi ac ꝓbatiōe no⸗
ſtra deſcendit Et de negligēcia quidē
cuꝫ vicio noſtro tpe ꝑcedēte incircū
ſpecte noſmetipſos ⁊ remiſſius exhi⸗
bentes. ⁊ ꝑ ignauiaꝫ deſidiā noxijs co
gitatōibꝰ paſci terrā cordis noſtri. ſpi
nas ⁊ tribulos facimus germinare. q̄
bus ī ea pullulantibꝰ ꝯſequēter effici
mur ſteriles ab omī ſpūali fructu ⁊ cō
templacōe ieiunij. De ipugnatōe do
dyaboli cū eciā bonis nōnūq̄ꝫ ſtudijs
dediti callida ſubtilitate mēteꝫ aduer
ſario penetrāte vl' ignorātes optimis
intentōibꝰ abſtrahimꝰ vl' inuiti. diſpen
ſatōis aūt ac ꝓbaciōis dñi duplex eſt
cauſa. pria vt pauliſper a dño derelic
ti ⁊ mentis noſtre īfirmitatē hūiliter
intuētes ſuꝑ ꝑcedētē puritatē cordis
que nobis eſt illius viſitatiōe donata
nullatenus extollamur. ꝓbāteſqꝫ nos
ab eodē derelictos gemitibꝰ noſtris ⁊
induſtria illū leticie ac puritatis ſtatū
recuꝑare nō poſſe intelligamꝰ. ⁊ ꝑte⸗
ritam cordis alacritatē nō noſtro ſtu⸗
dio. ſed illius nobis dignatiōe colla

tam ⁊ preſentem de ipſius rurſuſ gra-
cia ⁊ illuminatōe eſſe poſcendā. Se-
cunda vero ꝓbatōis eſt cauſa. vt per-
ſeuerancia noſtra vel mentis ꝯſtancia
et deſideriū ꝯprobet̄ ⁊ q̄ intētōe cor-
dis vel oracōnū inſtancia deferentem
nos viſitatōẜ ſpiritus req̄ramus māi
feſtetur in nobis. ac ꝑiter ꝯgnoſcen-
tes. q̄ꝫto labore amiſſum iſtud ſpiritu
ale gaudiū ⁊ puritatis leticia ꝯquira-
tur ſollicitus. inuentā cuſtodire ac te-
nere attencius ſtudeamus. quēadmo
dum etem̄ negligencius cuſtodiri ſo-
let. quicquid credit̄ facile poſſe recu-
perari. hec Daniel ab. ¶ Et no
tandū ꝙ ſunt religioſi aliqui qui tem-
ptant̄ ex difficultate bn̄ oꝑandi. hn̄t
nāqꝫ aliquā bonā voluntatē. ſed non
fortem. nā quidē horror terret eos cuꝫ
cogitant de ꝑfectu ſpūali quaſi dicāt
apud ſe. bona eſſet victoria. ſed dura
ē pugna. dulce premiū. ſꝫ labor merē
di grauis. ſic exploratores miſſi ī ter
ram ꝓmiſſiōis reuerſi ꝯmēdabāt vber
tatem terre oſtenſis fructib9 eius. ſed
terruerunt pplm ꝓ difficultate expug
natōis hoſtiū ⁊ ꝓceritate inhabitātiū
ita religioſi quidē explorātes terram
ꝑ ſcripturas q̄ magna gaudia celi pre
dicant. ſed pugnas tēptatōnū ⁊ labo-
res ſpūaliū exercitioꝝ. ita exhorrēt. ꝙ
pocius in d̄ſerto mori volunt q̄ꝫ intro
duci ī terrā ꝓmiſſiōis. hec ē magis vo
lūt quodā torpore ī quodā mediocri
ſtatu remanere inter ſecularē vitam ⁊
ſpūalē quaſi iter egiptū ⁊ terrā ꝓmiſ-
ſionis in deſerto aride ꝯuerſaciōis. q̄ꝫ
ꝑ laborē ⁊ terribiles pugnas ꝑuenire
ad graciam ꝑfectōis. Gigantes eciā
terre mirant̄ ⁊ timent cū magnoꝝ fac
toꝝ virtutes ꝯſiderant ⁊ de ꝓpria puri
tate diffidentes. illoꝝ ꝑfectōẜ attige-
re nō humilitate ſed pauidi deſperāt
¶ Vn̄ eciaꝫ tam pauci ad ꝑfectiōẜ

perueniūt q2 illi ſoli ꝑfecti ſunt iter re
ligioſos q̄ in pugna tēptatōis ⁊ exer-
cicio virtutis infatigabiliter ꝯſtātes
fuerint pugnando ꝯtra tēptatiōes et
reſiſtendo malis vſqꝫ in finē. Quāti
cors eciam deus quo difficilius q̄s in
tēptatōis pugna certauerit eo maio-
ris ꝑfectōis ei graciam in p̄nti tetri-
buet. ⁊ maioris glorie ī futuro vn̄ qui
liber religioſus ſtudere debet. vt ꝑfici-
at ⁊ non deficiat in vita virtuoſa. ⁊ re
ligioſa ne ꝯtingat eū cadere a ſtatu vir-
tutū ⁊ bonoꝝ oꝑum. nam paulati ſuc
creſcentib9 vicijs ex negligencia ⁊ im
pugnatōe dyaboli expellit̄ mens a ſta
tu virtutis. De hoc theodorus ab. in
collatōe patꝝ ſic ait. Lapſus quiſpiaꝫ
neq̄q̄ꝫ ſubitanea ruina credendus eſt.
ſed per longā mentis incuriam pau-
latim virtute animi decidēte ⁊ ꝑ hoc
ſenſim vicijs decreſcētib9 caſu miſera
bili ꝯcidiſſe. añ ꝯtritōẜ eīm precedit in
curia. ⁊ ante ruinam mala cogitatio.
quemadmodū domuſ nūq̄ꝫ ſubitaneo
ad ruinā ꝓcūbit īpulſu. niſi lōga iha-
bitanciū deſidia ſtillicidijs primū ꝑ
uiſſimis penetrātib9 corrupta ſenſiꝫ
fuerint monumēta tectoꝝ. quib9 per
vetuſtaꝫ negligēciaꝫ ⁊ maiorē modū
pate factis atqꝫ collapſis riuarijs. poſt
hec īfluit pluuiaꝝ ymbriūqꝫ tēpeſtas
Qd̄ anime euenire ſpūaliter ſalomon
ita d̄ſignat. Stillicidia inquit eiciūt
hominē in die hyemali d̄ domo ſua.
Eleganter ergo mentis īcuriaꝫ domo
ꝯparauit. tectoqꝫ neglecto ꝑ quam prio
quidē velut minutiſſima q̄dam pene
trant ad aīaꝫ ſtillicidia paſſionū. que
ſi velut ꝑua ⁊ leuia negligit. corrum-
pit tigna v̄tutū ⁊ poſt hec īfluunt ym-
bre latiſſime vicioꝝ. ꝑ quē in hyema-
li die ideſt in tp̄e tēptatōis ingruente
tēptatōe dyaboli expellit̄ mens d̄ ha
bitatōe v̄tutū. in q̄ ſcꝫ aliq̄n circūſpe

ctam diligenciam retinēs velut ī do/
mo ꝓprie poſſeſſionis requieuerat. hec
Theodorus V Unde omīpōs deus
cū cernit monachum ac religioſū cir
ca ſalutē anime ſue eē negligentē aut
in exercitatiōe virtutū torpentem. p/
mittit eum incidere in temptationes
ne ꝑ ocioſitatē ⁊ talē negligēciam ad
deteriora declinet. Facit aūt hoc de/
us diligentibꝫ eū vt illos magis cau/
tos reddat in hiis q̄ ꝑtinēt ad ſalutē
De hoc yſaac Abbas ſirie ſic dicit.
Monachus qui nō ſeruit deo iuxta be
neplacitū eius nec ſtudioſe laborat ꝓ
ſalute anīe eius ſed erga ꝟtutū acqui
ſitōꝫ ſe hꝫ negligenter ꝑmittit̄ vtiq̄
a deo in tēptatōes incidere ne ꝑ nimi
am ocioſitatē ſuā ad deteriora declīet
ob hoc eñ ꝓicit dñs tēptatōes ſuꝑ pi
gros ⁊ negligentes vt in ipīs ⁊ non ī
vanitatibꝫ meditent̄. facit aūt hoc de
us diligentibꝫ eum. vt caſtiget eos. ⁊
faciat ſapiētes. ⁊ ipōs ſuaꝫ doceat vo
luntatē. quos qñ ad eū orant cici⁹ nō
exaudit quouſq̄ feſſi ſint ⁊ ſciant pro
certo. ꝙ hec ſibi ex ſua negligētia ꝯti
gūt hec Yſaac ab. X Cōſideran
dū quoq̄ ē. ꝙ q̄dā ſunt valde ꝑplexe
⁊ ſubtiles tēptatōes malignoꝝ ſpiri/
tuūꝫ. quas eciā ꝑfecti viri vix ꝯphen
dere ⁊ intelligere poſſunt. De q̄bꝫ Jo
han. ab. montis ſinai ſic ait. Multuꝫ
difficulter ꝯprehenſibilis eſt maligno
rum ſpūum malignitas in hoc. quō de
liciātes ⁊ ſaturati plerūq̄ vigilanci⁹
vigilamus. ieiunantes autē miſeria
q̄ affecti aut debilitati ſomno miſerā
de ſubmergim̄ tacētes ⁊ remote degē
tes induram̄. ⁊ cū ſocietate ꝯpūgim̄
fameſcētes. ⁊ extenuati abſtinētia in
ſomnis temptam̄ ⁊ repleti ſine tēpta/
tōe manemus īdigencia ⁊ penuria ob
ſcuri ⁊ aridi ac īduoti afficim̄. ī potati
one ꝟo vini hylares deuoti ⁊ faciles

ad cōpunctionē. ad iſta qui pōt ī dño
illuminet eos qui ſine lumine ſunt.
Nos eñ in hiis ſine lumine ſum⁹ Ue/
runtamē hoc dici⁹ ꝙ hec tł'is cōmuta/
tio ⁊ viciſſitudo nō ꝑ ex demonꝫs ſit
ſed eſt qñq̄ ex ꝯplexiōe ⁊ natura. De
grauibꝫ iſtis ad diſcernēdū caſibꝫ ſin
cere ⁊ humiliter deū deꝑcemur. Ple
rumq̄ vero ⁊ diuina diſpenſatio ī con
trariꝫs ſua nos benignitate vt ingratoſ
ꝑueniēs vult viſitare ⁊ a nobis ꝑ om/
nia elationē ⁊ ꝓpriā reputatōꝫ exclu/
dit ⁊ remouet. hec Johan. ab. A
Sed ⁊ hoc notanduꝫ. ꝙ ſunt diuerſa
ꝑcuſſionū genera per que deus ſolet
punire nōnullos in hac vita. De hoc ī
quadā ſūma ſic dr̄. quīq̄ ex cauſis de/
us punit aliquos in hac vita. Et notā
tur ī hiis ꝟſibꝫ Eſt qui torquet̄ ne fa/
ſtus ei dñet̄. vt Paulus cui datus eſt
āgel⁹ ſathane ne magnitudo ꝛuelatō
nū cū extolleret Eſt q̄ torq̄t̄ vt puri⁹
iñ ꝓbetur vl' ſic vt ei meritū cumulet̄
vt Job ⁊ Thobias ⁊ mł'ti aliꝫ. Eſt qui
torq̄t̄ deus vt ſic glorificet̄ vt cec⁹ na
t⁹. De quo dñs ait. Nec hic peccauit
nec parētes eius ſed vt māifeſtentur
opa dei ī illo. Eſt q̄ torq̄t̄ vt perpetuo
crucief̄ vt zodomite Herodes dathā
⁊ Abyrō Eſt q̄ torquet̄ vt crimē puri
ficet̄ vt Maria ſoror Moyſi ⁊ quotti
die mł'ti criſtiāi quos dñs flagellat vt
ꝯuertāt̄ De hoc eciā hēt̄ ī ꝓlogo ſu
ꝑ Job vbi btūs gre. ſic dr̄. Notādū ꝙ
percuſſionum diuerſa ſunt genera.
Alia nāq̄ eſt percuſſio. qua peccator
percutitur. vt abſq̄ retractōe puniat̄
ſicut periture iudee dicit̄. Plaga ini
mici percuſſite caſtigacione crudeli
Aliqñ peccator ꝑcutit̄. vt corigat̄ vñ
ī euā. Ecce ſan⁹ factus eſ iā noli pec
care. ne tibi aliq̄d deterius cōtingat.
verba enim ſaluatoris indicant quia
peccata ꝑcedētia vī doloris exigebāt/

Aliqñ aliquis nõ ꝓ p̄terita culpa dilu
enda ſed ꝓ futura vitanda ꝑcutit̄.qđ
apte Paulus de ſeip̄o teſtat̄ dicens.
Ne magnitudo reuelacionū extollat
me.datus eſt mihi ſtimulus carnis ā
gelus ſathane.Qui em̄ nõ ait qꝛ extu
lit ſ; ne extollat apte īdicat q̄. a ꝑcuſ
ſione illa ne eueniat ꝯpeſcit̄.non em̄ q̄
euenit culpa purgatur. Nonnūq̄ vo
quiſq̄ nec ꝓ p̄terita nec ꝓ futura ini-
quitate ꝑcutit̄.ſed vt ſola diuina vir-
tutis potencia monſtret̄.vt dicit dñs
de ceco nato.neq̄ hic peccauit ⁊c̄
In qua manifeſtatõe quid agit̄.niſi vt
ex flagello meritoꝝ vt᷒ augeat̄.Et cū
nulla iniquitas p̄terita tergit̄. magne
paciētie fortitudo generet̄. hec greg.
B Sed ꝑ quēcūq̄ modū religio-
ſus tribulet̄ vel flagellet̄ ſiue ꝑ tempta
tiones aut alias qualeſcūq̄ tribulatõ
nes ñ d; ſperare aut deficere ſed paci
enter ⁊ cū humilitate ſuſtinere manū
⁊ flagella dñi qꝛ nequāq̄ derelinquit
timentes ⁊ ſperātes in ſe.ſed liberabit
a temptatõe ⁊ poſt tribulatõ; gaudiū
et exultatiõ; cordi infundet. De hoc
Sara in libro Thobie ſic dicit. Bene
dictū eſt nomē tuū deus patrū noſtro
rum qui cū iratus fueris miſericordi-
am facis ⁊ in tp̄e tribulatõis peccata
dimittis his qui inuocant te. Hoc au
tem ꝓ certo habet omnis qui colit te.
qꝛ vita eius ſi in ꝓbatõe fuerit corona
bit̄ ſi autē ī tribulatõe fuerit liberabi-
tur. ⁊ ſi in correptõe fuerit ad miſeri-
cordiā tuam venire licebit.nõ em̄ dele
ctaris in ꝑditõibꝫ noſtris .qꝛ poſt tem
peſtatē trāquillum facis ⁊ poſt lacri
mationem ⁊ fletum exultatõ; īfundiſ
hec illa ſara.Omnipotens eciā; deus
eos quos diligit diuerſis caſtigationi
bus affligi permittit. ⁊ ideo hoc facit
ne mens eoꝝ dum in rebus trāſitoriis
⁊ in vanitatibꝫ ſeculi pluſq̄ debet dele
ctatur ab amore ꝯditoris ſe diuidat ⁊
idcirco ꝑ aduerſa temptatur. vt fugi
ens ad auxilium ſui creatoris ⁊ ſenti
ens ab ipſo adiutorium ⁊ conſolatio
nem in ſuis temptatõibꝫ ⁊ tribulatio
nibus eo feruencius eum diligant. et
ſuum affectum frequēcius in eum di
rigant. a quo tot beneficia ſe ſentiunt
eſſe conſecutos. Filius

Scire eciam deſiderantet cupio.
quomodo ſe homo habere debeat
in proſperis ⁊ in aduerſis. ne contin
gat eum cadere in lapſum peccati

Capitulum XIII Pater C

Hoc ſcire debes
q̄ xp̄i fideles ac maxime reli
gioſi in vno ſtatu ꝑmanere nõ poſſunt
aut enim conſolantur ꝑ proſpera ſiue
ſint ſpūalia ſiue temporalia. aut tribu
lantur ꝑ aduerſa. hoc eſt ꝑ vicioꝝ tē-
ptamēta vel diuerſaꝝ paſſionū; flagel
la ſed quilibet timens deum debet eſſe
quaſi ambidexter. vt in ꝓſperis euen
tibus ſiue ſint ſpūales ſiue tēꝑales te
neat humilitatem. ⁊ in aduerſis qui
buſcunq̄ habeat pacienciā;. vt ꝑ pro
ſpera non trahatur ad noxiam volūta
tem ac voluptatem nec per aduerſa du
catur in deſperationē;. De talibꝫ reli
gioſis ⁊ ambidextris. Theodorus ab
bas. in collatõe patrū; ſic dicit. Iſti
ſunt qui figuraliter in ſcripturis ſanc
tis ambidextri vocātur. vt ille Aioth
in libro iudicum deſcribitur fuiſſe. qꝛ
vtraq̄ manu vtebatur pro dextra quā
virtutem ita poterimus nos quoq̄ in
tellectualiter poſſidere. ſi ea que pro
ſpera ſunt dextraq̄ cenſentur. ⁊ ea q̄
aduerſa ſunt ſiniſtra dicātur bono rec
toq̄ vſu ad p̄tē fecerī᷒ dextrā ꝑuenite
vt q̄cūq̄ fuerit illata fiāt nobis arma
iuſticie. Duab᷒ namq̄ ꝑtibꝫ et vita

dixerim eciam manibus interiorem
hominē noſtrū ſubſiſtere puidemus.
nec quiſq̄ ſanctorū carere hac ſiniſtra
quā dicimus poteſt ſed in hoc virtus
perfecta diſcernit ſi vtraq̄ in dextram
bene vtendo ꝯuertat. Et vt manifeſtius
hoc qđ dicimus poſſit intelligi habet
vir ſanctus dextrā ſucceſſus vicȝ ſpi-
ritales in qua tūc ꝯſiſtit qñ feruēs ſpi
ritu deſiderijs ⁊ ꝯcupiſcētijs oīmibus
dñaẜ qñ ab om̄i dyabolica īpugnatō
ne ſecurus abſq̄ vllo labore atq̄ diffi
cultate vicia carnis vel reſpuit vł abſci
dit. cū ſublimatus a terra vniuerſa pre
ſentia atq̄ terrena velut inanē fumuȝ
vmbrāq̄ vacuā ꝯtēplaẜ. ⁊ vt mox trā
ſitura ꝯtemnit cū futurā ꝑ exceſſū mē
tis nō ſolū ardentiſſime ꝯſpicit alias
ꝯcupiſcit. verūeciā clarius intueẜ cuȝ
efficacius paſciẜ ſpiritalibꝫ theorijs.
cū lucidi⁹ reſerata ſibi ꝯſpicit celeſtia
ſacramēta. cū oratōēs purius atq̄ ala
crius emittit ad deum. cū ſpūs ita ar-
dore ſuccēſus ad ea que inuiſibilia ſūt
⁊ eterna. tanta em̄ alacritate tranſmi-
grat. vt neq̄q̄ ſe iā credat in carne ꝯſi
ſtere. Habȝ ſimiliter ⁊ ſiniſtrā cū tem
ptatōe ⁊ turbinibꝫ īplicaẜ. cū ad deſi-
ria carnis īcētiuoꝝ eſtibꝫ inflāmaẜ cū
ad iracūdie furorē ꝑturbatōnuȝ igne
ſuccēdiẜ. cū ſupbie ſeu xenodoxie ela
tōe pulſaẜ. cū triſticia morteȝ opante
depmiẜ. cū machinis accidie et im-
pugnatōe ꝯcutiẜ cūq̄ oī ſpiritali fer
uore ſubtracto quodā torpore atq̄ ir
rōnabili merore torpeſcit. vt nō ſolū
cogitatōibꝫ rectis ac feruētioribꝫ de-
ſeraẜ ſed eciam pſalmus. oratio. lec-
tio. ſecretum remotio celle. ſimul horreāt ⁊ īto
lerabili quodā tetroq̄ faſtidio vniuer
ſa ſordeāt inſtrumēta vtutū. quibꝫ cū
pulſatur monachus ſiniſtris ptibꝫ ſe
ꝯgnoſcat vrgeri. Quiſquis igitur in
illis que dextre ptis eſſe diximus mi-
nime fuit elatus. ⁊ in iſtis que ſiniſtre
partis ſunt viriliter dimicās. nulla ꝺ
ſperatōe ꝯciderit. at pocius de contra
rijs arma q̄dā paciētie ad exerciciuȝ
virtutū aſſumpſerit. vtraq̄ manu vti
tur pro dextra. ⁊ in vtroq̄ actu trium
phator effectus. tā de ſiniſtro ſtatu q̄
dextro palmā victorie conſequeẜ. Eri
mus igiẜ ambidextri. qñ nos quoq̄ re
ruȝ pñciū copia. vel inopia nō muta
uerit. ⁊ nec illa nos ad voluptates nox
ie remiſſionis īpulerit. nec iſta ad de-
ſperatōȝ attraxerit ⁊ querelam. ſed ſi
militer deo gracias in vtroq̄ deferen-
tes parē fructū ꝺ ſecūdis aduerſiſq̄ ca
piamus. qualeȝ ſe ille verus ambidex
ter doctor gentiū fuiſſe teſtatur dicēs
Ego em̄ didici in quibꝫ ſum. ſufficiēſ
eſſe ſcio ⁊ humiliari ſcio et habunda
re vbiq̄ ⁊ in omnibus ⁊ ad omnia īſti
tutus ſum ⁊ ſaturari ⁊ eſurire. habun-
dare. ⁊ penuriam pati. omnia poſſum
in eo qui me confortat. hec Theodor⁹
abbas D Et notandum q̄ per
contemptum proſperorun et delecta-
bilium ⁊ per fortem ſufferenciam ad
uerſorum peruenitur ad cordis trāq̄l
litatem et pacem. Quorum vnum a
gitur per abſtinentiam non ſoluȝ que
eſt in cibo vel potu ſed in omnibus in
quibus delectatio carnalis vel huius
ſeculi conſiſtit. Alterum vero fit per
patientiam cum aduerſa viriliter ſuf
feruntur. De hoc Richardus de ſan
cto victore ſic dicit. Magna pax ⁊ trā
quillitas cordis eſt. nulla huius mūdi
oblectamenta concupiſcere. nulla ei⁹
aduerſa formidare. quorum vnuȝ per
abſtinenciam. alterum per pacientiā
obtinetur. Quid em̄ de oblectamētis
huius mundi ꝯcupiſcitur. que oblata
delectamenta amore abſtinentie recu
ſat vł q̄d ꝺ hui⁹ mūdi aduerẜ tiet. q̄ v
tute paciētie roborat⁹ ꝺ illatis cē mal

triumphat. Vñ de apoſtolis ſcriptũ ē
Ibant gaudentes a ↄſpectu concilij.
Et ꝑ paulũ dr̄. In tribulatōe gauden
tes. Ad beatitudinē ergo animi ſpec-
tat. vt quicquid ꝓ amore dei caro du-
rum eſt tolerat. Vñ eñ corpus atteri-
tur. ↄſciā exhylarat̄. Et quo quis ex-
terius videt̄ infelicior. eo interius cō
ſtat eſſe beatior. qui eñ ꝓ amore dei af
flictōꝫ corporis diligit. ⁊ ꝓ celeſti deſi
derio ſeculi voluptatē odit ꝑfecto ho-
ſtē ſuũ vbiqꝫ declinare poterit. Et No
tandũ ꝙ nō ſolũ illaꝫ que in cibo ⁊ po
tu eſt abſtinētiā intelligere debemus.
ymo ꝑ abſtinētiā ⁊ patiētiā intelliga
mus omēs ſuꝑfluas delectatōes ⁊ cor
poris afflictōes. que ꝑ quinqꝫ ſenſus
carnē dlectāt. aut cruciant. hec Rich.
Debemus ergo temptatōibꝫ reſiſtere
dyabolicis ⁊ ſi poſſumus peccatis ve-
nialibꝫ ommino ī hac vita carere. debe
mus tñ peccatis mortalibꝫ que nobis
a ſpiritibꝫ malignis ſuggerũt̄ fortiter
repuguare. vt premiuꝫ aſſequi valea-
mus vite eterne. De hoc habet̄ in glo
ſa Nicolai de lyra in Epl'a. i. ad cor.
ſuꝑ illo. Qui exiſtimat ſe ſtare vicꝫ in
deo ꝑ bōa oꝑa ⁊ bñ d̄t exiſtimat. q2 ne
ſcit homo vtrum amore dignus ſit aut
odio. pōt tñ de hoc hr̄e aliquā ↄiectu
rā videat ne cadat ad īpulſuꝫ tempta
tionũ. ⁊ ꝓpter defectũ hũane fragilita
tis ido ſubdit̄. Tēptatō vos nō appre
dat niſi hũana. i. nō inducat vos in cō
ſenſum ⁊ operatōꝫ peccati. tēptari eñ
nō eſt malũ. ſed ↄtutũ exerciciũ ſi tēp
tacioni viriliter reſiſtat̄. ꝓpter qd̄ in ꝑ
ſona viri perfecti d̄r. illd̄ ps̄. ꝓba me
dn̄e ⁊ tempta me niſi hũana id eſt illa
tēptacōe q̄ vitari non pōt totaliter ab
hōie in p̄ñti vita ſcꝫ de peccato veniali
Qd̄ aũt tēptatōi ad peccatũ mortale
ducenti valeat homo reſiſtere cũ adiu
torio dei oſtendit dicens. Fidelis aũt

deus in ꝓmiſſis īplendis. qui nō pati
etur vos tēptari ſuꝑ id qd̄ poteſtis. q2
ꝓmiſit adiutoriũ in tēptacōibꝫ poſitis
ſi fideliter recurrāt ad ipſum. ido ſub-
ditur. Sed faciet eciā cum tēptacōe
prouentum vos totaliter adiuuās. vt
ipſa tēptatio vobis proueniat ad aug
mentum meriti per eius ſuꝑationem
ideo ſubditur. vt poſſitis ſuſtinere id
eſt temptatōibꝫ preualere hec gloſa
E Et ſciendum ꝙ omnipotens deus
nō permittit fideles ſuos temptari ſu
pra id quod poſſunt. q2 ſi dat dyabolo
temptandi licentiam. dat eciam ſuſti
nentibꝫ temptacōꝫ reſiſtendi graciaꝫ.
Vñ ſi nō poſſumus ꝓpter impedimen
ta temptacionuꝫ ſꝑ eſſe immunes ab
omni peccato nec vno modo ⁊ inceſſā
ter adherere deo. debemus tñ adhibere
omnē diligenciam. ne per noſtraꝫ ne
gligenciam fugiter diuellamur ab eo
Fide de hoc in quadaꝫ gloſa ſic dicit̄. Fide
lis deus qui nō patit̄ ſuos temptari ſu
pra id quod poſſunt. dum eñ dyabo
lo licenciam dat temptandi. eciam
temptatis reſiſtendi graciam dat. igi
tur eciam ſi nō eſt in nobis ꝑfectio an
geli nō ſit in nobis preſumptio dya
boli. vt qui nō poſſumus vt imunes a
peccato vniformiter et inceſſanter ad
herere deo neq̄quaꝫ irrecuperabiliter
diuellamur ab eo hec glo. Igit̄ omēs
q̄ ſunt ī ſtatu ꝓficientiũ adhibere dn̄t
omꝫ diligentiam. vt a vicijs ⁊ pecca
tis ſe abſtineāt ⁊ in virtutibꝫ ac bonis
operibꝫ ſe exerceant. ⁊ temptatōibꝫ
quibuſcumqꝫ ſibi occurrentibus forti
ter reſiſtant. ſancte et laudabiliter vi
uant. vt imitatores apoſtolorũ ac ali
orum ſanctoꝝ eſſe poſſint. ⁊ ſic ad eter
nam beatitudinem peruenire. De qui
bus Criſoſtomus. ſic dicit. Scit deus
q̄ ſint ei⁹ nouit eñ illos q̄ ī illo ↄſi
dũt. q̄ toto cord̄ ad eũ accedũt q̄ ī ꝓpo

ſito pſeuerāt. qui ſancte viuere ſtudēt
qui delectationes calcant. ꝛ cupidita
tes mundi. qui carnis affectus cōpri/
munt qui omnibꝫ ſuggeſtionibꝫ manu
cordis repugnāt. qui in viſceribus pi
etatis ſemꝑ gradiuntur. hi tales culto
res dei ſunt. Apoſtoloꝝ imitatores pe
diſſeque beatitudinis hec Criſo. Habe
mus itaqꝫ iā de temptatōibꝫ diuerſis
prout dñs donare dignatus eſt expla
natum qđ ꝑtinet ad ꝓficientes. quoꝝ
ſtatus vt dictū fuit ſupra ↄſiſtit tercio
loco in temptacōnū ꝑpeſſione atqꝫ ſic
pater de ſtatu ꝓficienciū ꝛ in quibus
idē ſtatus dependeat. vicȝ in vicioꝝ
deteſtatione virtutum operatione. ac
temptationum perpeſſione.

Incipit tercius liber malogranati.
Diſtinctio I Filius

Poſtquam in
formatus ſum a te o pater
de ſtatu ꝓficientiū. Nūc de
ſtatu ꝑfectoꝝ inſtrui deſidero. Et pri/
mo in quibus ↄſiſtat idem ſtatus per
fectoꝝ de hoc cupio per te edoceri.

Capitulum I Pater F

Scire de
bes fili ꝙ ſtatus
ꝑfectorum vt ſu
pra dictū eſt cō
ſiſtit in tribꝫ vi/
delicet ī cordis
mundicia ſiue
puritate. in dei caritate. ꝛ ī ↄditoris
omniū ↄtēplatōe. Primus ſtatus ꝑ/
fectoꝝ dependet in cordis puritate. qꝛ
quāto quis coꝛ magis purgatū habet
tanto ꝑfectioꝛ in ſancta vita reperitur.
Vñ hñ ꝛ apte ꝓmiſſa ſunt illa vt ſupe/
rius patuit. que viā dant ad mundici
am ſeu puritatē cordis. ſcȝ pn̄ia pec/
catoꝝ. deteſtatō vicioꝝ. opacio virtu/
tum. ac ꝑpeſſio tēptationuȝ. hec enim
ſunt per que ad cordis ꝑuenit purita/
tem. Et qꝫuis malignus ſpūs corda e/
lectoꝝ diuerſis temptatōibꝫ pulſet nō
tn̄ ꝓualet illā maculare. qꝛ virtus āge
lica ex diuina diſpoſitōe eos adiuuat
ne ī lapſuȝ criminis cadāt ꝛ cū hoſtis
violētus oppugnet illos nec tamē ex
pugnat nō ſolū corda eoꝝ nō maculat
ſed eciā mercedē future retributiōis
illis cumulat. de hoc Petrus dami. ſic
dt G Nō eni ver ſutie tā callidi tā
exercitati hoſtis poſſet fragilitas hūa
na reſiſtere. niſi eos a tēptatōibꝫ elec/
toꝝ virtus angelica ꝓpulſaret. Unde
vnicuiqꝫ noſtrū a die baptiſmatis vſ/
qꝫ ad obitū delegatus eſt angelus. q ꝛ
viriliter decertātē a tēptatōe cuſtodi/
at. ꝛ auxilium ꝓbere in bonis opibus
non deſiſtat. Felices ergo qui iuſte vi/
uūt quia dū malignis ſpiritibus infe
derabiliter obluctantur. angelice foꝛ
titudinis auxilio muniunt. Adde eci
am ꝙ ipſi ſpiritus iniqui profectus
noſtri ſunt obſequio deputati. naȝ dū
temptamur et non ſuccumbimus. dū
impetimur et non preualemur. Dum
oppugnat certe violentus hoſtis et nō
expugnat future nobis retributionis
pondus accumulat. Et dum laborem
certaminis irrogat victorie nobis ma
teriam ſubminiſtrat hec Petrus Da.
Unde notandum ꝙ illi ad vitam ſine
macula ingredi dicuntur. qui ad ꝑfec
tioneȝ irreprehenſibiliter currunt ca
rentes peccatis moꝛtalibus. qꝫuis nō
dum ſint ꝑfecti. quod probat beatus
Aug. ſic dicens Si peccatores deus
ſperneret. oēs vtiqꝫ ſperneret qꝛ ſine
pctō nemo ē Ingredi aūt ſine macula
nō abſurde ille dꝛ nō q iā ꝑfctūs ē ſꝫ
q ad ipaȝ ꝑfectiōnē irreꝑhenſibiliter
currit carens criminibꝫ damnabilibꝫ
hec Auguſtinus. Filius

Queritur quid ſit cordis mundicia et de hoc Opt̃ cupio informari
Capitulum II Pater P

Mundicia cord eſt puritas mentis omnẽ ab-horrens imundiciã. Vel ſic. Mundicia cordis eſt vtriuſqꝫ hominis integritas diuini amoris intuitu obſeruata. Neceſſe eſt aũt ante oĩa vt intellectus ⁊ effectus purget̃ in nobis. Intellectus vt ſciamus quid agere debeam⁹. Affect⁹ vt ea que ĩtelligim⁹ agere valeamus. De hoc bea. bern. dicit. Duo ſunt que in nobis purganda ſunt ĩtellectus vt nouerit affectus vt velit. Et notãdũ ꝙ cũ cor ſit pĩcipiũ radix ⁊ fons a quo fluit ĩ totũ corpus vita ſenſus ⁊ motus naturaliter ⁊ in cogitacionẽ in delectatõꝫ ⁊ in ꝯſenſum mũdicia vł ĩmũdicia puritas vel ĩpuritas ſpecialit̃ et ĩ liguã ⁊ ĩ opus ſenſibilit̃ et corporalit̃ ꝓiñ origo cogitatõis et ſcaturigo delectatõis ⁊ ꝓpago ligue ⁊ opis eſt a corde. Vñ ſi fons cordis purus eſt ⁊ mũdus tũc fluitus ⁊ fluuius mũdus exiens ab eo ⁊ ſi eſt impurus et ĩmundus tũc ⁊ illa ſimiliter q̃ procedunt ab ĩpo. Vñ d̃r in Mathe. De corde exeũt cogitatões. Et hec ſunt q̃ mundant vel coĩquinãt totũ hominẽ. Et ꝓpter hec vt ad ſuam perfectiõꝫ et ꝑfectum ⁊ decorem ꝑficiat mũdatus ĩn cogitatõe delectatõe lingua et opere recte p̃s. primo petit ipm̃ fontem cordis mũdari dicens. Fiat cor meũ ĩmaculatũ q2 ab ĩpo cetera mũdant̃ et maculantur. I Specialiter tñ poteſt diſtingui ꝙ alia ſit mũdicia cord alia lingue. alia opis. Mundicia operis ẽ ĩnocẽtia actõis q̃ eſt mundicia magna. Mũdicia lingue eſt refrenatio ſermõis. q̃ ẽ mũdicia maior. Mũdicia cordis eſt reſtrictio cogitatiõis ⁊ delectatõis. q̃ eſt maxĩa. q2 vicin⁹ diuina eſt ⁊ ĩmediate in deũ tẽdẽs ad videndũ ⁊ diligẽdũ. de q̃ mũdicia ꝓprie intelligit̃ illud. Math. Beati mundo corde qm̃ ipi deũ videbũt. Sũma eni ꝑfectio videt̃ eſſe cordis mũdicia ⁊ ĩcorruptio. qm̃ ad verã beatitudinẽ que ꝯſiſtit in viſiõe dei eſt ĩmediata diſpoſicio. De hac triplici mũdicia d̃r ĩ pſ. Innocẽs manib⁹. Ecce mũdicia operis. ⁊ mũdo corde id eſt cogitatione. Ecce mũdicia cordis. q̃ nõ accepit ĩ vanũ animã ſuã ſcꝫ nec iurauit ĩ dolo ꝓximo ſuo. Ecce mũdicia ligue. Mũdicia igit̃ opis magna eſt q2 magnũ ⁊ ꝑfectũ eſt cohibẽdo ſe a malo ope innocentiã cuſtodire. Vñ pſal. Cuſtodi ĩnocẽtiã ⁊ vid̃ eq̃tatẽ. Mũdicia ligue maior eſt q2 magis ꝑfcm̃ eſt liguam refrenare q̃ꝫ opus cohibere. illd̃ faciũt multi. iſtud ſciũt vł poſſunt facere pauci. Vñ d̃r bea. Iaco. Si q̃s nõ offentit in lingua hic ꝑfectus eſt vir. Mundicia vero cordis maxima eſt. q2 maximum ⁊ ꝑfectiſſimũ eſt cogitatiões ⁊ delectatões adhuc in corde reſtringere. cũ eñi opus cohibet̃ cũ lingua ĩfrenatur et regit̃. ſole cogitationes ⁊ delectaciones adhuc in corde ſcaturiũt et ſperguntur de illa antiqua fomitis putredine intantum. ꝙ ſicut nec primi motus affectionis ⁊ concupiſcencie ita nec primi motus cogitacionũ ſunt ĩ noſtra poteſtate que ſanctis et ꝑfectis viris adhuc in carne inherent.

R Ab hac autem cogitacionũ varietate ⁊ mutabilitate in preſenti nemo ad perfectum poteſt liberari ſꝫ ſufficit poſſe per graciam ipſas refrenare ac reſtringere ab illicita volitione ⁊ reuolutõe in mente qd̃ eſt iam mundicia ⁊ puritas cordis ĩ hac vita poſſibilis quia ab ipſa mutabilitate cogitacionũ per ſolaꝫ viſionẽ dei penitus

liberamur. Cauſa nonnulla illius eſt
q2 cū anima ... ei capax quicquid in
fra deum eſt animā replere nō pōt. vñ
vnius rei cogitatōe veniente in animā
ſemꝑ locum hȝ adhuc alia. donec illū
videat quo ſaciata nihil aliud capere
poſſit. ⁊ ꝑ hoc tūc erit ĩmutabilis cogi
tatōe ⁊ affectōe quib9 naturaliter mu
tatur. De hoc ꝑ pſ dr̄ Saciabor cum
apparuerit gloria tua. Vñ eciam bea.
greg. ſup Ezech. de hoc ſic dicit. Per
hoc ꝙ ɔſpiciemus in futuro naturam
diuine eſſentie liberati a noſtra muta
bilitate. figimur in eternitate. Immu
tabimur eñi in ipſo quē videbimus ⁊
carebimus morte videndo vitam mu
tabilitatē noſtram tranſcēdemus vi
dendo ĩmutabilitatē. ⁊ corruptōȝ no
ſtram videbimus videndo incorrupti
onem. vñ valde ſalubre eſt vt homo ĩ
uigilet ⁊ cuſtodiat ac cōſeruet cordis
mundiciam q2 mens pura eſt diuine
maieſtati familiaris ⁊ amica. De hoc
dicit Egeſippus Omnis qui eſſe volu
erit maieſtati eſſentieqꜫ diuine famili
aris. in mētis ſe exerceat puritate ſp̄.
nimiꝛ ab eterno amica extitit diuini
tatis excelſe ipſa mundicia ⁊ puritas
mentis noſtre hec ille. Nō ſolum autē
mens munda eſt amica ⁊ familiaris
deo ſed eciā ipm̄ diuine maieſtatis do
nū meret̄ in ſe recipere ⁊ eo frui ac in
ipſo quieſcere q2 tēplū ſūmi dei ē. qd̄
ꝓbat beatus Ambro. ſic dicēs Mun
dicia mentis ſola deum in ſe recipere
meretur eo frui in eo quieſcere ⁊ gau
dere. Et hugo. Mens pollens mundi
cia ⁊ virtute ipſa ſola eſt templū maie
ſtatis excellens. Et ſicut criſtus mun
dis ſe aīab9 libenter applicat ⁊ iungit
ſic a mente ſordida fugit ⁊ ſe elongat.
Et beatus gre. Cuȝ ſumma felicitatis
dulcedine criſtus mūde anime ſe ap
plicat. ſed a feda mente in infinitū in

damnatōnē corporis ⁊ anime elonga
tur. Nā quiſquis cordis mūdiciā adi
piſci nō appetit a ſe mundicie auctorē
repellit ⁊ ſi mentem polluerē in cogi
tatōe eius qui mundicie eſt auctor. eē
heredicas neqꜫ poſſuȝ. Et caſſiodo.
Quale igitur gaudiū. qualis nāqꜫ cō
ſolatō; peccatrici anime eſſe poterit. ve
ra aūt ⁊ pfecta delectatio munde men
ti diuinitus innoteſcit. vñ qui celeſtē
dulcedinē guſtare deſiderat. cordis
mundiciam in ſe conſeruare ſtudeat.
q2 ſꝫ dictū beati Jeronimi. Niſi mēs
munda fuerit a ſcelere. nūqꜫ ei datur
ſuauitas dulcedinis ſempiterne. Dic̄
eciā beatus Bern. Impoſſibile eſt ꝙ
niſi mundata fuerit anime domus ali
quis infundatur liquor celeſtis roris
et gracie. vt ergo mundum cor quiſqꜫ
habere valeat neceſſe eſt vt non ſolum
ab operibus prauis verumeciam a co
gitationib9 malis ac vicioſis ſe abſti
neat. quia ante dei oculos tociens la
bimur. quotiens a recta via per cogi
tationes illicitas deuiamus. Qd̄ bea
tus gregorius tangit. xxv. moralium
ſic dicens. Notandum ꝙ ad deuȝ tot
greſſibus mens accedit quod bonis
motibus proficit. Et rurſum tot gre
ſibus longe fit quot malis cogitacionī
bus decreſcit. Unde plerūqꜫ contin
git vt necdū ꝓcedat ĩ ope motꝰ mētis
⁊ tñ iā pfecta culpa fit ex reatu ipo co
gitatōis. q2 ergo nouimus ꝙ diſtricte
omnia nō ſolū facta ſed eciā cogitata
pēſent qd faciem⁹ d̄ ĩceſſu mali opis
ſi ſic ſubtiliter deꝰ iudicat greſſus cor
dis. Ecce occl'ta mētis noſtre ĩterna
nullꝰ hōinū videt ⁊ tñ añ dei ocl'os tot
greſſus ponimus quot affectus moue
mus tociēs añ illū labimur quociēs
a recto itinere infirme cogitationis
pede claudicamus. niſi enim ĩ cōſpec
tu eius iſte aſſiduus noſtrarum men

tiuʒ lapſus increſceret. p̱ ꝯplexitam nō
diceret. Auferte malum cogitacionū
veſtrarum ab oculis meis. hec nimiruʒ di-
cens vim coop̱te noſtre malicie quaſi
ferre ſe poſſe teſtatur. q̄r coop̱ta illa eſſe
nō poteſt q̄r vicʒ inoportune eius con-
ſpectui ingeritur quicquid ī nobis oc-
culte illicitū cogitatur. deus enī mala
hominum nec cogitacōes ignorat nec
perpetrata obliuiſcitur. niſi ab eius ocu-
lis penitendo deleantur. Lux enī eter-
na que deus eſt q̄nto incōmutabiliter
fulget. tāto penetrabiliter videt. ⁊ ne-
q̄ occulta neſcit qui cuncta penetrat.
neq̄ penetrata obliuiſcitur q̄r incōmu-
tabilis durat. proinde quociens īdig-
num aliquid in corde ꝯcipimus. toci-
ens in luce peccamus. Nunc ergo dū
poſſumus a conſpectu eterni iudicis
⁊ male cogitata ⁊ peius p̱petrata dele-
amus. reuocemus ad memoriā cordis.
quicquid peruerſe egimus p̱ nequici-
am preſumpcōis. proponat homo cō-
tra ſe futurum iudicium ⁊ queq̄ in ſe ſen-
tit diſtricte ferienda p̱ ſententiam iu-
dicis. hec in ſe pie feriat p̱ penitentiam
ꝯfeſſionis. hec gre. Debet ergo vnuſ-
quiſq̄ fidelis ⁊ maxime religioſus ad
cordis puritatem tendere. vt mereatur
illorum conſorcio aſcribi de quibus di-
citur. Beati mundo corde quoniā ip-
ſi deum videbunt. Ad quod faciendū
hortatur Leo papa ſic dicens Vniuer-
ſitas fideliū ad perfectam innocentiā
et plenam debet tendere puritatē vt cō-
ſorcio eorum mereatur aſcribi de quib9
dicitur. Beati mūdo corde q̄m ipſi de-
um videbunt. Omni inſtancia omni
virtute intēdendū eſt. vt quicquid ſe-
cretum ꝯſcīe maculat. quicquid acieʒ
mentis obſcurat diligētiſſimis emē-
dacōib9 deleatur. q̄uis enī ſcriptū ſit.
Quis gloriabitur caſtum ſe habere cor
aut mundum ſe eſſe a peccato non tñ
deſpanda eſt app̄rehēſio puritatis. q̄
cum ſemper perit ſemper accipit. nec
remanet iudicio condemnādū. q̄d fu-
erit confeſſione purgatū hoc eſt. quod
omnes eccleſie filij orantes dicūt. Di-
mitte nobis debita noſtra. q̄r nemo tā
iuſtus tam ſanctus eſt. qui in tempo-
re iſtius vite que tota temptatio ē cu-
iuſcūq̄ peccati remiſſione non egeat.
Circūſtant vndiq̄ p̱icula innumera-
bilium delictorum ⁊ per licitos vſus ad
īmoderatos tranſit exceſſus dū p̱ cu-
ram ſalutis irrepit delectatio volup-
tatis ⁊ non ſufficit ꝯcupiſcētie quod
ſatis poteſt nature. hec Leo papa. Vn
ſancti viri vt puritatem ac mūdiciam
cordis acquirere ac retinere poſſent.
pro hac diuicias dignitates ac delici-
as huius mundi vniuerſas libenti ani-
mo ꝯtempſerunt. De hoc dicit moy-
ſes abbas. ī collacōe patrū. Quidq̄d
nos ad puritatē cordis poteſt dirige-
re tota virtute ſectandū eſt quicq̄d au-
tē ab hac retrahit vt p̱niciosuʒ ac noxi-
ium deuitandū. p̱ hac enī vniuerſa a-
gimus atq̄ toleramus. pro hac parē-
tes. p̱pria dignitates diuicie delicie
huius mundi et voluptas vniuerſa
ꝯtemnitur vt ſcʒ puritas cordis perpe-
tua recreetur. hec moyſes ab. Filius

Vt audio ex p̄dictis magnuʒ bo-
num eſt mundicia cordis ſʒ q̄d
boni ꝯferat vel quem fructum afferat
homini de hoc cupio edoceri. L

Capitulum III Pater

Scire debes q̄d
mundum cor ſiue puritas cor-
dis generat bonā conſciām qua nihil
eſt in hac vita iocundius. Teſte beato
augu. qui dicit. Non eſt maior iocun-
ditas q̄ ꝯſcīe puritas quia gaudium
et exultacio deuotorum virorum ex bona cō-
ſciencia procedit. vnde dicit Seneca

Viri boni gaudiū ex bōa ꝯſcia proce
dit. Pura aūt ꝯſcia, ꝓut dicit Hug. ē
que nō hn̄t de preterito iuſtā accuſati
onem ac de pn̄ti iniuſtam delectatiōꝫ
ꝛ de futuro falſam volūtatē. hec hugo.
Unde quietā ꝛ bonā ꝯſciaꝫ duo faci-
unt. vicꝫ de p̄teritis mal' ꝯdigna ſatiſ
factio. ꝛ de futuris cauta declinacio.
De hoc dicit Rich. de ſancto victore.
Quietam ꝯſciam faciūt p̄teritoꝝ ma
loꝝ ꝯdigna ſatiſfactio ꝛ inſtanciū ma
loꝝ ꝓuida cautaq̄ꝫ declinatio. Quie-
tus eſt. quē ꝯſcia ſua nec de preterita
nec de pn̄ti culpa remordet. Ideꝫ ſen
tit btūs bern. ſic dicēs. Duo faciūt bo
nam ꝯſciaꝫ de malis penitere ꝛ de ma-
lis abſtinere. Debet auteꝫ vnuſquiſq̄ꝫ
cū diligēti examīe ꝯſciaꝫ diſcutere q̄-
lis ſit. ne ꝯtingat euꝫ in ꝑiculū eternū
tā aīe q̄ꝫ corporis incidere. vn̄ bea.
Aug. dicit. Omnis ꝯſcia que verā ſui
diſcuſſionē amiſerit ꝛ iudiciū in ꝑicu
lum vergit tā mētis q̄ꝫ corporis eternuꝫ
Hec aug. ¶ Et notanduꝫ ꝙ q̄ꝫ
diu carnis impetus ꝛ carnalis volup-
tas viget in homīe. ꝯſcia tota ꝑturba
tur. Quia cū ſciamus omnipotētē de-
um reſpicere ꝛ intelligere occulta cor
dis noſtri. qn̄ aliquo reatu culpe gra-
uamur ꝯſcia noſtra nos accuſat ꝛ ido
ad deū leuare cordis noſtri faciē time
mus. poſtq̄ꝫ vero poſt pn̄ie lamēta fue
rit abluta. ꝛ cogitatiōes illicite cepe
rint in nobis langueſcere ꝛ de die in
diem magis ac magiſq̄ꝫ deficere tunc
incipit noſtra ꝯſcia ad pacē ꝛ tranq̄l-
litātē ſeipſaꝫ paulatī ꝯponere ꝛ fidu-
ciam de gaudio ſuperne retributiōis
habere. Un̄ Richa. de ſancto victore.
Quādiu viget in homīe vehemēter ī-
petus carnis ꝛ torrens voluptatis car
nalis. ſolet eſſe cauſa timoris ꝛ īdig-
natōis ſolet ſane ꝯſciaꝫ totā turbare.
ꝛ amaritudīs fluct⁹ exagitare. poſtq̄ꝫ
vero ceꝑint infirmaꝝ delectatōnū fluc
tus langueſcere atq̄ꝫ euaneſcere. inci-
pit ꝯſcia pariter ad pacē ꝛ trāq̄llita-
tem ſeipāꝫ paulatī ꝯponere. futuri iu
dicij metum magis magiſq̄ꝫ deponere
ꝛ illas p̄teritas anxietatis eſtuaciōes
amittere. beatus eciā Greg. xvi. mor.
de hoc ſic ait. Sicut ꝑ corporis faciē ho-
mini ita ꝑ interiorē ymaginē deo noti
atq̄ꝫ ꝯſpicabiles ſumus. Cū vero rea-
tu culpe ꝺprimimur ad deū leuare cor
dis noſtri faciē veremꝫ. Dū eñ nulla o
perū bonoꝝ ꝯfidencia fulcitur intueri
mens ſūma trepidat q̄ꝛ ipā ꝯſcia ſe ac
cuſat. Dū vo iā pn̄ie lamētis culpa di
luit ꝛ ſic ꝑpetrata plāgūt vt plangen
da minime ꝑpetrent. magna menti fi-
ducia naſcit ꝛ ad ꝯſpiciēda ſupne re
tributōis gaudia cordis noſtri facies
leuat. hec gre. Et q̄ꝫuis diſcuſſio ꝛ re-
morſus ꝯſcīe in pn̄ti mētē multū per
turbet. eternā tn̄ retributōꝫ ꝓpter hoc ī
futuro acquiret. vn̄ criſo. Remorſus
ꝯſciencie multis nūc mentē diſcuſſio
nibus ferit ꝛ ꝑcutit. ſed p̄mi iūtādē ſup
ne beatitudinis acquirit. ¶ Sci
endū eciā ꝙ q̄ꝫto quis maiorē graciā
a deo ꝑcipit. tanto maiorē remorſum
ꝯſcīe hꝫ quociēs peccat. vn̄ ric. Quā
to maiorem graciā a domino accipi
mus tanto acriore remordētis conſci
entie ſtimulo vrgemur quociēs pecca
mus. q̄ꝫdiu eñ in nobis ipſa ꝯſcien
cia aliq̄d imꝑfectōis inuenire poterit
eius nos reſpectus cōfundit ꝛ cruciat
huius itaq̄ꝫ cōſcientie ſtimulus nūq̄ꝫ
finit donec omnis imꝑfectō de medio
tollat ꝛ ad integritatis plenitudineꝫ
homo reformet. hec Rich. Quicunq̄ꝫ
ecciam de actibus ſuis deo placere feſti
nat. teſtem ſe in celo ꝛ ſue conſcientie
hēre ꝯſiderat. Quid eñ nobis nocere
pōt ſi hūana ignorancia aut malicia
ꝯdudicat. cū cōſciētia excuſat. Un̄ ſi

bonum de nobis dicit̃ qḋ nõ habem⁹
triſtari debemus. Si vero malũ de no
bis qḋ in nobis nõ inuenit̃ nõ ſoluʒ
non triſtari ex hoc. ſed pocius gaude-
re debemus. qḋ ꝓbat bea. Aug. dicẽs
Quid obeſt illi ſi ḋ illa tabula eũ vult
humana delere ignorancia. ſi eundeʒ
de libro viuenciũ nũꝙ̃ ꝓpria deleat cõ
ſciencia. nã ⁊ ſi bonũ qḋ de nobis di-
citur in mente nõ inuenit̃. magnã in
nobis debet triſticiam generare. Ecõ-
tra ſi malũ qḋ ḋ nobis ḋr in nobis nõ
inuenit̃ in magnã debemus leticiã ꝓſi
lire. Et he. gre. mora. de eodẽ ḋr. Dis
eñ qui ex eo qḋ agit humanas laudeſ
appetit. teſtẽ in terra querit. Qui autẽ
de actib⁹ ſuis omĩpotenti deo placere
feſtinat. teſtẽ ſe habere ſe in celo ꝯſide
rat ⁊ ſepe ꝯtigit vt ipa quoqȝ ĩ nobis
bona opa ab incautis hoĩb⁹ reprehẽ
dantur. ſed qui teſtem in celis hʒ rep-
henſionẽ hominũ metuere non debet.
hec gre. ¶ Et notandũ ꝙ ſunt ñ
nulli qui membra corpis ſui veſtibus
nitidis ⁊ pcioſis opire ſolent. ꝯſciaʒ
vero ſuam bonis morib⁹ ac virtutibuſ
ornare nõ curant. Sed quid ꝓſt exte
rius fulgere veſtib⁹ ⁊ intus in conſcia
ſordere flagicijs. De hoc dicit leo pa
pa. Veſtimẽta eñ nitida mẽbra ope-
rire pñt. ꝯſciaʒ ornare nõ pñt. Interi
oris ergo hominis primo ornemur ef
fectu vt exterioris quoqȝ ſit amictus
ornatus. ſpũales maculas abluamus
vt carnalia in nobis fulgeant veſtimẽ
ta. nihil ei ꝓdeſt fulgere veſtib⁹ ⁊ ſorde
re flagicijs vbi eñ ꝯſcia tenebroſa eſt
totũ corpus obſcurũ eſt. Vñ ꝓut dicit
Auguſtinus. Quanto amplius corpo
ris huius ideſt hominis exterioris ap
petunt̃ ornamẽta. tanto ſunt maiora
hoĩs īterioris detrimẽta. Qͣto aũt mi
nus appetunt̃. tanto magis moribus
pulchris homo interior adornat̃. he

Augu. Qui eciam deſiderat in domi-
no gaudere ⁊ nũꝙ̃ triſtis eſſe. ſtudeat
iuſte ⁊ vtuoſe viuere ⁊ ꝯſciam mũdaʒ
habere. q2 ꝯſcia īmunda ſeu mala ſem
per eſt in pena. Vñ yſidorus. Si nun
ꝙ̃ vis eſſe triſtis bñ viue. ꝯſcia eñ rea
ſemꝑ eſt in pena q2 nulla pena graui-
or ꝯſcia mala. Reus eñ animus nũꝙ̃
ſecurus eſt. hec yſidorus. Cũ igit̃ ex ꝑ
dictis intelligamus ſalutẽ hoĩs max-
ime ꝯſiſtere in bona ꝯſcia valde neceſ
ſe eſt. vt omnẽ opaʒ ad hoc demus. q-
tenus illibatam ĩ nobis illaʒ cõſerue-
mus. q2 nihil dulcius ĩ rebus creatis
nihil dicius in terra huic theſauro cẽ
poteſt. De cuius ꝯmendacõe bea. ber.
in tractatu de ſpirituali vita ſic dicit.
¶ Magne diuicie bona ꝯſcia. Et
reuera quid dulcius in rebus creatis
aut quid dicius in terra aut ſecurius
aut quietius hoc theſauro. Cõſcia eñ
bona titulus eſt religionis. Ager bene
dictõis. ortus deliciaꝝ archa dei. gau
diũ angeloꝝ. theſaurus regni. habita-
culũ ſpũſſancti. Liber ſignatus ⁊ clau
ſus ⁊ in die iudicij apiendo. nihil ſe-
curius nihil iocundius ꝯſcia bona. ꝑ
mat corpus trahat mũdus. terreat dy
abolus ⁊ ſecura erit conſcia. Secura
qñ corpus morit̃. Secura qñ anima
corã deo pñtabit̃. ſecura qñ vteꝙ̃ an
terrificũ tribunal xpi iuſti iudicis cõ
ſtituet̃. future eciã beatitudinis nõ eſt
vtilius remediũ nec certius teſtimõi
ũm bona ꝯſcia. Corpus ſubmergetur
in penam. verberib⁹ laniet̃ gladio tru
cidet̃ ſupplitio afficiatur ⁊ ſecura erit
bona ꝯſcia. In ſpeculo anime ſtatus ĩ
terioris hominis ꝯgnoſcit̃. anima ve-
ro nõ nouit ſe que ſine ſpeculo ẽ. Spe
culuʒ eñ mundũ claꝝ ⁊ puꝝ tocius re-
ligionis eſt ꝯſcia. nec immerito ſpecu
lo ipſam ꝯſcienciam cõpauerim. quo
niaʒ in ea tãꝙ̃ in ſpeculo rõis oculus

tam qđ indecens q̄ꝫ qđ decēs eſt claro
aſpctū apprehēdere poteſt. ſʒ nō venit
ad bonā corđ ꝯſcīaʒ niſi ꝑ corđ cuſto
diam. Cor em̄ ſuo arbitrio dimiſſum
aut ad vitā ſeuertit aut ad mortē Vñ
quidquid cor cogitat qđ ad vtilitateʒ
ſuam vel ꝓximorū quoquomō modo
non ꝑtineat reſpuendū eſt vt poſſit ac
quiri bona ꝯſcīa. humana em̄ ꝯſcien
cia dei eſt vinea. quam extollere debet
peccatorꝝ ꝯfeſſio ⁊ eorꝝ ſatiſfactō Q
Exhibitō eciam bonorꝝ operū ⁊ cuſto
dia eorū. vnicuiqꝫ em̄ noſtrum liber ē
ꝓpria ꝯſciencia ⁊ ad hunc librū diſcu
tiendum ⁊ emēdādum aliȷ̄ om̄es repꝑ
ti ſunt. R Anima cū egreditur de
corpe nullum aliū ꝑter ꝯſciencie librꝝ
ſecuʒ portare pt. atqꝫ in illo cognoſcet
quo debeat ire. ⁊ quid debeat recipere.
Ex his em̄ que ſcripta erunt in libris
noſtris iudicabim̄ ⁊ ideo ſcribi debent
ſʒ exēplar libri vite. Et ſi quid aliter
habuerit corrigant. ne ī illa vltīa col
lacione ſi q̄ſpiam inueniri fuerint ali
ter habentes abiciētur. hec Ber.

Filius

Vellē ſcire quid poſſit homo aſſe
qui ſalutis. habendo bonā ꝯſciēciam

Capitulum IIII Pater S

Scire debes qđ
per bonaʒ cōſcientiā ꝑuenit
ad pacē corđ ⁊ ad ſabbatū ſiue gaudi
uʒ ſpūale. Circa qđ notādū ꝙ freqn
ter pax ⁊ gaudiū ſe comitantur. qꝛ ex
pace cordis cōcipit gaudiū ex ſpiri
tu ſancto de cōſciēcie tranq̄llitate. ſic
ecōtrario nō eſt pax impȷ̄s vnde nec
gaudiū quos em̄ ꝯſcīa remordet gau
dium vel paceʒ ſpūalē nō habēt. Vñ
de bonis ꝑ Paulū dicit. Deus ſpei
repleat vos omni gaudio ⁊ pace. De
impȷ̄s dicit dñs ꝑ ꝓphetam. Non eſt
pax impȷ̄s. quō em̄ pax poteſt eſſe illi
qui guerrā ⁊ litē in domo ꝯſcie habet.
cui omīa tam bona q̄ꝫ mala nocēt. qui
iacet ī ſpinis viciorꝝ. quē vermis ꝯſciē
cie remordet. qui onus diaboli portat
qui iacʒ ī immūdicia Oportet ergo vt
faciat iuſticiā hoc ē vt habeat vitaʒ vir
tuoſam. per quā ꝑuenit ad bonā ꝯſci
enciaʒ. q̄ pacē cupit ⁊ trāq̄llitatē cor
dis poſſidere. Vñ bea. aug. Fac iuſtici
am ⁊ habebis pacē ſi em̄ nō amaueris
iuſticiā pacē ñ hēbis bōa ei res eſt
pax. vis ergo venire ad pacē fac iuſti
ciā Hec aug. Qui aūt volūt pacifici in
ſemetipſis eſſe. neceſſe ē vt motus in
ordinatos ⁊ carnales ꝯcupiſcencias
ſibi ipſis ſubiciāt ac in ſe domēt. mētē
vero ſuā ⁊ racōeʒ ſubiciāt deo per obe
diēciaʒ mādatorū eius. Vñ bea. aug.
Pacifici in ſemetipſis ſunt. q̄ omnes
aīi ſui motus ꝯponētes ⁊ ſubiciētes
racōni carnaleſqꝫ ꝯcupiſcēcias haben
tes edomitas ſūt dei regni filȷ̄. in quo
ita ordinata ſunt omīa vt qđ ē in hoīe
precipuū ⁊ excellens imperet ſit cete
riſqꝫ reluctātibꝫ. q̄ ſunt nobiſ beſtȷ̄ſqꝫ
cōmunia atqꝫ idipſuʒ qđ excellit in ho
mine id eſt mēs ⁊ racio ſubiciat poci
ori id eſt deo. Nec em̄ inferioribꝫ im
pare quis poteſt niſi ſuꝑioribꝫ ſubicia
tur ⁊ hec ē pax que dat hoībꝫ ī terra
bone volūtatis. non tñ aliquis ad hoc
ꝑuenire pt ī hac vita vt lex repugnās
legi mētis nō ſit omnino in ſuis mem
bris ſed hoc nūc pacifici agūt domādo
ꝯcupiſcēcias carnis vt ad pacē pleniſ
ſimā qñqꝫ veniat Et notādū ꝙ quāto
ꝑfectior ē vita in hoīe. tanto maior
pax cordis. ⁊ quies īterior copioſior
ab eodē acquirit ac poſſidetur L
Signa aūt ꝑfecte q̄etis īterioris hoīs
Johānes ab. montis ſynai deſcribit
ſic dicēs. Quies eſt inceſſabilis dei la
tria et aſſiſtentia. Jheſu memoria tui
flatui vniatur ⁊ tunc cognoſces quie

tis vtilitatem .Signa autem quietis
interioris hec ſunt. intellectus nō ela
tus. mens nō arrogās. ſanctificata in
tentio. raptus ad dn̄m orō inceſſabil
cuſtodia imp̄dicabil. fornicatōis mor
tificatō. bn̄di ad aliqd paſſibiliter af
fectionez ignorātia. mors mundi aui
ditatis gule ⁊ appetitus omnium gulo
ſoꝝ p̄uatio diſcretōis fons lacrimaꝝ
libamen m̄ltiloquij ꝑditio ⁊ oīmis cō
tentōis ⁊ litis interitus. multus vo ti
mor in q̄ete tibi neceſſarius eſt qꝛ ni
hil ita ꝯſequi accidiā pōt. hec Johā.
ab. Diligenda eſt ergo pax ⁊ q̄es cor
dis. ⁊ habita cū diligēcia eſt cuſtodi
enda cū vero fuerit ꝑ aliquā negligen
ciā amiſſa. iteꝝ ꝑ puritatez cordis ac
bonam ꝯſciāz eſt reuocāda. ne q̄s ꝓp
ter inquietudinez cordis a ſpū ſancto
efficiat alienus. De ꝯmēdatōe eciaz
pacis dr̄ bea. Aug. Pax eſt ſerenitas
mentis. tranquilla ꝯſcīa. ſimplicitas
cordis. amoris vinculū. ꝯſortiū cari
tatis. hec eſt que bella ꝯpeſcit ꝯprimit
iras. ſupbos calcat. humiles amat. di
ſcordes ſedat. inimicos ꝯcordat. cūc
tis eſt placita. nō querit alienū. nihil
deputat ſuum. docet amare q̄ odiſſe n̄
nouit. neſcit extolli neſcit īflari. hanc
ergo q̄ accipit teāt. q̄ ꝑdit reperat. qm̄
qui ī eadē nō fuerit inuētus abdicat
a pr̄e. exheredita a filio. a ſpū ſctō ali
enus efficit. nec poterit ad hereditatē
ꝑuenire. q̄ noluerit teſtamentū pacis
obſeruare. nec pōt ꝯcordiā hr̄e cū cri
ſto. q̄ diſcors eſſe voluerit cū criſtiano
hec aug. ¶ Poſt pacē vero ⁊ qui
etē cordis ſeq̄t ſabbatuz ſpūale ⁊ gau
diū in ſpū ſancto. qꝛ cū mens ꝑ bonā
ꝯſciāz a ſuitute peccati quieuerit. in
gaudio ſpū ſſancti iocūdat. vn̄ Hug.
de ſācto victore. Sabbatū hoīs qd ei
exterius viſibiliter ſuadū ꝑcipit. ſa
cramentum eſt interioris ſabbati. vbi
mens ſancta a ſuitute peccati ꝑ bonā
ꝯſciāz q̄eſcens. in gaudio ſpū ſſancti
iocundat. hoc ſabbatū quiſq̄s in p̄nti
vita ſeruauerit. vt nullis ꝯſentiat ma
lis. ꝑueniat in futura vita ad illō ete
nū dei ſabbatū vbi nulla ſentiat mala
hec Hug. Et ſciendū q̄ illi ſpūale ſab
batum non obſeruant ſm̄ bea. Augu.
niſi qui ita tempare opib terreis ac
comodāt vt tn̄ lctōi ⁊ orōi ⁊ ſi nō ſem
per vel frequēter inſiſtāt ſm̄ apoſtoluz
Attendite lctōi ⁊ doctrīe Et iteꝝ. ſine
intermiſſione orate. Qui em̄ taꝉs ſūt
quottidie ſpūaliter ſabbatum colunt.
q̄ vero inquieti ſunt ⁊ iugiter in terre
nis actib īplicāt ſabbatuz. i. requiez
habere nō poſſunt. de quib ſcriptuz ē
Impedimēta mūdi fecerunt eos mi
ſeros. hec Aug. Cōſiderandū q̄ nullus
malus exiſtens ſabbatū ſeu requiē ha
bere pōt. qꝛ remorſu ꝯſcie quez ſuſtiet
ſp̄ ī ꝑturbatōib viuit. qui autem con
ſcientiā bonam hz in tranquillitate ⁊
gaudio eſt ⁊ idō ſabbatum ideſt requi
em cordis frequenter poſſidet. de hoc
bea. Augu. ſic ait. Sabbatum indicit
nobis deus. quale intus eſt in corde ē
ſabbatum noſtꝝ. multi em̄ vacant mē
bris ⁊ tumultuant ꝯſcīa. oīs em̄ ho
mo malus ſabbatum habere nō poteſt
nuſq̄ȝ em̄ quieſcit illius ꝯſcīa ⁊ neceſ
ſe eſt vt in ꝑturbatōib viuat. cui autē
eſt bona conſcīa tranquillus eſt. ⁊ ipſa
tranquillitas ſabbatū eſt cordis. Attē
dit em̄ ꝓmiſſorem deum ⁊ ſi laborat i
p̄nti extendit ſpe futuri ⁊ ſerenat om
ne nubiluz triſticie ſic dicit ap̄ls. Se
pe gaudentes ip̄m autem gaudium i
tranquillitate ſpei noſtre ſabbatum
noſtꝝ Hec augu. Filius.

Capio eciaz de hoc informari q̄d
vicz valeat ad ꝯſeruādā quietē
interiorem et pacem cordis.

Capitulum V Pater X

SCire debes qđ
ad ꝯſeruādā pacē cordis ⁊ q̇
etis interioris multū valet vita ſolita
ria ⁊ freq̄ns manſio in cella. qꝛ ꝑ vitā
ſolitariā tollūť occaſiões diuſaꝝ paſ-
ſionū ꝑ q̄s iꝑediť pax ⁊ quies cordis
Cella nāqꝫ eſt ſpūale habitaculū. que
de ſupbis hūiles. ď guloſis ſobrios. ď
iracundis mites ď odioſis reddit fra
terna caritate feruentes. Ipa inqꝫ cel
la nouit hoīes ad ꝑfectōis culmē ꝑdu
cere atqꝫ ꝯſūmate ſcītatis faſtigiū ſub
limare. De hac vita ſolitaria ⁊ q̄ꝫ ſa-
lubre ſit in cellis habitare petrus. da.
ſic dicit Conſuetudo facit monacho
cellā leuē ac dulcē. vagatio mūdi fac̄
horribilē. vagātibꝰ cellā carcerē. per-
manētibꝰ ſuaue cubiculū aſſuetū ieiu
nijs corpus ſobrietas roborat. effluen
ciā epulaꝝ fluxꝰ eneruat. Vigilia mo
derata aciē hūane mētis exacuit. gei
natio reperit i ſoporis obtundit Secu
lariū negocioꝝ relatio aīāꝫ paſſioni-
bꝰ deſiderijſ facit obnoxiā. Sacri elo
quij aſſidua meditatio mundo reddit
extinctam. Paupꝝtas monachi ſecuri
tas eſt mentis. ſecuritas vero eſt maf
puritatis. ecōtra reꝝ habūdancia acu
leos parit ſollicitudīs. ſollicitudo eſt
radix anxietatis O cella negociatoꝝ
celeſtiū apothꝭca in qua vicꝫ illa mer-
ciū vel meritoꝝ ſūma recōdiť. quibꝰ
terrene vinēciū poſſeſſio cōꝑať. Felix
ꝯmerciū vbi terrenis celeſtia ꝓ tranſi-
torijs mercāť eterna. Felices inquam
nundie vbi venalis vita eterna ꝓpoī
tur. ad quā emēdā eciāꝫ ſi minimum
quid ſoluꝫ ſufficit qđ hēť vbi breuis
afflictō carnis emit celeſte ꝯuiuiuꝫ. ⁊
exigue lacrime riſum pariūt ſempiter
nū vbi poſſeſſio terrēa diſtrahiť ⁊ ad
eterne hereditatis patrocimū ꝑuemiť
O cella ſpūale ꝓrſus habitaculū. que
de ſupbis humiles. ď guloſis ſobrioſ
de crudelibꝰ pios. de iracūdis mites.
de odioſis reddis in fraterna caritate
feruentes. tu ocioſe lingue frenū tu lu
xurioſis renibꝰ nitide caſtitatis exhi-
bes cingulū. tu facis vt leues quiqꝫ ad
grauitatē redeāt. vt iocoſi ſcurrilitati
bus ꝑcāt vt vaniloqui ſe ſub diſcreti ſi
lēcij cēſura ꝯſtrīgāt. tu ieiunioꝝ ac vi-
giliaꝝ nutrix. tu pacie cuſtos. tu facis
vt vagos quoſqꝫ xp̄i cathena cohrce-
at. vt indiſciplinati moribꝰ a ſua ſe ꝑ
uitate ꝯpeſcāt. tu noſti hoīes ad ꝑfec
tionis culmē euehere. atqꝫ ad ꝯſūma-
te ꝑfectōis ⁊ ſanctitatis faſtigiū ſubli
mare. tu hoīes a ſeipſis extraneos red
dis ⁊ vaſa vicioꝝ florere v̄tutibꝰ facis
Qui igiť ſingularē vitā vſqꝫ ad fineꝫ
vite ꝓ diuino amore tenuerit ď habi-
taculo carnis egreſſus ad edificatōnē
ꝑueniet. domū nō manufactā eternaꝫ
in celis. hec pe. da. Qui igiť ſeq̄ſtrati
a turbis ſecularibꝰ fuerīt. ⁊ in locis ſo
litarijs habitare didicerūt. menteſqꝫ
ſuas a dn̄acōe deſiderioꝝ tꝑaliū excuſ
ſerūt. Hi tales eciā ī hac vita magna
mentis quiete ac libertate ꝑfruūtur. ď
hoc gre. xxx. mo. exponēs illud dictuꝫ
Quis dimiſit onagrū liberum. ſic ait
Onager q̇ in ſolitudine ꝯmorať. non
incōgrue eoꝝ vitā ſignificat. q̇ remoti
a turbis popularibꝰ ꝯuerſanť. Qui a
ꝑte eciā liber ď ꝛ qꝛ magna eſt ſeruitus
ſeculariū negocioꝝ. q̇bꝰ mens vehemē-
ter atteriť. Quis in eis ſponte deſude-
tur. Cuius ſeruitutis ꝯditōe carere ē
in mūdo iā nihil ꝯcupiſcere. q̄ſi enim
quodam iugo ſeruitutis ꝑmūt ꝓſpera
dū appetūť. ꝑmūt aduerſa duꝫ formi
dātur. At ſi quis ſemel a dn̄aciōe deſi
derioꝝ tꝑaliū colla mentis excuſſerit.
quadā eciā iā in hac vita libertate per
fruitur. dū nullo ďſiderio felicitatis
afficitur. nullo aduerſitatis terrore co

arctatur. hoc breue ſeruitutis iugū dn̄s
vidit ſecularium ceruicibꝰ impreſſū. cum
diceret. venite ad me omnes qui labo
ratis ꝛ onerati eſtis ꝛ ego reficiā vos
Et illud Tollite iugū meū ſuꝑ vos a/
ſpeꝝ quippe iugū ꝛ dure ſeruitutis pon/
dus eſt ſubeſſe tꝑalibꝫ. ambire terrēa
retinere labētia. Velle ſtare cū nō ſtā/
tibꝫ appetere quidē trāſeuncia ſed cuꝫ
trāſeūtibꝫ nolle trāſire. Liber ḡ dimit
tit̄ q̄ calcatis terrēis ꝺ̄ſiderijs ab ap/
petitu reꝝ tꝑaliū ſecuritate mentis ex
onerat̄. hec gre. A Circa q̄ꝺ notā
dū ꝙ ſi forte aliq̄s nō p̄t eſſe ſolitari/
us corpe eo ꝙ in congregatōe ꝛ cōita/
te fratꝝ ꝯuerſari cogit̄. vel q̄ꝺ plus eſt
aliq̄s forſitan occupat̄ in negocijs et
curis reꝝ ſeculariū ex mādato ſuꝑioꝝ
q̄bꝫ obedientiā tenet̄ ex p̄ceptis regu/
le exhibere. talis ergo cui nō ſuppetit
ſolitudo corpis. debet itendere ſolitu
dini cordis. Et q̄uis poſitus ſit inter
hoīes ꝛ occupatōes tꝑales. tn̄ curas
debet reꝝ ſeculariū ꝛ cogitatōnū iutili
um a ſe inq̄ꝫ tū valet excludere. vt poſ/
ſit eo liberius deo vacare. quia nec ſo/
litudo corpis vtilis eſt. ſi defuerit qui
es ꝛ ſolitudo cordis Q̄ꝺ gre. xxx mo.
tangit exponens illud. cui dedi in ſoli
tudine domū ſic ꝺ̄r. hoc loco ſolitudi/
nē debemus intelligere corpis an ſoli/
tudinē mētis. Sꝫ q̄d ꝓdeſt ſolitudo
corpis ſi defuerit ſolitudo cordis. qui
enī corpe remotus viuit. ſꝫ tumultibꝫ
ꝯuerſacōis hūane terrenoꝝ deſiderio
rū cogitatōibꝫ ſe inſerit. nō eſt in ſoli
tudine. Si vo p̄mat̄ aliquis corpalit̄
ꝓp̄laribꝫ turbis ꝛ tn̄ nullos curarum
ſeculariū tumultus in corde patit̄ nō
eſt in vrbe. itaq̄ꝫ bn̄ ꝯuerſātibꝫ p̄mū ſo
litudo mentis tribuit. vt exurgētē ex/
trinſecus ſtrepitū terrenoꝝ deſiderio/
rū p̄mant vel ebuliētes ad īfima curas
cordis ꝑ ſuꝑni grām reſtringāt amo/
ris. omneſq̄ꝫ motus iportune ſe offe/
rētiū leuiū cogitatōnū q̄ſi quaſdā cir
cūuolātes muſcas ab oculis mētis al
ligātmanu grauitatis ꝛ quoddā ſibi
cū dn̄o intra ſe ſecretum querant. vbi
cū illo exteriore ceſſante ſtrepitu ꝑ in
terna deſideria feruenter vl̄ ſilēter lo
quatur. hec gre. B Vn̄ quilibet re
ligioſus qui deſiderat familiaris eſſe
deo ꝛ ꝑ graciā ſancti ſpūs i aīa ſua cō/
ſolari fugere debet tumultū hominuꝫ.
q̄rtū lꝫ ꝛ ſolitudinē maxīe mētis dili
gere. qꝛ deus magis requirit ab homi
ne ſpūs q̄ꝫ corpis ſolitudinē A d q̄ꝺ fa
ciendum bea. ber. vnāquāq̄ꝫ deuotam
anīaꝫ hortat̄ ſic dicēs. O ſancta anīa
ſola eſto. vt ſoli creatori ſerues teipaꝫ
quē ex oībꝫ tibi elegiſti fuge publicū
ꝛ ipos domeſticos. ſecede ab amicis
ꝛ itimis nihil tibi ꝛ turbis. ipm obli
uiſcere ꝓp̄lm tuuꝫ ꝛ domū patris tui ꝛ
ꝯcupiſcet rex decorē tuū. an neſcis ve
recundū te hr̄e ſponſuꝫ. qui neq̄ꝫ ſuā
tibi idulgere pōt p̄n̄ciā p̄n̄tibus cete/
ris. Secede ergo nō corpe ſed mente
ſed itētōe ſꝫ deuotōe ſed ſpū. Deus ei
requirit cordis nō corpis ſolitudinē
ſolus es ſi nō ꝯmunia cogites. ſi nō af
fectes p̄n̄cia ſi deſpicias q̄ꝺ multi ſuſ/
ſcipiūt. ſi faſtidias q̄ꝺ omnes deſide/
rāt ſi iurgia deuites. ſi damna nō ſen
tias ſi nō recorderis iniuriaꝝ. alioqui
nec ſi ſolus corpe es ſolus es hec bea.
bernardus Filius

Deſidero eciā aliqua ſcire de. vij.
donis ſancti ſpūs ꝛ ꝺ̄ fructu ꝛ vti
litate quā aſſequūt̄ poſſidētes ꝛ habē
tes illa dona vtꝫ eciā valeā p̄dicta do
na ad puritatē cordis ꝓmouēdā ſeu
eciā ꝯſeruādaꝫ ꝛ ꝺ̄ his cupio edoceri.
Pater C

Capitulum. VI

Scire debes fili
ꝙ oēs gratie ꝛ habitus va/

ti diuinitus poſſint dici generalit̄ dei ſpecialiter tn̄ ⁊ a ꝓpriate ſeptē ſunt dona ſpūſſācti. q̄ yſaias per ordinē enumerat a ſūmo incipiens uſqȝ ad ultimū deſcēdēdo. nos vero qui a terra ad celeſtia tendimus eoſdē gradus aſcendendo enumeramus ab īfimo incipiendo ſcȝ a dono timoris aſcēdēdo uſqȝ ad donū ſapiētie. Rationē huius aſcenſionis reddit bea. gre. ſic dicens Nemo infima deſerens. repente fit ſūmus qꝛ ad obtinēdū pfectōis meritū dū quottidie mēs ī altū ducit̄ ad hoc pculdubio velut aſcēſiōis eiuſdē gradus puenitur. vn̄ aſcēſiōes ī corde noſtro diſponere debemus. ī hac valle lacrimaꝝ. ut ad donū ſapiētie ꝑtigam⁹

D Eſt igit̄ nobis in hac ſcala aſcēdenduȝ ab infimo dono timoris uſqȝ ad ſūmuȝ donū ſcȝ ſapiētie ꝑ gradus diſponētes aſcēſiones in corde. ut eamus de virtute in virtutē donec videatur deus deoꝝ in ſyon. Primus igitur gradus aſcēdēdi eſt timoris ſcȝ amoroſi in oībꝫ agibilibꝫ ꝯtinuatio. Secundus eſt pietatis viſceroſe ad deū ⁊ ꝓximū ſancta liquefactio. Tercius ē ſcīe omniū bn̄ficioꝝ dei grata ꝑcogitatio. Quartus eſt fortis oīm opa ꝯonū bonaꝝ executio. Quintus eſt ꝯſulta a deo oīm elegēdoꝝ tuta electio. Sext⁹ eſt intellectus oīm veritatū neceſſariaꝝ lipida ꝯtēplatō. Septimus eſt ſapiencialis celeſtiū deſiderioꝝ ⁊ deliciarū ꝑguſtatō.

E Dicūt̄ autē hec dona multiplici rōe. Prio qꝛ ꝑ hec expellūt̄ .vij. vicia. timor em̄ dn̄i expellit ſupbiā. pietas inuidiā. ſcīa iram. q̄ eſt quaſi quedaȝ inſania. fortitudo accidiā. ꝯſiliū auariciam. intellectus gulā. ſapiētia luxuriā. Et notandū ꝙ vij. ſunt ſpūs boni ⁊ ſeptē mali

F Nā ꝑ donuȝ timoris ſpūſſanctus ab homine ſupbiā expellit. ⁊ deuȝ humiliter introducit. ꝑ donum pietatis inuidiam turpidinis ꝯculcat ⁊ ꝓximuȝ ad ſe dulciter inuitat. ꝑ donū ſcīe iraȝ totaliter cedat ⁊ totū hominē intra ſe prudēter pacificat ⁊ quietat. ꝑ donuȝ fortitudinis accidiā velocit̄ opprimit ⁊ vigorem mentis vehemēter ad opādum inpellit. ꝑ donū ꝯſilij auariciam potenter extiguit ⁊ theſauros celeſtes ſapienter ꝯquirit. ꝑ donū intellectus gulam vehemēter reprimit ⁊ celeſtibꝫ delicijs mentē ſpūaliter reficit. per donum ſapientie luxuriam deſpicit ⁊ totum hominē caſtitati ⁊ libertati omnīno reſtituit. Expulſis igitur oībꝫ vicijs ſpūſſanctus ꝑ dona ſua ex domo mentis noſtre iocūdū ⁊ ſanctū ſibi habitaculum ꝑparat. nā donum ſapientie mentis noſtre domum virtutibꝫ edificat. Donum intelligencie mētis domum ꝯtēplatōe illuiat. Donum ꝯſilij domū mētis prudētia gubernat. Donū fortitudinis mētis domuȝ ſtabilitat ⁊ defendit. Donū ſcīe mētis domuȝ diuinis veritatibꝫ vel virtutibꝫ multiplicat ⁊ ditat. Donum pietatis mentis domuȝ diuino cultu ꝑornat. Donuȝ timoris mentis domuȝ mundaȝ ꝯſeruat. ⁊ omne peccatum totaliter ab ea expellit ⁊ extirpat. Un̄ bn̄ ſpiritusſanctus ꝯpat̄ igni qꝛ ſicut ignis diuerſos effectus habet ⁊ primo purgat ita ſpiritusſanctus ꝑ donuȝ timoris purgat mentes hominum a ſordibꝫ peccatoꝝ ⁊ viciorum. timor em̄ dn̄i expellit peccatum. Item liquefacit ꝑ donum pietatis ſicut ignis metalla ceram ⁊ ꝑiguia. Item ꝯgregat ꝑ donum ſcīe ſicut em̄ ignis diuerſa metalla in unaȝ maſſam cōiungit. ſic ⁊ ſpiritus qui docȝ bene ꝯuerſari iter malos. ꝯiungit eciam malis bonos. Itē conſolidat per donum fortitudinis. Unde apoſtoli recepto igne ſpiritusſancti ita fuerūt

robuſti ꝙ qui prius cedebāt eciaꝫ mo
dico timori iam ibant gaudētes a cō
ſpectu ↄcilij. Itē eleuat ꝑ donum ↄſilij
ſcꝫ vſqꝫ ad celū ſm illud vade ⁊ vende
omnia que habes ⁊ habebis theſauruꝫ
in celis. Item illuminat ꝑ donū intel
lectus ſm illō docebit vos omnē verita
tem. Itē accēdit ꝑ donū ſapiētie quo
guſtant̄ celeſtia ⁊ q̄nto magis guſtant̄
tanto feruencius deſiderant̄ ſm illud.
Qui edunt adhuc eſurient. G
Dicūt̄ eciā dona ſpūſſācti. vij. eē ꝓpt̄
vires naturales expiandas. nā iraſci
bilis indiget expediri tā in ꝓſperis q̄
in aduerſis. in ꝓſperis quidē ꝑ timo-
rem. in aduerſ aūt ꝑ fortitudinē. Cō
cupiſcibilis indiget expediri q̄ntum
ad affectū reſpectu ꝓximi qḋ fit ꝑ pie
tatē. ⁊ q̄ntū ad affectū qḋ ē ſpectu dei
fit ꝑ guſtū ſapiētie dei. Racio quoqꝫ ī
diget experiri in veritatis ſpeculatiōe
qḋ fit ꝑ donū intellectus. ⁊ in verita-
tis elatōe. qḋ fit ꝑ donū ↄſilij. atqꝫ in e
lecti executōe qḋ fit ꝑ donū ſcīe ꝑ hoc
eni donū recte ↄuerſam in medio na-
cōis praue ⁊ ꝑuerſe. H Et notā
dum ꝙ ſpūſſanctus dr̄ ꝓcedere a pa-
tre ⁊ filio vt donū ad creaturā. ꝑ quem
electi omnes vocant̄ iuſtificant̄ ⁊ glo-
rificant̄. De hoc dt̄ bea. ber. Spiritus
qui a patre filioqꝫ ꝓcedit tāqꝫ firmiſ-
ſimū ⁊ indiſſolubile vīculū trinitatis
⁊ tāqꝫ in quo omnia dona donant̄ ē do-
num. de quo teſtat̄ ſcriptura q2 ꝓcedit
ſpirat inhabitat replet ac glorificat. ꝓ
cedere dr̄ a patre ⁊ filio vt donū ad cre
aturam vnde ꝓcedēdo predeſtinat in
ſpirando vocat. quos p̄deſtinauit īha
bitando viſitat. quos replendo accūe
lat meritis. quos iuſtificat glorifican-
do ditat p̄mijs quos accumulauit me-
ritis hec ber. I Et quia ſpiritus
ſanctus multiplex in virtute omnium
eſt eī artifex omnē bn̄s virtutē oīa
ꝓſpiciens vnde radios ſuoꝝ donoꝝ o-
bus liberaliter exhibet diuerſimode ī
ſm capacitateꝫ ſinguloꝝ. Vn̄ bea. ber.
in ſermone feſti ꝑ eum ſic dicit. Vere
multiplex eſt ſpiritus ī virtute qui tā
multipliciter filijs hominū inſpiratur
vt nō ſit qui ſe abſcōdat a calore eius
id eſt a radijs beneficioꝝ eius. Siqui
dem conceditur hominib9 ad vſuꝫ. ad
miraculū. ad ſalutē. ad auxilium. ad
ſolaciū. ad feruorē. Ad vſum quidē vi
te p̄ntis ↄcedit̄ bonis ⁊ malis dignis
pariter ⁊ indignis cōia bona habūdā
tiſſime tribuens. ita vt videatur hic
diſcretionis limen al's limitem non
tenere. Ingratus eſt ergo vel cecus. q
in his bn̄ficiū ſpūſſancti nō agnoſcit.
Ad miraculum dat̄ in ſignis ac prodi
gijs ⁊ varijs virtutib9. quas ꝑ quoꝝū
liber manus opatur. Item infunditur
ad ſalutem cū in toto corde noſtro cō
uertimur ad dn̄m deum noſtruꝫ. Por
ro ad auxilium dat̄ cū in omni colluc
tatiōe adiuuat infirmitatem noſtram
Datur eciā ad ↄſolationem vt cū teſti
moniū ꝑhibet ſpūi noſtro. ꝙ filij dei ſu
mus. hec inſpiratō eſt ad noſtram cō-
ſolationem. Dat̄ eciā ad feruorē cū
in cordib9 ꝑfectoꝝ feruencius ſpirās
validum ignē caritatis accēdit vnde
nō ſolū in ſpe glorie filioꝝ dei ſed eciā
in tribulatōib9 glorient̄ ↄtumeliā glo
riam reputātes obprobiū gaudiū ⁊ d'
ſpectuꝫ exaltacionē. pauci autē ſunt
qui hoc ſpiritu repleantur. hec bernar.
His itaqꝫ de. vij. donis ſpūſſancti in
generali p̄miſſis nunc in ſpēali de ſin
gulis donis videamus.

De donis ſpiritusſancti in ſpeciali
per ordinē ⁊ p'o de dono timoris. K
Capitulum. VII

SCiendum ē igi
tur ꝙ primus ⁊ infimus gra-

duſaſcendēdi ad guſtū ſapientie ē ti-
mor domini. De quo beatus Anſelm⁹
ſic dicit. Donoꝝ primum timor eſt ve-
luti alioꝝ quoddā fundamentū. hūc
nāqꝫ ſpiritusſanctus in campo mētis
ſupponit. aliaqꝫ dona in ſuo ordine ve-
luti in edificio ſuperponit. prius enī
metuere facit hominem. ne pro pecca
tis ſuis a deo ſeparetur. ⁊ poſt ī penis
inferni cū dyabolo torqueatur. De q̄
tortura Hugo ſic dicit. Terreat te ti-
mor iudicij. terribilis metus gehenne
laquei mortis. dolores inferni. ignis
vrens. vermis mordens. ⁊ ſulphur
fetens. flāma tartarea ⁊ omnia mala
vt tandem clames in eternū nō pecca
bo. Ad hunc timorem ſalubrem inui-
tat nos ſpūſſanctus ꝑ os pſalmiſte di
cens. Venite filij audite me ti. do. do.
ros. L Et notandū ꝙ triplex eſt
timor. ſeruilis inicialis ⁊ filialis. Ti
mor ſeruilis facit duo. Primū eſt ꝙ
ꝑparat viam eternitatis. Secundum
eſt quod trahit a peccato metu pene.
Unde per ſapientem dicitur timor do
mini expellit peccatum. Et beatus ber
nardus. Repletus timore domini nō
habet locum vbi admittat peccati te-
nebras. vnde qui pugnat cōtra vicia
et vult deſideria carnis vincere neceſ-
ſe eſt. vt timorem domini habeat. Di-
cit etiam Richardus de ſancto victo
re. quis in illo ꝑlio vnqꝫ victor extitit
vbi ſpūs aduerſus carnē ⁊ caro aduer
ſus ſpūm ꝯcupiſcit. q̄ ſine timore pug
nauit. hec rich. Scd̄us timor dr̄ inicia
lis q̄ ē incipiētiū iniciū ſapie ⁊ dr̄ do
nū ſpūſſcti ſed tn̄ ſub ī ꝑfecto eē q̄ ꝑ
illū timorē cohibet ſe hō a peccato ꝓ
ter deū principaliter ſcd̄ario ꝓpter pe
nā eternā. De iſto tīore dr̄ bea. ber. ſup
cañ. N Nō immerito hic tīor dr̄ iniciū
ſapiētie q̄ ſe pſti alias ꝑ poſſe inſipi
entie oppoṅit. hic enī timor quidā in-
greſſus eſt ad ſapieciā plane domus
dei ⁊ porta celi eſt. ⁊ tanqꝫ ingreſſus
glorie. in veritate enī didici nil eque ef
ficax eſſe ad graciā ꝓmerendam reti-
nendā ⁊ recuperādā qꝫ ſi omni tp̄e
coram deo inueniaris nō alta ſapere.
ſed deū timere. nō ei locus eſt quo ad
mittas ſuꝑbiam repletus timore dn̄i.
hec Bernardus. O Et notandū
ꝙ perfecta caritas dicitur foras mit-
tere timorem inicialem inqꝫtum ha-
bet naturam timoris ſeruilis. ſm̄ hoc
ſcilicet ꝙ habet oculum ad penam. ti
mor enī inicialis habet duos oculos
vnum ad gloriam. qui eſt inicialis ali
as principalis. alterum ad penā qui
eſt ei accidētalis ſed timori ſeruili eſ-
ſencialis. Preterea timor inicialis
abſtinet a peccato veniali ꝓpter penā
purgatorij. in quo caſu poteſt conueni
re cum perfecto qui eciā timet penā
purgatorij inquantum eſt dilatoria
glorie ſiue ſeparatiua ad tēpus. Ter
cius timor dicitur filialis et eſt vnum
de ſeptem donis ſpiritusſancti. per ip
ſū enī anima redditur bene mobilis
ab inſpiratōibus ſpiritusſancti ad q̄
qꝫ opera virtuoſa. quia per talem tīo
rem ſe ſpiritui ſancto omnino ſubijcit
et in nullo repugnat prout poſſibile ē
in via. Et ſciendū ꝙ timor filialis ꝓ
prie timet offendere deū. q̄ eciā ſi ꝓpt
peccatū nō ſepararetur a dō. tn̄ a pecca
to abſtinet. ne ipſū offēderet. Et ī hoc
differt filialis timor ab iniciali. quia
timor inicialis propter conſcientiam
peccati timet ſeparari a deo. Timor
vero filialis timet tantum offendere.
Alia eciam eſt differentia quia timor
inicialis eſt imperfectorum ſed timor
filialis eſt perfectorum. N
Et notandum ꝙ cum caritas intrat
cor hominis incipit timor exire. cuꝫ
do illa tota intrauerit et cor poſſede

rit. tūc nullus timoꝛ erit qꝛ ꝑfecta ca/
ritas foꝛas mittit timoꝛē. de hoc beat⁹
Aug. dīc ꝺ ꝟbis apl'i ſic. Cū igit̄ cari/
tas intrat coꝛ hoīs. incipit timoꝛ exi/
re ⁊ quāto plus illa intrauerit. tanto
minoꝛ erit. cū illa tota ītrauerit. null⁹
timoꝛ erit. qꝛ ꝑfecta caritas foꝛas mit
tit timoꝛē. ītrās ḡ caritas expellit tīo
rem nō aūt ſola ītrat ſ; ⁊ ipā in comi/
tatu h; ſecū timoꝛē. quē ītroducit ipa
ſed ſolū caſtū ꝑmanentē in ſeculū ſe/
culi. Seruilis timoꝛ eſt quo times cū
dyabolo ardere Timoꝛ caſtus eſt quo
times deo diſplicere. hec aug. Vñ ꝑm
apl'i dictū. Mundemus nos ab oīni
inqnamēto carnis ⁊ ſpūs. ꝑficiētes
ſcificatōꝫ in timoꝛe dei.

De dono pietatis Capitulum VIII

Sequitur donū pietatis q ꝺ eſt ſcōm donū in
aſcēdendo. qꝺ oñdit bea. An̄ ſic di.
huic eī dono ſupple timoꝛis ſpūſſan
ctus ſupꝑponit pietatē cū mēti ſic tim
ti aſpirat ſuꝑꝑi⁹ ꝯpaſſiōꝫ pieq; reco/
lere facit. q̄ȝ miſera erit. ſi a deo ſepata
ī inferno cū dyabolo toꝛta fuerit. ideo
rōnabilit ꝺ dono tīoꝛis aſcēdit ad do/
nū pietatis. ꝺ hoc dono dīc aplus pau.
Exerce temetipꝫ ad pietatē. nā corpa
lis exercitatō ad modicum vtilis eſt.
Pietas aūt ad oīa vtil' ē ꝑmiſſōꝫ vite
hñs q̄ nūc ē ⁊ future. oñdit aplus in
his verbis duplex exerciciū qꝺ ꝯuēit
hoī ſcꝫ coꝛpale ⁊ ſpūale. Sed ſpūale
corpali ꝑferēdū ē qꝛ vtili⁹ ē. coꝛpale
eī modicā vtilitatē h; vt ipe dīc. Quā
tū ſpūalia coꝛpalibꝫ eterna tpalibꝫ in
uiſibilia viſibilibꝫ ꝑualēt. tanto ſpūal'
exercitatō coꝛpali. Et notāꝺ ꝙ exerci
ciū pietatis ꝯſiſtit ī triplici actu ſcꝫ in
reuerēcia venera tōis diuine. in cuſto/
dia ſcītatis intrinſece. ⁊ in affluentia

miſeratōis fraterne. p̄mo exerceri dēt
pietas in reuerētia veneratōis diuine.
vñ ꝺ yoſia in ecc̄. dꝛ In diebꝫ peccato
rū coꝛroboꝛauit pietatē. i. cultū diui/
nū q̄ an̄ ipꝫ nō vigebat niſi ī iſrl. ꝙ aūt
pietas ſit cultus dei ꝺ hoc dīc aug. ī li.
ꝺ ci. dei pietas ꝓꝓꝛie cultus dei dꝛ. qui
dꝛ latrie cult⁹ ⁊ hic cultus dēt ſoli deo
tāq; excellētioꝛi ⁊ ꝑfectōꝛi. ℗
Sꝫ notāꝺ q̄d ſit iſte cultus. ad hoc rñ/
det aug. in li. ꝺ verbis dñi ſic di. Coli/
m⁹ deū ⁊ deus colit nos. Coli⁹ deū ad
oꝛādo ⁊ vt colonū nēm īuocādo. colit
nos deus arādo tāq; agricula qꝛ agri
cultura ei⁹ ī nobis ē. eo ꝙ n̄ ceſſet ꝟ/
bo ſuo extirpare mala ſemīa ꝺ coꝛdi/
bꝫ nr̄is. ⁊ apire coꝛ noſtꝝ tāq; aratro
ꝟmōis plātare ſeīa p̄ceptoꝝ ⁊ expecta
re pietatis fructū hec aug. Scꝺo exer/
ceri dēt pietas ī cuſtodia ſcītatis intri
ſece. ſūma aūt pietatis ſiue religiōis
xpiane ꝯſiſtit ī puritate ⁊ trāq̄llitate ī
tioꝛe. Pie eī n̄ p̄t affici hō n̄ amet ſcī
tatē. vñ ꝑ iaco. dꝛ Religio mūda et
īmaculata apꝺ deū ⁊ pꝛeꝫ hec ē viſita/
re pupillos ⁊ viduas in tribulatione
eoꝝ ⁊ īmaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſe
culo De hac pietate btūs ber. ſup illꝺ
apl'i. Exerce temetipm ad pietatē ſic
dicit. Pietas hec iugis eſt dei memo
ria. ꝯtinua intentōis actio. ad intelli
genciam eius indefeſſa affectio ī amo
re eius. vt nulla vnq̄ȝ ſeruū dei inueni
at nō dicā dies ſꝫ hoꝛa niſi vel ī exerci
cīj laboꝛe ⁊ proficiendi ſtudio vel ī ex
perientie dulcedine ⁊ fruendi gaudio
Hec bern. Tranquillitas eciaꝫ eſſe n̄
poteſt niſi in ſanctitate ꝯſcientie vt ſic
bona ⁊ pia vt ſcilicet pꝛe ceteris bō
pꝛeferat virtutis vitam vite mūdane
et vitam gratie vite coꝛpoꝛali. qui vo
ſecus facit non habet affectum pium
ī ſe. hec eſt ḡ pietas ꝟa vt hō aīaꝫ ſuaꝫ
cuſtodiat in ſcītate quod ſi non facit

ꝑdit vitam ꝑdit gratiam ⁊ virtutē
ſm illud pſalmiſte. Dñs interrogat
iuſtū ⁊ ipiū q̄ aūt diligit iniquitatē o/
dit aīaȝ ſuam. ꝓpter hoc dr̄ Eccē.xxx
Miſerere aīe tue placens deo. ⁊ ꝯgre
ga cor tuum. hoc dicit nō ſolū de exte
riori conuerſatione ſed etiam de inte
riore quia ſimulata pietas non eſt pie
tas ſed duplex iniquitas. vnde dicit
aplus Nouiſſimis tpib' iſtabunt tē
pa ꝑiculoſa ⁊ erūt hoīes ſeipſos amā
tes cupidi. elati voluptatū amatores
magis q̄ꝫ dei. hn̄tes quidē ſpēȝ pieta
tis virtutē aūt eius abnegātes. Tercio
exerceri dēt pietas in affluentia miſe
ratōis fraterne. ſicut Noe. Abraham
Moyſes. Samuel. Dauid. Noe eñi
ꝓpter pietatē hoīȝ cētū ānis fecit ar/
chaȝ. Abrahā ꝓpter pietatem ꝑ ſe ipſū q̄ſſi
mis rogauit zodomitis ⁊ extorſit a de
o ꝙ ſi eſſent decē viri iuſti ī ciuitate ñ
deſtrueret ciuitas ꝓpter eos. Moyſes
āt p pplo ꝯtēptoria dei ⁊ ſui orauit d.
Aut dimitte eis hāc noxā aut dele me
de li. vite. Samuel vō quē ppl's repro
bauit ne ceſſet cū ira dñi ꝯtra pplm ſe
uiret ⁊ ppl's diceret ei. Ora p nobis
deū. Abſit hoc a me vt nō orē p vobis
Dauid aūt in ſūmo ꝑiculo ſui poſitus
ꝑpcit ſaul cū nec ꝯtra deū nec ꝯtra le/
gē fuiſſet ſi eū occidiſſȝ. iſti ḡ ſunt viri
mīe quoꝝ pietas ñ dficit. Ad hāc pie
tatē inuitat nos bea. pe. in ſua cañ. ſic
di. Miniſtrate ī fide vr̄a virtutē. in virtu/
te aūt ſciaȝ. in ſcia aūt abſtinentiā. in
abſtinētia aūt paciaȝ. ī pacia pietatē
ī pietate fraternā caritatē. q̄ ei vult pi
us eſſe ad ꝓximū oportȝ ꝙ hēat hec vt
pacienter ⁊ caritatiue ad hoſtē ſe ha/
beat vt dauid alr̄ pietas ñ ē in hoīe niſi
hēat extrema ſua ſcȝ paciaȝ ⁊ carita/
tē. de hac pietate dr̄ ber. ī q̄dā epl'a O
clemētiſſima pietas q̄ ñ dſimit ſua lar
giri bñficia ñ ſolū his vbi nullū meri
tū inuenit ſȝ his etiā vbi totū videt̄ ꝯtri/
um. hec ber. vñ ſȝ apoſto. Sobrie pie
⁊ iuſte viuam' in hoc ſeculo. Sobrie
q̄ꝫtū ad nos iuſte q̄ꝫtū ad ꝓximos. pie
quātū ad deū in ipſȝ fideli̾ credēdo ex
pectātes beatā ſpē ⁊ aduentum glorie
magni dei ⁊ ſaluatoris nr̄i Ihēſu xp̄i.

De dono ſcientie

Capitulum IX.

Scire debes eti
am fili ꝙ terciū donum ſancti
ſpūs eſt donū ſcīe. qd̄ ſeq̄t̄ īmediate
donū pietatis. vñ dr̄ Anſ. Poſt donū
pietatis ſpūſſctūſ donū ſcie ſupꝑponit
pietati. cū mēs ſic timȝ ſibi ⁊ ꝯpatit̄
vt q̄ūo valeat ſaluari ſcrutat̄. eiqꝫ ſpi
ritusſanctus huius rei ꝯgnitōȝ largit̄
Et notād̄ ſȝ bea. ber. q̄ dr̄ ſup cañ. ꝙ eſt
ſcia q̄dā ſecularis q̄ inebriat nō cari
tate ſed curioſitate īplet ſȝ ñ nutrit. ī
flāmat. ſed nō edificat. ingurgitat ſed
ñ ꝯfortat. ⁊ talis ſcia ñ ē donū ſpūſſā/
cti. Eſt ⁊ alia d̄ q̄ bea. Aug. ī li. d̄ tri. ſic
d. Eſt ſcia q̄ ñ reꝝ vanaꝝ nec curioſaꝝ
ſed de his d̄ qb' fides ſaluberrīa q̄ ad
verā beatitudinē ducit gignit̄ nutrit̄
defenſat̄ ⁊ roborat̄ ⁊ hoc dr̄ donū ſpi/
ritusſancti. Et hoc donū gratuitū ē lu
mē ſupnaturale. cuius actus eſt bñ iu
dicare ſm regulas legis eterne. Vnd̄
donū ſcie ꝑmo reſpicit ſpeculatōȝ ſcȝ
in q̄ꝫtū hō ſcit q̄d fide dēat tenere. Se
cūdo extēdit ſe ad opatōȝ eoꝝ que ad
credibilia cōiter dirigūt̄. Vñ illi do/
nū ſcie hñt q̄ ex infuſiōe grē certuȝ iu
diciū hñt circa credēda ⁊ agenda ita
ꝙ in nullo duiāt a rectitudīe iuſtitie.
⁊ hec ſcia ſcōꝝ ē. de qua dr̄ ſapiētie. x
Iuſtum deduxit dñs ꝑ vias rctās ⁊ de
dit illi ſciaȝ ſctōꝝ. Ex his pȝ ꝙ donū
ſcie eſt hitus infuſus quo hē iudiciū
certū ēca credēda ⁊ agēda R Et no
tād̄ ꝙ ſalubris ſcia depēdet ī noticia

ſacre ſcripture vbi tot delicias anime
inuenimus quot ad ꝑfectū noſtre itelli
gēcie diūſitates accipi⁹. vñ gre. i mo.
dicit. i amoꝛe ſacre ſcripture tot nimi
rū delicias iuenimus. quot ad ꝑfectū
nr̄e intelligēcie diuerſitates accipi⁹. vt
mō nos nuda paſcat hyſtoꝛia mō ſub
textu lr̄e velata nos reficiat medulli-
tus allegoꝛia mō ad altiora ſuſpendat
ꝯtēplacō anogoge i pñtis vite tene-
bris iā d̄ lūie eternitatis itermicans.
In his verbis gre. inuit triplicē m̄ſā
eē ſacre ſcripe. i q̄bꝫ aīe ſtudioſe medi
ante dono ſcīe diuerſimōe ⁊ dulcit̄ re
ficiūt̄. Pria ē m̄ſa hyſtoꝛie. ſcd̄a alle
goꝛie. t̄cia anagoge. i m̄ſa hiſtoꝛie ci
bāt̄ ſimplices fercul' groſſioꝛibꝫ. In
m̄ſa allegoꝛie cibāt̄ doctoꝛes fercul' ſubti
lioribꝫ. In m̄ſa anagoge ꝑfectōꝛes ci
bāt̄ fercul' dulcioꝛibꝫ. In m̄ſa hyſtoꝛie
ſimplices cibāt̄ ferculis g̃ſſioꝛibꝫ fidē
roboꝛātibꝫ. dū ſiplices legūt i ſac̄ ſcri
ptura ꝙ aq̄ i vinū mutat̄ Lazar⁹ reſu
ſcitat̄ lepꝛoſ⁹ mūdat̄. cecus illumīat̄
⁊ alia h⁹mōi. Et tūc turba ſimpliciū
paſcit̄ qñ fides exēplis roboꝛat̄. i m̄ſa
allegoꝛie r̄ficiūt̄ ſubtiloꝛes vt doctoꝛes ⁊
fidēles ſubtilioꝛibꝫ ⁊ dulcioꝛibꝫ ferculis
dū eis panis verus d̄ celo ꝓmittit̄ hn̄s
i ſe oē dlectamētū ſuauitatis. ex c⁹ mā
ducatōe reſurrectio nobis ꝓmittitur
vita eterna ſperatur. ianua regni cele-
ſtis apit̄. m̄ſa eterne refectōis ꝑparat̄
corpus xp̄i hic de māducat̄ i quo no-
bis guſtus diuinitatis ꝓpinat̄. vñ d̄t hu
Carnē aſſūptā ieſus nobis i eduliū ꝓ
poſuit vt ꝑ cibū carnis itre⁹ ad guſtū
diuinitatis. Ex his ꝯfoꝛtat̄ aīa ⁊ ſurgit
in ſpē viuā. d̄ q̄ ſpe gre. d̄t ſpes i eterni
tatē aīaz erigit. ⁊ idcirco nll'a exteri⁹
aduerſa q̄ tolerat ſentit. qd̄ n̄ ē modi
ca refectō m̄tis. In t̄cia m̄ſa anogoge
ſpiritales ⁊ ꝑfectōꝛes paſcūt̄ ferculis
diuiſſimis ⁊ ſapidiſſimis. Cuius rō

eē ꝑ talis. S Anogogia enī d̄t
hu. ſuꝑ ꝑmū āgelice ier. ē aſcēſio ſiue
eleuatō m̄tis i ꝯtēplatōꝫ ſupnoꝝ. iō a
ſcedēdo trāſcēdit narracōꝫ m̄ſe hiſto
rice ſꝫ ꝯtēplādo tranſcendit vltra vela
mīa m̄ſe allegoꝛice. plena aūt eleuatō ⁊
pura ꝯtēplatō i m̄te mirā ⁊ dlcē gene
rāt dlectatiōꝫ ⁊ refectōꝫ. vñ gre. ſuper
Ezec. Cōtēplatō amabilis valdꝫ dul-
cedo ē q̄ ſuꝑ ſeipāz aīaz rapit celeſtia
apit. terrēa dlere eē ꝯtēptui oñdit. et
q̄dā aīa ſpeculat̄ vñ t̄ctā ꝑficiat ⁊ p⁹
modū ad viſiōꝫ gloꝛie ꝑtigat hec gre.
L Et notād̄ ꝙ ſūt nōnulli q̄ amāt
ſcīaz ⁊ ſapīaz n̄ vt hēant eā in vita vl̄
moꝛibꝫ. ſꝫ vt ꝑ eā vanā gloꝛiā accipi-
ant ⁊ acquirāt. vñ au. Amant aliqui
vba ſcīe vt hēant ea in doctrina ⁊ n̄ i
vita. nō vt ꝑ moꝛes eaꝫ augeāt. ſed vt
inanē gloꝛiā acq̄rant. ⁊ ſic verbis illi
us iflati ab ea magis ſiūt alieni. De ſci-
entia eē bōa ⁊ mala ſic d̄t ber. Sunt q̄
dā q̄ volūt ſcire vt ſciant ⁊ turpis curi
oſitas eſt q̄daꝫ vt ſciant̄ ⁊ turpis vani
tas eſt. q̄daꝫ ſcīaꝫ vendant ⁊ turpis q̄
ſtus eſt vt edificētur ⁊ prudētia ē. hec
ber. Et notand̄ ꝙ plures hn̄tes ſciam
ſalutis minoꝛē ſaluāt̄. ⁊ nōnulli ha-
bentes ſcīaꝫ maioꝛē peūt ⁊ damnant̄.
Vñ felices ſunt q̄bꝫ ſcīa q̄cūq; ſiue ſit
exterioꝛ ſiue ſpūalis eſt ſcala aſcēſio-
nis ad vitaꝫ eternā ⁊ n̄ ruina dlectōis
vñ Rich. d̄ ſanc. victo. Vere ſalutis
ſcīaꝫ alq̄ hn̄t maioꝛē alq̄ minoꝛē ⁊ ꝯ
tingit ſepe ſaluari eos q̄ hn̄t minoꝛes
et ꝑire eos q̄ hn̄t maioꝛē. magnitudo
namq; ſcīe q̄bꝫdaꝫ eſt fomes ſupbie
⁊ eo ipo cauſa ruine. Vñ felices ſunt
q̄bꝫ exterioꝛ ſciēcia ſit ſcala aſcēſiōis
n̄ ruina dlectatōis. Felices q̄bꝫ ſcīa
illa q̄ inflat n̄ ē ad inflatōꝫ ſed ad iſtā
matōꝫ eius q̄ edificat hec richardus.

De dono foꝛtitudinis
Capitulum X V

Cire conſequē
ter debes ꝙ .iiij. donũ ſpũſſan-
cti eſt donũ fortitudis ⁊ ſeqꝛ imedia-
te donũ ſcie. qḋ oñdit bea. Anſ. ſic di.
Spũſſanct⁹ donũ fortitudis ſupꝑpo-
nit dono ſcie. c⁹ rõ eſt qꝛ dũ mẽs paui
da timens ſibiqꝫ dono pietatis ꝯpaci
ens ⁊ q̇d iã agere dẽat dono ſcie ſciẽſ
oportet vt dono ſpũſſãcti ſit fortis ad
opanḋ. q̃ didicit ⁊ q̇bꝫ ſe ſaluari poſſe
ꝯſidit. qꝛ ſicut. Aug ḋt. pfectũ ñ facit
ꝯgnitõ veritatis ĩ mẽte. niſi ſubſeq̃tur
habitus ꝟtutis in opatõe. iõ fortitudi
nis donũ ſequiꝛ donũ ſcie X Et no
tãḋ ꝙ aĩa diſponiꝛ ad ſuſcipiẽḋ donũ
fortitudis ꝑ tria. ꝑmo ꝑ inexpugnabi
le fiḋi ſcutũ. quo ſcuto muniũꝛ oẽs bel
latores xp̃i vt poſſint vincere mundũ
⁊ dyabolũ ⁊ oĩa vicia ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑuemi-
te ad regnũ dei. hi ſunt ẜ dctm̃ apl̃i
ad hebꝛe. xi. Qui vicerũt regna. opa-
ti ſũt iuſticiã. adepti ſunt repꝛomiſſio
nes. ꝯualuerũt ḋ infirmitate. fortes
facti ſũt ĩ bello Irẽ ad eplx. vi. In oĩ-
bus ſcutũ fidei ſumentes. vt poſſitis
oĩa tela nequiſſimi ignea extinguere
et hoc maxĩe fit ꝑ veritatẽ fidei. c⁹ for-
titudo ſupat omnẽ fortitudinẽ. Uñ ⁊
aplus pe. hortaꝛ nos ad reſiſtẽḋ dya-
bolo ꝑ fidei ꝟtutẽ dicẽs. Sobꝛij eſto
te qꝛ aduerſarius vr̃ dyabol⁹ tãqꝫ leo
rugiens circuit q̃rẽs quẽ ḋuoret cui
reſi. foꝛ. in fide. q̃ eĩ mediãte illabitur
aĩe. Uñ ḋꝛ. ij. palipoñ. xvj. Oculi dñi
ꝯtẽplãꝛ vniuerſaꝫ terrã ⁊ ꝑbet fortitu
dinẽ his q̃ ꝑfecto coꝛde credũt in eũ.
Scḋo diſponiꝛ aĩa ad ſuſcipiẽduꝫ do
nũ fortitudinis ꝑ ineffabile ſpei ſola-
ciũ. de hoc ḋꝛ yſaie .iiij. Qui ſꝑant in
dño mutabũt fortitudinẽ. aſſumẽt pẽ
nas vt aq̃le currẽt ⁊ ñ laborabũt. ãbu
labũt ⁊ ñ ḋficiẽt. Hec aũt ſpes ḋꝛ hẽre
ſilentiũ dicẽte yſaia. In ſilencio ⁊ ſpe
erit fortitudo vr̃a. Magnã nãqꝫ forti-
tudinẽ dat deus ſperãtibꝫ. vñ ḋꝛ yſa-
ie. iiij. Qui dat laſſo ꝟtutẽ ⁊ his q̃ ñ
ſunt fortitudinẽ ⁊ robur multiplicat
ideſt his q̃ nihil reputãt ſe. ſꝫ deũ ⁊ iõ
hõ nullo mõ ſperet ĩ ſe ſꝫ in deo tantũ
Tercio diſponiꝛ aĩa ad ſuſcipiẽdũ do
nũ fortitudis ꝑ inextiguibile carita-
tis incẽdiũ. vñ bea. Aug. Fortitudo ẽ
amor qꝛ fortis eſt vt mors dilectõ. om
nia ꝑpter deum facile ꝑferens nã iuſti
viri fortiter radicati in amore dei ad
uerſa queqꝫ libenter ⁊ pacienter ſuſti-
nent dicentes cũ Pau. Quis nos ſe-
perabit a caritate xp̃i tribulatõ an an
guſtia an fames an nuditas an gladi⁹
Certus ſum qꝛ neqꝫ mors neqꝫ vita po
terit nos ſepare a caritate dei que eſt ĩ
xp̃o ihẽſu dño noſtro A Sciẽduꝫ
etiam ꝙ donũ fortitudis daꝛ fidelibꝫ
ꝑpter tria. pꝛio ad ꝑficiẽdũ opacões
viriles. nã donũ fortitudis ꝯtra oĩa
vicia decertat. ⁊ oꝛnamenta virtutuꝫ
in hoĩbꝫ ꝯſuat. De hoc bea. Ambꝛ. ſic
ḋt. Nõ mediocris virtus aĩ eſt forti
tudo q̃ ſola ḋfendit oꝛnamẽta virtutũ
omniũ ⁊ iuſticiã cuſtodit ⁊ q̃ inexpug-
nabili ꝑlio aduerſus vicia decertat. ĩ
uicta ad laboꝛes. fortis ad ꝑicula. ri
gidioꝛ aduerſus voluptates. auariciã
fugat. q̃ virtutẽ effeminat ⁊ mentẽ ob
tenebrat hec Am. Scḋo daꝛ donũ foꝛ
titudis ad ꝯſternẽdas aereas ꝑtãtes
ſcꝫ ad fortiꝛ pugnãdũ vñ ḋꝛ. i. ioh. i.
Scribo vobis iuuenes. qm̃ fortis eſtiſ
⁊ verbũ dei ĩ vobis manet ⁊ viciſtiſ ma
lignũ. Signũ eſt fortitudis qñ hõ ꝑ
ſternit aduerſariũ ſuuꝫ. debet ergo qui
libꝫ viriliꝛ r̃ſiſtere maligno ſpũi ne ꝑ
ualeat. ad qḋ hortaꝛ Ia. iiij. di. Reſi-
ſtire dyabolo ⁊ fugiet a vobis. Tercio
datur donum fortitudinis ad tolerã-
das mundi tribulationes. ipſa quoqꝫ
foꝛtitudo pacientiam generat ꝑ quaꝫ

hoīes vincūt aduerſa nō repugnādo
ſʒ ſufferendo. vñ Caſſianus. Pacia
vincit aduerſa. nō colluctādo ſʒ ſuffe
rō. nō murmurando. ſʒ grās agendo.
ipā eſt que feces tocius voluptatis ab
ſtergit. ipſa eſt que limpidas animas
deo reddit. hec Caſſia. Vñ iuſti viri ꝑ
donū fortitudīs nec ꝓſperis extollunt
nec aduerſ frāgūt. q2 ſpē in dño ha
bentes in ſuis tribulatōibꝫ a deo non
derelinquūt ⁊ ſicut in electis opat pa
cienciā ⁊ ſpē future glorie. ſic ī repro
bis tribulatio parit dſperatōʒ. Iſta cō
memorat bea. ber. ſic dicēs. Iuſt⁹ nec
laude extollit. nec vituꝑatōe frāgitur
non diuicijs tumet. nō ꝯfūdit paupta
te. ⁊ leta ꝯtemnit ⁊ triſtia. ſicut eñ ſan
ctis ⁊ electis tribulatōibꝫ opat paciē
ciā. paciētia ꝓbatōʒ. ꝓbatio aūt ſpem
ſpes aūt nō ꝯfundit ſic econtrario dā
nandis ⁊ reprobis tribulatio opatur
puſillanitateʒ. puſillanitas turbatiōʒ
turbatio deſperatiōʒ deſperatio auteʒ
interimit. hec Bernardus.

De dono conſilij. Ca. XI B

Oliens inſuper
ꝙ quintū ſpūſſancti donū eſt
donū cōſilij qḋ īmediate ſeqt donum
fortitudinis. vñ dr̄ Anſel. P⁹ donuʒ
fortitudinis ſpūſſanctus donū ꝯſilij ſu
peredificat. q2 cū iā mēs eſt fortis ad
opandū. q̄ pie timēdo ſcit eē faciēda
ſui expimēto didicit ex ſpūſctō. qḋ d
his oībꝫ ꝯſulere dēat ex quo ꝯcludit
ꝙ donuʒ fortitudīs ſeqt īmediate do
nū ꝯſilij. C Sciēdū aūt ꝙ ē triplex
ꝯſiliū quo erudimr̄ ad diſcernēdū quo
ſubleuamr̄ ad eligēdū quo expedimr̄ ad
ꝓſequēdū. Primū eſt ꝯſiliū quo eru
dimr̄ ad diſcernēdū qḋ lʒ ⁊ decet ⁊ ex
pedit ad dictamen rōis recte. Unde
ꝓuer. viij. Ego ſapiā habito in ꝯſilio
in quo erudit hō ad diſcernēdū quic

qd eſt vtile decēs ⁊ licitū. Primo eñ o
portet videre an liceat. Scdo an dece
at. Tertio an expediat. Multa eñ licēt
ſʒ ñ oñia expediūt ſʒ apoſtolū. Scdʒ
eſt ꝯſiliū quo ſubleuamr̄ ad eligēdū qḋ
licet ⁊ decet ⁊ expedit ad anime ſalutē
vñ Ecc. xl. Auꝝ ⁊ argētū ꝯſtitutō pe
dū ⁊ ſuꝑ vtꝛqꝫ ꝯſiliū bñplacitū Auꝝ ē
ſciētia ſacre ſcripture. Argētū do pro
plexia pedes ꝗ ſtabiliūt ſuꝑ documen
ta iſtius ⁊ illi⁹ ſʒ ſuꝑ oñia ꝯſiliū bene
placitū qḋ eſt vr⁹ q̄ in moribꝫ certior
eſt oñi arte ⁊ iō eſt ſuꝑ auꝝ ⁊ argētuʒ
Tertiū eſt ꝯſiliū quo expedimr̄ ad ꝓſe
quēdū qḋ licet decet ⁊ expedit ad opa
cōʒ vtuoſā. d hoc dr̄ Iudith. x. Deus
pēm noſtroꝝ det tibi grāʒ ⁊ oñe ꝯſiliū
cordis tui corroboret. Et ps. tribuat
tibi ſʒ cor tuuʒ ⁊ omne ꝯſilium tuum
ꝯfirmet. vbi ꝓplexa imprecat fidelibꝫ
dōa ſpiritusſancti. vt ꝯſilia ſana ⁊ ad
anime ſalutē ſpectācia valeāt adimple
re. D Et notād ꝙ oportet hoīeʒ
ſcire bonum ꝯſiliarium vt dr̄. Ecc. vi.
Multi pacifici ſint tibi ⁊ ꝯſiliari⁹ ſit tibi
vnus d mille xp̄s ſcʒ vñ yſa. ix. Vo
cabit nomē ei⁹ admirabil ꝯſiliarius
iſte ſūm⁹ ꝯſiliari⁹ hʒ ꝯſiliarios ſub ſe
principalit aploſ int quos paul⁹. dr
Beatior erit ſi ſic pmāſerit ſm ꝯſiliuʒ
meum ſcʒ cuſtodiēdo caſtitatē q2 hoc
eſt ſʒ deū. Vñ ſeqt puto aūt ꝙ ego ſpi
ritū dei hēaʒ. Et ſic pʒ ꝙ nihil ꝯſulu
it niſi qḋ vidit ī xp̄o. Vñ idē ad cho
Scitis grām dñi nr̄i Iheſu xp̄i qm̄ ꝓp
ter nos egenus factus eſt cū eēt diues
vt eius īopia nos diuites eſſemus ⁊ ſi
hoc ꝯſiliū do. vt vicʒ eius paupratem
imitamr̄ ī caſtitate ī hūilitate ⁊ pau
ptate. q̄ ſunt arrogācia ꝯſiliaq̄ eē ꝯſe
mata ſunt ꝑ apoſtolos et ſanctos De
bemus ergo conſilijs obedire ⁊ precep
tis noſtri redemptoris vt vitaʒ anime
noſtre īuenire valeamus. Vñ prouer.

iij. Cuſtodi legē meā atq̧ ↄſiliū meū꞉
ꝛ erit vita aīme tue. hortat̄ eciā nos dn̄s
minus vt eius cōſiliū ſuſcipiamus ꝛ
ſeruemus. Eccl'. vi. Fili audi ꝛ acci-
pe ↄſiliū meū ꝛ ne abicias illō acſi di
cat audi ↄſiliū meū q̄tū ad itellectuz
accipe q̄tū ad affectuz vt dicas cum
pſal. Mane aſtabo tibi ad cōſilia tua
ſollicite inquirenda ꝛ videbo veracit̄
intelligendo ꝛ ex his q̄d tibi placet vel di
ſpliceat fideliter exeq̄ndo in his autē
mētibꝫ q̄ cōſilijs ꝛ p̄ceptis dn̄icis ſic
ↄmpte obediūt ſcā trinitas libēter ſo
let ibitare. ꝛ dulcit̄ illas viſitare. vn̄
Job. xiiij. q̄ diligit me ſmōz meū ſer
uabit. ꝛ pr̄ meꝰ diliget eū ꝛ ad eū veni
emus ꝛ man. apd̄ eū facie. Veniet ad
nos p̄r viſitādo memoriā ꝛ excitando
ad opādū. veniet ad nos verbuz p̄ris
verificando ad intelligēciaz ad clare ↄtē
plandū veniet ad nos ſpūſſanctus vo
lūtatē inflāmando ad dulciter amān-
dū. manſiōz aūt faciūt apd̄ nos. cuiꝰ
rōz aſſignat btūs gre. in q̄dā omē. di
cens. in quoꝝlibet corda venit dn̄s ꝛ
manſiōz nō facit q꞉ ſic deū recipiūt vt
tm̄ tp̄e tēptatōis ab eo recedūt. ī quo-
rundā vero corda venit ꝛ manſiōz fa-
cit. q꞉ ſic eos amor diuinus inflāmat
ꝛ penetrat. vt tp̄e temptatōis ab amo
re eius nō recedāt. ille enī vere deū a-
mat cuius mentē delectatio praua ex
conſenſu nō ſupat. Qui aūt in carita
te manet ī deo manet ꝛ deus ī eo. De
hac māſiōe dr̄ Prouer. viij. Delicie
mee ſunt eſſe cū filijs hōiz. delectatur
enī deus eſſe cū filijs hōiz ſua ↄſilia et
p̄cepta obſeruātiū. E Sed ↄſide
randū eſt q̄ ſunt nōnulli qui ↄpriū cō
ſiliū ſequūtur. qui ſibi ſapiētes vidē
tur ſequentes errorē ſuū. nec volētes
acquieſcere ↄcilijs alioꝝ hy tales ſunt
vanitate tumētes ſibi placētes ꝛ in o
culis ſuis magni. quos bea. ber. ī quo-

dā ſermone rephendit ſic dicēs. Le-
pra ↄprij cōſilij eo perniciosior ē. quo
magis occulta. et quanto plus habun
dat. tanto ſibi quiſq̧ ſapiēcior. hec il
loꝝ eſt qui zelum dei habētes. ſed nō
ſm̄ ſcienciā ſequentes errorē ſuum. ꝛ
obſtinati in eo ita vt nullis cōſilijs ve
lint acquieſcere. hy ſunt veritatis de-
riſores. inimici pacis. caritatis ex-
pertes. vanitate tumentes. ſibi placē
tes. ꝛ magni in oculis ſuis. ignoran-
tes dei iuſticiā. ꝛ ſuam voluntatē ſtatu
ere volentes. Et que maior eſt ſuper-
bia. quoniam vt vnus homo tocius cō
gregatōis iudicio ſuum preferat iudi
ciuz. tāq̧ ipe ſolus habeat ſpiritū dei
qui ſe faciūt religioſiores alijs. qui n̄
ſunt vt ceteri hominum. ꝛ ecce arioli
ꝛ ydolatre facti ſunt. hec Bernar. Vn̄
neceſſe eſt vt poſtponentes ↄprie volū
tatis ↄſilium ſubmittamus nos conſi
lijs dei ꝛ p̄ceptis eius. ne incurramus
periculū anime ꝛ eternum interitum.
Unde prouerbioꝝ. j. dicitur quaſi cō
minando vocaui et renuiſtis. extendi
manum meam. et nō fuit qui aſpice-
ret. deſpexiſtis omne cōſilium meum
et increpatōes meas neglexiſtis. ego
quoq̧ in interitu veſtro ridebo ꝛ ſub-
ſānabo cū vobis quod timebatis adue
nerit. cum irruerit repentina calami-
tas ꝛ interitus q̄ſi tēpeſtas ingruerit
qn̄ venerit ſup vos tribulatō ꝛ āguſtia
tunc īuocabūt me ꝛ nō exaudiā mane
ↄſurgēt ꝛ nō īueniāt me. eo q̧ exoſaz
habuerūt diſciplinā. ꝛ timorē dn̄i n̄
ſuſceperunt. nec acquieuerint cōſilio
meo ꝛ detraxerīt vniuerſe correptiōi
mee. Comedēt igit̄ fructus vie ſue. ſu
iſq̧ ↄſilijs ſaturabunt̄ auerſio puuloꝝ
īterficiet eos ꝛ pſperitas ſtultoꝝ pdet
illos. Qui aūt me audierit abſq̧ ter-
rore rq̄eſcet ꝛ hn̄dācia pfruerit ma-
loꝝ tiore ſublato ꝛ ſic pꝫ d̄ dono ↄſilij.

De dono intellectus.
Capitulum XII F

Onſequenter
ſcies fili q̄ ſextū donum ſpūs
ſancti eſt donum intellectus. qḋ ſequi
tur donum concilij. Vñ dicit bt. Aug.
poſt quintū gradū ſcꝫ ꝯſilij. per quod
anima leuat̄ ab appetitu ſordiū inferi
orū aſcendit in ſextū gradū ſcꝫ donuꝫ
intellectus vbi iā ipꝫ oculum purgat
hec Aug. Quare autem donuꝫ intelle
ctus p̄cedentia quinqꝫ dona ſequitur.
Anſelmus. de hoc racionem aſſignat
dicens. Quinqꝫ dona p̄cedentia per
tinent ad vitaꝫ actiuā. hec aūt duo ſcꝫ
intellectus ⁊ ſapiētia ptinent ad vitā
cōtemplatiuā. que duo ſpūs ſanctus
poſtqꝫ mentē facit pauentem p̱ donū
timoris. ſibiqꝫ compaciētem p̱ donū
pietatis. ⁊ ea agat que ſunt facienda
per donū ſciencie. ⁊ illa fortiter exeq̄
tur per donū fortitudinis. ⁊ ḋ ipis ſui
exemplo facit alijs ꝯſulentem per do
num conſilij. poſt ſpūſſanctus accēdit
menteꝫ ad intelligendum cur hec ⁊ il
la fieri debeant. ⁊ vltimo q̄ a ſolo deo
remunerationem querat iſtorum hec
Anſelmus. Et notandum q̄ cū hō ſit
ordinatus ad beatitudinem ſicut ad fi
nem ſupnaturalem. idō oportet pone
re intellectum ſiue lumen aliqḋ vt eſt
habitus ſupnaturalis que ſunt articu
li fidei. ⁊ ex ꝯſequenti quarūdaꝫ opa
cionū que ordinant̄ ad fidem que per
dilectionem opat̄ vt dicit apoſtolus
et hoc lumen ſupernaturale ⁊ ſuperad
ditū ītellectui ⁊ hōi datū vocat̄ donū
intellectus et notat quandam excellē
ciam ꝯgnitōis penetrans vſqꝫ ad inti
mas rex̄ intelligēdax̄ eſſencias ⁊ veri
tates. qḋ non fit ita explete ex virtute
naturalis intellectus ſicut ex v̄tute lu
minis ſupnaturalis ſupadditi intelle
ctui De hoc in libro de ſpiritu ⁊ aīa
ſic dicit̄. Intellectus eſt ea vis animē
qua potencia quantum homini poſſibi
le eſt ꝯgnoſcit̄ ad celeſtia archana pe
netranda. que penetrari non poſſunt
niſi per ſpūm eius qui eciam p̱funda
dei ſcrutat̄. Vnde dicit apoſtol⁹. No
bis aūt reuelauit deus p̱ ſpiritū ſanc
tuꝫ. qui omnia ſcrutaturꝫ eciā p̱funda
dei. Cum igit̄ veritates neceſſarie ad
ſalutem ſint nobis abſcōdite ⁊ velate.
tā in rex̄ naturis qꝫ eč in diuinis ſacra
mētis ⁊ figuris. tñ in vt intellectus
humanus ſine adiutorio ſupnaturalis
lumīs ñ poſſit ad eas apprehēdēdas
contingere. planū eſt q̄ neceſſe fuit vt
ſpūſſanctus intellectui humano ſup
adderet aliqḋ lumē ſupnaturale. quo
velamina dictax̄ virtutū penetraret ⁊
veritates abſconditas apprehenderet
⁊ ſic eas nobis manifeſtaret. qḋ vtiqꝫ
ſpūſſanctus facit. dū nobis donū intel
lectus inſpirat. hoc eñ donū intellec
tus primo facit nos penetrare velami
na ſiue tenebras mentis noſtre. donec
ad noticiam p̱priam perueniamus. et
ſanctam trinitateꝫ ad cuius ymaginē
creati ſumus agnoſcamus. Prio igi
tur donum intellectus facit nos ad in
teriora noſtra ingredi. dum menti in
ſpirat vt primo ſeipſaꝫ cognoſcere di
ſcat. ⁊ in hoc diligenter ſe exerceat do
nec ſe vere videre quid ſit īcipiat. De
hoc dicit richar. de ſancto victo. exer
citō cordis oculus mundat̄. ingeniuꝫ
acuitur. intelligentia dilatatur. neſcit
eñ quantum ſub pedib⁹ eius omnis
mundana gloria iaceat. qui condicio
nis ſue dignitatē nō pēſat. neſcit om
nino quid de ſpiritu angelico. quid ḋ
ſpiritu diuino ſentire debeat qui ſpiri
tum ſanctum prius non cogitat. Et ſe
quitur. Si nōdum ydoneus es ad ri
manduꝫ ea q̄ intra in temetipſo ſunt

quõ ad illa rimanda ydoneus eris que
ſunt ſupra teipſm. hec richard. In hoc
exercitio hõ per donū intellectus inci/
pit aliqualiter videre. ꝙ factus eſt ad
ymaginē ſancte trinitatis. qꝛ ad yma
ginem ꝛ ſimilitudinē ſuam creauit de
us hoīem. De hoc dꝛ in libꝛo de ſpū ꝛ
anima. Sicut deus pater. deus filius
deus ſpūſſanctus vnus deus non tres
dij ſunt ſed tres pſone. ita aīa intelle/
ctus. anima voluntas. aīma memoꝛia
non ſunt tres aīme. ſed vna in vno coꝛ
poꝛe ꝛ tres vires. Et ſicut ex patre ge/
neratꝰ filius. ex patre ꝛ filio ꝓcedit ſpi
rituſſcūs. ita ex intellectu generatꝰ vo/
luntas. ſed ex intellectu ꝛ voluntate ꝓ
cedit memoꝛia. Ex eo autem ꝙ aīa eſt
ymago dei ꝛ capax dei vt dr beatus Au
gu. qua ꝓpter quiſqꝫ diligentius atten
dat pꝛime ſue ꝯditionis excellentiā vt
venerandam ſcē trinitatis in ſemetip/
ſo ymaginē agnoſcat. honoꝛēqꝫ diuīe
ſimilitudinis ad quā creatus eſt nobi
litate moꝝ exercitatōe virtutum ac di
gnitate meritoꝝ habere ꝯtendat vt qñ
apparebit ſimiles ei appareamus qui
nos ꝯdidit ꝛ refoꝛmauit ❡ Sci
endū etiam ꝙ intellectus eſt regula ꝛ
circūſpectio actionū moꝛaliū. Vñ ps.
Intellectū tibi dabo ꝛ inſtruā te ī via
hac qua gra. ſir. ſup te ocu. meos. ſ. ſi
niſtꝝ gratie ꝛ dextꝝ gloꝛie. qđ ſit qñ de
us acceptat opera hoīs in pñti appꝛo/
bando. ꝛ in futuro remunerando. Sꝫ
opoꝛtet ad hoc ꝙ ſimus apti ad iſtū in
tellectum vt reglorięmur non ſm ſen/
ſibilia fantaſmata. ſed ſm iudicia in/
telligibilia. ſicut per eundē ps dꝛ. No
lite fieri ſicut equus ꝛ mulus quibꝰ nō
eſt intellectus. alioquī accidet nobis
ſicut pꝛimo hoī. qui cū in honoꝛe eſſet
non intel. ꝯpa. eſt iumen. inſi. ꝛ ſimi.
factus eſt illis. i. qꝛ non eſt ſecutus in/
tellectū vt ſequeretꝰ mandatū dei ſcūs

eſt miſer ꝛ captiuus ❡ Vñ notā
dū ꝙ intellectus predictus pꝛudenti/
alis qui ſm dictamen legis diue doc/
tria. ſ. quid euitandū ſit. quid exequē
dū. quid expectandū. Pꝛimo donū in
tellectus docet quid euitandū. qꝛ omē
malū. Unde pꝛuer. ij. Si inclinaueris
coꝛ tuū pꝛudentie. ſi queſieris eam ꝗſi
pecuniā. ꝛ ſicut theſauros effoderis il/
lā. tunc intelliges timoꝛē dñi ꝛ ſciam
dei inuenies. i. qui vult habere hūc in/
tellectū debet ſe inclinare ꝑ humilita/
tē. querere ꝑ deſideriū. effodere ꝑ exer
citiū. ꝛ ſic inſtructus in moꝛibꝰ intel/
liget ꝙ in timoꝛe dñi vitet̄ ... malum.
Unde ps. Initiū ſapīe timoꝛ dñi. in/
tellectus bonus oībus facientibꝰ eū.
Scđo donū intellectus docet quid ex
equendū. qꝛ oē opus bonū ſm actum
coꝛdis oꝛis ꝛ opis. De actu coꝛdis dꝛ
Joſue. j. Ne declines a lege ad dextrā
vel ad ſiniſtrā vt intelligas cuncta que
agis tunc diriges viā tuā ꝛ intelliges
eā. Itē oꝛis Ecci. v. Intelligas ꝛ cuꝫ
ſapīa ꝓferas rñſum verꝝ. Si eſt tibi in
tellectus rñde ꝓximo tuo. ſin autē. ma
nus tua ſit ſup os tuuꝫ. ne capiaris in
verbo indiſciplinato ꝛ ꝯfundaris. Itē
opis. Unde beatus ambꝛo. Nihil bō
dꝫ agere niſi ſi queritur poſſet reddere
rōem. Tercio donū intellcūs docet q̄d
ſit expectandū. ſ. bonū eternū. De hoc
per ſapientē dꝛ. Germina gratiſſima
expectatio ꝓſtolantis. quocūqꝫ fe verſ/
terit pꝛudenter intelligit. non enim ꝑt
homo tenere bonā vitā niſi ſciat termi
nū quo debeat ire. debet eñ ꝯſiderare fi
nem in ſuo tpe gratiſſimū. gratum eſt
enim ſolū bonū tꝑale. gratius bonum
ſpūale. vt ſcīa vel virtutes. gratiſſimū
aūt bonum eternū. Unde dꝛ Baruch
iij. Diſce vbi ſit ſapīa. vbi ſit virtus.
vbi intellectus. vt ſcias ſimul vbi ſit
longiturnitas vite ꝛ virtus. vbi ſit lu/

men oculoꝝ ⁊ pax. Hec em̄ ſunt in bo
no eterno. Prouer. iij. Longitudo di-
erū in dextera eius. ⁊ in ſiniſtra eius
diuitie ⁊ gloria. Et ps̄ dr̄. Apud te eſt
fons vite. ⁊ in lumine tuo videbimus
lumen. ibi em̄ debet eſſe oculus intelle
ctualis q̄ rectificat. quē nō hēbant il-
li de q̄bꝫ dr̄ in deutro. Gens abſq̧ ꝯſi-
lio ⁊ ſine prudētia vtinā ſap. ⁊ intelli.
ac. no. ꝓui. per memoriā. ſ. p̄teritoꝝ.
diſcretionē q̧ p̄ntiū atq̧ futuroꝝ ꝓui-
dentiā ⁊ ſic patet de dono intellectus.

De dono ſapientie Ca. XIII. I

POſtremo hoc
te non lateat fili ꝙ ſeptimū ⁊
vltimū donū ſpūſſancti eſt donū ſapiē
qđ īmediate ſequit̄ donū intellectus.
Ad hoc itaq̧ donū ſapiē. ſ. a timore in
cipiēdo q̄ſi ꝑ quoſdā gradus ꝑuenit̄.
Vn̄ dr̄ beatus aug. ꝙ a timore vſq̧ ad
ſapiām. que ſeptima in donis eſt ⁊ vlti
ma ꝑ gradus tendit̄ ⁊ ꝑuenit̄ Et red-
dit rōnē dicens. Sapiā hec vltima ⁊ ſum
ma eſt. q2 hac habita aīmus pacatus
⁊ trāquillus ꝑfruit̄ ⁊ delectat̄. in ea ḡ
eſt vltima in qua eſt ꝯſummatō Simi
lem rōem aſſignat anſel. di. Spūſſan
ctus mēti inſpirat ad poſtremū ſapiē
tiā. quā alijs donis ſupaccumulat vt
qđ recte intelligit. ſ. in dono intellect9
ſit ſibi ſapidū atq̧ dulciſſimū in dono
ſapiē. ſoloq̧ rectitudinis amore ſequa
tur qđ intelligit eē ſequendū Non em̄
ꝑfectū facit cognitio vitatis. niſi etiā
ſequat̄ experimētalis. q2 expientia eſt
magiſtra intelligentie vt dr̄ hugo. Et
addit anſel. dicens. in iſto edificio ſic
ꝯpoſito ſpūſſanctus reſidet totāq̧ fa-
miliā domus interioris. i. oēs anime
ſenſus regit ⁊ ad ſuū obſequiū diſpo-
nit. ſ. aſcēdendo ad deū ⁊ deſcendēdo
ad pximū. hec anſel. ℞ Primo igit̄
videndum eſt quid ſit ſapientia ⁊ que
dicat̄ donū ſapientie. Unde notandū
ꝙ obmiſſa ſapiā carnis que inimica ē
deo. ⁊ ſapiā huius mūdi que ſtulticia
eſt apud deū. que nec dicunt̄ ſapiē niſi
abuſiue. q2 non ſapide ſcie ſunt. ſ3 ſtul
te ⁊ inſipide. nulla itaq̧ iſtaru3 eſt do
nū ſapiē. Et eſt alia ſapiā ⁊ increata.
De qua dr̄ in ſapientie. vij. ꝙ ipſa eſt
candor lucis eterne ⁊ ſpeculū ſine ma-
cula dei maieſtatis ⁊ imago bonitatis
illius qui eſt xp̄s dei filius. quem pau
lus appellat dei virtutē ⁊ ſapiam dei.
De q̄ etiā btūs aug. dr̄ Sapientia in-
creata que eſt dei filius nō ceſſat occul
ta inſpiratione ⁊ reuelatione ad intel
lectualem creaturā ſe transferre. vt ad
ſe ꝯuertat̄. Sed nec iſta ſapiā dei eſt
donū ſpūſſancti ſed potius largiſſima
oīm donoꝝ doctrix eſt. Eſt ⁊ alia ſapiē
tia creata que ⁊ duplex eſt q2 quedam
eſt ꝑ ſtudiū humanum acquiſita ⁊ eſt
vtus itellectualis. De q̄ loquit̄ phūs
in methaphiſica ſua que aliter p̄t di-
ci ſapiā cū in ea quidam ſapor inueni-
atur. h3 em̄ phīa admirabiles delecta
tiōes vt dr̄ x. ethicoꝝ. Licet ſapor iſte
non ſit oleo grē ꝯditus pōt etiā ſapiā
hec ꝑ rōnis inquiſitionē aliqualiter re
ctū iudiciū circa aliqua dīna habere li
cet incōplete. ſicut oñdit hugo in ꝓlo-
go ſup libro angelice ierarchie. vbi
ſic dr̄. Philoſophis datum fuit ꝓter
nos quibꝫ ꝯſummatio ſeruabat̄ ⁊ in-
choatio parabat̄. vt inuenirent verita
tem illam. quam oportuit ſuſcipere fi-
lios vite ad obſequium ſumme verita
tis. cuius labor ipſis appoſitus eſt. no
bis aūt fructus ſeruabat̄. Nouiſſime
aūt theologiam quandam pro ratione
diuinoꝝ ⁊ ſcrutationem inuiſibilium
quaſi ꝯſummaturam ſapientiam ad-
inuenerūt. ⁊ ibi corruere ceperunt in mē
dacia figmentoꝝ ⁊ ideo defecerunt ⁊ e-
uanuerunt. hec hugo. Unde nec iſta ſa

pientia eſt donum ſpūſſancti. ⁊ q̄uis ab eo detur L Eſt ⁊ quedam alia ſapīa que deſurſum a patre luminum creata eſt Unde dr̄ Jaco.j. Omne datum optimū ⁊ omne donū pfectum deſurſum eſt deſcendens a patre luminū Et hec eſt vera ſapīa ⁊ donum ſpūſſcti. q2 ipſa eſt veri ſplendoris ⁊ boni ſaporis. Splendor namq3 eius dirigit intellectū ad veri cognitōem. ⁊ ſapor ei9 erigit affectum ad boni ſaporoſam dilectōem. Igit̄ que ſurſum ſunt ſapite. non que ſuper terram ait ap̄ls. Obiectum ergo doni ſapīe principale eſt deus. put eſt excitatiuum voluntatis ad eius ſaporoſam dilectōem. Actus aūt ſapīe eſt ꝯtemplari deū non quocūq3 modo. ſed ex dilectōe cum quadam experimētali ſuauitate in affectu. Ex his igit̄ apparet ꝙ donū eſt habitus ſupernaturalis aīe a ſpūſcō infuſus ad deū cognoſcendū ⁊ ſaporoſe diligendū

M Et notandū ſm ꝙ dr̄ beatus bernar. in libro de amore dei. ꝙ ſicut corpus ſuos habet quinq3 ſenſus quibus anime ꝯiungit̄ vita mediante. ſic aīa h3 ſuos quinq3 ſenſus ſpūales quib9 deo cōiungit̄ mediante caritate. Per ſenſus enim corporis veteraſcimus. ⁊ huic ſeculo ꝯformamur. p ſenſum vo mentis renouamur in cognitōem dei. in natiuitatem al's vite ſm voluntatē ⁊ beneplacitū dei. Unde dr̄ apoſtolus Nolite ꝯformari huic ſeculo. ſed renouamini in nouitate ſenſus veſtri vt pbetis que ſit voluntas dei bona ⁊ beneplacens ⁊ perfecta. Sicut aūt oēs ſenſus corpales vt viſus. guſtus ⁊c̄. infirmant̄ ⁊ ebetant̄ in omnib9 operibus ſuis. ſic omnes ſenſus ſpūales infirmantur ⁊ langueſcunt in opationib9 ſuis ſine guſtu ſpūali qui guſtabilia ſpūalia ſapida facit. Qd̄ beatus bern̄. oſtendit ſup cantica ſic dicens. Hunc ſaporē perdidimus ab ipſo pene exordio generis noſtri. ex quo cordis palatū ſenſu carnis preualente infecit virus ſerpentis antiqui. ⁊ cepit anime non bonum ſape ac ſapor noxius ſubintrare. ſc3 ꝯcupīe. ⁊ ſenſus hoīs pmpti ſunt ad malum. ⁊ ideo multa bona fiunt q̄ non ſapiunt facientib9. q2 ſapor mali non eſt totaliter exterminatus. ſ3 nūc aſſidue ſapīa vincit maliciam in mentib9 ad quas intrauerit. ſaporem mali quē illa inuenit ſapore meliore exterminante. intrans aūt ſapīa ſenſū carnis infirmat ⁊ infatuat. intellectū purificat. cordis palatū ſanat ⁊ reparat. ſanato palato iam ſapit bonū. ſapit ⁊ ipa ſapīa. qua in bonis nullum eſt melius. hec bern̄. Senſu aūt guſtus in anima reparato per ſapīam omnes ſenſus ſpūales ꝯualeſcunt ⁊ vegetant̄. hic eni guſtus ſaporoſe ſapīe ſenſum viſus interiorem clarificat ad deū ſapide ꝯtēplandū. Hic guſtus ſenſum auditus interiorē excitat ad verbū dei dulciter audiendum. Hic guſtus ſenſum olfactus interiorē excitat ad dilectum ſuauiter odorandū. De hoc beatus bern̄. in libro de amore dei ſic di. Guſtū qui fit in ſapiētia quedam ſequit̄ dulcedo quam in interiori ſuo anima ſentiens modo quodam ſingulari quo ſuſcipit guſtabilia cūcta diſcernit ⁊ iudicat ſe omneſq3 ſenſus vegetat ⁊ ꝯfortat. ſ. interiores. hec bern̄. Ad hanc ſapientiā querendā ⁊ aſſequendam. hortat̄ nos ap̄ls ad coloſ. iij. di. Si surrexiſtis cū xp̄o que ſurſum ſunt querite vbi xp̄s ē in dextra dei ſedens. que ſurſum ſunt ſapite. non que ſup terrā. N In quib9 vbis monet nos ap̄ls adipiſci donum vere ſapientie ⁊ hoc dupliciter Primo veram ſapīam ſuadendo cum dr̄. que ſurſum ſunt ſapite. Secūdo vanam diſſuadendo cum addit. non que

ſuper terrā. Sicut em̄ duplex eſt aſpe-
ctus aīe .ſ. ad tp̄alia ⁊ ad terraȝ. ſic du
plex eſt affectus ⁊ duplex ſapīa .ſ. eter
na que ſurſum eſt ⁊ tp̄alis que deorſuȝ
ē De hoc dr̄ iaco. iij. Qd̄ ſi zelū amaꝝ
habetis ⁊ ꝯtentiōes ſint inter vos no-
lite gloriari ⁊ mēdaces eſſe aduerſus
veritatē. Non em̄ iſta ſapīa deſurſum
deſcendens ſed terrena aīalis ⁊ diaboli
ca. que aūt deſurſum eſt ſapīa primuȝ
quidē pudica eſt ⁊c̄. Primo ḡ videa-
mus que ſit vana ſapīa vt per hoc meli
us donū vere ſapīe agnoſcamus ¶
Vana eſt em̄ ſapīa terrena aīalis ⁊ di
abolica. Terrena ſapīa ꝯſiſtit in habū
dantia opulentiaꝝ terrenaꝝ de hac dr̄
prima ad corin. j. Perdam ſapiam ſa
pientū ⁊ prudētiā prudētū reprobabo
Vbi ſapientia vbi ſcriba vbi ꝯquiſitor
huius ſeculi. Nōne ſtultā fecit deus ſa
pientiā huius ſeculi. pdam inquit q̄r
nō eſt vera. ſapiētes em̄ ſunt vt faciant
mala diuitias auare ꝯgregando. bonū
aūt facere neſcierūt. Animalis aūt ſa-
pientia ꝯſiſtit in expientia ſenſibiliuȝ
delectationū. Vn̄ ad roma. viij. Non
ſcḋm carnem ambulate. ſȝ ſcḋm ſpm̄ Qui
em̄ ſcḋm carnē ſunt que carnis ſunt ſapi
unt. nā prudētia carnis mors eſt Pru
dentia aūt ſpūs vita ⁊ pax. qm̄ ſapien
tia carnis inimica eſt deo. Qui autē in
carne ſunt placere deo nō poſſunt. Di
abolica vero ſapientia ꝯſiſtit in ambiti-
one mūdialium excellentiaꝝ. Vn̄ apo
ſtolus ad corin. iij. Si quis inter vos
videt̄ ſapiēs eſſe in hoc ſeculo ſtultus
fiat vt ſit ſapiens. ſapientia em̄ huius
mundi ſtulticia eſt apud deū Scriptū
eſt em̄ ꝯphēdam ſapientes in aſtutia
eoꝝ. De ꝯuerſantibꝫ aūt in his tribꝫ
ꝯquerit̄ apl's ad philip. iij. di. Mul
ti ambulant quos ſepe dicebam vobis
nunc ⁊ flens dico inimicos crucis xp̄i.
hoc ꝓpter diabolicam ſapientiā. quoꝝ
deus venter. hoc ꝓpter animalem ſapi
entiam Et gloria in ꝯfuſione eoꝝ qui
terrena ſapiunt hoc ꝓpter terrenā hāc
pdit xp̄s qui earuȝ ꝯtraria eligens .ſ.
paupertatem acerbitatem ⁊ vilitateȝ q̄r
pauperrime acerbiſſime ⁊ abiectiſſime p
nobis voluit crucifigi. yſa. liij. Puta-
uimus eū quaſi leproſum ⁊ percuſſum
a deo ⁊ humiliatum. Hanc ergo ſapi-
entiam terrenam animalē ⁊ diabolicā
moriens in cruce .ſ. dn̄s docuit deſpice
re tanq̄ȝ vanam ⁊ appetere verā ſapien
tiam que de ſurſum eſt ſiue celeſtē. De
qua p ſalomonem dr̄ Tranſiui ad ꝯtē-
plandam ſapīam erroreſq̄ȝ ⁊ ſtulticiā
vidiq̄ȝ tm̄ precederet ſapīa ſtulticiam
quantū differt lux a tenebris Hec em̄
ſapientia tanq̄ȝ datum optimum ⁊ do
num pfectū deſcendit a patre luminū.
vt lux ad noſtrā potentiam cognitiuā
illuſtrandā ⁊ hoc p verbum inſpiratū
ad noſtrā potentiā affectiuam letificā-
dam ⁊ p hoc verbū incarnatum. Prio
em̄ eſt ſapientia vt lux illuminatiua re
ſpectu nr̄e cognitiue. Vn̄ dr̄ ſapiē. vij.
Neminē diligit deus niſi eū qui cū ſa
pientia inhabitat. Eſt em̄ hec ſpecioſi
or ſole ⁊ ſup omnem diſpoſitionē ſtel-
laꝝ. luci ꝯpata inuenit̄ prior. ipa enim
ſapientia ad inſtar ſolis dat aīe lumen
reſpectu cognoſcendoruȝ. īſtar lune re
ſpectu agendoꝝ. inſtar ſtellaꝝ reſpectu
ꝯtemplandoꝝ. Unde merito dr̄. Aīa
iuſti ſedes eſt ſapientie. ¶ Se
cūdo ſapīa eſt vt lux letificatiua reſpe-
ctu noſtre affectiue Vn̄ eccle. xl. Vinū
⁊ muſica letificant cor ⁊ ſuper vtrūq̄ȝ
dilectio ſapientie. quam amans ſapi-
ens dicat ſapientie. viij. Hanc ama-
ui. ⁊ exquiſiui eam a iuuentute mea. ⁊
queſiui eam ſponſam mihi aſſumere ⁊
amator factus ſum forme illius Item
vij. capi. Super ſalutez ⁊ ſapientiam
dilexi illam ⁊ ꝓpoſui pro luce habere

illam qm̄ inextinguibile eſt lumē eius
Venerunt mihi oīa bona pariter cuꝫ
illa. Tercio ſapīa eſt vt lux corrobora
tiua reſpectu nr̄e opatiue. Unde dr̄ ec
cleſ. vij. Sapīa ſapientem ꝯfortauit.
τ vult dicere ꝙ nulla virtus creata tan
tum corroborat quantū ſapīa Jdeo dr̄
Sapīe. x. Certamen forte dedit illi vt
vinceret τ ſciret qm̄ potentior eſt oīm
ſapīa. Et ſic apparent iſta tria per que
anima ſit domus dei pulchra amena τ
robuſta De qua anime domo dr̄ puer.
ix. Sapīa edificauit ſibi domum exci
dit columnas ſeptē. Columnas ſacra
ſcriptura innuit Jaco. iij. vbi ſic dici
tur. Que autē de ſurſum eſt ſapīa pri
mum quidē pudica. deinde pacifica.
modeſta. ſuadibilis. bonis ꝯſentiens
plena mīe τ fructibꝫ bonis. iudicans
ſine ſimulatōne. ¶ Attende ad
has columnas ſi poſſes eas habere. vt
edifices domū ſapīe in corde tuo Om
nia eñ alia dona ſpūſſancti ordinata
ſunt ad hanc ſapīe domū edificandaꝫ
Jſte igiť ſeptem columne ſunt pudici
cia in carne. innocentia in mente. mo
derantia in ſermōe. ſuadibilitas in af
fectu. maturitas in iudicio. ſimplici
tas in intentōe. Primo quidem pudi
ca eſt per pudiciciā in carne que eſt pri
ma columna. Unde ꝑ ſapientē dr̄ ſa
pien. j. Jn maliuolam aīam nō introi
bit ſapīa. nec habitabit in corpe ſub
dito peccatis. Hec eſt ergo principa
lis columna domus ſapīe videlꝫ vita
pudica. econtrario vita impudica ē in
ruinā. De hoc dr̄ eccī. ix. Vinū τ muli
eres apoſtatare faciunt ſapientes τ ar
guunt ſenſatos. Deinde ſequiť pacifi
ca. ecce ſcđa colūna que eſt innocētia
in mente ꝑ tranquillitatē. pax enim τ
trāquillitas ordinis exhiberi ſolent ꝑ
obiam ad ſupiorem. per equalitatem
ad parem. per iuſtā preſidentiā ad in
feriorem Unde dr̄ eccle. iij. Filie ſapi
entie eccleſia iuſtoꝝ τ natio illoꝝ obe
dientia τ dilectio. iudiciū patris audi
te filij τ ſic facite vt ſalui ſitis Deinde
ſequiť modeſtia. hec ē tercia columna
ſapīe que eſt moderatiua in ſermone.
Unde dr̄ eccī. xxx. Homo ſapiens ta
cebit vſqꝫ ad tpus. laſciuus aūt τ im
prudens non ſeruabunt tps. Oportet
eñ hoīem multū ſermoni ſuo cauere q̄
eſt gladius ledens loquentē τ primuꝫ
per verbū ſcandali. Unde dt apl's pau
lus. Omis ſermo malus ex ore veſtro
non ꝓcedat. ſꝫ ſi quis bonus eſt ad edi
ficatōem fidei erudiat. vt det gratiam
audientibꝫ. Poſt hec ſequiť quarta co
lumna cū dr̄. ſuadibilis bonis ꝯſenti
ens que eſt ſuadibilitas in affectu ſiue
benignitas Econtrario eſt ībenignitas
Unde ſap̄. j. Benignus eſt ſpūs ſapīe
τ non liberabit maledictū a labijs ſu
is. Quanto aūt quis eſt ſapientior tā
to ſuadibilior ad bonū alios ꝓuocan
do. Sed ſtultos ꝯculcat verbū repheñ
ſionis. Uñ puer. ix. Noli arguere de
riſorē ne oderit te. Melius eſt eñ a ſa
piente corripi q̄ꝫ a ſtultis adulatoribꝫ
decipi. Deinde. plena mīe τ fructibꝫ
bonis. vbi deſcribiť quinta columna.
q̄ eſt liberalitas in effectu. De hoc dr̄ ꝓ
uer. vltiō. Os ſuū aperuit ſapīe. τ lex
clementie in lingua eius. Et premiſit
ibidē. Manuꝫ ſuam apuit inopi. ecce
mīa quam docet ſapīa. Docet etiam
opa virtuoſa τ fructuoſa opari. qꝛ qui
domū ſapīe habet a bono opere vacare
non pt̄. Poſt hec ſequiť. Non dijudi
cans. vbi tangiť ſexta colūna que eſt
maturitas in iudicio. ne. ſ. quis iudi
cet temerarie. Uñ ps. Os iuſti medi
tabiť ſapīam τ lingua eius loqueť iu
diciū. Lex dei eius in corde ipſius τ n̄
ſup. greſ. eius. qui. ſ. iuſto zelo moueť
ad oīa. omne bonū approbando τ om

ne malum reprobando Deinde ſequi
tur. vij. columna vbi vltimo dr ſine ſi/
mulatione. in qua eſt ꝯſummatio toti/
us edificij iſtius domus. Vñ ſalomon
iij. reg. x. Fecit thronuz de ebore gran
dem ⁊ veſtiuit eam auro fuluo nimis q̃
habebat. vj. gradus ꝑ quos ſex colūne
ꝓcedētes deſignant̃ ⁊ ſummitas thro
ni rotunda erat in pte poſteriori quod
erat in figura huius colūne oīa ꝯſum/
mantis. ſ. ſimplicitatis intentionis.
His columnis vij. ꝑfectis ⁊ ꝯſumma
tis in aīa incipit homo q̃ ſurſum ſunt
ſapere nō que ſupͣ terraz vbi videlicet
xp̄us eſt in dextera dei ſedens. in quo
ſunt oēs theſauri ſapīe ⁊ ſcīe abſcondi
ti. quē cognoſcere ⁊ amare ē vita eter
na. ipō atteſtante qui ait Johan. xvij.
Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſo
lum verū deum ⁊ quē miſiſti iheſuz xp̄m
Si g̃ deſideramus xp̄um agnoſcere ⁊
in ſtatu vie ip̄m ꝯtemplationē cerne
re. neceſſe eſt vt vitemus culpam defor
mātē naturā ⁊ exerceamꝰ nos ad grāz
reformantē ⁊ hoc ꝑ orōem ad iuſticiā
purificantem. ⁊ hoc ꝯuerſatōez ad ſci
entiam illuminantē. ⁊ hoc ꝑ meditati
onem ad ſapientiā ⁊ hoc ꝑ ꝯtemplati/
onem Sicut igit̃ ad ſapīam nemo per
uenit niſi ꝑ gratiam iuſticiam ⁊ ſcien/
tiam ſic ad ꝯtemplationem non ꝑueni
tur niſi ꝑ meditationē ꝑſpicuaz. ꝯuer
ſationē ſanctam. ⁊ orationē deuotam
Sicut enī gratia eſt fundamentū recti
tudinis voluntatis ⁊ illuſtrationis per
ſpicue orōnis. ſic primo orandū eſt no
bis. deinde ſancte agendū. tercio veri
tatis ſpectaculis intendendū ⁊ inten/
dendo gradatim aſcendendū quouſqꝫ
ꝑueniat̃ ad montē excelſum vbi videat̃
deus deoꝝ in ſion Unde ad donū ſapi
entie inueniendum ⁊ obtinendū mul/
tum valet diligens inquiſitio ⁊ oratio
Nam ſapientia eſt inquirenda ⁊ poſtu

landa. querendo inuenit̃ ſed poſtulan
do a deo poſſidet̃ inuenit̃ ꝑ cognitionē
ſed poſſidet̃ ꝑ dilectionem. ꝑ cogniti
onem videt̃. ꝑ dilectionē amplexat̃ ⁊
guſtat̃. videre ꝑtinet ad intellectū ſed
amplexari ⁊ guſtari ꝑtinet ad volunta
tem ⁊ affectū. R De hoc dr richar.
Sicut deus per memoriam audit̃ ⁊ ꝑ
intellectū videt̃. ita ꝑ affectū ample/
xat̃ guſtat̃ vel aſtringit̃. ⁊ ſic tenet̃ ⁊
hoc vtiqꝫ ꝑfectius eſt q̃ꝫ videre ſolum.
primo igitur queramus ſapientiaz in
ueſtigando ꝑ cognitionem donec tan/
dem mereamur eam a deo recipe ꝑ am
plexum ⁊ deguſtationē. hunc theſaurū
precioſuz ſapīe docet querere ſalomō
ꝓuer. v. ſic dicens. Si queſieris ſapi
entiam q̃ſi pecuniam ⁊ ſicut theſauros
effoderis eā tūc ītelliges timorē dñi. q̃
ꝟba he. ihero. exponens dr Qui theſau
rum effoderit eijcit terram foueā in al
tum fodit. ſedulus inſiſtit. donec inue
niat qđ querit ſic qui theſauros ſapien
tie inuenire deſiderat. oē pondus terre
num a ſe reijciat. in ſe foueam humili
tatis faciat. nec requieſcat donec inue
niat. hec ihero. Quomodo vo cognoſ/
cat̃ inuēta ſapīa hoc docet beatus bern̄.
cū dr. inueniſti plane ſapientiaz ſi pri
oris vite peccata defleas ſi huius ſecu/
li deſideria ꝑuipendas. ſi eternā beati/
tudinem toto deſiderio ꝯcupiſcas. in
ueniſti ſapientiā ſi hoꝝ ſingula tibi ſa/
piunt ꝓut ſunt. vt hec quidez amara ⁊
oīno fugiēda. illa quoqꝫ caduca ⁊ trā
ſitoria ꝯtemnenda. iſta vero vt ꝑfecta to
tis deſiderijs appetenda quam intimi
quodā ſapore dijudices ⁊ diſcernas.
hec bern̄. Simus igit̃ huius ſalubris
ſapientie amatores que vocat ⁊ dicit.
Trāſite ad me omnes qui ꝯcupiſcitis
me ⁊ a generationibꝫ meis adimple/
mini Et notandū ꝙ ſapīa dei vt poſſit
eſſe firma ⁊ ſtabilis in cordibus fideli

um per diuerſas vtutes roboraṫ ⁊ ꝯfir
maṫ. De hoc hugo in .iiij. li. de archa
noe ſic dt. Sapīa dei in cordib9 ſcōꝝ
tanꝙ in paradiſo inuiſibili per timorē
ſeminaṫ. per grām irrigaṫ. per dolorē
oriṫ. per fidē radicaṫ. p ſpem viret. per
deuotōem germinat. per ꝯpunctionē
oriṫ. per deſideriū creſcit. per caritatē
roboraṫ. per circūſpectōem frondet. p
diſciplinā floret. p virtutē fructificat.
per paciam matureſcit. per mortē car/
piṫ. per ꝯtemplatōem cibatur. Sapi/
entia ergo per timorē ſeiatur. quia ti/
mor dñi initium eſt ſapīe. Item ſapīa
per grām rigaṫ. ſicut eñ timor eſt ſilis
ſemini. ita gr̄a ſimilis eſt humori. qui
rigat ſemen iactū in terrā ⁊ germina/
re facit. poſtꝙ eñ homo a delectatōne
carnali p timorē abſtractus fuerit. ne
ceſſe eſt vt ſtatim aliquid gaudij ſpūa/
lis preguſtare incipiat. ne ſi oīno a de
lectatōe alienus remāſerit. q̄ſi ſemen
aridū abſꝙ humore ad germen ſapīe
ꝯualeſcere non poſſit. Sapīa igiṫ per
timorem ſeminaṫ. ⁊ per grām rigaṫ.
q2 timor primū carnalis delectatōnis
ab aīa affectū preſcindit. ac deinḋ gr̄a
redeunte q̄ſi iam a ſordib9 mundatū
ſpūali delectatōe perfundit. Item ſa/
pīa per dolorē moritur. ſicut eñ ſeīna
germinare nō pñt niſi prius incinerā/
do putreſcant ⁊ quodammō moriantᷣ
ita nos germen bonum ferre nō poſſu
mus niſi prius per ſalubrē dolorē mun
do moriamur. Et bene poſt pceptōem
grē dolor naſciṫ. q2 tunc vere in quib9
mali ſumus agnoſcimus qñ per infuſi
onē grē illuminati dulcedinē ſpūaliū
bonoꝝ deguſtamus. Quicunꝙ aūt ſpū
alium bonoꝝ dulcedinē non nouerūt
carnalis ꝯcupīe paſſis etiā tunc amāt
cū affligunt. Item ſapīa per fidem ra/
dicaṫ. fideles eñ radices figunt nō in
hoc mundo. q2 per fidē ⁊ dilectōꝫ ſunt
radicati ⁊ fundati in deo. Item ſapi/
entia per ſpem viret. Spes eñ eſt qua
ſi memoria inuiſibiliū gaudioꝝ que in
corde hoīs recōdita calefacit illud in
trinſecus ⁊ non ſinit illud areſcere fri
gore infidelitatis in hyeme pñtis vi/
te. ⁊ q̄diu hec ſpes viuit in nr̄a mente
nunꝙ areſcit arbor ſapīe. ſed quēad/
modū lignū illeſum ſeruat virorē ſuū
dū equalem hꝫ ꝯtēperantiam humoris
⁊ caloris. ſic animus ſeruat virorem
quē calor ſpūs nutrit qui deſup radiat
⁊ ſtudiū bone opationis qḋ ſubtus eſt
rigat. Item ſapīa per deuotōnem ger
minat. que deuotio diuidiṫ in tria. in
zelum. in ꝯpaſſionē ⁊ beniuolētiā. Ze
lus eſt dū per amorē iuſticie ad defenſi
onem vltro ſe offert animus calumniā
veritatis pati nō ſuſtinens. Cōpaſſio
eſt qñ miſerijs alioꝝ ꝯdolemus. Beni
uolentia eſt qñ pmpta voluntate bene/
ficia rogati annuimus. Et ſicut grana
tūc germinare dicimus qñ natura qḋ
dam occultū germen pdit qḋ intus la
tuit. Sic ⁊ bona voluntas zelare ſe nō
valens quadā vt ita dicā violentia ad
exhibitōnem boni operis foris exit. I
tem ſapīa per ꝯpunctionem oritur qñ
veritas manifeſtaṫ. veritas autem ma/
nifeſtatur qñ ignorantia pellitur. igno
rantia autem pellitur quando mens il
luminaṫ thezaurus ſapientie inueniṫ.
Item ſapīa per deſideriū creſcit. ſicut
enim ꝯpunctio incendio ꝯparatur. ita
deſideriū ſimile eſt fumo qui de incen/
dio naſciṫ. qui in directū aſcendit. ⁊
quanto magis ſurſum attolliṫ. tanto
magis attenuatur. tādemꝙ eleuatus
in ſublime ab oculis intuentiū pſus
ſubduciṫ. Ita homo per perfectū deſi/
deriū celeſtib9 appropinquans. ⁊ om
nem terrene ꝯcupīe nebulā euaporās
totus ſpūalis efficiṫ ⁊ ſe humanis ſub
ducit aſpectib9. dum ad terrena ꝯcupi

ſcenda amplius exire recuſat Item ſa-
pientia ꝑ caritatē roborat᷑. caritas eñ
ſimilis eſt vino. vinū namqꝫ eos quos
inebriauerit reddit hilares audaces
fortes obliuioſos ⁊ quodāmō inſenſi
biles. ſic caritas mundando ꝯſciam
mentē exhilarat deinde audacem red
dit qn̄ fiduciam p̄ſtat. deinde vires au
get qꝛ ſicut dr̄ ſcriptura. Qui ꝯfidit in
dn̄o fortis eſt vt leo Obliuionem quo
qꝫ reddit qꝛ cū totā animi intentionē
ad deſideriū eternoꝝ trahit. oīmqꝫ trā
ſeuntiū memoriā funditus ab animo
euellit. Inſenſibilē reddit qꝛ dū men
tē dulcedine medullitus replet. quic
quid exterius amaꝝ offert᷑ ꝯtemnit q̄ſi
non ſentiat. Item ſapientia per circū
ſpectionē frondeſcit ⁊ ramos expādit
quidā eñ ſunt in quibꝫ ſapīa in altū
creſcit. quidā quibꝫ in latū ſe expādit
in ꝯtemplatiuis in altū ſurgit. qui per
acumē mentis ꝑueniunt vſqꝫ celeſtia
ꝯtemplanda. in actiuis vero in latū ſe
expandit. qꝛ hi intentionē mentis ſue
multipliciter foris ſpargūt ad diſpen
ſanda terrena. Debet aūt homo eē ꝓui
dus ⁊ circūſpectus vt ante ꝑiculū aīm
firmet. vt nō ſolū quid eueniat ſed eue
nire poſſit attendat. accidenti fortune
non nimis credat. in aduerſis iudiciū
non amittat. ⁊ quicquid finē habituꝝ
eſt ſiue bonū ſiue malū eque deſpiciat
oēm euentū ꝯſilio ſuo ꝑueniat amicos
ante neceſſitatē viſitare ſtudeat. oēs
diligat. nō oībꝫ eque credat maioribꝫ
obedientiā debitā. equalibꝫ dilectionē
ſubiectis paternā ſollicitudinē impē-
dat. ⁊ ſic per diuerſa ſtudia vͥtutum ar
bor ſapientie ramos diffundet ⁊ fron
dibꝫ circūſpitionis vndiqꝫ veſtita ſur-
ſum ad alta cacumē leuabit Itē ſapiē
tia ꝑ diſciplinam floret. ſicut eñ in flo
re fructus ſperat᷑. ita in bono oꝑe futu
re retributionis premium expectatur.

Item ſapientia ꝑ virtutem fructificat
fructus boni oꝑis eſt virtus occulta re
cte intentionis. ꝓinde qui ſine vͥtute
bonū opus in oculis hoīm foris exhi
bet. velut arbor ē que ſine fructu floret
Item ſapīa ꝑ patientiam matureſcit.
qui eñ virtutē inchoat q̄ſi quēdā in ſe
fructū bonitatis format. Sed qui vͥtu
tem quā inchoat ante finem deſerit eſt
velut immaturus fructus. qui non ap-
tus eſt eſui qꝛ an̄ tempus cadit ⁊ ideo
patiētia neceſſaria ē vt ī bono oꝑe q̄d
inchoamus ꝯſtanter vſqꝫ ad finem ꝑſe
ueremus Itē ſapientia p᷑ mortē carpi
tur. qn̄ eñ fructus maturus eſt tūc diſ
cerpit᷑ vt ad patrisfamilias mēſam ve
niat ⁊ nos cū ad ꝑfectionē ꝑducti fue
rimus ab hac vita ꝑ mortē p̄ſcindimꝰ
vt ad ꝯuiuiū eterni rͥgis trāſferemꝰ Itē
ſapīa ꝑ ꝯtēplatiōem cibat. iſte ē cibꝰ
de quo p̄s. Adimplebis me leticia cū
vultu tuo. delecta. in dextera tua vſqꝫ
in finē. ¶ Conſiderandū quoqꝫ eſt
ꝙ duplex p̄t eē ſapīa Alia nāqꝫ ē ſecu
lariū ac ꝑuerſoꝝ hoīm qui terrena ſa-
piūt Alia vͦ eſt iuſtoꝝ qui celeſtia dili
gūt De qua duplici ſapīa beatus gre.
x. moral'. exponēs illa vͥba Deridetur
iuſti ſimplicitas ſic dr̄. huius mūdi ſa
pientia eſt cor machinationibꝫ tegere
ſenſum verbis velare. que falſa ſunt o-
ſtendere. que vera ſunt fallatia demon
ſtrare. hec nimiꝝ prudētia vſu viuendi
diſcit᷑. hec a pueris precio diſcit᷑. hāc
q̄ ſciūt ceteros ſupbiēdo deſpiciūt. hāc
q̄ neſciūt ſubiecti ⁊ timidi in alijs mi-
rant᷑ qꝛ ab eis hec eadem duplicitatis
iniquitas noīe prudentie palliata dili
git᷑. dū mentis ꝑuerſitas vrbanitas vo
cat᷑. hec ſibi obſequentibꝫ precipit ho-
norū culmina querere. adepta tꝑalis
glorie vanitate gaudere. irrogata ab a
lijs mala multiplicius reddere cū vi-
res ſuppetunt. nullis reſiſtētibꝫ cedere

cū virtutis poſſibilitas deeſt quicquid
explere per maliciā non vꝫ. hoc in pa⸗
cifica bonitate ſimulat. At ꝯtra iuſtoꝝ
ſapiā eſt nil per oſtēſionem fingere. ſen
ſum verbis aperire. vera vt ſunt dilige⸗
re. falſa deuitare. bona gratis exhibere
mala libentius tolerare ꝗ̄ facere. nul⸗
lam iniurie vltōem querere. ꝓ veritate
ꝯtumeliā lucꝝ putare. Sed hec iuſto
rum ſimplicitas deridet. qꝛ ab huius
mundi ſapientibꝫ puritatis v̄tus fatu
itas credit. omne enī qđ innocenter a
git ab eis ꝓculdubio ſtultum putat ⁊
quicqͩ in ope veritatis approbans carna⸗
li ſapīe fatuitatē ſonat. Quid namqꝫ
ſtultius videt mundo ꝗ̄ mentē verbis
oſtēdere. nil callida machinatōe ſimu⸗
lare. nullas iniurijs ꝯtumelias redde⸗
re. ꝓ maledicentibꝫ orare. paupꝫtatē
querere. poſſeſſa relinq̄re. rapienti nō
reſiſtere. ꝑcutienti maxillā alterā pre
bere. Unde bene huius mundi dilecto
ribꝫ ille egregius dei famulus ſapiens dt
Abhoīatōes egiptioꝝ immolabimus
dn̄o deo noſtro. Boues quippe egiptij
edere dedignant. ſed qđ abhoīatiōes
egiptij hoc iſrahelite deo offerūt. quia
ſimplicitatem ꝯſcīe quā iniuſti quiqꝫ
velut infirmā abiectamqꝫ deſpiciunt.
hanc iuſti in v̄tutis ſacrificiū vertunt.
⁊ excellentes recti puritatē ac māſue
tudinē deo immolant quā abhomīan
tes reprobi fatuitatē putant. hec gre.
Et ſic habemus de dono ſapīe ❡
Sed ꝯſiderandū ꝯſeq̄̄r ꝙ ſpūſſctūs
cum inhītat cor hoīs per grām ſuā mē
tem mirabilr̄ reficit ac ꝑ. vij. dona ſua
eam ſuauiter paſcit. ⁊ in ea quoddaꝫ
conuiuium ſpūale ac delectabile facit
Sed ipſa dona ſeu virtutes ſeinuicē
paſcunt ac ſibi ſuffragant ne detrimē⸗
tum aliqđ vel ruinam patiant. De hoc
beatus greg. in mora. exponens illa v̄
ba. Et ibāt filij eius ⁊ faciebāt ꝯuiuia

ꝑ domos. ſic ait. Filij ꝑ domos ꝯuiuia
faciunt dū virtutes ſingule iuxta mo⸗
dū ꝓpriū mentē paſcunt. Unde ⁊ bene
ibidem ſubdit. vnuſquiſqꝫ in die ſuo
Dies enī vniuſcuiuſqꝫ v̄tutis. vt enim
hec ipſa dona ſeptiformis breuiter gr̄e
dei replicemus. Aliū diem hꝫ ſapīa.
aliū intellectus. aliū ꝯſiliū. aliū forti⸗
tudo. aliū ſcīa. aliū pietas. aliū timor
Nec enī hoc eſt ſaꝑe qđ intelligere. qꝛ
multi qui eterna quidē ſapiunt. ſꝫ hec
intelligere nequaqꝫ pn̄t. Sapīa ergo
in die ſuo ꝯuiuiū facit. qꝛ mentem de
eternoꝝ ſpe ⁊ certitudine reficit Intel
lectus in die ſuo ꝯuiuiū facit ⁊ parat.
qꝛ in deo qđ auditu penetrat. reficiēdo
cor illuſtrat tenebras eius Conſilium
in die ſuo ꝯuiuiū exhibet. qꝛ dum eſſe
precipitē ꝓhibet ratione animū replet
Fortitudo in die ſuo ꝯuiuium facit. qꝛ
dū aduerſa nō metuit trepidanti men
ti cibos ꝯfidētie apponit. Scīa in die
ꝯuiuiū par. qꝛ in ventre mentis igno⸗
rantie ieiuniū ſupat Pietas in die ſuo
ꝯuiuiū exhibet. qꝛ cordis viſcera ope⸗
ribꝫ mīe replet. Timor in die ꝯuiuiū
facit qꝛ dū premit mentē ne de preſen
tibꝫ ſupꝫbiat. de futuris illam ſpei cibo
ꝯfortat. ſed illud in hoc filioꝝ ꝯuiuio
ꝑſcrutando video ꝙ ſemetipſos inui⸗
cē paſcant. valde enī ſingula quelibet
deſtituit ſi nō vno alia v̄tus virtuti ſuf
fragat. minor eſt q̄ppe ſapīa ſi intelle
ctu careat. ⁊ valde inutilis intellcūs ē
ſi ex ſapīa nō ſubſiſtat. qꝛ cū altiora ſi⸗
ne ſapīe pondere penetrat. ſua illuꝫ le
uitas grauius ruituꝝ leuat Uile eſt ꝯſi
liū cui robur fortitudīs deeſt qꝛ tractā
do inuenit carēs viribꝫ vſqꝫ ad ꝑfecti
onē opis nō ꝑducit. Et valde fortitu
do deſtruit niſi ꝑ ꝯſiliū fulciat. qꝛ quo
pl? ſe poſſe ꝯſpicē eo v̄tus ſine rōis mo
deramīe deterius in ꝑceps ruit. nulla
eſt ſcīa ſi vtilitatem pietatis nō hꝫ. qꝛ

duz bona cognita exequi negligit. ſeſe
ad iudiciū artius aſtrigit Et valde in
utilis eſt pietas ſi ſcīe diſcretione care
at q2 dū nulla hāc ſciam illuminat qñ
vel quō miſereaꝛ ignorat. timor quoqꝫ
iṗe niſi has etiam v̄tutes habuerit ad
nullū opus ꝓculdubio bone actionis
ſurgit. q2 dū ad cūcta trepidat iṗa ſua
fortitudine a bonis oībꝫ corꝑis vacat
q2 ḡ alternato miniſterio virtus a v̄tu
te reficiꝛ. recte d2 ꝙ apud ſe viciſſim
filīj ꝯuiuanꝛ. Cūqꝫ vna aliā ſubleuādo
ſubleuat. qſi ꝑ dies ſuos numeroſa ſo-
boles paſcēdo ꝯuiuiū parat. hec greg.
V Ex hiſ ḡ v̄bis colligere poſſumus
ꝙ vnū donū ſine alio ſubſiſtere non p̄t
q2 niſi fulciaꝛ vna v̄tus ꝑ aliā nōnūqꝫ
etiā iṗa v̄tus in vitiū declinat ac ruit.
Quod ꝓbat idem gre. in libro ſuꝑ eze
chielē ſic dicēs. in mente etenī noſtra
primus gradus aſcenſionis eſt timor
dn̄i. ſecūdus pietas. tercius ſcīa. quar
tus fortitudo. quintus ꝯſiliuz. ſextus
intellectus. ſeptimus ſapīa. Eſt etenī
timor dn̄i in mente ſ3 qualis ille timor
eſt ſi cū eo pietas nō eſt. qui enī miſere
ri primo ignorat. qui ꝯpati eius tribu
lationibꝫ diſſimulat. huius timor ante
oīpotentis dei oculos nullus eſt. q nō
ſubleuaꝛ ad pietatē ſed ſepe pietas per
inordinatam mīam errare ſolet. ſi for
taſſe pepcerit que ꝑcenda nō ſunt. pec
cata enī que fieri gehenne ignibꝫ pūt
diſcipline ſunt verbere corrigenda. ſ3
inordinata pietas cū tꝑaliter ꝑcit ad
eternū ſuppliciū ꝑtrahit. vt ḡ vera ⁊ or
dinata ſit pietas ad gradū aliū eſt ſub-
leuāda. i. ad ſciam vt ſciat vel quid ex
iudicio puniat vel quid ex mīa dimit-
tat. S3 quid ſi ſciat quid agere debeat
quiſqꝫ. virtutem v̄o agendi nō habeat
Scientia ḡ noſtra creſcat ad fortitu-
dinē vt cū videt quid agēduz ſit hoc a-
gere ꝑ mentis fortitudinē poſſit. ne ti-
more trepidet. ⁊ pauore collapſa non
valeat bona defendere. que ſentit S3
ſepe fortitudo ſi improuiſa fuerit ⁊ mi
nus ꝯtra vitia circūſpecta. iṗa ſui pre
ſumptione in caſum ruit. Aſcendat ḡ
ad ꝯſiliū vt ꝓuidendo p̄muniat oē qd
fortiter agere p̄t. ſed eſſe ꝯſiliū nō p̄t ſi
intellectus deeſt. q2 qui non intelligit
malū qd agentem grauat. qd poteſt bo
num ſolidare qd adiuuat. itaqꝫ a con-
ſilio aſcendamus ad intellectum. Sed
quid ſit intellectus magno quidē acu
mine vigilet. ⁊ moderari ſe neſciat ꝑ
maturitatē. ab intellectu ḡ ad ſapīam
aſcendaꝛ. vt hoc qd acute intellectus
inuenit ſapientia mature diſponat.
Qui igiꝛ per timorem ſurgimus ad pi
etatem. per pietatem ad ſciam ducim̄.
per ſciam ad fortitudinez roboramur
per fortitudinem ad ꝯſilium tēdimus
per ꝯſilium ad intellectū ꝓficimus. ꝑ
intellectum ad maturitatē ſapīe pue
nimus. Per hos ſeptē gradus ad p̄mi
tum aſcendimus per quaz nobis adi-
tus vite ſpūalis apitur. Quia ꝑ timo
rem dei humiles. per ſtudiuz pietatis
miſericordes. per ſcientiam diſcreti.
per mentis fortitudinē liberi. per ꝯſili
um cauti. ꝑ intellectum ꝓuidi. per ſa
pientiam maturi efficimur. hec greg.
Cū igiꝛ tante efficatie ſint dona ſpūſ
ſancti maīfeſte apparet ꝙ hec dona nō
ſolū mundāt cor ⁊ expurgant mentem
hominis ſed etiam ꝯſeruant corpus ⁊
animam ⁊ omni puritate ⁊ ſic declara
tum habemus de ſeptem donis ſpūſſan
cti.

Filius.

Poſtqꝫ igiꝛ edoctus ſum de ſeptē
donis ſpūſſancti. nūc de beatitu
dinibus quas dominus enumerat in
euangelio ⁊ vtrum ipſe beatitudines
valeant ad purgationē cordis de hoc
cupio o pater edoceri.

Ca. XIIII. Pater X

FIli ſcire debes
ꝙ ſeptē ſunt beatitudines ſm
diſtinctōnem graduū. ꝗꝛuis .viij. ſint
ſm eſſentiã. quas ſaluatoꝛ enumerat
in ſermone in monte dito. ſ. pauptas
ſpūs. mititas. luctus. eſuries iuſticie
mundicia coꝛdis ⁊ pax. A Pax
beatitudinū numerus accipit̃ ſm inte
gritatē perfectionis. Requirunt̃ autē
ad integritatē ꝑfectōnis tria. ſ. regreſ
ſus a malo. ꝓceſſus in bono ⁊ ꝑfctūs
ſtatus in optimo. Sane aūt malū ꝓce
dit ex tumoꝛe ſuperbie. aut ex rancoꝛe
malicie. aut ex languoꝛe ꝯcupiſcentie
Contra hec tria ſunt tres beatitudīes.
ſcȝ pauptas ſpūs ꝯtra malū tumoꝛis
mititas ꝯtra malū rancoꝛis. luctus ꝯ
malum libidinis Itē ꝓceſſus in bono
attendit̃ ſm diuinã imitatōem que eſt
ſm duas vias dñi. ſ. miãm ⁊ veritatem
Unde ps. Uniuerſe vie dñi miſcdia ⁊
veritas. igit̃ ſm duas vias ſumuntur
due beatitudines. ſ. eſuries iuſticie. et
affectus mīe. Preterea ꝑfecus ſtatus
in optimo attendit̃ in duobꝫ. ſ. in lim
pida cognitione. ⁊ in tranquilla affe
ctōe. ſm hec ſumunt̃ due vltime beati
tudines. ſ. mūdicia coꝛdis ad deū vi
dendū. ⁊ pax mentis ad ꝑfecte fruen
dū. Et notandū ꝙ ad bonū oꝛdinare
ſe tunc hȝ aĩa. ſi bona tpalia non dili
gat. ſed vera bona eſuriet ⁊ ſitiat. ſi eiſ
dem bonis ita adhereat. vt nulla pena
ab eis ſeparevaleat Ad primū ptinet
illud. ſ. beati paupes ſpū. ad ſecundū
illud. beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſti
ciam. ad terciū illud. beati qui perſecu
tionem patiunt̃ ꝓpter iuſticiã. Ad ma
lum vero ſe oꝛdinare hȝ anima ſi nullū
malū primo inferat. ſi ſibi ab altero il
latum vel gratis aſſumptū equanimit̃
ferat. ſi alij illatū malum ꝑ poſſe aufe
rat. ſi ſtudioſe caueat vt non inquinet̃
malo culpe. nec perturbetur malo pene
Ad primū pertinet illud. beati mites.
ad ſecundū illud. beati qui lugent. ad
terciū illud. beati miſcdes. ad quartū
beati mundo coꝛde. ad quintū illud. be
ati pacifici B Sciendū etiam ꝙ
per beatitudines excludunt̃. vij. vitia
capitalia. Pauptas ſpūs excludit ſu
perbiã. manſuetudo irã. luctus inuidi
am. qm̃ qui luget ꝓ peccatis alioꝛū nō
inuidet illis. eſuries iuſticie accidiã.
miſcdia auariciam. mundicia coꝛdis
gulã. qꝛ coꝛdis mundicia non ſeruit
ventri ad modū bꝛuti aĩmalis. pax ex
cludit luxuriã. qm̃ guſtato ſpū deſipit
omnis caro. His ergo in genere pre
miſſis de beatitudinibꝫ. nunc in ſpecie
de vnaquaqȝ beatitudine videamus.
Et primo de paupertate.

Capitulum XV. C

PRima beatitu
do eſt pauptas ſpūs. ⁊ pōt ſu
mi ꝓ abſtinentia ab amoꝛe mūdi. i. ab
amoꝛe carnaliū voluptatū ac diuitiaꝝ
⁊ ꝓꝑie excellentie. hec tria complecti
tur amoꝛ mūdi. Uñ dꝛ ſup lucã. Pau
pes ſunt qui nō querūt illecebꝛoſa. Et
ſup mathe. dꝛ Paupes ſpū ſunt humi
les deū timentes. Alia etiã glo. dicit.
Paupes ſunt qui nihil hñt ⁊ oĩa poſ
ſident. Specialiter tñ paupes ſpiritu
ſunt ꝯtemptoꝛes mundi ⁊ huiles. Uñ
paupratis deuotio duas habet ptes. ſ.
reꝝ abdicatōem ⁊ ſpūs ꝯtritionē. Cō
temptoꝛibꝫ vero reꝝ tpalium ꝓmittit̃
regnum celoꝛū quaſi iure emptionis.
Unde beatus berñ. Pauperibꝫ pariter ⁊
martiribꝫ regnum ꝓmittit̃ celoꝝ. Eſt
etiam humiliū regnum celoꝝ. iuxta il
lud. Sinite paruulos venire ad me. ta
lium eñ eſt regnum celoꝝ Uñ quilibet
deuotus ⁊ precipue religioſus dicitur
virtute paupertatis ⁊ humilitatis ſeu

vilitatis diligere ⁊ ſibi aſſumere ⁊ nō
abijcere ſi deſiderat regnū celoꝝ poſſi
dere. Vñ beatus aug. in pſona ſaluato
ris ſic dr. Venale habeo. quid dñe. reg
nū celoꝝ. quo emit. paupertate regnū. do
lore gaudiū. labore requies. vilitate
gloria. morte vita. hec aug. Sed notā
dū ꝙ nō oīs paupertas ſeu hūilitas ac
cepta eſt deo ſed ſolū illa que voluntarie
ꝓpter amorē dei aſſumit placita ē illi.
Vñ beatus bern. Non paupertas virtutis
reputat ſed amor paupertatis. Denicꝫ
beati pauperes nō rebꝫ ſed ſpū. Dicit
etiā de hoc criſ. Sunt multi humiles
nolentes. reꝝ neceſſitate coacti. nō eſt
laus. Vñ illos dñs beatificat qui ſeip
ſos ex electōe beatificant. ideo aūt hic
incipit radicitus euellere ſupbiam. qꝛ
hec fuit radix ⁊ fons malicie vniuerſe
ꝯtra quā ponit humilitatē velut qōdā
ſtabile fundamentū. qua ſubiecta cum
ſtabilitate alia ſupedificant. hac autē
deſtructa pereunt quecūcꝫ ꝯgregaueris
bona. hec criſ. Conſiderandū etiaꝫ ꝙ
aliqui ſunt ſpiritu diuites aliqui vero
de ſpū nihil habentes aliqui aūt ſpiri
tu paupes De quibꝫ richar. de ſancto
victore ſic dr. Alij ſunt ſpū diuites. a
lij qōdāmodo de ſpū nihil habentes. alij
paupes ſpū. Spiritu diuites ſunt ſup
bientes de ſpū. nihil habentes nimis
puſillanimes. ſpū pauperes humiles
Supbientes faciūt nō faciēda p elati
onē. puſillanimes faciēda ꝑtermittūt
p puſillanimitatē. humiles nō facien
da ꝑtermittūt. ⁊ faciēda faciūt p hūi
litateꝫ. paupertas itacꝫ ſpūs nihil hñs
defectiōis nihil ſupfluitatis p viā regi
am ducit ad beatitudineꝫ ſupnā ⁊ hec
de prima beatitudine.

De mititate
Ca. .XVI. D

Secunda beati
tudo ē mititas q̄ ſequit imediate pau
pertatē. qꝛ nō pot eſt eſſe paupem ⁊ ca
rere diuicijs niſi q̄s mitis ⁊ māſuetus
fuerit. Vñ beatus ambro. Cū depoſue
ro oē pctm̄ ⁊ exuero oēꝫ maliciā ⁊ ſim
plicitate ꝯtentus fuero inops maloꝝ
ſupeſt vt mores tempem. quid ei pdeſt
mihi carere ſecularibꝫ niſi fuero mitis
Hec ambro. Mitis eñi ille ē quē men
tis aſpitas ſeu amaritudo non afficit.
ſed ſimplicitas fidei ad oēm iniuriam
patiēter patiendā inſtruit. Vñ beatus
aug. Mites ſunt qui cedūt improbita
tibꝫ ⁊ nō reſiſtūt in malo ſed vincūt in
bono malū. Cū igit aīmus ex aliqua
occaſione ad iracundiā ꝯmotus fuerit
neceſſe eſt. vt refrenet in ſe īpatiencie
motū. ne virtutem manſuetudinis ⁊ mi
titatis pdat. Ad qd hortat beatus am
bro. ſic dicēs. Mitiga affectū. vt non
iraſcaris aut certe iratus ne peccaue
ris. ꝑclarum eñi motū tpare ꝯſilio nec
minoris virtutis dr cohibere iracun
diā q̄ꝫ oīno nō iraſci. cū plerūcꝫ iſtud
leuius hoc fortius eſtimet. hec ambro.
Sꝫ notādū ꝙ ſunt nōnulli q̄ mites ac
māſueti eē vident q̄ꝫdiu nihil aduerſi
tatis patiunt. cū vo aliqua occaſio ad
uerſitatis illis occurrerit q̄ꝫ longe ſint
a vera māſuetudine. eoꝝ īpaciencia pa
tefacit. De talibꝫ dr beatus bern. Sūt
aliqui mites ſꝫ q̄ꝫdiu nihil agit aut dr
niſi p eoꝝ arbitrio. patebit aūt q̄ꝫ lōge
ſint a vera māſuetudine ſi vel leuis ori
atur occaſio. hec bern. Diligēda vo eſt
hec manſuetudinis virtus. que in hoie
multa bona opat. De cuius ꝯmenda
tione iohānes abbas montis ſinai ſic
ait. Mititas eſt paciencie firmamentū
caritatis porta. ꝯfidencia in orōne. ſpi
ritus ſancti locus. xpi imitatio. āgeloꝝ
appropiciatio. demonū vinculū ꝯtra
amaritudinē ſcutū. in cordibꝫ eñi mi
tium requieſcit dñs. aīa vo ꝯturbans

ꝯturbata eſt ſedes demonū. hec iohan
nes abbas. Sʒ ꝯſiderandū ꝙ ſunt nō
nulli ita mites vt nullā curā habere ve
lint d̄ cura ꝛ vita aliena. neminē quip
pe curāt de bono ammonere. neminē
de malo corripe ꝛ talis māſuetudo nō
eſt ꝯmendabilis ſed potius rep̄hēſibi
lis. Qd̄ tangit rich. de ſctō victore ſic
di. Mites ſunt lenes ꝛ patientes. qui
neminem cedunt ꝛ improbis cedunt.
Sunt aūt quidā qui ita mites eſſe vo/
lunt vt nihil curent de vita aliena. ne/
minē de bono ammoneāt. neminē de
malo corripiant. ſed talis lenitas non
eſt multū laudāda qꝛ patiť defectū vbi
deberet exercere ꝟtutis effectū. Tales
igiť dn̄t eſſe mites vt neminē ledant.
mala illata patienter ſuſtineāt ꝛ nō ſo
lum ſuā ſed nec alienā negligant vitā
vt ſi opus fuerit ꝛ bonis ad meliora ex
hibeant exhortatōem ꝛ malis de malo
correptōem. Eſt eñ modus in rebꝫ qꝛ
ſicut homo nō dʒ eſſe nimie aſpiratis
ſic nec eſſe dʒ nimie lenitatis. vt inter
dextram ꝛ ſiniſtrā per diſcretā māſue/
tudinē ad beatitudinis ꝑueniat terrā.
hec rich. Qui igiť ꝑuenire deſiderant
ad hereditatē celeſtē ꝛ ad terrā viuenti
um dn̄t mites eſſe ꝛ manſueti corde vt
ipm̄ valeant poſſidere. Vn̄ bea. augu.
Rixenť igiť immites ꝛ dimicent ꝓ re
bus tpalibꝫ ꝛ terrenis ſed beati mites
qm̄ ipſi poſſidebunt terrā. de qua euel/
li non pn̄t. illā inꝗ̄ terrā de qua in p̄s
d̄r. Porcio mea dn̄e ſit in terra viuen
tiū. Signat eñ quandā ſtabilitatē he
reditatis ꝑpetue. vbi aīa per bonuʒ af
fectum in loco ſuo requieſcit ſicut cor
pus in terra. ꝛ inde cibo ſuo aliť ſicut
corpus ex terra. Ipſa eſt requies vita
ſanctoꝝ. hec auguſtinus.

De luctu.
Capitulum XVII. C

Tercia btītudo
eſt luctus que ſequiť immedi/
ate mititatē ſiue manſuetudinē qꝛ mā
ſuetus ꝛ mitis d̄ꝛ reuocare ante men/
tis oculos pctā que fecit ꝛ ꝓ illis luctū
habere. Ad qd̄ hortať beatus aug. ſic di
cens. Cū hoc feceris vt ſis pauꝑ ꝛ mi
tis memento ꝙ pctōr es ꝛ lugeto pctā
tua. Unde ſequiť. beati qui lugent. Et
bene tercia beatitudo eſt pctā deflentiū
qꝛ trinitas ē que pctā ꝯdonat. Luctus
aūt ꝓut ſumiť ꝓ beatitudine eſt gratia
vehementer dolendi de malo. qd̄ acci/
dit vel de bono qd̄ deficit. Vn̄ luctus ē
lugere ꝓ peccato ꝛ odire pctm̄ ita vt in
ſurgamus ad deſtructōem ipſius. Lu/
gere aūt de malo vt fugiamus ip̄m in/
ꝯtrum auertit ab amaro. ſic lugere eſt
ſolius caritatis Lugere vero de aliquo
ſpūali eſt cuiuſlibet caritatis vel virtu/
tis. quelibet eñ virtus luget de ſuo con
trario. ¶ Et notandū ꝙ quatuor
ſunt ſpēs luctus. Primus eſt luctus ꝓ
ꝓpriis peccatis De quo per p̄s d̄ꝛ. Exi
tus aquaꝝ deduxerunt oculi mei qꝛ nō
cuſt. le. tuā. Scd̄s luctus eſt ꝓ alienis
pctīs. Vn̄ ihere. ix. Quis dabit capi
ti meo aquā ꝛ oculis meis fontē lacri
maꝝ ꝛ plorabo die ac nocte interfecti
onē filie ppl̄i mei. Tercius eſt ꝓ incola
tu pn̄tis miſerie. Vn̄ ꝓphta dd̄. Heu
mihi qꝛ inco. me. ꝓlon. eſt. Quartus
eſt ꝓ delatōe patrie. Vn̄ p̄s. Sup̄ flu̇
na babiloīs illic ſedimus ꝛ fleuimus
dū recordaremur ſyon. Sed ꝯſiderā/
dū ꝙ ſunt nōnulli qui damna reꝝ tpa
lium ꝛ mortem caroꝝ ſuoꝝ lugent. dā
na vero ſpūalia ac detrimentū virtutū
lugere nō curant. Sʒ qui ꝯſolari a do
mino deſiderant necē eſt vt ꝓ peccatis
ſuis luctū hēant. ꝛ ꝓ defectu virtutuʒ
planctū ſibi aſſumant Vn̄ rich. de ſcō
victo. Heu ꝗ̄ multi lugēt caros ſuos

qui nequaq̃ lugent ſemetipſos q̃ mul
ti lugent dãna corꝑalia. qui lugere cõ
temnũt damna ſpũalia qñ aliqs infir
maẽ aut moritur lugent amici. qñ aũt
peccant damnabiliter nõ lugẽt. O ſa
nitas inſana. o viſio ceca. o vita mor
tua. Ue iſtis qui nõ lugenda ⁊ paꝝ lu
genda grauiter lugent ⁊ grauiter lugẽ
da ſpũalia. ſ damna nõ lugẽt. Lugea
mus igiẽ fratres. lugeamus amiſſiõez
bonoꝝ opeꝝ. ⁊ ꝟtutum. lugeat corrup
tus amiſſionẽ virginalis integritatis
lugeat malicioſus amiſſionẽ pietatis
lugeat ſuꝑbus amiſſionem hũilitatis
lugeat iracũdus amiſſionẽ interne trã
quillitatis. lugeat auarus amiſſionez
largitatis. lugeat ebrioſus amiſſionẽ
ſobrietatis. lugeat accidioſus amiſſi
onẽ ſpũalis exultatõis. lugeat īuidus
amiſſionez caritatis. Beati nãq̃ qui
lugent modo per pñiam. q꞉ ꝯſolabunẽ
ꝑ indulgentiã. deinde etiã ꝑ iuſticiã.
poſtremo aũt ꝑ gloriã. ¶ Poſſu
mus etiã dicere tria eẽ genera ſpũali
ter ⁊ fructuoſe coraz oculis creatoris
lugentiũ. alij nãq̃ lugent ꝓ indulgen
tia culpe. alij lugent ex ſuauitate diui
nitus ſibi collata. alij ampliori feruo
re accẽſi lugent ex deſiderio future glo
rie. Et in his oĩbꝫ beati ſunt qui lugẽt
q꞉ ſi ſeminant in lacrimis in exultatõe
metent. abſterget enĩ deus oẽm lacri
mam ab oculis ſanctoꝝ ſuoruz. ⁊ non
erit amplius neq̃ luctus neq̃ clamor
ſ; nec vllus dolor. qm̃ priora tranſierũt
Hec richar. Et notãdũ ꝙ ſunt nõnul
li qui in luctu ⁊ lamento penitentie nõ
ꝑſeuerant ſed poſt gemitus habitos ꝓ
pctis ad leuitates ⁊ ſcurrilia ⁊ alia in
conuenientia ſe tradũt. ⁊ g̃ ꝯſolatione
diuina priuant ſe. Uñ beatus berñ. Lu
ctus eoꝝ qui ꝑſeuerantiaz nõ hñt non
merenẽ ꝯſolationẽ. alios inquit lugẽ
tes video. ſ; ſi de corde ꝓcederet luct᷒
non tam facile ſoluerenẽ in riſum. nũc
aũt cũ habũdantius ocioſa ⁊ ſcurrilia
verba ꝓfluant q̃ prius lacrime. hmõi
de his eẽ nõ arbitror quibꝫ ꝯſolatio di
uina ꝓmittiẽ. qñ quidẽ poſt illos tã fa
cile ꝯſolatio admittiẽ aliena. hec berñ.
Sed ⁊ hoc ꝯſiderandũ ꝙ habendũ lu
ctũ ⁊ gemitũ ꝓ peccatis ⁊ exceſſibꝫ ꝑ
petratis multũ valet. vt mortis horo
rem ⁊ metũ gehenne ardẽtis añ ocu
los habeat ⁊ vt etiã ꝓ tali luctu ꝯſolati
onẽ a dño repromiſſam accipiat. Ad
qđ hortaẽ beatus berñ. ſic dicẽs In om
nibꝫ opibꝫ memorare nouiſſima tua.
mortis horrorẽ. iudicij tremendũ diſ
crimẽ. ardentis gehenne metũ ab ocu
lis tuis elongari nullatenus patiaris.
recogita ꝑegrinatõnis tue miſeriã. reco
gita annos tuos in amaritudine aĩe
tue. ⁊ cogita humane vite ꝑicula. cogi
ta fragilitatẽ ꝓpriã. in hmõi cogitatio
ne ſi ꝑſeueraueris. dico tibi paꝝ ſenti
es. quicquid foris videẽ eſſe moleſtũ
dũ toto corde circa moleſtiã iteriorẽ
te occupaueris. ſ; nec patieẽ dñs ſine
ꝯſolatione te eſſe. qm̃ eſt pater miſeri
cordiaꝝ ⁊ ds totius ꝯſolatõis ⁊ ꝯple
biẽ oĩno quod veritas Math. v. pol
liceẽ dicẽs. Beati qui lugent qm̃ ipſi
ꝯſolabunẽ.

De eſurie ⁊ ſiti iuſticie.

Ca. ·XVIII·

Quarta btitudo eſt eſuries ⁊ ſitis iuſticie. ⁊ ſe
quiẽ īmediate luctũ. q꞉ homo poſt la
menta pñie incipit iuſticiam eſurire ⁊
ſitire. Uñ dr̃ beatus amb. Poſtq̃ de
fleui viz pctã. eſurire ⁊ ſitire incipio
iuſticiã. Uñ ⁊ ſequiẽ beati qui eſuriũt
⁊ ſitiũt iuſticiam. Eſuries ꝟo iuſticie ẽ
vehemẽs deſideriũ iuſticie ſiue ſummi
boni. Et notãdũ ꝙ iuſticia hic accipi
ẽ generaliẽ ꝓ ꝓbitate vel bonitate ſeu

rectitudine vite. Quanto aūt magis
quis eſuriē iuſticie hʒ. tanto maiorem
leticiā hʒ opandi iuſticiā. Amatoribꝰ
nāq₃ veri boni nō eſt ſatis ꝙ iuſti ſunt.
ſed ſp ſitiunt opus iuſticie. ⁊ reddere
vnicuiq₃ qđ ſuū eſt. viʒ deo. ſibi ⁊ pri-
mis. naʒ ꝓpter eſuriem ⁊ ſitim iuſticie
multi ſcī mortui ſunt mundo ⁊ mortui
ſunt corꝑalr̄ q̄ꝛ ꝓ illa iuſticia mori ſe
tradiderunt. Eſurienda igiẜ iuſticia ē
vt theʒaurus aliȷ̄s theʒauris preualēs.
Unde eccī. xxix. Pone theſauꝝ tuum
in p̄ceptis altiſſimi. ⁊ ꝓderit tibi ma-
gis q̄₃ auꝝ. Alios nāq₃ theſauros relin
quit homo cū moriẜ. ſed hunc theſau-
rum viʒ iuſticiā etiam poſt mortē ſe-
cū defert. Unū in apoca. dr̄. Opa em̄ il
loꝝ ſequunẜ illos. J Sed ꝯſide-
randū eſt ꝙ hoīes eſuriunt ⁊ ſitiunt di
uerſimode. aliȷ̄ malū. aliȷ̄ bonū. aliȷ̄ au
rum ⁊ argentū. aliȷ̄ poſſeſſiones innūe
ras. aliȷ̄ honores ⁊ ſeculi voluptates q̄
oīno ſatiare non pn̄t. ſola aūt eſt iuſti
cia que ꝑducit ad gloriā. vbi ſatietas
eterna poſſidebiẜ. Unū rich. de ſcō vi
cto. ſup illo verbo. Beati qui eſuriūt ⁊
ſitiunt iuſticiā. ſic ait. Oēs hoīes eſu-
riunt ⁊ ſitiunt ſed diuerſimode. aliȷ̄ nā
q₃ eſuriunt ⁊ ſitiunt malū. aliȷ̄ bonum.
aliȷ̄ auꝝ ⁊ argentū vel veſtes precioſas
predia vineas ⁊ poſſeſſiones innume
ras. iſta tn̄ oīa bona ſunt in ſe. ſed in
hoc quodammō mala eſſe dicunẜ ꝙ a
malis male eſuriunẜ ⁊ ſitiunẜ. ſic ⁊ do
minus iniquū dixit mā̄mona. i. diuiti
as. non ꝙ res diuitiaꝝ eſſent iniq₃. ſʒ
per iniquitatē acquiſite. Aliȷ̄ eſuriūt ⁊
ſitiunt ptā̄tes ⁊ honores. aliȷ̄ volupta-
tes. aliȷ̄ ſalutatōes in foro ⁊ vocari ab
hoībꝰ rabbi deſiderant. ſed tales non
pn̄t ſaturari. totus em̄ mundus nō ſuf
ficit hoīni. dn̄s hoī ſufficit. qui dn̄s eſt
mundi. nō em̄ impleẜ oculus viſu nec
auris impleẜ auditu. nec ī ceteris ſen

ſibꝰ p̄t homo ſaturari ex eoꝝ delectatō
nibꝰ. Qđ rex dđ bene ꝯſiderauit qui q̄₃
uis hrēt ad comedendū ⁊ bibendū nō
ſolū ad neccitatem ſed etiaʒ ſi vellet ad
ſupfluitatē cū dixit. Satiabor cū appa
ruerit glīa eius. Igiẜ eſuriemus ⁊ ſiti
amus nō terrena ſed iuſticiā. qꝛ ꝑ eſu-
riē ⁊ ſitim iuſticie ꝑuemīmus ad ſaturi
tatem eterne glorie. hec richar.

De miſericordia.

Capitulum XIX. R

Quinta beatitu
do eſt mīa. ⁊ ſequiẜ immedia-
te iuſticiā. Unū dicit quedā glo. ꝙ mīa
⁊ iuſticia ita ꝯiuncta ſunt. vt altera ab
altera tempari debeat. iuſticia em̄ ſine
mīa crudelitas eſt. mīa vero ſine iuſti-
cia diſſolutio. Unde poſt iuſticiā dn̄s
ꝯſeqn̄r dicit. Beati miſericordes qm̄
ipſi mīam ꝯſequenẜ. Et notandū ꝙ
mīa eſt virtus per quā animus ſub ca-
lamitate afflictoꝝ moueẜ. Scđm da.
Mīa eſt triſticia in alienis malis. Unū
illi miſericordes dicunẜ. qui de malo
alterius quaſi de ſuo dolent. De hoc re
migius. Miſericors dr̄ quaſi miſeruʒ
hn̄s cor. qꝛ alterius miſeriā quaſi ſuā
reputat. ⁊ de malo alteriꝰ quaſi de ſuo
dolet. hec remi. Debet ergo vnuſquiſʒ
fidelis cui ſupperunt res tempales o-
pus mīe in pauperes exercere elemoſi
nam largiendo. vt per hec deum creato
rem omniū ad miſerandū ſibi debito-
rem faciat. qꝛ qđ pauperibꝰ tribuiẜ in
gaʒophilaciū xp̄i mittiẜ ⁊ in manu di
ponitur. Unde beatus aug. Dicit tibi
xp̄s. Da mihi de eo quod dedi tibi. de
meo ſquero ⁊ mihi nō donas. da ⁊ red
do. habuiſti me largitoreʒ. facito ⁊ me
debitorem. hec aug. Item dr̄. Manus
paupeꝝ ſunt gaʒophilaciū xp̄i. Unde
qđ in manus pauperum poniẜ in gaʒo
philaciū xp̄i mittiẜ. imo qđ plus ē in

manus dei ponitur. ⁊ iam auferri non
poteſt ei qui dedit cũ non ſit qui de ma
nu eius poſſit eruere. hec aug. Si do a
liquis religioſus eſt vel paup̄ qui non
hꝫ vnde tribuat neceſſitatē patienti.
dꝫ tñ facere qd̓ in ſe eſt viꝫ ꝯpaſſionē
erga ꝓximos. miſerias patientibꝯ ex
hibendo qꝛ nõnunq̄ꝫ maioris eſt meri
ti ex corde ꝓximo ꝯpati q̄ꝫ terrenam
ſubſtantiã eidē tribuere Un̄ dr̄ beatus
greg. Exteriora largiens rem extra ſe
metipſm̄ ꝓbuit. qꝛ aũt fletum ⁊ ꝯpaſſio
nem tribuit ꝓximo. ei etiã aliquid de
ſeipſo dedit. hec gre. Qui ergo mīam
a dño ꝯſequi deſiderat ipſe opus pieta
tis ⁊ mīe ꝓximo impendere ſtudeat.
Un̄ richar. Beati miſericordes qm̄
ipſi mīam ꝯſequent̄ Si q̄ꝫ vis mīam ac
cipe exhibe miſericordiam. dimitte in
quit ⁊ dimittemini. ſcd̓m em̄ menſurã
qua menſi fueritis remetiet̄ vobis Be
ati quoqꝫ miſericordes. q̄ alijs in mi
ſerijs ſuis aſſiſtunt ⁊ eos ſm̄ poſſibili
tatem ſuam defendunt ⁊ protegunt.

De mundicia cordis.
Ca. .XX.

Sexta beatitu
do eſt mũdicia cordis ⁊ ſequi
tur immediate mīam. qꝛ qui opa mīe
exercet. niſi hoc mundo ⁊ ſimplici cor
de fecerit. mercede eterna ſe priuat.
Unde beatus amb. Qui mīam differt
mīam amittit. niſi mundo corde miſe
reat̄. nam ſi iactantiam querit. nullus
eſt fructus. Un̄ ſequit̄. Beati mundo
corde Mundicia vero cordis eſt inte
gritas vtriuſqꝫ hominis. diuini amo
ris intuitu ſeruata. qua clarificat̄ cor
⁊ mundat̄ ad videndũ deũ ⁊ ardentiſſi
me diligendum. Unde raba. ſup illo
verbo Beati mundo corde ſic ait Mũ
di corde ſunt. quos non arguit vlla cõ
ſciencia peccati. Un̄ mũdus deus mũ
do corde ꝯſpicit̄. ⁊ templũ dei non p̄t
eſſe pollutum. deũ em̄ mundi corde vi
dent hic p̄ gratiam in enigmate. in fu
turo aũt facie ad faciem. hec raba. Ne
ceſſe eſt ergo qui deũ videre deſiderãt
vt oculos cordis ab omni ſqualore pec
cati tergant. Unde leo papa. Splen
dorem veri luminis ſordēs acies vide
re nõ poterit. ⁊ qd̓ erit iocũditas men
tibꝯ mundis. hoc erit pena maculoſis
Declinent̄ ḡ terrenaꝝ caligines vani
tatũ. ⁊ ab oī ſqualore iniquitatis inte
riores oculi tergant̄ vt ſerenus intui
tus tanta dei viſione paſcant̄. hec leo
papa. Quãto magis vnuſquiſqꝫ a ma
lis opibꝯ ſe abſtraxerit ⁊ iuſticiã dile
xerit ac bona opa fecerit. tanto ampli
us ſm̄ poſſibilitatē humanãꝫ mentis
oculis videbit De hoc criſ. ſic dr̄ Qui
oēm iuſticiã facit ⁊ cogitat. mente ſua
deũ videt. qm̄ iuſticia figura dei eſt. de
us em̄ iuſticia eſt. ſcd̓ꝫ ergo ꝙ aliquis
corripuerit ſe a malis ⁊ fecerit bona.
ſm̄ hoc videt deuꝫ. aut paꝝ aut ampli
us aut interdũ aut ſemp̄ ſm̄ poſſibili
tatem humanã. in ſeculo aũt illo mũ
di corde deũ videbunt non in ſpeculo
ſed facie ad faciem. hec criſo. Munde
mus ergo nos non ſolũ ab opibꝯ praui
uis. verũetiã a cogitationibꝯ immun
dis vt deuꝫ videre mereamur in celis
Quia ſcd̓m ꝙ dr̄ richar. de ſancto vi
ctore. Mundi ſunt illi corde. qui nec
polluũt̄ pollutiõe inutilis cogitatiõis
nec luto fedant̄ praue delectationis.
Mundi corde ſunt. quos nec tetigit ne
bula terre ignorantie. nec corrũpit ar
dor fede ꝯcupiſcentie. Mundemus ḡ
corda noſtra ab omni ignorantia p̄ in
quiſitionem veritatis. ⁊ ab omni pue
ſa ꝯcupiſcentia per amorem virtutis.
vt mereamur deum videre in gloria re
gni celeſtis. hec richardus.

De pace.
Capitulum XXI.

Septia beatitu
do eſt pax. que ſequit̃ immedi
ate poſt mundiciã cordis. qꝛ purgato
corde ab omnibꝫ paſſionibꝫ vitioꝝ ⁊
carnaliũ delectationũ ac immundarũ
affectionũ incipit homo pacẽ interio-
rem ⁊ tranquillitatẽ mentis poſſidere
Uñ beatus ambro. Cum interiora tua
vacua feceris ab omni labe peccati. ne
diſſentões ↄtentõneſqꝫ ex affectu tuo
ꝓdeant. a te pacem incipis ac ſi pacẽ
alijs feras. Uñ ſequit̃. beati pacifici.
Et notandũ ꝙ pax eſt ſtatus virtutis
in quo eſt delectatio in deo ſine ↄtradi
ctione carnis. mundi. ⁊ dyaboli. De
hac pace dr̃ Leo papa. Vera pax eſt a
dei voluntate non diuidi. ⁊ in hiſque
ſolius dei ſunt delectari. Pacifici aũt
ſm iero. bene dicunt̃ illi qui puri ſunt
in corde ſuo. deinde inter frẽs diſſidẽ
tes faciunt pacẽ. Quid enĩ ꝓdeſt alijs
per te pacificari cũ in tua aĩa ſint bella
vitioꝝ. hec hiero. Et ſciendũ ꝙ pacifi
cis magis attribuit̃ eſſe filios dei q̃ꝫ ce
teris. qꝛ licet mĩa maxime aſſimilet
hoĩnem deo quantũ ad opa exteriora.
tñ quantũ ad interiora magis aſſimi-
lat deo pax. Uñ hilarius. Pacificoꝝ
beatitudo adoptionis eſt merces. ⁊ iõ
dr̃ q᷑m filij dei vocabunt̃. Parens enim
oĩm deus vnus eſt. neqꝫ enim tranſire
aliter in nuncupatõem familie eius li
cebit niſi fraterna inuicem pace viua-
mus. hec hilarius. Et ſicut dei filij vo-
cant̃ qui pacem diligunt. ſic vocant̃ fi-
lij dyaboli qui diſcordiã querunt. Uñ
beatus greg. Sicut vocant̃ filij dei qui
pacẽ faciunt. ita ꝓculdubio ſathane
filij ſunt qui pacis ↄcordiã ↄfundunt.
Qui vult ergo xp̃m ſuſcipe in ſui cor-
dis hoſpitiũ pacẽ diligat. ⁊ inuidiam
que pacis inimica eſt a ſe repellat. qꝛ ſi
cut in cordibꝫ pacificis xp̃s requieſce
re cupit. ſic inuidos ⁊ inquietos oĩbꝫ
modis execrat̃. De talibꝫ etiã pacifi-
cis ⁊ inuidis abbas effrem ſic dr̃. Qui
amplectit̃ pacẽ in mentis ſue hoſpitõ
manſionẽ preꝑat xp̃o. qꝛ xp̃s pax eſt ⁊
in pace quieſcere cupit. vir aũt inui-
dũ omnibꝫ modis execrat̃. Vir pacifi
cus in tranq̃llitate eſt ſp̃. inuidus aũt
ſimilis eſt naui cum iactat̃ fluctibꝫ. ho
mo pacificus ſecurã poſſidet mentẽ. in
uidus aũt in ꝑturbatõe eſt ſp̃. Qui ſe-
ctat̃ pacẽ tutus eſt vndiqꝫ ac munitus
inuidus vt lupus rapax inſanit. hõ pa
cificus eſt q̃ſi vitis dans fructũ copio-
ſe. inuidi autẽ opus in egentia ⁊ miſe
ria detinet̃. Et quantũ pacificus gau-
dens in dño letat̃. tantũ inuidens tabe
ſcens ad nihilũ redigit̃. Ex abũdantia
leticie pacificus homo dinoſcit̃ ex vul
tu madido furore pleno inuidus mon
ſtrat̃. Pacificus hõ ↄſortiũ angeloꝝ
merebit̃. inuidus ãt ꝑnceps demonũ
efficit̃. Et ſicut pax ſecreta mentis il-
luĩat. ita inuidia occulta cordis obce-
cat. pax enĩ effugat ⁊ ꝑturbat oẽm diſ
cordiã. inuidia aũt iracũdiã cumulat
Sectare ergo fili deſiderabile nomen
pacis vt frcũs pacis acquirere poſſis.
⁊ execrare inuidiã ne maloꝝ fructibꝫ
replearis. hec effrem abbas. Quiſq̃s
ergo deſiderat eſſe de numero filioꝝ
dei neceẽ eſt vt per vitioꝝ ac malaꝝ cogi
tationũ expulſionẽ cordis pacẽ ac trã
quillitatẽ in ſe ↄſeruet ⁊ cuſtodiat. ac
ꝓximis ſuis ſibi aduerſantibꝫ ſe paci
ficũ ⁊ benignũ exhibeat vt hereditatẽ fi
lijs dei ꝓmiſſam poſſidere valeat. De
hmõi pacificis richar. de ſcõ victo. ſic
dr̃. Pacifici ſunt q̃ in ſemetipſis pacẽ
facere ⁊ cuſtodire volũt. q̃ vitia aduer-
ſantia ſubiugãt. ꝟtutes erigũt. ⁊ quic
quid in ſe ꝑuerſe cogitatõis locutõis

opꝭue deprehendunt. prudenter ⁊ po
tenter expellūt. nec aliq̄d ꝑturbatōis
in regno ſue dominationis ꝑmittūt. ⁊
ſi quid aduerſitatis ei ↄtigerit. pacem
tñ ſuam ſeruant. ⁊ cūcta cū cordis ſui
trāquillitate iudicāt. pacifici ſunt. qui
cū a malis eis inferūt̾ mala. mala mi-
nime retribuūt. ſ; cū his qui oderūt pa
cem ſunt pacifici. pacifici ſunt. qui nō
in ſe tm̄ pacē cuſtodiūt. verūetiā alios
diſcordantes ad vanitatē pacis redu-
cūt. iſti filij dei vocabunt̾. q; deus ſum
ma pax eſt ⁊ oīa cū tranquillitate iudi
cat. filij dei fratres xp̄i iſti ſunt filij per
gratiā. xp̄s filius ꝑ naturā. heredes dei
coheredes aūt xp̄i. hec richardus.

De perſecutione Ca. XXII. N

OCtaua beatitu
do eſt ꝑpeſſio ꝑſecutōis ꝓpter
iuſticiam ⁊ imediate ſequit̾ pacem. q;
habita pace ⁊ tranquillitate cordis.
poſt victoriā vitioꝝ ⁊ carnaliū delecta
tiōꝫ habilior ē homo. ⁊ expeditior ad
ſuſcipiendas ꝑſecutōes a ꝓximis illa
tas. nā cor bene purgatū a cupiditate
reꝝ tpalium ⁊ ambitione mundialiū
dignitatū non valde ꝑturbat̾. ſi a puer
ſis hoīb; tam in damno reꝝ q̄ȝ etiā in
verbis ↄtumelioſis iniuriā patiat̾. q;
qui gloriam mundi nō querit nec ↄtu-
meliam ꝑtimeſcit ⁊ ideo ꝑſecutionem
patienter ſuſtinet ꝓpter iuſticiā. Et no
tandum ꝙ q̄ȝuis fidelis ꝓpter fidē xp̄i
ab infidelib; nūc nullā ꝑſecutionem
patiat̾. tñ ſi aliquis ꝓpter veritatē ⁊ iu
ſticiā etiā a ſuis aliquid patit̾ merce
de martirij non priuabitur. De hoc
dr̄ criſoſto. ſup matheū Non dixit ſal-
uator beati qui a gentib; ꝑſecutionem
patiunt̾. ne putes illum ſolum beatū
qui perſecutionem patit̾ ab extraneis
Sed ⁊ ſi quis ex potentib; qui xp̄iani
videntur. qui ꝓpter peccata ſua a te for
ſitan correptus fuerit. ⁊ te ꝑſecutus be
atus es cū iohāne baptiſta Si enī ve
eſt ꝙ ꝓphete martires ſunt q̄ a ſuis ſūt
occiſi. ſine dubio qui ꝓpter cām dei ali
quid patit̾ etiam a ſuis mercedē mar
tirij habet. Et ideo non poſuit ſcriptu-
ra ꝑſonas ꝑſequentium. ſed ſolū cām
ꝑſecutionis. vt non aſpicias q̄s te ꝑ
ſequat̾ ſed ꝓpter quid. hec criſo. ❡
Conſiderandum etiam ꝙ multi pati-
unt̾ ꝑſecutionem mali. ꝓpter culpam
boni ꝓpter iuſticiam. oēs enī qui pie vo
lunt viuere in xp̄o ꝑſecutionē patiūt̾
Vñ ſuſtinentib; ꝑſecutionē vel queli
bet aduerſa neceſſaria eſt patientia. ne
ꝓmiū ꝑdat̾ glorie eterne. Vñ richar.
de ſancto victore. Multi patiunt̾ aliq̄
ꝓpter ꝑſecutōeꝫ ſ; aliq̄ ꝓpter culpā aliq̄
ꝓpter iuſticiā boni. latro ſuſpendit̾ ꝓ
ter culpam iuſtus non ꝑt ſuſpendi niſi
ꝓpter iuſticiā Sed diceret aliquis ne-
mo ꝑt mō ꝓpter ꝑſecutioneꝫ attingere
beatitudinē. q; nunc in pace cōſiſtunt
oīa ⁊ ſancta ecclīa fere de nulla pte pa
tit̾ aduerſa. Et ego dico q; vbiq; per-
ſecutiones ſunt ꝙ quotidie in penetra
lib; ſctē eccīe ꝑſeq̄t̾. cayn abel. yſma-
hel yſaac. eſau iacob. i. impius iuſtū.
⁊ ſi quis perſecutionem non patit̾ ab
extraneis tñ patit̾ a falſis fratribus.
omnes enī qui pie viuere volūt in xp̄o
perſecutionem patiuntur. q; igit̾ non
ceſſant ꝑſecutiones. patientia nobis
neceſſaria eſt. vt repromiſſiones pre-
mij reportemus Ve aūt his qui ꝑdūt
patientiam. q; perdunt patientie coro
nam. nō ergo murmuremus. ſi in pau
cis veremur. q; in multis bene diſpone
mur. igit̾ per paupertatem ſpūs attin
git̾ ad regnū celoꝝ. ꝑ manſuetudineꝫ
ſiue lenitatē ad terrā viuentium. ꝑ lu-
ctum ad verā ↄſolationem ꝑ iuſticie ſi-
tim ⁊ eſuriem ad ſuperne iocundita-
tis ſacietatem per miſcōdiam tempora-

liter factam ad miſericordiam eternā
per cordis mundiciā ad deiviſionem
per pacem ad dei filiatōez. per pñtem
perſecutōnem ad eternā celeſtis regni
tranquillitatē. Beati ergo qui perſecu
tionem patiunt̄ ꝓpter iuſticiam qm̄ ip
ſoꝝ eſt regnuꝫ celoꝝ. hec richar. de ſcō
victo. Vñ octo ſunt beatitudines quā
tum ad eſſentiā vt ſupradictuꝫ eſt. ſed
tm̄ ſeptem quantū ad diſtinctōez gra-
duū. qm̄ ſupra pacē non eſt virtus alia
Dicit etiā beatus aug. Pax eſt finis ⁊
ꝯſummatio omniū virtutuꝫ. Octaua
etiam redire dr̄ ad caput duobus mo-
dis. Primo qꝛ idem premiū ſibi pro
mittit̄ qd̄ prime beatitudini. ſ. regnuꝫ
celoꝝ. Scdo qꝛ omnes ꝓbat ab vlti-
ma vſqꝫ ad primam vtrꝫ vere ſint. Vn
de dicit beatus grego. Qualis vnuſqſ
qꝫ apud ſe lateat illata ꝯtumelia ꝓbat

P Et notandū ꝙ habitus virtu
tum cardinaliuꝫ principaliter diſpo-
nunt ad exercitium vite actiue. Habi
tus vero donoꝝ diſponunt maxime ad
actus vite ꝯtemplatiue. habitus autē
beatitudinū diſponunt ad ꝑfectōnem
vtriuſqꝫ. Ex his igit̄ colligere poſſu-
mus ꝙ beatitudines habent efficaciaꝫ
ad mundandū ⁊ purgandū cor hoīs.
vt eo ꝑfectius ad premia beatis repro
miſſa valeat peruenire. Sed ⁊ hoc ꝯſi-
derandū ꝙ beatitudines ꝯgruunt ope
rationibꝫ ſeptiformis grē ſpūſſancti.
Qd̄ affirmat beatus augu. ſic dicens.
His enim ſeptē gradibꝫ ꝯgruit ſepti-
formis operatio ſpūſſancti. quam yſa
ias deſcribit. ſed ille a ſummo. hic ab
ymo. qꝛ ibi docet̄ filius dei ad yma de-
ſcenſurus. hic homo de ymis ad ſimi
litudinē dei aſcenſurus In his prima
eſt timor qui ꝯgruit humilibꝫ. de qui-
bus dr̄. beati pauperes ſpū. i. non alta
ſapientes ſed timētes. Secunda pie
tas que ꝯuenit mitibus. qui enim pie

querit deuꝫ honorat. non reprehendit
non reſiſtit. quod eſt mite fieri Tercia
eſt ſcientia que ꝯuenit lugentibus qui
didicerūt quibꝫ malis nūc vincti ſint.
que quaſi bona petierunt. Quarta eſt
fortitudo que ꝯuenit eſurientibꝫ ⁊ ſiti-
entibꝫ. qꝛ deſiderantes gaudium de ve
ris bonis laborant fortiter a terrenis
cupientes auerti. Quinta eſt ꝯſilium.
quod ꝯuenit miſericordibꝫ. qꝛ vnicuꝫ
remediū eſt de tātis malis erui dimit-
tere alijs ⁊ dare. Sexta eſt intellcꝯs.
que ꝯuenit mundis corde qui purgato
oculo poſſunt videre qd̄ oculus nō vi-
dit. ⁊c. Septima eſt ſapīa que ꝯuenit
pacificis in quibꝫ nullus motus eſt re
bellis ſed obtempat ſe ſpūiſancto. hec
aug. Et hec de beatitudinibꝫ.

Filius.

Habita iam informatōne de beati
tudinibꝫ. nunc de ſeptem ſacra-
mentis ⁊ maxime de ſacramento euca
riſtie cupio ⁊ deſidero a te o pater edo
ceri.

Ca. XXIII. Pater

Scire debes qd̄
ſacra noue legis ſunt. vij. ſm
diuerſitatē hoīm in eccīa exñtiū. Pri
mū eſt intrantiū. ſ. baptiſmus. ſecun-
dum pugnantiū. ſ. ꝯfirmatio. tercium
vires reſumentiū vt eucariſtia. quartū
reſurgentium vt penitentia. quintū ex
euntiū vt extrema vnctio. ſextum mi-
niſtrantiū vt ordo. ſeptimū nouos mi-
lites introducentiū vt matrimonium.
Hec ſacramenta legis gratie xp̄us in
ſtituit tanqꝫ noue legis lator. In q̄ vo
cauit ad p̄mia. dedit precepta. inſtitu
it ſacra. xp̄s enī eſt verbū patris Et cū
ipſe ſit ſumme virtutis. ſumme verita
tis ⁊ ſumme bonitatis. rōe bonitatis
ꝓmiſit premia beatificantia. rōne veri
tatis dedit precepta dirigentia. ratōe

virtutis inſtituit ſacramenta adiuuan
tia. vt ſic ꝑ ſacra reparet͛ ⁊ ꝑ implēda
ꝓcepta ꝑueniat͛ ad ꝑmia Inſtituit aūt
xp̄s ſacr̄a in v̄bis ⁊ elemētis vt ait au
guſt. Accedit inquit v̄bū ad elementū
⁊ fit ſacr̄m Sacramentū v̄o vt ait idē
aug. Eſt inuiſibilis gratie viſibilis for
ma. Et notandū ꝙ effectus ſacr̄oꝝ no
ue legis eſt multiplex. Primo a pctō
mundāt. ſcd̄o in bono ↄfirmāt. tercio
corꝑi miſtico incorꝑant. quarto iuſtifi
cant. quinto ad futuraꝫ vitā ꝓparant.
ſexto erudiendo illumināt. ſeptimo a
malo ꝓſeruāt. iſta patēt in ſacramētis
ꝑ ordinē. naꝫ primū opat͛ baptiſmus
ſecundū ↄfirmatio. terciū euchariſtia
quartum penitentia. quintuꝫ extrema
vnctio. ſextū ordo. ſeptimū matrimo
nium. Conſiderandū etiā ꝙ hec ſacra-
menta diſponunt ad ſeptē v̄tutes ha-
bendas. ⁊ ordinant͛ ↄtra triplicē cul-
pam. ⁊ ↄtra quadruplicem penaꝫ. De
hoc thomas de aq̄no ſic d̄r. Numerus
ſacramētoꝝ p̄t accipi ꝑ quandā adap
tationē ad v̄tutes ⁊ ad defectus culpa
rum ⁊ penalitatū. Sic ꝙ fidei reſpon-
deat baptiſmus. ⁊ ordinat͛ ↄtra culpā
originalē. Spei extrema vnctio. ⁊ or-
dinat͛ ↄtra culpam venialem Caritati
eucariſtia ⁊ ordinat͛ ↄtra malicie pe-
nalitateꝫ. Prudentie ordo. ⁊ ordinat͛
ↄtra ignorantiam. Iuſticie pn̄ia ⁊ or-
dinat͛ ↄtra peccatū mortale. Tempan
tie matrimoniū ⁊ ordinat͛ ↄtra ↄcupiſ
cētiā Fortitudini ↄfirmatio. ⁊ ordina
tur ↄtra infirmitatē. hec thomas Sed
⁊ hoc notandū ꝙ introitus ad regnuꝫ
celoꝝ clauſus fuit ꝓpter preuaricatōeꝫ
primi hoīs. ſed ꝑ xp̄i paſſioneꝫ celum
iterum fuit reſeratum. nūc vero pctm̄
originale vel actuale multis manet
clauſum ⁊ ideo ſacramenta ſunt neceſ
ſaria ⁊ claues eccleſie. per que tollunt͛
peccata. que impediunt introitū regni

celeſtis. Quod affirmat thomas de a-
quino ſic dicens. R Sciendum
ꝙ oſtium celi quantum eſt de ſe ſemꝑ
eſt apertum. ſed alicui clauſum dicit͛
ꝓpter impedimentum intrandi. quod
in ipſo eſt. impedimentum aūt totius
hūane nature ex peccato primi homi-
nis ↄſecutum ꝑ paſſionem ſecundi ho-
minis amotum eſt. Et ideo iohannes
poſt paſſionē vidit in celo hoſtiuꝫ aper
tum ſed adhuc quotidie alicui manet
clauſum ꝓpter peccatum originale qd̄
ↄtrahit vel actuale qd̄ ↄmittit ⁊ ꝓpter
hoc indigemus ſacramentis ⁊ clauib9
eccleſie. hec thomas. Unde ſciendum
ꝙ ſeptem eccleſie ſacramenta ſeptem
remedia ſunt. per que homo quodam-
modo creaturā regenerat͛ fouet͛ ⁊ nu-
trit͛. inter que tamen quodam excellē
tiori modo diuini amoris radius ac
celeſtis gratie quidam fluuius deuo-
tas animas feliciter incendens ⁊ ſua-
uiter inebrians de ſacramento eucha-
riſtie noſcitur peculiarius emanare.
nam inter omnia indicia amoris nihil
eſt quod adeo totum ſibi rapiat animū
diligentis ſicut dilecti deſiderata pn̄-
tia. que ceteris oīb9 antefertur. Unde
eucariſtia eſt ſacramentum caritatis
tā diuine q̄ꝫ noſtre qꝛ deus in hoc ſacr̄o
magne dilectionis noue ſignū oſtēdit
⁊ noſtre dilectionis affectum ꝑ idem
ſacramentuꝫ ſpūaliter ⁊ ſpecialiter et
ga ſe inflammauit. Et notandū ſuper
oīa ac ꝓſupponendū eſt certiſſime ver-
citer ⁊ ſine omni dubitatione ꝙ in hoc
ſacr̄o ↄtinet͛ veꝝ corpus xp̄i deus ⁊ ho
mo cū corꝑe ⁊ aīa in carne ⁊ ſanguine
ſicut tunc ꝓdīīt ex vtero virginis ⁊ in
cruce pepēdit ac ſedet ad dexterā pr̄is.
hoc affirmat beatus augu. ſic dicens.
Hoc accipite in pane quod pependit
in cruce. Et hoc accipite ī calice quod
effuſum eſt de chriſti latere. in ipſa

carne hic ambulauit. ⁊ ipſe carnez ad
manducandū nobis ad ſalutem dedit
Idem ſentit beatus ambro. ſic dicens
Panē iſtū quez ſumimus in miſterio
vtiq̄ȝ illum intelligo qui manu ſancti
ſpūs formatus eſt in vtero v̄ginis ⁊ ig
ne paſſiōis decoctus in ara crucis. pa
nis eñ angeloꝝ factus eſt cibus hoīm.
Dicit etiā de hoc damaſc. qd̄ in altari
videt̄ ſpecies eſt panis ⁊ vini. qd̄ autē
ſub ſpecie illa credimus verꝫ ē corpus
⁊ ſanguis xp̄i qd̄ in ara pependit ⁊ qd̄
fluxit de latere filij hoīs. hec damaſce.
¶ Conſiderandū etiā ꝙ ſub ſpe
cie panis eſt corpus xp̄i per ꝯuerſionē
⁊ ſanguis per ꝯnexionē ⁊ aīa ꝑ comun
ctōem. ⁊ deitas per vnionē. Iſta enim
quatuor non pñt diuidi nec ab inuicē
ſepari Eodē modo dicendū eſt de ſan
guine. ⁊ ſub vtraq̄ȝ ſpecie xp̄s totus cō
tinet̄. Unde thomas de aquino. Fctā
ꝯſecratiōe panis ibi eſt corpus xp̄i ex
vi ſacramenti ⁊ ſanguis ex reali cōco
mitantia. ſed poſtmodū per vini conſe
cratōem fit ibi ecōuerſo ſanguis ex vi
ſacramenti. corpus aūt xp̄i ex reali cō
comitātia. ita ꝙ totus xp̄s eſt ſub vtra
q̄ȝ ſpecie. hec tho. ꝓpter inſepabilitatē
ſanguinis a glorioſo corpore xp̄i ſm al
bertū. ¶ Sed ⁊ hoc notanduz ꝙ
conuenit deo eſſe vbiq̄ȝ ſimplr̄ ⁊ ꝓprie.
Creature v̄o ꝯuenit eſſe in vno loco tm̄
Corpus xp̄i medio ſe hȝ Cū eñ ſit cre
atura nō dȝ coequari creatori in eo ꝙ
ſit vbiq̄ȝ. cū vero ſit vnitū diuinitati debet
in hoc excellere alia corpa. vt ſimul ⁊
ſemel in locis pluribꝫ poſſit eſſe. ſ. ſub
iſto ſacramento. Uñ quilibet fidelis ⁊
maxime qui es religioſus cuȝ ad reue
rendum altare accedis ſacꝝ dei tui cor
pus ⁊ ſanguinē fidei oculis reſpice ſic
viꝫ vt certiſſime ⁊ ſine omni heſitatō
ne toto corde credas ⁊ ore ꝯfitearis. ſ.
ꝙ illa hoſtia cōſecrata ſit verus dei fili

us ex virgine natus. qui mortuus eſt ⁊
reſurrexit iudex viuoꝝ ⁊ mortuorū. vt
ſis de numero illoꝝ qui ſunt veri iudei
non in lr̄a ſed ſpū. non ſm carnem ſed
ſm ꝓmiſſionē. indutus ꝯfeſſione cor
dis ⁊ oris ſicut veſtimento. vt oīa in
teriora tua eum eſſe dñm ꝯfitean̄t De
inde cū reuerentia debita ⁊ honore ꝓ
cipuo occurrere d̄o tuo ⁊ deuotōe qua
dam humili mirare ꝙ tantus dñs ad
tantillū ſeruum. ⁊ tanta maieſtas ad
miſeꝝ vermiculum ⁊ ad vilem peccato
rem dignat̄ venire ⁊ dic cum metu ⁊ re
uerentia. Dñe non ſum dignus vt in
tres ſub tectum meū. ſed ꝯfiſus de tan
ta pietate tua ⁊ clementia accedo infir
mus ad medicū vite. ſitiens ad fontez
miſcdie. egenus ad dñm celi ⁊ terre. o
uis ad paſtorē. figmentum ad ſuū fa
ctorē. creatura ad ſuum creatorē. deſo
latus ad pium ꝯſolatorē ⁊ liberatorez.
Poſtea ardentiſſimo deſiderio manu
cordis hauſtu interiori tā preclaꝝ xp̄i
ſuſcipe corpꝰ eius pñtia dulciſſima q̄ȝ
plurimū delectatus. Ut aūt tam excel
lēs bonū viȝ ſacꝝm corpis xp̄i vnuſq̄ſ
q̄ȝ ſacerdos in ſalutē aīe ⁊ corpis ſui
offerre ⁊ ſuſcipe valeat necē ē vt ad ſu
mendū illud per ꝯtritionem ⁊ cordis
deuotōem ſe preparet ⁊ aptet. ¶
Unde dicit hugo. Triplex eſt genus
ſacrificij. Unum dñici corporis. alteꝝ
ꝯtriti cordis. tercium mortificate car
nis. Oportet precedere ſacrificiū hu
militatis in mente. ⁊ afflictōis in car
ne. vt habeat̄ deuotō in dñici corporis
ꝯſecratione. hec hugo. Multū namq̄ȝ
vȝ hec ſalutaris hoſtia ad delenda pec
cata ſi fuerit cum cordis ꝯtritōe vel la
crimaꝝ effuſiōe oblata. Unde beatus
gregorius. Singulariter nāq̄ȝ ad ab
ſolutionem noſtram oblata cum lacri
mis ⁊ benignitate mentis ſacri altaris
hoſtia ſuffragat̄. qz is q̄ in ſe reſurgēs

a moꝛtuis iam non moꝛit᷑. adhuc per
hanc in ſuo miſterio ꝓ nobis iteꝝ pa/
tit᷑. nā quotiens ei hoſtiam ſue paſſio/
nis offerimus. totiens nobis ad abſo/
lutōem nr̄az paſſionē illius repamus
lauare ḡ lacrimis maculas pctōꝝ. ele/
moſinis tergite. ſacris hoſtijs expiate
Hec gre. Debet ḡ quilibet ſacerdos in
quocūqꝫ gradu vel religione exiſtat cū
timoꝛe ꝛ reuerentia ad tm̄ miſterium
huius ſacramenti celebrandū ꝛ ſumē
dū accedere. vt ꝑ hoc ſalutē ꝯſequi va
leat aīe ſue Ad qḋ hortat᷑ beatus augu.
ſic dicens Animaduertite vos ſacerdo
tes cū quanta puritate timoꝛe ꝛ reue/
rentia debeatis accedere ad illud ſacri
ficium. ad qḋ xp̄s acceſſurus pati vo/
lens ſanguinem ſudauit. in quo ſacri/
ficio ip̄e ſacerdos eſt ꝛ ſacrificiū mira/
biliter ꝛ ineffabiliter. hec augu. Et no
tandum ꝙ poteſtas ſacerdotū ꝛ digni/
tas valde excellens eſt. nā ſm̄ beatum
bern̄. Credimus ꝙ nō eſt poteſtas poſt
deum ſicut poteſtas vr̄a. O vos ſacerdo
tes a deo vobis ꝯceſſa eſt O inquit ve/
nerāda ſacerdotū dignitas intra quo
rū manus velut in vtero marie dei fili/
us incarnat᷑ qḋ ꝑ vos pater ꝛ filius ꝛ
ſpūſſanctus mirabiliter operat᷑. Sup
hoc taꝫ inſigni priuilegio veſtro ſtupet
celū. terra mirat᷑. hoꝛret infernus. con
tremiſcit diabolus. veret᷑ homo. vene/
rat᷑ angelica creatura. ꝙ vno eodēqꝫ
momento deus ip̄e qui ꝑſidet in celo
in manib' vr̄is eſt in ſacrificio. O ve/
nerabiliū ſanctitudo manuū. O felix
exercitiū. O vere mūdi gaudium. vbi
yma ſummis ꝯiūgunt᷑. cū xp̄s tractat
xp̄m. ſ. ſacerdos dei filium cuius deli/
cie ſunt eſſe cū filijs hoīm. hec bern̄. Ex
quib' colligit᷑ quantā dignitatē deus
ꝯtulerit ſacerdotib'. quā etiaꝫ tangit
idem beatus bern̄. ſic dicens. O quan
tam dignitatē ꝯtulit deus ſacerdotib'
quanta eſt ꝓrogatiua ſacerdotalis or/
dinis. ꝑtulit eñ eos regib' oīb' ꝛ prin/
cipib' terre ꝑtulit ordinē hunc ſacer/
dotalē oīb' hoībus. imo vt altius lo/
quar pretulit eū angelis archangelis
thronis dn̄ationib' oībuſqꝫ angelicis
ordinib'. hec bern̄. Nec mirum qꝛ ſa
cerdos cū ſit homo ꝛ creatura creatorē
ſuū quodāmō creat. qn̄ officium miſſe
pagit ꝛ celebrat. Vn̄ idē dt ille qui cre
auit me dedit mihi creare ſe. qui crea/
uit me ſine me creat᷑ mediante me. hec
bern̄. Cum igit᷑ tam magne dignitatis
ꝛ excellērie ſit ordo ſacerdotalis ſi ipſi
ordinē ſacerdotes officiū miſſe ſacro
ſanctum celebrando mō debito ꝛ con/
gruo executi fuerit. Sic viceuerſa ma
gni criminis eſt ꝛ dedecoris ſi quod ab
ſit ſacerdos indigne tractat corpus no
ſtri ſaluatoris Quod clarius tangit be
atus bern̄. ſic dicens. O ſacerdos os
tuum quotidie efficitur ſepulcrum xp̄i
qūo ergo ex ore tuo egredit᷑ falſitas. ꝑ
quod ingredit᷑ veritas. quomodo ocu
li tui reſpiciunt vanitatem. qui reſpi/
ciunt veritatem. quare manus tue ad
illicita extendunt᷑. que tenent tenentē
oīa. quomodo te ingurgitas ebrietate.
qui ſemꝑ plenus eſſe debes ſobrietate.
hec bern̄. Sed quod peius eſt ſunt ꝓh
dolor nōnulli ſacerdotes. qui poſtpoſi
to timoꝛe ſe tradunt incontinētie ꝛ lu/
xurie. ꝛ tamen ꝑſumunt ad xp̄i men/
ſam accedere eiuſqꝫ ſanctū corpus pol
lutis manib' tractare ac immūdo ſunc
re. Audiant hi quid de eis narrat bea/
tus aug. ſic dicēs Si ſacerdotib' vas
fuerit incontinētie ꝛ libidinis iuxta ſi
liū ṽginis ſtatuet in altari ydolū vene/
ris. ꝛ cū ꝓfert verba canonis os eius
plenuꝫ eſt amaritudine ꝛ dolo ꝛ ꝯſuis
oret cum labijs. tamen expuit in faci/
em ſaluatoris ꝛ cum preſumit ſumere
dn̄icū corp' ī os pollutū melius ei eēt

⁊ minus peccaret ſi illud proijceret in
lutum. hec aug. Et beatus bern. de eodē
ſic ait. Turpiſſimū eſt manus deo di/
catas ⁊ ſacro criſmate ꝯſecratas pudē
dis ingerere mulieꝝ ⁊ poſt hoc corpus
dn̄i ſanctiſſimū cuȝ eis tangere. O ꝙ
temerariū. ꝙ nephandū eſt pollutis
manibꝫ filiū tractare ꝟginis. ⁊ immū
dis oſculari labijs ⁊ ore ſordido ſume
re. Que mēs nō rapit̄ ad exceſſum. q̄s
oculus nō erubeſcit. cuius auditus nō
tereret̄. vbi mundi ſalus ꝓijcit̄ in ſter
quiliniū. in os videliȝ indigne ſumen
tis. Tales ſacerdotes indigne corpus
dn̄i tractantes ⁊ ſumentes magis deli
quunt ꝙ hi qui eū crucifixerunt in ter
ris. q2 illi ſemel eū crucifixerunt. Jlli
vero quantū in eis eſt quotidie crucifi
gunt. Unde iteꝝ beatus aug. in ꝑſona
dn̄i dicit. O peccator tu ſacerdos indi
gne tu me amplius affligere noli pec/
catis tuis. plus enim me ledit vulnus
peccati tui ꝙ vulnus lateris mei X
Jtem idē. Magis delinquunt qui iaȝ
regnantē in celis ꝯtemnunt. ſ. indig/
ne tractantes ⁊ ſumentes corpus xp̄i.
ꝙ qui crucifixerunt eū ambulanteȝ in
terris. nō quaſi crucifixores. ſed qua/
ſi tanti ſacramenti indigni ꝯfectores.
⁊ preſumptuoſi ꝑceptores. q2 illi ſe/
mel crucifixerunt. iſti vero quātum in
eis eſt eū quotidie crucifigūt indigne
tractantes ⁊ ſumentes. Et beatus am
bro. Qui indigne ſumunt corpus xp̄i
idem eſt ac ſi interficiant. hec ambroſ.
Non ſolū aūt qui in ſacris ordinibus
ſunt ꝯſtituti. veꝝ etiam oēs fideles dn̄t
magnam diligentiā ⁊ ſtudiū adhibere
ne vnꝙ indigne ⁊ maxime ī peccatis
mortalibꝫ accedant ad ſacroſcū̄m xp̄i
corporis ſacr̄m. q2 tales per hmōi in/
dignā ſumptōem totā trinitatē inhō/
rant. Unde beatus amb. Hoc pollutus
ois in cor accipiat ꝙ nō ſolū corpus
xp̄i impie lacerat. ſed totam trinitatē
coadunatā corpi atrociter inhonorat.
Et vt d̄t beatus bern̄. Ue hoī illi cui ꝓp
ter pctā ſua ſalus mundi iudicium eſt.
cui vita mors eſt. cui abſolutio damna
tio eſt. cui gr̄a ira eſt. cui calix ꝓpiciati
onis vas eſt indignatōis. hec ber. Nā
qui indigne corpus ⁊ ſanguinē ſump
ſerit iudiciū ſibi mādu cat ⁊ bibit. Unde
caſſia. Qui carnalibꝫ oblectatus quo/
tidie voluptatibꝫ fuerit ⁊ dulcedīe. ip
ſumqꝫ cibū ſumpſerit ſcē eucariſtie in
damnatōem ſibi ⁊ iudiciū ſumit pena
litatis eterne. nec miꝝ. q2 vt d̄t beatus
aug. Criſtū ꝯculcat qui libere peccat. ⁊
qui eum abſqꝫ timore indigne ꝑcipit.
Talis aūt homo ꝓut dicit hilarius de
um ad vindictā ꝯcitat. ſanctoꝝ ſe fu
gat. hoſtē ſuum letificat. ſuam vitā ab/
breuiat. corpus xp̄i indigne lacerat ⁊
manducat. hec hila. Non ſolū aūt hec
mala ſed etiā alia ꝙ plurima indigne
accedēs ad ſacr̄m corpis xp̄i incurrit.
Jndigna namqꝫ coīo hoīem peccatis
illaqueat. damnatōem prepat. ꝓxim
ſcandalizat. mentē excecat. temptatō
ri ſubiugat. deū irritat. vitā tempaleȝ
breuiat. gratuitis ⁊ eternis bonis ſpo/
liat. De his d̄r per ſingula in p̄s. Fiat
menſa eoꝝ coram ipſis in laqueuȝ. ec
ce primū. ⁊ in retributiones. ecce ſe/
cundum. ⁊ in ſcandalum. ecce terciū
Obſcurent̄ oculi eoꝝ ne videant. ecce
quartum. ⁊ dorſum eoꝝ ſemꝑ incurua
ecce quintum. Effunde ſuper eos iraȝ
tuam. ecce ſextum. Fiat habitatio eoꝝ
deſerta. ecce ſeptimū. Et in tabernacu
lis eoꝝ non ſit qui inhabitet. ecce octa
uū. Cum ergo tot mala indigne tractā
tes vel ſumentes corpus dn̄i incurrūt.
neceſſe eſt ſm̄ apl̄m vt vnuſquiſqꝫ ſe ꝓ
bet ⁊ examinet qualiter ad illud terri/
ficum ſacrificium digne accedat.

Filius.

Audito igit̃ ꝑiculo indignẽ tra-
ctantium ac ꝑcipientiũ corpus
dominicũ. nũc de fructu ⁊ vtilitate quã
aſſequunt̃ hi qui in ſtatu gratie illud
ſacroſanctum corpus xp̄i ꝑcipiant cu
pio informari.

Ca. .XXIIII. A

Hoc precipue ſci-
re debes ꝙ aĩa nullam ſalutem
aſſequi poterit ſine huius ſalutiferi ci-
bi xp̄i corꝑis viz digna ſumptione.
Teſte remigio qui dicit nulla ē nobis
ſalus corporis ⁊ anime abſq3 carnis ⁊
ſanguinis ſuſceptõe. in hoc em̃ ſacra-
mento vt d̃r richar. de ſancto victore.
tota ſalus ꝯſiſtit fidelis aĩme. q2 oẽm
gratiã quã h3 homo. mediante xp̄i ſa-
cramento illi tribuit̃. Vñ beda d̃r. Oẽ
donũ celeſtis gratie ſancta euchariſtia
tribuit̃ mediante. Unde notandũ ꝙ
dñs noſter declarare volens magnam
caritatẽ quã erga nos habet non ſolũ
ad videndum ſed etiã ad palpandũ ⁊
comedendũ ſeip̄m nobis tribuit. Vñ
criſoſto. Hoc fecit xp̄s docens nos ad
maius amicicie fedus ſuamq3 carita-
tem declarans erga nos. p̄ſtans ſe nõ
ſolum videri deſiderantibꝫ ſed ⁊ pal-
pari comedere ⁊ amplecti. hec criſoſt.
Tractare aũt ⁊ mãducare corpus xp̄i
eſt vitam eternã habere. Unde ip̄e do-
minus d̃r panis quem ego dabo. caro
mea eſt ꝓ mundi vita. Et bene d̃r vita.
ſicut em̃ vita naturalis eſt in membris
eo ꝙ vniunt̃ capiti a quo recipiunt in-
fluentiã ſenſus ⁊ motus. ſic in fidelibꝫ
qui ſunt membra xp̄i vita ſpũalis con-
ſeruat̃ eo ꝙ vniunt̃ capiti xp̄o per hoc
amoris ſacramentum. Bene aũt dicit
mũdi q2 alia ſacramenta ſolũ ꝓficiũt
ip̄i recipienti. ſolus em̃ baptiſatus re-
cipit grãm baptiſmalẽ ⁊ non aliĩ. Sa-
cramentum aũt euchariſtie non ſolũ

ꝓficit ſacerdoti ſumenti ſed etiã toti
eccleſie etiam illis qui ſunt in purga-
torio. Et ratio eſt q2 eucharistia nõ eſt
tm̃ ſacramentũ ſed ⁊ eccl'e ſacrificium
in quantũ ꝯtinet xp̄m paſſum. Et ideo
dũ offert̃ ab ipſo ſacerdote ꝓficit oĩbꝫ
xp̄i fidelibꝫ. ſi aũt ſumat̃ alio modo ſi-
cut a layco tũc ſolũ ꝓficit ſumenti. q2
officiũ eius eſt non offerre ſacrificium
ſed tm̃ ſumere ſacramentũ. Sequitur
Qui manducat meam carnem ⁊ bibit
meũ ſanguinẽ habet vitam eternã. ſ.
poſt hanc vitam. aut p̄t dici h3 vitam
eternam etiam in p̄nti. ſicut em̃ cibus
corporalis non ſolum nutrit ⁊ ꝯſeruat
vitam. ſed deducit etiã ad ꝑfectã quã-
titatẽ ſic vſus ſacramenti ꝑducit homi-
nem ad gratie ꝯſummatõem que ē glo-
ria eterna. Et hoc eſt qđ d̃r Qui man-
ducat meam carnem non tm̃ ſacramẽ-
taliter ſed etiam ſpũaliter ꝑcipiens eſ-
fectũ ſacramẽti habet vitam eternam
q2 habet deũ inhabitantem qui eſt vi-
ta eterna. Ad hoc etiã in p̄nti vita pa-
rata eſt hec menſa cũ in illa ſumat̃ hec
eucharistia. que quidem liberat a ma-
lo ac conſeruat in bono. delet venialia
cauet mortalia. huius etiã virtute ſa-
cramenti vniuerſe virtutes augentur.
⁊ oĩm gratiaꝝ fructus exuberãt. B
Ubi ſciendũ ꝙ eucharistia ſacramen-
tum eſt vnionis q2 ꝑ eius ſuſceptionẽ
omnes efficimur vnũ in xp̄o. Et ideo
bene ſpũalis manducatio vocat̃ ꝯmu-
nio ꝑ ip̄am namq3 ſanctam ꝯmunionẽ
quaſi membra incorporamur xp̄o. Vñ
dicit damaſcenus. Propterea ꝯmu-
nio d̃r ⁊ eſt vere q2 ꝯmunicamus ⁊ vni-
mur ad inuicem ꝑ ipſam xp̄o. ⁊ ꝑtici-
pamus carne ⁊ deitate q2 ex vno pane
aſſumimus oẽs vnum corpus ⁊ vnũ
ſanguinem ⁊ membra generamur in-
corpati xp̄o. hec damaſ. Vñ primus
⁊ principalis eius effectus eius iam.

vnitũ corpori criſti miſtico p caritatẽ
magiſ vnire. magis ãt vnire eſt tripli
citer. quia aut quis vnitur maiori vin
culo vt ille magis qui habet maiorẽ ca
ritatem aut qꝛ eodẽ vinculo vniť ſtric/
tius vt ille qui ſcõꝫ eundẽ habitũ fer
uencius amat aut qꝛ eodẽ firmius vt
ille qui in eodẽ habitu eſt magis ra/
dicatus. Diciť ergo hoc ſacramentuꝫ
magis vnire qꝛ digne accedẽtem red
dit feruenciorem. Et ex hoc ꝙ reddit
caritatem magis ignitam. adiuuat ad
ꝯſumẽdum peccati venialis rubiginẽ.
Et ex hoc ꝙ magis firmat adiuuat ad
vitãdũ omnia ſcelera ⁊ recte adiutori
um vtriuſqꝫ valet ad augmentũ virtu/
tum ⁊ maxime caritatis. feruor eĩ ca/
ritatis. quottidie minuiť ꝑ venialia.
ideo oportet p hũc cibũ reſtaurari ꝑ/
ditũ. hec eciam eſca ſpiritualis ĩ illis
qui ſalubriter percipiũt eã ⁊ ſenſum
munit ab illicitis ⁊ in grauioribꝫ pec
catis cuſtodit omnino a conſenſu. Vñ
cũ aliquis rarius ſolito vel mitius ſen
tit motus vicioꝝ gracias agat huic ſa
cramento. qꝛ hoc opať in ipõ. ¶
De hoc bea. ber. ſic dicit. Duo ſacramẽ/
tum corpis dñi opať in nobis. vt vi/
delicet ſenſum muniat. ⁊ in grauiori/
oribꝫ peccatis tollat oĩno ꝯſenſuꝫ. ꝟ/
bi gratia. Si quis noſtrũ nõ tam cre/
bros vt ſolebat nec tam acres ſuſtinet
iracũdie motus inuidie luxurie ac ce/
teroꝝ vicioꝝ. gracias agat corpi ⁊ ſan
guinĩ dñi noſtri. qm̃ virtus ſacramẽti
opať in eo. hec ber. Naꝫ poſt hꝰ cibi ſa
luberrimi perceptõnem fit homo mã/
ſuetior ad correptõꝫ. potencior ad la/
borẽ. feruẽcior ad deuotionẽ. ac deuo
tior ad ceterarũ virtutũ opacõꝫ. effec/
tũ aũt ⁊ virtutẽ hꝰ ſacroſancti ſacramẽ
ti ſic dicit beatus Ber. Corpus criſti ẽ
ꝑegrinantibꝫ dieta. egrotis medicina
debiles ꝯfortat. valentes delectat. lãg

uores ſanat. ſanitatẽ ꝯſeruat. fit homo
manſuetior ad correptõꝫ. potẽcior ad
laborem. ardentior ad amorem. ſaga/
tior ad cautelam. ad obediẽtiã promi/
or. ad graciaꝝ actõꝫ deuotior. hec ber.
Igitur accedamus ad hũc ſpũalẽ ci/
bũ qui eſt panis vite ⁊ cor hominis in
oĩ bono ꝯfirmat ⁊ remiſſionẽ peccato
rũ pſtat De quo yſido. ait. hic cibꝰ nõ
corpus ĩpĩguat ſꝫ cor hoĩs cõfirmat.
hic eſt panis vite qui ergo vitã mãdu
cat. mori nõ põt. accedite igiť ad euꝫ
⁊ ſaturemĩ qꝛ pãis eſt accedite ad eũ
⁊ illuminamĩ qꝛ lux ẽ. accedite ad eũ
vt liberemini. qꝛ vbi ſpũs dñi ibi liber
tas. accedite ad eũ vt abſoluamĩ quia
remiſſio peccatorum eſt. hec yſidorus
Et ſciendũ ꝙ ſicut filius recipit vitaꝫ
a patre ſic qui vnitur criſto p corpis
illius ꝑceptõnem habet vitaꝫ a criſto
ſed differenter De qua differẽtia tho
mas ſuper iohãnẽ ſic ait. Filius ꝓpť
vnitatem quã habet a patre ꝛcipit vi
tam a patre. ergo qui vnitur xp̃o habꝫ
vitam a criſto ſed differenter. nã filiꝰ
habet ꝓprium qꝛ ſic eſt a patre ꝙ tam̃
recipit totam plenitudinẽ diuine na/
ture intm̃ ꝙ quicquid eſt naturale pa/
tri ſit etiaꝫ naturale filio. Creatura ve
ro accipit aliquã ꝑfectõꝫ ⁊ vitam ꝑti/
cularem. ideſt participatã nõ autẽ eſ/
ſentialem qd̕ ipm̃ eſt vita in quolibet
aũt genere reꝝ qd̕ eſt ꝑ eſſenciã eſt cau
ſa eoꝝ que ſunt per participatõꝫ ſicut
ignis eſt cauſa oĩm ignitoꝝ. Qd̕ igiť
per eſſentiam eſt vita. cauſa eſt ⁊ prin
cipiũ oĩs vite. Sicut igiť pater pria
cauſa eſt vite viuenciuꝫ. ita ⁊ filius. ꝙ
autem dicit. Sicut miſit me viuẽs pa
ter loquitur d̕ proceſſione ſua a patre
cum vero dicit Qui manducat me et
ipſe viuet ꝓpter me. loquiť de ꝑticipati
one corpis ⁊ ſanguinis ſui q̃ nos effi/
cimur meliores hec Thomas. D

Conſiderãdum eſt etiam vt ait Hugo
ꝙ ſapiẽtia increata vicʒ xp̄us iheſus do/
minus noſter qui ſem pꝛ viſibilia ma/
nifeſtat voluit oñdere quõ ip̄a aiarũ
cibus ⁊ refectio eſt. Et ꝓpterea carneʒ
aſſumptã nobis in eduliũ ꝓpoſuit ĩ ſa
cramento vt p cibũ carnis ad guſtũ in
uitaret diuinitatis .hec hugo. Igitur
iheſus xp̄us in ſacramẽto verus cibus
ē. ⁊ vere guſtabilis. vt p guſtũ corpꝛis
eius pueniat ad guſtũ diuinitatis ei⁹
qꝛ ip̄a eſt via ſcõm humanitatẽ ad ei⁹
diuinitatẽ. Sũme aũt neceſſariuʒ eſt
ad hoc vt ad guſtũ intime diuinitatis
pertingatur p corpus criſti in ſacramen
to. ꝙ ſenſus corpꝛalis aliquo ſenſibili
ſigno determinet̃ ⁊ foueat̃. ⁊ intellec
tus lumĩe ſupnaturali fidei ꝯfortetur
⁊ vt voluntas caritate inflãmet̃. ⁊ ſic
per manducatõʒ corpꝛis criſti ſpũaleʒ
ad guſtũ abſcondite diuinitatis prin/
gatur. Unde dñs dr̃. Ego ſum hoſtiũ
vicʒ ſenſui corpoꝛali p ſigna ſẽſibilia
monſtratũ. Ego ſuʒ hoſtiũ intellectui
p fidem rectã reſeratũ. Ego ſum hoſti
um voluntati p caritatem feruidã ap/
tuʒ guſtatũ ⁊ inhabitatũ. Ego inquit
dñs ſuʒ hoſtiũ ſcʒ ſenſui corpꝛali p ſig
na ſenſibilia monſtratũ in ſacramen/
to ſcʒ p ſenſibiles ſpẽs ſacramẽtales
panis ⁊ vini. ¶ Unde dr̃ Hugo
Ne humana infirmitas contactũ car
nis in ſumptione horreret ideo ſub cõ/
ſueti eduliȷ̃ ſpẽm illam velauit in ſum
ptõe corpꝛis ⁊ ſanguinis xp̄i ex diuini
tate xp̄i ⁊ eciã intellectus credendo ⁊
affectus diligẽdo determiate dirigere
tur ad cibuʒ quem pater ſignauit ſub
ſpẽbus panis ⁊ vini. que eciam ſignãt
perfectõʒ eſſe ⁊ ſic ſumendam ꝓpoſuit
vt ſenſus in vno foueret̃ ⁊ fides in al
tero edificaretur. refouentur eñi ſen/
ſus in vno duʒ ſolita tantum ⁊ ꝯſueta
perceperit. Edificat̃ aũt fides in alte/
ro. dum in eo qđ videt quale ſit illud
quod nõ videt agnoſcit. hec hugo.
¶ Ego ſum hoſtiũ intellectui p̄ ſi
dem pfectam reſeratũ. vñ criſoſtom⁹.
in tractatu d̃ ſimbolo ſic dicit. Fides
eſt lumen aĩe. oſtiũ vite fundamẽtuʒ
vite eterne. Et yſaie ſeptĩo ſm̄ vnaʒ
tranſlatõʒ dr̃. Niſi credideritis nõ in
telligetis. Ergo p fidem intratur ad
veritatis ꝯgnitionem. Et augu. ſup io
hãnẽ dicit. Noli itelligere vt credas
ſed crede vt intelligas. Intellectus ei
eſt merces fidei. Fides mũdet te vt in/
tellectus repleat te. hec Aug. Intellec
tus eñi humanus ſine radio fidei cir/
ca diuina q̃ſi cecus eſt. Uñ ĩpoſſibile
vt intellectus intelligat corpus xp̄i vi
exiſtit ſub ſpẽbꝫ ſacramẽtalibꝫ niſi lu
mine ſupnaturali certiſſime fidei illu
minet̃ ⁊ dirigat̃. alias non videbit ri
uulos fidei butiri ⁊ mellis. Ait iob
qđ exponens bea. gregoꝛi. moꝛa. dic
Butirũ naſcit̃ ex carne ⁊ ſignat xp̄i hu
manitatẽ. Mel vero deſcendit ex aere
ſiue roꝛe ⁊ ſignificat xp̄i diuinitatem.
Ex his duobꝫ fluũt riuuli ꝯtẽplatõis
humanitatis ⁊ ꝯtemplatõis diuinita
tis quos ſolũ fideles in tanta plenitu
dine q̃nq; pcipiũt vt videant qđ dice
re nõ valeant. attigit eñi fides inacceſ
ſa. ait Berñ ſup cantica qꝛ p fidẽ in/
tellectus illumiatus ⁊ ꝯfortatus attin
git hãc veritatem indubitãter ꝙ xp̄s
vere eſt in ſacramento ⁊ veitas vere in
xp̄o. Uñ huius ſacramẽti miſterium
nõnũq; dat̃ agnoſci quoꝛũdam deuo/
tis coꝛdibꝫ ⁊ ſi nõ ſp tñ q̃nq; ex ſpẽali
gratia. vt quodãmõ ineffabiliter pci
piant veritatem huius ſacramẽti per
gratiã eis infuſam. p quã congnoſcit
q̄s huius ĩeffabilis ſacramẽti veriſſi
mã exiſtentiã ⁊ preſentiã vt p tunc ſi
des quodãmõ actualiter ceſſare vide
atur ⁊ res putet̃ tranſiſſe in verã pſec

tamqꝫ ꝯgnitõꝫ. In hac aũt felici hora
cũ talis mirifica ꝯgnitõ cor poſſederit
homo deuotus in magnã ꝯpunctiõꝫ ⁊
deuotionẽ rapit̃. Nã ſi peccator aliqñ
fuit ꝓ ſuis exceſſibꝫ in lacrimas reſol/
uit̃. q2 ſuũ iudicẽ ⁊ qui iudicat viuos
⁊ mortuos principaliter in hoc ſacra
mento adeſſe ſentit. Si vero aliquis
minus exceſſit vel ea que ꝯmiſit per lõ
gaꝫ penitenciã ſufficienter deterſit ac
cepta fiducia de ſpe venie ⁊ de introitu
celeſtis patrie in magnã anĩ exultatõ
nem ⁊ feruidã deuotionẽ cordis exur
git ⁊ inardeſcit. q2 illũ in hoc ſacramẽ
to adeſſe ꝯgnoſcit. qui vitã ⁊ gloriam
eternã ſuis dilectoribꝫ poſt hãc vitaꝫ
dare ꝯſueuit. Et quanto quis corde et
corpore mundior fuerit ⁊ in religioſa
vita ꝑfectior tanto habundãcius hu/
iuſmõi gratia ꝑfruet̃. hoc tñ non ſcðꝫ
ꝯmunẽ curſũ fit cũ oĩm ſciaꝝ elemen
ta ⁊ ꝓ̃cipia hec excedat ꝯgnitõ. Nec
etiã ipſis quidẽ cariſſimis hec gratia
ſemper adeſt dõ melius eiſ ꝑ fidei pꝛĩ
cipia ꝓuidente ſed ſolũ interdũ cum
vis anĩe ad ſupna rapit̃ ⁊ ad celeſtia
miſteria ꝯgnoſcenda eleuat̃ ꝓut tunc
diuina gratia hec vł his ſimilia digna
tur mõſtrare. que reuelat occulta ⁊ ad
inuiſibilia ⁊ archana ſecretorũ dei ex
tollit. a quibꝫ tñ cũ auulſus fuerit tur
ſus redit ad ꝯſueta fidei ſacramenta
ſeu magis documẽta peccatoꝝ pene ig
narus. Itẽ ſequit̃ ego ſum hoſtiũ vo/
luntati ꝑ caritatẽ feruidã aptũ guſta/
tũ ⁊ inhabitatũ. q2 qui manducat car
nẽ meã ⁊ bibit ſanguinẽ meum in me
manet ⁊ ego in eo. hec aũt manducatõ
fit ſpũaliter. mãducare itaqꝫ ſpũalit̃
eſt attingere ad rem huius ſacramẽti
¶ Res aũt huius ſacramenti ẽ du
plex. q2 vna cõtenta ⁊ ſignificata ⁊ hec
eſt xp̃s integer qui ꝯtinet̃ ſub ſpẽbus
panis ⁊ vini. Alia eſt res ſignificata et
non ꝯtẽta ⁊ hec eſt corpus xp̃i miſticũ
qð eſt eccleſia. Ille igit̃ manducat ſpi
ritualiter qui xp̃o ꝯiungit̃ ꝑ fidẽ ⁊ ca
ritateꝫ. Fides aũt ꝑtinet ad ꝯgnitõꝫ ca
ritas ad refectõꝫ. ideo etiã vnitur cor
pori xp̃i miſtico ſcꝫ ecc̃ie. Ex iſta autẽ
manducatõe oritur attingentia ſpũal̃
alias xp̃o nõ incorporarem̃. dũ carnẽ
eius guſtamus. De iſta incorporatõe
bea. aug. ſuꝑ iohãnẽ ſic dĩ. O ſacrũ pi
etatis. o ſignũ vnitatis. o vinculũ cari
tatis. qui vult viuere accedat credat ĩ
corporet̃ vt viuificet̃. Et hugo de ſan
cto victore. ſuꝑ ſeptimo ãgelice ierar/
chie ſic dĩ ꝙ iſta manducatio dĩ viui
ficatõ eſt q2 vnũ ſecũ efficit oĩes qui/
bus ſe ꝓ̃bet ſumendum. Dicat̃ igitur
manducans illud. Cañ. quĩto Come/
di fauũ cũ melle meo. Fauus ſicut di/
cit origenes. Eſt cera virginea cellul̃
diſtincta melle repletis igit̃ quid eſt a
liud comedi fauum cũ melle meo niſi
mãducaui corpus virginee carnis dł/
ciſſima diuinitate repletũ. ⁊ ſic ꝑ gu/
ſtum humanitatis ꝑuenit̃ ad guſtum
diuinitatis. Vñ quiſquis es religio/
ſus ⁊ huius ſacramenti ſaporem tibĩ
inexpertũ experiri deſideras. cura anĩ/
mam tuã prius abſtrahere a negocijs
ſecularibꝫ a vicijs ⁊ carnalitatibꝫ. vt
eius ſumptõꝫ ꝓ̃cedat ꝓfunda ꝯtritõ ⁊
pura ꝯfeſſio. Itemqꝫ actualis deuotõ
potius te trahat ad hoc ſacramentum
qꝫ indulta conſuetudo. Ardẽtiſſimis
etiã affectõibꝫ ac ſanctiſſimis medita
tõibꝫ tanqꝫ roſis rubeſcẽtibꝫ ⁊ lilijs al
beſcentibꝫ hoſpiciolũ cordis tui ador
na ⁊ thalamũ tanto ſponſo pervetã pa
cem cordis ꝓ̃para. Et cũ ꝓ̃ſentẽ ſuſce/
peris intra cordis brachia ipm̃ recl̃ſa
per excluſionẽ omnis terreni ⁊ carnal̃
amoris ⁊ incluſionẽ ſponſi celeſtis vt
merearis vniri cũ ipſo ⁊ videre ⁊ guſta
re qꝫ ſuauis eſt dñs. Felix qui hoc gu/

ſtu interno ꝑcipere meruit. qui hec ꝑ
verã experientiã magis ꝙ̃ ꝑ verba vel
ſcripta ꝯgnouit. In hac felici vnione
ſi ꝯceſſa fuerit deſuꝑ ineffabilis pau/
ſatio raptica ꝯtẽplatõ ⁊ inuſitata fru/
icio illius ſũmi ⁊ vere pñtis boni. que
aĩam ſurſum trahat ad purã ꝯtẽplati
onẽ dilecti pauliſꝑ tranſmigrare faci
at. gracias referat homo bonarũ oĩm
largitõnũ nec ſe verbis effũdat. ſed ſe/
cretũ ſecrete teneat. ⁊ cũ ꝓfundo cor/
dis gemitu ĩ hanc vocẽ erũpat ⁊ dicat
vere tu es deus abſcõditus. Et ꝙ ocu/
lus nõ vidit nec auris audiuit nec in
cor hoĩs terreſtris aſcendit. nõ ſolum
que deus electis ſuis in futuro reſuat
ſed nec ea que in hac vita ſuis amato/
rib9 dare ꝯſueuit. ¶ Vñ q̃ dig/
ne ad hoc ſacramentũ accedit ⁊ ſumit
maximũ ex hoc gaudiũ in corde ſuo ꝑ
cipit. Teſtaꝛ hoc bea. bern̄. ſic dicens.
Qui ſanctã eucharistiã digne ſumit.
nunꝙ̃ maius gaudiuz in tota vita ſua
refrigeriũ quoq; exꝑtus fuit. ꝙ̃ qđ in
ſumptõe corꝑis ⁊ ſanguinis xp̄i fide/
liter deguſtauit. hec ber. Nec mirũ qꝛ
ꝑ dignã corꝑis xp̄i ſumptõz mens de
uota tranſmutaꝛ in deũ. ⁊ cor graciaꝝ
fonte potaꝛ. Vñ hylarius. Digne ac
rite crediꝛ ꝙ mens illa ſancta tota in
deũ ſalubriter tranſmutaꝛ que digna
ſancte eucharistie demonſtraꝛ. Item
fulgẽci9. Qui digne ſcrãz euchariſti
am miſerit in cor ſuũ. in ip̄o ꝓculdu/
bio fontes grãꝝ fluent ⁊ refluẽt ineter
nũ. Itez damaſcenus. Qui digne per
eſum corꝑis ⁊ ſanguinis xp̄i incorpo
ratus xp̄o fuerit vnus cũ xp̄o ĩcorrup
tus ⁊ floridus ꝑmanebit ineternum.
¶ Notandũ eſt eciã ꝙ inter oĩa do
na nulla grã ita valẽter accẽdit ĩ amo
rẽ dĩ. quẽadmodũ corporis xp̄i digna
ſuſceptio. De hoc ꝑ quendã ſic dꝛ. No
ta ꝙ pre oĩb9 alijs gracijs xp̄i corꝑis

coĩcatõ in nobis accendit caritatem.
Qui eñi panẽ calidũ de clibano iã ac/
ceptũ comederit. cũ pane vtrũq; ſume/
ret ⁊ calorẽ. Sic qui corpus xp̄i come
dit in clibano cordis ſui. in maria ca/
ritate decoctũ. in eadẽ comedit etiam
caritatẽ. Ignitus quippe amor dei ſu/
ſcipiꝛ in corꝑe ei9 quo ſumpto ⁊ nos
inardeſcimus ⁊ ip̄m ſemꝑ amplius
eſurimus. hec ille. Hec vero eſuries
quanto maior fuerit tanto maiorẽ ca/
ritatẽ in hoĩe accẽdit. ⁊ quanto quis
maiorẽ caritatẽ habuerit. tãto corp9
eius intimius ⁊ validius mãducabit.
Teſtaꝛ hoc anſelmus qui ſic dꝛ. Sacra
mentum dñici corꝑis ille plus mãdu
cat. qui plus amat. ⁊ plus amãdo ru
ſum ⁊ plus manducat ⁊ plus ⁊ plus a
mat. licet huius amoris in hac vita ñ
niſi vt pignus quoddam accipiamus
plenitudinẽ eius in ꝑmiũ in futuro ſe
culo expectãtes. hec anſelmus. Quã/
uis eñi ꝑfecti viri cũ magna habũdã/
cia gratie hoc ſumant ſacramẽtũ. nul/
la tñ eſt ꝯparatio gratie ad eternã glori
am in quã angeli ⁊ ſanctoꝝ ante deuz
vident facie ad faciem. ⁊ ꝯguſtãt dul
citer eterna xp̄i munera. De hoc bea.
Ber. in ſermõe d̃ cena domini ſic ait
Mihi apponiꝛ veritas ſed in ſacramẽ/
to. angelus ex adipe frumenti ſagina
tur ⁊ nudo grano ſaturaꝛ. me oportet
interim quodã ſacramenti cortice eſſe
ꝯtentũ carnis furfure. palea littere
fidei velamine ⁊ hec talia ſunt que guſ/
tata afferũt mortẽ. ſi nõ de primicijs
ſpũs quãtulũcũq; accipiunt ꝯdimen/
tũ. qđ fit per donuz intellectus. Demũ
q; abſq; ſpũ ſacramentũ ad iudicium
ſumiꝛ qꝛ caro nõ prodeſt et littera oc
cidit ⁊ fides ſine opib9 ocioſa vł mor/
tua eſt. ſed ſpiritus ſanct9 eſt qui viuifi
cat. vt viuamus in eis. Quantalibet
aũt habundancia ſpũs noſter pingue

ſcat non tamē pari iocunditate ſumi
tur cortex ſacramenti ⁊ adeps frumē-
ti fides ⁊ res memoria ⁊ pñſentia eter
nitas ⁊ xp̄s vultus ⁊ ſpeculuꝫ ymago
dei ⁊ forma ſerui. nempe in omnibus
fides eſt locuples. intellectus vo pau
per. hec Bern. R Sed ⁊ hoc con
ſiderandū ꝙ ſacra communio ⁊ ꝑcep
tio huius ſalutiferi ſacramenti nō ſo
lum facit in dei amore feruentes ſed
etiaꝫ reddit homines ad reſiſtendum
temptamentis dyaboli fortiores quia
malignus ſpūs cū perſpexerit hoſpici
um cordis vniuſcuiuſqꝫ deuoti per ho
ſpitem fore occupatū. intelligit ꝓpter
diuinā pñſenciā locū ad temptandum
ſibi eſſe preclusū ⁊ iō quodā ꝑcuſſus
timore ꝯfuſus abſcedit. Vñ dicit yſi-
dorus. Suſcipe dominū ihesū tue mē
tis hoſpicio. cū aūt aduerſarius tuus
hoſpiciū tuū viderit occupatū celeſti
fulgore pñcie intelligit temptamētis
ſuis interclusuꝫ eſſe ꝑ criſtū. Hec yſi-
dorus. Nā ſcd̄m ꝙ dt Criſo. Ut leo-
nis flammā ſpirātes. ſic ab illa men
ſa diſcedi⁹ terribiles effecti dyabolo.

Filius

Cupio etiā hoc ſcire an ſcꝫ hoc ſa
cramentū deleat venialia. ⁊ vtrū
poſſit homo accedere ad cōionē ſanc-
tam in venialibus peccatis

Capitulum XXV Pater L

Scire debes qd̄
ſacramentū corporis domini
ci maxime efficacie eſt. qꝛ homo cū ac
cedit ad hoc ſacramentum ſumendo
illud deuote. peccata venialia ſi que
ſunt delentur ⁊ in gratia dñi robora-
tur. Teſtat̄ hoc bea. bern. qui ſic ait.
In ſacramento altaris peccatū venia
le delet̄. homo in gratia roborat̄. ani-
ma celeſti dulcedīe inebriat̄. Et notā
dū ꝙ xp̄s ſemel obtulit hoſtiā corꝑis
ſui in cruce moriendo ꝓ nobis. Nūc
vero vt dt bea. Augu. Quottidie obla
tio iterat̄ licet xp̄s ſemel ſit paſſus. qꝛ
quottidie peccauim⁹ peccatis. ſine q̄
bus mortalis īfirmitas viuere nō pt
⁊ qꝛ quottidie labim̄. quottidie xp̄s ꝓ
nobis miſtice ymolat̄. Dedit etiā no
bis hoc ſalutis ſacramētū vt quia nos
quottidie peccamus. ⁊ ille iā mori nō
poteſt. per hoc ſacramentū remiſſionē
peccatoꝝ ꝯſequamur. Quottidie cōe
ditur ipē ⁊ bibit̄ in veritate ſed īteger
et viuus manet. hec Aug. Dic̄ ⁊ de eo
dem beatus Ambro. xp̄s ſemel vnam
obtulit hoſtiā corpus ſcꝫ ſuū. ⁊ ꝙ hoc
ſacrificiū ſepius a nobis repetit̄ ideꝫ
quottidie cauſa eſt nr̄e infirmitatis qꝛ
quottidie peccamus. Si quocienſcū
qꝫ effundit̄ ſanguis criſti in remiſſiōꝫ
peccatoꝝ effūdit̄. debeo illū ſempꝫ acci
pere. vt ſempꝫ mihi peccata dimittāt̄
qui ſemper pecco. ſempꝫ debeo habere
medicinā. qui eñi vulnus habet. medi
cinā requirit. vulnus eſt qꝛ ſub pecca
to ſumus medicina eſt celeſte ⁊ venera
bile ſacramentū. Hec ambro. M
Ubi etiā ꝯſiderandū ꝙ res h⁹ ſacramē
ti eſt caritas que excitat̄ in hoc ſacramē
to ꝑ qd̄ peccata venialia remittūt̄ ma
ior eñi eſt virtus caritatis cuiꝰ eſt hoc
ſacramentū qꝫ venialiū peccatoꝝ. De
hoc thomas de aquino ſic dicit. In ſa
cramento criſti duo poſſunt ꝯſiderari
vicꝫ ipm ſacramentū ⁊ res ſacramēti
et ex vtroqꝫ apparet ꝙ hoc ſacramentū
habet virtutē ad remiſſionē venialiuꝫ
peccatoꝝ. nam hoc ſacramentū ſumi
tur ſub ſpecie cibi nutrientis. nutrimē
tum aūt cibi eſt neceſſariū corpori ad
reſtaurādū id quod quottidie deꝑdit̄
ex actiōe caloris natural̄. ſpiritualit̄
autem a nobis quottidie aliquod deꝑ
ditur ex calore ꝯcupiſcentie ꝑ peccata
venialia. que diminuūt feruoreꝫ cari

tatis ⁊ ideo ꝯpetit huic ſacramēto. vt
remittat peccata venialia. Vñ ambro.
dicit ꝙ iſte panis quottidianus ſumi-
tur in remediū quottidiane infirmita
tis. Res autem huius ſacramenti eſt
caritas nō ſolum quantū ad habitum
ſed etiā quantū ad actū. qui excitatur
in hoc ſacramēto. ꝑ quod venialia ſol
uuntur. Vñ manifeſtū eſt ꝙ virtute hu-
ius ſacramenti remittunt peccata ve-
nialia. ⁊ ſi non ꝯtrariant caritati quā
tum ad habitū ꝯtrariant tamē ei quan
tum ad feruorem actus. qui excitatur
in hoc ſacramento. rōe cuius peccata
venialia tollunt. Maior eſt virtus ca-
ritatis. cuius eſt hoc ſacramentum. ꝙ̄
venialiū peccatoꝝ. nā caritas tollit ꝑ
ſuū actū peccata venialia que tamen ñ
poſſūt totaliter īpedire actū caritatis
et eadē racio de ſacramento. hec tho.
N Utrum tñ aliquis accedere debe
at ad hoc ſacramentū in peccatis veni
alibus. Sciendū ꝙ ſi quis in peccato
veniali fuerit ⁊ habet graciā cōicandi
aut miſſam celebrandi prius debet do
ſatiſfacere ꝑ ꝯpunctiōē cordis ⁊ orati
ones. ⁊ habeat bonū ꝓpoſitū de cetero
non peccandi. ⁊ ſecurus confidens
de dei miſericordia ⁊ pietate accedat
Vñ bea. Augu. Quiſquis mordeat ve
niali peccato. tamen de cetero nō habe
at voluntatē ſatiſfaciat lacrimis ⁊ ora
tōibus ⁊ ꝯfidens de dñi miſeratiōe
⁊ miſericordia accedat ad euchariſti
am intrepide ⁊ ſecurus. hec auguſti.
Vñ dicit beatus Ambroſi. Illi indig
ne ſumūt hoc ſacramentū euchariſtie
qui vel ſunt in criminibꝫ. id eſt morta-
libꝫ peccatis vel ſine penitentia de veni
alibꝫ ideſt quadā ſecuritate ⁊ negligē
cia de venialibus nolunt penitere. hec
Ambroſius. O Et notandū ꝙ
corpus criſti quattuor modis ſumit.
Quidā enī ſpūaliter tm̄. vt qui accipi
unt rem ſacramenti id eſt graciā ⁊ nō
ipm̄ ſacramentū corporis. De hoc mo-
do ſumendi dicit bea. Ambro. Crede ⁊
manducaſti ideſt corpori criſti miſtico ī
corporatus es. Quidā accipiūt ſacram̄
taliter tm̄. vt cōicantes ī peccato mor
tali. quidā ſpūaliter ⁊ ſacramentalit
vt qui cōicant in grā ꝑcipientes rem
et ſacramentū. Quidā nec ſpūaliter
nec ſacramentaliter vt qui nec rē nec
ſacramentū ꝑcipiūt. primi nō mādu-
cantes manducant. ſcdi manducātes
non māducant. tercij māducātes mā-
ducant. quarti nō māducātes nō mā-
ducāt. Ubi aduertendū ꝙ bonus vir
ꝙ̄ criſti carnem ideſt ſacramētū ⁊ rē
accipit. malus vero tm̄ ſacramentum
ideſt corpus criſti ſub ſacramēto ⁊ ñ
rem ſpūalē ſumit. Utriqꝫ tñ verā car-
nem ⁊ verū ſanguinē criſti accipiunt.
Vñ bea. Augu. Eſt quidem in peccato
ribꝫ ⁊ indigne ſumentibꝫ vera criſti
caro ⁊ verus ſanguis ſed eſſentia non
ſalubris efficiencia. hec auguſti. Quia
malus ſumit criſti corpus ad iudiciū
⁊ damnatōē. iuſtus vero ad eternam
ſalutem. De indigne ſumentibꝫ dicit
Origenes. Corpus quidē ⁊ criſti ſan
guinē in damnatōē ſibi ſumūt tā mē-
tis ꝙ̄ corporis. qui abſqꝫ guſtu acceſ-
ſerint interne dei dulcedīs ⁊ amoris
hec Orige. Vñ illi ſolūmō dicunt v-
tutem carnis criſti ſumere ⁊ vere man-
ducare qui ſpūaliter manducāt. quod
affirmat bea. Ambro. ſic di. Qui mā-
ducāt ſpūaliter virtutē carnis ⁊ ſang-
uinis criſti dicūt ſumere ⁊ vere mādu
care. qr ipꝫ corporis criſti efficaciā quo
tidie ſumunt in remiſſionē peccatorū
hec Ambroſius. Idcirco non habens
vitam ſpūalem ſpiritualiter nutrire
non poteſt in ſumptiōe corporis criſti.
vñ dicit Egidius. Sicut monſtrum ꝙ
eſſet naturaliter et contra naturam ꝙ

aliquid nõ viuens corporaliter. cibuꝫ
manducaret aliquẽ corpalẽ. ita mon
ſtrum eſt ⁊ contra naturaꝫ. ꝙ aliquis
nõ viuens ſpũaliter ſumat hũc cibum
ſanctuꝫ ⁊ ſpũalem. Cibus nãqꝫ ſpũa-
lis ſimilis eſt cibo corpali in hoc ꝙ ſi
ne ipſo vita ſpũalis eſſe nõ poteſt. ſicut
neqꝫ ſine cibo corporali vita corporal'.
Sed amplius hꝫ ab eo. qꝛ cauſat etiã
indeficientem ſumenti qḋ cibus cor-
poralis nõ efficit. nõ eñi qui corpaleꝫ
cibum ſumit ſemper viuet. ſpũalem ve
ro cibuꝫ qui digne ſumit habet vitam
eternam. Hec Egidius Igitur vt di
cit beatus Auguſti. ſuper Iohan. Eda-
mus inquit criſti carnem nõ tñ in ſa-
cramento qḋ etiam multi mali faciũt
ſed vſqꝫ ad ſpũs pticipacõm mandu-
cemus. vt in domini corpore tãqꝫ mẽ-
bra maneamus ⁊ eius ſpũ vegetemur
hec Auguſti. ¶ Diligenter quo
qꝫ ⁊ hoc ꝯſiderandũ eſt ꝙ aliqua ſunt
peccata venialia. que in nullo impedi-
unt effectum huius ſacramẽti. ⁊ ſunt
nonnulli que nõ ex toto impediũt eũ-
dem effectum ſꝫ in parte. ⁊ cauſaꝫ iſti
us clarius aſſignat Thomas de aqui-
no ſic dicens. Peccata venialia dupli
ter accipiunt'. vno mõ put ſunt pteri
ta. alio mõ prout ſunt acta exercitata.
primo mõ venialia peccata nullo mo-
do ĩpediunt effectũ huius ſacramenti
poteſt nanqꝫ ꝯtingere ꝙ aliquis poſt
multa peccata venialia ꝯmiſſa deuote
accedat ad hoc ſacramentũ. ⁊ plena-
rie eiuſdem ſacramenti ꝯſequat' effec
tũ. ſcḋo modo peccata venialia nõ ex
toto impediunt effectũ ſacramenti ſꝫ
in parte. nam effectus huius ſacramẽ
ti non eſt ſolũ adeptio habitualis gra
tie vel caritatis ſed eſt quedã actualis
refectio ſpũalis dulcedinis. q̃ quideꝫ
impedit'. ſi aliquis accedat ad hoc ſa-
cramentũ mẽte diſtracta p peccata ve-
nialia. nõ aũt tollit' augmẽtum gratie
habitualis vl' caritatis. vñ ille qui cũ
actu peccati venial' accedit ad hoc ſa-
cramentũ habitualiter quidẽ mandu
cat ⁊ ſpiritualiter ſed nõ actualiter et
ideo habitualẽ h9 ſacramenti effectũ
pcipit nõ aũt actualẽ. Ex quibꝫ colli-
gere poſſumus ꝙ aliqͥs ex[~]ñs ſine mor
tali peccato ⁊ accedẽs ad hoc ſacramẽ-
tum in peccato veniali ⁊ tñ faciens qḋ
in ſe eſt vicꝫ dolẽdo de hoc ac p orõẽs
ſed ad hoc aptando ⁊ ſi talis nõ ſentit
actualẽ deuotionẽ in pceptõe ſacramẽ
ti habitualiter. tñ manducat ſpũalit'
et ideo habitualẽ effectũ huius ſacra
menti pcipit. Et q̃uis venialia pecca
ta nõ tollãt effectũ huius ſacramenti
vt dictũ eſt. tamen maius bonũ eſt ſi
homo p ꝯfeſſionẽ ⁊ p alia remedia et
ab hmõi peccatis ſe ſtudeat emẽdare
qꝛ quanto quis cum maiori puritate
cordis ac corpis ad hoc ſacramentum
pcipiendũ acceſſerit. nõ dubiũ quin
maiorem grãm ⁊ vberiorẽ fructũ ſpi-
ritualium bonoꝝ ex hoc reportabit. ve
rendũ nãqꝫ debet eſſe anĩe deuote. cuꝫ
ad celeſte ſacramentũ ſumendũ acceſ
ſerit. ne celeſtis ſponſus ad ipſꝫ veniẽs
aliquam maculã cuiuſcũqꝫ peccati et
venialis quantũ poſſibile eſt inueniat
qꝛ per cõiõnẽ ſacrã illi copulat'. cuius
pulchritudinẽ ſol ⁊ luna mirant'. Vñ
ſcõꝫ apoſtoli dictũ mũdemus nos ab
omni inquinamento carnis ⁊ ſpũs p
ficientes ſanctificatõꝫ ĩ timore dei. vt
ei9 pticipatiõe digni efficiamr qꝛ nihil
purius ea mente eſſe debet. que in dei
habitaculũ pparanda eſt. Sed ⁊ hoc
notandũ ꝙ omnipotens deus ꝓpter ſu
am pietateꝫ ⁊ miſericordiã nõ abhor
ret etiã eos. qui in maxĩs flagitijs car
naliũ ĩmundiciaꝝ ⁊ voluptatũ aliquã
do fuerunt nam tales nonnũqꝫ poſt cõ
uerſionẽ ⁊ pactã penitentiam ac vite

emendationē nō ſolū nō verentur ſed
omnino audent tractare ⁊ ſumere cor
pus dominicū ī ſuaꝝ ſalutē aīaꝝ. De
non ꝯuerſis dea. Ber. ſic dt. Qui puri
tatis auctori in puro corde ⁊ corpore
miniſtrantes ſunt. mirū ꝙ non verent̃
ſtare ante ſe angelū dñi. qui ſecet eos
medios ⁊ diſperdat de terra viuenciū
ſed omnino audent agni immaculati
ꝯtigere carnes ⁊ intingere in ſangui
nē ſaluatoris manus nepharias. qui-
bus paulo ante, ꝓch dolor carnis mere
tricis attractauerāt. hec Ber. Filius

INformari etiaꝫ deſidero de hoc
vtrum melius ſit frequēter acce
dere vel rari⁹ ad hoc celeſte ſacramētū.
Capitulum XXVI Pater

VIdetur qḋ ſu
per hac queſtione non poſſit
omnib⁹ dari regula vniformis. ratio
eſt qꝛ varia ſunt merita ſinguloꝝ. di-
uerſa opum ſtudia. differentia deſide-
ria. ⁊ multiplices ſancti ſpūs opatio-
nes. atqꝫ diuerſi ſtatus. ⁊ gradus ī re-
ligione. Et ideo ſicuti in egrotantib⁹
non vna poteſt forma ſuari in dādis
medicinis corꝑis ꝓpter diuerſitates
ꝯplexionū aut virium aut loci aut tem-
poris aut diete aut aliaꝝ ꝯſideratōnuꝫ
pro quibus aut rarius aut ſepius aut ī
minore aut maiore quantitate aut ea-
dem medicina dat̃. ita eſt de medici-
na ſpūali que corpus xp̄i intelligēda
eſt. mundialibus eī curis occupati ra
rius ſe poſſunt expedire ad illud reci-
piendū. qꝫ qui tm̄ ſpūalibus intenti
ſunt. ⁊ aliꝗ magis ⁊ aliꝗ minus ſūt cir-
cūſpecti in cuſtodia vite ſue moruꝫ ac
conſcīe puritate. aliꝗ etiā ardēciori de
ſiderio ad illius ſalutaris cibi percep
cionem trahunt̃. aliꝗ quodāmō terrē-
tur cū accedere debent. ⁊ niſi ꝯſcīa vr-
geret ⁊ ꝯſuetudo religionis. vel timor
maioris elongatōis a deo ī pelleret. ra
ro valde accederent ad illud terrificū
ſacramentū. vix tñ aliquis religioſus
aut ſanctus eē videt̃ exceptis ſacerdo
tib⁹. quin ſemel in ebdomada ei ſuffi-
ciat ex ꝯſuetudine cōicare. niſi ſpecia-
lis cauſa qñqꝫ plus ſuadeat. vt in infir
mitatib⁹ ⁊ ſuꝑueniens ſingulariter ſo
lemnis feſtiuitas vel inuſitate deuotō
nis intemperata deſiderꝗ ſitis ꝓ illi-
us ſusceptōe. qui ſolus ſufficit ardorē
ſe amātis refrigerare. ⁊ qꝛ talis ardo-
ris impetus nō niſi a ſpūſancto inſū-
ditur. ideo legib⁹ humane ꝯſuetudis
et ſtatib⁹ moraliū nō artat̃. Salubre
igit̃ eſt ⁊ vtile ꝙ homo ad illius ſacra
menti ſusceptōꝫ ſepe ſe ꝑparet. ⁊ quā
to deuotius valeat illud ꝑcipere ſtude
at. ⁊ poſt ſusceptiōꝫ in ſtudio deuotio
nis ſe cōſeruet attencius maxime reli
gioſi. ⁊ qui ſe dō obtulerūt ad ꝑpetue
ſeruiendū. Hic eñ erūt in maiori cu
ſtodia vite noſtre ſue ⁊ ꝯſcīe. duꝫ ⁊ añ
et poſt eucharistie ꝑceptōneꝫ ob reue
renciam eius ſtudent magis innocen
tius viuere ⁊ ſtudio deuotionis freqn
tius intendere. Et licet aliqñ aliquis
trepidet tamen ꝯfidens de dei miſeri
cordia fiducialiter accedat. qꝛ qui ſe ī
dignuꝫ reputat. cogitet ꝙ tanto ma-
gis eger neceſſe habet requirere medi
cinam. quanto magis ſentit ſe egrotū
non eſt opus valentibus medicus ſed
male habentib⁹. ⁊ ideo queras te im
gere xp̄o vt tu ſanctificeris ab ip̄o nec
ꝓpterea ꝓtermittēda eſt ſacra cōio.
ſi quādoqꝫ homo non ſentit gratiā de
uotōis cū ſe ad illā ꝑparare ſtudet. vel
cū ī ip̄a ꝑceptōe l' poſt ſe forte minus
deuotū ſentit qꝫ vellet. attēdere namqꝫ
dꝫ vnuſquiſqꝫ diligenter ꝙ hoc pieta
tis ſacramentū fidelib⁹ in remedium
eſt inſtitutū. Et iō qñcūqꝫ homo facit
qḋ pōt abilitando ſe ad grām ſufficit

nec requirit deus ab hoīe qđ viderit ſi
bi eſſe īpoſſibile. Quicūqȝ igit̄ ſuſcipi
ens dñicū corp⁹ fac̄ hoc qđ p̄t eius pi
etas ſupplet ꝑ grām hoc. ad qđ ꝑueni-
re ſine grā nō p̄t. Et iō ceteris parib⁹
accedēdū eſt ex ꝯfidētia diuine pieta
tis pocius q̄ȝ ex ꝯſideratōe ꝓprie fragi
litatis abſtinēdū q̄ȝuis vtrūqȝ ꝓ loco ⁊
tpe reddat̄ ꝯmēdabile. nēpe egrotus
feſtinat ad medicū. ⁊ pauper diuitis
pulſat ad ianuā accede pulſa nihil he-
ſitās medicus ē piiſſimus diſtributor
largiſſimuſqȝ remunerator. ipeqȝ ſolo
ꝟbo īſtaurat vniuerſa. ſua pñtia curat
vulnera. medet̄ corda. triſticiā depel-
lit. ⁊ cordi leticiā tribuit. Quis grā
inconſulte dicere audeat ꝙ hi q̄ ſunt
ſpūalit̄ īfirmi non deāt accedere ad
deū. qui hūanos languores tulit. īfir-
mitates nr̄as ipe portauit. Ecce muli
er īmunda acceſſit retro ⁊ tangens eū
ſanata ē. peccatrix dū eius oſculat̄ pe-
des eſt mūdata Chananea dū ſeq̄tur
nec deſtitit exaudita eſt. Leproſi acce-
dentes curati ſūt. Ceci demoniaci pa
litici ⁊ cuncta nature monſtra dū cre
dūt ⁊ accedūt ſalutē ꝯſequūt̄. naȝ ꝟt⁹
de illo exibat ⁊ ſanabat oēs ſȝ ⁊ publi
cani ⁊ peccatores dū appinquāt ad ve
niā merēt̄. q̄ nymo ꝯuiuiū eoꝝ n̄
ſpernit. qui nō venit vocare iuſtos ſed
peccatores. Vn̄ nō īcōuenienter dici
pōt. ꝙ ſicut aduentus eius in carne fu
it in ſaluatiōȝ peccatoꝝ ſic ⁊ ſalutaris
hec hoſtia fit fidelib⁹ collata in remiſ-
ſionē peccatoꝝ. Vn̄ criſtus in vltīa ce
na in inſtitutōe h⁹ ſalutiferi ſacramē
ti ſic dicebat. hoc eſt corpus meū qđ ꝓ
vobis tradet̄. Et hic eſt calix qui ꝓ vo
bis fundet̄ in remiſſiōȝ peccatoꝝ qua
ꝓpter homo cū fecerit qđ in ſe eſt ſecu
re dȝ accedere ad hoc ſacramētū abſqȝ
trepidatōne ī fide ⁊ ī caritate. nihil he
ſitans dē ipi⁹ pietate. Vn̄ graue eſt vt
dt beatus Ambro. ꝙ ad menſaȝ domi
ni mundo corde ⁊ manib⁹ innocētib⁹
nō venimus. ſȝ grauius eſt ſi de pecca-
tis metuimus etiā ſi ſacrificiū nō red
damus. cū magna ergo deuotōe ⁊ re-
uerēcia ad hoc ſacramētū eſt acceden
dū ⁊ idō ſi aliquis quottidie ſe ad hoc
paratum inuenit maxie ſacerdos. lau
dabile eſt ꝙ quottidie ſumat. Vn̄ bea
tus Auguſtinus cū dixiſſet accipe qđ
quottidie tibi ꝓſit ſubiungit. Sic vi-
ue vt quottidie merearis accipere Et
quidā pater mōachoꝝ appolonius mo
nebat vt ſi fieri poſſet. quottidie cōmu
nicarēt monachi. ne q̄ ſe lōge facit ab
his longe fiat a deo. R Et notan
dū ꝙ reuerencia huius ſacramenti ti
morem habet cū amore. Vn̄ timor re-
uerencie ad deum dicitur timor filial̄
Ex amore nāqȝ ꝓuocatur deſiderium
ſumendi. ex timore autem conſurgit
hūilitas reuerēdi ⁊ iō vtrūqȝ ꝑtiet ad
reuerenciā huius ſacramenti ⁊ ꝙ ꝯti-
nue ſumat̄ ⁊ ꝙ aliqñ abſtineat̄. Vn̄ dō
dt bea. Auguſt. Quottidie euchariſtie
communionē accipe nec laudo nec vi
tupo. Itē dicit licet dixerit quiſpiam
quottidie accipiendā euchariſtiaȝ ſic
alius affirmat quottidie faciat vnus
q̄ſqȝ qđ ſcdȝ fidē ſuā pie credit eſſe fa
ciēdū. neqȝ eī litigauerūt īter ſe zache
us ⁊ cēturio cū alter eoꝝ gaudēs ſuſce
pit dñm. alter dixit nō ſuȝ dignus vt
ītres ſub tectū meū ābo ſaluatorē glo
rificātes. quāuis n̄ vno mō. amor tn̄
⁊ ſpes ad q̄ ſēꝑ ſcriptura nos ꝓuocat
ꝓferūt̄ timori. Vn̄ cū petrus dixiſſet
Exi a me dñe q2 hō peccator ſū rn̄dit
ihs⁹ noli timere. Circa ſacerdotes tn̄
p̄t hec forma teneri. vt nec nimis raro
nec ſemꝑ ꝯtinue ⁊ īptermiſſe ſanctaȝ
hoſtiam ſtudeant ymolare. nimis eñ
ꝯtinue celebrare aliquā notare videt̄
irreuerenciam. cum raro aliquis taȝ

deuotus ſit qui ſemꝑ eadē deuotione
ſerueat ⁊ cū tam debita ſemꝑ reuerē-
cia illud faciat ⁊ cordis ardore quin
aliquando tepeat quātulūcūq; nimis
etiā raro celebrare quāuis ex reueren
cia ſoleat aliqñ fieri ⁊ ex humilitate.
tamen torporē qñq; nutrit. q2 minus
circūſpectus homo eſt tunc in omnibꝫ
quaſi nō indigere videat̃ cuſtodia ſui
cū non ꝓponit accedere ad menſaꝫ cri-
ſti humilitas etiā non eſt vſq; quaq; ſe
cura ꝓpter quā diu ſe hic ſubtrahit q2
ſicut non eſt dignus ſepe corpus criſti
accipere ita nec ſemel. idō enī cū recipi
mus non quaſi digni ſumus ſed vt il-
lo nos ſepe viſitāte ⁊ habitaculū cordꝭ
et corporis noſtri ſubītrante magis dig
ni efficiamur. Quo enī introierit be-
nedicet de⁹ ſicut oliꝫ domui ebeth edō
benedixit ꝓpter archā dñi in qua mā-
na ſeruabat̃. ſic ⁊ nos ſuſcipiamus eū
in templū cordis ⁊ corporis criſti. vt be
nedictōꝫ eternā ab ipo cōſequamur.
Sed ⁊ hoc ꝯſiderandū ꝙ nō nunq; eē
deuoti cū ſe ad hoc ſacramentū ꝑcipi-
endum ꝑparant ⁊ quāuis numerū cō
ſuetum pſalmoꝝ ⁊ etiā oratōnū ꝑſol-
uant ⁊ ſe ꝓfeſſionis lauacrū expur
gent. corde tñ duro ⁊ affectu remanēt
frigido. nec gratie ſpūalis guſtum ali
quem ꝑcipiunt ¶ Circa qḋ ſcië
dum ꝙ multis cauſis atq; modis du-
ricia talis aniam deuotā affligere con
ſueuit. vt expꝛtoꝝ exiſtat ſententia ſed
hoc vnū timendū eſt. vt qñcūq; ꝑ dili
gentem inquiſitōꝫ aliquis eideꝫ duri
cie cauſam dediſſe ſe nō inuenerit. ſꝫ
qḋ ſuuꝫ erat fecerit ad hoc ſacramētū
ꝓut potuit ſe abilitādo ⁊ ſi ſuꝑ hoc nī-
tis duriciā ꝑmiſſiōe diuina emiſerit.
qui electos ſuos mille mōis tribulare
ꝯſueuit. nō debet aliquē res hec frāge-
re. nec ſe notabiliter ꝓpter hmōi cau
ſam a ſalutari hoc ſacramento ſubtra

here ſciens ꝙ diuina pietas ſalutē ani
me ſepius ſecretiſſime ⁊ fideliſſime o
peratur. cū ſolo dei ſubſidio anima in
nitit̃ nec aliqua dulcedine ſpūali ful
citur nō minus q̄ꝫ ſi ꝓſperitate ſpūa
lium chariſmatū afflueret nec tamen
in his ſe prout oportet caute teneret.
Et idō interdū gr̄e tales vtilius ſubtra
hunt̃. vt ſubtracte auidius repetant̃.
⁊ recepte cautius ꝯſeruent̃. vt ſic ani
ma dilecta in humilitatis ſcala exerci
tetur. ¶ Porro vnū diligenter attenden
dū ſcꝫ ꝙ hic ſapor ſpūalis ꝑmiſſus ac
intim⁹ quidā guſtus nō eſt debitus ſi
dei effectus nā eſt pñtis tpis ſed ē eter
ne beatitudinis ⁊ cū alicui dat̃ i ſacra
mento vel extra gr̄as agat ⁊ pacienter
ſuſtineat ſciens ꝙ nō eſt i poteſtate ho
minis ſꝫ ſūmi ⁊ benigniſſimi dei largi
toris. qui nō ꝓut quiſq; vult ſꝫ qñ pla
cuerit dabit ꝓut iudicauerit ad laudē
eſſe ſuīp ſius ac ſuſcipiētis vtilitatem
¶ Sed ⁊ hoc notādū ꝙ illud ſacra
mentū ē ita copioſū ⁊ infinitū. vt quā
to magis ꝑcipiat̃ tāto ꝑticipās quod
amō capatior efficiat̃ ipi⁹. Vñ ex hoc
ſacramēto ſepe ꝯtigit ꝙ q̄nto ex timo
re inordiato ſe quis notabili⁹ ſubtrax
erit tāto d̄ die i diē differēdo maiorē
indiſpoſitōꝫ incurrit. Melius ḡ cete
ris paribꝫ accedere ex amore q̄ꝫ abſti
nere ex timore. meli⁹ ē ſingul' ebdoma
dis vel eē diebꝫ accedere cū vera hūi
litate ⁊ ꝓprie iꝑfectōis ꝯgnicōe. q̄ꝫ ſe
mel in anno ex ꝓprie iuſtitie ꝑſumptō
ne. ſic tñ accedere dꝫ vt ad illud ſacra
mētū ſumēdū prius ſe ſtudeat cū deuo
tōe q̄ ꝑt ⁊ cordis puritate ꝑparare. O
q̄ꝫ multi ſunt q̄ nō adhibēt nec curant
pōderare ſacramēti h⁹ virtutē ac hūili
tatē ieffabilē accedūt q̄dā arida q̄dā
ducti ꝯſuetudīe morē cōicātis ſectā
tes feſtinātes ſ ñ vt accedāt ſꝫ vt ↄcedāt
feſtinātes. ñ ex affectu deuotōis ſed ex

defectu diuini feruoris ⁊ ergo ſicut fa
tui accedũt ſic ⁊ inanes ⁊ ſine gratia
recedunt. Et hi ſunt ſicut aĩalia nõ
ruminancia. que in lege tãq̃ ĩmunda
reiciebant. nõ eñ ſtudioſe recogitant
neq̃ ꝑtractãt quem ſuſcipiunt vel q̃n
ta bona ſeu mala inde ſequantur bene
recipiẽtes vel male. Sed ⁊ ſi forte ſu
ſuperficialiter ⁊ quaſi ꝑfunctorie hoc
eorum memorie occurrerit ſtatim q̃ſi
parua ſcintilla in frigido extinguitur
⁊ vltra nõ ꝯparet. V Sed religi
oſus quiſq̃ ſũmam diligenciam debet
adhibere per morum cuſtodiaꝫ ⁊ vite
ſanctimoniam. vt poſt ſuſceptionem
huius ſacramenti nõ ſolũ nõ appareat
in gratia vacuus ſed etiã fructuꝫ ſalu
tis eterne exinde ꝯſeq̃t. X Hoc
etiã ꝯſiderandũ ꝙ diuerſi diuerſis af-
fectibꝫ ⁊ intentõibꝫ ad cõicandũ tra-
huntur atq̃ celebrandum. alios nãq̃
trahit amor dei. vt dilectũ ad ſe inui-
tent ſepius. eumq̃ in ipſis amplexẽt.
alios ĩfirmitatis ꝓprie intuitus vt eũ
quaſi medicũ ad ſe vocẽt. ꝑ quẽ ab oĩ
infirmitate curent. alios ꝯſciã delic-
torꝫ ſuorꝫ. vt ꝑ eũ quaſi ꝑ hoſtiã placa-
cõis ab oĩbꝫ peccatis expiati purgẽt.
alios preſſura alicuius tribulatõis vt
ꝑ eũ qui omnia põt ex omni aduerſita
te citius liberẽt ⁊ tutius ꝓtegant. ali-
quos deſideriũ alicuius gratie vel bñfi
cij impetrandi. ꝑ eũ cui pater nihil po
teſt negare ꝓ ſe intercedẽti. alios gra-
ciarꝫ actio ꝓ diuinis bñficijs cuꝫ nihil
dignius habeat reddere deo ꝓ illis oĩ-
bus que illi tribuit q̃ calicẽ ſalutaris
accipere id eſt iheſuꝫ. Alios laus ⁊ ho
nor dei ac ſanctorꝫ. cũ non habeamus
maius quo poſſumus deũ vel ſanctos
ſuos ꝓ ſua dignitate laudare q̃ criſtũ
ymolãdo deo patri. Aliquos caritas
⁊ ꝯpaſſio ꝓximorꝫ. cũ ꝓ ſalute viuorũ
et requie defunctorꝫ nihil efficacius i-
terpellet q̃ ſanguis criſti. qui ꝓ nobiſ
effuſus eſt. hoc eſt ſũmũ auxiliũ noſtrꝫ
cũ oramus deũ. vt illum interceſſoreꝫ
inuocemus ac habeamus. qui nos pa
tri reconciliauit ⁊ ſemꝑ interpellat ꝓ
nobis. Cõſiderãdũ inſuꝑ vtrũ aliq̃d
aliud q̃ peccatũ mortale ⁊ ꝓcipue no
cturna pollutõ ĩpediat a ꝑceptõe hu-
ſacramenti ſeu a miſſe celebratõe.
A Suꝑ quo ſciendũ ſm Tho. d aq̃
no ꝙ ad hoc vt hõ digne accedat ad ſa
cramenta tria requirunt. Primo req̃
ritur mundicia ꝯſciẽ. que nõ niſi ꝑ pec
catũ tollit. Scdo eleuatio mentis ad
deũ ꝑ actualẽ deuotionẽ ⁊ hec per mẽ
tis hebetudinẽ vel occupatõꝫ aut euaga
cõnem interdũ amittit. Tercio mun
dicia corꝑalis. etiã tractari aliqd ſa-
cramentũ ꝓpter reuerenciã manus la-
uent. Vñ primo ⁊ principaliter pecca
tum impedit. ſcdo indeuotio ſeu hebe-
tudo mentis. tercio corꝑalis ĩmũdi
cia ⁊ hec tria ꝯcurrunt q̃nq̃ in aliqua
pollutõe nocturna q̃ndoq̃ duo ex his
q̃nq̃ vnũ tñ ⁊ ſcdm hoc homo magis
vel minus ĩpeditur ⁊ ideo diſtinguen
dũ eſt de pollutõibꝫ. nã pollutõ aliquã
do cõtingit ex illuſione dyabolica ali-
quando ex ſuꝑfluitate vel ex nature de
bilitate aliquãdo ex cogitatõibꝫ pre-
cedentibꝫ aliquando ex crapula. Di-
bꝫ predictis pollutõibꝫ cõis eſt corꝑa
lis ĩmũdicia ſꝫ hebetudo mẽtis ñ eſt ni-
ſi in illis pollutõibꝫ q̃ accidũt cũ yma
ginatõe qꝛ in illis que ſine ymaginati
one accidũt aĩa nihil ꝑticipare vide
tur. nulla aũt dictarꝫ in ſe eſt peccatum
qꝛ ſi ĩ ſcripturis cũ vſus rõis ligatus
ſit. nemo peccare põt. Aliqñ tñ põt eſſe
ſignũ vl' effect' peccati. Ergo ꝯſiderã-
dũ eſt vtruꝫ in caſu pollutionis poſſit
inueniri cogitatio turpium. quando-
q̃ enim cogitatio huiuſmodi turpiũ
eſt ſine peccato ſicut cum in cogitatõe

tantum maneat vt cū quis eſt diſputās de talib' oportet ꝙ loquens cogitet. Aliqñ aūt cū peccato veniali qñ ſcʒ ad affectōʒ cogitatio prinens ī ſola dlectatione finit ſcʒ ſine ꝯſenſu deliberatiuo. Quandoqʒ aūt mortale eſt qñ ſcʒ ꝯſenſus adiūgitur ⁊ qꝛ cogitacōni tali de ꝓpinquo adeſt delectatio ⁊ delectacioni ꝯſenſus ⁊ ideo in dubiuʒ verti poteſt. vtrū ſequens pollutio ex peccato acciderit vel non ⁊ vtrum venialevel mortale. qñ ergo ſic dubitat d' ꝯſenſu cū recurrerit ad cauſaʒ pollutōis omīno abſtinere debet. ſi aūt expreſſe inueniat ꝯſenſum nō ꝑceſſiſſe ⁊ neceſſe vrgeat aut aliqua cauſa potioꝛ poteſt accedere aut etiā abſtinere. Sin aūt nō incūbat aliqua neceſſitas melius ē abſtinere ꝓpter reuerēciā ſacramēti ſi tamen celebrat nō peccat mortaliter ſʒ venialiter. qñ aūt accidit ex illuſione. tunc cauſa illuſionis in nobis ꝑceſſit idē eſt iudiciū. qd' de pollutiōe que ex cogitatōe ꝑcedēte ꝓceſſit. Si aūt cogitatio in nobis nō preceſſit ymo potius ꝯtraria cauſa. ⁊ hoc frequenter accidit ⁊ precipue in diebus. quib' q̇s cōīcare debet. ſignū eſt ꝙ dyabolus homini fructū euchariſtie ꝑcipiende auferre conat. Vñ in tali caſu ꝯſultū fuit cuidā monacho vt legit in collationibus patrū ꝙ cōīcaret. ſic dyabolus videns ſe intentū ſuū non poſſe ꝯſeq̄ ab illuſione ceſſauit. Si aūt ex cibo ꝑcedenti aut potu acciderit eſt idem iudiciū qd' de pollutione que ex turpi cogitatiōe ꝓceſſit niſi intm̄ ꝙ non ita de facili ꝯtingit peccare mortaliter in ſuſceptōe cibi ſicut in cogitatiōe turpi. Et ꝙ aliquando ꝯtingit hec pollutō ſine ymaginatione turpi. illa vero nūqȝ Illa aūt que ex nature diſpoſitōe accidit ſcʒ ex debilitate vel ſupfluitate nō eſt ſignū alicuius peccati. ſed poteſt hebetatem mentis inducere ſi cū ymaginatōe ꝯtingat. īmundiciā aūt corporalem habet. Et ideo ſi neceſſitas īmineat vel deuotio expoſcat. talis non ipeditur ⁊ precipue qñ ſine ymaginatiōe accidit. tamen ſi ꝓpter reuerenciaʒ abſtineat laudandū eſt. B Et quia non ita faciliter ꝑcipi pōt ex qua cauſa ꝯtingat. ideo tutius eſt ſemper abſtinere niſi neceſſitas incūbat. Hoc etiā notandū ꝙ illuſio nocturna nō ſoluʒ euenire ſolet ex ciboꝝ multitudīe ſʒ ñ nūqȝ ꝯtingit ꝓpter elatōʒ mentis cum aliquis longo tempoꝛe talem īmūduʒ fluxum non ſentit. vel cum proximos ꝓpt talia alioſqʒ defect' iudicat. Plucies etiam ꝯtingit ex demonum inuidia deo ꝑmittente vt per talem euētū ſeipſum in humilitate cuſtodiat. nec debet illuſus poſtea ꝑ diem fantaſmata ſomnioꝝ reuoluere in cogitatōe. qꝛ iſta intentio dyaboli eſt vt ex ſomnis etiam poſſit vigilantes inquinare. iſta tangit Johannes abbas mōtis ſinay ſic dicens. Eſt in ſomnis fluxus multitudinis eſcarum ⁊ quietis. Alter ē ex ſupbia qñ ī lōga diuturna nr̄i influxibilitate iflāmamr̄ ⁊ rurſus ē ex eo ꝙ ꝓximū iudicemus. Si vero aliquis ab omnibus cauſis predictis abſolutus fuerit beatus hic talis eſt. impaſſibilitatis cauſa oparur. Sepius etiam cōtingit ex demonum inuidia et ſolum quod euenit paciens humiliter ſufferat hoc dō ad tempus in ipſo fieri permittente. vt per euentuʒ ſine peccato altiſſimam poſſideat humilitatē Nemo etiam fantaſmata ſomnioꝛum ad ſeipſum poſtea per diem velīt recogitare etenim intentio iſta demonuʒ eſt vt ex ſōnis nos vigilātes inquinēt hec Johā. ab. Qualiter cūqʒ auteʒ illuſio eueniat commendabile eſt vt propter reuerenciam ſacramenti a cōmuniōe

abſtineatur. niſi neceſſitas hec aliqua
exigat vel dies ſolemnis inueniat.
Sz et hoc notandū ꝙ ſi aliquis
dicat nemo ſcit ſe eē ſine peccato. quō
ergo ſecure debet ad hoc ſacramentum
accedere. Ad hoc rñdet Thomas d̄ aq
no ſic dicens. Licet de hoc non poſſit
haberi certitudo ſcīe. tñ poteſt haberi
ꝓbabilis cōiectura ⁊ p̄cipue ꝑ q̄tuor
ſigna que ponit beatus Bern̄. Primo
quādo quis verba dei deuote audit iux
ta illud. Qui ex deo eſt verba dei audit
Scdo cū quis ꝓmptū ſe īuenit ad bñ
opandū. qꝛ ꝓbatio dilectōis eſt exhi-
bitio opis. vt d̄t bea. greg. in omelia.
Tercio cū quis ꝓpoſitū habet abſtinē-
di a peccatis in futurꝝ. Quarto cuz de
peccatis p̄teritis dolet. qꝛ ſcd̄m beatū
greg. In his eñ vera penitentia ꝯſiſtit
Unde ſi quis ꝑ hmōi ſigna facta dili
genti diſcuſſiōe ſue ꝯſcīe quāuis for-
te non ſufficienti ad corpus criſti de-
uote accedat aliquo peccato mortali ī
ipo remanente. qd̄ eius cogitatōz pre
terfugiat nō peccat. ymo magis ex ſa-
cramenti ꝑceptōe peccati remiſſionē
ꝯſequit̄. Uñ d̄t bea. aug. ī quodā ſmo
ne. Cū corpus xp̄i māducat̄ viuificat
mortuos. nā tale peccatū in cōtritiōe
generali dimiſſum eſt. licet nō ita ple
ne. ſicut ea que in ſpē ꝯfeſſus eſt.
Notandū etiā ꝙ nullū ſacramentū ē
iſto ſalubrius. quo purgantur peccata
virtutes augentur. ⁊ mens oīm ſpūa
liū chariſmatū inpīguat̄. ſuauitatem
etiā hꝰ ſacramēti nullus explicare ſuf
ficit. ꝑ qd̄ ſpūalis dulcedo in ſuo fon
te guſtat̄ ⁊ recolit̄ memoria illius be-
neficij excellētiſſime caritatis. quod
in paſſione ſua criſtus nobis monſtra
uit. Uñ ampliorē materiā deuotionis
ac gracie ille habet. q̄ vtrūqꝫ ſuſcipit
vicz ſacramentū ⁊ rem ſacramēti hoc
eſt corpus criſti ⁊ affectū amoris dei ⁊
ſpūalis ꝯſolatōis. qꝫ qui alterꝝ tantuz
qꝛ talis ſimul habet donantē cū dono
cauſam cū effectu. Offertur etiaz hoc
ſacramentū in eccīa ꝓ viuis ⁊ mortu-
is vt oībꝫ ꝓſit. qd̄ ꝓ ſalute oīm eſt in-
ſtitutū. qꝛ nullū remediū tam efficax ē
ad delenda peccata quēadmoduz hoc
diuinū ſacramentū naz principaliter
ibi adeſt. qui ſolus peccata dimittit.
Hic eñ qui marie magdalene ſua cri
mina indulſit. cū dicebat dimittūtur
tibi peccata. ſi ergo beate marie q̄ priꝰ
peccatrix erat vt euangeliuz teſtat̄ ad
tactum pedū dñi ⁊ ꝓpter effuſionez la
crimaruz quibꝫ lauit ⁊ rigauit pedes
criſti peccata ſunt dimiſſa. quare non
credat̄ etiaz ſacerdoti ſi bona ꝯſcīa et
puro corde acceſſerit ad hoc ſacramē
tū hoc tractādo atqꝫ ſumendo dimit-
tenda eſſe peccata. cū vnus atqꝫ idem
dominus eſt. ibi quidem deus ſed car
ne humana indutus. hic vero deus et
homo ſub ſacramento velatus. vtrobi
qꝫ tamen hic ⁊ ibi verus deus ⁊ verus
homo. Cū igit̄ nullū ſacramentū ita
efficax ſit ad delenda peccata taz viuo
rum qꝫ mortuoꝝ vt premiſſum eſt ſic
euchariſtie ſacramentū. ſalubre eſt vt
qui in ordine ſacerdotali cōſtitutus ⁊
maxime religioſus ſtudeat ſe ad hoc
percipiendum per vite ſanctimoniaz
⁊ deuotionem ita aptare. vt illud va
leat ī remiſſiōz ſuoꝝ percipere pecca
torum. melius nanqꝫ ⁊ tutius eſt vt bo
num quod quiſqꝫ poſt mortem ſuam
ſperat ſibi fieri per alios taz in miſſis
legendis qꝫ in alijs pijs operibus a-
gat ipſe ſtudioſe per ſe dum viuit bea-
tius eſt enim poſt reſolutionem corpo
ris liberum exire ex hac vita qꝫ poſt vī
cula libertatem querere. vnde preſens
ſeculū debemus tota mente contemne
re ⁊ quottidiana lacrimarum et con-
punctionum deo ſacrificia offerre.

et quottidianas eius carnis ⁊ ſangui
nis hoſtias ymolare. nã ſi añ mortẽ cri
ſti hoſtia accepta ꝓ ꝯpunctõꝫ cordis ⁊
lacrimaꝝ effuſionẽ deo fuerimus recõ
ſiliati poſt mortem. ſalutari hoſtia non
indigebimus. E De quo beat⁹
grego. in libro dya. ſic ait Penſandũ
ẽ ꝙ tutior via eſt vt bonũ quod quiſꝗ
poſt mortẽ ſuã ſperat agi ꝑ alios agat
dũ ipſe viuit ꝑ ſe. beatius quippe eſt libe
rũ exire ꝗ̃ poſt vincula libertatẽ quere
re. debemus itaꝗ ſeculũ pñs ꝯtemne-
re tota mẽte quottidiana. deo lacrima
rũ ſacrificia offerre. quottidianas ei⁹
carnis ⁊ ſaguinis hoſtias ymolare. hec
nãꝗ ſingulariter victima ab eterno in
teritu aĩaꝫ ſaluat. q̃ illã nobis mortẽ
vnigeniti ꝑ miſteriũ reparat. qui licet
in ſeipſo ĩmortaliter atꝗ incorrupti-
biliter viuens eſt tñ ꝓ nobis iteꝝ ĩ hoc
miſterio ſacre oblationis ymolatur.
Quis etiã fideliũ habere dubiũ poſſit
in ipã ymolatiõis hora ad ſacerdotis
vocem celos aperiri in illo iheſu criſti
miſterio angelorũ choros adeſſe. ſum-
mis yma ſociari. terrena celeſtibꝫ iun
gi. vnũ quidẽ ex viſibilibꝫ ⁊ inuiſibili
bus fieri. ſed neceſſe eſt vt cuꝫ hoc agi
mus. deo noſmetipos in cordis ꝯtri-
tione mactemus. qꝛ que paſſionis do-
minice miſteria celebramus. debemus
imitari. qđ agimus. Tũc ergo vera ꝓ
nobis deo hoſtia erit cuꝫ noſmetipõs
hoſtiam fecerimus. Igit̃ dũ ꝑ indulti
tpis ſpaciũ licet dũ iudex ſuſtinet duꝫ
ꝯuerſionẽ noſtrã is qui culpas exami
nat expectat. fleamus ĩ lacrimis duri
cia mentis. cõformemus in ꝑximis
graciã benignitatis. Et fidenter dico qꝛ
ſalutari hoſtia poſt mortẽ nõ indigebi
mus ſi añ mortẽ dõ ipĩ hoſtia fuerim⁹
hec gre F Debet eciã quilibet re
ligioſus poſt ꝑceptã cõiõnẽ graciã cõ
punctõis ⁊ deuotõis aĩꝫ ĩ ipõ ſuo vi
gore dño coadiuuãte ꝯſeruare. nec ſe ad
cogitatões inutiles aut leticiã vanam
vel ſecularẽ tradere. ne fructũ quẽ per
ſusceptõꝫ corꝑis criſti ſeu ꝯpunctõnẽ
cordis lucratus fuerit ꝑ hu⁹mõi leuita
tẽ vel negligẽciã ꝑdat Ad qđ bea gre.
hortatur di. Cũ redẽptoris noſtri cor-
pus ⁊ ſanguinẽ accipimus debemus
nos ꝓ peccatis noſtris ĩ fletibꝫ affligere
re q̃tenus ipã amaritudo penitẽtie ab
ſtergat a mentis noſtre ſtomacho ꝑuer-
ſe vite humorẽ. ⁊ poſt oratõis ⁊ cõio-
nis tempa quanto deo adiuuãte poſſu-
mus in ipõ aĩꝫ ſuo pondere ⁊ vigore
ſeruare. ne plus cogitatõ fluxa diſſol-
uat. ne vana mentẽ leticia ſurripiat. et
lucra ꝯpunctõis aĩꝫ ꝑ incuriaꝫ fluxe
cogitatõis ꝑdat. Sic quippe aĩa qđ
poposcit obtinere meruit. qꝛ ſe poſt la-
crimas in eodẽ menti s vigore ꝯſeruauit
De qua ſcriptũ eſt vultus eius non ſũ
mt amplius ĩ diuerſa mutati. hec gre.
Sic ꝗ̃pꝫ de ſacramento corꝑis criſti
habem⁹ igit̃ nũc de mundicia ⁊ purita
te cordis explanatum. ac etiaꝫ de his
q̃ eandem puritatẽ ꝓmouẽt ac in ſuo
vigore ꝯſeruant vicꝫ ſeptẽ dona ſpirit⁹
ſancti. octo beatitudĩes. ⁊ ſeptẽ ſacra
mẽta. inter que vt patuit ꝑcipue ſacra
mentũ dñici corꝑis ad mũdandũ cor
hoĩs ac ꝯſuãdũ ĩ eadẽ puritate effica-
ciã hꝫ maiorẽ. hec igit̃ mundicia ſeu
puritas cordis ptĩet ad ꝑfectos. quo-
rũ ſtatus vt patuit ſuperi⁹ ꝯſiſtit ĩ mũ
dicia et puritate cordis.

Diſtin. ij. tercij libri malogranati.

Poſtquam in
formatus ſum de mũdicia
cordis ipſãꝗ ꝯcernẽtibus
donis ⁊ virtutibꝫ. In quibꝫ prĩo loco
dependet ſtatus ꝑfectoꝝ nunc de ſecũ-
do in quo idẽ ꝯſiſtit ſtatus perfectorũ
cupio a te o pater edoceri

Capitulum. I

V T ſupe
rius audiſti fili
ſtatus ꝑfectoꝝ
ſecundo ꝯſiſtit ĩ
dĩ caritate ac ꝓ
ximi dilectione
in quibus quan
to quis ferueucioꝛ fuerit tanto eciam
ꝑfectioꝛ in ſanctimonia vite ſpũalis
ac ceteraꝝ virtutũ ꝯſũmatõe erit. naꝫ
ſcđꝫ apľm plenitudo legis eſt caritas
G Notãdũ ergo ꝙ tres ſunt virtu⸗
tes theologicales vicꝫ fides ſpes ⁊ ca
ritas. per fidẽ nãqꝫ ꝑuenit ad ſpem. ꝑ
ſpem vero ad caritatem. naꝫ vbi fides
deeſt ſpes eſſe nõ põt vbi ãt nõ ẽ ſpes
nec caritas haberi poteſt. Vñ richar.
de ſancto victo. Sine fide ĩpoſſibile ẽ
deo placere. nã vbi fides nõ eſt nõ po⸗
teſt eſſe ſpes. oportet em̃ accedentem
ad deũ credere qꝛ eſt ⁊ ꝙ inquirẽtibꝫ
ſe ſit remunerator pius alioquĩ q̃ ſpes
eſſe poterit. vbi aũt ñ eſt ſpes. caritas
eſſe nõ poteſt quis em̃ euꝫ amet d̃ quo
nil boni ſperet. ꝑ fidem g̃ ꝓmouem̃ ad
ſpem ⁊ ꝑ ſpeꝫ ꝓficimus ad caritatem
Quis aũt ſit fructus caritatis audis
ab oꝛe caritatis. Si quis inquit dili⸗
git me diligetur a patre meo ⁊ ego di
ligam eum ⁊ manifeſtabo ei meipſuꝫ
Ex dilectõe itaqꝫ manifeſtatio. ex ma
nifeſtatõe ꝯtemplatio. ex contempla⸗
tione ꝯgnitõ. vide vnde ⁊ quo ꝑueni⸗
tur vel quibꝫ gradibꝫ aſcendit mediã
te fide ſpe ⁊ caritate. de fide ad ꝯgnitõ
nẽ dei ⁊ ꝑ ꝯgnitõꝫ ad vitam eternam
hec ille. Vñ anima quantũ ad ſupioꝛẽ
parteꝫ in qua ꝯſiſtit ymago trinitatis
rectificari habet per tres viꝛtutes theo
logicas. nã ſicut ymago creatoris ꝯſi
ſtit in trinitate ꝑſonaꝝ ⁊ vnitate eſſen
tie. ſic ymago recreatõis ꝯſiſtit ĩ trini

tate habituũ cũ vnitate gracie. ꝑ hos
autem tres habitus virtutũ aĩa fert
in ſũmã trinitatẽ ſcđm tria ꝓpriata
tribus ꝑſonis. Itaqꝫ fides dirigit ĩ ſũ
me veruꝫ credendo ⁊ aſſenciẽdo ſpes
vere in ſũme arduuꝫ ĩnitẽdo ⁊ expec⸗
tando. caritas autẽ in ſũme bonũ deſi
derãdo ⁊ amando ¶ Virtutes
etiã theologice differũt ĩter ſe. pꝛimo
ſecundũ actus ꝓpꝛios. nam fides fac̃
deo aſſentire. ſpes deo ꝯfidere. caritas
facit deum diligere Item differũt ra
tione finis qꝛ ꝑ fidẽ deus ꝯgnoſcitur
vt veritas. ꝑ ſpeꝫ habet vt eternitas ꝑ
caritatem diligit vt bonitas. pꝛimo g̃
videndũ eſt de fide. Pro quo ſciẽduꝫ
ꝙ fides eſt virtus qua credit illud qđ
nõ videtur. vnde yſidorus. Fides ẽ q̃
veraciter credimus id quod nequaqꝫ
videre valemus. De hac ec̃ dĩ apľs
paulus. Fides eſt ſubſtancia rerũ ſpe
randarum argumẽtum non apparẽci
um. in qua diffinitione dicitur ſubſtã
tia ideſt fundamentum ſubſiſtens edi
ficio ſpũali. quod eſt gracia ⁊ gloꝛia.
ipſa nanqꝫ fides facit iam aliqualiter
res ſperandas in nobis ſubſiſtere per
graciã ⁊ facit tandem ꝑ gloriam. naꝫ
fides catholice religionis vt dic̃ Cri
ſoſtomus eſt lumen anime. oſtium vi⸗
te ⁊ fundamentũ ſalutis eterne. Vñ
quicquid meriti quicquid beatitudĩs
aĩa habet ex fidei fundamento ꝓcedit
De hoc bea. aug. ſuꝑ iohannẽ ſic dic̃
Sicut in radice arboꝛis nulla pꝛſus
appꝛꝫ pulchritudĩs ſpẽs ⁊ tam̃ quic
qđ ẽ ĩ aꝛboꝛe pulchritudĩs vľ decoꝛis
ex illa pꝛocedit. Sic ex fidei humili
tate q̃cq̃d meriti q̃cq̃d beatitudĩs ani
ma ſuſceptura ẽ ex fidei fundamento
pꝛocedit hec Augu. Dicitur eciam fi⸗
des rerũ ſperãdarũ. qꝛ fides per aſcẽ
ſũ fac̃ ĩ nobis ſubſiſtere res ſperãdas
Argumentuꝫ dicitur q̃ſi arguẽs mẽtẽ

quia fides inclinat intellectū ad cre
dendum ea que nō apparent. ꝓpter qđ
fides potius dꝛ argumētū ꝗ̄ ꝯcluſio.
quia fides ꝓbat de nō apparētibus ꝙ
ſint ⁊ non ꝓbatur. Nō apparētiū dici
tur qꝛ fides ſua luce ⁊ veritate maniſe/
ſtat ea que nō apparēt tā preterita pre
ſentia ꝗ̄ etiam futura. Et notandū ꝙ
fides catholica ſcḋm qđ dicit Beda
ſup̱ Lucam tāta firmitate pollet vt ꝗ̄n
tūcūq̄ rudis vel ydeota iudeus vł ſciſ
maticus aut paganus ſi fidei criſtiāe
intelligat fundamēta naturali quadā
cognitōe ſciet ꝙ omnis pietas omnis
veritas huic ſalutifere fidei ſint īſerte
hec Ber. Quilibet criſtianus firmus
debet eſſe in fide catholica. qꝛ null⁹ the/
ſaurus maioꝛ ac ſalubrioꝛ eſſe pt ꝗ̄ fi
des hec p̄clara. que peccatores ſaluat.
fideles iuſtificat ⁊ ad ꝯſorciū angelo/
rum p̱ducit. De hoc bea. Augu. ſic dt.
Nulle maiores diuicie. nulli theſauri
nulli honores. nulla huius mūdi ſub/
ſtantia maioꝛ ꝗ̄ fides catholica. q̄ om
nes peccatores ſaluat. cecos illumīat
fideles iuſtificat. penitētes reparat. iu
ſtos augmentat. ⁊ ī hereditate eterna
cū ſanctis angelis collocat hec Augu.
Ipſa nāq̄ fides omnes credētes fili/
os dei efficit. iuxta illud iohānnis. de
dit eis poteſtatem filios dei fieri his q̄
credunt in nomine eius. Vn̄ ſicut te/
ſtatur bea. Augu. Si quis nō ambula
uerit p̱ fidem nō p̱ueniet ad ſpē quia
ſine fide nemo pōt ad filioꝝ dei nume
rum p̱uenire. ſed ſicut ſine fide īpoſſi
bile eſt hominē deo placere poſſe. ita fi
des ſine opibꝫ mortua eſt ⁊ ideo opor
tet vt recti fidei ſint bona opera p̱ que
ipā fides grata ⁊ accepta poſſit eſſe de
o. De quo beatus aug. ſic dic̄. Nolite
tā ꝗ̄ d fide ſecuri eſſe. adiungite fidei
recte vitam rectā. vt xp̄m ꝯfiteamini
verbis vera dicēdo ⁊ factis bn̄ viuēdo
nā ſi cōfitemini verbis ⁊ nō factis fides
ē demonioꝝ ⁊ nō criſtianoꝝ. hec aug.
I Circa hoc ſciendū ꝙ aliud ē cre
dere xp̄m ⁊ aliud eſt credere in criſtuꝫ
illud nāq̄ eſt credere in criſtuꝫ q̄n ali
quis ſperat in criſtū ⁊ diligit ipm̄. De
hoc bea. Aug. ī libro d verbis dn̄i ſic dt
Aliud eſt credere criſtū aliud credere
in criſtū. nam ⁊ ipꝫ eſſe criſtū dmōes
credunt. nec tamen in ipꝫ credūt. ille
enī in criſtū credit. q̄ ⁊ ſperat in criſtū
⁊ diligit. nā ⁊ qui fidē habet ſine ſpe
et dilectōe criſtū eſſe credit. nō in cri
ſtum credit. Qui ḡ in criſtum credit.
credendo in criſtū venit in eū criſtus
et quodāmō vnitur in eū. ⁊ membrū
ī corp̱e eius efficit̄ qđ fieri non poteſt
niſi ſpes accedat ⁊ caritas. hec auguſti
nus. Et notādum ꝙ ſunt nōnulli qui
plus ꝗ̄ debent de ſuis ſenſibꝫ p̄ſumūt
nam ea que no intelligūt p̱ rationem
potius ꝗ̄ p̱ fidem inueſtigare volūt et
ideo tales nōnūꝗ̄ in errorē labuntur
De talibꝫ beatus grē. xvj. moꝛ. ſic dt
Nonnulli ſunt qui dum iniquitatum
ſuaꝝ frigora declinant. ad verā fidem
vel ſanctitatis habitum veniūt. ſed qꝛ
plus ꝗ̄ neceſſe eſt de ſuis ſenſibus pre
ſumunt. ſepe in fide potius ꝗ̄ que ac/
cipiunt ea q̄ nō accipiūt p̱ſcrutari vo
lunt. vt ratione in deo. magis ꝗ̄ fide
teneantur. Quia vero humana mens
p̱ſcrutari nō valet diuina ſecreta om̄e
quod ratione perſcrutari nō poſſunt
credere cotemnūt. ⁊ per inquiſitionē
nimiam in errorem labuntur. hec grē.
Unde quilibet criſtianus ea que ad fi
dem p̱tinent nō debet p̱ rationē ſcruta
ri ſed fidem credulam his omnibꝫ ad
hibere. vt fidei meritū poſſit obtine
re. quia vt dicit beatus grē. in quadā
omelia ſic. Diuina operatō ſi ratione
apprehenditur non eſt admirabilis.
nec fides habet meritum cui humana

tacio p̄bet experimētū. hec gre. Carna
les tn̄ hoīes q2 inuiſibilia ſcire ꝑ expe
rimēta nō valent dubitāt de his vtrū
ſint que corporalib9 oculis nō vident.
ſ3 omnipotens deus ſpūm ſanctū miſit
in corda noſtra. vt ꝑ eū iuſtificati ⁊ il-
lumiati poſſum9 illa credere. q̄ adhuc
ſcire ꝑ experimētū non valemus. De
hoc bea. greg. ſic ait. Carnales quippe
hoīes q2 inuiſibilia ſcire nō valent ꝑ
experimentū dubitant. vtꝝ ne ſit qḋ cor
poralib9 oculis nō vident. Vn̄ factū3
eſt vt ip̄e īuiſibiliū ⁊ viſibiliū creator
ſpūm ſanctū ad corda noſtra mitteret
quatenus ꝑ eū iuſtificati crederimus
qui adhuc ſcire ꝑ experimenta nō poſ-
ſumus. Quotquot ergo habent ſpū3
hereditatis noſtre. accepimus de vita
inuiſibiliū nō dubitamus. nam quia
poſt mortem carnis anima viuat par3
ratione ſine fidei admixtōe. Nunq̄d
non ſancti apoſtoli ⁊ martires criſti p̄
ſentē vitā deſpicerent. ī morte carnis
animas ponerent niſi certiorē aīarū
vita3 ſubſequi ſcirent. Et ecce hi qui
animas in morte poſuerūt. atq3 aīaꝝ
vitā poſt mortem carnis crediderunt.
quotidianis miraculis choruſcant. ad
extincta nāq3 eoꝝ corpora viuentes e-
grivemiunt ⁊ ſanantur. Si igitur vitā
anime manentis in corpe dep̄hendis
ex motu mēbrorum. cur nō ꝑpendis
vita3 aīe poſt corpus ⁊ iam per oſſa
mortua in virtute miraculoꝝ. hec gre.
Quiſquis igit̄ ꝑ vicium īfidelitatis pul
ſatur debet ſanctorū patrū fidē credu-
lam adhibere. qui ꝑ ſpūm ſanctum d̄ ī
uiſibilibus experienciā habuerunt. Ad
hoc hortat̄ bea. gre. ſic dicēs. Quiſq3
in credulitate īuiſibiliū ſolidus non
eſt debet ꝓculdubio maiorum dictis fi
dem p̄bere. eiſq3 per ſpūm ſanctū inui-
ſibiliū experienciam habentib9 credere
hec gre. K Item notandū ꝙ ar-

ticuli fidei collecti ſunt in tribus ſim
bolis. tria nāq3 ſunt ſimbola. primu3
eſt apoſtoloꝝ qḋ ipſi ꝯpoſuerūt ⁊ illḋ
dicit̄ ſubmiſſe. Scḋm eſt Niceni ꝯci
lij qḋ a ſanctis patrib9 ibidē ē ꝯpoſitū
et cantatur in miſſa. Tercium eſt ana
ſtaſij qḋ legit̄ ad prima3 vic3 Quicū
q3 vult ſaluus eſſe. primū factū eſt ad
fidei inſtructiō3. ſcḋm ad fidei expla-
nationē. Terciū ad fidei defenſione3
Primū igit̄ d̄2 ſubmiſſe q2 qn̄ ab apo
ſtolis factū fuit non ita publice fiebat
fidei ꝓfeſſatō ſicut mō Alia vero duo
alta voce dicūtur. q2 facta fuerunt con
tra hereticoꝝ ꝓclamatō3 ⁊ q2 tūc pub-
lica erat ꝓfeſſatō fidei. Primū ſimbo
lum d̄2 ad primā ⁊ ad ꝯpletorium du
plici rōe. primo q2 altera iſtaꝝ horarū
pricipiū eſt diei altera noctis. in pri-
cipio ergo diei ⁊ in principio noctis
dicitur Credo in deū q2 fides eſt prin
cipiu3 oīs boni. ſcḋo q2 fidei ꝓfeſſio
valet ad effugandos demones. qui di
urnis ⁊ nocturnis horis hoīm actib9 ī
ſidiantur ⁊ ideo eiſdē horis eiſdē rati
onibus a fidelib9 eſt dicendum. a reli
gioſis etiā d̄2 qn̄ aliquis frater morti
a ꝓpinquat ad demones effugādos q̄
ſim hoīs inſidiāt̄. L Sed et hoc
notandū ꝙ tn̄ vna fides eſt tam in p̄-
ſentibus q̄3 futuris ac etiā in p̄teritis
iuſtis. licet magis clareſcat ⁊ explica-
ta ſit in eis. qui ſequūtur criſtu3. q̄3 in
eis qui p̄ceſſerūt eius aduētū ſicut no
uum teſtamentū clarius eſt q̄3 vetus.
qḋ eñ nos credimus eſſe factū antiq̄
patres veteris teſtamēti futurū crede-
bant. De hoc bea. Aug. in gloſa ſuper
p̄s ſic ait. Omnes qui ab inicio ſeculi
fuerūt iuſti. caput criſtū habuerūt. illū
eñ venturū eſſe crediderūt. que3 nos
veniſſe ia3 credimus. ⁊ in eius fide ip
ſi ſanati ſunt in cuius fide ſumus nos
vt eſſet ip̄e caput tocius ciuitatis ihe

ruſalem omnibus connumeratis fide
libus ab inicio uſqꝫ ad finem. adiun-
ctis etiã legiõibꝫ ⁊ exercitibꝫ ãgeloꝝ
vt fiat illa vna ciuitas ſub vno rege
et vna quedã ꝓuincia ſub vno impera
tore felix. in ꝑpetua pace ⁊ ſalute lau-
dans deũ ſine fine. hec aug. Filius
Habita iam informatione de fide
nũc de ſecunda virtute theologi-
ca cupio a te o pater edoceri.

Capitulum II Pater

Scire debes qḋ
ſpes eſt virtus q̃ ſpiritualia ⁊
eterna bona ſperantur ⁊ cũ fiducia ex
pectantur Eſt enim ſpes certa expecta
tatio future beatitudinis ꝓueniens ex
gratia dei ꝑcedentibꝫ meritis. Et qꝫ-
uis opa noſtra non ſint meritoria niſi
ex dei gratia. ſine meritis tñ aliquid
ſperare non eſt ſpes ſic ait gregori. ſed
preſumptio. Vñ ſpes eſt audatia men
tis ḋ largitate di ꝯcepta habendi vitã
eternã ꝑ bona merita. Ubi notandũ
ꝙ hi qui habent bonam cõſciam per
ſpem deũ expectant qui vero hñt ꝯſciẽ
entiam leſam timent corã dño preſen
tari. De quibꝫ Rich. de ſanc. victore
ait. Qui in deũ ſperat deum ꝑ ſpem ex
pectat. qui eñi miſericordie ſperat. mi
nime expectat ſed ꝑ miſerã ꝯſcienciã
diuinã fugit pñtiã nec deo querit pre
ſentari dũ ab eo timet cõdemnari hec
Richar. Vñ sancti viri quanto durio
ra ꝓ criſto patiuntur ⁊ maiores labo-
res agendo bona opera ꝓ dño ſuſtinẽt
tanto cercius eterna premia ſperant.
Vñ beatus gregorius. Beatoꝝ mens
quo duriora ꝓ veritate tolerat. eo eter
nitatis premia certius ſperat. nã tãto
ſpes in deuꝫ ſolidior ſurgit. quanto ꝓ
illo quiſqꝫ grauiora ꝑtulerit. Vñ ſan
cti viri quot labores nunc veritati cõ-
mendantes exhibent. tot iaꝫ remune
rationis ſue pignora intra cubiculum
clauſa tenent. hec gre. Conſiderandũ
vero eſt ꝙ ſunt nõnulli qui poſt pecca-
ta ꝑpetrata ad penitẽtiã ꝯuerſi nimis
indiſcretũ timorẽ ac metũ ꝓ ſuis faci
noribus habent. ⁊ quãuis illa ſepius
ſint ꝯfeſſi ⁊ in ſtatu penitentie ac in ꝑ
fectu virtutũ exiſtant tamẽ illa nimis
trepidant. Sed tales debent interduꝫ
reflectere cor ſuũ ab anxia recordatõe
viaꝝ ſuaꝝ malaꝝ ⁊ dirigere illud i iti-
nera planiora miſeratõe di. ne forte ꝑ
triſtitia indurent̃ ⁊ deſperatiõe plus
pereant. nã iuſtus nõ ꝯtinue ſed tantũ
in principio accuſator eſt ſui. ⁊ extre
ma ſermonis ſui i dei laudibꝫ ꝯſueuit
confirmare Iſta ꝯmemorat bea. ber.
ſuꝑ cant. ſermone. xi. ſic dicens Sua
deo vobis amicis meis reflectere inter
dum pedẽ a moleſta ⁊ anxia recordati
one viaꝝ vraꝝ ⁊ vadere in itinera pla
niora ſerenioris memorie beneficiorum
dei vt qui in nobis ꝯfundemini. ipſius
intuitu reſpiretis volo vos expediri il
lud. qḋ ſanctus ꝓpheta ꝯſulit dicens.
Delectare in dño ⁊ dabit tibi peticio
nes cordis tui. Eſt quidẽ neceſſarius
dolor ꝓ peccatis ſed ſi non ſit ꝯtinuus
ſane ĩterpoletur leticiore recordatõe
diuine benignitatis. ne forte pre triſti
cia induretur cor. ⁊ deſperatione plus
pereat. miſceam⁹ abſinthio mel. vt ſa-
lubris amaritudo ſalutẽ tũc dare poſ-
ſit. ꝯmixta temperata dulcore bibi po
terit. Audi deniqꝫ deũ quomodo ipſi⁹
contriti cordis amaritudinẽ tẽperat
quomodo a deſperationis barathro pu
ſillaminẽ reuocat. quomodo blãde et
fidelis ꝓmiſſionis melle merentẽ cõ-
ſolatur. et erigit diffidentẽ Ait ꝑ pro
phetam. Ego infrenabo os tuũ laude
meo. ne intereris. hoc eſt ne ĩtuitu fa
cinorum tuorum nimiã incurras tri-
ſtitiam. atqꝫ inſtar effreni equi deſpe-

ratus in preceps tuas ⁊ per eas freno
te inquit inhibeo. indulgencie mee et
meis laudibus erigam. reſpirabiſq; ī
bonis meis. qui de tuis ꝯfundebaris
malis. dū me ſane benigniorē q̄ꝫ te cul
pabiliorē inueniris. hoc freno ſi infre
natus fuiſſet Chayn. neq̄ꝫ deſperan
do dixiſſet maior eſt iniquitas mea q̄ꝫ
vt veniā merear. abſit abſit maior ē pi
etas eius q̄ꝫ queuis iniquitas ideo iu
ſtus nō ꝯtinue ſed tantū in principio
ſermonis accuſator eſt ſui. Porro aūt
in dei laudes extrema ſermōis claude
re ꝯſueuit. videre demiq; hoc ordine iu
ſtum ꝓcedentē. Cogitaui aitvias me
as ⁊ ꝯuerti pedes meos in teſtimonia
tua. vt qui vicꝫ ꝯtritōꝫ ⁊ infelicitateꝫ
in ꝓꝓrijs vijs ꝑpeſſus fuerat. in via te
ſtimonioꝝ dei delectaret̄. ſicut in omi
bus diuicijs. Et vos igit̄ exemplo iu
ſti de vobis in hūilitate ſentite ⁊ de do
mino in bonitate. hec bern̄. N Et
q̄ꝫuis neceſſe ſit peccatoribꝫ ad deum
ꝯuerſis de ꝑpetratis malis ſꝑ penitere
⁊ illa ꝑhorreſcere. nō tn̄ neceſſe ſemꝑ
illa deflere ⁊ trepidare ſed poſt dignā
ſatiſfactōꝫ ⁊ vite emendatōꝫ ad ſpem
venie animū reformare. De hoc rich.
in libro d̄ exterminatōe mali ſic dicit
Semper quidē neceſſe eſt de ꝑpetra
tis malis penitere odio ⁊ deteſtatione
ꝑſequi ⁊ ꝑhorreſcere. nō tn̄ illa ſemꝑ
deflere ⁊ trepidare ſed poſt dignā ſa
tiſfactōꝫ ⁊ ꝯcupiſcentiā edomitā ꝯſo
latōꝫ recipere ⁊ ad ſpem venie ⁊ ſecuri
tate quietis animū r̄formare. hec rich.
Ubi tn̄ diligenter aduertenduꝫ eſt ꝙ
q̄ꝫuis penitens nō debeat ſemper defle
re ⁊ trepidare exceſſus ꝓteritos ſꝫ ad
ſpem venie aīuꝫ reformare. Salubre
tn̄ eſt vt vnuſquiſq; ſuā ꝯſciam diſcu
ciat vt tū digne ꝓ ſuis facinoribꝫ peni
tuerit ſollicite penſet. nā quanto quis
in plura ⁊ maiora crimina prolapſus
eſt. tanto maiorē medicinā ꝑ peniten
ciam ⁊ bona opa ſuis vulneribus ad
hibere ſtudeat. ſi plenā diligenciā ſuo
rum delictoꝝ a dn̄o conſequi deſiderat
De hoc bea. gre. ſuꝑ illo v̄bo facite di
gnos fructus penitentie ſic d̄t. Tanto
debet quiſq; a ſe licita abſcindere q̄n
to ſe quis meminit ⁊ illicita ꝑpetraſſe
neq; par fructus boni operis eſſe debet
eius qui minus ⁊ eꝰ qui amplius deli
quit. ꝑ hoc ḡ qd̄ d̄r facite fructus dig
nos. penitentia vniuſcuiuſq; ꝯuenitur
tali ꝯfidentia. vt tanto maiora querat
bonoꝝ opꝫum lucra ꝑ penitenciā. quā
to grauiora ſibi intulit damna per cul
pam. hec gre. Q Quāuis em̄ per
ꝯfeſſionē ⁊ penitentiā deleatur pecca
tum quantū ad culpā. nō tn̄ ſemꝑ quā
tū ad penam. ⁊ ideo neceſſe eſt vt hi q̄
in multa peccata mortalia ⁊ crimina
enormia inciderint habundantioreꝫ
penitentiā ꝑ ꝯpunctōnū cordis ſeu la
crimaꝝ effuſionē ac etiā bonoꝝ opum
executionē ꝑficere ſtudeāt. ſic tam̄ vt
ꝑ ſpem firmā ⁊ fiduciam d̄ ſua eterna
ſalute apud dn̄m habeant. Nam dic̄
damaſcenus. Plus diligo ſecuram ⁊
abſq; timore in dei pietate ꝯfidentiaꝫ
q̄ꝫ peſtilētē deſperatōis deſidiam Di
cit etiā bea. Aug. Nemo bene faciens
de d̄i bonitate miſericordiaq; deſpe
ret. ſi em̄ peccatoribꝫ deus ꝑcit. quan
to magis ipſis iuſtis clementer ⁊ miſe
ricorditer ꝯdeſcendet. hec ille. Et licꝫ
omnibꝫ ad deū ꝑ penitentiā ꝯuerſis ⁊
in ſtatu virtutū ꝓficientibꝫ ſit habēda
ſpes firma ac fiducia in dn̄o. tn̄ etiam
ſalubre eſt vt circa ipam ꝯfidentiā ti
mor habeatur. vt ꝑ eū virtutes in ſuo
vigore ꝯſeruentur. De hoc beatus gre
gorius in libro moralium ſic d̄t. Quā
uis ſecuritati timor ſemꝑ longe videa
tur abeſſe nobis tn̄ nihil eſt ſecurius.
q̄ꝫ ſub ſpe ſemper timere. ne incauta

meus deſperādo ſe ī vicijs deiciat nec
extollendo de donis ruat. Anſelmus
Boni enī ac pij iudicis oculus quāto
ſub ſpe humilius trepidat. tanto robu
ſtius ſtat in illo. Unde in ſpe nō ſoluꝫ
debet eſſe ſecuritas ſed etiā timor ī cō-
uerſatōe. vt ⁊ illa certantes foueat et
iſte torpentes pungat. vñ recte ꝑ ꝓphe
tam dr̄ Qui timēt dñm ſperant in do
mino. acſi aperte diceret̄ de ſpe in caſ
ſum preſumit. qui timere deū in ſuis
operibꝫ rennuit. de hoc etiā gloſa ſuꝑ
illo verbo. Letetur cor meū vt timeat
nomen tuū. ſic dr̄. miſcenda ſunt ſpes
⁊ timor vt ſub ſpe timeamus ⁊ ſub ti-
more letemur. qui enī ſperat ⁊ ñ timet
negligēs eſt. qui aūt timet ⁊ nō ſperat
depreſſus eſt. Unde beneplacitū ē do
mino ſuꝑ timentes eum in eis qui ſpe
rant ſuꝑ miſericordia eius. Nam ti-
mor nō valet ſine ſpe venie. ergo qui ti
met deū ſperet ⁊ ab ipſo ⁊ ad ipm̄ fugi
at ab irato ad placatū. placabis auteꝫ
euꝫ ſi ſperes in miſericordia eius atqꝫ
de cetero ita peccare caueas. vt de pre
teritis deꝓceris vt dimittant̄ tibi. hec
gloſa. Unde ſancti viri qꝫ diu in hac
vita ſunt ſecuritatis ſibi ꝯfidentiā nō
promittunt. ſed ſic ſub ſpe recti ſunt
vt tamen ſꝑ ſint de temptatōe ſuſpec-
ti. nam occulti hoſtis ſemꝑ īſidias me
tuūt ⁊ etiā temptatōe ceſſante futuraſ
tñ īpugnatōes quas ſibi ſuſpicantur
euenire pertimeſcunt. De quibꝫ beat⁹
gre. xx. mor̄. ſic ait. Electi quiqꝫ quā
diu in vita ſunt. ſecuritatis ſibi ꝯfidē
ciam nō ꝓmittūt. hoſtis enī omnibꝫ cō
tra temptamenta ſuſpecti occulti ho-
ſtis inſidias metuunt. qui etiā temp-
tatōe ceſſante vel ſola grauiter ſuſpici
one turbantur. naꝫ ſepe multis graue
piculū incauta ſecuritas infigit vt cal
lidi hoſtis inſidias nō temptati ſꝫ iaꝫ
proſtrati ꝯgnoſcerent. vigilādū quip
pe ſemꝑ eſt vt ꝯtinue ſolicita nūqꝫ re-
laxetur intentio. ne ſupna ⁊ laborioſa
deſerens in cogitationibꝫ fluxis quaſi
in quibuſdā mollibꝫ ſtramētis iacēs
venienti corruptori dyabolo mens re
ſoluta ſe ꝓſtituat. Semꝑ vero eſt ad
certamē aduerſarij erigendus anim⁹.
ſemꝑ contra occultas īſidias cautela
prouidenda. hinc etenim ꝓpheta Aba
chuc ait Super cuſtodiā meaꝫ ſtabo
hinc rurſus ſcriptuꝫ eſt. Statue tibi
ſpeculū pone tibi amaritudines qui e
uangeliſas ſyon Hinc ꝑ ſalomonem
dicit̄ Beatus homo qui ſemper eſt pa
uidus. qui aūt mentis eſt dure corru-
et in malum. Hinc iteꝝ dr̄ vniuſcuiuſ
qꝫ enſis ſuꝑ femur ſuū ꝓpter timores
nocturnos. nocturni quippe timores
ſunt īſidie temptatōis occulte. Enſis
aūt ſuper femur ē cuſtodia vigilās car
nis illecebras premens. ne ergo noc-
turnus timor id ē occulta ⁊ repentina
temptatio ſubrepat ſemꝑ neceſſe ē vt
femur noſtꝛ ſuppoſitus enſis cuſtodie
premat. Sancti etenim viri ſic de ſpe
certi ſunt vt tamen ſemꝑ ſuſpecti ſint
de temptatione. quibꝫ dr̄ Seruite do-
mino ī timore ⁊ exaltate ei cū tremore
vt ⁊ de ſpe exultatio ⁊ de ſuſpectione
naſcatur tremor. quoꝛ vice iteꝝ ꝑs di
cit letetur cor meū vt timeat nomē tu-
um. Et notandū qꝫ nō ait letetur vt ſe
curus ſit. ſed letetur vt timeat. no. tu.
⁊c. meminerūt nāqꝫ qꝫuis eoꝛ actio ꝓ
ſperaretur quia adhuc in hac vita ſūt
De qua peundē iob dr̄. Temptatio ē
vita hoīs ſuper terram meminerunt
rurſumqꝫ ſcriptū eſt. quia corpus qḋ
corrumpitur aggrauat animā ⁊ depri
mit terrena in habitatio ſenſum mul
ta cogitantem meminerunt ⁊ metuūt
certitudinem ſibi in ſe promittere nō
preſumunt ſed poſiti īter gaudiū ſpei
⁊ temptationis metuꝫ ꝯfidūt ⁊ timēt

confortantur ⁊ titubant cercionant̃ ⁊
ſuſpecti ſunt. Bene igitur iob ex pſo-
na criſti dicit ſi bene ridebam ad eos
non credebant qꝛ redemptori noſtro
quaſi arridenti non credimus dū mi-
tis iam donis teſtantibus ⁊ graciaꝫ fa-
uoris eius accipimus ⁊ tñ adhuc ſub
eius iudicio de noſtra infirmitate titu-
bamus. hec gre. ¶ Et quamuis
corda bonoꝝ ſtant turbata ꝓpter iudi-
ciū. tñ in ipſo timore poſiti reuocant a-
nimū ad dona que a dño perceperunt et
ꝑ hec in ſpe ſolidantur. Quod ideꝫ bea-
tus gre. xvi. mora. teſtatur ſic dicens
Non ſecura ſed turbata ſunt corda bo-
noꝝ. qꝛ dū futuri examinis pondus con-
ſiderant. quietem hic habere nō appe-
tunt tñ inter ipſa timoris ſupplicia ut
ſeipſos ꝯſolatōne refoueant inter hoc
quod metuūt ſepe animū reuocant. et
reducunt ad dona que receperunt vel p-
ceperunt. ut ſpes ſubleuet quē mens
premit. hec Grego. Sed ꝯſiderandū
ꝙ ſunt nonnulli qui totis viribꝰ labo-
rant ut in diſtricto iudicio liberi inue-
niri poſſint. exiſtimant enī ſeruile eſſe
dominicā pñciam formidare ⁊ ideir-
co talia agunt carnē ſuam ꝑ abſtinen-
ciaꝫ caſtigando ⁊ alia opera virtuoſa
exercendo per que patris ꝯſpectū nō
metuant ſed potius diligendo ⁊ ſperā-
do filios ſūmi genitoris ſe eſſe ꝯfidant
De quo beatus gre. xxxi. mora. expo-
nens illud. Gloria nariū eius terror.
ſic ait pro eo ꝙ nō viſa res odore deꝑ-
henditur non immerito narium noīe
ſpēi noſtre cogitatōes exprimunt̃. qui-
bus venturuꝫ iudicium qđ ⁊ ſi oculis
adhuc non cernimus iam tñ ſperādo
preuidemus. Omnis autē qui viuere
bene incipit audiens ꝙ ꝑ extremū iu-
dicium iuſti ad regnū vocentur hyla-
reſcit. Sed qꝛ adhuc quedaꝫ mala re-
liquijs ſibi ineſſe conſiderat. hoc ipſm

iudiciū de quo exultare inchoat appro-
pinquare formidat. vitam ſuā quippe
bonis maliſqꝫ ꝑmixtā ꝯſpicit ⁊ cogi-
tatōes ſuas aliquo mō ſpe ⁊ timore cō-
fundit. nā cū audit que ſint regni gau-
dia. mox mentē leticia ſubleuat ⁊ rur-
ſum cū reſpicit que ſint gehenne tormē-
ta. mox mētē formido perturbat. Bene
ergo gloria nariū eius terror dr̄ qꝛ int̃
ſpem ⁊ metū poſitus dū futurū indici-
um mente ꝯſpicit. hoc ipſm timet. vnđ
gloriat̃. ipſa enī ſua gloria terror eſt qꝛ
inchoatis iam bonis ſpe de iudicio le-
tus eſt. ⁊ necdū finitis malis omnibꝰ
perfectus ſecurus nō eſt. Sed inter hec
ſollicite ad mētē reuertitur ⁊ ꝓcellas
tante formidinis renuens ſeqꝫ in ſoli-
us pacis tranquillitate diſponens to-
tis viribus a diſtricto iudicio inueni-
ri liber conatur. ſeruile quippe eſtimat
dominicā pñciā formidare ac ne con-
ſpectum patris metuit illa agit ꝑ q̄ ſe
filiū recognoſcat. diſcit ergo iudicem
tota expectatione diligere. atqꝫ ut ita
dixerī timendo tēnuit timere omneꝫ
autē cordis formidinē ꝓ carnali affec-
tōne ꝯſiderat. ⁊ idcirco ante omīa car-
nē forti edomatiōe caſtigat. quo enim
plus caro premit̃. eo de celeſti ſpe ani-
mus ſecurius letatur. tantoqꝫ mens
melius ad ſuperna appetenda ꝯponit̃
quanto ab illicitis arcius corpus edo-
metur. hec Gregorius. ¶ Filius

Informari ſatis deſidero ꝑ que
ſigna aut teſtimonia hō intelli-
gere poſſit ſe eſſe đ predeſtinatis ac re-
miſſionē peccatoꝝ a dño eſſe ꝯſecutū.

Capitulum III ¶ Pater ¶

Scire debes qđ
fidelibꝰ data ſunt quedaꝫ ſig-
na ⁊ indicia manifeſta ſalutis. ut indu-
bitanter ſit ille de numero electoꝝ. in
quo ea ſigna ꝑmanſerint. Sunt aūt

hec tria.primum eſt ſi homo ſe cōtinet
a peccatis.ſcdm ſi dignos agit penitē
tie fructus. tercium ſi agit opera vite
Jſta,pbat bea.bern̄. in quodā ſermone
de.lxx.ſic di. Quis poteſt dicere Ego
de electis ſum. ego de predeſtinatis
ſum ad vitā. ego ſum de numero filio
ruz dei.reclamante mimirꝫ ſcriptura.
Neſcit homo vtruz amore dignus ſit
an odio.certitudinē vtiqꝫ nō habem⁹
ſed ſpei fiducia ꝯſolatur nos.ne dubi
tationis h⁹ anxietate cruciemur,ꝓpter
hec data ſunt ſigna quedā ⁊ īdicia ma
nifeſta ſalutis vt indubitabile ſit eum
eſſe de numero electoꝝ. in quo ea ſig-
na pmāſerint,ꝓpter hec inqꝫ nos pſci-
uit deus ⁊ pdeſtinauit ꝯformes fieri
ymaginis filij ſui vt quibꝫ certitudinē
negat cū ſollicitudīe vel fiduciam pre
ſtet gratiam ꝯſolationis, ita qui ſtat
videat ne cadat ⁊ in ea ſalutis forma
que iudiciū eſt ⁊ argumentum pdeſti
nationis pſeuerat atqꝫ,pficiat. Eſt āt
teſtimoniū qd̄ ī terra datur ad diſcer-
nendos vtiqꝫ qui in ea exules ſunt ab
indigenis hoc eſt celi ciues a ciuibus
babilonis. qm̄ em̄ ſine teſtimonio elec
tos ſuos deſerit deus aut certe que naz
eis poterit eſſe ꝯſolatio inter ſpē ⁊ me
tum. ſi nullū omnino electōis ſue ha-
bere teſtimoniū merentur fidelis ē em̄
ſermo ⁊ om̄i acceptatōe dignus. quo
ſalutis teſtimonia ꝯmendanſ. Tres ſ
quit qui teſtimoniū dant in terra ſpi-
ritus aqua ⁊ ſanguis ī primo hoīe pec
cauimus omnes in ipō etiā cecidim⁹
vniuerſi Cecidimus ſane in carcerez
luto pariter ⁊ lapidibus plenū Exinde
iacebamus captiui inquinati ꝯqua ſſa
ti donec venit deſideratus gentiuz. qui
nos redimeret ablueret ⁊ coadiuuaret
hic eſt em̄ qui cū ꝓpriū ſanguinē dedit
in redemptōnem aquā ſimul,pduxit
de latere ſuo in ablutionē. emiſit demi-
qꝫ de excelſo ſpūm ſuum. qui adiuua-
ret infirmitatem noſtrā. Quis eſt aūt
qui teſtimoniū habet effuſi ſanguinis
niſi qui ꝯtinet a peccatis ſuus em̄ pec-
cati eſt qui facit peccatū. vt ſi deīceps
continere potuerit ⁊ iugū abicere mi-
ſere ſeruitutis certiſſimuz ſit teſtimo
niū redemptōis. quā opatur ſine du-
bio ſanguis criſti. verū nō ſufficit pec-
catori ꝯtinencia ſi nō aſſit etiā penitē
tia. habet ergo ab aqua teſtimoniū qui
laborat in gemitu ſuo lauans p ſingu
las noctes lectum ſuū. Sane nouum
ſuperueniſſe ſpūm certiſſime noua cō
uerſatio teſtatur iam vt breuiter repe
tam a ſanguine aqua ⁊ ſpū habere ē te
ſtimoniuz ſi cōtines a peccatis ſi dig
nos agis fructus penitentie. ſi facis o-
pera vite. hec bernar. Quomodo vero
vel p que ſigna poſſit homo ſe intelli-
gere remiſſionē peccatoꝝ eſſe conſecu
tum. De hoc ſciendū ꝙ omnipotens
⁊ pius deus in vere penitentes ſolet ve
nire. vt medicus ad egrotos. infūdēs
eis oleū ſalutis ⁊ vinū ideſt ſpem ſalu
tis ⁊ leticiam de remiſſione peccatoꝝ
qd̄ tunc miſericorditer agiſ. cū deus
ꝓpter deuotionē noſtrā ⁊ ꝯpunctionē
cordis ac lacrimaꝝ effuſionē ac vite ī
melius emendationē miſericordiā ſu
per nos motus dimittit nobis pecca
ta noſtra omnē horrorem ⁊ omnem ti
morem extergens a cordibꝫ noſtris.
dicens vnicuiqꝫ peccatori ſed penitē
ti deleui vt nubem iniquitates tuas ⁊
q̄ſi nebulā peccata tua. qd̄ tunc digne
fit cū rugoſa lamentatō in letā q̄ndaz
ꝯſciam ꝯmutatur in nobis ita vt quo
ciens penitens ex deuota ꝯſuetudīe re
dire voluerit ad luctū penitētie ponēſ
ante mentis ſue oculos peccatoꝝ mag
nitudinē ⁊ multiplicitatē volens ſe p
hoc vt nudiuſtercius ad luctū ⁊ amari
tudinē penitētie,puocare. ipē ſpirit⁹

ſanctus ꝑhibens ſpiritui noſtro teſtimoniū ꝙ dimiſſa ſunt peccata duocō nem noſtram de eadem materia pctōrum de qua prius amaram penitentiā habuimus non ad planctū ſed ad cantum non ad triſticiam ſed ad leticiā non ad cōtritionem ſed ad gratiaꝝ actiones nobis inuitis ⁊ quodāmodo nonꝯſencientibꝰ ꝯmutat. ita vt ex perſona ſua dicat ſpūſſanctus illud yſaie Dominus ad āñūciandū manſuetis miſit me. vt mederer cōtrito corde ⁊ ꝯſolarer oñes lugentes ⁊ darem eis coronaȝ ꝓ cinere. oleū gaudij ꝓ luctu palliū laudis ꝓ ſpiritu meroris. Vñ etiā dicit beatus bern. O quanta me amaritudine frequenter liberaſti adueniens tāq̄ medicus bone ihesu. quociens poſt anxios fletus poſt inenarrabiles gemitus ſauciā ꝯſciam meā vnxiſti vnctione miſericordie tue. ac oleo leticie ꝑfudiſti. quociens me oratio q̄ fere deſperantē ſuſcepit reddidit exultantē ⁊ veniā preſumenteȝ. lxc Berñ. R Et ne nobis vlla erroris facultas remaneat. ꝑ quā dcepti fingere nos poſſemus eē peccatoꝝ veniā ꝯſecutos. iō cū in ore duū vel triū ſtet omne verbū. iō introducēdi ſunt tres teſtes. quorū teſtimonia credibilia facta ſunt nimis. ſcȝ fides ſpes ⁊ caritas quos ad ꝓbationē huius gratie ſic introducere poſſumus. primo cū aſcēdit homo tribunal mentis ſue hoc eſt qđ dr ī ps Signatū eſt ſup ⁊c. vbi tāgitur fides Leticiā in corde meo. vbi ſpes in pace in idipſuȝ. vbi caritas. In lectulo meo ꝑ noctem queſiui quē diligit anima mea cant. iij. vt examinet aliqđ peccatū in ꝯſcia. qđ nō amata penitēcia ꝯgrua ⁊ digna ſatiſfactione punitū ſit. penitus tñ ꝯfeſſus ē ⁊ gemit illđ tūc accedit primus teſtis ſcȝ Ezechiel cui ⁊ credendū eſt qui dicit ex ꝑſona domini. In q̄cūq̄ hora gemuerit peccator. oīm peccatoꝝ ſuoꝝ nō recordabor amplius. ꝑ qđ dictū ꝓbat in corde hominis ēmiſſionē peccatoꝝ. ⁊ hoc maxime quantū ad culpā ⁊ ſi nōdum ad penam. Si aūt deuotus homo hoc teſtimonio nō ꝯtentus vlterius ꝓgrediens puniens in ſe qđ deliquit ſupplicans deo ⁊ ſatiſfaciens quantū poteſt accedit alius teſtis teſtificās in corde ſuo remiſſioneȝ peccatoꝝ ⁊ hic teſtis ſpes dr ex ſerena ꝯſcīa ꝓcedēs que teſtimoniuȝ perhibet in corde noſtro ꝙ dimiſſa ſint peccata noſtra. De hoc teſtimonio dt ſanctus iohan. Si ꝯſciencia noſtra nō reprehendit nos fiduciā habemus ad deuȝ. Et bea. augu. Inter iuſtū iudiciū ⁊ purā ꝯſcientiā noli timere cauſam tuā. Et bea. gre. Quē cōſcientia defendit. inter accuſatores liber eſt. verū q2 hic teſtis dat fiduciam nullam aūt certitudinē qđ clare patȝ ꝑ apoſtolū qui cū ex teſtimonio ꝯſcienciē diceret nihil mihi ꝯſcius ſum. ſubiunxit ſed non in hoc iuſtificatus ſum nullā ſibi ex hoc teſtimonio dans certitudinē. qđ in ꝯſcīa ſua neſciebat ſciuerat ſpe deus. Vñ addit Qui aūt iudicat me ipſe dominus eſt iō ad veraȝ ⁊ purā certitudineȝ remiſſionis peccatoruȝ. accedit tercius teſtis caritas vicȝ qđ tunc fit cū homo deuotus ad ꝯſiliū apoſtoli que retro ſunt oblitus ad ea que ſunt vlteriora ſe extendēs nō ꝯtentus priorib9 teſtib9 ſe totum effundit in obſequiū criſti gemens et ſupplicans vt cum eo faciat ſuam miſericordiā deus. ad quā ſupplicationē miſertus pater miſericordiaꝝ de celo mittit terciū nunciū vel teſtē caritateȝ in qua infundit ſpūm ſanctum qui ſecundū apoſtolū teſtimoniuȝ perhibet ſpūi nřo ꝙ filij dei ſumus ⁊ ꝙ remiſſionē peccatorum oīm ꝯſecuti ſimus

Detur igiť adhuc euidenciũs argumẽ
tũ vicȝ cũ de timore tranſiť penitus in
amorẽ. vt deũ quẽ prius timoroſum ĩ
noſtra deuotione ⁊ terribilẽ ymagina
bamur. nunc amabilẽ ⁊ gracioſuȝ ado
remus. ⁊ cui prius in oratõe ſupplicã
tes diximus. Noli me ↄdẽnare. nũc
fiducialiter dicimus. Abba pater in
v̾bo tuo ſupſperauim⁹ hec mutatõ cer
tiſſimũ eſt ſignũ ꝙ remiſſioneȝ pecca
toꝝ ſimus ↄſecuti. hos duos aduẽtus
tangebat apoſtolus cũ diceret. Nõ ac
cepiſtis ſpũm ſeruitutis iteꝝ in timo
re ſed accepiſtis ſpũm adoptõis filioꝝ
in quo clamamus abba pater. in eo ꝙ
dicit ſpũm ſeruitutis tangit primum
aduentum. cũ vero ſubiungit Sed ac
cepiſtis ſpũm adoptiõis filioꝝ tangit
ſecũdũ ꝺ quo mõ agiť. in eo eñ ꝙ no
ſtra deuotio ſe habet ad deũ non vt ad
dñm. nõ vt ad iudicẽ ſȝ vt ad patrem
in eadẽ ipã deuotione ſtat ipã atteſta
cio vel ĩfundiť vt ſimus filij dei. qđ fit
ꝑ ſpũm ſanctũ. ipe nanq3 ſpũſſanctus
ꝑut dicit beatus ber. Certiſſima ſigna
inprimit cordibꝫ noſtris q2 remiſſio
nẽ peccatoꝝ ſim⁹ ↄſecuti fiducialiter.
Ubi notandũ ꝙ quanto ꝑfectior ⁊ ſã
ctior vita fuerit ĩ hoĩe. tãto maior cer
titudo tam de remiſſione peccatoꝝ q̃3
etiã de eterna beatitudine poſſidenda
habeť. B Certitudo aũt ſpei ex tri
bꝫ oriť vicȝ ex infuſiõe grãꝝ diuinit⁹.
ex habundancia meritoꝝ ⁊ ex ꝑguſta
tõe eternoꝝ. hec vero tria ſpũſſanctus
operať in electis ipe eñ infundit grãȝ
ad deũ diligendũ ipe dat vires ad bñ
opandũ. ipe donat ſpũalẽ dulcedineȝ
ad celeſtia deguſtãda. hũc ſpũm ſanc
tũ oĩpotens deus dat ſuis dilectis q̃ſi
quoddã pignus eterne felicitatis. per
qđ ad ĩterioris ſpei certitudinẽ robo
ranť De hoc bea. gre. xvi. mo. ſic dicit
In ſacra ſcriptura appellatiõe pigno
ris aliqñ donũ ſpũſſancti ſignať. pig
nus nãq3 accipiť donũ ſpũſſancti ſic
ꝑ bea. pau. ꝺr. Qui dedit nobis pign⁹
ſpũs. Ad hoc eñ pignus accipimus
vt de ꝓmiſſiõe q̃ nobis fit. certitudinẽ
teneamus donũ ĝ ſancti ſpũs pignus
ꝺr q2 ꝑ hoc aĩa nr̃a ad ĩterioris ſpei
certitudinẽ roborať. hec gre. L
Sed ⁊ hoc notãdũ ꝙ ↄſcia erronea et
nimis ſtricta mľtũ ĩpedit ⁊ obnubilat
fiduciã ſpei. nã ſũt nõnulli q̃ formãt ſi
bi ↄſciam de aliquo facto vbi peccatũ
vel culpa nõ eſt. De q̃bꝫ bea. greg. ſic
ait piaꝝ menciũ eſt ibi culpã agnoſce
re vbi culpa nõ eſt. Cũ igiť talis ꝑplex
itas ꝑualuerit magnã puſillanimitatem
⁊ triſticiã generat in hoĩe. Uñ q̃ taleȝ
paſſionẽ erronee ↄſcie ſuſtinet dȝ eaȝ
aut ꝑ ↄſiliũ alterius deponere vt fidu
ciã ſpei eo liberius poſſit ad celeſtia ſe
dirigere. hec de ſpe. Filius

Poſtq̃3 informatus ſum de fide ⁊
ſpe nunc de caritate. Et prĩo vñ
ipã caritas ortum habeat. ꝺ hoc deſi
ro informari.

Capitulum IIII Pater U

Hoc ſcire debes
ꝙ caritas ortũ hȝ ⁊ ꝓcedit ex
ſpũſſancto. qui dať fidelibꝫ ad ſaluteȝ
aĩe. Uñ ꝺr apoſtolus paul⁹. Caritas
dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per
ſpiritum ſanctuȝ. qui datus eſt nobis
De quo ſpiritu ſciendum. ꝙ cũ ꝑ ſuã
preſenciã coꝛ hominis poſſederit. pri
mo illud ſi ꝑ peccatũ pollutum eſt ad
penitentiam compungit. quia qđ ho
mo cõfiteť ⁊ penitet hoc hȝ ex ſpiritu
ſancti dono. Teſtatur hoc beatus aug.
ſic dicens. Jam donum ſpiritusſancti
habet qui ↄfitetur et penitet quia non
poteſt eſſe confeſſio peccati et compũ
ctio in homine ex ſeipſo. Cum enim
quiſq3 ſibi iraſcitur ⁊ diſplicet ſine do

no ſpūſſancti non eſt. Purgato vero
corde a vicijs ꝑ penitentiā ipē ſpūſſā
ctus dat robur ⁊ vires ad facienda bo
na opa nec patit̄ quicquā maculoſuꝫ
reſidere in mente hominis. vt ex eo ex
peditius poſſit ſuum affectū dirigere
in caritatem dei. De hoc dicit beatus
ber. Porro ad faciendū bonuꝫ tria in
nobis ſpūs bonꝰ opat̄ ꝑfecto monet
docet ⁊ mouet. monet memoriā. docet
rationē. ⁊ mouet voluntatem X
In his eñ tribus ꝯſiſtit anima noſtra
Memoria bona ſuggerit in cogitatō
nibꝫ ſanctis atqꝫ ita ignauiā noſtram
torporemqꝫ repellit. ꝓpterea quotiens
huiuſmodi ſugeſtionē boni ſenſeris
in corde tuo. da honoreꝫ deo. ⁊ age re
uerenciaꝫ ſpirituiſancto. cuius vox ſo
nat in auribus tuis. ipē nāqꝫ eſt qui lo
quitur iuſtitiam ⁊ remiſſionem opat̄
peccatoruꝫ. facitqꝫ ſollicite ambulare
cum deo. Scrutatur etiā ꝓfunda pec/
toꝝ noſtroꝝ ⁊ intentionē cordis. qui
nec paleā intra cor cuius poſſidet ha/
bitaculum patitur reſidere. ſed ſtatiꝫ
igne ſubtiliſſime circūſpicōis exurit.
Eſt etiā ſpiritus dulcis ⁊ ſuauis. qui
noſtram voluntatem erigit et dirigat
vt eam veritatem intelligere ⁊ feruen/
ter diligere ⁊ efficaciter implere poſſi
mus. hec Bernardus. Ipſe nāqꝫ ſpi/
ritusſanctus illa q̄ ſcd̄m naturā ſunt
homini difficilia vel impoſſibilia ꝑ ſu
am ꝑſenciā facit leuia ⁊ facilia. Qd̄
affirmat beatus bernardus ita dicens
Spiritusſanctus ſpiritus dulcis. īfir
ma roborans. aſpera planans. corda
purificans. ⁊ quicquid in ſeculo ne/
quam videtur difficile ⁊ anguſtum. fa
cit leue ⁊ latum. Ipſe eñ ſpiritus dat
robur vire. vt quod per naturam tibi ī
poſſibile eſt facile videatur vt in labo
ribus. vigilijs fame maledictione. ⁊
perſecutione hominum ⁊ in omnibus

obſeruantijs regularibus hilariter in
cedas ſicut in omnibꝫ diuicijs. hec ber
nardus. A Et notandum ꝙ ſine
ſpiritu ſancto nemo ſaluari poteſt. nā
ab ipſo ſunt dona ſine quibus ad vitā
eternam peruenīri non poteſt. vt ſunt
virtutes fides ſpes ⁊ caritas humili/
tas ⁊ paciencia. Spiritusſanctus ſem
per in electis omnibus manet per mi/
raculorum vero opacionem non ſemꝑ
ſed quando eſt indigencia ꝓpter edi/
ficationeꝫ eccleſie. De hoc beatus gre
gorius .ij. moralium. Notandum qd̄
alia ſunt dona dei. ſine quibus ad vitā
nequaquam pertingitur. atqꝫ alia qui
bus vite ſanctitas pro aliorum vtili/
tate declaratur. manſuetudo nāqꝫ. hu
militas. paciēcia. fides ſpes. caritas
dona eius ſunt. ſed ea ſine quibus ad
vitam homines nequaquaꝫ peruenire
poſſunt. ꝓphecie autem virtus curatio
infirmorum genera linguarum. inter/
pretatio ſermonum dona eius. Sed
que virtutis preſenciam pro correpti
one intuenciuꝫ oſtendunt. In his igi
tur donis ſine quibus quis ad vitam ꝑ
uenire non poteſt ſpiritusſanctus ſiue
in predicatoribus ſuis ſiue in electis
ſuis omnibus ſemper manet. In illis
autem quibus per oſtenſionem illius
non noſtra vita ſeruatur ſꝫ alioꝝ que
ritur. nequaquam ſemper in predica/
toribus permanet. quia ꝓpter hoc qui
dem eorum cordibꝫ ad beneviuenduꝫ
preſidet. nec tñ per eos virtutū ſigna
ſemꝑ oſtendit. ſꝫ aliqñ ſe eis ſignoruꝫ
oſtenſionibꝫ ſubtrahit. vt eo humiliꝰ
virtutes eius habeant̄. quo habito te/
neri nō poſſunt. hec gre. Etiā ſpūſſan
ctus cor quod poſſidet celeſtibꝫ deſide
rijs inflammat. ⁊ ad contemptum re/
rū temporaliuꝫ ſtimulat quē carnales
⁊ ſeculares homines capere non poſ/
ſunt quia cor ſuū per dſideria terrena

dilatant. De hoc beat⁹ Greg.v. mo.
exponēs illa verba Porro ad me venit
verbum abſcōditū. ſicut ait poteſt per
verbum abſconditū allocucō intime
aſpiracōis intelligi. de qua iohānes
ait. Unctio eius docet vos de omnibꝫ.
Que nimirū aſpiracio diuinarum hu
manarum mentem ꝯtingendo ſubleuat.
⁊ tempales cogitationes ꝺ̄pmēs eter
nis hanc deſiderijs inflāmat. vt nihil
ei iam niſi que ſupna ſunt libeat ⁊ cūc
ta que inferius de humana perſtrepūt
corruptione ꝯtemnat. Abſconditum
ergo verbū audire eſt locutionem ſci
ſpiritus corde ꝯcipere que pfecto ſci
re non poteſt niſi a quo haberi pt. Unī
⁊ veritatis voce de abſcondita locutio
ne dicitur. Ego rogabo patrem ⁊ aliū
paraclitum dabit vobis vt maneat vo
biſcum in eternū ſpiritū veritatis quē
mūdus non poteſt accipere Sicut eñ
idē paclit⁹ p⁹ mediatoris abſceſſū a
lius hūani generis ꝯſolator in ſemet
ipſo inuiſibilis eſt. ita hoīem quem re
pleuerit ad deſideranda inuiſibilia ac
cendit. ⁊ qm̄ munda corda ſola īnui
ſibilia diligunt. hunc mundus nō ac
cipit. qui ad diligenda viſibilia nō aſ
ſurgit Seculares etenī mētes q̄nto ſe fo
ras per deſideria dilatant. tanto ad re
ceptionē illius ſinū cordis anguſtant
⁊ qm̄ valde ī hūano genere pauci ſūt
qui a ꝺ̄ſiderioꝝ carnaliū purgati ſor
de ad ꝑceptōez ſpū ſſancti ipa hac pur
gatōe dilatent. Verbū hoc abſcondi
tū ꝺ̄r. qꝛ illud a quibuſdā ꝓculdubio ī
corde concitatur qđ a maxia parte ho
minū neſcit. hec greg. Habet etiā ſpi
ritus ſſanctus alios diuerſos virtutis
effectus. omniū eſt eñ artifex. omnē
habens virtutē omnia ꝓſpiciēs Et idō
bene ꝯpat igni materiali nō eī fruſtra
aut ſine cauſa deus ignis dicitur ſcđꝫ
ꝓprietates ī igne reptas. Eſt eī ignis

obmiſſis alijs ꝓprietatibꝫ calefacti⁹ il
luſtratiuus. renouati⁹. attractiuus. ele
uatiuus. immutatiuus. diffuſiuus. v
nitiuus. has ꝓprietates ignis materi
alis deus ſpūaliter in aīa opatur ſig
nis eñ diuinus ex virtute calefactiua
dat dilectionē. ex virtute illuminatia
dat ꝯgnitōꝫ. ex virtute renouatiua pec
catoꝝ expurgationē. ex virtute attrac
tiua ſpūalis vite diſpoſitōꝫ. ex virtute
īmutatiua ſpūalē ꝯſolationē. ex virtu
te eleuatiua celeſtē ꝯuerſationē. ex vir
tute diffuſiua meritoꝝ cumulationē.
ex virtute vnitiua pleniſſimā pfectōnē
Sed ⁊ hoc notandū ꝙ ſicut ſpūſſanc
tus in corde noſtro erigit nos quadaꝫ
fiducia poſtulans ꝓ nobis gemitibus
inenarrabilibꝫ. vt dicit apoſtolus ita
in corde dei deū īclinat ad nos ſua mi
ſericordia. Et ſicut in nobis interpel
lat pro nobis. ſic in patre delicta con
donat cū patre De hoc beatus bernar.
ſic ait. Spūs ꝓcedendo predeſtinat.
ſpirando vocat quos p̄deſtinauit. iha
bitando iuſtificat quos vocauit replē
do accumulat meritis. Per quē ſicut
pater ⁊ filius vnū ſunt. ſic ⁊ nos vnū
in ipis ipe eſt qui poſtulat ꝓ nobis ge
mitibꝫ inenarrabilibus ⁊ hoc quideꝫ
in corde noſtro. Qui autem in corde
patris ſicut in nobis interpellet ꝓ no
bis ita in patre delicta donat cum ipo
patre. Aduocatus noſter in cordibus
noſtris ad patrem dominus noſter in
corde patris itaqꝫ qđ poſtulamus idē
ipſe donat qui donat vt poſtulemus et
ſicut erigit nos pia quadā fiducia. ita
deum inclinat ad nos magis pia mi
ſericordia ſua. hec Bernardus. Ecce
quomodo miſericors deus per ſpiritū
ſanctum mentes ſanctorum celeſti de
ſiderio implet et amore accēdit ad po
ſtulandum ⁊ ipe ipletas exaudit ac ex
cordibus eoꝝ ſuſcipit preceꝫ. Quod

etiã beatus Gregorius ſentit in libro
ſuper Ezech.ſic dicens.Omnipotẽs
deus implet mentẽ ſanctoꝝ celeſti de-
ſiderio ⁊ ipſe exaudit impletas.ipſe eĩ
in ſanctoꝝ cordibꝫ creat amorẽ.⁊ ip-
ſe ex noſtris cordibus ſuſcipit precez
Negationẽ ſuã petrus fleuit amare ſꝫ
tñ illic ꝑmittitur.qꝛ dñs reſpexit petꝝ
Venit maria magdalena poſt multas
maculas culpe ad pedes redẽptoris
noſtri cũ lacrimis cecidit ſed quis il-
lam infudit intus niſi qui benigne ſu-
ſcepit foras.Quis illam ad lacrimas
ꝯpunctõis vrgebat.niſi qui hanc exte
rius coram ſimul recũbentibꝫ recipie
bat aduenia3.Vñ quicquid in ſancto-
rum virtutibꝫ agit eius eſt grẽ qui me
rita largit.hec Gre.Dicit etiã de hoc
beatus Augu.Caritas que ꝑ ſpũm ſan
ctum facta eſt in nobis.ipſa gemit ip
ſa orat ꝯtra hanc aures claudere non
nouit.qui illã dedit.hec Aug.Cũ igi
tur tã multa bona ſpũſſanctꝰ opat in
cordibꝫ hoĩz neceſſe eſt vt vnuſquiſqꝫ
in hoſpicio ſui cordis illũ ꝯſeruet.cũ
ab eo viſitatur.Nec ꝑ terrena deſide-
ria aut cogitatiões carnales eũ a ſe ex
cludat.nam mentes carnales ſpiritꝰ
ſanctus fugit quia apud ipſas requiẽ
non inuenit.De hoc beatus Gregoriꝰ
xviij.moralium ſic dicit.Cogitatões
ſupflue que aſſidue ĩ animo carnalia
cogitante ⁊ naſcuntur ⁊ deficiunt.eaꝫ
ſuauitatem qua vnuſquiſqꝫ intrinſe-
cus ꝑ ſpũm vnctus eſt perdunt.quem
integritate eius perfrui non permit-
tunt.a terrenis eñ mẽtibus tanto lon
gius ſpiritusſanctus fugit.quãto apꝺ
has quietem non inuenit.Et eorum
corda qui terrenaꝫ vitam diligunt de
ſideriorum ſuorum inquietudinibus
feriuntur turpiſqꝫ cogitationum car-
nalium feditatibus ad yma depreſſi
ſunt.vt ad quietis intime deſiderioꝫ

non leuẽtur.Unde cũ mira opera pie
tatis ad coꝛ veritas venit prius ab eo
cogitationũ carnaliũ eſtus eicit.⁊ pꝰ
in eo virtutũ dona diſpõit.hec Gre.
B Nõ ſolum aũt peruerſe ⁊ illicite
cogitationes fugant ſpũm ſanctum a
corde ſed etiã vane ⁊ inutiles que aĩm
mũ ĩpediunt ⁊ nonnũqꝫ etiã ĩficiunt
Cũ vero mens ea que ad deuꝫ ptinent
cogitat ac meditat in eius amore ac-
cenditur.ſtatiꝫ ſpũſſanctus ꝑ viã amo
ris ſe infundit cordibꝫ hoĩm deuotoꝝ
eos adiuuans in orõe ⁊ in ceteris vir
tutibꝫ exercendis.Hoc affirmat bea-
tus bernar.in epiſtola ad carthuſ ita
dicens.Cogitationes ſine intellectu
alie ſunt vane alie ocioſe ſunt neutro
intellectui ꝑ cogitãtis intentõꝫ ſe ap
plicantes nõ repente ꝑtimentes ſꝫ ſen
ſim ⁊ paulatĩ corrũpentes ⁊ occupan
tes.tpa neceſſaria ĩpedientes.⁊ aniꝫ
inficientes.Ubi tamẽ ⁊ ſi repellere a ſe
ſpũm ſanctũ nõ eſt in voto cogitantis
fit tñ ex culpa negligentis vt ſpũs di
ſciplĩe merito ſe auferat a cogitatõi-
bꝫ indiſciplinatis.Cũ vero de eis que
de deo ſunt vł ad deũ ſunt cogitat ⁊ vo
luntas eo ꝓficit vt amor fiat.cõtinuo
ꝑ viã amoris ſe infundit ſpũſſanctus
ſpũs vite ⁊ omnia viuificat adiuuans
in oratione ſeu meditatione infirmi-
tatem cogitantis.ſed modus hic co-
gitandi de deo non eſt in arbitrio cogi
tantis.ſed in gratia donãtis ſcꝫ ſpiri
tusſanctus vbi vult ſpirat quãdo vult
⁊ quomõ vult ⁊ quibus vult inſpirat.
ſed hoĩs eſt iugiter ꝑparare coꝛ volun
tatem expediendo ab affectiõibꝫ alie
nis rationem vel intellectum a ſollici
tudinibus.memoriam a negotijs.nõ
nũqꝫ etiam a neceſſarijs occupationi
bus vt in die bona domini ⁊ in hora be
placiti eius cum audierit vocem ſpi-
rãtis in ea que cogitacionem faciunt

continuo concurrunt ſibi ⁊ cooꝑant
in bonum. Unde volūtas neglecta fac̄
cogitationes ocioſas ⁊ indignas deo
corrupta ꝑuerſas que ſeparant a deo
recta neceſſarias ad vſum hu᷒ vite. pia
efficaces ad fructum ſpūs ⁊ ad fruen
dum deo. hec her. ¶ Et notanduȝ
ꝙ ſpūſſanctus ſemꝑ fugit corda pec-
catis mortalib᷒ ſauciata venialia vero
peccata quāuis nō excludant ſpūm ſā
ctum a corde hoīm quantum ad habi
tum. non tn̄ requieſcit in eis quantuȝ
ad actualeȝ deuotōȝ. q2 tales ꝯtriſtāt
in ſe ſpūm ſanctum ⁊ idcirco ꝯſolatio
nes ipſius accipere non merent̄. Hec
teſtat̄ beatus grego. ſic dicens. Nō re
quieſcit ī eo ſpūſſanctus qui domum
cordis ſui puluere venialiū peccatorū
aſpergit. tales em̄ ſpūm ſanctum qui
eſt in eis ꝯtriſtant ideo ꝑfectam letici
am ⁊ ꝯſolationeȝ ſpūſſancti nō merē
tur. Si ergo vt beatus Auguſtinus di
cit. cupimus ꝓmereri gratiā ſpūſſan
cti ⁊ tanti viſitatoris ingreſſum mun-
demus primū domuȝ anime noſtre ab
indignis carnalib᷒ ꝯcupiſcentie paſ-
ſionibus a ſuꝑbie dn̄atōe a fetore iac-
tancie. ꝓparemus hanc domū quotti-
die ad ſacri regis aduentū. eamq; di-
uerſis ꝓbabiliū morū floribus ador-
nemus. Repleamus eā iocundis ⁊ ꝓ
cioſis odoribus caſtitatis fidei ⁊ ꝯpun
ctionis incenſo balſamo beniuolentie
⁊ timiamate caritatis vt amputatis
vicijs. ⁊ virtutibus inſertis. deſtruc-
ta in omnibus habitatōe dyaboli mu
temur in templū dei. vt tam beatus ho-
ſpes mundo delectatus hoſpicio ſtabi
lem ac ꝑpetuā ī nobis faciat manſiōȝ
ꝓpter hoc em̄ ad nos ille deſcendit. vt
nos ad illum poſſimus aſcendere. hec
Augu. Cum vero homo in cor ſuū tam
felicem ſuſcepit hoſpitem vicȝ ſpiritū
ineſtimabile gaudiū ex eius pn̄cia in-
tra ſemetipſum ꝯcipit. Unde bea. Aug.
O q̄ȝ ineſtimabile gaudiū ex eius pre
ſentia intra ſemetipſum concipit cor
humanū ꝑ ſpūſſancti intra ſe dulciſſi
mum feliciſſimūq; aduentū. hec Aug.
Nulla em̄ poteſt eē voluptas ac maior
dulcedo corporis ⁊ anīe q̄ȝ dum mēs
ſenſerit ſuum per gratiā ſpūſſancti ſi-
bi aduenisse creatoreȝ. De hoc beatus
Iheronimus ad paulū ſic dicens. Au
te aſſero nūquā maiorem fore corpis
aut anime voluptatem. q̄ȝ dum ſpūſſā
ctus ꝑ ſuaȝ dulciſſimā menti aduene
rit caritatem. Dicit etiam de hoc Cri
ſoſtomus ſuper canti. Nullus homo
in hac vita excogitare poterit felicita
tem vberiorem ſuauitatemq; dulcioreȝ
quam dum mens per gratiam ſancti-
ſpiritus aduenisse ſenſerit creatorem
hec Criſoſtimus. Spiritus etiam ſan-
ctus non ſolum in futuro perfectā ſȝ
etiam in preſenti maximam quietem
iuſtis confert. quia hec eſt ſola in hac
vita requies animarū deuotarum di-
uina dilectōe feruere. ⁊ ꝓpter ſpē futu
re glorie proſpera mundi ſimul ⁊ ad-
uerſa contemnere que fiunt per ſpiri-
tum ſanctum. De hoc Beda ſic dicit.
Spiritusſanctus non ſoluȝ in futuro
perfectam ſed etiam in preſenti fideli
bus maximam iuſtis quietem tribuit
cum eorum mentes igne caritatis ac-
cēdit ⁊ eſt vera ymo hec eſt ſola ī hac
vita requies animarū. diuina dilectō
ne repleri. ſpe ſuperne retributionis.
proſpera mūdi ſimul ⁊ aduerſa ꝯtem
nere. ac concupiſcentijs ſecularibus
renunciare. hec Beda. Et notandum
ſecundum dictum beati Auguſtini. ꝙ
non habitat in aliquo ſpirituſſanct᷒
ſine patre et filio nec filius ſine patre
⁊ ſpiritu ſācto nec ſine illis pater. In
ſeꝑabilis quippe eſt eoꝝ habitatō quo
rū īſeꝑabil' ē opacio. hec aug. Unde dic

beatus Ambroſius. Sancta trinitas
pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus ad nos ve
niunt. dũ nos venimus ad eos. veniũt
ſubueniendo veniunt illuminãdo veni
mus obediendo. venimus metuendo.
veniunt iplendo. venimus capiendo.
hec Ambro. Conſiderãdũ igiƭ eſt ꝙ
diuerſaciter hñt ſpũm ſanctũ. in quoꝝ
mentibꝫ hũilitas ⁊ cetere virtutes ꝑ
fecte ſimul ↄueniunt. Qđ affirmat bea
tus gre. in libro dya. ſic di. Viens q̃
diuino iplẽƭ ſpũ habet euidentiſſima
ſua ſigna ⁊ virtutes ſcꝫ ⁊ hũilitatẽ. q̃
ſi in vtraqꝫ in vna mente ↄueniũt. pro
fecto liquet ꝙ de pñtia ſpũſſancti te
ſtimoniũ fuerũt. hec gre. D Sed
et notãdũ ꝙ volũtas hoĩs nõ põt eẽ li
bera a cupiditatibꝫ hꝰ mundi nec valꝫ
actus bonos opari ſine gr̃a ſpũſſanc
ti. vñ vbi ſpũs dñi ibi libertas eſt vicꝫ
a peccato nõ tñ ꝙ tales penitus ſint ſi
ne peccato ĩ hac carne ſꝫ peccatũ eis ñ
dñaƭ. De hoc bea. Aug. ſic dĩ. Sine
ſpũſancto non eſt voluntas hoĩs libera
cũ cupiditatibꝫ vinciƭ. nõ eñi eſt libe
ra ad bonũ niſi liberata fuerit ñ autem
liberaƭ niſi ꝑ ſpũm ſanctũ caritas diſ
fũdaƭ in cordibus hoĩm. nã iſtã liber
tatem que eſt a peccato illi ſoli habẽt
nunc. quos filius ꝑ gr̃am liberat ⁊ re
parat. nõ ita tñ ꝙ penitus ſint ſine pec
cato in carne hac mortali ſed vt ĩ eis
peccatũ nõ dñetur neqꝫ regnet ⁊ hec ẽ
vera ⁊ bona libertas. que bonã parit
ſeruitutẽ ſcꝫ iuſtitie. hec Aug. Nã ſpi
ritusſanctus ingrediens aĩaꝫ. vt dicit
Criſ. Amplectiƭ eam ⁊ quaſi numero
quodã inexpugnabili circuit eam ⁊ ñ
permittit vt carnales ↄcupiſcentie ꝑ
valeãt ↄtra eã. Nõ quidẽ facit vt caro
nõ ↄcupiſcat ſed tenet animũ vt nõn ei
ↄſenciat hec Criſo. Etiã vt dicit bea.
gre. Spũſſanctus mẽtẽ quã replet ob
umbrat. ⁊ omnẽ tẽptacionũ furorem

tpat. ⁊ dũ aura ſue inſpiratõis mentẽ
ſuauiter tangit. quicquid noxij calo
ris ſuſtinebat expellet ⁊ quẽ iã forſitã
nimis vicioꝝ eſtus macidꝰ fecerit vm
bra ſpũſſancti ꝓtegens recreat. vt dũ
in eius ĩſpiratõe ſedens pauſat vires
tollit quibꝫ ad vitã eternaꝫ robuſtius
currat hec Gre. ꝙ aũt omnipotens de
us hoĩem poſt ſuſceptiõꝫ gratie ſpũaƚ
permittit temptari. hoc ideo facit. ne
ĩpe homo de ſe ꝓſumat vel in elationẽ
mentis cadat. ſed tamen irruente tẽp
tatõe exterius ↄcutitur. intus eũ ↄdi
toris manus roborat. ne frangaƭ. De
hoc bea. gre. x. morali. exponẽs illa ver
ba. Memento queſo ꝙ ſicut lutũ fece
ris me. ſic ait. Sic lutũ quippe hõ no
ſter interior exiſtit q2 ſanctiſpũs gra
cia terrene menti infundiƭ. vt ad itel
lectuꝫ ſui ↄditoris erigatur. humana
nãqꝫ cogitatio. q̃ peccato ſui celerita
te aruit ꝑ vim ſanctiſpũs quaſi irriga
ta terra vireſcit. Sed ſepe dum ꝑcep
ti doni virtutibus ſine interruptõe vti
mur ad priuatã fiduciaꝫ vſu continue
proſperitatis eleuamur. Unde fit ple
rum vt iſdẽ qui ſubleuauerat parum
per ſpũs deſerat. quatenus ipm ſibi ho
minem oſtendat. Qđ vir ſanctus pro
tinus exprimiƭ cum ſubiungit ⁊ ĩ pul
uerem reduces me. Quia eñi per ſub
tractionem ſpiritus mens ad aliquan
tulum in temptatione deſeritur. quaſi
ab humore priſtino terra ſiccatur. vt
infirmitatem ſuam derelictus ſentiat
et ſine infuſione ſuꝑne gratie quantũ
homo aruit cognoſcat. qui apte quoqꝫ
reduci ad puluerẽ diciƭ. quia dimiſ
ſus ſibi cuiuſlibet tẽptatõis aura rap
tatur ſed cum relicti ↄcutimur ea que
afflicti cognouimus ſubtilius iaꝫ do
na cogitamus. Sequitur pelle et
carnibꝫ veſtiſti me. pelle quippe et car
nibꝫ interior homo veſtitur quia in eo

ꝙ ad ſuꝑna erigiẗ carnaliū metuū ob
ſidione vallatur. ſed tendentē ad iuſti
ciam neq̄ꝗ̄ in temptatōe conditor de
ſerit. qui ꝑ infuſionē gratia etiā pec-
cantē preuenit. ſed ſubleuatā mentem
⁊ ad bella exterius laxat ⁊ interius ro
borat. Vn̄ adhuc apte ſubiungiẗ. Oſ
ſibꝫ ⁊ neruis ꝯpegiſti me. pelle ⁊ car-
ne veſtimur ſed oſſibus neruiſqꝫ ꝯpan
gimur qꝛ ⁊ ſi temptatōe foris irruen-
te concutimur. intus tamen nos ꝯdi-
toris manus roborat ne frangamur.
Carnis itaqꝫ moribꝫ nos humiliat ad
dona. ſed ꝑ oſſa virtutū roborat ꝯtra
temptamenta. Ait ergo pelle ⁊ carni-
bꝫ veſtiſti me. ac ſi aperte dicat foris
ad ꝓbationē me deſeris. ſed tn̄ intus
me ꝑ eam virtutibꝫ aſtringendo cuſto
dis. Quid idcirco bene viuendi recti
tudinē nobis tribuit. qꝛ benigne prete
rita que delinquimus parcit. Vn̄ ſub-
diẗ vitā ⁊ miſericordiā tribuiſti mihi
vita quippe tribuiẗ. cū malignis men
tibꝫ benignitas aſpiraẗ. Sed vita ſine
miſericordia accipi nequaqꝫ valet. qꝛ
ad obtinenda bona iuſticie dn̄s non
adiuuat ſi prius anteactas nequicias
miſericorditer nō relaxat. vel certe vi-
tam nobis ⁊ miſericordiā tribuit. qꝛ
ea qua nos miſericordia ad bene viuē
dum ꝓuenit. etiā ſubſequēdo cuſtodit
niſi em̄ miſericordiā ſubroget ſeruari
nō valet vita quā prebet. ipſo quippe
quottidie hūane vite vſu veteraſcimꝰ
⁊ exterioris hōis īpulſu cogitatōe lu-
brica ab īterioribꝫ eximus. ⁊ niſi nos
ſuꝑna viſitatio vel ad amorē ꝯpungen
do viuificet vel ad timorem flagellan-
do reſtauret. repentino lapſu mēs fū-
ditus tota deſtruiẗ. que lōge virtutis
ſtudio innouata videbaẗ. Vn̄ ſubiun-
git. Et viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritū
meum. Humanū quippe ſpūm viſita-
tio ſuꝑna cuſtodit. cū hunc virtutibꝫ
ditatum vel flagello ꝑcutere vel ꝯpun-
gere amore nō deſinit. nam ſi dona ꝑ-
ſtat ſed hunc ꝯtinue reſtaurando non
ſubleuat citius bonū ꝑditur quo non
a largiēte cuſtodiẗ. hec gre.

Filius

Habita informatōe de ſpū ſancto
⁊ de quibuſdā eius effectibꝫ nūc
de gratia que ꝑ eundem ſpūm ſanctū
cordibꝫ īfūdiẗ fideliū cupio edoceri.

Capitulum V Pater E

Scire debes qḋ
gratia dupliciter diciẗ. Pri-
mo quia nos miſeros conſolatur. Se
cundo quia gratis datur. Unde ad bo
num gratie non poteſt quis per ſe pue
nire. cum hoc non fiat ſcdm̄ limites
nature ſed ſecundū influenciam largi
tatis diuine. Sic em̄ creatura pro ſua
flexibilitate ſemper ſuo indiget prin-
cipio. vt ſit in eſſe nature. ſic idē prī-
cipiū pro ſua bonitate influere nō ceſ
ſet nature rationali vitam ſpūalem vt
bene ſit in eſſe gratie. quā habere nō po
teſt ſine deo largitore. veruntamē inex
cuſabilis eſt homo ſi gratiā gratū faci
entē non receperit qꝛ gr̄a gratis data
ſemper preſto eſt liberum arbitriū ex
citare et cōmouere. cuius eſt huic ad
monitioni conſentire. et hoc eſt facere
quod in ſe eſt. quo facto poterit homo
gratiam gratum facientem habere. qꝛ
hoc eſt ad gratiam gratum facientem
ſe preparare. Quamuis enim gratia
habeatur dei dono efficiente. non tam̄
ſine libero arbitrio conſentiente quia
ſicut dicit beatus Auguſti. Qui crea-
uit te ſine te non iuſtificabit te ſine te.
Unde gratia dicitur tripliciter. Pri
mo generaliter ⁊ ſic gr̄a d̄r adiutoriū
diuinū creature gratis īpēſū ⁊ īdiffe-

tenter ad quemcū؛ actum ſine huiꝰ adiutoꝛis gratia nihil poſſumus facere nec in eſſe durare. Secūdo dꝛ gracia ſpecialiter ⁊ talis grā dꝛ gratis ſcȝ ad donū quo ſe ꝑparat homo ad ſuſcipiendū donū ſpūſſancti. hꝰ eñi gratie eſt reuocare liberꝝ arbitriū a malo ⁊ excitare ad bonuȝ. ſine qua nullus facit ſufficienter qd̓ in ſe eſt vt ꝑparet ſe ad ſalutem. Tercio dꝛ gratia ꝓpꝛie ſcȝ donū datū diuinitus ad merendū. quod quidem donū gratia gratū faciēs appellatur. Sine iſta gratia nullus pōt mereri. nec ī bono ꝓficere nec ad gloriam ꝑuenire. Iſta triplex gratia īnuitur ī verbis apoſtoli cū dī. Gratia dei ſum id qd̓ ſum. ecce prima. Et gratia dei in me vacua non fuit. ecce ſcd̓a Et gratia eius ſempꝛ ī me manet. ecce tercia.

F Sciendū etiam ſecunduȝ dictū beati bernardi. ꝙ triplicē graciā accipimus. vnā qua ꝯuertimur. aliaȝ qua in temptatōibꝫ adiuuamur. terciam q̄ ꝓbati remuneramur. pꝛīa nos īniciat per quam vocamur. ſecunda ꝓuehit qua iuſtificamur. tercia ꝯſūmat qua gloꝛificamur. De prima dictum eſt de plenitudine eius omnes accepimus. de duabꝫ reliquis dictuȝ eſt. Et graciaȝ ꝓ gratia id eſt munera eterne gloꝛie pꝛo merito temporalis milicie hec Bernardus

G Et notanduȝ ꝙ nullus poteſt ſuperare vicia nec pꝛecepta dei adimplere ſine gratie diuine adiutoꝛio. hoc affirmat Aug. ita dicens. Nemo viribus ſuis implet. qd̓ deus iubet. niſi ipſe adiuuet ad faciendū qd̓ fieri iubet. Qua ꝓpter oꝛemus humiliter. vt qui dedit pꝛeceptuȝ largiatur auxiliū. nullū eñi bonū non dico ꝑficit̄ ſed nec īcipitur ſine illo qui ſolus bonus. nā ipſa voluntas niſi dei gratia liberet̄ a ſeruitute qua facta eſt ſerua peccati. ⁊ vt vicia ſuperet adiuuetur. recte pie؛ viuere a mortalibꝫ nō poteſt ⁊ hoc diuinū beneficiū quo liberatur anima niſi eam pꝛeueniret. iam meritis eius daretur ⁊ nō eſſet gratia que vti؛ gratis datur. hec Augu.

H Vñ etiā iuſti viri ⁊ licet perfecti iuſtificari recte viuere non poſſint. niſi ꝑ diuinā gratiā adiuuent̄. qꝛ nō omnis virtus illius bonitate eſt ꝯceſſa. ipſe eñi bonū opus qd̓ in nobis opando incipit etiā coopando ꝑficit. De hoc bea. Aug. ſic dī. Sicut oculus corꝑis etiā pleniſſime ſanus niſi candoꝛe lucis adiutus nō poteſt cernere. ſic ⁊ hō etiaȝ ꝑfectiſſime iuſtificatus niſi eterna luce iuſticie diuinitus adiuuetur recte nō pōt viuere Quātulū cū؛ eñi virtus dꝛ noſtra illius eſt nobis bonitate ꝯceſſa. nā coopante nobis deo ꝑficit qd̓ opando incepit. qꝛ ipſe vt velimus opat̄ incipiens. q̄ volētibꝫ cooparur ꝑficiens. Vñ cariſſimi vita nr̄a nihil eſt aliud ꝙ dei grā ſine dubio ⁊ vita eterna. que bone vite reddit̄ dei gratia eſt. hec aug. Ex his verbis colligite ꝙ nō ſolū bona opa ſȝ etiā pꝛemia ſunt ipſius dei dona. q̄ ⁊ bonū cogitare. velle ⁊ ꝑficere opatur in nobis. De hoc bea. ber. ſic dī. Dei ſunt ꝓculdubio munera tā nr̄a opera ꝙ ipſiꝰ pꝛemia. ⁊ q̄ ſe fecit debitorem in illis ⁊ nos ꝓmeritores hoc eſt bonum cogitare velle ⁊ perficere operatur in nobis. primum pꝛofecto ſine nobis. ſecundum nobiſcum. terciuȝ per nos facit. a deo ergo ſine dubio noſtre fit ſalutis exoꝛdium nec per nos vtri؛ nec nobiſcum. Vex conſenſus ⁊ opus ⁊ ſi non ex nobis ñ iam tamen ſine nobis. hec Bernardꝰ

I Et ergo vt dicit beatus Auguſtinus. Cum deus coronat merita noſtra nihil aliud coronat ꝙ munera ſua bene vita eterna. que in fine a deo meritis ꝓcedentibꝫ redditur quia ⁊ eadē

merita quibꝰ redditur nõ a nobis ſunt
ſed in nobis facta ſunt ꝑ grãm . recte
et ipſa vita ⁊ gratia nuncupatur q2 gra-
tis datur nec ideo gratis q2 nõ meritis
datur ſed q2 data ſunt per gratiã ⁊ ip
ſa merita quibus datur. nã omne bo-
num noſtrum nihil in nobis facit niſi
gratia. grã enĩ eſt que preuenit ⁊ ſanat
arbitriũ hoĩs. ⁊ ex ipſo arbitrio ꝓcrea
tur in anima bonus affectus ſiue bonꝰ
mentis motus . hec Aug. Qui igitur ſi-
ne gratia dei nec agere opꝰ bonũ nec
ꝑuenire ad futurã gloriã valemus . ne
ceſſe valde eſt vt ipſm dominum timea
mus ne afferendo a nobis ſuã gratiaꝫ
nos derelinquat ⁊ reprobando cũ im
pijs perdat. q2 omnipotens deus men-
tẽ hoĩs non debellando deſtruit ſed ab
ipſa per gratie ablationeꝫ recedendo.
De hoc beatus gre. xi. morali. ſup illo
Si deſtruxerit nemo ẽ qui edificet ſic
dicit Omnipotens deus hũanũ cor de
ſtruit cũ derelinquit. edificat cũ implet.
necꝫ enĩ hũanã mentẽ debellando de-
ſtruit ſ3 recedendo q2 ad ꝑditõꝫ ſuam
ſufficit ſibi dimiſſa gratia. Unde ple-
rũqꝫ fit vt cũ audientis cor exigentibꝫ
culpis omnipotẽtis dei grã nõ repletur
in caſſum exterius a ꝑdicatore moue
tur. q2 mutũ eſt os omne qd̃ loquitur ſi
ille interius in corde nõ clamat. qui a
ſpirat verba. que audiunt . hec grego.
R Et notandũ ꝙ grã ꝑ quaꝫ piꝰ
dñs ↄſolatur ſuos dilectos eſt quidã gu
ſtus ſpũalis ⁊ ſuauiſſima quedã delec
tatio. qua benignus deus afflictã recre
at animã . De hac grã bea. Ber. ſic dt
Conſolatio diuina nihil aliud eſt ꝙꝫ
gratia quedã deuotõis ꝓcedens d̃ ſpe
venie. ⁊ quidã guſtus boni licet exigu
us ⁊ ſuauiſſima quedã delectatio qua
benignus deus afflictã recreat animaꝫ
qua ad deum querendũ inuitatur ⁊ ad
diuinũ amorẽ vehemẽter accenditur.

hec Ber. Hunc odorẽ ſuauiſſimũ gra
tie idem bea. ber. in ſtatu vite ꝑcepetat
cũ dicit. Nõ acceſſit adhuc cor meũ o
dñe deus ad multitudinẽ dulcedinis
tue. quã abſcõdiſti timentibꝫ te foris.
eius odore vtrũqꝫ ſuſtentor. qd̃ eſt mi-
hi ſup odoreꝫ balſami cunctiqꝫ gene-
ris ſuauis odoramenti. O dñe deus ſi
tam nobilis eſt odor ꝙꝫ dulcis eſt dul-
cedinis ſapor. Si tãte virtutis eſt mo-
dica deguſtatio. quantũ iocunditatis
habet felix inebriatio. hec ber. Qui et
go vt dt Rich. de ſanc. victo. Semel
guſtauerit fontem celeſtis gratie. ne-
ſcit iam aliud niſi ſoli deo firmiter ac
inſeparabiliter inherere. hec Richardꝰ
Conſiderandũ etiã vt dt gloſa i libro
dyoniſij de diuinis nominibꝫ. ꝙ ipſa
diuina gratia illuminatio eſt ⁊ ipſa do
na gratie lumĩa ſunt illuminantia om
nia que ſe ꝑticipant. ⁊ oĩs gratia ab v
no fonte deſcendit. ⁊ omnis illumina
tio ab vno lumine. ⁊ multi ſunt radij
⁊ vnũ lumen. vt multos illuminet. et
multi lucent illuminati ⁊ nõ videtur niſi
vnũ lumen ⁊ fiunt in lumine vno. quo
niã vnũ bonũ multis ſe ꝑticipandum
prebet vt vnũ ſint in illo. qui vnam tra
hunt ſimilitudinem ex illo. itaqꝫ dei
ſapientia quamuis ſe varie diſſimili-
terqꝫ mentibus ſpũaliter illuminan-
dis ſcḋm ſuſcipientiuꝫ qualitatem alo
capacitatem infundat. in ſe tamen v-
na permanet ⁊ ſimplex nec maior fit i
bis que habundant in ea. nec minor i
bis que ſecundum inferiorem partici
pationis gradum graciam accipiunt
vnio in ipſa ſed tota in toto ⁊ in ſingu
lis tota. ſumma tranſcendens ⁊ ſima
condeſcẽdens participandam ſe pre-
bet. ⁊ in ſe vna ꝑmanens . a ſeipſa nõ
recedit Quod aũt nõ vniformiter om
nes diuinũ lumẽ accipiunt. hoc non ẽ
in culpa luminis . ſed in differentia

accipientis.q2 enim nõ eadem eſt vir
tus oculoꝝ intellectualiũ quibus lux
mentiũ ſequiť.vt aliq̃ plus aliq̃ minus
ea fruanť.aliq̃ penitus excludantur.vt
immundi ſpũs qui ad eam nolũt con
uerti.non ꝙ ⁊ ipſi ſc̃m intellectualem
ſubſtantiaꝫ qua a ſummo bono creati
ſunt ꝑticipatione vere exñtis luĩnis ſe
cludanť.alioquin in nihilũ redigeren
tur.omne eñi ꝑticipatõe eius priuatũ
inter natura nõ eſt.ſed in q̃ꝫtum in ir
rationabilibꝫ ꝑuerſe ſue volũtatis mo
tibꝫ ↄtaminanť a vera lucis excludun
tur participatõe.non eñi ad illam ſed
ad ſemetipſos hoc eſt ad nequiciã ſuã
ↄuerſi a ſummo ⁊ incõmutabili bono
ſe auertunt.ſi enim ad naturã ſi iam ⁊
eius creatorẽ reſpicerent.ꝓfecto beati
fierent. Et q̃ꝫuis nemo bonus niſi ſol⁹
deus.tñ diuine bonitatis participatõ
ne rationalis creatura bona fieri põt.
dño prouidente qui dr̃.pater veſter da
bit ſpũm bonum petentibus ſe.vt pti
cipatõe ſpũs fiant boni qui fuerũt ma
li.hec gloſa. Debet ergo quilibet deuo
tus cor ſuum ad ſuſcipiendũ ſpũſſan
cti grãm preꝑare.vt veniens dñs ⁊ ha
bitaculũ cordis ꝑ vite ſanctimoniam
purũ inueniẽs digneť in illud effunde
re imbres gratiaꝝ ac ↄſolari. De hoc
per quendam ſic dr̃. Cum cor deuoto
rum ad bona domini ſuſcipienda ap
tum fuerit.nec eſt in eo aliquid qđ dei
gratiam ꝓhibeat vel retardet.tunc pi
us dñs ⁊ benignus largus ⁊ miſericors
non ceſſat infundere imbres gratiaꝝ.
nunc immittens ſapiam diuinorum.
nunc noticiã ſecretoꝝ.aliqñ guſtum ⁊
experientiã eternoꝝ.aliqñ reuelatões
miſterioꝝ.aliqñ ſecuꝝ facit ⁊ certifi
cat eternalium bonoꝝ retributõe.⁊ a
liis multis modis quibꝫ ↄſolať ds̃ ele
ctos ſuos ꝑiter ⁊ dilectos.hec ille.
¶ Quanto autẽ quis frequentius ꝑ
gratiam a deo viſitať.tanto maiorem
ipſius dñi familiaritatem ↄſequiť ⁊ fi
duciã habundantiorẽ ac guſtum ſpũ
aliorem ⁊ alia q̃ꝫ plura bona ab ipõ ꝑ
cipit. Unde dr̃ beatus berñ. Crebra dei
viſitatio dat familiaritatẽ.familiari
tas auſum.auſus guſtũ.guſtus famem
fames ↄtemptum oĩm.ↄtemptus oci
um.ocium deũ.hec berñ. Ecce quanta
bona ↄfert dei gratia deuotis homini
bus habentibꝫ eam. Debet ergo quili
bet religioſus donũ gratie poſſidens il
lud in ſemetipſo ↄſeruare.carnales ⁊
terrenas delectatões ⁊ ↄſolationes fu
giendo declinare.q2 vt dicit beatus ber.
Cum mens ad alias ↄſolationes inhi
at ⁊ non penitus renuit in caducis et
trãſitoriis ↄſolari.ipſa ſibi ꝓfecto ſub
trahit gratiam celeſtis ↄſolatõis. hec
berñ. Nam ſeculares vt dr̃ beatus gre
go.quanto ſe foras per deſideria dila
tant.tanto ad receptõem gratie ſpũſ
ſancti ſinum cordis anguſtant. Deli
cata nam q̃ꝫ ⁊ precioſa eſt diuina ↄſola
tio.que per grãm ſancti ſpũs cordibꝫ
fidelium infundiť. ſed nõ dabitur ad
mittentibꝫ alienã ↄſolatõem. De hoc
dr̃ beatus aug. Tam precioſam diuinã
ↄſolatõnem cognouimus tã amenã q̃
tñ nequa q̃ꝫ tribuitur qualemcunq̃ꝫ ad
mittentibꝫ alienã.nã ſi hꝫ animus vn
de oblectetur extrinſecus.ſine deliciis
manet intrinſecus.hec aug. Si autẽ vt
dr̃ beatus Greg.qđlibet qđ delectat in
carne abſcindimus mox intus in xp̃o
qđ delectat inuenimus. Dicit etiaꝫ de
hoc bea.ber. Juſtũ eſt vt quos pñtia nõ
delectant.ꝓſto ſit in eis memoria futu
roꝝ.vt qui de reꝝ affluentia deſpiciũt
ↄſolari.recordatio illos delectet eter
nitatis.hec berñ. M Aĩa nam q̃ꝫ
ſine delectatõe eſſe non põt.aut eñi dele
ctať in ſummis ⁊ ↄtemnit infima.aut
delectať in infimis ⁊ ↄtemnit ſumma.

Unde aīa que deſiderat in dei memori/
am delectari. non debet in alijs quibuſ/
cūqȝ reb⁹ ꝯſolari. De hoc beatus bernͬ.
ſic dͬ. Rennuat aīa tua in alijs ꝯſolari
ſi vis in dei memoria delectari q2 īple/
ri aīa dei viſitatiōib⁹ nō pt. niſi dele/
ctatōib⁹ carneis funditus renūciaue/
rit. Et abſit vt intus in ſpū non inuenī
amus ſup̄ modū maiores delectatōes
qȝ in qualibet carnis feditate. hec bernͬ.
Anima etiam cū habeat quinqȝ ſenſus
ſpūales. ſicut ꝛ corpus quinqȝ corꝑa/
les. Qui ergo ꝓpter deū in corꝑalib⁹ ꝯtē/
nit delectari vtiqȝ in ſpūalib⁹ merebi/
tur a domino ꝯſolari. Hoc affirmat
bernar. ita dicens. Deus eſt iuſtus for
ma ſpecioſiſſima ad oculum. armonia
delicioſiſſima ad auditū. odor ſuauiſſi
mus ad guſtū. amplexus delectabiliſſi
mus ad tactū. Cū igitur aīa habeat quī/
qȝ ſenſus ſpūales ſicut corpus quinqȝ
corꝑales. qui rennuit ꝓpter deū in cor
poralib⁹ delectari. merebitur vtiqȝ in ſpi
ritualib⁹ ꝯſolari. hec bernͬ. Et quāuis ꝓp
ter delectamenta carnalia priuentur ho/
mines gratia dei. maxime tn̄ arrogan
tes ꝛ ſupbi gratiam guſtare non potue
runt in eternū. teſte hilario qui dͬ. Cū
eñ ꝯſolationem guſtent diuinā de cū/
ctis generib⁹. hoīes ipam arrogātes
ꝛ tumidi nūqȝ guſtare potuerūt ineter
num. hec hila. Oportet ergo vt quilibet re
ligioſus reſiſtat ſupbie malicie ꝛ car/
nali ꝯcupiſcētie ac ceteris vitijs. ſi de
ſiderat potū celeſtis gratie deguſtare.
De hoc dͬ beatus ambro. Niſi abſtule
ris de corde tuo fomitem malicie. eſtū
praue ꝯcupiſcentie. dulcedineqȝ mū/
dane voluptatis. nequaqȝ guſtum cele
ſtis gratie imbibere poteris nec hauri
re. hec amb. Ubi notandū ꝙ non ſolū
a vitijs eſt abſtinendū ſed etiam bona
opa exercenda. vt ſuauitas diuine grē
haberi poſſit. Quia vt dͬ yſido. Quā/
to quis diutius exercitatus fuerit erga
virtutum ardorem tanto ꝑfecto in ſe
diuinā dulcedinē accipiet potiorem.
Dicit etiam baſilius Uulre vͥtuti ho/
minis multa debetur ſuauitas celeſtis
gaudij ꝛ dulcoris ¶ Et ſciendū
ꝙ qñ eſt hō exiſtens in gratia. nihil illi
graue. nihil difficile apparebit in agē/
dis bonis opib⁹. qui autē caret gratia
ad oīe opus bonū faciendū tepeſcit
De hoc hugo dͬ ſic. Quādiu in ſtatu gra/
tie quis vixerit. nil graue. nilqȝ intole/
rabile apparebit. mens aūt expers gra
tie ſegnis in ōni bono extat ope ꝛ virtu/
te. hec hug. Non ſolum aūt poſſidens
gratiam agilis eſt ad queqȝ opa virtu
oſa facienda ſed etiam paratus eſt ad
omīa que ꝓ criſti nomine occurrerint
facienda aut verius ſuſtinenda etiam
tormentoꝝ ſupplicia Unñ dͬ caſſiodo.
humana ſiquidem mens in gratia exi
ſtens gaudens ꝛ parata eſt ad omnia
que pro xp̄i nomine occurrerint. De
hoc etiam beatus aug. in libro de natu/
ra et gratia ſic dͬ. Guſtus celeſtis grē
tante eſt virtutis. ꝙ extinguit ſitim om
nium mūdanoꝝ. ꝛ tante dulcedinis ꝙ
in dulcedinē ꝯuertit ſupplicia tormen
toꝝ. tante ſuauitatis ꝙ aīaȝ excitat ad
deſiderium ſupnoꝝ. hec aug. Eſt ꝛ ꝯſi/
derandū vt dͬ beda. ꝙ in quocūqȝ cor/
de deus ꝑ gratiā ſui amoris adeſt mor
vitioꝝ vniuerſa ꝛ aduerſantis mundi
ſiue ſpirituum malignoꝝ bella ꝯpreſſa
quieſcūt. hec beda. Et quāuis gratia xp̄i
firmum facit hominem aduerſus vi/
tia ꝛ temptationes inimici. tamen quā/
diu portamus terrenum corpus ac fra/
gile timendum eſt nobis. Unde augu
ſtinus in gloſa ſup pſalmiſtā ſic dicit.
gratia chriſti firmum facit hominē ꝛ
immobilem aduerſus omnes tempta
tiones inimici. ſed vbi eſt humana fra
gilitas ibi ē prima captiuitas. ibi les

in membris repugnans legi mentis. ⁊ captiuum volens ducere in lege peccati. Adhuc corpus qd̄ corrumpitur aggrauat animā. Unde quantūcunqꝫ firmus ſis ex gratia dei q̄ꝫdiu portas terrenum vas in quo theſaurus eſt dei. aliquid etiā de ipſo vaſe fictili formidandum eſt. hec augu. ❡ Et ſciendū ꝙ carentes gr̄a dei diu ſtare non pn̄t. quin incidant in peccatū mortale. habentes vero xp̄i grām poſſunt euadere omne peccatū mortale. q2 ſicut gratia ꝯiungit deo ⁊ fomitem peccati ita diminuit ꝙ habens eā3 poteſt vitare peccatum mortale. De hoc quedam glo. ſuper apl̄m ſic dicit. Per gratiam xp̄i euadere poſſumus om̄e pctm̄ mortale. Carentibꝫ aūt gratia hoc non ſic ē poſſibile. q2 licet non ſit neceſſarium eos peccare quotidie. tn̄ nō poſſunt diu vitare peccatū mortale. cuius ratio ē. q2 ſicut exiſtentes in gratia non pn̄t omnino vitare peccatū veniale. eo ꝙ ſenſualitas non eſt in eis ſubdita totaliter rationi. Sic in carentibꝫ gratia ratio non eſt ſubiecta deo. ⁊ iō non poſſunt diu ſtare quin incidāt in peccatū mortale. Gratia aūt ſic deo ꝯiungit ⁊ inclinatōem fomitis diminuit. ꝙ habens eam poteſt vitare peccatum mortale. hec in gloſa ⁊c̄.

Filius.

Sed etiam hoc ſcire affecto. quare nonnunqꝫ etiam deuotis hoībus gratia ſubtrahatur. Et quomō gratia que per negligentia3 amiſſa fuerit recuperanda ſit. vel cum deeſt gratia q̄liter hoī ſit agendum.

Ca. VI. Pater ❡

Scire debes qd̄ gratia ſubtrahitur homini ꝓpter ſuperbiam ⁊ preſumptōem. Quod ꝓbat richardus de ſancto victore ita dicens. Sepe ſuperbit homo neſciēs. ſepe preſumit ⁊ iterū non intelligit. pro vtraqꝫ ignorantia ſolet ſubtrahi diuina gratia. nam dum preſumptuoſe agit ⁊ neſcit. ſubtrahitur gratia. ne efficiat qd̄ cupit dum ſuperbit ⁊ neſcit. permittitur ſepe in id cadere qd̄ erubeſcit ⁊ odit. hec richar. ❡ Et notandu3 ꝙ opera virtutum tunc in nobis ꝯualeſcunt. dum gratiam cooperatricem habent. tunc vero deficiunt ⁊ moriuntur cum ei gratia cooperatrix ſubtrahitur. Subtrahitur aūt dum improba mens de bonis ſpūalibꝫ ſupbit ⁊ ſua ſibi merita aſcribit. De hoc richardus de ſancto victore ſuper illud Daniel. donec cognoſcant viuentes ꝙ dominetur excelſus in regno hominum. ſic dr̄. Affectus in nobis ſane ſcḋm deu3 viuunt dū in bono fortes ⁊ cum virtutum opera ꝯualeſcunt. dum gratiam cooperatricem habent ⁊ in ſtudijs ſpūalibꝫ ſe exercere valent. tunc ꝓculdubio moriuntur cum eis gratia cooperatrix ſubtrahitur. ſubtrahitur autem cum de ſuis bonis diuinis vero donis mens improba ſuperbit. ⁊ ſua ſibi merita aſcribit. Subtracta gratia affectus boni deficiunt. ⁊ ad omne bonum langueſcunt. ⁊ ſic de viuentibus mortui ſūt. Quid enim aliud eſt virtutum defectus q̄ꝫ q̄ſi quidam illarum interitus. Qui igitur infirmitatē ſuam gratiamqꝫ diuinam tunc primum attendunt cum ia3 in bono deficiunt. iſti poſt mortem ⁊ q̄ſi per mortem diuine dominationis ⁊ moderationis magiſterium vel beneficium diſcunt ⁊ agnoſcunt. Quid igitur eſt ſuperne maieſtatis dominium ⁊ principatum in regno hominum viuētes agnoſcere. niſi vnumquemqꝫ eo etiam tempore cum adhuc in bonis operibus viuit. infirmitatē ſuam attendere ⁊ nihil ſibi. nihil ſuis meritis aſcri

here. ⁊ inter quelibet virtutum exerci-
tia humilitatis cuſtodiam non deſere
re. ſʒ veraciter ⁊ abſqʒ ſimulatione quic-
quid mali ſibi ipſi. quicquid boni diui
ne gratie aſcribere Et ſolet quidem pi
etas ſuperna vires etiã virtutũ in quibuſ
dam humiliare ⁊ gratiam ſubtrahere
donec diſcant inter quelibet moꝝ inſi-
gnia nil altum ſapere. nil de ꝓpria virtu
te pſumere. felices qui alieno caſu po-
tius quam ꝓprio humilitatis fragilitatiſqʒ
infirma addiſcũt. Sed ⁊ cũ eis quidẽ
bene agitur. qui ex ꝓpria ruina ad humi-
litatis cuſtodiã euigilant. cũ tandem
aliqñ poſt infirmitatis ſue lapſum for
tiores reſurgunt Qui ergo moꝝ ruinã
timet. pre oĩbus ꝯtra ſuperbiam vigilare
debet. hec richar. Ex iſtis verbis colli-
gere poſſumus ꝙ omnipotẽs deus ſub
trahit grãm hoĩbus etiã mundam vitã
habentibus. ⁊ hoc ideo ne in ſuperbiã ele
uentur. ⁊ ne ꝯſequenter in bonis ſtudijs
negligentiores fiant. Quod ꝓbat etiã
criſoſto. ſic dicens. Aliqñ pleriqʒ ⁊ vi
tam habentes mundam nõ accipiunt
gratiam Quare. ne in ſuperbiam eleuẽ
tur. ne inflentur ventoſitate iactantie. ne
altitudine muneris negligentiores fi-
ant. hec criſ. Subtrahitur ãt gratia nõ
ſolum ꝓpter mentis elatiõem ſed etiaʒ
nõnunqʒ ꝓpter negligentiã. nã ſunt nõ
nulli qui deſiderant eſſe boni ⁊ vtuoſi
ſed ſe ꝑ opa virtuoſa que illos bonos
faciant nolunt exercere. ideo multi re
ligioſi ꝯqueruntur ſibi deeſſe grãm cum
magis gratia debet ꝯqueri ſe factores
bonoꝝ operum nõ habere. per que gra
tia obtineatur. De hoc ꝑ quẽdam dr ſic
pauperes ſumus ⁊ miſeri qui multum
deſideramus ⁊ modicum facimus. de
ſiderium noſtrum minime in opus de
ducentes. neqʒ deſideramus eſſe boni
ſed opa que nos bonos faciant nõ mo
ueamus. Hinc eſt illa querela oĩm re
ligioſoꝝ querulantium ſibi deeſſe gra
tiam cũ magis ipſa gratia ꝯqueri debe
at ſe factores bonoꝝ opeꝝ non habere
habemus oẽs deſiderium ſanctitatis.
ſed ea que ſanctitatem efficiunt nulla-
tenus habemus. Hec ille ꝑut dr bern.
Vix eſt aliquis qui in eis que dei ſunt
expiri velit quid poſſit. etiam qđ ꝓmp
tiſſime poteſt Et idcirco ꝓpter negligẽ
tiam talem frigida ſunt corda multoꝝ
religioſorũ diuina gratia carentium.
Debet ergo quiuis timens deum hec
duo videlicet ſuperbiam ⁊ negligentiaʒ
a ſe abijcere. ⁊ humilitatẽ cordis ⁊ bo
noꝝ ſtrennuitatem aſſumere vt diuine
ꝯſolationis grãm crebrius ⁊ habun-
dantius ab ipſo dño valeat obtinere.
R Ubi ꝯſiderandũ ꝙ ſunt nõnulli
religioſi qui in principio cõuerſionis
ſue magnã deuotionis grãm ꝑcipiunt
ſed ſcðm ꝓceſſum tpis eadem gratia
ꝓpter ſuã negligentiam priuantur Si vo
deſiderant grãm priſtinam recuperare
debent in ſe renouare feruorẽ deuotõis
prioris ⁊ in oĩbus virtuoſis que prius
initio ꝯuerſionis geſſerunt ſtudeant ſe
exercere De hoc richardus in libro de
miſtico ſomnio. nabuchod. ſic ait. Si a
gratia quã habuiſti excidiſſe te ſentis
attende diligenter quid agis. cogita
quibus cogitationibus vehementius occu
paris ſi ſola vana meditaris quid miꝝ
ſi futuroꝝ reuelatione fraudaris. In
initio ꝯuerſionis tue qñ ſola eterna ſpi
ritualia ⁊ futura cogitaſti quãdo ad ſo
la ſublimia aſpiraſti quid miruʒ ſi ſim
deſideriũ tuũ ꝯſolari meruiſti. Deſide
rium inquit ꝯplexta pauperũ exandiuit
dñs. Si igitur priſtinã illã grãm cupis
reformare renoua vite deuotionem. ⁊
ſcðm monita iohannis in apocal. Me
mento vnde excideris ⁊ age penitenti
am ⁊ priora opa fac. hec richar. S
Et notandũ vt dr hugo ꝙ miſericoꝛ

deus nobis ſepius cum non queritur
ſe offert vt nos in amorē ſuū accendat
⁊ ſepe fugit dum querit᷑ vt nos poſt ſe
currere faciat. niſi enim prius ipſe no-
bis oſtenderet nemo eū diligeret. ⁊ ni-
ſi dum querit᷑ fugeret nemo eum ſequi
vellet. hec hugo. Unde dn̄s gratiā de-
uotionis ſubtrahit nonnunq̄ etiā vi-
ris religioſis vt amplius deſiderēt ab-
ſentem. ⁊ poſtmodū ſtrictius teneant
p̄ſentem. Unde beatus bern̄. ꝙ dn̄s ſub-
trahit deuotōem. hoc ideo facit vt am-
plius deſideres illam. ⁊ ne vileſcas ci-
to datum. nam ſi differt᷑ non aufertur
Dn̄s enim aliqn̄ ſe ſubtrahit. aliquā-
do ad tp̄s recedit. vt dum requirit᷑ ab-
ſens. ſtrictius teneat᷑ preſens. hec ber.
Sed deuoti viri gratia deuotōis ⁊ ſpi-
rituali dulcedīe aſſuefacti cum gratia
priuant᷑ magis lugent de amiſſa dulce-
dine. q̄ꝫ prius planxerāt admiſſaꝫ pec-
catoꝝ amaritudinem. hoc tamdiu faci-
unt donec miſerante deo ꝯſolatio ſpūa-
lis iterū eis reddat᷑. qua ꝑcepta cogno-
ſcunt. denuo eam quā paſſi ſunt temp-
tatōem ex carentia gratie ꝓbatōem fu-
iſſe non deſolatōem. Et ideo viſitant᷑
per grām tempe opportuno ne deficiāt.
⁊ iterū temptant᷑ ne ſuperbiant. Qd̄ be-
atus bern̄. in quadā autoritate ꝯmemo-
rat ita dicens Deuotus quiſq̄ nonnū-
q̄ amarius deplorat dulcedineꝫ amiſ-
ſam q̄ꝫ prius fleuerat admiſſam pecca-
toꝝ amaritudineꝫ. ⁊ hoc tamdiu facit
donec deo miſerāte ꝯſolatio redit. qua
redeunte denuo cognoſcit eam quam
paſſus eſt temptatōem ꝓbatōem fuiſ-
ſe ad eruditōem non ad deſtructōem.
Unde cognito ſuo de temptatōne ꝓfe-
ctu. non tm̄ non refugit ſed etiā temp-
tari appetit. Crebris itaq̄ hmōi viciſ-
ſitudinibꝰ inter gratie viſitatōem ⁊ tē-
ptationis ꝓbatiōem in ſcala virtutis
ꝓficiens fauente vtriq̄ viſitatōe ne de-
ficiat temptatione. ne ſuperbiat tandē
tali exercitio. mundato oculo interio-
ri ſtatim adeſt lux. cui fideliter inhere-
re cupiens ſed corpe preſſus non ꝑua-
lens ad ſeipſum nolēs volenſq̄ reſilit
Guſtato tn̄ aliquotiens q̄ꝫ ſuauis ē do-
minus ad ſua etiam cū redierit in cor-
dis palato ſaporem retinet. quo fit vt
iam ipſum non ipſius bona quecunq̄
deſideret. hec bern̄. ¶ Et ſciendū
ꝙ nihil in filijs gratie ⁊ in aīabꝰ ſan-
ctis tantū deo placet. quantū diligēs
⁊ cauta internaꝝ viſitationū obſeruā-
tia. Qn̄ enim venit ⁊ recedit periculo-
ſiſſime ignorat᷑ Unde dicit beatus ber.
Cum ſpūſſancti diſpenſatorie viciſſi-
tudines vigilantiſſime non obſeruan-
tur. tunc fit vt nec abſentem deſideres
nec p̄ſentem glorifices. nēpe qui idcir-
co recedit vt auidius querat᷑. quo naꝫ
modo abeſſe neſcit᷑ requiritur. ⁊ qui di-
gnanter ad hoc redit vt ꝯſolet᷑. quali-
ter digne ꝓ maieſtate ſua recipitur. ſi
nec adeſſe ſentit᷑ Unde vigiles ſimus
⁊ ſolliciti circa gratias viſitationis q̄
mira ſuauitate diuine ſue artis inceſ-
ſanter actitat ſpūſſanctus in corde no-
ſtro. nunq̄ ſine vigilantia noſtre ꝯſci-
entie gratia recedat vel veniat Und̄ do-
minus dīt. vigilate. q2 neſcitis qua ho-
ra dn̄s veſter venturus ſit. Mens enim
que grām viſitationis non obſeruat.
erit ingrata viſitatione. nunq̄ ergo in-
ueniat nos gr̄a imparatos. ſed ſꝑ vul-
tus ſuſpenſos ⁊ expanſos noſtri cordꝭ
ꝓut facultas vnicuiq̄ noſtrū ſuppetit
ad dn̄i aduentum habeamus. hec bern̄
U Sed ⁊ hoc notandū diligēter
ꝙ ſpūales viri non poſſunt ſemper in
vno ſtatu ꝑmanere. vt teſtat᷑ idem bea-
tus bern̄. ſuper canti. ſic dicens. Uide
illum qui in ſpū ambulat nequaq̄ per-
manere in vno ſtatu. nec eadem ſemꝑ
facilitate ꝓficere. ⁊ ꝙ non ſit in hoīe

via eius ſed quemadmodū ſpūs eius
moderatoꝛ diſpenſat. ꝓut vult nūc ſe-
gnius. nunc alacrius. q̄ retro ſunt ob-
liuiſci ⁊ ad anterioꝛa ſe extendere. Er
go cū te accidia vel tedio affici ſentis.
noli ꝓpterea diffidere vel deſiſtere a ſtu
dio ſpūali ſed iuuantis require manū
dicens. Trahe me poſt te trahi te obſe
crans ſponſe exēplo donec denuo ſuſci
tante gr̄a factus ꝓmptioꝛ alacrioꝛq̄ʒ cur-
ras viam mandatoꝝ dei Un̄ q̄ʒdiu ad
eſt gratia delectare in ea. nec te exiſti-
mes donū dei iure hereditario poſſide-
re. ita videlicet vt ſis ſecurus de eo. q̄ſi
nunq̄ʒ ꝑdere poſſis. ne foꝛte cū ſubito
traxerit manū ⁊ ſubtraxerit donum tu
aīmo ꝯcidas ⁊ triſtioꝛ fias q̄ʒ opoꝛteat
Curabis igit̄ ſc̄m ꝯſiliū ſapientis vt in
die bonoꝝ non immemoꝛ ſis maloꝛū.
atq̄ʒ in die maloꝝ nō īmemoꝛ ſis bono
rum Ergo in die virtutis tue noli eſſe
ſecurus ſed clama ad dn̄m cū ꝓpheta ⁊
dic. Cū defecerit virtus mea ne dereliq̄
quas me poꝛro in t̄pe temptationis cō
ſolare ⁊ dic cū ſponſa trahe me poſt te.
Sic te deſeret ſpes in t̄pe malo nec in
bona ꝓuidentia deerit. Eriſq̄ʒ inter ꝓ-
ſpera ⁊ aduerſa mutabiliū tempoꝝ te-
nens quandā eternitatis ymaginē vti
q̄ʒ hanc immobilē ⁊ incōcuſſam. ꝯſtā-
tis enī equalitatē. benedicens dn̄m in
omni t̄pe. hec bern̄. X Sciendū
etiā ꝙ ſpūalis dei aduētus in aīam eſt
triplex. occultus. dubius ⁊ maīfeſtus
Primus aduentus dei occultus dr̄. cū
in coꝛdibꝫ eoꝝ qui pctā moꝛtalia non
ꝯmittunt deus ꝑ ſuam gratiā inhabi-
tat. qui ꝓpter hoc occultus dr̄ q2 in ſuiſ
affectibꝫ nō ſentit̄. Un̄ apl's ad ephe.
dr̄ xp̄m habitare ꝑ fidē in coꝛdibꝫ ve-
ſtris. Fides aūt catholica hec eſt vt qui
cūq̄ʒ puritatē ſuā ꝯſeruauerit ⁊ moꝛta
lia pctā non ꝯmiſerit. licet in magnis
ſe nondum exercitauerit. tn̄ in illoꝛuʒ
coꝛdibꝫ dicimus eſſe deū. De hoc oc-
culto aduentu dr̄ in p̄s. Ueſtigia tua
non cognoſcēt̄. Secundus aduentus
dubius dr̄. cū mutationes nouaꝝ affe-
ctionum in nobis cognoſcimus ⁊ ſen
timus ꝑ quas peccatū qd̄ pꝛius placu-
it ⁊ delectabat nūc ꝑ amaram peniten
tiam diſplicet. ⁊ non delectat. vera enī
pn̄ia certiſſimū ſignū eſt diuine penitē
tie. cuius ſpūs licet dulcis ſit ſicut dr̄
in libꝛo ſapie O q̄ʒ dulcis eſt ſpiritus
tuus in nobis. nihil tn̄ qd̄ amaꝝ eſt in
eadem pn̄ia ſentit̄. hic ergo aduētus
ꝯuenienter dubius dr̄ id eſt ꝑim no-
tus ⁊ ꝑim ignotus. notus ex mutatio
ne deuotionis q2 veraciter cognoſcit̄ ⁊
ſentit̄. ignotus q2 ex ſui penitentia pe
grinam impꝛeſſionem facit in anima
amaritudinem videlicet cū ip̄e ſit dul
cis. Et notandum ꝙ hmōi aduentus
dubius oꝛit̄. ex accipientis inhabili-
tate. q2 cuʒ multoꝝ maloꝝ ſibi ꝯſcius
atq̄ʒ reus non poteſt ſpiritum ſanctum
aliter accipere q̄ʒ iratū ⁊ arguentem li
cet ſuam naturalem dulcedinem non
amittat. illa enī amaritudo non ex veni
entis amaritudine ſed ex infectōne re
cipientis. ſicut cū quis nobilem potū
⁊ dulcem accipit. queʒ ex infectis fau
cibꝫ felleum iudicat ⁊ amarū. De hoc
ſpiritu ſancto dr̄. Ille arguet mundū
id eſt mundanū hoīem de peccato Ter
cius aduentus dr̄ manifeſtus. quē do-
minus cū ſanctis viris ⁊ amicis bene
purgatis ac virtutibꝫ oꝛnatis in euidē
tibꝫ ⁊ manifeſtis gratijs operatur. vt
hāc gr̄am recipiētes de dubijs ⁊ occul
tis. ⁊ an̄ gr̄aʒ penitus ignoꝛantes ma
nifeſtiſſime doceant̄. de hac dr̄ p̄s. In
certa ⁊ occulta ſapientie tue manife-
ſtaſti mihi. A Igit̄ per pꝛedicta
colligere poſſumus ꝙ omnis qui eſt in
ſtatu gratie hoc eſt ſine peccato moꝛta-
li habet gratiam aut occultam aut ma

niſeſtam. hoc eſt habet gratiam habitu
alem vel actualem. Sicut enim ihesus
primum natus pannis eſt inuolutus.
ſic primū ſpūaliter natus in nobis ha
bet quaſi pannis quodammō inuolu-
tus. Tunc enim deum in preſepio cor
dis noſtri habemus inuolutū. quando
per fidē habitat in nobis. ⁊ nulla ad-
huc incaleſcente deuotōe ſentit̄. Cum
aūt homo bonis operibꝫ ⁊ virtutibus
diu exercitatus fuerit. interduꝫ ſentit
in corde ſuo vehementē ignem carita-
tis quem aliis vicibus nequaq̄ꝫ ſentit
tunc dꝛ habitare in cordibꝫ noſtris nō
ſolum per fidem inuolutus. ſed ꝑ ſen-
ſibilem grām quaſi quodammō denu
datus. De hac duplici in hoīe gratia
occulta ⁊ manifeſta dt beatus bern̄. De
us ⁊ ſi iuſtis non deſit ad meritū. ple
rumq̄ꝫ tn̄ abeſt ad ſolaciū. illud vtili⁹.
iſtud iocundius. Habet̄ itaq̄ꝫ ⁊ latet.
dū ſenſum cordis minime tangit. illa
ſuauitas habita ſeruat̄. hec bern̄. De-
bet ergo quilibet religioſus ſe in ſtatu
gratie ꝯſeruare ab omni peccato mor-
tali abſtinendo. etiam a venialibꝫ put
poſſibile eſt ꝯtinendo. vt gratiam non
ſolum habitualem. verū etiam actualeꝫ
ab ipſo dn̄o tempe ſuo cōſequi valeat
ad ſuam ꝯſolatōem. qꝛ miſericors de-
us nequaq̄ꝫ deſerit ſe timentes ⁊ in p̄-
ceptis ſuis ambulantes. ſꝫ tempore ⁊
loco ꝯſolat̄ eos. aut affectū deuotōnis
aut grām ꝯpunctionis illis infundēdo.
Qui vero per hmōi dona ſic ꝯſolantur
debent eſſe grati dominoq̄ꝫ ꝑ acceptis
beneficiis ſuoꝝ donoꝝ reddere gratiaꝝ
actiones. vt ex hoc poſtmodū maiorē
gratiaꝫ ab ipſo percipe mereant̄. De
hoc beatus bern̄. ita dt Felix qui ad ſin
gula dona gratie redit ad eum. in quo
eſt plenitudo gratiaꝝ. cui dum ꝑ acce-
ptis nos ingratos non exhibemus. lo
cum in nobis facimus gratie vt maio-
rem adhuc percipe mereamur. B
Omnino enim ſola ingratitudo a ꝑfe
ctu ꝯuerſionis impedit. dum quodam
mō amiſſum reputat dator qd̄ ingra-
tus accepit. Cauet ſibi de cetero ne tā
to plura ꝑdat. quanto plura daret in-
grato. hec bern̄. Ecce quō ingratitudo
tollit gratiam ab hoīe Debemus ergo
ſꝑ gratias agere omnipotenti deo, ꝑ be
neficiis nobis ab ipſo ꝯceſſis. vt bene
ficia potiora gratiaꝝ ⁊ ſpūalium dono
rum ab eo ꝯſequi mereamur.

Filius.

Accepta informatōne de dei gra-
tia que per ſpūm ſanctum menti
bus fidelium infundunt̄. nunc de cari
tate quam idem ſpūſſanctus in cordi
bus religioſoꝝ ac deuotoꝝ hoīm ope-
rat̄ cupio edoceri.

Ca. VII. Pater E

De charitate ſu
per qua petis informari. ſcire
debes ꝙ caritas put diffinit̄ in. iij. lib.
ſententiaꝝ. eſt dilectio qua diligit̄ ds
ꝑpter ſe. ⁊ ꝓximus ꝑpter deum in deo
Scdm̄ vero augu. caritas eſt virtus q̄
videre deum ⁊ eo perfrui deſideram⁹.
Hec autem nobiliſſima virtus carita
tis per donum ſancti ſpūs infunditur
cordibꝫ fidelium vt poſſint deum dili-
gere ⁊ amare. Teſtat̄ hoc beatus augu.
in libro de verbis domini dicens Mag
na eſt miſericordia dei noſtri. dedit ei
dona hominibus. inter que dona ſpūſ-
ſanctus donum quippe dat equale ſibi
quia donum eius eſt ſpūſſanctus. ⁊ v-
nus deus tota trinitas pater ⁊ filius ⁊
ſpūſſanctus. Quid preſtitit enim no-
bis ſpūſſanctus audi apoſtolum. Cari
tas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris.
Et ne putaret quiſq̄ꝫ a ſe ſibi eſſe ꝙ di
ligit deum. continuo addidit. per ſpi-
ritum ſanctum qui datus eſt nobis Ut

ergo ames deum habitet in te deus ⁊
amet ſe de te. i. ad amorē ſuum te mo/
ueat. accendat te. illuminet te. ⁊ exci/
tet te. hec augu. Unde ſpm̄ ſanctum il/
le habere dinoſcitur. qui deum amat.
Quod idem beatus augu. affirmat ſic
dicens. Reſtat vt intelligamus ſpiri/
tum ſanctum habere illū. qui diligit ⁊
habēdo mereri vt plus habeat. ⁊ plus
habendo diligat. hec augu. D Et
notandum ꝙ amor dilectio ⁊ caritas
in ſacra ſcriptura frequenter ꝓ eodem
accipiunt. vt dr̄ dyoniſius in libro de
diuinis nominibꝫ vbi ſic ait. Cōmuni/
ter ⁊ vniformiter vtendum eſt in diui/
nis nomine amoris ⁊ nomine dilectio
nis ſiue etiam caritatis. Sed conſide
randum ꝙ affectus ſiue amor anime ſi
rectus eſt dr̄ caritas. ſi prauus dr̄ cupi
ditas. Unde dr̄ beatus auguſt. Spes
anime amor eſt. qui ſi prauus eſt dr̄ cu/
piditas vel libido ſi rectus eſt dicit ca
ritas. hec augu. Amore namq̄ mouet
anima quaſi ad locū quo tendit id eſt
ad delectationem bonā vel malā quo
ſe perueniſſe letat. ſed quanto magis
cupiditas de corde hoīs elimatur. tāto
maior caritas acquirit. De iſtis moti
bus anime ſic dicit beatus augu. Cari/
tatē motum aīe eſſe ad fruendum deo
ꝓpter ipſum ⁊ ſe atq̄ proximo prop/
ter deum. Cupiditatem aūt motū a/
nime ad fruendum ſe ⁊ proximo ⁊ quoli
bet corpe non ꝓpter deū. quanto autē
magis regnum cupiditatis deſtruitur
tanto magis regnū caritatis eleuatur.
nā caritatis venenū eſt ſpecies adipiſ
cendorꝫ ⁊ retinendorꝫ tpaliū. nutrimē
tū eius eſt diminutio cupiditatis per
fecta nulla cupiditas. Quiſquis er/
go eam nutrire vult inſtet minuendis
cupiditatibꝫ. ꝑfecta enim caritas nec
cupiditatem ſeculi nec timorē habet
ꝑ quas duas ianuas intrat inimicus
⁊ regnat. ſꝫ preuio timore dei ⁊ amo
re pellendus eſt. hec aug. E Item
de hac caritate ⁊ cupiditate ⁊ ꝙ rebꝫ
terrenis vtendū eſt vel ſit ad neceſſita/
tem ⁊ non fruendum. idē beatus aug.
ſic probat dicens. Amor turpis cupi
ditas dr̄. quo animus ſeipſo inferio/
ra inſectat. Amor bonus caritas vel
dilectio dr̄. q̄cquid amaueris aut hoc
eſt qd̄ tu aut inferius eſt te. aut ſuperi/
us eſt te. Si inferius ē te qd̄ amas. ad
ꝯtemnendū ama. ad tractādū ama. ad
vtendū ama. non ad diligendū ama.
verbi grā Aurū amas noli te alligare
auro. deus poſuit ſub te aurꝫ. Amor ḡ
iſte eſt ꝯtēnendus ad vſum. aſſumēda
ſunt iſta. nō eis vinculo amoris quaſi
glutino eſt adherendū. hec aug. Et no/
tandū ꝙ quilibet peccator longe eſt a
deo. vt dr̄ beatus aug. ſup p̄s non loco
ſed diſſimilitudīe q̄d eſt diſſimilitudine
mala vita. malis moribꝫ. ſi em̄ bonis
moribꝫ appropinquat deo malis mori
bus recedit a deo Unusq̄ idē q̄ homo
corpe ſtans vno loco ⁊ amādo deū ac/
cedit ad deū ⁊ amādo iniq̄tatē recedit
a deo. nuſq̄ pedes mouet ⁊ tn̄ p̄t acce
dere ⁊ recedere. pedes em̄ nr̄i in hoc iti
nere affectus nr̄i ſunt. put q̄ſq̄ habue
rit ita accedit ⁊ recedit a deo. ſꝫ cū om
niū bonorꝫ radix ſit caritas. ⁊ oīm ma
lorꝫ cupiditas neccē eſt. vt vna deſtrua
tur ſiue extirpet ⁊ alia plantetur. q: ſi
mul ambe eſſe non poſſunt. q: niſi vna
radicitus euulſa fuerit. alia plantari
non poteſt. ſine cauſa aliquis conatur
incidere ſi radicem non ꝯtendat euel/
lere. hec auguſt Unde dr̄ criſoſto. Ille
odit ⁊ abhorret celeſtia. cuius dilectio
ſpargit ad mundana. Si nāq̄ qui dile
ctiōe carnali eſtuauerit oē qd̄ ſalutis
ſue fuerit graue ⁊ inſipidū apparebit.
hec criſ. Opꝫ ḡ vt ille mūdi amorē poſt
ponat q̄ dei amore īpleri deſiderat Un

aug. Si habitat in te amoꝛ mundi nō eſt
quo intret amoꝛ dei. vas es ſed plenū
eſt qḋ habes qḋ recipias quod non ha
bes. funde amoꝛē ſeculi vt implearis
amoꝛe dei. nam amoꝛ dei ⁊ mundi pa
riter in vno coꝛpoꝛe habitare non pñt
Cepiſti deum diligere. incipit in te de
us habitare. Quantum in te creſcit a-
moꝛ dei. tantū creſcit ipſa pulcritudo
caritatis que anime pulchritudo eſt.
Quiſquis etiā ꝯtendit habere ſe dei ca
ritatē ſine dei adiutoꝛio. quid aliḋ cō-
tendit niſi habere deū poſſe ſine dō. hec
aug. Neceſſe ergo ē vt ait hugo de ſan
cto victoꝛe vt homo qui a carnalibꝫ ad
ſpūalia ꝯuertiꝛ pꝛius his omnibꝫ qui
bus animo per affectū inheſerat auella
tur Tunc ſiquidē libere ſe ſpūalibus ꝑ
amoꝛem ꝯglutinat. cū de terrenis affe
ctibꝫ. nihil ſupeſt qḋ eius mentem in
deſideria aliena ꝯuertat. Itaqꝫ tps ſtu
dendi eſt vt pꝛius mentez a deſiderijs
homo terrenis auellat. poſtea tempus
ꝯſuendi vt anima per amoꝛē ſpūalem
eternis ⁊ ꝑmanentibꝫ bonis inherere
incipiat. Sic quippe ꝯſuunꝛ humana
⁊ diuina in vnū. vt que duo fuerunt ꝑ
naturā. fiant vnum per grām. Cōpun
ctio ſiquidē acus eſt ⁊ dilectio filum ⁊
facit viam acus ⁊ perfoꝛat. vtrūqꝫ ꝯti
neat. hec hug. Et ſciendū vt dḋ beatus
augu. ꝙ recedere ab illo ſimplici ⁊ ſin
gulari bono hoc eſt a dō ⁊ in iſtas volu
ptates ac amoꝛē ſeculi. coꝛruptōneſqꝫ
terrenas accedere foꝛnicari eſt a dño.
Ergo amandus eſt dꝰ ſup omnia. ⁊ ꝑ
amoꝛe eius ita vt ſi fieri poteſt noſmet
ipſos obliuiſcamur. hec aug. Hinc eſt
ꝙ homo toto affectu non poteſt ſuā di
lectōem dirigere in deum. qꝛ animus
eius dum per res varias ⁊ trāſitoꝛias
occupaꝛ. ac per amoꝛē inoꝛdinatū im
plicaꝛ. minus ab illis ad diligendum
deū ſeu ad celeſtia efficiꝛ. De hoc bea.

Augu. quaſi plangendo in libꝛo ſolilo
quioꝝ ſic ait. O lux mentis. o lucens
veritas. o beata deitas. que illuminas
omnem hominē venientē in hunc mū-
dū. venientē quidē. ſed non diligentē
qꝛ qui diligit eū inimicus dei ꝯſtituiꝛ.
Expelle tenebꝛas de ſuper faciē abyſſi
mentis mee vt videat te intelligendo.
vt cognoſcat te ꝯpꝛehendendo. vt dili
gat te cognoſcendo. Quiſquis enī cog
noſcit te diligit te. obliuiſciꝛ ſe. amat
te plus qꝫ ſe. relinquit ſe. venit ad te. vt
gaudeat de te. Hinc eſt ergo dñe ꝙ nō
diligo quantū debeo qꝛ nō plene agno
ſco te. Et qꝛ paꝝ te cognoſco. paruꝫ te
diligo. paꝝ gaudeo. ſꝫ a te vero interi
oꝛi gaudeo. ꝑ exterioꝛa recedo. ⁊ dum
te ſolo careo adulterias amicicias in
his exterioꝛibꝫ quero. ⁊ ſic miſer ego
coꝛ meum qḋ tibi ſoli debui toto amo
re totoqꝫ affectu impendere. vanis de
di. ⁊ vanus effectus ſum dū vanitatez
dilexi. Hinc eſt etiam domine ꝙ in te
non gaudeo. ⁊ ideo tibi non adhereo.
quia ego in exterioꝛibꝫ. tu in interioꝛi
bus. ego in tempoꝛalibꝫ. tu in ſpūali-
bus. ego in tranſitoꝛijs animo diffun-
doꝛ. cogitatione verſoꝛ. locutione im-
plicoꝛ ⁊ tu domine in eternis habitas
ego in terris. tu diligis alta. ego infi-
ma. tu celeſtia. ego terrena. ⁊ qñ pote-
runt hec oīa ꝯuenire. miſer ego ſuꝫ quō
poterit obliquitas mea tue rectitudi-
ni adequari. hec aug. Vnḋ quilibet ho
mo deuotus debet quantū pꝛeualet do-
mino auxiliante coꝛ ſuū ab amoꝛe cre
ature ⁊ reꝝ tranſeuntiuꝫ excutere. ⁊ ꝑ
dilectōnem ſuo cōditoꝛi adherere. ne
amando creaturā amittat ſuū ⁊ omniū
creatoꝛē. ⁊ ſic efficiaꝛ adulter. nam aī
ma deſerto creatoꝛe ⁊ amans creaturā
adultera eſt Vnde ⁊ amando creatoꝛē
in creatura ⁊ non creaturā beatus Au
guſti. hoꝛtaꝛ ſic dicens. Diſce amare

in creatura creatorem ⁊ in factura fa-
ctorē. ne teneare te qđ ab illo factū eſt.
⁊ amittas eum a quo ⁊ ipa facta es. re-
linque oēs amores. pulcrior eſt ipſe.
qui fecit celum ⁊ terrā. Euelle igit͛ cor
tuū ab amore creature. vt inhereas cre-
atori. ſi aūt deſeris eum qui te fecit ⁊ a-
mas illa que fecit. deſerto illo qui facit
adulter es. Aīa enim deſerto creatore
amans creaturā adultera eſt. illius em̄
amore nihil caſtius. nihil delectabili-
us eſt. illo deſerto hanc amplectendo
immunda efficeris. O aīa vt illius
amplexu digna ſis dimitte iſta. ⁊ illi
inherere ſtude gratis. noli diligere deū
ꝓpter premiū ſed gratis cole deū ⁊ ip-
ſum accipies. Quicquid em̄ aliud de-
derit minus eſt q̄ȝ ipe. Adherēs aūt deo
aīa incipit habere ſecuritatē ⁊ liberta-
tem nec pauores ſuſtinet nec timores.
Hec aug. F Et ſcđm beatum bern̄.
Amor extrinſecus cor noſtrū nō occu-
pet q2 nō pn̄t ɔmiſceri vera vanis. eter-
na caducis. ſpūalia corꝑalibꝫ. ſumma
ymis. Vn̄ ⁊ dr̄ beatus augu. Boni ad-
huc vtunt͛ mūdo. vt fruant͛ deo. mali
aūt fruunt͛ mūdo. vti nolūt deo. Ergo
aīa deuota cū diuino igne hoc eſt cari-
tate accenſa fuerit. cuncta que in terra
ſunt deſpicit ⁊ ſoli deo intendit. Vn̄ crī-
criſo. Aīa cū ignita fuerit igne diuino
ad nihilum coꝝ que in terra ſunt de re-
liquo inſpicit. nec ad gloriā nec ad ve-
recundiā ſed ad vnā ſolā que detinet
eam flammā. hec criſoſt. G Vbi
ɔſiderandū q̄ aīa ſine amore non pōt
eſſe. aut em̄ ɔcupiſcit terrena aut dili-
git celeſtia. Quod affirmat quedā glo-
ſa. ita dicens ꝑ hec verba. Qualiſcūq̄ȝ
amor ſit. vacare nō pt͛ nam ſi terrenus
eſt. animum ad ɔcupiſcendū terrena
inclinat. Si v͛o celeſtis eſt. ad celeſtia
ſubleuat. ⁊ ad eterna inflammat. alli-
gata em̄ aīa terreno amori viſcū habet

in pennis volare non poteſt. ſed amor
ſanctus ab hoc viſco ſolutam ad ſuper-
nā gloriā leuat in ihrl̄m celeſtem. hec
glo. Nam ſcđm beatū augu. Aīa media
inter deū ⁊ creaturas poſita ɔuerſione
ad deū illuminat͛. melioꝛat͛. ꝑficit͛. cō-
uerſione ad creaturas obtenebrat͛ dete-
rioꝛat͛ ⁊ corrūpit͛. Quia vt dr̄ beatus
gre. Illi q̄ bona tpalia appetunt veluti
in nihilum rediguntur. q2 dum manē-
tem dei eſſentiam deſerunt. diligētes
tranſitoria quaſi a domino eſſe tendūt
Hec gregorius. Et vt dicit beatus au-
guſtinus. Sicut vita corporis anima
eſt. ita vita anime deus ē. ſicut corpus
expirat cum animam emittit. ita expi-
rat anima cum deum amittit. deus a-
miſſus mors anime. aīa amiſſa mors
corporis. Et licet corpus noſtrum poſ-
ſit mori tn̄ idipſum quo diligimus. ſ.
anima mori non poteſt. niſi dum nō di-
ligit deū cui mors eſt non diligere deū
quod nihil eſt aliud q̄ȝ ei aliquid dili-
gendo atq̄ȝ obſequendo preponere. hec
augu. H Et notandum q̄ inter
amorem mūdi ⁊ dei hec eſt differentia
nam amor mundi in principio dulcis
eſſe videt͛ ſed finem habet amarum ſic
econuerſo amor dei incipit ab amari-
tudine ⁊ vltima eius ſunt plena dulce-
dine. que affirmat hugo ita dicēs. In-
ter amorem dei ⁊ mundi hec eſt differē-
tia. q̄ amor mūdi in principio dulcis
eſſe videt͛. ſed finē habet amaꝝ. Amor
vero dei ab amaritudine incipit. ſȝ vl-
tima eius ſunt dulcedie plena. Quod
oſtendit dominus in euangelio dicēs.
Omnis homo primo bonū vinum po-
nit. q2 in ſua delectatione falſam quā-
dam dulcedinem ſentit. ſed poſtq̄ȝ fer-
uor mali deſiderij mentē inebriauerit.
tunc qđ dederins eſt ꝓpinat q2 ſpina cō-
ſcientie ſupueniēs mentē quā prius ſte-
re delectabat grauiter cruciat. ſȝ ſpon

ſus noſter poſtremo bonum vinū porri
git. dū mētem quā dulcedine ſui amo
ris replere diſponit. quadam prius tri
bulatōe in ꝯpunctōe amaricari ſinit.
vt poſt guſtū amaritudinis auidius bi
bat ſuauiſſimū poculū caritatis. q2 in
de peccator ⁊ penitens de mīa dei fidu
ciam habere incipit. ⁊ poſt longa me-
roris tedia ſancti ſpūs ꝯſolatōe cor ſu
um releuari ſentit. hec hugo. I
Sciendum etiam ꝙ cure ⁊ ſolicitudi
nes impediunt feruorē caritatis. teſte
beato bern̄. qui ait. Fons vite eſt cari-
tas. nec viuere animā dixerim que de
illo non hauſerit. haurire poteſt qm̄ ni
ſi prius adheſerit ipſi fonti qui caritas
eſt que deus eſt. viuere non pt̄. Prius
igit deo adhereat qui deū amat. in quo
em̄ minus amat abſens ꝓfecto eſt. In
eo aūt minus deū amare ꝯuincit. qui
carnis adhuc neceſſitatibꝫ occupatur
Et quid hoc niſi a deo quedam abſen-
tatio. ⁊ abſentatō quid niſi peregrina
tio. ⁊ pegrinamur ergo a dn̄o ⁊ in cor
pore pegrinamur. cum nimiꝝ ⁊ inten-
tio prepedit erumnis. ⁊ caritas curis
fatigat. hec bern̄. Sed ⁊ hoc notandū
vt dr̄ beatus ihero. difficile eſt animaꝫ
non amare. ⁊ neceſſe eſt vt in quoſcun
qꝫ mens noſtra trahat. affectus deum
amet. Ergo carnis amor ſpūs amore
ſuperet. deſideriū deſiderio reſtringa
tur. quicquid minuit ibi. hic creſcat.
hec ihero. Et beatus bern̄. Sit ſuauis ⁊
dulcis affectui tuo dn̄s ihеſus ꝯtra ma
las vtiqꝫ dulcis vite carnales illece-
bras. ⁊ vincat dulcedo dulcedinē quē
admodū clauus clauū expellit. quia ſi
cut mors violēter ſepat aīam a corpe
ita dilectio dei violenter ſegregat hoī
nem a mundo ⁊ a carnali amore. Hec
bern̄. Quicunqꝫ erno minimā guttam
dine guſtauerit caritatis. iā ei deſipit
oīs dulcedo trāſitoria ⁊ ſola dulceſcit

ſuauitas caritaſqꝫ diuina. Qui ergo
vt dr̄ bea. aug. deū deſiderat hēe in cor
de ſuo vt amorē ſuum. oꝫ vt ab oībꝫ re
bus terreīs honoribꝫ ⁊ amicis ſe ſegre
get ⁊ per ꝯn̄s de oībꝫ que in deo cū deo
⁊ ꝓpter deū ſunt diligi. hec aug. Idcir
co iuxta dictū leonis pape. Sapiētes
aīe que vnū timere. vnū diligere. vnū
ſperare didicerunt. mortificatis cupi-
ditatibꝫ ⁊ crucifixis corpe ſenſibꝫ vo-
luntatē dei ſibi prefecerunt ⁊ pre dei a
more ſe nō amant. Cūqꝫ audiunt ſibi
diuinitus dici. poſt ꝯcupiſcētias tuas nō eas
⁊ a voluntate tua auertere. diuidūt af-
fectus ſuos ⁊ legē mentis a corpis le-
ge diſcernūt vt ex quadā ſe pte ſibi de
negent pdentes ſe in his q̄ cupiūt car
nalr̄. ⁊ inuenientes ſe in his q̄ ſpūali-
ter ꝯcupiſcunt. hec leo. K Scien
dū etiā ꝓut dr̄ hug. ꝙ flāma libidinis
eſt amor carnis. ⁊ eos quos accendit
ꝯſumit. Amor vero ſapīe lumen hꝫ. ſꝫ
ꝯſumptōem non hꝫ. Et ſi accendit fri
gidos ardentes facit nō tn̄ ꝯburit. Vn̄
quilibet pctōr q̄uis ꝓpter culpā pecca
ti nimis in corde ſuo infrigidatus fue
rit nō deſpet. ſed per pn̄iam ꝯuertatur
ad dn̄m ⁊ calorē caritatis xp̄i in ſe ꝓti
nus reformabit. De hoc alexander ſic
dr̄. Nemo deſperet hoīm. Quantum-
cunqꝫ em̄ quis ob culpā frigidus fue-
rit. dū tn̄ ꝯuertit caritate xp̄i validius
inflāmeſcit. Et caſſiodorus Cū mens
a culpa lota fuerit ac xp̄o applicuerit.
ſcintillas caritatis xp̄i in ſe ꝓtinus re-
formabit. Conſiderandum itaqꝫ vt dr̄
hugo ꝙ omnis ſuauitas. iocunditas.
omnis potentia. omnis opulentia cre-
aturaꝝ afficere cor humanum poſſunt
ſatiare non pn̄t. Unde beatus ber. Ad
ymaginem quippe dei facta eſt aīa rō-
nalis. ceteris omnibꝫ occupari poteſt
ſatiari non poteſt. Capacem dei quic-
quid minus eſt deo non implebit. Vn̄

eſt ꝙ naturali quidem deſiderio ſummum quiuis ꝓbatꝰ appetere bonū intellectū niſi adepto eo nō eſt requiem habiturus. hec bern. Vñ dicebat beatus anſel. Omnis creatura que deus non eſt mihi inopia eſt. idcirco ſancti viri poſtpoſito amore tranſeūtium rerum ⁊ oīm que in mūdo ſunt vel qđ carnaliter delectare pt̄ ſe potius ꝯtulerunt ad amandum deum ⁊ ea que ſpūalia ſunt diligentes quendā cibum quendā amplexum quendam lucē ſpūalem ⁊ quēdam odorē interioris ſui hominis vbi veraꝫ requiē inuenire ⁊ aſſequi poſſent De tali amore beatus aug. in libro ꝯfeſſionū ſic ait. Quid amo deus meus cū te amo. nō amo ſpēm corporis. nec decus tpis. nec candorē lucis. iſtius amicum oculis. non dulces melodias ſuauiū cantilenaꝝ non florum ⁊ vnguētorum ⁊ aromatū ſuaue olencia. nō manna ⁊ mella. nō mēbra acceptabilia carnis amplexibꝰ. nō hec amo cū amo deū meum ſed qđ amo quādam lucē quandam vocē. quendā odorem. quendā cibum quendam amplexum interioris hominis mei vbi fulget aīe mee quod nō capit locus. vbi ſonat qđ nō rapit tempus. vbi olet qđ nō ſpargit flatus vbi ſapit qđ nō minuit edacitas. vbi heret qđ non euellit ſacietas hoc eſt qđ amo. hec augu. Ecce quō ſpūales viri non temporalia ⁊ exteriora ſed potius ſpūalia ⁊ interiora bona diligunt.

Filius.

Cupio etiam aliqua ſcire de effectibꝰ caritatis Et quid poſſit hominē ꝓmouere ad dilectionem dei.

Ca. VIII. Pater L

Ad exercitādum dilectionem ⁊ augmentandā in nobis nihil ita valet ſicut frequens ꝯſideratio beneficiorum eius. Teſtatꝰ hoc beatus aug. qui ſic dt̄. Ad dei dilectionem in nobis excitandam. nutriendam ⁊ augmentandam nihil ita valet ſicut beneficiorum eius frequens ⁊ diligens ꝯſideratio. hec augu. De quibꝰ beneficijs dei idem ꝯmemorat dicens in perſona cuiuſlibet religioſi. O anima mea ſi cogitare potes q̄ ⁊ quot quales in comparatione tui abiecti ſunt. qui gratiam que data eſt tibi conſequi non valebant. audiſti certe ab initio vſꝗ nunc q̄ꝫ multe generationes hominum tranſierunt. que omnes ſine cognitione dei ⁊ precio ſui ſanguinis in interitum eternum dilapſe ſunt omnibꝰ illis redemptor tuus. amator tuus te pretulit. quando tibi gratiaꝫ largitus eſt. quam nullus illorum percipere meruit. tu ſola pre illis electa es ⁊ quare id in te factum ſit nulla preter amatoris tui caritatem cauſam poteris aſſignare. nec aliquid habes niſi ꝙ ſaluum me fecit quoniaꝫ voluit me. Nunquid fortior. ditior. nobilior. aut virtuoſior omnibus illis fuiſti. que gratiam electionis ⁊ familiaritatis pre omnibus meruiſti. O quot fortiores. virtuoſiores ⁊ nobiliores ibi fuerunt ⁊ tamen vniuerſi abiecti perierint. hec auguſtinus. Non ſolum autem beneficia dei ſunt recolenda ſed etiam peccata priꝰ commiſſa per contritionē ſunt ad memoriam reuocanda. ⁊ quomodo p miſericordiam dei abſoluti ſumus ⁊ pro tanto beneficio feruentior ſit vnuſquiſqꝫ ad deum intime diligendum. Et hoc faciebat beatus auguſtinus cū ſic in libro de confeſſionum dicebat. Recordari volo tranſactas feditates meas ⁊ carnales corruptiones anime mee non ꝙ eas amem. ſed vt amem te deus meus amore amoris tui facio illud recolēs vias meas nequiſſimas in

amaritudine cogitatõis mee vt tu dul
ceſcas. dulcedo non fallax. dulcedo fe
lix ⁊ ſecura colligens me a diſperſione
mea in qua fruſtatim diſciſſus ſuz. dũ
ab vno te auerſus ſum in multa euanui
Exarſi em̃ in adoleſcentia aliqñ ⁊ affi
ci auſus ſum varijs ⁊ vmbroſis ⁊ ↄta-
buit ſpẽs mea ⁊ ↄputrui corã oculis tu
is placens mihi ⁊ placere cupiẽs ocu
lis hoĩm. ⁊ quid erat qđ me delectãbat
niſi amari ⁊ amare. ſed non tenebatur
modus ab animo vſq₃ ad animũ. qua-
tenus eſt luĩnoſus limes amicicie. ſed
exalabantᷣ nebule de limoſa ↄcupiſcen
tia carnis ⁊ ſcatebra pubertatis. ⁊ ob-
fuſcabant cor meũ. vt non diſcernere
tur ſerenitas dilectionis tue a caligine
libidinis. cũ nihil blandius ſit tua ca-
ritate. nec amatᷣ quicq₃ ſalubrius q̃₃ il
la pre cunctis formoſa ⁊ luminoſa ve-
ritas tua vbi requies certa reperitur. tu
enim es plenitudo ⁊ indeficiens copia
incorruptibilis ſuauitatis. quies apđ
te valde ⁊ vita inperturbabilis. qui in
trat in te intrat in gaudiũ dñi ſui ⁊ nõ
timebit ſe. ſed habebit ſe optime in op
timo. Defluxi abs te ego ⁊ erraui deus
meus nimis deuius a ſtabilitate. ⁊ fa-
ctus ſum regio egeſtatis. hec auguſti.
Perpendere debet quiſq₃ deuotus mi-
ſeratões dñi. quõ eum per ſuam grãm
viſitat ac ↄſolatᷣ. ac ſi omniũ oblitus ſi
bi ſoli intendat. ¶ Hanc pietatẽ dñi ma
gnã beatus augu. circa ſe ſentiebat cũ
dicebat. Cuz dei miſeratões circa me
attendo. ſic mihi videtᷣ ſi phas eſt dice
re ꝙ amodo nihil agit deus niſi vt ſalu
ti mee ꝓuideat. ⁊ eum ꝓ me occupatũ
video. quaſi oĩm oblitus mihi ſoli ve-
lit vacare. hec augu. Item đt. O deus
oĩps qui ſic vnũquemq₃ curas tanq̃₃ ſo
lus cures. ⁊ ſic omnes tanq̃₃ ſingulos
hec aug. ¶ Hec igitᷣ iam beneficia ꝓmiſ-
ſa ⁊ alia quecun fidelibꝰ a deo exhi-
bita dant materiã amandi ipſum deũ
Unde etiã beatus aug. ꝑ hmõi benefi
cijs ad diligendũ deũ hortatᷣ ſic dicẽs
Diliges dñm deum tuũ qui peccatis
tuis ſeruire fecit vnigenitũ ſuum. qui
tibi determinauit angelos in miniſte-
rium tuũ. qui tibi dedit celũ cum ſyde
ribꝰ. aerem cum volatilibꝰ. terraz cum
animalibꝰ ⁊ germinibꝰ. aquam cuz pi
ſcibꝰ. maiorem ergo eius caritati iniu
riam facis ſi dona illius accipis ⁊ di-
lectionis viciſſitudinẽ non rependis
Aut ergo dona illius. ſi potes reſpue.
vel ſi reſpuere non potes dilectõnis vi
ciſſitudinẽ repende. hec aug. C
De effectibꝰ vero caritatis primo ſciẽ
dum ꝙ caritas non ſtatim ꝑfecta ẽ cũ
naſcitᷣ in hoĩe vel habetᷣ ſed naſcitur vt
perficiatᷣ. deinde roboratᷣ. vltimo per
ficiatur. De hoc beatus aug. ſup cano.
iohannis ſic đt. Nunquid mox vt na-
ſcitᷣ caritas perfecta imo vt perficiatur
naſcitᷣ. cum fuerit nata nutritᷣ. cum fu
erit nutrita roboratᷣ. cum fuerit robo
rata perficitᷣ. ⁊ cum ad perfectuz vene
rit dicit cupio diſſolui ⁊ eſſe cum chri
ſto. hec augu. De hac igitᷣ virtute vide
licet caritate cum poſſeſſa fuerit gene
rantᷣ alie virtutes. ſ. ſtrennuitas moꝝ
executio bonoꝝ opeꝝ ac ceteraꝝ virtu
tum. Unde dicit beatus aug. O felix
amor ex quo naſcitᷣ ſtrennuitas moꝝ.
puritas affectionum. ſublimitas intel
lectuum. ſanctitas deſideriorũ. clari
tas operum. fecunditas virtutum ⁊ di
gnitas meritoꝝ. hec auguſtinus. Cari
tas cum mentem hominis plene cepe-
rit ad innumera bona eandẽ multifor
miter accendit. Qđ ꝓbat beatus gre.
x. moratᷣ. exponens illa verba ꝙ multi-
plex ſit lex eius ſic đt. Bñ lex dei mul-
tiplex đr. q2 nimirum cum vna eadẽq₃
ſit caritas. ſi mentem plene ceperit.
hanc ad innumera opa virtutũ multi-

formiter accendit Cuius nimirū legis
multiplicitatē beatus paulus enume
rat dicēs Caritas patiens eſt benigna
eſt ⁊c̄. Patiens quippe caritas ē. quia
illicita mala equanimiter tolerat vel
portat. Benigna vero eſt. q2 pro malis
bona largiter miniſtrat. Non emulat̄.
quia p̄ hoc ꝙ in preſenti mūdo nil ap-
petit. invidere ſucceſſibꝫ terrenis neſ-
cit. Non inflat̄ q2 cum premiū interne
retributōis anxie deſiderat. de bonis ſe
exterioribꝫ non exaltat. Non agit ꝑpe
ram q2 querit quo ſe in ſolū amorē dei
et ꝓximi dilatat. ⁊ quicq̄d a rectitudi
ne diſcrepat ignorat. Non eſt ambici
oſa q2 quo ardēter intus ad ſua ſatagit
foris nullatenus aliena ꝯcupiſcit. Nō
querit que ſua ſunt. q2 cūcta q̄ hic tran
ſitoria poſſidet. velut aliena negligit.
cum ſibi nihil eſſe ꝓpriū niſi ꝙ ſecum
permaneat agnoſcit. Nō irritat̄. quia
iniurijs laceſſita ad nullos ſe vltionis
ſue motus excitat. dū ꝓ magnis labo-
ribꝫ maiora poſt premia expectat. Nō
cogitat malū. quia in amorē mundicie
mentē ſolidans dum om̄e odiū radici
tus eruit. verſare nō ſinit in animo q̄d
inquinat. Non gaudet ſup̄ iniquitate.
quia ſola dilectione erga om̄es inhiat
nec de perditōe aduerſantium exultat
Congaudet autē veritati quia vt ſe ce-
teros diligēs per hoc ꝙ rectū in alijs
ꝯſpicit. quaſi de augmento ꝓprij affec-
tus inhylareſcit. Multiplex ergo iſta
lex dei ē que ꝯtra vniuſcuiuſꝗ culpe ia
culum quod perimēdam mētem impe
dit inſtructōis ſue munimine occurrit
vt q2 antiquus hoſtis varia circūfuſi-
one nos obſidꝫ. ipſa hūc de nobis mlti
pliciter expugnet Hec greg. Beatus
eciam bernardus. verba ap̄li iam me-
morata ⁊ quedā alia in tractatu de cari
tate exponēdo proſequit̄ ſic dicēs So
la caritas eſt. que iniurias nō rependit

q2 benigna eſt. quā felicitas aliena nō
cruciat. q2 non emulat̄. quā ꝯſcia ma
la non pungit. q2 nō agit ꝑperam. que
in honore non extollit̄. q2 non inflat̄.
que in abiectione nō ꝯfundit̄ q2 nō eſt
ambitioſa. quā cupiditas non coartat
q2 non querit que ſua ſunt. quā ꝯtume
lie non ꝓuocant q2 non irritat̄. quam
ſiniſtre ſuſpitiones non fedant. q2 nō
cogitat malū. quā aliena mala non le-
tificant q2 non gaudet ſuper iniquitate
quam errores nō cecant q2 ꝯgaudet ve
ritati. quam ꝑſecutiones non frangūt
q2 oīa ſuffert. quam ꝑfidia non indu-
rat. q2 oīa credit. quam deſperatio nō
non abſorbet q2 oīa ſperat. quam mor-
tis ſeparatio non intercidit q2 nunꝗ̄ ex
cidit. Quid mirū ſi morte non vincit̄
que fortis eſt vt mors imo fortius mor
te. que ipſam quoꝗ mortem mori coe
git in morte redemptoris O inſupera
bilis virtus caritatis. que ipſum quo
ꝗ inſuperabilem ſuperaſti. ⁊ cui om-
nia ſubiecta ſunt omnibꝫ quodammo-
do ſubieciſti. dum victus amore deus
factus eſt obprobrium hominū. ⁊ ab
iectio plebis. propter nimiam enī ca-
ritatem qua dilexit nos continere vl-
tra non potuit in ira ſua miſericordi-
as ſuas. quo dilectam animam inimi
cis exponeret pro amicis ſuis. vt mor
tis timorem pariter toleret ab amicis
ſuis ⁊ vigorem ⁊ contra deum fortis
fuit quantum magis aduerſus homi-
nes preualebit. hec bernardus Ubi no
tandum ꝙ habentibus caritatem om-
nia coopant̄ illis in bonū. Teſte beato
auguſtino qui d̄r. Diligentibꝫ deum
oīa cooperantur in bonum. tales enī de-
us ꝯſolat̄ ꝓſperis ⁊ exercet aduerſis.
nam ꝓpria ipſoꝝ infirmitate exercetur
humilitas afflictione patientia. ꝯtra-
dictione ſapientia. odio beniuolentia.
hec aug. ¶ Caritas etiam magne

efficacie eſt. ipſa namq; eſt ſalus moꝝ
mors criminis vita virtutū. cā merito
rum premiū perfectoꝝ. De hac ꝑſper
in li. de vita ↄtemplatiua ſic ait. Cari
tas eſt volūtas recta ab oībus terrenis
ac pñtibꝰ ꝑſus auerſa iuncta deo inſe
parabiliter. ⁊ vnita igne quodammō
ſpūſſancti a quo eſt ⁊ ad quem refert
incenſa. inquinamenti oīs extranea.
corruptionis neſcia. vitiis (?) ↄtemplatio
nis auida. in omnibꝰ ſp̄ inuicta. ſalus
moꝝ. mors criminū. vita virtutū. vir
tus pugnantiū. palma victoꝝ. cā me-
ritoꝝ bonoꝝ. premiū perfectoꝝ ſine q̄
nullus deo placuit. cū qua non potuit
aliquis peccare. fructuoſa in penitenti
bus. glorioſa in pſeuerantibꝰ. leta in
ꝑficientibꝰ. victorioſa in martiribꝰ.
operoſa in omnibꝰ oīno fidelibꝰ. ex qua
quicquid eſt boni operis viget. hec ꝓ-
ſper. Vnāquamq; ergo aīam vt dt̄ hu
go de ſcō victo. in qua caritas habitat
ſupbia nō inflat. inuidia nō deuaſtat.
ira non diſſipat. triſticia mala non ve-
xat. auaricia nō excecat. gula nō inflā
mat. luxuria non inquinat. ſp̄ munda
eſt. ſp̄ caſta eſt. ſp̄ quieta eſt. ſp̄ leta eſt.
ſemp̄ pacifica eſt. ſp̄ benigna eſt. ſemp̄
modeſta. in aduerſis ſecura. in ꝓſpis
tempata. mundū ↄtemnens. ⁊ deū di
ligens. omnia bona amando ſua faci-
ens. ſua omnibꝰ libenter impartiens.
non timens inopiā. non magnopere
expetens habundantiā. In quo cari-
tas dei eſt ſemp̄ cogitat qn̄ ad deū per-
ueniat. qn̄ mundū relinquat. qn̄ ſcāda
la euadat. qn̄ veram pacē inueniat. ſp̄
ad deſideratū cor ſuum hꝫ in ſuperna
eleuatum. Si qn̄ ambulat. ſi qn̄ ſedet
ſi qn̄ agit. ſi qn̄ quieſcit. quicquid ege
rit cor a deo non recedit. tacens deum
cogitat. loquens nil preter deū aut qd̄
ad amorem dei ꝑtinet loqui deſiderat
Alios ad caritatē cohortando inflam-
mat. caritatem omnibꝰ commendat.
q̄ʒ dulcis amor dei. q̄ʒ amarus. q̄ʒ im-
purus ſit amor huius ſeculi non ſoluʒ
voce ſed ope quoq; omnibꝰ demōſtrat
Deridet huius mūdi gloriam. ſollici
tudinē arguit. q̄ʒ ſtultū ſit in his q̄ trā
ſeunt fiduciā habere oſtendit. miratur
cecitatē hoīm qui hec diligunt. miraṫ
quō iam dudum vniuerſa hec tranſito
ria ⁊ caduca non omnes ↄtemnant.
Iſtis indicijs caritas ſe ꝓdit. ⁊ eos in
quibꝰ habitat non ſolum intrinſecus
voluntate. ſed etiam foris ↄuerſatōne
diſcerniṫ. hec hugo. Qui ergo vt dicit
baſilius voluerit veram dilectōem pre
guſtare. xp̄um diſcat ſuauiter amare.
qꝛ xp̄s amor eſt. Amor aūt ſm̄ dictuʒ
hugonis. eſt dulcedo ſaporis intimi ⁊
quanto feruentius quis amat tanto ſu
auius guſtat. ¶ Et hoc notandū
vt dt̄ beatus augu. q̄ꝓ ſola dilectio diſ-
cernit inter filios dei ⁊ filios dyaboli.
Signent inquit ſe omnes ſigno ſanc-
te crucis. cantent omnes all'a. baptizē
tur omnes. intrent ecc̄am. impleant
parietes baſilicaꝝ. non diſcernunṫ fi-
lij dei a filijs dyaboli niſi caritate. qui
habent caritatē nati ſunt ex deo. Hec
aug. Nam vt dt̄ criſ. Omnes ſpecies
iuſticie quos habent ſerui dei in verita
te. pñt habere ⁊ ſerui dyaboli in ſimu-
latione. Solam aūt caritatē ſpūſſan-
cti non pñt habere. Ideo hanc priua-
tam ſp̄em caritatis ſibi ſeruauit ſpūs
ſanctus. qꝛ per nullius teſtimoniuʒ ſic
cognoſciṫ vbi ſit ſpūſſcūs ſicut p̄ grāʒ
caritatis. hec criſ. Sine ergo caritate
etiā nulla virtus. nec aliqd̄ exercitiuʒ
ſpūale homini ꝓdeſſe poteſt. Ideoq;
vt dt̄ beatus bernar. in tractatu ſuo de
caritate Solus amor eſt quem deus a
nobis exigit. etiam cum beneficijs ob
ruit. vel flagellis corripit. vel inſtruit.
vel mādatis aſtringit plenitudo legis

eſt caritas. ⁊ legē ꝯtinet ⁊ ꝓphetas ⁊
quicq̇d lege diuina indicit̄. vel interdi/
cit̄ ad ſolū amorē reducit̄. Solue tri/
butū amoris ⁊ dn̄o noueris ſatiſfactū
Quid enī inquis nobis ꝓdeſt tanta in
noſtro victu ꝑcitas in habitu vilitas:
⁊ diſciplina iugis auſteritas patenter
accipe Quedā ſunt caritatis obſequia
placentia. ſi in caritate fiant ac ſine ca
ritate nihil ꝓſunt. hec eſt v̄tus. in qua
nec minimum opus reſpuit̄ ſine qua
nec maximū acceptat̄ nō ꝑdicatā etiā
ſi linguis fiat angeloꝝ Non fides etiā
ſi montes transferat nec elemoſina eti
am ſi omnes facultates meas in cibos
pauperꝝ diſtribuā. nō corꝑis afflictio
etiā ſi tradā corpus ita vt ardeat. nec
miſſaꝝ ſolēnia q2 ante fratris reconci/
liationem munus ꝓhibet̄ offerri. hec
bern̄. De hac eadē virtute ꝑ quendam
ſic dr̄. bona oꝑa qualiacūq3 ſunt tanto
magis meritoria ſunt. quāto vicinius
ex intimis caritatis viſceribꝫ ꝓcedūt
Ex quo ꝯtingit ꝙ aliquis in magno ⁊
arduo oꝑe minus meret̄ q̄ꝫ ex minore
caritate facit illud. q̄ꝫ alter in modico
oꝑe qd̄ facit ex amore caritatis feruē/
ti. hec ille Ipſa etiā vt dr̄ beatus bern̄.
Vere dulcis ⁊ ſuauis eſt. que feſſos al
leuat. debiles roborat. meſtos letifi/
cat. iugum deniq3 veritatis facit ſuaue
⁊ onus leue. Caritas rectevt nos vin/
ceret. prius deū ſuperauit. vulnerauit
impaſſibilem ligauit. inſuꝑabilē tra
xit. incōmutabilem eternū fecit mor/
talē. Nulla vo maior dilectio. nullus
amor ſincerior. nullus affectus ardēti
or. nulla caritas ſanctior q̄ꝫ ꝙ mortu/
us eſt ꝓ nobis innocēs. nihil qd̄ in no
bis amaret inueniens. hoc aūt totū vt
dura corda noſtra emolliret. ⁊ inſenſi
biles ac emortuos affectus noſtros q̄ſi
excitando ſuſcitaret. hec bern̄. Oīs er/
go caritatē habens dei non tepeſcit. q2

vt dr̄ beatus grego. in omē. Nunq3 eſt
ocioſus amor dei. oꝑat̄ enī magna ſi ē
ſi vero oꝑari renuit. amor non eſt. er/
go probatio dilectionis exhibitio eſt
oꝑis. hec grego. Dicit etiam de hoc be
atus bern̄. O bone iheſu amor tuus nō
eſt ocioſus. qui te diligūt nō tepeſcūt
memoria de te ſuꝑ mel dulcis. medita
tio tua pluſq3 cibus ſuauis. loqui de te
plurima refectio. cogitarō de te ꝑfecta
ꝯſolatio. adherere tibi vita eterna. hec
bern̄. Caritas etiam ſi cor hominis poſ
ſederit ſm̄ eundem bern̄. Libertatē do/
nat. timorē pellit. laborem non ſentit.
meritū non intuet̄. premiū non requi
rit. ⁊ tn̄ omnibꝫ plus viget. nullus ter/
ror ſic ſolicitat. nulla ꝑmia ſic inuitāt.
hec bern̄. Diligenda eſt ergo virtus ca
ritatis. q2 vt ait baſilius. Omnis qui
poſſidet eā diues ē qua etiā quis caret
pauper eſt. Et beatus augu. Caritas eſt
dulcedo ⁊ ſalubre vinculū mentium ſi
ne qua diues pauper eſt. cū qua pauꝑ
diues eſt. q2 dilectione dei nihil dulci/
us dulce verbū ſed dulcius factū. hec
augu. Quiſquis etiā habet caritatē vt
dr̄ beatus grego. in quadā omē. etiam
alia dona ꝑcipit. qui aūt eā nō hꝫ. etiā
que percepiſſe videbat̄ amittit. Et bea
tus aug. idem ſentit dicens. Attende
quanta eſt caritas. que ſi deſit fruſtra
habent̄ cetera. ſi aſſit habent̄. adde ca/
ritatē ad oīa ꝓficiunt. ſubtrahe carita
tem ⁊ cetera nihil ꝓſunt Caritas ergo
eſt vita virtutum. quā ſi abſtuleris vir
tutes illico moriunt̄. ¶ Unde
omnium diuinarū ſcripturaꝝ plenitu/
do eſt ⁊ plenitudo legis eſt dilectio dei
⁊ ꝓximi. Si non vales oēs paginas
ꝑſcrutari omnia ſecreta ſcripturarum
penetrare. tene caritatē in qua pēdent
omnia. hec aug. ¶ Debemus er/
go accedere ad deum creatorem noſtꝝ
nō greſſu pedum. ſed moribus bonis

⁊ ſincera dilectione. vt preſentiam ip
ſius in cordibus noſtris habere ⁊ ſen
tire valeamus ad noſtram ɔſolatõem.
Unde iteꝝ beatus augu. Ad deum qui
vbiq; pñs eſt. vbi totus eſt. non pedi-
bus licet ire ſed moribꝫ. mores aũt no
ſtri non ex eo ꝙ quiſq; nouit. ſed ex eo
ꝙ diligit dijudicari ſolent. nec faciũt
bonos vel malos mores. niſi boni vel
mali amores. Tanto aũt nobis meli-
us eſt. quanto magis in illum imus.
quo nihil eſt melius. imus vero nõ am
bulando ſed amando. quem tanto ha-
bemus potiorem. quanto eundem amo
rẽ quo in eũ tẽdimus poterimus hẽre
puriorẽ. hec au. Et raba. de eadem ſic
ait. Nihil terribilius eſt cũctis demo
nibꝫ ꝙ cum in dei dilectõe ⁊ deſiderio
eſtuamus Dicit etiã de hoc beatus am
broſius. Cum mens incendio carita-
tis xpi eſtuauerit. ab eo mox oĩs mali
gni calliditas verſutiaq; diſcedit. hec
ambro. Beatus etiã grego. eandem re
cõmendando ſic ait. Antiquus hoſtis
caſtitatem in nobis ſi ſine caritate fue
rit non timet qꝛ ipſe carne non premi
tur vt diſſoluat luxuria. abſtinentiam
non timet qꝛ ipſe cibo non vtit qui ne
ceſſitate corporis non vrgetur. Diſtra
ctõem reꝝ terrenaꝝ non timet. ſi eidẽ
operi caritas deſit. qꝛ diuitiaꝝ ſubſidi
is nec ipſe eget. Ualde autẽ in nobis
caritatẽ veram. i. amorem humilẽ quẽ
nobis viciſſim impendimus timet. ⁊
nimis ɔcordie inuidet. qꝛ hanc nos te
nemus in terra. quã ipſe nolens tene-
re amiſit in celo. hec grego. ℞ Et
notandũ etiam ꝙ amantibꝫ deum nul
lus labor eſt difficilis. non amantibꝫ
vero omnis labor qui ad ſpũalem vitã
pertinet grauis eſt. Unde dĩ bea. berñ.
Ubi amor eſt labor non eſt ſed ſapor.
qm̃ amanti nihil eſt difficile. Et iteꝝ.
Labor meus vix eſt vnius hore ⁊ ſi plꝰ
eſt non ſentio pre amore. Dicit ⁊ bea-
tus aug. Qui amat non laborat. omis
enĩ labor non amantibꝫ grauis eſt. ſo
lus amor eſt qui nomen difficultatis
erubeſcit. hec aug. Uñ amemus xpm
vt labor ſpũalis non ſit difficilis. Ad
hoc hortat beatus ihero. ita dicens Ni
hil amantibꝫ duꝝ. nullus labor diffi-
cilis. amemus xpm ⁊ nos ⁊ facile vi-
debitur omne difficile. breuia putabi-
mus vniuerſa que longa ſunt ⁊ iaculo
illius vulnerati dicemus heu me qꝛ in
colatus meus prolongatus eſt. hec ihe
ro. Si quis ergo vt iteꝝ dĩ beatus ber-
nar. guſtu caritatis inebriatus fuerit.
ad omne opus bonũ hilareſcit. Labo
rat ⁊ non laceſcit. dolet ⁊ non ſentit. de
ridet ⁊ non aduertit. O iugũ amoris
xpi ꝙ dulciter capis. ꝙ glorioſe illa-
queas. ꝙ fortiter ſtringis. ꝙ ſuauiter
premis ꝙ delectabiliter annexas. hec
ber. Dicit etiã ad hoc beatus aug. Om
nia grauia ⁊ immania facilia ⁊ ꝓpe nul
la facit amor. hec ille. S Qui er
go vt dĩ origenes ꝑfecte diligit. nihil
eſt qđ non toleret. Plura ergo nõ tole
ramus certe ob hoc qꝛ caritatẽ que om
nia tolerat nõ habemus. qꝛ ſi non feri
mus aliqua patienter idcirco eſt qꝛ ca
ritas nobis que oĩa patit deeſt. In lu-
ctamine quoq; qđ eſt nobis aduerſus
demones eo freqñt cadimus nõ dubi-
um quin ab hoc ꝙ nõ eſt in nobis cari
tas illa que nunq; excidit. hec origeñ.
Ideoq; vt ait bea. berñ. Ult ɔditor nẽ
alto quidem ɔſilio ſed ſalubri hoĩnem
tribulationibꝫ exerceri. vt dũ defece-
rit homo ⁊ ſubuenerit deus deus ab ho
mine veneret ⁊ per ɔſequens adamet.
Et beatus greg. Studet omnipotẽs de
us ignẽ ſue caritatis apparenter extin
guere ꝑ aduerſa. vt tam felici facta in
terpellatõe validius quis accendat in
dei dilectione ⁊ amore. hec gregorius

Item de ↄmendatione caritatis dᷓt ori
geñ. ſup cañ. Nomē quippe caritatis
tm̄ extolliť. vt etiam ipe deus caritas
appellať. ſicut dᷓt iohannes Deus ca-
ritas eſt in quo oſtendit ⁊ ipſum deum
caritatē eſſe. In quo ergo caritas eſt q̄
deus eſt nihil terrenū nihil materiale
nihil corruptibile diligit. Contrariū
namq̄ eſt ei corruptibile aliquid dili
gere cū ipa ſit fons incorruptionis. ip
ſa eñ ſola eſt que habet immortalitatē
Si quidē deus caritas eſt ⁊ inhabitat
lucē inacceſſibilē. quid aūt aliud im-
mortalitas niſi vita eterna eſt quā da-
turum ſe ꝓmiſit deus credentibus in
ipſum ſolū verū deū ⁊ quē miſit ihēſum
xp̄m filiū eius. Ergo in primis ⁊ añ
oīa hoc amabile ⁊ placitū dᷓr eſſe deo.
vt diligat quis dominū deū ſuū ex to-
to corde ſuo ex tota anima ſua ⁊ ex to-
tis viribꝰ ſuis q2 deus caritas eſt ⁊ fili
us dei. Qui ex deo eſt caritas eſt ſui ſi
mile aliquid requirit in nobis vt ꝑ ca
ritatē que eſt in xp̄o ihēſu qui eſt cari-
tas vel in cognita quadam ꝑ caritatis
nomē affinitate ſatiemur ſicut ⁊ ille q̇
iā ↄiunctus erat eidē. cū dicebat quis
nos ſepabit a caritate xp̄i. hec origeñ.

Hoc etiā priuilegiū ſola cari-
tas habet vt deus dicať ⁊ ſit. Non eñ
dᷓr deus humilitas eſt. deus paciencia
eſt ⁊c. ſed dᷓr. deus caritas eſt. Unde ſan-
cti viri totam ſubſtantiā ſuam tradide
rūt ⁊ oēs delectatōes carnis ac oēs io-
cunditates inordinatas ↄtempſerunt
vt hanc virtutem ↄparent ⁊ eam poſſi
derent. De hac nobiliſſima virtute ca
ritatis ſic inter cetera dᷓt hugo. O ca-
ritas ſi ſcirem quantum valeres. pre-
cium apprehenderē me pro te. ſed for
te excedis anguſtias meas. nec inueni
re potero precium tuum penes me. da
bo tm̄ quod habeo ⁊ totum quod habeo
tota domus mee ſubſtantia ꝓ te ↄmuta
bo. ⁊ cū totum dedero totum quaſi ni-
hil iam reputabo. oēs delectationes
carnis mee omnes iocūditates cordis
mei ꝓpter te libenter impenderē. vt te
ſolam poſſidere valeam Tu ſola mihi
carior. tu ſola vtilior. tu ſola ſuauior.
tu ſola iocundior amplius delectaris
habundantius ſacians tucius ſaluās
felicius ↄſeruans. O caritas neſcio ſi
forte maius ſit te deū dicere an deū te
ſuperaſſe ꝙ ſi maius eſt etiā hoc liben-
ter ⁊ fiducialiter de te dicam deus cari
tas eſt nūquid parū eſt deum in ſe ma-
nentem habere ⁊ caritatem poſſidere.
hoc priuilegiū ſola habet caritas vt de
us dicatur ⁊ ſit. Non enim dicitur de
us humilitas ē aut paciencia q2 cū om
nis virtus dei donum ſit nullam preter
ſolam caritatē hoc habet. vt non ſolū
donum dei ſed ⁊ deus dici poſſit. Reli
qua igitur graciarū dona largiť deus
eciam his quos reprobat. ſolam autē
caritatem quaſi ſeipſum his tantum
quos diligit in premium ſeruat Cari-
tas igitur eſt fons ꝓprius. de quo non
communicat alienus q2 quicūq̄ illam
habet non iam alienus eſt a deo. Hec
hugo. Et ideo dicit beatus bernardus
cōcludendo Deus caritas eſt q̄d preci
oſius. Et qui manet in caritate in deo
manet. quid ſecurius. Et deus in eo q̄d
iocūdius Hanc ergo toto cordis deſi-
derio ↄcupiſcamus ⁊ diligēti ſtudio
requiramus vt inuenire ipſam ⁊ poſſi
dere valeamus ad noſtram animarum
ſalutem.

Quomodo ıter duodecim fructus
ab apoſtolo enumeratos charitas pri-
matum tenet ⁊ de eius multiplici virtu
te ⁊ ceteris per ordinem.

Capitulum .IX.

Sed nec hoc preterundũ eſt ꝙ apl'ſ ponit .xij. fructus ſpũs inter quos primatũ tenꝫ caritas. De quibꝫ fructibꝫ ipſe dͬ ad Galath. v. Fructus aũt ſpũs eſt caritas. gaudium ⁊c̃. Circa ergo varietatem iſtoꝝ fructuum eſt notandũ ꝙ caritas inter ipſos precedit tanq̃ caput virtutuꝫ. Unde dͬ beatus hiero. Que alia vꝛtus inter fructus ſpũs habere debuit primatũ niſi caritas ſine qua alie virtutes non reputanꝰ virtutes eſſe. ⁊ ex qua naſcunꝰ omnia bona. Caritas ergo eſt primus. Lignũ vero vite eſt ipſa vita ſpũalis que regnum dei per gratiam in ſe ptinet. iuxta illud Luc. xvij. Regnum dei intra vos eſt. Fructus autem caritatis multiplicem hꝫ virtutẽ. maxime ꝙ ipſa ſanet omnem infirmitatem ſpũalem. Qui enim caritatem non habet huic non ſapiunt virtutes. quaſi infirmo. ſed caritas eſt diſpoſitõ guſtus ſpũalis. habenti enim caritatẽ ſapiunt res ꝓut ſapere debent. Eſt enĩ caritas amor ordinatus quo precioſa habenꝰ que vere precioſa ſunt ⁊ diligũtur. vt ſunt virtutes ⁊ res ſpũales. ⁊ vilia reſpuunꝰ que vere vilia ſunt. ſ. tẽporalia ⁊ carnalia Hec itaq̃ virtus ſanat languorem qui ꝓpter peccatuꝫ anime eſt inflictus. Unde petrus in canoni. ſua. j. Caritas operit multitudineꝫ peccatorũ. Operire peccata eſt facere quaſi nunq̃ peccata fuerunt. Nam vt dͬ beatus ber. Plene ⁊ miſericorditer remittit deus. non dãnat vl' ciſcẽdo. nec ꝯfundit improperãdo. nec minus amat imputando. ſic fructus iſte ſanat omnes infirmitates ſpũales quaſi nũq̃ fuiſſent X Secundus fructus ſpũs eſt gaudium. qui eſt dulciſſimus Eccĩ. xxx. Non eſt oblectamentũ ſup cordis gaudium. In tribꝫ aũt excedit gaudium cordis moduꝫ carnalis gaudij. Primo in ꝑinuitate. homo enim carnalis non ſedet ſp ad menſam corporalem. ſed ſecura mens q̃ſi iuge conuiuium ꝓut dͬ ꝓuer. xv. Scđo in hoc ꝙ guloſus multas hꝫ amaritudĩes annexas gaudio ſuo. vt eſt afflictio ex dilatione diuitiaꝝ quas vehementer appetit ⁊ defectũ quem in eis que ſibi apponunꝰ inuenit. Unde dicit aug. Ubicunq̃ caro querit refectionem inuenit defectionem. preterea excedit moduꝫ in ſumendo delectabilia. vnde ledit cõſcientiam ⁊ corporis naturam. Tercõ in hoc ꝙ gaudiũ cordis eſt tm̃ de magnis bonis ⁊ veris. Unde dͬ glo. ſup illud verbum. fructus ſpũs eſt caritas. gaudiũ. i. non eſt gaudenduꝫ de his q̃ indigna ſunt gaudio. innuens gaudium ſpũale de his de quibꝫ eſt dignum gaudere. Et notandũ ꝙ gaudium ſpũale facit hominem de diabolo triũphare. Unde augu. Unica ratio vincendi inimicum eſt leticia ſpũalis. qñ enim dyabolus videt in aliquo gaudiũ ſpũale multũ diſplicet ei. qꝛ ſcit adeſſe deum. Unde. j. Reg. iiij. dixerunt philiſtei qui tenent figuram demonum. Uenit dñs in caſtra. ve nobis. non enĩ fuit tanta exultatio heri ⁊ nudiuſtercius

A Sequitꝰ de tercio fructu. ſcꝫ de pace. quem ꝯſtat precioſiſſimũ ex hoc ꝙ filius dei voluit eũ ita freqñt eſſe in ore ſuo. Unde ipſe dͬ Johannis. xiiij Pacẽ relinquo vobis. pacẽ meam do vobis. Uoluit etiam vt apl'i hunc fructum haberent in ore ſuo cũ dixit Mathe. xx. Intrantes domũ primũ dicite pax huic domui. Fructus iſte. ſ. pacis hꝫ triplicẽ virtutẽ. Primo filio dei aſſimilat. Mathe. v. Beati pacifici. qm̃ filij dei vocabunꝰ. filij inq̃ ꝑ imitatoꝝ. Tale officiũ hñt in terra q̃le filius dei pacificauit enĩ nos deo patri. Secũdo

fructus pacis locū prepat deo Vñ pſ.
In pace factus eſt locus eius. Stude
ḡ vt tu fructū iſtū deo apponas pacē di-
ligendo. ⁊ habebis deū ad ꝯuiuiū tuū.
Nā paulus dr̄ pacē habere ⁊ deus pa-
cis ⁊ dilectionis erit vobiſcū. Tercius
fructus pacis eternā pacē donat Iſaie
Erit ſabbatū ex ſabbato. Qui enim in
hac vita pacē diligunt ⁊ hñt. in futu-
ro ſeculo eā poſſidebunt ineternū. Vñ
yſaie. xxxij. Sedebit pp̄ls meus in pul
critudine pacis in tabernaculis fidu-
cie ⁊ in requie opulēta. B Quartus
fructus ſpūs eſt paciā quo fructu nul-
lus videt̄ magis eſſe neccārius in hac
valle miſerie. vbi inter tot mala ſum⁹
hic fructus fortis eſt cibꝰ ⁊ duriciā hꝫ
in cortice. ⁊ ſub illa duricia latet mag
na dulcedo. qꝛ deus tribulatos ꝯſolat̄
in pñti. ipā etiaꝫ tribulatio eſt via ad
eternā dulcedinem. Vñ ad hebre. xij.
Oīs diſciplina in pñti videt̄ quidem
nō eſſe gaudij ſed meroris. poſtea aūt
fructū pacatiſſimū exercitatis reddet
ꝑ eā iuſticie. cuius fructus facit hoīeꝫ
valde fortē. nam ꝓut dr̄ ꝓuerbi. Me-
lior eſt patiens viro forti ⁊ qui dñatur
aīo ſuo expugnatore vrbiū. Sine du-
bio maior virtus eſt in patiendo mala
ꝙ̄ in agendo fortia. ⁊ iō melior eſt pa-
tiens viro forti. Vnd ⁊ ſene. dr̄ magni
aīmi eſt iniurias in ſumma paciā pati
⁊ nobilior triūphus eſt ⁊ vtilior victo
ria ſuīpꝰius ꝙ̄ expugnatio vrbiuꝫ. qui
enī ſeipſum vincit nō ſolū vrbē ſed reg-
nū celoꝝ capit. Vñ math. xj. Regnuꝫ
celoꝝ vim patit̄ ⁊ violenti rapiūt illd.
nā patiens literas hꝫ patentes in euā-
gilio ꝙ regnuꝫ celoꝝ ipoꝝ eſt. dicente
Math. v. Beati qui pſecutōem patiū
tur ꝓpter iuſticiā qm̄ ipoꝝ eſt regnū ce
loꝝ. C Quintus fructus ſpūs eſt
longanimitas ⁊ ꝯſiſtit in ſuſtinendo ⁊
expectando deū. Vñ pſ Expecta dñm
viriliter age. ꝯfor. cor tuū ⁊ ſuſt. dñm
Debemus enī deum expectare ⁊ ſuſti-
nere. qꝛ non fallit ſuſtinentes ſe. Vnd
pſ. Vniuerſi qui te expectant. nō con-
fundent̄ Non enī derelinquit ſperātes
in ſe. ⁊ ſi nō accipit quis qd̄ petit. diſ-
fert̄ non aufert̄. Vñ dr̄ beatus grego.
Nemo qui tardus audit̄ a ſuperna cu
ria negligit̄. nā electis ſepe negat̄ qd̄
petunt. vt afflictione ⁊ expectatione ⁊
purgati digni ſint illud accipere. habet
aūt fructus iſte triplicē vtutē Primo
in hoc ꝙ hoīem fidelem reddit deo. ſo
li namqꝫ longanimes deum in tribula
tione non deſerunt. ⁊ ideo merito au-
dituri ſunt a domino illud dulce verbū
Vos eſtis qui ꝑmanſiſtis mecū in tem
ptationibꝰ meis. ⁊ ego diſpono vobis
regnum. Secundo cum omnes virtu
tes mereant̄. hec vero virtus mercedē
recipit. currunt alie ⁊ hec apprehendit
Vñ. j. ad choꝝ. ix. Omnes quideꝫ cur
runt ſed vnus accipit brauium. ſ. lon-
ganimis. longanimitas enī ſiue perſe-
uerantia eſt ſingularis filia ſummi re-
gis. qꝛ heres regni celeſtis. Tercio co
ronam vite eterne augmentat. Unde
eccleſiaſt. xj. Coniūgere deo ⁊ ſuſtine.
vt creſcat in nouiſſimo vita tua. D
Sextus fructus ſpūs eſt bonitas ⁊ dr̄
bonitas animi dulcedo ſm̄ glo. qui fru
ctus ꝑcioſus eſt. qꝛ nō ſolum dulcis
ſed ipſa dulcedo que tanta eſt. ꝙ oēm
amaritudinem huius mundi homini
dulcorat. Quid non illa dulcedo. que
mortem quoqꝫ facit dulciſſimā. vt pa
tet in ſanctis martiribꝰ. qui mortem
paſſi ſunt pro domino. Et que aduerſi
tas reſiſtere poteſt vnctioni. quam ſpi-
ritus ſanctus operat̄ in cordibꝰ. huius
fructus figuram videt̄ habere manna
quod erat in archa teſtamenti cum vir
ga aaron ⁊ tabulis. in virga intelligit̄
correctio. in tabulis diſcretio. in man

na dulcedo. que tria maxime debēt ha
bere prelati. virgam vicȝ correctionis
cum diſcretione tñ ⁊ dulcedine. vt eo
rum ſubditi eo melius poſſint ꝓficere
in bonis moribꝰ ⁊ animaꝝ ſalute.
¶ E Septimus eſt benignitas ſiue li
beralitas. Iſtū fructum pȝ eſſe precio
ſum ex hoc. q2 pertinet ad perſonas no
biles. Auaricia enim eſt ſeruiliuȝ. ſed
largitas nobilium. Quanto auteȝ ali
quis benignior ⁊ liberalior. tanto nobi
lior. vnde videmus ſolem ⁊ alia corpo
ra celeſtia que ſunt nobiliora liberaliꝰ
coīcare bona ſua Hic aūt fructus qua
druplicem hȝ virtutē. Prima eſt ꝙ fa
cit hoīem amari. ⁊ intantuȝ efficax ꝙ
inimicos facit amicos Unde ꝓuerbi.
.xxv. Si eſurierit inimicus tuus ciba
illum. ſi ſitit da illi aquam bibere. pru
nas enim ꝯgregabis ſuꝑ caput eius .i.
accendes eum ad diligendū. Secūdo
facit hoīem honorari. ꝓuerb. xxij. Ui
ctoriam ⁊ honorē acquirit qui dat mu
nera. Tercio deo aſſimilat. qui libera-
liſſimus eſt. Uñ iaco. j. Deus dat om
nibꝰ affluenter ⁊ ñ improperat Et ſene.
Qui dat beneficia deū imitat̃. Specia
liter namqȝ deum imitat̃ homo miſeri
cors. Quarto hoīem ad bonum fineȝ
perducit. Unde ihero. Non memini
me vidiſſe male mortuum qui liberalē
ante duxit vitam ¶ F Octauus fru
ctus ſpūs eſt manſuetudo qui ꝑcioſus
eſt ⁊ delicatus. Unde ps. Manſueti
aūt hereditabunt terrā. in quo innuit̃
precioſitas vt ꝑ manſuetudīe terra ꝓ-
miſſionis habeat̃. Iſte aūt fructus ha
bet tres virtutes. Prima eſt. q2 ꝯſuat
hoīem in ſtatu virtutū. Ecci. x. Fili in
manſuetudine ꝯſerua animam tuam.
Hoīes immanſueti ſp. i. freqnt̃ fran-
gunt̃ per impatientiā vel igne ire accē
dunt̃. manſueti in ſtatu virtutū ꝯſer-
uant̃. Scđo amorem ⁊ grām hominū
ꝯparat. Ecci. iij. Fili in manſuetudīe
opera tua ꝑfice. ⁊ ſuper gloriam hoīm
diligeris. Et de moyſe dr̃ eccliaſ. xlv.
Dilectus a deo ⁊ hominibꝰ. Cuius cā
tangit̃ Nume. xij. vbi dr̃ ꝙ moyſes e-
rat mitiſſimus hoīm qui morabatur ī
terra. Tercio eternā ſalutem tribuit.
iuxta illud ps. Cū exurgeret in iudici
um deus vt ſaluos faceret omnes mā-
ſuetos terre. ¶ G Nonus fructus
ſpūs eſt fides. quem pȝ eſſe precioſuȝ
ex hoc ꝙ dñs talem fructum valde di-
ligit. Ecci. j. Beneplacitum eſt deo fi-
des ⁊ manſuetudo. Habet quoqȝ ideȝ
fructus quatuor virtutes. Prima eſt.
q2 hominē facit laudari. ꝓuer. xxviij.
Uir fidelis multum laudabit̃. Scđo
facit exaltari. Mat. xxiiij. Quis putas
eſt fidelis ſeruus quem ꝯſtituet dñs ſu
per familiā ſuam. Tercio facit hoīem
multum amari deo ⁊ dñis terrenis Ec
cle. xxx. Si tibi eſt ſeruus fidelis ſit ti
bi quaſi anima tua ⁊ quaſi fratrem tuū
tracta illum Quarto facit coronari ho
minem. Math. xxiiij. Quia ſuꝑ pau-
ca fuiſti fidelis ſuper multa te ꝯſtituā.
intra in gaudium domini tui. ¶ H
Decimus fructus ſpūs eſt modeſtia.
qui ideo dulcis eſt ⁊ precioſus. q2 val
de rutilat. ad Phil. iiij. Modeſtia vr̃a
nota ſit omnibꝰ. i. rationabilis ꝯuerſa
tio dicit glo. Hanc vult apoſtolus no-
tam eē hoībus vt odore eius ſi mortui
ſint viuificent̃. ſi vero viui ꝯfortentur.
Et habet fructus iſte quadruplicē vir-
tutem. Prima. q2 vitam hoīs ꝯſeruat
tam ſpūalem ꝙȝ corꝑalem. Unde ſeñ.
Mediocria ꝟo vtiliora ꝙȝ que ſunt ni-
mia. eo ꝙ ſuꝑflua noceant. ſic ſegeteȝ
nimiam frangit vbertas. ſic ⁊ rami o-
nere frangunt̃. Scđo vitam iocundā
facit. ſicut nimietas iniocundā. Unde
boe. Paucis minimiſqȝ natura ꝯtenta ē
Cuius ſacietatē ſi ſuꝑfluis velis vrge-

re. aut iniocundũ fiet qđ infundis aut
noxium. Tercio deo aſſimilat. qui in
menſura numero ⁊ pondere oĩa diſpo
nit vt đꝛ ſapiẽ. xj. Quarto hoĩem facit
ſufficientẽ ſicut ecõtrario ꝓdigalitas
facit hoĩem non indigentẽ. Vñ ſene.
Pecuniã magnã hꝫ qui ꝯfidit ſi aua⸗
rus eſt nõ hꝫ. ſi ꝓdigus eſt nõ habebit.
¶ Undecimus fructus eſt ꝯtinentia.
quẽ fructũ patet eſſe precioſum ex illo
ꝟbo ecc̃. xxvij. Non eſt ꝯdigna ponde⸗
ratio ꝯtinentis aĩe. Huius etiã fruct⁹
quadruplex eſt ꝟtus. Prima eſt qꝛ vi
tam ꝓlongat. Sene. poteſt illa ꝓuidẽ⸗
tia longiorem ꝓrogare huic corpuſcu
lo mortem. ſi voluptates quibꝫ maior
ps eius ſubdit̃ poterit regere ⁊ cohercere
re ecc̃. xxxviij. Qui abſtinens eſt ad⸗
iciet vitã. Scđo ad iocũditatẽ prepa
rat ſpũalem. iuxta illud ps. Rennuit
ꝯſolari aĩa mea. memor fui dei. ⁊ dele
ctatus ſuꝫ ⁊ exercitatus. Et beatus ber.
Delicata eſt ꝯſolatio diuina ⁊ non da
bit̃ admittentibꝫ alienã. Dñs enĩ ꝑ ſe
vult facere bonos ⁊ potare ſobrios.
Tercio deum ⁊ angelos letificat. Vñ
geñ. xj. legit̃ ꝙ abraham fecit grãde
ꝯuiuiũ in die ablactatõis filij ſui. Sic
⁊ deus gaudet cuꝫ aliquis e filijs ſuis
ſepat̃ a lacte tꝑalis ꝯſolationis. Dicit
etiã de hoc tullius. ſtcibis ⁊ potibꝫ vte
remur pce. ⁊ nos ĩmaculatos cuſtodi
remus. fruemĩ ꝯſortio ⁊ affabilitate de
orũ. i. ãgeloꝝ. Quarta a peſſimo hoſte
quẽ habemus nos cuſtodit. ſ. a voluptа
te. hec eſt que corpus morte tꝑali ⁊ poſt
morte eterna corpus ⁊ aĩam interficit.
Vñ ſene. Voluptates inter oẽs res vi
liſſimas ꝑcipue extirpat in hoc vt ſtrã
gulet. ¶ Duodecimus ⁊ vltimus
fructus ſpũs eſt caritas. quẽ ſil̃r ꝑcio⸗
ſum eſſe patet ex hoc ꝙ ad ſponſas re⸗
gis celeſtis ꝑtinet. Iſte quoqꝫ fructus
habet quadruplicẽ virtutem. Prima
qꝛ facit aĩam eſſe mirabilis pulcritu⸗
dinis. ſapiẽ. iiij. O ꝙꝫ pulcra eſt caſta
generatio cũ caritate. Scđo ãgelis aſ
ſimilat. de quo đr beatus bernar. Quid
caſtitate decorius. que hoĩem facit an
gelum. Differũt inter ſe pudicus ho⸗
mo ⁊ angelus ſed felicitate nõ virtute
ſed angeli caſtitas felicior. hoĩs tñ for
tior eſſe cognoſcit̃. Tercio ad moduꝫ
balſami a ſpũali corruptiõe hoĩem cõ
ſeruat. Vñ beatus berñ. Caſtitas inſtar
balſami odoriferi quo ꝯdita cadauera
incorrupta ſeruant̃. ſenſus ⁊ actus ꝯti
net ⁊ ꝯſtringit. Quarto in ſtabilitateꝫ
glorie hoĩem quodãmodo ponit. Vñ
iteruꝫ beatus berñ. Caſtitas ſola in hoc
mortalitatis loco ⁊ tꝑe ſtatũ quendaꝫ
immortalitatis glorie repñtat. Per
hos igit̃. xij. fructus ſpũs. vnuſquiſqꝫ
aĩam ſuã impugnare ſtudeat in illis ſe
exercendo vt alimoniam eterne glorie
poſt hanc vitã a dño ꝑcipere mereat̃.

¶ Filius

Accepta itaqꝫ informatõe de eſſe
ctibꝫ caritatis atqꝫ. xij. ſpũs fru⸗
ctibꝫ. Nunc qũo ſit deus diligendus
de hoc cupio edoceri.

Ca. .X. Pater ¶

Scire debes pri
mo ꝙ pius ⁊ miſericors deus
a nobis vult amari. qꝛ ipẽ amat nos ⁊
prior dilexit nos. Debemus ergo vi⸗
cem rependere in amando. vt ipſum
feliciter poſſidere valeamus. Unde be
atus berñ. Cum amat deus nihil aliud
vult ꝙꝫ amari. Certiſſime ob aliud nõ
amat. niſi vt amet̃ ſciens ipſos amore
beatos. qui ſe amauerint. merito ergo
ceteris renuncians affectionibꝫ fide⸗
lis aĩa tota eius incumbit amori. qꝛ
ſummum ⁊ verum bonum deus eſt. ſo⸗
lus ille feliciter amatur ⁊ tanto felici⸗
us. quanto amplius. hec berñ. Iubet

ergo dominus ſe amari. ne miſeriam
q̄ extra eius amantē eſt incurramus.
Unde beatus augu. Quid tibi ſum bo
ne ieſu vt amari te iubeas ⁊ precipias
⁊ niſi faciam iraſceris ⁊ minaris mi-
bi ingentes miſerias. hec auguſtinus
Igiť vt dicit beatus berna. exigit deus
honorari vt pater. timeri vt dominus.
amari vt ſponſus. Amor vero reueren
tiam neſcit. ab amando quippe amor.
non ab honorando denominať. hec ber
nar. ¶ Et notandū ꝙ ꝓpter tria
beneficia nobis a deo impenſa ipē ſum
me eſt diligendus. hoc eſt ꝓpter creati
onem. ꝓpter recreatōem ⁊ redemptio-
nem. ⁊ ꝓpter peccati dimiſſionē. Pri
mo ꝓpter creatōem. q2 ipſe fecit nos ⁊
non ipſi nos. Secundo ꝓpter redēpti
onem. q2 ſua amara paſſione ⁊ morte
redemit nos Pro tantis igitur benefi
cijs a nobis amari d's meruit. De hoc
beatus bernar. in libro de diligendo de
um atqȝ alibi ſic ait. Quid ſi me totuȝ
debeo ꝓ me facto ⁊ refecto. hoc mō nō
eīn tam facile refectus q̄ȝ factus. Si-
quidem de me non ſolū. ſed de omni qđ
factum eſt ſcriptū eſt. dixit ⁊ fcā ſunt.
At vero qui me tantuȝ ⁊ ſemel fecit. in
reficiēdo ꝑfecto ⁊ dixit multa ⁊ geſſit
mira. ⁊ pertulit dura. nec tm̄ dura. ſed
etiam indigna. Quid ergo retribuaȝ
domino ꝓ omnibꝫ que retribuit mihi.
In primo opere me mihi dedit. in ſe-
cundo ſe. ⁊ vbi ſe dedit me mihi reddi
dit. Datus eſt ergo ⁊ redditus ꝓ me.
debeo me ⁊ bis debeo. quid deo tribuaȝ
ꝓ ſe. nā ⁊ ſi me milies rependere poſ-
ſem. quid ſum ego ad deū. Hic primo
vide quō. imo ꝙ ſine modo a nobis a-
mari deus meruit q̄ prior dilexit nos
tantus ⁊ tantū ⁊ gratis tantillos ⁊ ta-
les. Modus ergo diligendi deuȝ eſt ſi
ne modo diligere. Denīqȝ dilectō que
tendit in deū tendat in immenſuȝ. ten
dat in infinituȝ. nam ⁊ infinitus eſt de
us ⁊ immenſus. quis naȝ queſo finis
debeat eſſe noſtri vel modus amoris.
ſed vicē rependimus cū menſura. Di
ligā ergo te ꝓ dono tuo ⁊ modo tuo mi
nus quidē iuſto. ſed plane ꝓ poſſe. qui
⁊ ſi quantū debeo non poſſum vltra q̄ȝ
poſſum: potero vero plus cū donare pl⁹
dignaberis. nunq̄ȝ tantū ꝓut dignus
haberis. Imperfectū meum viderunt
oculi tui. ſed tn̄ in libro tuo ſcribentur
qui qđ poſſunt faciunt. ⁊ ſi quod debēt
non poſſunt. hec bern̄. ¶ Aman-
dus igiť deus eſt a nobis valde non ſo
lum q2 nos creauit. ſed etiam q2 nos
redemit. Deuota namqȝ corda multū
alliciunť ad xp̄i amorem ꝓpter illius a
mare paſſionis recordatōem. Un̄ ite-
rum beatus bern̄. Ualde mihi omnino
amandus eſt per quem ſum. viuo ⁊ ſa-
pio. Dignus plane eſt morte. qui tibi
dn̄e ihesu xp̄e viuere recuſat. ⁊ mortu⁹
⁊ qui tibi non ſapit deſipit. ⁊ qui cu-
rat eſſe non ꝓpter te ꝓ nihilo eſt ⁊ nihil
eſt. ꝓpter temetipſum deus feciſti oīa.
⁊ qui vult eſſe ſibi ⁊ non tibi nihil eſſe
incipit inter omnia. Pro his ergo ita
ſum amans te quantum poſſum. ſed ē
quod me plus mouet ⁊ plus accendit
ſuper omnia in quā reddit te amabilē
mihi ihesu bone calix quem bibiſti o-
pus redemptionis noſtre. hoc omnino
amorē noſtrum facile vendicat totū ſi
bi. hoc eſt quod noſtram deuotōnem ⁊
blandius allicit ⁊ iuſtius exigit. ⁊ arti
us aſtringit. ⁊ afficit vehementius. hec
bernardus. Tercio diligendus eſt de
us ꝓpter peccati dimiſſionem. quia ni
hil poteſt peccator dignius rependere
deo ꝓ peccato niſi dilectōem. Reddat
ergo amorem ꝓ ſuo debito. ⁊ cui plus
dimittiť amplius diligere debet. Unđ
beatus ambroſius. Quoniam nihil eſt
quod digne deo referre poſſumus pro

peccato niſi dilectionem. reddamus a
morem ꝓ debito. amplius vo diligere
debet. cui amplius donaẜ. hec amb. Et
ſciendum ꝙ quicūqꝫ deum amat. ille
amaẜ a deo. quō eñ non reamabit ſe
diligentes. quos amauit. ⁊ nondum
amantes Dedit namqꝫ nobis duplex
pignus ſpm̄ſanctum ⁊ fidelē teſtem ie
ſum xp̄m ⁊ hunc crucifixuꝫ. Iſta ꝯme
morat beatus bernar. in quadā auctori
tate ſic dicēs Nemo ſe amari diffidat
Qui nā amat bene ⁊ libenter dei amor
noſtrū quē ꝑuenit ⁊ ſubſequiẜ. nā quō
reamare pigebit. quos amauit nondū
amantes. habes eñ dilectōis pignus
ſpm̄ſanctū. habes ⁊ fidelē teſtē ihe ſum
xp̄m ⁊ hūc crucifixū. O geminū ip̄m/
qꝫ firmiſſimū erga nos dei amoris ar/
gumentum. xp̄s moriẜ ⁊ mereẜ amari
ſpūſſanctus afficit. ⁊ facit amare Ille
facit cur ameẜ. iſte vt ameẜ. ille multā
ſuā dilectionē ꝯmendat in nobis. iſte
dat. in illo cernimus qd̄ amamus. ab
iſto ſumimus vnde amemus Caritas
igitur ab illo. occaſio ex iſto ⁊ affectio
Quāta ꝯfuſio dei filiū oculis ingratis
cernere morientē qd̄ quidē facile ꝯtin
git ſi deſit ſpūs Nūc aūt quia caritas
dei diffuſa eſt in cordibꝫ noſtris ꝑ ſpi/
ritū ſanctū qui datus eſt nobis. Ama
ti amamus amantes amplius mereñ
amari. Cū ergo teneamus geminū no
ſtre ſalutis indiciuꝫ. neutra ſine altera
ꝓdeſt. naꝫ nec ſpūs daẜ niſi credētibꝫ
in crucifixuꝫ. nec fides valet ſi nō opa
tur ex dilectione Dilectio aūt donum
ſpūſſancti. hec berñ. Debet ergo quili/
bet religioſus deū diligere. vt viceuer/
ſa diligaẜ a deo. nam ip̄e dr̄ ego diligē
tes me diligo. Vñ dr̄ honorius ſuper
cañ. Non eſt aliquid qd̄ mentē faciat
deo cariorē. qꝫ ſi in ip̄o intime delecte
tur. ⁊ hoc fit ꝑ validā caritatē Quibꝫ
deū diligit dilectionē non ꝑdit ſꝫ mu

tat in melius. De hoc dr̄ beatus berñ.
Si diligimus deū. delectationes non
perdimus. ſed mutamur a corpore ad
aīm. a ſenſibꝫ ad cōſciam. hec bernar.
Qui ḡ xp̄i amore inebriatus fuit. ex/
traneas delicias ⁊ illicitas delectati/
ones nō querit. Quod ꝓbat idem bea/
tus berñ. dicens. O xp̄i dulcis amor.
felix ille quē ſemel tu inebrias. hic no
uit quid ſapias. hic nullas extra te vn
qꝫ querit delicias. hec ille. Et iterū dr̄
idē. Quanto quis plus diligit plus ꝑ
ſumit. que duo quanto in hoīe fuerint
fortiora tanto fiduciā erigent fortiorē
Hec berñ. Deinde notandū ꝓut dr̄ be/
atus augu. ꝙ deus vult ſe gratis coli.
gratis vult ſe diligi. hoc eſt caſte ama/
ri. non ꝓpter hoc illū ama. qꝛ dat quid
ꝑter ſe. ſꝫ qꝛ dat ſe. hec aug. Idcirco vt
hortaẜ idē beatus aug. ſuper vbis apo/
ſtoli vnuſquiſqꝫ intus ſe aſpiciat. ⁊ ꝓ/
bet ſe in oībꝫ factis ſuis ⁊ bonis opibꝫ
que facit cum caritate non expectans
retributionem temporalem. ſed ꝓmiſ
ſum dei. faciem dei Omnino enim me
non ſatiaret deus niſi ꝓmitteret mihi
ſeip̄m deum. Quid eſt celū terra mare
ſol ſidera exercitus angeloꝝ oīm iſtoꝝ
creatorem ſcio. ipſum eſurio. ip̄i dico
qm̄ apud te eſt fons vite. Qui reſpon/
dit ego ſum panis viuus. q̄ de celo de/
ſcendi. eſuriat ⁊ ſiciat ꝑegrinatō mea
vt ſacieẜ p̄ñtia tua arridet mūdus mul
tis rebꝫ pulcris. varijs formibꝫ pulcri/
or ē ille. qui fecit. fortior clarior ⁊ ſua/
uior eſt. ille qui fecit Saciabor cū ap/
paruerit ⁊ manifeſtabitur gloria eius.
hec augu. Debemus ergo caſtum amo
rem erga ipſum creatorem habere. ip
ſum ſolum diligendo. Quod probat
glo. in libro de celeſti ierarchia ſic di/
cens. Caſtum habet amorem. qui deū
gratis amat id eſt non quia dat aliud
ꝑter ſe ſed ꝙ dat ſe. Deus eñ ꝓpter ſe

ſolū amandus eſt non ꝓpter aliud. om
nia enī que amant̃ ꝓpter eū ſunt aman
da. talis quippe dilectio caſta eſt. nam
ſpūaliter fornicari eſt frigeſcēte cari-
tate deū minus diligere. ⁊ aliud plus
q̄ oportet amare. ſic enī elongat̃ ⁊ re-
cedit̃ ab eo. De qua fornicatōne ſcrip
tū eſt. Qui elongant ſe a te peribūt. p
didiſti omnes qui fornicant̃ abs te. Ubi
⁊ de hac caſtitate ſubdit̃. Mihi aūt ad
herere deo bonū eſt. hec glo. Etiam vt
ait augu. Non eſt caſtū cor ſi deum ad
mercedem diligit. Et ſubdit. Noli ex
tra eū aliquid ab eo querere. ipſe tibi
ſufficit. quantūlibet ſis auarus ſufficit
tibi ds. hec aug. Iſtud ſummū bonū
deū videlꝫ idem aug. ſup omnia deſi-
derabat habere cū dixit Quicquid mi
bi dare vult dn̄s deus meus auferat to
tum ⁊ ſe mihi det. Quicquid enim mi
bi p̄ter illum eſt. dulce nō eſt. vileſcat
ergo totum qđ preter deū eſt. hec aug.
Non ſolum aūt debemus a reb⁹ tranſi
torijs affectum noſtꝝ abſtrahere. verū
etiā ſꝫ nec noſipſos diligere debemus
vt xp̄m poſſimus lucrifacere. De quo
glo. in libro de celeſti hierarchia ſic dr̄
Cauſa pditōnis humane ꝓprius amor
eſt. Amor inquam ꝓprius inimicus eſt
Neſcio enī quo inexplicabili mō quiſ
quis ſeipſum non deū amat. ipſe ſe nō
amat. Qui enī non poteſt viuere de ſe.
morit̃ vtiqꝫ amando ſe. non ergo ſe a-
mat. qui ne viuat ſe amat. Cum enī di-
ligit̃ ille a quo viuit̃. non ſolum ſe dili
gendo magis diligit. qui ꝓpterea nō ſe
diligit vt eum diligat a quo viuit. hec
glo. Quiſquis etiam locum tutū ⁊ qui
etem anime ſue deſiderat inuenire. de-
um ſtudeat diligere. nam quicquid bo
ni in creaturis eſt ſparſū. in deo inue
nit̃ collectum. ergo deum per caritatē
diligamus. poſſideamus. ⁊ in ip̄o ha
bebimus quicquid ſancte deſideram⁹.

De hoc beatus Aug. ſic dr̄. In omnib⁹
que mente pcurro non inuenio tutum
locū anime mee ⁊ quietū preter deum
in quo colligunt̃ ſparſa mea. qꝛ quic-
quid boni in creaturis eſt ipſum in et
no bono inuenit̃ collectū. Unde ſi in
hoc ſeculo aliquid poſſidere delectat.
deū qui poſſidet omīa expedita mente
poſſideamus. ⁊ in ipſo habebimus q̄c
quid feliciter ⁊ ſcē deſideramus. Hec
aug. Etiā dr̄ in alio loco Solus deus
ſine moleſtia amat̃. ⁊ cum iocūditate
amplectit̃. cum ſecuritate deſiderat̃.
quē quanto quis ardētius amat. tāto
melior efficit̃. ⁊ q̄nto nunc amor dī fer
uentior. tanto eius viſio erit ſuauior.
⁊ q̄nto nunc ardentius deſideramus.
tanto eū clarius intuebimur. Etiam q̄
amat non laborat. Uis enī nō ſentire
laborē cogita mercedē. quicquid dif-
ficile eſt in preceptis. leue eſt amanti.
Si enī cū auaris tāta pꝫat cupiditas
nobiſcū. quare non pꝫat caritas. Et q̄
id ſolum diligit qđ amanti auferri nō
poteſt ille indubitāter inuictus eſt. A
more igit̃ eius ab amore ſeculi migre
mus. amore ſurſum habitemus. Hec
aug. Diligamus ergo virtutem carita
tis. qꝛ qui caritatē habet deum habet ⁊
poſſidet. Unde dr̄ hugo. Qui carita-
tem hꝫ deum hꝫ. deum poſſidet. in dō
manet. O bona caritas per quam deū
diligimus. deū eligimus. ad deū cur-
rimus. ad deū peruenimus. hec hugo.
Qui ergo vt dr̄ beatus greg. mente in-
tegra deum deſiderat. pfecto iam ha-
bet quē deſiderat. nec enī poſſet quiſq̄
deū diligere ſi hunc quē diligit nō ha
beret. hec grego. Qui vero deum p quē
omnia facta ſunt in cordis hoſpitio cō
tinet. pculdubio cum ipſo omnia ha-
bet. Unde beatus augu. Si deſideras
omnia poſſidere. non per auariciā. ſed
per pietatē hec quere. ſi enī ita queſie-

ris poſſidebis. tenebis em̄ eū. ꝑ quem
oīa facta ſunt ⁊ cū ipō oīa poſſidebis.
hec aug. Et notandum ꝓut dr̄ hugo ꝙ
verum bonū nūꝗ̄ diligi poteſt niſi dū
habet̄. nec haberi poteſt niſi cū diligit̄
Bona iſta que foris ſunt. ſepe amant̄
cū non habent̄ nōnunꝗ̄ deſpiciūt̄. nō
tale eſt bonū. qḋ eſt deus ſi amet̄ habet̄
ſi diligit̄ guſtatur preſens dilectio. hec
hugo. ¶ Conſiderandum etiā
ꝙ deus diligi debet ex toto corde ⁊ ex
tota anima ⁊ ex tota mente ſuꝑ quo dr̄
baſilius Quod dr̄ ex toto in cetera nō
recipit ſectionem. nam quantumcūꝗ̄
dilectionis in infimis expenderis. hoc
tibi neceſſario a toto deficiet Sicut eī
in vaſe aliquo pleno liquore inquātū
emanat foras intm̄ eſt neceſſe plenitu
dini derogari. ſic ⁊ aīa in quantū ema
nauerit ab ipſius dilectione ad illicita
intantū minui neceſſe eſt amorem ad
deum. hec ille. Vn̄ ſm̄ theophilū. opor
tet nos oēm virtutem aīe amori dino
ſubijcere ⁊ hoc viriliter ⁊ non remiſſe.
ꝓpter hoc em̄ precipimur deum ex toto
corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente
diligere. vt cogitationes noſtras ⁊ vi
tam noſtrā ⁊ oēm intellectū in illum
trāſferamus ac ipō fruamur Qḋ affir
mat. beatus aug. dicens Deum ex to-
to corde diligere ꝑcipieris vt oēs co-
gitationes tuas. ex tota aīa tua. vt
omnem vitā tuā ex tota mente tua. vt
omnem intellectū tuū in illum transfe
ras. a quo habes ea que ꝯfers. Nullā
ergo vite noſtre ꝑtem reliquit que va-
care debeat. ⁊ quaſi locū dare. vt alia
re frui velit. ſed quicquid aliud diligē-
dum venerit in animum. illuc rapiatur
quo totus dilectionis impetus currit
Tunc eſt em̄ optimus homo cū tota vi
ta ſua pergit in incommutabile bonū
Hec aug. Hoc ideꝫ verbum euangeli-
cum. ſ. Diliges dominū deum tuū. ſic

exponit criſoſto. Quid eſt deum dilige
re ex toto corde. vt cor tuum non ſit in
clinatum ad vllius rei dilectionē am-
plius ꝗ̄ dei. non in honoribus. non
in auro vel argēto. nō in poſſeſſionib᷒
aut vineis. aut ornamentis. aut veſti-
bus. ⁊ in ceteris rebus ſed hec oīa eſti
mes tibi eſſe in deo. vt ꝑ his oīb᷒ de-
um ames. Si aūt in aliquo hoꝝ amor
cordis tui fuerit occupatus. iā ex toto
corde non amas deum. ꝑ quanta aūt
ꝑte cor tuū fuerit ad aliꝗ̄ rem. ꝑ tāta
ꝑte minus eſt ad deum. Vnde omnis
aīa criſtiana ad deū que ſponſa eſt xp̄i
ita debet diligere deum. vt nihil in mū
do ſit. qḋ amplius amet ꝗ̄ deū. Quid
eſt in tota anima diligere deum. id eſt
certiſſimum animum habere in verita-
te ⁊ firmum eſſe in fide. Quid eſt in to
ta mente diligere deum. id eſt vt om-
nes ſenſus tui. qui pertinent ad mentē
deo vacent. Cuius intellectus deo mi-
niſtrat. cuius ſapīa circa deū eſt. cuius
cogitatio ea que dei ſunt tractat. cuius
memoria que bona ſunt recordat̄. Et
notandū ꝙ diligentes deū ⁊ mādatis
illius obedientes deſurſum ꝑcipiūt de
re ſapīe guſtum. ⁊ eius ſuauitate iugi-
ter delectantes nō ſe in elatōnem inde
extollūt ſed hūiliter ſentientes tanꝗ̄
ꝑuuli in innocētie puritate perſiſtunt.
hec criſo. Qui etiā vt dr̄ Caſſiodorus
deū toto corde tota aīa ⁊ tota mēte di-
ligit. locū vicijs nō relinquit. nō em̄ in
trat diabolus. vbi totus eſt aīmus cū
deo occupatus. Diabolus em̄ vacātia
deſiderat. nudata ꝑquirit. ſꝫ vbi deū re
pit ſub magna ꝯfuſione diſcedit. viſi-
bilia vaſa cū aliquo plena ſunt liquore
ſuꝑuenientiū augmenta nō capiūt. ita
nos diuina caritas ſi totos repleat. nō
erit quo crimē introeat hec caſſi. ¶
Hec igit̄ totalitas ſm̄ auguſtinum vi
delicet deum diligere ex toto corde ex

tota anima ⁊ tota virtute hoc intendit
ꝙ oēs motus aīe ad deū referant̄. qḋ
non implet̄ in via niſi forte ad tps bre
uea pfectiſſimis viris. hec augu. ¶ Per
hoc ergo preceptū vicȝ. diliges dn̄m
deum tuū ex toto corde tuo ⁊c̄. vt dicit
Thomas de aquino intendit deus. vt
homo totaliter deo vniat̄ qḋ fit in pa/
tria. qn̄ deus erit omnia in omnibꝫ. et
ideo plene ⁊ pfecte implebit̄ hoc pre/
ceptū in patria. In via vero implebit̄
ſed impfecte. ⁊ tn̄ in via tanto magis
alius alio pfectius implet. quāto ma/
gis accedit per quandā ſimilitudinē ⁊
puritatē cordis ad patrie perfectōem.
hec tho. ¶ Ubi ꝯſiderandum ꝙ
duplex eſt caritas Eſt enim caritas in
actu. ⁊ ē caritas in affectu De illa igi
tur que eſt in actu mandatū datur hoī
bus. Illam vero que eſt in affectu quis
ita hꝫ vt mandat̄ vt videlȝ diligat deū
ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota vir
tute. ⁊ inimicos. ſm ꝙ dr̄. diligite ini
micos veſtros Sed mandata impoſſi
bilia non faciūt hoīes preuaricatores
ſed humiles vt omne os obſtruatur. ⁊
ſubditus fiat omnis mundus deo Iſta
ꝯmemorat bern̄. in quadam autorita/
te ſic dicens. Eſt caritas in actu. eſt ⁊
in affectu. ⁊ de illa quidē que eſt opis
vtpote mandatū hominibꝫ datum eſſe
nam in affectu quis ita hꝫ vt mandat̄
ergo illa mandat̄ ad meritum. iſta ad
premiū cuius initiū pfectumqꝫ vitam
preſentē expiri diuina grā poſſe nō ne
gamus. ſed plane ꝯſummatōem defe
rimus future felicitati. Quō ergo iu/
bet vt fiant. que implenda nullo modo
erant. Certe mandando impoſſibilia
non p̄uaricatores ꝯſtituit hoīes ſed
humiles vt oē os obſtruat̄ ⁊ ſubditus
fiat oīs mundus deo. Quia ex operibꝫ
legis non iuſtificabit̄ omnis caro corā
illo. Accipientes quippe mandatū ⁊

ſequentes defectuȝ clamabimus in ce
lum ⁊ miſerebit̄ noſtri deus nr̄. ⁊ ſcie/
mus in die illa. qꝛ non ex operibꝫ iuſti
cie que fecim⁹ nos. ſed ſm ſuā miām
ſaluos nos fecit Unde cū dixiſſȝ dn̄s
Diligite inimicos vr̄os. mox de ope/
ribꝫ infert benefacite his qui oderunt
vos. qḋ actuali caritati ꝯuenire debet.
Itē ſcriptura. Si eſurierit inimicus
tuus ciba illum. Et dn̄s Si diligitis
me ſermonē meum ſeruate. Superua
cue certe de ope monuiſſet ſi in affecti
one iam fuiſſet dilectio. hec ber. R
Impletio ergo huius mandati nō
eſt de neceſſitate ſalutis. alˀs enī omis
homo eſſet in ſtatu damnationis. ſȝ co
natus ad pficiendum qḋ mādatur ex
neceſſitate eſt ſalutis. Unde huius p̄/
cepti incompletio non ꝯſtituit hoīes
tranſgreſſores ſed ꝯtemptus. licet enī
impoſſibile ſit predictū preceptum in
hac vita poſſe attingere. tranſgreſſiōȝ
tn̄ eius euadimus ſi infimū gradū ca/
ritatis attingimus ſeu teneamus. Eſt
aūt infimus gradus caritatis. vt nihil
ſupra deū. vel equaliter deo diligatur.
a quo gradu qui deficit a ſalute defice/
re neceſſe hꝫ. qꝛ nullo modo manet in
caritate. S Et qꝛuis caritas in
ſtatu vie non poſſit pfecte pfici vt man
dat̄ debet tn̄ quilibet deuotus facere qḋ
in ſe eſt ipſum deum diligendo ſm to/
tam poſſibilitateȝ ſuam. quia ſolus eſt
amor per quē anima poteſt. ⁊ ſi non ex
equo ſuo creatori mutuam rependere
vicem valeat. De hoc beatus bern̄. ſup
cant. ſic dr̄. Solus eſt amor ex oībus
anime motibꝫ ⁊ ſenſibꝫ in quo p̄t crea
tura ⁊ ſi nō ex equo ſuo reſpondere au
tori. ⁊ de ſimili mutuam rependere vi
cem. ⁊ ſi minus diligit creatura quo/
niā minor eſt. tn̄ ſi ex toto ſeſe diligit.
nihil deeſt vbi totū eſt. hec bern̄. Debet
ergo quilibet fidelis diligere deuȝ ſm

totum poſſe ſuum. vt hortatur hugo ſic
dicens. q̄ꝫtum potes tm̄ dilige. poſſibi
litas tua erit mēſura tua. Quāto plus
amas. tāto plus habes. ⁊ quāto plus
habes. tanto plus felicior es. extende
te ergo ⁊ dilatare quantum potes. vt
totū impleaſ. qḋ in te eſt etiā ſi totum
non capiaſ. qḋ in illo eſt. noli timere
quaſi deficere debeat ille. ſi minus ca-
pax fueris. ſi vas non deficit oleū ſuffi
cit. Cor tuū vas eſt amor illius oleuꝫ
eſt. Quamdiu vas habes. ille infunde
re nō ceſſat ⁊ cū tu vas amplius nō ha
bueris. ille adhuc oleū habet. hec hug.
Inde eſt qḋ dr̄ origen̄. ſup can̄. In di-
lectione ſiue in diligendo deū nullus
modus nulla menſura eſt habenda. ni-
ſi hec ſola ꝙ tm̄ exhibeas q̄ꝫtum habes
In xp̄o ihesu diligēdus eſt deus. ex to
to corde. ex tota aīa. ex totis viribꝫ. in
hoc ergo nulla menſura eſt. ¶ Di
ligere vero ꝓximū eſt etiā aliqua menſu
ra. ꝓximū inquit tuū diliges ſicut te-
ipſum. Si igr̄ aut in dilectione minus
aliquid feceris q̄ꝫ potes. ⁊ q̄ꝫ in tuis
viribꝫ eſt aut inter te ⁊ ꝓximū nō ſer-
uaueris equitatē. ſed aliquid differen
tie habueris non eſt in te caritas ordi
nata. nec ordinem ſuū tenens. hec ori
gen̄. Diſcamus ergo xp̄m dn̄m noſtꝝ
amare iuxta exhortationem beati bern̄.
ſic dicentis Diſce criſtiane a xp̄o quē
admodum diligas xp̄um diſce amarē
dulciter amare prudenter amare forti
ter. Dulciter ne illecti. prudēter ne de
cepti. fortiter ne oppreſſi. ab amore dn̄ī
euellamur ne mundi gloria ſeu carnis
voluptatibꝫ abducaris dulceſcat tibi
ꝓ his ſapia xp̄s. ne ſeducaris ſpiritu
mēdacij ⁊ erroris. luceſcat tibi veritas
xp̄s. ne aduerſitatibꝫ fatigeris. ꝯfir-
met te virtus dei chriſtus. Dilige do-
minuꝫ deū tuū ex toto ⁊ pleno cordis
affectu. dilige tota rōnis vigilantia ⁊
circūſpectione. dilige etiam tota virtu
te vt ne mori ꝓ eius amore ꝑtimeſcas
vnde nō abduci blandicijs. nec ſeduci
fallacijs. nec frangi iniurijs. toto cor
de. tota aīa. tota virtute diligere eſt. hec
bern̄. Sciendum etiā ꝙ deus. qui fecit
nos exigit a nobis noſipſos totos. iux
ta iſtud dictū ſancti aug. ſic dicentis.
Totū exigit qui fecit ſed noli triſtis eē
q̄ſi nihil vnḋ gaudeas remaneat in te
Ex hoc em̄ diligis te. ꝙ diligis deū ex
toto corde. Nec mirū ſi deus velit ha
bere cor integrū cū ſufficiat illud imple-
re. hec aug. Debemus etiam noſmetip
ſos totos offerre creatori noſtro ⁊ hoc
ꝑ vite puritatē. vt ait beatus anſel. in
ſuis meditationibꝫ. Ecce dn̄e inquit.
qꝛ me feciſti debeo meipſum amori tuo
totum. imo tm̄ debeo plus q̄ꝫ meipſum.
quanto tu maior me es ꝑ quo tu dedi-
ſti teipſum. hec anſel. Hec igiſ benefi-
cia debent ſtimulare vnumquēq̄ꝫ fide-
lem ad diligendū deū ſuper omnia.

Filius

Deſidero etiā aliq̄ ſcire de ſignis
⁊ ꝯiecturis quibꝫ homo poſſit a
liqualiter de his intelligere ſe habere
caritatē gratuitā ⁊ cupio edoceri.
Et primo de ſignis caritatis incipien-
tium.

¶ Ca. .xj. Pater

Scire debes qḋ
ꝓpter imꝑfectionem ⁊ multi-
plices defectus noſtros ſcire nō poſſu-
mus certitudinaliter vtruꝫ habeamus
habitū caritatis ꝑfectioris. ⁊ ideo o-
portet nos ꝯtētos eſſe aliquibꝫ ſignis
⁊ coniecturis. quibus quodammodo
confidamus nos habere caritatem gra
tuitā. iſta vero ſigna ⁊ ꝯiecture oriunſ ex
actibꝫ caritatis. quoꝝ actuum carita-
tis aliqui ſunt incipientiū. aliqui ſunt
proficientium. ⁊ aliqui perfectorum

ꝑpter qđ aliqua ſunt ſigna charitatis iam genite. aliqua ſigna caritatis iā roborate. et aliqua ſunt ſigna caritatis iam pfecte. ¶ Signa caritatis iam genite ſiue infuſe que ptinent ad incipientes ſicut dr beatus bern. in vno ſermonū de omnibꝫ ſctis ſunt quatuor que ibidem enumerat ſic dicens. Primū caritatis ſignū iam genite ſiue infuſe eſt dolor de culpa preterita. Ratō huius eſt. qr caritas et culpa mortalis opponunt. et ideo ſimul ſtare non pñt in eadem voluntate. ideo qñ caritas ē in voluntate expellit culpā per dolorē ɔtritionis. Unde beatus aug. in ome. viij. ſuper iohannē ſic dr Radix omnium bonorꝫ eſt caritas et radix oīm malorꝫ eſt cupiditas et ſimul ambe eſſe nō pñt. qr niſi vna radicitus fuerit euulſa alia plantari non pōt. Ergo dolor cōtritionis eſt ſignum habite caritatis. Secundū ſignū caritatis iā genite ſm bedā. eſt firmū ꝓpoſitum cauendi pctā futura cum effectu. Cuius ratio eſt. qr habere ꝓpoſitum cauendi omnia peccata mortalia cum effectu. nec per amorem naturalem. nec per acquiſitam dilectōem habere pōt ſine caritate gratuita adiuuante. Unde augu. j. li. retractationū caplō. viij. ſic dr. ꝙ voluntas ipſa niſi gratia liberet a ſeruitute dyaboli qua fcā eſt ſerua peccati. et per gratiā ordinet recte pieqꝫ viuere a mortalibꝫ non poteſt. licet enim ꝓpter libertatem poſſit vitare pctm̄ qđlibet mortale. non tñ poteſt ꝓpter infirmitatē diu omnia in ɔmuni vitare quin in aliđ incidat. igit diu eſſe ſine ɔſciencia peccati mortalis ſignum eſt caritatis iā genite. Tercium ſignum caritatis eſt in auditu ſermonis dn̄i. Ratio huius eſt qr amantes delectant in ſermonibus amatorꝫ. ſiue ſint ſermones inſpirati. ſiue ſcripti. ſiue exterius auditi. vt ex illis capiant experimentum mutuorum affectuū. quos caritas ſilentio tegere pt. Uos amantium ſm criſoſto. eſt vt amorem ſuū ſilentio tegere nequeant. Et dn̄s dicit. Qui ex deo eſt verba dei audit. Ex his pꝫ ꝙ delectatio ī tali auditu eſt ſignū caritatis genite. Quartum ſignū dilectionis eſt ꝓmptitudo boni opis Ratio eſt. qr caritas eſt maxime operatiua. et ideo imperat omnē actum ordinatum et ordinabilem Un̄ beatus greg. Nunqꝫ amor dei ocioſus eſt. operat enim magna ſi eſt. ſi autem operari renuit amor non eſt. Ergo ꝓmpta operatio bonorꝫ operꝫ eſt ſignū habite caritatis. qr vt dicit idem beatus grego. ꝓbatio dilectionis exhibitio ē operis. Quintum ſignū caritatis ponit ambro. in li. de ſimilitudinibꝫ. vbi ſic dr. ꝙ quando aliquis de defectu ſpirituali aliorꝫ triſtat. et de ꝑfectu aliorꝫ letat ſignum eſt caritatis Et beatus augu. in vna epiſtola ſic dr. Qui non dolet de malis proximi non eſt in eo caritas. Unde ſm apoſtolum. Caritas nō ɔgaudet iniquitati. ſed magis veritati. igit triſtari de defectu ſpūalium. et gaudere de eorum ꝑfectu eſt ſignū caritatis genite. quod pertinet ad incipientes.

¶ De ſignis roborate caritatis ꝑficientium. X

Secundo videndum eſt de ſignis iam roborate caritatis que pertinent ad ꝑficientes. De quo ſciendum ꝙ quinqꝫ ſunt ſigna caritatis iam roborate. Primum ſignū caritatis proficientis eſt feruens et iuſta conſcientie examinatio non ſolum de peccatis mortalibus. ſed etiam de venialibus. Ratio huius eſt. quia ſic caritas opponitur peccato mortali. ita feruor caritatis opponitur peccato veniali vt expellat ipſum ab anima ne ſpūi

ſancto diſpliceat. qui ões officinas
mentis viſitat ⁊ mũdat. Ũñ dẽ beatus
grego. Spũſſanctus ꝓfecto monet.
mouet ⁊ docet. monet memoriam. mo
uet voluntatẽ ⁊ docet rõnem. nec mini
mam paleam pcĩ intra cordis habi-
taculum qd̃ poſſidet patiẽ reſidere. ſʒ
ſtatim igne ſubtiliſſime circũſpectõis
exurit. De quo igne dẽ beatus ambro.
ſuꝑ illud luce. xij. Ignem veni mittere
in terram. ignẽ qui aurea vaſa domini
ce domus meliorat. fenum vero ꝯſumit
⁊ ſtipulã Aurea vaſa ſunt aĩe ad yma
ginem dei facte ſcḋm tres potentias. ſcḋm
quas dei capaces ſunt. quas ignis cari
tatis innouat ⁊ ꝑficit cũ peccata defor-
mãtia tã minora ꝗꝫ maiora liquefaciẽ
do ꝯſumit. Cũ igiẽ frequens ꝯſcĩe exa
minatio fit a ſpũſancto ꝑ feruorem ca
ritatis. planum eſt ꝙ ipſa eſt ſignũ ro-
borate caritatis. Secundum ſignũ ca
ritatis ꝓficientis ac roborate eſt ꝯcu-
piſcentie diminutio. Ratio eſt q2 ꝗꝫ-
to caritas diligens deũ magis augmẽ
taẽ tantomagis homo a ꝯcupiſcentia
tꝑalium elongaẽ ⁊ in eoipſo conſum-
pta minuiẽ. Unde beatus augu. dẽ ꝙ
ꝯcupiſcentia minuiẽ caritate creſcen-
te. donec veniat ad magnitudinẽʒ. qua
maior eſſe non poſſit. vbi aũt nõ eſt ca
ritas ibi regnat cupiditas que deſide-
rium ⁊ ſaporem veri boni expellit. ergo
ꝯcupiſcentie diminutio eſt ſignum ro
borate caritatis. Tercium ſignũ cari
tatis roborate eſt ſenſuum interiorum
ſiue ſpũaliũ vitalis exercitatio. Ratio
eſt q2 ſicut exercitatio ſenſuũ eſt ſignũ
corꝑalis vite. ita exercitatio ſpũaliũ
eſt ſignũ ſpũalis vite. Sunt nãqꝫ quĩ
qꝫ ſenſus interiores in mẽte ſicut ſunt
quinqꝫ exteriores ſicut diciẽ in libro
de ſpiritu ⁊ aĩa. Unde ſicut habitare
in corꝑe aĩam ꝓbant ſenſus vitales.
ita habitare in anima ſpiritum pro-
bat vita ſpũalis. illud ex viſu ⁊ audi-
tu dinoſcitur. iſtud ex caritate ⁊ aliis
virtutibꝫ dinoſciẽ. ideo ꝓfectus inte-
riores ſiue ſpũales exercitationes ſig-
na ſunt roborate caritatis. Quartum
ſignuʒ ꝓficientis caritatis eſt ſtudioſa
mãdatoꝝ obſuatio. Nõ ẽ q2 obſuatõ
mandatoꝝ ſine vera dilectione fieri nõ
pt. Ũñ dñs dẽ. Qui diligit me ſermo
neʒ meũ ſeruabit ⁊ pater meus diliget
eũ. Quod exponens beatus grego. in
omel. ſic dẽ. In quorundã corda venit
ſpũſſanctus ⁊ manſionẽ non facit. q2
tꝑe temptationis ab eo recedunt. In
quorundã corda venit ⁊ manſionem fa
cit. q2 ſic amor ſiue caritas diuinitatis
eos penetrat. vt ab amore illius in tẽp
tatione non recedant Et beatus augu.
Tu qui veram requiẽ que poſt hanc vi
tam ꝓmittiẽ queris. eã inter amariſſi-
mas vite huius moleſtias ſuauẽ iocũ-
damqꝫ guſtabis. ſi eius qui ꝓmiſit ꝓ-
cepta ſeruaueris ⁊ dilexeris. Quintũ
ſignũ caritatis ꝓficientis eſt diuinarũ
veritatum manifeſtatio Ratio eſt q2 a
mor eſt cã ꝯmunicationis. ⁊ ideo ami
cus reuelat ⁊ cõmunicat amico ſuo ſe-
creta. ſic dñs facit illẽ quos diligit De
hoc richar. de ſancto victo. ſic ait Uis
noſſe ꝙ ſubtilitas diuinaꝝ reuelatio-
num ſit maxĩe amoris diuini indiciuʒ
audi iã nõ dicã vos ſeruos ſed amicos
meos. q2 oĩa quecunqꝫ audiui a patre
meo nota vobis feci Ũñ ex magnitudi
ne diuine dilectõnis dependet motus
diuine reuelationis. hec richar.

De ſignis ꝑfecte caritatis ꝑfecto
rum ſcḋm ſtatũ huis vie extrinſecis A

Tercio videndũ eſt de ſignis ca
ritatis iam ꝑfecte. ꝓut ꝑfici pt
in via. dẽ2 enĩ ꝓuerbiorũ. iiij.
Juſtoꝝ ſemita q̃ſi lux ſplendẽs creſcit

⁊ ꝓficit uſq; ad perfectum diem videlicet perfecte caritatis. Et ideo ſciendum ꝙ in viatoribꝫ ⁊ ꝑfectis viris duplex eſt perfectio caritatis. Una eſt neceſſitatis ⁊ ſufficientie. Alia eſt priuilegiate ſanctitatis ⁊ excellentie. Has perfectões tangit ꝓſper libro. iiij. de vita ↄtemplatiua ſic dicens. Illi qui perfecte deũ diligunt. qui volendo qđ ds vult nullis peccatis quibꝫ offendit̃ acquieſcunt. ⁊ ſemꝑ ad virtutes hñdas ⁊ diligendas ſe extendũt. Perfectionem neceſſitatis tangit cum đt volendo qđ deus vult. ⁊ hanc habent quicũq; in caritate manent. Ad quam etiã perfectõem inuitat nos dñs deutero. xiiij. ſic dicens. Perfectus eris ⁊ abſq; macula coram dño deo tuo. abſq; macula criminali ait glo. Perfectionem aũt excellentie tangit cum đt. Et ſemper ad virtutes habendas ſe extendit. nam indefeſſum ꝓficiendi ſtudium et magni conatus ad perfectõem reputãtur ꝓ facto. Sed q2 vt ait apl's. Velle adiacet mihi. ꝑficere aũt non inuenio. Ideoq; plena perfectio caritatis qualis erit in patria. nullo mõ haberi põt in via. ꝓpter qđ ſigna ꝑfecte caritatis hic non querunt̃ ſed ſigna ꝑfectioris caritatis ꝓut in via haberi pñt. Eſt igit̃ notandũ ꝙ ſigna caritatis perfcẽ dupliciter ↄſiderari poſſunt. q2 quedã habent̃ quaſi ex actionibꝫ exterioribꝫ. quedam ex actionibꝫ interioribꝫ. ⁊ de vtriſq; actionibꝫ tam exterioribus q̃ꝫ interioribꝫ quinq; ſigna poſſunt aſſignari. Primũ igit̃ ſignum extrinſecuꝫ caritatis perfecte eſt. ſi quis pro ſalute xp̃i mori paratus ſit. Ratio p̃t eſſe talis vt đt beatus augu. in libro de gratia ⁊ libero arbitrio. Parua caritas non ſufficit ad implenda magna mãdata. vt ſunt mori ꝓ chriſto vel ꝓ fratribꝫ ⁊ huiuſmodi. ſed requiritur ad hoc caritas magna. Unde ſuper epiſtolam Johannis idem beatus aug. đt. Perfecta caritas hec eſt. vt quis ꝓ fratribus paratus ſit mori. Ex hac igit̃ virtute p3 ſignum perfecte caritatis. Secundum ſignũ extrinſecum caritatis perfecte ẽ ſi quis inimicos diligit ⁊ eis ꝓ deo bñ facit. Ratio huius eſt vt dicit hugo de arra anime. Amor transformat amantem in ſimilitudinẽ amati inquantuꝫ poteſt. non ſolum quantũ ad ſubſtantiam ſed etiã quantum ad opatõnes arduas ⁊ difficiles. Cum igit̃ deus amatur ab eo qui diligit inimicos ⁊ benefacit eis ſequens verbum dñi dicẽtis. Diligite inimicos veſtros ⁊ benefacite eis vt ſitis perfecti. ſicut ⁊ p̃r veſter celeſtis perfectus eſt. Et hoc fieri non poteſt per quamlibet dilectiõem. ſed ꝑ perfectam. q2 talis dilectio vt đt btũs auguſti. eſt perfectoꝝ. Et origeñ. ſuper cañ. dicit. ꝙ exhibitio pietatis ꝓbat magnitudinẽ dilectionis. ideo illđ verum ſignum eſt ſcꝫ diligere inimicos. Tercium ſignum extrinſecum caritatis perfecte eſt ſi oĩa aduerſantia gaudenter quis ſuſcipit ⁊ patienter ſinit. Ratio huius eſt quia caritas perfecta mentem ab amore huius vite quaſi totaliter auertit. ⁊ occidendo inſenſibilem reddit. quia penas temporales et mortem contemnere facit. De hoc beatus gregorius ſic dicit. Sicut mors corpus interimit. ſic caritas vite eterne ab amore temporalium mentem auertit vel occidit. Nam mentem quã perfecta caritas abſorbuerit. ad terrena foris deſideria inſenſibilem reddit. Neq; ſanctus quilibet ꝓ domino mori potuiſſet. niſi prius a terrenis deſiderijs fuiſſet mortuus in mente. Charitas ergo omnia ſuſtinet. ait ſanctus paulus. Uñ apoſtoli ibant gaudẽtes a ↄſpectu ↄcilij. qm̃ digni hĩti ſunt ⁊c.

Quartum ſignum extrinſecum carita
tis ꝑfecte eſt ſi oībꝫ quis renūciare pa
ratus ſit. ⁊ ſequi xp̄m Ratio eſt q꜡ per
fecta caritas omnia rennuit .que eius
officium impediunt. Unde aplꝰ om-
nia arbitratus eſt vt ſtercora vt lucrifa
ceret xp̄m. ſed temporaliū ꝯcupiſcen
tia maxime impedit officiū caritatis
Dicit etiam beatus augu. ꝙ caritatis
venenū eſt. ſpes adipiſcendoꝝ aut reti
nendoꝝ temporalium Et nutrimentū
caritatis diminutio cupiditatis. Per
fectio vero caritatis eſt. vbi nulla eſt cu-
piditas. hec aug. Et beatus greg. Sūt
nōnulli iuſtoꝝ qui ad apprehendenduꝫ
culmē ꝑfectionis dū altiora interius
appetunt exterius cūcta derelinquunt
qui rebꝰ habitis ſe nudant. gloria ho-
noris ſe expoliant. qui deſiderioruꝫ in
ternoꝝ aſſiduitate ſe affligunt. ⁊ de ex
terioribꝰ ꝯſolationē habere nolūt. hec
greg. Quintum ſignum extrinſecum
caritatis ꝑfecte eſt ſi quis nihil aliud
ꝙ̄ ſolum deum diligat. ⁊ eundē timo-
re filiali timet Ratio q꜡ perfecta cari-
tas foris mittit omnem timorem vt dı̄t
iohānes in ſua cano. Quod exponēs
gilbertus ſic ait. Caritas ꝓ xp̄o liuore
caret ſed caritas xp̄i caret timore. hec
enī nihil penale hꝫ. timor aūt penā hꝫ
igit̄ in caritate xp̄i timor non erit niſi
filialis. Unde notanduꝫ vt ait beatus
aug. ſuper ps̄. ꝙ ſunt nonnulli hoīes
qui habent timorem ⁊ ꝑ timorem ꝯti-
nent ſe a peccato ⁊ timēt ſed nō amāt
iuſticiam. cū aūt ꝑ timorem ſe ꝯtinent
a peccato fit aſſuetudo iuſticie. ⁊ īcipit
qđ durum erat amari ⁊ dulceſcit deus
⁊ iam incipit homo iuſte viuere. nō q꜡
timet penas ſed q꜡ amat eternitatem.
Excluſus ergo eſt timor a caritate ſuc-
ceſſit timor caſtus veniens de amore. Il
le aūt timor non eſt caſtus qui timere
facit quicquid facit boni non timore a
mittendi illud bonum ſed timore pati
endi illud. malum non timet ne ꝑdat
amplexus pulcerrimi ſponſi. ſꝫ timet
ne mittat̄ in gehennam. hec aug. Unde
vera ⁊ ꝑfecta obſequia deo non reddi
mus. niſi cum eum ꝓpter amoris fidu-
ciam non timemus ⁊ cū ad bona opa
agenda nos non metus ducit ſed affe
ctus. Unde beatus greg. ix. moral'. ſu-
per illo verbo. Non enī poſſum metu-
ens reſpondere ſic ait. Deo reſponde-
re eſt eius donis ꝓcedētibꝰ noſtra obſe
quia reddere. Rectū quippe deus ho-
minem ꝯdidit. eumq̄ ad ꝑuerſa deflu
entem cū longanimitate tolerat. quoti
die culpas aſpicit. ⁊ tn̄ viuēdi ſpacia
non citius abſcidit. dona largit̄ benig
nitate ſua. ⁊ erga malos vtit̄. Reſpon
dere homo tot beneficiis debet. ſed ta-
men reſpondere metuens non valet.
q꜡ humani generis ꝯditorem queꝫ ad
huc ſeruiliter formidat ꝓculdubio nō
amat. nā tunc ſoluꝫ deo vera obſequia
reddimus cum eum ꝓpter amoris fidu
ciam non timemus. cum nos ad bona
opa affectus non metus dirigit. cum
malum noſtre menti non placet etiam
ſi licet. nam qui a ꝑuerſitatis ope ex ti
more reſtringit̄. ꝑuerſa libenter ageret
ſi liceret. nequaq̄ ergo veraciter rectus
eſt. qui adhuc a prauitatis deſiderio li
ber non eſt Unde vera obſequia deo nō
reddimus. ſi ex timore ⁊ nō potius ex
amore mandatis illius ſeruimus. hec
grego. Ex his dictis patet ꝙ diligere
deum ſuper omnia ⁊ illius mandatis
non ex timore ſed amore obedire ac a-
lia ꝑficere ſunt ſigna caritatis perfe-
cte.

¶ De ſignis ꝑfecte caritatis perfecto
rum intrinſecis ſcd̄m ſtatū huius vie

Nunc videndum eſt de ſignis
intrinſecis eiuſdem caritatis
ꝑfecte. Sunt aūt quedā actio

nes caritatis quaſi intus manentes a
caritate elicite vel imperate. ⁊ illa ſig-
na ſunt veriora quantũ intimiora. quã
to enim caritas eſt perfectior. tanto eſt
acutior ⁊ ad intima ꝑtingens. ⁊ ideo
intimiores ⁊ ꝑfectiores eligit actus.

C Primũ igiť ſignũ caritatis ꝑ
fecte intrinſecũ ẽ vel ſunt ꝓfunda ⁊ in
tima ſuſpiria mentis. Ratio poteſt eẽ
talis. q͛ qñ memoria rei amate ĩtima
mẽtis amantis tangit. ſtatim ſuſpiria
amoroſa quaſi nuncios amoris expel-
lit. donec eam pñtia dilecti viſitet ⁊ re
ficiat. Unde greg. v. moraľ. adducẽs
illud Job. Anteq̃ȝ comedã ſuſpiro. dr̃
ꝙ mens ad inſpectõem fulguris ꝑ in-
tima ſuſpiria vegetata ꝯualeſcit. quia
eam amor veritatis reficit vel afficit. ⁊
refectio ꝯtemplationis paſcit. hec gre
go. Tepidus aũt amor hec facere non
pt ſicut amor ꝑfectus. D Secun
dum ſignũ intrinſecũ caritatis ꝑfecte
ſunt alta deſideria. Rõ huius eſt. quia
beatus aug. ij. li. ꝯfeſ. ſic dr̃. omnia pon
deribꝰ ſuis aguntur ⁊ loca ſua petũt. gra
uia deorſum vt lapis. leuia ſurſum vt
ignis. ſed qḋ eſt pondus in corporibꝰ.
amor eſt in ſpiritibꝰ. Unde aug. ibidẽ
dr̃. Amor meus pondus meũ. eo feror
quocunq̃ȝ feror. dono tuo accendimur
⁊ ſurſũ ferimur. inardeſcimꝰ ⁊ imus
⁊ aſcendimus ꝑ aſcenſiones in corde
ad pacem ihr̃lm. hec aug. Ecce quãto
amor magis accendiť. tanto deſideria
amoroſa perfectius ſurſum feruntur nec
quieſcunt donec ad locũ ſuum. ſ. ad a-
matũ deum ꝑueniunt. Unde ⁊ beatus
greg. in mora. dr̃. Sancti viri cũ eter-
nitatis deſiderijs anhelant. in tanta al
titudine vite ſe ſubleuant. vt audire q̃
mundi ſunt. graue ſibi ac deprimens
pondus credant. valde enim intolera
bile eſtimant quicquid illud nõ ſonat
exterius quicquid intus amant. multi
ꝑlicata enim caritate maioribꝰ deſide
rijs eſtuant. ⁊ iam ꝑuenire ad vitã ſpi
ritus etiam per cruciatus corꝑis anhe
lant. hec greg. Ex hoc pȝ ꝙ alta deſide
ria que in ſummũ deſiderabile ſolum
tendunt ſigna ꝑfecte ſunt caritatis.

E Tercium ſignũ intrinſecũ eſt co-
gitatõnes languide. Rõnem aſſignat
Fulgẽtius in quodã ſermõe ſic dicẽs.
Neceſſe eſt vt quo preceſſerit dilectio
nis theſaurus. i. amatũ. illic ſequať co
gitationis affectus. i. deſideriũ amo-
roſum. ideo veritas ait. vbi theſaurus
tuus ibi ⁊ cor tuum. Ut ergo in celeſti
bus theſauriſemus celeſtia diligamus
Ubi ergo vis noſſe vbi ſit theſaurus tu
us. attende quid ames. attende etiaȝ
quid cogites. ⁊ ita fiet vt theſaurꝰ tuũ
ex toto corde tuo cognoſcas ⁊ amorẽ
tuum iudicio cogitationis tue intelli-
gas. hec fulgen. Si igiť cogitationis
affectus ẽ vbi eſt theſaurus amoris. i.
amatum planũ eſt ꝙ cogitatõ faſtidit
omne aliud ab amato. Unde glo. ſuꝑ
illud Cañ. v. Adiuro vos vt nũcietis
dilecto q͛ amore langueo. ſic dr̃. Pre
magnitudine amoris omĩa temꝑalia
ſunt mihi faſtidio. vnde langueo. Lã
guor autem iſte cauſať ab amore perfe
cto. Unde origenes ibideȝ diſtinguit
inter ſimplicem amorem. ardorem. ⁊
languorem dicens. Amant inquit in-
cipientes. ardent proficientes. lang-
uent perfecti. Igiť cogitationes lan-
guide ſunt ſignum caritatis perfecte.

F Quartum intrinſecũ ſignũ ca
ritatis perfecte ſunt expectationes te-
dioſe. Ratio eſt. q͛ dicit Lincomieñ.
ſuper. vij. c. angelice ierarchie. Amo-
re tendente in rem amantem nihil ve-
locius. nihil acutius. nihil penetrabi
lius. nihil ſubtilius. quia ſua natura
non quieſcit donec ſuꝑnaturaliter pe-
netrauerit totam ꝓfunditatẽ ⁊ tranſi-

erit amabilis totalitatē quantū poteſt
Et qñ curſus iſtius amoris impeditur
vel tardatᷣ qualitercūqꝫ tota mens tur
batᷣ ⁊ expectatione attediatᷣ. Quia ſi/
cut dr̄ richar. Amanti oīs mora longa
videtᷣ ⁊ expectatio onerosa. vt clamet
cū ſancto iob. Tedet aīam meam vite
mee. Quod exponens beatus greg. ita
dr̄. preſens vita vileſcere. i. tedere inci
pit. dū diuinus amor dulceſcere ince/
perit Unde amor caritatis pfecte quo
dam incendio incenſus faſtidit oē. qđ
ſui amoris curſum īpedit. ❡ Quin
tum ſignū intrīſecū caritatis perfecte
ſunt affectiones extatice. Extaſis vero
eſt exceſſus mētis. vt ait papias. Rō
huius eſt qr ſicut dr̄ dyoniſi. iiij. de di/
uinis noīb Amor in deū tendēs eſt fa
ciens extaſim ſpūs Et rōnem reddit
ibidez. qr amor nō pmittit amatores
eſſe ſuipſoꝝ p mentis ſobrietatem. ſed
eoꝝ qui amantᷣ p mentis exceſſum. ſꝫ
illi qui non ſui ſed alioꝝ que extra ſe
ſunt querūt amorē. ſpiritū in amatis
pñtem ↄſtituunt Quia ſicut dr̄ beatus
bernar. Nō eſt pſentior ſpiritus mihi
vbi animat. qꝫ vbi amat. qđ tñ intelli
gendū eſt quantū ad conatū affectōis
ſue. hunc aūt exceſſum nō pt̄ facere ni
ſi caritas pfecta. que p ſuam fortez in
clinationē cauſat tendentiam vehemē
tem in rem amatam Quod oñdit dyo
niſius p exemplū allegans paulꝫ ita
dicens. Beatus paulus in amore dei
magnifice excellens dr̄ ad galath. ij.
Uiuo ego iam nō ego. viuit aūt in me
criſtus. hoc aūt dr̄ ſicut verus amator ⁊
extaſim paſſus viuens deo nō ſibi. hec
exponens vercelleñ. in plogo ſup cañ.
ſic dr̄. viuo ego vita naturali. iam non
ego p mutationem exceſſiuā ad eterni
tatis immenſitatez q̄ſi abſorpta ⁊ ſuo
officio ſuſpenſa dirigor moueor doce/
or ⁊ regor vita ſupſubſtantiali, cui vni
or qua repleor. viuit aūt in me xp̄s. i.
ſicut anima ſobria me regit naturali/
ter ⁊ diſponit ad oēm actū inferiorem
ſic virtus xp̄i cui vnior gratuite me vi
uificat ⁊ ad oīa diſponit. Sequitᷣ hoc
dixit ſicut verus amator. verus autem
amator eſt. qui in ſoluꝫ ſumme ⁊ vere
diligibile ⁊ deſiderabile immediate ⁊
ppter ipm̄ ſolū ſupintellectualiter in/
tendit. hec ille Debemus ergo adhere/
re deo per pium amorem. qr in ipō eſt
plena refectio ⁊ requies perpetua aīaꝝ
ſanctaꝝ Uñ dr̄ beatus bernar. O bone
ihesu amor tuus non eſt tranſitorius ſꝫ
eternus. non eſt ocioſus ſed qui te di/
ligunt nō tepeſcūt meditatio tua ſuper
mel dulcis. loqui de te plena refectio.
noſſe te pfecta ↄſolatio. adherere tibi
vita eterna. a te ſeparari mors ppetua
Hec bernardus.

Filius

Habita informatione de ſignis ⁊
coniecturis ipſius caritatis. nūc
ↄſequēter quid boni ↄferat eadem vir
tus caritatis cupio edoceri.

Ca. XII. Pater. P

Scire debes qđ
virtus caritatis efficit aīas ho
minis ſponſam xp̄i ⁊ templū ſpūſſan/
cti. nam oīs aīa fidelis que eſt in cari/
tate ⁊ in ſtatu gratie ē ſponſa xp̄i. que
copulata eſt ipſi deo per ſacramentum
baptiſmatis. ⁊ accepit ab eo arraꝫ vi
delicet remiſſionē pctōꝝ ⁊ donum ſpi
ritusſancti. De hoc theophilus dicit.
Omnis anime ſponſus xp̄c eſt. ſponſa
lium vero locus vbi coniunctio effici/
tur ē baptiſmus ſiue eccleſia. Dat vō
arram ſponſe remiſſionem peccatorū
⁊ ſpiritusſancti ↄmunionem. pfectio/
ta vero in futuro ſeculo retribuet dig/
nis. nullus aūt eſt alius ſponſus niſi ſo
lus xp̄us. hec theophilus. Hunc ergo

ſponſum anima ſibi copulat qñ ei p ve
rum amorē inheret. Unde dr̃ richar.
de ſancto victo. Verus anime ſponſus
deus eſt. quem tunc veraciter nobis co
pulamus qñ ei per verū amorem inhere
mus. imo vere ſibi ille nos ɔnectit qñ
nos quibuſdam internis ɔmercijs ad
ſuum amorē accendit ⁊ artius aſtrin/
git. vnde fit vt quem prius ɔſueuerat
multū formidare. incipiat poſtmodū
ardenter amare. hec richar. Unde no/
tandū ſm beatum augu. ꝙ ſicut viola/
tio corporis violat ⁊ corrumpit virgi
nitatem. ſ. per peccatum carnale. ſic vi
olatio fidei corrumpit integritatē mē
tis. virginitas carnis corpus intactū.
ſed virginitas mentis fides incorrup/
ta. Quādiu ergo ſeruabimus deo fidi
veritatem ipſi fideliter adherentes tā/
diu mentis integritatē quam ꝓ virgi/
nitate accepimus cuſtodimus. Quod
ſi quidē violauerimus peccatis nos ne
quiter ꝓſternentes per pñiam ⁊ ſatiſfa
ctionem reparemus. ⁊ in poſterū ſimi
lia caueamus. ⁊ deo iterū per amorem
adhereamus. ⁊ eadem adheſio ⁊ ɔtinē
tia nobis iterū ꝓ virginitate reputat̃ ⁊
ſi non quantum ad aureolā ſaltē quā/
tum ad meritū. hec augu. Unde aīa
per peccatum corrupta ⁊ per vitia car/
nalia fedata ac polluta. feditatē ſuam
ac deformitatē debet deponere per verā
pñiam. ſeqꝫ iterū virtutibꝫ ⁊ bonis mo
ribꝫ adornare vt tanti ſponſi xp̄i. ſ. am
plexibꝫ digna valeat exiſtere. De hoc
hugo de ſancto victore in tracta. de ar/
ra anime cum ipſa anima ɔferendo ſic
ait. Si ego electa ſum quid q̄ſo adhuc
differor quin ad amplexus ſponſi nec/
dum ꝑuenire poſſum. Neſcis o anima
mea neſcis qꝫ feda prius fuiſti. qꝫ dfor
mis qꝫ polluta omni horrore ⁊ enormi
tate plena. Et quomō tam cito in illū
pudoris ⁊ caſtitatis thalamū introdu-
ci expetis. niſi prius ſaltem cura aliq̄
⁊ ſtudio exculta ad priſtinū decorē re
pareris. hoc eſt ꝙ iſte ſponſus tuus ad
huc ſuam preſentiam tibi ſubtrahit ⁊
necdū in mutuos amplexus ⁊ dulcia
oſcula te admittit qrviꝫ nec polluta de
bet mundū tangere. nec turpem decet
mundū videre. Cum aūt preparata ⁊
decenter ornata fueris. demū in illuꝫ
celeſtis ſponſi thalamū ſine cōfuſione
permanſura intrabis. Prius ergo ſtu
de faciem ornare. habitū ɔponere. ma
culas tergere. mores corrigere. diſci/
plinam ſeruare. ⁊ omnibꝫ tandem in
melius ɔmutatis digno ſponſo dignā
ſponſam reddere. ſerua te illi intactā.
ſerua impollutam. ſerua integram. ſer
ua incontaminatā. Si olim meretrix
fuiſti. modo virgo facta es. quēadmo
dum amor illius ɔſueuit corruptis in
tegritatem reddere. integris caſtitatē
ſeruare. hec hugo. Non ſolum autē di
cenda eſt ɔtinentia a carnis illecebris
abſtinentia. ſed omnium delectabiliū
carentiam ɔtinentiā debemus intelli/
gere. Nunqꝫ in ſpiritali ſtudio aliqs
poteſt ꝓficere religioſus vel in ſtatu ſa
lutis perſiſtere. niſi a carnalibꝫ delecta
tōnibꝫ que ſine peccato mortali admit
ti non poſſunt ex integro renunciet ꝓp
ter deum. Unde ſm bernardū. Digne
deo ſpūali matrimonio illi copulātur
qui in eius dilectionis intuitu vitiorū
ɔnubia. carnis delicias. mundi glori
am ɔtemnunt. hec bernardus. ¶
Debet ergo aīa deuota que tam per
fidem qꝫ ⁊ per vite meritum ſponſa cri
ſti appellari meruit ⁊ eē. ſeipſam a vi/
tijs omnibꝫ abſtrahere. ac omni diligē
tia per vite puritatem ſe illi ɔſeruare.
ipſumqꝫ ſolum diligere. vt per hec eq̄
lem viciſſitudinem dilectionis repen/
dere poſſit. Hec ⁊ quedam alia beatus
Auguſtinus de ſponſa ⁊ ſponſo ſpūali

ꝯmemorat ita dicens. O ſponſa ſpon
ſum habes ⁊ neſcis. pulcerrimus oı̄m
eſt ſed tu ſpeciez eius nō vidiſti. ille te
videt q₂ niſi te vidiſſet nō te diligeret
quid ḡ ages nunc illū videre nō potes.
q₂ abſens eſt. ideo nō times nec erube/
ſcis illi iniuriaz facere. ꝙ ſingularem
eius amorē ꝯtemnis. teqꝫ alieno ama/
tore turpiter ⁊ impudice ꝓſtituis. no/
li ſic facere ſi adhuc ſcire nō potes qua
lis ille ſit qui te diligit. ꝯſidera ſaltim
arram quā dedit tibi. forsitan in ipſo
munere eius qđ penes te eſt poteris co
gnoſcere quo affectu illū diligere. quo
ſtudio ⁊ diligētia te illi debeas ꝯſerua
re. Magnū ḡ eſt qđ tibi dedit. ſed ma/
ius eſt qđ in te diligit Quid tibi dedit
o aīa ſponſus tuus. reſpice vniuerſum
mundū iſtū. ⁊ ꝯſidera ſi in eo aliquid
ſit qđ tibi nō ſeruiat omnis natura ad
hūc finē curſum dirigit. vt obſequijs
tuis famulet̄ ⁊ vtilitati tue deſeruiat.
Quis putas hoc īſtituit certe deus Be
neficiū ergo accipis ⁊ auctorē eius nō
agnoſcis. tāto quippe diligens ſuo do
no diligendus demonſtrat̄ ⁊ ꝙ̄ ſtultū
eſt amorem tā potentis non ꝯcupiſce/
re. ⁊ ꝙ̄ impiū tam multū diligentem
nō amare. Caue etiā o aīa ne qđ abſit
meretrix dicaris ſi munera dātis pluſ
ꝙ̄ amantis affectū diligas. maiorem
caritati eius īiuriā facis ſi dona illius
accipis ⁊ tū viciſſitudinē dilectionis
non rependis Dilige igit̄ illum ꝓpter
ſe. dilige te ꝓpter illū. dilige illū vt fru
aris illo. dilige te vt diligaris ab illo.
dilige in donis illius. q̄ tibi data ſunt
ab illo. illū tibi ⁊ te illi dilige. hec pura
⁊ caſta dilectio eſt nihil hn̄s ſordidū.
nihil amarꝫ. nihil tranſitoriū. hec aug.
Anima igit̄ que ſic diligit xp̄m merebi
tur eius amplexibꝫ circumplecti. cui
etiam ꝯiungi per hm̄oi amplexum ſpi
ritualem valde eſt delitioſum ⁊ iocun/
dum nam ipſius amplexus non macu
lat ſed mundat. non inquinat ſed ſan/
ctificat De hoc per quendam ſic dicit̄
Heu mundana mollicies tactū meuz
nimis miſerabiliter decipiebat ⁊ igno
taui. ꝙ tā ſuauis o bone ihesu eſſet am
plexus tuus. tam honeſtus attactus tu
us tamqꝫ delitioſum tibi ꝯiungi. Tu/
us o dulciſſime ihesu amplexus non
maculat ſed mundat. tuus attactus nō
inquinat ſed ſanctificat O ihesu fons
vniuerſe dulcedinis ⁊ ſuauitatis. quā
tuz habet deliciositatis honeſtatis ⁊ io
cunditatis quando leua tue ſapientie
eterne ⁊ cognitionis eſt ſub capite. id
eſt ſub ratione ⁊ dextera tua diuine cle
mentie ⁊ dilectionis amplexabit̄ me
in voluntate. Heu me miſerā quis vn/
ꝙ̄ tam dulce tam ſuaue tamqꝫ delitio/
ſum experiri poterit. ꝙ̄ inter brachia
tanti ſponſi requieſcere. inter oſcula tā
ti regis ⁊ amici feliciter obdormire.
hec ille. Anima vero que ſic ſponſo ce/
leſti ꝯiungitur in eius deſiderio ardet
nulla iam que in mūdo ſunt ꝯcupiſcit
nec aliquā vite p̄ntis ꝯſolationem re/
cipit ſed ad illum ſolum quem diligat
ſuſpirat donec inueniat. ac ī eius amo
re quieſcat q₂ anima que diligit deum
in ſolo deo quietem habet. De hoc gre
go. ſuper ezechielem exponens illud.
Thalamū vno calamo longū ſic dicit
in thalamo quippe ſponſus ⁊ ſponſa ſe
derant̄. ſibiqꝫ in amore coniungunt̄.
Quid ergo ſunt in ſancta eccleſia tha/
lami niſi eoꝝ corda. in quibus anima
ſponſo inuiſibili iungit̄ vt eius deſide
rio ardeat. nulla iaz que in mūdo ſunt
concupiſcat preſentis vite longitudi/
nem. penam deputet. exire feſtinet. ⁊
amoris amplexu in celeſtis ſponſi viſi
one requieſcere. Mens itaqꝫ que iam
talis eſt. nullam preſentis vite conſo/
lationem recipit. ſed ad illum quē di/

ligit medullitus ſuſpirat. feruet. anhe
lat. anxiatur vilis ei ſit ſalus ipſa ſui cor
poris q̄ tranſfixa eſt vulnere amoris.
Unde in canti. cañ. dr̄. vulnerata cari
tate ego ſum. mala aūt ſalus ē cordis
que dolorē huius vulneris neſcit. Cū
vero anhelare iam in celeſti deſiderio.
⁊ ſentire vulnus amoris ceperit. fit aīa
ma ſalubrior ex vulnere q̄ prius egro-
tabat ex ſalute. hec gre. R Et no
tandū ꝙ pius ⁊ miſericors dn̄s vt dr̄
hugo deſiderium hoīm deuotoꝝ ꝓuo-
cat ⁊ irritat vt augeat. qn̄ amorem ſu-
um in nobis excitat ſed fugiendo vt ſe
quamur inflām̄at. Tale em̄ eſt cor ho-
minis vt ſi qđ diligit adipiſci non va-
leat āpliori deſiderio inardeſcat. Sic
in canti. can. ſponſus venit ſtat poſt pa
rietem ꝓſpicit ꝑ feneſtras vt quaſi la-
teat ⁊ non lateat. mittit manū ſuam ꝑ
foramen. tangit ſponſam voce tenui vo
cat eam ⁊ dr̄ veni. illa vt audit ſponſuz
adeſſe ſurgit. mox feſtinat. aperit. bra
chia ad amplexandū parat. liqueſcit
anima eius. feruent precordia eius ex
ultat. gaudet ⁊ tripudiat. Sed ille cuz
teneri putatur declinat. ſubitoq; quaſi ð
medijs elapſus āplexibꝫ fugit. Quid
eſt hoc dū non queritur inuenitur. dum nō
vocatur venit. dum aūt queritur declinat ⁊
dū vocatur fugit. Si nō diligit quare ve
nit. aut ſi diligit quare fugit. Diligit
aūt ⁊ ideo venit. ſed q2 tunc nō diligit
⁊ idō fugit. hic nō diligit. i. in hoc mū
do in hoc exilio. ſed vocat nos ad terrā
ſuā q2 talis amor non decet patriā iſtā
Iocundus amor amenū querit locuz.
hec hugo. Unde deuota aīa q̄ꝫuis nō-
dum videat ſpēm ſponſi ſui. i. xp̄i. cuz
ab ipſius amore nō recedit. ſꝫ in eius
deſiderium ſempꝛ anhelat ⁊ gemit. ⁊ ꝑ
ꝯſequens ꝓpter dilectōnem quam ad
illum habet. ab omni amore alieno ſe
ſubtrahit. De hoc beatus grego. ſuper
canti. exponens illa verba. pulcre ſunt
gene tue vt turturis ſic ait. Turtur poſt
q̄ꝫ parem amiſerit ſuum. nunq̄ꝫ alteri
ſe iungit ſed ſemper ſolitarie habitās
in gemitu perſeuerat. quia quem dili-
gebat non inueniens querit. ſic anima
ſancta dum a ſponſo abſens ē. ab eius
amore non recedit. in eius deſideriuz
ſempꝛ anhelat ⁊ gemit. ⁊ dū illū quem
valde diligit non inuenit. ab oī amore
alieno ſe retrahit. ⁊ quaſi in genarum
verecundia caſtitatem cordis ipſo ha-
bitu ⁊ actu exteriori oſtendit. hec gre.
Ex his verbis colligere poſſum⁹ ꝙ pia
⁊ deuota corda cū xp̄m ſponſum ſuuz
in ſuis animabꝫ per ſanctū ⁊ dulcem a
morē adeſſe ſentiūt. de eius preſentia
valde iocundantur. ac in eius deſideriū
per feruidū affectum trahuntur ⁊ in ipō
ſumme delectantur. Cum vero ſuam pre
ſentiam per ſubtractōnem gratie ⁊ pij
ſui amoris ab ipſa aīa abſtulerit. ipſa
quidem dolenter hoc ſuſtinens fidē tm̄
quam erga ſuum ſponſum habet nō de
relinquit ſed omnem diligentiā adhi
bet quomō ſe illi qui abſens eſſe videtur
immaculatam ꝯſeruet. ⁊ ideo ſuuz af
fectum ab omni terreno alieno ⁊ inor
dinato amore retrahit. non ſolum pec
cata mortalia. ſed etiam venialia in q̄n
tum poſſibilitas admittit vitando ⁊ il
lis reſiſtendo. vt ſuo ſponſo dilecto ac
domino q̄ꝫuis per gratiam abſenti pla
cere valeat. ⁊ cum ipſo poſt hanc vitā
gaudium eternum poſſidere. quia tali
bus ſic fidem erga dominum ſuum ſer
uantibꝫ ꝓmittitur ⁊ debetur vita eterna
Unde per Thobiam. v. dicitur. Filij
ſanctorum ſumus ⁊ vitam illam expe
ctamus quaz deus daturus eſt his qui
fidem ſuam nunq̄ꝫ mutant ab eo. L
Ubi etiam cōſiderandum ꝙ q̄ꝫuis
anima in preſenti vita ꝯſpicere nō va-
leat. tamen pius dominus deuotorū cor

ↄſolari etiam in hac ꝑegrinatione nõ
obmittit. ipſe namq̧ affectũ ſui amo-
ris ꝑ grãm ſanctiſpũs aĩe imprimit. ꝑ
quẽ ipm deũ ſpũaliter deoſculatꝰ. ⁊ in
de multipliciter ↄſolatꝰ. nã vt dt brũs
greg. ſuꝑ cañ. tociens aĩa deo deoſcu-
latꝰ quotiens in amore ↄpungitur. hec
gre. Sed magni ſupra modũ amoris
iudicium oſculũ eſt. M Quid aũt
ſit hoc oſculũ. qꝛ ſpũalis eſt gratia nõ
faciliter innoteſcit niſi viris ſpũalibꝫ
⁊ in amore dei flagrantibꝫ qd melius
impreſſum cordi q̃ verbis expreſſum
cognoſcitꝰ. Eſt etiã manna abſcondi-
tum ⁊ niſi guſtantibꝫ penitus ignotum
De hoc ſpũali oſculo beatus bern̄. ita
dt. Ego arbitror neminem facile ſcire
quid ſit oſculũ. niſi q̄ accipit. Eſt quip
pe manna abſconditũ ⁊ ſolus qui edit
adhuc eſurit fons ſignatus cui nõ cõi
cat alienus. ſed ſolus qui bibit adhuc
ſitiet ⁊ non eſt cuiuſlibet hoĩs ſꝫ ſi quis
ex ore xpi ſemel accepit habet ꝓprium
experimentũ qd ꝑfecto ſollicitat ⁊ co-
git amplius ad petendũ hoc oſculũ ſo-
la ⁊ rara ꝑfectio expitꝰ Oportet eñ vt
ſponſa xpi ꝓſumat hoc oſculũ petere a-
more caſte ſancte ardẽter ipm ſponſuꝫ
Caſte vt ipm ſolũ non alium amet. pe
tat. ⁊ querat. ſancte. qꝛ non in ↄcupiã
carnis ſed in puritate ſpiritus. Arden
ter vt ita amore ſponſi inebrietꝰ ꝙ ma-
ieſtatẽ non cogitet. nã ſi cogitaret nõ
ꝓſumeret hoc oſculum petere velut ab
equali. quis eñ ꝓſumet vt ab eo qui re
ſpicit terram ⁊ facit eã tremere peteꝫ
oſculũ. Hoc aũt oſculũ nihil aliud eẽ
credimus niſi ſpm̃ ſanctũ ad ↄſolatio-
nem aĩe ſancte miſſum. Sicut eñ ſpi
ramen oſculum ſe permiſcet. vt vnus
anhelitus iudicetꝰ. ſic ſpiritus ſanctus
noſtro ſpiritui immiſſus ſit vnus ſpi-
ritus cum eo. Sed quid anima huma
na retribuet domino pro tanto benefi-
cio ſibi a domino impenſo videlicet vt
vocaretꝰ ſponſa xpi ⁊ eſſet illius inquã
ſponſa cuius pulcritudineꝫ ſol ⁊ luna
miranꝰ O felix ſponſa que tali ↄiugio
efficitꝰ digna. De iſta etiam tam mag
na dignatione ⁊ pietate quã chriſtus
exhibet feruenti ac deuote anime Bea-
tus bern̄ ſic dt. O anima humana vnõ
tibi ineſtimabilis gloria vt ſponſa eſſe
merearis illius. in quem deſiderãt an
geli proſpicere. vnde tibi hoc vt ſit tu
us ſponſus cuius pulcritudinem ſol ⁊
luna miranꝰ. ad cuius nutum vniuer-
ſa mutanꝰ. quid retribues domino ꝓ
omnibꝫ que retribuit tibi. vt ſocia ſis
menſe eterne. ſocia deniq̧ thalami vt
introducat te rex in cubiculum ſuum.
Si te viderit ad amorem ſuum xpũs
ſponſus tuus marceſſere ⁊ palleſcere.
impatienti deſiderio accelerabit ad te
copule diuine ſe offert. oſcula prebebit
iunget amplexus. O letam diem tali
um nuptiarum. o felix ſponſa tali ↄiu-
gio digna. hec bern̄. N Et dicit
idem nõ ſunt inuenta etiam dulcia ver
ba quibꝫ verbis. ſ. chriſti animeq̧ dul
ces ad inuicem exprimuntur affectus.
quemadmodum ſponſus ⁊ ſponſa qui
bus quippe omnia ↄmunia ſunt nil pro
prium nil a ſe diuiſum habentibꝫ. vna
vtriuſq̧ hereditas. vna domus. vna
menſa. vnus thorus. vna corona ⁊ ſm̃
apl̃m deo adherens anima vnus ſpũs
eſt. hec bern̄. Poſt talem vero tanq̧ feli
cem ↄiunctionem inter xpm̃ ⁊ animaꝫ
fiunt inter eos quedam colloquia ſpi-
ritualia per que ſibi mutuo innoteſcũt
De quo beatus bern̄. ſic dt Attende ſpi
ritum loqui ⁊ ideo ſpũaliter oportere
intelligere que loquunꝰ Quotiens au
dis vel legis ſponſum vel ſponſam deuꝫ
⁊ animam colloqui pariter. noli yma-
ginari tibi quaſi corporeas incurrere
te voces. nec corꝑeas colloquentiũ ap

patere ymagines. ſꝫ audi quid tibi in
hmōi ſit intelligendū. Spūs eſt deus
ſpūs eſt aīa. ⁊ hñt linguas ſuas ſpūa-
les quibꝰ ſe alterutrꝫ alloquunť. pñteſ
qꝫ indicent. Lingua ſponſi eſt fauoꝛ di
gnationis eius. Anime vero lingua eſt
feruoꝛ deuotionis. ⁊ elinguis eſt oīs
anima que non hꝫ hanc linguā ⁊ non
poteſt eſſe eius ſermocinatio cuꝫ ſpon
ſo. Cum vero ſponſus linguam ſuā mo
uet loquens anime. non poteſt aīa non
ſentire. Rurſum cum aīa linguā ſuaꝫ
mouet ſponſuꝫ multominus latere po
terit. non ſolū qꝛ vbiqꝫ pñs eſt. ſed ꝓp-
ter hoc magis miſi qꝛ ipō ſtimulāte lin
gua anime ad loquendū minime mo-
ueretť. Itaqꝫ locutio ſponſi infuſio dñi
eſt. rñſio aūt anime cum grātarum actōe
admiratio eſt. hec bern̄. Poſt talia eti
am colloquia tria ſuauia. inter xp̄m ⁊
animā ſequiť nonnunqꝫ canticū amo
ris. quod non per ſtrepitū oris. ſed po
tius fit per iubilū cordis. De quo can
tico idem beatus bern̄. ſic ait. Canticū
amoris ſola vnctō docet. ſola addiſcit
experientia. experti recognoſcunt. in-
experti inardeſcunt. Non eſt eñi ſtrepi
tus oris ſed iubilus cordis. nō ſonus
labioꝝ. ſed motus gaudioꝝ voluntatū
Non vocum ꝯſonantia. ſolus qui can-
tat ⁊ qui cantatť audiūt ſponſus ⁊ ſpon
ſa xp̄s ⁊ anima. hec bern̄. Non ſolū au
tem virtus caritatis efficit aīam ſpon
ſam xp̄i. ſed etiam templum ⁊ hītacu
lum dei viui qui in animabꝰ deuotis ⁊
in caritate ipſius ferventibꝰ libēter in
habitare dignatť. Q Unde notā
dum ſm ꝙ dr̄ hugo de ſancto victo. in
lib. de archa noe. ꝙ domus dei ſiue ha
bitaculū eſt totus mundus. domus dei
eccleſia catholica ⁊ quelibet fidelis ani
ma. Sed aliter mundū inhītat. aliter
ecclīam. aliter fidelem animā. In mū-
do eſt vt impatoꝛ in regno. in ecclīa eſt
vt paterfamilias in domo. in aīma eſt
vt ſponſus in thalamo. Fideles quip
pe in domo eius ſunt. ⁊ vt verius dicaꝫ
ipſi domus eius ſunt. qꝛ eos per dilecti
onem inhabitans poſſidet ⁊ regit. Si
aūt in domo eius fueris per caritatem
beatus eris ⁊ es. qꝛ non ſolum tu in do
mo dei. ſed tu domus dei eſſe cepiſti.
vt ipē tecum habitet in te qui fecit te.
ibi pacem inuenies ⁊ requiem vbi ille
habitare dignatť cuius locus ī pace fa
ctus eſt. Preparemus ei locuꝫ in nobis
ipē enim libenter ad nos veniet. qui id
circo nos fecit vt in nobis habitet
P Duobꝰ aūt modis deus coꝛ hu-
manū inhabitat. per cognitōem vide-
licet ⁊ amoꝛē. vna tñ manſio eſt. quia
⁊ omnis qui nouit eū diligit. ⁊ nemo
diligere poteſt qui eum non nouit. Et
ideo ſi deū amare cupimus primo co-
gnoſcere ſatagamus. precipue cuꝫ ipē
talis ſit qui nequeat ſciri ⁊ non amari
tanta eñi eſt ſpecies pulcritudīs eius
qui poteſt eū videre non poſſit eum nō
diligere. hec hugo. Q Templuꝫ
ergo dei ſunt ſancti homines per fideꝫ
⁊ dilectōem ambulantes. Unde bea-
tus auguſti. In templo ſuo habitat de
us. ſcꝫ in ſanctis ſuis qui ſunt templū
dei modo ſm fidem ambulantes. ⁊ tē
plum dei erunt aliqñ etiam ſm ſpeciē
qualiter etiam nunc templuꝫ dei ſunt
angeli. Sed dicit aliquis. anteqꝫ fa-
ceret celum ⁊ terrā ⁊ ſanctos vbi habi
tabat. Rñſio. in ſe habitabat. apud ſe
habitat ⁊ apd̄ ſe eſt. Non ergo ſic ſunt
ſancti domus dei vt ipſa ſubſtantia de
us cadat. imo ſic hītat deus in ſanctis
vt ſi ipſe diſceſſerit cadant. Et notā
dum ꝙ deus vbiqꝫ ⁊ in omnibus crea
turis eſſentialiter. preſentialiter ⁊ po
tentialiter eſt. In ſanctis vero etiam
habitat in quibus. ſ. eſt per gratiam.
non enim vbicunqꝫ eſt inhabitat. vbi

vero inhabitat. in ſolis hominibꝫ bo-
nis. qui ſunt tẽplum eius ⁊ ſedes eius
Vñ ꝑ yſaiã dñs dr. Celũ mihi ſedes
terra aũt ſcabellũ pedũ meoꝝ. qꝛ in ele-
ctis qui ſunt celũ habitat deus ⁊ reg-
nat qui eius volũtati deuoti obtẽpant
Malos vo qui in terra ſunt diſtrictõe
calcat. Vñ etiã in libro ſapiẽ dr. Thro-
nus ſapiẽ aĩa iuſti. qꝛ ĩ ſanctis ſpãlius
eſt qȝ in aliis rebꝫ. in qbꝫ tñ oĩbꝫ eſt to-
tus queadmodũ aĩa per oẽs ꝑticulas
corporis tota adeſt ſimul. nec minor in
minoribꝫ. nec maioribꝫ maior eſt. ſed
in aliis intẽſius in aliis remiſſius opa-
tur. cũ in ſingulis ꝑticul' corpis eſſen-
tialiter ſit. ita ⁊ deus cũ ſit in oĩbꝫ eſſenti-
aliter ac totus in illis. tñ plenius eſſe
dr in illis quos inhabitat. i. in quibꝫ
ita eſt vt faciat eos templum ſuũ. ⁊ hi
tales cũ eo ſunt iã ex pte ſꝫ in btitudi-
ne pfecte erũt Mali vo ⁊ ſi ibi ſint vbi
ipſe eſt q nuſqȝ deeſt. non tñ ſunt cũ eo
De hoc beatus aug. ſup iohãnẽ ſic dr
Non ſatis fuit dicere vbi ego ſum ⁊ il-
li ſint. ſed addidit mecũ qm ⁊ miſeri
poſſunt eſſe vbi ⁊ ille ẽ. qui nuſqȝ deeſt.
ſed beati ſunt cum illo. qꝛ non ſunt bea-
ti niſi ex eo. ꝙ cum illo ſunt. qꝛ fruũtur
eo. vidẽt em̃ illũ ſicuti eſt Fatẽdum ẽ
igitur vbiqȝ eſſe deuꝫ per deitatis pre-
ſentiã. ſed nõ vbiqȝ per inhabitatõis
gratiã. ꝓpter hanc inhabitationẽ grẽ
nõ dicimus pater noſter qui es vbiqȝ
cum ⁊ hoc verũ ſit. ſed qui es in celis id
eſt in ſanctis. in quibꝫ eſt quodã excel-
lentiori modo R Dicit etiam de
hoc quedam gloſa ſic. ꝑ caritatẽ nam-
qȝ tota trinitas inhabitat mẽtes iuſto-
rum. ſicut amans habitat in amato ⁊
econuerſo. qꝛ caritas eſt quedam ꝑti-
cipatio nature diuine in nobis ꝓpter
qꝺ dicit Qui manet in caritate in deo
manet ⁊ deus in eo. Sic aũt non eſt in
pctõribꝫ. licet ſit in eis ꝑ eſſentiã pre-
ſentiam ⁊ potentiam. ꝑ quem modum
eſt in ceteris creaturis. hec glo. S
Debemus ergo deo parare locũ in cor-
dibus noſtris per vite puritatem. Ad
quod hortat beatus auguſti. ſic dicens
Cum igit xp̃us ſedet in corde quid po-
teſt iubere niſi bona. cũ poſſidet diabo-
lus quid poteſt iubere niſi mala In tuo
aũt arbitrio te eſſe deus voluit. cui pa-
res locũ deo an diabolo. cui parauerí
ille poſſidebit. ille imperabit. hec aug.
Oportet igitur animam que deſiderat
chriſtum in ſuum domicilium ſuſcipe-
re a voluptatibus carnis cupiditate ac o-
dio atqȝ a ceteris vitiis abſtinere. ⁊ ſe
virtutibꝫ ⁊ caritate mãcipare. qꝛ q̃to
maior caritas fuerit in anima. tãto ſpe-
cioſius habitaculũ ⁊ magis ornatum
exhibebit factori ſuo in ſeipſa De hoc
beatus bern. ſuper can. ſic ait O quan-
ta illi anime beate latitudo. O quanta
⁊ nutorum prerogantia. que diuinam
in ſe preſentiam ⁊ digna inueniẽ ſuſ-
cipere ⁊ ſufficientes capere. Quid illa
cui ⁊ ſuppetunt ſpacia deambulatoria
ad opus quidẽ tante maieſtatis Non
eſt ꝓfecto intricata forenſibꝫ cauſis cu-
riſqȝ ſecularibꝫ. nec certe ventri ⁊ luxu-
rie dedita. ſed nec curioſa ſpectãdi ſeu
cupida omnino dominandi vel etiam
tumida dñata Oportet namqȝ primo
his omnibꝫ vacuã eſſe aĩam vt celum
fiat ⁊ habitatio dei. alioquin quõ pote-
rit vacare ⁊ videre qm̃ ipſe eſt deus ſꝫ
⁊ odio ⁊ inuidie aut rancori minime
prorſus indulgendum. qm̃ in maliuo-
lam animam non introibit ſapientia.
Deniqȝ neceſſe eſt eam creſcere ac di-
latari vt ſit capax dei porro latitudo e-
ius dilectio eius. ſicut ait paulus Di-
latamini in caritate. nã ⁊ ſi aĩa minĩe
cũ ſit ſpũs corpeam recipit quãtitatẽ.
tñ confert illi grã quod negatum eſt a
natura. Creſcit quidẽ ⁊ extendit. ſed

ſpũaliter creſcit.non in ſubſtantia ſed
invirtute creſcit ⁊ in gloria.creſcit eti
am in templum ſanctũ dño. Ergo q̃n
titas cuiuſcunq̧ aı̃e eſtimat̃ de menſu
ra caritatis quã habet.vt verbi gratia
que multũ hʒ caritatis magna eſt.que
paꝝ pua.que vero nihil nihil eſt.dicen
te apl̃o.ſi caritateʒ non habuero nihil
ſum.hec bern̄.Edificemus ergo tẽplũ
ſcũm dño in animabꝫ noſtris.qꝛ ipſa
ſola eſt capax illius.Unde dı̇̃t bea.ber.
Non capit deũ niſi ymago ſua. anima
illius capax eſt que nimiꝝ ad imaginẽ
eius creata eſt.ꝓpter qd̃ toto deſiderio
⁊ digna cum gr̃arumactione ſtudea-
mus ⁊ templũ edificare in nobis.hec
Be.Hoc vero templũ qd̃ anima ẽ ma
xime edificari oportet p caritatis vir-
tutẽ.De hoc beatus aug.in li.de vbis
apoſtoli ſic dı̇̃t.Sumus templũ dei ſic
ait apoſtolus.ꝓpter qd̃ dicit.Inhabi
tabo in illis ⁊ deambulabo.Deambu
lat aũt in nobis pñtia maieſtatis ſi la-
titudinẽ inuenerit caritatis.Uñ ideʒ
apl̃s ait.Dilatamini.ſi dilatemur de-
ambulat in nobis deus.ſed vt dilate-
mur operet̃ ipſe deus.videliʒ qꝛ deus
ſibi in nobis latitudinẽ facit.dicente
apl̃o Caritas dei diffuſa eſt in cordibꝫ
noſtris per ſpũm ſanctũ qui datus eſt
nobis.ꝓpter hanc latitudinẽ in aı̃ma
in nobis deãbulat deus.hec augu.De
bemus ergo amare deũ vt illi templũ ⁊
locũ aptũ in nobis preparare valeamꝰ.
Unde idem ſup p̃s.ſic ait.Hoſpitari
apud te deus vult. fac illi locum.noli
amare teip̃m.illum ama.⁊ ſic facis il
li locũ.ſi te amaueris ↄtra illum clau-
dis.ſi illũ amaueris aperis illi.ſi autẽ
aperieris ⁊ intraueris non peries.ſed
inuenieris cũ amante.hec auguſtinus
Si quis cupit etiã videre deũ.carita-
tem habeat ⁊ ↄſciam ſuam intendat ⁊
ibi videt deũ.Hoc iteꝝ teſtat̃ ideʒ ſup
p̃s.ſic dicens Si amamus videmus
deũ vbi eſt deus.Interroga iohannẽ.
deus inquit caritas eſt.quiſquis hʒ ca
ritatẽ.vt quid illũ mittimus longe vt
videat deum.ↄſciam ſuam attendat ⁊
ibi deum videt.Si caritas ibi non ha
bitat.non habitat ibi deus.ſi aũt cari
tas ibi habitat habitat ibi deus Uult
illum forte videre ſedentẽ in celo.ha-
beat caritatem ⁊ in illo habitat ſicut in
celo.hec aug. Et ſm eundeʒ.Caritas
eſt via dei ad hoı̃es.⁊ via hoı̃m ad deũ
Per caritatẽ namq̧ venit deus ad hoı̃
nes.venit in homines.factus ẽ homo
per caritateʒ.deum diligunt homines
ad deũ currunt.ad deum veniunt.Hec
aug. Quicunq̧ ergo vt dı̇̃t hugo in li.
iiij.de archa noe.qui habet caritatem
iam non eſt alienus a deo.ſed ipſe in
deo ⁊ deus in eo manet.ſic familiaris
eſt deo caritas vt ipſe manſionem ha
bere nolit vbi caritas non eſt.Si ergo
caritas tecum eſt venit deus ad te ⁊ ma
net apud te.ſi tu recedis a caritate.re-
cedit ⁊ ipſe a te.ſi tu caritatẽ nunq̃ȝ ha
buiſti nunq̃ȝ venit deus ad te nec mãſit
apud te.Si caritatẽ ceptã deſeruiſti.
receſſit ds̃ a te.ſi in caritate cepta mã-
ſiſti deus tecũ eſt ⁊ permanet apud te.
hec hugo.Et notandum ꝙ non ſolum
ſpũſſanctus habitat in aı̃a.ſed etiã p
ipſam in corpore.vt ⁊ corpa noſtra tẽ
plum ſint ſancti ſpũs quem habemus
a deo.Qd̃ affirmat beatus aug.ita di-
cens.Uita corporis anima eſt.vita aı̃
me deus eſt.Spũs domini habitat in
anima ⁊ per animã in corpore.vt ⁊ cor
pora noſtra templum ſint ſancti ſpũs
quem habemus a deo.venit enim ſpiri
tus ad animam noſtram.quia caritas
diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpi-
ritum ſanctum qui datus eſt nobis.⁊
totum poſſidet qui principalem ptem
tenet.Tenens deus qd̃ melius eſt.id ẽ

coꝛ tuum. mentem. aĩam tuaȝ. ꝑfecto
ꝑtem melioꝛem poſſidet ⁊ inferioꝛem
qđ eſt coꝛpus tuũ. hec aug. ¶ Scien
dũ etiã ꝙ aĩam humanã nulla res im
plere pt ꝓter ſolũ deũ cũ aũt illũ habu
erit plenũ eſt deſideriũ eius. qꝛ cũ ds
ſit ſummũ ⁊ omne bonũ non habet aĩa
qđ amplius deſideret. ſi poſſidet omne
bonũ. implet aũt deus eos viſitãdo ꝑ
grãm ſuam. qui nihil aliud deſiderãt
ꝓter ipm. De hoc beatus aug. in libꝛo
ſoliloquioꝝ ſic ait. Mundũ cenaculũ
decet te deus. qui nunꝙ̃ niſi a mũdis
coꝛdibꝫ videri potes multomagis nec
haberi. Quos aũt ꝓdeſtinaſti ipſos tu
caſti mũdaſti ⁊ ſanctificaſti. vt dignuȝ
habitaculũ ſit tue maieſtati. cũ quibꝫ
⁊ in quibꝫ tu delectaris ⁊ letificas iu-
uentutẽ eoꝝ. habitans cũ eis ⁊ in me-
dio. i. in memoꝛia ⁊ cogitatione eoꝛũ.
aĩa eñ noſtra ita capax facta eſt maie-
ſtatis tue. ꝙ a te ſolo ⁊ a nullo alio poſ
ſit impleri. cũ aũt hȝ te plenuȝ eſt deſi
deriũ eius. ⁊ iã nĩl aliud qđ deſiderat
exterius reſtat. duȝ aũt aliud exterius
deſiderat manifeſtũ eſt ꝙ te non habet
interius. quo habito nihil eſt vltra qđ
deſiderat. cũ eñ ſis ſummũ ⁊ oẽ bonũ
nõ habet qđ deſiderat amplius. ſi poſ-
ſidet oẽ bonũ. imples aũt eos qui ni-
hil aliud deſiderãt ꝓter te. ⁊ facis eos
dignos te ſanctos. beatos. immacula
tos ⁊ amicos dei qui oĩa reputant vt
ſtercoꝛa vt lucrifaciãt te ſolũ. hec eſt be-
atitudo quã hoĩ ꝯtuliſti. hic honoꝛ quo
eũ inter oẽs creaturas honoꝛaſti. Ecce
dñe deus meus inueni locuȝ vbi habi
tas. qꝛ in aĩa quã creaſti ad ſimilitudi
nem tuã. que te ſolum querit ⁊ deſide-
rat. Ego erraui ſicut ouis q̃ periit que
rens exterius te qui es interius. ⁊ la-
boꝛaui multuȝ querens extra me. ⁊ tu
habitas in me. ſi tñ deſidero te. hec au
guſti. Nunc etiam excellentiſſimũ ho

ſpitem. idem beatus augu. aduenire in
coꝛ ſuum deſiderabat. cum ſic diceret.
Quis mihi det. vt venias in coꝛ meum
dñe ⁊ inebꝛies illud. vt obliuiſcar ma
la mea. ⁊ vnũ bonum meũ amplectar
te deus meus. feciſti eñ nos ⁊ inquie-
tũ eſt coꝛ noſtrũ donec requieſcat in te.
hec aug. Qui vero ſm beatum ambꝛo.
xp̃m recipit in coꝛdis domiciliũ. ma-
ximis delectationibꝫ exuberantiũ paſ-
citᷣ voluptatũ. ⁊ dominus libenter ibi
ingrediᷣ ⁊ in eiꝰ recumbit affectu. hec
ambꝛo. Felix ergo aĩa vt dr̃ beatus ber
nar. que quotidie coꝛ ſuum mũdat. vt
inhabitantem deũ ſuſcipiat. O ꝙ̃ bea-
ta aĩa apud quã deus requiem inuenit
quia dicere poteſt. Qui creauit me re-
quieuit in tabernaculo meo. Negare ei
ſiquidem celi requiem nõ poterit. que
ſibi in hac vita requiem in mente pꝛe
parauit. O anima deus tuum deſide-
rat hoſpitium. tuuȝ cenaculum pluſꝙ̃
celeſte palatiũ appetit ⁊ exoptat. Deli
cie eñ ſue ſunt eſſe cum filiis hominũ
Hec bernar. Vñ dr̃ beatus auguſtinus
O felix anima gaude ꝙ potes eſſe tan-
ti hoſpitis hoſpita. Si ergo cum deo
celeſtem gloꝛiaȝ poſſidere queris ⁊ de
ſideras. tunc vt ait beatus berñ. Pur
ga coꝛ vt ipſe dominus illuminet. vt
quem inuocas intret eſto domus eius
⁊ erit domus tua habitet in te ⁊ habi
tabis in eo. ſi eum in hoc ſeculo excepe
ris in coꝛde tuo. ille poſt hoc ſeculũ ex-
cipiet te in vultu ſuo. hec augu. Dicit
etiam de hoc petrus damaſ. Qui poſſi-
dere cũ deo ꝑadiſi ianuam querimus
neceſſe eſt. vt hic ei nos ipſos pꝛius ha-
bitaculũ ꝓbeamus. quatenus dum ipſe
in nobis habitat ⁊ nos in eo. ſic ſtude-
amus non ignobilis ocii ſed laboꝛioſe
quietis ſabbatum colere. vt ex hoc me
reamr̃ in diẽ dominicuȝ. qui nullo clau
diᷣ fine trãſire. hec pe. da. Ecce ꝙ̃ feu-

ctuoſum eſt ipſum dn̄m in cordis hoſpitium in p̄nti vita ſuſcipe. q2 ipſe viceuerſa poſt exitū huius peregrinationis ſuſcipiet talem animā in ſuaꝫ eternam manſionem.

Filius.

Vellem etiā ſcire de gradibꝫ caritatis. Et qui gradus ſint potiores ⁊ magis validi ad perducendum ad amorem violentum inducenteꝫ ad languorem ſpūalem.

Ca. XIII. Pater V

Scire dēs ſcd̄m ꝙ dr̄ thomas de aquino ꝙ diuerſi ſunt gradus caritatis ſm̄ diuerſa ſtudia. ad que homo ꝑducit̃ per caritatis augmentū. nam prius incumbit hoī ſtudium principale ad recedendū a peccato ⁊ reſiſtendum ꝯcupiſcentijs eius que in ꝯtrarium caritatis mouēt ⁊ hec ptinet ad incipientes in quibus caritas eſt nutriēda vel fouēda ne corrumpat̃. Secundū ſtudium ſuccedit. vt principaliter intendat ad hoc vt in bono ꝓficiat. ⁊ hoc ſtudiū ptinet ad ꝓficientes qui ad hoc principaliter intēdunt vt in eis caritas per augmentum roboret̃. Tercium aūt ſtudium eſt. vt homo ad hoc principaliter intēdat. vt deo inhereat ⁊ eo fruat̃. ⁊ hoc pertinet ad perfectos qui cupiunt diſſolui ⁊ eē cum xp̄o. hec thomas X Ubi notandū ꝙ quanto perfectior eſt vita in hoīe. tanto amor eſt vehementior ⁊ feruentior in corde ipſius ad diligendū ſolum deū ſuper omnia Iſte vero amor vehemens ⁊ feruens ſex hꝫ gradus ex ſ ꝓcedentes. Primus gradus eſt amor incompabilis. ⁊ iſte eſt ꝯmunis omniū electoꝝ. Secundus gradus eſt amor incontaminabilis. ⁊ iſte eſt mūdi ꝯtēptoꝝ ⁊ religioſoꝝ. Tercius gradus eſt amor infatigabilis. ⁊ iſte eſt iugiter ꝓficientium ⁊ xp̄i ꝯfeſſoꝝ. Quartus eſt amor inſeꝑabilis. ⁊ iſte eſt ſanctoꝝ ꝯtemplatiuoꝝ. Quintus eſt amor inſuꝑabilis ⁊ iſte ē xp̄i martiꝝ ſiue victoꝝ. Sextus eſt amor inſatiabilis ⁊ iſte eſt iugiter deſiderantiū ⁊ ſolitariorum. His ſex gradibꝫ decurſis ſequit̃ amor violentus inducens languorem Primus ergo ⁊ infimus gradus amoris incompabilis qui eſt ꝯmunis oībꝫ electis tante eſt virtutis vt oēm peccatum mortale ab aīa expellat ⁊ deū ſuꝑ omnē creaturā diligere faciat. Et hic gradus eſt neceſſitatis. vt oñdit dn̄s in euange. Math. vbi ſic dr̄. Qui diligit patrem aut matrē plus ꝙ̄ me non eſt me dignus. ergo ſuper oīa diligendus eſt deus. Unde anſel. dr̄ ꝙ creatura rōnalis nihil diligere debet niſi ſummam eſſentiā. Alia aūt ꝓpter iſtā. Rō iſtius eſt. q2 in quo ſumma diligibilitas ſumme illud dꝫ diligi. ſꝫ hec eſt in deo. ergo ſumme dꝫ diligi d̄s. Scd̄s gradus amoris caritatiui eſt amor incontaminabilis. ⁊ hic eſt mundi ꝯtēptoꝝ. qui tante virtutis eſt vt hoīem a mūdana ꝯuerſatōe abſtrahat ne mēs polluat̃ ⁊ caritas ab operatōne ſua impediat̃. Unde iohannes in ſua prima canonica dicit. Si quis diligit mundum non eſt caritas patris in eo. quoniam omne qd̄ in mūdo eſt aut eſt concupiſcentia carnis. aut cōcupiſcentia oculoꝝ. aut ſuperbia vite. Sed huiuſmodi ꝯcupiſcentie mentem per ꝯſenſum prauum non ſuperant que veraciter deum amant. Unde dicit btūs grego. Ille deū vere amat. cuius mentem praua delectatio ex ꝯſenſu nō ſuperat. nā tanto quiſqꝫ a ſupno amore diſiungit̃ ꝙ̄to in infimis delectat̃. hec greg. Et ratio iſtius eſt. q2 ignis amoris dei ſeparat omne inconueniens amati ab amante. Tercius gradus caritatiui

amoris eſt amor infatigabilis. ⁊ ille eſt iugiter ꝓficientiū ⁊ xp̄i ꝯfeſſorꝝ. qui tante eſt virtutis. vt ⁊ aīam non ſinat quieſcere. donec inueniat quez diligit Unde in can̄. dr̄. In lectulo meo ꝑ noctem queſiui Quod exponens origen̄. dr̄ Querendus es dn̄e cuz frequentia loboris non in lecto. in lumine veritatis non ꝑ noctes. cū feruore caritatis abiecta ſuperſtitione naturalis ſupſtitionis. Solus eñ amor te inuenit. q̄d qui te amat te inuenit. habet vt amet. amat vt habeat. ne te in eternū perdat. Quartus amoris caritatiui gradus ē amor inſeꝑabilis. ⁊ hic eſt aſſidue cōtemplantium. Et hic gradus tante virtutis eſt. vt ꝯtinuis ſtimulis agitet mētem ꝯtemplatiuam ad apprehendendū dilectū donec tandē dicat Inueni quē diligit aīa mea. tenui eum nec dimittam. Unde dr̄ beatus bern̄. Quis non teneat te domine ihesu. qui tenentē ſpe fortificas. perfectionem decoras. pſeuerantia ꝯducis. remuneratione ꝑducis. Et non dimittam te niſi benedixeris mihi. nunq̄ꝫ dimittam te. q2 nō benedicis niſi tenētem te. hec bern̄. Iſtū gradum videt̄ habuiſſe apl's cū dr̄ ad roma. viij. Quis nos ſeꝑabit a caritate xp̄i. Quintus gradus amoris caritatiui eſt amor inſuꝑabilis. ⁊ hic ē martirium in aduerſitate non cadentium. qui eſt tante virtutis ⁊ fortitudinis vt dr̄ augu. in libro de morib9 eccl'e. ꝙ nihil tam durum tam ferreū. quod non amoris igne vincatur. Et ideo beatus augu. alibi dr̄. Nihil amantib9 duruz eſt Nullus labor difficilis. quia qui amat non laborat Amemus igit̄ ⁊ nos criſtuz ⁊ facile videbit̄ omne difficile Ratio huius eſt. q2 ſc̄m eundē beatum aug. nullo modo oneroſi ſunt labores amantiū. ſed ipſi delectant ſicut venantium. aucupantiū piſcantiū. labores. In eo eñ ꝙ amat̄ aut nō laborat̄. aut labor amat̄. amor autē reddit minus ſenſibilem Sextus gradus amoris caritatiui eſt amor inſatiabilis ⁊ hmōi eſt iugiter deſiderantiū ⁊ ſolitariorum ⁊ tāte fortitudinis eſt. vt nihil ſibi ſufficiat ꝑter vnū ſolū q̄d amat. ⁊ idipſm ſemꝑ amplius in hac vita ſitit ⁊ deſiderat. Et rō huius eſt. q2 vt dr̄ richar. de ſancto victore Caritas iſta ſemꝑ inuenit. q̄d adhuc ꝯcupiſcere poſſit. quia quicquid fiat deſiderium ardentis aīe non ſatiat. Sitit ⁊ bibit. bibendo tñ ſitim ſuam nō extinguit. ſꝫ quo amplius bibit. eo amplius ſitit. auida enim imo inſatiabilis aīe ſitis vel eſuries non ſedat̄ ſed irritat̄ Quid queſo illo amore moleſtius ⁊ acerbius cuz ſitim ſuā non reſiſtendo temperare nec inebriando extinguere poſſit. hec richar. Ecce quō gradus iſte caritatis iam ſe extendit ad quandā violentiā amoris

De amore violento ex nimio caritatis feruore cauſato cuius quatuor ſunt gradus.

Ca. XIIII. A

Btis nāq̄ꝫ ſeꝑ gradib9 caritatis decurſis ſequitur amor violentus qui ortum habet ex nimio feruore caritatis dei. q̄ cor penetrat atq̄ꝫ tranſfigit. hic vero amor viz violētus. iiij. gradus habet. Amor namq̄ꝫ violentus primo cor ſeu aīam hoīm deuotorꝝ vulnerat. ſc̄do ligat. tercio languidum facit. quarto defectum inducit. De his gradib9 violenti amoris. loquens richar. in tractatu de caritate circa principium ſic dr̄ Magna vis dilectōis. magna virtus caritatis multi gradus ī ea ⁊ in illis magna differentia. Supra hos tñ oēs gradus dilectōis eſt amor ille ardens ⁊ feruens qui cor penetrat ⁊ medullitus tranſfi-

git. vt veraciter dicat. vulnerata cari-
tate ego ſum. Cogitemus ergo que ſit
ſupeminētia caritatis xp̄i que dilecti
onē parentū vincit. ſiue carnis affectū
tranſcendit. vel etiaȝ extinguit. inſuꝑ
aīam ſuam in ſui odium vertit. O vio
lentia dilectionis, o excellentia ⁊ ſuꝑ
eminentia caritatis xp̄i. hec eſt de qua
loqui volumus Attendo nāq̄ ad opera
violētie caritatis ⁊ inuenio ꝙ caritas
vulnerat. caritas ligat. caritas langui
dū facit. caritas defectū induc̄. Quid
hoꝝ non violentū. quid hoꝝ non vali-
dū. Primus ergo gradus violētie eſt
qn̄ mens deſiderio ſuo reſiſtere nō va-
let quin vulneret̄. nonne tibi corde ꝑ
cuſſus videt̄ qn̄ igneus ille amoris a-
culeus mentem hoīs medullitus pene
trat. affectūq̄ tranſuerberat. intantuȝ
vt deſiderij ſui eſtū cohibere oīno non
valeat. deſiderio ardet. affectu feruet.
eſtuat. anhelat. ꝓfunde ingemiſcens.
⁊ longa ſuſpiria trahens vt dicat. vul
nerata caritate ego ſum. hec rich.

B Et notandū ſm̄ dictū orige. ſuꝑ
cant. ꝙ anima amore celeſti agitat̄. cū
perſpecta pulcritudine. ⁊ decore verbi
dei ſpēm eius adamauerit ⁊ ex ipſo te
lum quoddam ⁊ vulnus accepit amoris.
Eſt enim verbū hoc ymago ⁊ ſplendor
dei inuiſibilis primogenitus oīs crea-
ture. in quo creata ſunt que ī celo ſunt
⁊ que in terris ſiue viſibilia ſiue inuiſi
bilia. Igit̄ ſi quis potuerit capaci mē
te ꝯtinere ⁊ ꝯſiderare hoꝝ omniū que
in ipſo ſunt creata decus ⁊ ſpeciem. ip
ſaꝝ reꝝ venuſtate ꝑcuſſus ⁊ ſplēdoris
magnificentia ſeu iaculo vt ait prophe
ta electo therebintus ſalutare ab ipſo
vulnus accipiet. ⁊ beato igne amo-
ris eius ardebit Si quis amore dei ar
ſerit ⁊ iaculis eius dulce vulnus acce-
perit. ⁊ eius amabili ꝯfixus fuerit telo
ita vt ad deū deſiderijs nocturnis diur
niſq̄ ſuſpirijs aliud quid loqui nō poſ
ſit audire. aliud nolit cogitare. aliud
neſciat deſiderare preter ipm̄. aut cu-
pe aliud vel ſpare non libeat. iſtius aīa
merito dicere pōt. vulnerata caritate
ego ſum. qꝛ ab illo vulnus accepit. de
quo yſa. Poſuit me iaculū electū. Ta
li vulnere decet deū percutere aīas. ta
libꝫ telis iaculiſq̄ ꝯfigere. ac ſalutari-
bus eas vulneribꝫ ſauciare. vt qꝛ deus
caritas eſt dicat ⁊ ipſe. qꝛ vulnerata ca-
ritate ego ſum. hec orige. Qui ḡ amo-
re dei ſic vulnerat̄ faciē ſui dilecti dn̄i
ſꝑ ymaginat̄. ⁊ ipm̄ intrinſecus inter
brachia ſui cordis intima amplexat̄
dilectōe. hic talis a ꝯcupiā ſui dilecti
⁊ deſiderati quieſcere nō valȝ. qꝛ eius
cor ſagitta quadā diuini amoris dulci
ter vulneratū eſt. De hac caritate Jo-
hannes abb. in tract. de. xxx. gradibꝫ
ſicait. Caritas ſm̄ qualitatē eſt ſimili
tudo dei inq̄ztum hoībus poſſibile eſt.
ſm̄ vero opatōem eſt ebrietas aīe. ſm̄
aūt ꝓprietatē fons eſt fidei. abyſſus lō
ganimitatis mare humilitatis C

Et notandū. qui ſine timore eſt aut ca-
ritate non repletus aīam hȝ mortuā.
ex perfecta tn̄ caritate ⁊ verus ⁊ ſcūs ti
mor gignit̄. ex ſancto ⁊ vero timore do
mini iteꝝ amor. beatus ille qui talē ad
deū poſſidet amorē. non enī mater ita
lactanti puero ſicut caritatis filius ſꝑ
deo adherere naturā hȝ. qm̄ qui vere di
ligit dilecti faciē ſꝑ ymaginat̄. ⁊ hāc
in delectatione nimia intrinſecus am
plexat̄. Hic talis nec in ſomnis dein-
ceps a ꝯcupiſcentia deſiderati quieſce
re valet. ſed cū ꝯcubitu ibidem exerci-
tat̄. Iſta ſagitta quidā plagatus dice-
bat. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat.
ego dormio ꝓpter neceſſitatem nature
cor aūt meū vigilat ꝓpter multitudinē
amoris. Si dilecti facies manifeſte ⁊
efficaciter totos nos tranſmutat ⁊ hi-

lares efficit.quantomagis faciet vul/
tus ⁊ facies regis dñi noſtri hoſpitan/
tis in aīa mūda. Caritas etiā quoſdā
vulnerare ꝯſueuit. Unde quidā dixit
vulneraſti cor meū.quoſdam aūt facit
exultare.nā exultāte corde vultus hy/
lareſcit ⁊ pullulat. Qñ igit̄ totus ho/
mo dei caritati quodāmodo coaptat̄
⁊ iungit̄.tunc exterius in corꝑe tanꝙ
ſpeculo aliquo.anime claritatē oñdit.
Qui vo talem grām accipiūt.multo/
ciens cibū corꝑalem obliuiſcunt̄.Ar/
bitror aūt ꝙ nec eundē frequētius ap
ꝑetunt.nec ip̄m cibū.quē ſumunt cū
delectatione de cetero ſumūt Caritas
etiam eſt mater pacis.fons ſapientie.
immortalitatis ⁊ glorie radix ⁊ q̄ ꝓ pri
mum diligit nūꝙ detrahentes ſuſtine/
bit.ſ; magis fugiet tanꝙ ab igne. hec
ille.Et notandū ꝙ amor violentus nō
ſolū vulnerat aīas amatrices.ſed etiā
ip̄m fontē amoris deū vulnerat.Unde
vercelleñ.exponēs illud caū.j.Filij ma
tris mee pugnauerunt ꝯtra me ſic dī ſi
cut pugnantes corporaliter ſpiculis ſe
mutuo feriūt ⁊ pungunt.Sic mentes
ꝯtemplatiue feruentia deſideria ſubti
lia ⁊ acute penetratiua immittūt.Pri
mo quidē in paranimphos poſtea eiſ/
dem ꝑtranſitis in ſponſum figūt ſagit
tas acutas ⁊ volatiles acuti.ſ.amoris
vt dicat vulneraſti cor meū ſoror mea
ſponſa mea. D De ſecundo gra/
du amoris violēti ſic dī richar. in tra
ctatu de caritate.Primū gradū violē
ti amoris diximus qui vulnerat.ſecū
dum qui ligat nonne vere ⁊ abſq; vlla
ꝯtradictōe aīmus ligatus eſt.qñ oīm
obliuiſcit̄.vt aliud meditari nō poſſit
q; quicquid agat quicquid dicat ſem/
per hoc in mente reuoluit perhenniꝙ
memoria retinet.hoc dormiens ſomni
at.hoc vigilans oī hora tractat.Unde
facile ē ꝑpendere vt arbitror.quō hic
gradus priorē tranſcendat.qui mentē
hoīs nec ad horā quietā ꝑmittit. Re/
cte itaq; primus gradus ſit ille qui vul
nerat.ſecūdus q̄ ligat.licet eñ ligari
qñq; ſit minus ꝙ̄ vulnerari.maior tñ
violentia videt̄ ſi poſtꝙ̄ aliquis ꝑcuſ/
ſus deijcit̄.deiectus ꝯp̄hendit̄.abdu/
cit̄.incarcerat̄.atq; ligat̄ ⁊ iam non
captiuus tenet̄.Quid hoꝝ queſo ma/
ius eſt ⁊ violentius.ille liber ē.iſte aūt
in loco detinet̄ a quo recedere non pōt
Sic vtiq; qui ab hoc ſcdo gradu violē
te caritatis abſorptus eſt.q̄cquid agat
vel quocūq; ſe vertat.ab illa vna ⁊ inti
ma ſolicitudinis ſue cura auelli nō pt.
q; eſt ligatus.hec richar. E Sz que
ſint vincula quibus ſpūs ſiue animus
cū liber ſit ligari poſſit richar.ibidem
declarat dicens vultis audire de cari/
tate ligāte ꝓphetā oſeas ca.xj.dī In fu
niculis adam traham eos in funiculis
caritatis Sz qui ſunt illi funiculi adā
primi parentis noſtri niſi munera dei.
in magna eī gloria creatus fuit Quid
inꝙ̄ ſunt iſta vincula caritatis niſi dei
beneficia bona nature.bona gratie.bo
na glorie.His eñ beneficentie vincu/
lis debitores nos fecit obnoxios.q;
naturā bonā ꝯdidit.grām obtulit.glo
riā repromiſit Ecce funiculus triplex
funiculus aūt triplex difficile rumpit̄
Adiecit aūt dñs ad hec noua vīcula ca
ritatis manu valida multiplicare ſuꝑ
nos vt nos ſibi artius aſtringat q̄ enu
merari nō pñt. F Ubi notandū ꝙ
oēs res que in mūdo ſunt cor hoīs ſa/
tiare non pñt.ꝓter vnū bonū ſolū qd
eſt deus.qui cordis deſideriū implere
poteſt.q; in ip̄o plena ⁊ ꝑfecta eſt ſati/
etas oīm bonoꝝ in ſe habens omne de
lectamentum ſuauitatis De hoc hug.
ſuꝑ celeſti ierarchia ſic ait. Multa in
hoc mundo ſunt ⁊ heu omnia cor homi
nis ſatiare non pñt.vt ꝓbat experientia

Unum aũt eſt bonum ⁊ per hoc ſolum
cum percipit̃ ſatietas inuenit̃ ergo nõ
in multitudine ſed in vnitate ſatietas
eſt. vnum ergo neceſſariũ bonũ quod.
nobis preparauit deus Sic ergo in mẽ
ſa dei non niſi ferculum apponit̃ .ſʒ no
li inquã ↄtemnere. ſatietas eñ multa
eſt. Satiabor inquit ꝓphera cũ apparu
erit gloria tua. noli timere cuʒ audis
vnum. vnum quidẽ eſt bonũ. ſed in il
lo bono omne bonũ eſt. vnam refectõ
nem. vnũ cibum vnum panem prepa
uit deus nobis habentẽ in ſe omne de/
lectamentũ ſuauitatis. Iſta vero diui
na refectio ſingularis d̃r. q2 cum delcã
tione aliena ⁊ dulcedine non percipit̃
Dicit̃ etiam vnifica. q2 vnũ ſecũ facit
omnes quibꝫ ſe ſumendũ ⁊ percipien
dũ prebet. hec hugo. Conſiderandum
quoqꝫ eſt ꝙ corpus cũ ligat̃ de loco in
quo eſt mouere ſe non p̃t. ſic amor ſpũ
alis dũ mentẽ violenter ligat in deum
ſolũ ⁊ nõ in res alienas intẽdere facit
Nã ſm aug. qd̃ eſt pondus in corpori
bus. hoc eſt amor in ſpiritibꝫ. Unñ ait.
pondus meũ amor meus eo feror quo
cunqꝫ feror. Primo igit̃ corpa p pon/
dus in loca ſua tendunt. Scd̃o locis
ſuis vniunt̃. Tercio locis ſuis aſſimi
lant̃. Quarto in eis ↄſeruant̃. Quin
to ibi quieſcunt vt grauia. Sic amor
ſpũalis facit in deũ tendere. Nã ꝓprie
amor talis eſt diuinus ⁊ in omnibꝫ fa
cit nos habere deũ tanqꝫ finẽ. q2 oĩa fa
cit nos diligere ꝓpter ipſum. ⁊ pre cũ/
ctis facit nos deſiderare deũ ⁊ in ipm
per deſideriũ tendere. Scd̃o amor hu
iuſmodi hꝫ deo vnire q2 hoc eſt ↄmune
amori ꝙ ſit quedã virtus vnitiua amã
tis cum re amata. Tercio hm̃oi amor
habet nos tranſferre in deũ. q2 ſm dyo
niſiũ amor ponit rẽ extra ſe. ⁊ collocat
ipſam in re amata Quarto amor diui
nus facit nos de deo gaudere. ⁊ quili/
bet libenter perſiſtit in actu delectabili
⁊ quid delectabilius deo. id̃o inter ce
tera ſigna hoc eſt valde magnũ ſignuʒ
ꝙ homo ſit in caritate. ⁊ ꝙ habeat hu
iuſmodi amorẽ quando delectat̃ in d̃o
Quinto amor facit nos in deo quieſ/
cere. q2 mens delectata in aliquo quie
ſcit in illo. ⁊ maxĩe ſi delectat̃ in eo fi
naliter. Erit ergo hic modus ꝙ hm̃oi
amor caritatis primo incipit. ſecundo
ꝓficit. tercio ſit ꝑfectus. ⁊ ſic amantẽ
facit dicere. cupio diſſolui ⁊ eſſe cum
xp̃o. ſ. ratione delectationis diuine. ⁊
eſſe cum xp̃o. ⁊ requieſcere in chriſto
Ergo ſm hunc amorẽ incipiẽtes per
deſideriũ in deum tendunt. ꝓficiẽtes
vniant̃. perfecti deiformes exiſtũt. q2
in deũ trãſformati in ſolo deo delectã/
tur. ⁊ delectati in eo requieſcunt. Igi
tur volenti diligere deũ primo opus ẽ
toto affectu in ipſum tendere. ſecundo
⁊ vniri. tercio in eum transformari. q̃r
to in eo delectari. quinto in eo quieſce
re. ❡ Ad tercium gradũ violen/
ti amoris eſt quidam languor ſpũalis
⁊ qui animã ex feruentiſſima dilectõ
ne quam habet ad deũ languidã facit.
Ad hunc gradum tunc anima aſcẽdit
qñ omnem affectũ alium a ſe excludit
quando nihil preter vnum vel ꝓpter v/
num diligit. De hoc gradu intime ca
ritatis richar. ĩ tractatu de caritate ſic
ait. In hoc gradu violente caritatis ni
hil omnino ſatiſfacere poteſt p̃ter vnũ
vnum amat. vnũ diligit. vnum ſitit.
vnum ↄcupiſcit. ad vnum anhelat. in
vnum ſuſpirat. ⁊ vno inardeſcit. in v/
no requieſcit. vnum ſolum eſt in quo
reficitur. vnum ſolum ex quo ſatiatur
nihil dulceſcit. nihil ſapit niſi hoc vno
condiatur. Quicquid vltro ſe offerat.
quicquid ſponte occurrat. cito reijcit̃
cito ↄculcat̃ quod ſuo affectui nõ mili
tat vel huiuſmodi deſeruiat. Sʒ quis

hmōi affectus tirannidez digne deſcri
bat. qm̄ oē deſideriū expellit. oē ſtudiū
excludit. oē exercitiū violenter oppri-
mit qđ ſue ꝯcupiſcentie non ꝓſpicit.
Quicquid agat. quicquid regat. quic-
quid cogitat. inutile ymo intolerabi-
le videt̄ niſi in vnū deſiderij finem con
currat. Cum aūt frui poteſt eo qđ dili
git aīa pariter ſe habere credit. ſine il-
lo aūt abhorret oīa. corpe deficit. cor-
de tabeſcit. ⁊ langueſcit. ꝯſilium nō re
cipit. rōni nō acquieſcit. nullā ꝯſolati
onem admittit. ſed clamat cū ſponſa.
Nūciate dilecto. q2 amore langueo.
H Languor aūt amoris nihil aliud
eſt niſi tedium qđdam impatiens deſi
derij quo afficit̄ mens vehemēter amā
tis eo abſente quē amat. Valde nāq3
ꝯſternat̄ aīmus ſubtracto ſibi tanto ſo
latio nec poteſt mitigari doloris ama-
ritudo niſi pñtem habeat quē ſic amat
De hoc beatus bern̄. ſic ait Quanto pu
tas ꝯſternat̄ aīmus ſtupore ſubtracto
ſibi ſolatio. Subtractio enī rei amate
augmentū deſiderij eſt Et qđ ardenti-
us optat caret magis egre. Et hic lan
guor amoris non eſt aliud niſi tedium
impatiens deſiderij. quo neceē eſt affici
mentē vehementer amantis. eo abeū-
te vel etiā abſente. quē amat. nullo igi
tur ſolatio humano mitigat̄ ſecreti do
loris ſacra amaritudo. qđ dilectus ꝯſi
derans quippe quid eundē languorem
inſpirat ex eo occaſionē habeat redeū-
di reuertit̄ loquiturq3 ei verba amato-
ria. verba ineffabilia. verba que non
licet hoīm loqui. hec bern̄. J Scien
dum aūt ꝙ hic languor ex tribus affe
ctibꝰ ꝯtempat̄. ſ. ex dolore ex pudore
⁊ ex odore qui affectus confluentes ⁊
oīa diligentes faciunt hunc languorē
Primo iſte languor naſcit̄ ex dolore.
timet enī ꝙ deus ex indignatōe receſſe
rit. ⁊ offenſus nolit ei de cetero ſuam

preſentiam indulgere ⁊ hic dolor affli
git amantem vehementer. Dicit enī de
hoc beatus bern̄. Anima que didicerit
⁊ acceperit ſemel a domino intrare ad
ſeipſam ⁊ in intimis dei pñtiam vide-
re ⁊ ſuſpirare ⁊ querere faciē eius. ta-
lis inq3 neſcio an gehennā ipā3 experi
ri ad tempus horribilius pena ſua du-
cat. q3 poſt ſpiritalis ſtudij huius ſe-
mel guſtata3 ſuauitatem exire de vno.
ad illecebras ⁊ moleſtias carnis. Di-
co ergo vobis nihil eſt qđ in tantū for-
midet. quiſquis hoc beneficiū ſemel ac
ceperit retineat ne gratia derelictus ne
ceſſe habeat egredi de vno ad carnales
ꝯſolationes. ⁊ rurſus carnaliū ſenſuū
ſuſtinere tumultus. hec he. Secūdo hic
languor ꝯtingit ex pudore. na3 ſubtra
cta gratia ⁊ dei pñtia ex cuius virtute
oīa ſerena fiunt ⁊ fuerūt ⁊ ad vota oīa
ꝓuenerunt homo miſer relinquit̄ ſibi
⁊ vitia pariter ⁊ defectus. q̄ prius oīa
latitabant ꝓgredi incipiunt ⁊ erit mi-
ſeria illius multa nimis. quibꝰ cogni-
tis hec rubore perfundit̄. ꝙ tam vilis
⁊ abhominabilis apparet coram deo.
Vnde audi beatum bern̄. ſubtracta gra
tia querulantem atq3 dicentem Curre
bam bene ⁊ ecce lapis offenſionis invi
am impegi ⁊ corrui ⁊ dominus decli-
nauit in ira a ſeruo ſuo. hinc eſt iſta ſte
rilitas aīe mee ⁊ indeuotionis. quam
patior. quoniam ita exaruit cor meu3
factum eſt ſicut terra ſine aqua. nec cō
pungi ad lacrimas queo. nō ſapit pſal
mus. legere non delectat. orare non li
bet. orationes ſolitas non inuenio. vbi
illa inebriatio. vbi mentis ſerenitas
gaudium ⁊ pax in ſpiritu ſancto. Hec
bernardus. Tercio hic languor ſurgit
ex odore. deus enim ſubtractus eſt ani
me dilecte. reliquit poſt ſe virtutis ſue
odorem. qui vrget animum vt dilecti
abſentiam impatienter ferat. clamās

ſine intermiſſione poſt tergum abeun-
tis. reuertere reuertere. Nam vt ait be
atus bern̄. ſubducto ſibi tam dulci ſpō
ſo. interim nihil aliud nō dico deſide-
rare. ſed nec cogitare libebit. itaq; re-
uocatᷣ verbum ſponſus ⁊ hoc non deſi-
dero aīe ſed eius qui aliquotiēs indul
ſerit ſuauitatē ſui. Nā guſtato aliqua
liter q̄ dulcis eſt dn̄s ⁊ cū quaſi dere-
licta a dn̄o ad ſe redierit in cordis pa
lato saporē retinet. quo fit vt impatiē
ter ipſum deſideret cū languore mira-
biliter ꝓficit aīma eo ꝙ ſuſpirijs ⁊ in
quietudinibꝫ vehementer agitata lang
uere non ceſſat. donec deus in patien-
tia eius allectus cū maiori faīlia grati
aꝝ ⁊ maiori cumulo reuertitᷣ bonorū.
Anima vero tam ſalubri amore affecta
⁊ liquefacta nihil extra ſuum ꝯditorē
diligit. ⁊ que prius ipſam delectabāt.
fiunt poſtmodū vehementer illi onero
ſa. q2 ſolum dn̄m quem amat videre
deſiderat. De hoc beatus grego. ſuper
illo verbo Anima mea liquefacta ē. ſic
ait. Mens hominis ꝯditoris ſui ſpeci
em non querentis maledicta eſt. q2 in
ſemetipſa remanet frigida. at ſi iaꝫ ex
deſiderio ceperit ad ſequendū queꝫ di
ligit liquefacta per ignem amoris cur
rit. fit deſiderio anxia. vileſcūt in ſecu
lo cūcta que placebant. nihil eſt quod
extra ꝯditorem libeat. ⁊ que prius de-
lectabant animū. fiunt poſtmodū vehe
menter oneroſa. nihil eius meſticiam
ꝯſolatᷣ quouſq; adhuc qui deſideratur
non aſpicitᷣ. meret mens. lux ip̄a faſti
dio eſt. taliq; igne in mente decoquitᷣ
rubigo culpe. ⁊ ſuccenſus animus q̄ſi
auri more. q2 per vſum ſpēm perdidit.
per incendium clareſcit. Hoc amore
arſit quiſquis ad veritatem ꝑuenire po
tuit. hec grego. In hoc etiam gradu a-
moris violēti plene ꝯpeſcitᷣ turba car-
nalium deſiderioꝝ. q2 mens a ſeipſa
alienatur dum in illud diuini archani
ſecretarium rapitᷣ. ⁊ ab illo diui amo
ris incendio circūdatur Qd̄ affirmat
richar. in eodē tractatu de caritate. ſic
dicens Tercius gradus amoris eſt qn̄
mens rapitᷣ in diuini luminis abiſſum
ita ꝙ animus humanus in hoc ſtatu ex
terioꝝ omniuꝫ oblitus penitus neſciat
ſeip̄m. totuſq; tranſeat in deum ſuum
In hoc itaq; gradu plene ꝯpeſcitᷣ car-
nalium deſiderioꝝ turba ⁊ fit in celo ſi
lentiū quaſi dimidia hora. In hoc ita
q; gradu dum mens a ſeipſa alienatᷣ.
dum in illud ſecretariū diuini archa-
ni rapitᷣ. dum ab illo diuini amoris in
cendio circūdatur ⁊ intime penetratᷣ.
⁊ vſq;quaq; inflāmatᷣ. ſeip̄m penitus
exuit. ⁊ quendā diuinū affectū induit
⁊ inſpecte pulcritudinis ꝯfigurata to-
ta in aliam figurā tranſit. Vide quid
ſit inter ferꝝ ignitum ⁊ ferꝝ frigidum
Primo ꝓijcitᷣ ꝓculdubio in ignem tā
nigꝝ q̄ frigidū. ſed dum in ignis incē
dio moram facit. paulatim nigredinē
deponit. ferrumq; candens paulatim
in ſe ſimilitudinē ignis trahit. donec
totū liqueſiat ⁊ a ſeip̄o plene deficiat.
⁊ in alterā penitus qualitatem tranſe-
at. Sic anima diuini amoris incēdio
in ardoris flamma abſorpta. eternoꝝ
deſiderioꝝ gloria vndiq; circum ſepta
primo incaleſcit. poſtea incandeſcit.
tandem autem tota liqueſcit ⁊ a prio-
ri ſtatu peītus deficit Vultis audire ex
huiuſmodi igne incaleſcentes ⁊ inter
noꝝ deſiderioꝝ eſtibꝫ iam inardeſcen
tes Nonne inquiunt cor noſtꝝ ardēs
erat in nobis de ihesu dum loqueretur
nobis in via. Nonne ⁊ illi ex circum-
fuſa diuinitatis flamma ⁊ inſpecta glo
ria incandeſcunt. ⁊ diuine luci cōfigu
rati iam quaſi in aliam gloriam tran-
ſeunt. quia reuelata facie gloriam dei
ſpeculantes in eandē ymaginē tranſ-

foꝛmantur a claritate in claritatem tā/
qꝫ a domini ſpiritu. Multis audire ad/
huc aīam diuine locutōis igne lique
factam. liquefacta eſt aīa mea vt dile/
ctus locutus eſt. ſtatim ſiquidez vt ad
illud diuini archani ſecretū admittit̄
pꝛe admirationis magnitudine iocun
ditatiſqꝫ habundantia in ſeipſam imo
in ipſm qui loquit̄ tota reſoluit̄. dū in/
cipit audire archana illa ꝟba. que nō
licet homini loqui ⁊ intelligit incerta
⁊ occulta diuine ſapiē manifeſtari ſi/
bi. In hoc ſtatu qui adheret dño ſpūs
vnus eſt. in hoc ſtatu aīa in illū quē di
ligit tota liqueſcit. Vñ dr̄ Fulcite me
floꝛibꝫ ſtipare me malis. qꝛ amoꝛe lan
gueo. hec richar. R Quartus violē
ti amoꝛis gradus vt ait richar. ibidez
in tractatu de caritate eſt. qñ eſtuantis
aīmi deſiderio nihil iam oīno ſatiſfa/
cere poteſt qđ ad defectū ducit. Quis
huius ſupꝛemi gradus violentiam di/
gne penſare ſufficiat. Quid queſo coꝛ
hoīs ꝓfundius penetret. vehementius
exagitet. animi ſitim ſuam nec reſiſten
do tꝑare nec inebꝛiando poſſit exting
uere In hoc. iiij. gradu amoꝛis ē amoꝛ
inſuꝑabilis. qꝛ alij affectui etiam ma/
ioꝛi non cedit. inſuꝑabilis eſt qꝛ a me
moꝛia nūqꝫ recedit. Singularis eſt qꝛ
ſociū non recipit. In ſaciabilis eſt. qꝛ
ei ſatiſfieri nō poteſt. Quanta ergo eſt
excellentia iſtius amoꝛis qui omnem
alium affectū excedit. Quanto queſo
vehementia. que mentem quieſcere nō
ſinit. Quanto obſecro violentia. que
oēm aliū affectum vehementer expellit
Quanta ſuꝑeminentia emulationis.
cui omnia nihil ſufficiunt. O excellen
tia amoꝛis O violentia dilectōis. O
caritatis vehementia. O emulationis
ſuꝑeminentia. In pꝛimo gradu aque
multe non poterunt extinguere carita
tem. In ſecundo aīa ponit dilectū ſuū
ſicut ſignaculū ſuꝑ coꝛ ſuum. eo ꝙ illū
omnino obliuiſci non poſſit In tercio
aūt gradu ſi dederit homo oēm ſubſtā/
tiam ſuā. ſ. pꝛo dilectione quaſi nihil
deſpiciet eam eo ꝙ in re alia delectari
non poſſit. In quarto gradu foꝛtis eſt
vt moꝛs dilectio. eo ꝙ ſit ei dulce om/
ne qđ ꝓ deo facere aut ſuſtinere poſſit.
hic eñ oēm alium affectū expellit atqꝫ
vincit Si eñ ad aliquid affectū habe
amus. qđ ꝓpter deū non diligimus. ꝓ
fecto adulterinus affectus eſt. qui ſum
me caritatis ꝯſtantiā frangit. vireſqꝫ
eius minuit. inquātū ad aliena aīam
trahit vel impellit In hoc etiam gradu
ſꝫm aliquē modū aīa efficit̄ immoꝛta/
lis. qꝛ a vita ſeꝑari non poteſt Certus
ſuz inquit ap'ls ꝙ neqꝫ moꝛs neqꝫ vita
poterit nos ſeꝑare a caritate dei. Impoſſi
bile etiaz ſꝫm aliquē modū videt̄. que
vlla damna non ſentit. que in omni in
iuria hilareſcit. ⁊ quicquid ei infert̄
ad penā. totum pꝛeſumit ad gloꝛiā vt
cū ap'lo dicat Libenter gloꝛiaboꝛ in in
firmitatibꝫ meis. vt inhabitet in me
ꝟtus xp̄i. Et de ap'lis legit̄ ꝙ ibāt gau
dentes a ꝯſpectu ꝯſilij. qm̄ digni habiti
ſunt ꝓ noīe ieſu ꝯtumelias pati In ta
libꝫ aūt coꝛdibꝫ. que ſic afficiunt̄ cari
tate dei foꝛtis eſt vt moꝛs dilectio. qꝛ
ſicut moꝛs exterioꝛes ſenſus ab omni
ꝓpꝛio ⁊ naturali appetitu interficit. ſic
violenta dilectio in deuotis ⁊ religio/
ſis viris oīa terrena ꝯtemnere ⁊ men
tem ad alia ꝯtendere cōpellit. De hoc
beatus gre. ſuꝑ cañ. exponēs illud ver
bum Foꝛtis eſt vt moꝛs ſic ait. Bene
foꝛtis vt moꝛs dilectio eſſe ꝓhibet̄. qꝛ
per dilectionem a vitijs moꝛtificamur
quod enim agit moꝛs in ſenſibus coꝛ/
poꝛis. hoc agit dilectio in cupiditati/
bus mentis. Sunt enim nonnulli qui
ſic diligunt deū vt omnia viſibilia neg
ligant. ⁊ dū ad eterna mēte intēdunt

ad omnia tēporalia pene inſenſibiles
ſiunt. L In his nimirū dilectio vt
mors fortis exiſtit. qꝛ ſicut mors exte-
riores ſenſus ab omni ꝓprio ⁊ natura-
li appetitu interficit. ſic dilectio in tali
bus viris omnia terrena ꝯtemnere. ⁊
mentē ad alia intēdere ꝯpellit. Hmōi
mortuis ⁊ viuis dicebat apl's Mortui
eni̅ eſtis ⁊ vita veſtra abſcondita eſt cū
xp̄o in deo. Hi ꝓculdubio vitam ſuaʒ
in xp̄o abſcondunt. qꝛ duʒ omnia que
videnť poſtponunt. in his que videnť
in beatitudine tacite ⁊ ſecrete viuunt.
hec grego. De hac etiaʒ morte quedā
glo. in libro de diuis nominibꝫ ſic dr̄.
Eſt quedam mors qua quis amoris v̄
tute diuini ſeipm̄ ⁊ omnia excedēs for
ti conatu in amatū ſe ferens. nil omni
no preter eum qui ſolus anime beatitu
do querens. quam morteʒ elegit Job
oſſibꝫ ſuis. i. vigoroſis anime ſue affe
ctibꝫ dicens cum aplo. Viuo iam nō
ego. viuit vero in me xp̄s. Et tales a-
mantes non ſinunť eſſe ſuipſorum ſed
amati. hec glo. Unde notandū ꝙ ſol
diuinus cū ſe aīmabꝫ noſtris infundit
facit nos incaleſcere. ſuam feruentiſſi
mam in nobis caritatem accendendo
Cum igiť deus ignis conſumens ſit ex
pn̄tia ſui feruorē ſue caritatis in ani-
mam ꝓijcit. ꝓpter qd' incipit ip̄a feruē
tiſſime incaleſcere ⁊ feruere. In quo
feruore ſtetit ihieremias cū dicebat Fa
ctus eſt in corde meo q̄ſi ignis eſtuans
clauſuſqꝫ in oſſibꝫ meis ⁊ defeci ferre
non ſuſtinens. Hec fortiſſima flām̄a
feruoris ꝑficit in nobis grām vnionis
Sicut eni̅ ignis materialis ꝯuertit in
ſe materiā in quam agit. ſic ignis diui
nus ꝯuertit in ſe animā quam accēdit
Et quemadmodū varia metalla ꝯflu-
unt in vnum ſoluta. ſic deus ⁊ anima a
ſe longe diuerſa in vnum ꝯfluunt. naʒ
ex hoc corde liqueſcunt. liqueſcēdo de

ficiunt. deficiendo tranſeunt. tranſeun
do vniunť. vnita perficiunť. dum in il
lam vnitatem tranſeunt. quam ſalua-
tor optat ⁊ orat ꝓ nobis ad patrem di
cens. Rogo pater vt ſint vnum ſicut ⁊
nos vnum ſumus. ex qua vnione illa
nobis glorioſa reſultat gratia. vt om-
nia que dei ſunt ſint noſtra ⁊ noſtra dei
De hac violentia ⁊ feruentiſſima ca-
ritate beatus dyoniſius ſic dr̄. Violen
tia amoris amātē tranſformat in ama
tum. qꝛ vbi amor ibi omnis tenor inte
rioris hominis ſe recipit colligit ⁊ ſe
transfert. ⁊ ſic deo feliciter vnimur. ex
quo fit vt omnia noſtra dei ſint. ⁊ que
dei noſtra. ſicqꝫ fit vt ſancti hoīes deo
vniti ex bonis eius diu diteť ⁊ opera
eoꝝ ex eo ꝙ nobiſcum ſunt per omnia
nobiliteť vt dicat nobis dominus il-
lud euangelicū. Omnia mea tua ſunt
De hac miſericordia dei per dn̄m dr̄.
Pater ſanctifica eos in veritate. vt ſi-
cut tu pater in me. ita ſint ipſi vnuʒ in
nobis. Et beatus Paulus. Qui adhe
ret deo vnus ſp̄ūs eſt. Felix igitur ho-
ra eſt ⁊ deſiderabile tempus qn̄ aīa in
tali dilcōnis iocundiſſimo actu conſti
tuitur. vbi ipſa totaliter in deum tranſ
formatur ⁊ velut ſponſa ſuo celeſti ſpō
ſo caritatis amplexibus coniungitur.
De hac excellētiſſima caritate ⁊ tam
felici hora beatus Bernardus ſic dicit
Scio aīma mea ſi deū diligas vi amo
ris in eius ſimilitudinem transforma
ris. Felix ergo tempus. expectabilis
hora. quando anima in hmōi dilectio-
nis actu iocundiſſimo ꝯſtituiť ꝑ quaʒ
totaliter ipſa in deuʒ transformať. per
quā mēs eius ab his que ſunt ſibi ſm̄
virtutem ſuꝑioris virtute ⁊ nature in
lumine incircumſcriptibili rapiť vbi
mira quadā delectatōe anima eius ab
ſorbeť. quam nullus ſenſus pōt eſtima
re. nullus ſermo valet explicare. quia

tunc in actu iocundiſſimo ꝓſternit̃. cū
ipſa ſponſa celeſti ſponſo caritatis am
plexibꝫ ꝯiungit̃ ⁊ ad eius oſculū incli
nat̃. ⁊ ſic ad eius tactū ſubito quadam
celeſti dulcedine aĩmus ꝑfundit̃. quā
quidē ſentire ⁊ exprimere non poteſt.
Sic ergo interna ſuauitas in aĩo ſen-
tit̃. ꝑfruendi inſatiabilis auiditas ge
nerat̃. vt dicere poſſit cū beato paulo.
Cupio diſſolui ⁊ eſſe cū xp̃o. hec bern̄.
in tractatu ſuo de caritate. Aĩmus qui
ſic diuino amore inebriatus fuerit. ob
liuiſcit̃ oĩm que ſunt ⁊ totus pergit in
deū guſtans illud qđ nemo nouit niſi
qui accipit. At quotiens illā felicitatē
participat. iſtā miſeriā neſciat. neceſ-
ſe eſt. vt cū vtraqꝫ ſimul eē non poſſunt
Ad hunc tn̄ amoris gradū ⁊ ſi morta-
libꝫ interdū ꝑuenire dat̃. diu tn̄ ſtare
ꝓhibet̃ donec corruptibilibꝫ aĩa exuta
exuuijs. i. veſtimentis libere euaſerit
in libertatē filioꝝ dei. Nitit̃ aūt ⁊ tra-
hit̃ illius faciei deſiderio. quam iuxta
ꝯplexam pater vt adamantē ponit. vt
ferrea quedam corda attrahere poſſit.
Tractus ille ⁊ ſi ſuauē quandā violen
tiā magis tn̄ immortalitatis ĩpotētiā
notat. qua mole grauata miſera aĩa a
ſuo volatu ſepe decidere cogit̃ ⁊ defice
re a conatu. Habent enī amatorū ſpūs
corꝑis corruptione diſſenti crebra. de
dei viſione leticiā ſed nullā copiā. dū
nec plena eſſe ſinit̃ nec moroſa. Vn̄ ⁊
quodā iocūdo ioco interim ludere vi
detur cū filijs hoīm a quibꝫ dū teneri
putat̃ e manibꝫ labit̃. Inſectatus ſe
patit̃ ꝯprehendi ⁊ diſparens rurſum
nō videt̃. donec denuo lacrimis ⁊ ꝑci-
bus vocatus reuertat̃. Et ita licet dele
ctet viſitatio. moleſtat tn̄ viciſſitudo.
ſed quanto putas pudore ꝑfundit̃ aĩa
ſubtracta illa dulcedine. ⁊ ad ſenſuū
laqueos captiua retracta. nonne quaſi
de patria ſpūū repulſa in vallē corpo
rum in aliud quoddam ignotum ſecū
ſibi cecidiſſe videt̃ longe priori diſſi-
mile. in quo caritas friget. oculus ſen
ſualitatis regnat. caligat oculus men-
tis. ⁊ ſenſus alget cordis. meret ratio
⁊ alta ſuſpiria trahens inde miſera vn̄
beata efficit̃. nam quo gratiora fuerit
experta. moleſtius eo ſibi fert eſſe ſub-
tracta. Subtractio enī rei amate aug
mentatio deſiderij eſt. ⁊ quod ardenti
us optas cares egrius. hec bernar. Ta
les ꝟo qui ſic diuino amore inebrian-
tur ſe cohibere non poſſunt. quia tem-
pore illius feruentiſſime deuotionis
quam tunc ſentiunt in magna ſuſpiria
prorumpunt. ⁊ in verba quedā incon
ſueta ꝓſiliunt. De hoc idem beatus ber
nar. ſic ait. Flagrans amor preſerti di-
uinus dū ſentit̃ ſe intra ſe cohibere nō
poterit. nō attendit quo ordine qua le
ge verboꝝ ebulliat. nec vllas voces re
quirit ſolis ꝯtentus ſuſpirijs que de ꝓ
fundiſſimis affectibꝫ vltro aſcendunt
que videlicet ſuſpiria ipſa deuotio ſi-
bi interrumpere interdum nitit̃ volēs
effundere ꝑ verba ſed nō preualens lo
quit̃ quidē ex affectu aliquid non ex
intellectu ꝯſiderat quid qͥliter loquat̃
ſed quid in buccas venit vrgente amo
re enūciat ſed eructuat. hec bern̄. Et ni-
mirū qꝛ ſm̄ dictū beati gre. tanta eſt ve
hementia caritatis. ꝙ eum quē ſemel
accenderit extra ſe ꝯſtituit ⁊ guſtu in-
comprehenſibilis dei dulcedinis ine-
briat ⁊ infundit. hec greg. Ex hac igit̃
ſpūali ebrietate hmōi ſuſpiria ⁊ gu-
ſtus inconſueti oriunt̃ ⁊ ſic pꝫ de. iiij.
gradibꝫ amoris violenti. ¶ De
fructu ꝟo iſtoꝝ graduū. richar. in tra-
ctatu de caritate ꝯcludendo ſic ait. In
primo gradu deus intra aĩam ⁊ aĩmus
redit ad ſeipm̄ ⁊ eleuat̃ ad deū. In ſe
cūdo aſcendit ſupra ſeipm̄ ⁊ eleuat̃ in
deū In tercio eleuat̃ aĩmus in deum ⁊

totus tranſit in ipſum. In quarto exit
animus ꝓpter deum ⁊ deſcendit ſub ſe
metipm̄. In primo gradu ingreditur
animus ad ſeipm̄. in ſcd̄o tranſgredi-
tur ſeipm̄. in tercio ꝑgit ad deū ſuum.
in quarto egredit̄ ꝓpter ꝓximū ſuum.
In primo itaqꝫ gradu ſpūs ille qui ſu
ꝑ mel dulcis eſt intrat aīam ⁊ ſua dul-
cedine inebriat eū. ita ꝙ habeat mel ⁊
lac ſub lingua ſua. hec eſt ꝯſolatio que
abrenūciantes ſeculo recipit. ⁊ in bo
no ꝓpoſito ſolidare ꝯſueuit. hic eſt ci-
bus ille celeſtis qui egredientes de egi
pto. i. de ſeculo reficere. ⁊ per ſolitudi
nem paſcere ſolet. hoc eſt manna illud
abſconditū. qd̄ nemo nouit niſi qui ac
cipit. hic eſt dulcor ille ſpūalis ⁊ īter
na ſuauitas que quaſi modo genitos in
fantes lactare ſolet ⁊ alere. ad maturi-
tatis robur paulatim ꝑducere. In hoc
itaqꝫ ſtatu anima a domino in ſolitudi
ne ducit̄ ibiqꝫ lactat̄. vt interna dulce
dine inebriet̄. Sed oportet vt egiptū
hoc. i. ſeculū non ſolum corꝑe ſꝫ etiā
corde deſerat. mundiqꝫ amorem peni-
tus deponat. q̄ celeſtes illos cibos ha-
bere ⁊ interna dulcedine ſatiari deſide
rat. prius neceſſe eſt cibos egiptios de
ficere. i. carnales delectatōes in abho-
minatōem ꝯuertere. qꝫ licet experiri ſi
ſint ille interne ⁊ eterne delicie. Abſqꝫ
dubio amor dei quanto plenius omnē
alium affectū minuit. tanto ſepius tā
toqꝫ liberius animā interna dulcedīe
reficit. Sub hoc ſtatu animā eſurientē
viſitat dn̄s ſepeqꝫ interna ſuauitate ſa
tiat. ſpūſqꝫ ſui inebriet dulcedine. hec
richar. ¶ Et notandū ꝙ deus fe
cit rōnalem creaturam ad hunc finē.
vt ſummū bonū intelligeret. intelligē
do amaret. amando poſſideret. poſſidē
do frueret̄. qꝛ ad nihil aliud facta ē ra
tionalis creatura qꝫ ad laudandū deū
⁊ ad deſeruiendū ei. ⁊ fruendum eo.

De quo hugo in li. d̄ archa noe ſic ait
Deus namqꝫ rōnalem ſpm̄ creauit ſo
la caritate. nulla neccitate. vt eū ſue be
atitudinis ꝑticipē faceret. porro vt idē
aptus eſſet tanta beatitudine ꝑfrui fe
cit in eo dilectōem ſpūalem. palatum
quodammō ꝑ hāc ſenſificāo ad guſtū
dulcedīs interne. q̄tenus ꝑ ipſam di-
lectōem ei infatigabili deſiderio inhe
ret. Per dilectōem ḡ copulauit ſibi de
us creaturā rōnalem vt ei ſꝑ inherēdo
ipm̄ quo beatificandus erat bonū dili
geret. ⁊ ex ipſo quodāmō per affectuꝫ
ſugeret ⁊ de ipſo ꝑ deſideriū libaret. ⁊
ipm̄ ꝑ gaudiū poſſideret. Suge o api
cula ſuge ⁊ bibe dulcoris tui inenarra-
bilē ſuauitatē. immergere ⁊ replere qꝛ
ille deficere neſcit ſi tu nō incipias fa
ſtidire. Adhere ḡ ⁊ inhere ſumme ⁊ fru
ere ſi ſempiternuſ guſtus fuerit ſempi
terna quoqꝫ beatitudo erit. Ergo per a
morē ſociata eſt factura factori ſuo. i.
creatura rōnalis. ſolūqꝫ eſt dilectōis
vinculū qd̄ ligat nos cū deo ⁊ tanto fe
licius qꝫ̄to fortius. hec hugo. ¶
Vn̄ ſm̄ tho. de aquino. caritas eſt que
vnit nos deo. q̄ vnio ē vltimus finis hu
mane mentis Sed opꝫ vt valde mū
da ſit aīa que dꝫ deo ꝯiungi ac cū ipſo
vniri. Qd̄ affirmat origen̄. ſic dicens
Valde puram mundā ⁊ ſinceram ani-
mam requirit deus quā ſibi iungat. qꝛ
ſi ſe iunxerit deo vnus ſpūs eſt cum eo
Nam aīma locus eſt ſi bene ago dei. ſi
male ago dyaboli. hec orige. Debet ḡ
quilibet religioſus. ac deuotus homo
appropinquare deo per vite puritatem
⁊ ſinceꝝ amorem vt illius iocundiſſi-
me ⁊ feliciſſim e vnionis poſſit eſſe ꝑti
ceps. Nam dicit beatus ambroſius.
Vnicuiqꝫ homini deus per ſuā inīcit̄
pietatem. illumqꝫ per eternam ample
ctit vnionem. qui ſibi deuote appropī-
quauerit per amorē. Dicit etiā de hoc

Oroſius Tũc xp̃s fideliſq; aĩa eterna
liter vniunt᷑. dũ xp̃s nõ ſolũ ſe aĩe ap-
plicat. ſed ⁊ dũ xp̃o toto deſiderio ap
ꝓpinquat. hec oroſius Sciendũ etiam
ꝙ ꝓut dr̃ remigius. mentes ſanctoꝝ
ſunt deo ſummo ſpũi ita iuncte. vt in-
ter illas ⁊ deũ nulla creatura ſit media
q2 qui adheret deo vnus ſpũs eſt. ¶
Sciendũ etiã ꝙ vnuſquiſq; ꝓut cog-
noſcit ⁊ amat deũ ſꝫm hoc ꝯiungit᷑ illi.
De hoc glo. in libro de diui. noĩ. ſic
dr̃ ſꝫm ꝙ deũ cognoſcimus ⁊ amamus
deo ꝯiungimur. Nam ꝑ cognitionẽ ei
ꝯiũgimur. eo ꝙ deus eſt in nobis aut
ꝑ amorẽ eo ꝙ in deo ſumus. his enim
duob9 modis attendit᷑ ꝑfecta ꝯiũctio
q2 ſicut ex intelligibili ⁊ intellectu fit
vnũ ſic ex amãte ⁊ amato vnũ fit. iux-
ta illd̓ beatĩ pauli. Qui adheret deo. ſ.
ꝑ amorem vnus ſpũs eſt cũ eo. Ex quo
pꝫ quõ amor incenſus collocat hoĩem
extra ſe ⁊ ponit ip̃m in amatũ. hec glo.
Quia vt etiã beatus amb. ait Tanta ẽ
virtus caritatis vt hoĩem extra ſe rapi
at ⁊ in deũ trãſferat ⁊ tranſmutet. Qui
ergo talẽ caritatẽ hꝫ ſemꝑ facit volun
tatẽ dei. q2 vnus ſpũs eſt cũ ſpũ dñi.
De hoc quedã glo. ſic dr̃ Semꝑ volun
tatẽ dei facere dr̓ qui ſemꝑ eſt in caritate.
talis inq; nõ vna caro ſꝫ vnus ſpũs
eſt cũ ſpiritu dñi. non tñ ydemptitate
ſubſtantie. ſed ꝑticipatione gratie vel
glorie. vñ adherere deo bonum eſt. hec
glo. Dicit etiã de hoc beatus ber. Qui
adheret deo vnus ſpũs eſt ⁊ in deum to
tus mutat᷑. ⁊ talis iam non p̃t ſentire
aut ſapere niſi deũ. ¶ Unde notã
dum ꝙ maximũ ſignum amoris diui
ni erga nos ꝑ hoc apparet. ꝙ ip̃e digna
tur in nobis eſſe ⁊ ſibi nos ita cõgluti-
nare vt quadã virtute ſpũali efficiamꝰ
vnum cũ illo. que vnio maxĩe ꝯtingit
in corporis xp̃i felici ſuſceptione. De
hac etiam excellenti caritate dei erga
hoĩes Albertus magnus ſic dr̃. Mari-
mi amoris amplexus eſt. ꝙ nos deus ſi-
bi ita ꝯglutinat ꝙ ip̃e in nobis eſſet. ⁊
nos in ip̃o tam intime. vt mentib9 no
ſtris infundere. ⁊ nos ſibi eſſemus in
corporati. q2 aĩam ſuã ⁊ corpus ⁊ dei-
tatẽ ita ꝑfunde in nos trãſponit ⁊ nos
in ipſum vt ſpirituali virtute vnum ef
ficiemur. hec albertus. Sꝫ ad tã excel
lens bonum aſſequendum requiritur
cor ⁊ corpus bene purgatum. Vñ ſco.
in libro de diui. no. ſic ait. impoſſibile
eſt quemq; vniri deo aut deum quodã
modo fieri niſi ceſſet a materialiũ om-
nium diſpoſitione tam ſenſu q; mente
vt diuine ſimplicitati ſimilior. deo ꝑ-
fectior vniat᷑. Eſt enim deificatio ſimi
litudo ⁊ vanitas ad deum quantum li-
cet. nam forti conatu tales ſeip̃os poſt
ponentes ⁊ relinquentes ad congre-
gantis patris vnitatem ⁊ deificam ip-
ſius ſimplicitatem anhelantes ſunt.
hec ſcotus. Ubi notandum ꝙ non ſo-
lum ꝑfecti viri vniunt᷑ ꝑ caritatẽ deo
ſed etiã penitentes vel incipientes ſiue
proficientes. Tales namq; q2 in ſtatu
gratie ſunt vniunt᷑ xp̃o ⁊ ſi non ſemper
per caritatem actualem tñ per carita-
tem habitualem. q2 omnes fideles in
ſtatu gratie exiſtentes ſunt mẽbra xp̃i
⁊ corpus eius. ergo xp̃o vniunt᷑ ſicut
membra corpori. Unde. j. ad cor. xij.
Sicut enĩ corpus vnum eſt ⁊ membra
habet multa. oĩa aũt mẽbra corpis cũ
ſint multi vnum corpus ſunt ita xp̃s.
Etenim in vno ſpiritu nos eſſe in vnũ
corpus baptiſati ſumus ⁊ omnes vno
ſpiritu potati ſumus differenter tamẽ
Nam ſcd̓m eundem apoſtolum Unuſ
quiſq; ꝓprium donum habet a deo. Ali
us quidã ſic alius vo ſic. ꝗ qlibet ꝓut
dñs largire dignat᷑. dona grãꝝ ab ip̃o
percipit ſcd̓m maius ⁊ minus. Unde
dicit idem ap̃ls. Unicuiq; noſtrũ da

ta eſt gratia ſm menſuram donatõis xp̄i. Ex iſtis igit̄ verbis colligere poſſumus q̄ omnes fideles in quocunq̄ gradu exiſtant. dummõ ſint ſine pc̄tõ mortali ⁊ ſint in ſtatu gratie ſunt mē-bra xp̄i. ergo vnū ſunt cū illo. hec tñ vario diuerſum vigorē h3 ſm diſpoſitiones ſinguloꝝ. nā quāto quis ſanctior ⁊ perfectior eſt in vita. tanto feruētior eſt in dei caritate. tanto vigoroſius ⁊ valētius cū deitate. q꜄ qui adheret deo eſt vnus ſp̄us per feruidū amorē. Un-de diuerſi gradus mō ſunt premiſſi videlicet incipientiū ⁊ perfectoꝝ ⁊ vnuſquiſq̄ ſm ſuam capacitatē exerceat ſe in illis gratia dei coopante. vt tam excellens bonū adipiſci valeat hoc ē vniri cū deo ⁊ inter mēbra xp̄i ↄputari. ⁊ ſic p3 explanatū de caritate xp̄i.

Filius.

Accepta informatõne de caritate dei. nunc de dilectione ꝓximi cupio edoceri.

Ca. XV. Pater R

De dilectiõe proximi de qua queris. ſcire dēs ꝓ primo q̄ diuerſi ſunt amores. Nā3 ſm dictum bern̄. quinq̄ ſunt gradus amoris. Amor pius quo parentes diligimus. Jocundus quo ſocios diligimus. Juſtus quem erga oēs hoīes habemus. Uiolentus quē erga inimicos gerimus. Sanctus ſiue deuotus quē3 erga deum habemus hec bern̄. Primo igit̄ ꝑut d̄r beatus aug. diligendus eſt deus. ſcd̄o parentes. deinde filij. poſtea domeſtici. qui etiā ſi boni ſunt. malis filijs preponendi ſunt. Inimicos autē non ſicut teipm̄ ſed ſimplr̄. ſufficit em̄ ſi odio non habes. hec augu. S

Et notandū q̄ ſm beatū greg. vij. mora. duo ſunt p̄cepta caritatis vi3 amor dei ⁊ ꝓximi. ⁊ per amorē dei ꝓximi amor gignit̄. ⁊ per amorē ꝓximi amor dei nutrit̄. nā qui amare deū negligit. ꝑfecto ꝓximū diligere neſcit. ⁊ tunc plenius in dilectõe ꝓficimus ſi in eiuſdem dilectionis gremio prius ꝓximi caritate lactamur. q꜄ em̄ amor dei ꝓximi amorē generat dicturus per legem dñs Diliges ꝓxim tuū. premiſit. diliges dñm deū tuum vt. ſ. in interno pectoris noſtri prius amoris ſui radice3 figeret. q̄tenus ꝑ ramos poſtmodū dilectio ſupna germinaret. Et rurſu3 q꜄ amor dei ⁊ ꝓxi amor caleſcit. teſtatur iohānes qui increpat di. Qui nō diligit frēm ſuū quē videt. deū quē non vidET quō p̄t diligere. hec gre. Ubi notādū q̄ ſicut d̄t bea bern̄. pure diligere ꝓximū nemo p̄t qui in deo nō diligit eū Propter ergo deū diligi prius vt in deo diligi poſſit ⁊ ꝓximus. De3 namq̄ ab hoīe diligi ꝓximus in deo in hūc finē vt vna cū ꝓximo habeat̄ ⁊ poſſideatur d̄s. ſed paucoꝝ eſt iſta v̄tus. Unī d̄r beatus aug. Qui ſe ꝓpter deū b̄ñdum diligunt ipſi ſe diligunt. ꝗ̄ vt ſe diligant deū diligunt. nō eſt hec dilectio in omnibꝫ hoībꝫ. pauci ſe ꝓpterea diligūt vt ſit deus oīa in oībꝫ. hec augu. Ergo vt d̄t ꝓſper. Qui ꝓpter deū diligit ꝓximū ſed deus eternus eſt. ita in eternū ipſa amici dilectio permanebit. Qui vero amicum vel ꝓximū ꝓpter ↄmodum q̄d̄ liber amat amat non amicū vel ꝓximū ſed ↄuincit̄ amare ↄmodum. q̄d̄ cum eſſe defierit amare ceſſabit. hec ꝓſper.

L Debet ergo vnuſquiſq̄ erga ꝓximum ſuum habere dilectõnem ſanctam. iuſtam ⁊ verā. De qua triplici dilectione thomas de aquino ſic d̄t. Triplici modo diligendus eſt proximus Primo quide3 ex p̄te finis. ſ. aliquis diligat ꝓximū ꝓpter deū ſicut ⁊ ſeipm̄ ꝓpter deum debet diligere. vt ſic ſit dilectio ꝓximi ſancta. Scd̄o ex p̄te dile

ctionis ne. ſ. aliquis ꝯdeſcendat ꝓxi-
mo in aliquo malo ſed in bono ſolum
ſicut ꝛ ſue voluntati ſatiſfacere debet ho-
mo ſolū in bono vt ſic ſit dilectio ꝓxi-
mi iuſta. Tercio ex pte rōnis dilectio-
nis vt. ſ. non diligat aliquis ꝓximū
ꝓpter ꝓpriā vtilitatē vel delectationē
ſed ea rōe ꝙ velit ꝓximo bonū ſicut ſi-
bipſi vt ſit dilectio ꝓximi vera. nam cū
aliquis diligit ꝓximū ꝓpter ſuam vtili
tatem vel delectationē nō vere diligit
ꝓximum ſuū ſed ſeipſm. hec thomas.
¶ Notandum etiā ꝙ debemus vni
cuiqꝫ ſm dignitatem ſuā ꝛ ſtatum ſuū
dilectionē exhibere. vt teſtat hugo in
hec verba Scōm dignitatem nāqꝫ alij
ſupiores ſunt nobis. alij equales. alij
inferiores. ſupioribꝫ obiam timorem
obſequiū ꝛ venerationē debemus exhi
bere. Cū equalibꝫ pacē ꝛ ꝯcordiam cu
ſtodire inuicē obſequio beneficio ꝛ ho
nore ꝑuenire in omni actione ꝛ verbo
ſupiorem eis locū tribuere. ꝛ ſi qñ for
taſſis in aliquo negotio eos preire co-
gamur cū omni hūilitate ꝛ reuerentia
que facienda ſunt nō ꝑcipere ſꝫ demō-
ſtrare. ꝛ ſi eos ꝑcedere ꝯtigerit cū om
ni alacritate ꝛ deuotione quaſi ex neccī
tate ſubiecti obedire. Inferioribꝫ ſem
per beneficiū ꝛ auxiliū impendere. nūqꝫ
improperare ſine ꝯtumelia corripe.
ſine ſupbia gubernare. ſine crudelitate
caſtigare. cū pietate fouere. veneratio
nem non exigere. ſocietatē atqꝫ equa-
litatē amare Maioribꝫ ꝓ timore ſub-
di. equalibꝫ ꝑ caritatem obſequi. mi-
noribꝫ ꝑ caritatem ꝛ humilitatē coe-
quari ꝑcipientibꝫ parati. obedientibꝫ
modeſti. maledicentibꝫ taciti. laudan
tibꝫ verecūdi. hec hugo. Debet etiam
vnuſquiſqꝫ diligens deū erga ꝓximū
ſuum exercere pietatē. qꝛ vt dr beatus
ambro. Impoſſibile eſt caritatis xpi
in eo fore dulcedinē. qui non erga ꝓxi
mum ſuum exercuerit pietatem. nam
ſm ꝙ dr beda. Hec eſt ſola ꝓbatio in-
tegri amoris in dñm ſi erga fratres ſtu
duerit quis curā ſolicite exercere labo
ris. nam quicūqꝫ fratri pietatis opus
qđ valet impendere negligit. minus in
ſte ſe ꝯditorem diligere oſtēdit. cuius
mandata in ſuſtinenda ꝓximi neccita-
te ꝯtemnit. hec beda. Non ſolū aūt de
bet vnuſquiſqꝫ opus pietatis in neccita
te ꝓximo impendere ſed etiam illius
bonū. ſiue tpale ſiue ſpūale ſit. in oibꝫ
ꝓmouere ac diligere. qꝛ qui bonū qđ
in ſe non habet in altero diligit de nō
ſuo ſuum facit. de hoc dr beatus augu.
Quicquid boni in ꝓximis video. ſi il
lud diligo meū facio. Uis ergo merce
dem habere de alieno bono. gaude de a
lieno. penſent igit inuidi quantum bo
num eſt caritas. que ſine labore noſtro
aliena bona noſtra facit. hec aug. Di-
lectio reuera dei ꝛ ꝓximi ꝓpria ꝛ ſpeci
alis virtus bonoꝝ animi ſm aug. Di-
ligere ergo debet primo quilibet ſuper
oīa deū. inde proximum ſicut ſeipſm ꝛ
hoc in deo. inimicum vero ꝓpter deum
Scōm hoc xp̄s in euāgelio ꝑut dr que
dā glo. Ad cuiuſlibet dilectionē ꝓpriū
ponit dicens. diliges inquit dñm deū
tuū ex toto corde ꝛ ex tota mente ꝛ ꝓ-
ximum ſicut teipſum. ¶ Inimi-
cos tuos non ex tota virtute tua. nō ſi
cut teipſm ſꝫ ſimpliciter diliges. ſuffi-
cit enī ꝙ diligimus ꝛ non odio habe-
mus. hec glo. Cuius ſingula ponit bea-
tus hierony. ſup caū. ibidē ſubiūgendo
Rurſum inquit dilige inimicos vr̄os
ꝛ non appoſuit ex toto corde. Non eſt
inordinatus ſermo diuinus nec īpoſſi
bilia precipit nec dr. Diligite inimi-
cos veſtros ſicut voſipſos. ſed tm̄ dili-
gite inimicos veſtros. ſufficit enī ꝙ di
ligimus ꝛ nō odio habemus. ꝓximū
ꝟo vt teipſm. hec hiero. Qđ aūt beatus

auguſ. in quodam loco ait. Inimicos
noſtros toto corde. ⁊ corꝑalibꝫ viribꝫ
diligamus videꝛ eſſe perfectionis .ad
quã tñ non aſtringimur ex ꝓcepto. E-
tiam de dilectõe ꝓximi ⁊ inimicorum
glo. nicolai ſuꝑ illo verbo Diligite ini
micos veſtros ſic ait. Oĩs homo ex ca
ritate diligẽdus eſt inq̃ʒtũ ad dei yma
ginẽ factus eſt. ⁊ capax ipſius per cog
nitõem ⁊ amorẽ. amicicia enim carita
tis fundaꝛ ſuper cõicatione ſuꝑne bea
titudinis ⁊ ideo oĩs intellectualis cre
atura que in actu vel in potentia eſt be-
ata ex caritate eſt diligenda. mali aũt
hoĩes q̃ʒdiu ſunt in vita ſunt in poten-
tia veniendi ad beatitudinẽ. ⁊ ideo licʒ
eoꝝ malicia ſit odienda. ipſa tñ natu-
ra poſſibilis beatificari eſt diligenda.
Hoc eſt qḋ ſaluator dĩt. diligite inimi
cos veſtros bona .ſ. grẽ ⁊ glorie eis op
tando. alia nõ ſunt eis optanda niſi in
quadã generalitate. inq̃ʒtum valẽt ad
eoꝝ ſalutem. qḋ ſoli deo eſt notũ. quia
omnibꝫ aliĳs ꝑt homo bene vel male vti
⁊ ideo circa hoc non eſt aliquid deter
minatũ petendũ. Sequiꝛ. benefacite
Benefacere eſt affectus dilectionis ⁊
ideo ſicut tenemur diligere inimicos
quantũ ad bona gratie ⁊ glorie. ita te
nemur in affectu ſalutem eoꝝ mõ de-
bito ⁊ poſſibili ꝓcurare. Et orate ꝓ per
ſequentibꝫ vos. optando. ſ. bona gra-
tie ⁊ glorie. Alia aũt bona in ſpeciali.
ſed ſuꝑerogationis. Ad predicta faci
enda etiã inimicis hortamur exemplo
dei qui ſolẽ ſuũ facit oriri ſuꝑ bonos
⁊ malos. hec nicolaus de lyra. A
Et notandũ ꝙ dilectio ꝓximi ⁊ maxi
me inimicoꝝ demonſtrat hominẽ eſſe
diſcipulum xpi. videlicʒ ſi diligat ami
cos in deo ⁊ inimicos ꝓpter deum. Di
lectio ãt inimici ĩ nobis nũc veraciter
cuſtodiꝛ ſi de ꝓfectu illius addicimur.
nec de ruĩa ipſius letamur. De hac di
lectione ⁊ quõ debeat inimicus diligi.
beatus greg. xxĳ. moꝝ. ſic dĩt Oĩpoten
tis dei nos eẽ diſcipulos ſola cuſtodia
caritatis ꝓbat. que nimiꝝ caritas ſiue
dilectõ ſi cor noſtꝝ veraciter replet du
obꝫ modis oſtendi ſolet. ſ. ſi amicos ĩ
deo ⁊ inimicos ꝓpter deũ diligamus
B Sed ſciendũ ꝙ inimici dile
ctio tunc veraciter cuſtodiꝛ cum nec de
ꝓfectu illius addicimur. nec de ruina
illius letamur. nam ſepe in dilectõis
ymagine erga inimicũ animus falliꝛ.
ſeqʒ hunc diligere eſtimat ſi eius vite
ɔtrarius nõ exiſtat. ſed dilectõis vim
occulte ⁊ veraciter aut ꝓfectus inimici
aut caſus interrogat. neqʒ enĩ ad ple-
num ſemetipſm mens hominis ſcit niſi
eum quem ſibi aduerſariũ credidit in
defectu vel ꝓfectu mutaſſe modum ſui
ſtatus inuenerit Si enĩ de ꝓſpitate ad
diciꝛ ⁊ de claritate ſe odientis letatur
ɔſtat. q2 non amat quẽ non vult eẽ me
liorẽ eumqʒ etiã ſtantem voto ꝓſequi-
tur quem cecidiſſe gratulaꝛ. Sʒ inter
hec ſciendũ eſt. q2 euenire plerumqʒ ſo
let vt non amiſſa caritate etiã inimici
nos ruina letificet. ⁊ rurſum eius glĩa
ſine inuidie culpa ɔtriſtet. cũ ⁊ ruente
eo quoſdã bene erigi credimus ⁊ ꝓfici
ente illo pleroſqʒ iniuſte oppꝛimi for-
midamus. qua in re mentẽ nrãm nec
eius iã defectus erigit. nec eius ꝓficit
ſi recta nr̃a cogitatio nõ quid in ipõ de
ipſo circa alios agaꝛ attendit Sed ad
hec ſeruanda valde necãrium eſt ſubti
liſſime diſcretõis examẽ. ne cũ noſtra
odia exeq̃mur fallamur ſub ſpecie vti-
litatis q̃ in re diſcernendũ eſt eẽ aliud
qḋ nobis. aliud vero qḋ ſibi ⁊ ceteris
noſter inimicus nocet. nã ſi aliquis bo
nus eſt ſine nr̃a forſitan culpa eſſe nõ
ꝑt nobis malus. nec oĩno de eius rui-
na gaudẽdũ eſt. cuius nos ſolos certũ
eſt aduerſa toleraſſe. nã vero cũ nr̃ aut

multoꝝ hoſtis ꝑimit̄ de ereptione ꝓxi
moꝝ potius q̄ꝫ de inimici interitu. ne-
ceſſe eſt vt aīmus letet̄. Oportet nāq̄ꝫ
vt ꝑeunte aduerſario ſubtiliter penſe-
mus. quid debeamus ruine pctōris. ⁊
quid iuſticie ferientis. nā cū ꝑuerſum
quēq̄ꝫ oīpotens deus ꝑcutit ⁊ ꝯdolen-
dum eſt miſerie ꝑeūtis ⁊ gaudendum
eſt iuſticie iudicis vt nobis ⁊ in luctu
ſit pena morientis ꝓximi ⁊ rurſum in
gaudiū veniat exhibita equitas iudicā
tis dei quatenus nec ꝑeunti hoī exiſte
mus aduerſarij. nec iudicāti deo inue-
niam̄ ingrati. Sūt etiā nōnulli q̄ eos
quos ſibi aduerſarios eſtimant. male-
dictione feriūt. q̄m̄ vtute nequaq̄ꝫ pn̄t
in quib⁹ patenter apparet. que mala ſi
poſſent facerent. qui ea que facere ne-
queūt iꝑrecari minime deſiſtūt. mortē
nāq̄ꝫ aduerſario exoptāt. quā ⁊ ſi pn̄t
inferre metuūt. ne aut ꝑpetrati homi-
cidij rei teneant̄ aut iniqui appareant
etiā cū ſint. Quid eſt ḡ dicere deo occi
de quē odi niſi ei aptis vocib⁹ reclama
re hoc fac meo aduerſario. qđ me in il
lum facere nec pctōrem decet. hec gre.
Qui idcirco voluerit dn̄i veſtigia ſequi
debet inimicos ſuos diligere ⁊ ꝓ ipſis
orare ſicut ipſe in cruce orauit. nā in ta
li dilectione ꝯſiſtit ꝑfectio Vn̄ dr̄ bea-
tus augu. Si diceris orare ꝓ inimico
ambulas in via domini. perfectio dile
ctionis eſt inimicos diligere vt ſint fra
tres. ſicut diligere inimicos vt in ſoci
etatē dn̄i vocent̄. Magnificentie etiaꝫ
bonitatis eſt vt tuum inimicū diligas
⁊ ei qui tibi malū vult ⁊ ſi facere nō pt
ſemꝑ bonū verbum ꝓbeas atq̄ꝫ facias
cū poſſis. hec aug. Nihil etiā dr̄ criſ.
eſt qđ ita ſimilem faciat deo ſicut mali
gnis atq̄ꝫ ledentib⁹ eſſe placabilē. hec
criſ. Ergo dr̄ aug. Ego ad dilectionē
inimicoꝝ ꝯmoueo vos. qꝛ ad ſananda
vulnera pctōꝝ nullū medicamentum
eſſe melius cognoſco. hec augu. Nam
vnuſquiſq̄ꝫ talē indulgentiaꝫ accipiet
a deo qualē ipſe ꝓximo dederit. Vnde
quicūq̄ꝫ nō dimittit ꝓximo iniuriam.
cū orat orōnem dominicā non ſolū nō
exaudit̄ ſed etiā maledictōeꝫ incurrit
Vn̄ etiā anaſta. Si non dimittis iniu
riam que tibi facta eſt nō facis pro te
orōnem. ſed maledictiōem incurris.
C Conſiderandū q̄ inimicū dilige-
re expreſſius ſignū eſt caritatis. qꝛ cō-
tra motū nature eſt. nā ſm̄ beatū greg.
vna ⁊ ſumma eſt ꝓbatio dilectionis
ſi ⁊ ipſe diligat̄ qui ⁊ aduerſat̄ Vn̄ dif
ficile eſt inimicū diligere niſi aſſit grā
ꝑ quē vincat̄ natura. Oportet ḡ vt ani
mus coopante grā odiū inimicoꝝ re-
primat. ⁊ in dilectionē ꝯuertat. ſi ꝑfe
ctionē huiꝰ virtutis ꝯſequi deſiderat
qꝛ oīa que ad ꝑfectionem ꝑtinent ma
gis ſunt difficilia De hoc quedā glo.
ſic dr̄. Nulli mirū debet videri q̄ iu-
bemur diligere inimicos qꝛ criſtus nō
precipit impoſſibilia aut inconuenien
tia ſed perfecta. Perfecta aūt ſunt oīa
difficilia Vn̄ ſic̄ ꝯpletus modus ꝑfe-
cte caritatis eſt qui preualet maximo
amori humano ⁊ carnali abſtinendo
a ſummo delectabili ſicut ē caſtitas in
virginib⁹. que eſt ꝑfecta puritas ⁊ mū-
dicia ꝓxima deo. ita etiā ꝯpletus mo-
dus ꝑfecte caritatis eſt que ꝑualet ma-
ximo triſtabili tolerando illud vel in
corꝑe ⁊ corporis dolore vt martiriū vel
in ſpū ⁊ cū dolore deponendo ⁊ repri-
mendo odium inimicoꝝ in dilectionē
ꝯuerſum. hec gloſa. D Sciendū
etiā de zelo qui habendus eſt erga ꝓxi
mos qui maxime ꝑtinet ad prelatos.
De hoc ſuꝑ illo vbo Iraſcimini ⁊ no
lite peccare quidam expoſitor ſic dicit
Moueri poteſt queſtio de ira zeli vtrū
meritoria cenſeat̄. videt̄ q̄ non ſit bo
na nec meritoria. quia mentem turbat

oculum rationis obumbrat. ꝯtempla
tionē diſſipat. que ſcḋm beatum aug. mē
te tranquilla optime exercet. Hoc eſt
ꝯtra beatum grego. qui dicit. Si ira zeli
ex virtute non ſurgeret. dine animad/
uerſionis imperiū phinees nō placaſſet
E Ad qḋ ſciendū ſcḋm beatū greg.
q2 alia ira eſt quam impatientia excitat. a
lia eſt quam zelus format. illa ex vitio
iſta ex virtute generat. Ad hanc queſti
onem dicere poſſumus. ꝙ ira zeli bōa
⁊ meritoria experientia ⁊ ſcīa ſancto
rum inuenit. Si enī ꝓximos vt nos di
ligere precipimur. reſtat vt reatibus eo
rum vt noſtris iraſcamur. Et ꝓcipuus
ꝓpheta dauid ait. zelus domus tue cō/
edit me. ꝙ aūt beatus Aug. ⁊ alij docto
res dicunt ꝙ ira per zelū mentem tur/
bat. ꝯtemplatōem diſſipat. oculū rati
onis obūbrat. Ad hoc reſpondet ꝙ ira
per vitiū oculum rōnis non ſolū impe
dit ſed quaſi extinguit. Ira aūt per ze
lum ⁊ ſi ad breuē punctum oculum ra
tionis turbat. tñ non nocet ſed magis
interiorē viſum clarificat. Et etiā ad ex
preſſiorē intelligentiam eoꝝ que dcā
ſunt notandū ꝙ eſt quidam zelus qui
eſt ſcḋm ſciētiam. Sunt enim aliqui ho
mines hn̄tes zelum ſed non ſcḋm ſcien
tiam vt ait apl's. ⁊ ira huius zeli qui ē
ſcḋm ſcīam formata caritate tota dircā
intentōe in bonū finem ꝯſtat ꝙ mere/
tur. nam caritas non agit perperā ⁊ a/
ctio ex intentōe finis boni iudicat bo/
na. Et ideo licet ira zeli interdum mi
nus ordinatam paſſionē habere vide/
atur. hoc eſt ꝓpter ꝯnexionem rōnis ⁊
potentiaꝝ ſiue viriū que ſunt in ſen/
ſualitate. qui ſuis motibus interdū rō/
nem turbant. Nam hec eſt ꝯditio vie.
ꝙ etiam homines exiſtentes in carita
te agentes bona intentōe. quapropter
corpus corrumpit interdum turbatio
nibus grauantur. hec ille. Debet ergo v/
nuſquiſqꝫ ſe exercere in dilectōe dei ⁊
ꝓximi. Diligendus namqꝫ eſt deus a
nobis idcirco q2 ipſe eſt bonū noſtꝝ.
ac etiam ꝓpter bonum hoc vt ad ipſum
veniamus ⁊ in ipſo eternaliter gaude
amus. Diligendus vero eſt ꝓximus
vt illius requiei ⁊ gaudij poſſit eſſe ꝑ/
ticeps nobiſcum. De hac etiam gemi
na caritate ſeu dilectione hugo de ſcō
victore ſic dicit. Geminā nobis ſcriptu
ra ſacra caritatem ꝯmendat. dei vide/
licet ⁊ ꝓximi. Caritatem dei vt ſic ip/
ſum diligamus ⁊ in ipō gaudeamus
Caritatem ꝓximi vt ſic ipſum diliga/
mus vt non in ipſo. ſed cū ipſo in deo
gaudeamus. hoc eſt vt deū diligamus
ꝓpter ſeipſum. ꝓximū aūt ꝓpter deum.
deus aūt idcirco ꝓpter ſeipm̄ diligen/
dus eſt. q2 eſt bonum noſtrū. ꝓximus
aūt ideo ꝓpter deū diligendus. q2 cum
ipſo in deo eſt bonum noſtꝝ. Illum di
ligimus vt ad ipm̄ veniamus ⁊ in ipō
gaudeamus. Iſtum diligimus vt cum
ipſo curramus vt cū ipſo ꝑueniamus
Illum vt gaudiū. iſtum vt gaudij ſoci
um. illum vt requiem. iſtum vt requiei
ꝯſortem. Quid eſt deum diligere. niſi
illum velle habere. quod eſt deum dili/
gere ꝓpter ſeipſum. ideo dilige vt ha/
beas ipſum. Quid eſt ꝓximū diligere
ꝓpter deum eſt diligere. q2 habet deum
Sic diligimus hoīem ꝓpter iuſticiam
id eſt q2 habet iuſticiam. ſic diligimus
hominem ꝓpter deum. i. q2 habet deum.
vel ſi forte nondū habet. q2 habiturus
eſt eum. vel vt habeat eum. Sic itaqꝫ
ꝓpter deum hominem diligimus quē
vtiqꝫ ꝓpter deum non diligeremus. ſi
deum non diligeremus. Unde diligē
dus eſt ꝓximus in deo. quia habet deū
non in diuitijs ſuis. non in fortitudi/
ne ſua. ſed in iuſticia ſua. in ſanctitate
ſua. ⁊ in bonitate ſua. ⁊ quādo in iſtis
diligit in deo diligit. hec hugo. F

De hac etiã duplici caritate dei ⁊ ꝓxi
mi. beatus gre. x. moral. exponens illð
verbũ. Et ꝙ multiplex ſit lex eius ſic
ait. q̇d hoc loco dei lex niſi caritas acci
pi dʒ. ꝑ quã ſemꝑ in mente legunt̄ pre
cepta vite. qualiter in actiõe teneant̄.
De hac etiã lege veritatis voce dñi dʒ
hoc eſt p̄ceptum meũ vt diligatis inui
cem ſicut dilexi vos. De hac paulus
ait. Plenitudo legis eſt caritas Item
dr̄ Inuicē onera veſtra portantes ⁊ ſic
adimplebis legē xp̄i Lex eñi xp̄i quid
ↄgruentius intelligi ꝗ caritas poteſt.
Quã tũc vere ꝑficimus cũ fraterna o/
nera ex caritate toleramus. Sʒ hec ea
dem lex multiplex dʒ. qꝛ ſtudioſa ſoli/
citudine caritatis ad cũcta virtutũ fa/
cta dilatat̄. que a duobꝯ quidē precep
tis incipit. ſed ſe ad innumera exten/
dit. huius namqȝ legis initiũ dilectio
dei eſt ⁊ dilectio ꝓximi. G Sed
dei dilectio ꝑ tria diſtinguit̄. qꝛ ex to/
to corde ex tota aĩa ⁊ tota fortitudine
diligi conditor p̄cipit̄. Qua in re no/
tandũ. ꝙ diuinus ſermo cũ deũ diligi
precipit nõ ſolũ narrat ex quo ſed etiã
informat ex quãto. cũ ſubiungit ex to
to. ſ. qui ꝑfecte deo placere deſiderat
ſibi de ſe nihil relinquat. H. Pro
ximi aũt dilectio in duo p̄cepta diui/
ditur cũ ⁊ ꝑ quendã iuſtum dʒ. Quod
ab alio odis tibi fieri vide. ne tu alteri
facias. Et per ſemetip̄am veritas dr̄.
Que vultis vt faciant vobis hoĩes ita
⁊ vos facite illis. Quibꝯ duobꝯ vtri/
uſqȝ. ſ. teſtamenti mandatis. ꝑ vnum
malitia ↄpeſcit̄. ꝑ aliud benignitas pre
rogat̄. vt quod non vult malum pati
quiſqȝ non faciens. ceſſet a nocendi o
pere Et rurſum bonum quod ſibi fieri
appetit impendens erga vtilitatem ſe
proximi exerceat ex benignitate. Sed
hec nimirum duo ſolicita intētione co
gitant̄. cor ad innumera virtutum mi

miſteria extendit̄. ne vel ab inferenda
que non debet deſiderijs inquieta mēs
ferueat. vel erga exhibenda que debet
ocio reſoluta torpeſcat. nam cuʒ cauet
alteri facere que nequaqȝ vult ab alte/
ro ipſa tolerare ſolicita ſe intentione
circũſpiciat. ne ſuꝑbia euellet. ⁊ vſqȝ
ad deſpectũ ꝓximi animum deijciens
exaltet. ne ambitio cogitationem lani
et. cũqȝ hanc ad appetenda aliena di/
latat. anguſtet ne cor luxuria polluat.
⁊ ſubiectum deſiderijs ꝑ illicita corrũ
pat. ne ira exaſperet. ⁊ vſqȝ ad ꝓferen
dam ↄtumeliã inflammet. ne inuidia
mordeat ⁊ alienis felicitatibꝯ emula.
tua ſe face ↄſumat. ne immoderate lin
guam loquacitas ꝓtrahat. eamqȝ vſqȝ
ad laſciuiã obtrectationis extendat.
ne odia mala excitet ⁊ os vſqȝ ad ia/
culum maledictionis irritet. Rurſum
cũ cogitet vt ea alteri faciat que ipſa
ſibi fieri ab altero expectat. Penſat ni
mirum vt malis bona vt bonis melio/
ra rependat. erga ꝓcaces manſuetudi/
nem longanimitatis exhibeat vt mali/
cie peſte languentibꝯ grãm benignita/
tis oſtendat vt diſcordes in pace vni/
at vt indigentibꝯ neceſſaria tribuat vt
errantibꝯ viã rectitudinis oſtēdat. vt
afflictos v̄bo ⁊ ↄpaſſione mulceat. vt
accenſos in huius mũdi deſiderijs in/
crepatiõe ſtringat. vt minas potentiũ
rõcinatione mitiget. vt oppreſſorum
anguſtias q̄ꝫta p̄ualet ope leuet. vt fo/
ris reſiſtentibꝯ opponat patientiam vt
intus ſuꝑbientibꝯ exhibeat animi pati
entia diſciplinã vt gr̄a errata ſubdito/
rum ſic mãſuetudo zelũ temꝑet quate
nus iuſticie ſtudiũ nõ eneruet. ſic ad
vltionē zelus ferueat. ne tñ pietatis li
mitem feruendo trãſcendat vt ingra/
tos beneficijs ad amorē ꝓuocet vt gra
tos quoqȝ miſterijs in amore ↄſeruet.
v ꝓximoꝝ mala cũ corrigere nõ valet

taceat. vt quecunqꝫ corrigi loquendo poſſunt ſilentium eſſe ꝯſenſum ꝑtimeſcat. vt ſic ea q̄ tacet tolerat. ne tñ in animo virus doloris occultet. vt ſic maliuolis manus benignitatis exhibeat. ne tñ per grãm a iure rectitudis excedat. vt cuncta ꝓximis queuꝫ impendat. ſꝫ hec impendendo non timeat. vt ſic in bonis que exhibet timoris precipiciuꝫ paueat. nec tñ a boni exercicio torpeſcat. vt ſic que poſſidet tribuat. qualis ⁊ quanta ſit largitas remunerantis attendat. ne cum terrena largit᷑ ſuã pluſ ꝙ̄ neceſſe eſt inopiã cogitet. ⁊ in oblatione muneris claritatis lumen triſticia obſcuret. Bene ergo lex dei multiplex dꝛ. qꝛ nimirꝫ cum vna eadẽqꝫ ſit caritas. ſi mente plene ceperit hãc ad innumera opera multiformiter accendit. hec greg. J Notandũ etiã ꝙ circa dilcõem ꝓximi magna diſcretio eſt exhibenda. Nã nimis diligere malum eſt. minus etiã diligere malũ eſt. In cũctis ergo virtutib⁹ requirit᷑ temꝑantia. Oīs enim dilectio que nocet vitanda eſt. qꝛ qui aliquid ſupra deuꝫ diligunt deo non ſunt digni. Vñ caſto amore diligendi ſunt ꝓximi. ⁊ hoc in deo. nã inordinatus amor ⁊ carnalis non eſt caritas ſed ſtulticia. vera ergo caritas exigit vt deuꝫ ſuper oīa diligamus ⁊ ꝓximos noſtros ſicut noſipſos in dño. De hoc beatus Jheroni. ſic dꝛ. Sunt qꝫ plurimi q̄ diligunt ſed male Incautũ eī diligunt aliquẽ ꝙ dilectionem dei ꝑdunt. qui eñ aliquid ſupra deũ diligunt. deo nõ ſunt digni R In cunctis v̾tutib⁹ requirit᷑ tꝑantia. V̾tus ſp̄ vult medium. minus diligere bonũ malum eſt. ſed vt ius exigit diligere bonũ eſt. Oīs dilectio que nocet vitanda eſt. ꝓpter nimiã dilcõem aliq̄ in luxuriã ceciderũt. aliqui ad inuidiam deuenerũt. Hoc quippe agit ſuperfluus amor. vt quem diligit ſꝑ videre velit. modũ neſcit. neqꝫ aliud cogitare pt̄ ꝙ̄ qđ diligit. Impoſſibile eſt hoīnem qui talem hꝫ amorẽ deo poſſe acceptabiles orõnes facere. vel placere. Hic amor non eſt caritas ſed ſtulticia Oēs noſtros debemus diligere frẽs ſicut noſmetipſos. ita tñ ꝙ vicia nõ diligant᷑. punire maluꝫ caritas eſt. plus diligere meliorem iuſtũ eſt. Vera caritas eſt vt deũ diligamus ex toto corde ex tota mente ⁊ ex totis viribus. ⁊ ita ſingulariter ꝙ cũ deo nihil aliud diligamus ⁊ ꝓximũ noſtrꝫ ſicut ⁊ noſipſos Qui ſine caritate eſt ſine deo eſt. qꝛ deus eſt caritas ⁊ caritas eſt dꝰs. ⁊ q̄ manet in caritate in celo iã hĩtare cepit. In celo oīm eſt vna caritas beatoꝝ. Vbi caritas vera eſt. ibi inuidia nulla ẽ. ibi ambitio nulla cognoſcit᷑ nec murmuratio. ſed nec detractio nec irriſio. Hoc ſcitote frẽs qꝛ ſi nõ haberis caritatẽ ſub dyabolica ptãte eſtis. nec vltra vobiſcũ deus hĩtat ⁊ qui ſine deo ẽ in inferno eſt. hec iſido. De iſta ſcã caritate bea. aug. in li. ꝯfeſſi. ſic dꝛ. Beatus qui amat te. ⁊ amicũ in te. ⁊ ꝓxim ꝓpter te. Solus eñ nullũ caꝝ amittit deus cui in illo cari ſunt qui non amittit᷑. ⁊ quis eſt iſte niſi deus noſter. Deus qui fecit celum ⁊ terrã ⁊ implet ea. te nemo amittit niſi qui dimittit ⁊ qui dimittit quo it aut quo fugit. niſi a te placido ad te iratũ. nam quo ſe verterit anima hoīs ad dolores figit᷑ alibi. ꝓterqꝫ in te. ⁊ ſi figit᷑ in pulcris extra te ⁊ extra ſe. que tñ nulla eſſent niſi eẽnt abs te Vnde ſi placent corꝑa deum in illis lauda. ⁊ in artificeꝫ eoꝝ retorque amorẽ. ne in his que tibi placẽt tu diſpliceas. Si placent aīe in deo amentur. qꝛ ⁊ ipſe mutabiles ſunt. ⁊ in illo fixe ſtabiliunt᷑ alioquin irent ⁊ perirent In illo ergo ament᷑ ⁊ rape ad deũ tecũ

quas potes ⁊ dic eis. hũc amemus ip
ſe fecit hec ⁊ nõ eſt longe. nõ em̃ fecit ⁊
abijt. ſ; ex illo ĩ illo ſunt Ecce ibi ẽ vbi
ſapit veritas. intimus cordi eſt deus ſ;
cor errauit ab eo. Redite preuaricato
res ad cor ⁊ inherer illi qui fecit vos.
Stare cũ eo ⁊ ſtabitis. requieſcite in
eo ⁊ quieti eritis Quo itis in aſpa quo
itis. Bonũ qd̃ amatis ab illo eſt. Sed
quantũ eſt ad illũ bonum eſt ⁊ ſuaui. ſ;
amoris erit iuſte qd̃ iniuſte amat̃ deſer
to illo ergo cũ adheſero tibi deus ex oĩ
pte mea nuſq̃ erit mihi labor ⁊ dolor
⁊ viua erit vita mea tota plena te Nũc
aũt q̃ quẽ imples tu ſubleuas eũ. qm̃
tui plenus ſum. non oneri mihi ſum.
Sed ↄtra ſpes mea non niſi in magna
valde miã tua eſt. da qd̃ iubes. ⁊ iube
qd̃ vis. impans nobis ↄtinentiam. p
ↄtinentiam quippe colligimur ⁊ redi
gimur in vnum. quo in multa defluxi-
mus. minus em̃ te amat. qd̃ non ꝓpter
te amat. O amor qui ſemper ardes ⁊
nũq̃ extingueris Caritas deus meus
accende me iubes certe vt ↄtinea; a cõ
cupiſcentia carnis ⁊ ↄcupiſcentia ocu
loꝝ ⁊ ambitione ſeculi. da qd̃ iubes. ⁊
iube qd̃ vis. hec aug. Debet g̃ quilibet
fidelis ⁊ maxime religioſus ſe exerce
re in virtute hac nobiliſſima caritatis
deũ videlicet ſup oĩa diligẽdo, primũ
vero in deo amando ⁊ ſibi in aduerſis
tam ſpũalib; q̃ corpalib; ↄpatiendo
In pſperis aũt quibuſcũq̃ eidẽ ↄgau
dendo. ⁊ inq̃tum facultas reꝝ ſuppe-
tit ſubueniendo. Inimicũ etiam ꝓpter
deũ diligẽdo ⁊ ſi ex affectu eundẽ ꝓut
amicũ amare non pt̃ qd̃ eſt pfectionis
debet ab odio illius p quẽ offenſus eſt
ſe ↄtinere. ⁊ de gr̃a dei ac gloria ⁊ cete
ris que ad ſalutem illius ptinent. ſiue
ſint ſpũalia ſiue corpalia ꝓut aĩe eius
expedit fauere ⁊ non inuidere. vt pre-
mia eterna caritatem habentib; prepa

rata valeat aſſequi ⁊ eternaliter poſſi-
dere. Si vero aliqui ita pauperes ſunt
q̃ non poſſunt aliquod beneficium cor
porale impendere. ſicut religioſi vel ce
teri pauperes. quib; deeſt facultas re-
rum tpalium hi tales debent habere cõ
paſſionẽ ⁊ bonam voluntatẽ erga ꝓxi-
mos. illis ſi poſſent in neceſſitate ſub-
uenient q; deo nihil offert̃ ditius bona
voluntate. ſed bona volũtas nunq̃ ple
ne pficit̃. niſi huius mundi cupiditas
perfecte deſerat̃. Unde viri ſancti vt
ꝓximos poſſint pfecte diligere ſtudue
runt in hoc ſeculo nihil amare De iſta
bona volũtate ⁊ q̃lis eſſe debeat beatus
gre. in quadã omel. oſtendit ſic dicẽs
Ante dei oculos nũq̃ ẽ vacua manus
a munere ſi archa cordis plena ſit bo-
na voluntate nil quippe offert̃ deo diti-
us bona voluntate. Voluntas aũt bo-
na eſt ſic aduerſa alterius ſicut noſtra
pertimeſcere. ſic de pſperitate ꝓximi
ſicut de noſtro ꝓfectu gaudere. ⁊ gratu-
lari Aliena damna noſtra credere Ali
ena lucra noſtra deputare. amicũ non
ꝓpter mundũ ſed ꝓpter deum diligere.
Inimicũ etiam amãdo tolerare nulli
malũ qd̃ pati nõ vis facere. nulli qd̃ ti
bi iuſte impendi deſideras denegare.
neceſſitati ꝓximi iuxta vires ſuccurre
re. ſed ꝓdeſſe etiã vltra vires velle Ex
bone volũtatis ſacrificiũ nũq̃ plene p
ſoluit̃. nec mundi huius cupiditas p
fecte deſerit̃. nos quicquid in eo ↄcu-
piſcimus hoc ꝓculdubio ꝓximis inui
demus Videt̃ em̃ q; nobis deſit. qd̃ al
ter aſſequit̃ ⁊ q; ſemp inuidia a bona
volũtate diſcordat. mox vt hec mente;
cepit illa diſcedit. Uñ ⁊ ſancti vt poſſ
ſent proximos pfecte diligere ſtudue
rũt in hoc ſeculo nihil amare. nihil vn
q̃ appetere. hec gregorius. Et ſic pa-
ter de dilectione proximi. Habemus
itaq̃ nũc de gemina dilectione dei vi-

delicet ⁊ p̄ximi explanatum. ⁊ ꝑtinet
ſecundo loco ad perfectos q2 vt patuit
ſuperius ſtatus perfectoꝝ ꝯſiſtit ſecun
do loco in caritate dei ⁊ proximi dile-
ctione.

Diſtinctio tercia tercij libri.

Filius.

Poſtquā infor
matus ſum de caritate dei ⁊
p̄ximi. ac alijs q̄ꝫ pluribꝫ q̄
ſpectant ſcd̄o loco ad ſtatum ꝑfectoꝝ.
Nunc de tercio in quo ꝯſiſtit ſeu finali
ter dependet ſtatus eorundē perfectoꝝ
cupio edoceri a te o pater.

Ca. I. Pater

Scire debes
q̄ ſtatus perfectoꝝ vt
ſupius p̄miſſum eſt
conſiſtit tercio loco in
dei ꝯtemplatōne. in q̄
virtute quanto quiſq̄ꝫ eſt ferventior tā
to eſt perfectior. Ad ꝯtemplationis ꝟo
dulcedinem qui ꝑuenire deſiderat. ne
ceſſe eſt vt per gradus aliaꝝ virtutum
ꝯſcendere ſtudeat ac ꝓficere. vt tā ex-
cellentē virtutem demū apprehendere
valeat ac deguſtare. Oportet nāq̄ꝫ vt
homo ꝑ ſacre ſcripture lectōem perfe-
ctam meditatōem ac deuotam orōem
necnon bonoꝝ operum exercitatōem
ad ꝯtemplationis ſublimitatē ꝯſcen
det ac ꝑueniet. ¶ De hoc hugo de
ſancto victore ſic ait. Quatuor ſunt in
quibꝫ nunc exercet̄ vita iuſtoꝝ. ⁊ qua
ſi per illos gradus ad futuram perfecti
onē ſubleuatur. videlꝫ. lectio. medi-
tatio. oratio ⁊ opatio. deinde ſequitur
cōtemplatio. De his quinq̄ꝫ gradibꝫ
primus. id eſt lectio incipientium eſt
ſupremus id eſt ꝯtemplatio perfecto-
rum eſt. ⁊ de medijs quanto pluries
quis aſcenderit. tanto perfectior erit.
Verbi gratia. Primo lectio intelligē
tiam dat. ſecundo meditatio ꝯſilium
preſtat. tercio oratio petit. quarto ope
ratio querit. quinto ꝯtemplatio inue-
nit. hec hugo. Beatus bernar. in libro
de ſcala clauſtralium de hoc ſic dt̄. hec
eſt ſcala clauſtralium qua homines de
terra in celum ſubleuant̄. ſ. lectio. me
ditatio ⁊ ꝯtemplatio. Beate vite dul-
cedinem lectio inquirit. meditatio in
uenit. oratio poſtulat. ꝯtemplatio de-
guſtat. Lectio quaſi ſolidum cibuꝫ ori
apponit. meditatio maſticat ⁊ frangit
oratio ſaporē acquirit. ꝯtemplatio eſt
ipſa dulcedo que iocundatur ⁊ reficit.
hec bernardus. Debet ergo quilibet re
ligioſus in ſtudio ⁊ in lectōne ſcriptu
re ſacre ſe exercere. q2 dilectio diuino
rum eloquioꝝ eſt dulcedo cordis ⁊ q̄-
dam ſpūalis refectio anime. ¶ I
Ad quod hortat̄ beatus auguſti. ſic di-
cens. Nutri animā tuam lectionibus
diuinis. parabunt enim tibi menſam
ſpūalem. Delectatio enim diuinoruꝫ
eloquioruꝫ dulcedo eſt palato cordis.
In lectionibꝫ cognoſcimus quid age-
re debeamus. in oratione eadem reci-
pimus que poſtulamus. Igitur in pre
ſenti vita nil puto iocundius pabulo
ſcripturaꝝ quo omnia mella ſuperant̄
hec auguſtinus Hoc ſimiliter teſtatur
hugo de ſancto victo. ſic dicens. Ni-
hil in hac vita dulcius ſentit̄ nihil aui
dius ſumit̄. nihil ita mentē ab amore
mundi ſeparat. nihil ſic animum con
tra temptationes roborat. nihil ita ho
minē excitat ⁊ adiuuat ad om̄e opus
⁊ ad omnem laborem ſicut ſtudiuꝫ ſa
cre ſcripture. hec hugo. Etiam beatus
ihero. ad amorem ſacre ſcripture mo-
net cum dicit. Ama ſcientiam ſcriptu
rarum ⁊ carnis vitia non amabis. nū-
q̄ꝫ de manu tua aut oculis tuis recedat
liber. fac etiam ſemper aliquid vt dya-

bolus ſemper te inueniat occupatum. in deſiderijs eſt oīs ocioſus. hec ihero. Oīs ḡ deuotus monachus in ſtudio lectōis ⁊ orōis ſe exerceat. qꝛ cū legit deus ſecū loquit̄ cū vero orat ipſe cum dn̄o ſermocinat̄ Qui ḡ vult ſemꝑ eſſe cū deo frequenter aut oret aut ſacre lectioni intendat De hoc ſic dr̄ yſidorus Orationibꝫ mundamur lectionibꝫ inſtruimur vtrumqꝫ bonū ſi liceat. ſi nō liceat melius eſt orare q̄ȝ legere. Qui cum deo ſꝑ vult eſſe frequēter debet orare frequenter ⁊ legere. naȝ cū oramus ipſi cū deo loquimur cū vero legimus deus nobiſcū loquit̄. Oīs ꝓfectus ex lectione ⁊ meditatōne ꝓcedit. que eñ neſcimus lectione diſcimus. que aūt didicimus meditatione ſeruamus geminū ꝯfert donum lectio ſanctaꝝ ſcripturarum. ſiue qꝛ intellectum mentis erudit. ſeu qꝛ a mundi vanitatibꝫ abſtractum hoīem ad amorem dei perducit. Excitati eñ ſepe illius ſermōe ſubtrahimur a deſiderio vite humane atqꝫ accēſi ī amore ſapīe tota vana ſpes mortalitatis huius euaneſcit nobis. q̄ȝto amplius legendo ſpes eterna claruit. hec yſid. Certis itaqꝫ horis vt ait beatus bern̄. lectioni vacandum eſt ſed ⁊ de quotidiana lectione aliquid quotidie inuentrē memorie dimittenduȝ eſt. qđ fidelibꝫ digerat̄. Et rurſum reuocatuȝ crebrius ruminet̄. qđ ꝓpoſito ꝯueniat. qđ munitioni ꝓficiat. qđ detineat aīm. vt aliena cogitare nō libeat. hauriendus eſt ſepe de lectionis ſerie affectus. ⁊ formanda orō que lectionem interrumpat. nec eam impediat interrumpendo qui priorē ꝯtinuo aīe affectum intelligentia reſtituat lectionis. hec bern̄. De vtilitate etiā lectionum in ſacra ſcriptura ſcribit beatus gregorius. ij. moral'. ſic dicens. Scriptura diuina mētis oculo quaſi quodam ſpeculum opponit̄. vt interna nr̄a facies in ipſa videat̄. ibi etenī feda ibi pulcra nr̄a cognoſcimus. Narrat aūt geſta ſanctoꝝ vt ad imitatōem ꝓuocet corda īfirmoꝝ. dūqꝫ illoꝝ victricia facta ꝯmemorat. ꝯtra vitioꝝ prelia debilia mentē firmat. ſicqꝫ verbis illius vt eo minus mens in certamine trepidet quo an̄ ſe ꝓcedentes tot viroꝝ fortiuȝ triūphos videt. hec greg. N Notant etiā ꝙ ſunt nōnulli qui mandata dei ⁊ ſacram ſcripturā exquirūt ⁊ ſcrutant̄. non vt faciant ea q̄ legūt ſȝ vt habeant que alijs dicāt. De talibꝫ beatus aug. ſic dr̄ Quia ſpūs ꝓſciuit multos ꝓpter aliud q̄ȝ ꝯſtitutū eſt a deo ſcrutari mandata vel teſtimonia dei. ideo ꝑ ps dr̄. In toto corde exquirūt eū Alij ei ſcrutant̄. qꝛ volunt magis eſſe docti q̄ȝ iuſti alij aūt ad hoc vt habeant que dicant nō que faciant. quoꝝ nulli ſunt beati. ſed ſolū illi qui toto corde. ſ. cū effectu exquirunt vt cuſtodiant ⁊ faciant. vñ ſancti viri non gaudent quia ſacram ſcripturam intelligunt. ſed potius cuȝ illum per bona opera exequuntur. De hoc beatus gregorius. xxij. moral'. ſic ait. Non eſt ſecura leticia in diuinis paginis vel fortia vel multa cognoſcere. ſed cognita cuſtodire. q̄ȝto enim intellectus latius extendit̄ tanto ad explenda opera enixius ligatur. Sancti etenī viri minime exultant cū cognoſcunt que faciant ſed cum faciunt que cognouerūt. hec gregorius Sunt etiā nonnulli vt dicit idem beatus grego. Qui ꝓpter huiuſmodi ſcientiam inflātur ⁊ extollunt̄. ſed vera ſcientia afficit non extollit. nec ſuperbientes facit quos impleuerit ſed lamentantes facit qua quiſqꝫ cum repletus fuerit primo loco ſe ſcire appetit. ⁊ iam ſui conſcius tanto ꝑ illā robuſtius ſapit. quāto ſe infirmū ex illa verius cognoſcit

atq̧ ad meliorem viam huius ſciētie
peruenerit. tanto ipſa ei humilitatis
formā magis aperit. hec grego. Debet
ergo quilibet religioſus in ſtudio ſacre
ſcripture ſe exercere ⁊ illa q̄ legit me-
morie ↄmendare ⁊ cū vacat a lectione
mentē ſuā ſtudeat occupare bōa ⁊ fru
ctuoſa meditatōe. qꝛ meditatō ſancta
que habet̃ de rebꝫ ſpūalibꝫ ſiue de eter-
na vita facit hoīez ↄtemnere ↄcupiſcētias
huius ſeculi ⁊ non grauari obſeruātia
mandatoꝝ dei. ¶ De hac medi-
tatōe dr̄ beatus bern̄. Felix cuius medi
tatio in ↄſpectu dn̄i ſp̄ eſt. qui in corde
ſuo delectatōes dextre dn̄i vſq̧ in finē
ſedula cogitatōe reuoluit. Quid em̄ il
li graue poterit videri qui ſp̄ mēte tra
ctat ꝙ non ſint ↄdigne paſſiones hui⁹
tp̄is ad futuram gloriam. Quid ↄcu-
piſcere poterit in ſeculo neq̧ cuius o-
culus ſp̄ videt bona dn̄i in terra viuen
tiū. ſp̄ videt premia eterna. hec bern̄.
Et notandū ꝙ per ſtudiū lectionis et
ſcē meditationis ↄponit̃ mens hoīs ⁊
efficit̃ abilior ⁊ deuotior ad exercēduz
opus ſalubre orōnis. qꝛ quāto quiſq̧
eſt diligentior in ſacre ſcripture lectō
ne ⁊ pia ac fructuoſa meditatōne. tan
to ꝓmptiorē animum habere poterit ⁊
expeditiorē ad fundendas p̄ces deuo-
te orōnis ¶ Oratio aūt ſm̄ caſ-
ſiodoꝝ eſt pie mētis ⁊ humilis ad deū
conuerſio. fide ſpe ⁊ caritate ſubnixa.
Scd̄m vero beatū bern̄. Orō eſt deuo-
ta cordis in deū intētio ꝓ remouēdis
malis ⁊ adipiſcēdis bonis. Vn̄ vnuſ-
quiſq̧ qui ſentit ſe in aliqua tribulati
one aut temptatōe ſeu necitate ↄſtitu-
tum currat ad remediū orōnis. Nam
ipſe dn̄s dicit. Petite ⁊ accipietis. q̄
rite ⁊ inuenietis. pulſate ⁊ aperiet̃ vo-
bis. Niſi em̄ oꝑs deus dona ſue gratie
⁊ mīe petentibꝫ ſe dare vellet nequaq̧
hortaret̃ nos ad petendum. De hoc dr̄
beatus augu. Non tantum hortaretur
nos dn̄s ad petēdum niſi dare vellet.
Erubeſcat igit̃ pigricia noſtra. nā pl⁹
vult dare q̧ nos accipere. plus vult il
le miſereri q̧ nos a miſeria liberari. hec
aug. Oratio aūt ad hunc finē eſt inuē
ta ⁊ ↄſtituta. vt per eam venia peccato
rum obtineat̃. pena euadat̃. ⁊ gloria
vite eterne obtineat̃. Vnde caſſio. ſu
per p̄s. de hoc dr̄. Oratio poſita eſt per
quam ira dn̄i ſuſpendit̃. venia ꝓcura-
tur. pena refugit̃. ⁊ premioꝝ largitas
impetrat̃. cum dn̄o loquit̃. cum iudi-
ce fabulat̃. p̄n̄tem ſibi facit quē vide-
re non valet. ad penetralia iudicis pre
cator admittit̃. ⁊ nullus inde reſpuit̃
niſi ille qui in ea tepidus inuenit̃. Hec
caſſio. Dz ergo quilibet deuotus intē
dere ſtudio orōnis. qꝛ ipſa mentez ad
celeſtia eleuat. ⁊ facit hoīem cum deo
loqui. De hoc beatus bern̄ ſic ait. Orō
eſt hominis deo adherentis affectus ⁊
familiaris quedam ⁊ pia allocutio. ⁊
illuminate mentis ſtatio ad fruēdum
deo dulciter q̧diu licet. Dicit etiaz de
hoc beatus ihero. Multum valet fre-
quēs oratio ⁊ deuota. quia hominez a
terra ſubleuat ⁊ ad celeſtia vehit. ⁊ fa
cit hominē cum deo loqui. gratias ab
eodē obtinet. dūmodo fuerit in ea de-
uotio mixta lacrimis. multum em̄ va-
let oratio frequēs conſperſa lacrimis
ad ꝓmerendam diuinam clemētiam.
hec ihero. De efficacia etiam oratio
nis ſic dr̄ beatus auguſti. Oratio ē ani
me ſancte preſidium. angelo bono ſo-
lacium. dyabolo ſupplicium. deo gra-
tum obſequiū. plerumq̧ aūt hoc nego
ciū plus gemitibꝫ q̧ orationibus agi
tur. plus fletu q̧ affatu. pura etiā ora-
tio vice boni nuncij fungit̃ ante deum.
hec aug. Ergo ad orōnem deuotā nos
hortat̃ yſaac abbas ita dicens. Mun-
da teip̄m coram dn̄o. ⁊ ſemꝑ habeas

memoriam eius in corde tuo. ne morā
ꝓtrahens extra memoriā dei ſine ſecu-
ritate ſtas. qꝛ ſecuritas apud deū ex ip
ſius frequenti colloquio multaqꝫ ora-
tione. hec yſaac abbas. Inde eſt ꝙ dꝛ
abbas effrem. Orationes denīqꝫ ꝑfecte
illoꝝ qui ex toto corde diligunt deum
cū magna exultatiōe ad celū aſcendūt
Angeli etiā ⁊ archangeli cum gaudio
occurrunt eis ⁊ ſuſcipientes eas vſqꝫ
ad thronū ſancti ꝑducunt. Etenī mag
na gloria ſanctoꝝ angeloꝝ eſt ⁊ ineffa
bilis leticie. cū ſanctiſſimas ⁊ puriſſi
mas orōnes obtulerint. hec effrem ab-
bas Hanc etiā virtutē orōnis cōmen-
dans beatus bern̄. ſic ait. Quid orōne
precioſius que deo eſt ſacrificiū ange-
gelis organum. ſanctis cōuiuiū. oranti
bus preſidiuꝫ. cōtritis vnguentū. reis
ſcutum. penitentibꝰ remediuꝫ. hoſtibꝰ
iaculuꝫ. ⁊ temptatis omnibꝰ firmamē
tum. hec bern̄. Et notandū ꝙ deuota ⁊
humilis oratio cū ad deū effuſa fuerit
celos penetrat atqꝫ alia multa efficaci
ter bona impetrabit vt teſtatᷣ beatus ber
nar. ſic dicens. Que fidelis humilis
⁊ feruens orō fuerit. celum ſine dubio
penetrabit. vnde vacua redire nō pote
rit. ꝓpterea ſemꝑ ad manuꝫ habeatis
tutiſſimū orōnis refugiū. nemo veſtrū
paruipendat orōem ſuam. dico enī vo
bis qꝛ ipſe ad quē oramus nō ꝑuipen
dat eam. priuſqꝫ fit ab ore veſtro. ipſe
ſcribi iubet eam in libro ſuo. ⁊ vnū ex
duobꝰ indubitanter ſperare debemus.
qm̄ aut dabit qđ petimus. aut nouit
nobis vtilius nō dediſſe. nos enī quid
oremus ſicut oportet neſcimus ſed mi
ſeretᷣ ille ſuꝑ ignorantia nr̄a ⁊ orōneꝫ
benigne ſuſcipiens qđ nobis aut oīno
non eſt vtile aut non tā cito dari neceſ-
ſe eſt minime tribuit orō tn̄ infructu
oſa non erit. qn̄ quidem ſuꝑ te cura eſt
deo tuo vt quotiens ignorans queris
qđ tibi inutile eſt non te exaudiat ſuꝑ
hec ſꝫ mutet illđ vtiliori dono. hec ber.

Filius

Cum itaqꝫ magnum effectum ha
beat oratio deſidero vt de oratiōe
dominica que ceteris eſt eminentior ve
lis me informare.

Ca. II. Pater. Q

De oratione do-
minica ſcire debes ꝙ ipſa eſt
quam xp̄us inſtituit excellens oēs ali
as in tribꝰ. viꝫ in dignitate. breuitate
⁊ fecunditate In dignitate primo ex-
cellit. qꝛ a dei filio edita eſt ⁊ docta In
breuitate excellit ſcđo. ⁊ hoc ꝓpter. vij.
Primo vt ſciatᷣ cito. Secundo vt me
moretᷣ melius. Tercio vt frequentius
dicatᷣ Quarto vt dicens tedio nō affi
ciatᷣ. Quinto vt nemo de eius ignorā-
tia excuſetᷣ Sexto vt dn̄s cito exaudi-
re oſtendatᷣ. Septimo vt magis affe-
ctu qꝫ voce rogetᷣ. Tercio orō domini-
ca alias orōnes ꝑcellit in fecunditate.
qꝛ in eo oīa petenda cōtinentᷣ. naꝫ oīs
petitio aut eſt de bonis adipiſcendis.
aut de malis amouendis. R Om
ne aūt bonū, aut eſt celeſte. aut ſpūale.
aut corꝑale. celeſte petitᷣ ibi. adueniat
regnū tuū. ſpūale ibi. fiat volūtas tua
Petitᷣ etiā tꝑale cū dꝛ. panem nr̄m ⁊c̄.
Et ſic in hac orōne petitᷣ omne bonuꝫ
Item omne malū. aut eſt p̄teritū ⁊ hu
ius amotionē petimus ibi. dimitte no
bis debita nr̄a ⁊c̄. Aut futuꝝ. cuius a-
motio petitᷣ ibi. ⁊ ne nos inducas Aut
p̄ſens qđ amoueri petitᷣ ibi. ſed libera
nos a malo. Septima petitio eſt quaſi
oīm cōfirmatio. Et notanduꝫ ꝙ p. vij.
dona ſpūſſancti ⁊ p ſeptem petitōnes
in oratiōe dominica vitātᷣ ſeptem mor-
talia vitia. ⁊ impetrantᷣ. vij. beatitudines
⁊ iō de his ſunt pauca dicenda. Pria

igiť petitio hec eſt. Sanctificeť nomē
tuū. tu qui noſter es pr̄ cuius nos filij.
dñs cuius nos ſerui. Confirmeť in no
bis hoc nomen vt non poſſimus deſine
re filij eſſe tui. non eñ pt̄ eſſe bonus fi-
lius niſi patri ſe humiliet. Per hāc ex
cludiť omnis ſupbia ꝛ introdicitur ti-
mor qui eſt initium ſapīe. Inde ſequi
tur prima virtus. ſcȝ paupertas ſpūs.
ex qua ſequiť prima merces. ſ. regnuȝ
celoꝝ. Secunda petitio hec eſt. Adue
niat regnuȝ tuum. hoc eſt. veniat totus
mundus ad regnū tuum. ſic excludiť
inuidiā que eſt dolor felicitatis aliene
ꝛ introduciť donum pietatis. ꝛ ſequi
tur ſcd̄a virtus que eſt māſuetudo ꝛ im
petrat poſſeſſionē terre viuentiū. Ter-
cia petitio eſt. Fiat voluntas tua. hoc ē
opto vt ſic fiant hoīes in terra. ſicut an
geli in celo. ꝛ ſic excludiť ira que im-
pedit ad cognoſcendū que ſit volūtas
dei. ꝛ introduciť donum ſcīe que docȝ
equanimiter ꝯuerſari. Inde ſequiť ter
cia v̄tus. ſ. luctus ꝓ peccatis ꝓpꝛijs ꝛ
alienis ꝛ impetrat ꝯſolatōem eternā.
Quarta petitō eſt Panē noſtꝝ quoti.
da no. hodie. hoc eſt. oēm cibum qui ꝑ
tinet ad refectōem anime. ſic excludiť
accidia que eſt faſtidiū diui verbi. ꝛ in
troduciť donum foꝛtitudinis. Et ſeq̄-
tur quarta v̄tus. ſcȝ eſuries ꝛ ſitis hic
in pn̄ti tpali iuſticia vel ſpūali vt impe
tret eterne beatitudīs ſatietatē. Quin
ta petitio eſt. Et dimitte nobis debita no
ſtra. i. dimittimus ꝓximis debitum ſi
cut nobis deſideramus a deo dimitti.
que expellit auariciā introducendo ꝯſi
lium qd̄ eſt. vade ꝛ vende omnia q̄ ha-
bes ꝛ da pauperibꝫ. quam ſequiť quin
ta beatitudo que eſt mīa. que impetrat
miſcďiam dei. Sexta petitio eſt Et ne
nos inducas in temptatōem. ꝛ maxīe
ꝯtra gulam. Unde gula excludiť ꝛ in
troduciť donum intelligentie qd̄ ſupe-
rat crapulam. Et ſequiť ſexta virtus
ſcȝ mundicia mentis per quā viſio dei
impetrať. Septima petitio eſt Libera
nos a malo. hoc eſt ꝯtra luxuriam ꝛ ſic
excludiť hoc vitiū. q2 per mulieres apo
ſtatant etiā ſapientes. ꝛ introducit do
num ſapīe. ꝛ qui ſapoꝛē huius guſta-
uerit. a delectationibꝫ luxurie elonga
biť. ꝛ ſequiť pax inter carnem ꝛ ſpm̄.
vel inter ſe ꝛ ꝓximū. per quā adoptō fi
lioꝝ dei impetrať. ❡ Hic igiť ſe
ptenarius nūerus multū eſt inſignis.
Nam ſeptē ſunt ſacramenta quibꝫ aī
ma purgať Sunt ꝛ ſeptem dona ſpūs
ſancti quibꝫ anima illuſtrať. ſunt ꝛ ſe-
ptē beatitudines quibꝫ anima beatifi-
cať. ſunt ꝛ ſeptem petitiones in dñica
oꝛōne quibꝫ ad deū accedimus. quibꝫ
vnimur deo in pn̄ti per grām ꝛ in futu
ro per gloꝛiā. Dicamus ergo. Pater
noſter. Dñs quippe noſter magis ſe vo
luit dici patrem q̄ȝ dñm. q2 ipſe ama-
ri a nobis appetit non timeri. ꝛ vt qua
ſi filij ab ipſo celeſtia ꝛ ſpūalia. nō car
nalia ꝛ tpalia petamus. De hoc d̄t cri
ſo. Dñs patrē magis ſe voluit dici q̄ȝ
dñm. vt fiduciam daret impetrādi. q2
ſerui non impetrant quod petunt. Pa
trem ſe vocat non dominum. vt oſten-
dat oꝛantes non ſeruos ſed filios eſſe.
qui non cum yſmahele mobilia. ſȝ im
mobilia cum yſaac percipere petunt.
Hec criſoſto. Dicit etiam de eodeȝ be
atus gregoꝛi. Si filium dei te credis.
illa pete que tibi expediunt accipere ꝛ
illum decet dare. ſi carnalia petis quo
modo tibi illa pꝛeſtabit. que ꝛ ſi habe-
as pꝛecipit tibi vt ꝯtemnas. hec gre-
goꝛius Non vult ergo conditoꝛ ac pa
ter noſter. vt ab eo caduca ꝛ tempalia
petamus ſed potius eterna ꝛ que ad ſa
lutem anime ptinent. Unde abbas y-
ſaac ſup oꝛōne dominica ſic ait. Uide
tis igiť qualis nobis ab ipſo qui per il

lam exorandus eſt iudice orationis ſit
modulus ⁊ forma ꝓpoſita. in qua nulla
petitio diuitiaꝝ. Nulla memoria dig/
nitatũ. nulla potentatus aut fortitudi/
nis poſtulatio. nulla corporee ſanitatis
ſeu tꝑalis vite mẽtio ꝯtinet. Nihil em̃
caducũ vult a ſe nihil vile. nihil tꝑale
eternitatis ꝯditor ĩplorari. Itaqȝ ma/
gnificentie eius ac munificentie eius
maximã irrogauit iniuriã. quiſqȝ his
ſempiternis petitionib9 pretermiſſis ⁊
tranſitoriũ ac caducũ ab illo malue
rit poſtulare ⁊ offenſam potius q̃ ꝓpi/
ciationẽ iudicis ſui. vtilitate oꝛõis in
currit. hec yſaac. Ubi notandũ ꝙ mul
ti ſunt. qui vocant deũ patrẽ ⁊ filij eius
nõ ſunt. ſed potius diaboli. cuius volũ
tatẽ ꝑuerſe viuendo faciũt. ⁊ tales in
ſuis oꝛõnib9 nõ exaudiunt. De quib9
richar. de ſancto victore ſic dr̃. Quam
multi dei donũ deũ deprecaturi ingre/
diunt. ⁊ q̃ pauci exaudiunt. Quam
multi vocant deũ patrem in hac oꝛõne
qui eius nõ ſunt filij. ſed illius patris
de quo ſcriptum eſt vos ex pre diabolo
eſtis. dei non ſunt filij. qui ꝑdiderunt
grãm. ⁊ diaboli ſunt filij. qui genuit eos
⁊ nutrit ꝑ culpã. hec richar. Per hoc
etiã ꝙ dñs iuſſit ſe a ſuis fidelibus pa
trẽ appellari multa bona includit. que
aſſequunt hos. qui diligunt deũ. De
hoc criſ. ſuꝑ mathe. ſic ait. dicendo pa
ter noſter ⁊ veniã pctõꝝ ⁊ penaꝝ interi
tum iuſtificationẽ ⁊ liberationẽ ac fili/
orũ adoptionẽ hereditatẽ dei ac frater
nitatẽ cũ vnigenito copulatã. ſanctiqȝ
ſpũs dona largiſſima vno ſermone ſig
nificauit. hec criſ. Cũ vero dñs in hac
oꝛõne dr̃ noſter viȝ pater ⁊ non meus
oſtendit ꝑ hoc ꝙ nõ vnius ſed multorũ
pater eſt. Prius em̃ erat vnius pater. ſ.
xp̃i ꝑ naturam. ſed ex tp̃e factus pater
multoꝝ ꝑ gratiam Uult etiã deus vo/
cari ab oĩb9 ꝯmuniter pater. ne quis
de nobilitate generis ſuꝑbiat. Uñ dr̃
beatus aug. per hoc ꝙ dr̃ noſter inuitat
nos ad humilitatẽ. vt nemo de nobili
tate generis ſuꝑbiat. nemo aliũ ꝯtem
nat. oẽs em̃ filij dei ſumus. hec augu.
Qui es in celis Uñ thomas de aqui/
no Ac ſi diceremus da nobis quod pe
timus. q2 potens es in aula celeſti. vbi
omne bonum redundat ⁊ effluit. ¶
Item de eodem idem thomas dr̃. Cũ
deus ſit vbiqȝ dr̃ tñ ꝑcipue in celis ꝓp/
ter tria. Primo vt in feruore ſpiritus
adoret. q2 ſpiritus eſt deus. ⁊ qui ado/
rant eum in ſpiritu ⁊ veritate oportet
eum adorare. Secundo vt mens ado/
rantis ad celeſtia eleuet. hoc idem ſen
tit criſ. dicens. Qui in celis non ibi
deũ ꝯcludẽs ſic ait ſed a terra abducẽs
orantem ⁊ excelſis regionib9 affigens
orantis mentẽ. hec criſ. Dicamus igi
tur. Pater noſter qui es in celis ſan/
ctificet nomen tuũ. Prima petitio in
choat. Suꝑ hac dominica oꝛõne yſaac
abbas in prima ſua collatione ſic ait.
Cũ vniuerſitatis deũ ac dominum pa/
trem noſtrum eſſe voce ꝓpria ꝯfitemur
de ꝯditione ſeruili in adoptionẽ filioꝝ
nos ꝓfitemur aſcitos adijcientes de/
inde qui es in celis. vt ꝯmemoratio/
neȝ pñtis vite. qua in hac degimus ter
ra velut peregrina atqȝ a patre noſtro
longiſſime nos ſeꝑantem. toto horro/
re vitantes. ad illam potius regioneȝ
in qua patrem noſtrum commorari fa
temur. ſummo deſiderio pꝛoperemus
nihilqȝ admittemus eiuſmodi. quod
indignos hac noſtra ꝓfeſſiõe ⁊ nobili
tate tante adoptionis efficiat ⁊ heredi/
tate paterna velut degeneres priuet. ⁊
nr̃a faciet nos iuſticie eius ac ſeuerita/
tis incurrere vĩdictã In quẽ filioꝝ or
dinẽ gradũqȝ ꝑfecto illa ꝯtinuo q̃ eſt
in filijs boĩs pietate flagrabim9 ⁊ affe
ctu. vt iã non ꝓ nr̃is vtilitatib9 ſed ꝓ

noſtri patris gloria totũ impẽdamus affectum. dicentes ei. Sanctificet nomen tuũ. noſtꝝ deſideriũ. noſtꝝ gaudium. gloriã noſtri patris eſſe teſtantes. imitatores effecti illius qui dixit. qui a ſemetipſo loquit gloriam ꝓpriã querit. qui autẽ querit gloriã eius qui miſit illũ hic verax ẽ ꝛ iniuſticia in eo nõ eſt. Deniqꝫ vas electõis hoc repletus affectũ etiã anathema optat fieri a xp̃o dummodo ei familia multa acquirat ꝛ ad gloriã ſui patris ſalus totius iſrahelitice plebis accreſcat. hec yſaac abbas. ¶ Debemus ergo deſiderare ac petere cũ dicimus. ſanctificet nomen tuum vt ſcitas dei ac gloria eius omnibꝫ hoĩbus innoteſcat. nec quicqꝫ ſanctius a creatura rõnabili extra deũ eſtimet vel habeat. De hoc dr̃ beatus Augu. Sanctificet nomen tuũ. qđ ſic non petit quaſi non ſit ſanctum dei nomen. ſed vt ſanctũ habeat in hominibꝫ ꝛ ita innoteſcat deus vt nõ eſtiment aliquid ſanctius. hec aug. Põt etiaꝫ petitio hec aliter recipi. Unde dr̃ beatus berñ. Sanctificet nomen tuũ. quõ ſanctificari p̃t ab hoĩe qui ſanctificat omnes hoĩes. aut ſanctũ nomen quõ ſanctificari poteſt in quo ſanctificant omnes ſancti. Sed ſcĩficamus deũ in nobis qñ ſcientes eum ſanctũ timemus ꝛ ſollicite vigilemus ne forte violem nomen ſanctũ eius in nobis per mala opera. hec berñ. Dicit etiam de hoc anſel. vt ſanctificet quotidie dep̃camur. opus eſt enim nobis ↄtinua ſanctificatione. vt qui quotidie delinqͥmus delicta noſtra ſanctificatõe aſſidua purgemus. hec anſel. Sanctificet inquã nomen tuum. vt noĩs tui ſanctificatõ eo plenius cunctis innoteſcat. quo te ꝑfectius ↄgnoſcere. amare ꝛ venereri poſſumus ꝛ ſcĩficatõnis tue ſimilitudinẽ inducendo tibi patri ſicut veri filij ↄfor

memur. vt vnus tecũ ſpũs efficiamur in tuam tranſformari claritatem. Incipit ſecunda petitio. Adueniat regnũ tuum. regnũ videlicet future glĩe. Unde thomas de aquino. adueniat regnũ tuum. i. eccĩa militans vniat triũphãti. Dicit etiam de hoc cyprianus. Regnũ noſtꝝ petimus aduenire a deo nobis repromiſſum. ꝛ xp̃i ſanguine acqſitum. vt qui in ſeculo ei ſeruiuimus. poſtmodũ in xp̃o regnante regnemus Et iteꝝ beatus thomas de aquino. Adueniat regnũ tuum iocundum ſine ꝑmutatione. tranquillũ ſine perturbatione. letum ſine amiſſione. ꝛ perhenne ſine terminatõne. vbi erit vnus amor omnium electoꝝ. vbi deifica erit viſio cum interna mentis fruitõe que eſt ipſe deus. hec tho. ¶ Et notanduꝫ ꝙ triplex eſt regnum dei. Unum eſt future glorie. de quo modo dictum eſt ꝛ ꝓmiſſum. Secundum eſt qñ xp̃us inhabitat ꝛ poſſidet corda fideliũ ꝑ fidẽ ꝛ dilectõem ſuam. De hoc per ipſum dominum dr̃. Regnum dei intra vos eſt. Tercium eſt quod dabit fidelibus corporibꝫ iam glorificatis poſt finale iudicium. De quo dr̃. Uenite benedicti poſſidete regnum. Iſta ↄmemorat yſaac abbas in expoſitõe dñice orationis ita dicens. Scđa petitio mẽtis puriſſime aduenire iam iãqꝫ regnum ſui patris exoptat. vel illud. ſ. quo quotidie xp̃s regnat in ſanctis. qđ ita fit cũ dyaboli imꝑio per extinctõem fetenti um vicioꝝ de noſtris cordibꝫ expulſo. deus in nobis per virtutũ bonã flagrãtiam ceperit dominari deuicta fornicatione caſtitas. ſuperato furore tranqͥllitas. calcata ſuꝑbia humilitas in noſtra mente regnauerit vel certe illđ qđ preſtituto tpe omnibꝫ eſt perfectis ac dei filijs generaliter repromiſſum. in quo dicet eis a xp̃o. Uenite benedicti

patris mei poſſidete paratum vobis re-
gnū a ꝯſtitutione mundi. hec yſaac ab-
bas. Et ꝯſiderandū ꝙ aīa deuota q̄ſi
ſponſa dei in ipō vnico dilecto ſuo qui-
eſcere deſiderās. ⁊ eius frui amplexi-
bus ardēter ſciēs. ꝓ cuius amore oīa
inferiora eiviluerunt. q2 deſideria ſua
aliter ꝑpare nō ſperat. niſi tota illic trā-
ſeat. vbi eū facie ad faciē irreꝑcuſſa a-
cie videat. flagitando ꝑcaꝭ citius hoc
adimpleri. cū aplo dicente cupio diſ-
ſolui ⁊ eſſe cū xpō. q2 q̄diu ſumus in
hoc corꝑe. peregrinamur a xpō dnō. ⁊
in multis offendimus oēs. ita vt ſi di-
xerimus. q2 pctm̄ nō hēmus noſmet-
ipſos ſeducimus. ⁊ vitas in nobis nō
eſt. Cū eī pctm̄ dicaꝭ auerſio a ſummo
bono. ⁊ ecōuerſo ad malū inferius. in
quantū inde auertimur. in tantū pec-
cato nō caremus. Et qui magis auer-
tiꝭ magis peccat ⁊ qui minus. minus
nō aūt inde auerti nō eſt ꝑegrinantiū
ſed ꝑuenientiū. q2 ſi voluntatis inten-
tio ei adheret. affectus tn̄ ſepius hinc
inde diſtrahiꝭ. memoria multis alijs
occupaꝭ ⁊ intelligentia cecutiēs ipaꝫ
veritatis lucē nō pure intueꝭ. ⁊ ex his
fit ꝙ aliqn̄ in iſtis inferioribꝫ impin-
gimus ⁊ impellimur vt cadamus niſi
dñs manū ſuā ſupponat. vt non colli-
damus. inde gemens dr̄. Sitiuit aīa
mea ad deū fontē viuum hec oramus
cū dicimus Adueniat regnū tuū. Ac ſi
dicamus pondere pcti ⁊ corꝑe ꝑgra-
uati non valemus ad illō volare. Adue-
niat igiꝭ regnū tuū ⁊ nos celeriter hic
aſſumat. vt ab iſta miſeria liberemꝰ. in-
terim in nobis oꝑare tibi regnū in iu-
ſticia ⁊ pace ⁊ gaudio ſpū ſancti. vt eo
liberius poſt hanc ꝑegrinatōēꝫ celeſte
regnuꝫ poſſideamus. ¶ Incipit
tercia petitio. fiat voluntas tua ſicut in
celo ⁊ in terra. ſuper quo vbo thomas
de aquino dr̄. i. ſicut in ciuibꝫ celi ita
⁊ in ciuibꝫ terre. hoc eſt ſicut illi ꝯfor-
mant voluntatē ſuam voluntati diuine
ſic faciant oēs hoīes exiſtentes in ter-
reſtri habitatione. hec thomas. Dicit
etiam de hoc criſ. Fiat voluntas tua q̄ſi
ſi dicat. preſta nobis domine ꝯuerſati-
onem imitari celeſtē. quatenus q̄dcū-
q̄ tu vis. nos etiā velimus. Et beatus
aug. Fiat voluntas tua ⁊c̄. vt que odis
odiamus. ⁊ que amas diligamus. ⁊
que precipis impleamus. ⁊ ſic volun-
tati tue erimus conformes. hec augu.
De hac tercia petitione etiam abbas
yſaac in collatione patrum ſic ait. ter-
cia ſupplicatio filiorꝫ eſt. fiat voluntas
tua qua nō poteſt iam eſſe maior q̄ op-
tare vt terrena iam mereanꝭ celeſtibꝫ
coequari. nam quid eſt aliud dicere fi-
at volūtas tua q̄ vt ſint homines ſimi-
les angelis. Et ſicut voluntas dei ab il-
lis impleꝭ in celo. ita ⁊ hi qui in terra
ſunt non ſuam ſed eius vniuerſi faciāt
voluntatem. hoc quoq̄ ex affectu ne-
mo dicere preualebit. nō is ſolus qui
credit deum omnia que videnꝭ vel ad-
uerſa vel proſpera pro noſtris vtilitati-
bus diſpenſare. magiſq̄ eum pro ſuo-
rum ſalute ⁊ commodis prouidū atq̄
ſollicitum q̄ nos ipſos eſſe pro nobis.
hec yſaac abbas. Et notandum ꝙ dr̄
beatus auguſtinus. ꝙ in illo beatitudi-
nis regno vita beata perficitur in ſan-
ctis ſicut nunc in celeſtibus angelis.
⁊ ideo poſt illam petitionem qua dici-
mus. Adueniat regnum tuum ſequi-
tur. Fiat voluntas tua. Sicut enim in
angelis qui ſunt in celis voluntas tua
fit vt te perfruantur. nullo errore ob-
nubilante eorum ſapientiaꝫ. nulla mi-
ſeria impediente eorum beatitudi-
nem. ita fiat in ſanctis tuis. qui in ter-
ra ſunt. ⁊ de terra q̄tū ad corpus pti-
net facti ſunt. hec auguſti. Ubi cōſide-
randū ꝙ qlibet religioſus ac deuotus

homo quaſi filius patri per omnia pa/
rere ⁊ placere affectans patrem deuo/
te orat vt eũ a voluntatis ſue beneplaci
to in nullo diſcrepare patiaꝛ. in acti/
bus. in voluntatibꝫ. in moribꝫ ſibi ita
ꝯformẽ. vt nihil in eo paternos oc̄los
offendat. hoc ſolũ ſibi reputat ſolaciũ
⁊ ſpẽ deſiderans vt pater celeſtis tm̄ ſu
am cum eo voluntatẽ perficiat. ſiue ex/
ercendo in aduerſis. ſiue ꝯſolãdo in ꝓ
ſperis. vel quocũ alio modo ſibi ma
gis placet. vere filialis ⁊ fidelis affec/
tus. nulla que ſua ſunt querere. nõ cõ
moda. non honores. non ꝯſolatões
ſed ſolum placitũ pr̄i patris. Magnũ
eſt hoc a deo petere. ⁊ magnũ obtinere
vt tales nos in hoc peccati corpore fa/
ciat. vt illi ſumme veritati placeamus
⁊ ab eius directionis regula nõ deuie/
mus. nihil melius. nihil vtilius in mũ
do poſſet nobis ꝯferre ſummus pater
 tales nos facere vt ei per oĩa placea
mus. hoc igiꝛ petimus cũ dicimus Fi
at voluntas tua. vt ſicut illi ſuperni ci/
ues ad voluntatẽ tuam diſpoſiti ſunt.
ita ⁊ nos ꝓ modulo ad voluntatis tue
beneplacitũ diſponamur B Inci
pit quarta peticio. Panem noſtꝝ quo
tidianũ da nobis hodie. Suꝑ quo ver
bo Tho. de Aquino ſic dt̄. Panis qui
hic petiꝛ eſt deus qui eſt cibꝫ angeloꝝ.
⁊ refectio beatoꝝ. qui de celo daꝛ ⁊ in
terra comediꝛ. quo ſi quis vſus fuerit
mortẽ in eternũ non guſtabit. Nã ipſẽ
ait. Ego ſum panis viuus qui de celo
deſcendit. ſi quis mãducauerit ex hoc
pane viuet in eternũ. hec ille. Quia igi
tur per pctm̄ vulnerati ſumus ⁊ quoti/
die vulneramur. necẽ eſt vt medicinã
ſpũalẽ noſtris vulneribꝫ adhibeamus
Medicina vero ſumma eſt venerabile
ſacr̄m corporis dn̄i noſtri ihẽſu chriſti
De hoc dt̄ beatus berñ. Qui vulnus hꝫ
medicinã querat. vulnus ei habemus
dum ſub peccatis ſumus medicina eſt
venerabile ſacr̄m. qd̄ ſi quotidie acce/
peris quotidie curaberis. hec ber. Hoc
intelligendũ eſt de illis qui carent pec
catis mortalibꝫ ⁊ in ſtatu grẽ exñtes.
ſecus vero faciẽtes pctm̄ ⁊ indigne ac
cedentes non ſalutẽ ſed damnatiõem
incurrunt. Vñ orandus eſt dñs vt pa
nem hunc vite det nobis cum pura cõ
ſciencia ſic in pñti vita ſumere. vt pti/
cipes illius in eterna patria exiſtere va
leamus. De hoc yſaac abbas ſic ait.
Panem noſtꝝ ſuꝑſubſtantialẽ da no
bis hodie. i. dum in hoc ſeculo ꝯmora
mur preſta nobis hunc panem. Noui
mus enĩ his qui eũ meruerint a te ⁊ in
futuro eſſe preſtandũ. ſed rogamus vt
eũ nobis hodie largiaris. qꝛ niſi eũ ꝑ/
cipere quis in hac vita meruerit. in a/
lia eius ꝑticeps eſſe non poterit. Hec
yſaac abb. Debet ergo quilibet deuotꝰ
quaſi mendicus ⁊ pauꝑ corã diuite ⁊
benigno patre ꝓcumbens ⁊ inopiã ſuã
oñdens flagitare ab ipſo. vt panẽ grẽ
amplioris quo ꝯforteꝛ quo ꝯſoletur ⁊
ſuſtenteꝛ ad reſiſtendum malis ſibi ꝓ/
ſtare digneꝛ. Triplici nam pane in
digemus quem nobis a domĩo deo no
ſtro inſtanter poſtulare debemus hoc ẽ
celeſti. ſpũali ⁊ tereſti. Celeſtis eſt cor
pus xp̄i. de quo ipſe dñs ait. Pr̄ meꝰ
dat vobis panẽ de celo verũ. Spũalis ẽ
verbũ dei ⁊ grã interna mentẽ ab eter/
na inedia virtutum ⁊ donoꝝ alimento
reficiens. De hoc dꝛ per p̄s Et panis
cor hoĩs ꝯfirmet Terreſtris eſt virtus
⁊ alimentum quo hoc corpus neceſſe
habet ſuſtentari. De quo dicit criſoſt.
Poteſt hic panis ſumi materialiter.
quem non ſolũ petimus vt habeamus
eo communis eſt iuſtis ⁊ peccatori/
bus. ſed vt quod manducamus de ma
nu dei accipiamus. quod eſt tm̄ bono
rum. nam illi deus dat panẽ. qui cũ in

ſticia acquirit panē.illi vero diabolus
qui cū vſura acquirit panem. hec criſ.
Et q2 omni hora indigemus vt celeſti
aut ſpirituali aut corꝑali ideo ſemper
iubemur poſtulare panē tā interioris
q̄ʒ exterioris hoīs cū in orōne domini
ca dicimus Panē noſtrū quotidianū
da nobis hodie. ¶ Sequitᷣ quinta
petitio Et dimitte nobis debita noſtra
ſicut ⁊ nos. Suꝑ quo v̄bo thomas de
aquino ſic dᷣ. debita dicunt̄ pctā. que
nos debitores pene conſtituūt. que no
bis a deo dimitti petimus ſi in nobis
peccātibꝫ offenſas relaxamus. hec tho
mas. Et notandū ſicut ait beatus aug.
Si debitoribus noſtris. i. eis. qui in
nos peccant non dimittimus. ip̄a no-
ſtra orōe inculpamur. ⁊ deū aduerſuʒ
nos in iracundiā excitamus. ⁊ ipſi ſu
per nos inducimus maledictionē. ſic-
q̄ʒ fit vt orō cuʒ debeat eſſe ſalubris fit
noxia ⁊ pctā noſtra que debuimus mi
nuere orando augemus Dicit etiā de
hoc criſ. Qui inimiciciā in corde ⁊ in
ore ſeruat aduerſus ledentē non deum
orat ſed irritat ip̄m apud deum gratiā
non obtinet ſed eternam damnationē
ſibi poſtulat. hec criſoſt. Jnde eſt ꝙ ait
beatus bern̄. Venia dei peccatori nō da
tur. cuius cor rancore aut liuore inui-
die afficitᷣ. Si igitᷣ vis vt tibi peccata
a deo dimittantᷣ, omnis rancor ⁊ indi
gnatio a corde tuo euellatur. hec bern̄.
Dicit etiam beatus gre. Qūo orat qui
iracundiā aduerſus ꝓximum portat.
non enī ſperet apud dn̄m veniam pecca
toꝝ ſuorū. niſi prius ex corde indulſe-
rit ꝓximo offenſam culpā. nā ꝓut ait
yſido. Sicut nullum ꝓficit in vulnere
medicamentū ſi ferruʒ adhuc in eo ſit
ſic nihil ꝓficit oratio illius. cuius ad-
huc dolus eſt in mente vel odiuʒ in pec
tore. hec yſidorus. Suꝑ hac etiā clau
ſula. Dimitte nobis. yſaac abbas in

collatione patrum ſic ait. O ineffabi
lis dei clementia. que non ſoluʒ nobis
tradidit orōnis formā ⁊ acceptabilem
ſibi in nobis moꝝ noſtrorum inſtituit
diſciplinā. vt ꝑ neceſſitatē tradite for
mule qua ſe precipit a nobis ſemꝑ ora
ri ire pariter ac triſticie euellit radices
ſed etiā occaſioneʒ rogantibꝫ tribuit.
eiſq̄ʒ reſerat viam. qua clemens ⁊ piū
erga ſe dei ꝓferre iudiciū ꝓmulgari vel
ꝓdire. ⁊ queādmodū poteſtatē tribu-
it. q2 iudicis noſtri poſſimus ſententiā
temperare ad veniā delictoꝝ noſtroruʒ
exemplo eū remiſſionis noſtre effectū
hortantes cū dicimus dimitte nobis
debita nr̄a ſicut ⁊ nos. Jtaq̄ʒ ſecurus
huius orōnis fiducia de ſuis admiſſis
veniam poſtulabat. quiſquis remiſſus
erga ſuos dūtaxat non erga domini ſui
extiterit debitores. Solemus enī non
nulli qđ eſt deterius erga illa quidem
que admittunt̄ ad iniuriam dei q̄ʒuis
magnoꝝ ſint criminū placidos nos ⁊
clementiſſimos exhibere erga noſtraꝝ
vero vel puiſſimaꝝ offenſionuʒ debita
exactores immites atq̄ʒ inexorabiles
inueniri. Quiſquis igitᷣ in ſe delinquē
ti fratri non ex corde remiſerit. nō in
dulgentiā ſed ꝯdemnationē deprecati
one hac ſibimet īpetrabit. ſuaq̄ʒ ꝓfeſ
ſione ſemetip̄m poſcit durius iudica-
ri dicēs. Remitte mihi ſicut ⁊ ego re
miſi. Qđ cū illi ſm̄ ſuam petitionē fu-
it repn̄tatū quid aliud ſubſequetᷣ q̄ʒ vt
exemplo ſuo implicabili ira ⁊ irremiſ
ſa ſn̄ia puniatᷣ. Jdeoq̄ʒ ſi clementer vo
lumus iudicari nos quoq̄ʒ erga illos
qui in nos deliquerunt oportet eſſe cle
mentes. tm̄ enī remittetur nobis quan
tū nos remiſerimus eis qui nobis qua
cūq̄ʒ malignitate nocuerunt. hec yſaac
Unde ea benignitate debemus dimitte
re in nos quolibet modo peccantibus.
qua nobis deſideramus dimitti. qđ

peccauimus. vt eo abundantiorem in
dulgentiã noſtrorum peccaminũ ab ipſo
dño ꝯſequi mereamur D Sequi
tur ſexta petitio Et ne nos inducas in
temptatiõem. Qđ exponens thomas
ſic dr. i. non pmittas nos ſuccũbere in
temptatõe. non eñ petimus vt non tẽ
ptemur. q2 temptari non eſt malũ. ſed
magis eſt ad ꝟtutis exercitium qñ vi
riliter reſiſtitur. ꝓpter qđ dauid dr. ꝓba
me dñe ⁊ tempta me. ſed petimus ne ĩ
temptatõem inducamur. i. ne ab ipſa
temptatõe deuĩcamur. hec tho. Dicit
etiam beatus auguſt. Non oramus vt
temptatõnes non veniant. ſed ne duca
mur in temptatõem. qđ eſt ſuccũbere.
q2 temptatio cui reſiſtitur non eſt pecca
tum. ſed materia exercẽde ꝟtutis. hec
augu. E Et notandũ ꝙ ſine adiu
torio dei ipſis temptationib9 reſiſtere
non valemus. ⁊ ideo dñs a nobis vult
rogari ne inducamur in temptatõem
vt erepti a caſu temptationũ hoc bene
ficium ab ipſo nos habere recognoſca
mus. Qđ affirmat beatus ambro. ita
dicens. Nihil fit niſi quod deus facit
aut fieri pmittit. Potens eſt ergo ⁊ a
malo in bonũ deflectere. ac volũtates
noſtras in lapſum ꝓnas ꝯuertere ⁊ di
rigere in ſe planũ greſſum. Voluit er
go deus a ſe poſci ne feramur in temp
tatõem. q2 voluit nos docere ꝙ ab ipſo
hoc beneficiũ accipimus. qñ dyabolũ
in temptationib9 ſupamus. hec amb.
Unde ſm anſel. nos monemur hic di
cere ⁊ petere. ne derelicti adiutorio di
alicui dyabolice temptatõni vel ꝯſen
tiamus decepti. vel cedamus afflicti.
Sed q2 a dyabolo non temptari ſan
ctos in pñti vita eſt impoſſibile. ⁊ ideo
ne in temptationib9 derelinq̃mur hoc
a deo flagitemus. q2 reſiſtere dyabolo
non eſt noſtre ꝟtutis. ſed eſt diuine pote
ſtatis. De hoc dr fulgeñ. Mandat d9
minus vt petamus ne inducamur per
ꝯſenſum in delectatõem. ſ. carnis mũ
di ⁊ dyaboli. Sup quo etiã verbo. ſcʒ
Et ne nos ⁊c. yſaac abb. in collatõne
patrum ſic dr. Si eñ oramus vt non per
mittamur temptari vnđ erit in nobis
virtus ꝯſtantie ꝓprobanda ſm illam
ſniam. Omnis vir qui non eſt temp
tatus non eſt ꝓbatus Non ergo ſonat
ne inducat nos in temptatiõem quaſi
non pmittat nos aliqñ temptari. ſʒ ne
permittat nos in temptatõne poſitos
ſupari. Temptatus eſt eñ iob. ſed nõ
eſt inductus in temptatõem. nõ enim
dedit inſipiĩam deo. nec ad illã ad quã
trahebatur temptatoris voluntatem ore
impio blaſphemus intrauit. Tempta
tus eſt abrahã. temptatus eſt ioſeph.
ſed neuter illorum inductus eſt in temp
tatõem. q2 nullus eorum ꝯſenſum prebu
it temptatori. hec yſaac abbas. F
Conſiderandũ aũt ꝙ preter infernalẽ
damnatõem nulla ira dei grauior eſt.
q̃ʒ non deſcẽdere a peccato. hanc vero
maxime meretur ſuperbia. ingratitudo
⁊ incuria vt homo ꝓfundius cadere p
mittatur. hoc eſt enim qđ oramus Et ne
nos inducas in temp. i. ne permittas
nos cadere in ꝯſenſum peccati. Indu
cere deus dr cũ non cuſtodit ne indu
camur. ſicut ĩdurare dr cor peccatoris
cũ hoc per grãm non emollit ſue inter
neunctionis. hoc ergo impugnatõnis
⁊ tribulatõnis a nobis timendũ eſt ne
ſuo pondere nos opprimat. ⁊ per ꝯñs
ad eternam damnatõem perducat.
G Sequitur ſeptima. Sʒ libera nos
a malo Qđ exponens thomas de aqui
no ſic dr. i. a peccato originali ⁊ actua
li. ab amore mundi. a ꝓprio ſenſu. ⁊ a
ꝓpria voluntate. quib9 depoſitis fit hõ
pauper ſpũ. quod totuʒ fit per ſpũm ti
moris. Unde cum dicis. Sed libera
nos a malo. rogas tibi dari ſpm̃ timo

tis.p quem factus pauper ſpiritu libe
ratur a malo. hec thomas Item ſup eo
dem dt beatus aug. Libera nos a malo
.i.a mundo vel a pctō vel a purgatorio
vel ab inferno Et notandum ꝙ multa
ſunt mala. quibꝰ hūana ꝯditio moleſ
taē ꝛ quoꝝ pſſurā p ſe minime euade
re valet. Que generaliter cōſiderata
ſex modis diſtinguere poſſumus. naꝫ
aliud eſt malū corpis. aliud aīe Item
aliud eſt malū qd eſt culpa. aliud qd ē
pena. Item aliud malū pñtis ſeculi.
aliud eſt malū futuri. Ab oībꝰ iſtis ꝛ
ab alijs que p iſta ꝯphendunē vel ſub
iſtis ꝯtinenē petimus liberari qñ ora
mus dicētes Libera nos a malo. Sup
quo etiā vbo theophi. ſic dt. a malo vi
delicet culpe ꝛ pene. Culpe quo ad gra
tiam. pene quo ad eternā penā ꝛ ſic in
hac orōne petimus ab omni malo libe
rari. ſ. a pñti pterito ꝛ futuro. ꝛ ſūmo
bono vniri qd ē ipē ds bñdictus in ſe
cula ſeculoꝝ Amen. Amen aūt nec gre
cum nec latinū ſed hebraicū eſt. ꝛ qñqꝫ
accipiē vbaliter, p fiat vt in fine orōis
dicimus Amen. i. fiat nobis deus qd
a te humiliter petimus. Qñqꝫ accipi
tur aduerbialiter vt xp̄us ait. Amen a
men dico vobis. i. firmiter ꝛ fideliter.
Uñ dt aug. Amen. i. vere vel fideliter.
vere quo ad intellectū. fideliter quo ad
affectū. ꝛ ideo dñs ponit in fine amen
qꝛ hec orō potiſſime ex intellectu ꝛ af
fectu dicēda eſt. Et ſic patet explana
tum de orōne dominica Deinde notā
dum ꝙ etiam alie diuerſe ſunt ſpecies
orationū ſm ſtatū ꝯditionū ſeu indigē
tiam diuerſorum hoīm Aliter eñi ſup
plicat quis cū alacer eſt. aliter cū triſti
cie vel deſperationis pondere ꝑgrauaē
Aliter cū ſpūalibꝰ ſucceſſibus viget.
Aliter cū impugnationuꝫ mole depri
mitur. Aliter cū veniam pctoꝝ īplorat
Aliter cū acquiſitionē gratie ſeu cuiuſ
libet virtutis expoſcit vel certe extincti
onem cuiuſcūqꝫ vitij deprecaē. aliter
cū ꝯſideratione gehēne ac futuri iudi
cij timore ꝯpungiē. aliter cū ſpe futu
roꝝ bonoꝝ deſiderioꝝqꝫ inflāmaē. ali
ter cū neceſſitatibꝰ ꝛ piculis vrgetur.
aliter cū in tranquillitate ꝛ ſecuritate
verſaē. aliter cū ſacroꝝ celeſtiū reuela
tionibꝰ illuſtraē. aliter cum ſterilitate
virtutū ac ſenſuū ariditate ꝯſtringiē.
H Uñ aplʼs paulus orationuꝫ ſpēs
quadripartita rōne diſtinxit dicens.
Deprecor itaqꝫ primū oīm fieri obſe
crationes. orōnes. poſtulationes. gra
tiaꝝ actiones. Obſecratio eñi eſt pro
peccatis imploratio. qua pro preſenti
bus vel preteritis admiſſis ſuis vnuſ
quiſqꝫ compunctus veniam deprecaē
Orationes ſunt quibꝰ aliquid in pre
ce domino offerimus vel vouemus deo
Nam oratio eſt mentis deuotio ſcḋm
augu. i. conuerſio mentis in deum per
pium ꝛ humilem affectū. I Affe
ctus vero orationis eſt ſpontanea que
dam ꝛ dulcis ipſius aīmi inclinatio.
quo mouet ad orandū deum. ꝛ iſtud
agitur per orationē que ſm damaſce.
eſt aſcenſus mētis in deū De qua etiā
dt beatus auguſti. Oratio eſt aſcenſio
anime de terreſtribꝰ ad celeſtia. inqui
ſitio ſupnoꝝ inuiſibilium deſiderium.
Nihil aūt ita deū inclinat ad pietateꝫ
ꝛ miſericordiam exhibendam homini
quēadmodum purus mentis affectus
queꝫ homo gerit erga deum Oramus
etiam cū renūciamus huic mundo. ꝛ
ſpondemus nos tota intentōne deo ſer
uituros. Oramus cū pollicemur ſecu
lari honore ꝯtempto ꝛ terrenis opibꝰ
ſpretis in omni contritione cordis ac
paupertate ſpiritus nos domino cohe
ſuros. Tercio loco ponunē poſtulatio
nes quas pro alijs qñdiu ſumus in fer
uore ſpiritus conſtituti ſolemus com

mittere. vel ꝑ caris. ſ. noſtris. vel pro
totius mundi pace poſcentes. vel ſm
verba apoſtoli ꝑ omnibꝫ hominibꝫ qui
in ſublimitate ſunt poſiti ſupplicamꝰ.
vel cū petimus aſſecutionem alicuius
boni vel alicuius mali nos pturbantis
euaſionē. R Quarto loco grati-
arum actōes ponunt quas mens vel cū
preterita dei recolit beneficia. vel cum
preſentia ↄtemplat. ſeu cum in futurꝫ
que ⁊ quanta prepauerit deus his qui
diligunt eum ꝓſpicit grās dn̄o refert.
Ad grārum actiones ꝑtinet. beneficia
que accepimus diligēter recolere. ſub
tiliter intelligere. fideliter intelligere
fideliter ↄtinere. ſtudioſe ↄſeruare. be
neficium diligere. ac dei offenſam ca-
uere. ⁊ grām acceptam non ocioſe ne
gligere. Debet nōnunꝙ quilibet deuo-
tus perpendere beneficia dei tā eximia
per que in nobis ſalutē operat. Quid
aūt poteſt dignius aut ſublimius eē ꝙ
corpus ⁊ ſanguis xpi vel gr̄a ſpūſſan-
cti ⁊ gloria regni celeſtis. que dat fide-
libꝫ ſuis preter alia que ab ipſo ꝑcipi
mus iuſtificatōem a peccato. gratiam
ſanctitatis. adoptōnem filiorꝫ dei. ↄſo
latōem internā. defenſionē a ꝑiculis.
ↄſortiū angelorꝫ. ⁊ beatitudinē corpo
ris ⁊ aīe. ⁊ viſionis dei fruitōem Pro
his igit omnibꝫ gratias agamus dn̄o
deo noſtro. non ſolū aūt ꝓ his. ſed eti-
am ꝓ aliis donis ⁊ beneficiis que deus
ſuis electis quotidie ↄfert gratiarꝫ ac-
tio illi eſt ꝓſoluenda. Ex quibꝫ quedā
dona ↄmemorat beatus ber. ita dicens
Quotiens temptatio ſuperat aut viti
um ſubiugat. aut imminens periculū
declinat. aut laqueus inſidiantis dep
hendit aut annoſa ⁊ inueterata quecū
ꝙ animi paſſio ſemel ꝑfecteqꝫ ſanat.
aut multū diuqꝫ ↄcupita ⁊ ſepius peti
ta virtus tandem aliqn̄ dei munere ob
tinet. totiens ꝓſonari debet grārum a-
ctio ⁊ ad ſingula queqꝫ beneficia debet
benedici deus in donis ſuis. hec bernar
dus. Sunt ⁊ alia quedā a dn̄o valde
accepta. vicꝫ vox laudis. Sacrificiuꝫ
laudis honorificabit me. iſtud vero ſa-
crificiū deo noſtro ꝓſoluimus qn̄ cum
in pſalmis dauiticis ⁊ ymnis lauda-
mus. Quid enim dignius aut accepti
us os carnis ipſi dn̄o poteſt deprome-
re. ꝙ pſalmos deuꝫ magnificantes de-
cantare. per quos creatura tam ratio-
nalis ꝙ irrationalis ad laudandū de-
um excitat. cum dr̄. Laudate dn̄m de
celis vel cum dr̄ Benedicite omnia o-
pera domini dn̄o. vel qn̄ dr̄ Confitemi
ni domino qm̄ bonus. vel cum dr̄. Te
deum laudamus. ⁊ ſimilia que in can
ticis aut pſalmis ymniſqꝫ ↄtinentur.
per que ↄditor noſter ſumme laudatur
Unde ſancta eccleſia horas canōicas
decantare ſtatuit. in quibꝫ maxīe pſal
mi. ymni ⁊ cantica ↄprehendunt. vt fi
deles in hac peregrinatōne poſiti lau-
dantes ⁊ benedicentes deum poſt hoc
exilium in celeſti patria eo perfectius
cum angelis ⁊ ceteris ſanctis ibidem
laudare ipſum valeant ineternuꝫ. De
quibꝫ omnibꝫ per pſal. dicitur. Beati
qui habitant in domo tua domine. in
ſecula ſeculorꝫ laudabunt te.

Filius.

Habita informatione de domini-
ca oratione. aliiſqꝫ ſpeciebꝫ ora-
tionū. nunc de diſtractōe mentis ⁊ ali
is impedimentis eiuſdem orōnis que
orantibꝫ occurrunt cupio edoceri.

Ca. III. Pater L

De hoc qđ que-
ris ſcire debes ꝙ quidam ſunt
qui orant nullo corde. quidā cum me
dio corde. quidā aūt cū toto corde. Il
li enī orant cū nullo corde qui in orōe
poſiti nec hn̄t ibi intellectū ꝑ intentōꝫ

nec affectū ꝑ deuotionem De talibus
dr yſaie.xxix. ꝑplus iſte labijs ſuis glo
rificat me Cor aūt eoꝝ longe eſt a me.
Quidā ſunt qui orant cū medio corde
qui.ſ.ad ea que dicūt hñt intellectum
ſed nō affectū De quibꝰ dr oſee.x.Di
uiſum eſt cor eorū. Et qꝛ in corde ſunt
intellectus ⁊ affectus.igit̄ illi orāt in
toto corde qui orant cū intētione ⁊ af
fectione.i.qui attente intelligunt.que
dicunt ⁊ afficiūt̄ ad ea que dicūt.talis
erat beatus paulus qui dicebat. Ora-
bo ſpū orabo ⁊ mente. ¶ Ubi tñ di
ligenter eſt ꝯſiderandū. ꝙ triplex ē ef-
fectus orōnis. Primus effectus orō-
nis eſt ꝯmunis oībꝰ actibꝰ caritate in-
formatis qđ eſt mereri.ad hūc effectū
non ex neccitate requirit̄ ꝙ attentio aſ
ſit orōni ꝑ totū.ſed vis prime intentio
nis qua aliquis accedit ad orandū red
dit totā orōem meritoriā ſicut accidit
in alijs actibꝰ meritorijs. Secundus
effectus orōnis eſt ꝓprius qđ eſt impe-
trare ⁊ ad hūc effectum ſufficit prima
intentio quā deus principaliter inten-
dit. Si aūt prima intentio orō nō eſt
meritoria nec impetratiua.illā eñ orō
nem deus nō audit cui ille qui orat nō
intendit. Tercius vō effectus orōnis
eſt quē principaliter efficit q̄dam ſpū
alis mētis refectio. ⁊ ad hoc de neccita-
te requirit̄ in orōne attentio. Et ſcien
dū ꝙ triplex eſt attētio.q̄ orōni vocali
poteſt adhiberi.vna quidē qua attēdi
tur ad vba.ne quis in eis erret. Scđa
qua attēdit̄ ad ſenſum verboꝝ. Tecia
qua attēdit̄ ad finē orōnis.ſ.ad deum
⁊ ad rē pro qua orat̄ que quidē maxi
me ē neccāria. In ſpiritu g̃ ⁊ veritate
orat qui inſtinctu ſpūs accedit.etiam
ſi aliqua infirmitate mēs poſtmodum
euaget̄. Si quis aūt ex propoſito in
oratione mente euaget̄. hoc peccatuꝫ
eſt ⁊ impedit orationis fructum. Eua

gatio vero que fit preter ꝓpoſitum ora
tionis fructū non tollit. Unñ baſilius
dicit. Si ex debilitate fixe nequis ora
re.q̄tum potes.teipſum cohibeas. ⁊
deus cognoſcet.eo ꝙ non ex negligen
tia ſed ex fragilitate vt oportet aſſiſte-
re coram domino. hec baſilius. ¶
Unde euagatio mentis peccatum eſt.
qñ fit ex ꝓpoſito vel negligentia eſt ſe-
cus qñ fit preter ꝓpoſitum ⁊ cū mente
quis cohibet quantū poteſt. Et notādū
ſm ꝙ dr petrus damia. Cum ad eccle
ſiam oraturi ⁊ pſallaturi feſtinamus
illic tenebrarum principes aduerſum
nos feraliter dimicant vt ꝑ illuſiones
fantaſmatum ab his que ꝑ labia reſlu-
unt vagabundas mētes euertant. hec
pe.da. Nā ſunt non nulli vt dr beda in
quadam omel̄.qui intrantes eccleſiaꝫ
ſermonibꝰ multis orationem vel pſal-
modiam ꝓlongat.ſed alibi corde intē
dendo nec ipſi quid dicunt recolunt.
ore quidem orātes ſed mente foris va
gantes.omni orōnis ſe fructu priuant
putantes a deo precem exaudiri.quaꝫ
nec ipſi qui fundunt audiunt Qđ anti
qui hoſtis inſtinctu fieri nemo dubitet
qui animaduertere velit.ſciens eñ vti
litatē orandi ⁊ inuidens hoībꝰ gratiā
immittit multimodum orantibꝰ cogi
tationū leuium. ⁊ aliquando etiā tur-
pium nocentiumq̄ꝫ fantaſmata.quibꝰ
orōnem impediat a deo. vt nonnunq̄ꝫ
tales tantoſq̄ꝫ diſcurrentium cogitati
onum fluctus ꝓſtrati al̄s ꝑferat in ora
tione toleramus.q̄les nec in lecto ia-
centes tolerare nouerimus. Unde ne-
ceſſe eſt vt agnitam dyaboli curemus
ſuperare maliciam. ⁊ ipſi videlicet ani
mum ab hmōi nebulis quas hoſtis aſ-
pergere gaudet inq̄tum poſſumus ſte
nando. ⁊ pij defenſoris ꝑpetuum flagi
tando ſubſidium.qui potens eſt q̄uis
indignis peccatoribꝰ ⁊ pure orandi ⁊

perfecte impetrandi ꝯcedere gratiam
hec beda. Non ſolũ autẽ hec diſtractio
que fit in oꝛõnibꝫ generat̃ ex deceptio
ne demonum. verũ etiam ex ꝓpꝛia negli
gentia hoĩm. Nam cũ ante pñs oꝛatõ
nis occupamus nos cũ vanitatibꝫ mũ-
di verbis aut factis. eadem etiam tpe
oꝛõnis occurrunt nobis. ⁊ cũ aſſidue
cogitamus terrena que ꝯcupiſcimus.
hec eadẽ in oꝛõne toleramus etiã cum
nolumus. De hoc beatus greg. ſic dĩ.
J''aꝝ namq; reꝝ quas agimus ⁊ in v
ſu habemus ymagines nobis verſant̃
in mẽte ⁊ puritatẽ intentionis ⁊ deuo
tionis impediũt in oꝛõne. ⁊ recto qui-
dem iudicio q̃d volẽtes pꝛius foꝛis egi
mus hoc demũ interius patiamur in-
uiti. Et mẽs noſtra que terrena hec aſ-
ſidue cogitat cũ vult. hec etiaꝫ tolerat
in oꝛõne cum non vult. ¶ Unde
multi ſunt incluſi in monaſteriis. aut
in cellis. qui tñ cũ toto mundo ꝑ men
tis diſtractõem ⁊ inutilem occupatio
nem fabulant̃. ⁊ ideo lõge eſt a deo eo
rum animus. q2 in oꝛõnibꝫ poſiti cogi
tationibꝫ ſe occupant. De talibꝫ ſic dĩ
beatus ihero. Incongruũ eſt latere coꝛ
poꝛe. ⁊ mente vndiq; euagare. Multi
ſunt incluſi in oꝛdine. qui tñ fabulan-
tur cũ toto mundo. Unde fieri non pt.
vt cum deo aliq̃ñ loquat̃. qui tacẽs cũ
toto mundo fabulat̃. hec bea. ihero.
¶ Et ſciendũ ꝙ hanc mentis in
ſtabilitatẽ humanuꝫ genus ꝓpter pꝛe
uaricatõem pꝛimi hoĩs patit̃. qui ꝓie
ctus a facie dñi ꝓpter peccatũ inobediẽ
tie eo ꝓfundius ad deſideria terrena ẽ
inclinatus. quo magis guſtu ſuperno
rum bonoꝝ eſt pꝛiuatus. De hoc hugo
de ſancto victo. in lib. de archa noe ſic
ait. Uidendũ nobis eſt vnde tanta in
coꝛde hoĩs inſtabilitas ⁊ viciſſitudo
oꝛiat̃. Pꝛimus itaq; homo ꝯditus fu-
it vt ſi non peccaſſet. ꝑ ꝯtemplationis
pñtiam vultui ꝯditoꝛis ſui ſemper aſſi
ſteret. ⁊ eum ſꝑ videndo ſemꝑ amaret
ſꝑ amando ſemꝑ ei adhereret. ſemꝑ ei
qui immoꝛtalis eſt adherendo viueret
ſemꝑ ipſe vitã ſine termino poſſiderꝫ
ſed ꝓiectus eſt a facie dñi qñ ꝓpter pec
catũ cecitate ignoꝛantie ꝑcuſſus ab in
tima ꝯtemplatõe illius lucis foꝛas ve
nit. atq; ꝓfundius ad deſideria terrẽa
mentẽ inclinauit. quo magis ſuperno
rum dulcedinem quoꝝ iam guſtum ꝑ
viderat obliuiſci cepit. Sic itaq; fac-
tus eſt vagus ⁊ ꝓfugus ſuper terrã. va
gus videlicet ꝓpter inoꝛdinatam ꝯcu-
piſcentiã. ꝓfugus ꝓpter peccatricem
ꝯſciam. Coꝛ ergo hoĩs q̃d pꝛius amo
ri diuino affixũ ſtabile perſtitit. ⁊ vnũ
amando vnũ permanſit. poſtq; per deſi
deria terrena defluere cepit. q̃ſi in tot
diuiſum eſt quot ea ſunt que ꝯcupiſcit
Sicq; fit vt mens que verũ bonũ ama-
re neſcit nunq; valeat eſſe ſtabilis. q2
deſiderii ſui finẽ in his que amplexat̃
non inueniens dum ſꝑ deſiderio ſe ex
tendit ſequens q̃d ꝯſequi nõ valet nũ-
q̃ requieſcit. hinc ergo naſcit̃ motus
ſine ſtabilitate. laboꝛ ſine requie. cur-
ſus ſine peruentione. ita vt ſemꝑ ſit in
quietum coꝛ noſtꝝ donec illi adherere
ceperit. vbi ⁊ deſiderio ſuo nihil deeſſe
gaudeat. ⁊ ea q̃ diligit ſꝑ manſura ꝯſi
dat. hec hugo. Ex quibꝫ verbis collige
re poſſumus ꝙ inſtabilitas mẽtis ma
xime cauſat̃ ex carẽtia diuini amoꝛis
q2 quanto minus deus diligitur tanto
magis res terrene ac ſenſibiles aman
tur. que ſunt occaſiones diſtractõis ip
ſius mentis. quanto vero magis dili-
git̃ deus cum tranquillo coꝛde ac ſta-
bilitate ipſe dñs exoꝛat̃. De hoc maxi
mus ſic dĩ. Qui familiariter deũ amat
hic ſine occupatõe oꝛat. hic ⁊ deũ pꝛe-
coꝛdialiter amat. non aũt oꝛat ſine oc
cupatione qui alicui terrenoꝝ hꝫ men

tem affixam. non ergo diligit deū. qui
mente terrenis alligat̄. mēs em̄ immo
rans rei terrene ſine ſenſibus oīno ha
bet viciū. ⁊ niſi rem illā deſpiciat. a vi
cio liberari non p̄t. hec maximus.
Notandū tn̄ q̄ q̄diu homo in peregri
natione huius vite morat̄ diſtractiōe
mentis infra diuinum cultū vel orōes
perfecte carere non p̄t. q2 corpus iſtud
corruptibile quod portamus aggra
uat aīam ⁊ deprimit ſenſum multa co
gitatione. Hoc affirmat beatus augu.
in libro glo. ſuper pſalmiſtā ſic dicens
Ecce ſtat homo ⁊ cantat deo aliq̄n p
lixius. ⁊ ſepe labia mouent̄ ad cantū
cogitatio aūt neſcit p̄ que deſideria vo
lat. Erat ergo mens noſtra quodāmo
do ad laudem dei. ⁊ aīa noſtra p̄ diuer
ſas cupiditates vel curas negociorum
hac illacq̄ fluitat. ⁊ quaſi deſup atten
dit mens ipſa hac atq̄ illac ⁊ ad eius
inquietudinem moleſtiaꝝ quaſi ꝯuer
ſa aīam alloquit̄. Lauda aīa mea do
minum. Quid eſt q̄ de aliis reb9 ſata
gis. quid eſt q̄ te occupat cura rerum
terrenaꝝ atq̄ mortalium Sta mecū
lauda dn̄m. Et quaſi ipſa pregrauata
⁊ non valens ita ꝯſiſtere vt dignū eſt
reſpondeat menti Laudabo dn̄m in vi
ta mea. quid ē in vita mea q2 modo in
morte mea ſum Ergo prius exhortare
te ⁊ dic. Lauda aīa mea dn̄m. reſpon
det tibi aīa tua laudo quantū poſſum
tenuiter exiliter infirmiter. Quare q2
q̄diu ſumus in corp̄e. p̄egrinamur a
dn̄o. Quare ſic laudas dn̄m nō p̄fecte
non ſtabiliter. interroga ſcripturā. q2
corpus qd̄ corrūpit̄ aggrauat aīam ⁊
deprimit terrena inhabitatio ſenſum
multa cogitantē Tolle mihi corpus
quod aggrauat aīam ⁊ lauda dn̄m tol
le mihi terrenam inhabitationem de
primentem ſenſum multa cogitantem
⁊ a multis in vnum ꝯfluant ⁊ laudabo
dominū. q̄diu aūt ita ſum non poſſum
nā pregrauor. hec aug. Quis igit̄ mēs
noſtra nō poſſit eſſe ſtabilis in orōib9
ſuis. non tn̄ p̄pter hoc deſperandum eſt
ſ3 de magna dei mīa ꝯfidendū. q2 ſi ha
bundat infirmitas noſtra ſup̄habūdat
etiā ⁊ eius mīa. quam frequenter exhi
bet nobis ⁊ oīb9 fidelib9 ſuis. De hoc
iterum beatus augu. in gloſa ſuper p̄s
ſic dt̄ Attendat quiſq̄ ⁊ videat quanta
agunt̄ in corde humano. quēadmodū
ipſe orōnes plerūq̄ impediunt̄ vanis
cogitationib9. ita vt vix ſtet cor ad deū
ſuū. ⁊ vult ſe tuere vt ſtet ⁊ fugit quo
dāmodo a ſe. nec inuenit cācellos. in
quib9 ſe includat. aut obices quoſdā
quib9 retineat auolationes ſuas. ⁊ va
gos quoſdā motus ⁊ ſtet iocūdari deo
ſuo. vix eſt vt occurrat talis oratio inter
multas orōnes. ⁊ tamen tolerat deus
tot corda precantium ⁊ aduerſas res
cogitantium obmitto dicere ⁊ noxias
obmitto dicere aliq̄n peruerſas. ⁊ ini
micas deo ipſas ſup̄fluas cogitare. in
iuria eſt em̄ ei cū quo loqui cepas ora
tio tua locutio eſt ad deū quando legis
deus loquit̄ tibi. q̄n oras deo loqueris
Sed nunq̄ deſperandū eſt de genere
humano nec dicendū ad damnationē
omnem hoīem peruenire cui ſubrepſe
rit aliqua cogitatio oranti ⁊ interrum
pit eius orationē. Si hoc dixerimus
fratres que ſpes remaneat non video.
Porro eſt aliqua ſpes ad deū q2 mag
na eſt mīa eius. Dicamus ergo ei illō
p̄s. Letifica animam ſerui tui. quoniā
ad te domine animam meam leuaui.
Et quomodo eam leuaui. qūo potui.
qūo tu vires dediſti. qūo eā fugientem
apprehendere valui. Sed quia vt p̄s.
Suauis ⁊ mitis es tolerabis me Ego
egritudine defluo cura ⁊ ſtabo cōfirma
⁊ firmus ero. donec aūt facias toleras
me. quia tu ſuauis es domine ⁊ mitis

⁊ multum miſericors. abundat enim
iniquitas mea. abundet ⁊ mĩa tua. hec
aug. Non ergo valde ꝯtriſtandũ eſt ſi
quis in orõne diſtrahit̃ Sed ſicut ait
iohannes abbas montis ſinay. Terra
inquit ⁊ lucta mentẽ rõnem ⁊ intentõ
nem meditando ad teipſm ꝯgregãs in
deſinenter ꝯgregare ⁊ eaſdẽ reuocare
diſtractas ⁊ recurnatas ne ceſſes. nõ
enim in diſtractã ⁊ in recurnatã deus
ab obedientibꝫ requirit orõnem. non
ꝯtriſteris in orõne diſtractões mẽtis
paſſus ſed bono animo eſto intellectũ
ſꝑ reuocans ⁊ ad xp̃m leuans. angeli
eñi ſolius eſſe eſt imꝑdabile. Agoniſa
ergo meditatõem ſurſum ferre ⁊ men
tem recludere in ꝟbis orõnis. ⁊ q̃uis
artonita ꝓpter puerile cadat. iterꝫ eam
ſurſum age. qm̃ ꝓpriũ eſt mẽtis inſta
bilem eſſe. ſed in deo eſt vniuerſa poſſe
ſtabilire. Si igit̃ ſemꝑ ſtudueris men
tem a deo non elongare ⁊ in menſe ap
poſitõe ꝓpe tecum erit Si aũt ſine ꝓhi
bitõe errat nunq̃ꝫ tecũ permaere valebit.
Et quid ſublimius bonũ q̃ꝫ adhe/
rere dño ⁊ indeſinenter apud deuꝫ in
vnione pſeuerare. hec iohannes abb.
Quia igit̃ corde ſtabiles eſſe nõ poſſu
mus. nec mens noſtra in eodẽ valet ſꝑ
ꝯſiſtere. interim tñ q̃ꝫdiu in hac pere/
grinatõe ſumus ſaltẽ ab immoderata
diſtractõne corda noſtra colligamus
vt eo expeditius ⁊ deuotius preces ad
dñm fundere poſſimus De his refert
hugo de ſancto victo. in. iiij. lib. de ar
cha noe ſic dicens. Dũ igit̃ corda no
ſtra ad appetitum terrenaꝝ reꝝ immo
derate laxamus. aborta mox inanium
cogitationũ turba ita in diuerſa mẽs
noſtra rapit̃. vt ipſe quoqꝫ naturalis
diſcretionis ordo pturbet̃. nam q2 res
mundane quas inordĩate appetimus
infinite ſunt R Cogitatões quo/
q̃ꝫ quas ex ipſaꝝ memoria reꝝ intrin/
ſecus ꝯcipimus finite eſſe nõ poſſunt.
nam dum per ſingula momẽta alie ex
alijs oriunt̃ multipliciter ꝓdeunt. vt
nec ipſa ꝯprehendere valeamus. quo
ordine vel quo modo ad cor veniũt. aut
a corde recedunt. ꝓinde ſi ordinatas
⁊ ſtabiles ac quietas cogitatões habe
re volumus ab hac immoderata diſtra
ctione corda nr̃a cohibere ſtudeamus
Hoc aũt fieri poterit ſi certas quaſdaꝫ
⁊ determinatas res nobis ꝓſcribam9
in quibꝫ aſſidue intentõ cordis noſtri
ꝟſari ⁊ meditatio exerceri poſſit Tria
enim ſunt. ſ. per infinita diſtrahi. in eo
dem ſemꝑ perſiſtere. moderate vagari
quoꝝ vnum habere nõ poſſumus. vnũ
habere debemus. ⁊ ideo hoc ſolũ ſuper
eſt vt q2 vere corde ſtabiles eſſe nõ poſ/
ſumus. interim ſaltẽ ab immoderata
diſtractõe corda noſtra colligamus vt
dum ſꝑ nitimur minus inſtabiles fie/
ri. ſemꝑ magis ac magis viam ſtudea
mus veram per hoc imitari. Omnipo
tens enim deus cui nihil impoſſibile ẽ
poſſet vtiq̃ꝫ ſi vellet eis quibꝫ miſereri
ꝓpoſuit de laboribꝫ ⁊ erumnis ⁊ ꝑicu
lis pñtis vite que temptationibꝫ ple/
na eſt ſubito ⁊ abſq̃ꝫ dilatõe ad eterne
vite ſtabilitatẽ transferre. ſed vult vt
electi ſui ꝑ varias tribulatões ⁊ temp
tatões plurimas purgandi tranſeant
⁊ cũ per multos dolores ad eũ redeũt.
diſcant q̃ꝫ longe ab eo peccãdo diſceſ/
ſerunt. hec hugo. S Et notandũ
q̃ ad mentis ꝯpoſitõem multũ valꝫ vt
ante tꝑs orõnis a curis reꝝ temꝑaliuꝫ
⁊ a cogitationibꝫ immũdis ⁊ inordi/
natis nos cuſtodiamus. q2 in quibuſ/
cunq̃ꝫ mens nr̃a ante horã orõis ſe oc/
cupauerit. hec eadẽ nobis orantibꝫ ꝑ
recordatõem ſe ingerunt ⁊ orõem im
pediunt. vñ quales orantes volumus
inueniri tales ante orõnis tempus pre
parare debemus. vicꝫ abſtrahere nos

ab actibꝫ illicitis. a ſ̄monibꝫ ocioſis
a leuitatibꝫ ⁊ a ceteris oībus. que nos
tpe orōnis impedire pñt. De quo ha/
bemus ſanā doctrinā in collatōibꝫ pa
trū vbi yſaac abbas in prima ſua col/
latione ſic dr. vt eo feruore ac purita/
te qua dꝫ emitti poſſit oratio. hec ſunt
oīmode obſeruanda Primo ſolicitu
do rerū tpalium generaliter abſcinden
da eſt. deinde nullius negocij cauſe ne
non ſolū cura ſed nec memoria quidē
penitus admittenda. detractiones va/
niloquia ſcurrilitates quoqꝫ ſimiliter
amputande ſunt. Ire pre oībꝫ ſiue tri
ſtitie ꝑturbatio funditus eruenda. con
cupiſcētie carnalis affectio. ac philar
girie noxius fomes radicitus euellen
dus. ⁊ ita his ⁊ ſimilibus vitijs extru
ſis penitus ⁊ abſciſis taliqꝫ vt dixi/
mus repurgꝫ emūdatione ꝑmiſſa. que
ſimplicitatis ⁊ innocentie puritate ꝑ
ficit. iacienda ſunt primo ꝓfunde hu/
militatis inconcuſſa fundamēta. que
.ſ. turrē pulſaturam celos valeat ſuſti
nere deinde ſupponenda virtutū ſpūa/
lis extructio. ⁊ ab omni diſcurſu atqꝫ
euagatiōe lubrica aīmus inhibendus
vt ita paulatī ad ꝯtemplationē dei ac
ſpiritalis intuitus incipiat ſublimari
Quicquid eñi añ orōnis noſtre horā
aīa noſtra ꝯcepit mente. eſt vt hoc orā/
tibꝫ nobis ſemꝑ ingeſtionem recorda
tionis occurrat. Quobrem quales oran
tes volumus inueniri tales nos añ ora
tionis tempus preparare debemus Ex ꝑ
cedenti eñi ſtatu mēs atqꝫ animus ſup
plicatione formatꝫ eorundemqꝫ actuū
ꝓcūbentibꝫ nobis ad precem verboꝝ
quoqꝫ vel ſenſuum ante oculos ymago
preludens aut iraſci nos ſcđm ꝑceden
tem qualitatē faciet aut triſtari aut cō
cupiſcentias cauſas de preteritas re/
tractare. aut riſu fatuo quod etiam pu
det dicere cuiuſqꝫ ſcurrilis dicti vel fa
cti titillatione pulſari. vel ad primus
priores facietꝫ volūtate diſcurſus. ⁊ id
circo quicquid volumus ne orantibꝫ
nobis irripiat. añ orōnem de abditis
nr̄i pectoris extrudere feſtinemus. vt
ita illud aplicū poſſimus implere ſine
intermiſſiōe orate. Et in oī loco leuā/
tes puras manꝰ ſine ira ⁊ diſcrepatōe
Aliās nāqꝫ mādatū iſtud ꝑficere nō vale
bimus niſi mēs nr̄a ab oī vitioꝝ purga
ta ꝯtagione ꝟtutibꝫ tm̄ velut naturali/
bus bonis dedita iugi oīpotentis dei
ꝯtēplatiōe paſcatꝫ Etenī q̄litas aīe nō
inepte ſubtiliſſime plume ſeu pennule
leuiſſime ꝯpatꝫ que ſi humoris ꝯcupia
extriſecus corruptōe viciata nō fuerit.
vel infuſa mobilitate ſubſtantie ſue te
nuiſſimi ſpūs adiumēto velut natura/
liter ad ſublimia celeſtiaqꝫ ſuſtollitur
Si vo amoris cuiuſpiā aſꝑgine vel in
fuſione fuerit ꝑgrauata nō mō in nul/
los aereos volatus naturali mobilita/
te raptabitꝫ. ſꝫ etiā ad yma terre ꝯcep/
ti hūoris pondere deprimetꝫ. ita mēs
quoqꝫ nr̄a accedētibꝫ curis vitijſqꝫ ag
grauata non fuerit. noxieqꝫ libidinis
humore incorrupta velut naturali pu/
ritatis ſue bñficio ſublimita leuiſſimo
ſpiritalis meditatōis afflatu ſublima
bitꝫ ad ſupna ⁊ hūilia deſerēs atqꝫ ter/
rena. ad illa celeſtia ⁊ inuiſibilia tranſ
feretꝫ. Vñ ꝓprie ſatis ꝑceptis domini
cis ām onemur Videte ne grauentꝫ cor
da vr̄a in crapula ⁊ ebrietate ⁊ ſecula/
ribꝫ curis Et idcirco ſi volumus orōēſ
non ſolum celos ſed etiam ea que ſup
celos ſunt penetrare. curemus mentē
ab omnibꝫ terrenis vitijs expurgatam
cunctiſqꝫ emundatam fecibus paſſio/
num ad ſubtilitatem perducere natu/
ralem. vt ita ad deum oratio eius nul/
lo vitiorum pondere pregrauata vltra
celorum veſtigia poſſit aſcendere. hec
yſaac abbas. Et de eodem dicit be/

da in quadam omelia. Multum iuuat
orōnis puritatē ſi in omni loco vel tpe
nos ab actibꝰ tpemus illicitis. ſi ſem
per ab ocioſis ſermonibꝰ auditū pariter
caſtigemus ⁊ linguā. ſi in lege dñi am
bulare volumus. ⁊ teſtimonia eius aſ
ſueſcamus toto corde ſcrutari. quecū
q3 enī ſepius agere vel loqui vel audire
ſolemus. eadē nccē eſt ſepius ad aīm
quaſi ſolitā ꝓpriamq3 recurrat ad ſcdē
etiam tpe orōis. hec beda. Et ergo ſm
beatum augu. quicunq3 puras affectō
nes erigere vult in deū. diſiungat ſe a
ſenſibꝰ. recedat a corporalibꝰ. claudat
a vocibꝰ. In iſtis enī ſunt omnes cor
poris paſſiones in quibꝰ decipimur ⁊
illudimur tota die. hec auguſt. ¶
Et notandū q ſi quidā in horis ad q̄s
tenenf hi qui in ſacris ordinibus ſunt
ꝯſtituti intermiſſum fuerit. vel negli
genter ꝯpletum. vel ꝓpter ſomnolenti
am obmiſſum tpe oportuno. nequaq3
tranſeat hoc irrecompenſatū. q2 ab ho
ris canōicis nullus poteſt abſolui Vñ
beatus berñ. dicit. Si quid aliqñ inter
miſſum fuerit. ſi quid imperfectu3 ſuo
loco. ſuo tpe. ſuo modo. non tranſeat
impunitum vel etiā irrecompenſatum
hec berñ. ¶ Notandū etiā ſm q
dicit beatus gregori. xxij. mora. q vera
orō ſiue poſtulatio que fit ad deū nō eſt
in oris vocibꝰ ſed in cogitationibꝰ cor
dis. valētiores nāq3 voces apud ſecre
tiſſimas aures dei nō faciunt verba no
ſtra ſed deſideria. Etenim eternā vita3
ſi ore petimus. nec tñ corde deſidera
mus clamātes tacemus. Si vero deſi
deramus ex corde etiam ſi ore ꝯticeſci
mus tacentes clamamus Intus eſt er
go in deſiderio clamor ſecretus qui ad
humanas aures non peruenit. ⁊ tñ au
ditum ꝯditoris replet. hec greg. Mul
ti nāq3 vt dī beatus Augu. voce ſonāt.
⁊ corde muti ſunt. ⁊ q3 multi tacent la
biis ⁊ clamant affectu. q2 ad cor hoīs
aures dei. Multi ergo clauſo ore exau
diunf. ⁊ multi magnis clamoribꝰ nō
exaudiuntur. Vñ affectibꝰ orare debe
mus. hec auguſ. Ideo amor ⁊ deſideriu3
faciunt puram orōnem ⁊ dirigunt eā
ad dñm. Si quis igif vult ſp orare ſp
debet deſiderare. q2 ꝯtinuū deſiderium
ꝯtinua eſt orō. De hoc beatus aug. in
glo. ſup ps. ſic dī. Sine intermiſſiōe
orantes nunq3 ſine intermiſſiōe genu
flectimus. corpus ꝓſternimus aut ma
nus leuamus. nō poſſumus hec facere
Eſt alia interior ſine intermiſſiōe orō
que eſt deſideriū. quicquid aliud agis
ſi deſideras non intermittis orare Si
non vis intermittere orare noli inter
mittere deſiderare. ꝯtinuū deſideriu3
tuu3 ꝯtinua orō ⁊ vox tua eſt. Tacebis
cum amare deſtiteris. q2 tacuerunt de
quibꝰ dictū eſt Qm̄ abundauit iniqui
tas refrigeſcet caritas multoꝝ. Frigꝰ
caritatis ſilentiū cordis eſt. Flagran
tia caritatis clamor cordis eſt. Si ſp
manet caritas. ſemp clamas. ſi ſemp
clamas ſp deſideras. hec aug. Vñ ſm
beatum ber. Non clamor ſed amor cla
mat in aure dei. nec tñ ꝓpter hoc parui
pendēda eſt etiā orōnis modulatio q2
hec dicta ſanctoꝝ doctoꝝ ideo premiſſa
ſunt. vt in diuino officio magis ſp intē
damus deuotioni q3 clamori. Nam q
per officiū oris laudandus ſit ipſe deus
de hoc per ꝓpheta3 dī. Confitemini il
li in voce labioꝝ veſtroꝝ Et iterum ps
Cantate ei canticum nouū. pſallite ei
in vociferatōe ¶ Unde cum can
tamus aut pſallimus. hoc ipm agamꝰ
cum diſcretōe ⁊ moderamine non ni
mis clamando. ſ3 put decet religioſos
mediū modū tenendo. q2 ds magis at
tendit cordis deuotōem ⁊ puritatē. q3
vocis ſonoritatem Et cum cantamus
vel pſallimus cor noſtꝝ quantum poſ

ſumus dei adiutorio a cogitationibꝫ ⁊
diſtractionibꝫ inutilibꝫ reuocemus ⁊
ↄponamus. vt fructū ex hoc ſpūalem
pcipere valeamus. nā dr̄ dr̄ beatus gre
go. Vox pſalmodie cū ꝑ intentionem
cordis agit̄. ꝑ hanc oīpotenti deo iter
parat̄. vt intente menti vel ꝓphecie mi-
ſteriū vel grā ↄpunctōis infundat̄. hec
greg. A Ergo iterū ſciendū ꝙ nō ſo-
lū deſideriū cordis ſanctū laudat deū
ſꝫ etiā bona vita ⁊ iuſta. in qua homo
ſe exercet laudat deū. Quicquid egeri
mus bene agamus ⁊ cū timore dn̄i illđ
faciamus ⁊ laudamus deū. ille eñ ſꝑ
laudat deū. qui non ceſſat bene viuere
nam tūc deſinit quiſqꝫ laudare. cū cepe
rit a iuſticia declinare Iſta ↄmemorat
beatus aug. in glo. ſupꝑ ps̄ dicēs Tota
die laudare deū quis dicat. Suggero
remediū vn̄ tota die laudes deū ſi vis.
Quicquid egeris bene age ⁊ laudaſti
deū. qn̄ cantas ymnū laudas deū. lin-
gua tua quid agit niſi laudet ⁊ ↄſcia tu
a. Tu ceſſaſti ⁊ ab ymno cantādo diſ-
cedas vt reficiaris. noli inebriari ⁊ lau
daſti deum. diſcedis vt dormias. noli
ſurgere ad maledicēdū ⁊ laudaſti deū
Negociū agis noli fraudē agere ⁊ lau
daſti deū Agrū colis noli limitē moue
re ⁊ laudaſti deū In innocentia operū
ꝑparas te ad laudandū deū tota die. il
le eñ ſempꝰ laudat deū. qui non ceſſat
benefacere. Tūc deſinis laudare deum
qn̄ a iuſticia ⁊ ab eo qđ illi placet decli
nas. naꝫ ſi a vita bona nūqꝫ declines
lingua tua tacet. vita tua clamat ⁊ au-
res dei ⁊ ad cor tuū inclinas Quō eñ
aures noſtre ad cor nr̄m ſic aures dn̄i
ad cogitatiōes noſtras Nō aūt poteſt
fieri vt habeat mala facta qui habet bo
nas cogitationes. facta eñ de cogita-
tione ꝓcedunt. Nec quiſpiā poteſt ali
quid facere aut aliquid faciendū mē-
bra mouere niſi primo ꝑceſſerit iuſſio
cogitationis. Ergo fratres non tm̄ ad
ſonū attendite cū laudatis deum. toti
laudate. Cantet vox cantet ⁊ vita. can
tent facta. ⁊ ſi adhuc eſt gemitus ⁊ tri
bulatio ⁊ temptatio ſpera tranſitoria
omnia ⁊ illū venturum diem quo ſine
defectu laudabimus. hec aug. B
Etiā ſciendū ſm̄ dictū venerabilis be-
de illud preceptū aplicum Sine inter
miſſione orate pficere non valeamus
niſi oēs actus ſermones cogitatus ip
ſa etiā ſilentia noſtra dn̄o donante di-
rigamus vt ſingula hec cū timoris illi
us reſpectu temꝑent̄ cūcta ꝑpetue no
ſtre ſalute ꝓ futura reddant̄. hec beda.
Sed ⁊ hoc notandū ꝙ omnipotēs ds̄
illius ꝑces non audit. qui preceptis
obedire contemnit. nam vbi praua eſt
actio ibi etiā inanis eſt oratio. De hoc
beatus grego ſic dr̄ Si id quod preci-
pit deus facimus. id quod petimus ob
tinemus. valde namqꝫ apud deū vita
qꝫ hec ſibi neceſſario congruunt. vt ⁊
oratione operatio ⁊ operatione fulciat̄
oratio. nam illius clamorem tpe angu
ſtie nō audit dn̄s. qui in ꝑceptis ſuis
clamantem dominum non audiuit Er
go qui ad aures dei viam precibus fa
cere deſiderat. voces actibꝫ munire ſu-
ſtinet. quia inanis eſt oratio vbi praua
eſt actio. hec gregorius. Unde neceſſe
eſt. ꝙ qui ſe in ſuis precibus ⁊ oratio-
nibus exaudiri deſiderat. vt peccatum
ↄmiſſum prius per penitentiam deleat
⁊ a ſimilibꝫ caueat ac preceptis domi
ni obediat. Iſta ↄmemorat beatus gre.
x. moral. exponens illud verbū. Si nō
manſerit in tabernaculo tuo tūc leuare
poteris faciem tuam abſqꝫ macula ſic
dicens Interna facies hominis mens
eſt in qua nimirū recognoſcimur. vt ꝑ
ab auctore diligamur. Sed eleuatam
faciē macula iniquitatis ſi intendentē
mentē reatus ſui conſciencia accuſat

Diffidit namq; accipe ſe poſſe qď ap
petit. qui pfecto remiſciť nolle adhuc
facere qď diuinitus audiuit. Hinc ſa
lomon ait. Qui auertit aurẽ ſuam ne
audiat legẽ orõ eius erit execrabilis.
Cor quippe nos in petitõne repꝛhendit
cũ reſiſtere preceptis eius quem poſtu
lat meminit. ⁊ orõ eius erit execrabi
lis cũ a cenſuris auertiť legis. qꝛ dig
num pfecto eſt vt ab eius beneficijs ſit
quiſq; extraneus cuius nimirꝝ iuſſioni
bus non vulť eſſe ſubiectus. Qua in re
hoc eſt ſalubre remediũ. vt cum mens
ſe a memoria culpe reprehendit vt hoc
prius in orõne defleat qď errauit. qua
tenus erroris macula cũ fletibꝫ tergiť
in petitõe ſua cordis facies ab auctore
munda videať. Sed curandũ nimis
eſt ne ad hoc pꝛſus puat ꝙ ſe mũdaſ
ſe fletibꝫ exultat. ne dũ deplorata iterꝝ
culpa ꝯmittiť in ꝯſpectu iuſti iudicis
ipſa etiã lamenta leuigenť. Solerter
quippe debemus memiſſe qď dr. nõ ite
tes verbũ in tua orõne. Quo videlicet
dicto vir ſapiens nequaq; nos phibet
ſepe veniam petere. ſed culpas iterare.
Ac ſi aperte dicat. cũ mala geſta defleue
ris nequaq; rurſum facias ꝙ in preci
bus iterꝝ plangas. Ut ergo ad pces fa
cies ſine macula leueť. ante orõnis tẽ
pora ſp ſollicite ꝯpſci quicquid pt in
orõne reprobari. taleq; ſe mens ⁊ cuꝫ
ab orõne ceſſat exhibere feſtinet. qua
lis apparere iudici in ipſo oratõnis tẽ
pore exoptat. hec gregorius.

Filius.

Vellem ſcire quare omnipotẽs de
us nonnunq; etiam deuotorꝝ ho
minum orõnes exaudire diſſimulat

Ca. IIII Pater

Scire debes qď
plures ſunt cãe quare deus nõ
ſtatim exaudiat pces clamantiũ ad ſe
Una cauſa eſt pter elationẽ mentis.
quã incidere poſſent ſi effectũ petitio
nis ſue cito obtinent ⁊ hoc maxime in
virtutibꝫ ⁊ rebꝫ ſpũalibꝫ. Alia cã eſt.
qꝛ poſt aſſecutõem donorꝝ poſſent neg
ligẽtiores exiſtere. De hoc iohẽs abb.
montis ſinay ſic dt. Nõ ꝯtriſtemur dũ
aliquid poſtulantes ⁊ in longis tpibꝫ
nõ exauditi fuerimus. qm̃ vellet dñs a
vitijs fieri mũdos in vno momento tẽ
poris oẽs poſtulantes ⁊ poſtulatõnes
nõ reportantes. penitus pter vnã ha
rum cauſarꝝ nõ ſuſcipiunt poſtulãtes.
vel qꝛ ante tps petunt vel qꝛ indigne ⁊
vane glorioſe. ſeu qꝛ ſuſcipiẽtes futu
ri erant in ſuperbiã extolli vt deinceps
poſt petitionis poſſeſſionẽ viuerent ne
gligenter. hec Johẽs abb. Differt er
go ds dare qď rogať vt poſtq; donatuꝫ
fuerit cuſtodiať diligẽtius ⁊ humili9
ꝯſeruet. Hoc affirmat caſſiodo. ſic di.
Sicut ignis flatu ⁊ ventis impelliť vt
viuacius animeť. ſic oratio differť vt
poſtq; exaudita gratior inueniať. Dif
fert ergo ds dare qď petiť vt dilatũ pe
tať ardentius collatũ ſeruet diligenti
us ⁊ habeať humilius. hec caſſiod. Et
ideo vt dt quedã glo. deus ſepe petita
non exhibet. qꝛ meliora puidet. Unñ di
ctũ eſt paulo. Sufficit tibi grã mea ad
vincendũ ſtimulũ quẽ refugis. quem
ad inferenduꝫ petis. qꝛ virtus ſpũs ⁊
mentis in infirmitate carnis perficiť.
ſcꝫ edocta ⁊ expta ad reſiſtendum. hec
glo. Etiã vt dt beatus ihero. dñs nr̃ ſci
ens clementie pondera atq; mẽſuras
interdũ non exaudit clamantẽ vt eum
pbet ⁊ magis puocet ad rogandũ ⁊ q̃
ſi igne excoctum puriorẽ ⁊ iuſtiorẽ fa
ciat. hec ihero. Beatus etiam gregori.
xiiij. mora. de hoc ſic dicit. Ops deus
quid nobis pfuturꝝ eſſe valeat ſciens.
diſſimulat audire dolentium vocem.
vt augeat vtilitatem. vt purgetur vita

per penã. ⁊ quietis tranquillitas que
hic inueniri non valet alibi queratur. ⁊
hanc diſpoſitionis grãm nõnulli etiã
fideliũ ignorãt. hec greg. Ergo vt dr ibi
dem beatus gre. xxvj. mor. Nemo diſ-
fidere dꝫ. qui tardius audit a dño. nec
credat ꝙ a ſupna cura negligatur. ſepe
eñi nr̃a deſideria q̃ celeriter nõ fiũt ex-
audiunt. ⁊ qđ impleri citius petimus
ex ipa melius tarditate pſperatur. Deſi
deria itaqꝫ nr̃a p dilectionẽ extendũtur
vt pficiant vt ad hoc qđ pcepturi ſunt
pualeſcãt prius in tribulatiõe labor p
trahitur pugne. vt creſcat corona victo-
rie. Quos ergo dñs cũ velociter non exau
dit quo repellere creditur trahit. Interi
us quippe eſt medicus ⁊ pctõꝝ in nobis
cõtagia q̃ ineſſe medullitus reprobat
ſecat. abſcindit virus putredis ferro
tribulationis. ⁊ quo voces egri audire
diſſimulat. eo egritudinis finẽ pcurat
Hinc eñi pphẽta ait. Clamabo p diẽ ⁊
nõ exaudies. ⁊ nocte ⁊ non ad inſipi-
mi. ac ſi diceret nequaqꝫ mihi ad inſi-
pientiã pficit ꝙ die ac nocte clamantẽ
me ↄtinue nõ exaudis. qꝛ vñ me in tri
bulatõe tpali q̃ſi deſeris. inde ad eter-
nã ſapiam plus erudis. hinc etiaꝫ dr.
Adiutor in opportunitatibꝰ in tribulati
one. Tribulationem quippe dicturus
opportunitatẽ pmiſit. qꝛ ſepe ⁊ in tribu
latione ↄuertimi ⁊ tñ opportunũ nõdum
eſt. vt deſiderio ereptionis adiuuemur
ſed cũ clamor noſter q̃ſi negligitur ſpes
que cordi inerat infirmatur ⁊ ſupna ad-
iutoria de futura credimus. qꝛ tardius
impetramus. Sed cũ nos deſperatio-
nis pcella ↄturbat. ↄcuſſa mẽs citius
in portũ ſpei ſe collocat. ſi cauſas ſuas
ſubtiliter cuꝫ dño penſat. ſi bona eius
ad memoriam reuocat. ſi mala que bo
nis eius reddidit apud ſemetipm ical-
lide non excuſat. Si ppendit quid ab
eo iuſte meruit. ⁊ quid clementer acce
pit. Siuitã ſuã viuaciter diſcutit ⁊ an
dei oculos oẽ qđ agit exaĩans ſemetip
ſum ſibi non abſcondit. ſi faciã ſe que
nõ erat meminit. ſi illuminatã ſe atqꝫ
ſubleuatã que in tenebris iacebat ag-
noſcit. Hec ergo in ſemetipa cũcta re-
colligens. dũ bona accepit cõſiderat
aduerſa que tolerat nõ accuſat. nec de
ſperatione frangitur. que tantoꝝ mune-
rum ↄſolatione roboratur. qꝛ ſpem de fu
turis recipit. dum tranſacta beneficia
recognoſcit. Penſandum eſt igitur quã
ti eſt periculi tranſacta munera cerne-
re ⁊ futura deſperare. quanti eſt piculi
ſi in hac pcella tribulationũ deſperati
onis naufragio frangimur qui ad por-
tum ſpei velut immenſis funibꝰ pteri-
tis bonis ligamur. hec gre. D Plu
res etiã ſunt cauſe quare orantes in ſu
is precibꝰ non exaudiuntur. Prima eſt
ppter exceſſum culpe ſicut ſunt illi qui
ſunt in peccatis mortalibꝰ ↄſtituti De
quibꝰ dr yſaie. v. Cum multiplicaue-
ritis orationes non exaudiam vos. Et
ſubiũgit cauſam. manus eñi veſtre ſan-
guine plene ſunt Item ppter teporem
orantis qꝛ feruenter ⁊ deuote non orat
Vñ hiere. ix. Orabitis ⁊ non exaudiã
vos cũ queſieritis me in toto corde ve
ſtro quaſi dicat non aliter. nam queſie
ritis me orando tepide ⁊ negligenter
nõ exaudiã Item qꝛ orans non pſeue
rat orãdo donec obtineat Luce. xj. Si
pſeuerauerit pulſans ppter improbi-
tatem eius. ↄſurget ⁊ dabit ei. Et iu-
dith. iiij. Scitote qꝛ exaudiet pces ve
ſtras ſi pmãſeritis in ieiunijs ac orõni
bus in ↄſpectu dñi Item ppter diffidẽ
tiam exauditõnis. vñ dr iaco. v. Qui
enim heſitat non exiſtimet ꝙ accipiat
aliquid a domino. Et eccl'. xviij. Ante
orõnem prepara animam tuam ⁊ noli
eſſe quaſi homo qui temptat deum. ſ.
fidelis audire. Item ex eo qꝛ nociuũ ⁊

indiſcretum eſt qđ petimus vt filiȷ̄ zebe
dei quibꝫ dr̄. neſcitis quid petatis. Et
iaco. iiij. Petitis ꝛ non accipietis eo
ꝙ male petatis. Itē vt humilis orans
dū tardius exaudiť. ꝛ ſic duo bona ꝑ-
ueniunt. vt viꝫ inſolens reprimať ela-
tio ꝛ tñ petitionis non caſſeť affectus
vel vt in aliud tp̄s exauditio differať
magis ꝯgruum ꝛ vtile petenti. Item
aliqñ negať vnum qđ forte minus ex
pedit. vt ꝓ eo deť aliud vtilius ꝛ meli-
us vt paulo ꝯtigit cui ſtimulus carnis
non eſt ablatus vt virtus in infirmita-
te ꝑficereť in eo. Utilior eſt enim ſepe
exercitatio tribulatōis. ꝙ̄ quies ꝓſpe
ritatis. licet hanc plus optemus. Sꝫ
ſublatis iſtis ꝛ aliȷ̄s impedimētis que
poſſūt orōnis bonum impedire. abſqꝫ oī
heſitationis infidelitate precibꝫ eſt in
ſiſtendū nobis. obtenturoſqꝫ nos eaꝝ
vegetate cuncta que ſcḋm deū popoſceri
mus minime dubitandū. hortať enim
nos dñs volens ea que ſunt eterna ce-
leſtiaqꝫ preſtare. vt euꝫ importunitate
noſtra quodammō coartemus qui im
portunos nos non ſolum non deſpicit
nec refutat. ſed etiam inuitat ꝛ laudat
eiſqꝫ preſtituꝝ ſe quicqḋ ꝑſeuerante
orantes ſperauerint benigniſſime polli
ceť dicens. Petite ꝛ accipietis. queri
te ꝛ inuenietis. pulſate ꝛ apieť vobis.
Et iteꝝ. oīa quecūqꝫ petieritis in orō
ne credentes accipietis ꝛ nihil impoſ
ſibile erit vobis. Et ideo ꝓ certo nō ex
audiendū ſe ſupplicans quiſqꝫ non du
bitet cū ſe dubitauerit exaudiri. ¶

¶ Unde in oratōne duo maxime ſunt
neccāria. videlicꝫ ꝑſeuerantia ꝛ ꝯfiden
tia. Perſeuerantia vt in precibꝫ ꝯſtan
ter ꝑſeueremus. Confidentia vt illa q̄
petimus a deo obtinere nō diffidamꝰ
Sic igiť agentes orōnis fructu neqꝫ̄
priuabimur. Et notandum ꝙ miſeri
cors deus aliqñ videť benigne deuote

orantē reſpicere ꝛ clementer eius ora
tionibꝫ ꝯſenſum prebere ꝛ fauorabili-
ter annuere deſiderio obſecrantis. ꝛ
hoc deuote mētis ꝯfidētia ſolet indici
um exauditōnis eſſe. nā cū orātes nos
nulla interpellauerit heſitatio ꝛ fiduci-
am nr̄e petitionis nulla deſpatio deie-
cerit. ſed obtinuiſſe nos in ipſa orōis
effuſione qđ poſcimus ſenſerimus nō
ambigamus ꝓ̄ces nr̄as ad deū efficaci
ter penetraſſe. tantū eñi quis exaudiri
atqꝫ obtīere merebiť quantū vel inſpi
ci a deo vel deū crediderit poſſe ꝓ̄ſtare.
irretractabilis nāqꝫ eſt dñi noſtri illa
ſnīa. Quecūqꝫ orantes petitis credite
qꝛ accipietis ꝛ eueniēt vobis. Hec aūt
exauditōnis fiducia maxime de ꝯſcīe
puritate ꝓcedit. qꝛ quāto quis magis
purgatū cor habuerit. tanto maiorem
ꝯfidentiā ad orōnum obtentū hēbit.
nec tñ diffidat de exauditōe qñ nō ſta
tim ꝓ voto ſuccedit oranti. ſed ꝑſeuera
re dꝫ pulſando donec amicus q̄ſi ꝯmo
tus improbitate ſupplicantis det ei qđ
poſtulat ¶ Notandū etiā ꝙ non-
nunqꝫ tp̄e orōnis mentē hoīs cogitati
ones immunde ꝛ cure ſeculares occu-
pant ꝛ impediūt. hoc ꝟo ꝯtingit inter-
dū ꝓpter pctā prius ꝯmiſſa. interdum
ex negligētia ꝓpria. interdū etiam per
tēptamenta dyabolica ꝓpter pctā ꝓ̄te
rita. tale īpedimentū euenire ſolet. qꝛ
nouerit ad deū ꝑ ꝓmaꝫ ꝯuerſus dū orō
niꝰ inſiſtit mala prius geſta q̄ ad aīm re
mūt q̄ mētē eius ꝯfundūt ꝛ multū im
pediūt. De hoc bea. gre. in q̄dā omeľ.
ſic ait. Dū ab hoc mōo ardētius aīm
ad deū inuitamus. dū ad orōis opus
ꝯuertimꝰ ipſa q̄ prius delectabiľr geſſi
mus īportūa atqꝫ grauia poſtea in orō
ne toleramus Uix eoꝝ cogitatō manū
ſcī deſiderȷ̄ ab oculꝰ cordis abigiť vix
eoꝝ fantaſmata ꝑ ꝑñie lam̄ta ſupanť.
ſed q̄̄to grauiori tumultu cogitatōnū

carnalium ꝑmimur. tanto ardentius oꝛõni inſiſtere debemus. hec greg. Ex negligentia vero ꝓpꝛia talia impedimenta eueniunt. qñ aliquis extra oꝛõnem poſitus ſe illicitis cogitationibꝫ occupat ⁊ mentem ſuã curis ſecularibus implicat. Cũ aũt ad oꝛõem reuertit' pꝛius cogitata ad memoꝛiam reuocantur. ⁊ idcirco ꝑ eaſdẽ cogitatiões oꝛõnis deuotio impedit'. hec tangit beatus greg. x. moꝛal'. ſic dicẽs Sepe nã ꝗ immunda vel illicita quedã in aĩo verſamus. quotiẽs a ꝑcibꝫ vacamus. ſed cũ mens ad ſtudiũ oꝛõnis erexerit ſe eaꝝ ymagines reuerberata patitur. quibꝫ libenter pꝛius ocioſa ꝑmebat'. ⁊ qñ iam faciẽ aĩa ad deũ leuare nõ ſufficit. qꝛ in ſe nimiꝝ inquinata mẽte maculas pollute cogitatõis erubeſcit. ſepe curis mũdi libenter occupamur. Cũq; poſt hec ſtudio oꝛõnis intendimus nequaq; ſe mẽs ad celeſtia erigit. qꝛ pondus hanc terrene ſollicitudinis in profundum merſit. ⁊ in ꝑce facies mũda nõ oſtendit'. qꝛ cogitatõis infime luto maculat'. hec gre. Immunde etiã cogitationes deuotis viris ꝑ tẽptamenta dyabolica eoꝝ coꝛdibꝫ tpe oꝛõnis immittũt' ⁊ qũuis illis repugnẽt. tñ ꝓpter hec in ſua oꝛõe impediunt'. De hoc idẽ grego. ix. moꝛal'. ſic dĩ. Preci itaq; intendendũ eſt cũ recte agimus vt omne quo iuſte viuimus ex humilitate ꝯdiamus. Sed plerũq; ipſa noſtra deꝑcatio tã multis temptationibꝫ quatit'. vt pene a ꝯſpectu iudicis repulſa videat'. Et ſepe hanc creatoꝛ miſericoꝛs ꝑcipit ſed qꝛ illibatam ſe vt vult exercere non valet. ſup ſe iudiciũ repꝛobatõis pauet Vñ ꝑ iob dĩ. Et cũ inuocantem me exaudierit nõ credo ꝙ exaudierit vocẽ meam Plerũq; etenĩ mens igne diuini amoꝛis ſtimulata accendit'. atq; intuẽda celeſtia ⁊ archana ſubleuatur. ſed repentina temptatione ꝑcuſſa que intentione foꝛti erecta in deo fuerat. aboꝛtis cogitatõibꝫ transfixa cõturbat' ita vt ſeipſam diſcernere nequeat atq; inter vitia virtuteſq; deꝑhenſa et qua ꝑte ſit valentioꝛ non agnoſcat. nã ſepe ad hoc vſq; ꝑducit' vt miret' quõ tam ſumma ꝯpꝛehendit. quam cogitatio illicita polluit. ⁊ rurſum quomodo illicitã cogitatõem recipit quã ad ſupna valide feruoꝛ ſpũs rapit. Quos alternãtes cogitationũ motus in aĩo bñ ꝑs intuens ait. Aſcendũt vſq; ad celos ⁊ deſcendũt vſq; ad abyſſos Vſq; ad celos quippe aſcendimus cũ ſũma penetramus ſꝫ ad abyſſos vſq; deſcendimus. cũ repente a ꝯtẽplatõis ꝑ turpia temptamẽta deijcim̃. motus itaq; aĩe dũ inter vitia ſe alternant. nimiꝝ ſibi rectitudinẽ exauditionis obnubilant Recte igit' dĩ Et cũ inuocantem me exaudierit qꝛ q̃tumcũq; mens et ipſa ſua mutabilitate ſit trepida. ⁊ ꝑ hoc ꝙ nolẽs patit' repulſam ſe abiectã q; ſuſpicat'. hec greg. Tales aũt malo cogitatõnes vt dĩ glo. quedã dũmodo reſiſtit' eis ⁊ que ſunt ꝑter voluntatem nõ fruſtrant'. nec tollũt fructũ oꝛõnis faciũt tñ inſipidã deuotõem. hec gloſa

G Sciendũ etiã ſm beatũ gre. xxiij moꝛal'. ꝙ ſunt nõnulli intra ſanctã eccleſiã. qui ꝓlixas ꝑces ad dñm habent ſed vitã ⁊ moꝛes deꝑcantium non habent. nã celeſtia ꝓmiſſa petitionibꝫ ſequunt' opibꝫ fugiunt hi nõnũq; lacrimas etiã in oꝛõne ꝑcipiũt. ſed cũ poſt oꝛõnis tpa eoꝝ mentẽ ſupbia pulſauerit. illico faſtu elationis intumeſcunt. Cũ auaritia inſtigat mox auide per incendia cogitationis exeſtuant. Cũ luxuria tẽptauerit. illicitis deſiderijs anhelãt Cũ ira exarſerit mox mãſuetudinem mẽtis flamma inſanie cõcremat. vt ergo diximus fletus in oꝛõne ꝑci

piunt. ſed expletis precibꝯ cum vitioꝝ
ſuggeſtione pulſant᷑. nequaq̄ ꝓ eterni
regni deſiderio ſe fleuiſſe meminerūt.
Virtutis ergo pondus orato nō habet
quā nequaq̄ pſeuerantia ꝯtinui amo-
ris tenet. Veraciter etiā orare eſt amo
res ꝯpunctionis gemitus ⁊ non ꝯpoſi
ta verba ſonare. hec greg. Qui etiā pa-
tit᷑ temptatōem quocunq̄ mōvt dt yſi
do. ille totiens orōnem ſuā fundat. q2
frequens orō impugnatōem vitioꝝ ex
tinguit. hec yſido. Dicit etiam beatus
ambro. Bonū ſcutū eſt orō quo aduer
ſarij ignita ſpicula repellunt᷑ Vñ dñs
monet di. Vigilate ⁊ orate ne īteris
in temptatōem. vigilate inq̄ viriliter
impugnatōes repellendo. ⁊ orate diui
nū auxiliū implorando. vt nō intreris
in temptatōem pctō ꝯſentiendo Quo
tiens etiā vt dt criſ. in orōe ſumus po
ſiti. nō voce clamoroſa ds eſt orandus
ſed ꝯſcīa pura ⁊ recta placandus. q2
nō eſt vocis ſed cordis auditor. Orās
nihil nouū faciat. vicȝ aliquos geſtus
notabiles ꝙ aſpiciant hoīes. nec voce
clamet. nec manus expandat. nec ocu
los tollat vt notabilis fiat. Orō eī eſt
quaſi qddam tributum ſpūale qd aīa
offert de viſceribꝯ ſuis. Quanto ergo
glorioſior eſt. tanto cautius ſeruanda
ne ꝓpter hoīes videlicet per vanā glori
am vileſcat. hec criſ. ¶ Non au
tem ſolum ꝓpter vanā gloriā euitādā
cū ſilentio eſt orandū. ſed etiam ꝓpter
alias cās quas ꝯmemorat cyprianus
ita dicens. Non clamoroſa voce ore-
mus deum ſed tacito corde ꝓpter tria.
Primo. q2 non vocis clamoroſe eſt au
ditor ſed magis cordis. ⁊ ergo ꝯſcīa
pura ⁊ recta in orōne eſt pulſandus.
Scdo q2 ſecretas petitōnes tuas non
oportet alteꝝ ſcire niſi te ⁊ deū. Tercō
q2 clamoroſe orans nō ꝑmittit alteꝝ
iuxta te orare. hec cypri. Debemus er
go clauſo oſtio ⁊ cum ſilentio patrē ⁊
dñm noſtꝝ exorare Et qūo hoc fieri de
beat yſaac abb. in collatio. patꝝ decla
rat ſic dicens. Sane ante oīa illud ꝓ-
ceptū euangelicū diligētius eſt obſer
uandū. vt intrantes in cubiculū noſtꝝ
clauſo oſtio oremus prēm noſtꝝ. qd a
nobis tunc imple᷑ ſi intra cordis cubi
culū ſupplicemus ⁊ cū ab omni cogita
tionū ſiue ſolicitudinū ſtrepitu cor no
ſtꝝ penitus amouentes ſecrete quodā
modo ⁊ familiariter ꝓces noſtras dño
referamus Et clauſo oſtio oramus cū
ſtrictis labijs omniq̄ ſilentio ſupplica
mus non vocū ſed cordium ſcrutatori
In abſcondito oramus qñ corde tm̄ ⁊
intēta mente petitōes noſtras ſoli deo
pandimus. ita vt ne ipſe quidē aduer
ſe valeant ptātes genus noſtre petitio
nis agnoſcere. ꝓpter qd cū ſummo eſt
ſilentio orandū. non ſolū ne frēs oran
tes noſtris ſuſurrijs vel clamoribꝯ auo
cemus ⁊ orantiū ſenſibꝯ obſtupamus
ſed vt ipſos quoq̄ inimicos nr̄os qui
orantibꝯ nobis maxime inſidiant᷑ la-
teat nr̄e petitionis intentio. hec yſaac
abbas ¶ Hoc etiā ſciendū ꝙ. iiij
ſunt q̄ orōem deo appropinq̄re ⁊ ad ip
ſum ꝑuenire faciunt. Primū requirit᷑
tur vite merita Vñ actu. x. Orōes tue
⁊ elemoſine aſcēderunt añ deū. ⁊ dat
ſpūales alas precibꝯ quibꝯ ad deū ſcā
orō ꝑuehat᷑. Scdo mentis mundicia
q2 quanto mens purior. tanto oratio
deo ꝓpinquior. Unde beatus aug. ſup
illud ps. Clamaui in toto corde exau
di me. ſic dt. Tūc in toto corde clama
tur. qñ in orōne non aliunde cogitat᷑.
Tercio orandi inſtantia. q2 quaſi diſ-
fidit qui inſtare obmittit. Unde domi
nus dicit. Quicquid orantes petitis
credite q2 accipietis Dicit aūt Jaco.
v. Multū valet depcatio iuſti aſſidua
Quarto cordis humilitas De hoc dt

Euſebius Securus de precū ſuaꝝ ob
tentu ad xp̄m p̄t accedere. qui ſe indi/
gnū nō ceſſauerit eſtimare. Et de dn̄o
p̄ ps̄ dr̄. Reſpexit in orōem hūilium ⁊
nō ſpreuit p̄cem eoꝝ. Unde ſm̄ dictū
beati gre. Ille verā orōem exhibet. qui
ſemetipſum qui puluis eſt hūiliter vi
det. qui nihil ſibi virtutis tribuit. qui
bona que agit eſſe de mīa ꝯditoris ag
noſcit. hec greg. R Sed ⁊ ſciendū
hoc ꝙ tres ſunt modi orādi. Primus
fit p̄ v̄ba ꝯpoſita ⁊ viſitata cū ps̄. ym/
nos ⁊ collectas aliaſq̄ orōnes vel lau
des ꝯpoſitas ad excitandū deuotionē
vel ad ſoluendum debitū vel horaꝝ ca/
nonicaꝝ recitamus. legimus. ⁊ decā/
tamus. Scd̄s modus orādi eſt qui fit
p̄ v̄ba ex ꝓprio affectu formata ⁊ eſt ef/
ficatior vt qn̄ homo cū deo familiari/
ter ꝯfabulat̄ v̄bis affectui ſuo ꝯſonan
tibꝫ q̄ſi cū deo p̄ſente cor ſuū effundēs
vel neceſſitates ſuas ei ꝯquerens. vel
pctā ꝯfitens. ⁊ mīam poſtulans. gra/
tiam petens. ⁊ auxilium implorans
ꝯtra temptationū p̄icula ⁊ tribulatio
num grauamina vel quaſcūq̄ ſuas vel
ſuoꝝ neceſſitates. hic modus orandi
requirit oportunitatē ſolitudinis al's
ſilentij circa ſe ⁊ ocij vt eo plenius ⁊ ſe
curius ſuū in deum affectum effundat
Tercius modus orandi eſt mentalis
cū tacito ore ſola mens deſideriū ſuū
pandit. ⁊ affectū cordis effundit ⁊ eū
intus p̄ amorē amplectit̄. et cū reuerē
tia adorat. ⁊ venerat̄ tanto lacius ſe in
deū effundēs q̄nto plura valet affectꝰ
ꝯplectendere q̄ exprimere dicēs. Dn̄e
an̄ te omne deſideriū meū ⁊ gemitus
meus a te nō eſt abſconditus. De hoc
dn̄s dt̄. Ueri adoratores adorabiliter
adorabūt patrem in ſpiritu ⁊ veritate
Spūs ē deus. ⁊ qui adorāt in ſpū oꝫ
adorare Et hec orō magis videt̄ ꝓpria
cū deus magis cor attendat q̄ verba.

ſed verba ideo apponimus vt cū mēs
pigra eſt ad ſe eleuandum in deū p̄ver
ba orōnis ſuffulta iuuet̄. vt memoria
deo inhereat. intellectus ſurſū tendat
affectus p̄ deuotionem inflāmatus gu/
ſtet. q̄ ſuauis eſt dn̄s ex intentione ſa/
cre orōnis inflatus. Ualde etiam dele
ctabit̄ deus in hoc vt oret̄ ꝓpter multi/
plicem orātis vtilitatē. ſ. vt deo inde/
ſinenter inhereat qd̄ ſumme ē homini
vtile inter oīa. iuxta illud. Maria aūt
optimā p̄tē elegit. Item vt habundā
tiori affectu deuotōis in amore dei ex/
creſcat in deo. benigne prouidet nobis
occaſionē. qua ſepius ad orōem ſtimu
lemur ſiue ꝓ nobiſipſis ſiue pro alijs
orando. aut ꝓ malis amouendis. aut
ꝓ bonis ꝯſequendis. vt cum affectus
deuotionis tepeſcit ad vnū. in alio re/
caleſcat. ſicut ignis ſubijciendo ligna
ꝯtinue ne deficiat reſtaurat̄. magna ſil
ua habunde ligna ſupplicationū mini
ſtrans ſunt ꝓpria pctā quotidiana ⁊ an
tiqua. Magna ſilua negligētie noſtre
⁊ miſerie ⁊ defectus v̄tutū ⁊ gratiarū
ac vitia tam ſpūalia q̄ carnalia temp
tationes ⁊ varij euentus. quibus pul/
ſamur incommoda que patimur ⁊ ti/
memus ꝓ quibꝫ dolemus taz ꝓ nobis
q̄ ꝓ alijs. quoꝝ miſerijs ꝯpatimr̄. hec
ſunt que multā deuotionis materiam
q̄ſi ꝑpetui ignis nutrimenta miniſtrāt
quoſ ſuppoſito oꝑis holocauſtum odorē
reddat ſuauitatis. Affectus enī amo/
ris ⁊ ſancti timoris cum feruore bone
voluntatis in ſpū humilitatis ⁊ motu
pietatis ⁊ gaudio ſpei nunq̄ debet in
corde dei extingui. Iſta nāq̄ ſunt in
quibꝫ virtus deuotōnis maxime ꝯſiſtit
ſemp̄ etiam debet mens p̄ aliquam oc
cupationem aſſueſcere ſe ad deum eri
gere. orando ſupplicando ⁊ deo grās
agendo laudando pro diuerſis cauſis
ſe omni temp̄e offerentibꝫ. iuxta illud

Oportet ſemper orare ⁊ non deficere.
Et ps Benedicã dñm in omni tem⸗
pore ſemꝑ laus eius in ore meo. Quã
to eñ quis frequencius orat tanto fit
ei oratio delectabilior. ⁊ ꝙto rari⁹ tã⸗
to inſipidior ⁊ tedioſior fit. ſicut expe
riencia ſepe docet. Qui ergo oratoni
vult ĩtendere aſſueſcat oratõi aliquã
do vacare. deinde ſepius ad orationez
recurrere. poſtea diucius in orõe perſi
ſtere. tandẽ frequenter orõi incũbere.
nec ꝓ faſtidio vel leuitate deſiſtere niſi
quãdo vel corporalis debilitas. vel vr⸗
gens neceſſitas. aut rõabilis vtilitas
interueniat ⁊ iterꝫ reuertatur in idipſũ
ne ꝑ diutinã abſtractõꝫ tedeat ĩ diſſue
tudinẽ orandi ⁊ refrigeſcat affectus.
Percurrat ad ſingulos modos oran⸗
di. ⁊ diuerſis modis petitões ſuas for
met ac diuerſas petitões attẽpret vt
tandẽ in aliqua deuotione affectũ cõ⸗
cipiat ⁊ illi inhereat ꝙdiu ſapiat. ſi aũt
debilitas capitis aut tocius corpis ĩ⸗
pedit tunc breuis ⁊ ſepius oret ⁊ eua⸗
gationes mentis cohibeat ⁊ ſenſus ex
teriores ſub diſciplina retineat. ⁊ dei
auxiliũ ad ſingula humiliter inuocet
vt pacienter ſi ꝓ voto aſſidue nõ ſucce
dat ſuſtineat ac in oratiõis virtute lo⸗
co ⁊ tempore ꝯgruo iugiter ꝑſeueret.

Filius

Deſidero etiã ſcire aliqua de ꝺuo
cione ac amoroſa ꝯpunctõe que
ſolent ex oratõis virtute nõnũꝗ gene
rari ſeu procedere.

Capitulum V Pater L

Scire debes qꝺ
deuotio ſepius ſolet excitari
tpe orationis. precipue cũ hũiles ad
dñm fundunt orões. Eſt aũt deuotio
ipa pius ⁊ humilis affectus in deũ ex
ꝯſcia ꝓprie infirmitatis. Pius ex cõ
ſideratõe diuine clementie. De q̃ dic
Rich. ꝺ ſancto victo. Deuotio eſt fer
uida mentis in deũ dilectio. que virt⁹
magna eſt. Nam virtus vere deuotio⸗
nis hoĩem filiũ dei facit. anĩm hũanũ
deo coniungit. ⁊ cũ eo quaſi vnũ ſpũꝫ
efficit. qui eñ adheret deo vnus ſpũs
eſt. M Et notãdũ ꝙ deuotio cor
dis multũ valet ad opus orõis. q2 ipa
preces que orãdo offerunt͛ reddit val
de acceptabiles corã deo. nã mens de⸗
uota vt ꝺt beatus Gre. xv. mo. in pre
cibus ad auctoris ſui ſpeciem anhelat
diuinis deſiderijs inflãmata ſupernis
coniungitur. ab inferioribꝫ ſeparatur a
more feruoris ſui ſe apit. vt capiat ⁊ ca
piens inflãmet ⁊ ſupna amare iaꝫ rur
ſum ire eſt. dũq3 magno deſiderio ad
celeſtia inhyat. miro modo hoc ipſũꝫ
qꝺ accipe querit deguſtat. hec gre. In
de etiã ẽ ꝙ ꝺt beatus Ambro. Cũ ani⸗
me ꝺuotionẽ cognouerit criſtus venit
⁊ pulſat ianuam dicens. Aperi mihi
ſoror mea. Et bñ dicit Quia nupcie
ſpũales ſunt verbi atq3 anime ait ergo
Aperi mihi noli apire aduerſario ne⸗
q3 locũ des dyabolo. Api te ipſam mi
hi noli coartari ſed dilatare ⁊ adiple
bo te. Et q2 decurſo orbe terrarũ plus
moleſtiaꝝ ⁊ offenſiões repi. nec facile
habui vbi requieſcerem. iõ tu api mi⸗
hi. vt filius hoĩs caput reclinet. cui ñ
eſt niſi ſuꝑ humilẽ ⁊ manſuetũ requie
ſcere ⁊ ſi adhuc corpe mihi adeſſe nõ
vales. mente adeſto. mihi eñ omnes
pñtes ſunt. quoꝝ fides mecũ eſt. Adẽ
mihi qui exijt de ſeculo. Adeſt mihi q̃
me cogitat. qui me intuet͛. de me ſpe⸗
rat. cui ego porcio ſum. hec Ambroſi⁹
Et notandũ ꝙ nõ ſolũ deuotio neceſ⸗
ſaria eſt in actu orõis verũ eciã omne
opus bonũ qꝺ exercemus neceſſe eſt.
vt deuorõis gratia impinguet͛ ⁊ ĩ hy
laritate cordis oĩa faciamus. Sed q̃
hanc grãm hẽe deſiderat oportet vt ſe⸗

cularia deſideria relinquat qꝫ non mi
ſceri vera pñt vanis eterna caducis .
ſpũalia corporalibus bono modo vni
ri poterunt. Unde animuꝫ ſecularib9
⁊ carnalibus deſiderijs ꝓoccupatũ de
uotio ⁊ ſpiritalis declinat delectatio .
¶ De hoc beatus ber. ita dicit. Ne
ceſſe eſt vt querat deuotõis grãm quiſ
quis ſeminauerit bona operũ ſemina
vt bona opa feruore deuotõis ⁊ dul⸗
cedine ſpũali condiantur. Nimiruꝫ
pñie opera ⁊ labores abſtinentie deuo
cionis gracia neceſſe eſt impinguari .
Oportet eñi vt in hũilitate omnia fa⸗
ciamus . Nempe res cordis eſt gratia
deuotionis . ſed hoc munere ipẽ ſe pri
uat qui internũ ei diſſimilat recepta⸗
culum exhibere. ꝓoccupatum nempe
ſecularibus deſiderijs animũ delecta
cio ſancta decliat nec miſceri poterũt
vera vanis eterna caducis ſpũalia cor
poralib9. ſumma ymis vt pariter ſapi
as que ſurſum ſunt ⁊ que ſup terram.
Rennuat anima tua ↄſolari in alijs ſi
vis in dei memoria delectari. precio
ſa quidẽ diuina ↄſolatio eſt. nec omni
no tribuitur admittentibus alienam
Cuius mens ad alienas ↄſolationes
inhyat ⁊ non penitus rẽnuit ĩ caducis
⁊ tranſitorijs cõſolari ipẽ ſibi ꝓfecto
ſubtrahit graciã ↄſolationis celeſtis .
Errat omnis ſi quis celeſtem dulcedi
neꝫ huic cineri diuinũ illud balſamũ
huic vermi cariſmata illa ſpũs miſce⸗
ri poſſe huiuſmodi illecebris arbitra⸗
tur. Longo putes te poſſe illũ meraciſ
ſimũ ſpũm ſuſcipere. niſi carneis iſtis
ↄſolationib9 renunciaueris. hec bern.
Nulla etiã vt dt Euſebius excogita⸗
ri poterunt in hac vita veriora gaudia
q̃ ſint mentis ipa tripudia que ex de⸗
uotione internã delectatõꝫ ⁊ ex laude
ↄringũt diuina . hec Euſebius ¶
Et notandũ q ꝑfecta deuotio tũc per
ficitur in hoĩe . cũ perfecte fuerint ani
me rationalis potentie hoc eſt cũ rõ fu
erit veritatis luce illuſtrata volũtas af
fectione caritatis ĩflãmata. memoria
vero in deo ſtabiliter ꝑ ut in via licꝫ q̃
eſt ata. nam in creatiõe hoĩs rõ ei data
fuerat. vt deum ↄgnoſceret. voluntas
vt deũ ↄgnitum diligeret . Memoria
vt in deo ↄgnito ⁊ amato dulciter req̃
eſceret. Sed per peccatũ ratio facta ẽ
ceca vt ſepe velit malum ꝓ bono volun
tas feda ⁊ memoria inſtabilis vt ma⸗
gis velit in fedis delectari ⁊ vilibus
occupari q̃ deo vacare . hee vero tres
potentie aĩe ſic deformate cũ ꝑ ſpiri
tualia exercicia ⁊ ↄtinuũ conatuꝫ bo⸗
noꝝ operũ reformate fuerint. tunc dici
tur deuotio hoĩs interior eſſe ꝑfecta .
Eſt aũt ratio ꝑfecte reformata cum ꝑ
mentis exceſſum ſup ſe rapit ⁊ lumi⸗
ne diuine intelligẽtie illuſtrata puriſ⸗
ſima mente deũ q̃tum in hoc mortali
corpe poſſibile fuerit ↄtemplat . Si⸗
militer voluntas ꝑfecte reformabitur
cũ ipa trãſmutata in amorem dei fue
rit. ⁊ deo adherens ꝑ conformitatem
voluntatis vnus cuꝫ deo ſpũs efficit .
Iteꝫ memorie reformatio tunc plene
perficitur cũ tota hoĩs memoria in deo
ẽ abſorpta ꝑ mẽtis exceſſũ q̃tũ ĩ hac
ꝑegrinatione poſſibile eſt ſui q̃ ipſi9
⁊ oĩm que ſũt oblita verã iã guſtãs ſa⸗
pientiã ⁊ inebriata ab vbertate dom9
dei feliciter requieſcit. ¶ Dein
videndũ eſt de ↄpunctõe. q̃ etiã freq̃n
ter generari ſolet ex virtute orõis . hõ
nã q̃ deuotus cũ ĩ actu oratõis fuerit
ↄſtitutus occurrũt mẽti eius peccata
ꝑterita ꝓ quib9 ↄpungit vel ſi iã pur⸗
gatus eſt ab eiſdẽ facinorib9 tũc cõci⸗
pit ſpẽ futuroꝝ bonoꝝ . ⁊ magno deſi
derio afficit diuine caritatis. nã quiſ
quis ad deũ ↄuertit . prius timore pe⸗
ne deinde amore celeſtis patrie ↄpun

git. De hoc in quodā ſmōe ſic dicit.
Quiſquis dño ꝯuerſionē iūgit. pri-
us tormentoꝝ timore. poſt amorē pre-
mioꝝ ꝯpungit. Vñ peccata noſtra fle
tibꝰ amariſſimis diluamus vt in ſpe
venie robuſti ꝯſurgamus. Cūqꝫ lōgo
vſu penitentie minutus fuerit metus
penaꝝ ſuccedit deſideriū ſediū beatoꝝ
⁊ ꝯcutiet illapſu ſuauiſſimo cor noſtꝝ
totus īpeditus diuine caritatis. quaꝫ
prius totā nō admiſit pondus formi-
duloſitatis. Ubi ꝯſiderandū ꝙ poſt
peccata ꝑpetrata ſm maius ⁊ minus
requirit penitentia ⁊ ꝯpunctio ſeu ef-
fuſio lacrimaꝝ añqꝫ hō reformetur ad
ſpem venie ⁊ ad fiduciā beatitudīs eter
ne. Habita ṽo fiducia multo anxiꝰ ⁊
vehemencius ingemiſcit ex deſiderio
futuroꝝ bonoꝝ qꝫ prius fecerat ex for-
midine malorū aliqñ ꝯmiſſoꝝ. Hoc
affirmat rich. de ſanc. vic. ita dicens
Poſt multas penitentie lacrimas tan
dem ad ſpem venie reducimꝰ. ⁊ vix ali-
quando multis fletibꝰ gemitibꝰ ⁊ ſu-
ſpiriis inenarrabilibꝰ ad beatitudīs
certitudinē reformamꝰ. ſemel aūt ſum
pta eternoꝝ fiducia. multo anxius mꝉ
to vberius īgemiſcimꝰ ⁊ flemus qꝫ pꝰ
fecimus ſub formidine maloꝝ qñ cu-
pimus diſſolui eſſe cum xp̄o certi de
repoſita nobis corona iuſticie. Amo-
ris eī lacrime ⁊ acrius ⁊ vberius ꝯcur
runt ⁊ afficiunt. Hinc ꝑ quendā dici-
tur. Ecce ī pace amaritudo mea ama
riſſima magna nāqꝫ amaritudo eſt in
conuerſione qñ quis renuncians ſecu
lo ad religionem ꝯuertit. maior aūt ī
temptatōe qñ abnegans ſemetipm̄ in
numeris inimici tēptatōibꝰ fatigatur
Marie aūt in eterne atqꝫ interne dul
cedīs expectatōe. ⁊ in īpacientis deſi-
rii dilatione. qñ in pace illa que exupe
rat omnē ſenſum ex ꝑte deguſtata ad
illā tam plene nō admittitur. Multū
quidē vexat hoīē cū dereliquit amor
mundi multo amplius ſiue arcius tūc
cruciat cū calcat amor ſui veruntñ ſuꝑ
omnia trāffigit ⁊ penetrat cor hoīs et
excoquit deſiderii eſtibꝰ amor dei. Vñ
eſt vox illa. Sitiuit anima mea ad de.
fon. vi. Beatus etiā gre. de hac dupli
ci ꝯpunctōe ſic ait. Q Notandū ꝙ
principaliora grana cōpunctōis ſunt
duo. qr deū ſciens anīa prius timore
ꝯpungitur. poſtea amore prius ei ſeſe
in lacrimis afficit. qr dū maloꝝ ſuorū
recolit. ꝓ his pati ſupplitia eterna per
timeſcit. Sed cū longa meroris anxi
etate formido fuerit ꝯſumpta quedaꝫ
iaꝫ de preſūptōe venie ſecuritas naſci
tur. ⁊ in amore gaudioꝝ celeſtiū anīꝰ
inflāmat. ⁊ qui prius flebat ne duce
retur ad ſuppliciū poſtmodū flere ama
riſſime incipit qr differt a regno. Cō
templat eñi mens qui ſunt illi angelo
rū chori. que ipa ſocietas beatoꝝ ſpiri
tuum. que maieſtas interne viſiōis dei
⁊ āplius plāgit qr a bonis ꝑhēnibus
deeſt qꝫ flebat prius cum mala eterna
metuebat ſicqꝫ fit vt ꝑfecta ꝯpunctio
formidinis trahat anīm ad ꝯpunctōꝫ
dilectōis. Sed ipa gratia lacrimarū
querenda eſt a creatore noſtro cū mag
no cordis gemitu. hec gre. Notanduꝫ
etiā ꝙ ꝯpūctio timoris amaritudinē
habet ꝯpunctio vero amoris dꝉcedinē
naꝫ ꝯpuncto timoris triſtes lacrimas
ꝓducit. amor autē letas lacrimas mo
uet. De hoc dt Rich. de ſanc. vic. Pri
us omnis homo ꝯpungitur timore.
poſtmodū ṽo compungit amore. Cō
punctio timoris amaritudinē hꝫ. con
punctio amoris dulcedinē. Qui igit
ſolo adhuc timore ꝯpungit cibis qui
dem ſpiritalibꝰ minime tñ dulcibꝰ pa
ſcit. qui vero iā eternoꝝ gaudioꝝ deſi
derio lacrimas fundit ipe ꝑfecto dul
cibus cibis ſpiritalibꝰ ſe reficit. Cū g

cepit homo ille interior domeſticū ſu
um talib9 cibis reficere. pōt de cor vera
citer pſallere. Qui mecū dulces capi
ebas cibos talib9 ꝗ ſtudijs quo vterqꝫ
hō ad puritatē āplius pficit. tāto vti/
qꝫ alacrius currit. hec Rich. Beatus
etiā gre. de hoc ſic dī. Aliter eñ quiſqꝫ
ꝯpūgit̃. cū interna intuens maloꝝ ſu
oꝝ pauore terret̃. Alit̃ cū gaudia ſupna
ꝯſpiciēs ſpe q̄dā ⁊ ſecuritate robo
rat̃. illa ꝯpūctō afficientes ac triſtes
hec vero letas lacrimas mouet. Omi/
potens nāqꝫ dñs vnde mentē noſtrā
viſitans ad amorē ſuū ſublimiter eri
git. iñ hanc p lacrimas ſuauiter affli/
git. ⁊ dū p fletū intus ad ſūma rapit̃.
penā ſuā libens gaudenſqꝫ mirat̃. et
dulciter cruciet̃ ⁊ penaliter ꝯſoletur.
Compunctō eñ cordis noſtri dies fe
ſtus ē dño. cū ī lacrimis p amore ei9
aſſidue mens mouet̃. hec gre. Sed et
hoc notandū ꝙ lacrime deuotōis non
querūt remiſſionē peccatoꝝ. ſed poti
us bñplacitū ⁊ grām dei patris. Vnde
differentia eſt inter lacrimas deuotō/
nis atqꝫ lacrimas pñie ⁊ confeſſionis
Longe tñ amplius pcellūt lacrime q̄
pcedūt ex affectu ſupne cōpaſſionis.
De hoc bea. ber ſic dī. In lacrimis de/
uotōis nō indulgētia peccatoꝝ ſꝫ be/
neplacitū querit̃ dei patris. cū deſcen
dit in nos ſpūs adoptōis filiorū teſti
moniū phibens ſpūi nr̄o ꝙ filij dei ſu/
mus ⁊ mellifluā de celo mereamur vo
cē audire. Quia vere deus pater in no
bis ꝯplacet ſibi nec paꝝ diſtat inter la
crimas deuotiōis ⁊ lacrimas pñie et
ꝯfeſſionis. Verūtñ longe amplius v
triſqꝫ pcellūt. Alie quidē lacrime qui
bus infundit̃ ſapor vini. illas ego lacri
mas in vinū mutare dixeri. que frater
ne ꝯpaſſionis affectu in feruore pdeūt
caritatis. p qua etiā ad horā tu ipſi9
īmemor eſſe ſobria quadā ebrietate vi
deris. hec ber. Teſte nāqꝫ beato Gre.
Qui p peccatis alienis interueniūt et
ꝯpūgunt̃. ſua añ dei oculos tergūt. q2
ipā caritate ſe iuſtificant. qua p alie/
nis iniquitatib9 ſe in lacrimis mac/
tant. nec duꝝ dz eſſe p alienis peccatis
lacrimas fūdere. q2 criſtus noſtra por
tauit in cruce. hec gre. Acceptior eſt ḡ
orō corā deo quā nō neceſſitas ſed ca
ritas fraternitatis tranſmittit. Vñ cri
ſo. ſup math. de hoc ſic dī. p ſe neceſ/
ſitas orare cogit. p alijs autē caritas
fraternitatis hortat̃. Dulcior autē eſt
añ deū orō nō quā neceſſitas trāſmit/
tit. ſed caritas fraternitatis ꝯmendat
Hec criſ. S Sūt etiā. iiij. genera
ꝯpunctōis quib9 aīa iuſta vehement̃
afficitur. De quib9 beatus gre. xxiij.
moraliū ſic ait. Quatuor quippe ſunt
qualitates quib9 iuſti viri aīa in cō/
punctōe vehementer afficit̃ cū aut ma
loꝝ ſuoꝝ reminiſcit̃ ꝯſiderans vbi fuit
aut iudicioꝝ dei ſententiā metuens ⁊
ſecū querens cogitat vbi erit aut cum
mala vite preſētis ſolerter intendens
merēs ꝯſiderat vbi eſt. aut cū bona ſu
perne patrie ꝯtemplat̃ que q2 necdū
adipiſcit̃. lugens conſpicit vbi non ē
Malorum ſuoꝝ Paulus meminerat
⁊ ex eis ſe in quibus fuerat affligebat
cum diceret. non ſum dignus vocari
apl'us q2 perſecutus ſum eccleſiā dei.
Rurſum diuinū iudiciū penſans ī fu
turo mala eſſe metuebat dicēs. Caſti
go corpus meū ⁊ in ſeruitutē redigo.
Rurſum mala pñtis vite penſans ait
Dū ſumus ī copore pegrinam̄ a dño
Et video aliā legē in membris meis
repugnantē legi mentis mee. Et rur
ſū bona eterne vite ꝯſiderabat dicēs
Videmus nunc p ſpeculū ī enigmate
tunc aūt facie ad faciē. Nunc cogno
ſco ex pte. tūc aūt ꝯgnoſcā ſicut ⁊ cog
nitus ſum. hec gre. Et notandū ꝙ per

hec duo vicȝ ꝑ feruidã deuotionē ⁊ ꝑ
amoroſam ꝯpunctionē ſentit̃ ⁊ agno
ſcitur deus aduenisse et principaliter
adeſſe in corde ⁊ aĩa viuiuſcuiuſqꝫ de-
uoti hoĩs dilectum dñm ſuum adue-
niſſe ſenſerat. cũ deuotione feruida eſ-
ſet ꝯſtitutus bea. Augu. cuȝ ſic diceret
Quid eſt illud dulce qđ in recordatõe
dei mei me tangere ſolet ⁊ tam ſuauit̃
afficere. vt iam totus quodãmõ a me-
metipſo alienari videor ⁊ neſcio quo
abſtrahi incipiã ſubito innouor ⁊ to-
tus ĩmutor ⁊ bene mihi eſſe incipit vl-
tra qꝫ dicere ſufficiã. exhylarat̃ ꝯſciē-
cia in obliuionem. venit omnis p̃teri-
toꝝ doloꝝ miſeria. exultat animus. cla-
reſcit intellectus. cor illuminat̃. deſi-
deria iocundãtur. iam iamqꝫ alibi ne-
ſcio vbi me eſſe video ⁊ quaſi amplex-
ibus amoris intus teneor ⁊ neſcio qđ
illud ſit ⁊ tñ illa retinere ſemper ⁊ nũ-
qꝫ ꝑdere toto niſu laboro. lucrat̃ qđã-
modo delectabiliter animus. ne rece-
dat ab eo qđ ſemꝑ amplecti deſiderat
quaſi in illo deſiderioꝝ oĩm finem in-
uenerit ſumme ⁊ ineffabiliter exultat
nihil amplius querẽs. nihil vltra ap-
petens. ſemper ſic eſſe volens. Nun-
quid ille eſt dilectus. vere ille eſt dile-
ctus meus. qui viſitare me venit. ſȝ ve-
nit inuiſibilis. venit occultus. venit
vt tangat me. non vt videat̃ a me venit
non vt totũ ſe infundat. ſed vt guſtan-
dum ſe p̃beat. non vt ĩpleat deſideriuȝ
ſed vt trahat affectũ. hec Augu. ꝙ etiã
amoroſa ꝯpunctõ ſit ſignũ aduentus
dñi in animã. De hoc beatus ber. ĩ tra-
ctatu de ſcala clauſtrali. ſic ait. Oſten-
de qñ hec facies. qñ experieñ. ⁊ quod
ſignũ aduentus tui. nunquid hꝰ ꝯſola-
tionis ⁊ leticie nuncij ⁊ teſtes ſunt ſu-
ſpiria ⁊ lacrime. Et ſi ita eſt noua eſt
iſta ſignificatio ⁊ inuſitata. que eñ eſt
ꝯuencio ꝯſolationis ad ſuſpiria ⁊ leti-
cie ad lacrimas ſi tñ iſte ſint lacrime ⁊
non pocius roris interioris deſuper in-
fuſi ſuperfluens habundat ad interio-
ris hoĩs indiciũ ⁊ exterioris hominis
expurgamentũ. Vñ ſicut in baptiſmo
puuloꝝ ꝑ exterioris hoĩs ablutionem
figurat̃ ⁊ ſignificat̃ ĩterioris aĩe abſo-
lutio ita ecõuſo ex ĩteriore ablutõe ex-
terior ꝓcedit purgatio. O felices la-
crime ꝑ q̃s ĩteriores macule purgãt̃ ꝑ
quas peccatoꝝ incendia extinguũt̃. be-
ati qui ſic lugetis q2 ridebitis ¶
In his lacrimis agnoſce aĩa ſponſũ
tuũ amplectere deſideratũ. nũc torren-
te voluptatis te inebria. ſuge ab vbere
ꝯſolatõis lac ⁊ mel. hec ſunt eñ mun-
da munuſcula ⁊ ſolatia. que tibi cõtu-
lit ſponſus ſcȝ gemitus ⁊ lacrime ⁊ at-
tulit tibi potũ in his lacrimis in men-
ſura. hec lacrime ſũt panes tibi die ac
nocte. panes itaqꝫ ꝯfirmantes cor ho-
minis ⁊ dulciores ſuꝑ mel ⁊ fauũ. O
dñe Jheſu ſi adeo dulces ſunt iſte lacrĩe
que ex memoria tua ⁊ deſiderio tui ex-
citantur qꝫ dulce erit gaudium qđ ex
manifeſta tua viſione capiet̃. ſi adeo ē
dulce flere de te qꝫ dulce erit gaudere.
hec Berñ ¶ Duo aũt hec vicȝ fer-
uida deuotõ ⁊ amoroſa ꝯpunctio max-
ime ꝑtinent ad arrã deſponſatiõis. q̃
geritur inter criſtũ ⁊ aĩam. nã ille q ĩ
futuro ſe nobis ad videndũ ⁊ ꝑpetuo
ad poſſidendũ dabit. nũc ĩ pñti vita a-
liqñ vt qꝫ dulcis ſit agnoſcamus ſe no-
bis in gaudiũ prebet. vt eo feruẽtius
ipm in hac peregrinatõe diligamus
⁊ ad eũ ꝑuenire ac ipꝫ eternaliter poſ-
ſidere ꝯcupiſcamus. Conſiderãduȝ
etiã ꝙ ſunt multa deuotõnũ vel ꝯpunc-
tionũ genera. poſſunt tñ in. vij. diſtig-
ui differentias. iuxta ſinguloꝝ affecti-
onum varietates. aut eñ ſurgit deuo-
tio ex timore. aut ex dolore. aut ex deſi-
derio. aut ex ꝯpaſſione. aut ex amore.

aut ex gaudio.aut ex admiratōis ſtu-
pore. Ex timore.vt cū q̄s ꝯpūgit̄ tio
re futuri ſupplicij.vel cū timet derelin
qui ꝓpter demeritū peccatoꝝ ſuoꝝ di-
cens deo. Ne reminiſcaris dn̄e pecca-
ta mea neq̄ꝫ vindictam ſumas de pec-
catis. Scd̄o ex dolore cuꝫ quis dolet
ſe offendiſſe ⁊ grām eius amiſiſſe. vel
cū dolet ſe tam paꝝ ꝓfeciſſe ⁊ tam ꝑui
meriti eſſe ſe apud deū ⁊ in tantis dei
oculis diſplicere. Tercio ex deſiderio
cū ſpirat ⁊ anhelat ad gratiā virtutum
ampliorē ⁊ ad familaritatē diuine ſu
auitatis. vel ad xp̄i pn̄ciam in celo vl̄
ad talia ſancta deſideria adimplenda
Quarto ex cōpaſſione vt cristo paſſo
pie ꝯpatimur ⁊ gladius ille aīaꝫ deo
fidelē trāſuerberat ⁊ vulnerat. qui ma
rie matris eius aīam ptranſiuit. aut
cū ꝓximoꝝ incōmodis aut aīaꝝ ꝑicu
lis ꝯpatit̄. ⁊ zelus domus dei ⁊ iniu-
rie deo illate ꝯmedunt eā. nec ſinūt eā
dormire ſomno diſſimilatōis. quin ꝟo
ratur ad ſinguloꝝ ſcandala ⁊ torquea
tur ad ſinguloꝝ calamitates. Quinto
ex amore diuino cū recolit q̄ꝫ benigne
ſecum egerit. ⁊ quanta ſibi beneficia ī
digno ⁊ īmerito ꝯtulerit. vl̄ cū penſat
generalia bn̄ficia omni humano gene
ri īpēſa ꝑ īcarnatōis ⁊ paſſiōis bn̄fi-
cia et ſacr̄i altaris ⁊ ſpūſſancti ſacro-
ſācta cariſmata. Sexto ex gaudio ſur
git deuotio cum homo exultat in dn̄o
memor beneficioꝝ eius vel cum in ſpe
gratie eius ꝯfidit ſe eſſe d̄ numero ſal
uandoꝝ vel gratulat̄ ſaluti ⁊ ꝓfectui ꝓ
ximoꝝ. vel cū exultatōe ſpūs ꝯgaudet
glorie beatoꝝ. Septimo ex admiratō
nis ſtupore cū illuminato ītellectu ful
gore ſapientie ſtupet magnitudinē po
tentie dei. ꝓfunditatem ſapientie. et
ſuauitatē benignitatis eius vel diſtric-
tionē iudicioꝝ eiꝰ. ⁊ quicquid de natu
ra diuinitatis eiꝰ ⁊ gloria maieſtatis

eius menti occurrerit. Ex tali inq̄ꝫ cō
ſideratione obſtupeſcit animus ⁊ pio
quodā affectu erga eū accendit̄ ⁊ affi
citur A Sed ⁊ hoc notandum q̄
plerūq̄ꝫ hoīes deuoti etiā duꝫ magis
conant̄ habere deuotōis gratiā minꝰ
habeant. ⁊ cū vehementius inſtant ari
diores ⁊ duriores corde fiunt. Et mlt̄i
ex hoc grauiter ꝯtriſtant̄ interp̄tan-
tes ⁊ aſſerentes q̄ forte īdigni ſint vi
ſitatōe diuina. Sed cū hmōi incertuꝫ
eſt vtrꝫ ſint digni amore dī vel odio poſ
ſumus tn̄ ſm̄ ꝯiecturas aliquas colli-
gere ratōes cur deus ſubtrahit bonis
gratiā deuotōis cū eā libenter haberēt
⁊ inſtancius querunt ⁊ poſſunt ſuper
hoc quinq̄ꝫ aſſignari rōes. Pria ē hu
miliatio. q2 magis humiliat̄ homo cū
nō habet tunc deuotiōis gratiā qn̄ eaꝫ
diligenter querit ⁊ eam deſiderat ha-
bere. vtputa in diebus ſolemnibus vel
qn̄ vult cōicare. naꝫ tali tp̄e in ſeipſo
confunditur ꝓpter carentiā gratie diui
ne ⁊ ideo hūiliat̄. Scd̄a rō eſt purga
tio peccati. q2 forte per aliq̄ exercitia
minus purgatus eſt homo vel aliq̄ ha-
bet d̄licta. que nō recolit vt dignus ac
cedat ad eucHariſtiā ⁊ amplius purge
tur a peccato in hoc punitur ī quo ma-
gis dolet q2 quilibet deuotus maxime
dolet de ſubtractōe gratie ⁊ iō quanto
dolor eſt grauior tanto purgatio eſt ef
ficatior ⁊ maxime q2 forte alio tempo
re minꝰ ſtudioſe q̄ſiuit deuotiōis gra
ciā vel oblatā negligencius ꝯcepit nec
dignas ꝓ ea gratiaꝝ actōes retulit. pu
nit̄ mō in quo peccauit. vt tūc illa care
at gratia cū deſiderat quā an̄ neglexit
cū hr̄e poterat ⁊ cautior d̄ cetero ī hac
p̄te fiat. Tercia rō eſt vt ex priuatione
gratie fiat eruditio magna hoīm. q̄ a
deo ſit ip̄a grā nō ab hoīe ⁊ nō p̄t eam
hō ꝓ voluntate arbitrij ſui hr̄e ſed a deo
qui dat ex ſe ⁊ qn̄ vult infundit ⁊ quā

do vult ſubtrahit,put ſibi placet ⁊,put accipienti videt ꝯuenire. Ergo ex gratia ſua dat affectū deuotionis nō ꝑ merito hoīs q2 ſi ſemper daret cū querit ⁊ non daret niſi quereretur.putaretur ideo dare tm̄ quantū merita requirerent. ⁊ nō ſcōm libertatē.iō qñq3 ſtudioſe querentib9 negat ex iuſtitia ⁊ ñ querentib9 qñq3 dat ex gratia vt ad ſe trahat. Quarta ratō negate deuotōis eſt.cū qñq3 vehementius ⁊ ſtudioſius querit.q3 querenda eſt.q2 qñq3 ex impetuoſo cordiſ conatu libertas mentis obſtruitur.dū quaſi ꝑviolentiam ⁊ extorſionē accelerat affcm̄ deuotōis exprimere. ⁊ ſi nō iuxta deſiderium cordis ſtatim poteſt elicere gratiā queſitā cōtriſtatur. ⁊ amplius ex hoc indurat et quo impetuoſius ſe cupit ad deuotōem cogere minus ꝓficit ⁊ amplius areſcit ſic qui botros in torculari ⁊ oliuas in pilo ſubito ⁊ nimis vehementer cōprimit.liquor magis turbidus ⁊ īſipid9 fluit q3 ſi paulatim ⁊ moderatius conpreſſiſſet.quo em̄ liberior eo pinguior deuotōis affectus. Ideo alio tp̄e ſepius deuotior. q2 tunc ſpūs ſue libertati relictus ſponte ſe eleuat ī ſublime. violenta nāq3 acceleratio ꝓuocat ſpūm ſicut in corpore moroſa reſpiratio cordis refrigeratō eſt. Quinta rō eſſe poteſt meritū maioris gratie ⁊ glorie.dū deſideriū nō adipletū affligendo purgat anīam ꝑ pacientiā deſolatiōis q2 humilis ſuſtinentia meroris quaſi lima reddit anīa3 clariorē. ⁊ magis ſuſceptibilē ſplendoris diuini ⁊ amplioris gratie ⁊ glorie capacē.lux em̄ vultus dei ⁊ fulgor claritatis eius oīb9 equalib9 ſuperfulget. Qui a vicio obſcuritāte liberior eſt ⁊ purior.magis capax eſt luminis ⁊ illuminatōis deſuper influentis.ſicut vitꝝ claꝝ vel metallū bñ limatū ⁊ politū radios luminis amplius recipit ⁊ ſplēdidius.q2 ergo afflictio lima eſt anīe.que rubiginē viciorꝝ abradit vt terſo peccato qd̄ ſua obſcuritate radios diuini fulgoris velut obex ab anīa excluſerat.lucē gratie recuperat. Purgat em̄ deus aliqñ deuotorꝝ corda ꝑ ſubtractō3 gratie ⁊ illius ꝯſolationis.cuius carentia maxīa eſt eis afflictio.vt ſic purgati aptiores fiant habundancioris gratie recipiēdi in p̄ñti ⁊ glorie in futuro.ſi tñ afflictionē hanc quā patit homo ꝓpter deuotōis d̄fectū ſpiritalis. ꝑ culpe meritū ⁊ negligentia ꝓꝓria non retraxit.

Filius

Habita informatōe de ꝟtute oratōis ⁊ quibuſdā aliꝭs. que viam dant ad actū ꝯtemplatiōis. nunc de ipſa ꝯtemplatōe cupio edoceri.

Capitulum VI Pater B

De vita cōtemplatiua ſup qua informari d̄ſideras. primo hoc ſcire debes q2 duplex eſt vita actiua ſc3 ⁊ ꝯtemplatiua De qua duplici vita. Beda in quadā omel'.ſic d̄t Actiua vita eſt ſtudioſum criſti famulū inſiſtere iuſtis laborib9 ⁊ prius quidē ſeipm̄ ab hoc ſeculo īmaculatū cuſtodire mentē manū linguā ac cetera corꝑis membra.ab omni inquinamento culpe temptamētis cōtinere.ac diuinis ꝑpetuo ſubiugare ſuicꝭs. Deiñ ꝓximis in neceſſitatib9 ſuccurrere eſurienti cibū.potū ſicienti.algenti veſtitū miniſtrando.ac ceteris ſe mancipando fraterne dilectōnis obſequꝭs. Cōtēplatiua aūt vita eſt cū longo quis bone actōis exercitō edoctus diuine orōis dulcedīe īſtructus crebra lacrimaꝝ ꝯpunctōe aſſuefactus.cunctis mundi negocꝭs vacare ⁊ in ſola dilectōe mentis oculū ītēdere didicerit. gaudiūq3 eterne beati

tudinis qđ in futuro ſuſcepturus vita
etiā in pn̄ti cepit ardenter deſideran-
do pregustare. ⁊ aliqñ etiā cõtū mor-
talibus phas eſt in exceſſu mētis ſub
limiter eleuari hec beda. Yſidorus eti
am đ hac duplici vita ſic ait. Actiua ē
que in operibꝫ iuſtitie ⁊ ꝓximi vtilita
te verſatur. Contemplatiua eſt. q̄ va-
cans ab omni negotio in ſola dilectō
ne dei figit̄. vna in opatõe bone ꝯuer-
ſatõis. Altera in ꝯtēplatiua īmutabi
lis veritatis. Actiua vita mundanis
rebus bn̄ vtit̄. Cõtēplatiua vero mun
do renūcians ſoli deo viuere delectat̄
hec yſidorus. Ubi ꝯſiderandū ꝙ q̄ ad
vitā ꝯtemplatiuā deſiderat ꝯdeſcen-
dere oportet ꝙ prius in vita actiua ex
erceat. qꝛ merito ad v̄tutē ꝯtemplati
onis ſuſtollit̄. qui in actiua vita vtilis
inuenit̄. De quo idē yſidorus ſic ait.
Actiua vita īnocētia eſt bonoꝝ opum
Contemplatiua ſpeculatio ſupnoꝝ
illa em̄ cõis multoꝝ. iſta vero paucoꝝ
Actiua vita rebus mundanis bn̄ vtit̄
Contemplatiua vero mundo renunci
ans ſoli deo viuere delectat̄. Qui pri⁹
in actiua vita ꝓficit ad ꝯtemplationē
bene ꝯſcendit. Merito enim in iſta ſu
ſtollit̄. qui in illa vtilis īuenit̄. In iſta
em̄ prius ꝑ exercitiū boni opis cūcta
exhaurienda ſunt vitia. vt illā iā pura
mentis acie ad ꝯtemplandū deū quiſ
ꝙ ptranſeat. Et licet ꝯuerſus ſtatī
ad ꝯuerſionē al's ad ꝯtemplationē cõ
ſcendere cupiat. tn̄ rõe cogitur vt pri-
us in actiue vite opatõe verſet̄. hec yſi
dorus. ¶ Et notandū ꝓut dicit
beatus gre. ꝙ ſine ꝯtēplatiua vita poſ-
ſunt intrare hoīes ad celeſtē patriā. q̄
bona que poſſunt opari nõ negligunt
ſine actiua aūt vita intrare nõ poſſunt
ſi negligunt opari bona que poſſunt.
Et tn̄ ꝯtemplatiua vita maior ē meri
to ꝙ̄ actiua. qꝛ actiua in vſu pn̄tis tē-
poris laborat. Contemplatiua vo ſa-
pore intimo iam venturā requiē degu-
ſtat. ꝙ vo ꝯtemplatiua vita maior ſit
merito ꝙ̄ actiua ſacris euangelij ver-
bis oſtendit̄. in quo mulieres diuerſe
egiſſe memorantur. Maria quippe v-
ba redēptoris nr̄i audiens ad pedes
illius reſidebat. Martha aūt corpora
libꝫ miniſterijs inſiſtebat. Cūqꝫ cõtra
marie ociū martha ꝯquereret̄ audiuit
Martha martha ſollicita es ⁊ turba
ris erga plīma. Quid em̄ ꝑ mariam
que verbū dn̄i reſidēs audiebat niſi cõ
templatiua vita exprimit̄. Quid per
marthā exterioribꝫ obſequijs occupa
tā. niſi actiua deſignat̄ vita. Sed mar
the cura non reprehendit̄. Marie vero
laudatur. quia magna ſunt actiue vite
merita. ſed ꝯtēplatiue potiora. Unde
nec auferri vnqꝫ marie ps đr. quia ac
tiue vite opa cū corpe trāſeunt. Contē
platiue vero vite gaudia melius ex fi-
ne ꝯualeſcunt. Qđ bn̄ ⁊ breuiter eze-
chiel ꝓpheta expͥmit cū volātia aīalia
ꝯtēplatus ait. Similitudo man⁹ ho-
minis ſub pennis eoꝝ erat. Quid enī
ꝑ pennas aīaliū niſi ꝯtemplatões poſ-
ſumus ſentire ſanctoꝝ. quibꝫ ad ſum-
ma tranſuolant ⁊ terrena deferentes
ſeſe ī celeſtibꝫ librant. quid ꝑ manus
niſi opatões accipimus. Quia cum ī
ꝓximoꝝ amore ſe dilatant. bona que
preualēt etiā corporalit̄ adminiſtrāt
Sed manus eoꝝ ſub pennis eoꝝ ſunt.
qꝛ actõis ſue opa virtute ꝯtemplatõiſ
vincūt. hec gre ¶ Sed et hoc no
tandū ꝙ nõ omnibus vita actiua nec
etiā contemplatiua eque expedit quo
niā multi ita quietas mentes habent.
qui ſi laboribꝫ ⁊ occupatõibꝫ exterio
ribꝫ īplicantur in ſuis actionibus ſuc
cumbant. Sic ecõuerſo mlti ſunt ita
īquieti vt ſi eos vacare ꝯtigerit graui
us laborant. Ergo quietis cordibꝫ vi

ta ꝯtemplatiua expedit inquietis vo
mentibus ꝯuenit vita actiua. De hoc
dicit beatus gre. in li. vi. mora. valde in-
ter ſe diuerſe ſunt ꝯperſiões aïoꝝ. nõ
nulli nanq; ita ocioſe mentis ſunt. vt
ſi eos labor occupatõis excipiat. in ip
ſa opis inchoatõe ſuccumbãt. Et ſunt
nõnulli ita inquiete mentis. vt ſi oc-
cupatõz laboris nõ habuerunt. graui-
us laborant q2 tãto deteriores cordis
tumultus tolerant. q̃to eis licencius
ad cogitatões vacat. Vñ neceſſe ẽ vt
nec quieta mens ad exercitationem ſe
ĩmoderati opis nec dilatet nec inqui
eta ad ſtudiũ ꝯtemplatõis anguſtet. ſe
pe em̃ qui ꝯtemplari deũ quiete pote-
rant occupatõibꝫ ĩpreſſi ceciderũt. et
ſepe qui occupati bene hũanis vſibus
viuerent. gladio ſue quietis extincti
ſunt. hec gregorius F Filius

Scire etiã vellẽ quid eſt quod im
pedit vitam ꝯtemplatiuam.

Capitulum VII Pater E

De hoc ſcire de
bes. ꝙ vitam ꝯtemplatiuam
maxime impedit vita ocioſa. qui em̃
vt ait quidã ad apicem diuine ꝯtem-
placõis aſpicit neceſſe eſt vt ſe ab om-
nibꝫ peccatis ⁊ vicijs debeat elongare.
oĩa terrena ſub pedibꝫ ꝯculcare. boĩs
opibꝫ ſe exercitare. affectũ ſuũ ſãctis
deſiderijs inflãmare. crebris ſuſpirijs
euagatõz mentis ad deũ reuocare. et
ad hanc gratiã ꝯtemplatõis ſp aſpira
re. ⁊ viſitationẽ ſancti ſpũs vehemen-
ter deſiderare. ⁊ in his oĩbꝫ quouſq;
accipiat cõtencioſe laborare. hec ille.
Vñ hõ deuotus ꝯtemplatõi inſiſtens
ſola celeſtia meditatur. ſepat a terre-
nis. a turba carnaliũ cogitationũ elõ
gatur. dulces carnis refugit affectus.
vagos ſenſuũ motus reſtringit. in do-
mino delectat angelica dulcedĩe frui-
tur. Et ergo q̃diu ſapore ſcelerũ ꝑmi
tur. illã ineſtimabilẽ iocunditatẽ cele
ſtiũ nec deſiderare nec guſtare poterit
ineternũ. Oportet nãq; ſcḿ dictũ caſ-
ſiãi oẽs ſenſus velari. carnẽ macerari
ꝯſciam turbari añq; aïa celeſtia vale
at meditari. ac dei dulcedĩe oblectari
nec ſolũ ab illicitis verũ etiã a neceſſa-
rijs nõnũq; cura carnis eſt poſtponen-
da vt humanus affectus eo liberius ce
leſtia poſſit ꝯtẽplari. Nã, vt dicit beat⁹
Richar. de ſancto victo. nũq; huma-
nus affectus ad eternitatis deſideriũ
ꝑfecte inflãmat. nũq; hũan⁹ intellect⁹
ad eternoꝝ ꝯtemplationẽ plene acui-
tur. niſi carnis cura in rebꝫ etiã licitis
multũq; neceſſarijs frequenter fortit
q; repellat. hec richa. F Beatus
etiã bern. quedã enumerat que mũdi-
ciã cordis efficere ſolent. ita dicens.
Ad verũ lumen ꝯtemplandum que ocu
los mentis emundant. vt ad lumẽ ve
rũ ſubleuari poſſint. ſunt hec ſeclaris
vite abſcõſio. carnal' afflictõ. cordis
ꝯtritio. frequens pura delicti ꝯfeſſio
lauachrũ fletus. ⁊ cũ foris amiſſa fue
rit omnis imũdicia. ſurſũ eos attollũt
meditatio admirabilis dei. ⁊ caſte ve
ritatis inſpectio. orõ munda ⁊ valida
iubilus laudis. ⁊ deſideriũ ardens in
deũ. hec bern. Dicit etiã hugo ſup. iij.
ca. angelice Jerarch. Oportet inquit
ꝙ mens que deum vult ꝯtemplari pri
mum purgetur. poſtea illuminetur. et
deinde perficiatur. quia niſi precede
ret purgatio nõ ſequeretur illumina
tio. Et niſi eſſet illuminatio non veni
ret conſũmatio ſiue perfectio ⁊ tales
magis appropinquãt diuinitati. et q̃n
to magis appropinquant tãto verius
cõtemplantur. hec hugo. G Et
notandum ꝙ ad actum contemplatõ
nis multũ valet iocũditas eterne deuo

tōis ſed illā frequenter īpedit leticia
ſiue ꝯſolatōis tꝑalis delectatō. Vn̄ dt
beatus Jero. ſubtrahit tibi ꝯſolatio
diuina ſi ꝯſolatione tꝑanea gaudes.
Dicit etiā de hoc fulgen. Dulcedinē
iocunditatis interne ſola reprimit dl'
cedo voluptatis illicite ⁊ īmunde. naꝫ
vt dt Oroſius iuſte ei dulcis dei cōſo
latio denegatur. qui in hūano ſolum-
modo ſolatio delectat. hec Oroſius.
Sed valde diligenda ⁊ querenda ē de
uocio cordis. qꝛ nūqꝫ pōt homo bona
tꝑalia ꝯtemnere niſi interiora bona ꝑ
guſtū ſpūalem meruerit ſentire. Et de
hoc dicit rich. de ſanc. vic. Nō poteſt
ad ꝑfectam exteriorꝫ bonorꝫ faſtidium
ꝑringere. qui interiorꝫ bonorꝫ dulcedi
nem nōdū meruit guſtādo ſentire. pu
to ꝙ ꝯplexa niſi prius guſtaſſet qꝫ ſua-
uis eſt dn̄s ⁊ qꝫ magna multitudo dl'-
cedis eius. Puto niſi hoc expimētuꝫ
didiciſſet illud omnino ex ſentētia di
cere n̄ poſſet. Renuit ꝯſolari aīa mea
hec rich. Oportet ergo vt non ſolum a
grauioribꝫ verūetiā a leuioribꝫ pecca-
tis abſtineat. quiſquis in hac ꝑegrina
tōe ſpūali dulcedine inebriari deſide-
rat. Teſtat hoc idē rich. Nihil leuita
tis in ſe habeat. nil caducū. nil carnale
ſapiat. ⁊ ad magnā maturitatis gra-
uitatē anīm cōponat. qui eſurit ⁊ ſitit
de petra melle ſaturari de torrente vo-
luptatis in via bibere ⁊ inebriari. hec
richar. D Et ꝯſiderandū ſcḋm dic
tū beati gre. ꝙ inter delicias cordis et
corꝑis hoc diſtare ſolet. ꝙ corporales
delitie cū nō habent graue in ſe deſide
riū accendunt. Cū vero habite edunt
comedentē ꝑtinus in faſtidiū ꝑ ſacie
tatem vertunt. At contra ſpūales deli
cie cū nō habentur in faſtidio ſunt cuꝫ
vero habent in deſiderio. Tātoqꝫ a co
medente amplius eſurit qꝫto ab eſuri
ente amplius ꝯmedit. in illis appeti-
tus placꝫ. experiētia diſplicꝫ. In iſtis
aūt vilis eſt appetitus experientia ma
gis placet. In illis appetitus famē pre
ſtat ſaturitas faſtidiū generat In iſtis
appetitus ſaturitatem ſaturitas auteꝫ
appetitū parat. Augent em̄ ſpirituales
delitie deſideriū in mente dū ſatiāt.
qꝛ qꝫto magis eorꝫ ſapor ꝑcipit eo am
plius ꝯgnoſcitur qḋ auidius ametur.
Et idcirco nō habite delicie amari nō
poſſunt qꝛ eorꝫ ſapor ignoratur. nullꝰ
ei amare valet quod ignorat Proinde
nos ṗs. ammonet dicens. Guſtate ⁊
videte qm̄ ſuauis eſt dn̄s. hec greg. Et
ſuꝑ eodē verbo ṗs. ꝓſequit quedam
gloſa ſic dicens. Guſtate. quaſi dicat
illud expimentum ꝓbate qm̄ ſuauis
eſt dominus. Et loquitur ad modum
hoīm dulcedinē vini potantiū qꝛ prio
modicū guſtant. ⁊ exinde eius dulce
die ꝯgnita alliciunt ad amplius degu
ſtandum. Sic hoīes deuoti primo ꝑ
cipientes aliquid de dulcedine. alli
ciunt ad amplius ſenciendū. Sed at
aduertendū ꝙ ꝓbantes dulcedineꝫ vi
ni illud modicū qḋ deguſtant ſuꝑ lig
uam diu retinent. Sic ſencientes di-
uinā dulcedineꝫ dn̄i eā qꝫ diu poſſunt
retinere. qꝛ hec dulcedo eſt qḋdaꝫ ꝑlu
diū beatitudīs future. nā talis ꝑguſta
tio diuine dulcedinis auget ſpeꝫ beati
tudīs future. ⁊ talibꝫ ex eo ꝙ ſenciūt
in ſe diuinā ꝑn̄ciā ſufficit eis ꝓ omni
bono ymmo oīa alia bona eis deſpi
unt niſi qꝫtū neceſſitas exigit. hec glo.
Quibꝫ dulcedinem diuine gratie de
guſtant hi frequenter in dn̄o gaudent
quia eorū gaudium ipſe deus eſt. De
hoc beatus Auguſti. in libro confeſſi-
onū ſic ait. Abſit vt quocūqꝫ gaudio
beatū me putet. Eſt em̄ qḋ non datur i
pijs. ſed eis qui te gratis colunt quorꝫ
gaudium tuꝑpſe es ⁊ ipſa eſt beata vi
ta gaudere ad te de te propter te ipſa

ē ⁊ nō altera. Beata quippe vita ē gau
diū de veritate. hoc eſt gaudiū de te qui
es veritas vera vita es deus meus. Tu
dulce lumen. verū bonū ⁊ ſecuritas.
ſuauitas ſalus anīe mee. Querebā eē
ſine offenſione iocūdari ⁊ vbi hoc poſ
ſem nō inueni preter te dn̄e. hec augu.
Hoc eſt verꝫ gaudiū vicꝫ in dn̄o gaude
re. Ad qđ hortatꝰ apl'us dicens. Gau
dete in dn̄o. Leticia vero ſeculi, vt dicit
Beatus augu. quid eſt niſi īpunita ne
quitia. Luxuriari. inebriari. ꝯmeſſati
onibus vacare. vanitatibꝫ intendere.
⁊ ꝑ his nil in hac vita ſuſtinere ſecuri
tas eſt. Putant eīm ſecuros ſe mali in
delitijs. cū nō corrigūtꝰ ⁊ ignorant qꝛ
nil infelicīꝰ felicitate peccantiū. Vnđ
ſcđm beatū bern̄. Ridere ⁊ gaudere cum
hoc ſeculo nō eſt hoīs ſenſati. ſed fre
netici. qꝛ mundū cor nō cū hoc ſeculo
ſed cū deo iocundū eſt ⁊ letū. nā illud
ſolum verꝫ ē gaudiū qđ nō de creatura
ſed de creatore qui omnes res ꝯdidit
ꝯcipitꝰ ⁊ habetꝰ. De hoc idē beatus ber
nar. ſic ait Illud reuera verum eſt gau
dium ⁊ ſolū qđ nō de creatura ſed de
creatore ꝯcipitꝰ qđ cum conceperis et
poſſederis nemo tollet a te. cui ꝯpara
omnis aliunde iocūditas meror eſt. et
oīs ſuauitas dolor ⁊ omne dulce ama
rū ⁊ omne decorꝫ fedū eſt. ⁊ omne aliđ
qđ delectari poſſit moleſtū. hec bern̄.
Bonū eſt ergo gaudere in dn̄o. qꝛ ipſe ſolꝰ
eſt qui cor hoīs ſaciare pōt ⁊ nō crea
tura alia teſte Hugone q̄ ſic ait. Om
nis iocunditas. omnis ſuauitas. oīs
opulētia. omnis creatura afficere cor
humanū poſſunt. ſaciare nō poſſunt.
hec hugo. Et qꝛ ſine deo eſſe nō poſſu
mus neceſſe eſt vt illi ꝑ fidem ⁊ dilec
tionē inhereamus. ac in ipſo gaudea
mꝰ. vt eū nobiſcū ſꝑ habere valeamꝰ
Nam, vt dicit augu. Magna homi
nis miſeria eſt cū illo nō eſſe. ſine quo
non poteſt eſſe. in quo eīm eſt, procul du
bio ſine illo non eſt. ⁊ tamen ſi eiꝰ nō
meminit eumq; nō intelligit. nec di
ligit cum illo non eſt. hec Auguſtinꝰ.

Filius

Scire etiā affecto. que ſunt illa.
que ꝑparāt mentē hoīs ad diui
norum ꝯtemplationē. Et ſuper hoc a
te pater cupio edoceri.

Capitulū VIII Pater

AD contempla
cionem diuinorꝫ ſex ſunt ꝑpa
rancia. Primū eſt exercitatio in opi
bus vite actiue. qꝛ nō poteſt ad di cōtē
plationē aliquis ꝑuenire niſi ī bonis
operibus prius ſe ſtuduerit exercere.
Vn̄ dicit yſidorus. Nō ꝓdeſt facere bo
num niſi correctū fuerit maluꝫ. nec po
teſt quiſq; ad ꝯtemplationem profice
re. niſi ſe ſtuduerit prius in bonis acti
bus exercere. hec yſidorus. Et beatus
grego. vi. moralium. Prius mens ab
appetitu glorie tēporalis. atq; ab omī
carnalis ꝯcupiſcentie delectatiōe ter
genda eſt. ⁊ tunc ad aciem ꝯtemplaci
onis erigenda. Qui igitur perfectōis
culmen apprehendere nituntur. cū con
templationis arcem tenere deſiderāt
prius ſe in campo opis ꝑ exercitium
probent vt ſolicite ſciant. ſi nulla iam
mala proximis irrogant. ſi irrogata a
ꝓximis equanimiter portant. ſi obiec
tis bonis tꝑalibꝫ neq̄q; mēs leticia ſol
uitꝰ. ſi ſubtractis nō nimio merore ſau
ciatur ⁊ deinde perpendant. ſi cū ad
ſeipſos introrſus redeunt in eo q̄ ſpi
ritalia rimātur nequaq; ſecū rerū cor
poraliuꝫ vmbras trahunt. vel forta ſſe
tractas manu diſcretionis abigunt. ſi
ī circūſcriptū lumē videre cupiētes cū
ctas circūſcriptōis ſue ymagines deꝓ
māt ⁊ ꝑ eo q̄ ſuꝑna ꝯtigere appetūt vi

cant quod ſunt vir quippe ꝑfectus pri
us arte vite opa ꝯgregat ⁊ poſtmoduz
carnis ſenſum ꝑ ꝯtemplationē mortu
um huic mundo funditus occultat.
hec gre. K Secūdū qḋ diſponit
ad gratiā ꝯtēplatiōis eſt ſolitudo ſiue
vita ſolitaria que apta eſt ad ſpeculan
dū ſiue ꝯtemplandū. Vñ dr Oſee.ij.
ca. Ducā eam in ſolitudinē ⁊ loquar
ad cor eius. ps etiā videns non poſſe
vacari orōi in turba. iō dicit Elonga
ui fugiens ⁊ manſi in ſolitudine. Ad
hanc vitā ſolitariā ſequendam. Bea
tus bern̄. vnāquāq; deuotaz aīaz hor
tat̄ ita dicēs. O ſancta aīa ſola eſto
vt ſoli creatori oīm ſeruias teipſam
quē ex omnibꝫ tibi elegiſti publicū fu
ge Fuge ⁊ ipſos domeſticos. ſecede ab
amicis. an neſcis verecundū te habe
re ſponſum. qui nequaq; ſuā tibi ī dul
gere poterit pñciā preſentibꝫ ceteris.
hec Bern̄. Oportet igit̄ qui deſiderat
vacare deo. vt turbas hoīm fugiat. et
curas ſeu occupationes terrenas abi
ciat. vt eo liberius poſſit mente ꝯtēpla
tioni inſiſtere. Ad qḋ faciendū mouet
Anſelmus cū ſic ait. Eya nunc homū
cio fuge paululū occupatōes tuas ab
ſconde occupatōes tuas. abſconde te
te modicum a cogitatōibꝫ tuis. abice
nunc oneroſas curas vaca aliquātulū
deo tuo ⁊ requieſce aliquātulū ī eo. fu
ge occupatōes opanciū in hoīe exteri
ore. abice curas rōis. poſtpone diſſen
ſiōes voluntatis vt poſſis aliquantulū
vacare mente deo. vaca igit̄ vt videas
vide intellectū vt cōcupiſcas affectu.
hec Anſel. L Terciū qḋ ꝓmouet
ad gratiā ꝯtemplatōis eſt mentis hūi
litas. Nam cordis hūilitas libenter a
ſpū ſancto inhabitat̄ ⁊ iō ꝑ pñciā ſu
am mētes hoīz q̄s viſitat erigit ad di
uina ꝯtemplāda. Vñ ipe dñs ait. Cō
fiteor tibi dñe pr̄. q2 abſcondiſti hec a
ſapientibꝫ ⁊ prudētibꝫ ⁊ reuelaſti ea
paruulis. Per ſapientes eīm ⁊ pruden
tes intelliguntur ſuperbi. per paruulos
vero humiles. quibꝫ dñs ꝑ ſuā grām
reuelat ea q̄ ſunt ſpūalia ⁊ ad actū ꝯtē
plationis ptinencia. De hoc bea. bern̄.
ſic dr. Superbo oculo deus nō videtur
ſincero patet. Abſconditur eīm a ſapi
entibꝫ ⁊ prudentibus. ⁊ reuelatur p
uulis. Magna fratres gratis ⁊ ſubli
mis virtus hūilitatis que ꝓmeret̄ qḋ
nō docetur. digna adipiſci qḋ non va
let addiſci digna a verbo ⁊ d verbo cō
cipere. quod ſuis ipſa verbis nō poteſt
explicare. hec Bern̄. Etiā de hoc in li
bro Job ſic dr. Non audebunt eū ꝯtē
plari omnes qui ſibi vident̄ eſſe ſapiē
tes. Quod exponens bea. greg. ſic ait.
Contemplari dei ſapiām non poſſunt
qui ſibi ſapientes eſſe vident̄ q2 tanto
ab eius luce elongati ſunt. quāto apō
ſemetipſos humiles nō ſunt. q2 duz in
eoꝝ mētibꝫ tumor elatōis creſcit. aci
em ꝯtēplatōis claudit. ⁊ vnō ſe ꝑ cete
ris lucere eſtimant. inde ſe lumine ve
ritatis priuant. ſi ergo veraciter ſapiē
tes eſſe atq; ſapiām ꝯtemplari appeta
mus. ſtultos nō hūiliter ꝯgnoſcamus
hec gre. M Quartum qḋ reddit
hoīem abilem ad actū ꝯtemplatiōis
eſt puritas ſeu mundicia cordis vt dr
Luce. xvi. Beati mundo corde qm̄ ip
ſi deuz videbunt. Oportet nāq; vt cor
mundum habeat. qui in ſūmum bonū
hoc eſt in deum mentis intuitum fige
re deſiderat. Quia ſm ꝙ dicit beatus
Auguſtinus. Summum bonum non
niſi mentibus purgatiſſimis cernitur
mentis eīm hūane inualida acies in tā
excellenti luce non figitur. niſi per iu
ſtitiaz fidei nutrita vegetur al's purge
tur. hec Auguſtinus. Unde vt dicit y
ſidorus. non poteſt ad contemplan
dum deū mens eſſe libera q̄ deſiderijs

huius mundi ⁊ cupiditatibꝫ inhyat.
nec enĩ alia inſpicere poterit oculus.
quẽ puluis claudit. hec yſidor9. Ubi
notandũ ſm ꝙ habetur in libro ď ſpi
ritu ⁊ aĩa. ꝙ oculus anime eſt mens
ab omni labe corporis pura. Men-
tis aſpectus eſt ratio. intellectus viſio
Tria hec aĩe neceſſaria ſũt. vt ſanos
oculos habeat cũ a mortalium cupidi
tatibus eſt purgata atq̧ ẽmota. Aſpi-
cit cũ ĩ lumine dei oculos figit ⁊ videt
cũ in illa ꝯtemplatõe reſpicit. quanta
ſint gaudia quanta leticia. quanta io-
cunditas. quanta ſerenitas. Sereni-
tas facit illam ſecurã. aſpectus rectã
viſio beatã. Cũ eĩ ab omĩ fece fuerit li
bera maculiſq̧ diluta. tunc indigenti
quadã ⁊ incredibili fiducia ꝑgit ĩ deũ
ideſt in ipſã ꝯtemplationẽ veritatis
hec in libro de ſpũ ⁊ aĩa. Iſtos ocu-
los interioris hoĩs ſui ideſt aĩe. Bea
tus aug. mundari ⁊ illuminari a dño
deſiderabit. cũ in libro ſoliloquiorũ
ſic diceret. Quis eſt iſte ignis. qui ca
lefacit cor meũ. nonne tu es dñe. O
ignis ſemꝑ ardens ⁊ nõ extingueris
accende me O lux que ſꝑ luces illũi-
na me O vtinã arderẽ ex te ignis ſan
cte q̧ dulciter ardes. q̧ ſecrete luces
q̧ indeſinenter aduris. ve his qui nõ
illuminantur ex te. Ve his qui non
ardent ex te. ve caligãtibꝫ oculis qui
te nõ poſſunt videre. Ve auertentibꝫ
oculos vt nõ videant veritatẽ. Et non
auertentibꝫ oculos vt nõ videãt vani-
tatẽ. nequeunt eĩ oculi tenebris ꝯſue
ti ſũmos veritatis radios intueri nec
ſciũt de lumine aliquid aut ſentiunt.
quoꝝ eſt in tenebris habitatio. O lux
beatiſſima que nõ niſi a purgatiſſimiſ
oculis videri põt. Munda ergo ocu-
los meos vt ſanis te ꝯtempler oculis
quẽ nõ niſi ſani intuẽtur oculi. Aufer
ſquamas caliginis antique ⁊ radijs il
luminationis tue ſplendor inacceſſi-
bilis ſuꝑ me cadat. vt te videre valeã
irreuerberatis obtutibus. ⁊ in lumi-
ne tuo videã lumen. hec Augu. ¶
Quintũ qđ diſponit hoĩem ad gratiã
ꝯtemplatõis eſt feruor caritatis. Unñ
dicit beatus Augu. Duo multũ ꝑpa-
rant ad ꝯtemplationẽ ſcꝫ puritas et
feruens caritas. Debet nãq̧ ſemetip-
ſam diligenter diſcutere quãtũ amat
quiſq̧s ad ꝯtẽplatiõis ſtudiũ feſtinat.
ac ꝑuenire deſiderat ſemetipſm prius
ſubtiliter interroget q̧tũ amet. Ma-
china quippe mentis eſt vis amoris.
que hanc dũ amando trahit in alta ſu
ſtollit. prius ergo diſcutiat ſi ſũma in
quirens diligit. ſi diligẽs timet. ſi no
uit incognita. aut amãdo ꝯprehende-
re. aut nõ ꝯprehenſa timẽdo venerari.
in ꝯtemplatõe enĩ mentẽ ſi amor non
excitat torpor ſui obſcurat. hec grego
ri9. Quanto aũt ꝓpinquius eſt amans
amato. tanto verius ſubtilius ⁊ ꝑfecti
us ſibi reuelatur amatũ. Unñ hugo in
libro. vi. ãgelice Ierarchie de hoc ſic
dicit. ꝯſtat ꝙ qui ardentius diligũt ꝓ
fundius ꝓſpiciunt ⁊ ſubtilius diſcer
nunt. Et qui e vicino magis reſpiciũt
ꝓculdubio. euidencius ꝯgnoſcunt.
Ergo rectiſſime q̧ꝛto eterna magis a-
mant. tanto ꝑfectius ꝯgnoſcunt. hec
hugo. Et notandũ ſm eundẽ hugonẽ
ꝙ ꝑ ſtudiũ diuine dilectõis apit via
cordi nr̃o vſq̧ ad contemplandũ lumẽ
diuinitatis vt illuc q̃ſi de fonte vite aq̃
ſpiritualium donorum deſcendant ꝑ
radiũ contẽplationis ad irrigandũ ⁊
ĩplendũ ſinũ mentis noſtre. Hec hu
go ¶ Sextũ qđ valet ad ꝯtutẽ
ꝯtẽplatõis eſt mentis ſtabilitas. quia
mens diſtracta per terrenas cupidita
tes ſeu occupatiões non eſt abilis ad
ſpiritualium rerum contemplacionẽ
Nam cum per diuerſas concupiſcen

ciaſ rapitur. per multas etiā ſpēs a ſe
metipā abducta diſſipať. De hoc bea.
gre. xxxi. mo. ſic ait. Cum mens corpo
re frigeſcit. intrinſecus amore dānā-
bili molleſcit. virtus foris. ſeq̄ ſeip
ſam ꝯſiderare nō valet. q2 cogitare ſe
minime ſtudet. cogitare vero ſe nō po-
teſt q2 tota apō ſemetipā3 nō ē. Totā
vō apō ſemetipam eſſe nō ſufficit per
quot ꝯcupiſcencias rapiť ꝑtot a ſeip-
ſa ſpēs diſſipať. ⁊ ſparſa in infimis
iacet que collecta ad ſūma ꝯſurgeret.
ſi vellet. vñ iuſtoꝝ mens q2 ꝑ cuſtodiā
diſcipline a cunctoꝝ viſibilium fluxu
apperitu cōſtringitur collecta apud ſe
metipā3 mens intrinſecus integrať q̄
lis deo eſſe debeat plene ſe ꝯſpicit. q̄a
nil ſuu3 exterius dereliquit. ⁊ q̄to ab
exterioribꝫ exterius abſtracta ꝯſpici-
tur. tanto aucta in intimis inflamma
tur. hec gre. Oportet ergo vt mens di-
ſtractōe reꝝ mutabiliū ſe excutiat. ⁊ ī
fima hec deſerens paulatī q̄ ſe in vnu3
colligat. vt tandē aliq̄ñ in diuine cō-
templatōis lumine intuitū figere va-
leat. De hoc habeť ſic in libro de ſpiri
tu ⁊ anīa. Deus eſt in ſūmo. mundus
eſt in ymo. ille in eodē ſtatu eternita-
tis ſue ſemp ꝯſiſtit. iſte curſum muta-
tabilitatis ſue ſemp ꝑ īſtabilis fluit. hu
manus animus quaſi ī quodā medio
collocatus. ꝯditōis ſue excellentia et
huic mutabilitati ſue que deorſu3 eſt
ſupeminet. ⁊ ad illā que eſt apud deū
verā īmutabilitatē necdū ptigit. Si
vero his que deorſu3 tranſeunt ſe per
cupiditatē īmerſit. ſtatī ꝑ infinitas di
ſtractōes rapieť. ⁊ ſemetipō q̄dāmo-
do diuiſus diſſipatur. Si aūt ab hac
infinita diſtractiōe que deorſum eſt ſe
exererit ⁊ hec īfinita deſerēs. atq̄ pau
latī in vnū colligens. ſecū eſſe dedice
rit. tanto amplius in vnū colligeť. q̄to-
magis cogitatione ⁊ deſiderio ſur-
ſu3 eleuabiť. donec tandē omnino im
mutabilis ſit. ⁊ ad illā vera3 ⁊ vnicam
que eſt apud deū īmutabilitate3 pue-
niat vbi ꝑpetuo ſine omni mutabilita
tis viciſſitudine requieſcat. Ab hui9
modi ergo mundi diſtractōibꝫ cor no
ſtrum colligamus ⁊ ad interna gau-
dia reuocemus ⁊ ſi cor noſtrum ſemꝑ
retinere nō poſſumus ſaltem ab illici
tis ⁊ vanis cogitationibus reſtringa-
mus vt aliquando in diuine ꝯtempla
tionis lumine figere valeamus. hec ē
eñ requies cordis noſtri. cū ī dei amo
re ꝑ deſiderium figitur. hec eſt vita cor
dis noſtri cū deū ſuu3 ꝯtemplať ⁊ ī ip
ſa ſua contemplatione ſuauiter refici-
tur. ⁊ dulce eſt illi ſemper ad deſiderā-
dum amandū ⁊ laudandū eſt ſemper
ſuaue. Nihil eñ ad beatā vita3 p̄ſtā-
tius eſſe videtur. q̄ velut clauſis car-
nalibus ſenſibus extra carnē mundū-
q̄ affectū quempiā intra ſemetipſu3
conuerti alienūq̄ affectū a mortalibꝫ
cupiditatibꝫ ſibi ſoli ⁊ deo loqui. hec
in libro de ſpū ⁊ anīa. Rich. etiam de
ſanct. victo. ſic ait. Quādiu amor ad
multa ſpargitur ⁊ ad yma deriuať. nū
q̄ ad plenā pacē cor perducitur. nūq̄
ad vere ſerenitatis tranquillitatē ſere
natur. O anima infelix ⁊ miſera. vſq̄
quo ſolicita es. ⁊ turbaris erga pluri
ma. porro cū vnum ſit neceſſariū tan-
dem aliq̄ñ fige deſideriū ad vnum. di
lige vnum. hec Rich. ¶ Sunt ⁊
alia q̄dā q̄ ꝓmouēt ad ꝯtemplationē
diuinoꝝ quoru3 primu3 eſt ꝯſideratio
creaturaꝝ quas deus ꝯdidit. Nā cum
anima ꝑ oculos cordis reſpiciens cre
aturaꝝ pulchritudinē ⁊ ex tali ītuitu
ītelligit deū. q̄ illā creauit opa e9 mira
tur. laudatq̄ eū. qui cūcta plaſmauit.
Ad hmōi animā vita ingreditur ꝑ fe-
neſtras oculoꝝ. hoc atteſtatur Orige-
nes ſuper cantica dicens. Cum anīa

intuens mundi oꝛnamentū ⁊ pulchri tudinē creaturaꝝ. conditoꝛem omniū intelligit deū. ⁊ opa eius miraṯ. laudatq̧ opum creatoꝛē. Ad hanc aīaꝫ vita ingreditur ꝑ feneſtras oculoꝛum hec Oꝛigenes. De hoc etiā beatus ber nardus. ſup cañ. ſic ait. Quid hec tāta foꝛmarū varietas. ⁊ numeroſitas ſpe cieꝝ in rebus conditis ſunt. niſi quidā radij diuinitatis demōſtrantes quidē q̄ꝛ ēe eſt a quo ſunt. nō quid ſit diffi‐ mentes itaq̧ de ipſo vides ſed nō ipm vñ hoc genus videndi cōe eſt ī ꝓmpto vt iuxta apoſtolū. Omnes vtentes ra tione inuiſibilia dei ꝑ ea que facta ſūt intellecta poſſint ↄſpicere. hec Bern̄. Et notandū ꝓut Hugo de ſanc. vict. dicit. ꝙ tria ſunt inuiſibilia dei videli cet. potentia ſapientia benignitas. Po tentiā manifeſtat reꝝ īmenſitas. Sa‐ pienciā decoꝛ. Benignitatē vtilitas. Im menſitas creaturaꝝ ↄſtat in multitu‐ dine ⁊ magnitudine. decor creaturaꝝ eſt in ſitu motu ſpecie ⁊ qualitate. Uti litas creaturarū conſtat in grato apto ↄmodo ⁊ neceſſario. Uñ mundus iſte ſenſibilis quaſi quidaꝫ liber eſt ſcript⁹ digito hoc eſt virtute diuina creatus. ⁊ ſingule creature quaſi figure. ¶ Uñ duo ſunt genera ↄtēplatōis vnuꝫ q̄d primū eſt ⁊ incipientiuꝫ in cretura rum ↄſideratione. Aliud q̄d vltimum ⁊ ꝑfectoꝝ eſt. in conſideratione ⁊ ↄtē platione ↄſiſtit creatoꝛis. Spēs enim reꝝ viſibiliū quaſi vene quedā t̄mmo‐ do ſunt. ꝑ quas inuiſibilis pulchritu do ſe manifeſtās ad nos vſq̧ emanat. ⁊ ī̄dō cū ita ſenſum noſtrū atq̧ affectū naturaliter ꝓuocant nō quidē deſide‐ riū replēt. ſꝫ ad inquirendū ↄditoꝛis ſpēm ⁊ eius pulchritudinē ↄcupiſcen dam irritant. hec Hugo. Sciendū eciā vt dr̄ yſidoꝛus in libꝛo de ſūmo bo no. ꝙ ſicut ars laudē toꝛquet in artifi

cem. ita reꝝ creator ꝑ creaturam ſuaꝫ laudatuꝛ. ⁊ q̄to ſit excellencioꝛ ex ip‐ ſa operis conditōe monſtratur. ex pul chritudine circūſcripte creature pul‐ chritudinē ſuā que circūſcribi nequit facit deus intelligi. vt ipſis veſtigijs re uertatuꝛ homo ad deū. quibꝫ auerſus eſt vt q̄ꝛ ꝑ amoꝛē pulchritudīs creatu re a creatoꝛis foꝛma ſe abſtulit. rurſuꝫ ꝑ creature d̄coꝛē ad creatoꝛis pulchri tudinē reuertatur. quibuſdam gradi‐ bus intelligencie. Per creaturā eñ ꝓ greditur homo ad intelligendū deum creatoꝛē id eſt ab inſenſibilibꝫ ſurgēs ad ſenſibilia ad rōnalia a ſēſibilibꝫ cō ſurgens. a rationalibꝫ ſurgens ad cre atoꝛem. Intelligibilia ꝑ ſe collaudāt deū. Irrōnabilia nō ꝑ ſe ⁊ viſibilia ſꝫ per nos dū ea ↄſiderantes deū lauda‐ mus. Et dicuntur laudare ipſa q̄ꝛ ea n dem laudē eoꝝ ꝓturit cauſa. hec yſido rus. ¶ Itē ſcd̄m q̄d ꝓmouet ad diuinoꝝ ↄtēplationē eſt ſuꝑꝑius cog nitio. Uñ d̄r bea. ber. Quantū in cogni tione mei ꝓficio tantuꝫ ad ↄgnitionē dei accedo. Sed ſm̄ interioꝛē hoīem tria in mente mea inuenio ꝑ que deuꝫ recolo ↄſpicio ⁊ ↄcupiſco. Sunt autē tria hec. memoꝛia intelligentia ⁊ volū tas ſiue amoꝛ. ꝑ memoꝛiā reminiſcoꝛ ꝑ intellectum intueoꝛ. ꝑ voluntatē am plectoꝛ. Per memoꝛiā patri ſimiles ſumus. ꝑ intellectuꝫ filio. ſpū̄i ſancto nihil in nobis tā ſimile eſt q̄ȝ volūtas ſiue amoꝛ. hec Ber. Si igiṯ ex cōſide ratōe creaturaꝝ irrationabiliū ipſe de⁹ īntelligi ſeu ↄgnoſci poſſit. q̄to magis hō ꝑ ſuꝑꝑius cognitōꝫ qui ad yma‐ ginē d̄i creatus eſt poterit ꝑuenire ad cognitionē dei. Ipſe nāq̧ hō ꝓut dic glo. in libꝛo de diuinis nominibꝫ nō ſoluꝫ ex conſilio ſancte trinitatis a cō ditoꝛe ↄditus eſt. ſed etiam ad ymagi‐ nē ⁊ ſimilitudinem ſuam creatoꝛ oīm

enim creauit. qđ nulli alteri ex creatu-
ris donauit. que ymago diligencius ī
interioris hoīs nobilitate ↄſideranda
eſt. nā ſicut deus vnus ſemꝑ vbiqꝫ tot⁹
eſt. ita anima in ſuo corpore. Et ſic nec
creſcentibꝫ creaturis deus creſcit nec
decreſcentibꝫ creaturis decreſcit. ſic a
nima nec minutis membris minuitur
nec adauctis augeť. hec gloſa. S
Unde ymago dei ↄſiſtit in aīa quan-
tū ad ꝓprietates naturales ſcꝫ memo
riā intelligenciā ⁊ voluntatē. Simili
tudo aūt in gratuitis eſt. Et ideo ſimi
litudo eſt quedā ꝑfectō ymaginis. qa
gratia ꝑficit naturam. ꝙ aūt aīa ſit
creatura ad ymaginē ⁊ ſimilitudinē
ſancte trinitatis. Beatus bernardus
ita dt. Beata eſt illa ⁊ ſempiterna tri-
nitas pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus vn⁹
deus ſcꝫ ſūma potentia. ſūma ſapien-
cia. ſumma benignitas creauit quādā
trinitatē ad ymaginē ⁊ ſimilitudinē
ſuam. aīam vicꝫ rationalē. que in eo
prefert veſtigiū quoddā illius ſumme
trinitatis. qđ ex memoria rōe ⁊ volun
tate ↄſiſtit. Sed hec trinitas creata ce-
cidit ꝑ ſuggeſtionē delectationē ⁊ cō-
ſenſum ab illa ſumma ⁊ pulchra trini
tate in quandā ↄtrariā ⁊ fedā trinita
tem ſcꝫ infirmitatem cecitatē ⁊ imun
diciā memoria enī facta eſt impotēs
⁊ infirma. ratio impotens ⁊ ceca ⁊ te-
nebroſa. voluntas impura. hec Bern̄.
Quiſquis igiť deſiderat cordis ocu-
lum erigere ad videndū deū. prīo cog
noſcere diſcat ſeipſū. put ⁊ quedā alia
ↄmemorat Rich. de ſancto victo. ſup
Benyamin adoleſcentulus ſic dicēs.
Fruſtra cordis oculū erigit ad viden-
dum deū. qui nōdum ydoneus eſt. ad
videndū ſeipſm. Prius diſcat videre
homo inuiſibilia ſua ꝙ̄ preſumat ag-
noſcere inuiſibilia diuina. ſi vero non
potes ↄgnoſcere te. qua fronte preſu-
mis apprehēdere ea q̄ ſūt ſup̄ te. Prī
cipale enī ſpeculū ad videndum deū
abſqꝫ dubio eſt animus rōalis inueni-
ens ſeipſm. Si inuiſibilia dī ꝑ ea que
facta ſunt ↄſpiciuntur vbi queſo ꝙ̄ in
ei⁹ ymagine agnitōis veſtigia expreſſi
us impreſſa reperientur. hoīem enim
ſcđm animā ad dei ſimilitudinē factū ⁊
legimus et credimus idcirco ꝙ̄diu ꝑ
fidē ⁊ ſpē ābulamus ⁊ adhuc ꝑ ſpecu
lū ⁊ in enigmate videmus ad eius vt
ita dixerim ymaginariam viſionē ap
tius ſpeculū ꝙ̄ ſpūm rationalem īue-
nire nō poſſumus. Tergat ergo ſpecu
lū munderqꝫ ſpūm ſuum. quiſquis ſi-
tit videre deū ſuum. hoc itaqꝫ ſpeculū
non deſinit verus penitens tenere terge
re ⁊ indeſinenter īſpicere. Tenere ne
deorſum corruens terre ꝑ amorem in
hereat. tergere ne in animum cogitatō
num puluere ſordeſcat. Inſpicere ne
ad inania ſtudia intentōis ſue oculus
reflectat. Exterſo autē hoc ſpeculo ac
mundato ⁊ diligenter īſpecto. incipit
ei quedam claritas diuini luminis in-
terlucere ⁊ imenſus quidā inſolite vi
ſiōis radius oculis eius apparere. hoc
lumen oculis eius irradiauerat. q̄ dix
it. Signatū eſt ſup nos lumen vultus
tui domine dediſti leticiā ⁊c. Ex hu-
ius igitur luminis viſione quā admi-
ratur in ſe mirum in modū accendiť
animus ⁊ animatur ad videndū lum̄
qđ eſt ſupra ſe. Uis ergo videre deum
diſce cōgnoſcere teipſm. vides igitur
ꝙ̄ vtilis ſit ſuipſius plena cognitio.
Sed ad celſitudinē huius ↄgnitōis
ſine triplici ſtudio nō ꝑducimur. ſcili
cet per ſtudium operis. per ſtudiū me
ditatōis ⁊ per ſtudium orationis per
iſta paulatim promouemur ⁊ quando
qꝫ perducimur ad perfectionem cog-
nitionis. multa enī experimur opādo
multa inuenimus inueſtigando. mlta

extorquemus orando Innumera ſiqui
dem que neq per experientiã operis.
nec per inueſtigatõem rõnis inuenire
valeamus. per importunitatẽ orõnis
edoceri meremur ex reuelatõe diuine
inſpirationis. Sed qm̃ multos vide
mus ſtudioſos in lectõe. deſidioſos in
ope. tepidos in orõe. pſumentes tñ co
gnitõem ſuꝑpſius poſſe apprehendere.
Sed qñ queſo apprehendẽt qui ducez
xp̃m non hñt. neq eñ ducit eos xp̃s
q2 aſcendere nõ vult niſi cũ trib9 diſci
pulis. Iungat̃ igit̃ ſtudio lectõnis ſtu
diũ operationis ⁊ orõnis qui puenire
deſiderat ad ſuꝑpſius cognitõem ⁊ ſic
tandem ad dei ꝯtemplatõem Sed ſci
endũ ꝙ qui adhuc cogitatõe vel ꝯuer
ſatõe in ymo ſunt huius muneris dig
natõe indignos ſe eſſe oñdunt. Nam
mens que adhuc ꝑ varia ſpargit̃ deſi
deria. que varijs cogitationib9 huc il
luc diſtrahit̃. qñ putas hanc gratiã
accipere merebit̃. que nondũ põt ſeip
ſam in vnũ colligere. que nondum no
uit ad ſeipſaz intrare. qñ poterit ad ea
que ſuꝑ ipſam ſunt ꝯtemplatõe aſcen
dere. Studeat ergo euagatõnes men
tis reſtringere. aſſueſcat in intimis ſu
is immorari. exteriora oĩa obliuiſci.
qui ad celeſtiũ ꝯtemplatõem anhelat.
qui in diuinoꝝ noticiam ſuſpirat. Di
ſcat veꝝ bonum ſolum amare ⁊ ipſum
ſolum indeſinenter cogitare. Et ſi per
ſenſeris deſideria tua circa exteriores
delectatõnes afici ⁊ cogitatões tuas in
eis iugiter occupari. cũ magna ſollici
tudine ꝯpelle intrare. Quotiens enim
euagatões mentis in vnũ colligimus
⁊ oẽs cordis motus in vno eternitatis
deſiderio figimus. quid aliud q̃ de il
la interna familia ſynagogam. i. ꝯgre
gatõem facimus. Sed cuz illa deſide
rioꝝ noſtroꝝ cogitationũq frequẽtia
illius interne dulcedinis deguſtatõne
allecta ad nutum ratõnis ſponte occur
rere ⁊ in intimis fixa ſtare didicerit ec
cleſia. i. ꝯuocatio digne cenſeri pote
rit. Diſcamus ḡ ſola interiora bona a
mare. diſcamus ſola illa freqñtius co
gitare ⁊ ecciam in nobis deo efficim9
In hac ſiquidẽ eccleſia xp̃s libẽter im
morat̃ ⁊ mirabiliter delectat̃. Vñ ipẽ
per ſapientem dr̃. Delicie mee eſt eſſe
cum filijs hoĩm. hec richar. ¶ Sz
⁊ hoc attendendũ diligenter ꝙ aĩa de
uota ⁊ ꝯtemplatiua per deſiderium ſꝑ
debet ſe ad ſuꝑna extendere. diuineq
viſitationis hoꝝ oĩm tempe expectare
prout hec ⁊ quedã alia idem Rich. in
iiij. lib. ꝯtemplationis ſic ꝯmemorat
di. Debemus cordis noſtri illas ſꝑ per
deſideriũ extendere ⁊ diuine reuelatõ
nis horam ſub oĩ hora imo ſub oĩ mo
mento expectare. vt quacunq hora di
uine inſpirationis aura mentis noſtre
nubila deterſerit. veriq ſolis radios a
mota oĩs caliginis nube detexerit. ex
cuſſis ſtatim cõtemplationis ſue alis.
mens ſe ad alta eleuet ⁊ auolet. ⁊ fixis
obtutib9 in illud eternitatis lumen qđ
deſuꝑ radiat in aquile volãtis impetu
oĩa mũdane volubilitatis nubila trãſ
uolat atq tranſcẽdat. vt cũ tp̃s bñpla
citi dei aduenerit ⁊ aura ſpirantis grẽ
afflauerit ydoneus poſſit inueniri. qui
ad illud diuinoꝝ ſecretoꝝ ſpectaculuz
dz admitti. debet eñ aĩa ſancta ⁊ veri
ſponſi amica ad dilecti ſui aduentum
ſꝑ cum deſiderio inhiare. pata ſꝑ vo
canti occurrere ⁊ pulſanti aꝑire. De
bemus inq̃ ſꝑ in hoc ſollicita eſſe ⁊ pa
ta inueniri. ne ſubito ⁊ inopĩate adue
niens minus ornatã inueniat. vel diu
excluſus diuine ꝓſtolationis vllã mo
leſtiaz ſuſtineat. Moleſtia ſatis verba
ſunt eſtuantiq deſiderio multũ onero
ſa. Manda remãda. expecta reexpecta
modicũ ibi modicũ ibi. Vba ſane ſunt

anime. pigre aīe tepide minus circū-
ſpecte ⁊ nimis ingrate O aīa vocē di-
lecti tui audi pulſantis. Api mihi ſo-
roꝛ mea. amica mea. colūba mea Audi
vocantē api pulſanti. cur nō ſtatim ex
ilis occurris apprehendis. ⁊ oſcula iū-
gis Quid adhuc dicis expecta. Ecce
iterū vocat Surge ꝓpera amica mea
foꝛmoſa mea ⁊ veni Quid tu dicis re-
expecta adhuc modicū O aīa ingrata
O viſcera dura vſqꝫquo fatigas dile-
ctū tuū. pulſat ⁊ non vis apire. vocat ⁊
nō vis exire pulſat ſemel ⁊ iteꝝ ⁊ tu eū
expectare ⁊ reexpectare iubes modicū
⁊ modicū ꝓtrahis in longū ⁊ in hunc
modū fraudas amicū tuū ⁊ fatigas di-
lectū tuū. Taceo de illis qui foꝛis ſunt
qꝛ ſpūalem dilectiōem nec dū ſcire po-
terūt. qui dñi mādata ex doctoꝝ dictis
audiunt quotidie. nec tñ acquieſcunt
quotidie peccātes pñie tpa quotidie ſi
bi dari poſtulantes Ex qbꝫ dū quidaꝫ
vbba vite libenter audiūt. qd aliud ꝙ̄ p
ſtudiū niſi māda remāda dicūt. Et cū
quotidie petis pctā accumulāt Quid
aliud ꝙ̄ expecta reexpecta p deſideriū
clamāt. quotidie ſpaciū pñie poſtulan-
tes. ⁊ reſipiſcēdi tps quotidie ꝓponē-
tes quotidie ꝓlongantes Certe ad ſa-
tiandū deſideriū ſuū totū huius vite
ſpaciū carnali aīs coꝛpali mēte videt
ꝑmodicū Et cū eiuſmōi aīa que modo
in vno vitio. mō in altero multa tpa ex-
pandit. totūqꝫ tñ velut momētaneum
reputat Quid q̄ſo aliud in diue parte
aure ꝙ̄ modicū ibi. modicum ibi reſo-
nat. Sed de his interim tacētes
quid de nobis obſecro dicturi ſumus
qui habitum religionis ſuſcepimus.
qui ſpūalibꝫ exercitijs mancipati ſu-
mus. qui diuine dilectōis aſſidue q̄ſi
dā velut arras accepimus. qui nil ali-
ud iniūcti officij habemus niſi legere.
pſallere. oꝛare. meditari ſpeculari ⁊

ꝯtemplari vacare ⁊ videre ꝙ̄ ſuauis ē
dñs. Tū quid nō nos pudebit eadē di-
cere. ⁊ dilectū noſtrū in his vbis fati-
gare. manda remanda. hinc ſepe fit vt
vitā noſtrā coꝛrigere diſponamus. ſꝫ
tñ differimus ⁊ dū in futuro ꝓponimꝰ
fit vt illud futuꝝ ſemꝑ ſit futurū. ymo
foꝛtaſſis nunqꝫ futuꝝ. Sepe aūt aliqͦ
certū futuꝝ determinat. quo coꝛrigat
vita nr̄a. ⁊ tūc iterim dilecto noſtro ex-
pecta ⁊ cū illud futuꝝ in pñs vertit ite-
rum in aliud futuꝝ transfert ⁊ tūc reex-
pecta Sꝫ vere dilecta mea ⁊ vere dile-
cti mei amica. vt dictū eſt ſupꝛa ſemꝑ
ꝑata eſſe debet ⁊ ꝓmpta. ⁊ pulſantē a-
micū abſqꝫ vlla dilatōis iniuria ſuſci-
pere ⁊ vocanti cum omni alacritate oc-
currere. Scimus aūt qꝛ ſingularis a-
moꝛis ꝯſoꝛtem non recipit ſociū non
admittit. Vide ergo ne tūc pꝛimū incipi-
as ꝑſtrepentium turbas eijcere velle.
cū iā ipſe cepit ad hoſtiū pulſare. alio-
quin quid iam eris dictura cuꝫ apud
te tūc tpis fuerit eiuſmodi turba inuē-
ta. Quid inqꝫ erit dictura niſi expecta
reexpecta. Expectandū ſane itemqꝫ re-
expectandū ad eijciendaꝫ turbā extra-
neoꝝ ad eijciendā familiā tuoꝝ. Oēs
cogitatus tā boni ꝙ̄ noxij extranei iu-
dicandi ſunt. qui nulle noſtre vtilitati
deſeruiunt. Oīm vero ſingularis amoꝛ
ſolitudinē amat ſolitariū locū querit
totam hmōi turbā non ſolū cogitatio-
num verūetiam affectionū oꝫ eijcere.
vt dilecti noſtri amplexibꝫ ꝙ̄to liberi-
us tanto iocundius liceat inherere. hec
richardus.

Filius

Habita infoꝛmatione de his que
diſponunt ⁊ pꝛeparant ad virtu-
tem ꝯtemplationis. nunc de ipſa vita
ꝯtemplatiua ⁊ quid ſit ꝯtemplatio ꝑe-
to infoꝛmari.

Ca. .IX. Pater X

Scire debes qđ
ↄtemplatō ſcḋm aug. eſt mētis
ſuſpenſe in deū quedā eleuatio. eterne
dulcedinis gaudia deguſtans. Uita ve
ro ↄtemplatiua vt dicit ꝓſper dr̄ eſſe re
rum latentium futurorū ꝙ noticia ſiue
vacatio ab omnibꝰ mundi occupatio
nibꝰ. ſiue diuinarū ſtudiū literarū ſiue
qđ his ꝓbaṫ perfectius dei viſio. De
ↄtemplatiua etiam vita greg. ſup eze
chie. ſic dr̄. Contemplatiua vita eſt ca
ritatem quidē dei ⁊ ꝓximi retinere. ſ3
ab exteriori opere quieſcere. ſoli deſi
derio ↄditoris adherere. vt nihil iam
agere libeat ſed calcatis curis omnibꝰ
ad videndū faciem ſui creatoris ani
mus inardeſcat. ita vt ia3 nouerit car
nis corruptibilis pondus cum merore
portare. totis deſiderijs appetere. illis
ymnidicis choris intereſſe. admiſceri
celeſtibꝰ ciuibꝰ. de eterna incorruptio
ne in ↄſpectu dei gaudere. Contēpla
tiua etiā vita amabilis valde dulcedo
eſt. que ſempꝛ ad ſeipſam rapit animā
celeſtia aperit. terrena autē debere eſſe
ↄtemptui oñdit. ſpiritalia mētis ocu
lis patefacit. corporalia abſcōdit. hec
grego. Debet aūt anima deuota appro
pinquare deo per ↄtemplatōem. q2 vt
dr̄ Fortunatus. nequaꝙ deus deuote
anime ſe applicat aut inclinat niſi ſe to
tam in ↄtemplatōe poſitam erigit.
A Cum igiṫ eterna felicitas in viſi
one dei ↄſiſtat. neceſſe ergo eſt vt dr̄ da
maſcenus vt qualis in futuro eſſe debe
at. talem in p̄ñti ſe ſp̄ exhibeat ⁊ cū fu
tura noſtra felicitas in ↄtemplatōe di
uine eſſentie ↄſiſtat. ad hoc neceſſe ē vt
in ↄtemplatōe quiſꝙ noſtrū ſp̄ ſe exer
ceat. hec damaſce. Et notandū ꝙ ds
carnalibꝰ oculis non ↄſpiciṫ ſed men
te ⁊ ideo deū videre intuitu mentis ꝙ
tum poſſibile eſt poterimus. ſi cor pur
gatum ⁊ mundum habuerimus. Qđ
affirmat Johannes anachorita ſic di
cens. Si mundi corde ante deū ſtete
rimus. deū videre poterimus quantū
poſſibile eſt eū videre. Uidebimus eī
eum inuiſibilē mente non corpe. ſcien
tie intellectu. non carnis aſpectu. Ne
mo eñ putet ſe poſſe ipſam ſicut eſt di
uinā ſubſtantiā intueri vt ſpēm ſibi ali
quam vel ymaginē corporea3 in corde
figuret. Nulla enim forma in deo eſt.
nulla circūſcriptio. ſed ſenſus ⁊ mēs
qui ſentiri quidē poſſit ⁊ mentis affe
ctu perſtringi nec carne ↄprehendi aut
deſcribi aut enarrari. ideo oportet cu3
omni reuerentia ⁊ metu accedere ⁊ ita
vibrari in eum mentis intuitū vt quic
quid poteſt ſplendoris claritatis maie
ſtatiſꝙ mens humana ↄſpicere. ſuper
hec omnia ſentiat eum ſp̄ eſſe. Opor
tet aūt vacare. vnde dr̄. vacate ⁊ vide
te qm̄ ego ſum deus. Et quanto puri
or in eo mens fuerit. tanto plura ei de
us reuelabit ⁊ miſteria eius cognoſcet
hec iohannes. Ergo ꝑut dr̄ glo. ſup. ix
libro celeſtis ierarch. Intellectualis
viſio eſt mentis intelligentia qua di
uinum lumen inuiſibiliter videṫ. Si
cut igiṫ lucem viſibilem valentius cō
ſpicit qui ſereniores h3 oculos. qui āt
aliquantulū debiles minus acute ↄtē
plaṫ ea3. qui vero cecus eſt pene vix eā
tenuiter videt. qui aūt ex toto cecus ē
nec in modico valet eam cernere. ꝙꝙ
lux ipſa ꝙtum in ſe eſt equaliter omni
bus luceat. Sic de creatoris luīe ſen
tiendū eſt. nam diuina ⁊ paterna boni
tas eſt in ſe ſupabundans. ſui tñ luīs
dona vnicuiꝙ ꝑut dignus eſt diſtribu
it. nā ſcḋm vniuſcuiuſꝙ mores ac ſtudiū
vnicuiꝙ adiacet deus. ⁊ ſicut magis
⁊ minus de deo q̊ſquis intelligit. ſic ⁊
lux diuina vel maior eſt illi vel minor.
Qui vero deū ignorat lucis eius ſplen

doꝛem nec in modico videt B Unde
oṗs deus menti noſtre que ob culpam
cecata eſt ⁊ ad verũ lumē ↄſpiciendum
inualidum. ignem ↄpunctionis ⁊ tri/
bulatõnis immittit. vt oīs impuritas
vitioꝝ in ea cremet͛. ⁊ ſic interioꝛibꝫ
oculis mũdatis poſtmodũ maīfeſtius
celeſtia poſſit ↄtēplari. De hoc beatus
greg. xxiiij. moꝛal͛. ſic ait Meri noſtre
de ↄſideratione cecitatis ſue pꝛius ig/
nis tribulatõis immittit͛. vt oīs vitio
rũ oꝛigo ↄcremet͛. ⁊ tũc mũdatis ocu
lis coꝛdis illa leticia patrie celeſtis a/
perit͛. vt pꝛius purgemus lugendo. qḋ
fecimus. ⁊ poſtmodũ manifeſtius ↄtē
plemꝰ ꝑ gaudia qḋ queramus. Prius
eñ a mentis acie exurente triſticia in/
terpoſita malaꝝ caligo detergit͛. ⁊ tũc
reſplendente raptim choꝛuſcatione in
circũſcripti luminis illuſtrat͛ quo vtrũ
q; ↄſpecto in gaudio cuiuſdã ſecurita/
tis abſoꝛbet͛. ⁊ q̃ſi poſt defectuꝫ p̄ñtis
vite vltra ſe rapta aliquo modo in qua
dam nouitate recreat͛. ibi mens ex im
menſo fonte infuſione ſupni roꝛis aſꝑ
git͛. ibi ſe non ſufficere ad id qḋ rapta
eſt ↄtemplat͛ ⁊ veritatē ſentiēdo videt
quia quanta eſt ipſa veritas non videt
Cui veritati tãto magis ſe longe exiſti
mat. quãto magis appꝛopinquat. quia
niſi illã vtcũq; conſpiceret. nequaq; eã
ↄſpicere ſe nõ poſſe ſentiret. Ad niſus
ḡ animi dũ illo tendit͛ īmenſitate eius
choꝛuſcante circũſtantia reuerberatur.
Ipſa quippe cũcta implens cũcta cir
cũſtat ⁊ idcirco mens noſtra nequaq;
ſe ad dei ↄꝑhendendam incircũſcrip/
tam dilatat ſubſtantiã. qꝛ eam inopie
ſue circũſcriptõis anguſtãt Uñ ⁊ ad ſe
metipãm citius labit͛ ⁊ ꝓſpectis quaſi
quibuſdã ꝟitatis veſtigijs ad ſuã yma
ginē alts ad ſua yma reuocat͛. hec greg.
De hac etiam conpunctione q̄ ſit via
ad grãꝫ ↄtemplatõis. hugo de ſancto

victo. in. iiij. libꝛo de archa noe ſic dı͛
Compunctio eſt quaſi palus acutus.
qui terram noſtri coꝛdis fodit. ⁊ qua/
ſi ignis rubiginē exurit. ⁊ q̃ſi ſplēdoꝛ
tenebꝛas pellit. Poſtq; aũt per ignem
ↄpunctionis rubigo fuerit a mente cõ
ſumpta. ⁊ ille interius fulgoꝛ in coꝛde
micare cepit ↄfeſtim aīmus in quedã
ↄtemplationis ſpecula ſubleuat͛. ibiq;
quodammodo ſeipſo altioꝛ effectus.
quandã vt ita dixerim lucidã regionē
⁊ terram nouam eminus ꝓſpicit. qua
lem nũq; antea vel vidiſſe ſe meminit
vel eſſe eſtimat Mirat͛ ⁊ ipſe qui videt
⁊ pꝛe gaudio p̄ñtis luminis p̄teritas
ignoꝛantie ſue tenebꝛas accuſat. mira
tur ſuꝑ ſe in ſummo quo eleuatus ten/
dit. Et ſit gr̄a diuina aſpirante vt cuꝫ
ꝑfecte aīmus a coꝛpoꝛeis paſſionibꝫ ⁊
terrenis deſiderijs exutus fuerit. q̃dam
ſtatim inſolita leticia ꝑfundat͛. vt eo
amplius amaꝝ eſſe cognoſcat. qḋ deſe
ruit. que magis dulce ſentit quod inue
nit. Sopita etiã terrenoꝝ deſiderioꝝ
ſtrepitu ↄtinuo mens ad quieteꝫ inter
ne pacis ↄponit͛. ⁊ vt capax eſſe poſſit
celeſtis gratie ex ipſa ſua tranquillita/
te pꝛeparat͛. Sapīa eñ que eſt xp̄s ha
bitare neſcit. niſi in coꝛde pacifico. ⁊
ideo illi in quibꝫ adhuc terrena deſide
ria perſtrepunt. que ſit dulcedo gratie
dei nõ nouerunt. hec hugo. C Opoꝛ
tet igit͛ qui ↄtemplationi vacare deſi/
derat vt cogitationes mũdanas ⁊ ter/
rena deſideria poſtponat. Unde dı͛ bea
tus greg. Neceſſe eſt vt coꝛ intus habe
at. qui lumē ↄtemplationis habere deſi
derat. nã qui adhuc exterioꝛa immode
ratius cogitant. que ſunt de eterno lu/
mine diuine ↄtēplationis ignoꝛãt. qꝛ
dum ſola viſibilia cogitant lumen in/
uiſibile ad mentem non admittit͛ Si
ergo interna ↄtemplari volumus. ab
eterna implicatõne doꝛmiamus. quia

dei ſecreta non cognoſcimus. ſi in ter
renis deſiderijs vigilemus. hec grego.
D Et notandū ꝙ oīps deus men
tes electoꝝ ad cognoſcenda celeſtia ſe
creta illuīat. ſed a reprobozū cordibꝫ
iuſto ſuo iudicio occultat. De hoc bea
tus greg. xxx. moꝛa. exponens illa vba
Quis enarrabit celoꝝ rōem ⁊ ꝯcentū
celi quis doꝛmire faciet. ſic ait. Celoꝝ
rōnem dn̄s narrat. dū nunc inſinuan-
do ſuperna ſecreta. electoꝝ ſuoꝝ men-
tes illuīat. Concentū vero celi doꝛmi-
re facit dum ꝯcordes ymnos angeloꝝ
atq3 illa celeſtium virtutū gaudia a re
ꝓboꝝ cordibꝫ iuſto iudicio abſcōdit.
Qui ꝯcentus celi q̄uis in ſe intrinſe-
cus vigilet. in ipſa tñ reproboꝝ igno-
rantia extrinſecus doꝛmit. Narraꝛ er-
go celeſtis ſecreti ratio. ⁊ tñ cōcentus
celi doꝛmire permittiꝛ. q2 ⁊ alijs ꝑ in-
ſpiratōem ſuperne retributionis ſcien
tia pandiꝛ. ⁊ alijs que ſit interne lau-
dis ſuauitas occultaꝛ. Narraꝛ celoꝛu3
ratio. qñ electoꝝ mentibꝫ que ſit eter-
na ſiue ſuperna retributio indeſinēter
aperiꝛ. vt nimiꝝ ſine ceſſatōe ꝓficiant
⁊ tranſcurrētes viſibilia ſeſe ad inui-
ſibilia extendant. Omne eñ viſibile
qđ in hac vita reprobos figit. hoc ele-
ctos ad aliam impellit q2 dum bona q̄
facta ſunt reſpiciunt. in eum a quo fa-
cta ſunt inardeſcunt tantoq3 eū pſtā
tius amant. quantum illū hoc qđ ipſe
bonum ꝯdidit preire ꝯſiderāt. Loqui
tur quippe hoc eis intrinſecus ſilenter
inuiſibilis lingua ꝯpunctionis. q2 tan
to plenius intus audiunt. q̄to ab exte
rioꝝ deſiderioꝝ ſtrepitu pfectius auer
tunꝛ. His namq3 ꝯcentus celi non doꝛ
mit. q2 eaꝝ mens que ſit laudis ſupne
ſuauitas appoſita amoꝛis aure cogno-
ſcit. Intus enim qđ appetant audiunt
⁊ de celeſtiū bonoꝝ pmijs ipſo diuini
tatis deſiderio inſtruunꝛ. Vñ ⁊ pñtem
vitam non ſolum aduerſantē. ſed eti-
am fauentem grauiter tolerant. q2 eis
oneroſum eſt omne qđ cerniꝛ. dum ab
eo qđ intus audiunt differunꝛ. omne
qđ ſibi preſto eſt graue eſtimant. q2 il-
lud non eſt ad qđ anhelant. Qui tñ cō
centus reprobis doꝛmit. q2 eoꝝ cordi
bus nequaq̄ per vocē ꝯpunctionis in-
noteſcit. non eñ ꝯſiderare illam delcā
bilem supernoꝝ ciuium freq̄ntiam ſtu
dent. nullo ardoꝛis radio illa ſolēnita-
tis interne feſta ꝯſpiciunt. nulla in in
timis ꝯtemplationis penna ſubleuan
tur. Solis namq3 viſibilibꝫ ſeruiunt.
⁊ idcirco nihil ſuperne ſuauitatis in-
trinſecus audiunt. q2 oēs in aure coꝛ-
dis curaꝝ ſecularium ſurdi tumultus
premunt. hec greg. E Etiā ꝯſide-
randū eſt ꝓut dt richar. de ſcō victoꝛe
ꝙ multi ſunt qui ſciunt vacare coꝛpoꝛe
minime tñ preualent vacare coꝛde. ne
ſcientes facere ſabbatū ex ſabbato. ⁊
idcirco nō valentes implere qđ legiꝛ
in ps. Vacate ⁊ videte qm̄ ego ſum de
us. Vacantes ſiquidē coꝛpoꝛe. ſed va-
gantes vbiq3 coꝛde. Nequaq̄ videre
merenꝛ q̄ dulcis eſt dn̄s. ⁊ q̄ bonus
iſrl' deus his qui recto ſunt coꝛde. Vñ
neceſſe eſt vt diſcant requieſcere nō ſo
lum ab opibꝫ malis ſed etiā a cogita-
tionibꝫ ſuꝑuacuis vt poſſint eo liberiꝰ
deo vacare. nā abſ3 dubio nihil ſic coꝛ
ab oī mundano amoꝛe mundat. nihil
ſic aīm ad celeſtiū amoꝛē inflammat.
quemadmodū ꝯtemplatio. Ipſa itaq3
eſt que emundat. ipſa q̄ ſanctificat. vt
per aſſiduā veritatis ꝯtemplatōe3 fiat
mundus per ꝯtemptū mundi ⁊ ſcūs ꝑ
dilectōe3 dei. hec rich. F Sz etiā
d3 ſenſus ſuos exterioꝛes hō ab illici-
tis reſtringere ⁊ ſeipm̄ in vnū collige-
re. deinde videre q̄lis ſit collectus. vt
poſſit aīa eius ſiue mens ſupꝛa ſemet-
ipſam ſurgere ⁊ ꝯtēplatōi ſui autoꝛis

intendere. Iſta ꝯmemorat beatus gre.
ſup ezechielē ſic dicēs Sepe volumus
oīpotentis dei naturā inuiſibilē ꝯſide
rare. ſed nequaq̄ valeamus ſed ⁊ ipis
difficultatib9 fatigata aīa a ſemetipā
recedit. ſibiq̄ de ſeipſa gradus aſcēſio
nis vt primū ſemetipam ſi valet ꝯſide
ret. vt tūc illā naturā que ſup ipam eſt
inq̄tum potuerit inueſtigat. Sz mēs
ſi carnalib9 ymaginib9 fuerit ſparſa.
nequaq̄ vel ſe vel aīe naturā ꝯſiderare
ſufficit q2 p quot cogitationes ducit.
q̄ſi p tot obſtacula cecat. Primus er
go gradus eſt vt ſe ad ſe colligat. Se
cūdus vt videat ſe qualis ſit collecta.
Tercius vt ſup ſeipam ſurgat ac ſe au
ctoris inuiſibilis ꝯtemplationi inten
dendo ſubiiciat ſed ſe ad ſe nullo mō
colligit niſi prius didicerit terrenaruz
atq̄ celeſtiū ymaginuz fantaſmata ab
oculo mentis ꝯpeſcere. Quicquid de
viſu. quicquid de auditu. quicquid de
odoratu. de tactu. ⁊ guſtu cogitatōi oc
currerit. reſpuere atq̄ calcare dēmus
Hec gre. G Et ſciendū ꝙ humana
aīa hoīm vitio a paradiſi gaudiis ex
pulſa lucem inuiſibiliū pdidit ⁊ totaz
ſe in amorem viſibiliuz fudit. tantoq̄
ab interna ſpeculatione extranea eſt.
quanto foris deformiter ſparſa. vñ fit
vt nulla nouit niſi que corpeis oculis
vt ita dixerim palpando cognoſcit. ho
mo eñ qui ſi p̄ceptum ſeruare voluerit
etiaz carne ſpiritali futurus fuerat pec
cando etiam factus eſt mēte carnalis
vt ſola cogitet que ad animū p ymagi
nes corporeas trahit. Corpus quippe
celi ⁊ terre aquarum. aīalium. cunctaruz
rerum viſibilium quas indefinenter intu
etur in quib9 dū totā ſe delectata mēs
pꝓicit. ab interne intelligentie ſubtili
tate groſſeſcit. ⁊ quia ad ſumma erigi
non valet in his infimis libenter iacet
Cū vo miris conatib9 ab his exurge
re nitit magnū valde eſt ſi ad cognitio
nem ſuā repreſſa corpali ſpecie anima
perducat. vt ſemetipam ſine corporea
ymagine cogitet ⁊ cogitādo ſe ſibi viā
vſq̄ ad ꝯſiderandā eternitatis celſitu
dinē paret. hoc igit mō q̄ſi q̄dam ſca
lam exhibet ſemetipam. p quā ab exte
riorib9 aſcendendo niſi tranſeat ⁊ a ſe
in auctorē tendat. Cuz eñ corporeas
imagines deſerit in ſemetipam veniēs
non modicū aſcendit. nec tñ debet aīa
ibi quieſcere ſed debet vlterius pcede
re ſanctorum angelorum agmina rimanda
qualia ſunt ⁊ que ſit in eis ſine fine fe
ſtiuitas viſionis dei. que leticia ſine
defectu. ⁊ quo modo ꝯtemplando ſem
per eternitatē ſint eterni. Sed ⁊ hos vi
delicet choros angelorum tranſeat ⁊ om
ne qđ creatum eſt deſerens. vltimo in
ſui conditoris lumine fidei oculos fi
gat. ⁊ in eius contemplatōne dulciter
requieſcat Iſtos .iiii. aſcēſus ſiue gra
dus tangit beatus greg. exponens illđ
ezechielis. Cum fiat vox ſuper firma
mentum quod erat ſuper caput eorum
ſtabat ⁊ ſubmittebant alas ſuas ita di
cens. Querendū nobis eſt que ſit vox
que ſupra firmamentum ſit ſed eandē
vocē melius intelligimus. ſi ab ymis
ad ſuperna gradientes quaſi quibuſdā
paſſib9 aſcendamus. Sicut eñ audi
tus corporis excitatur voce. ita ſenſus
mentis excitat intellectu. vox ergo in
mente eſt quaſi ſonus intelligētie. Sz
ſciendum eſt q2 noſtris ſenſib9 aliquā
do vox carnis loquit. aliquando vox a
nime. aliqñ vox firmamenti. aliquādo
vox que ſupra firmamentum eſt. Po
namus eñ ante oculos ꝙ quiſpiā ſit
leſus a pximo. qui ex humana ratio
ne cogitat vt vicez leſioni reddat. ma
lum pro malo retribuat huic vox car
nis loquit in mente. q2 cū diuina man
data p̄cipiant bene nos facere his qui

oderunt nos. quiſquis malefacere ſe
odientib⁹ cogitet. in eius aīo vox car/
nis clamat. Multa etiā terrena quoti/
die agimus. poſt hoc ad orōnem redi/
mus. accedat ad ꝯpunctōnem animi.
ſed eaꝝ reꝝ quas egimus ymagines ob/
ſant in mente ⁊ intentōnem ꝯpunctio
nis prepediunt in orōne. ⁊ quod volē/
tes foris egimus hoc īterius patimur
inuiti. vt quedam cogitationū fantaſ
mata mentem per ymagines corporeas
diſpgant. ne ſtrictā ſe totam in orōne
colligat. hec quoqꝫ vox carnis eſt. Cum
vero ⁊ iſta ſubigimus atqꝫ ab ocul' mē
tis cunctas ymagines corꝑeas effuga
mus. ipſam in nobiſmetipſis naturam
aīe querentes qualis ſit que carnem vi
uificare ꝑt inuenimus quendā intelle
ctualem ſpūm per creatoris potentiam
viuentē corpus qđ ſuſtinet viuificātē.
ſed tñ obliuioni ſubditū. mutabilitati
ſubiectū. quem ſꝑ timor afficit leticia
extollit. Ipſe namqꝫ intellectus aīme
vox eius eſt. qꝛ ſonat qđ eſt. que tñ ad/
huc vox ſub firmamento eſt. ſed trāſcē
dens aīam vocem de firmamento que/
rimus. cū illa ſanctoꝝ angeloꝝ innūe
ra multitudo in omnipotentis dñi ꝯſpe
ctu qualis ſit inueſtigamus. que ſit in
eis ſine fine feſtiuitas viſionis dei. que
leticia ſine defectu. qui amoris ardor
non crucians ſed delectans. quantum
in eis ſit deſideriū viſionis dei cū ſatie
tate. ⁊ ſatietas quanta cum deſiderio.
In quib⁹ nec deſideriū penā generat.
nec ſatietas faſtidiū parit. quō inherē
do ſint beati. quō ꝯtemplando ſꝑ eter/
nitatē ſint eterni. quō ꝯiuncti vero lu/
mini facti ſunt lux. quō aſpicientes ſꝑ in
commutabilē mutati ſunt in incōmu
tabilē. Sed cū iſta de angelis cogita/
mus adhuc vox de firmamento eſt ſuꝑ
firmamentū. Tranſeat ergo animus ⁊
ab ipſo tranſeat omne qđ creatum eſt
in ſolo creatoris ſui lumine fidei ocu/
los figat. ꝙ vnus viuificet oīa qui ea
creauit deus ꝙ vbiqꝫ eſt ⁊ vbiqꝫ totus
eſt. ꝙ incircūſcriptus ⁊ incomꝑhenſi/
bilis ſentiri ꝑt. videri non ꝑt. ꝙ nuſqꝫ
deeſt. ⁊ tñ ab iniquoꝝ cordib⁹ vel cogi
tationib⁹ longe eſt. ꝙ nec ibi deeſt vbi
longe eſt. qꝛ vbi deeſt per grām adeſt ꝑ
vindictam. ꝙ omnia tangit nec tamē
oīa equaliter tangit. quedam enim vt
ſint. nec tñ viuant vel ſentiant. vt ſunt
cuncta inſenſibilia. Quedā tangit vt
ſint. viuant. ſentiant. ⁊ diſcernant. ſi/
cut eſt humana natura ⁊ angelica. cum
ipſe nunqꝫ ipſi ſit diſſimilis. diſſimi/
liter tñ tangit diſſimilia. ꝙ vbiqꝫ pre
ſens eſt ⁊ inueniri vix poteſt. ꝙ ſtantem
ſequimur ⁊ apprehendere nō valemus
Ponamus ergo ante oculos mentis
que illa natura ſit. que tenet oīa ⁊ im/
plet oīa. circumplectit omnia. ſuꝑex/
cedit omnia. ſuſtinet oīa. neqꝫ alia ſu/
ꝑexcedit. neqꝫ alia ex ꝑte ſuſtinet. im
plet. atqꝫ alia circumplectit ſed circū/
plectendo implet. implendo circūple
ctitur. ſuſtinendo ſuperexcedit. ſuꝑex/
cedendo ſuſtinet. Huius nature poten
tiā cū ſtricte in ea cogitat animus vox
ſuꝑ firmamentū ſit. qꝛ eius intellctūs
ꝯcipit qui ⁊ angeloꝝ ſenſum ſua incō
prehenſibilitate tranſcēdit. Cum ergo
vox ſuꝑ firmamentum ſit ſtant aīalia ⁊
ſubmittunt alas ſuas. qꝛ ſanctoꝝ mē
tes cū creatoris ſui potentiam intenta
ꝯtemplatōe ꝯſiderant. vileſcunt eorū
aīo virtutes quas hñt. ⁊ tanto faciunt
apud ſe humiles. quāto eis illud altum
eſt qđ ſuꝑ angelos ſonat. hec greg.
¶ Notandū etiā ꝙ quantalibet in/
tentōe mens humana tetenderit. etiā
ſi iam fantaſias ymaginū corporalium
a cogitatōe ꝯpeſcat. ſi iam oēs circum
ſcriptos ſpūs ab oculis cordis amoue
at. adhuc tamē in carne mortali poſito

videre gloriam dei non valet ſicut eſt. Unde paulus dicit videmus nūc ꝑ ſpeculum in enigmate. Neq; enī opus deus iā in ſua claritate ꝯſpicit. ſed quedā ſub illa in pñti vita ſpeculatur anima vnde recreata ⁊ refecta ꝓficiat. ⁊ poſt reſolutionem corporis ad viſionis eius gloriam ꝑtingat. De hoc dicit beatus bernar. Quicquid de dei viſione hic fidelibus impertitur ſpeculum eſt ⁊ enigma. tm̄ diſtans a futura vita. q̄ntum a veritate ſides. tempus ab eternitate ⁊ hoc ipſum breuiter ⁊ raptim. De hoc etiā dicit beatus greg. viij. libro moral. ſuꝑ illo verbo, vſq; quo nō parcis mihi nec dimittis me vt gluciam ſaliuā meam. Saliua in os ex capite labitur ab ore vero ad ventrem ducitur. dū glutitur. Quid itaq; eſt caput noſtꝝ niſi diuinitas. quid venter noſter niſi mens. quid ſaliue nomine niſi ſapor intime ꝯtemplationis ſignificatur. Sed ſaliua que ad os labitur a diuinitate labitur. vt vero ad ventrem veniat non glutinatur. q2 diuinitatis cōtemplatio ſenſum tāgit ſed plene mē‑tem non reficit. q2 animus ꝑfecte ꝯſpicere non valet. q2 adhuc caligo corruptionis prepedit. ſed raptim videt. Ecce enī electoꝝ mens iam deſideria ſubꝗcit. iam cūcta que ꝯſiderat preterire tranſcendit. iam ab exteriori delectatione ſuſpendit. ⁊ que ſint bona inuiſibilia rimatur. atq; hoc agens plerūq; in dulcedine ſuꝑne ꝯtemplationis rapitur iamq; de intimis aliquid q̄ſi ꝑ caliginem ꝯſpicit. ⁊ intereſſe ſpiritalibus angeloꝝ miniſterijs ardenti deſiderio conatur. guſtu incircūſcripti luminis paſcitur ⁊ vltra ſe vecta ad ſemetipſam reuehi dedignatur. Sed q2 corpus qd̄ corrūpitur aggrauat aīaȝ inherere diu luci nō valet. quā raptim videt. Ipſa quippe carnis infirmitas tranſcendentē ſe aīaȝ retrahit ad cogitanda yma ac ne‑ceſſaria ſuſpirantem reducit. Saliua ergo defluens a capite os tangit. ſed ad ventrē non ꝑuenit. qui rigore ſuꝑne ꝯtemplationis iam quidē intellectus noſter infunditur. ſed nequaq; mēs plene ſaciatur. in ore enī guſtus eſt ſȝ in ventre ſacietas. Saliuam igitur glutire nō poſſumus. q2 ſuperno claritatis bono ſaciari non ꝑmittimur qd̄ adhuc extenuitare guſtamus. Sed q2 hoc ipſum qd̄ vtrumq; iam ſuꝑna cognoſcimus ex pietate parcentis eſt. ꝙ vero hec ꝑcipere ꝑfecte non poſſumus adhuc ex pena eſt vetuſte damnationis. hec gre.

I Unde ⁊ dicit idem beatus greg. xxxj. moral. exponendo illud. oculi eius de longe ꝓſpiciūt. Quātolibet in hac vita poſitus quiſq; ꝓfecerit necdū deum per ſpeciem ſed ꝑ enigma ⁊ ꝑ ſpeculuȝ videt. Enigma nāq; cū reſpicimus veritus cernimus. cū vo longius aciem tendimus ſub incerto caligamus. Q2 igitur ſancti viri in alta ꝯtemplatione ſe erigunt. ⁊ tn̄ deum ſicut eſt videre non poſſunt. Unde dicitur. Oculi eius de longe ꝓſpiciunt ac ſi diceret Intentionis aciem fortiter tendunt. ſed nedum ꝓpinquum aſpiciunt cuius claritatis magnitudinē nequaq; vt eſt penetrare poſſunt. a luce enī icorruptibili caligo noſtre corruptōis obſcurat. Cūq; ⁊ videre aliquatenus ꝑt. ⁊ tn̄ videri lux ipſa ſicut eſt non poteſt. q̄ longe ſit indicat. quam ſi mens vt cumq; non cerneret. nec q2 longe eſſet nō videret. Si aūt ꝑfecte iam cerneret. ꝓfecto hanc quaſi ꝑ caliginem non videret. Igitur q2 nec omnino cernitur recte dictū eſt quia de longe deus videtur. hec grego.

K Ergo deus per quaſdam ymaginẽs in hac corruptibili vita videri poteſt. ſed per nature ſue ſpeciem videri non poteſt. Si vero a quibuſdam pōt in hac adhuc corruptibili carne viuen

tibꝫ quodam ꝯtemplationis acumine dei claritas videri. optet vt tales ineſtimabili virtute polleant. Sꝫ q̄ſquis deū quantū licet lumine ꝯtemplatōis videt. huic mundo funditus moritur. nec vltra eius amore teneat. Iſta ꝯme morat beatus grego. xviij. mora. ſic dicens. Quādiu hic mortaliter viuitur videri per quaſdā ymagines deus pōt ſed per ipſam nature ſue ſpēm non p̄t. vt aīa gratia ſpūſſancti afflata p̄ figuras quaſdā deū videat ſed ad ipm̄ vim eſſentie non ptingat. q2 in hac mortali carne ꝯſiſtentibꝫ 7 videri p̄t p̄ quaſdam circūſcriptas ymagines. 7 videri non p̄t per incircumſcriptum lumē eternitatis. Si vero a quibuſdā p̄t in hac adhuc corruptibili carne viuentibus ſed tn̄ ineſtimabili virtute creſcētibꝫ quodam ꝯtemplationis acumine eterna dei claritas videri. p̄ nature tn̄ ſue ſpēm videri non p̄t. Sꝫ quiſquis deū inquantū phas eſt in luīe ꝯtēplationis videt. huic vite funditus moritur. nec iā eius amore tenet. Nullus quippe eū videt qui adhuc carnalit̄ viuit. q2 nullus p̄t amplecti deū 7 ſeculū Qui eīm deum videt eo ipſo morit̄ quo vel intentiōe cordis vel effectu operis ab huius vite delectatōnibꝫ tota mente ſepatur. Nullus vnq̄ꝫ deū videt ſpiritaliter 7 mundo viuit carnaliter. Vn̄ paulus qui adhuc de inuiſibilibus ſic̄ ip̄e teſtat̄ experte cognouerat. iaꝫ huic mundo totū ſe mortuuꝫ perhibebat dicens. Mihi mundus crucifixus eſt. 7 ego mundo. hec greg. ¶ Et q̄ꝫuis ſm̄ cōem curſum diuina eſſentia in p̄ſenti vita ꝯſpici non valeat. tn̄ illā credere 7 ardenter ꝯcupiſcere quodāmodo eſt illam videre. Qd̄ affirmat btūs augu. ſic dicens. q̄ꝫ illa ſumma 7 incōmutabilis lux vera, lux indeficiens angeloꝝ a nemine ꝯſpici valeat in hac vita. que ſolum ſanctis reſeruat̄ in celeſti patria. illud tn̄ credere 7 intelligere 7 ſentire 7 ardēter ꝯcupiſcere vel inhyare quodāmō illud cernere ē 7 tenere. hec aug. De ꝯtemplatōe etiā moyſes abbas in prima collatōe. Contēplatio inquit dei multipharie ꝯcipit̄. nā deus non ſolū incomꝑhenſibilis illius ſubſtantie ſue ammiratōe cognoſcit̄. qđ tn̄ adhuc in ſpe ꝓmiſſionis abſconditū eſt. Sed etiā creaturaꝝ ſuaꝝ magnitudine vel equitatis ſue ꝯſideratione vel quotidiane diſpenſatōnis auxilio ꝓuidetur. qn̄. ſ. que cū ſanctis ſuis per ſingulas generatōes egerit mēte puriſſima ꝑluſtramus Cū potentiā eius q̄ vniuerſa gubernat moderat̄ ac regit. cum immenſitatē ſcīe eius 7 oculū quem ſecreta cordiū latere nō p̄t trementi corde miramur. cū arenarū maris vndaꝝq̄ꝫ numeꝝ dimenſiuum 7 ei cognitū pauidi cogitamus. cum pluuiaꝝ guttas. cū ſeculoꝝ dies 7 horas. cū preterita futuraue vniuerſa obſtupeſcentes ſcīe eius aſſiſtere ꝯtēplamur. Cū ineffabilē clementiā eius q̄ innūera flagicia. q̄ ſingulis quibuſq̄ꝫ momētis ſub ipſius ꝯmittunt̄ aſpectu indefeſſa longaīmitate ſuſtentat. Cū intuemur vocatōem qua nos nullis precedentibꝫ meritis gratia ſue miſerationis aſciuit. Cum deniq̄ꝫ quot occaſiones ſalutis tribuit adoptandis cū quo dā ammirationis intuemur exceſſu q̄ ita nos naſci p̄cepit. vt ab ipſis cunabulis gr̄a nobis legiſq̄ꝫ ſue noticia nobis traderet̄. q̄ ip̄e aduerſariū vincēs in nobis ꝓ ſolo bonitatis aſcēſu eterna btīudine ac ꝑpetuis nos p̄miīſ munerat. ac poſtremo diſpēſatōꝫ incarnatōis ſue ꝓ nr̄a ſalute ſuſcepit. ac mirabilia miſterioꝝ ſuoꝝ in cūctis gentibꝫ dilatauit Sūt aūt alie quoq̄ꝫ hmōi innumere ꝯtēplatōes q̄ ꝓ q̄litate vite ac

puritate cordis in noſtris ſenſibꝰ oriũ
tur. quibꝰ deus vel videt̄ mũdis obturi
bus vel tenet̄. quas ꝑfecto nullus ꝓpe
tuo retentabit in quo adhuc aliq̄d car-
naliũ viuit affectuũ. qꝛ non poteris ait
dñs videre faciē meā. non enĩ videbit
me homo ⁊ viuet. ſ. mundo huic dedi-
tus affectibuſq̄ terrenis. hec moyſes
in prima collatõe. M. Sʒ ⁊ hoc ↄſi
derandũ ꝙ ꝑfecti viri cũ in orõe vel in
gr̄a ↄtēplationis ſunt ↄſtituti ſi mētibꝰ
eoꝝ interim cogitatiões vane vel ĩpro
be occurrũt valde moleſte hoc ferũt. ⁊
ideo quicquid ab illo vero lumine mē
tis aſpectũ retrahit execrãtur. faſtidi-
unt enĩ vniuerſa in quibus mũdus iſte
verſat̄. ſed tñ impoſſibile eſt vt nõ ad
eũ videlicʒ mũdum tp̄e orõnis vel ↄtē
platõis vel breui cogitationũ rapiant̄
exceſſu. De hoc ⁊ quibuſdã alijs Caſſi
anus in collationibꝰ patꝝ ſic ait Q̃uo
enĩ beato paulo quē ad ſummũ ꝑfecti
onis culmē ꝑueniſſe ↄſtat illud poterit
ↄuenire qđ dr̄. Nõ enĩ facio bonũ qđ
volo Sed quid ſit principaliter bonũ
qđ apl's non potuerit ꝑficere cũ vellet
diligentius indagemus Eſt enĩ bona
caritas. laudabilis ↄtinentia. mirãda
prudentia. larga humanitas. circũſpe
cta ſobrietas. modeſta tēꝑantia. ſancta
iuſticia q̄ oĩa in aplo paulo eiuſq̄ cõ-
ſortibꝰ ita plena atq̄ ꝑfecta fuiſſe nõ
dubiũ eſt. vt virtutũ potius q̄ȝ verboꝝ
magiſterio ab eis religio doceret̄. Sʒ
vna ⁊ ſola ē theoria. i. ↄtemplatio dei
cui merito oĩa iuſtificationuʒ merita.
vniuerſa virtutũ ſtudia poſtponunt̄. ⁊
eius ↄparatione fuſcant̄. Bonuʒ ḡ ſum
mum. i. dei ↄſpectu frui. i. xp̄o iugiter
inherere. qđ vt perfecte amplius poſſit
adipiſci diſſolui optat corpore qđ ca-
ducum ⁊ multum fragilitatis ſue ne-
ceſſitatibꝰ impeditum non poteſt a cri
ſti conſortio auelli Quod tam ꝑtinax
ſtudium ſanctorum quod tam arduuʒ
poteſt eſſe ꝓpoſitum cui non aliquan-
do ille ↄſutus inſidiator illudat Quis
itaq̄ ſolitudinem ſectatus eſt. vt nũq̄ȝ
a cogitationibꝰ ſuꝑfluis laberet̄ Quis
tam familiaris eſt deo tanq̄ȝ ↄiũctus
qui apoſtolicũ imperiũ quo ſine inter-
miſſione nos orare ꝑcipit vel vno die
gaudeat ſe executuʒ Que licet aĩa nõ
nullis qui ſunt grauioribꝰ vitijs inuo
luti leuia atq̄ a peccati pena aliena vi-
deant̄. ſcientibꝰ tñ perfectionis bonũ
etiam minimarum rerum multitudo gra
uiſſima eſt. Multiſq̄ ſibi maculis vi-
dent̄ aſperſi. ſi non dicam vane cogi-
tationis improbitas in atria mentis
irrepſerit. Sed vel pſalmi qui dicen-
dus recordatio orationis tempore in-
tentionem ſupplicantis auertit. Nec
leui peccato aſtringitur qui deo preceʒ
fundens ſubito a conſpectu eius quaſi
ab oculis non videntis nec audientis
cogitationis improbe vanitatem ſecu-
tus abſceſſerit. Unde qui ſummam to
tius voluntatis gaudij ⁊ beatitudinis
ſue in diuinaꝝ ſpũalium reꝝ tm̃ ↄtem
platione ↄſtituunt. cũ ab ea vel inuiti
vel paululum violenter cogitationibꝰ
abſtrahuntur. velut quoddam in ſe ſa-
crilegij genus preſentis plenitudinis
vltione puniunt ac viliſſimam creatu
ram ad quam ſit detortus mentis in-
tuitus. creatori ſuo ſe pretuliſſe lugen
tes. pene impietatis ſibi crimen aſcri
bunt. Et quicquid ab illo vero lumine
mentis aſpectum retrahit execrant̄.
faſtidiunt ergo vniuerſa. in quibꝰ mũ-
dus iſte verſat̄ Sed impoſſibile eſt. vt
non ad eum vel breui cogitationum ra
piantur exceſſu. nulluſq̄ etiã nunc ho
minum excepto ſaluatore noſtro natu
ralem peruagationem mentis ita deſi
xus in dei ↄtemplatione continuit. vt
nũq̄ȝ ab ea raptus mũdaneq̄ cuiuſdã

dei dilectionem deſiderans peccarꝫ. dicente ſcriptura. Sidera ipſa non ſunt mūda in ꝯſpectu eius ⁊ inter ſanctos eius nemo mūdus. Cū ergo ſemetipſos quotidie ſentiant ſcī cogitationis terrene pondere pꝛegrauatos. ab illa mentis ſublimitate decidere. ⁊ inuiti imo etiā neſciētes in legē peccati moꝛtiſqꝫ tranſduci. hn̄t ꝓfecto ꝓ quibꝫ ad deū iugiter ingemiſcāt. ⁊ inſpirare humiliati atqꝫ ꝯpuncti ad grām dei que impios iuſtificat ꝯuolantes cū apl'o ꝓteſtanť Infelix ego homo quis me liberabit de coꝛpe mortis huius. ⁊ ꝯdelectanť quidem legi dei ſm̄ interioꝛē hominē qui viſibilia vniuerſa tranſcendens conať deo ſꝑ uniri. ſed vidēt aliā legē in membꝛis ſuis. vere em̄ lex peccati eſt quā humano generi ꝑuaricatō induxit. qꝛ maledicta in operibꝫ nr̄is poſt agnitōnem boni ⁊ mali cogitationū ſpinas cepit ac tribulos germīare. quaꝝ aculeis naturalium virtutū ſemīa ſuffocanť ⁊ pꝛefocanť. ne illum panē qui de celo deſcēdit ⁊ ꝯfoꝛtat coꝛ hoīs edere abſqꝫ vultus noſtri ſudoꝛe poſſumus. hoc ḡ ineuitabile coꝛpus eſt moꝛtis. per qd̓ ꝑfecti quiqꝫ qui guſtauerūt q̄ꝫ dulcis eſt dn̄s quotidie ſentiunt cū ꝯplexa q̄ꝫ malū ſibi ⁊ amaꝝ eſt diſcedere a dn̄o deo ſuo. hoc ē coꝛpus moꝛtis qd̓ celeſti eos ītuitu retrahens ⁊ ad terrena reducit qd̓ pſallētes eos vel oꝛōni ꝓſtratos. vel humanas effigies vel ſermōes vel negocia vel actus facit ſuꝑfluos retractare ⁊ volentes deo iugiter inherere. perfectōem tn̄ huius boni qꝛ moꝛtis coꝛpus obſiſtit inuenire non pn̄t ſed faciunt malū qd̓ volunt. i. traducunť mente etiā ad illa que ad ꝓfectū non ꝑtinent. idcirco quotidiaīs ſuſpiriis ſue fragilitatis ꝯpuncti duꝫ cogitationum varietates ⁊ ꝯſcie latebras perſcrutanť ſuppliciter clamant. Nō intres in iudicium cum ſeruo tuo Et illud quis gloꝛiabiť caſtū coꝛ ſe habere. ⁊ ita infirmam hominū imperfectamqꝫ iuſticiam. ac ſine miſcd̓ia dei ſꝑ indignam eē ſentiunt. ꝓinde quia omnibꝫ ocioſis atqꝫ ſuperfluis rebꝫ volucrē humane mentis excurſum fatemur carere non poſſe. per hoc vtiqꝫ cōſeqn̄r ſine peccato nos non eſſe veraciter ꝯfitemur. Quanto magis ꝓfecerit mens humana ⁊ ad interioꝛem ꝯtemplationis ꝑuenerit puritatem tanto ſe immundioꝛē quaſi per ſpeculū ſue puritatis inſpiciet. Quia nccē eſt vt duꝫ animus ad ſublimioꝛē ſe tendit intuitum. ad maioꝛa q̄ꝫ agit ꝓſpiciens ꝯcupiſcit illa in quibꝫ eſt vt inferioꝛa ſpernat. vilioꝛaqꝫ deſpiciat. plura ſiquidē denotat ſincerioꝛ obtuitus. pariterqꝫ maioꝛē repꝛehenſionis doloꝛem irrep̄henſibilis vita ⁊ multiplicat gemitus atqꝫ ſuſpiria emendatio moꝝ ⁊ emulatio attenta virtutum. Nemo em̄ illo in quo eſt poteſt eſſe ꝯtētus. ⁊ quanto fuerit quis mente purgatioꝛ. tanto ſe ſoꝛdidioꝛem videns magis humilitatis q̄ꝫ elationis inueniet cauſas. quātoqꝫ magis ad ſublimioꝛa ꝯſcenderit. tanto amplius ꝓuidet ſibi ſupereſſe quo tendat. Deniqꝫ qui carnem ſuam crucifixerunt cum viciis ⁊ ꝯcupiſcentiis. ⁊ quibꝫ vere crucifixus eſt mundus cū de coꝛdibꝫ ſuis non ſolum radicitus vitia vniuerſa ꝯuulſerint. veꝝ cogitationes ac memoꝛiam peccatoꝝ conentur excludere. nihilominus tamē quotidie fideliter ꝯfitenť ne vna quidē hora macła ſe poſſe carere peccati. nec tn̄ ex eo debemus nos a dominice ꝯmunione ſuſpendere. qꝛ nos cognoſcimus peccatoꝛes. ſꝫ ad eā magis ac magis eſſe ꝓpter anime medicinam ⁊ purificatōnem ſpūs auide feſtinandum. Veruntn̄ ea humilitate mentis ac fide vt

¶ indignos perceptione tante gratie iu-
dicātes potius noſtris remedia vulne-
ribꝰ expetamus Alioquin nec anniuer
ſaria quidē digna ꝓſumenda eſt coīo
vt quidā faciūt qui ita ſanctoꝝ celeſti
um dignitatē ꝛ ſanctificationē menti-
unṫ. vt eſtimēt ea nō niſi ſanctos ꝛ im
maculatos debere ꝓſumere ꝛ non poti
us vt ſanctos mūdoſqꝫ nos ſua ꝑcepti
one ꝑficiant Qui ꝓfecto maiorē arro
gantie ꝓſumptionē quā declinare ſibi
videnṫ incurrunt. qꝛ tunc cū ea ꝑcipi
unt dignos ſe eoꝝ dijudicanṫ ꝑceptio
ne. Multo aūt iuſtius eſt vt cū cordis
humilitate credamus ꝛ fateamur illa
ſacroſancta miſteria nunqꝫ ꝓ merito
nos poſſe ↄtingere. qꝫ vt vna ꝑſuaſiōe
cordis elati vel poſt annum dignos eo
rum ꝑceptōne nos eſſe credimus. hec
caſſianus. ¶ Debent etiā hi qui
ſtudio ↄtemplationis intendūt curare
magnoꝑe vt mentem in hūilitate ſem
per cuſtodiāt ꝛ nunqꝫ ſe de gratia que
infundiṫ extollant. Quia hi qui vere
ſpiculatores ſunt ſemꝑ ſenſum in hu-
militate cuſtodiunt atqꝫ ad eoꝝ men-
tes intelligentia ↄtemplationis intrat
ſed iactantia elationis non intrat. qꝛ
ꝛ apta eſt in mentibꝰ gratia qua replē
tur. ꝛ tn̄ aduerſarium ingredi ꝑ ſuper
biam non ꝑmittūt Nullum etiā donū
ſe veri luminis habere eſtimet priuatū
qui in eo qđ ſe habere precipuum eſti-
mat ſepe alter ditior eſt. quem habere
apud ſe boni aliquid nō putat. hec gre
gorius. Filius

Cum itaqꝫ ↄtemplatio ſicut ex ꝓ-
cedētibꝰ intelligo ſit quedā men
tis directio ſiue intuitus in deum. nūc
ergo deſidero vt de deo trino ꝛ vno ve-
lis mihi aliqua enarrare.

Ca. X. Pater ¶

DE deo trino et
vno vt informatōnem habeas. primo
ſcire debes ꝙ ſumma ↄtemplationum
genera ſunt duo. Primū verſaṫ circa
diuinitatis vnitatem. Secundum vo
circa ꝑſonaꝝ trinitatē De hoc richar.
de ſancto victore dr̄. Summa ↄtēpla-
tōnis genera ſunt duo. ꝑ duo cherubin
deſignata. qui extenti fuerūt ſuꝑ ꝓpici
atorium Primū eſt ſuꝑ rōnem nec tn̄
preter rōnem Secundum vero eſt ſuꝑ
rationem ꝛ tn̄ videṫ eſſe ꝑter rōnem.
Primū verſaṫ circa diuinitatis vnita
tem. Secundum aūt circa ꝑſonaꝝ tri-
nitatem Illa ſane ſupra rōem ſed pre-
ter rationē non ſunt. que quis rō pa
titur eſſe. nulla tn̄ humana ratione in
veſtigari poſſunt. vt eſt de vnitate dei-
tatis. Illa aūt dicimus ꝛ ſuper rōem
eſſe quibꝰ videṫ oīs humana rō ↄtra
ire qualia ſunt ea que de trinitatis vni
tate credimus. ꝛ multa que de corꝑe
xp̄i ſunt in dubietate ratōis. fidei au-
ctoritate tenemus. ꝙ enī in vna ſim-
plici eſſentia triplex perſona ſit vel ꝙ
vnū idēqꝫ corpus eodem tꝑe in diuer
ſis locis eſſe poſſit nulla hūana rō pati
tur. ꝛ his aſſertionibꝰ oīs rō abſqꝫ ra
tiocinatione reclamare videṫ. hec ri-
char. ¶ Nūc igiṫ videndū ē de pri
mo genere ↄtemplatōis viz de diuinita-
tis vnitate. De hoc idem richar. iiij.
libro de ↄtēplatione ſic ait Primū ge
nus ↄtemplationis verſaṫ circa diuini
tatis vnitatē. Deus enī eſt ſimplex ꝛ
ſumme vnus ꝛ ī illo vno ꝛ ſimplici bo
no eſt omne bonū. quantum ad eſſentiā
nihil illo ſimplicius. quantum ad effica-
ciā nihil illo multiplicius Deus quip
pe omnipotens eſt ꝛ vbiqꝫ poteſt. Potentia-
liter ergo vbiqꝫ ꝛ vbi locus ē ꝛ vbi locus
non eſt. Si vero potentialiter ꝛ eſſen-
tialiter quia non eſt alia eius poten-
tia ꝛ alia eius eſſentia. Eſſentialiter
ergo eſt intra omnia. ꝛ extra omnia.

infra omnia. ꝛ ſupra omnia. Si intra
oīa nihil eo ſecretius .ſi extra omīa ni
hil eo remotius . ſi infra oīa nihil illo
occultius .ſi ſupra oīa nihil illo ſubli-
mius . Quid ergo illo incomꝓhenſibi
lius quo nihil ſecretius .nihil remoti-
us . nihil occultius. nihil ſublimius.
Itē ſi non eſt aliud eius prās ꝛ aliud
eius felicitas . vbicunqȝ eſt eius ſum-
ma poteſtas ibi ꝛ ſumma felicitas Sū
ma ergo felicitas vbiqȝ eſt.quō ergo ī
inferno ſumme miſerie eſſe pt locus.
vel quō poteſt quiſqȝ miſer eſſe.cui nū
qȝ poteſt abeſſe ſumma felicitas necvn
qȝ deeſſe. Hec oīa mira ꝛ vere incomꝓ
henſibilia ſunt. Multa ꝛ pene innume
rabilia circa diuinitatis vnitatem ꝛ te
teynitatis ꝯſideratōeȝ ratio approbat
que tñ non ꝯprehendat. hec rich. Bea
tus etiā bern̄. de deo ꝛ eius effectib9 ad
eugeniū papā ſic ait. Quid eſt deus vo
luntas oīpſ . beniuolētiſſima virtus . lu
men eternū . incōmutabilis ratō. ſum
ma beatitudo creans mentes ad ſe pti-
cipandū . viuificans ad ſentiendū. affi
ciens ad appetendū . dilatans ad capi
endū. iuſtificans ad ꝓmerendū. accē-
dens ad zelū. fecundans ad fructū. di
rigens ad equitatem. formans ad beni
uolentiā. moderans ad ſapiam. robo
rans ad virtutē. viſitans ad ꝯſolatōeȝ
illuīans ad cognitōnem. ꝑpetuans ad
immortalitatē. implens ad felicitatē
circūdans ad ſecuritatē. hec bern̄. De
deo etiam per quendam ſic dr̄. Deus
eſt cuius totum eſſe eſt inſeꝑabile. qō-
dam ſine fine ſubſtantie pelagus . nul
lis terminis nullis limitib9 circumda
tus .oēm ſenſum. oēm creaturā. oēm
naturam. omne tꝑus ſuꝑgrediens , ne
qȝ eīn augeri pt qui immenſus eſt. nec
minui qui vnus eſt. nec loco mutari q̄
vbiqȝ eſt. nec tēꝑe qui eternus eſt. nec
cogitatōe qui ſapiētiſſimus eſt. nec af
fectu qui optimus eſt. Ipſe longitudo
ꝓpter eternitatem interminabilē. ipſe
latitudo ꝓpter caritatē immenſurabi-
lem. ſublimitas ꝓpter maieſtatē inat-
tingibilem . ꝓfunditas ꝓpter ſapiam
inſcrutabilē. hoc ſancti ſm apl'm ꝯpre
hendūt. hec ille. Iñ eſt ꝙ dr bea. aug.
Nihil dignum de re deo humanus ſer
mo loquit᷑ . qꝛ nec ſm qualitatē aut qȝ
titatē. ſitum vel hitum ſeu motum ali-
quid de re dr̄. Et tñ latitudo. longitudo
altitudo ꝛ ꝓfunditas tibi ineſſe quodā
mō legunt᷑ . ſcȝ altitudo caritatis qua
nos ab errore colligis ꝛ ꝯtines in veri
tate. Longitudo vero q̄ nos tua longa-
nimitate malos portas donec emenda
tos future patrie reſtituas . Altitudo
aūt qua oēm ſenſum hoīm ꝛ angelorū
immenſitate ſcīe ſuperexcellis . Profū-
ditas quoqȝ qua damnādos inferius
iuxta equitatē diſpoſitionis atqȝ recto
iudicio iudex iuſtus preordinas . Om
nem igit᷑ ſuꝑgrediat᷑ creaturā ꝛ men
tis intuitū vltra oīa dirigat. qui aliq̄d
voluerit de tua ꝑlibare ꝓprietate ſum-
ma boni deitas . Secundū ge
nus ꝯtemplationis verſat᷑ circa ꝑſo-
naꝝ trinitatē. De hoc richar. de ſcō vi
cto. in. li. ꝯtemplationū ſic ait. Secū
dū genus ꝯtēplationis verſat᷑ circa ꝑ-
ſonaꝝ trinitatē trinitatiſqȝ ſpeculatōꝫ
nā multa firmiter credunt᷑ veraciter aſ
ſerunt᷑ q̄ tñ non ſolū ſupra rōnem. ſed
etiā ꝯtra ratōnem eſſe videant᷑ . Credi
mus vnū deū prēm ꝛ filiū ꝛ ſpūm ſan-
ctum . Patrem a nullo. filiū a patre ſo
lo. ſpūm ſanctū a patre ꝛ filio. filiū na
ſcendo. ſpūm ſanctū ꝓcedendo. Credi
mus vnū eundēqȝ in ꝑſonis trinū ꝛ in
ſbā vnum. Unde alius eſt pater. alius
eſt filius . alius eſt ſpū ſſanctus . nec ta
mē aliud pater qȝ filius. nec aliud pa
ter vel filius qȝ amborum ſpiritus . nā
alia eſt ꝑſona patris. alia filij. alia ſpi

rituſſancti cũ ſit oĩbꝫ vna ſubſtãtia ea/
dem eẽntia ⁊ ſola natura. hec oĩa credi
mus. hec oĩa ꝓfitemur ⁊ ꝯſtant veraci/
ter eſſe. ⁊ tñ in oĩbꝫ ſi iuxta humanã
eſtimationẽ penſent. videt hũana rõ
fortiter repugnare. hec rich. R Et
notandũ ꝙ pater qui eſt fontalis oĩm
bonitas. qꝛ potuit ⁊ voluit filium dile
ctum genuit. cui beatitudinis ſue deli/
cias pleniſſime coĩcat Coeternum ge
nuit. qꝛ nũꝗ ſine illo fuit Conſubſtan
tialẽ quoqꝫ ne diuinitatis ſubſtantia
duplicet. Dicit tñ genuiſſe alterꝫ a ſe
.ſ. alterã ꝑſonã que eſt hoc qđ ipſe. Ex
vtroqꝫ etiam ſpũs ꝓcedit vt ambo ſe
mutuo diligentes terciũ quoqꝫ ꝯdile
ctũ haberent. cui caritatis ſue delicias
oĩno coĩcarent. in quo etiã ⁊ ꝑ quem
creature rõnales ꝓ modulo ſue capa/
citatis eiſdẽ ꝑticiparẽt. ipſe eñ eſt cari
tas vtrũqꝫ ꝯiũgens noſqꝫ ſubiũgens
a fonte. A fonte igit bonitatis q̃ pater
eſt ꝓcedit donũ amoris. qui amor ſpi
ritus eſt Si aũt a patre ꝯñr ⁊ a filio qꝛ
pater nihil ſibi retinuit qđ nõ filio ſuo
gignendo dederit ſicut ipſe ait. Oĩa
que pater hꝫ mea ſunt ꝓpterea dixi qꝛ
de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis.
Eſt aũt ſpũſſanctus equalis vtriqꝫ. qꝛ
ex ſumma libertate oportuit ſummum
donũ ꝓcedere. ẽ ⁊ ſummũ bonum. Et
etiã deus qꝛ donũ intrinſecũ eſt ⁊ quic
quid eſt in deo deus eſt Ob hoc ⁊ vtri/
qꝫ coeternus eſt qꝛ donũ intrinſecum
prius in deo fuit ꝗ eſſe vel aliud quic/
ꝗ creaturis cõmunicaret exterius vel
diſtribueret S De ꝓprietatibꝫ ꝑſo/
narꝫ q̃ ĩ diña natura ꝑſiſtũt. tho. de aq.
ſic dr. In di natura tres ꝑſone ſubſiſtũt
⁊ hi tres ſunt vnus deus ⁊ ſolis relati
onibꝫ diſtingunt. Paternitas a rõne
filiationis Pater aũt ⁊ filius a ſpũſan
cto ſpiratõe vt ita dicant ſpũſſanctus
a patre ⁊ filio ꝓceſſiõe amoris qua ab
vtroqꝫ ꝓcedit. preter has nõ eſt quar/
tam in diuina natura ponere ꝑſonam
Dicit etiam de hoc beatus auguſtinus
in libro de vbis apoſtoli Audiuimus
dñm dicentẽ. ego ſũ qui ſum. ⁊ deus
ſumme bonus eſt. Cũ audis deus ſum
me bonus noli putare de deo patre tm̃
dictũ ſed de deo patre ⁊ filio ⁊ ſpũſan
cto. hec eñ trinitas vnũ ẽ ⁊ vnꝰ dˢ eſt ⁊
ſumme bonus eſt. Ita plane vnus eſt
deus. vt quando de ipſa trinitate inter
rogatus hoc reſpondens ne forte cum
audieris eſt deus putes ipſum eſſe pa
trem. ipſum eſſe filium. ipſum eſſe ſpi
ritum ſanctum. non eſt ita Sed qui pa
ter eſt in illa trinitate nõ eſt filius. qui
filius eſt in illa trinitate. non eſt pater
qui ſpirituſſanctus eſt in illa trinitate
nec filius eſt nec pater ſed ſpiritus pa
tris idemqꝫ ſpiritus filij ipſe enim eſt
vnus ſpũſſanctus ⁊ patris ⁊ filij coe/
ternus patri ⁊ filio conſubſtantialis ⁊
qualis hec tota trinitas vnus dˢ ſum/
me bonus. hec auguſtinus. Eſt igitur
ſolus ⁊ verus deus eternus immenſus
⁊ incõmutabilis omps ineffabilis pa
ter ⁊ filius ⁊ ſpũs Tres quidem ꝑſo/
ne ſed vna eſſentia ſubſtãtia ſeu natu/
ra ſimplex omnino. pater a nullo. fili/
us a patre ſolo ſpũſſanctus ab vtroqꝫ
abſqꝫ initio ⁊ abſqꝫ fine. pr̃ generans.
⁊ filius naſcens. ſpũſſanctus a patre
⁊ filio ꝓcedens. hec tres perſone ſunt
⁊ ꝯſubſtantiales coeterne omnipoten
tes coequales vnum vniuerſorũ prin
cipium creator oĩm viſibilium ⁊ inui
ſibilium ſpũalium ⁊ corꝑalium crea/
turarum. hec aũt ſancta trinitas ſcdm
ſuam eſſentiam eſt indiuidua ⁊ ſm ꝑ/
ſonales ꝓprietates ẽ diſcreta ⁊ nature
ſue ſimplicitate nõ admittens diuiſio
nem nec in ꝑſonali ꝓprietate recipiẽs
vnitatem. Sed ſemper in eſſentia vni
tatis ⁊ in perſonis pluralitas inuenit

a qua omnis ꝯfuſio ⁊ mutua ꝯmixtio
remouet̃. qꝛ cum alius ſit pater. alius
filius. alius ſpũſſanctus. pater nõ po
terit eſſe filius. nec filius pater vel ſpi
rituſſcũs. Eſt ergo pater qui generat.
filius qui gignit̃. ⁊ ſpũſſanctus qui ꝓ
cedit vt ſimplex diſtinctio ſit in perſo
nis ⁊ in natura vnitas teneat̃ Vñ licȝ
alius ſit pater. alius filius. alius ſpiri
tuſſcũs. non tñ aliud. qꝛ idem quod ē
pater eſt filius eſt ſpũſſanctus Pater
vero generando totam ſubſtantiam ei
dedit ſine diuiſione ⁊ tñ totam retinu
it ſine diminutõe. ⁊ ſic vna ⁊ eadẽ res
eſt pr̃ gignens ⁊ filius naſcẽs ⁊ ſpũs
ſanctus ab vtroqȝ ꝓcedens. T
De hac ſancta trinitate beatus augu.
ſic dr̃. Trinitas diuinaꝝ perſonaꝝ eſt
ſummũ bonum ⁊ purgatiſſimis men-
tibꝫ cernit̃. vna eſt enim indiuiſibilis
eſſentia. ꝑſone tres. ⁊ he tres perſone
ſunt vna eſſentia ⁊ vnus deus. ⁊ queli
bet eaꝝ eſt vna eēntia ⁊ vnus deus. pa
ter a nullo. filius a patre naſcẽdo. ſpi-
rituſſcũs a patre per filium ꝓcedendo
Pater filium generat. filius gignitur
⁊ pr̃ cum filio ſpũm ſanctum ſpirant.
Et ꝙ filius ſpũm ſanctum ſpirat. hoc
hȝ a patre. Quicquid enĩ perſona ha-
bet vel facit hoc a perſona hȝ a qua eſt.
⁊ ideo qꝛ filius ē a patre ⁊ ab ipſo om
nia hȝ. ⁊ qꝛ ſpũſſanctus eſt a patre ⁊ fi
lio. ideo hoc qđ hȝ ꝯmuniter ab vtroqȝ
habet. Sȝ ꝓpter hm̃oi naſcibilitatem
pater non eſt maior filio naſcente vel
ſpũſancto ꝓcedente. qꝛ vnitas diuine
eſſentie eſt equaliter in ipſis. U
Et notandũ ꝙ quicquid ad ſe dicunt̃
pater ⁊ filius non dr̃ alter ſine altero.
.i. quicquid dicunt̃ quod ſubſtantiam
ipſoꝝ oñdat ſimul dicunt̃. nõ ẽ pater
eſt ſine filio. nec filius ſine patre. ſȝ am
bo ſimul deus etiã ⁊ vnus deus. Quo
circa quicquid ſc̃m ſubſtantiã vel eter-
nitatem de eis dr̃. ambo ſimul ſunt Et
Quis de filio dicat̃ deus de deo. lumen
de luĩe. ambo tñ ſimul ⁊ ſp̄s vnus deus
⁊ vnum lumen. Unde ſciendũ prẽm
⁊ filium ⁊ ſpũm ſanctum vnũ eſſe na-
turaliter deuȝ. nec tñ ipſum prẽm eſſe
qui filius. nec filiũ ipſum eſſe qui pa-
ter eſt aut ſpũſſanctus. vna eſt enĩ eēn
tia patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſcĩ. in qua non
eſt aliud pater. aliud filius. aliud ſpi-
rituſſcũs. Quis perſonaliter alius ſit
pater. alius filius. alius ſpũſſanctus.
Et notandũ ꝙ tota deitas eſt in patre
tota in filio. tota in ſpũſancto. nec mi
nor in patre ſolo ꝙ̃ ſimul in patre ⁊ fi-
lio ⁊ ſpũſancto. ſimilr̃ de filio ⁊ de ſpũ
ſancto intelligendũ eſt. De hoc ⁊ qui-
buſdam alijs ad ſanctã trinitatem ſpe
ctantibꝫ. hugo in libro de ſacramẽtis
ſic ait. Creatorẽ omniũ reꝝ vnum ꝯfi-
temur deũ ⁊ eternũ. trinum in ꝑſonis
qꝛ eſſentia deitatis vna eſt. ⁊ in eēntia
vna tres perſone. Pater ⁊ filius ⁊ ſpi
rituſſcũs trinus eſt ſine diuiſione vni-
tatis. ⁊ vnus ſine ꝯfuſione trinitatis.
Tres autẽ ꝑſonas nihil eſſe ꝙ̃ eēntiaȝ
vnam. qꝛ tribꝫ eſſe vnum eſt ⁊ vna eēn
tia. qua ꝓpter tres vnum ſunt. ſed tres
vnus non ſunt. quia ſi tres vnum non
eſſent. vna eſſentia trium non eſſet. ſi
tres vnus eſſet tres non eſſent. idcirco
tres vnum ſunt ne ſubſtantia diuidat̃
⁊ tres vnus non ſunt ne perſone ꝯfun
dantur. Quod ergo pater eſt filius ē.
quia vna eſt natura patris ⁊ filij ⁊ ſpi
rituſſancti. Sed non qui pater filius
eſt. quia alia eſt perſona patris. alia fi
lij. Item que de deo ſcđm ſubſtantiam
dicuntur. equaliter dicuntur de patre
⁊ filio ⁊ ſpũſancto. quoniam ſubſtan-
tia patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti vna eſt. ⁊
equaliter. Deus nomen eſt ſubſtantie
⁊ hoc deo eſſe eſt quod ſubſtantiam eſ
ſe. Ideo pater deus eſt. filius deus eſt.

ſpūſſanctus deus eſt. Non tres dij ſed
vnus eſt deus qm̄ vna eſt ſubſtātia. Et
ſimiliter alia que de deo ſcḋm ſubſtātiā
dicunt̄ equaliter dicunt̄ ⁊ de oībus ſi-
mul nō pluraliter ſ; ſingulariter ⁊ eq̄-
liter. Et cū de ſingulis ſingulariter di
cunt̄ nō minus dr̄. Et cū de oībꝫ ꝯmu-
niter dicunt̄. nō amplius ꝓnūciat̄ Cū
eīm dr̄ pater eſt deus nō minus dr̄ ꝗ̄ cū
dr̄ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus ē deus
Tota eīm deitas in patre ⁊ in filio to
ta. ⁊ tota in ſpiritusancto eſt. nec mi-
nor in patre ſolo ꝗ̄ ſimul in patre ⁊
filio ⁊ ſpiritusancto intelligendum eſt
X Notandum etiam ꝙ cum po-
tentia patris aliud non ſit ꝗ̄ eſſentia
eius nec ſapīa filij aliud ſit ꝗ̄ eſſentia
eius nec amor ſpūſſancti aliḋ ꝗ̄ eſſen
tia eius. Neceſſe oīno eſt vbi vna eſt
eſſentia vnā eē potentiā ⁊ vnā ſapīam
Dicit̄ eī pater potēs ⁊ nō ſolus pater
potens q: potens ē pater ⁊ filius ⁊ ſpi
ritusſanctus ⁊ non tres potentes ſed
vnus potens. q: potentia vna in natu-
ra vna ⁊ ſubſtantia vna. Et eſt filius ſa
piens ſed nō ſolus q: ſapiens eſt pater
⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus ⁊ nō tres ſapiē
tes ſ; vnus ſapiens q: ſapīa vna in na
tura vna ⁊ ſubſtātia vna. Et dr̄ ſpūſſan
ctus benign9 ⁊ bonus ⁊ eſt quidē benig
nus ⁊ bonus ſpūſſanctus ſ; nō ſolus
q: benignus ⁊ bonus eſt pater ⁊ filius
⁊ ſpūſſanctus nec tamē tres benigni ⁊
tres boni ſed vnus benignus ⁊ vnꝰ bo-
nus. q: benignitas vna ⁊ bonitas vna
in natura vna ⁊ ī ſubſtātia vna. Hec hu
go. Sciendū etiā ꝙ pater non eſt ma
ior filio nec pater ⁊ filius maior ſpiri-
tuſancto nec maius aliquid due ꝑſone
ſunt ſimul ꝗ̄ vna. nec tres ſimul magiſ
aliquid ꝗ̄ due. nec maior eſt eſſentia
in tribꝫ ꝗ̄ in duabꝫ. nec in duabꝫ ꝗ̄ in
vna q: tota eſt in ſingulis. Unde da-
maſcenus ait. Cōfitemur diuinitatis
naturā omnem ꝑfecte eſſe in ſingulaꝝ
ſuarum ypoſtaſium. i. perſonarum om
nem in patre omnem in filio omnē in
ſpiritusancto. Ideoq; perfectus deus
pater. perfectus deus filius. perfectus
deus ſpūſſanctus. Et inde eſt ꝙ pater
dicitur eſſe in filio ⁊ filius in patre ⁊
ſpūſſanctus in vtroq; ⁊ ſinguli in ſin-
gulis Unde aug. in libro de fide ad pe
trū ſic dt. Pater vnitate nature totus
pater in filio ⁊ ſpūſancto ē. totus quo
q; .ſ. in patre filius eſt. nullus eorū ex
tra quemliber illoꝝ eſt ꝓpter nature di
uine vnitatē. A Ecce hic apparet
aliquatenus. non eīm plene poteſt tan
tum reſerari ab homine archanum ex
qua intelligentia dicat̄ ſingula ꝑſona-
rum tota eſſe in alijs Unde etiam hy-
larius iſta interius ꝑquirens in libro
de trinitate ait Affert pleriſq; obſcuri
tatē ſermo domini cū dicit. Ego in pa
tre ⁊ pater in me eſt. nec immerito. na
tura eīm intelligentie humane rōnem
huius non capit dicti nec exemplum
aliquod in rebꝫ diuinis ꝯparatio hūa
na ꝓſtabit ſ; quod inītelligibile eſt ho
mini deo poſſibile eſt Cognoſcendum
itaq; intelligendum eſt quid ſit illud.
Ego in patre ⁊ pater in me eſt ſi tīn cō-
ꝓhendere hoc ita vt eſt non valebimus
Patrem ergo in filio ⁊ filiū in patre
eſſe credamus ⁊ plenitudo in vtroq;
diuinitatis ꝑfecta eſt. Unde ſcandē in
vtroq; ⁊ virtutis ſimilitudinem ⁊ di-
uinitatis plenitudinē ꝯfitemur. Oīa
eīm filius accepit a patre nam ſi partē
eiuſdem qui genuit accepit. neuter er
go ꝑfectus eſt. deeſt eīm ei vnde deceſ-
ſit nec plenitudo inerit qui ex portōne
ꝯſtiterit. neuter ergo ꝑfectus eſt ſi ple
nitudinem ſuam ⁊ qui genuit amittit
nec qui natus eſt ꝯſequit̄. Fateamur
ergo ꝙ pater eſt in filio ⁊ filius eſt in
patre. deus in deo. Ex his verbis pur

humana ꝑmittit infirmitas poteſt in-
telligi ex quo ſenſu dixerit xp̄s ſe eſſe
in patre ⁊ patrem in ſe. Ex eodem ſen
ſu etiam intelligit̃ ſpūſſanctus eſſe in
vtroq́ꝫ ⁊ ſingula perſonaꝝ in ſingulis
q2.ſ.in ſingulis eſt eadẽ plenitudo di
uinitatis .q2 non eſt maioꝛ natura di-
uina in aliqua harum perſonaruꝫ.ſed
vnius ⁊ indifferentis nature ſunt hec
tres perſone.ideoq́ꝫ vna in altera eſſe
d̾ vt predictum eſt. Unde beatus am-
bꝛo. predictoꝝ verboꝝ ſententiam no-
bis aperiens ſuper illud verbuꝫ Deus
erat in xp̄o mundum reconſilians ſibi
ſic ait. Per hoc intelligit̃ pater eſſe in
filio ⁊ filius in patre. q2 vna eſt eoꝛum
ſubſtantia. ibi enim eſt vnitas vbi nul-
la eſt diuerſitas. Ecce trium illuſtriuꝫ
viroꝝ teſtimonium. ſ.auguſtini. hyla-
rij ⁊ ambꝛoſij. in idem ↄcurrentibꝫ re-
uelatione ſpūſſancti in eis loquentis
pie credere volentibꝫ oſtendit̃ tamen
quaſi per ſpeculum in enigmate quali
ter accipiendum ſit cum d̾. Pater in
filio vel filius in patre vel ſpūſſanctus
in vtroq́ꝫ. Nec etiam eſt aliqua trium
perſonaꝝ pars dei vel diuine eſſentie.
quia ſingula haꝝ plenus ⁊ verus deus
eſt ⁊ tota ⁊ plena diuina eſſentia . ⁊ id͛
nulla iſtarum in trinitate pars eſt. Si
ergo tres qui vnū ſunt ꝓpter ineffabilē
ↄiunctōnem diuinitatis qua ineffabi
liter copulant̃ vnus deus eſt. Pars er
go trinitatis eſſe non poteſt quicunq́ꝫ
eſt vnus in tribꝫ. In trinitate ergo qui
deus eſt ⁊ pater deus eſt ⁊ filius deus ē
⁊ ſpūſſanctus deus eſt ⁊ ſimul hi tres
vnus deus. nec huius trinitatis tercia
pars eſt vnus. nec maius aliquid duo
q̄ꝫ vnus eſt ibi. nec maius aliquid ſunt
omnes q̄ꝫ ſingule perſone. q2 ſpiritua
lis non coꝛpoꝛalis eſt illa magnitudo.
Qui poteſt capere capiat. qui aūt non
poteſt capere credat ⁊ oꝛet vt q͛d credit
etiam intelligat. Uerꝝ eſt em̄ quod per
ꝓpheꝛtam d̾. Niſi credideritis non in
telligetis. B Nam ſm̄ beatuꝫ au
guſti. inquirere de trinitate ꝑuerſa cu-
rioſitas eſt. credere ⁊ tenere ſicut ſctā
eccleſia docet fides ⁊ ſecuritas eſt. Ui
dere aūt eam ſicut eſt ſumma ⁊ ꝑfecta
felicitas eſt. hec augu. Unde ſciendꝰ
ꝙ acies mentis humane inualida eſt
ad ↄſpiciendā diuine maieſtatis excel
lentiſſimā lucem niſi iuſticie fidei ⁊ di
lectōis diuina donante gratia illuſtre
tur fide C Qua ꝓpter diuina voꝛis
omnibꝫ poſtulanda eſt gr̄a . vt mundē
tur oculi coꝛdis ad videnduꝫ q̄ꝫ ꝓprie
trinitas ſit vnus deus ⁊ ſolus ⁊ verus
d̾us ⁊ q̄ꝫ recte pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſan
ctus vnius eiuſdemq́ꝫ ſubſtantie vel eſ
ſentie dicat̃ credat̃ ⁊ intelligat̃. Ad
huius ſacratiſſime viſionē beatitudīs
nemo niſi per fidem mundato coꝛde at
tingere poteſt. dicēte ipſa veritate. Be
ati mundo coꝛde. qm̄ ipſi deū videbūt
Et q2 per fidem venit̃ ad agnitōem. er-
go ꝓut beatus hoꝛtat̃ Augu. credendū
eſt pariter in pr̄em ⁊ filium ⁊ eoꝝ ſpi-
ritum ⁊ in ſingulos ⁊ ſimul in tres. q2
ſingulus pater ⁊ ſingulus filius ⁊ ſin-
gulus eoꝝ ſpūs eſt ſumma eſſentia. ⁊
ſimul pater ⁊ filius cū ſpūſancto ſunt
vna eadēq́ꝫ ſumma eſſentia. in quā ſo
lam omnis homo credere debet. quia ē
ſolus finis quē homo in omni cogita-
tu actuq́ꝫ ſuo per amoꝛē debet intēdere
Hec aug. Hanc ſummā trinitatē bea-
tus aug. in ſuo ſpeculo ↄfitet̃ ſic dicēs
Confiteoꝛ te patrem ⁊ filium ⁊ ſpūm-
ſanctum in perſonis trinum. in ſubſtā
tia vnum verꝝ deum omnipotentē. viſi-
bilium ⁊ inuiſibiliū ↄditoꝛem. nō coꝛ
pus aut in coꝛpoꝛe poſitum. neq́ꝫ ex di
uerſis ſpeciebꝫ admixtum. aut mēbꝛo
rum ↄpaginibꝫ effigiatum. ſed vnius
ſimplicis ⁊ incoꝛpꝛee inuiſibilis ⁊ in-

circumſcripte nature. Te quidem veꝝ
patrē ſumme bonitatis ⁊ totius diuini
tatis principiū incircūſcripte ⁊ inge-
nite maieſtatis deū ex nullo initiū du-
centē ſed oīb; initiū dantem Credo ⁊
ꝯfiteor nō corꝑali ꝓgenie neq; extrin
ſecus nō neceſſitate neq; volūtate ſed
natura filiū generantē Confiteor ⁊ ve-
rum te filiū ex patre ſine initio ineffa
biliter veꝝ deū vnigenitū ꝑ quem oīa
facta ſunt ⁊ verbū patris verbū non fa
ctū nō creatum nō adoptatum ſed ge-
nitum ⁊ vnius cū patre ſubſtantie vere
atq; ita ꝑ omnia equalem deo patri. vt
nec tꝑe. nec gradu. nec ptāte eſſe poſſit
inferior. tūq; te eſſe ꝯfiteor. qui geni-
tus es q̄tus eſt ipſe qui genuit te Non
aūt q2 dico genitū a patre filiū diuine
ineffabili generatiōi aliqđ tps aſcri
bo ſed nec patrem aliqñ cepiſſe nec te
filium q2 ſemper fuit pater. nunq̄ igi-
tur non fuiſti filius. nō enī aliter ꝯfite
ri poſſumus eternum patrē niſi te etiā
ꝯfiteamur coeternū filiuz. Ex filio enī
pater đr ⁊ quia ſꝑ pater fuit ſemꝑ ha-
buiſſe filium dubiū non eſt. Te quoq;
credo ſpm̄ſanctum verum deū non fa-
ctum nec creatum nec genituz neq; in
genitū ſed ex patre filioq; inenarrabi-
liter ꝓcedentem ⁊ in patre ſimulq; fi-
lio ſubſtantialiter ꝑmanentē Sic igi-
tur ab vtroq; ꝓcedis. vt inſeꝑabiliter
in vtroq; ꝑmaneas. atq; ita ꝑ oīa deo
patri ⁊ filio equalē coeternū ⁊ ꝯſubſtā
tialem. vt neq; poteſtate neq; volūtate
neq; eternitate neq; ſubſtantia differ-
re poſſis ab eis vel precidi a quib; ꝓce
dis. Igit̄ eternū patrem ſine natiuita
te. eternū filiū cū natiuitate. eternum
ſpm̄ſanctum cū ꝓceſſione ſine natiui-
tate totum patrem in filio ⁊ ſpū ſancto
totū filiū in patre ⁊ ſpū ſancto. totum
ſpm̄ſanctū in patre ⁊ filio ꝑmanentez
patrem ⁊ filium ⁊ ſpm̄ſanctum vnum
deum omnipotentez vna poteſtate vno
q; regno. vna maieſtate. vna eternita-
te. ⁊ nunc ⁊ ſemꝑ vbiq; ꝯregnantē cor
de credo. ore confiteor ⁊ mente diligo
Hec augu. ¶ Unde ſm ꝙ dicit
richar. de ſancto victore in. iiij. libro
de ꝯtemplatione. Caute nobis eſt ob-
ſeruandū ⁊ diligenter precauenduz vt
ſic in ſummis illis ⁊ diuis aſtruamus
ſubſtātie vnitatē ⁊ tn̄ nō euacuemus ꝑ
ſonaꝝ trinitatē. ⁊ ſic ꝯfirmemus pſo-
naꝝ trinitatē vt tn̄ nō diſſipemus ſub-
ſtantie vnitatez. Quā multi in eo ꝙ de
ſumme diuinitatis vnitate ſentiunt ve
ram trinitatis fidē euacuare ꝯtendunt
Et item q̄ multi in eo ꝙ de trinitate aſ
ſerūt diuine eſſentie vnitatē diſſipare
volūt Arrius đr aliud eſt pater. aliud
eſt filius. aliud eſt ſpūſſanctus. Recte
quidem diceret ſi alius diceret nō ali-
ud. Is vtiq; in eo ꝙ đr aliud diuinita
tis vnitatez diſſoluit Sabellius dicit
Idem deus qñ vult pater eſt. qñ vult
filius eſt. quando vult ſpiritusſanctus
eſt. ipſe tn̄ vnus eſt. ¶ Iſte aūt in
eo ꝙ loquit̄ vere trinitatis fidem eua-
cuare conat̄. Debet igit̄ dici illi che-
rubin per quos duo ſumma genera cō
templationuz deſignāt̄ ſeipſos mutuo
reſpicere. nec vlla intelligentie ſue ꝯſi-
deratione a mutuo ꝯcordie ꝯſenſu ſpe
culationis ſue oculos in ꝯtraria diuer
tere. Sed ſm predictos hereticos che
rubin noſtri ab alterutro aſpectu faciē
auertunt. q2 ꝯtraria aſſertione multuz
diuerſis ⁊ ſibi ip̄ſis oppoſitis intendūt
⁊ acquieſcūt. Scđm primum cherub
dicimus q2 vnus ⁊ ſolus deus eſt qui
cuncta ex nihilo creauit. Iuxta ſecun-
dum cherub affirmamus. q2 alius eſt
qui genuit. alius eſt quem genuit. ⁊ a-
lius eſt qui ab vtroq; procedit. Sed
cherubin iſti duo reſpiciant ſe mutuo
⁊ dicamus q2 vnus idemq; deus ſub

ſtantialiter vnus ⁊ ꝑſonaliter trinus
Dicimus ſm̄ primū cherubin ꝙ pr̄ ⁊
filius ⁊ ſpū ſſanctus vnum ſunt in ſub
ſtantia. vnū in eſſencia. vnū in natura
vna. Dicimus iuxta cherubin ſecūdū
q2 alius eſt pater in ꝑſona. alius eſt fi/
lius in perſona. alius eſt ſpū ſſanctus
in perſona. Reſpiciant ſe cherubī mu
tuo ⁊ ꝯfitemur abſqꝫ dubio q2 nō ſunt
aliud pater ⁊ filius ⁊ ſpū ſſanctus. qꝫ/
uis veraciter ſit alius. ⁊ alius. Alius
itaqꝫ eſt pater. alius filius. alius ē ſpi
ritusſcūs iuxta cherub ſecundū. nec tn̄
aliud eſt pater. aliud filius. aliud ſpi/
ritusſcūs. Juxta cherub primū ⁊ ſecun
dum mutuū reſpectū veraciter affirme
mus. q2 pater ⁊ filius ⁊ ſpū ſſanctus.
nō tn̄ tres dij ſunt. ſed vnus deus. Jux
ta ſecundū cherub ꝯfitemur q2 filij ſub
ſtantia nr̄e ſubſtantie vnita in vna pſo
na vnita eſt. Juxta primū cherub indu
bitanter affirmamus. q2 patris ⁊ filij
⁊ ſpū ſſancti ſubſtantia vna ⁊ indiui/
dua eſt. veruntn̄ iuxta mutuū reſpectū
ꝯfitemur q2 ſolus filius ꝟaciter incar
natus eſt. Cherub itaqꝫ reſpicit quādo
vnus dicit alius non ꝯtradicit. ⁊ illa
que ſue ſunt ꝯſideratōnis ſic vnus aſſe
rit. vt tn̄ que alterius ſunt omnino eua
cuare nolit. Cherubin ſe mutuo reſpi/
ciunt qn̄ ſumma duo ꝯtemplationum
genera inuicem ſibi ꝯcurrunt ⁊ mu/
tua ſibi veritatis ꝯcordia alludunt. Eſt
notandū ſi illa que de perſonaꝝ trini/
tate. ⁊ ſubſtantie vnitate in deo credi/
mus per mentis exceſſum videre ⁊ pu
ra perſpicuaqꝫ intelligentia capere ne
quimus. Nihilominus tn̄ ea q̄ in ca/
tholica traditōe accepimus fide tene/
mus ꝓut nobis poſſibile eſt in frequē
tem ꝯſideratōem adducamus vt eiuſ/
modi ſtudio diuinaꝝ reuelationuꝫ co/
piam ꝓmereri poſſimus. ꝓuto ſiquidē
ꝙ diuinaꝝ reuelationum ꝯſolatio nō
omnino peregrina erit eis qui diuino
rum ſacramentoꝝ archana fidei oclo
tam frequenter qꝫ libenter aſpiciūt. qꝫ
to magis illis maxime familiaris erit
qui eam intelligentie oculo aſſidue cō
templando per mentis exceſſuꝫ ſepe vi
dendo deſiderio ſuo ſatiſfacere nō pn̄t
Hec rich. F Et notandū ꝯſeqn̄r
ſm̄ thomā de aquino ꝙ deus cū omni/
no ſit ſimplex ⁊ inuiſibilis nō determi
naṫ ad aliquem locum. vt eſſe dicatur
vbiqꝫ. ꝙ videlicet vna ꝑs eius ſit hic.
alia illic. ſed immenſitate virtutis ſue
tangit omnia que ſunt in loco. cum ſit
cauſa vniuerſalis eſſendi. Mouēs eñ
⁊ motū oportet eſſe ſimul. deus autem
omnia mouet ad ſuas opationes igiṫ
eſt in omnibꝫ. Unde ſciendum ꝙ res
corporea eſt in aliquo loco ſm̄ ꝯtactū
quantitatis dimenſiue. ſed res incor/
porea ſm̄ ꝯtactum virtutis cum careat
omni quantitate dimenſiua. Si autē
eſſet aliquod corpus habens quantita
tem dimenſiuam infinitā oporteret il/
lud eſſe vbiqꝫ. Ergo ſi ſit aliqua res in
corporea habens virtutē infinitā opor
tet ꝙ ſit vbiqꝫ. deus aūt eſt hmōi. ergo
eſt vbiqꝫ. Et qꝫuis ſit vbiqꝫ. tn̄ a nullo
eoꝝ que ſunt ꝯprehendiṫ. Unde dicit
ſcotus. deus eſt in omnibꝫ ſup omnia.
Ipſe quidem eſſentia omnium qui ve
re ſolus. Et cum in omnibus totus ſit
extra omnia totus eſſe non deſinit. dū
enim per omnia que ſunt diffunditur a
nullo eoꝝ que ſunt ꝯprehendiṫ. Quia
eſſe quidem de deo predicaṫ. quid aūt
ſit penitus ignoraṫ. hec ſcotus. Ergo
ꝓut dicit auguſtinus intelligamus de
um ſi poſſumus quantum poſſumus ſi
ne qualitate bonum. ſine q̄ntitate ma
gnum. ſine indigentia creatorem. ſine
ſitu preſentem. ſine habitu omnia ꝯti/
nentem. ſine loco vbiqꝫ totum. ſine tē
pore ſempiternū. ſine vlla mutatione

mutabilia facientē. nihilq; pacientez
Hec aug. ¶ De hoc aūt quō deus
voluntate ſua cūcta creauit ⁊ quō in ip
ſo oīa fuerunt anteq; ad formaꝝ ſuaꝝ
viſibiles ꝓcederent ſpēs ⁊ quō ꝑ mo-
lez corporis nuſq; ē. ⁊ tñ ꝑ incircūſcrip-
tā ſubſtantiā nuſq; deeſt De his ⁊ qui
buſdā aliis ad diuinitatis potētiā ptinē
tib. Petrus da. ſic ait. Volūtas dei
oīm reꝝ ſiue viſibiliū ſiue īuiſibiliū cā
eſt vt exiſtant a deo ꝯdita queq; anteq;
ad formaꝝ ſuarū viſibiles ꝓcederent
ſpecies. iaz veraciter atq; eſſentialiter
viuerent in ſui opificis volūtate qđ fa
ctum eſt in ipſo vita erat. Et idem in a
pocal. Tu creaſti oīa ⁊ ꝓpter tuā volun
tatem erant ⁊ creata ſunt. prius dr qr
erant ⁊ poſtmodū fuiſſe creata. qr que
foris expreſſa ſunt ꝑ ꝯditionē opis iā
intus erant in ꝓuidentia ⁊ ꝯſilio ꝯdi-
toris Conſtat itaq; deum oīpotentem
oīa ſolū interne ſue ſapīe theſauro cō-
cludere. vt nec ad ſe quid accedere nec
a ſe quicq; ꝑ tpm valeat momēta trā
ſire. Illa igit̄ ineffabili ſue maieſtatis
arce ꝑſiſtens ſic oīa in pñtie ſue ꝯſtitu
ta ꝯſpectu vno ac ſimplici ꝯtemplatur
intuitu. vt ſibi nūq; penitus vel ꝑterita
tranſeant vel futura ſuccedant Cui dū
ſemꝑ eſſe ad idem eſſe eſt ꝑ eternitatē
dū oē qđ labit̄ circūſcribit. ⁊ intra ſe-
metipſum oīm curſus tempoꝝ claudit
Et ſic intra ſe ſine tranſitu cohibet oīa
tempora. Ita nihilominus intra ſe ſi-
ne ſpacio vniuerſa continet loca hinc
eſt ꝙ ait Celum ⁊ terram ego impleo.
Item ꝑ ꝓphetam dr Celū mihi ſedes
eſt. terra aūt ſcabellū pedū meoꝝ. Hinc
ſumq; de eo ſcriptum eſt. Celum meti
tur palmo ⁊ oēm terrā pugillo conclu
dit. Sedi quippe cui preſidet interior
⁊ ſuperior manet. nam celū palmo me
tiens ⁊ terram pugillo ꝯtinens ⁊ ꝯclu
dens oſtendit̄. ꝙ ipſe ſit circūquaq; re

bus cunctis quas creauit exterior Id
nam quod interius ꝯcludit̄ a ꝯcluden
te exterius continet̄. ꝑ ſedem ergo cui
preſidet eſſe interius ac ſupra ꝑpendi-
tur Per pugillum vero quo cūcta eſſe
exterius ſubterq; ſignant̄ demonſtra-
tur. quia eñ ipſe manet intra omnia.
ipſe extra omnia. Ipſe infra omnia ⁊
ſuperior eſt ꝑ potentiam ⁊ inferior eſt
per ſuſtentationem. ⁊ exterior ꝑ mag
nitudinem. ⁊ interior per ſubtilitatem
Ubi ergo ſit aliquid abſq; eo. qui cum
per molem corporis nuſq; eſt per incir-
cumſcriptam ſubſtantiam nuſq; deeſt
De quo ait apl's Quia in ipſo ꝯſtant
omnia Et rurſus qm̄ ex ipſo ⁊ per ipm
⁊ in ipſo ſunt oīa. Eſt eñ vt ita dixe-
rim locus inlocalis. qui ſic in ſe conti
net omnia loca. vt non moueat̄ ipſe ꝑ
loca ⁊ tamen omnia ſimul impleat. nō
per partes ſui occupat partes loci ſed
totus vbiq; eſt. nec per ampliora loca
diſtractior. nec per anguſtiora contra-
ctior nec altior in excelſis nec plus hu
miliatus in infimis nec maior in ma
gnis ſed vnus idemq; ſimplex ⁊ equa
lis vbiq; nulla indigens creatura. nā
⁊ antequam virtutes angelicas con-
didiſſe anteq; tempus aut temporale
aliquid extitiſſet plenas atq; ꝑfectas
immortalitatis glorie diuitias poſſi-
debat. Ad creandum igitur quod non
erat non eum alicuius inopie neceſſi-
tas impulit. ſz ſola ꝓprie clementie bo
nitas prouocauit. nec beatitudinis re-
rum conditio ſibi conferre aliquid po
tuit cum ita ꝑ ſe ⁊ in ſe ſit plenus atq;
perfectus. vt nec exiſtente creatura ali
quid ſibi accedat nec ea pereunte dece
dat. hec petrus dami. Unde conſiderā
dum ꝙ deus non loco continet̄. ipſe
enim eſt ſibi locus. quia in ſe habitat
⁊ exiſtit. ⁊ ideo in ſe continet omnia
loca. nec tempore variatur. nec alicubi

eſt. qr corpus non eſt. ſed omnia in ip-
ſo ⁊ ipſe in omnibꝫ non ꝑtialiter diui
ſus. ſed vbiqꝫ totus. intra omnia non
incluſus. extra omnia nõ excluſus. ſu
per omnia non elatus. infra oĩa nõ de
preſſus. Ubiqꝫ namqꝫ eſt per diuinita
tis pñtiam. in ſanctis aũt familiariter
per inhitatõem. ꝓpter qđ nõ dicimus
Pater noſter qui es vbiqꝫ. licet hoc ſit
verꝫ. ſed qui es in celis. i. in ſctis quo-
dam. ſ. excellentiori mõ. Celum autẽ
qđ dr̃ trinitatis non eſt aliquis locus
corporeus extra mundũ vel intra. ſ. v-
bi habitat trinitas ſicut angelorꝫ in ce
lo empirreo. ſꝫ eſt ipſa trinitatis excel
lens maieſtas que vbiqꝫ eſt ⁊ omĩa im
plet ꝯtinet ⁊ excedit ⁊ ſupꝫ omnia non
loci poſitione. ſed nature dignitate. ⁊
omnipotentie ſublimitate. Unñ lucifer
ait. In celum aſcendã. i. ad equalita-
tem dei. Et ſciendũ ꝙ deus incõmuta
biliter in ſe exñs pñtialiter. eſſentialr̃
⁊ potentialiter eſt in omnĩ creatura ſi-
ne ſui diuiſione ⁊ in omnĩ loco ſine cir
cumſcriptõe ⁊ in omni tpe ſine ſui mu
tabilitate. Unde yſido. in lib. de ſum.
bono. Diuine magnitudinis immen-
ſitas eſt iſta vt intelligamus eã intra
omnia ſed non incluſum ⁊ ideo exteri
orem al's cum incircũſcripte magnitu
dinis immenſitate oĩa ꝯcludat. per il-
lud qđ exterior eſt oñditur eẽ creator.
per id vero qđ interior gubernare om-
nia demonſtratur. ac nec ea que creata
ſunt ſine deo eſſent. Intra oĩa deus eſt
entia ne extra deũ eſſent. Deus exteri
or eſt vt omnia extra ꝯcludant̃ ab eo.
Et notandũ ꝙ intelligibiliter quodã
miro mõ dei eſſentia ſciri pt̃ dum eſſe
credit̃. hec yſido. ℣ Sciendũ eti
am vt dr̃ beatus greg. xxj. mora ꝙ om-
nipotens deus ſic intendit omnibꝫ. vt
aſſit ſingulis ⁊ ſimul omnibꝫ nunqꝫ de
ſit. nam ⁊ ſi quoſdam peccantes deſe-
rit. eiſdem tamen adeſt per iudicium.
quibꝫ deeſſe cernit̃ per adiumentum.
Sic itaqꝫ exteriora circumdat vt inte
riora impleat. ſic interiora implet. vt
exteriora circũdet. ſic ſumma regit vt
yma non deſerat. ſic ymis pñs eſt vt a
ſuperioribꝫ nõ recedat. ſic latet in ſua
ſpecie vt tñ cognoſcat̃ in opatione. ſic
cognoſcit̃ in ſuo opere vt tñ ꝯprehendi
non valeat agnoſcentis eſtimatiõe. ſic
adeſt vt videri nequeat. ſic videri non
valet vt tñ eius pñtiam ipſa ſua iudi-
cia teſtent̃. ſic ſe nobis ad intelligẽdũ
prebet. vt tñ ipſum nobis radiũ ſui in-
tellectus obnubilet. Et rurſum ſic cali
gine ignorantie nos reprimit vt tamẽ
mẽti noſtre claritatis ſue radijs inter-
micet. quatenus ⁊ ſubleuata quippiã
videat ⁊ reuerberata ꝯtremiſcat Et qr
eum ſicut eſt videre non poteſt. aliquã
do videndo agnoſcat. hec greg. ℑ
De hoc etiã ꝙ deus vbiqꝫ eſt intra om
nia. extra omnia. ſupra omnia. ⁊ infra
omnia. beatus greg. ij. moral. exponẽs
illud dictum. Egreſſus eſt ſathan a fa
cie domini. ſic ait. Quid eſt ꝙ ſathã a
facie domini egreſſus dr̃. Quomõ enĩ
exit̃ ab eo qui vbiqꝫ eſt. ipſe enim ma-
net ⁊ intra omnia. ⁊ extra omnia. ipſe
ſupra omnia ⁊ infra omnia. ⁊ ſuperior
eſt per potentiam. ⁊ inferior ꝑ ſuſten-
tationem. ⁊ exterior per magnitudinẽ
⁊ interior per ſubtilitatem. Surſum
regens ⁊ deorſum ꝯtinens. extra cir-
cumdans. interius penetrãs. nec alia
ex parte ſupior. alia inferior. aut alia
ex parte exterior atqꝫ ex alia manet in
terior. ſed vnus idemqꝫ totus vbiqꝫ ꝓ
ſidendo ſuſtinens. ſuſtinendo ꝓſidens
circũdando penetrans. penetrando cir
cumdans. vnde ſuperius preſidens in
ferius ſuſtentans. ⁊ vnde exterius am
biens inde interius replens. Sine in
quietudine ſuperius regens. ſine labo

te inferius ſuſtinens. interius ſine ex-
tenuatione penetrãs .exterius ſine ex
tenſione circũdans Eſt itaqꝫ ſupꝛioꝛ ꝛ
inferioꝛ ſine loco. eſt amplioꝛ ſine lati
tudine. eſt ſubtilis ſine extenuatione.
quo em̃ exitur ab eo qui dum ꝑ molez
coꝛꝑis nuſq̃ꝫ eſt ꝑ incircũſcriptã ſub-
ſtantiã nuſq̃ꝫ deeſt. hec greg. R Un̄
ſm dictũ beati aug. diuine dignitatis
excellẽtia tanta eſt ꝙ mens de deo co-
gitans deficit cũ ſit incõpꝛehenſibilis
ſenſus nõ ꝑcipit cũ ſit inuiſibilis. lin-
gua non explicat cũ ſit ineffabilis tps
eũ non mẽſurat cũ ſit interminabilis
ſcriptura non notificat cũ ſit ineſtima
bilis. virtus nõ tangit cũ ſit inacceſſi
bilis. deſideria ꝛ vota tranſgredit̃ cuz
ſit incomꝑabilis. hec augu. Erḡ vt dr̃
damaſcenus ſolus deus ꝑfectus ſuꝑſi
us ꝯtemplatoꝛ eſt . lucẽ em̃ habitat in
acceſſibilẽ quã nulla cognitio valet at
tingere p'te viz creature. L Un̄ te-
nendũ eſt ꝙ deũ in via cognoſcere poſ-
ſumus qꝛ eſt. in patria vo ſicut eſt. ſed
nec hic nec illic id qd̃ eſt. Nam id qd̃
deus eſt non ſolũ hoĩm ſed etiã angelo
rum ſuꝑgredit̃ intellectum De hoc au
guſti. in libꝛo ſoliloquioꝛum ſic dr̃ Ne
mo nouit patrez niſi filius ꝛ coꝝ ſpũs
Soli quidẽ tibi ſola trinitas integra
nota es. Sancta trinitas ſuꝑnatura-
lis ſuꝑinenarrabilis. ſuperinſcrutabi
lis. ꝛ ſuꝑinacceſſibilis ꝛ ſuꝑincõpꝛe-
henſibilis ꝛ ſuꝑintelligibilis ꝛ ſuper-
eſſentialiter exuperans oẽm ſenſum.
oẽm rationem. oẽm intellectum. oẽm
intelligẽtiam. oẽm eſſentiam ſuꝑcele
ſtium animoꝛũ. quã neqꝫ diſcere neqꝫ
cogitare neqꝫ intelligere neqꝫ cogno-
ſcere poſſibile eſt etiã angeloꝝ oculis
Hec aug. M Dicit etiã de hoc hi
larius ꝑfecta ſciã eſt ſic deum ſcire vt
licet non ignoꝛabilem tamen incõpꝛe
henſibilem ſcias. Eſt em̃ ꝓgenies inge
niti vnus ab vno virtutis virtus ſapiẽ
tia ſapiẽ gloꝛia gloꝛie. generatõis hu
ius ſacramentũ ego neſcio nõ requiro
ꝛ ꝯſolaboꝛ me. qꝛ archangeli neſciũt
angeli non audierũt. ſecula non tenẽt
ꝓphēta non ſentit .apl's non interroga
uit. filius non dedit. hec hilarius. O-
portet ergo vt dr̃ gloſa ſuꝑ dioniſium
de diuinis noĩbꝫ deo attribuere tanq̃ꝫ
ſibi ſoli cognitã ſuꝑſbãlẽ de ſeipõ ſciaz
q̃ ẽ ignoꝛantia noſtra reſpectu ſubſtan
tialitatis que eſt in abditis ꝓpter inac
ceſſibilem quã inhabitat lucem ſuper
omnem rõnem ꝛ intellectum ꝛ ſubſtã
tiam exiſtentẽ. Igit̃ q̃uis iſte modus
cognoſcendi impoſſibilis ſit omni cre
ature tñ ſm cognitionem viatoꝛis mo
do ſuo poteſt eſſe poſſibilis Ideo auto
ritas dyoniſij qua dr̃ ipſius ſuꝑeſſenti
alis ꝛc̃. intelligenda eſt de cognitione
vie. qua intellectus viatoꝛis videt de-
ũm ꝑ aliquã foꝛmã qꝛ illa foꝛma defi-
cit a repñtatione diuine nature ꝛ ꝑ eã
non poteſt videri. ſed tñ cognoſcit̃ ꝙ
eſt deus ſuꝑ illud qd̃ de ipõ intellectui
repñſentat̃. vnde illud qd̃ eſt remanet
occultum. Et hic eſt nobiliſſimus mo
dus cognitionis ad quẽ poſſumus ꝑue
nire in via ꝛ ideo nõ cognoſcimus q̃d
eſt ſed quid non eſt. N Et notan-
dũ ꝙ ſanctus dioniſius tractaturus de
diuinis ad ſuꝑexcellentẽ nõ attigit de
itatem homini poſſibilẽ ꝯtentus cog-
nitione trinitatis. ãls terminis diuina
pꝛouidentia hoĩbꝫ adhuc exultantibꝫ
ꝓuiſis. qꝛ nulla creaturaꝝ ſpecies ita
eius ſimilitudini appꝛoximat vt id qd̃
vere deus eſt expꝛeſſe ꝛ ſm ꝓprietatem
oſtendat. Non ergo verum deum dici-
mus dum per aliquid eoꝝ que ſunt. eũ
eſſe affirmamus. nulla ſiquidem eſſen
tia eſt. nulla bonitas quia ſuꝑeſſenti
alis eſt ꝛ pluſq̃ꝫ bonitas ꝛ ſuper omne
quod dicitur aut intelligit̃ exaltatus

Ppterea negatiua in diuinis ſignifica-
tionibꝫ preponiť affirmatiue. ⁊ vere di
cimus ipſam que ſupeminet omīa nō
eſſe aliquid eoꝝ que ſunt. quia ignora
mus quid ipſa ſit eius ſupereſſentiali-
tas ⁊ inuiſibilitas ⁊ ineffabilitas ⁊ in-
finitas. Qđ enim infinitū eſt ſcīa hu-
mana eſtimari non p̄t. qđ ineffabile ē
non dr̄. qđ inuiſibile eſt non cognoſci
tur. qđ vero ſupeſſentiale non ꝯprehen
diť. Qui vero recto ratiocinandi iti-
nere deū querunt. eum ſuper oīa ſubli
matū eſſe cognoſcunt. At per hoc eorū
ignorantia vera eſt ſapīa. ⁊ neſciendo
deū in his que ſunt melius eum ſciunt
ſup omnia que ſunt ⁊ non ſunt. Unde
aug. Qui melius neſciendo ſciť Et dy
oniſius. cuius ignorantia eſt vera ſapi
entia. Quia creatoris immēſitas om
nem creature poſſibilitatē tranſcēdit.
cum ad ſemetipſam ꝯprehendendā ne-
quaq̄ creatura ſufficiat. De ipſo ergo
mens aliquid humana cape poteſt. ip
ſum non poteſt. ergo nulla rō vel intel
lectus eſt qui ſimilitudinē ipſius (q̄m
incompabilis) poſſit attingere. Deſe
riť ergo ⁊ vileſcit omīs creatura viſibi
lis dum ꝯparať ſumme ⁊ ſupnaturali
nature que eſt ſup omnia. Deus enim
nihil eſt aliud q̄ȝ infinitum pelagus qđ
dam perfectōnis in quo reſeruanť eſſe
⁊ viuere ⁊ intelligere ⁊ ſimul oēs pfe-
ctiones Et qꝛ intellectus noſter nō po
teſt apprehendere illud eſſe diuinū qđ
eſt infinitū pelagus vno ꝯceptu. vocat
eum ipſm multis nominibꝫ nūc ipſum
viuere. nunc ipſm intelligere ⁊c̄. Naȝ
nulla res creata p̄t recipere illud pela-
gus infinite pfectionis. ſicut nec tota
aqua maris ſe ꝯmendare modico vaſi
Sed vnaqueq̄ȝ creatura de eſſe recipit
ſm modum ſuum. nam ignis ipſe diui
nus illucet quidem mentibꝫ viatoruȝ.
ſed per naturā innominabilis. vtpote
inuiſibilis. nam qui in effectibꝫ ſuis
qꝛ eſt multipliciter diſciť. quid ſcđm
naturam ſit penitus ignorať. hec glo.
¶ Et notandū ꝙ cum aliqua cor
poralia in ſacra ſcriptura dicuntur de
deo. vt puta de oculis vel auribꝫ ⁊ cete
ra ſimilia. vt etiam p̄s. ait. Oculi dn̄i
ſup iuſtos ⁊ aures eius ⁊c̄. Hec ⁊ hu-
iuſmodi occultam quandā ⁊ ſpūalem
intelligentiā habent. Unde damaſce-
nus de deo loquiť ⁊ appellat dei oclos
⁊ palpebras ꝯſideratiuam virtutē vni
uerſoꝝ aures ⁊ auditum eius ꝓpiciati
onem ⁊ noſtre deprecationis ſuſceptō
nem. Os ⁊ loquelam volūtatis ſue de
monſtratōem. cibum ⁊ potū noſtꝝ ad
eius voluntatis ꝯcurſum. Odoratum
eius acceptatōem. faciem eius ꝑ opa-
tionum demonſtratōem. manus eius
per operationū perfectōem. Dexteraȝ
auxiliū eius in ꝓſperis. palpationem
eius deuotōem ⁊ exquiſitōem eoꝝ que
apud nos ſunt. pedes inceſſum auxili
um indigentiū vel vltionem inimicoꝝ
Juramentū intranſmutabilitatē con
ſilij eius ⁊ voluntatis. Jram ⁊ furoreȝ
ꝯuerſionē ad maliciam ⁊ iniquitatem
vindicandam. Obliuionē aūt ⁊ ſom
nium ⁊ dormitōem dilatōem eius que
eſt ad inimicos vltōnis ⁊ auxilij retar
datōem als recordatōnem. Et ſimpli
citer dicendo omnia que corporaliter
dicunť de deo occultam habere quan-
dam intelligentiam ex his que ſunt a
pud nos ea que ſunt ſupra nos edocen
tem Quod de angelis ſimiliter modo
ſuo licet incompabiliter inferiori in-
telligendū eſt. hec damaſcenus. ¶
Circa qđ etiam ſciendū ꝙ in hoīe qui
ad ymaginem dei eſt creatus duo ſunt
ſenſus. Unus exterior. ⁊ alius interi-
or. ⁊ vterq̄ȝ bonū ſuum hȝ in quo refi-
ciť. Sēſus exterior reficiť exterius in
ꝯtemplatōe humanitatis. ſenſus inte

rioꝛ in ꝯtemplatione diuinitatis. ꝓpte
rea eñi deus homo factus eſt vt totum
hoīem beatificaret ⁊ tota ꝯuerſio eius
eſſet ad ipm̄ ⁊ tota delectatio eius eēt
in ipm̄. cū a ſenſu coꝛpoꝛis videt̄ ꝑ car
nem ⁊ a ſenſu mētis videt̄ ꝑ ꝯtempla
tionem. hoc eſt totū bonū hoīs vt ſiue
ingrederet̄ ſiue egrederet̄ paſcua inue
niret in ſuo fcōꝛe. Paſcua facis in car
ne ſaluatoꝛis. paſcua interius in deita
te recreatoꝛis. Cū aūt homo exiſtat ex
carne ⁊ aīa ⁊ in carne ſunt quinqꝫ ſen-
ſus. ſ. viſus auditus guſtus olfactus
⁊ tactus quos tñ nō mouet ſine aīe ſo
cietate ita aīa ſimili modo hꝫ quinqꝫ
ſenſus ſuo modo qꝛ ſpūales res coꝛꝑa
libꝫ non ſcrutant̄ ſed ſpūalibꝫ ſenſibꝫ
rimande ſunt vnde diuina vox in deu-
tro. ait. Videte qꝛ ego ſum ſolus deus
ecce ſpūalis viſus Et in apocal̄. qui hꝫ
aures audiēdi audiat quid ſpūs dicat
eccīis ecce ſpūalis audit⁹ Et in ps̄ Gu
ſtate ⁊ videte qm̄ ſuauis ē dñs ecce gu
ſtus ſpūalis Et apoſtolus Xp̄i bonus
odoꝛ ſumus. ecce ſpūalis odoꝛ al's olfa
ctus. Et in euan. Mulierem fide ſe te
tigiſſe magis ꝙ̄ coꝛꝑe oſtendit dicēs
Quis me tetigit. ecce tactus ſpūalis.
Sic ergo cū omni cautela obſeruādū
eſt quid ad coꝛꝑis ſenſus ⁊ quid ad di
gnitatem aīe ſc̄m ſenſus interioꝛes ꝑti
net Ex his plane patet ꝙ ſicut exꝑien
tia coꝛꝑalium fit ſenſibꝫ coꝛꝑalibꝫ. ita
exꝑientia ſpūalium fit in mente ſenſi-
bus ſpūalibꝫ Vñ ſicut guſtus exterioꝛ
ſenſus cū attingit guſtabile vel attingi
tur ab illo tūc vere habet noticiā exꝑi-
mentalem illius. Sic eſt de guſtu in-
terioꝛi ⁊ aliis ſenſibꝫ ſpūalibꝫ. nā cum
aliquis legerit vel audierit ab aliquo
ꝙ dulcis ſit dominus ꝓpter hoc tñ non
habet noticiā exꝑimentalē de hoc niſi
guſtus ſpūalis attingat̄ dulcedine di
uina. vt dicere poſſit fructus eius dul

cis gutturi meo Cañ. ij. vbi loquit̄ de
guſtu ſpirituali vt dt̄ glo. Quid nāqꝫ
ꝓdeſt multum cognoſcere nec illa ex-
periri nec aliquē viſum. Q. Illa ha
bere ad hanc experientiā exhoꝛtat̄ Pe
trus in ſua cano. j. dicēs Si tñ guſta-
ſtis qm̄ dulcis eſt dñs. Iſti aūt ſenſus
noſtri interioꝛes ſpūales impediuntur
ab illa exꝑimentali noticia. ⁊ hoc du-
plici impedimento. vnum impedimē
tum ꝓcedit ex natura coꝛrupta. aliud
ex negligentia ꝓpꝛia R. De impe
dimēto nature dt̄ beatus bern̄. ſup cañ.
Saporē interioꝛem ꝑdidimus ab ip
ſo pene exoꝛdio generis noſtri ex quo
coꝛdis palatū ſenſu carnis preualente
inerat virtus ſerpentis antiqui extūc
cepit nō ſapere bonum ac ſapoꝛ noxius
ſubintrare ⁊ inſipiētia mulieris ⁊ ſen
ſualitas ſapoꝛem boni excludit. qꝛ ſer
pentis malicia ⁊ aſturia mulieris inſi-
pientiam circūuenit. hec bern̄. S
Ille namqꝫ moꝛſus ſerpentinus fecit
ſenſus langueſcere interioꝛes ⁊ tabeſ-
cere. extūc ei viſus ſpūalis interioꝛ ob
tenebꝛeſcit. auditus ſurdeſcit. olfactus
tabeſcit. guſtus amareſcit. ⁊ tactus
groſſeſcit. Vñ clamat ꝓpheta Oculos
hñt ⁊ nō videbūt aures hñt ⁊c̄. Tales
eñi manēt in tenebꝛis exterioꝛibꝫ car-
nis De ſcd̄o impedimento dr̄ in libꝛo
de ſpiritu ⁊ anima hoc bonū magnum
quod habuit homo ex duplici ſenſu. ſ.
exterioꝛi ⁊ interioꝛi bene oꝛdinato ma
gnum malum ſecutum eſt. quoniam ꝑ
dito bono quod intra erat egreſſa eſt
anima ad bona aliena que foꝛis erant
⁊ pactum fecit cū delectationibꝫ ſecu-
li requieſcens in illis non attendens
boni ſui interioꝛis abſentiā. eo ꝙ ꝯſo
latōnes ſuas cerneret in bonis alienis
nam cū exterioꝛ ſenſus carnalis bono
ſuo vtit̄. interioꝛ ſenſus q̄ſi obdoꝛmit
nō ei cognoſcit bona īterioꝛis ſenſus

qui iocũditate exterioꝝ bonoꝝ rapiť.
hec in libꝛo de ſpũ ⁊ anima. Qualiter
aũt hĩj ſenſus interioꝛes refoꝛmenť et
reparenť de hmõi impedimentis. De
hoc ſciendũ ꝙ pꝛimum impedimentũ
ſcꝫ coꝛruptõem nature tollit xp̃us qñ
ſuam ſapĩam ⁊ grãm infundit coꝛdi-
bus ⁊ per eam exterminat ↄcupiſcen-
tiã malã ⁊ ↄſequenter intellectũ hoĩs
⁊ affectũ purificat ⁊ coꝛdis palatuꝫ ſa-
nat. De hoc beatus berñ. ſup canti. ſic
ait. Sapĩa aſſidue vincit maliciaꝫ. i.
ↄcupĩam in mentib' ad quas intraue-
rit. ſapoꝛẽ mali quẽ illa inuexerit ſapo-
re melioꝛe exterminans. Intrat enim
ſapĩa dum ſenſus carnis infirmať. in-
tellectũ coꝛdis purificat. palatũ ſanat
⁊ repat. ſanato iã palato iam ſapit bo-
num. ſapit ⁊ ipſa ſapĩa qua in bonis ẽ
nihil melius. hec berñ. Contra impedi-
mentũ ſecundũ. ſ. noſtrã negligentiaꝫ
neccẽ eſt vt ſenſus exterioꝛes ſopianť ⁊
a ſua vagatõe reſtringanť. qꝛ tunc ſen-
ſus exterioꝛes excitanť ⁊ exercitantur
Unde dr̃ beatus greg. Si exterius eua-
gatio ſenſus claudiť interioꝛ ſenſus a-
periť. Cuius ratõnem reddit hugo de
ſcõ victo. in li. de archa noe ita dicẽs
Mentes quas cure carnales exagitãt
non ↄpꝛehendunt ſapidã ſapĩam. ſed
qui minoꝛať actu ille inuenit eã. qꝛ dũ
animus ab exterioꝛib' abſtrahiť ⁊ ad
ſemetipm̃ colligiť ⁊ robuſtioꝛ ad eter-
na ↄtemplanda ſubleuať ⁊ cum a dele-
ctatõe carnali abſtrahiť ⁊ ad ſeipſum
colligiť neccẽ eſt vt ſtatim inde aliquid
gaudĩj ſpũalis pꝛeguſtare incipiat. ne
ſi mens omnino a delectatõe remanſe-
rit aliẽa. quaſi in ſe ſit arida ⁊ ſine hu-
moꝛe ad germen ſapĩe non poſſit ↄua-
leſcere. Fit ergo diuina gratia aſpirã-
te vt mens ſic abſtracta ⁊ a terrenis de-
ſiderĳs exuta ſtatim quaſi inſolita leti-
cia perfundať. ⁊ amplius amarũ cog-
noſcit eſſe quod deſeruit. quo magis
dulce ſentit quod inuenit. hec hugo.
Ex quib' colligere poſſumus ꝙ quan-
to magis ſenſus exterioꝛes a carnali-
bus deſiderĳs retraxerimus. tanto va-
lidius ſenſus interioꝛes ⁊ ſpirituales
ad guſtandum diuina ⁊ celeſtia conua-
leſcunt.

Filius.

Deſidero etiaꝫ ſcire quot modis
ſpecies ſiue qualitas ↄtemplati-
onis varietur.

Ca. XI Pater

Scire debes qḋ
trib' modis ↄtemplatõis va-
riatur qualitas. Pꝛimo enim mõ con-
templatio agiť mentis dilatatõe. Se-
cundo mentis ſubleuatõe. Tercio mo-
do mentis alienatione. Mentis auteꝫ
dilatatio eſt qñ ſpũſſanctus coꝛ homi-
nis ingrediť. ⁊ per ſuam gratiam om-
nes affectiones carnales. ſiue ſecula-
res de ipſa mente eliminantur. ⁊ coꝛ
magno ardoꝛe amoꝛis dei inflamma-
tur ac etiam dilatatur. moduꝫ tamen
humane induſtrie non ſupergreditur.
Mentis vero ſubleuatio eſt quando in-
telligentie viuacitas diuinitus irradi-
ata humane induſtrie metas tranſcẽ-
dit. nec tamen in mentis alienatõem
tranſit. ita vt ⁊ ſupꝛa ſit qḋ videat ⁊ tñ
ab aſſuetis penitus non recedat. Men-
tis autẽ alienatio eſt qñ pꝛeſentiũ me-
moꝛia menti excidit ⁊ in peregrinum
quendam humane induſtrie ſtatuꝫ di-
uine tranſfiguratione tranſit.
Pꝛima ſpecies ↄtemplationis agitur
mentis dilatatõne Excluſis nam ꝗ vi-
tĳs de cubiculo coꝛdis ⁊ decenter vir-
tutib' adoꝛnato ſubintrat dilectõ dei.
Qui vero deũ diligit. ⁊ mandata eius
ſeruat videlicet peccatis reſiſtendo ⁊ v-
tuoſe viuendo. illius mentem libenter

deus viſitare dignat̃. ac in illa mãſio-
nez deſiderat facere. Teſte v̾itate q̄ ait
Si quis diligit me ſermonē meū ſer-
uabit. Et pater meus diliget eū ⁊ ad eū
veniemus ⁊ manſionem apud eū facie
mus. Cuius v̾o cor op̄s deus ꝑ ſuam
p̄ñtiam ſic viſitat. illius mentem diui
nus amor inflammat ⁊ excluſis oībꝫ
cupiditatibus feruens caritas dei oīa
interiora anime occupat. ⁊ ꝑ ſuam di-
lectionē dilatat. Talis vero ꝑ amorē
dei ſic dilatatus videt deū qḋ ↄtingit
cum deus qui ſpiritus eſt viſitans aī
mam principaliter adeſſe ſentit̃ ⁊ in-
telligit̃. Unde d̾t beatus ber. Oculus
meus intelligentia mea. Uidere ergo
deum dicimur. cū eius p̄ñtiam in aīa
ꝑ intellectū vtrūq̄ ꝑcipimus ⁊ ſenti-
mus. Cum ergo ſentis grām cognoſce
dei p̄ñtiam. nam ꝓut d̾t beatus greg.
Qui mente integra deū deſiderat ꝓfe
cto iam habet quem amat. Nec enim
quiſq̄ poſſet deum diligere ſi eū quē
diligit non haberet. hec greg. Anima
vero ꝑ grām ſibi infuſam ſentiens ad
eſſe p̄ñtiam ſui creatoris. ſuū intuitū
⁊ totum affectum dirigit in ipſum ſu-
per oīa amando. In quo aūt talis lati
tudo caritatis eſt fortiter currit viam
mandatorum dei. Uñ d̾t p̄s Uiā man
datoꝝ tuorum cucurri cū dilataſti cor
meū. Ad hanc latitudinē cordis habē
dam hortat̃ dñs per p̄s dicens Dila-
ta os tuū ⁊ implebo illud ac ſi dicat.
Extende ⁊ dilata per deſideriū ſanctū
os tuū cordis viꝫ ⁊ ego implebo illud
multiplici dono ſpūs mei. Aīa v̾o de
uota que ſic a dño viſitat̃ habens ⁊ ↄti
nens illum in ſeip̄m intuet̃ ꝑ ↄtempla
tionem amplexat̃ ꝑ dilectionem de-
oſculat̃ per deuotionē. De hoc richar.
de ſancto victore in. iiij. libro contem-
plationum ſic ait. Deus auditur vide
licet ab anima per reuelationem videt̃
per ↄtemplationem deoſculat̃ per de-
uotionem aſtringit̃ per dulcedinis ſue
infuſionem. Audit̃ ꝑ reuelationem do
nec voce eius paulatim inualeſcēte to
ta ꝑſtrepentiū tumultuatio ſolaq̄ illi-
us vox audiat̃ donec oīs illa tandē tu-
multuantiū turba diſpeat. ſoluſq̄ cū
ſola remaneat ⁊ ſolū ſola ꝑ ↄtemplati
onem aſpiciat ⁊ ꝑ ↄtemplationē vide
at donec ad ſolite viſionis aſpectū pul-
critudinis admirationē paulatim aīa
incaleſcat. ac tandē aliq̄ñ tota incan-
deſcat. donec ad verā puritatē internā-
q̄ pulcritudinem tota reformet̃ ⁊ ille
interne habitationis thalamus vndi-
q̄ virtutibus adornetur. Tandem ali
quando adornato thalamo ⁊ intro ex-
iſtente dilecto fiducia iam inualeſcen-
te deſiderioq̄ perurgente. cū ſe vlteri-
us cohibere non valet. ſubito in oſcula
ruit ⁊ impreſſis labijs intime deuotio-
nis oſcula figat. ꝑ deuotionē ſepe ⁊ mul
tiformiter deoſculat̃. dum interim cu-
biculum ſternit̃. donec intimus anime
ſinus ad ſummā pacem ⁊ tranquillita
tem ↄponat̃. Donec tandē dilecto in-
ter vbera collocato ad ineffabilem quā
dam diuine dulcedinis infuſionem in
illius deſideriū liqueſcat. ⁊ ſpūs ille
qui domino adheret vnus ſpūs fiat. pu
to qꝛ experta tanta dulcedine cum in-
tima ſuauitate de cetero iam nō poſſit
aīa illa pulſanti dilecto aliquas mo-
leſtias innectere. vel illa expectatione
fatigare preſertim cum ſibi ip̄i omnis
mora nimis longa ſit ⁊ expectatio vide
tur oneroſa. Deinceps vt arbitror ad
habitationis ſue introitum libẽter ob
ſeruabit vt ad dilecti ſui ſuſceptionē
ſemper parata ſit. Sed q̄uis iam pa
rata ſit. tunc temporis huiuſmodi ad-
uenientem ſuſcipere neſcit ſi ⁊ eque pa
rata ſit ⁊ expedita vocanti occurrere.
Puto enim non eſſe eiuſdem facul-

tatis ſuſcipere venientem ⁊ ſequi vocā-
tem. Aliud eſt cū ipſo introire. atq; a
liud eſt exire ibi aīa ad ſeipſam rever-
tit̃ ⁊ cū dilecto ſuo vſq; ad intima cor
dis ſui penetralia ingredit̃. hic extra
ſemetipſam ⁊ ad ſublimia ꝯtemplan
da ſubleuat̃. Quid namq; eſt eius in-
troire niſi ſe totam in ſeipſam collige-
re. quid vero eſt eius exire. niſi ſeipſam
extra ſemetipſam totā effundere. Ni-
hil itaq; aliud eſt aīam cum dilcō ſuo
in cubiculū introire ⁊ ſolā cū ſolo mo
rari dulcedineq; ꝑfrui. niſi exteriorū
omniū obliuiſci ⁊ in eius dilcōne ſum
me ⁊ intime delectari. ſe ſolam cū dile
cto videt. qñ exterioꝝ omniū oblita ex
ꝓpria ꝯſideratōe in dilecti ſui dilcōez
deſideriū ſuum purget ⁊ ex his q̃ in in
timis ſuis ꝯſiderat aīm ſuum in eius
amorē affectū inflammat ⁊ tam ex ma
loꝝ q̃ȝ bonoꝝ ſuoꝝ ꝯſideratōe in grati
arum actōem aſſurgit. hinc ꝓ impenſa
gr̃a ⁊ hic ꝓ indulta venia intime deuo
tionis victimas exoluit. vſ; in intimū
dilectus perducit̃. ⁊ in optimo collo-
cat̃ qñ ex intimo affectu ⁊ ſuꝑ oīa dili
git̃. Cogita quid ſit qḋ in vita tua ar-
dentius dilexiſti. anxius ꝯcupiſti. qḋ
te iocundius afficiebat. ceteriſq; oīb;
ꝓfundius delectabat. Conſidera ergo
ſi eandē affectionis delectationiſq; a-
bundantiā ſentias. qñ in ſummi dile
ctoris deſideriū inardeſcis qñ in eius
dilectōe requieſcis. Cui dubiū ſit ꝙ
intimū illum affectionis tue ſinū nec-
dū teneat. ſi intime dilectionis acule
us animā tuam in diuinis affectibus
minus penetrat. tepidius exagitat q̃ȝ
in alienis affectib; aliqñ penetrare vel
exagitare ſolebat. Sed ſi tantā ꝓrſus
vel forſan validiorē dilectionis vel de
lectationis violentiaȝ in intimis tuis
circa diuina ꝓſenſeris q̃ȝ al's vnq̃ȝ exꝑ
tus fueris vide adhuc ſi forte aliquid
aliud ſit in quo delectari vel conſolari
poſſis. Certe q̃ȝdiu poſſumus ex aliēa
qualicunq; re ꝯſolatōem vel iocundi-
tatem ꝯcipere. nondū audeo dicere eū
intimū ardentiſſimi amoris ſinum te
nere. Satage. feſtina. trahe eū adhuc
ad īteriora tua ⁊ ſecretiora cordis tui
penetralia quecunq; eiuſmodi oīa es
Certe ſi alienā aliquam ꝯſolatōȝ que-
ris vel recipis. deū tuū q̃ȝuis fortaſſe
ſumme nondū al's tñ tam ſingulariter
diligis. Nondū ergo in intimū ꝑdu-
cit̃. nondū in optimo collocat̃. Si er
go non ſatagis introducere eū ad inti
ma tua. quō credā te poſſe ſequi eū ad
ſublimia ſua. Certum ergo ſignū tibi
ſit quecunq; es aīa ꝙ dilectum tuum
minus diligis. vel ab illo minus dili-
geris. ſi ad theoricos illos exceſſus nō
dū vocari vel vocantē ſequi nondū me-
rueris. hec rich. X Scd's modus
ſiue ſpecies ꝯtemplationis agit̃ men-
tis ſubleuatōe. mens enī ꝑñtia ſui cre-
atoris viſitata. ⁊ ex eius amore dilata
ta. ꝓpter feruentem caritatē dei quam
in ſe ſentit vltra non valens ſe ꝯtinere
interiori ac ſpūali intuitu ſurſum ſe li
brat. deſiderans illū videre a quo tam
dulciter viſitat̃ ac ꝯſolat̃. cū vero mēs
ſiue anima ſic ſurſum elevata per ferui
dum amorē chriſto inheſerit. incipit
inter brachia eius aliquo modo conſo
piri. vt non ſolum delectabiliter ſed ⁊
tenaciter deo inhereat. ⁊ q̃ſi vi abſtra-
hat̃ ab omnium viſibilium ſenſu ⁊ me
moria. ſic tñ vt non plene ſui met obli
ta. nec tm̃ vere ꝯpos ſit ſui. Juxta illud
canti. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat.
Eſt enī talis iſte ſomnus illoꝝ qui inci
piunt dormire. ⁊ tamen non vident̃ ſi
bi ea que circa ſe fiunt aliquo mō ſen-
tire ⁊ intelligere. ſed pre ſopore nō ad
uertunt. Sic amor dei cum intelligen
tia conditus inebriat mentē ⁊ ab exte

rioꝛibꝫ abſtractam ſua virtute deo con
glutinat ⁊ ꝯiūgit. ⁊ q̃to amoꝛ vehemē
tioꝛ ⁊ intelligentia lucidioꝛ. tanto va-
lidius mentē in ſe rapit quouſq; tādē
oīm que ſub deo ſunt abijcit. vt in ſolo
diuine ꝯtemplatōnis radio libere figa
tur. licet bꝛeuiter velut in quodam cho
ruſco lumine celitus emicantis Quia
coꝛpus qḋ coꝛrūpit̃ aggrauat aīam ⁊
depꝛimit terrena inhabitatio ſenſum
multa cogitantē. Senſus enī hoīs ꝑ ſe
pauca p̃t ⁊ vix tenuiter cogitare ſuble
uatus aūt a flatu ſupni luminis tanto
plura ſimul intuet̃. quāto ſupꝛa ſe ſub
limius eleuat̃. Sed coꝛruptio terreni
coꝛpis ⁊ cure huius vite occupatiōes
depꝛimūt aīas ⁊ reuocāt ad ſeipſuꝫ vt
gemens cogat̃ clamare cū aplo. Infe-
lix ego hō quis me liberabit de coꝛpe
moꝛtis huius. Quanto enī plus mēs
ꝯuerſa eſt ad iſta inferioꝛa ⁊ hūana co
gitanda ⁊ tractanda. tāto plus a ſupi-
oꝛibꝫ ⁊ celeſtibꝫ ꝑ deuotionis intima
elongat̃. ⁊ q̃to feruentius ab inferio-
ruꝫ memoꝛia affectu ⁊ intellectu ad ſu
perioꝛa ſuſtollit̃. tanto ꝑfectioꝛ eſt de-
uotio ⁊ purioꝛ ꝯtēplatio q2 ſimul ꝑfe-
cte nō poteſt vtriq; eſſe intenta. que ab
inuicē ſicut lux a tenebꝛis ſunt diuiſa
nam qui deo inheret in lumine verſat̃.
Qui vo inheret mūdo in tenebꝛis eſt.
Et notandū ꝓut dr beatus greg. v. mo
ral. ꝙ mens cū in ꝯtemplatione ſuſpē
ditur cū carnis anguſtias ſupans ꝑ ſpe
culationis vertā deliberate aliquid inti-
me ſecuritatis rimat̃. ſtare diu ſupꝛa
ſemetipſam nō p̃t q2 ⁊ ſi hanc ſpūs ad
ſumma euehit. caro tñ ipſa adhuc coꝛ-
ruptionis ſue pondere deoꝛſum p̃mit.
vnde in libꝛo iob dr. Et cum ſpūs me
pꝛeſente trāſiret qñ inuiſibilia cogno-
ſcimus ⁊ tñ hoc non ſolide ſed raptim
videmus. neq; enī in ſuauitate ꝯtem-
plationis intime diu mens figit̃. quia

ad ſemetipſam ipſa immenſitate lumi
nis reuerberata reuocat̃ Cūq; internā
dulcedinē guſtat amoꝛe eſtuat ire ſuꝑ
ſemetipſam nitit̃ ſed ad infirmitatis
ſue tenebꝛas fracta relabitur ⁊ magna
virtute ꝓficiens videt. q2 videre non
p̃t hoc qḋ ardenter diligit. nec tñ ardē
ter diligeret niſi aliquatinus videret.
Non ergo ſtat ſed tranſit ſpūs q2 ſup-
nam lucē nobis ꝯtemplatio inhianti-
bus aperit ⁊ mox infirmitatibꝫ abſcō
dit. De hoc iterū beatus greg. ſuꝑ eze-
chielem ſic ait. Sepe aīmus ita in di-
uina ꝯtemplatione ſuſpendit̃ vt iaꝫ ſe
ꝑcipere de eterna illa libertate quā ocu
lus nō vidit nec auris audiuit aliquid
ꝑ quandā ymaginē letet̃. ſꝫ cū moꝛta
litatis pondere reuerberatus ad yma
relabit̃ q̄ſi quibuſdā pene vinculis li-
gatus tenet̃. humana quippe mens cū
ſupioꝛa atq; celeſtia vtrūq; in enigma
te aſpicit. iam de clauſtro habitatōnis
coꝛpoꝛee ꝑ ſubleuatā cogitationē exit
atq; illum humiliter adoꝛat. cuius ⁊
videre ſubſtantiam non valet iam ta-
men eius potentiam per illuminatio-
nem ſpiritus rimatur. hec gregoꝛius.
Ubi ſciendū ꝙ ſancta aīa cū ad ſupio
ra ſubleuat̃. ꝑuula ibi facta moꝛa ſta-
tim ad inferioꝛa relabit̃. ⁊ poſtmoduꝫ
ex memoꝛia illoꝛuꝫ que vidit ſuauiter
paſcit̃. De hoc beatus bernardus Ani
ma q̄ pꝛius in ſcola hūilitatis ſub ma-
giſtro filio dei ad ſemetipſam intrare
⁊ ſe cognoſcere didicit ⁊ de ſcola hu-
militatis duce ſpū ꝑuenit ad cellaria
caritatis. deinde ſuffulta floꝛibꝫ ⁊ ſti-
pata malis. i. virtutibꝫ ⁊ bonis moꝛi-
bus ad regis tūc cubiculum digna ad-
mittitur. cuius amoꝛe languit ibi mo-
dicum quaſi hoꝛa media ſilentio fa-
cto in celo. inter deſideratos ample-
xus ſuauiter quieſcens ipſa quidē doꝛ
mit. ſꝫ coꝛ eiꝰ vigilat. quo vtiq; iterim

veritatis archana rimatur. quorũ poſt‑
modũ memoria ſtatim reditura paſca
tur. Felix enĩ iſta hora. ſed pua mora.
ibi videt ineffabilia. carpit inuiſibilia
hec bernardus. Uñ etiã deuoti viri quibus mẽte
contemplatiõe eleuati. de incircũſcrip‑
to lumine furtim aliquid et tenuiter attin
gunt. tñ ſtatim ad ſeipſos reuerſi. ab ea
luce quã viderunt ad ſuas tenebras ſu
ſpirando redeunt. Qđ beatus greg. tã
git. exponens illud Geneſ. Jacob in
via angelũ inuenit. et ecce vir luctabaẗ
cum eo. ſic dicit. Js qui certat in luctamine
aliqñ ſe ſuperiorem. aliqñ eũ cum quo
contendit inuenit inferiorẽ. Eſt enĩ contẽ‑
platiua vita magnanimitatis contentio
cũ ſe contemplator ad celeſtia erigit. cum
in rebus ſpũalibus aĩm tendit. cũ tranſ
gredi nitiẗ omne qđ corruptibile vide
tur. cũ ſeſe anguſtet vt dilateẗ aliqñ qȝ
vincat. et quidẽ reluctantes tenebras
ſue cecitatis erupat. vt de ĩcircũſcrip‑
to lumĩe quiddã furtim et tenuiter vide‑
at. ſed tñ ad ſeipſam protinus reuerbera
ta reuertiẗ ab ea luce a qua reſpirando
tranſit ad ſue cecitatis tenebras ſuſpi
rando redit. Quaſi ergo vinciẗ angelus
qñ intellectu intimo apprehendiẗ deus.
quia intelligendo et ſentiendo de incircũ
ſcripto lumĩe aliquid deguſtat. Quaſi
etiam deuinciẗ homo. qñ ſubtracta in
tima luce nolens remitenſqȝ ad aſſue‑
tas tenebras redit. Si igiẗ ad partes
alis pentes proprios. i. ad ſcõs in celo re
dire cupimus. teneamus in via ange‑
lũ vt ſuauitate intima apprehendamuſ
deũ. Tenentes vero angelum vno clau
dicamus pede. et fit nerui refractio. per
qđ intelligiẗ carnaliũ deſideriorum re‑
preſſio ſiue extinctio. Omnipotẽs enĩ
deus cũ iam per deſideriũ et intellectũ
cognoſciẗ oẽm in nobis voluptatẽ car
nis reſtringit. et qui prius qſi duobus
pedibus innitentes et deũ videbamur q̃

rere et ſeculum tenere. poſt agnitõnem
ſuauitatis dei vnus in nobis pes ſanus
manet. atqȝ alius claudicat. quia neceſſe
eſt vt debilitato in nobis amore ſeculi
ſolus conualeſcat amor dei. vno claudi‑
camus pede. quia dũ creſcit in nobis for
titudo amoris intimi. infirmaẗ procul
dubio carnis fortitudo. quia oĩs qui clau
dicat vno pede ſoli innitiẗ quem ſanum
habet. quia cui terrenũ deſideriũ iam areſa‑
ctum fuerit in ſolo pede amoris dei to
ta virtute ſe ſuſtinet et in ipſo ſtat. quia pe
dem amoris ſeculi quẽ ponere in terre
na conſueuerat. iam a terra ſuſpenſũ por
tat. hec grego. ¶ Et ſciendum quod
etiã diuerſe ſunt deuotionum ſpẽs qui
bus ſacra ſcriptura noĩa diuerſa impo
nit. vt ſunt. iubilus. ebrietas ſpũs. li‑
quefactio et ſpũalis iocunditas. Jubi
lus vero quid ſit oñdit beatus greg. xx
xiiij. moraľ. ſic dicens. Jubilus dicitur qñ
ineffabile gaudiũ mente concipitur. qđ
nec abſcondi poteſt. nec ſermonibus a‑
periri. et tñ quibuſdam moribus pditur
quamuis nullis proprietatibus exprimatur.
Unde dauid propheta intuens electorum
animas tantum gaudiũ mente concipere
quantum non valet ſermone apire ait
Beatus populus qui ſcit iubilatõnem
Non enim ait qui loquiẗ. ſed qui ſcit
iubilationem. quia ſciri quidem iubi
latio mente poteſt. ſed dictu exprimi
non poteſt. Sentiẗ per illam quippe qđ
vltra ſenſum eſt. et cum vix adhuc cõ‑
templandum ſufficiat conſcientia ſci
entis qñ ad hoc exprimendum nõ ſuf‑
ficeret et lingua dicentis. hec gregorius.
Jſte aũt iubilus naſci ſolet ex ſctã me
ditatione. deuota oratione. ac cordis
iocunditate. que de conſcientie procedit
puritate. De hoc beatus berñ. ſic dicit
Rennuat conſolari anima mea niſi in
deo viuo. Hec enim conſolatio eſt ſua
uiſſimus radius quo anima per cincin

num capitis eleuat̃ cũ meditatione ex
ardeſcente ⁊ oratione inualeſcente Ex
tali em̃ meditatiõe orõe ⁊ ꝯtemplatõe
naſcit̃ in corde iubilus quidã melliflu
us ⁊ cordis riſus. quem nemo ſcit niſi
qui ſentit. nemo ſentit niſi qui exꝑtus
eſt. qui cito trãſit. Felix hora ſ3 breuis
eſt mora Narrant exꝑti que dico qui
hec magis exꝑientia didicerunt q̃3 in
corde. q2 feruor orõis cũ admiſcet̃ ar-
dori meditationis erũpit ille ꝯtempla
tionis radius de media caritate q̃ſi ſpe
cies electri hoc eſt de medio ignis ſu-
ſpiriorũ. ſ. ꝯſcie iubilantis. hec bernar.
Ubi notandũ ꝙ ſancti viri ſcḋm dictu3
caſſiani. felicitatis ſue gaudia tam in
pñti accipiũt q̃3 in futuro In pñti qui
dem ꝑ iubilũ iocũditatis interne. In
futuro ṽo ꝑ plenitudinẽ beatitudinis
ſempiterne. hec caſſia. Hũc iubilũ ſua
uiſſimũ beatus ber. deſiderabat hẽre cũ
diceret O ſi veniat ſup cor meũ facies
illa que videt̃ in iubilo. quid dulcius
quid ſuauius. quid de iocũdius in me
epulare domine ieſu xp̃e ⁊ poſt epulas
reclina ſup aĩam ſerui tui. ſi ꝑmis nõ
grauor. ſi grauor non laſſor. iugu3 em̃
tuũ ſuaue eſt ⁊ onus tuũ leue. hec berñ.
B Ebrietas aũt ſpũs dici pt queli
bet amoris ⁊ magni gaudij deuotio. ex
qua q̃ſi ex vini fortitudĩe feruor ſpũs
intantu3 creſcit ꝙ ſe intra ſe cohibere
non valet. Uñ apl'i ſancti ſpũs feruo-
re eſtuantes muſto pleni dicebãt̃ De
hoc in libro iob dr̃. Uenter meus q̃ſi
muſtum abſq3 ſpiraculo qḋ languncu-
las nouas diſrũpit nouas dr̃ non vete
res. q2 veteribꝫ cordibꝫ non infundit̃
talis deuotio. ſed nouis. ſ. in nouitate
vite ambulãtibꝫ vel nouas dr̃ q2 talis
feruor ſpũs nouis. i. nondu3 exercita
tis mentibꝫ nuꝑ infuſis minus valet
ſe cohibere. quin erumpat in inuſita-
tos geſtus voces vel ſingultus ſicut vi-
num in vaſe ebulit. quod inueteratum
quieſcit Nec etiam mirum ſi ex mag-
na ſpiritus hylaritate quam ſpiritus
ſanctus cordi infundit. aliquando erũ
pit in aliqua apta hilaritatis indicia.
vel ſi qñq3 ſingultibꝫ ⁊ fletibꝫ apertis
imꝑare non valet ⁊ huiõi interne de-
uotionis motus abſcondere cũ videa-
mus aliquos ſepe ex ſtulta leuitate a ri
ſu ⁊ inſolentibꝫ cachinnis nõ poſſe co
hibere ſe etiã vbi pudor hũanus imꝑat
diſciplinã. Et aliqñ ex humana triſti
cia aborta fletui nõ poſſit homo q̃uis
libenter faceret imperare Cũ em̃ ſcrip
tum ſit. Deus ignis ꝯſumens eſt ⁊ de-
us caritas Ergo quid mirum ſi feruor
diuine caritatis cordi infuſus totum
hominem commouet. ſi vt ꝓdictu3 eſt
leuitas aut triſticia tantam vim in ho-
mine operari poteſt. nam cor diuini a
moris gaudio vel diuine fruitionis de-
ſiderio inflammatu3 in ſe dilatat̃ ⁊ ex
tendit̃ ⁊ q̃ſi inter anguſtias pectoris
ſe capere nõ ſufficiens ꝓpter ardoris
violentia3 extra ſe erumpit ⁊ amoris
magnitudinem quem in ſe ꝯtinet ꝑ ex
teriora indicia euaporat. Liquefactio
ṽo anime aliud non videt̃ eſſe niſi que
dam emollitio a ſua duricia per quam
flexibilis reddit̃ ⁊ voluntaria ad amã
dum deum ⁊ liqueſcens ad diuine vir
tutis recipiendã impreſſionem. vt ſi-
cut liquor liquori ita ſpũs dei ſpiritui
hominis influens miſceat̃. vt vnus ſi
at ſpũs anima cũ deo De hoc ſuꝑ cañ.
Oroſius ſic dicit. Anima viri dr̃ lique
facta. dũ in dulcedine celeſtis glĩe celi-
tus fuerit reſoluta ⁊ ſuo dño dilecto af
fixa ⁊ inſeꝑabiliter ãnexa. hec oroſius
Unde ſcḋm dictum origenis. Diui
ne contemplationis feliciſſimus effe-
ctus eſt liquefactio. liqueſcit em̃ mens
dum deuotione molleſcit. vt ſponſus
in ea ſuauiter cubet et nihil duri ei

obſiſtat. Liqueſcit dum deuotione ca-
leſcit. vt dilectus in ea calorem diuini
amoris inueniat ⁊ quaſi quidam ↄtra-
ctus ſpūalis fiat. qui maximā delecta-
tionem generat. Liqueſcit dū deuotō
ne ſupeffluit. vt deus ſolus ſolū domi-
niū ⁊ plenum in ea obtineat. tunc oīs
motus. omnis viſus. oīs impet⁹ eius
feliciter in eternitatē terminat̃ hec ori
ge. Vñ beatus berñ. ſup cantica expo-
nens illud. Aīa mea liquefacta eſt. ſic
ait. O dulcis ↄfabulatio dei in aīma.
cum aīa que ſine lingua ⁊ labiorū for-
mat̃ ſtrepitu. ⁊ ſine aure ꝑcipit̃ in ſilē
tio. ſolus qui loquit̃ ⁊ cui loquit̃ audi
unt ⁊ alienus excludit̃. quoꝝ virtute
⁊ auditu corda liqueſcūt. liqueſcendo
deficiunt ab eo qd̃ fuerunt. ⁊ deficien-
do perficiunt̃ in eo in quē fluunt. Hec
berñ. ¶ Spūalis aūt iocunditas
dici poteſt gaudium qd̃libet in ſpūſcō
qd̃ a ſpūſancto infundit̃ gaudet aīus
in deo ꝓ ꝑceptis bñficijs vel ꝓmiſſis.
Notandum ꝙ ſpūalis leticia dupliciter
ter accipit̃. generaliter ⁊ ſpecialiter.
Generaliter. qñ eſt generalis motus
gaudij in ſpūſancto ex intuitu benefi-
cioꝝ dei ⁊ future glorie ac bonitatis di
uine. Specialiter qñ eſt quedā mētis
hilaritas ⁊ ↄfidentia bona ad deum ⁊
de bono ↄſcie teſtimonio reddens ho-
minem beniuolū ⁊ deuotū. ⁊ ad omnia
agenda ⁊ ſufferenda ꝓ deo ⁊ omnia q̃
dei ſunt diligenda ⁊ ꝓmouenda. Ideo
bis dicit aplṡ. Gaudete in dño ſemꝑ
iteꝝ dico gaudete. primo generaliter.
ſcdo ſpecialiter. ¶ His ergo de-
curſis videndū eſt de tercio mō ↄtem-
plationis. Tercius modus ſiue ſpēs
ↄtemplationis agit̃ mentis alienatōe
Mentis aūt alienatō ex triplici cauſa
hꝫ ꝓceſſum. Aliqñ eñi pre magnitudi
ne deuotionis. nōnunꝗ̃ pre magnitu
dine admirationis. interdū etiam pre
magnitudine exultationis. Hos tres
modos rich. de ſcō victo. in. v. li. de cō
templatōe declarat ita dicens ¶
Tribꝰ de cauſis in mentis alienatōem
abducimur. nā mō pre magnitudīe de
uotionis. mō pre magnitudine admi-
rationis. mō pre magnitudīe exultati
onis vt ſemetipām mens oīno non ca
piat. ſed ſupra ſemetipām eleuata in
alienatōem tranſeat. Magnitudīe de
uotionis mens hūana ſupra ſemetip-
ſam eleuat̃ qñ toto celeſtis deſiderij ig
ne ſuccendit̃. vt amoris intimi flāma
vltra humanū modū excreſcat que aī
mam humanā ad cere ſiītudinem liq̃
factā a priſtino ſtatu penitus reſoluat.
⁊ inſtar fumi extenuata in ſuꝑna ele-
uet ⁊ ad ſumma emittat. Magnitudi-
ne admirationis aīa humana ſupra ſe
metipſam ducit̃ qñ diuino luīe irradi
ata ⁊ in ſumme pulcritudīs admiratō
ne ſuſpenſa tā vehementi ſtupore ↄcuti
tur. vt a ſuo ſtatu funditus excutiat̃. ⁊
in modū fulguris choru ſcātis quantū
ꝓfundius ꝑ deſpectū ſui immēſe pul-
critudīs reſpectu in yma deijcit̃. tanto
ſublimi⁹. tanto celerius ꝑ ſummoꝝ de
ſideriū reuerberatā ⁊ ſupra ſemetipāꝫ
rapta in ſublimia eleuat̃ Magnitudi
ne iocūditatis ⁊ exultatōis mēs hoīs
a ſeipā alienat̃ qñ in intīa illa interne
ſuauitatis abūdātia potata imo plene
inebriata q̇d ſit q̇d de fuerit penitus ob
liuiſcit̃ ⁊ ī alienatōis exceſſū tripudij
ſui nimietate traducit̃. ⁊ inſuꝑ ſupra
mundanū quendā affectū ſub quodaꝫ
mire felicitatis ſtatu rapti trāſformat̃
Quādiu igit̃ hmōi exceſſus in nobiſ-
metipſ̃ nō ſentimus q̇d aliꝰ de nobis
ſentire dēmus niſi qꝛ min⁹ diligimꝰ niſi
ꝙ minus diligimus Si ei qſq̇s eſple
ne pfcēqꝫ diligeres forte dilcōnis tue
nimietas eſtuāſqꝫ deſiderij āxietas ī e
iuſmōi rapiet exceſſ⁹ q̇les tibi expte ō

ſcripſimus iam ſane ſi diuina dilecti-
one plene dignus extitiſſes. ſi tāta di
gnatione te ydoneū exhiberes. forte
tanta luminis ſui claritate intelligētie
tue oculos irradiaret. tāta intime dul
cedinis ſue ſuauitate cordis tui deſide
riū inebriaret. que temetipm̄ ſuper te-
metipm̄ raperet. ꝛ ꝑ mentis exceſſum
in ſuperna eleuaret Hos aūt anagogi-
cos exceſſionis modos miſtice quidē
deſcriptos in canticis cāticoꝝ inueni-
mus. De primo quidē recte illud intel
ligit quod dr. Que eſt iſta q̄ aſcendit ꝑ
deſertū ſicut virgula fumi ex aro. mir.
ꝛ thur. ꝛ vni. pul. pig. De ſecūdo que
eſt iſta que ꝓgredit qͥ aurora ɔſurgēs
De tercio. que eſt iſta que aſcendit de
deſerto delicijs affluēs innixa ſup dile
ctū ſuum. hec ibi. ¶ Nūc de vno
modo ipſius exceſſus mētis dicendū
eſt in ſpāli. Et primus exceſſus mētis
vt dr ibi. in eodem libro. v. fit ex de
ſiderij anxietate ꝛ magnitudine deuo-
tionis fumus qui ſemꝑ ſurgit de igne
Quis aūt neget amorē ſpūalem ignē
eē. Recte itaqꝫ illa mētis in ſupna ele
uatio. q̄ ex feruore dilectionis orit fu-
mo ni fallar ɔpat. Quid aūt intelligi
mus ꝑ hmōi fumū niſi deuote mentis
deſideriū Quaſi ergo aīa in ſupna eleuat
ꝛ aſcēdit qñ dilectiōe feruēte ꝛ in hoc
ipm̄ vrgēte ſuū deſiderium per ſemet-
ipſum rapit. Eſt aūt virgula vt oēs no
uimus ꝛ gracilis ꝛ recta. vt ergo virgule ſi
militudinē in ſe trahat aſcēſio tua. ſit
anxiū ſit vnicū deſideriū tuū ꝛ ſurgēs
ex intentione recta Si aūt ꝑ mirram
carnis ɔtritionē. ꝑ thus vero cordis de
uotionē. ꝑ vniuerſum vero pigmentarij
puluerē virtutū oīm intelligimus cō-
ſummationis artē. de quo hec omnia
in eandem ſententiam ɔcurrunt. que
omnia ꝑ ſe facile intelligunt nam hoc
ſatis conſtat. qꝛ quiſquis caritate ple

nus eſt cetera virtutū inſignia non ha
bere non poteſt. Si enī apoſtolo credi
tur. conſummatio virtutis eſt caritas
Illud ſane notādum ꝙ anima ſancta
tunc veraciter quaſi fumus ꝛ per deſer
tum aſcendit. quando ſuum affectum
in celeſtis ſponſi deſideriū accendit.
Maior aūt ſed quantum ad meritum
ineſſe videt mentis eleuatio illa. que
fouente quidē gratia ſurgit ex intenſi
one ꝛ intentione ꝓpria q̄ꝫ illa que ſur-
git ex ſola reuelatione vel aliqua inſpi
ratione diuina. vt ergo digna inueni-
tur anima. oportet primo quaſi ꝑ deſer
tum aſcendere. Veruntamē vt eadē
ipſa velut virgula fumi fiat q̄libet ꝑ de-
ſertum fieri incipiat oportet vt ſupra
ipm̄ deſertum aſſurgat. alioquin mēs
ipſa in mentis exceſſum non rapit niſi
ſupra ſemetipſam eleuet. niſi ſemetip
ſam in ymo deſerat ꝛ ſeipſam deſeren
do deſertum faciat. que deſerta in mo-
rem fumi magis magiſqꝫ in ſublimia
tranſcendat. Solet tñ hmōi mētis ex
ceſſus fieri mō ex ſola deſiderij feruen
tis eſtuatione q̄ꝫ ex adiuncta ſibi diui
na reuelatiōe. ſic enī ſpūalis ille ignis
ꝛ incorporeus diuine dilectōis candē
vim nō obtineat in ſpūalibus. quā ille
ignis corporeus in rebus corꝑalibus hē
cōſueuit. Satis nouimus ꝙ ignis iſte
corporeus in vaſe q̄libet modico liquo
re perfuſo operari ſoleat. primum qui
dem incipit liquorem ipſum ab ymis
euertere. poſtea vero in hanc ꝑtem nūc
in illam nunc ſurſum nunc deorſum ia
ctare. ꝛ paulatim quidem ad ſuperio-
ra attollere. totūqꝫ vas ex modico quo
uis vſqꝫ ad ſummū replere. tandē aūt
ſupra illum attollere. ꝛ cum violen-
tiam quadam interiora euacuare ꝛ fo
ras effundere fortiterqꝫ eijcere. Sic
ſane animus humanus diuino igne
ſuccēſus vt ſeipſo in ſeipſo ɔtra ſeipm̄

feruens ⁊ fremens eſtuans ſibiipſi iraſcens ſeipm deſpiciens ſibiq; vehemēter indignans ſemetipm vehementer ꝯculcans ſūmis ihyans. ⁊ cū eiuſmōi eſtu diutius vrit̃ ꝑ inferioꝝ ꝯtemptū ab infimis repellit̃ ⁊ ꝑ ſupnoꝝ deſideriū ad ſupiora trahit̃. fit ſepe vt ipetu ſpūs impellente d̃ſiderio extra ſemet ipſū ⁊ ſupra ſemetipm erectus ſuiq; penitus intus oblitus ⁊ in extaſi ſubleuatus totus in ſuperiora rapitur. In hunc modū celeſtis deſiderij ardor cū vehementer exeſtuat animā hūanam diuino amore feruidā ſupˢ ſemetipā leuat. hec rich. Qui igit̃ diuino amore ſic accendūtur. ⁊ ſupra ſemetipos ad illa ſupiora rapiūt̃. hi pculdubio ab omnibꝫ vicijs ⁊ maculis moribus ſe exeunt. ſeculū cū mundi cupiditatibus ꝯtemnunt. ⁊ ſpe ad inuiſibilia ſe extendunt. De talibꝫ beatus greg. ſupˢ cañ. expoñes illa verba ſuperius pmiſſa vicȝ. Que eſt iſta que aſcendit per d̃ſertū ſicut virgula fumi. ſic ait. In deſerto itaq; aut eſt in hoc mundo eccl'ia ſiue queq; aīa ſancta viuit. dū a regno exul inter beſtias demones degit. hec ⁊ ſi omnino a ſponſo nō deſerit̃. tamē ꝙ diu in carne eſt nōdū ad certā eius viſionē admittit̃. dū ab eo ꝑ exilia ⁊ tēptatōes peregrinat̃. ⁊ qꝛ adhuc cum eo nō regnat deſeri ſibi ab eo videtur. Ob hoc ſemꝑ laborat vt aſcendat vt quē valde diligit magis ac magis ſenciat ⁊ quō pfecte eū in deſerto nō tȝ vel ab ipō eius deſiderio ſe reficiat. vt ſic in via roborata qñq; ad hoc qđ diu cōcupiuit pueniat. Sunt enim nōnulli qui dū oīa viſibilia faſtidiunt. mentē in celeſtia erigunt. ⁊ qꝛ in infimis nihil qđ eis dulceſcat ꝯcupiſcunt. totū cor ad ſupna ꝯuertunt. Hi ab oībus malis moribꝫ ſe exuunt cenſum mundi cū cupiditatibꝫ ꝯtemnūt. ſpe ad inuiſibilia tēdunt. ⁊ quo ampliori deſiderio illis iherēt. eo magis ac magis moleſte corruptōꝫ ferunt quaꝫ habēt hi nimiꝝ ꝑ deſertū deſcendunt qꝛ dūꝫ in hoc mūdo inter temptatōes viuūt quo amplius dū hic morāt̃ deſeri metuunt eo forcius iſta deſerunt. ⁊ ad ea gradiunt̃ in quibꝫ cū fuerit nihil amplius qđ eos amoueat iā timebūt. Bene aūt ſicut virgula fumi aſcendere dicunt̃ nō aūt quarūlibet reꝝ fumus eſſe iſte d̃r ſed ex aromatibꝫ mirre ⁊ thuris ⁊ vniuerſi pulueris pigmentarij eſſe declarat̃. Mirra quippe mortuorūꝫ corpa cōdiunt̃. ne putreſcant Thura vero accēdunt̃ vt redoleāt. Per mirra ergo carnis mortificatio deſignatur ꝑ thus orōnū mundicia intelligitur. Sancta igit̃ aīa carnē ſuā a putredie viciōꝝ mortificat. dū omnes volupta tes mundi ꝑ ꝯtinenciā abnegat vt poſt iudiciū a corruptōe eterna libera permaneat. Cū vero ad celeſtia maiori ſe deſiderio accendit. ⁊ cū a cordis cubiculo omnes cogitatōes ſupfluas abijcit. quaſi thuribulū cor ſuū coram deo facit in quo cū dilectioneꝫ ⁊ virtutes ꝯgregat quaſi carbones in thuribulo coaptat quibꝫ ſeipāꝫ mens in ꝯſpectu dei igne caritatis accendat. Dūq; feruentes ⁊ mundas orōes ad deū emittit quaſi fumū aromatū ex thuribulo educit vt corā dilecto redoleat ſuauit̃ ⁊ proximos ad eius amorē ꝑ bona exēpla ꝯcitare nō deſinat. hec gre. De mētis etiā alienatōe ⁊ fructū quē tales aſſequūtur qui hmōi grā potiūt̃ Rich. de ſanc. vic. ſic ait. Qñ ꝑ ꝯtēplatiōis dulcedinem ſupra noſmetipos rapimur. quoddā quaſi ſuauitatis vinum ſumentes inebriamur ⁊ humanū qđā modo ſenſum excedentes in diuinūꝫ quēdā affectū a nobiſmetipſis alienamur. nihil in hac vita hac dulcedine

iocũdius ſentitur. nihil ſic animũ ab
amoꝛe mundi elongat. nihil ita men
tem contra temptatões roboꝛat que3
talis guſtus iebꝛiauerit ad omne opꝰ
⁊ ad omnẽ laboꝛẽ hilareſcit laboꝛat
nec laceſſit. feſtinat nec deficit. dolet
nec ſentit. laceratᷣ ⁊ neſcit. irridetᷣ nec
aduertit. hec rich. Et hec de mentis a-
lienatõe que ſurgit ex deuotõis mag-
nitudine. ⸿ Scdõ videndum ẽ
in ſpẽali de mentis exceſſu que eueni
re ſolet ex admiratõis magnitudine.
De hoc rich. idem in. v. li. de ꝯtẽpla-
tõe ſic ait. Quis neſciat inde admira
tionẽ fieri cũ aliquid cernimus pꝛeter
ſpeciẽ ⁊ ſupꝛa eſtimatõ3. Nouitas ita
q3 rei ⁊ viſionis vix credibilis adduce
re ſolet admiratõ3 mentis qñ aliquid
icepꝛit videri qđ vix poſſit credi. hic
mentis exceſſus bene deſcribitᷣ i eo ꝙ
dꝛ. Que eſt iſta que pgreditᷣ quaſi au-
roꝛa ꝯſurgens. Auroꝛa ſiquidẽ paula
tim eleuatur eleuando dilatatᷣ. dilatã
do clarificatᷣ. Sed miꝛo modo dũ tan
dem in diem deſinit ꝑ pmotõis ſue in
crementa ad defectu3 venit. vt iñ acci
piat vt maioꝛ ſit tãdem q3 etiã accipit
vt omnino non ſit. Hic itaq3 hũana
intelligencia diuino lumine irradia-
ta. dum intelligibiliũ ꝯtemplatiõe ſu
ſpenditᷣ dũ in eoꝝ admiratõe diſtẽdi
tur. quanto ſemper ad altioꝛa ⁊ mira-
bilioꝛa ducitᷣ. tanto amplius tanto co
pioſiꝰ dilatatur ⁊ vñ ĩfimis remotioꝛ ĩ
de ĩ ſemetipã purioꝛ ⁊ ad ſublima ſub
tilioꝛ inuenitur. Sed. in eiuſmodi ſub
leuatione dũ mens hũana ſemper ad
altioꝛa creſcit dum diu creſcendo tan
dem aliqñ hũane metas tranſcendit.
Fit demũ vt a ſemetipã ſic penitus de-
ficiat. ⁊ inſuper mundanũ quendã af
fectũ trãſfoꝛmata tota ſupꝛa ſemetip-
ſam eat. Et ſic matutina lux creſcẽdo
deſinit nõ quidem eſſe lux ſed eſſe lux
matutina vt ipſa auroꝛa iã non ſit au-
roꝛa. ita humana intelligencia ex di-
latatiõis ſue magnitudine qñq3 acci-
pit vt ipã iam nõ ſit ipã nõ quidem vt
non ſit intelligentia ſed vt iam nõ ſit
humana. Dũmodo mirabiliter mu-
tatõe q3 incõpꝛehẽnſibili efficitᷣ pluſq3
humana dũ gloꝛiam dñi ſpeculando
in eandẽ ymaginẽ traſfoꝛmatur a cla
ritate in claritatem tãq3 a dñi ſpũ. Et
notãdũ ꝙ ſi vas aque, ſolis radio ſup-
ponas ipãm mox aquam videbis lũi-
nis ſplẽdoꝛẽ ex ſe in ſuperioꝛa trãſfũ-
dere ⁊ claritatẽ quide3 abſq3 caloꝛe tñ
in ſumma leuare Et quid eſt aqua ni-
ſi cogitatõ humana que ſemper ad in
ferioꝛa labitu3 niſi ſub diſcꝛetõis mag
ne moderamine cohibeatᷣ. Aqua iva
ſe collecta cogitatio meditatõi inten
ta ⁊ ꝑ intentõ3 defixa. Aque collectõ
coꝛdis meditatio. Eiuſmodi aque ſo-
lis radius ſe infundit. qñ diuina reue
latio meditatõi occurrit. Sed cu3 aq̃
radiũ in ſe ſupni luminis accipit ful-
goꝛem quoq3 luminis ⁊ ipſa ad ſuperi
oꝛa emittit ⁊ mirũ ĩ modũ illic vterq3
radiũ luminis ex ſe leuat. quo ipſa per
ſe nullo modo aſcendere valet. Et cũ
tanta ſit differentia aque ⁊ luminis ta
diũ ei tñ quẽ de ſe luminis emittit. nõ
nihil ſue ſimilitudĩs inpꝛimit. ita vt
tremula tremulũ. quieta quietum. pu
rioꝛ purioꝛẽ. diffuſioꝛ diffuſioꝛẽ effici
at. Iuxta hanc ſane ſimilitudinẽ tñ ĩ
acceſſibilis illius ⁊ eterne luminis in
humanũ coꝛ reuelatio irradiat huma
nam intelligentia3 ſupꝛa ſemetipãm
ymmo ſupꝛa omnẽ humanũ modum
leuat ⁊ illuc intelligentie radius diui
ne luminis infuſione admiratõiſq3 re
uerberatione de ymis ad ſumma reſi-
lit. vbi nulla ingenÿ perſpicacitas.
nulla artis induſtria. aut humana ra
ciocinatio aſcẽdere ſufficit. ⁊ quo me

lius mentem hoīs diuine claritatis
ſplēdoꝛ ꝓfundius penetrat. eo alcius
ſtupoꝛis ſui magnitudīe excuſſa ⁊ ꝑ ex
taſim ſubleuata in diuinoꝝ archanoꝝ
ſublimitatib9 ſublimius reſultat. illō
autē omnino ꝯſtare dicit̄. q2 q̄nto ple
nius atq3 ꝑfectius ad intimā animus
pacē ⁊ trāq̄llitatē ꝯponere ſe preua
luerit. tāto firmius tantoq3 tenacius
in hac ſubleuatōe ſumme luci ꝑ ꝯtem
plationez adherebit. Et proculdubio
quāto purioꝛ ad integritatez q̄nto diſ
fuſioꝛ ad caritatem. tāto ꝑſpicatioꝛ tā
to capacioꝛ inuenit̄ ad ſupmūdano2ū
⁊ ſupcelestium ꝯtēplatōnez. hec rich.
Iſta vero taz excellens ꝯtēplatio quē
in extaſim ⁊ in exceſſuz mētis ꝑducit
requirit coꝛ mūdū ⁊ bn̄ purgatū. Qō
affirmat bea. ber. ita dicens Precipua
⁊ maxima ꝯtēplatio eſt āmiratio ma
ieſtatis. hec requirit coꝛ purgatū a vi
cijs liberatū atq3 exoꝛnatū a pctīs. vt
ſe facile poſſit ad ſupna leuare vt inf-
dum ꝑ aliquas maculas ſtupoꝛe ⁊ ex-
taſi ſuſpenſum teneat admirātem hec
ber. Qui etiā ſic a ſemetipſo alienatur
ea que interim in ſpū cernit verbis ex-
primere nō valet. De hoc bea. gre. ſic
dicit. Tunc dei maxime maieſtatē mi
ramur cū in ꝯtēplatōe eius obſtupeſcē
do obmuteſcimus plus inuſitare cupi
entes q̄3 verbis exprimere valeam9 nō
inueniētes verba ydonea ad taz ſubli
mia exprimēda hec gre. Hic etiam ex
ceſſus mentis ſiue alienatio figuratur
per reginā Saba. que videns ſapiām
ſalomonis nō habebat vltra ſpm̄. Qō
exponens rich. de ſancto vict. de aīa de
uota ac ꝯtēplatiua in vno libro ꝯtem
plationū ſic ait Regina auſtri a finib9
terre venit audire ſapientiā Salomo
nis Que eſt iſta regia niſi quelibz aīa
ſancta ſenſib9 ⁊ appetitib9 carnis co-
gitatōib9 ⁊ affectōnibus mentis forti
ter preſidēs ⁊ ſummi regis veriq3 ꝓ-
ſus Salomonis dilectōe feruens. vn
diq3 deſiderio ardēs huiuſmōi regīa
ſumme ſapīe regez ꝓpoſitis enigmati
bus ⁊ frequentib9 īterrogatōibus im
petit. qn̄ quelibz aīa deuota de diuino
adiutoꝛio preſumēs inueſtigādeveri-
tatis ſtudio vehemēter īſiſtit audit qō
querit. qn̄ ⁊ illa que ex ꝓpria induſtria
nō ſufficit habere ſepe inter orōnū ſuſ
piria ex diuina reuelatione ꝯgnoſcit
videam9 adhuc q̄d ō hac regia dicat̄
Vidēs āt regina ſaba oēz ſapiāz Sa
lomonis ⁊ domū quā edificauerit ⁊c.
nō habebat vltra ſpm̄. pꝛius querit ⁊
audit. poſtea videt ⁊ intelligit. tandez
autez obſtupeſcit ⁊ deficit Interrogat
quod diſcat. ꝯtemplatur qō miretur.
ſtupet vt mente excedat mentēq3 exce
dat. Primū eſt meditatōis. Secūdū
eſt ꝯtemplationis. Terciū eſt extaſis
Ecce quib9 gradib9 ſubleuat̄ animus
humanus. Meditatōne ꝑfecto ſurgi
tur in ꝯtemplatōnem. ꝯtēplatione in
admirationez. Admiratōne in mētis
alienatōnem Manifeſtū eſt ergo ꝙ ex
magnitudīe admiratōis īcidat homo
in exceſſuz mentis. Quid ei aliō illi
fuit ſpiritū non habere niſi mente ex-
cedere vl' vn̄ ei hoc accidit niſi ex mul
ta admiratione. Quomodo queſo re-
gīa ſine ſpiritu fuit niſi quia ſpiritus
eius a ſemetipo alienat9 fuit. Ez illō
hoc loco in memoꝛiā venit. qō iohan
nes dicit. Ego inquit iohānes fui in
ſpiritu Ecce iohannes in ſpiritu ſe eē
teſtatur ⁊ regina auſtri ſpiritum non
habere aſſeritur. ¶ Ubi notan
dū ꝙ hoc eſt ſpirituz in ſpiritu eſſe ſe
metipſuz intra ſemetipſum totū colli
gere ⁊ ea que circa carnē ſeu etiam in
carne geruntur interim penitus igno
rare. ſpiritum aūt ſine ſpiritu eſſe in
ſemetipſum extra ſemetipſuz ⁊ ſupra

ſemetipm totū effundere ꝛ que ſub ip
ſo vel in ipo fiunt omnino interī igno
rare ꝛ illud diuinitatis archanū totuꝫ
intrare. nōne in ſpū ſpūs eſſe tunc rec
te aſſerit̄. qn̄ exterioꝝ oīm obliuiſcit̄
pariter ꝛ ignarus eoꝝ omniū que ī coꝛ
poꝛe coꝛpaliter agunt̄ ꝛ in illis ſolis
intereſt p memoꝛiā vel intellectuꝫ que
in ſpū vel circa ſpūm actitant̄. Cur n̄
recte dicat̄ ſpūm ſemetipꝫ nō habere
qn̄ incipit a ſemetipo deficere ꝛ a ſuo
eſſe in ſupmundanū quēdā ꝛ vere pl9
qꝫ humanū ſtatum tranſire. ꝛ mirabi
li trāſfiguratōe ſpūs ille ab humano
videat̄ ī diuinū deficere ita qḋ ipe iā
non ſit ipe eo dumtaxat tpe quo domi
no incipit altius inherere. Qui em̄ ad
heret dn̄o vnus ſpūs eſt cū eo ꝛ pſalle
re pōt qui huiuſmodi eſt. Defecit ī ſa
lutare tuū aīa mea. In ſpū itaqꝫ eſt q
ſummū mentis aſcendit ꝛ quaſi a ſuo
ſpū deficit qui ſummū mentis trāſcē
dit. hec rich. I Tercio vidēdū
eſt de mentis exceſſu qui euenire ſolet
ex magnitudine exultatiōis. De quo
idem richar. in eodem. v. libꝛo ſic ait
Reſtat tercio loco oſtēdere quomodo
ex iocunditatis ꝛ exultatōis magnitu
dine mens humana ſolcat in extaſim
cadere ꝛ ſemetipam excedere. hic ſa
ne exceſſionis modus videt̄ mihi ſa
tis ꝯuenienter expꝛeſſus in illis ꝟbis
Que eſt iſta que aſcendit ð deſerto de
licijs affluens innixa ſup dilectum ſu
um. Si p deſertum recte intelligitur
coꝛ humanuꝫ. quis erit iſte de deſerto
aſcenſus niſi mētis humane exceſſus
qn̄ de deſerto humanus animus aſcen
dit. qn̄ ſupra ſemetipm mentis aliena
tōe tranſcendit qn̄ ſemetipm in yma
deſerens ꝛ ad celuꝫ vſqꝫ pertranſiens
ſolis diuinis ſe totū ꝯtemplationeꝫ
ꝛ deuotōꝫ immergit. Sed huius aſcē
ſionis cauſa ꝯſequenter annectit̄ ī eo

ꝙ hec que aſcendit delicijs affluere ðr
R Quid eſt affluere delicijs niſi ſpi
ritualiuꝫ gaudioꝝ plenitudine afflue
re. Quid inqꝫ eſt hec deliciaꝝ affluen
cia niſi vere ꝛ interne ſuauitatis habū
dancia celituſqꝫ data vbertim īfuſa le
ticia haꝝ deliciaꝝ copiam ſicut nec ve
rum gaudiuꝫ fallaces diuicie exhibe
re vnqꝫ poſſunt alioquin fallaces non
eſſent ſi veras delicias ꝛ eaꝝ affluenci
as veraciter exhiberent. Has ſane ex
terioꝛes fallaceſqꝫ diuiciaſ etiā impij
habere poſſunt. qui veꝝ tamen gaudiū
omnino habere non poſſunt niſi foꝛte
mendacem eum facimus queꝫ in ꝓphe
ta veraciter ꝓteſtantem audimus Nō
eſt impijs gaudere dicit dn̄s. Quoci
ens itaqꝫ internis veriſqꝫ delicijs ca
res etiam ſi exterioꝛibus diuicijs ha
bundas cum ꝓpheta veraciter pſallere
potes. quoniā inops ꝛ pauper ſuꝫ ego
hanc itaqꝫ deliciaꝝ affluēciam verorū
qꝫ gaudioꝛum habundantiā non ēvn̄
ſperare debeas. non ē vnde habere va
leas. niſi ex intima illa animi iocūdi
tate diuinituſqꝫ īfuſa dulcedīe. Que
ē iſta inquit q̄ aſcēdit ð deſꝛto delicijs
affluens non dicit delicias hn̄s ſꝫ deli
cijs afflnēs eo ꝙ non q̄libet deliciaruꝫ
harum experiētia ſꝫ earum affluētia
etiam huiuſmodi aſcēſus qui de dſer
to ſit gignit atqꝫ perficiat. Conſtat āt
ꝙ quantumcūqꝫ ꝓficimus. has deli
cias in hac dumtaxat vita ꝯtinuas ha
bere non poſſumus. Eo itaqꝫ tpe quo
huiuſmodi affluētia anima caret. ad
hunc de quo modo loquimur aſcēſuꝫ
ſurgere vel aſſurgere delicijs affluere
opoꝛtet. Puto autē quia aliud ſit af
fluentē aſcēdere ꝛ aſcendentē afflue
re ſicut aliud eſt affluentiam eſſe cau
ſam affluendi. Deliciarum itaqꝫ af
fluentia aſcenſionis tunc cauſa exiſtit
qn̄ ex illa diuine dulcedinis infuſiōe

quam in intimis ſentit ſeipām anima
ſancta pre gaudio ⁊ exultatōe non ca
pit. intm̄ vt exultatōis ⁊ iocunditatis
ſue magnitudo eam extra ſemetipſaꝫ
effundat. ⁊ ſupra ſemetipām rapiat.
Et ſane ſic vehemēs īmēſaqꝫ leticia dū
ſup̄ hūanū moduꝫ excreſcit hoīeꝫ ſup̄
hoīem extollit ⁊ ſupra humana ſuble
uata in ſublimibus ſuſpendit. Huius
ſane rei formā in piſcibus videmus.
nam piſces dū in aquis ludunt ſupra
aquas exiliunt ⁊ nature illius al's na-
tiue habitatōis ſue terminos excedūt
dū ſeipōs vel ad modicū ꝑ aera ſuſpē-
dunt. Sic ꝓculdubio aīa ſancta dum
interno quodā tripudīj ſui applauſu a
ſemetipā excutit. dum ſupra ſemetip
ſam ire mentis alienatōe vrget. dū ce
leſtibꝫ tota ſuſpendit. dum angelicis
ſpectacul's tota īmergit. natiue al's na
ture poſſibilitatis termīos ſupgreſſa
videt. nemo aūt tantam cordis exal-
tacionē vel ſubleuationeꝫ de ſuis viri
bus p̄ſumat vel ſuis meritis aſcribat.
Conſtat ſane nō meriti hūani ſed mu
neris eſſe diuini. Vn̄ ⁊ illa quecūqꝫ ē
aīa que de deſerto aſcendiſſe deſcribi
tur dilecto ſuo innixa ꝑhibet. Quid
eſt enī dilecto ſuo inniti. niſi virtute il-
lius nō ꝓprijs viribꝫ ꝓmoueri. Quid
inqꝫ eſt illi dilecto ſuo incūbere qꝫ de
ꝓpria virtute ꝓ hac ꝑte nihil omnino
p̄ſumere. Quantū mihi videt nihil d̄
ꝓpria induſtria nihil de ꝓpria ꝓuiden-
cia recte p̄ſumitur. preſerti in eo loco
vbi de deſerto aſcenditur ſed nec in de
ſerto quidē qn̄ ꝑ deſertum itur. Scit
hoc ſane ipē dilectus eius ⁊ idcirco d̄
ducit eā in nube diei ⁊ tota nocte in il
luminatōe ignis. Quo enī modo ſu-
ſtineret pondus diei ⁊ eſtꝰ niſi ſub vm
bra illius quem diligit aīa ſua ſederet
vel quis ei locus tutus a timore noc-
turno p̄ſertim in loco horroris et va-

ſte ſolitudīs niſi ipē emittat lucē ſuaꝫ
⁊ veritatē ſuā. Deniqꝫ ñ hēet quo eſtꝰ
ꝯcupiſcēcie temptaret. virtus ſibi al-
tiſſimi obumbraret illi nihilominus d̄
eſſet vn̄ ignorantie ſue tenebras illūi-
naret. niſi in lumine illius videret lu-
men. Vn̄ eſt qđ ille dt̄. Qm̄ tu illumi
nas lucernā dn̄e deus meus illu. te. m.
Accipit itaqꝫ dilecta ex munere dilec
ti ſui ⁊ bn̄ficio ſponſi ſuo duo rmedia
ꝯtra duo principalia mala. refrigerīj
nubem ꝯtra ꝯcupiſcenciā carnis. ⁊ re
uelatōis nubem ꝯtra ignorantiā men-
tis. Et notādū qꝫuis ſponſi dilecta ſp
⁊ vbiqꝫ dilecti ſui adiutorio egeat. ita
vt ſine ipō nil facere valeat. nuſqꝫ tamē
cooꝑanti gratie vehemencius incūbit
vel incūbere oportet qꝫ eo locoꝝ vbi de
deſerto aſcendit. tunc tp̄is maxime cū
delicijs affluit. Si enī ꝑ deſertū intel-
ligit cor hūanū quid erit d̄ deſto aſcē
dere niſi ſupra ſemetipm̄ ire. Quid er
go homo ibi poſſit vbi homo ſupra ho
minē aſcēdit vbi humana natura hu-
mane poſſibilitatis metas tranſcēdit
nullo tn̄ tp̄e dilecto ſuo vehemencius
innititur qꝫ cū ſpiritalibꝫ delicijs aīa
ſancta affluere videt. L Et ſcien-
dum ꝙ ſpiritales delicie animam deli
catā afficiunt vultis audire qꝫ d̄licatā
facere ꝯſueuerunt pene ſupra id quod
credi poſſit. Intantum deniqꝫ ꝙ nul-
la exterior delectatio poſſit ei aliqua-
tinus ſapere. nec aliqua huius mundi
gloria aliquid ꝯſolationis afferre. ita
vt veraciter audeat profiteri ⁊ dicere.
Renuit ꝯſolari anima mea eo ꝙ vera-
citer ſentiat ⁊ ꝓ certo diffiniat ꝙ om-
nis caro fenum ⁊ omnis gloria quaſi
flos feni. Deniqꝫ tedet animam ſuam
vite ſue quociens non dat conſuetas
leticias pro voto habere. ⁊ quociens il
la īterne ſolēnitatis gaudia aliqꝫdiu
ſubtrahūtur. Sed quicquid ad eius

ꝯſolatõꝫ quicquid ad eius iocundita
tem valeat ex alieno arbitrio ex alie⸗
no beneficio. Recte ergo illius viribꝫ
innititur. de cuius munificencia totuꝫ
recte pſumitur qđ ſperatur deſideratur.
amatur. hec rich. Cuꝫ vero mens ꝓut
dicitur in libro đ ſpũ ⁊ aĩa ſemetipaꝫ
ꝑ purã intelligenciã excedere intuetur
⁊ in illã incorporee lucis claritatẽ to
ta intrare. in hoc mentis exceſſu pax
illa que exuperat omnẽ ſenſum inuẽi
tur atqꝫ obtinetur vt fiat ſilenciũ in ce
lo quaſi media hora. ita vt ꝯtẽplãtis
animus nulla alternanciũ cogitacõnũ
tumultuacõe ꝑturbetur. ſed intra ꝯtẽ⸗
placõis tranquillitatẽ totus collectuſ
intromittitur et ĩ quendã affectũ mul⸗
tũ inuſitatũ merſus. Et neſcio quã dl
cedinẽ. qui ſi ſic ſemper ſentiretur ꝑfec
to magna felicitas eſſet vbi nihil agit
ſenſualis ymaginatio ſed omnis ĩfe⸗
rior vis aĩe ꝓprio interim viduatur offi⸗
cio. ſuperior aũt vis aĩe in illud ĩtime
quietis ſecretũ ⁊ ſũme trãquillitatis
archanũ flectitur. hec in libro de ſpũ ⁊
anima. M Et notandũ ꝙ pur⁹
mentis exceſſus in deũ ſiue pius deſcẽ
ſus dei in animã fit in ſpũ. q2 deus eſt
ſpũs ⁊ ꝯcupiſcit decorẽ anime que in
ſpũ ambulat ⁊ carnis curã nõ facit in
deſiderijs. De hoc beatus bern. ſuper
cañ. ſic ait. Fidelis paranymphus ſcili
cet angelus vniuſcuiuſqꝫ anime q̃ mu
tui amoris ꝯſcius ſed nõ inuidus nõ
ſuam querit gloriã ſed dñi. diſcurrit
medius inter dilectam ⁊ dilectũ vota
offerens referens bona excitat illam
placat illũ interdũ quoqꝫ licet raro re
preſentat eos pariter ſibi ſiue hanc ra
piens ſiue illũ adducens. Siquideꝫ
domeſticus eſt ⁊ notus in palacio nec
veretur repulſam ⁊ quottidie videt fa
ciẽ patris. Vide aũt tu ne quid me in
hac verbi aĩeqꝫ ꝯmixtõe corporeuꝫ q̃d
ſentire exiſtimes id loquimur qđ apo
ſtolus dicit. Qui adheret deo vnu⁹ ſpi
ritus eſt. Exceſſum pure mentis in de
um ſiue dei piũ deſcenſum in aĩaꝫ. qui
bus poſſumus exprimimus verbis.
Itaqꝫ in ſpũ fit iſta ꝯiunctio. q2 ſpiri⸗
tus eſt deus ⁊ ꝯcupiſcit decorem anie
illius quã forte aduerterit in ſpũ ambu⸗
lantem ⁊ curã carnis nõ pficientẽ ĩ de
ſiderio. ⁊ preſertiꝫ ſi ſui amore flagrã
tem ꝯſpexerit habetqꝫ aĩa talis preſto
quẽ deſiderat non figuratum ſed infu
ſum non apparentem ſed afficientem.
nec dubiũ quin eo iocundiorẽ quo in
tus non foris. Verbũ quippe eſt nõ ſo
nans ſed penetrans. nõ loquax ſed ef
ficax. nõ obſtrepens auribus ſed affec
tibꝫ blandiens. facies nõ formata ſꝫ
formãs ſꝫ pſtrĩgens oculos corporis
ſed faciẽ cordis letificãs. grata quip⸗
pe amoris munere non colore. non tñ
adhuc illum dixerim ſicuti eſt q̃uis ſi
omnino ad hoc mõ exhibeat q̃ qđ eſt.
Neqꝫ eĩ vel ſic ꝯtinuo pſto erit q̃uis
deuotiſſimis mentibus ſed nec vniſor
miter omnibꝫ. Oportet nãqꝫ ꝓ varijs
anime deſiderijs diuine preſencie gu⸗
ſtum variari ⁊ infuſum ſaporem ſuper
ne dulcedinis diuerſa appetenda anie
aliter atqꝫ aliter oblectare palatũ. hec
bern. N Conſiderandũ eſt ſm di⸗
ctum richar. de ſancto victo. ꝙ mens
cuiuſlibet ꝑfecti ad celi ſecreta tunc ra
pitur cũ eterne illius felicitatis pelago
abſorbetur ⁊ ſupceleſtis torrente volup
tatis eo vſqꝫ inebriatur. vt non ſoluꝫ ex
teriora ꝑ memoriã neſciat ſed ipẽ eti⸗
am ſibi in obliuionẽ veniat ita vt poſt
modum ad ſe reuerſus cum apoſtolo
proclamat ⁊ dicat. Siue in corpore
ſiue extra corpus neſcio deus ſcit. Un
de quando cum intentio penitus auer
titur a ſenſibus corporibus ita ꝙ nec
preſentia videt nec audit tũc dicitur

extaſis. hec rich. ¶ Hoc vero
tam excellens donū ꝑ quod videlicet
nonnulli vſq̄ ad exceſſum mentis ra
piuntur alij hoc accipiūt ex ſola vacā-
te gracia. Alij autē vt hoc poſſint ſibi
ꝯparant cū adiutorio tn̄ gratie ex ma
gna aīi induſtria. De hoc rich. de ſan.
vict. in. iiij. libro ꝯtemplatōnū ſic ait
Qui in ſuis ꝯtemplatōibꝰ ſupꝛ ſemet-
ipſos ducuntur ⁊ vſq̄ ad mentis exceſ
ſuz rapiunt̄ ⁊ alij hoc expectant ⁊ acci
piunt ex ſola vacante gr̄a. Alij vero et
hoc ꝯparant cū gratie tn̄ adiutorio ⁊ co
opante ex magna animi induſtria. Et
illi quidē hoc donū quaſi fortuitū hn̄t
iſti vero iaz quaſi ex virtute poſſident.
Quaſi fortuitū cuiq̄ eſt qd̄ qn̄ vult vel
ꝓut vult nullo mō poteſt velut fortui-
tum. Igit̄ hoc habent qui in hoc nihil
ex ꝓpria induſtria valent ſed ſolā vacā
tis gratie horā expectant. iam vero ve-
lut ex virtute hmōi gratie efficaciam
habere dicendi ſunt. qui ex magna iaz
ꝑte id poſſunt cū volunt ſed ad tantaz
gr̄az nō niſi cū magno labore ꝑueniūt.
Un̄ ⁊ moyſes ī mōte. vi. diebꝰ mora
tur ⁊ in. vij. de medio nubis ad dei col
loquiū vocat̄. Sex diebꝰ vt notuz eſt
opa noſtra ꝑagimus ⁊ ī ſeptimo req-
eſcimus. Quaſi. vi. ergo dies tranſi-
mus in hoc monte. qn̄ cū magno labo
re ⁊ magna animi induſtria in hmōi
ſublimitatis ſtatu aſſueſcimus diuciꝰ
ꝑmanere. tunc aūt quaſi ad ſeptimuz
diem venit̄ qn̄ tanta mentis ſubleuatō
menti in oblectamentū vertitur ⁊ ſine
vllo labore ſubicit̄. quaſi ad ſeptimū
iam diē ꝑtingit̄. qn̄ in illo ſublimita-
tis ſtatu tandē aliqn̄ ad ſummaz aīꝰ
tranquillitatē ꝯponitur. vt non ſolum
omnē curam ⁊ ſollicitudinē deponat
ymo vniuerſas pene hūane poſſibilita
tis metas accedat ad colloquiū domi-
ni dn̄o vocante admittit̄. non ex diui
na inſpiratōe ⁊ reuelatōe in illā diui-
noꝝ iudicioꝝ abyſſum intromittimur
In mediū nebule Moyſes ingredit̄
qn̄ humana mens ab illa diuini lūīs
immenſitate abſorpta ſumma ſui ob-
liuione ſopitur. ita vt mirari valeas et
iuſte mirari debeas quō ibi concordet
nubes ignorantie cū igne illuminate ī
telligentie. ignorancia ⁊ obliuio noto
rum ⁊ expertoꝝ cū reuelatōe ⁊ intelligē
cia prius ignotoꝝ ⁊ eo vſq̄ inexpertoꝝ
nā vno eodēq̄ tp̄e humana intelligē
cia al's mens ⁊ ad diuina illuminatur
⁊ ad humana obnubilat̄. hanc ſuble
uati cū pacem obnubilatōz ⁊ ſubleua
tionē p̄s. paucis verbis ꝯprehendit.
cū dicit. In pace in idipſum dormiā ⁊
requieſcam. Ueraciter tunc anima pa
cem inuenit qn̄ ſupra ſemetipſam duc
ta humane paſſibilitatis moleſtias a-
nimo nō ſentit. In hac obdormit quā
do ad ſummam tranquillitatem con-
ſopita quicquid ſobria cogitare ꝯſue
uit et in obliuionē venit. Qui enī dor-
mit que circa ipſm ſunt ymmo ⁊ ſeipſz
non nouit. Recte ergo per ſoporē mē
tis alienatō exprimit̄. ꝑ quā ab aſſue
tis abſentat̄ ⁊ quaſi ꝑ ſomnum occu-
pata a rebus humanis diuinaꝝ reruz
ꝯtemplatōe ꝑegrinatur. Et tunc qui-
dem in idipſz obdormit quando in eo
per ꝯtemplatōz ⁊ admirationē requi
eſcit. cui vnū idemq̄ eſt eſſe omne qd̄
eſt. qui ſolus veraciter dicere poteſt.
Ego ſum qui ſum. ¶ Et notan-
dum ꝙ per mentis exceſſum ſupra ſi-
ue ītra noſmetipſos ī diuinoꝝ ꝯtēpla
tionem rapimur. exterioꝝ oīm ſtatim
ymo nō ſolum eoꝝ que extra nos veꝝ
etiā eoꝝ que intra nos ſunt omniū ob
liuiſcimur. Et recte cum ab illo ſubli
mitatis ſtatu ad noſmetipſos redimuſ
illa que prius ſupra nos vidimus ī ea
veritate ⁊ claritate qua prius ꝑſpexi-

muſ ad noſtrã memoriã reuocare om
nino non poſſumus Et quãuis iã aliqd
in memoria teneamus ⁊ quaſi ꝑ me-
diũ velũ ⁊ velut in medio nebule videa
mus. nec modũ quidẽ viuendi nec q̃-
litatẽ viſionis ɔprehendere vel recor-
dari ſufficimus Et mirũ ĩ modũ remi
niſcentes nõ reminiſcimur, dũ viden-
tes nõ ꝑuidemus ⁊ aſpicientes nõ ꝑ
ſpicimus ⁊ intendentes non penetra
mus. hec rich. Tantã talemqꝫ gratiã
abſqꝫ dubio ꝑut idẽ rich. dr. Nemo
accipit ſine ingenti ſtudio ⁊ ardenti
deſiderio. nemo etiã exiſtimet ad illi⁹
diuini luminis claritatẽ argumẽtãdo
poſſe penetrare nemo ſe credat huma
na illud ratiocinatiõe poſſe ɔprehẽde
re. Si enĩ aliqua argumentatõe adiri
potuiſſet lumen illud diuinũ. vtiqꝫ in
acceſſibile no fuiſſet. Deniqꝫ apoſto-
ſtolus ad illud ſe gloriat̃ non quidem
iſſe ſed raptũ fuiſſe. Scio inquit hoĩeꝫ
ſiue ĩ corpore ſiue extra corpus neſcio
deus ſcit raptũ vſqꝫ ad tercium celum
Ad hoc itaqꝫ celũ hoĩes rapiunt̃. aſcẽ
dere aũt nõ poſſunt. Q Poſſu
mus tñ illam que ĩ hac vita haberi po-
teſt dei ɔgnitõẽ tripliciter diſtinguere
Aliter ſiquidẽ deus videt̃ ꝑ fidem. a-
liter ɔgnoſcit̃ ꝑ rationẽ atqꝫ aliter cer
nitur per ɔtemplationem. Prima er-
go viſio ad primũ. Scda ad ſcdꝫ. Ter
cia ad terciũ. Ad primũ itaqꝫ ɔtẽpla-
tõis celum ⁊ ſcdꝫ hoĩes aſcendere poſ
ſunt. ſed ad id quod eſt ſupra rationẽ
niſi ꝑ mentis exceſſũ ſupra ſemetipſoſ
rapti nũqꝫ pertingunt. Cum ergo mens
hoĩs ſic ſupra ſemetipſaꝫ rapit̃ omnes
humane ratõcinatõis ſupgredit̃ an-
guſtias. ad illud enĩ quod ſe eleuata ⁊
in extaſim rapta de diuinitatis lumĩe
ɔſpicit. omnis humana ratio ſuccum
bit. ⁊ niſi humane rõcinatõis angu-
ſtias deſerat ad capiendum diuine ac
chanũ intelligentie ſinũ non dilatat.
Quiſquis etiaꝫ huius dilecti dñi deſi
derio flagrat quãto enĩ familiarius no-
uit tanto amplius amat. eoqꝫ frequen
cius eius deſiderio eſtuat. Eius ſiqui-
dem frequens cõtuberniuꝫ ſolet ſane
deſiderium non minuere ſed augere ⁊
amoris incendiũ acrius inflammare.
Qui igit̃ talis ſponſi ⁊ dilecti dulce-
dine fruitur ⁊ inter humeros illi⁹ re-
quieſcens eius amore iugiter delecta-
tur quãto puras frequentes mentis exceſ
ſus patitur quãto ſepe in extaſim raptus
ſupra ſemetipſm ducitur pulchritudi-
nis eius magnitudine attonitus ĩ eius
admiratõe ſuſpendit̃. cuius nimirum
aĩa cũ ſeipſam pre gaudio iam capere
nõ poterit ſupra ſeipſam ducit̃ ⁊ ꝑ ex-
ceſſum mentis in ſupna eleuatur. hec
rich. Qui vero ꝑ exceſſum mentis ali
quid de ſupne felicitatis dulcedine de
guſtant tales interim a miſeria hui⁹ fra
gilis vite liberi exiſtunt quia felicitas et
miſeria ſimul eſſe nõ poſſunt. Hec ꝓ-
bat beatus bern. in libro de gratia ⁊ li-
bero arbitrio ita di. Fatendum ẽ eos
qui ꝑ exceſſum ɔtemplatõis rapti qñ
qꝫ in ſpũ quãtulumcũqꝫ de ſupne felici
tatis dulcedine deguſtare ſufficiũt to
ciẽs eẽ liberos a miſeria quociẽs ſic ex
cedunt. Hi plane qđ negandum non
eſt ⁊ in hac carne licet raro raptimqꝫ cõ
placiti libertate fruunt̃. qui cũ maria
optimã ꝑtem elegerunt que non aufe
ret̃ ab eis. Qui enĩ iam tenent qđ au-
ferendũ non eſt. experiuntur vtiqꝫ qđ
futuꝝ eſt ſed qđ futuꝝ eſt felicitas eſt.
Porro felicitas ⁊ miſeria eodẽ tem
pore eſſe nõ pñt ſil quociẽs igitur per
ſpm̃ illã ꝑcipiant tociẽs iſtã nõ ſenti
unt. Itaqꝫ in hac vita ſoli ɔtẽplatiui
poſſunt vtraqꝫ frui. libertate ɔplaciti ⁊
hoc ex ꝑte ⁊ parte ſatis modica viceqꝫ
rariſſima. hec ber. R Sed miruꝫ

videt̃ cũ deus ꝓpinquus ſit oĩbꝫ homi
nibꝫ ⁊ ꝙ tã pauci ſunt. qui ipẜ in ſeip
ſis ſpeculent̃ ac etiã in ꝯtemplatõe ex
tra ſeipſos rapiunt̃. Sed rõ eſt in ꝓm
ptu ꝙ mẽs humana ſolicitudinibꝫ di
ſtenta nõ intrat ad ſe ꝑ memoriaꝫ fan
taſmatibꝫ obnubilata nõ redit ad ſe
ꝑ itelligenciã ꝯcupiſcentijs illecta ad
ſeipſam neq̃q̃ reuertitur ꝑ ſalutis deſi
deriũ interne ⁊ ſpũalis leticie. iõ tali
ter in his ſenſibꝫ iacens nõ põt ad ſe
tãq̃ ad dei ymaginẽ reītrare. Et quõ
vbi quis ceciderit neceſſe hꝫ ibidẽ icũ
bere. Nõ poterit ergo anima noſtra ab
his ſenſibꝫ releuari ad intuitum ſui ⁊
eterne veritatis in ſeipſa. niſi veritas aſ
ſumpta forma humana ĩ criſto fieret
ſibi ſcala reparans priorem ſcalam que
fracta fuerat in adam. Ideo q̃tumcũ
q̃ quis illuminatus lumine nature et
ſciencie acquiſite nõ poteſt intrare in
ſe. vt in ſeipſo delectetur ⁊ in dño niſi
mediante criſto qui dicit. Ego ſuꝫ ho
ſtiũ ꝑ me ſi quis introierit ſaluabitur
⁊ ingredietur ⁊ egredietur ⁊ paſcua
inueniet. Ad hoc aũt hoſtium ñ appro
ximamus niſi in criſtum credamꝰ ſpe
remus ⁊ amemus. Neceſſe eſt igitur
ſi intrare volumus ad fruitõꝫ veritatiſ
tanq̃ ad paradiſum. ꝙ ingrediamur
ꝑ fidẽ ⁊ ſpem ⁊ caritateꝫ mediatoris
dei ⁊ hoĩs Iheſu qui eſt tanq̃ lignum
in medio ꝑadiſi plantatum. Supue-
ſtienda eſt igit̃ ymago mentis noſtre
tribꝫ ꝟtutibꝫ theologicis quibꝫ aĩa
purificat̃ illumiat̃ ⁊ ꝑficit̃ ⁊ ſic yma
go reformat̃ ⁊ ꝯformis celeſti ihr̃lm
efficit̃. Aĩa igit̃ credens ⁊ ſperans et
amans iheſum xp̃m qui eſt verbũ incre
atũ inſpiratũ ⁊ incarnatũ ſcꝫ via veri
tas ⁊ vita dũ ꝑ fidẽ credit ĩ criſtũ tan
q̃ verbũ increatuꝫ qð eſt verbũ ⁊ ſplen
dor patris recupat ſpũalem viſuꝫ ⁊ au
ditũ ſuſcipiendi xp̃i ſermones. Viſũ
ad ꝯſiderandũ illius lucis ſplẽdorem
Dum aũt aĩa ſuſpirat ad ſuſcipiendũ
verbũ inſpiratũ ꝑ deſideriũ ⁊ affectuꝫ
recuperat ſpũaleꝫ olfactũ. Dũ vͦ ani
ma ꝯplectitur verbũ incarnatum ſuſci
piens ab ipſo delectatõnẽ. ⁊ tranſiens
ꝑ extaticum amorẽ recuperat ſpũaleꝫ
guſtum ⁊ tactum Quibus ſenſibus re
paratis dũ ſponſum videt ⁊ audit odo-
ratur ⁊ guſtet ac amplexat̃ decantare
poteſt talis anima tãq̃ ſponſa dilecta
a criſto illud canticum. Dilectus meꝰ
mihi ⁊ ego illi. In hoc nãq̃ gradu re-
paratis ſenſibus interioribus ad ſenci-
endũ ſumme pulchꝝ. ad audiendum
ſumme armoniacũ. ad odorãduꝫ ſum
me odoriferꝝ. ad deguſtanduꝫ ſumme
ſuaue ad apprehendendũ ſumme dele-
ctabile diſponit̃ aĩa ad mẽtales exceſ-
ſus. ⁊ erit ſpũs noſter ierarchicus ad
ꝯſcendendũ ſurſũ ad illã ihr̃lm ſuper
nã ad quã nemo intrat niſi grã priꝰ ip
ſa in cor deſcendat. Tunc aũt ad cor d
ſcendit qñ ꝑ reformatõꝫ theologicas
ꝟtutes ⁊ ꝑ oblectatões ſpũaliũ ſenſu
um ⁊ ſuſpenſiones exceſſuum effici-
tur ſpiritus noſter ierarchicus ſcilicꝫ
purgatus. illuminatus. ⁊ perfectus.
Anima aũt ſic purgata ⁊ illuminata ⁊
ꝑfecta intrat ſeipſam intrando in ſeip
ſam intrat in ſupernam iheruſaleꝫ vbi
angeloꝝ ordines ꝯſiderãs videt ĩ eis
deũ q̃ habitãs ĩ eis oẽs eoꝝ opat̃ opa
cões S Vñ dt ber. ad euge. Deꝰ in
ſeraphĩ amat vt caritas. ĩ cherubĩ no
uit vt ꝟitas. ĩ thronis ſedꝫ vt eq̃tas. in
dñacõibꝫ dñat̃ vt maieſtas. In prĩci
patibꝫ ẽgit vt prĩcipium. In poteſtati
bꝫ tuet̃ vt ſalus In ꝟtutibꝫ opat̃ vt ꝟ
tus. In archãgelis reuelat vt lux In
angelis aſſiſtit vt pietas. Ex q̃bꝫ om-
nibꝫ videt̃ deus omnia in omnibꝫ per
ꝯtẽplatõꝫ ipſius in mentibꝫ in quibꝫ
habitat ꝑ dona effluẽtiſſime caritatis

T Et notandū ꝓut dicit Rich. de
ſancto victore. ꝙ duo ſunt ꝯtemplatō
num exceſſus vnus in intellectu alter
in affectu vnus in lumīe alter in amo/
re. vnus in agnitōe. alter in deuotiōe.
Cuicūqȝ hoꝝ copia daṫ hec dicere pōt
Introduxit me rex in cellā vinariam
hec rich. De hac etiā affectōe ⁊ ꝯgniti
one quedā glo. ſuꝑ illo verbo Guſta/
te ⁊ vide. ſic ait. In guſtare. diuinorū
affectionē. In videre. eorūdem ꝯgni/
tiōꝫ inſinuans. Magna ſunt quippe
iſta duo bona ⁊ nō reꝑiunṫ eis maio/
ra nec felicitati creature ītellectualis
⁊ rōalis plus ꝯmoda ꝗȝ lumen ꝯgniti
onis ⁊ dulcedo affectōis. nam ſi illu/
minaris lumīe ꝯgnitōis ⁊ ñ ſaciaris
dulcedine affectōis magnū bonuꝫ eſt
ſed nō plenū. Si aūt econuerſo ſacia
ris affectōe ⁊ nō illuminaris ꝯgnitōe
magnum bonū iteꝝ eſt ſed non ꝑfectū
vtrumqȝ igiṫ ad gaudiū plenū diuine
refectiōis exigiṫ. vt ꝑ bonū bono ad/
ditū beatitudīs felicitas perfectius cu
muletur. hec gloſa. V Vbi tamē
ꝯſiderandū ꝙ actus dilectōis excellit
actum ꝯgnitōis in aliquo gradu. Dā/
tur nāqȝ hoī a deo diuerſi habitus ſuꝑ
naturales ad ſuū finē ꝯſequendum. q̇
eſt ſuꝑnaturalis. dantur etiā intellec
tui habitus ſuꝑnaturales ad ſuū fineꝫ
ꝯgnoſcendum vt fides ſcīa diuinorū
⁊c̄. dantur etiam voluntati habit⁹ ſu/
ꝑnaturales ad deū diligēdum. vt cari/
tas ſiue amor gratuitus. ſed habitus
caritatis excellit omnes habitus ītel/
lectuales vt fidem ſpem ⁊c̄. Quod ex
preſſe oñdit apl'us ad coꝝ. xiij. vbi pri
mo enumeratis aliquibꝫ actibꝫ. intel/
lectus ⁊ voluntatis infert maior autēꝫ
hoꝝ eſt caritas. Et oſtendit ibidem ꝙ
nullus habitus vel actus eſt meritori/
us ſine actu volūtatis q̇ ē caritas ⁊ ha
bitus ītellectus aliq̄liter euacuabunṫ

ꝓpter īꝑfectōꝫ eoꝝ in pr̄ia habitus aūt
caritatis ꝓpter ſuā ꝑfectōꝫ manebit ī
patria. Sꝫ ꝑfectiores habitus ꝑfec ī
ores eliciunt actus ⁊ iō actus dilectio
nis ꝑferṫ huic actui ꝯgnitōis tāqȝ per
fectior. Vñ math. xxij. Dilectio ē pri
mū ⁊ maximū mandatū. Itē actui di/
lectōis ꝯuenit vnire ⁊ trāſformare cō
uenit vel videṫ vt dīt dyoniſius. Nā di
ligere nihil aliud ē ꝗȝ copulare cr̄iſto
ſe amantē cū amato. q̄ꝛ caritas eſt vi/
ta copulans amanteꝫ cum amato. Ex
his pꝫ ſane ꝙ actus dilectōis excellit
⁊ excedit actū ꝯgnitōis ītellectualis
in aliquo gradu inqȝtū aūt excellit in
tm̄ excedit eum in attingendo deū in
aliquo gradu dilectōis ad quē actus
ꝯgnitōis intellectualis nō poteſt extē
di q̄ꝛ ſuꝑintellectual' eſt. Vt dīt augu.
Incognita nequaqȝ poſſunt amari iō
eſt ibi aliqua noticia non intellectual'
ſed affectualis ſeu exꝑimentalis.
X Cum predictis ꝯcordat hugo ſu
per. vij. libro angelice ierarchīe ita di
cens. Sic intelligas quanta eſt vis a/
moris ⁊ dilectōis ſi tm̄ intelligi poteſt
qm̄ dilectio ſuꝑeminet ſcīe ⁊ maior
eſt intelligentia plus em̄ diligiṫ ꝗȝ in/
telligitur. Intrat em̄ dilectio ⁊ appro
pinquat vbi ſcīa foras ſtat. Et reddit
rationē q̄ꝛ maior inquit preſumēs et
confidens amato ſua acūcie penetrat
omnia ⁊ impetum ſequens ardētis de
ſiderij ſui nec diſſimilare valēs donec
ad amatū ꝑueniat ⁊ eo ampli⁹ adhuc
ſitiens intrare ipm ⁊ eſſe tam ꝓpe vt ſi
fieri poſſit hoc ideꝫ ſit quod ipē. Ecce
expreſſe dicit ꝙ verus amor vnit deo ī
mediate⁹ ꝗȝ ītellectus ⁊ ꝙ hoc intelle
ctus non capit. Ergo talis noticia af
fectualis eſt ſuperior intellectuali. Cū
hijs concordat vercelleñ. ſuper cantiē.
dicens. ꝙ intellectus ⁊ affectus ſiṫ co
ambulāt vſqȝ ad nomiſſimū ītellect⁹

vbi habet ſue ꝯgnitiōis ⁊ ſui luminis
ꝯſummationē affectus adhuc ꝯtinet
principalia in deū ſuſpiria ⁊ ſuꝑintel
lectuales extenſiōes ⁊ immiſſiones ſcꝫ
feruidos fulgores ⁊ fulgidos feruo-
res. ad quoꝝ oīm ſublimes exceſſus
⁊ extendentes ſublimitates intelligē
cia trahi nō pōt ſed ſolū principalis
affectus deo vnibilis. hec vercelleñ
A Diuina nāqꝫ caligo eſt inacceſſi
bile lumen in qua habitare deus dr̄ ⁊
inuiſibilis quidē exiſtens ꝓpter exce-
dentē claritatē. ⁊ inacceſſibilis ꝓpter
exceſſuꝫ. ſuꝑſubſtātialꝭ lumīs ꝓpter ef
fuſionē in hoc fit omnis qui deū ꝯgno
ſcere ⁊ videre dignus eſt habitꝰ. Qui
igitꝰ intrat hanc caliginē vnitꝰ diuine
incomprehenſibilitati. quā n̄ penetrat
intelligentia. que vere eſt oīm clauſu-
ra et in ſe claudit et ſecretiſſime celat
omnes cogitatōes apprehenſiuas tāqꝫ
in pria oīm cauſa ⁊ ꝑ eam omnis ille
vnitur deo. qui ſuꝑ oīa ꝯſtituitur in ex
cellentia. quā nec ratō inueſtigat nec
intellectus ſpeculatꝰ. ⁊ ab omnibꝫ ⁊ q̄
ſi a ſeipō ſegregatꝰ ⁊ ꝑ vnionē dilectō
nis. que effectiua eſt vere ꝯgnitionis
vnitur deo intellectualiter. ignara cō
gnitōe multo meliori q̄ꝫ ſit ꝯgnitio in
tellectualis ⁊ ꝙ intellectualeꝫ ꝯgnitō
nē derelinquit ſuꝑ intellectum ⁊ men
tē cognoſcit. De hoc vercelleñ ſuꝑ cā.
ſuꝑ illo verbo Queſiui ⁊ nō inueni eū
ſic ait. Cū hoc modo deū quererē extē
dendo me ad mihi poſſibilia vigiles
ideſt celeſtes paranymphi qui cuſtodiūt
ciuitatem ideſt infinitam diuinitatis
plenitudinē ꝯtinuis ſuis ꝯtemplacio
nibus inuenerūt me querentē ⁊ ex of-
ficio ſuo ſurſuꝫ me longe duxerunt. q̄
bꝫ dixi in ipā admiratōe mea nō vidi
ſtis quē diligit aīa mea. q2 ad dō ē occl'
tus ⁊ ſublimis ⁊ glorioſus mihi ⁊ om
ni menti. Igitꝰ cū paululū ꝑtranſiſſē
eos aſcendendo ſuꝑeminēciā anime
⁊ caliginē quam dn̄s inhabitat qḋ ē
inacceſſibile lumen ꝓ capacitate mea
introiiſſem inueni ꝑ deſideratā ⁊ abſor
bentē vnionē ſuꝑintellectualis ꝯgniti
onis ⁊ amoris quem diligit aīa mea
hec vercelleñ. Si autē querat aliquis
quō hec fiant talis interroget grāꝫ nō
doctrinā. ꝯſideriū nō intellectū. gemi
tū orōis nō ſtudiū lectōis. ſponſum n̄
magiſtꝝ. deū nō hoīeꝫ caliginē nō cla
ritatem nō lucē ſed ignē totaliter in-
flāmantem ⁊ in deū exceſſiuis vnioni
bus ⁊ ardentiſſimis affectibꝫ transfe-
rentē. hoc eīn miſteriū eſt ſecretiſſimū
⁊ nemo nouit niſi qui accipit niſi qui
deſiderat. nec deſiderat niſi quē ignis
ſpūs medullitus īflāmat. quē criſtus
miſit in terrā. hic igitꝰ nihil valet natu
ra. modicū valet induſtria. paꝝ dādū
eſt inquiſitōi ⁊ multū vnctōi. paꝝ dā-
dū eſt lingue ⁊ plurimū īterne leticie
paꝝ dandū eſt verbo ⁊ ſcripto ſed to-
tum dei dono hoc eſt ſpūiſancto. parū
aut nihil eſt creature ſed totū creatri-
ci patri ⁊ filio ⁊ ſpūiſancto B
Et notandū ꝓut dr̄ dyoniſius. Modꝰ
quo intellectus noſter deo ꝯiungi pōt
eſt inq̄tuꝫ ꝯiungitur ei vt ignoto. Vn̄
dicit beatus auguſtinus. Deus omnē
formā ītellectus noſtri ſubterfugit q̄a
q̄ꝫcunqꝫ formā intellectus noſter cō-
cipiat illa forma non ꝑtingit ad ratō
nem diuine eſſentie. ⁊ ideo ipē nō po
teſt eſſe ꝑuius intellectui noſtro ſed ꝑ
hoc eū ꝑfectiſſime ꝯgnoſcimus in ſta
tu vie ꝙ ſcimus eū eſſe ſuper omne id
qḋ ītellectus ꝯcipe pt. ⁊ ſic ei ꝯiungi
mur quaſi ignoto ſed in patria ipſuꝫ
per formam que eſt eſſentia ſua ipſuꝫ
videbimꝰ ⁊ ꝯiungemꝰ ei q̄ſi noto. De
hac diuinitate gre. Nazāzenus expo-
nens illud verbū. Qui eſt miſit me ad
vos ſic ait. Eſſe enim ipſius totum eſt

et ſemper eſſe qđ nec cepit vnq̄ꝫ nec a
liquãdo ceſſabit inſuꝑabile quoddaȝ
ac ſine fine ſubſtantie pelagus nullis
terminis limitibuſq̄ꝫ circundatum ſu
pergrediens ſenſum om̄e tꝑs atq̄ꝫ om
nē naturã. qđ ſolo mentis ꝯtemplari
poſſit intuitu. ⁊ hoc ſubtili admodum
⁊ ꝑ exigua inſpectione nõ ex his q̄ cir
ca ip̄m ſunt vt ip̄a veritatis ſpēs nõ tã
ex ip̄a veritate q̄ꝫ ex his q̄ veritati ſunt
ꝓxima ꝯtemplet̃. Effugit em̄ prius q̄ꝫ
teneri queat ⁊ priuſq̄ꝫ apprehendi poſ/
ſit elabitur. tm̄ ſe cordi offerens ⁊ hoc
ſi purꝫ ſit quãtũ hũanos oculos ictus
chorúſci ꝑſtringentis ⁊ eo cito ꝑtere/
untis illuminat. Idcirco vt ego arbi/
tror ꝙ ꝑ hoc ꝙ omnino q̄ꝫtulũcũq̄ꝫ ex
hmõi lumine ꝯſpici poteſt nec a ꝑperē
di nec inquirēdi tribuit ſpēm Qđ ãt
vel expte ſentiri poteſt ãmiratõis ē et
qđ in ãmiratõe eſt deſiderari copioſiꝰ
ꝑt. cũ aũt deſideratur deſiderantes pu
rificat tunc eos velut ꝓprios iã ⁊ dome
ſticos facit etiã in colloquijs ⁊ ſmoni
bus ꝑticipes. Abſq̄ꝫ vllo ḡ eſt ſine cre
denda diuinitas ⁊ ad ſenciendũ etiaȝ
ip̄i difficilis menti ⁊ hoc eſt ſolũ qđ ex
ip̄a ꝯprehendimꝰ. q2 ꝯprehendi nõ po
teſt. hec gre. C Vñ deus id qđ
eſt nec cogitat̃ nec ꝯprehendi poteſt.
nã ſi ꝯprehendit̃ deus nõ eſt. põt tamē
cordis oculus ſi purus eſt quodã tactu
incorporeo ⁊ ſpũali viſu attingere ſed
nõ ꝯprehendere. Qui ergo deſiderat
deũ videre ⁊ mēte ꝯtigere cor purget
⁊ munduȝ faciat oculum cordis. De
hoc beatus augu. in libro de verbis do
mini ſic ait. Cum de deo loquimur q̇d
mirum ſi non conprehenditur. Si eñ
comprehendis nõ eſt deus. attingere
aliquantulum mente deum magna be
atitudo eſt. ꝯprehendere aũt omnino
impoſſibile. Quis em̄ oculus cordis
ꝯprehendit deũ. ſufficit vt attingat ſi

purus eſt oculus Si aũt attingit tac/
tu quodã incorporeo ⁊ ſpũali attingat
nõ tñ ꝯprehendit ⁊ ſit beatus homo cõ
tingendo corde illud qđ ſꝑ beatũ ma
net. ⁊ eſt illud ip̄a beatitudo. ⁊ vñ ho/
mo ſit viuꝰ vita ꝑpetua. Si vis ergo
illuȝ mente ꝯtingere. purga mentem
purga cor tuũ. mundũ fac oculum cor
dis. Beati em̄ mundo corde q̄m ipſi
deum videbũt. hec aug. Beatus etiaȝ
bern̄. in epiſtola ad carthuſ. de hoc ſic
dicit. Deus idipſum qđ eſt cogitari
omnino non poteſt. niſi q̄ꝫtum ad hoc
ſenſu illuminati cordis ⁊ amoris atti
gi poteſt. Certius em̄ ſenſu humili et
illuminati amoris q̄ꝫ quolibet cogita/
tu ratõnis attingit̃. Et ſemper melior
eſt q̄ꝫ cogitat̃. melius tñ cogitatur q̄ꝫ
dr. ip̄e eſt ſumma eſſencia a quo om̄e
eſſe ꝓficiſcitur in quo eſſe noſtrũ non
moritur. intellectus nõ errat. amor ñ
offendit̃ q2 ſꝑ querit̃ vt dulcius inue/
niatur. dulciſſime inuenitur vt diligē
cius querat̃. hoc ergo ineffabile cũ nõ
niſi ineffabiliter videatur qui vult cor
mundet q2 nulla cordis ſimilitudine
dormienti nulla corporea ſpē vigilan/
ti nullo tactus indagīe niſi mũdo cor
de hũilit̃ amãtis videri ꝑtvl̕ apprehen
di. hec em̄ eſt facies dei quaȝ nemo vi
dere poteſt ⁊ viuere viuēdo. hec ē ſpes
cui cõtemplando ſuſpirat omnis qui
affectat diligere dñm deuȝ ſuũ ī toto
corde ſuo ⁊ in tota anima ſua ⁊ ī totis
viribus ſuis. Ad quod etiaȝ non deſi
nit excitare proximum ſuum ſi diligit
eũ ſicut ſeip̄m. hec bern̄. D Sed et
hoc notandũ ꝙ exceſſus ſiue alienatõ
mētis extaſis ⁊ raptus oĩa in ſcriptu
ris ꝓ eodē accipiunt̃ ⁊ ſignificant ele
uationeȝ quandã ab exterioribꝫ ſenſi
bus. quibꝫ naturaliter intendimꝰ ad
aliq̄ que ſunt ſupra hominem poteſt tñ
inter raptũ ⁊ extaſim aliquidītereſſe

nam extaſis importat ſimpliciter ex-
ceſſum a ſeipſo ſm̄ quē aliquis extra
ſuā ordinatōē ponit̄. ſed raptus ſuper
hoc addit violentiā quandā ⁊ mentē
excedentē ſuā virtute. De qua dicit
paulus Sine mente excidimus deo.
Gloſa. Exceſſum mentis dicit q̄ men-
te leuatur ad intelligenda celeſtia.
¶ In exceſſu vero mentis duo itel-
ligunt̄ vel pauor vel intentio ad ſuper-
na. ita vt quodāmō a memoria elabā-
tur inferiora. In hoc mētis exceſſu fu
erūt omnes ſancti quibꝫ archana dei
mundū iſtū excedentia reuelata ſunt.
De hoc mentis exceſſu paulus dicit.
ſeipſū inſinuans ſoli deo excidiſſe. Ex
cedens em̄ mente ap̄lus omnē huma-
nā fragilitatē omnē ſeculi tēpalitatē
oīa quecūq̄ naſcēdo ⁊ occidendo eua
neſcunt tranſeuncia. habitabat ī cor
de in quadā ineffabili ꝯtemplatōē vbi
audit īeffabilia verba que nō licet ho-
mini loqui. Sed querit̄ vtꝝ in illo ex-
ceſſu viderit deū ꝑ eſſenciā. De hoc be
atus aug. ad paulinum ſic dicit. Qui
buſdam ſanctis deus nō in ſua natura
ſed in qua voluit ſpē dignatus eſt ap-
parere ſic Abrahe yſaac ceteriſq̄ ſimi
libus. inuiſibilis eſt igit̄ natura deus
nō tm̄ pater. ſed ipſa trinitas vnus deꝰ
⁊ q2 non tm̄ inuiſibilis eſt veꝝ etiā icō
mutabilis ſic apparet quibus voluerit
ſpē vt apud eū integra maneat inuiſi-
bilis incōmutabiliſq̄ natura. deſide-
riū aūt veraciter pioꝝ quo videre deū
cupiunt inhyanter inardeſcit nō opi-
nor in eandē ſpeciem ꝯtuendam fla-
grat qua vt vult apparet qd̄ ipſe nō ē ſ3
in eam ſubſtantiā qua ipſe eſt quod eſt
Huius enī3 deſiderij ſui flāma Moy-
ſes fidelis famulus eius oſtēdit vt ait
deo cū quo vt amicus facie ad faciem
loquebatur. Si inueni grām apud te
oſtende mihi temetipm̄. Quid ḡ ille

non erat ipſe. Si nō eſſet ipſe nō dice
ret ei oſtende mihi temetipm̄ ſed oſtē
de mihi deū ⁊ tn̄ ſi eius naturā ſubſtā-
ciā q̄ꝫ ꝯſpiceret ⁊ multominus diceret
oſtende mihi temetipm̄ ipſe ergo erat
in ea ſpē. qua apparere voluerat nō aūt
ipſe apparebat in natura ꝓpria quam
moyſes videre cupiebat. Ea quippe ꝑ
mittitur ſanctis in alia vita. vn̄ q̄ re-
ſponſum eſt moyſi veꝝ eſt q2 nemo po-
teſt videre faciem dei ⁊ viuere id eſt ne
mo pt̄ eū in hac vita viuens videre ſi
cuti eſt. Unde iohā. ait. Dilectiſſimi
filij dei ſumus ⁊ nōdū apparuit quod
erimus. ſcimus cū apparuerit ſimiles
ei erimus. qn̄ eum videbimus ſicuti ē
nō ſicut eū hoīes viderunt. qn̄ voluit
in ſpē qua voluit nō in natura qua ī ſe
metipſo etiam cum videret̄ latuit ſ3 ſi
cut eſt quod ab eo petebat̄ cum ei dice
retur oſtende mihi temetipm̄ ab eo q̄
cum eo facie ad faciē loquebat̄. ¶
Sed poteſt moueri queſtio quomō dī
ſubſtantia videri potuit a quibuſdam
in hac vita poſitis ꝓpter illud qd̄ dic-
tum eſt ad moyſen. Nemo poteſt faci
em meam videre ⁊ viuere niſi eo mo-
do q2 poteſt mens humana diuinitus
rapi ex hac vita ad angelicam vitā añ
q̄ꝫ ꝑ iſtā cōmunem mortem carne ſol
uat̄. Et ſic raptus fuit paulus q̄ audi-
uit illic īeffabilia q̄ nō l3 vbi vſq̄ adō
facta ab huius vite ſenſibus quedam
rōis auerſio vt ſiue in corꝑe ſiue extra
corpus aū oīa reſolutio facta fuerit q̄
lis in morte ꝯtingit neſcire ſe diceret
Ita fit vt illud veꝝ ſit quod dictum eſt
nemo poteſt faciem meā videre ⁊ vi
uere quia neceſſe eſt abſtrahi ab hac
vita mentem. quando in illius inef-
fabilitate viſionis aſſumitur. hec aug.
Item ſuper geñ. dicit idē Cur nō cre
damꝰ q̄ tāto ap̄lo doctori gētiū rapto
vſq̄ ad excellētiſſimā viſiōē voluerit

de⁹ demonſtrare vitā in qua poſt vitā
iſtam viuendū eſt in eternū hec auguſt.
G Et notandū ꝙ ī raptu pauli nō
fuit neceſſariū vt aīa eius totaliter ſe-
pareť a corꝑe ſed manēte hoc ſtatu ab
lata ē ab anima eius actualis ꝯuerſio
ad fantaſmata ſenſibilia. ne impedire
tur eius eleuatio in id qđ excedit om-
nia fantaſmata. ⁊ ideo in raptu eius ñ
fuit neceſſariū vt dictū eſt vt aīa eius
ſeparetur a corꝑe vt ei non vniret vt
forma Fuit aūt neceſſariū eius abſtra
hi a fantaſmatib⁹ ⁊ ſenſibiliū ꝑcepci
one. nam oportet cū intellectus hoīs
eleuať ad altiſſimā diuine eſſencie vi-
ſionem vt tota mentis intentio illuc
aduocetur. ita ꝙ nihil ītelligat ex fan
taſmatibus ſed totaliter ferať in deū
Unde ⁊ paulus ab oīb⁹ abſtractus of
fendiculis vnitiue ꝯtemplatōis mēte
tm̄ exceſſit vt vere amator trāſlatus in
amatuꝫ nō aūt vt exanimatus ⁊ corpi
ſubductus. ꝓpterea apoſtolus dicit il-
lud bene. Viuo ego iam nō ego. viuit
vero in me criſtus. nam totā mentem
attractus īſuꝑ ītellectuales extēſiōes
diuinoꝝ inuiſibiliū vſqꝫ ad feruidos
fulgores ⁊ fulgidos feruores ad quo
rum omniū ſublimes exceſſus ⁊ exce
dētes ſublimitates intelligēcia trahi
nō potuit ſꝫ ſola pꝛicipalis affcō deo
vnibilis. Dixit ſe iam ⁊ extunc viue
re ſed non vita ſua ſed amati. cuꝫ quo
fuit effectus vnus ſpiritus. Cor nāqꝫ
eius diuina abſorptū dulcedīe ſic ꝯſo
lutū diuini amoris extitit liquamine
vt appetitus cum appetibili mirabili
vniretur amicicie vinculo. ⁊ ideo in
ſuꝑſubſtāciali ⁊ ſuꝑlucēti diuini ſplē
doris caligine factus aſcēdit ꝓprio in-
tellectu ſe eſſe īcōphenſibilē ⁊ vite ſue
nō viuētem dicens viuo ego iam non
ego ⁊c̄. Sicut enī ferrū ꝯflatū in igne
in liquorē ſolviť nil de natura eius re
manente ſenſib⁹ videtur ſed totum in
igneam qualitatē vertiť ſola vero tōe
naturā ſuam cꝫuis liquefactā ſerua-
re ꝯgnoſcimus. Sicut ḡ totū ferruꝫ
liquefactū ignituꝫ ymo ignis apparet
manēte eius ſubſtātia. ita mēs Pau
li caritatis igne liquefacta ⁊ in deum
tranſformata manente natura tota fa
cta eſt deus. Vñ etiā mens deuotoꝝ et
ꝑfectoꝝ viroꝝ cum ꝯtemplationem
⁊ alienationeꝫ ꝯiuncta ⁊ vnita fuerit
deo dormit quodāmō ⁊ quodāmodo
vigilat dicens illud cantič. Ego dor
mio ⁊ cor meum vigilat. Sola effecti
ua tunc dormit ⁊ ſilenciū alijs impōit
omnib⁹ potencijs. Et tunc alienatus
eſt a ſenſibus ⁊ in extaſi poſitus ⁊ au-
dit verba que ñ licet hoī loqui qꝛ tm̄ ē
in affectu ⁊ talia ſunt ſolummō ꝑ gra
tiam. Quia ſol ille diuinus per ſuas ī
flāmatōes ⁊ ardores quos emittit ī il
las aīas que habent exceſſus mētales
nullus pt̄ explicare. Si eī ſcōꝫ apoſto
luꝫ gemit⁹ ſunt enarrabiles q̇b⁹ ꝓ no
bis poſtulat ſpūs quid ſunt exceſſus
quid ve ardores. Unde ſol ille diuin⁹
⁊ eternus illam celeſtem ierarchiaꝫ ⁊
iſtā hūanaꝫ irradiat ⁊ inflāmat trifor
mi amore illā ꝑ tentōꝫ viſionē ⁊ fruiti
onē. hāc ꝑ caritatē de corde puro ꝯſci
encia bona ⁊ fide nō ficta. Sed quid
eſt ꝙ radi⁹ iſte excecat cū pocius de-
beat illumīare ſed iſta excecatio eſt ſū
ma illuminatio. qꝛ eſt in ſublimitate
mentis vltra hūanī intellect⁹ inueſti-
gatōꝫ. vbi intellectus caligat. qꝛ nō po
teſt inueſtigare qꝛ tranſcendit omneꝫ
potenciā inueſtigatiuā. Eſt ibi ḡ cali-
go īacceſſibilis qñqꝫ tñ illuminat mē
tes q̄ ꝑdiderūt īueſtigatōes curioſas
vñ ꝑs dī. Poſuit tenebras latibuluꝫ
ſuū Spiritus autem ſanctus leuat aīā
mā ad iſta obſcura ⁊ doceꝫ ī ꝓuiſa et
hic ē digit⁹ dei ad quē mag⁹ pharao

mis nō poteſt attingere ſcʒ intellectus
noſter ſed affectus. Iſte aūt amor ē ſe
queſtratiuus ſeparatiuus ⁊ ſurſum acti
uus. Sequeſtrat enim ab omni affectu
alieno ꝓpter ſponſi affectus vnitionem
Soporat ⁊ quietat omnes potentias
⁊ ſilenciū imponit. Surſum agit quia
ducit in deū ⁊ eſt ſic homo quaſi mor-
tuus ⁊ idō fortis eſt vt mors dilectio. qꝛ
ſeparat ab omni caſu oportet eī homi
nem mori ꝑ illū amorē oībꝫ terrenis
vt ſurſum agat ⁊ deo vniatur in q̄ vnio
ne intrat in tenebraꝝ radiū. Dicit te-
nebra qꝛ intellectus nō capit ⁊ tñ ani-
ma ſūme illuſtrat̄ ⁊ qꝛ mens oculis i-
tellectualibꝫ illū radiū reſpicere ñ po
teſt ideo amouendi ſunt. vñ dr in cā-
ticis. Auerte oculos tuos a me ipi me
auolare fecerūt. Tunc xp̄s recedit qꝛ
mens oculis intellectualibꝫ nititur il
lam ſapiām aſpicere qꝛ non ibi intel-
lectus ſed affectus vadit ad ꝓfundum
criſti. Qui vero tantū graciam a domi
no ꝑcipiunt quodammō deificantur.
nam duas naturas rōis capaces crea
tor noſter ↄdidit angelicā ſcʒ ⁊ huma
nā quas ad ſimilitudinē ſuā creans i
eternū ſubſiſtere voluit. Et qꝛ beate ſi-
ne illo eſſe nequibant ſui ꝑticipatiōꝫ
illis largiri dignatus ē vt vicʒ hoc ha
berent ꝑ grām qd̓ deus eſt ꝑ naturam.
Hoc aūt fieri aliter nō poteſt niſi hi q̄
ſaluandi deificentur. qꝛ ſaluari non
poſſunt niſi hi qui deificati ſiunt.

H Deificatio aūt eſt aſſimilatio ⁊
vnicō ad deū ſꝫ poſſibilitatē creature
Aſſimilatō vero fit ꝑ virtutes ſeu ope
rationē bonā vnicio autē fit ꝑ carita
tis feruorē. Quanto aūt quiſqꝫ ē vir-
tuoſior ⁊ caritate plenior tanto eſt deo
ſiḿlior ⁊ eius vnio cū deo ꝑfectior. Vñ
ſcti ⁊ ꝑfecti viri qꝛ ſunt virtuoſi ⁊ cari
tate pleni in ſuis ↄtēplatōibꝫ extra ſe
ipos ⁊ eo ꝑfectius cū deo vniuntur. qꝫ-

to magis ꝑ vitam virtuoſam ⁊ carita
tem feruidā deificant̄ qꝛ ꝑ ardorē di-
uini amoris quē in exceſſu mentis dul
citer ↄguſtant in deū quodāmō tranſ
formāt̄. Sꝫ dꝫ circa hoc vnuſqſqꝫ cō
ſciam ſuam diſcutere ⁊ ſi donis ſpūali
bus quibus ad amiciciā dei ꝑuenit̄ ſe
carere conſpexerit debet gemere ⁊ per
penitentie remediū illa a dño ſtudeat
obtinere. Si autē aliqua dona mino-
ra habuerit. maiora ī alijs ñ inuideat
ſed pocius diligat et dñm ſupplicitet
exoret vt illius doni qd̓ alter ꝑfectius
poſſidet eum ꝑticipem faciat vt dicere
poſſit cū ps. Particeps ego ſum om-
niū timenciū te ⁊ cuſtodienciū māda
ta tua I Notandū ꝙ hi qui per
graciā ↄtemplatōis celeſtis vite dul-
cedinē guſtauerint ac ↄgnouerint trā
ſitoria vileſcunt omnia deſerunt habi
ta ⁊ eoꝝ animus ſolū deſiderijs celeſti-
bus inardeſcit. De hoc beatus gre. in
quada omelia ſic ait. Qui celeſtis vi-
te dulcedinē īqꝫtū poſſibilitas admit
tit ꝑfecte ↄgnouerit ea que in terris a-
mauerat libenter cuncta derelinquit ī
comparatione eius vileſcunt omnia.
deſerit habita. congreata diſpergit. in
ardeſcit animus in celeſtibꝫ in terre-
nis nil libet. deforme ↄſpicitur quicq̄d
d̓ terrene rei placebat ſpē. qꝛ ſola cele
ſtis patrie claritas fulget ī mente nam
quem ꝑfecte abſorbuerat ad terrena
deſideria foris velut inſenſibilem red
dit. hec gre. K Omnis etiā ani
ma, put dr beatus bernardus. que vel
ſemel guſtauerit ſpiritusſancti dulce-
dinem ꝑficiam ipſius impoſſibile ē vt
non toto corde deſideret īmo oīs ani
ma in ſpiritu ambulans ſponſum vel
in amplexu vel in affectu oſculo ⁊ deſi
derio etiam cum manducat vel bibit
impoſſibile eſt nō habere. hec Bernar-
dꝰ. Hāc vero dulcedinē ſpūalē ⁊ gau

diuꝫ ꝺꝑatīe mundi ⁊ voluptatū carna-
lium amatores ꝑcipꝑe non poſſunt. qꝛ
hmōi dulcedo eſt cordis ⁊ nō carnis.
Vñ eā agnoſcere nō poteſt quilibꝫ caꝛ
nalis. De hoc rich. de ſancto victo. in
tractatu ſuo ſuper Benyamin adole-
ſcentulus ſic ait. Qui enī in bonis fal-
ſis atqꝫ deceptorijs ſpem figunt ꝗ ſint
vera bona inuenire nō poſſunt. Non
ergo eſt mirū ſi eā quilibet amatoꝛ mū-
di neſcit. quam deus diligentibꝫ ſe ab
ſcondit eſt enī manna abſconditū ⁊ ni
ſi guſtantibus omnino ignotū. Eſt nā
qꝫ hmōi dulcedo cordis non carnis.
Vñ nec eam noſſe poteſt quilibet car-
nalis. Ordinatū ⁊ veꝝ gaudiū veraci
ter tunc habemus. qñ de veris ⁊ eter-
nis bonis gaudemus. Ad tale gaudiū
apl'us nos hortat̄ dicens. Gaudete ī
dño. Et ps Letamini in dño ⁊ exulta
te iuſti. Mens aūt que in laude hoīm
delectatur quid ſit internū gaudiū ex-
periri nō meretur. nec mens hūana ni
ſi ꝑ abſtinentiā ⁊ paciam ad veꝝ gau-
diū pertingit. Oportet enī nō ſolū fal
ſam delectationē ſed etiā vanā pertur
bationē eū excludere qui vult de veri-
tate gaudere. Qui enī ī īfimis adhuc
delectat̄ interna vtriqꝫ iocunditate in-
dignus ē ⁊ qui vano timore ꝑturbat̄
ſpūali dulcedīe ꝑfrui nō poteſt. Falſā
leticiā veritas damnabat cuꝫ dicebat.
Ve vobis qui nunc ridetis. vanam ꝑ
turbationē increpabat cum dicebat.
Nolite timere eos qui occidunt coꝛ-
pus. Hoꝝ autēꝫ vnū ſuſtinendo ſupa
mus. Alterum patiendo toleramus
Quid igitur ꝑ tot labores niſi verum
gaudiuꝫ querimus. ſed huius merce
dem tociens quaſi quaſdā primicias
⁊ velut arrā quandaꝫ accipimus quo
tiēs ad illud internuꝫ dñi noſtri gau
dium intramus ⁊ ex aliqua ꝑte guſta
mus. Hanc aūt interne dulcedīs de

guſtationem ſcriptura ſacra nunc gu
ſtum nunc ebrietatem vocat. vt qꝫ ſit
parua vł magna oſtendat. Parua qui
dem ad ꝯpacōem future plenitudinis
magna aūt in ꝯpatōe cuiuſlibet mūda
ne iocunditatis. Preſens āt ſpūaliū
viroꝝ delectatō future vite gaudijs cō
ꝑata qꝫtumlibet excreſcens inuenitur.
in cuius tñ ꝯpatōe omniū exterioꝝ de
lectationū eſt nulla. O dulcedo mirā
da dulcedo tam magna dulcedo taꝫ ꝑ
ua quō non magna que terrenam om
nem excedis quō non ꝑua que de illa
plenitudīe vix ſtillā modicā decerpis
Modicū quidē de tanto felicitatis pe
lago mentibus inſtillas mentes tamē
quas infundis plene inebrias. Veri
to tantillum de tantillo guſtus quidē
dꝛ meri. nihilominus que mentē a ſe
ipſa alienat ebrietas nominatur. Gu
ſtus ergo eſt ⁊ ebrietas vere dici poteſt
Guſtate ⁊ videte qm̄ ſuauis eſt domi
nus dicit ꝓpheta Et ď ebrietate quidē
dicit. Viſitaſti terram ⁊ inebriaſti eā
hac itaqꝫ dulcedine inebriari non me
rentur qui adhuc carnalium deſideri
orum fluctibus agitantur Viſitaſti
inquit terram et inebriaſti eam Qua
re ergo ſolum terram inebriari dicit̄
deus cur etiā non mare. Sed ſcimus
qꝛ mēs ꝗ ꝑ varia ďſidēria fluctuat quā
adhuc ſecularium curaruꝫ ꝓcella exagi
tat. in illud internū gaudiū nō admit
titur ⁊ illo torrente voluptatis non po
tatur qꝫtominus īebriat̄. Quid ergo
ꝑ terram niſi fixam cordis ſtabilitatē
debemus accipere. Debemus ḡ fluctua
cionem cordis reſtringere ⁊ ad vnius
veri gaudij deſideriū cogitationū affe
ctionūqꝫ motus colligere. qui ſe cupit
vel credit illo vere ebrietatis poculo ī
ebriandum fore. Hec eſt illa vere bea
ta recta mētis vicꝫ ſtabilitas trāquil
la. quando mens in ſeipſa tota colligi

tur ⁊ in vno eternitatis deſiderio īmo
biliter figitur. hec ē illa terra quā veri
tas promittebat cū diceret. Beati mi
tes qm̄ ipſi poſſidebunt terram quam
yſachar ꝯcupiuit ⁊ in eius amorem ex
arſit vt legit̄ yſachar aſinus fortis ha/
bitans inter termīos vidit requieʒ ꝙ
eſſet bona ⁊ terrā ꝙ eſſet optīa ⁊ ſup/
poſuit humeꝝ ſuū ad portandum. Pe
ne iſte ergo nō plene hanc morienciū
terram deſeruerat. pene nō plene illā
viuenciū terrā apprehenderat qui int̄
termīos hītabat q2 viliſſimis q2 pau/
ciſſimis huius vite bonis ꝯtentus h⁹
terre miſere extrema tenebat. q2 ꝑ fre
quentes mentis exceſſus ꝓhēnis vite
bona pregustabat illius beate terre īni
cia tangebat. q2 h⁹ vite bona ad neceſ
ſitatem nō reſpuebat. hanc terrā nō
penitus deſerebat. Quia future vite ñ
niſi nouiſſima quedā capere poterat il
laʒ omnino nō apprehendebat ⁊ ideir
co inter termīos habitabat iſtaʒ tole/
rabat ad neceſſitatē illā ꝯcupierat ad
iocunditatē. Satagebat iſtā penitus
deſerere nec poterat ambiebat in illaʒ
totos intrare nec valebat. Fecit ergo
quod potuit inter termīos habitabat
quottidie ad illā nitebatur quottidie
relabebatur. Hanc terrā vt ait ꝓpheta.
Manſueti hereditabūt ⁊ delectabunt̄
in multitudīe pacis. Ecce qualis ter/
ra pax ibi eſt pax plena requies bona
quies pacifica. In illa labor ñ eſt ſed
ad illaʒ ſine labore ꝑueniri non poteſt
ꝓpter illā laboratur ſed in illa non la
boratur. Mens enī que ad internuʒ
gaudiū nō colligitur tota que ſit vera
requies minime experitur. hec richar.
Vñ qui gaudiū ⁊ conſolationē volūt
habere in dño neceſſe eſt vt vanā ꝯſola
cionē huius mundi ꝯtemnant nā qui
ꝯſolatur hic indigni ſunt ꝯſolatōe di
uina L Nemo enī poteſt in vtro/
ꝗ ſeculo ꝯſolari. q2 oportet vt vnū per
dat qui alteꝝ voluerit poſſidere. hoc af
firmat beatus aug. in libro ſoliloquio/
rum ita dicens. Tu dñe. ſolus es ꝯſo/
latio noſtra ſempiterna que ſolus ill̄
te tribuis. qui ꝯſolatōʒ huius mundi
ꝓ ꝯſolatōe eterna ꝯtemnunt. Nam ꝙ
hic ꝯſolantur indigni tua ꝯſolatōe ha
bentur ſed qui hic cruciantur a te ꝯſo/
lantur ⁊ qui hic ꝑticipant paſſionib⁹
participant ⁊ ꝯſolatōib⁹. Nemo pōt
in vtroꝗ ſeculo ꝯſolari nec pōt quis
hic ⁊ in futuro gaudere ſed vnū neceſ
ſe eſt vt perdat qui alteꝝ voluerit poſſi/
dere. hec vbi ꝯſidero dñe ꝯſolator me⁹
renuit cōſolari in aliqꝰ aīa mea vt dig
na habeat̄ ꝯſolationibus tuis eternis.
quia iuſtum eſt vt amittat te quicunꝗ
in alio aliquo conſolari magis eligat
ꝗ in te. Ergo obſecro te vt non per
mittas me in aliqua alia ꝯſolatiōe va
na ꝯſolari ꝗ in te. Sed omnia mihi
pꝛo amareſcāt. vt tu ſolus dulcis ap/
pareas anime mee qui es dulcedo ine
ſtimabilis ꝑ quam cuncta amara dul
corantur. Tua enī dulcedo craticulaʒ
Laurēcio dulcem fecit. Tua dulcedo
Stephano torrentis lapidē dulcora/
uit. Pro tua dulcedine ibant apl̄i gau
dentes a ꝯſpectu ꝯcilij q2 digni habiti
ſunt ꝓ noīe ihesu ꝯtumeliā pati. Ibat
andreas ad crucē ſecurus ⁊ gaudens
qm̄ ad dulcedineʒ ꝓperabat. Hanc vt
guſtauit petrus inferiorē oblitus cla/
mauit quaſi ebrius dicēs. Dñe bonū
eſt nos hic eſſe ſi vis faciamus tria ta
bernacula hic moremur te ꝯtēplemur
quo habito nullo alio indigebimus.
Sufficit tn̄ nobis videre te. ſufficit i/
ꝗ tanta dulcedine tua ſaciari vnā ſtil
lam iſte dulcedīs tue guſtauit ⁊ omnē
aliā dl̄cedinē faſtidiuit. Quid putas
dixiſſet ſi magnā illā multitudinē di/
uinitatis tue guſtaſſet quā abſcondiſti

diligentibꝫ te.hec aug. Ubi ꝯſiderandum ꝙ ſancti viri cū viſitantur ꝑ graciā dei intīn interdū dulcedinē ⁊ iocūditatē ꝑueniunt vt gaudia ſeu premia nollēt recipe potiora. De hoc beatus Jheronimus. ſic dicit. Hanc deus dulcedinem in tuos filios demonſtraſti ꝙ tuo tacti dono ⁊ gratia ad tantam interdū mouētur dulcedis voluptatē. vt premia ſeu gaudia iam nollēt recipe potiora ꝙꝫ ſemꝑ eſſe in dicta dulcedis redundancia ꝙꝫ in illa ſancta ſenſerāt hora hec ihero. De hac etiā dulcedine ſpūali. beatus aug. ſic dicit. Tantaꝫ anime mee diuine cuiuſdā dulcedis incidit delectatio. que ſi iam beata vita nō eſt tunc neſcio quid eſt. hec aug. Beatus etiaꝫ bern̄. ſemꝑ deſiderans ardere in dei amore a quo iſta ſpūalis dlcedo ꝓcedit ad dn̄m ſic colloquēdo ait. Verbum mihi ad te eſt. o rex ſecretoꝝ criſte Jheſu auſu caritatis alloq̄ ꝑſumit te factura manus tue. ⁊ adire gementi deſiderio cordis mei. vſqꝫquo ſuſtinebo abſenciā tuam. expectationē faciei tue. q̄ꝫto tp̄e feram vſqꝫquo ingemiſcam ⁊ ſtillabit poſt te oculus meuſ Amabilis dn̄e vbi habitas vbi eſt diuerſoriū tuum. in quo letus recumbis inter cariſſimos ⁊ facias eos manifeſtatione glorie tue. Quā felix ꝙꝫ ſanctus ꝙꝫ appetendus eſt ꝯcupiſcentia locus iſte deifice voluptatis. locus plenum deliciaꝝ ſi acceſſit oculus meus nec appropinquauit cor meuꝫ vſqꝫ ad multimodam dilectōnē dulcedis tue quā intrinſecus abſcondiſti filijs. ſolo eius odore foris intuſqꝫ ſuſtentor Spiramē ſuauitatis tue de lōginquo venit ad me. ⁊ eſt mihi ſuꝑ odorē balſami ⁊ flagranciā thuris ⁊ mirre ⁊ cōcupiſcentias mundas parit in me ꝙꝫ eſt aduſtio delectabilis. Quid enī mihi eſt in celo. Quis eſt theſaurus meꝰ in illa celica cella. q̄ eſt hereditas mea in terra viuenciū. Nōne criſtus dn̄s meus vnica ſalus mea totū bonū meū plenū gaudiū meuꝫ. ⁊ quō ꝯtinere potero cor meū dn̄e vt nō amet te. Si n̄ amauero te quid amabo. Si tranſtulero amorem meū a te vbi illuꝫ digne collocabo. Deſiderabilis dn̄e vbi extra te requieſcēt deſideria mea. Si vſqꝫ extra te pedeꝫ extenderit amor meus pollutus eſt. Si ad te non declinauerit deſideria mea vana erunt. nonne tu amabilis ⁊ deſiderabilis es ſuper omnia que amari poſſunt ⁊ deſiderari Abs te enīꝫ hꝫ oīs creatura quicquid hꝫ decoris Tu inqꝫ ſolē excellenti claritate veſtiſti ⁊ clarior ſole tu es. ymo quid eſt ſol quid omnis creatura quid ip̄a lux niſi tenebre ad tui ꝯparationem Quid ergo melius quid amabilius te eſtimaui. vt abſtraherem cor meū a te ad ꝯtemplandū quidquā ī mūdo abſ te Cur amaui quare ꝯcupiui in omni vita mea quicqꝫ preter dn̄m ihesū meum. Quare diſtuli quare intermiſi vllo tp̄e te Jheſuꝫ verſari in corde meo te tota mente ꝯplecti ⁊ delectari ī tua dulcedine oīa interiora ſpūs mei. vbi erā qn̄ tecū mente non eram. Quo defluxerunt qn̄ te ſolum nō audierūt deſideria mea. Deus vite mee ꝙꝫ vane cōſumpta ſunt ꝙꝫ infructuoſa illapſa ſunt a me tp̄a mea que dediſti mihi vt facerē voluntates tuas in eis ⁊ nō feci Sed iā ex hoc nunc omnia deſideria mea incaleſcite ⁊ exfluite in dominū meum Jheſum criſtum. currite ſatis. hactenus tardaſtis. Deꝰ cordis mei ⁊ pars mea ihesu criſte deficiat obſecro per te cor meum in ſpū ſuo caro mea a ꝯcupiſcentijs ſuis. vt viuas tu in me et ꝯualeſcat ī ſpū meo carbo amoris tui ⁊ excreſcat in ignē ꝑfectū foueat ⁊ enutriat illuꝫ in me gr̄a tua vt ardeat

iugiter in ara cordis mei ⁊ ferueat in
abſconditis aīe mee apud te in die q̄
exiui l' exui me iubebis tunica iſta mor
tali quā nunc circūfero circumdet me
dilectio mea ⁊ fiat aīe q̄ naſi veſtimē-
tū decoris. vt nō nuda ſed veſtita īue-
niatur ⁊ habeat vn̄ abſcondāt īfirma
eius ab oculis tuis. ignē alienū q̄ adū
ſarios tuos ꝯſumit dilectiōis tue fer
uor elonget a me ⁊ animam meā ad te
currentē ſurſū attollat ⁊ q̄ꝫtū phas
eſt tuo diuino lumini īmergat. Domi
ne iheſu omnes qui te diligūt replean
tur bn̄dictiōibꝫ tuis ⁊ ſit pax eis ī vela-
mento alarū tuaꝝ ꝑ euū. hec bernardꝰ
M Sed ⁊ hoc notandum q̄ omni-
potens deus etiā oībꝫ deuotis ſubtra-
hit interdum dulcedinē ꝯtemplatiōis
manet tn̄ cū eis quantū ad gubernatiō
nē ⁊ q̄ꝫtū ad vniōnē. De hoc lacius
beatus ber. in libello de ſcala clauſtrali
um ſic ait. Sponſus diu deſideratus
ſubtrahit ſe n̄ nūq̄ꝫ vicꝫ aīe q̄ꝫtū ad ꝯtē
platiōis dulcidinē. manet tn̄ pn̄s q̄ꝫtū
ad gubernatiōꝫ quantū ad gratiam ⁊
quantū ad vnionem. Sed ne timeas.
O ſponſa ne deſpes. ne eſtimes te cō-
tēmni ſi pauliſꝑ ſubtrahit faciē ſuam
ſponſus tuus oīa iſta cooperant̄ tibi ī
bonū. ⁊ de acceſſu ⁊ d' receſſu lucꝝ tibi
acquirit tibi venit tibi r̄cedit. venit ad
ꝯſolatiōꝫ. recedit ad cautelā ne magni
tudo cōſolatiōis extollat te. ne ſi ſꝑ ſit
apud te ſponſus. incipias ꝯtemnere
ſodales ⁊ hanc ꝯtinuam viſitatiōꝫ iaꝫ
non gratie tribuas ſed nature. hec aūt
gr̄a q̄n vult ⁊ cui vult a ſponſo tribuit̄
non quaſi iure hereditario poſſidetur
vulgare ꝓuerbiū eſt nimia familiari-
tas parit ꝯtēptuꝫ. Recedit ergo ne ni
mis aſſiduus cōtemnatur ⁊ vt abſens
magis deſideret̄ ⁊ deſideratus auidiꝰ
queratur. diu queſitus gracioſus inue
niat̄. inuentus ſtrictius teneatur. Pre
terea ſi nunq̄ꝫ deeſſet hec ꝯſolatio q̄ue
reſpectu future glorie que releuabitur
in nobis enigmatica eſt ⁊ ex ꝑte forte
putaremus hic habere ciuitatē manē
tem ⁊ minus inquireremus futuram.
Ne ergo exiliū putaremus ꝓ p̄ria ar
ram ꝓ preciū ſumma venit ſponſus vi-
ciſſim ⁊ recedit nec ꝯſolatiōꝫ afferēs
nunc omniuerſum ſtatū noſtꝝ in īfirmi
tate ꝯmutans pauliſꝑ ꝑmittit guſta
re q̄ꝫ ſuauis eſt dn̄s ⁊ anteq̄ꝫ plene ſa-
cietur ſe ſubtrahit ⁊ ita alis expanſis
ſuꝑ nos volitans prouocat nos ad vo-
landum quaſi dicat. Ecce paruꝫ guſta
te q̄ꝫ ſuauis ſum ⁊ dulcis. ſed ſi vultis
plene ſaciari hac dulcedīe currite pꝰ
me in odorē vnguentoꝝ meoꝝ. ſurſuꝫ
habete corda vbi ego ſum ī dextera dei
ſedens. Sed caue tibi. O ſponſa q̄n
abſentat ſe ſponſus non longe abijt et
ſi non vides eū ille tn̄ ſꝑ videt te. ple-
nus eīn oculis ante ⁊ retro. nuſq̄ꝫ po-
tes ei latere. habet ⁊ circa te nūcios ſu
os ſpūs. quaſi ſagaciſſimos explora-
tores vt videant q̄uō abſente ſponſo
conuerſeris ⁊ accuſent te coraꝫ ipō ſi
aliqua ſigna laſciuie ⁊ ſecuritatis ī te
deprehenderit. Zelotipꝰ eſt ſponſus
iſte ſi forte aliū amatorē recepis ſi a-
lijs magis placere ſtudueris ſtatim di
ſcedet a te ⁊ alijs adherebit adoleſcen
tulis. Delicatus eſt ſponſus iſte ⁊ no-
bilis diues ⁊ ſpēoſus forma pre filijs
hoīꝫ ⁊ ideo non niſi ſpecioſam digna
tur habere ſponſaꝫ. Si viderit ī te ma
culam ſiue rugā ſtatim auertit oculos
nullā eīn poteſt īmundiciaꝫ ſuſtinere.
Eſto ergo caſta eſto verecūda ⁊ humi-
lis vt ſic a ſponſo tuo frequenter viſi-
tari merearis. hec bernardus

Filius

Deſidero etiā ſcire q̄uō deꝰ loqua
tur angel' ⁊ aīabꝫ ſanctis ac dya
bolo ⁊ econuerſo. Et de viſionibꝫ que

ꝯplexis ſolēt apparere ⁊ cū gratia ꝯtē
platōis vel deuotōis defuerit. quō dbe
at ſe homo tunc habere ⁊ de his cupio
informari.

Capitulum XII Pater ❡

Scire debes fili
ꝙ primo queſito ꝙ talis locu
cio non fit corporaliter ſed ſpūaliter.
Vñ beatus gre. ij. mor. de huiuſmodi
ſpūali colloquio ſic dr. Sciendum ꝙ
ipſa natura icorporea cū loquit̃ eius lo-
cutio nequaq̄ vna ⁊ eadem qualitate
format̃. Aliter eñ loquit̃ de⁹ angelis.
aliter angeli ad deū. aliter deus ad ſan
ctorꝫ aīas. aliter ſanctorꝫ aīe ad deum.
Aliter deus ad dyabolū. aliter dyabo-
lus ad deū. nā q2 ſpūali nature ex cor-
porea oppoſitōe nil obſtat. Loquit̃ de⁹
ad angelos ſanctos eo tp̄e quo eorum
cordibus occulta ſua inuiſibilia oſten
dit ⁊ quicquid agere debeant in ipa cō
templatōe veritatis legunt. vt velut q̄-
dam precepta ſint vocis ipa gaudia cō
templatōis. Quaſi eñ audientibꝫ dr
qd videntibꝫ inſpirat̃. vñ cū cordibꝫ
eorꝫ deus ꝯtra humanā ſupbiā aīadu-
ſionē vlciōnis infunderet. dr venite et
deſcendamus ⁊ ꝯfundamus ibi ling-
uam eorū. Aſcendunt angeli in eo ꝙ
creatorē aſpiciunt. Deſcendunt ange
li in eo ꝙ creaturā ſeſe in illicitis eri
gentem examine diſtrictōis premūt
Dicere ergo dei eſt deſcendam⁹ ⁊ ꝯfū
damus linguas eorꝫ. in ſeipo. eis hoc
qd recte agat̃ oſtendere ⁊ p vim inter
ne viſionis eorꝫ mēribꝫ exhibenda iudi
cia occltis motibꝫ iſpirare. ❡ Ali
ter loquuntur angeli ad deū ſicut p io
hānem in apocl. dicūt. Dignus eſt ag
nus qui occiſus eſt accipe virtutē ⁊ di
uinitatem ⁊ ſapiām. Vox nāq̄ ange-
lorꝫ eſt in laudem ꝯditoris ipa admira
tio intime ꝯtemplatōis. quibꝫ virtu
tis diuine miraculo obſtupuiſſe dixiſ
ſe eſt q2 excitatus cum reuerencia mo-
tus cordis magnus eſt ad aures incir-
cumſcripti ſpūs clamor vocis. que ve
ſe quaſi p diſtincta verba explicat dū
ſeſe p innumeros modos ādmiratōis
format. Deus ergo angelis loquit̃ cū
eis voluntas eius intima videnda ma
nifeſtat̃. Angeli aūt tunc loquūt̃ dño
cū p hoc ꝙ ſupra ſemetipos reſpiciūt
in motū admiratōis ſurgant. Alit̃ de⁹
ad ſanctorꝫ aīas loquit̃. Aliter ſancto
rum aīe loquuntur ad deū. Vñ i iohā-
rurſū apocl. dr. Vidi ſubter altare dei
aīas interfectorꝫ ꝓpter verbuꝫ dei ⁊ cla
mabant voce magna dicētes vſq̄ quo
domine ſanctus ⁊ verus non vindicas
ſanguinē noſtrꝫ. Quid eſt eñ animas
vindicte petitionem dicere niſi diem
extreme iudicij ⁊ reſurrectōis extinc-
torꝫ corpum deſiderare. Magnus q̄p-
pe eorꝫ clamor magnū eſt deſideriū. tā-
to eñ quiſq̄ minus clamat quāto mi
nus deſiderat ⁊ tanto maiorē vocem i
aurē incircūſcripti ſpūs exprimit. q̄-
to ſe in eius deſideriū plenius infūdit
Animarꝫ igit̃ verba ipa ſunt deſideria.
nā ſi deſideriū ſermo nō eſſet ꝓpheta n̄
diceret. Deſideriū cordiū eorꝫ audiuit
auris tua. De ipo ergo bibunt qd ab
ipſo ſitiunt ⁊ mō nobis adhuc incon-
prehenſibili in hoc ꝙ petendo eſuriūt
preſciendo ſatiantur. Diſcordarēt er
go a volūtate ꝯditoris ſi q̄ eū vident
velle nō peterent eiq̄ minus inhererēt
ſi volentē dare deſiderio pigriori pul-
ſarent. Quibꝫ preſponſum dñi dicit̃
Requieſcite adhuc modicū donec cō
pleatur numerus fratrꝫ veſtrorū. Deſi
derantibus aīabus adhuc requieſcere
modicū dicere eſt inter ardorē ex ipa
pñcia ſolatia aſpirare vt ⁊ animarum
vox ſit hoc qd amantes deſiderant. et
reſpondentis dei ſermo ſit hoc qd eas

retributõis certitudinē īter deſideria ꝯfirmat. ¶ Aliter loquitur de⁹ ad dyabolū. aliter dyabolus ad deum Sed ſciendum ꝙ quattuor modis loquitur deus ad dyabolū tribus modiſ dyabolus ad deū. Quattuor modis loquitur deus ad dyabolum. qꝛ ⁊ iniuſtas vias eius arguit ⁊ electoꝝ ſuorū iuſtitiā ꝯtra illā ꝑponit ⁊ temptandā eoꝝ innocenciā ei ꝯcedendo permittit ⁊ aliqñ eū ne temptare audeat ꝓhibet Iniuſtas eñ vias ſuas redarguit cum dicit. vnde venis Electoꝝ ſuoꝝ contra illū iuſticiam ꝑponit cū ait. Conſiderasti ſeruū meū Job ꝙ non ſit ei ſimilis ſuꝑ terram. Temptandam eorum innocentiam ꝯcedendo ꝑmittit quādo dicit. Ecce vniuerſa que habꝫ ī manu tua ſunt. Rurſumq̧ a temptatiōe ꝓhibet cum ait tñ in eum ne extēdas manum tuā. ¶ Tribus autē modis loquit̄ dyabolus ad deum cum vel vias ſuas inſinuat vel electoꝝ innocentiā fictis criminibus accuſat. vel temptandā eandē innocentiā poſtulat. Vias ſuas q̄ ipē īſinuat q̄ ait Circuiuī terram ⁊ ꝑambulaui eam. Electoꝝ innocentiā accuſat qui ait. Nunquid iob fruſtra timet deū. Temptandam eandem innocentiā poſtulat cū dī Extēde manum tuā ⁊ tange cuncta q̄ poſſidet hec gre. ¶ Et notandum ꝓut idem bea. gre. xxviij. mo. dicit. ꝙ duobus modis diuina locutio diſtinguit̄ aut eñ ꝑ ſemetipm dñs loquit̄ aut ꝑ creaturā angelicā eius ad nos verba formant̄ ſed cū ꝑ ſemetipm loquitur ſola nobis vis interne īſpiratōis apꝑitur cū ꝑ creaturam angelicā loquit̄ de verbo eius ſine verbis ⁊ ſillabis cognoſcit̄. qꝛ virtus eius intima quadam ſubleuatōe ꝯgnoſcit̄. ad que mēs plena ſuſpenditur. vacua grauatur. Pondus eñ quoddā eſt qđ omnē aīā quā replet leuat incorporeū lum̄ eſt ⁊ qđ interiora repleat ⁊ repleta exterius circumſcribat. ſine ſtrepitu ſermo eſt q̄ ⁊ auditū apit ⁊ habere ſonitū neſcit. hec gre. ¶ De viſionibus ⁊ reuelatiombus que facte ſunt ꝓphetis vel etiā aliis ꝑfectis viris. Sciendū primo ꝙ miſteria dei ſiue ſecreta nemo ſcire poteſt niſi cui ſpūs dei reuelauerit. qꝛ ipē ſolus illa nouit. hec autē reuelatio fit diuerſis modis vel ꝑ ſenſibilē apparicionē ⁊ allocutionē ſicut olī fiebat patribꝫ vt legitur de abrahā geñ. xij. Dixit dñs ad abraham Egredere de terra ⁊ ꝯgnatōe tua. vel ꝑ ymaginariā viſionē exterius cū inſinuatōe interi⁹ intelligencie. ſic reuelatio facta fuit ꝓphetis. vñ dꝛ dañ. x. Inviſiōe opus ē intelligencia. vel ꝑ ſolā intimā īſpirationē ſicut dꝛ iob. xxxij. Inſpiratio omnipotentis dat intelligenciā. vel per inſpiratōē ⁊ reuelatiōē cū raptu a ſenſibus ſicut de Paulo legit̄. ij. ad coꝛ. xij ¶ Signanter tñ tres ſunt viſionū ſpēs ſcꝫ corꝑea ymaginaria ⁊ ītellectualis. Corporalis eſt cū quedā corporaliter videntur dī munere que alij videre nequeūt vt balthaſar vidit manum ſcribentis in piete. dañ. v. Ymaginaria eſt qñ aliquis ī extaſi vel ſomno videt non corꝑa ſed ymagines rerum dei reuelatōe vt petrus ſuper quē cecidit mētis exceſſus vidit celū apertum. Actuū. x. Intellectualis eſt quādo nec corpora nec ymagines rerū videntur ſed in ſubſtantiis incorporeis intuitus mentis mira dei potēria figitur. talis fuit viſio beati pauli Et notādum ſicut dicit glo. ſuper libro đ diuinis noībꝫ ꝙ q̄to magis noſtra mens ad ꝯtemplanda ſpūalia eleuatur. tāto magis abſtrahit̄ a ſenſibilibus.

¶ Ultimus autē terminus quo ꝯtemplatio ꝯtingere poteſt eſt diuina

ſubſtantia. Vñ oportet mentē que diuinam ſubſtantiā videt totaliter a corporalibus ſenſibꝫ eſſe abſolutā vel per mortē vel ꝑ aliquē raptū. Hic eſt qḋ ḋr ex ꝑſona dei. Exodi. xxxiij. Nō videbit me homo ⁊ viuet. ꝙ aūt in ſacra ſcriptura aliqui deum vidiſſe dicunt̃ oportet ītelligi hoc fuiſſe ꝑ aliq̄ ymaginariā viſionē ſeu etiā per corꝑalem ſcʒ per aliquas corꝑeas ſpēs vel exterius apparentes vel interius formatas per quas ymaginarie diuine virtutis ꝑñcia demonſtrabat̃. ¶ Et ſciendum ꝙ duplex eſt modꝰ apparitiōis ſiue manifeſtatōis diuine reuelatiōis theologoꝝ ⁊ ꝯplexaꝝ mentibꝫ infuſus per viſiōes ⁊ demonſtratōes quas greci theophanias appellāt ideſt diuinas apparitōes. Qm̃ aliqñ per ſigna ſenſibus ſimilia demonſtrant̃ inuiſibilia. aliqñ per ſolā anagogen ideſt mentis aſcenſum in ſuꝑna pure cōtemplata. Ex his duobꝫ generibꝫ viſionū duo ḋ ſcriptōis genera in ſacra pagina ſunt formata. vnū quo formis ⁊ figuris ⁊ ſimilitudibꝫ reꝝ occultaꝝ veritas obumbrat̃. aliud quo nude ⁊ pure ſicut eſt abſq̄ tegimento exprimit̃. Cū ita q̄ formis ⁊ figuris ac ſilitudinibꝫ manifeſtatur qḋ occultū eſt vel qḋ manifeſtum deſcribit̃. ſimbolica demonſtracio eſt. Cū vero pura ⁊ nuda reuelatōe vel plana ⁊ aperta narratiōe oſtendit̃ ⁊ docetur anagogica. hec glo. ¶ A

Deinde etiā ꝯſiderandū cū homo priuatur vel caret gratia ꝯtemplatōis ſeu deuotiōis. q̄ṁo tunc ſe habere debeat. De hoc ſciendū primo ꝙ cū animus ꝑſenſerit ſe ꝯtemplatōis gratiā nō habere. debet ſeipm̄ cū aliqua ſalubri meditatōe occupare ⁊ impenſa ſibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ recordatōis ſue oculos reuocare. ⁊ ex tali recordatōe ſeipſum ad deuotā gratiaꝝ actionē inſtigare. hec ⁊ ſimilia valent ad gratiam ꝯtemplatōis ꝑ negligenciā amiſſam reformare. De hoc rich. de ſanc. vict. ſic dicit. Notandū ꝙ ille qui ad gratiā ꝯtemplatōis ꝓficit cum eas ſibi vltra ſolitū ſubtrahi ſentit ⁊ quid facere debeat. Vñ ad eā recuꝑandam multū ꝑ omnē modū adiuuari valeat ⁊ vñ aīm ſuū in id negocij q̄tū in ſe ē ydoneū efficiat. Debet itaq̄ animus qui hmōi eſt, ꝓprijs meditatōibus cordis in ſe exultatōꝫ reꝑare. ⁊ impenſa ſibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ rcordatōis ſue oculos reuocare. ⁊ ex huiꝰ modi recordatōe ſeipm̄ ad ꝓfundam ⁊ deuotā grāꝝ actōꝫ inſtigare. ⁊ aliqñ illud internū tandem ſpūalis armonie organū ex ītimo affectu in diuīas laudes relaxare. Dū itaq̄ hmōi ſtudio intima cordis affectio ī diuine cōfeſſionis magnificentia plena deuotōne reſoluitur quid aliud q̄ quoddam vt ita dicā ſpiraculū aꝑitur ꝑ quod in illud cordis noſtri vaſculū celeſtis dulcedinis emanatō diuineq̄ ſuauitatis habundancia infunditur. Hinc eſt ꝙ heliſeus ꝓphēta verba dñi requiſitꝰ cū ſenſiſſet ſpm̄ ꝓphecie tunc tꝑis nō habere. fecit ſibi pſalten adducere quo ꝑſente atq̄ pſallente ſtatim ſpm̄ ꝓphēticū hauſit. oſq̄ ſuū ad v̄ba ꝓphētica relaxauit. Audita q̄ melodia ꝓphēte ſancti quid aliud q̄ quandā ſcalā facit q̄ eū ad ꝯſueta gaudia leuauit. ⁊ que carnalibus cauſa ruine eſſe ſolet huic occaſio aſcenſiōis extitit. Sed ⁊ tu quecūq̄ es o aīa que ſoles hmōi ſpiritalibus delicijs affluere ⁊ delectatiōe ſepe ad theoricos quoſdam exceſſus ſubitaneo quodā ⁊ inopinato gaudiorum tripudio ſubleuari. ⁊ quaſi quibuſdā ꝓphēticis reuelationibꝫ diuinitus ſubleuari. ꝓphētico diſce exēplo. q̄d tu facere debeas. vt ſub neceſſitatis articu

lo quaſi ad manũ habeas quo aĩm tuũ
ad aſſuetas dlitias repare valeas forte
non erit inutile ⁊ te ſub ſimili neceſſi-
tate pſaltẽ adducere. Sed quid al id
dicimus pſalten iſtũ ꝙ exultationem
cordis in deũ. Eiuſmõi pſalten pñtez
habere nos voluit. qui dixit Letamini
in dño ⁊ exultate iuſti. Quid eſt autez
huiuſmõi pſaltẽ adducere niſi ꝓuida
meditatõe cordis exultatõz reparare
⁊ ex diuinoꝝ recordatione cordis de-
uotõez excitare. Hunc tũc ꝓculdubio
pſalten pſallere facimus. qñ ex mag-
no tripudio cordis ĩ diuina precoma
iubilamus. ⁊ in grãꝝ actionẽ aſſurgẽ
tes ex intimis viſceribꝰ in diuĩas lau
des, cũ magno cordis clamore reſona
mus Hec itaqꝫ agentes quid aliud ꝙ
viam ſternimus. ꝑ quã veniẽtez viſitã
temqꝫ nos dñm excipiamus. Sacriſi
ciũ ĩquit laudis honorificabit me. ⁊
illic iter parabo quo oſtendã illi ſalu
tare dĩ. Pſallẽdo itaqꝫ ⁊ laudãdo iter
domĩo paraẽ ꝑ quod ad nos venire ⁊
miris quibuſdã miſteriorũ ſuoꝝ reue
latõibꝰ reuelare digneẽ Studeamus
ergo cũ magna mẽtis alacritate ĩ dño
gaudere. Satagamus corã ipſo cũ in
tima deuotõne pſallere Ad huiuſmõi
pſalmodiã ſpiritualẽqꝫ armoniã aĩa
ↄtẽplatiua ſpiritalibꝰ theorijs aſſue-
ta incipit tripudiare. ⁊ ꝓ gaudij nimi
etate ſe a terra terreniſqꝫ oĩbꝰ ſuſpen
dere ⁊ ad celeſtiũ ↄtemplatõz tota mẽ
tis alienatione tranſire. Hoc igitur ẽ
vt diximus quod ad mentis eleuatõz
valet hoc eſt qđ ad amiſſe gracie recu
ꝑatõnem maxĩe valere ſolz. Hec rich

B Eſt ⁊ alius modus ꝑ quẽ grã
amiſſa recuꝑari poteſt vicz ↄpũctio q
de deuoto corde ꝓcedit. nam ſancti ⁊
deuoti viri cũ dulcedinez ſpiritalem.
quã ex viſitatione ⁊ preſencia domini
ĩ ſuis cordibus ꝑceperũt ꝑdunt ⁊ poſt

modũ eadem grã ⁊ ↄſolatõe priuatos
eſſe ꝑſenſerint ꝑ lacrimoſaz ↄpũctio-
nem criſtũ dñm ⁊ ſuũ dilectũ ad ſe itu
rũm viſitãdum reuocare ſtudẽt. Hec
ↄmemorat beatus ber. ſuꝑ cantica ita
dicens. Si cui veſtrũ cũ ſancto ꝓphe-
ta adherere deo bonum eſt ⁊ vt loquar
manifeſtius. ſi quis in vobis ita eſt de-
ſiderij vir vt cupiat diſſolui ⁊ eſſe cum
criſto. cupiat aũt vehemẽter. ardenter
ſitiat. aſſidue meditetur Js ꝓfecto nõ
ſecus ꝙ in forma ſponſi ſuſcipiet ver-
bum in tꝑe viſitationis hora videlicet
qua ſe aſtringi intus qbuſdã brachijs
ſapiencie atqꝫ inde ſibi infundi ſenſe
rit ſancti ſuauitatez amoris. Si quid
deſideriũ cordis eius tribueẽ ei. ⁊ ſi
adhuc ꝑegrinãti in corꝑe ex parte tñ
idqꝫ ad tempus ⁊ tẽpus modicũ. naz
cũ vigilijs ⁊ obſeruatõibꝰ ⁊ multo ym
bre lacrimarũ queſitus fuerit. ſubito
cũ teneri putaẽ elabitur ⁊ rurſuz lacri
manti ⁊ inſectanti al's affectãti occur
rens ↄprehẽdi patiẽ. ſed minĩe tene-
ri Dum ſubito iterũ quaſi e manibus
euolat ⁊ dũ inſteterit precibꝰ ⁊ fletibꝰ
deuota anima. denuo reuerteẽ. ⁊ volũ-
tate labiorũ eius non fraudabit eũ. ⁊
rurſum mox diſparebit ⁊ nõ videbiẽ
niſi iterũ toto deſiderio requiraẽ. Jta
ergo ⁊ ĩ hoc corꝑe poteſt eſſe de pñcia
ſponſi frequens leticia. ſed non copia
que ⁊ ſi viſitatõ letificat. ſꝫ moleſtat vi
ciſſitudo ⁊ hoc tãdiu neceſſe ẽ pati di
lectionez donec ſemel depoſita corꝑee
ſarcine molis euolet ⁊ ipſa leuata pen
nis deſideriorũ ſuoꝝ libere iter carpẽs
ꝑ campos ↄtẽplatõis ⁊ mẽte ſequẽs
expedita dilectuz quocũqꝫ ierit. Nec
tamẽ vel in trãſitu preſto erit ſic omni
anime niſi illi dumtaxat quã ingeris
deuotio ⁊ deſiderium vehemens ⁊ pre
dulcis affectus ſponſaz ꝓbat ⁊ dignã
ad quam graciã viſitandi acceſſurum

verbum decorē induat. formā ſponſi
accipiens. Qui em̄ nondum inuenit
ita affectus ⁊ ꝯpunctus magis actuū
ſuoꝝ recordatōe loquens in amaritu-
dine anime ſue dic deo noli me ꝯdem
nare. At etiā forte adhuc ꝑiculoſe tē-
ptatur. aut ꝓꝑria ꝯcupiſcentia abſtrac
tus ⁊ illectus. Hic talis ſponſum nō
requirit ſed medicū ⁊ ꝑ hoc nō oſcula
quidē non amplexus ſed tm̄ remedia
vulneribꝰ accipiet ſuis ī oleo vtiqꝫ vn
guentis. hec ber. ¶ Notandum
etiā ꝙ grā ꝯtemplatōis ſeu deuotiōis
vel alia quecūqꝫ ſine labore ⁊ ſollicitu
dine haberi nō poteſt. teſte beato aug.
qui ſic dt. Impoſſibile eſt ad grām ꝑ-
uenire ſine ſollicitudine ⁊ labore. vn̄
qui vult deo ꝑ ꝯtemplatōꝫ ſeu deuotō
nem ac oratione deuotā adherere. o-
portet vt cum labore mentis euagacō
nes reprimat ⁊ ad deum colligat ⁊ de
inceps ex ſtudio ⁊ vſu tali ac ꝯſuetudi
ne facilius cor ſuū iā cohibere ⁊ ſecū
habitare diſcit. intm̄ ꝙ non ſolum fa-
ciliter ⁊ delectabiliter valet deo adhe-
rere vt auulſus ab hmōi q̇ete fit ei de
ſolatio non modica. ſed ſemper vellet
ſi poſſet talibus delicijs habundare.

D Sed ⁊ hoc notandū ꝙ. iiij. ſunt
que impediunt ꝯtemplationē. Vn̄ dt
bea. ber. ſuꝑ can̄. In hoc archanū ꝯtem
platōis ⁊ in hoc ſanctuariū dei ſi quē
noſtꝝ aliqua hora ſic rapi ⁊ ſic abſcon-
di ꝯtigerit. vt minime auocet aut per-
turbet vel ſenſus egens vel cura pūgēs
vel culpa mordēs vel certe ea que dif
ficilius amouent͛ irruentia ymaginū
corporeaꝝ fantaſmata. poterit quidem
hic cū ad nos redierit gloriari ⁊ dice
re. Introduxit me rex in cubiculū ſu-
um. Vt aūt hec impedimenta melius
intelligamus de hoc videamus. Pri-
mum igit͛ impedimentū dt qd̄ eſt ſen
ſus egens ſcꝫ corꝑis in tm̄ anima ad
corpus afficit͛ ꝙ eo in aliqua ſui parte
vel ſenſuum defectū notabilē patien-
te ꝯtemplari non delectat. tꝑe em̄ īfir-
mitatis non eſt locus ꝯtemplatōis niſi
ſi dn̄s hoc fecerit de gratia ſpēali. Si
mile ꝯtingit cū valida fames vel ſitis
vel frigus īminet vel aliud corꝑis im
pedimentū. Secundū impedimentū
dt ꝙ eſt cura pungens id eſt ſollicitu-
do curaꝝ ⁊ occupatōnū. Vn̄ idem bea
tus bernardus dicit. Sicut puluis in
iectus in oculum corꝑalē impedit vi-
ſum eius. ſic cura terrenoꝝ actuū ocu
lū intelligencie ꝯfundit. ac ꝯtempla
tionē veri luminis excludit. Tercium
impedimentū dicit ꝙ eſt culpa mor-
dens id eſt peccatū. Et hoc duobꝰ mo-
dis ꝯtingere poteſt. Primum cū pec
catū eſt in aīa. Secundo cū fuit ⁊ de-
letum eſt ꝑ ꝯtritionē ⁊ ꝯfeſſionē ſed ī
memoriā reuocat͛ vtrūqꝫ em̄ impedit
ꝯtemplationē. qꝛ ſicut tenebre impe-
diunt viſum corꝑalē. ſic peccatū cū eſt
in aīa impedit ipſam. qꝛ ſic tenebroſa
eſt ſed ad ꝯtemplationē requirit͛ puri
tas ⁊ pulchritudo aīe ⁊ ſic tunc nō eſt
locus ꝯtemplatōis. Similiter ſic ſan
guis ⁊ humor ꝯtentus fluens in oculū
impedit viſum eius. ſic peccatū nō ſi
redit in meōriā influit in aīam ⁊ im-
pedit viſuꝫ eius Et ꝓpterea cauere de
bemus tꝑe ꝯtēplatōis cogitare ſuper
peccatis. oī quideꝫ tꝑe nos debemus
nos reputare peccatores. ſed ſpālit͛
nō debemus cogitatōnē nrām reflecte
re ſuper aliquo peccato. tempore quo
volumus ꝯtemplari. Quartuꝫ impe
dimentū dicit ꝙ ſunt fantaſmata cor
poralium ymaginum ⁊ hoc eſt diffici-
lius ſupradictis alijs. Et ꝓpterea ꝯmē
datur in hoc ſtatu ſolitudo. Oportet
em̄ ꝯtemplantem eſſe mutū ſurdum ⁊
cecum vt videns nō videat audiens nō
intelligat nec loqui delectet͛. niſi quā

do neceſſitas ad hoc cogit. non ſecum
reportet ymagines q̄ ꝑ has feneſtras
intrant ad animā noſtrā Vñ nō ſic in
hereas exteriorib rebus volūtate vel
dilectōe. vt inde reportes ymagines.
ne poſtea vacans deo impediaris.

E Et ſciendū ꝙ ꝯtemplator q̄uis
ſoli deo vacare debeat ac cetera obmit
tere hoc ſcire debemus ver esse nō ſem
per. nā trib ex cauſis iocunda ꝯtēpla
tione ſe ad tps ſepat ⁊ ſe recipit in vi
tam actiuā. Vna cauſa eſt ꝓpter lucrū
animaꝝ. Vñ beatus bern. Sciens bo-
na ſponſa voluntatē ſponſi zelantis a-
nimaꝝ ſalutē exit ad tps vicꝫ cū eſt ne
ceſſariū ad ipam opandā ⁊ poſtea re-
dit ad ꝯtemplationē. Secunda cau-
ſa intermittende ꝯtemplatōis eſt cum
talis intermiſſio agit rōe īminentis
officij. nam cū prelatus ſubditorū ne-
ceſſitatib intendere habet. obmittit
tunc ꝯtemplatōꝫ. ſimiliter ⁊ ſubditus
cū ꝑ prelatum ſuū iubetur in aliquib
tranſitorijs rebus occupari. ꝓpter quē
bona debet ꝓpter obedienciam illo tpe
poſtponere ꝯtemplationē. Tercia cau
ſa intermittende ꝯtemplatōis eſt quā
do more ſuo recedente ſponſo non ſen
tit anima ſolitas ꝯſolatōes. vadit eñ
⁊ redit ſponſus ꝓ ſuo velle. cū eñ re-
cedit aīa languet ex deſiderio ipius ⁊
toto conatu reuocat eum dicens. Re
uertere dilecte mi nec tunc redit inuo
cat angelos in auxiliuꝫ ſuum ⁊ dicit.
Adiuro vos filie ieruſalē vt annuncie
tis dilecto. qꝛ amore langueo. Sidō
nec ſic redire dignat aīa ſciens volū-
tatem ſponſi reducit ſe in actiuā vitaꝫ
vt vel ſic fructificet ſponſo. Non eniꝫ
decet ꝯtemplatorem eſſe deſidioſum.
Vnde religioſus quiſqꝫ cum gratiam
ꝯtemplatōis vl' deuotōis ſenſerit ſibi
deeſſe in bonis opib actiue vite ſe ex
erceat ac pſeueret tam diu quouſqꝫ do

mino viſitante gratia cōtemplatiōis
iterum ad mentem redeat. De hoc be
atus ber. ſuper canti. ſic ait. Ex bonis
opib recipit ꝯſolatōnē mens aſſueta
quietis. quotiens ſibi lux vt aſſolet cō
templatois ſubtrahitur. Quis eñ nō
dico ꝯtinue ſed vel diu dū in corpe ma
net lumine contemplationis fruatur.
Ac quotiēs corruit ꝯtēplatiua. totiēs
in actiuam ſe recipit inde nimirū tan
q̄ꝫ e vicino familiaris reditura ī id ip
ſum quoniam ſunt inuicem ꝯtuberna-
les ⁊ cohabitant hee due pariter. Eſt ꝗp
pe ſoror marie martha. Neqꝫ enim et
ſi a ꝯtemplatōis lumine cadit patitur
tamē vllatenus ſe incidere in tenebras
peccati ſeu ignauiam ocij ſane in lumī
ne opationis ſe retinens. Hec bern.
Beatus etiā gre. x. libro mora. de hoc
ſic dicit. Sciendū eſt qꝛ nonnulla bo
na ſunt ad que indefeſſe ꝓficiſcimur ⁊
rurſum nonnulla ſunt a quibus quo-
tidie deficientes labimur. atqꝫ ad hoc
magnis conatib ꝑ interualla tempo-
rum reformamur. In actiua etenim
vita defectu mens figitur. a ꝯtempla-
tiua autēꝫ infirmitatis ſue pondere vi
ta laſſatur. Quod bene ezechiel īſinu
at narrans motus animalium ſic di-
cens Non reuertebantur cum incede
rent. Et paulo poſt aīmalia ibant ⁊ re
uertebantur. Sancta quippe animalia
aliquando vadunt ⁊ minime redeūt ⁊
aliquando vadunt ⁊ protinus reuertū
tur. qꝛ electorum mentes per oblatam
ſibi actiue gratiam erroris viam deſe
runt. Cum vero per ꝯtemplatōis acieꝫ
⁊ ab hac ſe eadem vita actiua ſuſpen-
dunt eunt ⁊ redeunt. qꝛ per hoc ꝙ diu
perſiſtere minime ī ꝯtemplatione ſuf
ficiunt. ſe iterum ad operationem fun
dunt vt in his que ſibi iuxta ſunt ſe ex
ercenda refoueant. ⁊ ſuper ſe ſurgere
iterum contemplando conualeſcunt.

Sed dū hec eadem ɔtēplatio more de
bito poſt tempoꝝ interualla reperit̄ in
deſinēter,pculdubio in eius ſoliditate
pficiſcit̄.qꝛ ⁊ ſi infirmitatis ſue pon-
dere ſupata mens deficit.hanc tamē
iterū ɔtinuis conatibꝰ repata ɔprehē
dit nec ſtabilitatē in ea pdidiſſe dicē-
da eſt a qua ⁊ ſi ſemp deficit hanc ⁊ cū
pdiderit ſemp inquirit.hec Gregoriꝰ
F Debet ergo quilibꝫ religioſus
nūq̄ꝫ vacare ocio ſed ſemper in bonis
opibus ſe exercere videlicet ɔtēplādo
aut orando meditādo legendo ſtuden
do vel ſcribendo vel aliquē laborē fruc-
tuoſuꝫ exercēdo.Sed ſunt nōnulli in
ſancta religione.qui poſtq̄ꝫ horas ad
quas tenēt̄ ɔpleuerit.q̄s eē ſatis neg
ligēter ⁊ diſtracta mente pficiunt reſi
duam ptē diei totā inutiliter expēdūt
vacando colloquijs ocioſis ⁊ ſcurrili
bus aut alijs leuitatibꝰ aut ſeculi vani
tatibus.hy tales multū ſunt reprehē
ſibiles.Unde bea.ber.vnūquēq̄ꝫ fide
lem ac ſeruū xp̄i hortatur ad ſpiritua
lia exercicia ita dicens.Nulluꝫ vnq̄ꝫ
ſeruū dei inueniat nō dico dies ſꝫ nec
hora niſi vl' ī exercicij laboꝛe occupatū
vel pficiendi ſtudio vel ī expiencie dul
cedine vel fruendi gaudio.hec bernaꝛ.
Et ſic habemus de ɔtemplatōe q̄ virtꝰ
nobiliſſima ptinet tercio loco ad vi-
ros pfectos vt ſupius pmiſſuꝫ eſt.Nā
q̄ꝫto quiſq̄ꝫ in vita religioſa ac virtuo
ſa fuerit pfectioꝛ.tāto magis ɔtēplati
onis erit feruētioꝛ ⁊ ad ſpeculādūꝫ di
uina abilioꝛ ⁊ expeditioꝛ. G Et
notādum,put dicit thomas de aquino
ꝙ triplex eſt pfectio.vna aſoluta que
attendit̄ ſcd̄m totalitatem diligentis
⁊ diligibilis ⁊ pfectō hec nō eſt poſſi-
bilis alicui creature pure Un̄ hec pfec
tio ɔpetit ſoli deo qui ſe totū totus di-
ligit.Secūda pfectio attendit̄ ſecun
dum totalitatē ex pte ſolius diligētis
ſm̄ totuꝫ ſuū poſſe ſemp actualiter tē
dit in pium deū.⁊ talis pfectio nō eſt
poſſibilis in via ſed habetur in patria
Tercia pfectō eſt q̄ n̄ attēdit̄ ſꝫ totali
tatē diligētis nec ſm̄ totalitateꝫ dili
gibilis q̄ꝫtuꝫ ad hoc ꝙ ſemper actu fe
ratur in deum.ſed quantū ad hoc ꝙ ex
cludantur ea que repugnant motui di
lectōis in deuꝫ ſicut dicit beatus aug.
ꝙ venenū caritatis eſt cupiditas ⁊ tal'
pfectio poteſt haberi in via ⁊ vita iſta.
⁊ hoc dupliciter.Uno modo quantū
ab affectu hominis excluditur oīē id
quod cōtrariatur caritati ſicut eſt pec
catum moꝛtale ſine tali perfectōe cari
tas eſſe non poteſt.Unde talis pfectō
eſt de neceſſitate ſalutis.Alio mō po-
teſt haberi perfectio in quantum ab af
fectu hominis excluditur non ſolum
id quod eſt caritati ɔtrarium ſed etiā
omne id quod impedit ne affectꝰ mē-
tis totaliter dirigatur in deuꝫ.hec tho-
mas.Unde pfecti viri vt ſuuꝫ amorē
⁊ affectum poſſint expedicius dirige
re in deum etiā a peccatis leuibus ſeu
venialibꝰ q̄ꝫtum poſſibilitas admitte-
bat ſeipōs retrahebāt.De hac pfectōe
in q̄dā glo.ſic dr̄.Perfectō vtutū ē ad
hūc ſtatū aī ɔſcendere.ꝙ gratiā ɔdito
ris vel ī modico timeamus offendere
nihil eius memoꝛie pponētes.pfectō
igit̄ vtutū eſt in hac vita vt caſte time
amus deū.finis vtutū erit in futuro vt
diuicias pmiſſas hereditatis ⁊ regni
celeſtis gloꝛiā ⁊ vitā pcipiamus.hec
glo.Un̄ ſm̄ dictū bea.ambꝛo.Nihil a
liud q̄rit pfectus niſi ſolū ⁊ pfectū bo
nū qd̄ eſt deus.Et pfectus criſti ſuus
vt dr̄ bea.iheroni.nihil pter criſtū ha-
bet.ac ſi q̄d pter criſtū hꝫ n̄ ē pfectus
cū ſe pfectū deo pollicitus ſit mētitus
ē.hec ihe.Et qꝛ q̄libꝫ r̄ligioſꝰ ſub obe
diētia p̄lati ɔſtitutꝰ tenet̄ iq̄ꝫtū vꝫ la
boꝛare ad pfectōꝫ iō noſq̄ ad hoc habi

tuꝫ religionis accepimus ad hoc toto
conamine tēdamus. vt ſic ꝑſoluam⁹
vota noſtra que diſtinxerunt labia no
ſtra. nō eñ ꝑfectionē ſed conatum ad
perfectōꝫ ꝓmiſimus ⁊ ideo qui ad co-
natum fecerit qđ potuerit videtur voti
ſui tranſgreſſionē euaſiſſe. Cū autē co
natus que ꝓmiſimus tēdat ad perfec
tionē videamus in quo ꝯſiſtat ꝑfectio
vt ⁊ ſic ꝯgnoſcamus in quo ſtatu no-
ſter conat⁹ ſit ꝯpletus. ¶ Prop
ter hoc ſciendū ꝙ iuxta diuiſionē aliā
duplex eſt ꝑfectio. vna intentōis ſiue
ꝓgreſſionis. alia eſt termini ꝑuencio
nis. Prima eſt ꝗ̄ ꝑfectio cū auida de-
uotione ſemꝑ vlterius ꝓcedimus nō
contenti ꝗ̄tumcūq̄ iā ꝓfecimus. Ta
lis conatus ꝓficiendi quantum eſt de
affectōe ⁊ itentōe ⁊ cū poterit ab opa-
cione nunq̄ ceſſat nobis ꝓ ꝑfectiōe
reputatur. Et hoc innuit nobis ī geñ.
cū đr. Ambula corā me ⁊ eſto ꝑfectus
Ac ſi dicat deus. Ambula corā me id
eſt ꝓfice ⁊ hoc tibi ꝓ ꝑfectione reputa
tur. Ambulare ꝓut đr beatus berñ. ꝓfi
cere eſt. hīc apl'us dicit. Nō arbitror
me ꝯp̄rehendiſſe ſcꝫ ꝑfectōꝫ. Sed q̄d
vnum eſt neceſſariū que retro ſunt ob
litus ad ea que priora ſunt me exten-
dens. Ac ſi dicat licet nō iudicē me ꝑ-
fectū ꝑfectōe termini ad eandē tñ per
fectionē conabor ⁊ talis conatus ꝑfec
tio iudicat̄. Et ideo ſequit̄ quotquot
aūt perfecti ſumus id ipſū ſenciamus
Ecce in hoc verbo ſumus alijs ſe cōnu
merans đt ſe iā perfectuꝫ ergo ſolo co
natu que iā non longe ſupra ponit̄ ar-
bitratus eſt ſe perfectōnē nōdū appre-
hendiſſe. Quod exponens beatus ber.
dicit. In verbo iſto manifeſte ap'lo di-
cente declarat̄ ꝙ perfecta eoꝝ que ꝗ̄ro
ſunt obliuio ⁊ perfecta in anteriora ex
tenſio ip̄a eſt iuſti hoīs in hac vita per
fectio. Hinc iterꝫ beatus ber. đt. Inde-

feſſum ꝓficiendi ſtudiū iugis conatuſ
ꝑfectō iudicatur. De hoc etiā leo pa-
pa ſic ait. Hec ē ꝑfectoꝝ vera iuſticia
vt nunq̄ preſumant ſe eſſe perfectos
nedum ab itineris nonduꝫ finiti iten
tione ceſſantes ibi incidant deficien-
di periculū. vbi ꝓficiendi depoſuerūt
appetitum quia nemo taꝫ ꝑfectus aut
ſanctus eſt vt perfectior ſanctiorq̄ eē
non poſſit ideo omnes ſimul ſine diſ-
ferentia graduum ſine diſcretōne me
ritoꝝ ab hīs in quem ꝑuenimus ad ea
que nondum apprehendimus pia aui-
ditate curramus. Hec leo pap̄. Nam
ꝗ̄tumcunq̄ ac vbicūq̄ laſſati vel atte
diati deſiſtimus proficere. ibi neceſſa
rio deficimus. Unde dicit beatus ber
nardus. O monache non vis profice
re ergo vis deficere. Dicit etiam beat⁹
auguſt. Semper diſpliceat tibi qđ es
ſi vis ꝑuenire ad id quod nōdum es
nam vbi tibi placuiſti remanſiſti. Si
autem dixeris ſufficit periſti. Semper
adde. ſemper ambula. ſemper profice
noli in via remanere. noli retro redire
noli deuiare. Remanet qui non ꝓficit
retro redit q̄ ad ea reuoluit̄ vñ iā ꝗ̄ceſ
ſerat deuiat q̄ apoſtatat. hec aug. Unō
iacob patriarcha vidit ſcalā attingē-
tē celos ⁊ in ea angelos đſcendentes
⁊ aſcendentes nullūq̄ ibi ſubſiſtentē
vel etiā reſidentē q̄ūs palā dat̄ itel
ligi inter ꝓfectū ⁊ defectū in hac vita
nullū mediū īueniri. Sed q̄ūo corp⁹
nr̄m creſcere ꝯſtat aut deficere ſic opor
tet ſpm̄ nr̄m ſi̇̄t aut ꝓficere aut defice-
re ¶ Et iō ne deficiam⁹ oportet nos
ꝯtinue ad bonū conari. Cur āt tal' co-
nat⁹ ad ꝑfectōꝫ ꝯſequēdā ꝓ ꝑfectōe im
mo ꝑfectō reputet̄ rō eſt. q2 tal' conat⁹
maximi deſiderij iudiciuꝫ eſt. nullus
eñ tam indefeſſo labore ꝯtinuo poſſet
conari niſi maximū deſiderium ipſuꝫ
impelleret ad conanduꝫ. Qui āt vehe

menti deſiderio ad habendū aliquid
eſtuat hoc iaȝ habet. hec ꝓbari poſſūt
ꝑ auctoritates ſanctoꝝ. De primo eſt
bea. aug. ſic dr. Non quid ſis ſed quid
eſſe deſideras attendit deus ſi tñ inq̄
tum potes ſatagis vt qđ nōdū es me-
rearis. Et ait bea. bern̄. Sunt multi q̄
tota vita tendunt ad ꝑfectōȝ ſed nūq̄
tñ ꝑtendunt quibꝫ tñ ſi pie ꝑſeuerauē
rit ſtati cum de corꝑe exeunt redditur
qđ in hac vita diſpenſatōe eſt negatū
illuc ꝑducēte eos ſola gratia quo prius
tendebant ipſi cum gratia. hec bernar.
Ex quibꝫ verbis colligere poſſumus
ꝙ ꝯtinuus conatus ad ꝑfectōȝ reputa
tur hoī perfectio ¶ Conſideran-
dum etiā ꝙ ꝑfecti viri vt dñm ſeqꝛa-
leant viam artā ⁊ anguſtam ſequunt̄.
De qua veritas in euange. dr. Angu-
ſta eſt via que ducit ad vitam. Quod
beatus gre. exponens. xxv. mo. ſic dic̄
An non quaſi quedam anguſta via eſt
itineris in hoc quideȝ mundo viuere
ſed de huius mundi ꝯcupiſcētia nihil
habere aliena non appetere ꝓpria non
tenere laudes mundi deſpicere ⁊ ꝓ deo
obprobrium amare. gloriā fugere. de
ſpectum ſequi. adulātes deſpicere. ho
norare deſpicientes mala nocentium
ex corde dimittere. ⁊ erga eos dilec-
tionis gratiā immobilem in corde re
tinere. Que vie ꝗtū in pñti vita ꝑ ipſa
viuendi cuſtodia anguſte ſunt. tanto
amplius in eterna retributōe dilatan
tur. hec greg. Et ſm beatum augu. An
guſtam ⁊ artā criſtianoꝝ viā due res
faciunt. ꝯtemptus voluptatū ⁊ tolerā
cia paſſionuȝ. Quiſquis ꝯfligerit hec
duo vincat ⁊ vicit mundum. Si vis in-
trare ꝑ anguſtam portā claude portaȝ
cupiditatis ⁊ timoris Vñ duplicem
aciem ꝓducit mūdus ꝯtra milites cri
ſti. blandit̄ eñi vt decipiat terret vt frā
gat. Non nos teneat voluntas ꝓpria nō
nos terreat crudelitas aliena ⁊ victus
eſt mundus. hec aug. Et ꝗuis hec via
que dr arta laborioſa eſſe videat̄ tñ ve-
ris ꝑfectis ⁊ in amore dei feruentibꝫ
nō eſt difficilis ſed pocius deſidioſis.
Vñ criſ. ſuꝑ illo verbo Arta eſt via ſic
dicit. Si quis viam que ducit ad vitā
laborioſam exiſtimet ſue deſidie ipu-
tet nō vie. Si tñ tempeſtas pelagi nau-
tis. vulnera militibꝫ. frigora ⁊ glaci
es agricol' leuia ⁊ portabilia ſūt. ꝓp̄
ſpem premij temporalis. multo magis
cui celū placet nullum debet ſentiri pi
culum. Nullus ergo aſpiciat in viam
ꝙ arta ſit. ſed quo ducit ideſt ad celuȝ
nec aliā aſpiciat ꝙ lata ſit ſed quo du
cit ideſt ad infernū. hec Criſ. Debet ḡ
quilibet homo deuotus ⁊ religioſus in
ꝗtū valet dei adiutorio conari ad per
fectionē ⁊ vt hanc aſſequi poſſit ſtude
at vicia ſubicere dñio rōis ⁊ corpus ani
mo aīȝ vero deo. ꝑ hāc āt viā obtine
tur ꝑfectio. De hoc proſper ſic dicit.
Homine vicijs ratio ſubiciatur cor-
pus aīo ⁊ animus deo ⁊ impleta eſt ho
minis ꝑfectio. hec proſper. ¶ Sȝ
⁊ hoc notandū ꝙ ad culmen ꝑfectōis
nemo peruenire poteſt niſi per virtutes
ac bonā opacōȝ. neceſſe eſt vt virtutes
ipſe ſi efficaciter ad ſtatū ꝑfectū hoīeȝ
debeant ꝑducere ꝙ ꝯtineantur ⁊ habe
ant in ſe q̄ttuor ex ꝑte hoīs viȝ forti-
tudinē. rectā intentōȝ. diſcretionē ac
ꝑſeuerāciā finalē Dȝ nāq̄ hō ꝓficiēs
ī virtutibꝫ ⁊ volēs ꝑuenire ad ꝑfectōȝ ꝑ
mo hēre fortitudinē. fortit̄ eñi oportet
eū aggredi viaȝ ſalutis viriliter ſe in
operibꝫ bonis ⁊ virtuoſis exercendo ⁊
nō per negligenciam ſeu accidiaȝ tor
peſcendo. Ad hoc hortatur ps dicens
Viriliter age ⁊ ꝯfortet̄ cor tuū ⁊ ſuſti
ne dñm. Scdo homo ꝓficiens in vir-
tutibꝫ hēre debet intencionem rectam.
vt videlicet bona que facit nō propter

vanaȝ gloriā faciat aut aliquod commodū corꝑale ſed ſimpliciter ad gloriam dei ꝓpter ſalutē aīe ſue ac etiā cū cordis humilitate illa ꝑficere ſtudeat Vñ aplꝰs. Omnia in gloriā dei facite. Tercio homo totaliter in virtutibꝫ ꝓficiens habere debet diſcretionē vt ñ excedat mēſurā viriū ſuaꝝ nimis agēdo nec etiā minus q̃ꝫ vt facultas ſuppetit virtuoſa opa exercendo. Vñ aplus rōnabile ſit obſequium veſtꝝ. Quarto habere debet ꝑſeuerancia finalē vt nō ꝓpter aliq̃ꝫ temptatōȝ aut tribulatiōȝ vitā derelinquat virtuoſam ſed ꝯſtanter in opibꝫ bonis vſqꝫ ī finē vite deo coopāre ꝑſeueret. Vñ ipe dñs dicit. Qui ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finē hic ſaluus erit. hec igit̃. iiij. vicȝ fortitudo. ītencio recta. diſcretio. ac finalis ꝑſeuerancia hoīem virtuoſuȝ ad ſtatū ꝑfectuȝ ꝑducere ſolent ⁊ eterna gloria cū omnibꝫ ſanctis remunerari. Et ſic habemus de ſtatu ꝑfectoꝝ ac de virtutibus ad eoſdeȝ ꝑtinentibꝫ vicȝ cordis puritate caritate ac ꝯtemplatione expoſitum atqꝫ explanatū Filius

Poſtq̃ꝫ inſtructus ſum a te O pater de ſtatibꝫ incipientiū ꝓficiētium ⁊ ꝑfectoꝝ nunc ergo finaliter de morte. ad cuius debitū ꝑſoluendū nō ſolum ꝑfecti ſed omnes hoīes obligari noſcuntur cupio edoceri.

Capitulū XIII Pater

Scire debes fili q̄ triplex eſt mors. Eſt itaqꝫ mors aīe quā ipſa incurrit ꝑ peccatuȝ mortale. Et eſt mors cū quis moritur peccato ⁊ viuit̃ deo. Tercia vo ē mors vicȝ ſeparatio aīe a corꝑe ad quaȝ omnes generaliter tenentur. ſed paucos delectat. Et defectus iſte ñ eſt ex vicio mortis ſed ex fragilitate humane cōdictōis. qꝛ homo diligens corꝑis voluptatē curſum hꝰ vite formidat finire. in qua plus eſt amaritudinis q̃ꝫ voluptatis. De hac triplice moꝛ e ſic dicit beatus ambroſi. Tria ſunt mortis genera. Una mors peccati eſt que precio damnatiōis infertur. De q̃ dꝛ Anima que peccauerit ipa morietur ⁊ hec eſt mala. Secūda eſt q̃ quis peccato moritur ⁊ deo viuit ⁊ hec eſt bona Tercia mors eſt media naȝ ⁊ bona iuſtis videt̃ ⁊ pleriſqꝫ metuēda paucos q̃ꝫ delectat ſed nō hoc mortis eſt viciū ſed noſtre infirmitatis. qui voluptate corꝑis ⁊ delectatōe vite huius rapimꝛ ⁊ curſum hunc ꝯſūmare trepidamus in quo plus amaritudīs q̃ꝫ voluptatis eſt. Quid eſt enī hec vita que delectat plena erumnarū ⁊ ſollicitudinū in q̃ innumere ſunt calumpnie ⁊ moleſtie multe ⁊ lacrime infinite eoꝝ que affliguntur moleſtijs. nā ī hac vita homo in vmbra viuit nec expleri poteſt cupiditatibꝰ ſuis ⁊ ſi expleat̃ diuicijs fructum quietis amittit. qꝛ cogitur amittere qđ auiditate miſera queſierat. hec ambro. De morte etiam corꝑis q̃ꝫ ſit fructuoſa iuſtis per quendā ſic dicitur Mors nihil aliud eſt q̃ꝫ exitus de carcere. finis exilij. laboris ꝯſūmatio. ad portum applicatō. peregrinatōis finis oneris grauiſſimi ideſt corꝑis depoſitio. de furioſo equo ideſt carne deſcenſio. de domo ruinoſa liberatio. omniū egritudinū terminatio. oīm ꝑiculoꝝ euaſio. oīm maloꝝ ꝯſūmatio. omniuȝ vinculorum diruptio. debilis nature diſſolutio. reditus ad patriam. ingreſſus ad gloriam. hec ille. Unde conſiderandum prout dicit Beda. q̄ mortem carnis timet omnis homo et mortē aīe pauci formidant. ⁊ laborāt homines. ne moriantur. exterior homo morit̃ ⁊ non vt non moriatur homo īterior ſemꝑ victurus. Dicit eciā hoc

beatus aug. Uera mors eſt quã hoĩes
nõ timent ⁊ hec eſt ſepatõ aĩe a deo. q̃
beata vita eſt animarũ. Debet aũt qui
libet fidelis hanc duplicem mortem
ante oculos mentis frequẽter habere.
q2 multũ valet talis meditatio ad reꝑ
mẽda vicia ⁊ ad terrena deſideria cõ-
tẽnẽda. De hoc bea. gre. xiiij. lib. mor.
ſic dr. Qui ꝯſiderat qualis erit ĩ mor-
te ſꝑ ſit pauidus in oꝑatõe atq3 bene ĩ
oculis ſui ꝯditoris viuit nil qđ tranſit
appetit cunctis pñtis vite dſiderijs cõ
tradicit ⁊ pene mortuũ ſe ꝯſiderat. q2
morituꝝ ſe minime ignorat. Perfec-
ta enĩ vita eſt mortis ymitatio. quã dũ
iuſti ſolicite ꝑagunt. culpaꝝ laqueos
euadunt. De hoc etiã caſſia. ſic dicit.
Si id qđ futurus es ſedula cogitatõe
cogitaueris penſaueris ruminatus fu
eris. credo raro aut nũq3 peccabis hec
caſſia. Ad hanc vero fructuoſa3 medi
tatõ3 mortis hortat̃ beatus ber. ita di.
Filioli mei memoreñi nouiſſima nr̃a
ne peccemus. Nimiꝝ hec recordatõ fa
cit timoratũ. timor expellit peccatum
negligenciã nõ admittit. Nouiſſima
noſtra ſunt. mors. iudiciũ. gehẽna et
gloria. Quid horribili9 morte. Quid
iudicio terribilius. ⁊ gehenna nihil
poteſt intolerabilius cogitari. Quid
metuet ſi quis ad iſta nõ trepidat. nõ
expaueſcat. nõ timore ꝯcutit̃. hec ber.
Mortis etiã memoria facit hoĩe3 ꝯtẽ-
nere oĩa tranſitoria ⁊ ſollicitũ facit eẽ
in boni oꝑis executõe Unñ beatus iſi-
dorus. Facile ꝯtemnit oĩa qui ſem
per ſe cogitat morituꝝ. Bea. etiã gre.
de hoc ſic dr. Ualde ſe ſollicitat in bo-
no oꝑe. q̃ ſꝑ cogitat de extremo fine.
Notandũ etiã ꝙ deus horam mortis
voluit nobis eẽ incognita3 vt ſꝑ poſſit
eſſe ſuſpecta. Unñ beatus grego. ſic ait
Ad hoc ꝯditor noſter latere voluit finẽ
noſtꝝ vt dum incerti ſumus qñ moria
mur ſꝑ pati ad morte3 inueniri debea
mus. beatus aug. de hoc ſic ait. Latet
vltimus dies vt obſuet̃ omnis dies.
Ideo nãq3 dñs noſter xp̃s exitus ſui v
nicuiq3 noſtꝝ voluit eſſe incertũ vt ma
iori diligencia ſimus erga noſmetip-
ſos in vita noſtra ſolliciti quouſq3 eſt
in noſtra poteſtate quatenus ad diem
exitus noſtri in bonis nos oꝑib9 dño
nos vocanti occurrere ꝑparemus. vt
penduli expectatõis incerto ſꝑ creda
mus eũ eſſe ventuꝝ quem ignoramus
qua hora vel tꝑe ad nos vocãdos ſit ip
ſe venturus. hec augu. ¶ Cum ꝗ̃
mors iſta ſit certa oĩb9 ⁊ hora mortis
incerta debet vnuſquiſq3 ſic viuere. vt
illã intrepidus poſſit expectare. Unõ
dicit ſeneca. Certũ q2 morieris ſed in
certũ qñ. vbi. qũo. q2 mors vbiq3 te
expectat. ⁊ tu ſi ſapiens fueris vbiq3
eam expectabis. hec ſeneca. Unñ ſtultũ
eſt in tali ſtatu viuere in quo quis non
audet mori. Sed proch dolor ſunt plu
res qui cũ ſani ſunt tꝑs pñs in vanita-
tib9 ⁊ peccatis expendunt. Si v° egri
tudo aliqua mortẽ vicinã eſſe denunci
ans eos pulſauerit. cum magno deſide
rio ſuꝑuiuere ꝯcupiſcũt vt peccata ſua
defleant ac peniteant. qui tañ tꝑs vite
modo acceptũ ꝓ nihilo reputant. De
hoc bea. gregorius Semper fratres ca
riſſimi. extremũ diem debemus expa-
ueſcere. quẽ nunq3 poſſumus preuide
re. Ecce ipm̃ hunc diem in quo loqui
mur ad īducias ꝯuerſionis accepim9
et tamen mala que fecimus flere recu-
ſamus. Non ſolum ꝯmiſſa non plan
gimus ſed etiam que defleantur auge
mus. At ſi aliqua corporis nos corri-
piat ſi ſigna egritudinis vicina3 mor
te3 denunciant inducias viuendi que
rimus. vt peccata noſtra defleamus ⁊
eas cu3 magno eſtu deſiderij petimus
quas acceptas mõ ꝓ nihilo habemus

Nunc ergo cariſſimi. ſolicite cogite-
mus. ne nobis in vanū tp̄a p̄eant vn̄
tunc queramus ad bene agendum vere
cū iā cogimur d̄ corꝑe exire. q2 igitur
momentis ſuis hore fugiunt agite fra
tres vt in bona opis mercede teneañ-
tur. Qui igit̃ ⁊ venture mortis temp⁹
ignoramus. ⁊ poſt mortē opari ñ poſ-
ſumus. ſupeſt vt ante mortē tp̄a ĩdul-
ta rapiamus. Sic em̄ mors ip̄a cū ve-
nerit vincit̃ ſi prius ſꝙ veniat ſp̄ timeat̃
Sed ſunt nōnulli qui ĩ peccatis mor-
talibus iacere nō formidant. ⁊ tp̄s pe
nitentie differūt vſqꝫ ad horā mortis
quod valde p̄iculoſum eſt. quō em̄ ta-
les poſſunt agere pn̄iam. cū omnes po
tentie ⁊ virtutes aĩe in illa hora per
mortis dolorē grauiter ſunt occupate
De hoc bea. Aug. ſic dicit. Plane nō
inueneris mortis ĩ tp̄e te aliq̄lē pn̄iaꝫ
poſſe facere tunc em̄ omnes potētie a-
nime ⁊ virtutes mortis ſunt vehemētia
occupate. deſtitute quoqꝫ ſunt oĩmo-
da libertate. hec Aug. Vn̄ valde timē-
dū eſt q2 mala vita hoĩs raro ſortit̃ bo
nū finē in extremis. Qḋ affirmat bea
tus Jhero. ita dicens. Qui dū ſanus
eſt ⁊ iuuenis deū offendere non formi
dat. in morte nō meretur diuinā obti
nere indulgenciā. Que dilectiſſimi fi
lij eſt pn̄ia. quā nō ſolū quis accipit q2
ſe viuere amplius nō poſſe cernit. q2 ſi
ex infirmitate ꝯualeſceret peior ꝙ pri
us fieret hoc teneo hoc veruꝫ puto hoc
multiplici exꝑiencia didici. quod ei
ñ bonus eſt finis cuius ſemꝑ mala vi-
ta fuit q2 peccare nō timuit ſed mun-
di vanitatibꝫ ſemꝑ vixit. Vn̄ pſalmi.
Mors peccatoꝝ peſſima. hec Jheroni.
Sicut igit̃ malam vitam ſequit̃ mala
mors. Jta qui bene vixerit nō p̄t male
mori. ¶ Feſtinandum eſt ergo
nobis ad penitenciā agendā ⁊ ad bene
viuendū. q2 vnūquēqꝫ in quo inuene-
rit ſuus noniſſimus dies cū de hoc ſe-
culo migrauerit talis ĩ nouiſſimo die
iudicabitur. De hoc beatus aug. dicit
ſic. O homo vide ꝯdicōꝫ tuā vides vti
qꝫ ſed non times. Nō eſt inquis ſic ſꝫ
timeo. O miſer mentiris plane. Si
times quare nō caues. illud pocius ti-
me qḋ ſi nobis nō erit quid peccare ti
me quod ſi amaueris peccare ĩ alterā
p̄tem irrues. quā poſſes non inuenire
ſi nō amaſſes peccare. Jgit̃ mori ma-
le times. viuere male non times. vix
bene moritur. qui male vixerit. Corri-
ge ergo male viuere. time mali mori.
cum em̄ correxeris male viuere noli ti
mere. Nō poteſt male mori qui bene
vixerit. hoc age vt bonā vitaꝫ habeas
⁊ quecūqꝫ occaſio venerit. vt exeas de
corpore hoc exis ad requiē exis ad bea
titudinē. que ñ habet timorē nec fineꝫ
Merces em̄ bone vite eterna vita eſt.
Jgitur quiſquis futuꝝ iudicē times p̄
ſentem ꝯſciam corrige. Vn̄ quottidie
ad penitentiā feſtinemus ſemper an-
te oculos noſtros v̄ſet̃ vltimus dies
⁊ cū diluculo ſurrexerimus d̄ lucis ñ
preſumamus aduentu. nihil em̄ ſic re
uocat a peccato ꝙ frequens mortis
meditatio. Vn̄ g̃ vnuſquiſqꝫ de die no
uiſſimo formidare debet. qualē em̄ v-
nūquēqꝫ inuenerit ſuus nouiſſimus
dies cum de ſeculo hoc egredit̃. tal̃ in
nouiſſimo die iudicat̃ veruntñ bonuꝫ
opus fiat non timore pene ſed amore
iuſticie. iſpa enim vera ⁊ ſumma liber
tas eſt. Et quidem ſignū profectus eſt
caritatis al̃s ꝓfectus ĩminucio timo
ris ſignum ꝑfectōis nullus timor. Cō
ſummata enim caritas foras mittit ti
morē. hec auguſtinus. Hugo d̄ ſancto
victo. exponens illud Beati mortui
qui in domino moriuntur. de hoc ſic
ait. Jn domino moriuntur qui in car-
ne quidem morientes in domino tam̄

viuentes inueniunť. Quid eſt in dño
viuere niſi in fide ſpe ⁊ caritate. Per
iſta eñi viuiť in illa vita qua viuitur in
dño. Eſt quedã vita qua corpus viuit
ex aĩa. ⁊ eſt quedã vita qua aĩa viuit
ex deo. nũc quidẽ fide ſpe ⁊ dilectiõe
Poſtea vo ꝑ fide ⁊ ſpe ↄtẽplatõne re
manente ⁊ dilectõe. Nõ eĩ nocere po
teſt aĩe ſi corpus vitã ſuã ꝑdit qñ ipa
vitã ſuã in fide ſpe ⁊ caritate ꝑſiſtens
nõ amittit. Sed dr̃ quiſquis ſecurus
poteſt eſſe poſt hanc vitã in incertũ ꝑ-
gens. hoc aũt ſolũ incertũ eſſe non dꝫ
qꝛ bonã vitã mala mors ſequi nõ põt
Qui ergo vult bene mori bene viuat.
hec hugo. Cũ igiť vita bona ⁊ v̄tuoſa
nõ poſſit recipe finẽ malũ. neceſſe eſt
vt hõ ſtudeat virtuoſe ⁊ ſancte viuere
vt cũ fiducia ⁊ hylaritate poſſit extre-
mũ diẽ expectare. qꝛ nemo mortẽ gau
denter ſuſcipit. niſi qui ſe ad illã dum
adhuc viuerꝫ ꝑvite meritũ diligẽter
ꝑparauit. De hoc be. ber. ſic dr̃. Intel
lige ꝙ veniẽtẽ mortẽ nullus letus et
hylaris ſuſcipit niſi qui ſe ad ipam dũ
viueret bonis operibꝰ ꝑparauit. bona
eñi eſt mors iuſti ꝓpter requiẽ. melior
ꝓpter nouitatẽ. optĩa ꝓpter ſecuritatẽ
E contra mors peccatoꝝ peſſima. Ma
la in amiſſione mũdi. peior in carnis
⁊ aĩe ſepatiõe. peſſima in vermis ⁊ ig
nis ↄtritõe. ⁊ qd̃ oĩm peſſimũ eſt in di
uine ↄtemplatõis amiſſione. hec berñ.
Etiã de hoc ꝑ quendã dr̃. Sic inq̃ꝫ vi
ta iugiter diſponať vt mors tibi nõ a-
mara ſed adoptabilis videať Vñ ſꝫ
dictũ bea. gre. Qui de ſua ſpẽ ⁊ opaci
one ſecurus eſt dño pulſanti ↄfeſtĩ ap
it. qꝛ letus iudicẽ ſuſtinet. ⁊ cũ tps ꝓ-
pinque mortis aduenerit. de gloria re
tributõis hylareſcit hec gre. Nã qui ⁊
ſãcte vixerit mors illũ ñ terrebit. Vñ
dicit yſidorꝰ. Nec mors te terrebit ſi-
bene ⁊ pie vixeris. nõ ſolum aũt talis

mortem nõ formidabit ſed etiã vene-
niat exoptabit. Vñ beatus ber. O vita
ſecura in pura ↄſcia vbi abſq; formi-
dine mors expectatur ymmo exoptať
cũ dl̃cedine ſuſcipiť ⁊ excipiť cũ dño
tõe. hec ber. Vñ ꝑfecti viri qui vitã ꝑ-
ſentẽ pacienter ſuſtinent. mortẽ vero
in deſiderio hñt. Vñ beatus gre. Per
fectoꝝ eſt vitã hẽe in paciencia ⁊ mor
tem in deſiderio. Sed peccatrices a-
nime ꝑcognoſcentes cauſam ſue dam
natõis ꝓpter peccata prius ↄtracta de
corpe exire trepidant ac primeſcunt.
Vñ dr̃ bea. Jero. in extremo mortis ar
ticulo prenoſcit aĩa cauſam damnaci
onis ſue. quã ꝑuidẽs a carne exire for-
midat. Nec mirꝫ qꝛ vt dr̃ hyamo. Nul
la maior acerbitas cuiuſcũq; amaritu
dis ⁊ dolor q̃ꝫ mors ipa hois in pecca
to tam miſerabiliter morientis. Etiã
de hoc egiſippus ſic dicit. Nulla ratio
apprehendere nulla quoq; lingua exꝑ
mere poterit. quãtus horror ⁊ miſeria
peccatoribus poſt hanc vitã iminebit
Nã ſm beatũ ber. Malum triplex ſuꝑ
peccatores manet. manet eñi ſuꝑ eos
horror in exitu. dolor in trãſitu. pudor
in cõſpectu glorie magni dei. hec ber.
Ex dictis igiť colligere poſſumus ꝙ
illi mortẽ timẽt qui in peccatis iacẽt
⁊ nullum bonum in futuro ſpant pre
ſentibuſq; radicitus inherent. Illi vo
qui mundũ ⁊ ſeculi vanitates ac volup
tates ꝓ criſto contemnunt nec timent
mortem nec pñcia diligũt. ſed potius
futura deſiderant. Nec mirꝫ qꝛ ſm cri
ſo. ſuꝑ mathe. Nil doloroſius morte ĩ-
pioꝝ. Sed econtrario nil dulciꝰ mor-
te obituq; iuſtoꝝ. mors nãq; a malis
nimium formidať. a iuſtis autem vix
expectatur. hec criſoſtomus. Unde ꝑ-
fecti viri non ſolum non timent mori
ſed deſiderantur diſſolui ⁊ eſſe cũ cri-
ſto. ex qbꝰ vicꝫ bea. Jero. ſic dr̃. Nihil

mihi iam foret dulcius q̄ꝫ mori in cor
pore. vt in ſuo ſic anima mea ſaliat cre
atore eiuſqꝫ foueat̃ ſolacio ⁊ dulcore.
atqꝫ iocundet̃ eius beatiſſima viſione.
hec ihero. Nec immerito ſancti gau
dent de mortis aduentu ⁊ mali pertur
bant̃. q2 vt dr̃ beatus grego. bonis exi-
turis de corpore occurrit odor celeſtis
patrie. malis vero fetor gehenne eter-
ne. Unde beatus eſt qui in hoc ſeculo
ſic viuit vt poſt curſum huius vite cuꝫ
fiducia ⁊ gaudenter coraꝫ deo ſummo
poſſit aſſiſtere. ac in eius viſione eter-
naliter delectari ac gaudere. De hoc
effrem ſic dr̃. Beatus qui mente habu
erit dieꝫ exitus ſui ante oculos. ⁊ feſti
nauerit in illa patus eſſe ⁊ ſine aliquo
timore peccati vel praue ꝯſcīe inueniri
Beatus qui inuenerit fiduciaꝫ in hora
exitus ſui qn̄ anima ſepatur a corpore
Cum magnis fletibꝫ ac doloribꝫ ſepa-
tur. veniunt eīn angeli aſſumere eā ⁊ ſe
pabunt eam a corpe ⁊ pducent eaꝫ an
te tribunal immortalis ⁊ metuēdi iu-
dicis. at illa ꝯmemorans opa ſua mi-
ſerabiliter ꝯtremiſcit Grandis timor
eſt frēs in illa hora mortis ⁊ ſepatōis
anime a corpe. Aſſiſtent eīꝫ tunc ipſi
anīe opera eius que die noctuqꝫ bona
vel mala egiſſet. ac illa audiens actus
ſuos egredi ptimeſcit. q2 peccatrices
anime cū metu magno ⁊ timore horrē
do ſeparant̃ a corporibꝫ. ⁊ trementes
pgunt ad eternum iudiciū Ea ergo ho
ra cum aīa diuidit̃ a corpe videns vni
uerſa opa ſua dicit eis. donate mihi v
mīus hore ſpaciū donec egrediar. Et re
ſpondentes oēs actus eius dicēt ei. tu
nos egiſti. tua opa ſumus. tecū ſemp
ibimus. tecumqꝫ pgemus ad iudicē.
Sancta vero anima a corpe nō timet
exire. nec metuit. ſed magis gaudens
cum fiducia pergit ad deū euecta offi-
cijs angeloꝝ. hec effrem abbas. P

Ubi notandum q̄ꝫ quilibet deuotus ac
vtuoſus q̄ꝫdiu in hac peregrinatione
ꝯſtitutus eſt deſiderare debet introituꝫ
celeſtis patrie. q2 hec vita tota tribula-
tio ⁊ temptatio eſt. Unde beatus aug.
in glo. ſuper ps̄. ſic ait. Uita iſta tribu
latio eſt. ⁊ ſi tibi tribulatio non eſt aut
paruꝫ patriam diligis. aut ſine dubio
tribularis Qui enim non tribulat̃ nō
ſe eſſe ſciat de eo qd̄ deſiderat. vnde ti
bi videt̃ vita iſta tribulatio nō eſſe qd̄
non amas. Ama alteram vitam. ⁊ vi-
debis q2 iſta tribulatio eſt quacunqꝫ ꝓ
ſperitate fulgeat. quibuſlibet delicijs
abundet circūfloreat. qm̄ nondum eſt
illud gaudiū ſine vlla temptatōne cer
tiſſimū. qd̄ nobis in fine ſeruat deus.
ſine dubio tribulatio eſt. hec aug. Nō
enim in iſta miſera vita in qua peregri
namur poteſt eſſe felicitas vel gaudiū
veꝝ. Qd̄ teſtat̃ Maximus ita dicens
Nemo ſe credat aliquaꝫ felicitatē aut
aliquod veꝝ gaudium in hoc ſc̄lo poſſi
dere. beatitudo hic prepari poteſt poſſi
deri non pt̄ Q Duo ſibi tempora
ordine ſuo ſuccedunt. tempus. ſ. flen-
di. ⁊ tempus ridendi. nemo ſe circū-
ueniat. non eſt in mundo hoc tps ridē
di Scimus aūt q̄ꝫ omnis homo gaude
re deſiderat. ſed non omnes ibi q̄runt
gaudium vbi oportet inquiri. Veꝝ in
hoc mundo gaudium non fuit. nec eſt.
nec eſſe poterit. hec maximus R
Unde ſancti viri vt liberius peruenire
poſſint ad celeſtem patriam in hac pe
grinatione in labore ⁊ gemitu fuerūt
⁊ ad illam ꝯſpiciendam ſuſpirauerūt
De hoc beatus aug. in quadā ome. ſic
ait. Non deſiderat patriam peregrina
tio ſine lacrima. ſed deſideras qd̄ non
habes funde lacrimas. Quis iuſtus n̄
habuit iſtas lacrimas. qui non habu-
it peregrinum ſe eſſe non doluit. Qua
fronte ad patriam venit qui nō abſens

ſuſpirauit. hec augu. Et inde eſt qđ đt
beatus bern̄. Deſideremus ꝗ̄to poſſu-
mus deſiderio celeſtē patriā. cū mag-
no rubore nāqꝫ ⁊ ꝯfuſione ad illam ꝑ-
ueniet quiſquis eā vel vehemēter modo nō
deſiderat. Quicūqꝫ iugi orōni aſſidua
meditatiōe necnō ⁊ ſolicita ꝯuerſati-
one in illa verſaẗ ſecurus hinc egrediẗ
⁊ cū magna exultatione in ea ſuſcipie-
tur. hec bern̄. Ad tale etiā deſideriū vi-
delicet ꝑueniendi ad regnum celorum
vnāquamqꝫ deuotaꝫ aīam Anſelmus
hortaẗ ita dicens. O aīa tantus đꝫ eē
amor tuus in hac mortali vita ⁊ deſide-
riū ꝑuemēdi ad illud ad qđ facta es ⁊
dolor qꝛ ibi nōdū es ⁊ timor ne forte
non ꝑuenias vt nullam leticiā ſentire
valeas niſi de his que tibi auxilium ⁊
ſpem ꝯferunt perueniendi. hec anſel.
¶ Et vt aīa liberius poſſit celeſtia
deſiderare ⁊ ꝯn̄r ad eternam felicitatē
peruenire. neceſſe eſt cū adhuc in car-
ne retineẗ vt affectionib⁹ inordinatis
reluctet ac etiam ab illis mūdeẗ. vt ſi-
ne obſtaculo ſeu impedimēto ꝑuenire
valeat ad xp̄m. De hoc in libro de ſpū
⁊ aīa ſic đꝛ. Si anima a corꝑe corꝑali-
um affectionū hic non mutaẗ. corpore
exuta corꝑalib⁹ teneẗ paſſionib⁹. Stu-
deat ergo in hac vita ab hmōi petulan-
tia mundari. q̄tenus cū hinc exierit ni-
hil corruptū ſecum trahat ⁊ a corꝑali
paſſione īmunis exiſtat. hec in libro de
ſpū ⁊ aīa. Oportet ergo vt aīa non ſo-
lum a ꝯſenſu abſtineat verūetiam ab
omnib⁹ ꝯcupiſcentiis ſe excutiat ꝓut
declarat brūs bern̄. latius ſuꝑ can̄. ſuꝑ
primo v̄bo En ipſe ſtat poſt pietē. ſic
dicens. Prope eſt dn̄s ſanctis ⁊ ele-
ctis etiam cū longe eſſe videaẗ ⁊ nō e-
qualiter omnibus. ſꝫ aliis plus. aliis
minus ꝓ meritorum diuerſitate. nam
⁊ ſi ꝓpe eſt dominus omnib⁹ inuocan-
tib⁹ eum in veritate non tn̄ omnib⁹ for-

ſan vt dicere poſſint qꝛ ipſe eſt poſt pie-
tem. Sponſe vero ꝗ̄ꝫ ꝓpe ē que vno tm̄
pariete diuidiẗ. Propterea namqꝫ cu-
pit diſſolui ⁊ rupto medio ꝑiete eē cū
illo. quem poſt parietem eſſe confidit.
Ego aūt qui peccator ſum diſſolui nō
cupio ſed formido ſciens qꝛ mors pec-
catorꝫ peſſima. Quō nō peſſima mors
vbi non ſubuenit vita. formido exire
⁊ ipſe ꝯtremiſco portus ingreſſum. dū
non ꝯfido ꝓpe exiſtere qui excipiat exe-
untem. Quid eīn̄ ſecurius exeo ſi non
dn̄s cuſtodiat exitū meū. heu ero ludi-
brio demonū ſi nō aſſiſtat qui redimat
neqꝫ qui saluū faciat. Nil tale verendū
anime pauli cui ab aſpectu ⁊ amplexu
dilecti vnus tm̄modo ꝑies obſiſtebat
videlicet lex peccati quā inueniebat in
membris ſuis. Ipſa eſt oīs carnis ꝯcu-
piſcētia qua carere omnino nō potuit.
donec in corꝑe fuit hoc ſane interiecto
pariete vno non longe ꝑegrinabaẗ a
dn̄o. Unde ⁊ optando clamat. Quis
me liberabit de corpore mortis huius.
ſciens ſe mortis ꝯpendio ꝯtinuo ꝑuē-
turum. Hac ergo paulus ſe fatebatur
vna lege teneri ꝯcupiſcētia. ſ. quā carni ſue
immobiliter infixā tolerabat inuitus.
De cetero nihil mihi ꝯſcius ſum inq̄t.
Verū quis ſimilis paulo qui non vide-
licet huic interdū ꝯſentiat ꝯcupiſcen-
tie ad obediendum peccato. Nouerit
ꝓinde quis is qui peccato ꝯſenſerit ⁊
alterum ſibi oppoſuiſſe ꝑietem ipſum
vtiqꝫ illicitū ꝯſenſum nec poteſt glori-
ari qui hmōi eſt. qꝛ ſtet ſibi poſt parie-
tem ſponſus. quando iam parietes in-
terſint nō paries multo minus ſi ꝯſen-
ſus ꝑuenerit ad effectum tūc certius
iam ꝑies ſponſi impediat acceſſum a-
ctus videlicet ipſe peccati. ꝙ ſi pctm̄
in vſum ꝯſuetudo forte aut vſus etiaꝫ
in ꝯtemptum ꝑduxerit. Nōne ita erit
tis miles ante a fugientib⁹ preparis

ad eſcā poteris deuorari q̄ꝫ ꝑuenire ad
ſponſum. non vno ſiquidē iam ſed tan
ta a te parietū numeroſitate interclu-
ſum. Primus ſiquidē ꝯcupiā. ſecun-
dus ꝯſenſus. tercius actus. quartus
conſuetudo. quintus ꝯtemptus. Cura
igit̄ priori ꝯcupiē totis reſiſtere viſce-
ribꝫ vt non cadas in ꝯſenſum. ⁊ oīs de
inceps malignitatis fabrica euaneſcit
Nec eſt oīno qđ ſponſum appropinq̄-
re vetat tibi p̄ter ſolū parietē corpis.
q̄tenus gloriari poteris ⁊ dicere de il-
lo. En ipſe ſtat poſt pietē. hec ber.
Notandū eſt etiā vt ait bea. aug. ꝙ nō
ſumus in hac vita ſine pctīs aut ꝯcupi
ſcentijs q̄ꝫuis etiam ſci. ſed exibimus
hinc ſine pctō. q2 vnuſquiſq̄ꝫ cū de cor
pore exierit dimittunt̄ ei qui talia ha-
bebat vt dimitterent̄ debita. q2 quoti-
dianis precibꝫ dimittunt̄ ⁊ exit mun-
datus. hec aug. Et vt beatus gre. đr ſu
per cañ. Cum aīa ſcā a peccatis quoti
dianis ac minutis ſe ꝑ pñiam mūdat.
dū quotidie pctā minuta cū lacrimis
abluit. ⁊ a maioribꝫ ſe obſeruat q̄ꝫuis
freq̄ñr peccet per aſſiduā tñ pñiaꝫ mū
diciā ſuam aſſidue ſeruat. q̄ꝫuis enim
mox vt peccat a iuſticia declinet. dū tñ
ſp credit in eū qui iuſtificat impiuꝫ ⁊
aſſidue ſub eius fide pctā ſua deflet. ꝑ
aſſiduas ablutōes iuſticiā ſuā retinet.
hec greg. Quiſquis etiā in iu-
ſticia ꝑſtiterit. ⁊ precepta dñi ſeruare
non obmiſerit. antiquuꝫ hoſtē in hora
ſui exitus nō timebit. Qđ affirmat be
atus greg. vj. mora. ſic dicens. Quiſ-
quis ad vite precepta dirigit. priuſq̄ꝫ
eterna premia ꝑcipiat. hic iam initia
ſecure in ꝑpetuū felicitatis deguſtat.
vt antiquū iam non metuit vt interue
niente mortis articulo violentos eius
impetus non ꝑhorreſcat. Iſtis namq̄ꝫ
initiū eſt retributionis ipſa plerūq̄ꝫ in
obitu ſecuritas mentis. Un̄ recte in li
bro Iob đr. Et beſtiam terre nō formi
dabis. Callidus quippe aduerſarius
beſtia terre đr. q2 ad rapiēdas mortis
tempe peccatoꝝ animas violentia cru
delitatis effrenat̄. Quos enī viuentes
blandiens decipit morientes ſeuius ra
pit. Que ꝯtra de electoꝝ eccleſia per ꝑ
phetam pollicet̄ dñs dicens. Mala be
ſtia non oſtendet per eā. Illi igit̄ terre
beſtiā morientes timent. qui ꝯditoris
ſui potentiā viuentes non timent. Sā
cti etenim viri qui diuine ſe formidini
medullitus ſubdunt. omne de aduer-
ſarij aduentu pondus timoris abijciūt
q2 viuentes perfecte electi timent iudi
cem. ne morientes metuant accuſato-
rem. Bene ergo đr Et beſtiā terre non
formidabis Ac ſi aperte diceret̄. quia
blandiente hoſte non vinceris. hunc
ſeuientē poſtmoduꝫ non timebis. hec
grego. X Impioꝝ vero aīas in
hora ſue egreſſionis de corpe magnus
terror inuadit. ⁊ amariſſime anguſtie
⁊ pauores illas circūſtant ꝓpter remor
ſum ꝯſcīe. De quoꝝ miſerabili anxie
tate petrus da. ſic ait Penſandū quip
pe eſt cū iam peccatrix aīa vinculis in
cipit carnis abſolui. q̄ꝫ amaro terrore
ꝯcutit̄. quantis mordacis ꝯſciētie ſti
mulis lacerat̄. recolit vetera que ꝯmi-
ſit. videt mandata que ſolito cōplere
ꝯtempſit. dolet indulta pñie tēpa ſeſe
inaniter ꝑcepiſſe. plorat immobilē di
ſtricte vltionis articulū ineuitabiliter
imminere. manere ſatagit ⁊ exire ꝯpel
litur. recuperare vult perdita ⁊ nō audi-
tur. Poſt terga reſpiciens totius trāſ
acte vite curſum velut vnū breuiſſimū
deputat itineris paſſum ante ſe oclos
dirigit. ⁊ infinite perhennitatis ſpacia
deprehendit. plorat itaq̄ꝫ q2 intra tam
breue ſpacium acquirere potuit omnē
ſeculoꝝ leticiam. Deflet etiam ſe tam
ꝓpter breuis illecebris voluptatē ine-

narrabilem perpetue ſanitatis amiſſe
dulcedinē. Erubeſcit q₂ ꝓpter illā ſub/
ſtantiā que vermibꝫ erat obnoxia. illā
neglexit que choris erat angelicis inſe
renda. Ideo radios mentis attollit ⁊
cū diuitiaꝝ immortaliuꝫ gloriā ꝯtem
plat̃ eam ꝓpter vite hmōi inopiā ꝑdi/
diſſe ꝯfundit̃. Cūq₃ ſub ſe reflectit o/
culos ad huius mūdi ꝯuallem terrā q₃
caliginē ſup̄ ſe mirat̃ eterni luminis
claritatē. Liquido deprehendit q₂ nox
erat ⁊ tenebre qđ amauit. O ſi redivi
uuꝫ p̄me tp̄s mereri poſſet q̄₃ dure cō
uerſatōis iter arriperet. q̄ta ⁊ qualia ꝑ
mitteret quantis ſe deuotionū vincu
lis innodaret. Interea dū oculi ꝯtrahe/
ſcūt dū pectus palpitat. raucuꝫ guttur
anhelat. dentes paulatim ingreſcunt.
palleſcūt ora. membra cūcta rigeſcūt
aſ̄s augeſcūt. Dū hec itaq₃ ⁊ hmōi tā/
q₃ vicini morti p̄cedentia famulantur
officia. aſſunt oīa geſta ſimul ⁊ verba.
nec ipſe etiam cogitationes deſunt ⁊
cūcta hec amaꝝ aduerſus auctorem te
ſtimoniū reddūt. Coaceruant̃ oīa an
reſpuentis oculos que reſpicere refu/
git ⁊ eo modo coactus ⁊ inuitus atten
dit. Adeſt p̄terea huc horrenda demo/
nū turba illuc virtus angelica. In illo
qui medius eſt liquido repꝛehendit̃ cui
parti iure poſſeſſio vendicet̃. naꝫ ſi pie
tatis in eo vident̃ inſignia inuitatōis
angelice blādicijs delinit̃ atq₃ armoni
ce melodie dulcedine. vt exeat ꝓuoca
tur. ꝙ ſi eū ſiniſtre parti meritoꝝ nigre
do ⁊ feditatis ſqualor adiudicet. into/
lerabili mox terrore ꝯcutit̃. repentini
impetus violentia ꝑturbat̃ p̄cipitāter
inuadit̃. ac de miſere carnis ergaſculo
violēter euellit̃. vt ad eterna ſupplicia
iam cū amaritudine ꝑtrahat̃. Iam vo
poſt egreſſionem de corpore quis ex/
plicare valeat quot armature ſpūum
iniquoꝝ acies inſidijs lateāt. quot fre

mentes cunei feralibꝫ telis inſtructi
iter obſident. ⁊ ne tranſire libere poſſit
aīa velut militari more ꝯſtipare legio/
nes oppugnant. Hec ⁊ hmōi freq̄nter
in corde verſare quid eſt aliud q̄₃ leno/
cinantia vite huius blandimēta reſpu
ere. mūdo repudium dare illicitos car
nis motus elidere. ſolūq₃ perfectionis
adipiſcende ꝓpoſituꝫ indeclinabiliter
cuſtodire. hec petrus dami. A No/
tandū etiā ꝙ diabolus grauiſſime tē/
ptat fideles cū iā mori appropinquant.
Teſtatur hoc anaſtaſius qui ſic dī. De
mon ſiquidem fortiſſimis aggreſſioni
bus ſuis temptat. dum ipſe homo mor
tis ſue foribꝫ appropinquat ⁊ maxime
in duobꝫ viꝫ in fide ⁊ in ſpe. In fide tē
ptat q₂ valde conat̃ quō poſſit hoīem
tunc a via veritatis ⁊ a fide catholica
euertere. ⁊ in erroreꝫ infidelitatis in/
ducere. ⁊ ſic ꝯſequenter in ꝑditionem
ꝑtrahere. Unde optima cōſuetudo in
ordine ciſtercien̄. inoleuit. nam cū ali
quis fratrū in extremis laborat ꝑcuti/
tur tabula lignea. ⁊ occurrentibꝫ fra/
tribꝫ expreſſa voce dī₂ ac ꝓclamat̃. Cre
do in vnum deuꝫ vt ille frater qui in ar
ticulo mortis eſt ꝯſtitutus audiēs v̄ba
ſymboli ad ſeipſum redeat ⁊ ſi forſitā
temptat̃ ꝑ vitium incredulitatis poſt/
poſito errore infidelitatis in fide ca/
tholica ſolidet̃. Unde neceſſe eſt vt ho
mo cū adhuc in corꝑe ſubſiſtit ⁊ icolu
mis eſt ꝑicula que in mortis hora eue/
nire ſolent freq̄ntius meditet̃ ⁊ ſic vi/
uat vt illa cū venerint non timeat ſꝫ cū
dei adiutorio vincat. De hoc damaſ.
ſic dī. Temptabit nos hoſtis antiquus
mira obliquitate veritatis ⁊ fidei in ex
tremis ꝓpter qđ animus quidē noſter
in meditatione eoꝝ que in morte futu
ra ſunt terribilium iugiter eſt exercen
dus. ⁊ preſcientia futuroꝝ euentuum
imbuendus. hec damaſ. B Secū

do malignus ſpūs temptat hoīem in
illa vltima hora ī ſpe.qꝛ laqueos deſpe
rationis in coꝛ hoīs tunc tpis immit-
tere ſolet.per quos decipiat ꝛ in deſpe
ratōem inducat.ac poſtmodū in eter-
nam damnatōeȝ ptrahat Contra hoc
etiā periculū debet vnuſquiſqȝ per vite
ſanctimoniā ac bonam ꝯuerſatōem ſe
munire vt aduemente tēptationis tur-
bine pdurare valeat. Vñ beatus greg.
Obijciet tibi ſpūs malignus moꝛtis
in tpe infinita deſpationis pꝛeſtigia ꝛ
erroꝛis q̄ nullatenus effugies niſi duȝ
viuis te pꝛemunias ꝛ ꝯfirmes.hec gre
go. Debet ergo quilibet fidelis adhuc
dū viuit coꝛpoꝛe timoꝛē dñi pꝛe oculiſ
coꝛdis habere ꝛ virtuoſe viuere.vt in
illa vltima necc̄itate fiduciam in deo ꝛ
ꝯſolatōem mereaꝫ ab ipſo percipere.
Unde dꝛ eccı.j. Timēti deū bene erit
in extremis ꝛ in die defunctionis ſue
benediceꝫ Ubi etiam notandū vt dt be
atus greg.xxij.moꝛa. Dū viuimus de-
bemus bona noſtra a memoꝛia repelle
re ne extollant.ꝛ appropinq̄nte exitu
plerūqȝ ea humiliter ad memoꝛiaȝ re
uocemus vt vicȝ fiduciā pꝛebeant ꝛ de
ſperatū timoꝛē pꝛemant.hec greg. In
de etiā eſt ꝙ idem beatus grego.xxiiij
moꝛa.ſic dt. Nonnunqȝ aīa etiā iuſta
ſolutioni carnis appropinq̄ns terroꝛe
vindicte turbaꝫ permittente.ſ.deo Et
ſi quid tranquillū in hac vita ſape po-
tuit moꝛtis articulo interueniente ꝯcu
tiꝫ.ſed iuſtoꝝ aīe a leuibꝫ quibꝫqȝ cō
tagijs ipſo ſepe moꝛtis pauoꝛe purgā
tur.ꝛ eterne retributionis gaudia iaȝ
ab ipſa carnis ſolutōe percipiūt. Ple
rumqȝ vero ꝯtemplatione quadā retri
butionis interne etiā pꝛiuſqȝ carne ex
polienꝫ hilareſcunt ꝛ dū vetuſtatis de-
bitū ſoluunt noui iā muneris pfruun-
tur.hec gre. C Cū itaqȝ vnuſq̄ſqȝ
maxime in illa hoꝛa extrema indigeat
ꝯſolatōe diuina vbi tot picula occur-
runt.necc̄ eſt vt hō dū adhuc ſanus ē
talem dñm ꝛ amicū ſibi q̄rat ꝛ eligat.
qui eum a tot malis liberet ꝛ defendat
Iſte vero dñs ꝛ amicus eſt dñs nr̄ quē
ſibi q̄libet in amicū ꝛ pꝛēm eligere dȝ
ꝛ eidē foꝛtiter adherere per fidē.p di-
lectōem.p vite ſanctimoniā ꝛ purita-
tē vt in illa tremenda moꝛtis hoꝛa me
reaꝫ ab ipſo de inſidijs demonū libera
ri ꝛ ad eterna gaudia pduci De hoc be
atus aug.ſic dt. Elige inqȝ illū amicū
pꝛe omnibꝫ amicis tuis xpm vicȝ.qui
cū aīa ſubtracta fuerit tibi ſolus fidē
ſeruabit in ſepulture tue hoꝛa. Cū ami
ci tui recedēt a te.ille te nō derelinq̄t.
ſed tuebiꝫ te a rugientibꝫ pꝛepatis ad
eſcā ꝛ pducat te ad ignotā regionē at
qȝ pducet te ad plateas celeſtis ihꝛlm
ꝛ ibi collocabit te cū angelis ante faci
em maieſtatis ſue vbi eſt cumulus feli
citatis ſupeminens glīa.ſupabundās
leticia ꝛ oīa bona.hec aug.

Filius.

Cupio etiā ſcire cū aīe ſoluunꝫ a
coꝛpibꝫ ad que loca feranꝫ vel v-
bi locenꝫ aut ſubſiſtant.

Ca. XIIII. Pater P

De hoc ſcire de-

bes ꝙ excepto lymbo pueroꝝ
ſine baptiſmi ſacramento decedentiū
in quo eſt pena damni ꝛ nō ſenſus tria
ſunt potiſſima loca.ad que aīe ſtatī
poſt abſolutionem a coꝛpoꝛibꝫ ferunꝫ
videlicet infernus purgatoꝛium ꝛ re-
gnum celoꝝ. In quibꝫ locis aīe ſcđm
meritum vel demeritū recipiunꝫ. Hec
vero loca qualia ſint nō poſſunt nobis
eſſe nota.ſunt tamen ſubſtantijs ſpūa
libꝫ.i.animabus congrua ꝛ conueni-
entia De hoc thomas de aquino ſic di
cit Quamuis animabus poſt moꝛtem
non aſſignēꝫ aliqua coꝛpoꝛa quoꝝ ſint

foꝛme ⁊ determinati motoꝛes . deter-
minant̄ tñ eis quedam loca coꝛꝑalia
ſm quandam ꝯgruentiam ſm graduꝫ
dignitatis eoꝝ . in quib; ſunt quaſi in
loco eo modo quo incoꝛꝑalia in loco
eſſe pñt ſm ꝙ magis vel minus acce-
dunt ad pꝛimã ſubſtantiam . cui locus
ſuperioꝛ ꝑ ꝯgruentiã deputat̄ . ſ. deum
cuius ſedem celũ ſcriptura eſſe denun
ciat . ⁊ ideo aĩe que ſunt in ꝑticipatio-
ne ꝑfecte deitatis in celo eſſe ponimus
Aĩas ꝟo que a ꝑticipatione hmõi im-
pediunt̄ loco ꝯtrario dicimus deputa
ri. ¶ Et ſciendũ ꝙ incoꝛꝑalia nõ
ſunt in loco aliquo modo nobis noto
⁊ ꝯſueto . ſm ꝙ dicimus coꝛpoꝛa ꝓꝓꝛie
in loco eſſe . ſunt tñ in loco mõ ſubſtan
tijs ſpũalib; ꝯueniẽti . qui nobis ple-
ne manifeſtus eſſe non pt̃ . Et ſicut in
coꝛꝑalib; eſt grauitas vel leuitas qua
ferunt̄ ad ſuum locũ . qui eſt finis mo-
tus ipſoꝝ . ita etiã eſt in aĩab; meritum
vel demeritum . quib; ꝑueniunt aĩe ad
p̄mium vel penã q̃ ſunt fines actionũ
ipaꝝ Vñ ſicut coꝛpus ꝑ grauitateꝫ vel
leuitatẽ ſtatim fert̄ in locũ ſuũ niſi ꝓhi
beat̄ . ita ⁊ aĩe ſtatim ſoluto vĩculo car
nis ꝑ qd̃ in ſtatu vie detinebant̄ ſtatim
p̄mium ꝯſequunt̄ vel penã . niſi aliquid
impediat ſicut interdũ impedit ꝯſecu-
tionẽ p̄miũ veniale pctm̃ qd̃ pꝛius pur-
gari oꝫ . ex quo ſeq̃t̄ ꝙ p̄miũ differat̄ .
Et qꝛ locus deputat̄ ſm cõgruentiam
p̄mij vel pene ſtatim vt aĩa ſoluit̄ a coꝛ
poꝛe vel in infernũ demergit̄ . vel ad ce
los euolat . niſi impediat̄ aliquo reatu
quo opoꝛtet euolationem differri . vt
pꝛius aĩa purget̄ . Et huic veritati au-
ctoꝛitates ſacre ſcripture canonice at-
teſtant̄ ⁊ patrũ documenta ſcõꝝ . vnde
ꝯtrarium ꝓ hereſi eſt habendum . hec
thomas Ex p̄dictis cognoſcimus tria
eſſe loca animabus deputata ſcđm me
ritum vel demeritum. F ¶ Et ſcien

dum conſequenter de pena infernali
ꝙ pena ipſa infernalis eſt in loco coꝛ-
poꝛali deoꝛſuꝫ . in quo eternaliter affli
guntur omnes repꝛobi tam homines
q̃ ſpiritus mali. affligent̄ aũt eodem
igne coꝛpoꝛali qui ꝯcremabit ⁊ ſpũs ⁊
coꝛpoꝛa . nec tamen illa coꝛpoꝛa conſu
met ſed ſemper affliget alia plus alia
minus ſm exigentiam demeritoꝛum .
Ignis namq; infernalis non omnes
equaliter cruciabit . qm̃ ab eodeꝫ igne
alij plus alij minus toꝛquebunt̄ ſm ꝙ
plus vel minus peccauerunt . Quãuis
aũt ille ſit coꝛpoꝛeus nec poſſit agere
in ſpũm ipſum calefaciendo . agit tñ
in ipſum vt inſtrumentum diuine iu-
ſticie ipſum ledẽdo ⁊ ille doloꝛ eſt ma-
ximus tum ꝓpter potentiaꝫ diuine ma
nus illum ignem mouentis . tum ꝓpter
ſenſibilitatẽ patientis . tum etiã ꝓpter
immediationem ꝯiunctionis . De cu-
ius ignis acerbitate beatus aug. ſic dt̃.
Quantũ diſtat ignis materialis ab ig
ne picto . tm̃ diſtat ignis infernalis ab
igne materiali . cuius tanta eſt violen-
tia ꝙ ſi marium vniuerſitas flueret in
ipſum nec ad modicũ refrigeraret Et
notandum ꝙ repꝛoboꝝ aĩe que in pꝛe
ſenti vita moꝛiunt̄ per culpaꝫ in infer
no poſite eaꝛuꝫ moꝛs eternaliter viuet
in pena . in qua exñs non ſolum maio-
ra pctã verumetiam minoꝛa toꝛmenta
patiendo perſoluent . De hoc beatus
gregoꝛi . xv . moꝛa . ſic dicit Cuius hic
vita moꝛtua fuerit in culpa . illius etiã
moꝛs viuet in pena licet que fecit om-
nia nec tñ ꝯſumet̄ quia cruciat̄ ⁊ non
extinquitur . moꝛitur ⁊ viuit . deficit ⁊
ſubſiſtit finitur ſemper ⁊ ſine fine eſt .
hec ſolo auditu valde terribilia ſunt q̃
to magis paſſione . grauioꝛa tñ toꝛmẽ
ta recipiunt illi qui multas iniquita-
tes ex ſuis pꝛauis deſiderijs ꝑpetraue
rũt Diſtricta oĩpotẽtis dei iuſticia ſup

plicium a reprobis exigit ꝓ peruerſis
actib⁹. ⁊ eis mala vſqꝫ ad verboꝝ retri
butōem reddit. vt qui de magnis ma-
lis debitores ſunt. ſuppliciis traditi eti
am nouiſſimū quadrantē ſoluunt. Il-
lis eñ minima ꝑcunt̄ qui maiora in ſe
mala diſtricte defleuerunt. Naz quos
magna premunt etiā minima pariter
in gehenna affligūt. hec greg. G
De igne etiā infernali hugo de ſcō vi-
cto. ſic dicit In inferno dr̄ ignis eſſe inex
tinguibilis. ⁊ quiuis ſp̄ ardeat nutrim̄
to nō eget. ⁊ ab initio mūdi demonib⁹
eternalr̄ cruciandis preparatus In quo
.ſ. igne etiā hoīes maligni cū demoni-
bus eternā penā paſſuri. q2 in hac vi-
ta poſiti ad culpaz eis ꝯſenſerunt. Ad
hunc infernū aīe ſceleratoꝝ a corꝑib⁹
egreſſe ſtatim retrudunt̄. hec hugo.
In quo etiā inferno erit ⁊ eſt calor ig-
nis. ſtridor frigoris. tenebre. fumus.
lacrime interiores. aſpectus demonū.
clamor. improꝑiū. ariditas ſitis. fe-
tor ſulphuris. vermis ꝯſcīe. vincula
carcer. timor. dolor. pudor. rancor. tri
ſticia. carentia viſionis dei. ablatō ſpei
oīs ſalutis In quib⁹ etiā penis erit af
flictionis varietas ⁊ cū varietate acer
bitas interminabilis vt ad reproborū
ſuppliciū tormentoꝝ fumus aſcendat
in ſecula ſeculoꝝ. H Ubi etiā ꝯſi
derandū ꝓut dr̄ tho. de aquino ꝙ ſpūs
dānati nunqꝫ ſunt extra infernū. niſi
ex diſpenſatōe dīna vel ad inſtructōez
vel exercitiū electoꝝ. vbicunqꝫ aūt ex
tra infernū ſunt ſp̄ tñ vident eternum
ignem inferni. Uñ cū iſta viſio ſit im-
mediate affligens. vbicunqꝫ ſunt ab
igne infernali affliguntur Unde ſicut
gloria electoꝝ non minuit̄ ſi aliqñ ex-
tra celuz empireū ſint. ita etiā in nul
lo minuit̄ pena damnatoꝝ ſi extra in-
fernū diuina diſpenſatōne ponant̄ ad
tps. Similiter ⁊ dyabolus vbicunqꝫ
ſit. ſiue in aere. ſiue ſub terra. ſecū tra-
hit tormenta flammaꝝ ſuarū. hec tho.
I De purgatorio etiā ſciendum
eſt primo ꝙ ille ignis purgatorius ſcz
eſt corꝑalis ignis. per quem tm̄modo
ſpūs iuſtoꝝ qui in hac vita pn̄iam non
impleuerunt ac ſatiſfactōem ꝯdignaz
affligunt̄ ſm plus ⁊ minus. ſm ꝙ plꝰ
de cremabili ex hac vita traxerint. Af
fligunt̄ tñ minus grauiter qꝫ in infer-
no ⁊ grauius qꝫ in hoc mundo. non tñ
ita grauiter quin ſperent ⁊ ſciant ſe in
inferno non eſſe. licet forte ꝓ penaruz
magnitudine hoc aliquotiens non ad
uertant. Hac aūt pena ab igne corꝑa-
li afflicta purgant̄ ſpūs a reatib⁹. ſco-
riis ⁊ reliquiis peccatoꝝ. quib⁹ ſuffici
enter expurgatis immediate euolant
⁊ introducunt̄ ad gloriam ꝑadiſi.
K Et notandū ꝙ diuine iuſticie or
do hoc exigit. vt ſpūs ab igne materia
li habeat puniri. vt ſicut ſm ordinē na
ture anima vnit̄ corpori vt influat vitā
ſic vniat̄ igni materiali ſm ordinez iu
ſticie vt punibile punienti a quo ſuſci-
piat penaz. Et q2 viri iuſti qui ſunt in
gratia nō ſunt digni niſi pena tranſito
ria ⁊ tanto maiori pena ſunt digni. qñ
to maiora ꝯmiſerunt pctā ⁊ minorem
egerūt pn̄iam. Hinc eſt ꝙ ab igne ma
teriali puniunt̄ tpaliter. quidā tñ diu-
tius. quidā breuius. quidā acerbius
quidā leuius ſm ꝙ reatus exigit offen
ſaꝝ. Necē eſt eñ vt dr̄ beatus augu. ꝙ
tm̄ durat dolor quantū heſerat amor Tā
to eñ difficilius quiſqꝫ purgat̄. quan
to medullis cordis eius intimius a-
mor inheſerat mundanorū. ⁊ iō tanto
vnuſquiſqꝫ torquet̄ diutius qn̄to eius
affectus venialibus adheſerat fortius
Unde iteꝝ bea. aug. de hoc ſic dr̄. Poſt
hanc vitā incredibile nō eſt nōnullos
fideles per ignem quendam purgato-
riū quāto magis minuſue ꝑeuntia di

lexerunt. tãto tardius citiusq; ſaluari.
¶ Vñ non fruſtra illa tria diſtinxit
ap̄ls Lignũ fenũ ſtipulã q̄ illi edificãt
qui ⁊ ſi aliena nõ rapiũt. reb; tñ mun/
danis hoĩb; ↄceſſis aliqua dilectione
inherent. qꝛ ſm̄ ſuos amandi modos
diutius vt lignũ vel minus vt fenũ vel
minimũ vt ſtipulã ignem ſuſtinebunt
Qui vero ſupedificant aurꝫ argentũ la
pides precioſos de vtroq; igne ſecuri
ſunt. nõ ſolũ de illo eterno qui crucia/
tus eſt impios in eternũ. ſꝫ etiã de illo
mundatorio quo purgabunt quidã ſal
uandi. In auro intelligit̃ ↄtemplatio
dei. in argento dilectio ꝓximi. in lapi/
de p̄cioſo bona opa. Hic obijci pt̃ Si
ꝑ lignũ fenũ ſtipulã venialia intelligã
tur pctã ⁊ nullus a deo pfectus ẽ quin
venialiter nõ peccet ẽg̊ qui edificant au
rum. argentũ. ⁊ lapides p̄cioſos edi/
ficant etiã lignũ fenuꝫ ⁊ ſtipulã ẽg̊ ꝑ ig
nem tranſibũt. De hoc ſciendũ ꝙ non
oĩs qui venialiter peccat lignuꝫ fenũ ⁊
ſtipulã edificat. Lignũ quippe fenuꝫ ⁊
ſtipula accipi pñt ſeculariũ reꝝ ama/
tores q̄uis licite ↄceſſaꝝ tales cupidi
tates vt amari ſine omni dolore nõ poſ
ſunt Hec ẽg̊ edificat is qui cogitat que
mũdi ſunt q̃mo placeat qui circa diui/
cias ſuas quodã carnali affectu tenet̃
⁊ tamẽ ex eis multas elemoſinas facit
nec ꝓ eis aliquid fraudis vel rapine
molit̃. Ex his igit̃ patet ꝙ non homo
idem ſimul hec ⁊ illa edificat. Illa eñ
edificatio pfectoꝝ tm̄ eſt. qui nõ cogi
tant placere mundo ſed tm̄ deo qui ⁊ ſi
venialiter aliq̃ñ peccant feruore carita
tis ita abſumit̃ in eis pctm̄. ſicut aque
gutta in camino ignis ⁊ ideo nũq; vel
raro portant ſecum cremabilia Si vero
mundũ deo p̄ponerent non ſupedifica
rent ſed deſtruerẽt fundamentũ. Affe
ctões igit̃ quib; carnales dediti ſunt
domib; ↄiugib; poſſeſſionib; ita vt mil

preponat̃ criſto illis trib; ſignant̃ que
in mentes pfectoꝝ nõ cadunt Et ſi cri
minalia nõ admittant. In ſordib; vo
minorum interdum durant vſq; in fi/
nem qui cũ talib; edificijs tranſeũt ſꝫ
diſſoluent̃ in igne Ipſi vero merito ſui
damẽti ſalui erũt. grauiſſimã tñ penã
ſentient. Ex quo apparet quantam hic
mĩam exhibet deus. ⁊ quantã exerce/
at ibi ſeueritatẽ cũ ꝓ eodem pctõ mul
to grauius ibi puniat q̄ hic. ¶
Ubi etiã notandũ ꝙ ſunt nõnulli qui
capitalia crimina ↄmiſerunt vel ſi fe/
cerũt ꝑ pñiam ⁊ ſatiſfactionẽ licet in/
ſufficientem in venialia ↄmutauerũt ⁊
multa venialia addiderũt Hi tales qui
nõ hñt capitalia euadũt infernũ ſꝫ qꝛ
hñt venialia non ſtatim tranſeunt in ce
lum. ſed in locũ mediocrem hoc eſt in
purgatorium. vbi tamdiu detinentur
quouſq; ip̄a venialia ꝑ ignẽ purgatori
um ↄſument̃ vel ꝑ ſuffragia ſanctoruꝫ
rediment̃ Unde dr̃ beatus augu. Qui
capitalia crimina non admittunt ſed
ad minuta ꝑpetrãda faciles ſunt ⁊ ad
redimenda negligentes ad vitam eter
nam ſine dubio venturi. ſꝫ prius in hoc
ſeculo ꝑ dei iuſticiaꝫ amariſſime ſunt
torquendi. aut ꝑ multas elemoſinas
⁊ orõnes liberandi. aut certe illo igne
de quo dr̃ ap̄ls Sic quaſi per ignẽ lõ/
go tempore cruciandi Que autẽ ſunt
illa venialia Idem beatus auguſtinus
enumerat dicens. Quantum aliquis
in cibo ⁊ potu plus accipit q̄ neceſſe
ſit quotiens flagello dei impatiens fu
erit. quotiens plus loquit̃ q̄ oportet.
plus tacꝫ q̄ expedit. quotiẽs malas co
gitationes ſine ↄſenſu admiſerit. quo/
tiẽs in diuino ſeruitio negligens fue/
rit. quotiẽs terrena dilexerit citra deũ
hec ⁊ ſimilia ad minuta peccata ptine/
re nõ dubiũ ẽ Ex quib; pctĩs licet aĩa
nõ damnet̃ tñ velut quibuſdam puſtu

lis ⁊ horrida ſcabie deformant animã vt ad amplexus dei ĩ celo nullatenus admittatur Et ideo quicqd de his minu tis cotinuis orõibus. elemoſinarum largi tionibus. miſe operibus. miſſarum celebrationi bus. ieiuniis ⁊ indulgẽtiis eorum qui in nos peccauerint aſſidue redemptũ nõ fuerit. aut hic multis tribulatõibus expiatur vel illic in purgatorio depuratur hoc ipſum tñ aĩa plus patitur ⁊ minus. quam diuerſitatẽ apls inſinuat cum vo cat eadẽ minuta lignũ. fenũ ⁊ ſtipulã. non qꝫ ſint talia. ſed quia cruciãt plus ⁊ minus ¶ Sciendũ etiã qꝫ ignis purgatorius valde durus ⁊ acerbus eſt ita qꝫ nulla pena huius mundi dolori illi us pene cõpari poſſit. Et hoc pbat bea. aug. ſic dicens Ignis purgatorius du rior eſt. quã quicqd in hoc ſeculo videri aut cogitari põt. Omnis enim tribulatio quantũcunqꝫ magna vel longa in hac vita modica ẽ reſpectũ purgatorii ⁊ iõ totis viribus vnuſqſqꝫ laboret. vt capi talia crimina poſſit euadere ⁊ minuta pctã ita operibus bonis redimere. vt de ipſis nihil videatur remanere qđ ille ig nis poſſit abſumere. Illi aũt qui capi talia crĩa cõmittunt ſi quãdiu viuũt ea pñie medicamẽtis redimere noluerĩt ad illũ ignem puenient de quo dñs dĩt. Ite in ignem eternũ. Et ideo q ab iſta ppetua pena ⁊ ab illo purgatorio igne deſiderãt liberari. crĩa capitalia non admittãt. aut ſi iam cõmiſerint. fructu oſam agant pñiam. addentes lacrĩas rugitus ⁊ gemitus longo cõtinuatos tpe. ⁊ illa pua vel quotidiana pctã bo nis operibus redimere nõ deſiſtant. hec aug. Et quia durum eſt ad modicũ illa tor menta ſentire. ideo tutius eſt ⁊ ſalubri us vt in pñti vita homo ſubeat purga tionis remediũ ⁊ pñie. vt illas penali tates euadere poſſit in futurum. De hoc hugo de ſcõ victo. ſic ait. Eſt ignis qui dem qui purgatorius dĩr. vbi purgantur ⁊ mundantur qui hic corrigere ceperũt ⁊ non pfecerunt. Qui aũt in hac vita nec incipere voluerũt. ibi cõſummare nõ pñt. Quibus aũt hic correctõem ſuã in cipere datur. illic correctionis perfectio reſeruatur Tñ tutius oĩo eſt vt hic incipe ⁊ pficere cõtendas vt illic nihil tibi fa ciendũ vel patiendũ ſuperſit. Durum eſt tormẽta illa vel modicũ vel ad momẽ tum ſentire. ppterea tibi tutius oĩno ẽ vt hic incipias ⁊ pficias qđ facere de bes. qꝫ ſi pficere ñ potueris tñ ſi incho aueris noli deſpare ſaluus eris. ſic tñ quia per ignẽ ardebis quidẽ donec cõſum ptũ fuerit qđ cremabile portas. tu aũt ſaluus eris quõ fundamentũ vite in te pmanſit qđ caritas dei eſt. hec hugo. ¶ Et ſciendũ, put dĩt rich. de ſcõ vi cto. qꝫ tribus modis purgatõ peccatorum agitur. aliqñ ſm ſolam ſeueritatẽ. aliqñ ſm ſolam pietatẽ. aliqñ ſm ſolam mo derationem vtriuſqꝫ. vt miſeratio ipſa non ſit ſine nõnulla ſeueritate. nec ſe ueritas ſine miſeratõe. Siquidem in igne purgatorio intolerabilis afflictõ ſine totius cõſolationis remedio In vo luntaria ſatiſfactione eſt afflictio cum multiplici cõſolatione. In lauacro re generationis plena emundatio nihil habens afflictionis. Prima purgatio agitur per incendium. ſecunda per flagel lum. tercia per lauacrum. Per incendi um purgatorii ignis ſcoria peccati ex coquitur. per flagellum ſatiſfactõnis pa lea peccati excutitur. per lauacrum re generationis peccati macula abſqꝫ pe na diluitur. Sunt autem multi qui in ex tremis veraciter penitent. ſed morte p uenti tempus ſatiſfaciendi non habẽt Ex his quidem malum qđ iniquitatis ⁊ impietatis eſt. ad veram eorum peni tentiam remittitur. quod vero turpitu dinis ⁊ impietatis ẽ purgatorio igne

excoquit᷑. ⁊ his dictuȝ intellige qđ in
ps̄. habes Beati quoꝝ remiſſe ſunt in
iquitates. Alij cū magna deuotiōe ad
ꝯfeſſionē venīūt ⁊ cū omni ſtudio ⁊ ſo
licitudīe ſatiſfactionē ſoluūt ⁊ turpitu
dinē ſuā caritatis opibꝰ ⁊ virtutū vari
etate obducūt. fit itaqꝫ in eis qđ al's le
gis. Caritas opit multitudinē pctōꝝ.
In his adimplet᷑ illud ps̄. Beati quo
rum tecta ſunt pctā Plures poſt mul
ta flagitia ⁊ blaſphemias de iudeis ⁊
gentibꝰ venīētes in xp̄o regenerat᷑. qui
bus tñ ꝓ p̄teritis malis nihil ſatiſfacti
onis iniungit᷑. q2 renatis in xp̄o de añ
actis pctīs nihil īputat᷑. ꝓ talibꝰ eſſe
dictū puta Btūs vir cui nō imputauit
dñs pctm̄ Et ſunt nōnulli qui tā ꝓfun
de ⁊ intime penitent ⁊ tanto deuotōis
ardore in ip̄a ſua pñia feruent. ⁊ tm̄ de
dīn̄ pietate p̄ſumūt. vt hoc ip̄m in eis
ad pctōꝝ ſuoꝝ expiationeȝ ſufficiat ⁊
dñm ſibi ꝑ oīa placabilē reddant. Te
ſtat᷑ hoc tam ſero penitēs latro ille qui
ſtatī audire meruit. Hodie mecū eris
in ꝑadiſo Eiuſmodi quelibet in eoꝝ
currit numerū quibꝰ a dño nō imputa
tur pctm̄ ſed dimitunt᷑ eis pctā multa
qm̄ diligunt multū. hec richar. ¶
Ubi etiā ꝯſiderandum ꝙ in pctō duo
ſunt remittenda culpa viȝ ⁊ pena. Cul
pa remittit᷑ ꝑ ꝯfeſſionē ⁊ cordis ꝯpun
ctionē Sȝ culpa dimiſſa adhuc rema
nent pctā remittēda q̄ntum ad penam
ad cuius remiſſionem requirit᷑ ſatiſfa
ctio. que fieri ſolet ꝑ bonū opus carita
te formatū. Et hoc ſm̄ plus ⁊ minus
ꝓut vnuſquiſqꝫ in pctīs ⁊ facinoribꝰ
exceſſit ¶ Et notandū ꝙ remiſſio
culpe aut nulla eſt aut totalis Sed re
miſſio pene fit per partes ⁊ non tota ſi
mul de coī curſu licet aliqñ fiat tota ſi
mul ꝓpter feruorē penitentis ⁊ ex libe
ralitate dei. Et hoc fit maxime cū oīps
deus cor hoīs ꝑ grām ꝯpunctōnis ac

cendit. ⁊ feruentes lacrimas ꝓ pctīs
effundere facit que ita habundāter eē
pñt ꝙ pctā oīa nō ſolū q̄tuȝ ad culpā
verūetiam quantū ad penā valent ab
luere Uñ maria magdalena ex feruida
cordis dilectione lacrimis ſuis xp̄i ri
gauit pedes. ⁊ ideo ab ip̄o dño audi
re meruit dimittunt᷑ tibi pctā tua non
ſolum quātum ad culpā ſed etiaȝ quā
tum ad penam ꝓpter vehementē amorē
caritatis dei qm̄ dilexit multuȝ Simi
le etiam legit᷑ de beato petro. qui poſt
negationem trinam egreſſus foras eſt
⁊ fleuit amare. cui ſtatim dimiſſum eſt
totum peccatum ⁊ in ſignum huius do
minus poſt reſurrectionem ſuā digna
tus ē ſibi ſingulariter apparere ⁊ in ea
dem apparitione ip̄m mirabiliter con
ſolari Ex quibꝰ colligere poſſumus ꝙ
ad ꝑfecte delendum peccatum q̄tum
ad culpam ⁊ quantum ad penam nihil
ita efficax eſt quemadmoduȝ lacrimo
ſa ꝯpunctio. que ex feruido ⁊ humili
corde ꝓcedit. Quod exhortando affir
mat beatus berñ. ſic dicens. O homo
vna ſ lacrima de puro corde ⁊ contrito
ꝓcedens plus purgat animam tuā q̄
ignis purgatorij infra ſpacium decem
annoꝝ. hec beatus bernar. Uñ vere pe
nitentes non ſolū emendant vitam ſu
am virtuoſe ⁊ religioſe viuendo verū
etiam dñm deprecantur vt gratia com
punctionis ⁊ lacrimaꝝ illis donet᷑ vt
a ſuis exceſſibꝰ in pñti vita perfecte ab
lui mereantur. Quam etiam gratiam
ſe obtinere a domino confidentes cum
ps̄. dicūt. Cibabis nos pane lacrima
rum ⁊ potum da nobis in lacrimis in
menſura. ac ſi dicant. Tantam ſuffici
entiā equipollentem lacrimaꝝ des no
bis vt ſufficiāt ad delendū ꝑfecte pec
catū. q̄tum ad culpā ⁊ quantum ad pe
nam. vt purgari ⁊ mūdari poſt hāc pe
grinationem ſine impedimento ad te

peruenire valeamus. Talis vero aīma
exuta a corpe non hn̄s impedimentū
culpe vel pene tpalis debite ſtatim euo
lat ad gloriā. Hoc etiā ptʒ rōne. q2 ta
lis anima p grām quā hʒ digna eſt glo
rie. ⁊ non hʒ impedimentū ꝓprie pſo
ne vel totius nature. q2 illō impedimē
tum per xp̄i morteʒ fuit ablatum. q2 p
mortē ſuam amouit impedimentū na
ture. ⁊ aſcendens ad celos miſit donū
gratie que ambo erant neccāria ad ꝯſe
cutōem glorie. ℞ Sed ⁊ hoc no
tandū ꝙ peccatū veniale minuit feruo
rem caritatis in hoīes ⁊ potentias aīe
in operibꝫ bonis laſſat ⁊ retardat poſt
hanc vitam a gloria qui homo deberet
⁊ poſſet ſtatim poſt mortē euolare co
gitur ꝓpter pctā venialia ad tps in pur
gatorio expectare. Nunq̄ȝ enim ab ali
quo facies dei videbit donec ſoluat per
penas minimū quadrantē venialiū pec
catoꝝ. Oportet enī quēlibet ita mūdū
eſſe in introitu padiſi ſicut fuerat in in
nocētia baptiſmali. Unde eſt necē q̄ȝ
diu ſumus in corpe vt ſm dictū apoſto
li mundemus nos ab oī inquinamen
to carnis ⁊ ſpūs pficientes ſanctifica
tionem in timore dei. vt purgati ⁊ mū
dati ac virtutibꝫ decēter adornati poſt
hanc vitā ſine leſione ac moleſtia poſ
ſimus cū pace videre faciē dei. De hoc
bea. aug. ſic dr̄. Qui tpalibꝫ bonis dig
na geſſerunt per fluuiū ignis nō tranſi
bunt. q̄nta fuerit peccati materia tāta
⁊ ptranſeunti mora. quantū ſtulta ini
quitas geſſit. tantū ſapiēs pena diſcu
tiet. que oīa ab aīma ſepari p elemoſi
nas ⁊ lacrimas ꝯpendioſa tranſactōe
potuiſſent. Conuertamus ḡ nos ad me
liora dū in noſtra ptāte ſunt remedia.
hic extinguamus mortē moriendo pec
catis. hic iam vitā vite meritis ꝯpare
mus. hec aug. ℞ Tercio videndū
eſt de celeſti patria ad quā ſanctoꝝ aīe
que ſine impedimēto ſunt ſtatim poſt
q̄ȝ ſoluunt̄ a corpe pueniunt ⁊ ſcōꝝ an
geloꝝ cetibꝫ ſiue ꝯſortio iungunt̄. De
hoc beatus greg. ix. mora. ſup illo vbo
Qui fac̄ interiora auſtri. ſic ait. Quid
nāq̄ȝ auſtri noīe niſi feruor ſancti ſpi
ritus deſignat̄. quo dū repletus quiſq̄ȝ
fuerit ad amorē patrie ſpiritalis igne
ſcit. Interiora ḡ auſtri ſunt occulti illi
angeloꝝ ordines. ⁊ ſecretiſſime ptie
celeſtis quos implet calor ſpū ſancti.
Illuc quippe ſcōꝝ aīe ⁊ nūc corporibꝫ
exute ⁊ poſtea corporibꝫ reſtitute pue
niunt. ⁊ q̄ſi aſtra in abditis occultant̄
hec gre. Et rich. de ſcō victo. de hoc ſic
ait. Aīa iuſti de ergaſculo ⁊ vīculo car
nis egrediēs liberata de ſeculi tēptatō
nibꝫ tranſibit ad gloriā filioꝝ dei. Fe
lix ille tranſitus quo iuſtus poſt actōeʒ
bonā ſtolā primā ⁊ euadens miſeriaʒ
intrat gloriā ⁊ poſt laborē inuenit req
em. Beati nāq̄ȝ mortui qui in dn̄o mo
riunt̄. Ammodo iā dr̄ ſpūs. i. deus vt
requieſcant a laboribꝫ ſuis. Agent enī
ibi diem ſolemnē cum angelis coram
altiſſimo dn̄o. ibi gaudentes cum bo
nis ſpiritibꝫ in gaudio ſolemnitatis il
lius glorificatōem ſuoꝝ corpoꝝ ibi ha
bitantes in excelſo vident regeʒ in de
core ſuo. hec rich. Nam anime ſancte
in illa eterna beatitudine fruunt̄ dei vi
ſione quia vident deum per eſſentiam.
Unde dominus in cruce dixit latroni.
hodie mecum eris in padiſo. Ubi pa
radiſi nomine notat̄ dei fruitio. q2 per
acta paſſione. tam ipē latro q̄ȝ aliȷ̄ qui
in limbo fuerunt per eſſentiam viderūt
deum. Et ideo ꝯſequenter omnes ani
me innocentes ⁊ beate. nec habentes
aliquod impedimentum poſtq̄ȝ a car
ne ſolute fuerint ad celeſtē patriam p
ducunt̄ ⁊ fruunt̄ dei viſione. Unde be
atus grego. in moral. ſic dicit. Unuſ
cuiuſq̄ȝ ſancti aīa corruptione carnis

exuta ad deuꝫ mox ducit̄. qui ꝓ nobis
in morte ſua ſpōte vel ſatiſfecit cecidit
⁊ de morte reſurrexit. Vñ nos qui redē
ptoris grā redempti ſumus hoc iā cele
ſtis muneris hēmus. vt cū carnis nr̄e
habitatiōe ſubtrahim̄. mox ad celeſtia
ꝑmia ducam̄. hec greg. ¶ Premiū
vo celeſtis patrie q̄d aliud eſt q̄ꝫ viſio
ſancte trinitatis ac fruitio dilectōis il
lius. qua fruunt̄ oēs aīe ſancte in illa
felici requie cōſtitute ad quā iocūdiſſi-
mā requiē aīe innocentes aut ꝑ pn̄iaꝫ
ſatis purgate a dn̄o poſt iſtā ꝑegrinati
onē ſuſcipiunt̄. De hoc ꝑ beatuꝫ aug.
ſic dr̄ Aīe ſancte que in hoc ſeculo aut
ꝑ vite innocentiaꝫ pure ſunt aut pn̄ie
purgāt̄ ſatiſfactione a noſtro ſaluato-
re ſuſcipiunt̄. ⁊ cū eo credēde ſunt eē
ſm dictū apl̄i. Cupio diſſolui ⁊ eē cū
xp̄o. hec aug. Beatus etiā gre. in libro
dyalogoꝝ ſic dr̄. Luce clarius cōſtat q̄
ꝑfectoꝝ aīe mox cū huius carnis clau-
ſtra exeūt in celeſtib⁹ ſedib⁹ rapiunt̄.
Quod ip̄a per ſe veritas teſtat̄ dicens
Vbicūqꝫ fuerit corpus illuc congrega
bunt̄ ⁊ aquile quia vbi ip̄e redemptor
noſter ē corꝑe illuc ꝓculdubio colligū
tur ⁊ aīe iuſtoꝝ. Et paulus diſſolui cu
piebat ⁊ eſſe cū xp̄o. Qui ḡ xp̄m in ce-
lo eſſe nō dubitat nec pauli aīam in ce
lo eſſe negat. Qui ⁊ de ſolutiōe ſui cor
poris atqꝫ habitatione patrie celeſtis
dixit. Scimus qm̄ ſi terreſtris domus
nr̄a h⁹ habitatōis diſſoluit̄. q̄ edifica
tionē habemus a deo domū nō manufa
ctam ſed eternā in celo. Sed ſi nūc in
celo ſunt aīe iuſtoꝝ quid ē q̄ in die iu-
dicij ꝓ ſue iuſticie retributione recipi
ant. Hoc eis nimiꝝ creſcit in iudicio
qd̄ nūc aīaꝝ ſola poſtmodū vo corpo
rū beatitudine ꝑfruant̄. vt in ip̄a quo
qꝫ carne gaudeant. in qua dolores pro
dn̄o cruciatuſqꝫ ꝑtulerūt. hec gregori.
Vbi tn̄ notandū q̄ aīe ſanctoꝝ an̄ re-
ſumptionē corꝑoꝝ q̄ꝫuis ſint in eterna
felicitate ⁊ in viſione dei tn̄ adhuc co-
gitant de reſurrectione ꝓprij corꝑis ⁊
ideo ꝓpter tale deſideriū qd̄ ad corpus
hn̄t eoꝝ beatitudo nō eſt ita ꝑfecte ple
na ſicut erit poſt reſurrectionē corꝑis
¶ De hoc beatus bern̄. ſic dr̄. Aīe a
carne exute iam pane doloris nō ciban
tur ſed vinū amoris poſt cibū plenius
haurire ꝑmittunt̄. Non tn̄ purū ſed cū
lacte mixtū vt quelibet illarum dicere
poſſit illud can̄. v. Bibi vinū cū lacte
meo. vino em̄ diuini amoris miſcent
etiam tunc dulcedinē lactis. i. natura
lis affectionis. qua reſumere corpus
ſuuꝫ glorificatū deſiderāt. Eſtuat ergo
aīa tūc vino ſancte caritatis potata ſꝫ
plane non ad ebrietatem celicā quin
tꝑ interim ardorē diuine caritatis
ꝑmixtō humani lactis. i. naturalis af
fectionis. Ebrietas deniqꝫ corꝑalis ſo
let euertere mentes atqꝫ oīno imme-
mores reddere ſui ſed nō ex toto obli
ti ſui. que adhuc de ꝓprio corꝑe cogi
tat ſuſcitando. ꝓpter qd̄ deſideriū aīa
ꝑfecte btā eē non p̄t ſic p⁹ reſurrectio
nem corꝑis cū cōſummabit̄. hec bern̄.
Nam aīa ꝓpter talem affectionē quaꝫ
gerit ad corpus retardat̄ quodāmodo
ne tota intentione pergat in illud ſum
muꝫ bonū qd̄ eſt deus nec tn̄ ꝓpter hoc
deſinit eſſe beata q̄ꝫuis non cōſummate
nec etiā aliquē dolorē ſentit ex hmōi
deſiderio naturali. Hoc affirmat bea-
tus augu. ſuꝑ geñ. dicens. Anime in-
eſt quidā naturalis appetitus corpus
miniſtrādi quo appetitu retardat̄ quo-
dammō. ne tota intentione pergat in
illd̄ ſummū celū alīs bonuꝫ. q̄ꝫdiu non
ſubeſt corpus. cuius adminiſtratione
appetitus ille cōquieſcat. non obſtante
tn̄ illo deſiderio aīa in patria eſt beata
licet non cōſummate ⁊ tamē nullum do
lorem ſentit ex illo naturari appetitu.

Hec auguſtinus.

Filius

DEſidero etiam vltimo ſcire de re
ſurrectione mortuoꝝ de finali iu
dicio ac gloria eterna quã poſſidebūt
electi in illa celeſti patria.

Ca. .XV. Pater

SCire debes de
reſurrectione mortuorū ꝙ ſi-
cut deus eſt potentiſſimus in collatiõe
grãꝝ. ita eſt ⁊ iuſtiſſimus in retributio
ne ſtipendioꝝ Quia igit̃ meruit homo
vel demeruit vt in aĩa ſimul ⁊ in corpe
puniat̃. vel in vtroq; p̃miū a dño ꝯſe-
quat̃ ideo in eiſdem oꝫ ip̃m reſurgere
Ad vocē aūt tube reſurgent mortui ſi-
cut dr̃ apl's. X Dupliciter vo in
telligit̃ illa vox. ſm quoſdã eñ illa vox
tube eſt imperiū xp̄i reſurgere impan-
tis Scd'm alios vox tube eſt manifeſta
xp̄i apparitio. Vñ dr̃ beatus greg. Tu
bam ſonare non eſt aliud q̃ mūdo iu-
dicem filiū dei demõſtrare. De reſur-
rectione aūt corporū hoc tenēdum eſt
ꝙ oĩm corpora reſurgent in reſurrecti
one generali nulla in eis exñte differē
tia q̃tum ad ordinem tp̄is. ſed mag-
na q̃tum ad ordinem dignitatū. Naꝫ
mali reſurgent cuꝫ coꝝ deformitatibꝫ
penalitatibus. miſeriis ⁊ defectibus
quos habuerūt in ſtatu vie. qꝛ malis
reſurrectio nõ eſt ad vitã ſꝫ ad ſuppli-
ciū ideo neceſſe eſt ꝙ ip̄i cū ſuis infir-
mitatibꝫ deformitatibꝫ ⁊ defectibꝫ ſuſ
citent̃. Boni vero ſuſcitabunt̃ in opti
mis ꝯditionibꝫ ⁊ per hoc neceſſe eſt ꝙ
in eis vitia detrahant̃ ⁊ natura ſeruet̃
Oẽs vero tã boni q̃ mali reſurgent in
tegri corpore debita ſtatura ſm etatem
plenitudinis xp̄i. Reſurrectio igitur
tcia corriget in natura. ſ. defectū ſicut
in pueris ⁊ in mutilatis. ſupfluum. ſ.
vnguium ⁊ criniuꝫ ⁊ hmõi. Errorem
ſicut monſtruoſitatem membroꝝ. Re
ſurgent quoq; corpa eadeꝫ in numero
q̃ prius erant ex eodē puluere ad quē
redacta fuerant. ita ꝙ in quaſcūq; au-
ras vel ſinus terre puluis ille diſpſus
fuerit ad eandem aĩam redeat que ip
ſum primitus dum creſceret ⁊ viueret
aĩauit. Non ſolum aūt reſurgent cor-
pora quantū ad membra principalia.
ſed etiã ſaluis capillis ⁊ ceteris mem
bris que ſunt ad decorē. A Notã
dum etiã ꝙ duplex eſt mors. vicꝫ aĩe
per culpam. ⁊ corporis per penã. His
rñdet duplex reſurrectio. aĩe. ſ. ꝑ gra-
tiam. ⁊ corporis per gloriã. Et ſicut in
primis parentibus mors culpe intulit
mortem pene. ita reſurrectio anime ꝑ
grãm cauſabit reſurrectõem corporis
per gloriã. Deinde ꝯſiderandū ꝙ ſta-
tim poſt reſurrectõem erit iudiciuꝫ in
quo deus pater per dñm noſtꝝ ihẽſum
xp̄m iudicabit viuos ⁊ mortuos. bo-
nos ⁊ malos. reddēdo vnicuiq; ſm ex
igentiã meritoꝝ. In hoc aūt iudicõ ſi
et aperitio libroꝝ. ſcꝫ ꝯſciarum. quibꝫ
merita ⁊ demerita vniuerſoꝝ ſibi ipſis
⁊ ceteris innoteſcūt. faciente hoc vir-
tute illius libri vite. ſ. incarnati qui in
forma deitatis non videt̃ niſi a bonis.
In forma vero humanitatis in q̃ ⁊ ſen
tentiã ꝓmulgabit videbit̃ tam a boĩs
q̃ a malis. licet terribilis in eadē for
ma appareat reprobis ⁊ blãdus iuſtis
Sed quis exiſtimare põt q̃ horribile
erit peccatoribꝫ illud vltimū iudiciuꝫ
ex omni parte. qꝛ ſupra erit iudex ira-
tus. ſubtus infernus patens. intus cõ
ſcia remordens. extra totus mundus
ardens. a dextris peccata accuſantia.
a ſiniſtris infinita demonia ad ſupplici
um trahētia. miſer peccator tot malis
inuolutus quid faciet. latere erit ĩpoſ-
ſibile. apparere intolerabile Totus eti
am mundus tunc accuſabit peccatorē

q2 offenſo creatore offendit' oīs crea
tura. Aſtabunt etiā oēs corā illo in tre
mendo iudicio vt referat vnuſquiſqꝫ
qð geſſit in corpe ſiue bonū ſiue malū
Preſto erit diabolus vt recitabit vitā
pfeſſionis nr̄e ꝛ obijciet nobis in faci
em quicquid fecerimus. in qua die in
quo loco peccauerimus ꝛ quid operis
tunc tpis facere debuimus Et ſi tales
inuenti fuerimus exultabit ille aduer-
ſarius noſter in ꝯſpectu iudicis ſupio
rem ſe nobis exclamās agens talē cau
ſam apud talē iudicē. Dicet nāqꝫ dia
bolus . equiſſime iudex iudica iſtum
meū eſſe ob culpā. qui noluit eē tuus
per gratiam. hoc tremendū iudicium
vnuſquiſqꝫ fidelis timere deberet . ꝛ
qꝫ diu eſt in pn̄ti vita ꝯſtitutus ſemetip
ſum diiudicet ꝛ puite innocentiā pu
tam ꝯſciam acquirere ſtudeat que in il
lo metuendo iudicio plus valebit quā
oēs theſauri mundi De hoc bern̄. ſic dr̄
Quid tā pauendū quid tā plenū anxi
etatis excogitari pt qꝫ iudicādū aſtare
illi tanti iudicis tribunali. ꝛ incertā
adhuc ſub diſtricto iudice expectare
ſnīā Veniet inqꝫ dies iudicij vbi pluſ
valebūt pura corda qꝫ aſtuta verba. cō
ſcientia bona qꝫ marſubia plena. quā
do quidē iudex ille iudicabit qui non
fallet' verbis nec flectet' donis Verendū
eſt valde cū adhuc ventū fuerit. ne tā
in ſubtili examine multe noſtre iuſti-
cie vt putant' pctā appareant. Vnū eſt
tn̄ ſi noſmetipſos diiudicauerimus nō
vtiqꝫ iudicabimur Bonum iudicium
qð me illi diſtricto diuinoqꝫ iudicio
ſubducit ꝛ abſcondit Volo vultui ire
in iudicio eius pn̄tari non iudicādus
iudicem Interim fratres ꝛ terribilem
illam expectationē ſtudeamus pn̄ti de
clinare iudicio. Quicūqꝫ eni iudicari
diſſimulant eo iudicio qð nunc eſt in
quo princeps mundi huius eijciet' fo-
ras expectent iudicem vel timeant ma
gis a quo cū ipſo principe ſuo eijcient'
foras ꝛ ipſi. hec bern̄. B Ubi notā
dū q. iiij. erunt ordines in futuro iudi
cio. Quidā eni iudicabunt' ꝛ damna-
bunt' ſicut illi qui fidē habuerunt ſine
opibꝫ Quidā iudicabunt' ꝛ ſaluabun
tur. vt hi quoꝝ merita bona permixta
erant aliquibꝫ venialibꝫ malis Quidā
non iudicabunt' ꝛ damnabūt'. ſicut hi
qui caruerūt fundamēto fidei Quidā
non iudicabūt' ſed ſaluabunt' ꝛ iudica
būt. ſicut pfecti viri ꝛ ꝯtemptores mū
di. De hoc habet' in. vj. al's in. x. mor.
vbi beatus gre. ſic dr̄. Due quippe par
tes ſunt electoꝝ. ſ. ꝛ reproboꝝ Sꝫ bo
ni ordines hi in ſingulis ptibꝫ ꝯtinent'
al's ptinent Alij nāqꝫ iudicant' ꝛ peūt
quibꝫ voce dominica dr̄. Eſuriui ꝛ non
dediſtis mihi māducare. Alij vo in ex
tremo iudicio peunt ꝛ nō iudicabunt'
De quibꝫ dn̄s dr̄ Qui non credit iam
iudicatus eſt Ex electoꝝ vo pte alij iu
dicant' ꝛ regnant qui vite maculas la-
crimis tergunt. qui mala precedentia
ſanctis ſeqn̄tibꝫ redimētes quicquid
illicitū aliqn̄ fecerūt ab oculis iudicis
elemoſinaꝝ ſupadditione cooperiunt.
quibꝫ iudex veniens in dextra ꝯſiſtenti
bus dicat. Eſuriui ꝛ dediſtis mihi mā
ducare Alij non iudicantur ꝛ regnant
qui pcepta legis pfectione virtutū trāſ-
cendunt. q2 nequaqꝫ hoc ſolū qð cun-
ctis diuina lex precipit implere ꝯten-
ti ſunt. ſꝫ pſtantiori deſiderio plus ex
hiberi appetūt qꝫ preceptis generalibꝫ
audire meruerūt quibꝫ dominica voce
dr̄ vos qui reliquiſtis oīa ꝛ ſecuti eſtis
me. cū ſederit filius hoīs in ſede maie-
ſtatis ſue ſedebitis ꝛ vos ſup ſedes. xij
iudicantes. xij. tribꝫ iſrahel. Hi itaqꝫ
in extremo iudicio non iudicant' ꝛ re-
gnant. q2 cū auctore ſuo etiā iudices
veniūt Relinquentes quippe oīa plus

ꝓmpta deuotione exequunt̄ q̄ȝ iuberi generaliter audierūt. hec greg. ¶ Sciendū etiā ꝙ due ſnīe in illo iudicio ferunt̄. vna ꝑ bonis. alia ꝑ malis Snīa ꝑ bonis ꝯtinet. vij. clauſulas. Prima eſt amabilis xp̄i vocatio. ibi. Venite. Scd̄a diuina benedictio. ibi. benedicti. Tercia paterna dilectō. ibi patris mei. Quarta eſt remuneratōis retributio. ibi ꝑcipite. Quinta regni aſſignatio ibi. regnū Sexta eſt glorie preparatio. ibi. qd̄ paratum eſt vobis Septima eterna p̄deſtinatio. ibi. ab origine mundi. Itē ſnīa ꝯtra malos ꝯtinet ſex clauſulas Primo a deo ſeparatōē. cum d̄r. Ite. Scd̄o maledictōem ibi. maledicti. Tercio incarceratōnis incluſionē. ibi. in. Quarto pene acerbitatē. ibi. ignē. Quinto liberationis deſperatōnem. ibi. eternū. Sexto demonum aſſociatōem. ibi. qui preparatus ē dyabolo ⁊ angelis eius. ¶ Ubi etiā notandū ꝙ ſunt nōnulli reprobi qui finē ſuis pct̄is imponere nō curāt. q2 finē habere futura ſupplicia ſuſpicantur. De talibꝰ beatus greg. xxiiij. mor. ſic d̄t. Sunt quidā q̄ idcirco pct̄is ſuis ponere finem negligūt. q2 hr̄e qñq̄ȝ finē ſuper ſe iudicia dei ſuſpicant̄. quibus breuiter rñdemus. Si qñq̄ȝ finienda ſunt ſupplicia reproboꝝ. qñq̄ȝ etiā finiēda ſunt gaudia beatoꝝ Per ſemet ipſam em̄ veritas d̄t. Ibunt hi in ſupplicium eternū. iuſti aūt in vitā eternam. Si ergo non eſt veꝝ hoc qd̄ minat̄. neq̄ȝ illud veꝝ eſt qd̄ ꝓmiſit. Ac inquiūt. Ideo eternā penam peccatoribꝰ minatus eſt vt eos a peccatoꝝ perpetratōne ꝯpeſceret. q2 creature ſue eterna ſupplicia minari debuit non inferre. Quibꝰ citius rñdemus. Si falſa minatus eſt vt ab iniuſticia corrigat. etiā falſa pollicitus eſt vt ad iuſticiā ꝓuocaret Qui dum ꝓmiſſionibꝰ ſuis reproboꝝ ſupplicia finiri aſſerunt. aſſertōne ſua etiam electoꝝ premia remuneratōneſq̄ȝ ꝯfundunt. Quis hanc etiam veſaniā toleret qui conant̄ aſtruere. veꝝ nō eē qd̄ veritas de eterno minata eſt. ⁊ dum ſatagunt deū ꝓhibere minime nō vereātur predicare fallacē. At inquiūt ſine fine non d3 puniri culpa que cū fine ꝑpetrata eſt. Iuſtus nimiꝝ eſt op̄s deus ⁊ qd̄ non eterno pct̄ō ꝯmiſſum ē eterno non d3 puniri tormento. quibꝰ citius rñdemus ꝙ recte dicerent ſi iuſtus iudex diſtrictuſq̄ȝ veniens nō corda hominū ſed facta penſaret. iniqui em̄ cū fine deliquerunt. q2 cū fine vixerūt. voluiſſent quippe ſine fine viuere. ſine fine in iniquitatibꝰ poſſent ꝑmanere. nā magis appetūt peccare q̄ȝ viuere ⁊ hic ſꝑ viuere cupiunt vt nunq̄ȝ defināt peccare cū viuunt. Ad diſtricti ergo iudicis iuſticiā pertinet. vt nunq̄ȝ careant ſupplicio. quoꝝ mens in hac vita nūq̄ȝ voluit carere pct̄ō ⁊ nullus det̄ iniquo terminus vltionis q2 q̄ȝdiu valuit aſs vixit noluit habere terminū criminis Op̄s em̄ deus q2 pius eſt miſeroꝝ cruciatibꝰ non paſcit̄. q2 autē iuſtus eſt ab iniquoꝝ vltione imꝑpetuū nō ſedatur. hec greg. ¶ De eterno etiā ſupplicio reprobis preparato. ⁊ ꝙ pena inferni finē nō habeat. oñt bea. bern̄. in tracta. de miſerijs hoīs ita dicēs Quis putas tūc meror eſt. quis luctus. q̄ triſticia cū iniuſti ſepabunt̄ a ꝯſortio iuſtoꝝ ⁊ a viſiōe dei ⁊ tradent̄ in ptātem dyaboli ⁊ ibunt cū eo in ignē eternū. ibi erunt ſine fine in luctu ⁊ gemitu ꝓcul quippe exulari a beata patria paradiſi. Cruciabunt̄ in gehenna ꝑpetua nūq̄ȝ requiē adepturi. nunq̄ȝ lucē viſuri. ſ3 ꝑ milia miliū annoꝝ in inferno cruciandi. nec tñ vnq̄ȝ inde liberādi. vbi nec qui torq̄t fatigat̄. nec q̄ torquet̄ aliqñ liberabit̄. ſic em̄ ignis ibi ꝯſumit.

vt ſemꝑ reſeruenť. ſic tormenta agunť
vt ſemꝑ renouenť. Juxta vero q̄litatē
culpe vnuſq̄ſqꝫ penā ſuſtinebit gehēne
⁊ ſimiles culpe rei ſuis ſimilibꝫ iūgun
tur cruciādi. Nihil aliud ibi audiť niſi
fletus luctus gemitus vlulatus ⁊ plā-
ctus merores ⁊ ſtridores dentiū nihil
qꝫ ibi videť niſi vmes ⁊ laruales faci-
es tortoꝝ atqꝫ teterrima mōſtra demo
nū. ardebūtqꝫ miſeri in igne eterno in
eternū ⁊ vltra. Jn carne cruciabunť ꝑ
ignē in ſpū ꝑ ɔſcie vmem. Jbi erit do
lor intolerabilis. feror incomꝑabilis
timor horribilis. mors corꝑis ⁊ aīe ſi
ne ſpe venie ⁊ mīe. Sic tn̄ moriunť vt
ſemꝑ viuant. ⁊ ſic viuūt vt ſꝑ morian
tur. ita ip̄a aīa pctōris aut in inferno
ꝓ pctīs cruciabiť. aut ī ꝑadiſo ꝓ boīs
opibꝫ collocabiť. Nūc ḡ alterꝫ e duobꝫ
eligamus aut ſꝑ cruciari cum impijs
aut ī ꝑpetuū letari cū ſanctis. Bonū ſi-
quidē ⁊ malū mors ⁊ vita añ nos ſunt
vt ad qꝺ voluerimus manus extenda-
mus ⁊ ſi tormenta non terrēt ſaltē pre
mia inuitēt. hec bern̄. ¶ Deinde
videndū eſt de gloria beatoꝝ quaꝫ ip̄i
poſt reſurrectionē poſſidebūt. De qua
primo notandū vt ꝺt thomas de aqui-
no. Beatitudinē ſcōꝝ poſt reſurrectio
nem augeri quidē extēſiue manifeſtū
qꝛ beatitudo tūc erit nō ſolū in aīa ſed
etiā in corꝑe. Aīe etiā beatitudo exten
ſiue augebiť incꝫtum aīa nō ſolū gau-
debit de bono ꝓprio ſꝫ etiā de bono cor
poris. Corpus namqꝫ qꝺ corrumpiť
in pn̄ti aggrauat aīam. Si vo a corꝑe
remoueať oē illud qꝺ ꝑ actionē aīe re
ſiſtit. ſimpliciter aīa erit ꝑfectior in ta
li corꝑe exiſtens q̄ꝫ ꝑ ſe ſeꝑata. Quāto
aūt aliquid eſt ꝑfectius in eē. tanto p̄t
ꝑfectius oꝑari. Unde ⁊ oꝑatio aīe con
iūcte tali corꝑi erit ꝑfectior q̄ꝫ oꝑatio
aīe ſeꝑate. hmōi aūt corpus ē corpus
glorioſum. qꝺ oīno ſubdeť ſpūi. Un̄
perfectior erit beatitudo anime poſt re-
ſurrectionē corꝑis q̄ꝫ ante. Sicut enī
aīa ſeꝑata a corꝑe corruptibili ꝑfecti
us p̄t agere q̄ꝫ ei ɔiuncta ita poſtq̄ꝫ fue
rit ɔiuncta corpori glorioſo perfectior
erit eius operatio q̄ꝫ qn̄ erat ſeparata.
Omne aūt imꝑfectū appetit ſuam per
fectionē ⁊ ideo aīa ſeꝑata naturaliter
appetit corporis ɔiunctionē. ⁊ ꝓpter
hunc appetitū ⁊ imꝑfectione ꝓceden-
te eius oꝑatio qua qui in deum ferť eſt
minus intenſa. Et hoc eſt qꝺ ꝺt ibero.
ꝙ ex appetitu corꝑis retardať ne tota
intentio ꝑgat in illud ſummū bonum
Hec thomas. Unde ɔſiderandum ꝙ
aīa poſt reſurrectionem generalem. re
ſumpto iam glorificato corpore. libera
biť ex hac imꝑfectione. qꝛ tunc abſol-
uenť a deſiderio naturalis affectōis quā
nūc gerit erga corpus per gloriam re-
ſurrectionis. Et ideo ſine omni obſta-
culo alicuius impedimēti eternaliter
tunc fereť in amorem dei ⁊ inebriabi-
tur pleniſſime ebrietate diuine carita-
tis nec vnq̄ꝫ a viſione ſeu amplexu ɔdi
toris ſui imperpetuū auellet. De hoc
beatus bernar. ita ꝺt. Rediuiuis igitur
corporibꝫ ⁊ ɔſumptis in vita mortali
inebriamur mira plenitudine exuberā
tes poſt reſurrectionē tanq̄ꝫ cariſſimi
⁊ merito inebriantur. qui ad nuptias
agni introduci merenť edentes ⁊ bibē
tes ſuper menſam illius in regno ſapi
entie qn̄ ſibi exhibet glorioſam eccleſi
am. tūc ꝓfus īebriat cariſſimos ſuos
tūc de torrēte voluptatis ſue potet eos
qn̄ in amplexu illo artiſſimo ſponſi ⁊
ſponſe fluīs impetus letificat ciuitatē
dei. vt delectenť in leticia ineternum
De iſta ſuperhabundantia diuine ca-
ritatis idem beatus bernar. in libro de
diligendo deū ſic ait. O amor ſanctus
⁊ caſtus. o dulcis ⁊ ſuauis affectus ca
ritatis. o pura ⁊ deifica intentio volu-

ꝑtatis ⁊ eo certe deificatioꝛ ⁊ purioꝛ.
quo in ea de ꝓprio nil mixtũ relinquit.
eo ſuavioꝛ ⁊ dulcioꝛ quo totũ divinuʒ
eſt qđ ſentit. ſic affici deificari eſt. q̃uo
ſtilla aque modica multo infuſa vino
puro a ſe deficere tota videt ⁊ ſapoꝛeʒ
vini induit ⁊ caloꝛem. ⁊ q̃uo ferꝝ can
dens ignituʒ ſimile igni fit. pꝛiſtina qꝫ
foꝛma exutũ. ⁊ q̃uo ſolis luce aer ꝑfu-
ſus in eandem tranſfoꝛmat luĩs clari-
tatẽ adeo vt iam non illuĩatus ſed ip-
ſum lumen eſſe videat. ſic in oẽm mo
dum tunc in ſanctis humanã affectio
nem quo dũ ineffabili modo neceẽ erit
a ſeipã liqueſcere. atqꝫ in divinã ꝑemi
tus tranſfoꝛmari voluntatẽ. Alioquin
q̃uo erit deus oĩa in omnibꝰ. ſi in hoĩe
aliquid de hoĩe ſuꝑerit. manet quideʒ
ſubſtantia ſed in alia foꝛma in alia glo
ria atqꝫ potentia ⁊ q̃n erit q̃n veniam ⁊
apparebo ante faciẽ dei mei. hec bern̄.

H Et ſciendum ꝙ in celeſti patria
ọ̃ps deus elctõs ſuos dotabit diverſis
dotibꝰ tam in aĩa q̃ꝫ in coꝛpe. Dotes
vero aĩe quibꝰ aĩe gaudebũt ſunt tres
.ſ. cognitio. dilectio ⁊ ꝯhẽſio ſiue ten-
tio que a quibuſdã appellat appꝛehen-
ſio. a quibuſdã vero fruitio. Harꝝ dotũ
numerus multipliciter accipit. Pꝛi-
mo ex ꝑte virtutũ theologicarꝝ. qꝛ cog
nitio ſuccedit fidei. dilectõ caritati. cõ
pꝛehenſio aũt ſpei. Alio mõ accipit ex
ꝑte potentiarꝝ aĩe. Cognitio namqꝫ pt̄
appropꝛiari intelligẽtie. dilectio volũ
tati. ꝯpꝛehenſio memoꝛie. Pñt etiam
pꝛedicte dotes accipi ſm tria que tri-
bus ꝑſonis appropꝛiant ita vt ꝯpꝛehen
ſio reſpiciat potentiã patris. cognitio
vero ſapiam filij. ⁊ dilectio benignita-
tem ſpũſſancti. Pꝛima igit dos aĩe eſt
cognitio. qꝛ divina eſſentia videbit ab
omnibꝰ tota ſed nõ totalr̄. i. ꝓut eſt in
finita. videbit tñ eſſentia divina lim-
pidius ab vno q̃ꝫ ab alio. ⁊ iſte defcũs
erit ex parte videntis non viſi. qꝛ idem
erit viſum. I Secunda dos ani-
me eſt dilectio. ſed inter dilectionem
virtutem ⁊ dilectõem dotẽ duplex eſt
differentia. Nam vna eſt ſm habituʒ.
qꝛ virtus eſt id ꝓpꝛie qđ tranſit de ſtatu
gratie in ſtatũ gloꝛie. Dos autẽ eſt qđ
ſupꝛa meritum datur in introductiõe
ſponſe. Alia eſt differentia ꝑenes ob-
iectũ. qꝛ deus erit obiectũ virtutis in-
quantũ eſt ſumma bonitas. obiectum
autẽ dotis inquantũ vnibilis in vnum
ſpũm. Et notandũ ꝙ fides ⁊ ſpes ſm
rem euacuabunt in patria. Caritas ve
ro nec ſm rem nec ſm actũ eius eua-
cuabit. ſed ſolummõ ſm modũ imꝑ-
fectio illius tollet ⁊ idõ augebit in pa
tria. Tercia dos anime eſt ꝯpꝛehenſio
que ẽ tentio viſi ⁊ amati. vel eſt tentio
veri ⁊ boni pꝛimi. ⁊ hoc vꝫ eſt ꝓut ꝯp
hendere ſumit ꝓ attingere ⁊ non ꝓ cir
cumplecti divinã immenſitatẽ. I
Notandũ ꝯſequenter ꝙ quatuoꝛ ſunt
dotes coꝛꝑis. quarꝝ numerus ſic habe
tur. Nam ad hoc ꝙ coꝛpus ꝑfecte ſit
ſubiectum aĩe nec eã impediat in ope-
ribꝰ quatuoꝛ requirunt. quoꝝ duo ꝑ-
tinent ad ſenſum. alia duo ad motum
Pꝛimũ qđ ad ſenſuʒ requiritur eſt vt
ſit facile receptibile ſpecierꝝ ſenſibiliũ
ad qđ diſponit claritas. Alterꝝ vt non
ſit receptibile paſſionũ ignobiliuʒ ad
qđ diſponit ĩpaſſibilitas. Quo ad mo
tum etiã duo requirunt. Vnũ eſt vt ꝑ
ꝯtrariam inclinatõem nõ reſiſtat ſuo
motoꝛi. ad qđ diſponit agilitas. Aliđ
eſt vt coꝛpoꝛa ꝑer que movet non reſi-
ſtant ei. ad qđ diſponit ſubtilitas.

K Item iſte dotes ſumunt ſm qua
tuoꝛ defectus quos hꝫ coꝛpus huma-
num a quatuor elementis ex quibꝰ cõ
ponit. Habet enim coꝛpus humanũ ab
igne caliditatẽ. ⁊ inde nigredinem. a
terra groſſiciem. ab aere paſſibilitatẽ

Ab aqua frigiditatez ⁊ inde tarditatē
Sed iſta tollunt̄ ꝑ quatuor dotes cor-
poris. Vn̄ ꝓ rōem generalē btōꝝ cor-
pora ꝑrogatiuis ſiue dignitatibus ſeu
dotibꝰ gloriabunt̄. ſ. claritate impaſſi
bilitate agilitate ⁊ ſubtilitate De pri-
ma viz claritate dr̄ eccl'. Fulgebunt iu
ſti ſicut ſol De ſecūda viz impaſſibili
tate dr̄ apocal'. Iam non erit amplius
luctus neqꝫ clamor ſed nec vllus dolor
De eadem etiam dote dt̄ beatus augu.
Intantum corꝑa nr̄ā glorificata erunt
impaſſibilia. vt ſi ponerent̄ in inferno
nullatenus paterent̄. De tercia dote
. ſ. agilitate. idem beatus augu. ſic dt̄.
Corpora glorificata erunt tam agilia.
vt vbi eſſe volunt ſine mora ſine vllo
obſtaculo ſtatim erunt. De quarta do-
te viz ſubtilitate. idem beatus auguſt.
Corpora glorificata erūt tam ſubtilia
vt non obſtantibꝰ quibuſcūqꝫ obſtacu
lis tranſeunt vbi volunt. Vnde dn̄s
reſurgens a mortuis ex virtute corꝑis
glorificati ſurrexit de ſepulcro clauſo
⁊ ad diſcipulos intrauit in ꝯclaui ia-
nuis clauſis. hanc glorificationez cor
porum operabit̄ xp̄s in fidelibꝰ ⁊ ele-
ctis ſuis poſt reſurrectionē generalem
Vnde dt̄ apl's. Saluatorem expecta-
mus dn̄m noſtrum iheſum xp̄m. qui re
formabit corpus humilitatis nr̄e ꝯfi-
guratū corꝑi claritatis ſue. Vnde etiā
beatus greg. Erūt electoꝝ corꝑa clari-
tati dn̄ici corꝑis ꝯfigurata. que ⁊ ſi eq̄
litatē glorie eius nō hn̄t per naturam.
Similitudinē tn̄ ꝯfigurationis eius
habebūt ꝑ grām. hec greg. L Vbi
etiam notandū ꝙ poſt reſurrectionem
generalē ⁊ glorificationē corpoꝝ in ce
leſti patria ſancti ⁊ electi ipſam diuinita
tem non videbūt per oculos corꝑales
qͣuis etiam glorificatos ſed per ſpiri
tum hoc eſt ꝑ animam. De hoc beatus
aug. in libro de ciuitate dei ſic dt̄. Con
ſiderandum eſt quantus vir dicebat.
Ex pte ſcimus ⁊ ex pte ꝓphetamus Et
videmus nūc ꝑ ſpeculum in enigmate
tunc aūt facie ad faciem Premiū ita-
qꝫ fidei nobis viſio iſta ſeruat̄. Faci-
es aūt dei manifeſtatio eius intelligen
da eſt non tale aliqđ membrum quale
nos habemus in corꝑe Vnde illud qđ
ait apl's. Facie ad faciem non vult vt
deum ꝑ hanc ſpēm corꝑalem vbi ſunt
oculi corporales nos viſuros eſſe cre-
damus. quē ſpū ſine intermiſſione vi
debimus. niſi enī eſſet interioris hoīs
facies nō diceret idem apl's nos aūt re
uelata facie gloriam dn̄i ſpeculātes in
eandem ymaginez tranſformamur de
gloria in gloriā tanqꝫ a dn̄i ſpū. Et in
ps. canit̄ Accedite ad euz ⁊ illumina
mini ⁊ facies veſtre nō ꝯfundent̄ Fide
quippe accedit̄ ad deū. quā cordis con
ſtat eē nō corꝑis In futura enī vita ds
nobis erit ita notus atqꝫ ꝯſpicuus vt
videat̄ ſpū a ſingulis nobis. hec gre.
Sꝫ oīps deus vbiqꝫ ⁊ in oībꝰ volens ꝓ
uidere ſaluti noſtre. vnigenitū filiū ſu
um in hunc mundum miſit ⁊ carnem
aſſumere voluit. vt per ſuam paſſionē
⁊ mortem non ſolū ab eterna damna-
tiōe nos redimeret. ſꝫ etiā vt in celeſti
pr̄ia poſt corꝑum glorificationē a ſen
ſu nr̄e carnis videret̄ in ſua hūanitate
⁊ a ſenſu mētis hoc eſt ꝑ ſpūm ſiue ani
mam videret̄ in deitate ⁊ ſic totum ho
minem noſtꝝ interiorem viz ⁊ exterio
rem reficeret eterna ſua ſuauitate ac le
tificaret. M De hoc in tractatu
de ſpū ⁊ aīa ſic dr̄. Duo ſunt ſenſus in
homine vnus interior alter exterior ⁊
vterqꝫ bonum ſuum habet quo refici-
tur. Senſus interior reficitur contem
platione deitatis. exterior in ꝯtempla
tione humanitatis Propterea enī ds
homo factus eſt vt hominem totū beati
ficaret in ſe. vt tota ꝯuerſio hoīs eſſet

ad ipſuȝ ⁊ tota dilectio eſſet in illo cū a ſenſu carnis videreť per carnē ⁊ a ſenſu mentis per deitatis ↄtemplatōem. hoc erat totum bonū hoīs ſiue ingredereť ſiue egredereť foras in ſuo creatore paſcua inueniret. paſcua foris in carne ſaluatoris. paſcua interius in deitate creatoris. hec in li. de ſpū ⁊ aīa

N Sed ⁊ hoc notandū ꝙ ſancta trinitas que eſt vnus deus a neīne in hac vita ↄprehendi pt. In celeſti vero pr̄ia ab electis ⁊ ſanctis apte videbiť ⁊ cognoſceť. De hoc beatus aug. alloqn̄do dn̄m in quodā tractatu qui ſpeculū dr̄ ſic ait. Quis in hac vita poſitus vel criſtallino pectore ſufficiat penetrare ſui ipſius trinitatis miſteria. qūo pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus tres pſone eſtis ⁊ vna natura. quō tu pater diceris ingenitus. filius genitus. ſpūſſanctus nec genitus nec ingenitus. ſed pcedens dicať. Qūo filius de te patre natus eſt. ⁊ ſpūſſanctus de te pcedit ⁊ filio. qūo filius naſcendo non pcedit. ſpūſſctūs pcedendo non naſciť. qūo filius nō de ſe. ſꝫ de te eſt. nec tn̄ tui eſt poſterior de quo eſt. Qūo ſpūſſanctus de te pcedit ⁊ filio. nec tn̄ a vobis pſcindiť a quibꝫ pcedit. Qūo tria vnū eſtis ⁊ vnū tria Qūo inuicē relatiue tria eſtis eſſentialiter vnū. qūo trinus ⁊ vnus deus vbiqꝫ es ⁊ non pticulariter vbiqꝫ es. ſed vbiqꝫ totus. vbiqꝫ pn̄s ſine ſitu. motu. ⁊ loco. Quis iſta rogo ↄſideret. quis hoc apprehendat. quantalibet pbitate vel ſcia preditus. hoc tn̄ in ſpe pmiſſionis repoſitū eſt. qꝛ videbimus te dn̄e. ⁊ tanto vnuſquiſqꝫ pſpicacius quāto hic vixerit purius. qꝛ mundo corde teſte ſcriptura deū videbunt. Apte nāqꝫ videbimus cuncta mentis iaȝ deterſa caligine qūo filius qui oriendo eſt tibi o pater de quo oriť ſubſequens nō eſt. ⁊ qūo ſpūſſanctus amboꝝ qui ꝓ pceſſionem pduciť a vobis pferentibꝫ nō preiť. Qūo ⁊ vnū diuiſibiliter tria. ⁊ tria indiuiſibiliter vnū eſtis. viſa em̄ claritas ad patefactā nobis tue maieſtatis ſpēm puꝝ amantis intuitū mentis rapiens ſubleuabit. Que nimiꝝ viſio nūc fide inchoať ſed tunc in ſpecie pficieť. non em̄ ibi vllis miſterijs cuȝ facie ad faciē videbimus te. qꝛ nos latere tunc nō poteris qn̄ tu deus vita viuentiū te nobis clara viſione inſinuabis. hec aug.

O Conſiderandū eciā ꝙ in illa celeſti pr̄ia vnuſquiſqꝫ ppriam mercedē accipiet ſm ſuū laborem ⁊ meritū. qꝛ q̄to quis in pn̄ti fuerit virtuoſior. ⁊ in caritate dei pfectior. tanto eius glīa in eterna retributione erit copioſior. De hoc bea. grego. iiij. mora. ſup illo verbo. puus ⁊ magnus ibi ſunt. ſic ait. Qꝛ in hac vita nobis eſt diſcretio opeꝝ. erit in illo pculdubio diſcretio dignitatū. vt quo hic alius aliū merito ſupat. illic alius alium retributōe trāſcendat. Vn̄ in euange. veritas dt̄. In domo pr̄is mei manſiones multe ſunt. Sed in eis multis māſionibꝫ erit ipſa retributionuȝ diuerſitas ↄcors. qꝛ tanta vis in illa pte nos ſociat vt quid in ſe quiſqꝫ non acceperit hoc ſe accepiſſe in alio exultat Erit em̄ cunctis beatitudo leticie. q̄uis nō vna ſit oībꝫ ſublimitas vite. hec greg.

P Circa qd̄ notandū ꝙ tres ſunt ſtatus ſublimes hoīm quibus aureola debeť. Aureola em̄ eſt mentis ſpeciale gaudiū veniens ex ope pcellenti ⁊ priuilegio Tribꝫ em̄ generibꝫ hoīm vt dictū eſt debeť aureola. vicȝ martiribꝫ. virginibꝫ ⁊ predicatoribꝫ. Qd̄ ptꝫ multiplici rōne. Primo ex operibꝫ excellētiſſimis viriū aīe. Excellentiſſimū āt opus rōnabilis eſt predicatō veritatis Excellentiſſimū opus ↄcupiſcibilis eſt obſeruatio caſtitatis virginalis. Ex

cellentiſſimuȝ opus iraſcibilis eſt per
peſſio corꝑalis. Vñ pȝ ꝙ p̄dicatoribꝫ
ꝛ virginibꝫ ꝛ martiribꝫ debeť aureola.
Scđo pȝ hoꝝ nūerus ex hoſtibꝫ quos
ꝑ pugnas manifeſtas vincūt. qui ſunt
mundus. caro. ꝛ demonia. Martires
eñi vincūt mundū. virgines carnē pre
dicatores diabolū ¶ Tercio pȝ ꝑ
victoriā tripliciū paſſionū. Sunt eñi
paſſiones innate. illate. ꝛ in cordibꝫ
alienis. ſed paſſiones innatas ſupant
virgines. illatas vero martires. illas
aūt que ſunt in alienis cordibꝫ vincūt
p̄dicatores. Ex iſtis ḡ colligere poſſu
mus ꝙ tres ſunt gradus excellentis ꝑ
fectionis ſanctoꝝ quibꝫ debeť aureola
ꝛ ſumiť ſ̄m effectū gratie cauſantē me
ritū excellentis p̄miȷ̄ glorie penes ſum
me arduū viriū aīe. vt p̄miſſum ē que
ſunt rōnalis iraſcibilis ꝛ ↄcupiſcibi-
lis. Meritū nāq̄ꝫ p̄miȷ̄ excellentis q̄ꝫ-
tum ad ſumme arduū v̄tutis ↄcupiſci
bilis eſt v̄ginalis ↄtinēcia cui debetur
aureola virginū ꝓpter ſingularē victo
riam quā de carne obtinent ↄtra quaȝ
ↄtinue bellū geriť. Quis eñi vidue vel
ↄtinentes poſt pcc̄m pugnent ↄtra car
nem. ꝑfectius tñ v̄gines triumphant
qꝛ nobiliſſimū eſt genus victorie nun
q̄ꝫ ceſſiſſe hoſti. Meritū v̄o q̄ꝫtum ad
ſumme arduū virtutis rōnalis eſt p̄di
cationis doctrina cui debeť aureola p̄-
dicatoꝝ qꝛ ꝑfectiſſima victoria ↄtra dy
abolū obtineť qñ non ſolū aliquis re-
pugnans non cedit ſed etiaȝ de regno
illius eū expellit. nō a ſe ſolū ſed etiaȝ
ab aliȷ̄s. Meritū v̄o quantum ad ſum
me arduū virtutis iraſcibilis ē ꝑ xp̄o
paſſionū ꝛ mortis tolerantia. cui debe-
tur aureola martirum que ſumma eſt
Quia ſ̄m beatū greg. ad magnaȝ clari
tatē que in regno xp̄i aſpiciť ꝑ effuſio-
nem ſanguinis veniť. nā inter oēs paſ
ſiones illatas exterius p̄cipuuȝ mors

tenet locū. Non ſolū hi ſancti qui has
p̄rogatiuas a dn̄o ↄſecuti ſunt. verum
etiā oēs beati ꝛ electi cuiuſcūq̄ꝫ ſtatus
ſint qui poſt reſurrectionem ꝛ finale iu
dicium ad gloriā celeſtē aſſumenť gau
debunt inenarrabili iocunditate ine-
ternuȝ. Gaudebūt inq̄ꝫ ſupra ſe de dei
viſione. infra de celi ꝛ aliaꝝ creaturaꝝ
pulcritudine. intra ſe de corꝑis ꝛ aīe
glorificatione. extra ſe de angeloruȝ ꝛ
hoīm ſocietate ¶ De hac eterna
felicitate beatus aug. ſic dī. O vita vi-
talis dulcis ꝛ amabilis. vbi ſumma ſe
curitas. ſecura trāquillitas. tranquil
la iocunditas. iocūda felicitas. felix
eternitas. eterna beatitudo. ꝛ beata vi
ta ſine fine viſio atq̄ꝫ laudatio dei Ibi
eſt affluentia diuitiaꝝ. influentia deli
ciaꝝ. ↄfluentia oīm bonoꝝ. hec augu.
Ad has delicias tam felices. ad hanc
refectionē tam deſiderabilē quā deus
p̄parat ſuis electis btūs eſt q̇ illic ꝑue
nerit. qm̄ ibi xp̄s dei fili⁹ eternas epu
las illis miſtrabit. De hac mirifica re
fectione btūs bern̄. ſic ait. O mutatio
ammirabilis. o refectio deſiderabis.
o inebriatio exoptabilis vbi dapifer
eſt dei filius. pincerna ſpiritusſanctus
vbi in habitatione ſancta mater ꝛ vir
go intemerata tranſit ꝛ miſtrat diſcū-
bentibꝫ. hec bern̄. ¶ De p̄mio aūt ꝛ
felicitate eterne p̄tie jdē btūs bern̄. in
tractatu de miſeria hoīs ſic dī ꝙ Premi
um ē videre deū. viuere cū deo. eſſe in
deo. q̇ erit oīa in oībꝫ. habere deuȝ qui
eſt ſummū bonū. ꝛ vbi eſt ſummū bo-
nū ibi eſt ſumma felicitas. ſumma io-
cūditas. vera libertas. ꝑfecta caritas
eterna ſecuritas. ꝛ ſecura eternitas.
ibi ē vera leticia. plena ſcīa. ꝛ oīs pul
critudo ꝛ btītudo. vita ꝑhennis. requi
es ꝛ ↄcordia dulcis. Sic cū deo btūs
erit in cuius ↄſcīa peccatū inuentū nō
fuerit. videbit enim eum ad volunta-

tem. habebit ad voluptatem. fruet̃ ad
iocunditateꝫ. in eternitate vigebit. in
veritate fulgebit. in bonitate gaudebit
Sicut habebit pmanendi eternitatē.
ſic cognoſcēdi facultatē ⁊ requieſcen
di ſecuritatē. Ciuis ſiquidē erit illius
ſctē ciuitatis cuius angeli ſunt ciues.
O ciuitas celeſtis. manſio ſecura. pa-
tria totū ↄtinens qđ delectat. ppls ſine
murmure. incole quieti. hoĩes nullam
indigentiā hn̄tes. O q̄ꝫ glorioſa dcā
ſunt de te ciuitas dĩ. ſicut letantiū oĩm
hitatio in te oēs letāt̃. cuius aſpectus
pulcer ⁊ facies decora. eloquiū dulce.
delectabilis eſt ad videndū. ſuauis ad
hn̄dum. dulcis ad pfruendū. ipſe per
ſe placet ⁊ p ſe ſufficit ad meritū. ſuffi
cit ad premiū. nec extra illū quicq̄ꝫ q̄
rit̃. q2 totū in illo inuenit̃ quicq̄d deſi-
derat̃. ſp libet illū aſpicere ſp habere.
ſp in illo delectari. ⁊ illo pfrui. in illo
clarificat̃ intellectus ⁊ purificant̃ affe
ctus ad cognoſcendā ⁊ diligendā veri
tatem. ⁊ hoc eſt totū bonū hoĩs. noſſe
vicꝫ ⁊ amare creatorē ſuum. Uacabi-
mus em̄ ⁊ videbimus q̄ꝫ dulcis ē dn̄s
⁊ q̄ꝫ magna multitudo dulcedĩs eius
Cognoſcemus patris potentiā. filij ſa
piam. ſpū ſſancti benigniſſimā clemen
tiā. ⁊ ita hēbimus illius ſumme trini-
tatis noticiā. hec erit ſumma illius fe-
licitatis q̄m intelliget̃ in ſuo puro eſſe
ſincera dĩnitas ⁊ ↄprehendet̃ incomp̄
henſibilis trinitas. patebunt archana
dĩnitatis. videbit̃ ⁊ amabit̃ deus. et
hec viſio ⁊ dilectio totū cor hoĩs im-
plens ⁊ ſatians totū erit illius beatitu
dĩs ↄſummatō. vna erit oĩm lingua.
iubilatio indefeſſa. vnus affcūs. amor
eternus. patebit veritas. implebit ca
ritas. ⁊ erit integra corpis ⁊ aĩe ſoci
etas. fulgebit ſicut ſol hūanitas glori
ficata. q2 erit ↄcors carnis ⁊ ſpūs cari
tas angeloꝝ ⁊ hoĩm. vnū erit gaudiū.

vnum colloquium. vnum cōuiuium.
non languebit amor. nō liqueſiet dile-
ctio. pn̄tibꝫ omnibꝫ boĩs nulla erit di
lationis afflictio q̄m beatifica dĩne ma
ieſtatis pn̄tia omnibꝫ erit oĩa. In tor-
rente illius voluptatis nihil appetit vl
tra cumulata ſocietas. vbi eterna erit
felicitas. ſupeminens gloria. ſupabū
dans leticia. hec her. ¶ Cum igit̃
hoĩes ſint puenturi ad celeſtē patriā ⁊
ſimiles effecturi angelis dei ↄgruū eſt
vt de amore illoꝝ quo eternalr̃ ferun-
tur in deū aliq̄d videamus. ⁊ q̄ꝫuis ſi
milis act9 caritatis nequaq̄ꝫ nos exer
cere ĩ hac vita poſſumus. tn̄ imitari e-
os aliqualr̃ quantū nr̃a fragilitas per-
mittit in dei amore ſtudeam9. De hoc
ergo primo ſciendū ꝙ amorē diuinuꝫ
angeloꝝ intelligere opꝫ immateria-
liter qua eſt ſuper mentē ⁊ deſideriū in
declĩabile in aliud ⁊ irremiſſibile a p
prio feruore ↄtemplationis dĩne. ac p
exceſſum oĩs ſubſtantie in ſolos ſpon-
ſi amplexus tendētis ⁊ nulla anxieta-
te afflicti vt accidit in deſiderijs carna
liū voluptatū. quaꝝ appetitus plenus
eſt anxietate ⁊ pena. ꝓpter qđ ipſi an-
geli pure ⁊ ſingulariter deū deſiderāt.
⁊ nihil eſt qđ eos poſſit ab eius amore
reuocare vel retardare. Et q2 deus eſt
ſpvniformis. equaliter bonus ⁊ pul-
cer. etiam qui in ſe habet ſimpliciſſi-
me omneꝫ ſpeciem deſiderabilē. vt ſa
piam. bonitatem. pulcritudinē. eterni
tatem. omnipotentiā. ⁊ ſm̄ omnia hec
eſt totus deſiderabilis. ideo plenarie.
intime ⁊ irreuocabilr̃ in ſe trahit oĩm
ſuoꝝ ↄprehenſoꝝ deſideria oĩa. Unde
angeli ex ratōne abundanti ſciētes id
qđ appetunt ſuper omnia eſſe deſidera
bile. idcirco amore puro ⁊ non in ali-
ud tendentē in illud ſummū lumē ita
fortiter ⁊ inauertibiliter intendunt ꝙ
iſta intentio a nulla potētia intercidi

poteſt vel impediri Et notandum ꝙ in
ſacra ſcriptura nõ inueniunt̃ amores
angelici diſtincte tradiri niſi de ſera/
phin De quoꝝ amore dyo.ca.vij.an
gelice ierarchie ponit quinqꝫ gradus
aut ꝓprietates ita dicẽs Mobile eorũ
ſempꝰ diuina ⁊ inceſſabile ⁊ calidum ⁊
acutũ ⁊ ſupfeꝛuidũ. vbi dr̃ glo. Inter
ꝑtatio huius noĩs ſeraphin.ſ.incendẽ
tes vel calefacientes. iuxta naturales
ꝓprietates ignis qui incendit ⁊ calefa
cit nobis.ſignificat ſempiternã mobi/
litatẽ ſubſtantiaꝝ illius circa diuina ⁊
inceſſabilitatẽ ⁊ caliditatẽ ⁊ acutũ ac
extendentẽ feruorẽ ſempiterne motio
nis eoꝝ in deũ que attentiſſima eſt ⁊ ir
remiſſibilis ⁊ in aliud deſiderabile nũ
qꝫ declinãs.hec ṽba occultiſſima ſunt
Ideo lyncomieñ. ꝯmentator exponẽs
ea ita dr̃ Ad hos deiformes habitus tã
exceſſos ⁊ a noſtra infirmitate longin
quos.ac viſui noſtro taꝫ abſconditos
exponendos oĩno minores ſumus. ve
riſimile eſt enĩ hoc eẽ de archanis ver
bis q̃ paulus in raptu ſic audiuit. que
qꝫuis non licet hoĩ loqui.hoc tñ dyonĩ
ſio ſpãliſſimo diſcipulo ⁊ quaſi celeſti
ꝯcini locutus eſt.que iſte vt eſtimo nõ
coĩter oĩbꝫ ſed puritate intelligẽtie ⁊
diuinis illuminatõibꝫ ⁊ grã priuilegi
ãtis ac p hoc vt ſupra hoĩem eleuatis
decreuit coĩcare. hec lyncomieñ. ¶
Prima igit̃ ꝓprietas vel gradus ſera/
phici amoris ſm̃ dyo.eſt ſemp mobi/
le de quo ꝯmentator Lyncomienſis. ⁊
hugo commentator ꝯcorditer ibidem
dicũt.ꝙ autor volens oſtendere ꝓprie/
tates amoris quo feruent ſeraphin ſi/
cut eaꝫ ſignificauit p ignẽ. ſic eoꝝ dei
formes habitus ſignificat p ignis ꝓpri
etates. Ignis ꝓprietates ſunt ſempi/
terna nõ interrupta mobilitas.calidi
tas.acumen penetratiuũ.acutũ ⁊ ſuper
feruidũ Eandẽ igit̃ ꝓprietateꝫ quã dr̃
motioneꝫ amoris vt eſtimo ſignificat
actionem.i.amotionem non interrup
tam nec infinitam quiete vel pauſatiõe
ab agendo. Que enĩ alia eſſe ꝑt amo/
ris ſemp motio niſi ſp actualis celeſti
bus ſubſtantijs. non ſicut in nobis qñ
qꝫ quieſcit aut finit̃ ſꝫ ſempiterne agit
extñs intenta vt non deſiſtat aliqñ ab a
gendi motione.ac p hanc intentionẽ
irremiſſibilẽ ab amandi intentione ⁊
indeclinabilis ſeu inflexibil' ab aman
do ordinate amatũ ⁊ indeclinabile ad
aliquid aliud inordinate amandũ De
hoc etiã glo.ſup eodẽ.vij.ca.ſic dicit.
Quia igit̃ deus caritas ⁊ qũo caritas
ex deo eſt.homo ⁊ angeli ad ymagineꝫ
dei facti ſunt.ꝙ ſi iſta dilectio defuerit
tocius imaginis ſpẽs figuraqꝫ ſoluet̃
Qũo g̃ deus caritas eſt.nihil itaqꝫ eſt
apud deũ ꝑcioſius caritate.ea aũt cari
tate maxime viget primus ordo ange/
loꝝ.vnde ⁊ ſeraphin.i.ardẽtes appel
lant̃. Interꝑtatio igit̃ noĩs ſeraphin
inſinuat mobile ſemp eoꝝ.i.qꝛ ſemp
mouent̃ circa diuina.nam iugiter fla/
grant ⁊ ardent ineffabili dulcedine di
uini amoris. ⁊ circa dilectionis eius
affectum eſtu quodam delectabili mo
uentur. Mobile ergo eorum vim vehe
mẽtiſſimi amoris inſinuat. vnde ⁊ ip
ſum nomen eorum de quo nunc ſermo
eſt ſeraphin id eſt incendium dicitur.
nam de ipſo omnium auctore ſcriptuꝫ
eſt. Deus noſter ignis conſumens eſt
Deus quippe ignis dicitur quia flam/
ma ſui amoris mentes quas replet in
cendit. Et ſeraphin idcirco incendiũ
dicunt̃.qm̃ hec poteſtates ex ꝓxime ſu
pra ceteros ineffabili dilectione eius
ſuccẽſe ſunt. hec glo. ¶ Scdã ꝓprie
tas vel gradus ſeraphici amoris eſt in
ceſſabile vel infinibile. ⁊ hec ꝓprietas
amoris differt a prima ſicut dr̃ ꝯmẽta
tor lincomieñ. ⁊ reddit rõnem dicens

Hec particula ſp mobile tollit inter
ruptionem motionis in amorõe ⁊ hoc
adiunctũ inceſſabile vel infinibile tol-
lit terminatiõem in duratõe. vel forte
ꝑ hoc ꝙ autor dicit inceſſabile vel infini-
bile tendit exprimere hanc ꝓprietatẽ
amoris ad ſimilitudinẽ ꝓprietatis ig-
nis. videlicet ꝙ ſicut ignis nõ habet terminum
in agendo dũ inuenit auctã materiam
in quã pt accendi. ſed ſp creſcit in ma
ius. Sic amor ⁊ eius actio non habet ter
minũ in agendo dũ inuenit materiam
auctã in quã poſſit tranſire. Deus aũt
infinitus eſt. quia infinite ſapie. potẽtie.
bonitatis. iuſticie ⁊ mĩe de ipſo dictis
Igitur amor in ipſum tranſiẽs ſp inuenit
auctam materiã in quantum naturalr ap
tus natus eſt tranſire. ⁊ ignis qui eſt a
mor aptus natus accẽdi. Amor igitur ⁊
amoris motõ in diuina natura terminũ
nõ habet in agendo. ſignificatur ergo ꝑ mo
bile ſp ſempiternitas priuans interru
ptõem ⁊ durationis interminatõem.
Per inceſſabile vero ſeu infinibile a-
moris ⁊ amatoris ⁊ amotionis ſigni-
ficatur augmentabilitas priuans termi-
num augmentationis ſeu intentionis
⁊ magnitudinis. vt verus ſit ꝯſuetus
ſermo de quo dicitur Modus amandi deũ
eſt ſine modo ⁊ menſura. Vñ motio il
lorum ſpũum ſumme diuinitati appropin-
quantiũ inceſſabilis dicitur ⁊ intenta. inti
ma ⁊ inflexibilis quia a ſe per amoris de
ſideriũ in deũ tendẽs ⁊ mobilis ſp eſt
vt nunquam in ſe ſubſiſtat. ⁊ intenta vt in
illum pergat. ⁊ intima vt ad exteriora
non effluat. ⁊ inflexibilis vt ad aliud
extra ipſum ⁊ preter ipſum non diuertat.
Mobile nãque ad inquiſitõem excitat.
Inceſſabile vero ad pſeuerantiã ꝯſum
mat. hec lynco. A Tercia ꝓprietas
vel gradus ſeraphici amoris ẽ calidũ
nã caritas eorum frigeſcere neſcit. quia tam
valido amoris igne calent vt nunquam in
eis ebetudo mentis locum habeat quia ip
ſi tam feruenter tamque ſubtiliter diuinita-
tis amore inflãmati illuſtationes eius
primi ſuſcipiũt. De hoc calido dicit Hu
go Tercio in loco ꝯuenienter ponitur ca
lidũ. quia ſicut mobile pcedit vt ad inq-
ſitõem excitet. ⁊ inceſſabile ſequitur vt
ad pſeuerantiã ꝯfirmet ita calidum ſe
quitur vt ad ſenſum viuificet. ⁊ acutũ vt
ad ꝯprehendendum penetret. ⁊ vltimo
ſupferuidũ ſequitur vt ad ꝯprehenſionẽ
⁊ amplexũ quietũ manifeſtet. hec hu.
De ꝓprietate ſeu ardore ſeraphin etiã
bea. greg. in quadã omel. ſic dicit. Sera
phin vocantur illa ſcõrum ſpũum agmina
que ex ſingulari ꝓpinquitate ſui ꝯdito
ris incomparabili ardent amore. Sera
phin nãque ardentes vel incendẽtes vo
cantur. Que quia ita deo ꝯiũcta ſunt vt in
ter deũ ⁊ hos nõnulli alij ſpũs īterſint
tanto magis ardent quanto hũc vicinius
vidẽt. quorum ꝑfecto amor flãma amor
eſt. quia quo ſubtilius claritatẽ diuinita
tis aſpiciũt. eo validius in eius amore
flãmeſcunt. hec gre. Et quia celeſtis patrie
ſpũs in dei amore ſp flagrãt. ideo inceſ
ſanter guſtãt quam ſuauis eſt dñs. Nam ꝑ
ut dicit rich. amor eſt dulcedo ſaporis in
timi. vñ quanto quis ardẽtius amat. tan
to ſuauius guſtat. ⁊ cingulũ quo cingi
tur amor eſt gaudium ſpei. quia vbi amor
ibi ſpes. ⁊ vbi ſpũalis dilectio ibi gau
diũ. Etiam hoc notandũ ꝙ gaudium ⁊
deſideriũ beatorum ſpũum eſt inceſſabi-
le ⁊ eternũ. quorum etiam deſideriũ eſt ſi
ne labore. quia ſatietas deſideriũ comi-
tatur. ⁊ ſatiantur ſine faſtidio. quia illa ſati-
etas ex deſiderio ſemper accenditur.
Eſt itaque eis delectabiliter impreſſa ſi
tis ſimul atque ſatietas. Longe abeſt a
ſiti ſatietas. longe a ſatietate faſtidiũ
quia ⁊ ſitientes ſatiantur ⁊ ſatiari ſitiunt.
B Quarta ꝓprietas vel gradus
ſeraphici amoris eſt acutum. Quod

exponens hugo. ꝯmentator ſic dicit Acu
tum ſignificat quendã impetũ amoris
⁊ vehemẽtiam amoris ardentis deſide
rij ⁊ penetrantis. vt ibi ſit vbi eſt ipm
qd amatur. ⁊ cũ ipo ⁊ in ipo. vt nõ ſolũ
ab illo calidũ ſit. ſed tranſeat acutũ in
ipm. poterit enĩ calidũ eẽ ⁊ quali de lõ
ge caleſieri cui hoc ſatis eſſet amare.
Sed non erat iſte amor pfectus. niſi a
cutũ faceret ſibi ⁊ tranſiret oĩa ⁊ pene-
traret. ymo potius ad dilectũ iret. Si
enĩ in dilectũ non vadis. adhuc foris
amas nec acutũ hẽre diceris. ſed ebes
⁊ torpens diuiſus es manẽs extra ⁊ a-
lius ⁊ vnũ cũ illo non efficeris. Amor
aũt vnũ te vult facere cũ ipſo ⁊ idcirco
penetrat ⁊ ꝓpinquat q̃tũ põt ad vnum
ipm. Uñ ꝓpheta ait. vbi erat impetus
ſpũs illuc gradiebantur. Impetus acutũ
eſt. Acutũ vero nõ quieſcit donec intret
⁊ penetret ⁊ dicat Tenui eũ nec dimit
tam donec introducã eũ in domuz ma
tris mee ⁊ in cubiculũ genitricis mee.
Tunc enĩ ipſe ad te ingreditur qñ amor
illius cor tuũ penetrat ⁊ ad intimũ cor
dis tui illius ptingit Igitur tu teipm ad
te introducito nõ ſolũ in domũ tuã qz
hoc nõ eſt magnũ magne dilectioni ni-
ſi vſqz ad thalamũ pueniat ⁊ cubiculũ
ingrediatur ⁊ vſqz ad interiora penetret
⁊ in intimis tuis requieſcat. Acutũ ergo
penetrat oĩa ⁊ impetũ ſequẽs ardẽtis
deſiderij ſui nec diſſiĩare valens donec
ad amatũ pueĩat ⁊ eo amplius adhuc
ſitiens intrare ad ipm ⁊ eſſe cũ ipſo. ⁊
tam ꝓpe ⁊ ſi fieri poſſit hoc idez ipm ſit
qd ipſe. nũquid non acutũ valde ẽ hoc
oĩa penetrare ⁊ ad intima intrare. nec
repelli poſſe aliq̃ virtute donec pueniat
vbi amat. Quis inquit amplius ſepa
bit nos a caritate xpi. pſecutio. an fa-
mes ⁊c. multa que impedimento eſſe
potuiſſent ſi dilectioni obſtitiſſent Di
lectio aũt qz acutũ habuit teneri non

potuit ſed ptranſiuit ⁊ penetrauit eua-
dens libere ac currens ad deſideriũ ſuũ
Hec hugo ¶ Quinta ꝓprietas ſeu
gradus ſeraphici amoris eſt ſupferui-
dum qd lyncoñ. exponens oñdit pri-
mo quid ſit feruidũ ⁊ quid ſupferuidũ
Dicit ergo ſic Feruere dicuntur que im
preſſo calore ſurſum ſupra ſe feruntur ⁊
ꝓprio pondere in ſe recidunt. huius ſu
pra ſe eleuationis ⁊ in ſe relapſus vi-
ciſſitudinarie feruere dicuntur. Sancti
itaqz viri q̃ ex accepta ſpũſſancti gra-
tia ſupra ſe efferuntur in deum. ex ꝓprio
pondere recidũt in ſe ab actuali ſupra
ſe eleuatione hec viciſſitudinãtes pñt
ꝯgrue dici ſpũ feruentes. ⁊ qui in hoc
ſupeminẽt ſupferuidi ſunt ¶ Sed
q̃ſtio oritur. ſi ãgeli quorum amor defixus
in deum tepeſcit. aut remittitur. aut ali-
quo mõ declinatur ab ipo quõ dici pñt
feruentes. ⁊ ſi feruentes dici non pñt
quõ feruidi dicuntur Rñdet lincoñ. ꝙ
põt dici ꝙ ſicut dei cognitio in ſe eſt ve-
lut mane ⁊ cognitio ipius in creaturis
eſt velut veſpe. ſic amor in ſe eſt eleua-
tio. ⁊ amor ipius in creaturis eſt velut
depreſſio. ⁊ in hoc vtroqz ipius amore
ſeſe naturaliter adinuicẽ ꝯſequẽte q̃ſi
quedã viciſſitudinario feruor eſt ſpũa
lis ciuus eminentia eſt eſſe in termino
poſſibilis ſibi intentionis. Uel forte
poteſt dici ꝙ amor quo deũ angeli am
plexantur ſupferuidus eſt qui intenſus
ad ſummũ non lenteſcit neqz remittitur
ſed immobiliter preſtat intentionis
ſue ſummitatem. hec lyncomẽſis. Hu
go vero commentator exponens predi
ctum verbum. ſcilicet ſuperferuidum
dicit Ammonet nos hec res aliqd ma
ius cogitare de ſupferuido q̃z de calido
⁊ acuto Noſtis enĩ qm̃ id quod feruet
quadã caloris ⁊ incendij ſui violẽtia
iactatur extra ſe totaliter ſupra ſe ⁊ facit
motionẽ magnã inuiſibili eſtimatõne

qđ enim prius acutum fuit in dilectōe abſtinentia oīa penetrans ſupfervidū fit iam buliens in ſeipō ſtare nō valēs. Acutū enim amoris eſt cū oīa transcē dendo deſpicit. ſuperfervidū aūt cum etiā ſeipm ꝯtemnendo relinquit. nam ille qui hoc ſoluꝫ appetit qđ amat. in il lius ꝯpatione etiam ſeipm deſpicit q̄ amat. neqꝫ eñ vere id ſolū appeteret. ſi vel ſeipm cum illo amaret. Non enim hoc facere pt niſi magna ⁊ ſingularis dilectio vt pre amore illius qđ ſolū di ligit. ille etiā qui amat quodammō a ſeipſo deſpiciat. Fit ergo miro mō vt dū per dilectōnis ignē in illū ſuſtollit qui eſt ſupra ipm pvim amoris expel lat ⁊ exeat a ſe. Quō ergo ferver ⁊ quō bulit corde. qui poſt perceptuꝫ ſuperni amoris ignem dū in illuꝫ ſolū qui ſur ſum eſt appetendū fertur cogitatōne ⁊ deſiderio extra ſe ꝓijcit ⁊ ſupra ſe ele vat. nec ſe cogitat dū illum ſolū amat. Hec hugo. ¶ Et notandū ꝑut dr gło. ſup eodē. vij. ca. celeſtis ierarch. ꝙ q̄to ſeraphin vicinius claritatē dei aſpiciunt. tanto manifeſtius q̄ in crea tura fiunt penetrabilr vident. aſpicien tes eñ incircumſcriptū oīa ꝯtinenteꝫ oīa in eius viſione ꝯſpiciunt. nā luce viſionis intime mentis laxatur ſinus. Cūqꝫ in dei luīe rapit ſup ſe in interio ribꝫ ampliat. tantūqꝫ expandit vt an guſta fit ei oīs creatura. non ſolū autē ſeraphin. ſed ⁊ quicunqꝫ ſcī in illa ce leſti patria oīpotentis dei claritatē vi dent. Nullo mō credendū eſt ꝙ foris ſit aliquid qđ ignorent q̄libet paꝝ de luce creatoris aſpexerit breve fit ei om ne qđ creatum eſt. namqꝫ in deo rapti ne qđ creatum eſt. namqꝫ in deo rapti videre ſine difficultate pñt oīe qđ in fra deū eſt. Cū ergo facultas hec omni bus ſit deū cernentibꝫ. ſeraphin tñ eā ſpecialiter obtinent. ſicut ⁊ oēs ange lici ſpūs amore creatoris coīter ardēt. Et tñ ꝓpter incomꝑabileꝫ caritatis ar dorem ſeraphin ardentes dicunt q2 vl tra q̄ꝫ dici pt vel eſtimari poſſit divino ardent amore. hec gloſa. Qđ aūt beati ſpūs videntes deū penetrent ⁊ videāt oīa que fiunt in creatura beatus ber. de hoc ſic dr. Celeſtis illius curie lapides vivi ⁊ rōnabiles vicꝫ illi angelici ſpi ritus diuinis interſunt ꝯſilijs ⁊ trinita tis miſteria norunt. audiuntqꝫ vba in effabilia que non licet hoī loqui. q̄nto eñ plus vident tanto plus intelligūt. ⁊ q̄to plus cognoſcūt tanto plus dili gūt. vꝛꝫ duplici coherent ſibi lapides illi glutino cognitionis plene ⁊ ꝑfecte dilectionis. Tanto ſiquidē maiore di lectōe ad ſe invicē copulant. q̄to ipſi dilectioni q̄ deus eſt viciniores exiſtūt. Sed nec vlla ſepare ab invicē ſuſpcō ꝓrvbi nihil oīno qđ ſit in altero alteꝝ latere patit penetrantes oīa radios ve ritatis quō qui adheret deo vnus ſpūs eſt cū deo. nihil dubiū eſt quin perfecte adherentes ei beati ſpūs cū eo pariter ⁊ in eo penetrēt vniuerſa. hec ber. ¶

Ubi notandū ꝙ non ſolū he ꝓprieta tes quas deſcribit dyoni. vicꝫ mobile inceſſabile. calidū ⁊ acutū ⁊ ſupfervi dum ꝑtinent ad ſeraphin. veꝝ etiā ad omnes ſpūs celeſtes qui ꝑfruunt viſi one dei. q2 ⁊ ipſi movent ſine ceſſatōe ⁊ intermiſſione in amoreꝫ ſui creato ris. ⁊ hoc acute ⁊ ferventer. non tñ eq li modo. q2 digniores ⁊ magis ꝓpīqui deo ꝑut ſunt ſeraphin ⁊ ceteri ordīes ſublimiores angeloꝝ ſm ſuam digni tatem ⁊ excellentiam quam a deo hñt ferventius ſm plus ⁊ minus ⁊ arden tius feruntur in ſui creatoris feliciſſi mum amorē. Hoc idem intelligendū eſt etiā de omnibꝫ ſanctis ⁊ beatis qui poſt reſurrectōem generalem ⁊ glorifi catōnem corpoꝝ ad eternam gloriam ſunt ꝑuenturi. nā ⁊ ipſi ſm plus ⁊ mi

nus ꝓut in pñti vita fuerunt virtuoſio
res ⁊ in dei caritate feruentiores. mo/
uebũt ⁊ ferent inceſſanter ⁊ ſine inter
miſſione abſq; omni obſtaculo ⁊ impe
dimento eternaliter in amorem dei ac
cũ angelicis ſpiritib9 eternã felicita
tem poſſidebũt. Et ſic habemus de gra
dib9 ⁊ ꝓprietatib9 ſeraphici amoris ꝑ
vt ꝑ doctores dici potuit. ¶ Et q̃
uis etiã de gaudio patrie celeſtis mul/
ta in ſacra ſcriptura habeãt ⁊ ꝑ docto
res ſanctos in diuerſiſq; libris ⁊ tra/
ctatib9. nullo tñ mõ illa ineffabilia bo
na ꝓut veraciter ſunt aliquo ſmone ex
plicari pñt. nec etiã minimũ gaudiũ qd
beate aĩe in celeſti regno poſſident ali
quis in pñti vita poſitus intelligere pt
quanto minus ṽbis enarrare. Vñ bea
tus aug. ſcire deſiderans aĩaꝝ gloriã
beataꝝ. de hoc volebat ſcribere epl'am
beato hieronimo qui iã fuerat egreſſus
de corpe ⁊ celeſtib9 gaudijs ſociatus.
quid de hac materia ſentiret ab eodẽ
beato hieroni. in viſione mirificam in
formationẽ ſuꝑ hoc habuit ⁊ reſponſũ
de quib9 viſione reſponſa idem beatus
augu. in epl'a ab cirillũ ſic dr. Dũ ypo
ñe in cella mea requieſcerẽ. auide co/
gitans qualis ineſſet aĩab9 beatoꝝ qui
cũ xp̃o gaudent glorie ⁊ leticiaꝝ q̃ti/
tas. cupiens inde ex hac materia bre/
uem ꝯponere tractatum. carta calamo
pugillarīq; in maĩb9 ſuſceptis breuẽ
vellẽ ſcribere epl'am ſcĩſſimo hiero. de/
ſtinandã. vt quicquid ex hoc ſentiret
reſponderet. Sciebã enĩ in tã difficili
queſtione a nullo alio viuentiũ me poſ
ſe euidentius edoceri. cũq; iã ſcribens
ſalutatõis exordiũ hiero. ineffabile lu
men ſubito nr̃is inuiſum tꝑib9 nr̃iſq;
linguis minime declarandũ cũ ĩeffabi
li inauditaq; odoꝝ oĩm flagrantia cel/
lulã in q̃ ſtabã intrauit hora iam cõple
torij. Inter hec aũt meis me ꝑſtrepen/
tib9 cogitationib9 quid hoc eſſet. de lu
ce hec dicẽs ṽba vox emicuit Auguſti/
ne auguſtine auguſtine quid queris.
putas ne breui immittere vaſculo ma
re totũ. breui ꝯcludere pugillo terraꝝ
orbem. celũ firmare ne vſitatos curſus
exerceat. Que oculus nullius hoĩm vi
dere potuit tuus videbit. q̃ auris nulla
ꝑ ſonũ hauſit audiet tua. q̃ cor hũanũ
nullatenus intellexit nec etiam cogita
uit exiſtimas te poſſe intelligere. infini
te rei q̃ erit finis. infinita qua mẽſura
metieris. potius totũ mare in artiſſi/
mo clauderes vaſculo. potius terrarũ
orbẽ paruus teneret pugillus. potius
a motu ꝯtinuo celũ deſiſteret. q̃ gau/
dioꝝ ⁊ glorie q̃b9 beatoꝝ aĩe ſine fine
potiunt minorẽ intelligeres particulã
niſi vti ego experientia docereris. diſ/
curre adhuc breue tꝑis ſpaciũ. impoſ
ſibilia facere non teneris. donec ĩplea
tur vite tue curſus. hic nõ queras que
non alibi niſi quo tam feliciter ꝓperas
inueniri pñt. hic ſatage talia exercere
opera vt poſtmodũ ibi qui hic aliq̃liter
cupis rõnabiliter ineternũ habeas. in
de qui intrãt nullatenus exeũt. hec ṽba
beati hiero. ad auguſtinũ. Beatus etiã
berñ. enumeratis quibuſdã gaudijs ce
leſtis patrie vltimo cõcludit nequaq̃
poſſe illa in cor hominis aſcendere ita
dicens. Omnes habitatores hieruſa
lem letiſſimi ⁊ iocundi q2 leticia ſem/
piterna ſuper capita eoꝝ gaudiũ ⁊ ex
ultationẽ obtinebũt. nõ erit ibi mors
neq; luctus. neq; fletus. neq; dolor.
neq; languor. ſed nec ſenium. neq; ter
ror hoſtium. ſꝫ vna vox letantiũ. vnus
ardor cordium. o q̃ ſecuri. quia ſe/
dent in pulcritudine pacis ⁊ in taber
naculis fiducie ⁊ requie opulenta. O
opulentia nimis multa ⁊ eternitas.
quicquid delectat ad votũ adeſt. quic
quid ꝯtriſtat ꝓcul abeſt. ibi ſonãt iugi/

ter organa ſanctoꝝ. ibi dulcis ſimphõ
nia reſonat muſicorum. ibi angeli ⁊ ar
changeli ymnum deo decantant ante
thronū dei. ipſe enim deus populo ſuo
eſt ibi ſertū exultationis ⁊ corona leti
cie. ipſe eoꝝ merces. ipſe paſtor ⁊ paſ
cua. ibi paſcunt nec faſtidiunt. fruun-
tur nec deficiunt. ſed ſp̄ frui magis ac
magis ſitiunt. Eſt enim eis ipſe oīs io
cunditas. omnis ſuauitas omnis vber
tas. ⁊ vt breuiter dicamus eſt eis om-
nia in omnibꝫ. O q̄ȝ dulcia coram deo
reſonant cantica cāticoꝝ. audit hmōi
Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis. Et
dicamus breuius. nō eſt ibi locus vbi
nō cantet canticum leticie. ⁊ per oēs
vicos eius ab vniuerſis dr̄. laus honor
⁊ gloria. benedictio ⁊ omnis gratiarū
actio deo nr̄o in ſecula ſeculoꝝ. Amen
Hec vidimus ⁊ loquimur vtrūq;. qr
velut in parabolis. ſed ea que in veri-
tate ſūt. nec oculi videre. nec aures au
dire. nec vnq; in corda hoīm aſcende-
re potuerunt. hec bern̄. Hec igitur cele
ſtis patrie bona per fidem ⁊ caritatem
dei ꝯtra opa virtuoſa acquiri poſſunt.
ſed quanta ſint eſtimari non poſſunt.
De hoc aug. ſic dicit Extendat anima
cupiditatē ſuam ⁊ ſinu capaciore que
rat ꝯprehendere qđ oculus non vidit.
nec in cor hominis aſcendit. deſidera-
ri poteſt. ſuſpirari in illud pt̄ cogitari
digne ⁊ verbis explicari digne non po
teſt Quicquid vis cogita. quicquid ex
opta. ſi eſſet ꝯprehenſibile deſineret eſ
ſe laudabile Et quid dicimus. fide nō
attingit. ſpe non ꝯprehenditur. carita
te non capit. deſideria ⁊ vota tranſgre
dit. acquiri non poteſt. ibi ſatiaberis
cū perueneris. hic te oportet eſurire cū
peregrinaueris. Et qui non gemit pe
grinus nō gaudebit ciuis domeſticus
O qualis patria. ⁊ miſeri ſunt pegri-
nātes ab illa. Suſpiremus ⁊ ſuſpirio
gemamus ⁊ vbertate domus eius ine-
briati. illam ſaltē cordis deſiderio at
tingamus. quō potuit lingua ſonuit.
cetera mente cogitent Ex his verbis
ſanctoꝝ doctoꝝ colligere poſſumus q̄
gaudium eterne felicitatis nulla hūa-
na ratio ꝯprehendere pōt. quanto mi-
nus ſermone quis poterit explicare.
Ad illa ergo feſta celeſtis patrie omnī
ſtudio ac diligentia perdite ſanctimo
niam vnuſquiſq;. put valet dño coope
rante ſe debet preparare. nam ſm dictū
beati fulgentij. arbores ſumus in agro
dominico. i. in ſancta religione ꝯſtitu
ti. deus aūt noſter eſt agricola. In qua
videlicet religione ⁊ ſi nō poſſunt om
nes arbores. ſ. omnes fratres ⁊ religi
oſi equales fructus afferre. nulla tn̄ in
agro dñico ideſt in ſancto ordine ſteri
lis debet permanere. Unde laborare
debemus cum omni ſollicitudine vt in
ſtatu incipientium ⁊ vere penitentium
aut in ſtatu pficientium vel etiam per-
fectoꝝ. qui tres ſtatus in hoc tractatu
p parte deſcripti ſunt ante exitū mor-
tis inueniri valeamus ⁊ poſt hanc trā
ſitoriam vitam ad eternam manſionē
⁊ ad illa ineffabilia celeſtis patrie gau-
dia puenire mereamur. De quibꝫ in-
effabilibꝫ gaudijs apoſtolus ait. Ocu
lus n̄ vidit. nec auris audiuit. nec in
cor hoīs aſcendit. que preparauit deus
his qui diligunt eum. Ad que inenar
rabilia bōa eterne glorie pducat nos
dominus noſter Jheſus xp̄s. qui cum
patre ⁊ ſpūſancto viuit ⁊ regnat p in
finita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Explicit dyalogus dictus Malo-
granatum ꝯpilatus a quodam venera
bili abbate monaſterij Aule regie in
Bohemia ordinis Cyſterciens.
Anno dñi. M. cccc. lxxxvij.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

[illegible]